SİLKÜ'L-LE'ÂL-İ ÂL-İ OSMÂN

Manzum Osmanlı Tarihi (1299-1481)

AHMED HASÎB EFENDİ

2. Cilt

TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI YAYINLARI: 178

Tarih ve Toplum Bilimleri Serisi : 27

Kitabın Adı : SİLKÜ'L-LE'ÂL-İ ÂL-İ OSMÂN
Manzum Osmanlı Tarihi (1299-1481)

Müellifi : Müminzâde Ahmed Hasîb Efendi (ö. 1752-1753)

Özgün Dili : Osmanlı Türkçesi

Hazırlayan : Dr. Göker İnan

Editör : Prof. Dr. Ali Öztürk

Son Okuma : İsmet İpek, Uğur Öztürk

Arşiv Kayıt : Süleymaniye Ktp., Halet Efendi, Nr. 596
İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., Nr. TY. 104, TY. 1795

Kapak Görseli : Fatih Sultan Mehmed, Mukavva Üzerine Yağlı Boya,
Gentile Bellini Ekolü, XVI. yy.

Yapım : Yüksel Yücel

Baskı : Matsis Matbaa Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Tevfikbey Mahallesi Dr. Ali Demir Cad. No: 51
34290 Sefaköy - İstanbul
Tel.: 0 (212) 624 21 11 Sertifika No: 40421
www.matbaasistemleri.com

Baskı Yeri ve Yılı : İstanbul 2021

Baskı Miktarı : 1. Baskı, 1500 adet

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
Library of Congress A CIP Catalog Record

Ahmed Hasîb Efendi,
Manzum Osmanlı Tarihi (1299-1481), *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*

1. Osmanlı Tarihi, 2. Osmanlı Şiiri, 3. Manzum Tarih, 4. Ahmed Hasîb Efendi,
5. Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân
ISBN: 978-975-17-4852-2 (TK) ISBN: 978-975-17-4854-6 (2.Cilt)

Copyright © Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. Her hakkı mahfuzdur.
Bütün yayın hakları *Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı*na aittir. Başkanlığın izni olmaksızın tümüyle veya kısmen, hiçbir yolla ve hiçbir ortamda yayımlanamaz ve çoğaltılamaz.

T.C. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı
Süleymaniye Mh. Kanuni Medresesi Sk. No: 5 34116 Fatih / İstanbul
Tel.: +90 (212) 511 36 37
Faks: +90 (212) 511 37 00
info@yek.gov.tr
www.yek.gov.tr

SİLKÜ'L-LE'ÂL-İ ÂL-İ OSMÂN

MANZUM OSMANLI TARİHİ (1299-1481)

(İNCELEME - TENKİTLİ METİN)

2. CİLT
(1451-1481)

AHMED HASÎB EFENDİ
(ö. 1752-1753)

Hazırlayan
Göker İnan

Editör
Ali Öztürk

TÜRKİYE
YAZMA
ESERLER
KURUMU
BAŞKANLIĞI

İÇİNDEKİLER

Der-Ẕikr-i Salṭanat-ı Ebi'l-Fetḥ Muḥammed Ḫān Ṣāniyen	747
Ḥilye-i Şerīfe-i Sulṭān-ı Müşārun İleyh	747
Evṣāf-ı Cemīle-i Sulṭān-ı Müşārun İleyh	748
Şehzādegān-ı Sulṭān-ı ʿĀlī-Tebār	749
İcmāl-i Fütūḥāt-ı Sulṭān-ı Dārā-Ḥaşem	750
Ve Mine'l-Ḥavādiṯi Fī Zemeni'l-Müşārun İleyh Vaḳʿa-i Ūlā	753
Vaḳʿa-i Ṣāniye	754
Vaḳʿa-i Ṣāliṯe der-ʿAhd-i Müşārun İleyh	755
Der-Beyān-ı Nāme ve Me'āl-i Mektūb-ı Ebu'l-Fetḥ Muḥammed Ḫān be-Tekfūr-ı İstanbul	756
Vażʿ-ı Bünyād-ı Ḥiṣār-ı Boġaz-kesen	759
Rivāyet-i Uḫrā Der-Cevāb-Nāme-i Tekfūr	760
Der-Beyān-ı Şurūʿ-ı Ḥafr-ı Ḫendeḳ-i Ḥiṣār-ı Rūmili	762
Tekmīl-i Bünyān-ı Sūr ve Firistāden-i Ḫaber be-Tekfūr	762
Ḥareket-i Muḥammed Ḫān be-Dārü'l-Mülk-i Edirne	763
Vaḳʿa-i Rābiʿa	763
Vaḳʿa-i Ḫāmise ve Keyfiyyet-i Fetḥ ü Teshīr-i Belde-i İstanbul	764
Keyfiyyet-i Fetḥ-i İstanbul ve Himmet-i Rūḥānī	767
Şurūʿ-ı Rezm be-Muḥārebe-i Küffār	771
Bedʾ-i Ṣalāt-ı Cumʿa der-Cāmiʿ-i Ayaṣofya	782
Ḳıṣṣa-i Ġarībe-i ʿİbret-Nümā	786
Sebeb-i Binā-yı Maḥmiyye-i Ḳosṭanṭıniyye ve Binā-yı Yanḳo İbn-i Madyān Evvelen	787
Żāyiʿ Şoden-i Mühr-i Süleymānī	794
Vāḳıʿa-i Ġarībe	800
Şurūʿ-ı Yanḳo be-Bünyād-ı İstanbul	803
Mesāḥa-i Ḫendeḳ ve Taḫmīn-i ʿArṣa	807
Vażʿ-ı Ṭılsım-ı Zeytūn Berāy-ı Aġdiye-i Revāhib-i Riyāżet-Nümūn	813
Vażʿ-ı Ṭılsım-ı Ġarīb-i Ḥūt be-Dest-i Ḥakīm Arḳanos	815
Vuḳūʿ-ı Zelzele-i ʿAẓīme ve İnhidām-ı Maḥmiyye-i Yanḳo	

İbn-i Mādyān 817
Mīlād-ı Ḫıḍr u İlyās ve İskender-i Rūmī 819
Ẓuhūr-ı Pojanṭīn İbn-i Yanḳo ez-Diyār-ı Engürüs be-Daʿvet-i Emīrān 820
Der-Beyān-ı Taʿmīr-i Ṣānī-i İstanbul be-Dest-i Pojanṭīn İbn-i Yanḳo 821
Vilādet-i İskender-i Rūmī 823
Der-Beyān-ı Taʿmīr-i Ṣāliş-i Şehr-i İstanbul be-Dest-i Ḳosṭanṭīn 825
Vaṣiyyet-i Ṣofya Bint-i Ḳayṣar-ı Rūm Bünyād-ı Ayaṣofya ez-Māl-i Ḫˇīş 828
Der-Vaṣf-ı Ayaṣofya 834
Rivāyet-i Uḫrā der-Beyān-ı Ayaṣofya 837
Ḳıṣṣa-i ʿAcībe 841
Becāyiş-i İlya Veled-i Ḳosṭanṭīn Melik-i Mülk-i Rūm Şod 843
Vilādet-i Server-i Enbiyā-yı ʿİzām ʿaleyhi mine't-taḥiyyāṭi ezkāhā 844
Der Beyān-ı Şurūʿ-ı Neberd-i Bişr-i Erṭāl be-Ehālī-yi Ḥışn-ı Ḳosṭanṭıniyye bā-Ḥarb u Ḳıtāl 847
Ḳudūm-i Ḥażret-i Ḫālid bin Zeyd be-Ḳosṭanṭıniyye ve Şehādet-i Ū be-Ḥaṣr-ı Ṣānī 847
Der-Ẕikr-i Vaṣiyyet-i Cenāb-ı Ḫālid bin Zeyd 848
Rivāyet-i Uḫrā der-Şehādet-i Ḥażret-i Ḫālid 852
Şehādet Şoden-i Ḥażret-i Ḫālid Bin Zeyd 854
Rivāyet-i Uḫrā der-Şehādet-i Ḥażret-i Ḫālid 858
Muḥāṣara-i Ṣāliṣe-i İstanbul der-ʿAhd-i Süleymān Bin ʿAbdullāh ez-Benī Ümeyye 859
Muḥāṣara-ı Rābiʿa der-ʿAhd-i Sulṭān-ı Müşārun İleyh 860
Muḥāṣara-ı Ḫāmise der-ʿAhd-i Ḫilāfet-i ʿÖmer Bin ʿAbdülʿazīz 861
Muḥāṣara-ı Sādise-i Ḳosṭanṭıniyye der-ʿAhd-i Mervān İbnü'l-Ḥakem 865
Muḥāṣara-i Sābiʿa-i Ḳosṭanṭınıyye der-ʿAhd-i Yaḥyā bin ʿAlī ez-Ḫulefā-yı ʿAbbāsiyān 866
Muḥāṣara-ı Şāmine-i İstanbul der-ʿAhd-i Salṭanat-ı Hārūnu'r-Reşīd 866
Muḥāṣara-ı Tāsiʿa-i İstanbul der-ʿAhd-i Hārūnu'r-Reşīd 869

Taʿmīr-i Evvel ve Ṣānī ve Ṣāliṣ 870
Taʿmīr-i Rābiʿ-i Maḥmiyye-i Ḳosṭanṭıniyye 871
Muḥāṣara-ı ʿĀşire-i Ḳosṭanṭıniyye der-ʿAhd-i Salṭanat-ı Ebi'l-Feṭḥ Muḥammed Ḫān 872
Tafṣīl-i Binā-yı Şehr-i Ḳosṭanṭıniyye 873
Tafṣīl-i Aḥvāl-i Ḳosṭanṭīn-i Evvel 874
Cülūs-ı Ḳosṭos be-Cāy-i Ḳosṭanṭīn 877
Cülūs-i Nebīre-i Ḳosṭanṭīn 877
Ṣūret-i Mektūb-i Ḥażret-i Resūl-i Ekrem ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem 879
Cevāb-ı Ḫarḳılu'r-Rūm 880
Der-Ẕikr-i Ḳosṭanṭīn-i Āḫir 883
Faṣl-i Dīger ber-Vech-i İcmāl 885
Rü'yā-yı Aston Bānū Bānī-yi Deyr-i Mesīḥānī 889
Rü'yā-yı Aston Bānū Şāh 891
Münācāt-ı Aston Bānū be-Dergāh-ı Ḳāḍı'l-Ḥācāt 894
Rü'yā-yı Ṣāniye-i Aston Bānū-yı Bānī 895
Vaṣf-ı Maʿbed-i Aston-i Bānī 897
Ḳıṣṣa-i ʿAcībe-i Ser-Miʿmār Aġnadyos ve Mücāzāt-ı Ū be-Cezā-yı Sinimmār 903
Gürīḫten-i Aġnadyos-ı Ḥayāt-me'yūs ez-Bālā-yı Mīl-i Astonyos 905
Vaṣf-ı Dīger-i Ayaṣofya-i Kebīr der-Ḳosṭanṭıniyye 908
Der Beyān-ı ʿİmāret-i Sarāy-ı ʿAtīḳ bi-Ḫulūṣi'n-Niyyeti ve't-Tevfīḳ 910
Ẓuhūr-ı Güft u Gūy-i Bünyād-ı Sarāy-ı ʿAtīḳ der-Miyān-ı Efrencān-ı Ġalaṭa 912
Su'āl-i Muḥammed Ḫān der-Keyfiyyet-i Sarāy-ı ʿAtīḳ ez-Mīrzā Muḥammed 913
Cevāb-ı Mīrzā Muḥammed be-Cenāb-ı Sulṭān Muḥammed Ḫān 915
Şurūʿ-ı Bünyād-ı Sarāy-ı Cedīd-i ʿĀmire der-İstanbul 917
İnşā'-i Cāmiʿ-i Kebīr-i Sulṭān Muḥammed Ḫān der-Maḥmiyye-i Ḳosṭanṭıniyye 918
Binā-yı Medāris-i Şemān der-İstanbul 920

Taʿmīr-i Cāmiʿ ü Medrese vü Ḥammām u Türbe-i Ebī Eyyūb ve Tertīb-i Cāmiʿ ü Zāviye-i Şeyḫ Ebi'l-Vefā ʿalā Vechi'l-Merġūb 921
Der-Beyān-ı Su'āl-i Muḥammed Ḫān be-Keyfiyyet-i Mezār-ı Ḥażret-i Ḫālid ez-Cenāb-ı Akşemseddīn 922
Binā-yı Ḫāneḳāh-ı Şeyḫ Ebi'l-Vefā 924
Der-Beyān-ı Müderrisīn-i Medāris-i Şemān 925
Der-Beyān-ı Nehc-i ʿUlemā ve Bünyān-ı Ṭarīḳ-i Aṣḥāb-ı Dirāset ü Ḳażā der-Zamān-ı Ḥażret-i Fātiḥ 926
Der-Ẕikr-i Aḥvāl-i Meşīḫat-i İslāmiyye ve Tertīb-i Ṣadāret-i Rūm u Anaṭolı 937
Der-Ẕikr-i Aḥvāl-i Ḫˇāce-i Sulṭānī ve Tevḳīr-i Meşāyiḫü'l-İslām 939
Ẕikr-i Ḳānūn-ı Cülūs-i ʿUlemā vü Ḳużāt u Müderrisīn-i Ẕevi'n-Nehy be-Taḳrīr-i Mevḳıʿ-i Dīvān-ı Aʿlā be-Taʿyīn-i Ebi'l-Fetḥ-i Mülk-ārā 944
Vażʿ-ı Ḳānūn-ı Cedīd-i Sulṭān Murād Berāy-ı Tevḳīr-i ʿUlemā-yı Feżā'il-Nihād 947
Taʿyīn-i Ricāl-i Devlet u Erkān-ı Salṭanat der-ʿAhd-i Süleymān Ḫān 950
Vażʿ-ı Ḫˇācegān der-Zamān-ı Sulṭān Süleymān ve Aġayān-ı Enderūn 952
Vażʿ-ı Ḳolluḳ der-Āsitāne-i Saʿādet der-ʿAhd-i Sulṭān Süleymān 954
Vażʿ-ı Yamaġān-ı Ricāl-i Ḳolluḳ der-ʿAhd-i Süleymān Ḫān 955
Vażʿ-ı Tersāne-i ʿĀmire der-ʿAhd-i Süleymānī 957
el-Vechü'l-Evvel fī İndirāsi'l-ʿİlmi ve'l-ʿİrfāni ve Ḳılletü Aṣḥābihī 961
el-Vechü's-Ṣānī li-İndirāsi'l-ʿUlūmi ve Ḳılletü Ṭullābihā 963
el-Vechü's-Ṣāliṯ li-İndirāsi'l-Feżā'il bi-İʿtibāri'l-Cuhhāl bi-Tesviyeti'l-Efāżıl 964
el-Vechü'r-Rābiʿ li-İndirāsi'l-Kemāl bi-ʿAdemi Temyīzi Meḳādīri Ehlihī mine'l-Cühhāl 965
Der-Vaṣf-ı ʿUlemā-yı Rüsūm der-Zamān-ı Ebi'l-Fetḥ Muḥammed Ḫān ve Baʿdehū 967
Terceme-i Ebyāt ve Ḳıṭʿa-i ʿAllāme-i Rabbānī Şerīf Cürcānī 971
Der-Beyān-ı İḫtilāl-i Ṭarīḳat-i Mevālī be-Rivāyet-i ʿĀlī 972
Der-Tafṣīl-i Aʿyān-ı Devlet-i Āl-i ʿOṯmān ve Erkān-ı Saʿādet-i Şāhān-ı Ẕī-Şān 977

Der Beyān-ı Īrād-ı Vüzerā-yı ʿİẓam ve Ḫilʿat-i Īşān 978
Der Beyān-ı Rükn-i Evvel ez-Erkān-ı Erbaʿa 979
Der-Beyān-ı Mevādd-ı ʿAşere-i Mülk-ārā der-Ḥaḳḳ-ı Vezīr-i Aʿẓam-ı Celālet-Nümā 982
Der-Beyān-ı Aḥvāl-i Vüzerā-yı Sā'ire-i Devlet-i ʿAliyye 990
Rükn-i Ṣānī ki Ḳāḍī-ʿAskerler 992
Rükn-i Ṣāliṣ ki Heme Ẕümre-i Defterdārest 995
er-Rüknü'r-Rābiʿ min-Erkāni'd-Devleti'l-ʿOṣmāniyye 999
Re'īs-i Zümre-i Küttāb-ı Dīvān 1001
Evvelkisi Rükn ez-Erkān-ı Bīrūn Aġayān-ı Hümāyūn der-Zamān-ı Ḥażret-i Fātiḥ 1002
İkincisi Rikāb-ı Hümāyūn Aġalarıdır ki 1005
Üçüncisi Bölük Aġalarıdır 1006
Dördünci, Cebeciyān Aġalarıdır 1008
Çār Erkān-ı Meşāhīr-i Cevān ez-Aġayān-ı Enderūn 1010
Rükn-i Ṣānī der-Sarāy-ı Cihān-bānī 1011
Rükn-i Ṣāliṣ ez-Çehār Erkān-ı Enderūn 1012
Rükn-i Rābiʿ Aġa-yı Sarāy-ı Cedīd-i ʿĀmire 1013
Aḥvāl-i Aġayān-ı Bābü's-Saʿādeti'ş-Şerīfe 1014
Erkān-ı Aḫaṣṣ-ı Cevānī der-Sarāy-ı Mülūk-i ʿOṣmānī 1016
Der-Beyān-ı Ḫazīne Oṭası der-Sarāy-ı ʿĀmire 1018
Der-Beyān-ı Vaż'-ı Cūceciyān ve Dilsizān 1020
Altıncı, Bostāncı-başıdır 1021
Tezyīl 1023
Der-Ẕikr-i Ḫavātīn-i ʿİsmet-Āyīn-i Sarāy-ı Cedīd 1024
Menḳabe-i ʿAcībe-i Muḥammed Aġa-yı Dārü's-Saʿādeti'ş-Şerīfe 1025
Der-Beyān-ı Evṣāf-ı Ẕemīme ve Fıṭrat-i Demīme-i Muṣṭafā Aġa 1027
Menāḳıb-ı Aġa-yı Merḳūm be-Rivāyet-i ʿĀlī-yi Ṣadāḳat-Rüsūm 1028
Ḳıṭʿa-i Merġūbe-i ʿĀlī 1029
Aḥvāl-i Devlet-i ʿAliyye Baʿd-ez-Tafṣīl-i ʿİmāret-i Maḥmiyye-i Kosṭanṭıniyye der-ʿAhd-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān 1032
Yedinci Vāḳıʿa Ḳalʿa-i İnöz Fetḥi ve Despot Melik-i Las Olan

Pīr-i Fertūt Fevtidir 1037
Resīden-i Peyām-ı Merg-i Despot be-Cānib-i Şehriyārī-yi ʿĀlī-Tebār 1038
Sekizinci Ḥādiṣe Las Vilāyeti'nin Ekṣer-i Memāliki ve Ehālī-yi İslām'a Lāzım u Ehemm Olan Mesāliki Tesḫīre Geldigidir 1040
Ṭoḳuzuncı Ḥādiṣe mine'l-Ḥavādiṣi's-Sābiʿa 1043
Ḫātime-i Vāḳıʿa-i Tāsiʿa ve Cevāb-ı Nāẓım-ı Faḳīr ber-Su'āl-i Muḳadder-i Yārān 1049
el-Ḥādiṣetü'l-ʿĀşira Fetḥ-i Cezīre-i Mora 1050
el-Ḥādī ʿAşer mine'l-Ḥavādiṣ 1055
Tertīb-i Mühimmāt-ı Lāzime-i Seferiyye 1056
Der Beyān-ı İstişāre-i Emīrān ve Re'y-i Vezīrīn-i Maḥmūd Paşa-yı Sāmī-Mekān 1057
Keyfiyyet-i Perḫāş-ı Ṣadr-ı Aʿẓam Maḥmūd Paşa ve Ḥareket-i Îşān 1059
Keyfiyyet-i Tesḫīr-i Beliġrad be-Rivāyet-i ʿĀlī-yi Pāk-Nijād 1061
Der-Beyān-ı Tesḫīr-i Gügercinlik ve Fetḥ-i Ḳılāʿ-ı Dīgerān 1064
Ṣıfat-ı Piyāle-Keşān-ı Ġılmān u Dūşīzegān-ı Gebrān ber-Raġm-i Şevherān-ı Ḥˇīşān 1065
Vaḳʿa-i Ṣānī ʿAşer Olmış-idi Cilve-ger 1067
ʿİlāve-i Ḥādiṣe-i Ṣānī ʿAşer der-În Sāl-i Ḫuceste-Eṣer 1069
es-Ṣāliṣ ʿAşer Mine'l-Ḥavādiṣ 1072
İrsāl-i Mektūb be-Cānib-i Sinob-ı Merġūb 1073
Ṣūret-i Mektūb-ı Cemīl-i Ṣadr-ı Celīl be-Şifā-yı Ṣadr-ı ʿAlīl-i Mīr Emīr İsmāʿīl 1076
Taẓmīn-i Beyt-i ʿĀlī 1079
el-Rābiʿ ʿAşer mine'l-Ḥavādiṣ 1082
Āmeden-i Pīrezen-i Türkmānī ez-Behr-i Güẕeşten-i Cerāyīm-i Mīr Ḫurşīd-i Cānī 1086
Firistāden-i Nāme ve Sefīr-i Sulṭānī be-Cānib-i Ṭırabzon 1087
Me'āl-i Nāme-i Sulṭān Muḥammed Ḫān-ı Vālā-Cāh 1088
Ḥareket-i Hümāyūn-ı Melikü'l-Beriyye be-Cānīk ve Maḥmiyye-i Ḳosṭanṭıniyye 1091
el-Ḫāmis ʿAşer mine'l-Ḥavādiṣ 1092

Şehādet-i Ḥamza Beg ve Yūnus Beg bā-Mekr-i În Seg 1093
Menḳabe-i Ġarībe-i Voyvoda-i Eflāḳ-ı Bed-Aḫlāḳ 1094
Ḥikāyet-i Ġarībe-i ʿİbret-Nümā 1097
es-Sādis ʿAşer mine'l-Ḥavādiṯ 1101
es-Sābiʿ ʿAşer mine'l-Vākıʿāt 1105
Taẓmīn-i Ebyāt-ı ʿĀlī-yi Süḫan-Perver 1115
ʿĀlī-yi Gevher-Niṯār 1116
eṯ-Ṯāmin ʿAşer min-Vāḳıʿāti Ḥażreti's-Sulṭāni'l-Ekber 1116
Evvel-i Ẓuhūr-ı Evlād-ı Ḳaramanī der-Mülk-i Yūnānī 1117
Reften-i Mīr-i Ṣāḥib-Şurūr be-Cānib-i Timur-ı Manṣūr 1118
Taḥrīk-i Muḥammed Beg ez-Baʿż-ı Emīrān ve Nifāḳ-ı Ḫʿīşān 1120
Der-Beyān-ı Fesādāt-ı Āl-i Ḳaramanī 1122
Der-Vaṣf-ı Eyālet-i Ḳaraman u Yūnān 1123
Vefāt-ı Ḳaraman-oġlı İbrāhīm Beg 1125
Ẓuhūr-ı Pīr Aḥmed Beg Baʿd-ez Vefāt-ı Pedereş 1127
Taʿyīn-i Rūm Muḥammed Paşa ber-Mīr-i Ḳaraman-oġlı 1130
Ḥareket-i Hümāyūn-ı Sulṭān Muḥammed be-Cānib-i Anaṭolı 1132
ʿAvdet-i Hümāyūn ve ʿAzl-i Maḥmūd Paşa 1133
et-Tāsiʿ ʿAşer mine'l-Ḥavādiṯ 1134
Meşveret-i Muḥammed Ḫān Maʿa Mīr-i Mīrān-ı Ḫʿīş 1136
Muḥāṣara-i Ḳalʿa-i Körfes ez-Cānib-i Efrenciyān 1139
Hezīmet-i Efrenciyān der-Ḳalʿa-i Körfes ve Germe 1142
Ricʿat-i Sulṭān Muḥammed Ḫān Baʿd-ez Naṣb-ı Maḥmūd Paşa
be-Ser-ʿAskerī-yi Mora 1143
Vāḳıʿa-i ʿİşrīn mine'l-Ḥavādiṯ 1147
ʿAzīmet-i Muḥammed Ḫān be-Giriften-i Ḳıral-ı Bosna ve
Ḥīle-i Ḳıral-ı Ḍāll 1150
ʿAzīmet-i Sulṭān Muḥammed be-Meşţā-yı Ṣofya 1152
Dekk-i Maḥmūd Paşa be-Taḫlīṣ-i Ḳalʿa-i İzvorniḳ 1154
Hezīmet-i Ḳıral-ı Bed-Fiʿāl 1156
el-Ḥādi ve'l-ʿİşrīn mine'l-Ḥavādiṯ 1159
Ḥādiṣe-i Ġarībe 1162

Yigirmi İkinci Vaḳʿa Ġazā-yı Aġrıboz'dur 1164
Şurūʿ-ı Muḥammed Ḫān-ı Deryā-Sipāh der-ʿAyş u ʿİşret be-Leb-i Deryā-yı Siyāh 1164
Me'āl-i Mektūb-ı Aṣḥāb-ı Sevāḥil be-Cānib-i Sulṭān-ı Deryā-Dil 1165
Ḥareket-i Hümāyūn-ı Ẓafer-Endūz be-Cānib-i Cezīre-i Aġrıboz 1167
eş-Şāliş ve'l-ʿİşrīn mine'l-Ḥavādiş 1175
İʿtirāż-ı ʿĀlī be-Cenāb-ı Ebu'l-Feṯḥ Muḥammed Ḫān 1177
er-Rābiʿ ve'l-ʿİşrīn mine'l-Ḥavādiş Hezīmet-i Uzun Ḥasan-ı Melik-i Īrān 1183
İbtidā-yı Ẓuhūr-ı Emīr Ḥasan-ı Ṭavīl ve Tesḫīr-i Bilād-ı ʿAcem 1184
İlticā-yı ʿAlī Beg be-Cenāb-i Sulṭān Murād Ḫān-ı Ṣānī 1188
Vaḳʿa-i Ġarībe-i Uzun Ḥasan ve Hezīmet-i Eşḳıyā 1190
Der-Beyān-ı Şurūʿ-ı Muḥārebāt-ı Sulṭān-ı Celīl bā-Mīr-i Ḥasan-ı Ṭavīl-i Reẕīl 1195
Der-Beyān-ı Hezīmet-i Baʿż-ı Mīrān-ı Cevānān ez-Behr-i Ġaflet-i Ḫʿīşān ber-İʿtimād-ı Bed-Kīşān 1197
Ṣudūr-ı Emr-i ʿĀlī-şān Berāy-ı Ḳatl-i İstīṣāl-i Esārā-yı Emīrān-ı Elviye ve Mīr-i Mīrān 1212
el-Ḫāmis ve'l-ʿİşrīn min-Vaḳāyiʿi'l-Fātiḥ Seyyidü's-Selāṭīn 1214
es-Sādis ve'l-ʿİşrīn min-Ḥavādiṣi'l-Fātiḥ 1221
es-Sābiʿ ve'l-ʿİşrīn mine'l-Vaḳāyiʿi'l-Ġarībe 1225
eş-Şāmin ve'l-ʿİşrīn mine'l-Ḥavādiṣi'l-Ġarībe fī Zemeni'l-Fātiḥ 1226
Hücūm-ı Tersāyān be-Teslīm-i Ḳalʿa ber-Ḥākim-i Efrenciyān 1228
et-Tāsiʿ ve'l-ʿİşrīn mine'l-Vaḳāyiʿi'l-Fātiḥiyye 1231
Tażmīn-i Beyt-i ʿĀlī-yi Pākīze-Edā 1237
eş-Şelāsūn mine'l-Ḥavādiṣi'l-Fātiḥiyye 1241
İḥdā ve Şelāsīn min-Vaḳāyiʿ es-Sulṭān Ebi'l-Feṯḥ Muḥammed Ḫān 1249
İşnā ve Şelāṣīn mine'l-Ḥavādiş der-ʿAhd-i Sulṭān-ı Memālik-sitān 1250
Şelāṣe ve Şelāsīn min-Vaḳāyiʿ-i Sulṭān-ı Ṣāḥib-Temkīn 1251
Erbaʿa ve Şelāṣīn mine'l-Vaḳāyiʿ 1252

Ḫamsün ve Ṣelāṣīne mine'l-Vaḳāyiʿ 1254
Sitte ve Ṣelāṣīn mine'l-Veḳāyiʿ 1262
Vefāt-ı Ebu'l-Fetḥ Sulṭān Muḥammed Ḫān 1265
Keyfiyyet-i Vefāt-ı Sulṭān-ı Müşārun ileyh 1265
Merṣiye-i Sulṭān Muḥammed Ḫān-ı Firdevs-Āşiyān 1268
Der-Ẕikr-i Vüzerā-yı ʿİẓām ve Ümerā-yı Fātiḥ Muḥammed Ḫān 1271
Ṣarıca Paşa 1272
İsḥāḳ Paşa 1272
Maḥmūd Paşa 1273
Gedik Paşa el-Müsemmā bi-Aḥmed 1277
Mesīḥ Paşa 1280
Veliyyüddīn-zāde Aḥmed Paşa 1282
Muṣṭafā Paşa İbn-i Ḥamza Beg 1283
Ayas Paşa 1283
Ḫādim Süleymān Paşa 1284
Ḫāṣṣ Murād Paşa 1284
Oġuz-oġlı ʿĪsā Beg 1285
Der-Beyān-ı Menāḳıb-ı ʿUlemā-yı ʿİẓām ve Fużalā-yı
Kirām-ı Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān 1286
[Monlā Ḫüsrev] 1286
Mevlānā Ḫayreddīn 1291
İntiḳāl-i ʿAzīz-i Müşārun İleyh ve Menāḳıb-ı Ġarībe 1295
Mevlānā Zeyrek 1297
Mübāḥaṣe-i Ḫᵛāce-zāde ve Monlā Zeyrek 1298
Mevlānā Muṣliḥuddīn eş-şehīr bi-Ḫᵛāce-zāde 1302
Neṣāyiḥ-i Şeyḫ Velī Şemseddīn 1305
Neṣāyiḥ-i ʿAzīz-i Müşārun İleyh be-Ḫᵛāce-zāde 1306
ʿAzīmet-i Ḫᵛāce be-Edirne Berāy-ı Taʿlīm-i Şehriyārī 1308
Üstād Şoden-i Ḫᵛāce-zāde 1311
Mülāḳāt-ı Pīr Yūsuf bā-Maḫdūm-ı Kihterīn Ḫᵛāce-zāde 1313
Menʿ-i Sinān Paşa ez-Mübāḥaṣe der-Nezd-i Şehriyārī 1318
Müfāḫaret-i Ḫᵛāce-zāde Berāy-ı Taḥdīṣ-i Niʿmet 1319

İmżā-yı Ḫˇāce-zāde ber-Ḥüccet-i Eflāṭūn-zāde 1327
Mevlānā Şemseddīn eş-şehīr bi-Ḫayālī Çelebi 1332
Menāḳıb-ı Celīle-i Ḫayālī Çelebi 1335
Menḳabe-i Mevlānā Muṣliḥuddīn Muṣṭafā el-Ḳasṭalānī 1337
Mażmūn-ı ʿArż-ı Ṣadr-ı ʿĀlī 1339
Ḫātime ez-Menāḳıb-ı Mevlānā Ḳasṭalānī be-Rivāyet-i
Vālid-i Ṭaşköpri-zāde 1341
Ez-Menāḳıb-ı ʿAcībe-i Mevlānā Ḳasṭalānī 1342
Mevlānā Muḥyiddīn eş-Şehīr bi-Ḫaṭīb-zāde 1346
Mevlānā ʿAlāʾeddīn ʿAlī el-ʿArabī 1355
Muḳāvele-i Mübārek Şāh Maʿa Seyyid Cürcānī 1359
Menāḳıb-ı Monlā ʿAlāʾeddīn ve Mükāşefāt-ı Ū 1361
Mevlānā ʿAbdülkerīm 1366
Laṭīfe-i Maḥmūd Paşa be-Cenāb-ı Mevlānā Ayas ve
Mevlānā ʿAbdülkerīm 1367
Mevlānā Ḥasan bin ʿAbduṣṣamed es-Samsunī 1372
el-Mevlā Muḥammed bin Muṣṭafā İbn el-Ḥācc Ḥasan 1373
Mevlānā ʿAlī el-Ḳuşcı İbn-i Muḥammed es-Semerḳandī 1376
Der-Beyān-ı Vuṣūl-i ʿAlī Ḳuşcı be-Cenāb-ı Ḥasan Beg ve Sefīr
Şoden be-Cānib-i Rūm ve İḳāmet Kerden-i Ū der-Rūm 1379
Sefer Kerden-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān be-Cānib-i Īrān
ez-Berāy-ı Ḥasan Beg 1381
Menāḳıb-ı Ġarībe-i Menḳūle ez-ʿAlī Ṭūsī 1383
Mevlānā Şeyḫ ʿAlī İbn-i Mecdüddīn eş-Şehīr bi-Muṣannifek 1385
Mevlānā Sirācüddīn İbn-i ʿÖmer el-Ḥalebī 1392
Mevlānā Dervīş Muḥammed İbn-i Ḫıżır Şāh 1393
Mevlānā Ayas 1395
Mevlānā Ḫˇāce Ḫayreddīn 1397
Ḥamīdüddīn el-Ḥüseynī eş-Şehīr bi-Efḍalüddīn-zāde 1398
Menāḳıb-ı Cemīle-i Efḍalüddīn-zāde 1401
Mevlānā Sinānüddīn Yūsuf İbn-i Ḫıżır Beg 1403
Menḳabe-i Şeyḫ-i Mūmā-ileyh ve Sinān Paşa ve Monlā Gürānī 1408

Teẕyīl-i Ġarīb ve Televvün-i Şehriyār-i Mehīb be-Rivāyāt-i
ʿĀlī-yi Süḫan-Tertīb 1410
Mevlānā Yaʿḳūb Paşa İbn-i Ḫıżır Beg İbn-i Celāleddīn 1415
Mevlānā Aḥmed Paşa İbn el-Mevlā el-Merḥūm Ḫıżr Beg
İbn-i Celāleddīn 1416
Mevlānā Muṣliḥuddīn 1418
Mevlānā ʿAbdülḳādir el-Ḥamīdī 1418
Sebeb-i Ṭard-ı Mevlānā ʿAbdülḳādir ve Ḥased-kerden-i
Maḥmūd Paşa 1419
ʿAzīmet-i Monlā Ḳadrī be-Cānib-i Bāġ ve İbtilā-yı ʿİşret-i Rindānī 1424
Rivāyet-i Uḫrā 1425
Ḥikāyet-i Muḥammed Ḫān be-Vezīreş Maḥmūdu'l-erkān
ez-ʿİllet-i Ḳadrī-yi Nā-Tüvān 1426
Taʿrīż-i Maḥmūd Paşa be-Cenāb-ı Ḥażret-i Fātiḥ 1427
Cevāb-ı Maḥmūd Paşa ez-Keyfiyyet-i ʿİşret-i Yārān-ı Bāġ 1428
Menḳabe-i Monlā Abdülḳādir der-Nezd-i Sefer-i Sulṭān-ı
Cāmiʿu'l-Müfāde 1431
Mevlānā ʿAlā'eddīn ʿAlī bin Yūsuf el-Fenārī 1432
Menāḳıb-ı Ġarībe-i Mevlānā ʿAlī el-Fenārī 1435
Mevlānā Ḥasan Çelebi İbn-i Muḥammed Şāh el-Fenārī 1444
Mevlānā Muṣliḥuddīn Muṣṭafā ibn-i Hüsāmeddīn 1450
Mevlānā Muḥyiddīn Muḥammed el-Müşṭehir bi-Aḫaveyn 1451
el-Mevlā Melīḥī 1452
Sirācüddīn el-Ḫaṭīb 1460
Der-Beyān-ı Eṭıbbā-yı Sulṭān Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ 1461
[Ḳuṭbuddīn-i Īrānī] 1461
el-Mevlā Şükrullāh eş-Şirvānī el-Ḥakīm 1463
Mevlānā ʿAṭāullāh el-ʿAcemī 1463
Mevlānā Yaʿḳūb eṭ-Ṭabīb 1464
Mevlānā Ḥakīm el-Lārī 1471
Ḥakīm ʿArab 1472
Mevlānā İbnü'ẕ-Ẕehebī 1473

Ḫātime-i ʿUlemā-yı Ẓāhir-i Ẕevi'l-Mefāḫir 1475
Der Beyān-ı Meşāyiḫ-i Ṭuruḳ-ı ʿAliyye der-Zamān-ı Sulṭān Ebu'l-Fetḥ Muḥammed Ḫān 1475
[Aḳşemseddīn] 1475
ʿAzīmet-i Aḳşemseddīn be-Cānib-i Ḥaleb ve Rü'yā-yı Raḥmānī 1476
Münācāt-ı Ḥażret-i Fātiḥ ve Menāḳıb-ı ʿAliyye-i Ḥażret-i ʿAzīz-i Müşārun İleyh ve Mükāleme-i Ū 1485
Münācāt-ı Cenāb-ı Ḥażret-i Ebu'l-Fetḥ Sulṭān Muḥammed Ḫān 1485
Neṣāyiḥ-i Ḥażret-i Aḳşemseddīn be-Cenāb-ı Ḥażret-i Fātiḥ 1487
Münāḳaşa-i Veliyyüddīn-zāde be-Ḥażret-i Fātiḥ 1488
Ṣoḥbet-i Muḥammed Ḫān be-Cenāb-i Şeyḫ-i ʿĀlī-Mekān ve Taʿyīn-i Ḳabr-i Şerīf-i Ḥażret-i Ḫālid bin Zeyd 1492
Te'līfāt-ı ʿAzīz-i Müşārun İleyh 1495
Menḳabe-i Nūrü'l-Hüdā 1496
Menḳabe-i Dīger-i ʿAzīz-i Müşārun İleyh der-Künhü'l-Aḫbār be-Rivāyet-i ʿĀlī 1499
Kerāmāt-ı Merḥūm u Maġfūrun-leh eş-Şeyḫ Ḥamza Vālid-i ʿAzīz-i Müşārun İleyh 1499
Der-Vaṣf-ı Ḥamdī İbn-i Aḳşemseddīn 1502
eş-Şeyḫ Saʿdullāh Muḥammed İbn-i Aḳşemseddīn 1504
Şeyḫ Fażlullāh İbn-i Aḳşemseddīn 1506
Mevlānā Şeyḫ Nūrullāh ʿalā-Ḳavli Şeyḫ Emrullāh İbnü'l-Merḥūm Aḳşemseddīn 1507
Şeyḫ Naṣrullāh Muḥammed İbnü'ş-Şeyḫ Akşemseddīn 1510
Şeyḫ Nūrülhüdā İbn-i Şeyḫ Aḳşemseddīn 1510
Ḫātime-i Menāḳıb-ı Şeyḫ Ḥamdī İbn-i Aḳşemseddīn 1514
Şeyḫ ʿAbdülḳādir bin Saʿdullāh bin Aḳşemseddīn 1518
Şeyḫ Mışrī-zāde ʿAbdürraḥīm ʿalā Ḳavli Abdurraḥmān 1519
eş-Şeyḫ İbrāhīm es-Seyyid et-Tennūrī İbn-i Ḥüseyn-i Ṣarrāf 1521
Recā-mendī-yi Şeyḫ Tennūrī ez-Aḳşemseddīn 1523
Şeyḫ Şāmī Ḥamza el-Maʿrūf Ḫalīfe-i Aḳşemseddīn 1529

eş-Şeyḫ Muṣliḥuddīn el-ʿArīf bi-İbni'l-ʿAṭṭār	1530
Dīger Şeyḫ Muṣliḥuddīn el-Maʿrūf bi-İbni'l-Vefā	1530
Eş-Şeyḫ Ḥācı Ḫalīfe	1538
Neṣāyiḥ-i Ḥācı Ḫalīfe li-Mevlānā ʿAlā'eddīn-i Fenārī	1540
Rü'yā-yı Şeyḫ Muḥammed İbn-i Ḫˇāce-zāde ve Taʿbīr-i ʿAzīz-i Müşārun İleyh	1542
Der-Beyān-ı Meẕhebü'l-Cebriyye ve İʿtiḳād-ı Ehlü's-Sünnet Ve'l-Cemāʿa	1544
Merḥūm eş-Şeyḫ Sinānüddīn	1548
eş-Şeyḫ Muṣliḥuddīn el-Ḳocevī	1552
Eş-Şeyḫ Süleymān Ḫalīfe	1558
eş-Şeyḫ ʿAbdullāh el-İlāhī es-Simavī	1559
Der Beyān-ı Ṭarīḳatü'n-Naḳşibendiyye ve Silsile-i Şerīfe-i Īşān	1571
Min-Cümleti Meşāyiḫi'ṭ-Ṭarīḳati eş-Şeyḫ Muḥammed Pārsā	1574
eş-Şeyḫ Ḫˇāce ʿUbeydullāh	1575
İmdād-ı Rūḥānī-yi Ḫˇāce ʿUbeydullāh be-Cānib-i Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ	1583
İmdād-ı Rūḥānī-yi ʿUbeydullāh es-Semerḳandī	1585
Ḫātime-i Menāḳıb-ı Ġarībe-i ʿAzīz-i Müşārun İleyh	1586
Mevlānā eş-Şeyḫ ʿAbdurraḥmān-ı Cāmī	1588
Maʿẕeret-nāme-i Mevlānā Cāmī ez-Ḳudūm-i Rūm be-Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān	1589
Ḫātime-i Menāḳıb-ı Mevlānā Cāmī	1591
Ve min-Meşāyiḫi'l-Ḫalvetiyye fī-Zemeni's-Sulṭān Ebi'l-Feṭḥ Muḥammed Ḫān	1592
[Şeyḫ ʿAlā'eddīn]	1592
Dede ʿÖmer Rūşenī	1594
eş-Şeyḫ Ḥabīb el-ʿÖmerī ve'l-Bekrī	1596
el-Mevlā Şeyḫ Mesʿūd	1598
Cemālī Şeyḫ Muḥammed eş-şehīr bi-Çelebi Ḫalīfe	1599
eş-Şeyḫ Yūsuf el-ʿArīf Şeyḫ Sinān	1610
es-Seyyid Yaḥyā eş-Şirvānī	1611

Ḫātime-i Menāḳıb-ı Meşāyiḫ-i Ṭarīḳat-i ʿAliyye 1617
Ve mineʾş-Şuʿarāʾi veʾl-Büleġāʾi fī Zamānihiʾl-Mādiḥīne
li-Aḫlāḳıhiʾl-Ḥaseneti bi-ʿİẓami Şānihī 1617
[Veliyyüddīn-zāde Aḥmed Paşa] 1617
Mevlānā Türābī 1622
Mevlānā Şenāyī 1623
Mevlānā Cāmī-yi Rūmī 1623
Mevlānā Cemālī el-Ḳaramanī 1624
Monlā Ḥamdī 1625
Monlā Ḥaydar 1625
Mevlānā Ḥarīrī el-Burusevī 1627
Keyfiyyet-i Tertīb-i Cezā-yı Düzd-i Maʿnā der-Miyān-ı Şuʿarā 1628
Ḫuffī eş-Şehīr bi-Ḫaffāf-zāde 1629
Ḫalīlī-yi Āmidī 1629
Dāʿī-yi Ḳasṭamonī 1630
Dāʿī-yi Bursevī 1631
Resmī-yi Bursevī 1631
Der-Vaṣf-ı Zeyneb Ḫātūn-ı Belāġat-Nümūn 1632
Mevlānā Saʿdī-yi Cem-i Sifriḥişārī 1634
Şehrī Çelebi 1635
Mevlānā Şehdī 1636
Ṣāfī 1637
Ṣınfī [Ṣunʿī]-yi Bursevī 1638
ʿAdnī Paşa 1639
ʿAşḳī 1641
ʿUlvī-yi Bursevī 1642
Mevlānā Kātibī el-Bursevī 1643
Gülşenī-yi Ṣaruḫanī 1643
Kemāl-i Zerd 1644
Leʾālī-yi Toḳatī 1645
Melīḥī-yi Toḳatī 1646
Mehdī-yi Bursevī 1655

Nişānī el-Vezīr eş-Şehīr bi-Muḥammed Paşa-yı Ḳaramanī 1656
Mevlānā Niẓāmī-yi Ḳonevī 1657
Ḫātime-i Şuʿarā-yı Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān
[Nūrī-i Ḳāḍī] 1661
DİZİN 1663
EKLER 1685

SİLKÜ'L-LE'ÂL-İ ÂL-İ OSMÂN

Manzum Osmanlı Tarihi (1299-1481)

2. Cilt (1451-1481)

Der-Ẕikr-i Salṭanat-ı Ebi'l-Feṯḥ Muḥammed Ḫān Ṣāniyen ʿaleyhi'r-raḥmetü ve'l-ġufrān

7672 Mülūk-i āl-i ʿOṯmān'ıñ güzīni baṭn-ı sābiʿde
Muḥammed Ḫān-ı Ġāzī'dir Ebu'l-Feṯḥ oldı ʿunvānı

7673 Serīr-i taḫt-ı şāhīye iki defʿa cülūs itdi
Birisi fāriġ olduḳda Murād Ḫān taḫt-ı ʿOṯmān'ı

7674 İkinci defʿası vālidleri rıḥlet buyurduḳda
Veṣāyetle verāṯetle o ṣadrıñ oldı şāyānı

7675 Sekiz yüz otuz üçde Edrine'de geldi dünyāya
Sekiz yüz ḳırḳ sekizde ḳıldılar iclās-ı sulṭānī

7676 On üç yaşında idi on sekiz yıl pādişāh oldı
Rıżāsıyla yine itdi ferāġ-ı taḫt-ı şāhānī

7677 Sekiz yüz elli beşde ṯāniyen taḫta cülūs itdi
Yigirmi birde idi ol zamān sinn-i Muḥammed Ḫānī[1]

7678 Otuz bir yıl saʿādetle şehinşāh-ı cihān oldı
Zamānıñ Rüstem'iydi ʿaṣrınıñ Zāl u Nerīmān'ı

7679 Muḳaddemde beyān olunmış idi ḥüsn-i evṣāfı
Bilinmiş idi icmāl üzre anıñ şevket-i şānı

7680 N'ola ḳand-i mükerrer gibi şīrīn-kām eylerse
Anıñ tekrār ile ḥulvü'l-meẕāḳ-ı şehd-i ʿunvānı

Ḥilye-i Şerīfe-i Sulṭān-ı Müşārun İleyh

7681 Mübārek ḥilyesi maṭbūʿa idi ġāyetü'l-ġāye
Liḳāsı pāk idi ḳāmetleri çün serv-i rıḍvānī

7682 Güşāde-rū siyeh-ebrū naẕār-bāzīde şāhīn-vār
Mehābetde şecāʿatde ʿadīl-i Ḳahramānānī

7683 Ḳaviyyü'l-bāʿ u ḫūrşīd-iltimāʿ u himmeti ʿulyā
Seḫāda Bermekī yanında mümsik şaḫṣ-ı nādānī

1 "Muḥammed Ḫān" olması gerekirken metinde sehven "Murād Ḫān" yazılmıştır.

7684 Ḳamuya kāmilü'l-inʿām idi hem şāmilü'l-ikrām
Göñül yapmaġa māʾil ḥaḳḳa ḳāʾil ḫān-ı ḥaḳḳānī

[190a]

7685 Severdi biʾṭ-ṭabiʿ eşʿār u naẓmı ʿilm ü efżāli
Maʿārif ehline dāʾim iderdi luṭf u iḥsānı

7686 İşitse ṭaşrada bir fāżılı tedrīse ḳādirdir
Getürdüp meclisinde itdirirdi baḥṣ-i ʿirfānī

Evṣāf-ı Cemīle-i Sulṭān-ı Müşārun İleyh

7687 Sarāy-ı şehriyārī mecmaʿ-ı erbāb-ı faźl oldı
Görürdi her biri ḥaddince ikrām-ı cihān-bānī

7688 Kemālāt ehline itdigi tekrīmi ekābirden
Birine eylemezdi bu idi āyīn-i sulṭānī

7689 Tefaḳḳud üzre idi dā'imā ehl-i kemālātı
Vezīr-i aʿẓamı devlet ricāli ḫayr-ḫᵛāhānı

7690 Gelüp müjde iderdi her biri sulṭān-ı ẕī-şāna
Fülān yerde bir ehl-i faźl işitdim yoḳdur aḳrānı

7691 Anı bu cānibe iḫżār içün fermān yaḫūd nāme
Mübāşir gönderüp daʿvet idüp ol ẕāt-ı ẕī-şānı

7692 Ḳarīban südde-i iclāliñe rū-māl olur elbet
Der-i devlet-medārıñdan bulurlar ʿizzet-i şānı

7693 Diyüp her birisi ehl-i kemālātı ararlardı
Degildi ehl-i şervet bu ḳadar maṭlūb-ı ḫāḳānī

7694 Bir ehl-i ʿilmi bulsa meclis-i vāḥidde eylerdi
Kemāl ü faźl ile bir defʿada tefvīḳ-ı aḳrānī

7695 Dimezdi müddet-i ʿörfiyyesi noḳṣāndır aṣlā
Muḳaddem idi aʿlem aḳdeme ber-ḥasb-i şāyānī

7696 Aransa maẓhar-ı ikrām-ı sulṭānī olan kimse
Ya bir sālik çıḳar aṣlında yāḫūd nesl-i sulṭānī

7697 Niçe böyle kerāmātı ẓuhūr eylerdi kendünden
Dinürdi ekṣer-i aḥvāline ilhām-ı Sübḥānī

7698 Yazar Künh'inde ʿĀlī hem daḫi Heşt Behişt'inde
Müverriḫ Monla İdrīs eyleyüp tafṣīl-i ʿunvānī

7699 Ḫıṭā'dan hem Ḫoten'den Hind u Sind u yedi iḳlīmiñ
Fuḥūli hep bu vech üzre iderdi Rūm'a cūyānī

7700 Teşebbüh ḳaṣd idüp erbāb-ı faẓla ʿörf-i ṣūfiyle
Giyerlerdi külāh-ı zer-keşi ber-resm-i şāhānī

7701 Ser-i pākinde tācı Mevlevī ṭarzında olmaġla
Ṣararlardı gehī destārı ber-ʿörf-i perīşānī

Şehzādegān-ı Sulṭān-ı ʿĀlī-Tebār

7702 Cevān-baḫtān olan şehzādegān-ı rūḥ-peymāsı
Cenāb-ı Muṣṭafā Ḫān Bāyezīd Ḫān daḫi Cem Ḫān'ı

7703 Tevālī üzre vālī idi yedi yıl Ḳaraman'da
Muḥammed Ḫān'a çoḳ gördi felek bu Muṣṭafā Ḫān'ı

[190b]

7704 Livā-yı ḫulde ṭālib oldı cān atdı cevānīde
Virildi "irciʿī"[1] emri ile menşūr-ı rıḍvānī

7705 Hilāl-i māh-ı ʿömri Bursa şehrinde ufūl itdi
Ġamām-ı ḫāk-i ḳabri içre oldı cismi pinhānī

7706 Riyāż-ı cennet olsun ravża-i rıḍvān-peymāsı
Hemīşe türbedārı ola ʿAdn'iñ ḥūr u ġılmānı

7707 Yerine oldı Cem Sulṭān vālī ṣavb-ı devletden
O daḫi żabṭ idüp bir niçe gün mülk-i Ḳaraman'ı

7708 Ḳarındaşı ile hem-çeşm olup taḥṣīl-i ḥaşmetde
Cenāb-ı Bāyezīd'e itdi mekr-i reşk-i iḫvānī

1 "Razı olmuş ve razı olunmuş olarak Rabbine **dön!**" Fecr 89/28. āyetten nākıs iktibas.

7709 Ġarā'ib işleri vardır Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'a
Gelür tafṣīl üzre her biriniñ ẕikr-i ʿunvānı

7710 Hevā-yı salṭanatla Mıṣr u Şām u Mekke'ye vardı
Firengistānı gördi geşt idüp erḍā-yı ʿurbānı

7711 Yöneldi gāh Yūnān'a gehī ʿavd itdi Bursa'ya
Geh eylerdi temelluḳ geh ʿinād u ʿunf-ı nefsānī

7712 Velākin ḥiddet-i ṭabʿı zekāsı farṭ-ı cevdetden
Mehālik üzre eylerdi anı tecsīr-i iḥsānī

7713 Oḳunmışdır niçe eşʿār u naẓmı ṭarz-ı dīrīne
Görülmişdir eyādīde anıñ tertīb-i dīvānı

7714 Velākin Bāyezīd Ḫān erşed-i evlādı olmaġla
Velāyetle bulup ḳable'l-ḫilāfe ʿizz ü ʿunvānı[1]

İcmāl-i Fütūḥāt-ı Sulṭān-ı Dārā-Ḥaşem

7715 Muḥammed Ḫān'ıñ icmāl-i fütūḥın naẓm idüp evvel
Virelim esb-i ṭabʿa ruḫṣat-ı meydān-ı ʿirfānı

7716 Cülūs-ı şehriyārī çün sekiz yüz elli beşdeydi
Tevārīḫ-i selefde yoḳdur aṣlā faẓl u noḳṣānı

7717 Cenāb-ı Fātiḥ'iñ evvel fütūḥı miftaḥ-ı ġazvi
Ḥiṣār-ı Rūmili'dir ḥāliyā meşhūr ʿunvānı

7718 Boġazda vāḳiʿ olmaġla Boġaz-kesen dinilmişdir
Ne vech üzre yapılmışdır gelür tafṣīl-i tibyānı

7719 Yed-i İslām'a girmişdi muḳaddem Edrine şehri
Alınmış idi çünkim Rūmili'niñ baʿż-ı büldānı

7720 Anaṭolı Ḥiṣārı ʿaskerine teng olmaġla
Sitanbul'uñ tekūrına yazup mektūb-ı sulṭānī

1 **[Derkenār]: Sulṭān Bāyezīd:**
Ḥaccü'l-Ḥaremeynem diyüben daʿvī ḳılursın
Bu salṭanat-ı dünye içün bunca taʿab ne

Cevāb-ı Cem Sulṭān:
Sen pister-i gülde yatasın şevḳ ile ḫandān
Cem hicr ile bālīn idine ḫārı sebeb [ne]

7721 Miyānda ẓāhiren dostluḳ olup yoġ idi perḫāşı
Yazardı birbirine nāme ber-vech-i ḫulūṣānī

7722 Sekiz yüz elli altıda yine bir nāme yazmışdı
Gelür ol nāmeniñ aşaġıda elḳāb u ʿunvānı

7723 Cülūsından ikinci sālde sulṭān-ı dārā-fer
Sekiz yüz elli yedide be-teʾyīdāt-ı Rabbānī

[191a]

7724 Sitanbul fetḥine oldı muvaffaḳ erbiʿā güni
Cemāẕiʾl-āḫiriñ on sekizinde oldı erzānī

7725 Alup Burġos Biġados Ḥışnı'nı daḫi Silivri'yi
İnöz Sivri Ḥişārı Novaberda altı büldānı

7726 O tārīḫ-i feraḥ-zāda tamām olduḳda tesḫīri
Vezīr-i aʿẓamı Maḥmūd Paşa vü emīrānı

7727 Biraz ʿaskerle irsāl itdi vardı Körfez'i aldı
Gürūh-ı müşrikīne virmiş idi ḳahr-ı ʿumyānī

7728 Kümesiyle remīde oldı aʿdā ḳıldı āvāre
Uçurdı rāḥatın küffār-ı bī-dīniñ perīşānī

7729 Gügercinlik Ḳażāsı'ydı alup çengāl-i tesḫīre
O şehbāz-ı veġā maḥmūd-sīret Āṣaf-ı ṯānī

7730 Semendire Amaṣrı Mora bi'l-cümle Pırançova
Alındı her biriniñ başḳadır evḳāt u ezmānı

7731 Fütūḥātı ḳılāʿıñ vardı altmış dörde dek dirler
Kimisin aldı serdārı kimisin mīr-i mīrānı

7732 Ṭırabzon Ḳasṭamonı Ḳalʿa-i Sinob'ı fetḥ itdi
Daḫi itmişdi Gürcistān'da bir ġazv-i dilīrānī

7733 Varup Ḳumlı Ḥişārın aldı küffārı helāk itdi
İdüp ḳum ṣaġışınca mürdesin ibḳā-yı nīrānī

7734 Ġuzāt-ı mü'minīn atından indi bindi keştīye
O sāl-i meymenet-fāl içre itdi ġazv-i baḥrānī

7735 Cezāyir cengine zevraḳ-süvār-ı ihtimām oldı
Midilli üstine bindirdi ceyş-i ḫurd ü merdānı

7736 Bu sene Bosna'da Hersek'de vāfir ḳalʿa feṭḥ itdi
Sarāy u Yāyçe İzvornīḳ Dırāc bu dört büldānı

7737 Ḳamunuñ feṭḥi de altmış sekizde buldı encāmı
Esārā vü ṭoyumluḳ aldılar ecnād-ı ʿOṯmānī

7738 Alındı İlbaṣan Güzel Ḥiṣārı Arnavud mülki
Ḫarāb itmişler idi itdiler terṣīṣ-i bünyānī

7739 Varup Anaṭolı'ya irtesi sālinde feṭḥ itdi
Gülek Gergen Eregli Aḳsarāy'ı hem Ḳaraman'ı

7740 ʿAlā'iyye emīri Ḳılıç Arslan ḫavf-ı saṭvetden
Diyārın eyledi bi'l-cümle teslīm-i ḫıdīvānī

7741 Virildi kendüye Gümülcine te'bīd şeklinde
Maʿāşıyla virildi tesliyet ber-vech-i mīrānī

7742 Silifke Aġrıboz Ḳara Ḥiṣārı Ermenek Menkūb
Daḫi iki mü'esses ḳalʿa oldı feṭḥ-i sulṭānī

7743 ʿAlā ḳavlin Gedik Paşa vezīr-i aʿẓam olduḳda
Anıñ seyf-i yediyle oldı dirler aḫẕe şāyānī

7744 Yazar Künh'inde aḥvāl-i Gedik Paşa'yı tafṣīlen
Tevārīḫ u siyer erbābınıñ ʿĀlī-yi ẕī-şānı

[191b]

7745 ʿAlā ḳavlin vezāretden muḳaddem ola tesḫīri
Alup İskenderiyye Ḳalʿasın hem Ḳara Boġdan'ı

7746 Gemilerle varup Limyos ü Pulya aṭasın aldı
Gedik'i erligin itdi o düstūr-ı cihān-bānī

Ve Mine'l-Ḥavādiṣi Fī Zemeni'l-Müşārun İleyh Vaḳʿa-i Ūlā

7747 Ḳaraman-oġlı İbrāhīm Beg müslim idi gerçi
Naṣārā eylemezdi itdigi küfrān-ı iḥsānı

7748 Yine taḫrīb itmişdi Anaṭolı'da çoḳ şehri
Muḥammed Ḫān iderken Rūmili'de püye-gerdānī

7749 Şükātı her yiriñ sulṭān-ı ʿadl-āyīne geldikde
Teveccüh itdi bāġī üstine ber-resm-i şīrānī

7750 Teferrüs itdi bāġī inhizāmın ḳatl-i ʿāmm üzre
Veġāda bildi kim taḫlīṣ-i cānıñ olmaz imkānı

7751 Zevāl-i mülkini cezm eyleyüp ılġar-ı şāhīden
Teşebbüṣ itdi ẕeyl-i iʿtiẕāra mīr-i ṭuġyānī

7752 Rikāb-ı müsteṭābın ḳarşulayup baʿd-ez-īn ṣulḥa
Metānet virmek üzre baʿż-ı ʿālim ẕāt-ı ẕī-şānı

7753 İdüp mābeyne tevṣīṭ ʿahd ü şarṭ itdi inandırdı
Ḳaramanīleriñ yoġ iken aṣlā dīn ü īmānı

7754 Muḥammed Ḫān bu emri reʾyine tefvīż itmişdi
Muḥammed Beg ki Ḳaṣṣāb-oġlı'dır meşhūr ʿunvānı

7755 Ve daḫi ṣulḥı istiṣvāb idüp ḥıfẓ u mürāʿāta
Kefālet eyleyüp ḳıldı zemīn-būsī-yi sulṭānī

7756 Mürüvvet görmedi mīriñ recāsın ṭutmaya anda
Ḫuṣūṣā yalvarırken arada ol raḫt-ı ḫāḳānī

7757 Rezimden seyf-i ḳahrın anıñ içün der-ġılāf itdi
Çevirdi geldigi semte yine ceyş-i firāvānı

7758 Cenāb-ı salṭanat dārü'l-ḫilāfe Bursa'ya geldi
Silaḥdār u sipāh u yeñiçeri cünd-i ʿOṯmānī

7759 Vezīrān u emīrānı mükemmel idi yanında
Ricāl-i devleti aʿyān u erkān u semīrānı

7760 Velākin şehre dāḫil oldıġında şāh-ı deryā-ceyş
Yeñiçeri gürūhından görüp cemʿ-i firāvānı

7761 Sefer baḫşīşi ümmidiyle ṣavb-ı pādişāhīden
Tecemmuʿ eylemişdi niçe biñ evbāş-ı sekbānī

7762 Bu cemʿiyyetleri ḫoş gelmeyüp ṭabʿ-ı hümāyūna
Şihābüddīn Paşa ile Ṭurḫān mīr-i mīrānı

7763 Suʾāle gönderüp hem ḳatl-i ʿām üzre ṣudūr itdi
İzāle itmek içün bir müşedded emr-i sulṭānī

7764 Bu emr-i ḥayret-efzādan gücenmişdi Muḥammed Ḫān
Ḫabīr olduḳda ḥāle devletiñ hep ḫayr-ḫᵛāhānı

[192a]

7765 Bütün aṣḥāb-ārā niçe düstūrān ile geldi
Ḫuṣūṣā şeyḫü'l-islāmı olan niḥrīr-i devrānı

7766 Recāya muḳtedā ḳıldı ricāl-i devleti cümle
Tavassuṭ itdi mābeyne berāy-ı ʿafv-ı ḫāḳānī

7767 O vaż'ʿ-ı nā-sezānıñ ʿafvına dergāh-ı ʿālīden
Niyāza cürʾet itmişdi sarāyıñ iç aġayānı

7768 Bu ḳullar gerçi erlerdir velākin sāde-dillerdir
İdüpdür her biri bir cürme ṣad ḥayf u peşīmānī

7769 Sükūnet geldi cüzʾī āteş-i iġḍābdan ammā
Yeñiçeri aġasıydı o dem Ṭurḫān-ı Ḳazġānī

7770 Anı ḍarb eyleyüp ʿazl itdiler ol cāh-ı vālādan
Aġa naṣb eylediler Muṣṭafā Beg gibi ẕī-şānı

7771 O cemʿiyyetde söz başı olan żābıṭları cümle
Yaya başılarıyla oldılar maḍrūb-ı sulṭānī

Vaḳʿa-i Ṣāniye

7772 Göç itdi Bursa şehrinden Muḥammed Ḫān-ı ʿālī-cāh
Edirne taḫt-gāhın eyledi teşrīfe şāyānī

7773 Murād idüp diyār-ı Menteşe'niñ feth ü tesḫīrin
İdüp İsḥaḳ Paşa'yı reʾīs-i cünd-i ʿOṣmānī

7774 O serdār-ı ẓafer-girdārı gönderdikde feṯḥ itdi
ʿUmūmen Menteşe'yi aldı bā-imdād-ı Yezdānī

7775 Varınca ceyş-i mevfūr ile ol eṭrāfı żabṭ itdi
Emīr İlyās vālī idi itdirdi gürīzānī

7776 Rodos'a derd-mendi ḳaçırup bi'l-cümle emlāki
Yed-i ʿOṯmāniyān'a girdi bā-tevfīḳ-i Sübḥānī

7777 Dönüp şehr-i Kütāhiyye'de ol ḳış ḳıldı ārāmī
Ol eṭrāfa ḳılındı çeşm u gūş-i ḥıfẓ-ı büldānī

7778 O ḫıdmetle refīʿu'l-ḳadr olup İsḥaḳ Paşa'ya
Ayaġında virildi pāye-i cāh-ı vezīrānī

Vaḳʿa-i Ṣāliṣe der-ʿAhd-i Müşārun İleyh

7779 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam aʿni Bu'l-Feṯḥ-i ẓafer-tev'em
Yazardı baʿż-ı tekfūra mekātīb-i ḫıdīvānī

7780 Ḫuṣūṣā ol zamān tekfūr-ı İslāmbol olan şaḫṣa
Nüvāziş-nāmeler irsāl iderdi gāh sirrānī

7781 Berāy-ı maṣlaḥat ṣūrī meveddet gösterüp gāhī
İderdi ʿarż-ı kālā-yı velā-yı ḥaḳḳ-ı cīrānī

7782 Bilürken ẓāhiren "el-ḥarbü ḫudʿa"[1] nüktesin tekfūr
Tefārīḳ u tuḥaf irsāl iderdi resm-i şāhānī

7783 Mühādāt ile dā'im birbirin memnūn iderlerdi
Rıżā-cūy-ı Muḥammed Ḫān idi ol şāh-ı baḥrānī

[192b]

7784 Sekiz yüz elli altı sāl-i nuṣret-fālde yazdı
Yine tekfūr-ı İstanbul'a bir mektūb-ı sulṭānī

7785 Mürūr itmişdi icmāl üzre ẓikri bundan aḳdemce
Dimiş mektūb-ı merġūbında ey tekfūr-ı Naṣrānī

1 "Harb hiledir." Buhārī, "Cihād", 157; Müslim, "Cihād", 17.

Der-Beyān-ı Nāme ve Me'āl-i Mektūb-ı Ebu'l-Fetḥ Muḥammed Ḫān be-Tekfūr-ı İstanbul

7786 Siziñle şimdilik miḳdār-ı ẕerre kīnimiz yoḳdur
Güsiste olmamışdır rīsmān-ı ḥubb u ḫullānī

7787 Mülūk-i āl-i ʿOṯmān'ı işitmekle bilürsiz kim
Mü'eyyeddir olarıñ her biri bā-ʿavn-i Rabbānī

7788 Ḫuṣūṣā Ḥażret-i ʿOṯmān Ġāzī İbn-i Erṭuġrul
Cihānın Ḳahramān'ı ʿaṣrınıñ Zāl u Nerīmān'ı

7789 Niçe büldān-ı küfri tīġ-i tedmīri menār itdi
Ḥüsām-ı şerʿ ile neşr eyleyüp envār-ı īmānı

7790 Zi-maşrıḳ tā-be-maġrib ʿālemi teshīr eylerdi
Eger taḫt-ı şükūhında olaydı ʿömr-i sāmānı

7791 Tevārīḫ içre görmişsiz ola yāḫūd işitmişsiz
Anıñ maḫdūm-ı ẕī-şānı olan Sulṭān Orḫan'ı

7792 O daḫi ʿālemi teshīr idüp dārü'l-emān itdi
Hirās-ı ṣaṭveti lerzān idüp tersā vü gebrānı

7793 Hizebr-i bīşe-zār-ı āl-i ʿOṯmān idi ol ġāzī
Ṣadā-yı dehşeti leb-rīz idüp āẕān-ı ekvānı

7794 Tevātürle işitmişsiz anıñ ferzend-i ẕī-şānın
Murād-ı Evvel-i Ġāzī'dir anıñ vaṣf u ʿunvānı

7795 Anaṭolı'da Rūmili'de açdı seyf-i ḳahrıyla
Niçe ḥışn u ḳılāʿı niçe ṣaʿbu'l-aḫẕ büldānı

7796 Ḳosava Ġazvesi'nde itdigi erliklerin cümle
İşitmişsiz ki tedmīr eyledi ḫayl-i ḳıralānı

7797 Daḫi mesmūʿıñız olmaḳ gerek sulṭān-ı ẕī-şānıñ
Veliyyü'l-ahdi ferzendi Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'ı

7798 Celādetle şecāʿatle kemāl-i seyr ü sürʿatle
Cihānda Yıldırım Ḫān oldı anıñ vaṣf-ı ʿunvānı

7799 Güzelce bir ḥişārı yapdıġıyçün sāḥil-i baḥre
Virüp tekfūr-ı İstanbul'a ol dem bīm-i ḫıẕlānī

7800 Senevī on biñ altun cizye almışdır reʿāyādan
Ḫuṣūṣā aldıġı pişkeşleriñ yoḳ ḥadd ü pāyānı

7801 Maḥalle yapdırup İslāmiyān'a ḍarb-ı destiyle
Sitanbul içre ḳıldırdı niçe yıl ḫams erkānı

7802 İmām u ḳāḍı naṣb itdirdi ḥıṣn içre olan ḳavme
Niçe sāl anda icrā itdirüp aḥkām-ı Ḳur'ān'ı

7803 Anıñ maḫdūm-ı ẕī-şānı daḫi mesmūʿıñız oldı
Çelebī pādişāhdır kim Muḥammed nām-ı ẕī-şānı

[193a]

7804 O daḫi Rūmili'de Anaṭolı'da ġazā itdi
Ṣadā-yı ḳahrı leb-rīz eyledi Īrān u Tūrān'ı

7805 Amāsiyye'de vālī idi ʿaṣr-ı Yıldırım Ḫān'da
Ḥadīṣü's-sinn idi görmişdi istīlā-yı Gürgan'ı

7806 Mürūr itdikde Timur ʿaskeriyle ol ḥavālīye
Yetişdi ardlarından ḳırdı ceyş-i baġy-i ṭuġyānı

7807 Odur tedmīr iden Ekrādı Türkmānānı yurdında
Tavāyif berzaḫından ḳurtaran evlād-ı ʿOṯmān'ı

7808 Odur Timur'a ḥaddin bildiren şemşīr-i ḳahrıyla
Alan oldur ʿadūdan dād-ı Sulṭān Yıldırım Ḫān'ı

7809 Anıñ ferzend-i vālā-ḳadri kim Sulṭān Murād Ḫān'dır
Faḳīriñ vālid-i ẕī-şānıdır Ṣānī'dir ʿunvānı

7810 Ṣaf-ārā vü neberd-āyīn bir şāh-ı dil-āverdir
Anıñ da rezm ü perḫāşında yoḳdur belki aḳrānı

7811 Anaṭolı'da Rūmili'de itdigi fütūḥātı
Selāṭīn-i selefden birine olmadı erzānī

7812 İki defʿa serīr-ārā-yı-taḫt-ı salṭanat oldı
Muḳarrerdir anıñ ecdādı üzre faż̇l u rüchānı

7813 Bilürsiz kim ḳıral-ı sebʿa oldı ittiḥād üzre
İderken her biri Rūmili'de īṣāl-i ḫüṣrānī

7814 Ferāġat eylemişken salṭanatdan yine ġayretle
Varup Varna'da tedmīr eyledi ceyş-i ḳıralānı

7815 Zamānında olup her birisi bir şīr-i derrende
Unutdurmışdı kevne her biri Zāl ü Nerīmān'ı

7816 Anaṭolı'da vardır her biriniñ niçe ḫayrātı
Daḫi Rūmili'de her biri ḳıldı vażʿ-ı bünyānī

7817 Bilürsiz kim Anaṭolı Ḥiṣārı ḥışn-ı ḍayifdir
Seferlerde ṣıġışmaz gelseler etbāʿ-ı sulṭānī

7818 Mürūr itdikce Rūmili'ye gāhī Anaṭolı'dan
İyābında ẕehābında virir ceyşe perīşānī

7819 Żarūrī iḳtiżā eyler ki İstanbul şehrinde
Bir-iki gün iḳāmet ideler ber-vech-i mihmānī

7820 Sitanbul ḫalḳına daḫi tezāḥüm ile zaḥmetdir
Miyānda belki vāḳiʿ ola emr-i nā-be-şāyānī

7821 Siziñle şimdilik ḥüsn-i müvālāt itmişiz belki
Ola āmed-şod ile beynimizde buġż u ʿudvānī

7822 İki cānibde vardır nīk ü bed farḳ eylemez kimse
Tebāyün üzredir İslām u küfr ü ḥaḳḳ u buṭlānı

7823 Anaṭolı Ḥiṣārı ḳarşusında sāḥil-i baḥre
Murād itdik ki bünyād idelim bir ḥışn-ı sulṭānī

7824 Küçüklükde mümāṣil ola ol ḥışn-ı dil-ārāya
Muḳābil ola Rūmili'de şekl-i vażʿ-ı bünyānı

Vaż'-ı Bünyād-ı Ḥiṣār-ı Boġaz-kesen

[193b]

7825 Bilürsiz ekṣeriyyā Rūmili'ye ideriz nehżat
Gehī bi'ẕ-ẕāt gāhī ideriz imrār-ı merdānī

7826 Ṣaġīre ḳal'amız ḳarşusına Rūmili semtinde
Bize bir ḳal'alık yer viresiz ber-resm-i ḫullānī

7827 Çekilmez idi 'usret ba'd-ez-īn imrār-ı 'askerde
Eger Rūmili'de daḫi olursa sūr-ı 'Oṯmānī

7828 Yazar ba'ż-ı müverriḫ nāme-i Sulṭān Muḥammed'de
Bir āḫer vech ile olmış ola elḳāb u 'unvānı

7829 Dimiş Rūmili'den bir gāv cildi maḫmi vüs'inde
Zemīn-i ḳal'a olmaḳ üzre ger olursa erzānī

7830 Bizi memnūn idersiz didiginde Ḥażret-i Fātiḥ
Anı cüz'ī ṣanup fehm itmeyüp maḳṣūd-ı sulṭānı

7831 Cevābında virüp ruḫṣat dimiş tekfūr-ı İstanbul
Yapuñ mānī' degil n'olsa gerek bir cild-i ḥayvānī

7832 İḥāṭa eyleyen arżıñ n'olacak nef'i yā ḍarrı
Hemān bir sā'at evvel vaż' idiñ bünyād-ı bünyānı

7833 Muḥammed Ḫān getürdüp yaş iken bir cild-i cāmūsı
Dilim dilim anı dildirdi ber-miḳdār-ı ḳaydānī

7834 Geçüp ḳarşuya vāfir 'asker ile ol deri iple
Mesāḥa itdirüp ḳal'a yerin ṭūlāni 'arżānī

7835 İpiñ miḳdārı üzre ḫendeḳin ḥafr itdiler fevrī
Mu'āyen oldıġı vech üzre resm itdirdi bünyānı

7836 Muḥammed nāmına ber-resm-i ḫaṭṭ-ı Kūfi sūr oldı
Ṭılısm-ı ism-i nuṣret oldı ber-vefḳ-i ḥakīmānī

7837 Deri aḥvālini ba'ż-ı müverriḫ yazmadı aṣlā
Vuḳū'ı iḫtimālin virmeyüp bā-ẕüll-i sulṭānī

7838 ʿAlā ḳavlin o ḥışnıñ Muṣliḥüddīn idi miʿmārı
Tamāmen ḳırḳ gün olduḳda bulup bünyād pāyānı

7839 Yigirmi pāre ṭopla burc u bārūsın ṭonatdıḳda
Anaṭolı Ḥiṣārı'ndan güzelce oldı ʿunvānı

7840 Aña dizdār u ṭopçı-başı vażʿ itdi neferlerle
Mühimmātın mükemmel itdiler ber-vech-i şāyānī

Rivāyet-i Uḫrā Der-Cevāb-Nāme-i Tekfūr

7841 İcāzet-nāme-i tekfūrda vāḳiʿ ola gūyā
Bilā-fikir dimiş mektūbda tekfūr-ı Naṣrānī

7842 Siziñ maṭlūbuñuz ḳalʿa yeri ḳarşuda vāḳiʿdir
Ġalaṭa ḥākimi olan Fireng'den isteyin anı

7843 Olarıñ taḥt-ı żabṭında olan arża ḳarışmazız
Eger baḥr olmasa māniʿ olurdı iẕniñ imkānı

7844 Yapıñ māniʿ degildir diyü başdan ṣavdı dir rāvī
Bu vech üzre ṣudūr itdikde iẕn-i şāh-ı gebrānī

7845 Ṣülüş miḳdārı yapılmış idi ol ḥışn-ı vālānıñ
Gelince nāmeye oldı cevāb-ı pāk-i ḫāḳānī

[194a]

7846 Yıḳılmasun siziñ ḫāṭırlarıñız yoḫsa biz yapdıḳ
Fireng'den itmeziz siz gibi istīẕān-ı bünyānī

7847 Biz anlarla güzel söyleşürüz sizler elem çekmeñ
Ḫudā ḳādir anıñ [da] bulınur bir semt-i āsānı

7848 Uyuz miskīn Fireng'iñ n'olsa gerek ḥadd ü miḳdārı[1]
Ḳaşınmaġa hele baḳ var mıdır aẕfār u dermānı

7849 Ulaşmaḳdan taḥarrüz eyleriz ol ḳavm-i mecẕūma
Dem-i fāsidle memlūdur olarıñ ʿırḳ-ı şiryānı

1 Yazmada "miḳdārını" olarak yazılan kelime vezin icabı "miḳdārı" şeklinde metne alındı.

7850 Anaṭolı Ḥişārı daḫi ṭoplarla donanmışdı
Ẕeḫā'irle gelen keştīleri etbāʿ-ı sultānī

7851 Dögüp iki ṭarafdan kimisin iġrāḳ iderlerdi
Baḥirden olmadı ġayri mürūruñ vech-i imkānı

7852 Girüye çevirüp ṭopdan ẕeḫā'ir gelmez olmışdı
Sitanbul ḫalḳına irdi ġalā vü ḳaḥṭ-ı erzānī

7853 Binā-yı ḥışna rāżī oldıġıyçün daḫl olunduḳda
Dilime baġla mażmūnıyla eylerdi peşīmānī[2]

7854 Köpekler gibi nādim oldı gerçi virdigi iẕne
Ġalaṭa ḫalḳın uġratdı fireng uyuzuna bānı

7855 Kesildi müşrikīniñ boġazı zād-ı tenaʿumdan
Boġaz-kesen Ḥişārı'yla anıñçün buldı ʿunvānı

7856 Boġazda fi'l-ḥaḳīḳa vāḳıʿa olmaġla bünyādı
O vech üzre Boġaz-kesen didi ʿaṣrıñ ʿazīzānı

7857 Müsemmāda olurmış gāhice te'ṣīri esmānıñ
Niçe boġaz kesildi anda bā-fermān-ı sulṭānī

7858 Gürūh-ı ʿaskerīye şimdi menfā-yı eẕiyyetdir
Siyāset-gāh-ı aṣḥāb-ı cerāyimdir ile'l-ānī

7859 Civārından mürūrında daḫi çendān ʿālem yoḳ
Hiç olmazsa ṣoyar gömer gice vardıḳda yārānı

7860 Sitanbul u Ġalaṭa feṭḥ olunduḳda o maʿberden
Mürūr itdikde aṣḥāb-ı veġā ecnād-ı ʿOṯmānī

7861 Der ü dervāzesinde çoḳ meġāzī oldı ol sūruñ
Ġuzātından daḫi ekṯerdir ol yerde şehīdānı

7862 Şehīdlik nām mevżiʿde şehādetle bekām olmış
Ġuzāt-ı müslimīnden Şeyḫ Bedreddīn'dir ʿunvānı

7863 Şehādet eylemez mi meşhed-i İslām'dır ol sūr
Ḫudā bānīsine iḥsān ḳılsun sūr-ı rıḍvānı

2 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

Der-Beyān-ı Şurūʿ-ı Ḥafr-ı Ḫendeḳ-i Ḥiṣār-ı Rūmili

7864 Ḳazarken ḫendeḳin bir ḳubbe-i ʿulyā ẓuhūr itdi
Ḫarāb olmışdı ol germābeniñ eṭrāf u erkānı

7865 Ayāṣofiyye'den daḫi kebīr ola cesāmetde
Ki enḳāżı vefā itdi zihī tevfīḳ-i Rabbānī

7866 Çıḳan eşcār u aḥcārın derūnında ruḫāmātın
Ḥiṣāra ḥaṣr idüp ṣarf eyledi miʿmār-ı sulṭānī

[194b]

Tekmīl-i Bünyān-ı Sūr ve Firistāden-i Ḫaber be-Tekfūr

7867 Neẓāret eyleyen anda Ḫalīl Paşa idi ol dem
Mü'esses oldı üç burġos üzere sūr-ı sulṭānī

7868 Gemiler munḳaṭıʿ oldı Sitanbul üzre gelmekden
Ṭopa ṭutıldı maymūn gibi kāfir[iñ] ḳapudānı

7869 Ḥavālī-yi Sitanbul'a gezend īṣāl iderlerdi
Kesüp eşcārını yer yer Muḥammed Ḫān'ıñ aʿvānı

7870 Bize perḫāşsız İstanbul'ı teslīm eylersiz
Miyānda olmasun ḳatl-i nüfūs-ı ḳavm-i Naṣrānī

7871 Anıñ fetḥiyle tebşīr eylemişdir bizleri zīrā
Niçe yüz yıl muḳaddem medḥ idüp sulṭān-ı ʿAdnānī

7872 Benim "niʿme'l-emīr"[1]e iẕn-i Ḥaḳ'la maẓhar-ı kāmil
"Le-niʿme'l-ceyş"[2] ile memdūḥdur bu cünd-i ʿOṯmānī

7873 Eger teslīmden evvel bizimle cengiñiz varsa
Gelen evvel-bahāra eylerim ġazv-i dilīrānī

7874 Cenāb-ı Ḥażret-i Ḥaḳḳ'ıñ bize iḥsān u imdādı
Olur bī-şübhe sizden isterim bu ḥışn-ı ẕī-şānı

1 "İstanbul muhakkak feth olunacaktır. Onu fetheden kumandan **ne güzel kumandan** ve onu fetheden asker ne güzel askerdir." hadisinden nākıs iktibas. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 335; Buhārī, *et-Tārīhu'l-Kebīr*, I, 81.

2 "İstanbul muhakkak feth olunacaktır. Onu fetheden kumandan ne güzel kumandan ve onu fetheden asker **ne güzel askerdir**." hadisinden nākıs iktibas. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 335; Buhārī, *et-Tārīhu'l-Kebīr*, I, 81.

Ḥareket-i Muḥammed Ḫān be-Dārü'l-Mülk-i Edirne

7875 Bu niyyet üzre nehżat eyledi ʿizz ü saʿādetle
Ebu'l-Feṯḥ-i meġāzī-pīşe ol sulṭān-ı ʿOṯmānī

7876 Edirne şehrini meştā idüp teşrīf ḳıldıḳda
Yanında var idi vāfir emīrānı dilīrānı

7877 Ulaḳlar gönderüp eṭrāf u eknāfa ḫaber ṣaldı
Bahāra daʿvet itdi yanına cümle vezīrānı

7878 Eyālāt u livā beglerini il erlerin daḫi
Getürdüp yanına ḳıldı birer ikrāma şāyānī

7879 Tüfenk-endāz u tīr-endāz u şeh-bāzān-ı İslām'ı
Neberd-ārā-yı rezm ü cenk olan merdān-ı meydānı

7880 Muḫayyem-gāhına cemʿ eyleyüp taʿyīnler virdi
Silaḥdār u sipāh u yeñiçeri ṭop-rīzānı

7881 Mühimmāt-ı sefer her neyse tekmīl üzre cemʿ itdi
Cebeci ʿacem-oġlanı daḫi gerdūn-keşānānı

Vaḳʿa-i Rābiʿa

7882 Ṣaruca nām bir üstād ṭopcı buldı yapdırdı
Aña bir ṭop ki üç yüz ḳanṭar idi çāb u evzānı

7883 Donar nāmında bir ṭopcı daḫi Efrenc'den geldi
Aña da yapdırup bir ṭop-ı āḫer ḳıldı iḥsānı

7884 İki ṭop altı yüz ḳanṭār tūcdan yapdırılmışdır
Yoġ idi balyemezle şāhiniñ aʿdād ü evzānı

7885 İki ṭopuñ ṣadāsı şarḳdan ṭā ġarba dek gitdi
Başı ḳaydına düşdi ḫavf ile gebrān u tersānī

[195a]

7886 Ne ṭop her biri bir āteş-feşān şuʿbān idi el-ḥaḳḳ
Atılsa ker olurlardı bütün āẕān-ı Naṣrānī

7887 Atılmazdan muḳaddem iki ṭopuñ raʿd-veş ṣıytı
Eḳālīme irişdi ḳorḳıdup Īrān u Tūrān'ı

7888 Gelen ṭopcılarıñ her birine iḥsān itmişdi
Veġāya ḳındırup her biri oldı luṭfa erzānī

Vaḳʿa-i Ḫāmise ve Keyfiyyet-i Feṯḥ ü Tesḫīr-i Belde-i İstanbul

7889 Beşinci vaḳʿası Ḳosṭanṭıniyye feṯḥi olmışdır
Rüvātıñ vardır anda iḫtilāfāt-ı firāvānı

7890 Baḳılsa dīde-i imʿān ile var Künhü'l-Aḫbār'ıñ
Ṣadāḳatde niçe tārīḫe belki faż̈l ü rüçḥānı

7891 Biraz ıṭnābı vardır mūriş̈-i imlāldir ṭabʿa
Velākin vardır ʿĀlī'niñ vuḳūf u ʿilm ü ʿirfānı

7892 Kemīne nāẓımıñ müstaḥseni olmaġla eṭvārı
Anıñ iş̈rinde ḳıldım naẓm u inşāda ḳadem-rānī

7893 Cenāb-ı Faḫr-i ʿĀlem ümmet-i merḥūmeye luṭfen
Sitanbul feṯḥi ile ḳıldı ʿālī āl-i Oş̈mān'ı

7894 Ḥadīş̈-i Muṣṭafā'nıñ lübb-i maʿnā-yı güher-bārı
Budur Allāhu aʿlem oldı naẓm-ı müstemendānī

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم سمعتم بمدينة جانب منها في البر وجانب منها في البحر؟ قالوا نعم يا رسول الله. قال لا تقوم الساعة حتى يغزوها سبعون ألفا من بني إسحق فإذا جاءوها نزلوا فلم يقاتلوا بسلاح ولم يرموا بسهم قالوا لا إله إلا الله والله أكبر فيسقط أحد جانبيها ثم يقولوا الثانية لا إله إلا الله والله أكبر فيسقط جانبها الآخر ثم يقولوا الثالثة لا إله إلا الله والله أكبر فيفرج لهم فيدخلوها[1]

Ṣadaḳa Resūlu'llāhi fī-mā-ḳāle kemā ẕekera fī-Künhi'l-Aḫbār.

7895 Cenāb-ı Bū Hüreyre bu ḥadīş̈iñ oldı rāvīsi
Beşāretle sevindirdi mülūk-i āl-i ʿOş̈mān'ı

1 Resūlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: "Bir tarafı denizde bir tarafı karada olan bir şehir duydunuz mu?" Sahabeler: "Evet yā Rasūlallah" dediler. Rasūlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "İshakoğullarından yetmiş bin kişi o beldede savaşmadıkça kıyamet kopmaz. Oraya geldikleri vakit kılıçla savaşmazlar, ok atmazlar. Lā ilāhe illallāhu vallāhu ekber derler, şehrin bir tarafı düşer. Sonra yine Lā ilāhe illallāhu vallāhu ekber derler şehrin diğer tarafı düşer. Sonra yine üçüncü defa Lā ilāhe illallāhu vallāhu ekber derler; onlar için bir gedik açılır, oradan şehre girerler." Müslim, "Fiten", 2920.

7896 Resūl-i Rabb-i ʿizzet şehsüvār-ı mülk-i ḫatmiyyet
Muḥammed Muṣṭafā Maḥmūd u Aḥmed şāh-ı ʿAdnānī

7897 Ḫiṭāb-ı müsteṭābıyla buyurdı āl ü aṣḥābım
İşitdiñiz mi bir şehri ki anıñ üç ola yanı

7898 Anıñ bir cānibi berr ola iki cānibi baḥreyn
Didikde yā Resūla'llāh siz aʿlemsiz buyur anı

7899 Buyurdı mefḫar-i ʿālem ḳıyāmet ḳopmaya ḥattā
Benī İsḥāḳ'dan yetmiş biñ er bā-iẕn-i Rabbānī

7900 Ġazā idüp varurlar hem nüzūl eylerler ol şehre
Silāḥ ile dögüşmez eylemezler remy-i tīrānī

7901 Hemān bir kerre tehlīl eyleyüp Allāhu ekberle
Düşer bir cānib-i baḥrīsi olur fetḥe erzānī

[195b]

7902 İkinci defʿada tehlīl ile tekbīr itdikde
Yine bir semt-i baḥrīsi düşer bā-emr-i Sübḥānī

7903 Üçünci kerrede tehlīl idüp tekbīr-i şāliṣle
Açılup cānib-i ber dāḫil olur cünd-i īmānī

7904 Ḥaḳīḳatde Muḥammed Ḫān-ı Ġāzī'niñ bu fetḥinde
Be-manṭūḳ-i ḥadīṣ-i Muṣṭafā enṣār u aʿvānı

7905 Edirne dār-i mülkinden çıḳup yümn ü saʿādetle
Sitanbul fetḥine ʿazm eyleyüp ol şīr-i ʿOṣmānī

7906 Mükemmel ordusıyla çıḳmış idi ḫān-ı deryā-ceyş
Sekiz yüz elli yedide olup nevrūz-i sulṭānī

7907 Tüvānā ʿaskeri yetmiş biñe bāliġ idi bī-şek
Cenāb-ı Ḥācı Bayram-ı Velī ol ḳuṭb-ı Rabbānī

7908 Muḥammed Ḫān'a İstanbul fetḥin müjde itmişken
Cenāb-ı Aḳşemseddīn iken ceyşiñ nigeh-bānı

7909 Gerek anlar gerek aḳṭāb u kümmelden işitmişken
Ẓafer-yāb olmadı şemşīr ile ceyş-i müsülmānī

7910 Muḳaddem ẕikri sebḳat eylemişdi āl-i ʿOs̱mān'ıñ
Çıḳar ʿĪs̱ İbn-i İsḥaḳ Nebi'ye nesil-i ẕī-şānı

7911 Yazar İdrīs-i Bitlīsī anı Heşt Behişt'inde
Tevārīḫ ehliniñ vardır rivāyāt-ı firāvānı

7912 Ḥadīs̱-i Muṣṭafā vefḳınca ol sulṭān-ı ʿālī-cāh
Sitanbul fetḥine ḳılmışdı ṣarf-ı naḳd-i imkānī

7913 Ne cānibden yürüdiyse muẓaffer olmadı leşker
Taḥayyür eyledikde ḳıldı istimdād-ı rūḥānī

7914 Kemāl-i ye's ile me'yūs olmışdı Muḥammed Ḫān
Gezerdi ordusın aġlardı sirrānī vü cehrānī

7915 Ḥadīs̱-i Bū Hüreyre ḫāṭır-ı sulṭāna geldikde
Biraz mażmūn-ı pākinden gelüp āṣār-ı şādānī

7916 Hemān Allāhu ekber ile tehlīlāt ile āḫir
Baḥirden yanaşup zevraḳ-süvār-ı cünd-i Os̱mānī

7917 Ḥiṣārıñ ol ṭarafdan yıḳılup dīvārı açıldı
Daḫi ber cānibinden münferic olmışdı bir yanı

7918 Dinildi "remyetün min-ġayri rāmin"[1] nüktesin Mevlā
Bu yüzden ḳullara bildirdi bā-ilhām-ı Rabbānī

7919 Muṭābıḳ oldı maʿnā-yı ḥadīs̱e iki cānibden
Sitanbul ḥıs̱nınıñ bu ṭarz ile isḳāṭ-ı cüdrānı

7920 Eger sā'il iderse bu ḥadīs̱e iʿtirāż ammā
Olursa vaż'ına ẕāhib yaḫūd itmezse īḳānī

7921 Ya itḳān ṣūretinde mevridin taḫṣīṣ eylerse
Yaḫūd eşrāṭ-ı sāʿatden olan tebşīr ile [a]nı

7922 Müveccehdir diyüp bu fetḥi tebşīre inanmazsa
Daḫi evlād-ı İsḥaḳ oldığın bu nesl-i ʿOs̱mānī

1 "Atıcısı olmayan bir atış."

[196a]

7923 Eger inkār ile bir iḫtimāl-i āḫer eylerse
Su'āli def'ine vardır cevāb-ı sehl-i ḥaḳḳānī

7924 Bu tebşīri mü'eyyeddir ḥadīṯ-i āḫer-i Aḥmed
Emīr u ceyşi ḥaḳḳında olan tavṣīf u ʿunvānı

7925 Ḥadīṯiñ evveli nūn-ı müşeddedle muṣaddardır
Daḫi lā-māte te'kīdi olur tebşīre burhānı

7926 Şehādāt ile tekbīrāt olur fetḥe iki şāhid
Beyān-ı vāḳiʿü'l-ḥāl oldı ol vech üzre ityānı

Keyfiyyet-i Fetḥ-i İstanbul ve Himmet-i Rūḥānī

7927 Velāyet-nāmesinden naḳl ider baʿż-ı ʿazīzānıñ
Sitanbul fetḥ olunduḳda o devrānıñ süḫan-dānı

7928 Egerçi olmadı erbāb-ı ẓāhir vāḳıf ol ḥāle
Aña ṣūfī miyānında dinür eẕvāḳ-ı rūḥānī

7929 Yazar baʿż-ı müverriḫ ḥikmet-i maḫfiyyesin fetḥiñ
Tevātür üzre şāyiʿdir cenāb-ı şeyḫ-i Rabbānī

7930 Muḥammed Ḫān'a tebşīr eylemişdi şehr-i İstanbul
Fülān günde fülān sāʿatde olur fetḥ-i ḫāḳānī

7931 ʿAzīziñ didigi hengām-ı maʿhūd oldı ṣavuşdı
Henūz olmadı āṯār-ı fütūḥ-ı ġazv-i sulṭānī

7932 Cenāb-ı şeyḫe geldi zār u giryān Ḥażret-i Fātiḥ
Didi ey ḥażret-i ḳuṭb-ı İlāhī ġavṯ-i Raḥmānī

7933 Ne ḫoş fetḥ-i ilāhī rū-nümā-yı manẓar-ı nuṣret
Olup bu vaḳt-i mevʿūd olmadı teshīriñ imkānı

7934 ʿAceb cürm-i keşīrim sū'-i tedbīrim midir bāʿiṯ
Amān ey terbiyet-baḫşā-yı ceyş-i āl-i ʿOṯmānī

7935 İş işden geçdi rüsvā-yı selāṭīñ-i cihān oldum
Eger sizlerden olmazsa bize imdād-ı rūḥānī

7936 Perīşānlıḳ muḳarrerdir bugün yarın bize lā-büdd
Ne yüzden idelim taḳdīre evfaḳ reʾy-i çesbānı

7937 Düşüp pāyına Şemseddīn-i āgāhıñ Muḥammed Ḫān
Cenāb-ı şeyḫ vardı secdeye ber-rūy-i giryānī

7938 Buyurdı pādişāhım çekme ġam manṣūrsun ancaḳ
Arada bir mezāḥim var olur anıñ da fıḳdānı

7939 Beni terk eyle işġāl itme ḳalḳ sen daḫi meşġūl ol
Mühimmāt-ı seferde sen de teşmīr eyle dāmānı

7940 Cenāb-ı şeyḫ sulṭān-ı cihānı ṣavdı yanından
Ṭınāb-ı ḫaymesin irḫā idüp baʿż-ı mürīdānı

7941 Yüzin ḫāk-i siyāha ḳoydı başladı münācāta
Başın ḳaldırmadı tā olmayınca fetḥ-i Yezdānī

7942 Muḥammed Ḫān gāhī çāder altından baḳarlardı
Münācātında dirdi secdede ol şeyḫ-i nūrānī

7943 Ḫudāvendā kerīmā ḥażretiñde dīn İslām'dır
Anıñçün dīn-i İslām ehliniñ ʿālī olup şānı

[196b]

7944 Ḫuṣūṣā efḍal-i aʿmāli İslām'ıñ cihād oldı
Cihād-ı ekber ü aṣġar buyurdı Şāh-ı ʿAdnānī

7945 Birisi nefs ile birisi İslām'ıñ ʿadūsıyla
İkisiyle muḫaṣṣaṣ ḳıldı Mevlā müslimānānı

7946 Müsülmānāndan daḫi refīʿu'l-ḳadr ḳılmışdır
Gürūh-ı enbiyāyı evliyāyı ḳuṭb-ı ezmānı

7947 Olardañ ṣoñra ümmet içre ʿālī-şān olan el-ḥaḳḳ
İmāmun bi'l-hüdā olan mülūk-i nesl-i ʿOṯmānī

7948 Ḫilāfetle olardır vāriṯ-i Sulṭān-ı Kevneyn'iñ
Olardır eyleyen icrā-yı şerʿ u ḥükm-i Ḳurʾān'ı[1]

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

7949 Olardır ḫādim-i Baṭḥā vü Yeṣrib ḫayl-i maḥdūmān
Olardır virdiren nāmūs-ı şerʿa zīb ʿunvānı

7950 Olardır rāyet-i İslām'ı dā'im eyleyen iʿlā
Olardır virdiren bu dīn-i ḥaḳḳa şevket ü şānı

7951 Olardır ḥüccet-i şerʿiyye ile żabṭ iden mülki
Olardır naḳd-i cān ile alan kālā-yı rıḍvānı

7952 Olar kim altı yüz ṭoḳsan ṭoḳuzda sāl-i hicretden
Temellük itdi bu arżı be-tevcīhāt-ı Sübḥānī

7953 Olardır kim nüfūsıyla cinānı iştirā itdi
Olardır vāriṣ-i Firdevs olan şāh-ı cihān-bānī

7954 Olardır peyrev-i ṣaḥb-ı kirām-ı mefḫar-i kevneyn
Olardır iḳtifā-yı āl iden Sulṭān Oṣmān'ı

7955 Olardır seyf-i şerʿ ile izāḥa eyleyen ẓulmi
Olardır nūr-ı ʿadl ile ḳılan āfāḳı nūrānī

7956 Olardır nükte-i "niʿme'l-emīr"e[2] ġālibā maẓhar
Olardır kim cüyūşı daḫi oldı medḥe şāyānī

7957 Ḫuṣūṣā ḥāliyā hem-nām-ı pāk-i Aḥmed-i Muḫtār
Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ ol hizebr-i ġāb-i ʿOṣmānī

7958 ʿAzīzim mürşidim şeyḫim Cenāb-ı Ḥācı Bayram'ıñ
Muḥammed Ḫān'a ṣādır olmış idi müjde fermānı

7959 Cenāb-ı Ḥācı Bayram-ı Velī'den bir beşāretle
Ḫilāfetle faḳīri ḳıldı bu ceyşiñ nigeh-bānı

7960 Ḳuluñ Şemsī daḫi fetḥ ile bu ḥışnıñ ḫaber virdim
Cenāb-ı şehriyāre eyledim taʿyīn-i ibbānī

7961 O hengām-ı ẓafer geldi ṣavaşdı fetḥ u tesḫīri
Müyesser olmadı İstanbul'uñ bā-emr-i Rabbānī

2 "İstanbul muhakkak feth olunacaktır. Onu fetheden kumandan **ne güzel kumandan** ve onu fetheden asker ne güzel askerdir." hadisinden nakıs iktibas. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 335; Buhārī, *et-Tārihu'l-Kebīr*, I, 81.

7962 Muḥammed Ḫān'dan menḳūldür şeyḫiñ münācātı
Bu vech üzre niyāzı ser-be-secde āh u giryānı

7963 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam naḳl ider kim ḥażret-i şeyḫiñ
Mübārek gözlerinden dökdügi seyl-āb-ı mercānı

7964 Hemān bir nehr-i cārī olmış idi secde-gāhında
Sirişki yol yol itmişdi yeri çün seyl-i bārānī

7965 Neẓāret eyler idim çāderimden ḥālet-i şeyḫe
Başın ḳaldırdıġında secdeden bā-ḥamd-i şükrānī

[197a]

7966 ʿAzīziñ yanına varup suʾāl itdikde aṣlından
Cenāb-ı Ḥażret-i Ḥaḳḳ'a ḳılup şükr-i firāvānī

7967 Mübārek pāyına düşdüm didim ey mürşid-i ʿālem
Bu rütbe renciş-i ḫāṭır bu deñlü farṭ-ı nālānī

7968 Neden īcāb idüp bir niçe dem terk-i ḥużūr itdiñ
Taḫallüf itmege bāʿiṣ nedir incāz-ı Raḥmānī

7969 Cenāb-ı Şeyḫ Şemseddīn buyurdı bāʿiṣ-i teʾḫīr
Mecāẕīb-i Ḫudā'dan Ceb-ʿAlī ol pīr-i nūrānī

7970 Derūn-ı ḳalʿada sākin olan gebrā vü tersāyān
Melāẕ itmişler idi ol ʿazīzi merd ü nisvānı

7971 Ṭayamış bāb-ı ḥışna ayaġın dergāh-ı Mevlā'dan
Recā eyler ki ḳalḳup gideler cünd-i müsülmānī

7972 Teveccüh eyleyüp dirdi Mesīḥī ḳullarıñ yā Rab
Beni infāḳ iderler virme ḫıẕlān u perīşānī

7973 Diyüp dergāh-ı Ḥaḳ'da ser-be-secde ḫaḳ-i ẕilletde
Niyāz eyler ki ḥışnıñ olmaya teshīre imkānı

7974 Sözi geçkince maḥbūb-ı Ḫudā mecẕūb-ı ṣādıḳdır
Olur mı degme bir ḫ ʿāhişle anıñ defʿ-i āsānı

7975 Teveccüh eyledim ḳabż oluna bā-emr-i Ḥaḳ rūḥı
Vefātıyla gele küffār-ı bī-dīne perīşānī

7976 Degil ehl-i taṣarruf ẓāhiren ol merd-i dānā-dil
Velākin dergeh-i Mevlā'da vardır rifʿat-i şānı

7977 Cenāb-ı Şeyḫ Bedreddīn-i Aḥmer gibi bir ẕātı
Rıżāsıyla bedel ḳabż itdiler ber-vech-i rūḥānī

7978 Egerçi bu rivāyet ehl-i tārīḫe muḫālifdir
Velākin naḳl iderler Ḥażret-i Şems'iń muḥibbānı

7979 Muḥaṣṣal Şeyḫ Bedreddīn ile mecẕūb-ı āgāhıń
Beḳāya rıḫlete olmayıcaḳ fermān-ı Rabbānī

7980 ʿArūs-ı feṭḥ ü nuṣret girmedi āġūş-i tesḫīre
Anıńçün eylemişdim pīç ü tāb-ı vaṣl-i cānānī

7981 Hemān ḳalḳ işińe meşġūl ol feṭḥi müyesserdir
Elem çekme senińdir nuṣret-i Ḥaḳḳ ʿavn-i Yezdānī

Şurūʿ-ı Rezm be-Muḥārebe-i Küffār

7982 Cenāb-ı Fātiḥ'i tebşīr-i nevle Şeyḫ Şemseddīn
Mübeşşer eyledikde cümleye gelmekle şādānī

7983 Yeńiden ʿaskerin tertīb idüp hep yerli yerinde
Bütün ālāt-ı rezme davranup ecnād-ı sulṭānī

7984 Muḥammed Ḫān elinde ḫīzrānı geşt iderlerdi
Miyān-ı ʿaskerinde raʿd u berḳ-āsā hizebrānı

7985 Ṣunūf-ı ʿaskerīsin ḳol ḳol itdi rezm ü perḫāṣa
Kimisin itdi baḥrānī kimisin daḫi berrānī

7986 Ḫulāṣa ḫurd u bozurg var idi dört yüz ḳadar keştī
Donanup ekẖerin deryāda bā-ceyş-i levendānī

7987 Ḳaradan daḫi yitmiş idi yetmiş deńlü keştīler
Tekerlek üzre imrār eyledi gerdūn-keşānānı

[197b]

7988 Ḫazā'inle ẕeḫā'ir anlara taḥmīl olunmışdı
Ḳaradan ālet oñarır gibi olmışdı ityānı

7989 Ebū Eyyūb-i Enṣārī ḥizāsında ẓuhūr itdi
O yerden itdiler her birini ilḳā-yı baḥrānī

7990 Biri birine muḥkem rīsmānla oldı peyveste
Hemān cisr-i ṣırāṭa ḳorḳuluḳsuz döndi bünyānı

7991 O gün olmışdı hāy u hūy-ı mellāḥīn ile gūyā
Ḳıyāmetden ʿalāmet idi ḳorḳdı ḳavm-i tersānī

7992 O keştīler ki buldı rūzgārın ḫūb eyyāmın
Ḳasım Paşa'dan ilḳā itdiler bā-reʾy-i sulṭānī

7993 Anı da birbirine bend idüp bir cisr olmışdı
Gören ḳavs-i ḳuzaḥ dirdi añа ṭūlāni ʿarżānī

7994 Yürütdi Allah Allāh diyerek Ḥışn-ı Sitanbul'a
Ḳılındı iki cānibden[1] ṣavaş-ı ḳahramānānī

7995 Çalındı cenk-i ḥarbī gūyiyā devr-i revān oldı
Uṣūliyle yanaşdı her ṭarafdan ḳalʿa kūpānı

7996 Hevāyı ḳapladı dūd-ı siyāh-ı ṭop-endāzın
Dumanlandı başı tekfūra ol dem geldi ʿumyānī

7997 Ġalaṭa'yla Sitanbul arası bir mīl idi gūyā
Çekildikde sefāyin kör olup aʿyān-ı Naṣrānī

7998 Tekūr-ı kūr aṣlā seçmeyüp deryāyı keştīden
Başamazdı ḳaraya ayaġın gitmişdi aʿyānı

7999 Sefāyin ḫalḳınıñ tekbīri ehl-i küfre tedbīri
Şaşırdı ḳalʿa içinde virüp vehm-i perīşānī

8000 Ġarīḳ-i lücce-i efkār olup tekfūr ḥışn içre
Puṣulasın yitirdüp deñiz oldı ṣanki her yanı

1 Yazmada "cānibinden" olan kelime vezin icabı metne "cānibden" olarak alındı.

8001 Vezīriydi tekūruñ Kirliḳā nāmıyla bir melʿūn
Aña kirlenmiş idi cünd-i küffārıñ dilīrānı

8002 Ġalaṭa kāfirin taḥrīk ile tecsīr itmişdi
Müfīd olmadı aṣlā itdigi tedbīr-i gebrānı

8003 Gelince ye's-i küllī ḳalʿayı taḫlīṣden tekfūr
Ḫalīl Paşa'ya gönderdi anı giryāni giryānī

8004 Elinde nāmesi yeri öpüp yüz yerde yüz yerde
Hezār ʿacz ile idüp ṣulḥa istidʿā-yı sulṭānī

8005 Ḳıralından vekāletle niyāz eyler aṣāletle
Vezīr-i aʿẓamı taṣdīʿ idüp ber-vech-i nālānī

8006 Raʿiyyetle ḳabūl-i cizye itmiş nāmede tekfūr
Recā itmiş Sitanbul içre iskān-ı kemā-kānī

8007 Dimiş ḳāḍī vü subaşı daḫi taʿyīn iderlerse
Amān ben rāżiyam tek olmasun perḫāṣ-ı ʿOṯmānī

8008 Ḳarīn-i ḥüsn-i isʿāf olmayınca maṭlab-ı tekfūr
Dönüp tersine me'yūsen sefīr-i ehl-i nīrānī

[198a]

8009 Ḳıral-ı bed-fiʿāle ye's ile iḫbār itdikde
Ġalaṭa kāfirinden itdi istinṣār-ı cīrānī

8010 Biraz elleşdiler dilleşdiler Efrenc ile bunlar
İk'el bir baş içündür diyicek ṣınfān-ı Naṣrānī

8011 Pür idüp nār u nūruñ ʿaşḳına peymāne-i rezmi
Muḥammed Ḫān içün ḳıldı tecerruʿ nāb-ı ʿiṣyānı

8012 Serin meydāna ḳoydı Lāt u ʿUzzā'ya ḳasem itdi
İdüp ʿĪsā vü Meryem'den ümīd-i ʿavn-i rūḥānī

8013 Donanmasın donatdı parçaların ḳıldı āmāde
Bütün yāt u yeraġın cemʿ idüp ecnād-ı ḳorṣanı

8014 Biri birine merbūṭ idi küffārıñ donanması
Fenār Ḳapusı idi anlarıñ ol demde limanı

8015 Bütün parçaların memlū idüp baḥri ṣıyānetle
Sefāyin ehline gösterdiler āyīn-i ṣücʿānı

8016 Muʿīni Ḥażret-i Fettāḥ olan Fātiḥ Muḥammed Ḫān
Vezīr-i aʿẓamı olan Ḫalīl Paşa-yı ẕī-şānı

8017 "Ve şāvirhum"[1] kelāmı muḳteżāsıyla muʿaskerde
Ricāl-i devleti aṣḥāb-arā-yı mīr-i mīrānı

8018 Ḳamu iş erlerin söz başlarıyla cemʿ idüp itdi
Berāy-ı meşveret bir meclis-i raʿnā-yı sulṭānī

8019 Ḫuṣūṣā evliyā-yı vāṣılīniñ māh-ı pür-nūrı
Cenāb-ı Aḳşemseddīn o şeyḫ-i ḳuṭb-ı devrānī

8020 Mecāẕīb-i Ḫudā'dan Aḳbıyıḳ niçe ricālu'llāh
İḥāṭa eylemişdi Fātiḥ'i enṣār-ı ḥaḳḳānī

8021 Getürdüp her biriyle başḳa başḳa istişār itdi
Ḳılup her birisinden yaʿni istimdād-ı rūḥānī

8022 İki cānibden ilḳā olunan bi'l-cümle keştīler
Ebū Eyyūb-i Ensārī öñinde itdi lüḳyānī

8023 Piyāde ʿaskeri şāh-ı güzīniñ bindi keştīye
Bütün atluları bir cānibinde ḳıldı pūyānī

8024 Ḳonup her bir gemiye başḳaca bir ṭop-ı ejderhā
Atıldıḳça iderdi cevf-i ḥışna āteş-efşānī

8025 Bütün leb-rīz idi her zevraḳıñ ālāt-ı rezmīsi
Muḥaṣṣal ṭopṭoluydı baḥr ü berde ceyş-i ḫāḳānī

8026 Bir ednā ṭop-ı şāhī atılup kāfir donanmasın
Hemān der-cenk-i evvel ṭaġıdup virdi perīşānī

8027 Donanma-yı eʿādīden bir aʿlā parça ġarḳ oldı
Ehālīsi olup ser-küşte-i ġarḳ-āb-ı ḫıẓlānī

1 "Ve onlarla istişare et…" Āl-i İmrān 3/159. āyetten nākıs iktibas.

8028 Görüp bu ḥāleti ehl-i sefāyin ḳalʿaya ḳaçdı
Deñizde parçasın terk itdi hem māl-ı fīrāvānī

8029 Donanması açıḳda ḳaldıġında ḳavm-i küffārıñ
Gürīz itdi içinden ḫavf ile mecmūʿ-i ḳorṣanı

[198b]

8030 Edirne'de dökilen ol büyük ṭoplar aṭıldıḳça
Dögilen her nereyse açılurdı raḫneler ānī

8031 Görüp küffār dirdi bizlere bundan selāmet yoḳ
Hemān teslīmdir ḥıṣnı anıñ tedbīr-i āsānı

8032 Ehālī-yi Sitanbul'a daḫi tekfūr-ı merẓūle
Ẓuhūr itmişdi żaʿf-ı ḳalb ile bīm ü hirāsānī

8033 Vezīri ile ḳıldı meşveret tekfūr teslīme
Daḫi yazmışdı sulṭāna mufaṣṣal nāme-i ḫānī

8034 Tekūr ile vezīri virmek üzreyken Sitanbul'ı
Ġalaṭa kāfiri taġlīṭ idüp tekfūr-ı tersānı

8035 Didi siz virseñiz daḫi bizimçün virmek olmazdı
Ġalaṭa Ḳalʿasın İslāmiyān'a terk idüp cānı

8036 Bizim ruhbānımız ehl-i nücūm olmaġla dirlerdi
Bu ḥıṣnıñ feṭḥine yoḳdur bu yılda vech-i imkānı

8037 Metānet virdiler tekfūr-ı vīrān-ḳalbe Efrencān
Daḫi imdād idüp her biri ḳıldı ʿavn-i ḥibrānī

8038 ʿİnān-ı iḫtiyārın virdiler küffār-ı Efrence
Çevirmişken Fireng'e başḳa yüzden oldı dermānı

8039 Muḥammed Ḫān-ı Ġāzī Edrine Ḳapusı semtinden
Büyük ṭoplarla ḳıldı rezme āġāz-ı dilīrānī

8040 Atıldıḳca müsülmān ʿaskerinden ṭoplar ḥıṣna
Olurdı raḫneler peydā görürdi ḳavm-i Naṣrānī

8041 Fireng'i raḫneler taʿmīrine ḥıfẓ-ı ḥavālīye
Muḥāfıẓ naṣb idüp tekfūr ile ol belde sükkānı

8042 Egerçi dīn-i bed-āyīni uymazdı Naṣārā'ya
Velākin ittiḥād-ı küfr ile olurdı aʿvānı

8043 Naṣārā-yı Sitanbul'dan niçe kār-āzmāyānıñ
Bu idi dā'imā endīşe-i encām u pāyānı

8044 Egerçi ḳoñşumuz Efrenc degil hem-kīşimiz āyā
Neden geldi bulara iʿtimād-ı cünd-i gebrānī

8045 Emīrān-ı Fireng'iñ görmiş iken ʿöẕr ü ʿiẕrārın
Bu dem bulardan istimdāda yoḳdur semt-i imkānī

8046 Ehālīniñ ḳırala böyle dā'im daḫl-i teşnīʿi
Olunca münʿakis Efrence ez-rūy-i peşīmānī

8047 Meger kim cānına minnet imiş aʿyān-ı Efrencī
Ṭuyup bu ḳīl u ḳāli didiler çün ḳavm-i Naṣrānī

8048 Bize ez-cān u dil bu vaḳt-i hāyilde inanmazken
Ne mūcib idelim biz yollarında tefdiye cānı

8049 Ne deñlü naḳd-i himmet ṣarf olunsa ḳadri żāyiʿdir
Diyüp ihmāl ü ġaflet itdi Efrenc nām-dārānı

8050 Ḥirāsetde teġāfül eyleyüp çoḳ şīveler ṣatdı
Ḳaṭır ünin çıḳarup kendiler itdi gürīzānī

[199a]

8051 Ol eṣnāda niçe diller alındı söyledüp kesdi
Fireng ile Naṣārā'nıñ ṭuyulup buġż u ʿudvānı

8052 Semiyy-i Ḥażret-i Faḫr-i rusül sulṭān-ı deryā-dil
Ebu'l-Feṭḥ ol Muḥammed Ḫān berrānī vü baḥrānī

8053 Ṣavaṣa başladı ḥışn-ı dil-ārāya hücūm itdi
Çekildi āġuş-ı rezme ṣarıldı burc u ebdānı

8054 Ṣarılmaġa tezāḥüm eyleyen küffār-ı aġyārı
Ṭopa ṭutdı taḥaṣṣun üzre iken ehl-i ḫıẕlānī

8055 Mevāʿīd-i keremle eyleyüp tevṯīḳ bi'l-cümle
Yanında ḥāżır ola cünd-i İslām-ı dilīrānī

8056 Münādīler nidāya başlayup ṣolında ṣaġında
Nefīr-i ʿāmmdır tenbīhiniñ olduḳda iʿlānı

8057 Hizebrān-ı veġā dīvār-ı ḥışna ṣarmaşup çıḳdı
Müheyyā eylemişdi çıḳmaġa ṣad nerdübānānı

8058 Ṣalāt-ı ṣubḥdan ṣoñra Muḥammed Ḫān atlandı
Olup "niʿme'l-emīr"[1] ol demde el-ḥaḳ vaṣf-ı şāyānı

8059 "Le-niʿme'l-ceyş"[2] ile mevṣūf olan etbāʿ u enṣārı
İḥāṭa eylemişdi hāle-veş ol māh-ı tābānı

8060 Yürüyüş mümkin olan raḫne-i dīvārdan çün tīr
Güẕāra başladı her ṣınf-ı ʿaskerden dilīrānı

8061 Ḳoyuldı her ṭarafdan dāḫil-i sūr-ı dil-ārāya
Yayıldı şehre mānend-i ḫaber şīrān-ı ʿOṯmānī

8062 O rütbe cenk ü perḫāş eyledi cünd-i ẓafer-peymā
Zemīni lāle-zār itdi bahār-ı luṭf-ı Mennānī

8063 Şurūʿ-ı rezmden elli birinci gün tamāmında
Olup imdād-kārī bād-ı feyż-i ʿavn-i Rabbānī

8064 Dögüldi ḳırḳ yedi gün kūs-i şāhī-vār ḥışn ammā
Tevālī üzre üç gündür hücūm-ı ceyş-i sulṭānī

8065 Sekiz yüz elli yedide rebīʿu'l-evveliñ ol gün
Yigirmi biri idi rūz-i şenbe ḍaḥve-i ṣānī

1 "İstanbul muhakkak feth olunacaktır. Onu fetheden kumandan **ne güzel kumandan** ve onu fetheden asker ne güzel askerdir." hadisinden nakıs iktibas. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 335; Buhārī, *et-Tārīhu'l-Kebīr*, I, 81

2 "İstanbul muhakkak feth olunacaktır. Onu fetheden kumandan ne güzel kumandan ve onu fetheden asker **ne güzel askerdir**." hadisinden nakıs iktibas. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 335; Buhārī, *et-Tārīhu'l-Kebīr*, I, 81.

8066 O hengām-ı feraḥ-encāmda fetḥi naṣīb oldı
Bi-ʿavni'llāh oldı ʿanveten tesḫīre erzānī

8067 Dikildi burc u bārūsında ḥışnıñ allı yeşilli
Niçe rāyāt-ı fetḥ-āyāt-ı sulṭān-ı cihān-bānī

8068 Eẕānlar oḳıyup tekbīr ü tehlīlāt ile ʿasker
Menārāt üzre çıḳdı ġāziyānıñ fetḥ-ḫᵛāhānı

8069 Ḫayāle gelmeyüp göz görmeyüp ḳulaḳ işitmezdi
Tefārīḳ u tuḥaf envāʿ-ı māl-i ḳavm-i gebrānı

8070 Muḥammed Ḫān yaġmā itdirüp ecnād-ı İslām'a
Didirtdi tevbe yoḫṣulluġa ol şāh-ı kerem-kānı

8071 Ḫazā'inden defā'inden ġanīmetle alınmışdı
Niçe ḥavrā-siriştān duḫterān ʿabd ü kenīzānı

[199b]

8072 Eñ ednā bir piyāde ʿaskeriniñ aldıġı mālı
Mücevher sīm ü zer fāḫir ḳumāş u sīm āvānı

8073 Ḥisāb u ʿadde gelmezdi o rütbe naḳl ider rāvī
Tamām olmazdı bir yıl yazsalar kitāb-ı dīvānī

8074 Ḳanı ol āteş-i faḳr ile sūzān ʿasker-i ʿüryān
Ġanā'imden bulup külliyyet-i māl-ı fırāvānī

8075 Bütün ol oñmadıḳlar ḳurtılup derd-i felāketden
Ṣayılmaz her biriniñ encüm-āsā şimdi eşmānı

8076 Niçe dūşīzegān ʿarʿar-ḳadān u lāle-ruḫsārān
Ġulām-ı ḫoş-ḫırām u sīm-endām-ı Mesīḥānī

8077 Yed-i iflāsiyān-ı teng-destāna esīr olmış
Nişīmen-gāh-ı evbāşında eyler dest-i peymānī

8078 Ḳanı ol peştemāli ḫᵛān-ı iḳbāli olan cevʿān
Tenāvül itmede zer sini üzre niʿmet ü nānı

8079 O rütbe ḳırdılar küffār-ı İstanbul'ı ġāzīler
Ser-i aʿdāyı cemʿ itseñ olurdı kūh-ı ruhbānī

8080 Geçilmezdi ser-i murdār-ı ḫūkān-ı Naṣārā'dan
Ṭoñuz ṭopı olup ṭoldurdılar ābār-ı nīrānı

8081 Bekāyā-yı suyūfı el-amān-gūyān dirlerdi
N'olaydı biz de olsaydıḳ emān-ḫˇāh-ı ḫıdīvānī

8082 Bu güne ḳatl ile rüsvāy olmazdıḳ diyüp cümle
Naṣārā itmede iẓhār-ı ʿacz-i nā-tüvānānī

8083 Hizebrān-ı veġānıñ bu idi küffāra güftārı
Ḳıtāle gelmeyüp aṣlā fütūr-ı ḳahramānānī

8084 İṭāʿat itselerdi bizlere maḳtūl olmazdı
Dökülmezdi bu deñlü müşrikīniñ ḫūn-ı şiryānı

8085 Vezīr-i aʿẓamıñ baʿż-ı emīrān u vezīrānıñ
Bu minvāl üzre idi reʾyi bā-fermān-ı sulṭānī

8086 Ḳılalar ber-ṭaraf cüzʾīce iḥṣār itmeden ḥışnı
Esās-ı sulḥ üzre ideler tā vaż'-ı bünyānī

8087 Tekūr-ı kūr tā kim naḳd-i mevfūr u hedāyāsın
Ḳıla maʿrūż-ı dergāh-ı felek ḳadr-i cihān-bānī

8088 Beḳāyā-yı suyūfı ʿafv ide ʿaḳd-i raʿiyyetle
Ḫarāc ile olalar maẓhar-ı elṭāf-ı iskānī

8089 Velākin pīşvāy-ı vāṣılīn şeyḫuʾl-şuyūḫ-ı dīn
Cenāb-ı Aḳşemseddīn o merd ol ḳuṭb-ı Rabbānī

8090 Güzīn-i ehl-i ẓāhir ḫˇāce-i Sulṭān Muḥammed kim
Efāżıl ḫayliniñ sālārı yaʿnī Monla Gürānī[1]

8091 Bihīn-i ehl-i dīn şāhīn-i cenk ü Zaġanos Paşa
Vezīr-i memleket-ārā emīn-i genc-i sulṭānī

8092 Muḥammed Ḫān'ı dā'im ḍarb u ḥarbe ḥaṩ iderlerdi
Bu ṣulḥı görmedi her biri istiḥsāna şāyānī

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

[200a]

8093 Ḳaçan kim ber-ḳarār olduḳda feṯḥ-i ḥıṣn-ı İstanbul
Naṣārā'ya gülerdi ḳalʿanıñ bārū-yı cüdrānı

8094 Pey-ā-pey atılurdı ḳalʿayı ṭoplardı keştīden
Müsülmān ʿaskeri virmişdi küffāra perīşānī

8095 Açıldıḳca cidār-ı ḳalʿadan her raḫneyi derḫāl
Yine taʿmīr iderdi ġayretinden belde sükkānı

8096 Olanlar ḳalʿa istiḫkāmına maġrūr aʿdādan
Yine cenge taṣaddī eylemişler idi aḫyānī

8097 Fener semtinden oldı feṯḥ-i rūşen ceyş-i deryāya
O yerden dāḫil oldı enderūna cünd-i ʿOṯmānī

8098 Edirne Ḳapusı'ndan Egri Ḳapu'dan girüp doġrı
Derūn-ı ḳalʿaya vaż' eyleyüp ṣad nerdübānānı

8099 Burūc-ı ḳalʿadan bārān-ı tīr u gülle vü üsrüb
Yaġarken cünd-i İslām üstine çün ġayṯ-i nīsānī

8100 Yine olmadı rū-gerdān ḥıṣna cān atarlardı
Der-āġūş eylemek ḳaṣdıyla burc üstinde ebdānı

8101 Meṣeldir gitmeyince cān cānān çün ele girmez
Pür itdi anıñ içün ḫendeḳi ceyşiñ şehīdānı

8102 İki cānibden oldı feṯḥi ol ḥıṣn-ı dil-ārānıñ
Vezān olduḳda bād-ı feyż-i Ḥaḳḳ baḥrāni berrānī

8103 Baḥirden ʿanveten alındı ṣulḥen cānib-i berden
Anıñçün baʿż-ı deyri oldı ibḳā-yı kemā-kānī

8104 Ṣulı Manastır eṭrāfında vāḳiʿ bīʿalar cümle
Ayāṣofiyye'ye dek oldı metrūk-i Mesīḥānī

8105 Bilā-terfīʿ u tevsīʿin ʿalā ḥālih virilmişdi
Naṣārā vü Yahūda ṣalve bīʿa dār-ı ruhbānī

8106 O dem Gül Cāmiʿi Feṯḥiye Zeyrek deyr idi şimdi
Cevāmiʿ oldı el-ān her biri bā-emr-i sulṭānī

8107 İki ṣınf oldı ʿasker Aḳsarāy semtinde ḳavuşdı
Kimisi ṣulḥa ṭālib ekşeri perḫāş-cūyānī

8108 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam ṣadr-ı aʿẓam ṣulḥ olunsun dir
Aña tābiʿ olup sā'ir ʿasākir mīr-i mīrānı

8109 Bu dem hengām-ı furṣatdır bütün aʿdā ḳırılsun dir
Cenāb-ı Aḳşemseddīn ile Monlā-yı Gürānī

8110 Teḫālüf üzre az ḳalmışdı ʿasker içre bir fitne
Ẓuhūr idüp ola şaḳḳu'l-ʿaṣā-yı müslimānānī

8111 Şu vech üzre ṣanādīd-i muʿasker ittifāḳ itdi
Ola hem ṣulḥ ile hem ʿanveten tesḫīr-i ʿunvānı

8112 Ḫaṭībiñ cumʿa gün destinde tīġı seyf-i ḳāṭıʿdır
Nizāʿı ḳaṭʿ ider anıñla zīrā ḫuṭbe-gūyānı

8113 Bütün Egri Ḳapu'dan ḫayṭ-ı taḫmīn ile ölçüldi
Kenāyis ḫurd ü bozurg doġrı fevḳānī vü taḥtānī

8114 Naṣārā'dan kimisi bed-duʿā eylerdi tekfūra
Fireng'e serzeniş eylerdi ol şehriñ faḳīrānı

8115 Kimi zīr-i zemīne girmiş idi farṭ-ı ḫaşyetle
Bürūz itdikde fetḥiyle ḳılup tebrīk-i sulṭānī

8116 Muḥaṣṣal ḳabża-i tesḫīre girdi burc u bārūsı
Zevāyā vü maḥallātı olup taḥrīre şāyānī

[200b]

8117 Dinildi "beldetün ṭayyibetün"[1] fetḥinde tārīḫi
Hem oldı "āḫirūn" lafẓı anıñ tārīḫ-i ʿunvānı

8118 Cenāb-ı şehriyārī sīr olup māl-ı ġanā'imden
Ḫuṣūṣā alınan ḥavrā-ṣıfat ebkār u ġılmānı

8119 Şehinşāh-ı felek-ḳadre gelüp cemʿiyyet-i ḫāṭır
Tecāvüz eylemişdi farḳ-ı faḫri tāc-ı keyvānı

1 "Tertemiz bir belde…" Sebe' 34/15. āyetten nākıs iktibas.

8120 Olup Ḳosṭanṭıniyye feṯḥi ile şevketi efzūn
Mübeyyen oldı ecdād-ı ʿiẓāma faẓl u rücḥānı

8121 Veliyy-i niʿmet-i İslāmiyān oldı bu nuṣretle
Ebu'l-Feṯḥ oldı anıñçün cihānda vaṣf-ı ʿunvānı

8122 Müsülmānāna cennet ḳavm-i küffāra saʿīr oldı
Muḥammed Ḫān'a oldı taḫt-gāh-ı mülk-i ʿOṯmānī

8123 Mübārek ide dārü'l-mülkini sulṭān-ı ẕī-şāna
Ḳıyām-ı ḥaşre dek olsun ḫilāfet-gāh-ı sulṭānī

8124 Cenāb-ı Mālikü'l-emlāk ḥıfẓ itsün ḫaṭālardan
O şehr-i nāzenīni olmasun aʿdā nigeh-bānī

8125 Cenāb-ı Ḥaḳ ḳıla her pādişāh-ı ʿaṣrı āsūde
Ola tā ḥaşre dek ber-taḫt-ı şāhī nesl-i ʿOṯmānī

8126 Ne yerde var ise aʿdāsı cümle ḫāk-sār olsun
Gerek küffār-ı şāhānī gerek aṣḥāb-ı ṭuġyānī

Bedʾ-i Ṣalāt-ı Cumʿa der-Cāmiʿ-i Ayaṣofya

8127 Çün irdi şarḳ u ġarba dehşet-i āvāzesi feṯḥiñ
Esās-ı devlet-i tersāya geldi hedm ü lerzānī

8128 Cenāb-ı Şeyḫ Şemseddīn'iñ āṯār-ı kerāmātı
Bülend-i himmetiyle oldı ol ʿaṣrıñ nigeh-bānı

8129 Muḥammed Ḫān'ı çün kim ḳabża-i irşāda almışdı
İderdi terbiyetle anlara taʿlīm-i ʿirfānī

8130 Egerçi Ḥācı Bayram-ı Velī'dendir aṣıl neşve
Bunuñdur feṯḥ-i İstanbul'a nuṣret ʿavn-i rūḥānī

8131 Mufaṣṣaldır Velāyet-nāme'sinde niçe ḥālātı
Ne mümkin bu maḥalde mū-be-mū tafṣīl-i tibyānı

8132 Bozup ordu-yı sulṭānı derūn-ı ḳalʿaya girdi
Olup yerlü yerinde ceyşiniñ īvā vü iskānı

8133 O gün yevm-i ḫamīs idi Ayaṣofiyye'ye vardı
Şehinşāh-ı muʿaẓẓam ṣadr-ı aʿẓam mīr-i mīrānı

8134 En evvel cumʿayı anda edā itmek murād itdi
Yapıldı minber ü miḥrāb ber-vech-i şitābānī

8135 Cihāt ʿilminde māhir ḳıble istiḫrācına ḳādir
O gün olmışdı ḥāżır niçe ṣāḥib-fenn-i ʿirfānī

8136 Taḥarrī üzre doġrı ḳıble iḫrāc itdirilmişdi
Ne şarḳī ola ne ġarbī ola miḥrāb-ı ḥaḳḳānī

8137 Müʾeẕẕinler içün bir maḥfel-i vālā binā itdi
Ṣalāṭ-ı cumʿadan evvel tamām olmışdı bünyānı

8138 Nuḳūş-ı ṣūret-i aṣnāmı maḥv itdirdi bozdurdı
Melāʾik ṣūretin sildirtdi dirler Monla Gürānī

8139 Lisān-ı ḥāl ile ol maʿbed-i dīrīne söylerdi
Der u dīvārı ṭaşı ṣūret-i bī-rūḥ evṣānı

[201a]

8140 Cemāliñden seniñ yüz bulduḳ ey şeh çün bu vech üzre
N'ola terk-i ser itsek dirdi her bir şekl-i bī-cānī

8141 Ḳadīd olduḳ ṭayandıḳ ḳaldıḳ idi saṭḥ-ı dīvāra
Bi-ḥamdi'llāh ki ḳurtulduḳ bu gün bā-ḥükm-i sulṭānī

8142 Ġaraż miḥrāb-ı āb-rūdur ʿibādet-gāh-ı ülfetden
Berīdir gönlümüz ġayri gerekmez şekl-i elvānī

8143 Cemālin ʿarż idince şāhid-i baḫt-ı şehinşāhī
Bozıldı ḫacletinden ḳıldı putlar maḥv-i ebdānī

8144 Silindi gitdi ol deyriñ nuḳūş-ı ḥüsn-i fānīsi
Olunca pertev-endāz-ı beḳā envār-ı Sübḥānī

8145 Belī min-vech ḳaldı reng-i ṣūret cā-be-cā anda
Per ü bāli uçurdı lānesinden ḥüsn ile ānı

8146 Binā emrinde māhir zümre-i neccār u miʿmārān
Giceyi gündüze ḳatmışdı çün nevrūz-ı sulṭānī

8147 Ṣalāt-ı cumʿadan evvel tamām olduḳda taʿmīri
Kibār-ı devleti şāh-ı cihānıñ rükn ü aʿyānı

8148 Mücāhid fī sebīli'llāh olup ġazī li-vechi'llāh
Ṣaf-ārā-yı veġā cünd-i muẓaffer mīr-i mīrānı

8149 Ḫuṣūṣā ʿālim ü fāżıl ḳużāt ü müfti-i kāmil
Niçe erbāb-ı dāniş ḫˇāce vü ḥuffāẓ-ı Ḳur'ānī

8150 Şuyūḫ u mürşid ü pīr-i ṭarīḳat sālik ü ṣūfī
Niçe dervīş-i dil-rīş-i fenā aḳṭāb-ı ezmānī

8151 Ḳamunuñ reh-nümāsı rehber-i dīn Şeyḫ Şemseddīn
Ḫuṣūṣā Monla Gürānī ol üstād-ı cihān-bānī

8152 Ṣalāt-ı cumʿaya olmışdı ḥāżır Ayaṣofya'da
Ḳılındı ibtidā'en cumʿa bā-fermān-ı sulṭānī

8153 Cenāb-ı şeyḫi iṣʿād itdiler ber-minber-i ʿālī
Şehinşāh-ı cihānıñ oldılar cümle beḳā-ḫˇānı

8154 Devām-ı devlet ü ẓıll-i ẓalīl-i şehriyāriyçün
Olundı dergeh-i Ḥaḳ'dan temennā-yı ḫulūṣānī

8155 O gün bir rūz-ı fīrūz idi İslām ʿaskeri cümle
Sürūşān-ı felek ḫayl-i melek hem ʿarş sükkānı

8156 Ḳıyām-ı ḥaşre dek nesl-i nesīl-i āl-i ʿOṯmān'ıñ
Devāmı üzre oldı ṣıdḳ ile āyīn-gūyānı

8157 Sitanbul içre vāḳiʿ her ne deñlü bīʿalar varsa
Mesācid olmaġa ṣādır olup emr-i ḫıdīvānī

8158 Menābir vażʿ olundı başḳa başḳa oldı ḫuddāmı
Ḥiṭābet itmek üzre buldılar şīrīn-i elḥānı

8159 İmāmetçün niçe ḥuffāẓ-ı cārī geldi her yerden
Bulundı vaʿż u teẕkīre niçe aṣḥāb-ı itḳānī

8160 Ḳılındıḳda ṣalāt-ı cumʿa tārīḫin didi ālem
"Muḥammed Ḫān-ı ʿadlī"[1] oldı anıñ vaṣf-ı ʿunvānı

[201b]

8161 Zamān-ı fetḥe dek biñ iki yüz yıl sebḳat itmişdir
Binā-yı maʿbed-i mezbūrdan tārīḫ-i ezmānı

8162 Ġanīmetle alınmışdı o demlerde niçe tārīḫ
Kimi ʿİbrī lisānınca kimisi daḫi Süryānī

8163 Niçe sifr ü ṣuḥuf ḳalmışdı Ḳosṭanṭīn zamānından
Ḳıralıñ var idi tārīḫ añlar niçe ruhbānı

8164 Muḥammed Ḫān-ı Ġāzī tercümānlar buldurup ol dem
İrāʾet eyledi rāhiblere esfār-ı Yūnān'ı

8165 Lisān-ı Türkiyāna terceme itdirdiler andan
Bilindi beldeniñ hem maʿbediñ tārīḫ-i bünyānı

8166 Evāʾilde bir-iki defʿa maʿmūr u ḫarāb olmış
Mübeyyendir anıñ her defʿada taḫrīb u ʿumrānı

8167 Yazar Tārīḫ-i İbrāhīm Ḥanīf anı ʿAcāʾibde
Tetebbuʿla bilinür her biriniñ vaḳt ü ezmānı

8168 Bu taḫrīr itdigim Tārīḫ-i ʿĀlīʾde muṣarraḥdır
Eger bilmek dilerseñ ṣıḥḥatiyle ḥāl-i devrānı

8169 Rivāyātıñ eṣaḥḥı şehr-i İstanbul üç kerre
Mürūr-ı dehr ile bulmışdı ʿumrānī vü vīrānī

8170 Tevārīḫ-i selefde mündericdir gerçi tafṣīli
Tebāyün üzredir her birisiniñ ẕikr-i ʿunvānı

8171 Müsellemdir tevātür üzre bu nüh ḳubbe-i gerdūn
Olup kevn ü fesād üzre binā-yı ʿarṣa-i fānī

8172 Ḫarāb-ender-ḫarāb olmaḳdadır her ḳaṣr-ı bālāsı
Beḳāya olmadı zīrā anıñ teʾsīs-i bünyānı

1 Ebced hesabıyla İstanbul'un fetih senesi olan 857/1453'e tekabül etmektedir.

8173 Ḳanı bir rūzgārıñ germ u serdinden emīn olmış
Görülmiş mi ʿaceb bir yer ki bāḳī ḳaṣr u eyvānı

8174 Degildir bu ʿimāret-ḫāne kim mihmānına gāhī
Nevāl-i ġam ile ḫūn-dīde olmaz şerbet ü nānı

8175 Eken biçer ḳonan göçer gelen geçer bu fānīden
Gerek dervīş-i bī-ḳayd ol gerek ʿaṣrıñ Süleymān'ı

Ḳıṣṣa-i Ġarībe-i ʿİbret-Nümā

8176 Cenāb-ı Ḥażret-i Ḫıżır Nebī'den bu rivāyetdir
Birisiyle kibār-ı ümmetiñ itdikde lüḳyānī

8177 Ġarāyib niçe şeyden Ḥıżr'a ṣorduḳda buyurmışdı
O sulṭān-ı çerāgāh-ı ledün ol ḫıll-i Raḥmānī

8178 Mürūr itmiş idim görmiş idim tārīḫ-i esbaḳda
Nevāḥī-yi ʿArab'dan bir sevād-ı ḳavm-i ʿurbānī

8179 Raṣānetle o şehri öyle ābādān gördüm kim
İḥāṭa eylemiş dervāzesin maʿmūre dihḳānı

8180 Bevādī vü mefāzātında niçe muḫtelif ümmet
Tavaṭṭun eylemiş ammā teḫālüf üzre edyānı

[202a]

8181 Feżāsı cennet-āsā bāġ u baġçe çār-eṭrāfı
Ṣimār-ı naḫli enhārı virirdi ẕevḳ-i rıḍvānī

8182 Ehālīsi o rütbe keṣret üzre ḳıldım istiġrāb
Ḳamusı ẕevḳ u şevḳ üzre olup şād-āb-ı şādānī

8183 Su'āl itdim birine bu vilāyet çoḳ zamān mıdır
Bu vech üzre bulalı keṣret-i sükkān u ʿumrānī

8184 Didiler kim beş-on mertebe ḳarnen baʿde ḳarnindir
İder ecdādımız tevrīṣ ile bu yerde iskānī

8185 Nevāḥīde daḫi süknāları maʿlūmdur ḥālā
Niçe mülk-nāmelerden bilinür evḳāt u aḥyānı

8186 Pes andan ṣoñra beş yüz yıl mürūrında yine vardım
Muḳaddem gördigim maʿmūreler olmışdı vīrānī

8187 Muḳaddemde o ümmetler güm olmış ferd ü keṣretler
Ol evvelki leṭāfetler gidüp olmışdı yeksānī

8188 Nümāyān gerçi āṣār-ı bināsı cā-be-cā maʿmūr
Ser-encāmından istiḫbāra hīç olmadı imkānı

8189 Aradan yine beş yüz yıl mürūr itdikde uġradım
Temāşā eyledim ol yerleri ol bāġ u bostānı

8190 Benī-ādem yerine şehre hem eṭrāfına ṭolmış
Ġarībe şekl ü heyʾet niçe yüz biñ ġūl-i yābānī

8191 Suʾāl itdim muḳaddem gördigim eşḫāṣı anlardan
Ne görmiş var ne ṭuymış olmadı imkān-ı iʿlānı

8192 Herāyīne bunı mirʾāt-ı devrān gösterür ḫalḳa
Niçe dürlü ṣuver eşkāl-i şettā nevʿ-i insānī

Sebeb-i Binā-yı Maḫmiyye-i Ḳosṭanṭıniyye ve Binā-yı Yanḳo İbn-i Madyān Evvelen

8193 Yazar keyfiyyet-i bünyādını bu şehr-i vālānıñ
Niçe ehl-i siyer aṣḥāb-ı tārīḫiñ süḫan-dānı

8194 Süleymān-ı Nebī ol şehsüvār-ı milket-i ʿuẓmā
Emīnuʾllāh o sālār-ı nübüvvet şāh-ı şāhānī

8195 İderlerdi selāṭīn u mülūke ins ü hem cinne
ʿAfārīt u şeyāṭīn üzre icrā ḥükm-i sulṭānī

8196 Nigīn-i ḫükmine rām olmış idi maşrıḳ u maġrib
Cihān ḫalḳı ser-ā-pā oldı münḳād-ı Süleymānī

8197 Firengistānʾda Maġrib diyārında cezāʾirden
Birinde ẓāhir olmışdı o dem bir şāh-ı gebrānī

8198 O şāhıñ ġālibā Ṣaydūn idi ismi yaḫūd ʿAnkūr
Nihāyet bulmış idi ẓulm ü istikbār u ʿiṣyānı

8199 ʿUtüvv-i küfr ü ṭuġyān ile żabṭ itmişdi dünyāyı
Yanında ʿaskeri var idi yüz biñden firāvānī

8200 Enīs ü hem celīsi ekṣeri iblīs-i pür-telbīs
Kehānet ile siḥr ile geçerdi vaḳt ü devrānı

[202b]

8201 Süleymān'a daḫi serkeşliginden ser-fürū itmez
ʿAzāzīl'iñ hemān olmışdı naḳd-i vaḳt-i ḫızlānı

8202 Ḥükūmet-gāhınıñ da nāmı Ṣaydūn idi dir rāvī
Cezāyirde iderdi müsteḳıllen ḥükm-i sulṭānī

8203 Süleymān-ı Nebī'ye münʿakis olduḳda aḥvāli
Ḫaber gönderdi daʿvet itdi dīne şāh-ı gebrānı

8204 İcābet itmemekle daʿvet-i ḫāṣṣ-ı Süleymān'a
Sefer ḳıldı anı tedmīre ber-vech-i şitābānī

8205 ʿAfārīt ile ḳahrı mümkin iken Şāh ʿAnkūr'uñ
İrā'et itmek içün aña dārāt-ı Süleymān'ı

8206 Nihāyetsiz yanında ʿasker-i berrī vü ins ü cin
Firengistān'a ḳıldı sürʿat üzre pūye-gerdānī

8207 ʿAfārīt ü şeyāṭīn gūyiyā ferheng ü çavuşān
Rikābında yürürdi bād-ı ṣarṣar gibi dīvānı

8208 Cehāletle ʿinād itdi çıḳup ḳarşusına cenge
Ṣanasın peşşe çıḳdı menʿ ide ʿanḳā-yı ẕī-şānı

8209 Yaḫūd mūrān ceyşi ḳarşu çıḳmışdı Süleymān'a
Hemān çignendi mūrān oldı pā-māl-i Süleymānī

8210 Hezīmet buldı ceyşi kendüsi daḫi esīr oldı
Anı bend itdiler aġlāle çün aṣḥāb-ı nīrānī

8211 O dem Ṣaydūn'a İslām ʿarż olunmışdı ibā' itdi
Cezāsın ḳatl ile ʿAnkūr bulmışdı be-küfrānī

8212 Ol iḳlīm-i Firengistān oldı kişver-i İslām
Ḳılındı ol yire bir vāli-yi ʿālī-i ẕī-şānī

8213 O rütbe genc-i māl-ā-māl girdi dest-i İslām'a
Olup pür-zīver-i sīm ü zer ecnād-ı Süleymānī

8214 Çıḳan kenz ü ḫazā'in ʿaskere taḳsīm olunduḳda
Süleymān daḫi aldı genc-i ḥüsn ü şīve vü ānı

8215 Ki ḥüsni ġıbṭa-i Belḳīs perī-zād idi el-ḥaḳ
Alurdı yāl ü bāli ḫoş cemāli hūş-i insānı

8216 Sipihr-i behcetiñ bir māh-ı mihr-envārı olmaġla
Firengī peççegān içre anıñ Şemse'ydi ʿunvānı

8217 Egerçi Şemse-i Bānū'ydı nāmı ol meh-i ḥüsnüñ
Perestiş itdirirdi rūyına mihr-i dıraḫşānı

8218 Ne Şemse şemse-i sīmīn-ṭāḳ-ı ḳaṣr-ı ḥüsn idi
Ne Şemse şemse-i zer-kār-ı ḥüsn-i muṣḥaf-ı ānī

8219 Feriydi ol ḳamer-manẓar melik Ṣaydūn-ı melʿūnuñ
Ġanīmetle ḳılındı ʿarża-i bezm-i Süleymānī

8220 Süveydāsında sevdā-yı maḥabbet gün-be-gün artup
Emīnu'llāh'a virdi fikr-i zülfi beht ü ḫayrānī

8221 Ser-ā-pā sīm endāmı cevāhirle müzeyyenken
Yine eylerdi tenhā ḳalsa ol dūşīze giryānī

8222 Zamān-ı devletin babasınıñ yād eyleyüp dā'im
İderdi naḳl ile iẓhār-ı endūh-ı ġarībānī

[203a]

8223 Süleymān-ı Nebī ol āfet-i devrāna dirlerdi
Tesellī birle ey dūşīze-i ʿAnkūr-ı nīrānī

8224 Cenāb-ı Mālik-i mülküñ bana virdigi bu mülki
Gürūh-ı enbiyādan birine ḳılmadı erzānī

8225 Süleymān mülkine hīç devlet-i Ṣaydūn beñzer mi
Bu devrāna uyar mı sā'iriñ evḳāt u ezmānı

8226 Egerçi devlet ü iḳbāli ʿizz ü şevketi dehriñ
Şükūh-ı tāc u taḫtı raḫt u baḫt u ṣerveti fānī

8227 Fenāsı şöyle ṭursun milket ü dārātı ʿAnkūr'uñ
Emīnu'llāh'a beñzer mi ser u sāmān u ʿunvānı

8228 Benim mülküm yanında bir daḫi vaṣf itme babañı
Nümāyāndır anıñ lā-şey olup noḳṣān u ḫüsrānı

8229 Revā mı rūy-i āliñ gül gibi ḫandān iken ṣolsun
Çe sūd ide dü-çeşmiñ şebnem-āsā eşk-rīzānī

8230 Dili pür-ḫūn idersin lāle-veş pür-dāġ eylersün
Derūnum ey gül-i efrenci gülzār-ı ḫūbānī

8231 Sezā mı şems-i tābān-ı cemāliñ inkisāfıyla
Ḫusūfa ire mehtāb-ı kemāliñ bula noḳṣānı

8232 Yazıḳdır sańa ey gül-pīrehen bu verd-i ruḫsārıñ
Gül-i terken ṣola bülbül gibi eylerken efġānı

8233 Süleymān-ı Nebī'ye didi pes ol şūḫ-i ṭannāze
Niyāze eyleyüp āġāze bā-nāzī-yi cānānī

8234 Bu deñlü ins ü cin perī yed-i ḫükmiñde her biri
ʿAfārīt-i kühen-sāl u vuḥūş u dīv-i şeyṭānī

8235 Benimçün anlara fermān-ı ʿālī-şānıñız olsa
Hevāsı ḫūb bir yerde yapup bir kaṣr-ı sulṭānī

8236 Siziñ içün yanında bir sarāy-ı dil-güşā olsa
Ne ḳaṣrıñ ne sarāyıñ olmasa mānend-i bünyānı

8237 Eger bünyādı olursa anıñ ber-vech-i istiʿcāl
Bulurdı ḫāṭırım belki anıñla ẕevḳ-i şādānī

8238 Baḳiyye ʿömrimi sizlerle imrār eyleyüp anda
İderdik ẕevḳ u ṣoḥbet ʿayş ü nūş-ı bezm-i rıḍvānī

8239 Daḫi babamıñ itse bir muṣavvir ṣūretin taṣvīr
Görünce peykerin gāhī iderdim defʿ-i aḥzānī

8240 Süleymān-ı Nebī semʿan ü ṭāʿan didi ol demde
ʿAfārīti çaġırdup yanına itmişdi fermānı

8241 Didigi gibi bir ʿālī serā bir ḳaṣr-ı bī-hemtā
Binā eyleyeler maḥbūbeye ber-resm-i şāhānī

8242 Daḫi taṣvīrini emr itdi bir ʿifrīt-i seḥḥāra
Ola babasınıñ timṣāli ol taṣvīr-i bī-cānī

8243 Ḳıza bu emri ilḳā eyleyen şeyṭān idi zīrā
Muḳaddem siḥr ile babasınıñ olmışdı yārānı

[203b]

8244 Ḳadīmī cinniyān maʿmūre-i dünyāyı geşt itdi
Tefaḥḥuṣ eyleyüp kūçe-be-kūçe arż-ı ekvānı

8245 Hevāsı muʿtedil ābı laṭīf ü mürtefiʿ arżı
Leb-i deryāda vāḳiʿ dil-güşā nezdīk-i Yūnānī

8246 Hezārān gūşiş u iḳdām ile bir yer bulındı kim
O demlerde daḫi Edincik idi nām-ı ʿunvānı

8247 Temāşālıḳ dinürdi nāmına ol cāy-ı raʿnāda
Yapıldı bir sarāy-ı dil-güşā bir ḳaṣr-ı şāhānī

8248 Bināsında o deñlü ihtimām itmişdi cinnīler
Geh Elburz Ṭaġı'na geh Kūh-ı Ḳāf'a dīv-i şeyṭānī

8249 Varup mermerlerin rengīn ruḫāmın buldılar anda
O yire naḳl olundı tā-be-fermān-ı Süleymānī

8250 Sipāriş itdigi vech üzre daḫi resm-i taṣvīri
Yapıldı itdiler maʿrūż-ı bezm-i duḫter-i ḫānī

8251 Sezā-vār-ı pesend oldı begendi resm-i timṣālin
Aña babamsın dir idi cānān olsa ger cānı

8252 Süleymān-ı Nebī anıñla ʿayş ü nūş idüp anda
Niçe eyyām ḳıldı ol serāda pūye-gerdānī

8253 Velākin ḳaṣrını çendān taḥsīn itmedi Bānū
Faḳaṭ bir cānibin deryāya işrāf itdirüp bānī

8254 Neẓāret itdigiyçün üç ṭarafdan kūh u ṣaḥrāya
Bahāne eyleyüp ẕevḳ-i firāşa ʿaks-i bünyānı

8255 Bir āḫer resme ṭarḥ olunsa dirdi gāh dūşīze
Gehī ġayri maḥalle sevḳ iderdi anı şeyṭānı

8256 Nevāl-i ḫˇān-ı vaṣlın menʿ içün ancaḳ Süleymān'dan
Sezā-yı iltifātı olmadı ol ḳaṣr-ı şāhānī

8257 Emīnu'llāh'dan gizlü ṭapardı ṣūrete ol büt
Menāt u Lāt u ʿUzzā'dan bedel ol resm-i bī-cānı

8258 Çelīpā gibi aṣlā ḳoltuġından zā'il olmazdı
Süleymān-ı Nebī'ye olmadı taṣdīḳ u īmānı

8259 İderdi bi'ṭ-ṭabiʿ Beytü'l-Muḳaddes semtine iġrā
Beni Ḳuds'e götür diyü iderdi meyl-i buṭlānī

8260 Ḳamāme cānibin gūyā iḳāmet-gāh isterdi
Açıḳdan idemezdi maṭlabın ʿarż-ı Süleymānī

8261 Emīnu'llāh'dan gāhī niyāz eylerdi dūşīze
Ola Beytü'l-Muḳaddes'de daḫi bir ḳaṣr-ı ẕī-şānī

8262 Derūnı āteş-i ʿışḳıyla ol Bānū-yı dil-cūyuñ
Żarūrī semt-i Ḳuds'e aḳıdup ḳalb-i Süleymān'ı

8263 Meger ol şūḫ-ı dūr-endīş zülfi gibi kāfir-kīş
Süleymān'a virüp teşvīş hevā-yı ʿaşḳ-ı cānānī

8264 O ṣūret kim anı babası şekli üzre yapdırdı
Aña secde iderdi rūz u şeb tenhāda sirrānī

[204a]

8265 Ṣadā ẓāhir olurdı māverāsından o taṣvīriñ
Perestiş eyledikce söyler idi añа şeyṭānı

8266 Güzel āyīndir bu ittigiñ ṭāʿāt-ı mevrūṣuñ
ʿİbādetle beni iḥyā ḳılarsıñ dirdi aḥyānī

8267 Hidāyet bulmayınca bir kimesne anı peyġamber
Ṭarīḳ-i Ḥaḳḳ'a islāk itmede bulmazdı imkānı

8268 Anıñçün sū'-i aʿmālin añа tezyīn idüp şeyṭān
Düşürdi çāh-ı küfre anı hem-çün Şeyḫ-i Ṣanʿānī

8269 Muḳaddem daḫi ʿaḳlı nāḳıṣ idi re'yi pejmürde
Hevā-yı nefsini taʿḳīb ile iḍlāl-i şeyṭānī

8270 Süleymān-ı Nebī'niñ göñlini ḳapmışdı mekkāre
Hevāyī kāküli virdi Süleymān'a perīşānī

8271 Egerçi enbiyā vü mürselīn maʿṣūmdur cümle
Kebā'irden muṭahhardır olarıñ ceyb ü dāmānı

8272 Olarıñ ẕenbi gūyā terk-i evlādan ʿibāretdir
Bu maʿnāyı ider ifṣāḥ çün tefsīr-i Ḳur'ānī

8273 Cenāb-ı Ḥażret-i Ādem Ṣafī'niñ ḫınṭa ekliyle
Hübūṭ-ı sāḥa-i ġabrā fedā-yı bāġ-ı rıḍvānī

8274 Cenāb-ı Yūsuf u Yaʿḳūb beyninde olan ḥasret
Belā-yı reşk-i iḫvān derd-i çāh u bend-i zindānī

8275 Ḫuṣūṣā naʿce faṣlı Ḥażret-i Dāvūd-ı ẕī-şānıñ
Mücāb-ı Ūriyā tezvīc ü istiḫlāl-i ḫudʿānī

8276 Buña beñzer ne deñlü terk-i evlā cünḥalar vardır
Ṣudūr itmiş ola ber-muḳteżā-yı ṭabʿ-ı insānī

8277 Niçe esrār-ı Ḥaḳḳ'a mübtenī olmaġla iẓhārı
ʿİbāda oldı ḥikmet üzre bil taʿlīm-i Rabbānī

8278 Süleymān-ı Nebī'niñ daḫi emri ol ḫafāyādan
ʿAyān oldığı ancaḳ bizleriñ olmışdı burhānı

8279 Cenāb-ı Ḥaḳḳ ḳatında şirkden ebġaż günāh olmaz
K'anıñ mādūnı olan ẕenb olur şāyān-ı ġufrānī

8280 Emīnu'llāh çün kim Şemse'niñ üftādesi oldı
Geçirmişdi beḳādan ʿaşḳ ile ol māh-ı devrānı

Żāyiʿ Şoden-i Mühr-i Süleymānī

8281 Firīb-i ḥüsn-i ṣūrīsi anı gerçekden aldatdı
Düşürdi fikr-i zülfi ḥüsn-i rūyi behcet ü ānı

8282 Şikenc-i zülfine sevdā ile baġlandı bend oldı
Esīr oldı esīre ḳılmadı dehre nigeh-bānī

8283 Uçurdı reng-i rūy-i rāḥatın çeşm-i ṣafāsından
Anı āvāre ḳılmışdı hevā-yı zülf-i cānānı

8284 Musaḫḫar olmış iken kendüye dünyā vü mā-fī-hā
Esīri kendüsin tesḫīr idüp bā-mekr-i nisvānī

[204b]

8285 Yed-i tesḫīrden çalındı mühri oldı güm-kerde
Serīr-i salṭanatda ḳalmadı iclāl ü ʿunvānı

8286 Benī-İsrā'il içre dā'imā aġlardı ẕilletle
Ne yüzden oldığına itmedi tedḳīḳ-i imʿānī

8287 Anı bir mūr daḫi ṣaymaz oldı gitdi tesḫīri
Ne siḥre uġradığın fehm iderdi dīv ü şeyṭānı

8288 ʿAfārīt-i kühen vāḳıf idi dūşīze mekkāra
ʿİbādet itmek içün ḫānede eṣnām u evṣānı

8289 Cevāhirle muraṣṣaʿ itdigin fehm eylemişlerdi
Velākin aña vāḳıf ẓann iderlerdi Süleymān'ı

8290 Anı farṭ-ı maḥabbet ile menʿ itmez ṣanurlardı
Anıñçün cinniyānıñ olmadı ifşāya imkānı

8291 Ḥaḳīḳatde yoġ idi iẕn-i Bārī anı ifşāya
Ne yüzden cilve-ger olsa gerek dirlerdi pāyānı

8292 Bu ḥāle Āṣaf ibn-i Berḫiyā çün muṭṭaliʿ oldı
Süleymān'ıñ vezīri yaʿni ol dānā-yı ḥaḳḳānī

8293 Bu keyfiyyetden āgāh oldığında mużṭarib oldı
Süleymān'a anı taṣrīḥden idüp gürīzānī

8294 Bilürdi çün melāmetle maḥabbet zā'il olmazdı
Gehī ışrārı mūcibdir anıñ ifşā vü iʿlānı

8295 Ne rütbe sevdigin fehm eylemişlerdi Süleymān'ıñ
Acırlardı Süleymān-ı Nebī'ye ḳavm ü aʿvānı

8296 Anı taʿrīżle gāhī kināyetle işāretle
İfāde itmegi enseb görüp ber-resm-i ʿirfānī

8297 Düşelden derd-i ʿışḳa vaʿẕı terk itdi Emīnu'llāh
Yerine Āṣaf eylerdi mevāʿiẓ-i Süleymānī

8298 Meger günlerde bir gün vaʿẓ u teẕkīr itmege Āṣaf
Çıḳup bir minber-i ʿālīye ber-resm-i vezīrānī

8299 Cemīʿ-i enbiyāyı eyledi tertīb ile ḥaṣṣā
Ḳamunuñ muʿcizātı her biriniñ fażl u ʿunvānı

8300 Vilādından maʿāda varıcaḳ bir bir güẕār itdi
Ser-encām u cihādı ḥüsn-i ḫulḳı vaṣf-ı ẕī-şānı

8301 Süleymān-ı Nebī evṣāfına geldikde tertībi
Zamān-ı salṭanat aḥvāliniñ olmışdı kitmānı

8302 Biraz naḳl itdiginde ʿunfüvān-ı hālde vaṣfın
Emīnu'llāh'a geldi vaṣf-ı Āṣaf'dan perīşānī

8303 Çaġırdup Āṣaf ibn-i Berḫiyā'yı şerm ile ṣordı
Didi bāʿiṣ nedir kim ṭayy idüp aḥkām-ı sulṭānı

8304 Ṣabāvet ʿāleminde her ne kim oldıysa ẕikr itdiñ
Degilken ḥālet-i marżıyyem ol evṣāf-ı ṣıbyānī

8305 Hemān furṣat düşürdi didi Āṣaf yā Emīna'llāh
Sezā olur mı ol peyġamberiñ tavṣīfe ezmānı

[205a]

8306 K'anıñ dā'im sarāyında ʿibādet ola aṣnāma
Hidāyet-ḫānesi olsun perestiş-ġah-ı evṣānī

8307 Nigīn-i ḥükmine rām olmış iken maşrıḳ u maġrib
Ṣerādan tā Ṣüreyyā'ya varınca cinn ü insānı

8308 Müsaḫḫar eylemişken kendüñe bā-mihr-i istiḳlāl
Yediñde oldı güm-kerde yaẕuḳ mühr-i Süleymānī

8309 Anıñ gibi zamānı medḥ idem vaṣf eyleyem yarın
Ḥużūr-ı Ḥaḳ'da olmaz mı anıñ taḫcīl-i ḫıẕlānı

8310 Ḥużūr-ı Ḥālıḳ'ımda olmasam maḥcūb söylerdim
Berāy-ı ḫāṭır-ı ifrāṭ meḥāsin üzre ʿunvānı

8311 Kelām-ı Āṣafī te'ṣīr itdikde Süleymān'a
Bulup dūşize-i mekkāreyi bā-çend evṣānī

8312 Bu emr-i ḥayret-efzāda rüvātıñ iḫtilāfātı
Yazılmışdır ki vardır her birinde ẕevḳ-i rūḥānī

8313 Emīnu'llāh'a geldikde te'eṩür ḳavl-i Āṣaf'dan
Yerinden ṣıçrayup ḳıldı sarāya ʿazm-i şīrānī

8314 Perestiş üzre iken Şemse başdıḳda Emīnu'llāh
Su'āl itdikde vechin olmayup inkāra imkānı

8315 Yedinden putların aḫẕ eyleyüp ilḳā-yı nār itdi
Götürdi ortadan ednās-ı ẓulm ü şirk ü küfrānı

8316 Nigār-ı dil-figāre putları iḥrāḳ olunduḳda
O demde gelmiş idi kendüye endūh-ı ḥırmānī

8317 Teberrī üzre yine Şemse'ye İslām ʿarż itdi
Niçe māl-ı ḫazā'in vaʿd idüp ber-vech-i iḥsānī

8318 Ḳabūl itmedi İslām'ı ya andan irtidād itdi
İkisi daḫi mervīdir yazar tārīḫ-i ʿOṩmānī

8319 Hidāyet hüdhüdi hādī degil islāmına bādī
İdüp ḳatliyle irşādı Ḫudā'nıñ emr ü fermānı

8320 Hemān vāḳıf olunca küfrine zülfi hevāsından
Süleymān-ı Nebī'ye geldi ikrāh u peşīmānī

8321 Mübeddel olmış idi ḥüsni ḳubḥa nūrı hem nāra
Göründi zülf-i ṭarrārı olup zünnār-ı nīrānī

8322 Anı İslām'a gelmişdir ya gelmek iḫtimāliyle
Severlerdi dirīġā küfri ḳıldı ḳatle şāyānī

8323 Zihī dūşīze-i bed-kīş-i āṣār-ı ḍalālet kim
Nübüvvet nūrı anı ḳılmaya tenvīr-i īmānī

8324 Kirāren daʿvet-i İslām ile teşrīf itdikce
Ḳażāsı gelmiş idi eyledi ışrār-ı ṭuġyānī

8325 Anı ḳatl itdiginde küfrine ışrār ile derḥāl
Emīnu'llāh'a iḥsān itdi Ḥaḳḳ mühr-i Süleymān'ı

8326 Kemā-fi'l-evvel ʿavdet eyledi iḳbāl ü iclāli
Müsaḫḫar eyledi ins ü perī vü cinn ü şeyṭānı

8327 Vuḥūşıyla ṭuyūrı geldi ṭayyārātını aldı
ʿAfārīti riyāḥı dergehinde oldı derbānı

8328 Zihī ḳudret ki ẓāhirdir zihī ḥikmet ki bāhirdir
Ḳamu eşyā meẓāhirdir gerek bāḳī gerek fānī

8329 Temāşālıḳ'da vāḳiʿ oldı dirler ḳatl-i Bānū'yı
Kimi Beytü'l-Muḳaddes'de pür oldı didi peymānı

[205b]

8330 Süleymān-ı Nebī'niñ Şemse Bānū ile aḥvālin
Yazar Künh'inde ʿĀlī müttefaḳdır ṣıdḳ-ı burhānı

8331 Tevārīḫ-i selefden gerçi tafṣīl üzre vāḳiʿdir
Fürūġ-ı mihr-i Şemse żayʿa-i mühr-i Süleymānī

8332 Vuḳūʿı fecr-i kāẕib gibi ġāyet ṣādıḳa beñzer
Beyāża çıḳmamışdır her biriniñ ẕikr ü tibyānı

8333 Süleymān-ı Nebi'yle Şemse ḥaḳḳında eger sā'il
İderse iʿtirāż-ı riddet ile ḳatl-i cānānı

8334 Bir-iki vech ile ol sā'iliñ ilzāmı ḳābildir
Eger ġayre ḳıyās itmişse aḥvāl-i Süleymān'ı

8335 Temāşālıḳ'da çün kim Şemse'niñ ḳaṣrı tamām oldı
Daḫi babası taṣvīrin idüp dīv-i Süleymānī

8336 Süleymān-ı Nebī iẕniyle taṣvīr eylemişlerdi
Anıñ emri yoġ iken var mıdır taṣvīre hiç cānı

8337 Teberrī eyleyüp İslām ile Şemse muḳırraysa
Vücūb-ı ḳatli riddetle olur tertībe şāyānī

8338 Şeref-yāb olmadıysa daʿvet-i İslām ile Şemse
Esīridir Süleymān-ı Nebī'niñ ḳatl ider anı

8339 Eger taṣvīre ruḫṣat iʿtirāżın daḫi eylerse
Anı te'nīs-i İslām itmege ḳılmışdı īẕānī

8340 Egerçi mer'e-i mürteddeniñ dīn-i Muḥammed'de
Cezāsı ḥabs ise yoġ ise şerʿan ḳatle imkānı

8341 Süleymān-ı Nebī'niñ şerʿ u dīni üzre ḳatliyle
Nüzūl itse n'ola ṣuḥf-i İlāhī vaḥy-i Rabbānī

8342 Niçün nūr-ı nübüvvetle bilüp dūşīzeniñ küfrin
O dem kesr itmedi dirlerse ol taṣvīr-i evṯānı

8343 Süleymān'ıñ şu resme ibtilāsı bāliġ olmışdı
Degildi Şemse'niñ yanında ẕerre deyr-i ekvānī

8344 Bu aḥvāle Süleymān muṭṭaliʿ ẓanniyle cinnīler
Dimezlerdi ebed setr eyler idi dīv-i şeyṭānī

8345 İrāde Ḥażret-i Ḥaḳḳ'dan taʿalluḳ eyleyüp ketme
Nübüvvet ḳuvvetiniñ olmadı te'ṯīri rūḥānī

8346 Tevārīḫ u siyerde mündericdir Şemse aḥvāli
Velākin Künh-i ʿĀlī'de olan tafṣīl ü ʿunvānı

8347 Nigār-ı dil-figāra geldi çün babası ḳatliyle
Süleymān-ı Nebī'den vaḳt-i sebyinde perīşānī

8348 Süleymān dīnine te'līf içün ifrāṭ-ı luṭfından
O kāfir beççeye geldi delāl ü ġunc-ı ḫūbānī

8349 Kemāl-i ḥüsnine maġrūr oldı ḫod-pesend oldı
Cemāli şemʿiniñ pervānesi bildi Süleymān'ı

8350 Perestiş eyler idi gerçi Edincik'de evṣāna
Ḳamāme Deyri idi ġāyet-i āmāl-i ḫüsrānı

8351 Göçüp gitmek muḳarrer oldığında cānib-i Ḳuds'e
Kemāl-i ārzū-yı şevḳ ile Bānū-yı şeyṭānī

8352 Muraṣṣaʿ bir ṣanem ṣaḳlardı zīr-i ferş-i ḳaṣrında
Ferāmūş itdi istiʿcāl ile ḳıldıḳda pūyānī

[206a]

8353 Ḫılāl-i rāhda gerçi teẕekkür itdi taṣvīri
Süleymān-ı Nebī'ye añmaġa ṣan yoġ idi cānı

8354 Emīnu'llāh'dan mektūm idi mekkāreniñ kārı
O ṣūretde anıñ da ẕikriniñ olmadı imkānı

8355 Zamān-ı Yanḳo ibn-i Mādyān'da āşikār oldı
Niçe müddet o büt mensī ḳalup bā-emr-i Rabbānī

8356 Muṣarraḥdır ḳaṣaṣda enbiyā vü mürseliñ ḥāli
Mübeyyendir o cemʿ-i ışṭıfānıñ sīret ü şānı

8357 Süleymān-ı Nebī'niñ mühr-i teshīri çalındıḳda
Gelince ol sebeble inḥiṭāṭ-ı mülk-i devrānı

8358 Zevāl-i devletiyle tāc u taḫtından cüdā düşdi
Güm olduḳda şükūh u şevketi iclāl ü ʿunvānı

8359 Bürehne pā vü ser olmışdı ifrāṭ-ı taḥayyürden
Gezerdi kūh u ṣaḥrālarda giryānī vü nālānī

8360 Süleymānlıḳdan ʿazl itdirdi āḫir dām-ı vaṣlıyla
Bıraġup anı ʿuzzāl-i cefāya niçe ezmānī

8361 Bu ḳızdır ibtilā-yı miḥnete bāʿiṯ olan ancaḳ
Bu mekkāre idi ḳırḳ gün ḳadar ʿazl itdiren anı

8362 ʿİbādet itmesi ḳırḳ gün ḳadar olmaġla aṣnāma
Süleymān'ıñ daḫi ḳırḳ gün idi hengām-ı efġānı

Vāḳıʿa-i Ġarībe

8363 Süleymān-ı Nebī el-ḳıṣṣa rıḥlet itdi ʿuḳbāya
Bıraḳdı tāc u taḫtı raḫt u baḫtı mülk-i devrānı

8364 Cihānı şarḳdan tā ġarba dek żabṭ itdi ser-tā-ser
Nübüvvetle ḫilāfetle olup dehriñ Süleymān'ı

8365 Süleymān'a daḫi bāḳī degilmiş diyerek āḫir
Güẕer ḳıldı bu fānīden niçe ḫāḳān u şāhānī

8366 İşit bu ḳıṣṣa-i pür-ḥıṣṣayı gel ʿibret al bundan
Kime el virdi yüz yudı baḳalım ʿālem-i fānī

8367 Sipihriñ gerdişi dehriñ mürūrı muḳteżāsıyla
Teceddüd iderek ṣāl ü şühūrı şeble rūzānı

8368 Selīl-i nesl-i ʿĀdī'den daḫi āl-i ʿAmāliḳ'dan
Ḍalālet-pīşe Yanḳo Mādyān'dır vālid ʿunvānı

8369 Tedāvül üzre merzībūm-ı Rūm'a pādişāh oldı
Taġallüble daḫi żabṭ eylemişdir mülk-i Yūnān'ı

8370 Zamān-ı devr-i Ādem'den cülūs-ı Yanḳo mābeyni
Güẕār itmişdi dört biñ altı yüz aʿvām-ı ezmānī

8371 Pes ol tārīḫden dört yüz otuz yıl ṣoñra İskender
Cihāna geldi oldı pādişāh-ı ʿālem-i fānī

8372 Aña İskender-i Rūmī dinildi gerçi ẓāhirde
Velākin Hind ü Sind'i şarḳ u ġarbı kāfiristānı

8373 Diyār-ı Şām u Mıṣr'ı Türk ü Rūm'ı hem Filisṭīn'i
Yemen mülk-i Ḥabeş Māzenderān Īrān u Tūrān'ı

[206b]

8374 Cihānı geşt idüp āb-ı ḥayātı ārzū itdi
Ḳarañlıḳ mülkini geçdi ṭolaşdı arż-ı Sūdān'ı

8375 Geçüp arż-ı Ḫorāsān'dan semāvāta irişmişdi
Diyār-ı Māverāü'n-nehr'e vardı gördi Gūrān'ı

8376 ʿAşā'irden ḳabā'ilden bütün Türkmān u Ekrādı
Herāt u Cām'ı devr itdi daḫi aḳyāl-i ʿurbānı

8377 ʿAcem'de Iṣfahān'da daḫi Nikrīz ü Ḫorāsān'da
ʿIrāḳ'a uġramaḳsız ḳıldı Nīşābūr'a pūyānī

8378 Pes ol Kosṭanṭıniyye arżına ol ḳayṣar-ı Rūm'uñ
Sitanbul ḥışnına vażʿ-ı esāsı sāl-i bünyānı

8379 Muḥammed Ḫān-ı Bu'l-Feṭḥ'iñ evān-ı feṭḥi mābeyni
İki biñ iki yüz seksen sekiz sāl oldı ezmānı

8380 Meger günlerde bir gün ḳayṣar-ı mesfūr bulmışdı
O ḳaṣr-ı bī-ḳuṣūrı kim anıñ bünyād-ı bünyānı

8381 Süleymān-ı Nebī'niñ ʿahd-i ʿadlinde tamām oldı
Berāy-ı duḫter-i Ṣaydūn yapdı dīv ü şeyṭānī

8382 Niçe eyyām anda sākin oldı kār u bārıyla
Selāṭīn içre buldı imtiyāz-ı şevket ü şānı

8383 Temāşālıḳ'da seyrān üzre iken nā-gehān ḳayṣar
O ḳaṣr-ı dil-güşā-yı gezdi ṭūlānī vü ʿarżānī

8384 Be-ḥikmet geşt iderken çevresin ol ḳaṣr-ı zībānıñ
Mücevher bir ṣanem bulmışdı ḳayṣar kim meger anı

8385 Ferāmūş eylemişdi Şemse Bānū ferş-i ḳaṣrında
Giderken semt-i Beytü'l-Maḳdis'e bā-şevḳ u şādānī

8386 Şitābından unutdı ol büt-i raʿnāsını yoḫsa
Degişmezdi Süleymān mülkine ol resm-i bī-cānı

8387 Ricāl-i devletin aʿyān-ı mülkin cemʿ idüp ḳayṣar
İrāʾet eyledi ol ṣūret-i zībāyı yeksānī

8388 Taʿaccüb itdiler iʿcāz-ı ṭarḥından nuḳūşından
Behā vü ḳıymetinden anlara gelmişdi ḥayrānī

8389 Eger ṣūret-gerān-ı Çīn görse naḳş-i dil-cūsın
Ḫayāl-i ṣūret-i naḳşıyla ger Bihzād u ger Mānī

8390 Nigāristān-ı Çīn'e bir daḫi varmazdı taṣvīre
Ḳılardı itdigi taṣvīre iẓhār-ı peşīmānī

8391 Gezüp elden ele ʿibret-naẓarla baḳdılar bir bir
Nuḳūş-ı dil-firībi lāl idüp taḥsīn-gūyānı

8392 Temāşāsıyla geldi Yanḳo'ya bir ḥālet-i dīger
O bütden gūyiyā ʿibret alup ber-vech-i yaḳẓānī

8393 Didi erbāb-ı dīvāna teʾessüf iderek Yanḳo
Gelüp bizden muḳaddem dehre niçe şāh-ı şāhānī

8394 Bunuñ gibi niçe āṣārı ḳaldı kendiler gitdi
Olur her biriniñ vaṣf-ı cemīli ẕikr-i iḥsānı

8395 Murādımdır benim de bir eṣer īcādı ʿālemde
Müʾeddī ola eẕkār-ı cemīle niçe ezmānī

[207a]

8396 Egerçi her vezīr-i kār-dānı söyledi bir söz
Velākin baş vezīri ḫayr-i ḫayl-i vezīrānı

8397 Vekīl-i muṭlaḳıydı nāmına Ḳanṭūr dirlerdi
Var idi sāʾire nisbetle anıñ rüşd ü ʿirfānı

8398 Cihānı ser-te-ser geşt eyleyüp görmişdi her fenni
Gezüp şarḳ ile ġarbı Hind u hem Īrān u Tūrānʾı

8399 Ricāl-i devlet içre Yanḳo'ya döndi ḫiṭāb itdi
Didi kim her bir ʿaṣrıñ vardır elbet bir Süleymān'ı

8400 Daḫi var her Süleymān'ıñ niçe ḥikmetle āṣārı
Bu ʿaṣrıñ ḥāliyā sensin Süleymān-ı cihān-bānı

8401 Ne resme itseñ īcād-ı eṣer sen aña ḳādirsin
Ne semte vażʿ-ı bünyād eyleseñ olurdı şāyānı

8402 Benim re'yim budur kim vażʿ-ı bünyād eyle bir şehre
Ki eṭrāfında sākin olalar efrād u insānı

8403 Ser-ā-pā idesin dervāzesin maʿmūr u ābādān
Bula tā ḥaşre dek nām-ı şerīfiñ ḫayr-i ʿunvānı

8404 Niçe sāl u şuhūr ol şehr içinde idesin rāḥat
Ola dārü'l-ḫilāfe saña ol şehr-i ḫıdīvānī

8405 Vezīriñ bu kelāmı Yanḳo'ya teʾṣīr itdikde
Çaġırdup istişāre itmek içün cümle pīrānı

8406 Ricāl-i devletin hep kār-dānın ḫayr-ḫʿāhānın
Bütün cemʿ eyledi yanında ber-resm-i mülūkānī

8407 Vezīri yaʿni Ḳanṭūr'uñ kelāmın söyledi ḫalḳa
Ḳamusın itdi istinṭāḳ-ı sirrānī vü cehrānī

8408 Vezīriñ re'yini her biri istiṣvāb itdikde
ʿAzīmet itdi kim vażʿ eyleye bünyād-ı bünyānı

Şurūʿ-ı Yanḳo be-Bünyād-ı İstanbul

8409 Müluḳ-i cāhiliyyetden ʿaẓīmü'l-ḳadr idi Yanḳo
Yesār u ṣervet ü ḳuvvetde maʿdūm idi aḳrānı

8410 Ser-ā-pā şarḳdan tā ġarba dek fermānı işlerdi
Cihāna velvele ṣalmışdı bīm-i ḳahr u ḫıẕlānı

8411 Melik ʿAnkūr'a ġālib idi icrā-yı mekārihde
Birisi ḫān-ı dūzaḫ birisi tekfūr-ı nīrānī

8412 Yazup büldān-ı maʿmūre bütün ser-ḥadd-i manṣūra
Niçe aḳṭār-ı mevfūra varınca ḥükm ü fermānı

8413 Ḫaber-dār oldı emrinden diyār-ı Rūm u Türkistān
Firengistān u Elbistān daḫi Eflāḳ u Boġdan'ı

8414 Ḫaber-dār itdi ehl-i Şām u Hind ü Sind iḳlīmin
Müheyyā eyledi Ḳıpçaḳ u Bulġar ehl-i Īrān'ı

8415 Macar u Engürüs'e Çerkes ü Rus'a ḫaber ṣaldı
Anaṭolı vü Rūm'a ṭaġıdup etbāʿ u aʿvānı

[207b]

8416 Şecāʿatlü ṣalābetlü şehinşāh idi ol Yanḳo
Ḳudüs'de Buḫt-ı Nassar'la ḳılup cenk-i firāvānī

8417 Niçe serkeşleri zīr-i emāna aldı ḳahrıyla
Cünūd-ı ehl-i küfri eyledi münḳād-ı fermānı

8418 Taḥayyür üzre idi ḳangı yerde ola bünyādı
Ola naḳl-i ẕeḫā'irde anıñ minhāc-ı āsānı

8419 Münāsib şöyle bir mevżiʿ arardı kendi zuʿmınca
Ola yapdıġı şehriñ mecmaʿü'l-baḥreyn iki yanı

8420 Daḫi bir cānibi berr ola nakl-i bürri berr ola
Sefāyinle merākible gele erzāḳ-ı ḳaṭṭānī

8421 Tefaḥḥuṣ eyledi vāfir taḥarrī itdi bünyāda
Mühendisler müneccimler niçe miʿmār-ı bünyānı

8422 Yapu aḥvāline vāḳıf ḳamu üstād-ı bennāyān
Mesāḥa zīc ü coġrafiyyede hem ola itḳānı

8423 Ḥakīm-i ḥāẕıḳ olup saʿd u naḥsı farḳ ide cümle
Ṭavāliʿ fennine taḳvīm-i ḥükme ola ʿirfānı

8424 Esātīẕ-i selefden niçesin iḥżār itdirdi
Anıñ her birine ḳıldı mevāʿīd-i kerīmānī

8425 Muḥaṣṣal ḥāliyā şehr-i Sitanbul oldığı yerde
Münāsib gördiler Yanḳo içün bir cāy-i bünyānı

8426 İki baḥriñ miyānında olan sāḥildeki arża
Bināya ittifāḳ itdi gelen ḫayl-i hakīmānī

8427 Yoġ idi iltiḳāsı ġālibā ol dem iki baḥriñ
Sikender'den muḳaddem olmaġın Yanḳo'nuñ ezmānı

8428 Velākin ḳaṭʿ u faṣlın ol zamānda itdiler ilḳa
Ol eṣnāda muḳadder olmadı īṣāl-i baḥrānī

8429 Niçe yıl ṣoñra geldi ol yere İskender-i Rūmī
Ḥuṣūle geldi anıñ himmetiyle emr-i lüḳyānī

8430 ʿAceb bundan münāsib ġayri bir sāḥilde mi olsa
Daḫi bundan müferraḥ var mıdır bir arż-ı ʿumrānī

8431 Tereddüd üzre Yanḳo bir gice der-ḫ̱ʷāb olmışdı
Uyandıḳda bulup kend'özini bā-emr-i Rabbānī

8432 Serīr ü taḫtı ile kendüyi bir yerde buldı kim
Ne görmiş ol yeri ne itmiş anda ḫaṭve-cünbānī

8433 Sitanbul yapılacaḳ sāḥil-i baḥreyn idi ol yer
Düşüm mi yā ḫayālim mi diyü ḥayrāni ḥayrānī

8434 Yerinden ṣıçrayup deryā kenārın vardı seyr itdi
Biraz başlı başına gezdi gördi mīşeyistānı

8435 Tevaḥḥuş eyleyüp tenhālığından ol ḥavālīniñ
Kemāl-i ḥayretinden eyledi efġān u giryānī

8436 Hemān-dem gördi bir ṣayyād-ı māhī ṣavb-ı sāḥilde
Reh ü resmi kemā-hī andan istiḫbār idüp anı

[208a]

8437 Çıḳardı bir yola bir ḳarye-i maʿmūre gösterdi
Ḳażārā vardı buldı nā-gehān baʿż-ı emīrānı

8438 Ḫaber gönderdi pāy-i taḫtına ber-vech-i istiʿcāl
Tefaḥḥuṣ üzre idi pādişāhıñ cümle aʿvānı

8439 Firāşıyla yerinden ġā'ib olduḳda o şeb Yanḳo
Çıḳup eṭrāfa cüst ü cū iderdi rükn ü aʿyānı

8440 Kimisi dīv ḳapdı dirdi kimi ḫod-be-ḫod ḳaçdı
Kimisi iḫtifā itdi diyüp ṭūlāni ʿarżānī

8441 Ḫavādiṯ olmış idi iḫtifāsı taḫt-gāhında
Dökülmiş ḳalmış idi dār-ı mülkinde yetīmānī

8442 ʿAceb ḳande ola dirken beşāretle ḫaber vardı
Gelüp semt-i Sitanbul'a ḳavuşdı ehl-i dīvānı

8443 Egerçi Yanḳo'nuñ ʿaḳlen bu naḳli ḥāl-i nevminde
Serīr ü taḫt ile ṭayyı çü Belḳīs-i Süleymānī

8444 Firāşıyla ʿafārītiñ ḳapup ol yerde tesyīri
Vuḳūʿı başḳa yüzdendir diyüp itmezseñ itḳānı

8445 Cevāb olsa mülāyimdir anı taṣdīḳa yer vardır
Degildir ʿādetu'llāha göre müstebʿad imkānı

8446 Sitanbul şehri kim bir belde-i ʿuẓmā vü mecmaʿdır
ʿİbādet-gāh-ı aḳdem cāy-gāh-ı faż̀l ü ʿirfānī

8447 Niçe esrār-ı maḫfiyye ẓuhūr itse gerek anda
Niçe āṯār-ı ḫayriyye olur bā-emr-i Rabbānī

8448 Bu deñlü cāmiʿ u mescid zevāyā cāy-ı tehlīlāt
Olur her rūz u şeb tevḥīd-i Bārī ẕikr-i Sübḥānī

8449 Tefāsīr ü eḥādīṯ u uṣūl u ferʿi her ʿilmiñ
Oḳunur dā'imā anda olunur ḥıfẓ-ı Ḳur'ānī

8450 Bu deñlü ʿābid ü zāhid mücāhid fī-sebīli'llāh
Meşāyiḫ sālik ü dervīş u ṣūfī merd-i ḫaḳḳānī

8451 Cemāʿatle cevāmiʿ rūz u şeb pür-zīb u zībende
Edā-yı ḫams-ı merfūżayla ḳā'im müslimānānı

8452 Zevāyā vü medāris ḫāneḳāh ṭullāb u dervīşān
Taʿallüm eyleyüp taʿlīm iderler ʿilm-i Rabbānī

8453 Menārātında temcīdāt u tehlīlāt olunmaḳda
Meḥāfilde menābirde olup tesbīḥ-i Sübḥānī

8454 Meşūbāt-ı cezīle ile taḥṣīl-i rıżāu'llāh
O yerde dā'imā olmaġla ber-vech-i fırāvānī

8455 Bu remzi fetḥe bu sırr-ı ḫafīyi keşf ü iẓhāra
Sebeb ḫalḳ itmek ile Yanḳo'nuñ bu vaż'-ı bünyānı

8456 Ḫudā bir şaḫṣ-ı fācirle gehī te'yīd ider dīni
Bu ḥikmet üzre cā'izdir ola bu ṭayyiñ imkānı

8457 Yeder bir ḥikmetin iẓhār içün ḳullarına gāhī
Zamānı hem mekānı ṭayy idüp bir şebde ekvānı

[208b]

8458 Degildir bāni-yi İstanbul'uñ bu emri müstebʿad
Zihī tevfīḳ-i Rabbānī zihī taḳdīr-i Sübḥānī

Mesāḥa-i Ḫendeḳ ve Taḫmīn-i ʿArṣa

8459 Pes andan ṣoñra Yanḳo vardı ol cāy-i Sitanbul'a
Mühendisler müneccimler esātīẕ-i ḥakīmānī

8460 Ulaḳlar gönderüp eṭrāfa iḫżār itdi bi'l-cümle
Mühimmāt-ı binā ālāt-ı miʿmārī-yi bünyānı

8461 Müheyyā itdi usṭurlāb u coġrāfiyye miḳyāsın
İdüp şarḳen u ġarben ṣaġ u ṣolda ḫaṭve-cünbānī

8462 Mesāḥa itdiler taṣvīr idüp şekl-i müşelleṣde
Ḳılup semt-i şimālīsin iḥāṭa baḥr-i ʿummānī

8463 Esāsın dā'iren-mā-dār ḥafr itdirdi ölçüldi
Tamāmen ḳırḳ zirāʿa bāliġ oldı ʿumḳ-ı bünyānı

8464 Muḫaṣṣaṣ bir muṣannaʿ ḳubbe ẓāhir oldı ḥafrında
O da ḳırḳar zirāʿ idi meger ṭūlāni ʿarżānī

8465 Muḳaffel bir ḳapusı var idi feṯḥ itdiler ol dem
Muṭalsam buldılar beş yerde kerkes şekl-i bī-cānı

8466 Daḫi bir yerde olmışdı muṭalsam altı kerkes kim
Biriniñ var idi başı ḳamu bī-ser idi ānī

8467 Temāşā itdiler bi'l-cümle mıḳnāṭīsdan maṣnūʿ
Bütün elmās oturtmışlar idi ber-cāy-i aʿyānī

8468 Ṭurur her biriniñ öñinde bir levḥ-i müverriḫ kim
Ne oldıġı ḳazılmış müddetiyle naḳş-i ezmānī

8469 Ne resme ḫaṭṭ idi keyfiyyet-i taḥrīri nā-maʿlūm
Lisānlardan belürsiz idi cümle naḳş-i ʿunvānı

8470 Oḳuyup bilmedi ḳanġı lüġat oldıġını kimse
Felāṭūn gibi kāmil vardı maṣḥūb-ı sulṭānī

8471 Tecessüs itdiler eṭrāf u eknāfa ḫaber ṣaldı
Gelenler bilmedi ol ṭılsımātıñ ne ola şānı

8472 Anı keşf itmege cemʿ itdi Yanḳo kendi yanında
Dühāt-ı ḳavmden niçe mücerreb kār-dānānı

8473 Nihāyet eẕkiyā taḫmīn ile dimişdi ol remze
Bu altı yerde kerkesler cihāt-ı sitte burhānı

8474 O murġuñ biñ yaşar oldıġı çün meşhūr-ı ʿālemdir
Be-her kerkes ki biñ yıl ʿömr ile takdīr-i ezmānī

8475 Ṭuyūruñ ekṣerīniñ başları olmadıġı aṣlı
İder serverleri bī-serligin īmā-yı ʿirfānī

8476 Faḳaṭ birisi bā-ser oldıġı ḥālā işāretdir
Cenāb-ı şehriyārıñ ṭūl-i ʿömri ṭavl-i ʿunvānı

8477 Ḳadīm-i bī-zevāliñ mülki bāḳī ʿizzeti dā'im
Cihānıñ ʿizz ü cāhı pādişāhı cümleten fānī

[209a]

8478 ʿİdād-ı kerkesān on bir olup aʿmārı dünyanıñ
Gelince Ādem'e on bir biñ oldı sāl-i devrānı

8479 Bu esrāra işāretdir şehinşāhā beşāretdir
Olur bu vaż'-ı bünyāda hezārān yümn-i burhānī

8480 Pes andan ṣoñraki ümmetde aṣlā olmadı böyle
Rümūz-ı mübhem-i maʿnā ṭılısmāt-ı ḥakīmānī

8481 Yedi yıl bi't-tevālī cemʿ olundı ṭaş kirec aġac
Bināya her ne kim lāzım ola bā-emr-i sulṭānī

8482 O yerde cümlesin āmāde itmişdi şurūʿ itdi
Daḫi ʿummāl içün eṭrāfa irsāl itdi fermānı

8483 O yerde cemʿ olan ḳırḳ kerre yüz biñ ādem olmışdı
Gelen ʿaskerle kendi leşkeri etbāʿ-ı sulṭānī

8484 Daḫi ḳırḳ biñ idi mevcūd olan üstād-ı neccārān
İki yüz biñ olup ṭaş ṭaşıyan ırġad-ı bünyānī

8485 Müneccimler taraṣṣud üzre idi saʿd-ı sāʿāte
Şeref burcında gözler gözler idi şems-i tābānı

8486 Be-her otuz sene bir devri olmaġla dem-i saʿdıñ
Tamāmen ḳarn-ı kāmil itdiler terṣīd-i ezmānī

8487 O saʿd-ı sāʿate ehl-i kevākib zīc aṣḥābı
Ḳılardı rūz u şeb ṣarf-ı evān-ı dīde-bānānī

8488 Gelince sāʿat-i merḳūmede vaż'-ı esās idüp
Sevād-ı aʿẓama virse gerekler yümn-i bünyānı

8489 Şu ümniyyeyle kim tā ḥaşre dek maʿmūr olup şehri
Refāh u intiẓām üzre ola bi'l-cümle sükkānı

8490 Ḫarīḳ u zelzele derd-i vebādan ola āsūde
Ġulāmı aḥsen olup hem vefā-dār ola nisvānı

8491 Ḫulāṣa şehri taḫlīṣ ideler teḫlīṣ naḥsından
Vireler rubʿ-ı meskūn içre añа yümn-i büldānī

8492 Ricālinde nifāḳ u kiẕb ü vaḥşet olmayup aṣlā
Ḫulūṣ üzere[dir] her birisinde ṭabʿ-ı insānī

8493 Menārāt u ḳulel-āsā niçe timṣāller mīller
Binā itdirdiler yer yer muṭalsam resm ü bünyānı

8494 Biri birine rabṭ u ittiṣāle gerdiler ipler
Ḳılındı cā-be-cā āvīḫte-i nāḳūs-ı deyrānī

8495 Ḳaçan ol saʿd-i sāʿat geldiginde oluna taḥrīk
Ṣadāsı çañlarıñ iʿlām ide ol saʿd-ı ezmānı

8496 Elinde ṭaşları ḥāżır olan cümle raṣad-kārān
Bir uġurdan ideler vażʿ-ı bünyān-ı ḥakīmānī

8497 O sāʿatde temel bünyādını itmām ide üstād
Çıḳa rūy-i zemīne görüne bünyād-ı cüdrānī

8498 Taraṣṣud üzre iken niçe biñ üstād u neccārān
Suṭurlābsız leġan-kūr laḳlaḳıñ ṭutmışdı yılanı

[209b]

8499 Havāda götürürken ṣoḳduġında laḳlaḳı efʿī
Bıraḳdı ıżṭırāb-ı nīş ile ol demde yılanı

8500 Ḳażārā rīsmān üzre düşünce mār-ı efkende
Ṭoḳınup çañlara çıḳdı ṣadā-yı nā-be-āvānī

8501 Taraḳḳub olunan ol sāʿat-i merḳūme ẓannıyla
Bir uġurdan yedinden vażʿ idüp aḥcār-ı bünyānı

8502 ʿAle'l-fevr itdiler teʾsīs-i ḥışnı niçe biñ üstād
ʿAbeṣ oldı bu deñlü reʾy ü tedbīr-i ḥakīmānī

8503 Müneccimler bu yañlışdır diyü feryād itmişdi
Müfīd olmadı aṣlā virdiler teʾsīse tābānı

8504 Ne deñlü naḥsını iʿlām itdikde müneccimler
Ḳomadı gūşına bir kimse ol feryād u efġānı

8505 Meger beytü'l-ḥazen dārü'l-vebā olmasına şehriñ
Taʿalluḳ eylemiş ḥikmet Ḫudā'nıñ emr-i Rabbānī

8506 Bir aġızdan olup "el-ḫayru fī mā-aḫtāra'llāh"ıñ[1]
O demde nükte-gūyānī bütün erbāb-ı ʿirfānī

8507 Gelen ol niçe yüz biñ er olup bünyād içün leşker
Hüner-ver rūz u şeb işler ḳılup saʿy-i belīġānī

8508 Sitanbul sūrını ḳırḳ gün tamāmında binā itdi
Yapıldı üç yüz altmış ḳalʿaya berġos-i şāhānī

8509 Be-her berġos arası otuzar burc-ı beden yapdı
İşāret ola eyyām u şühūr u sāle bünyānī

8510 Açıldı ḥışna altmış birde ḳapu baḥren ü berren
Be-her gün ikisinden işleye bi'l-cümle sükkānı

8511 Bir ayda altmış ebvābı bütün devrān ide tā kim
Aña taʿyīn-i bāc itdi binā bulduḳda pāyānı

8512 Yapıldı biñ ʿaded deyr ü kenāyis daḫi altmış biñ
Buyūt u mesken ü menzil serā vü cāy-i mihmānī

8513 Yapıldı yüz ḳadar ḥammām-ı rūḥ-efzā-yı müsteṣnā
Daḫi beş yüz ḳadar mihmān-serā-yı ḫān-ı kervānī

8514 Sitanbul şehriniñ çünkim tamām olduḳda bünyādı
Ḫaber gönderdi āgāh eyledi aʿcām u ʿurbānı

8515 Diyār-ı Deylem ü Türk'e Firengistān'a cebr itdi
Niçe evler sürüldi çoḳ şehirler oldı vīrānī

8516 Yerinden ḳaldırup İstanbul'a iskān itdirdi
Diyārından cüdā itdi niçe merdān u nisvānı

8517 Gelenler nāliş ü efġān iderdi ʿandelīb-āsā
Bıraġup āşiyānın ötede merd-i ġarībānī

8518 Kimisi duḫt u iḫvānın kimisi ḫᵛīş ü yārānın
Gelenden ayrı düşmiş ʿandelīb-i ḫūb-elḥānı

1 "İyilik, Allah'ın seçtiğindedir."

8519 Biri birinden ayırdı niçe süd körpesi ṭıflı
Ḳoyundan ḳuzusın aldı ayırdı cān-ı cānānı

[210a]

8520 Egerçi şehrini Yanḳo meẓālim ile ṭoldurdı
Cihānı yaḳdı ser-tā-ser şerār-ı ẓulm ü ṭuġyānı

8521 Gelenler zūrakī derd-i ġamından bulmadı ṣıḥḥat
Belāya uġradı kendi vebāya ṭıfl u ṣıbyānı

8522 ʿAdālet ile işlenmek şenelmek ḳābil olurdı
Ẓalām-ı ẓulm ü küfri itmedi ol şehri nūrānī

8523 Gelenler buldılar iflās ile renc ü belāyāyı
Ṭutalım māh-tāb olmış ġulām-ı sāde-rūyānı

8524 Ṭarīḳ-i aḥsenin fikr itmeyüp ol şāh-ı kāfir-kīş
O şehr-i nāzenīni eyledi cevriyle ẓulmānī

8525 Tamām olduḳda şehri kendi ismiyle be-nām itdi
Sitanbul şehriniñ olmaġla Yanḳo nām u ʿunvānı

8526 Eger bānīsi Yanḳo nāmı ile itmese tevsīm
Ḥarīḳ olmazdı dirlerdi bu şehr içre firāvānī

8527 Belāyı gör ki babasınıñ ismi Mādyān oldı
Ḫarīḳa dāll oldı yaʿni yanı cüzʾ ü pāyānı

8528 Yapıldı şehriñ eṭrāf u nevāḥī vü ḳurāsında
Muʿallā cā-be-cā üç yüz burūc-ı āsumān-sānı

8529 Şu vech üzre yapıldı her biriniñ sāḥası içre
Ṣıġınmaḳ ḳābil ola anda yüz biñ olsa fersānı

8530 Żarūret mess idince ṭaşradan imdād gelince
Sitanbul'ı ḥirāset ḳalʿalardan ola imkānı

8531 Şeneldüp şehrini maʿmūr u ābādān eylerdi
Bu taḳrīb ile bula şehr-i Yanḳo zīb-i ʿumrānī

8532 Bu burclardan Silivri hem Eregli Çorlı bāḳīdir
Mürūr-ı dehr ile sā'ir ḳılā'a geldi vīrānī

Vaż'-ı Ṭılsım-ı Zeytūn Berāy-ı Aġdiye-i Revāhib-i Riyāżet-Nümūn

8533 Baḳırdan yapdı bir at üzre bir mīl-i mu'allā kim
Anıñ yüksekligi beş yüz ẕirā' olmışdı ṭūlānī

8534 Daḫi bir mīl yapdırdı baḳırdan üstine ḳoydı
Ṭılısm itdi yedi başlı bir ejderhā-yı bī-cānı

8535 Baḳırdan Yanḳo ibn-i Mādyān'ıñ ṣūretin düzdi
Öñinde yapdırup bir bī'a-i 'ulyā ḥakīmānī

8536 Tamām biñ ḥücre-i ma'mūre yapdırdı kilisaya
Yedi biñ rāhibi var idi ḳıldı anda iskānī

8537 Ẓuhūr-ı dīn-i 'Īsā'dan muḳaddem idi ol demler
Zebūr'ı sifr-i Tevrāt'ı oḳurdı cümle ruhbānı

8538 Ḳudüs'de bir keşīş var idi dirler Yanḳo 'aṣrında
Kühen-sāl idi biñ beş yüz yıl idi 'ömr-i sāmānı

8539 Ḳadīd olmış ḳurumış idi ol rāhib riyāżetle
Rehābīn ü esāḳīfe ḳılup serdār-ı gebrānī

[210b]

8540 Cenāb-ı Hūd peyġamber zamānından girü ḳalmış
Vücūdıyla teyemmün eylemişdi ehl-i kīşānı

8541 Sitanbul şehrini tebrīk içün ol bāni-yi maġbūn
Getürtmişdi hezārān 'izzet ü ikrām ile anı

8542 Teberrük ḳaṣd idüp her gün görürdi anı bir kerre
Yedi biñ rāhibi ḫidmetle ḳıldı anıñ a'vānı

8543 Ġıdāsı rūz u şeb zeytūn idi rāhibleriñ ancaḳ
Vücūdı nedret üzreydi yine olmazdı noḳṣānı

8544 Yazar Tārīḫ-i 'Ālī'de bu tafṣīlāt-ı zeytūnı
Şu resme naḳl ider inkāra olmaz belki erzānī

8545 İder nükte-şināsān-ı ʿaṣırdan bu rivāyātı
Ṭılısmātıñ ider teʾşīrini taṣdīḳ-i īḳānī

8546 O demde bir müneccim var idi maġrib diyārında
ʿAzīmet itdi geldi Doḳya olmış idi ʿunvānı

8547 Ṭabābetde remelde cifr ü coġrāfiyye fenninde
Nücūm u zīc u ḥikmetde bulunmaz idi aḳrānı

8548 Yed-i ṭūlāsını her fende ʿālem ittifāḳ itdi
Kemālin iʿtirāf eylerdi ol ʿaṣrıñ hakīmānı

8549 Gelince şehre fenn-i ṭılsımātı ḫalḳa ʿarż itdi
Arisṭo-yı zamān bildi anı ol belde sükkānı

8550 Zer-i ḫālişden idüp bir ṣıġırcıḳ ḳuşını taṣnīʿ
Ẕehebden daḫi bir zeytūn düzüp vażʿ eyledi anı

8551 Ḳuşuñ aġzına elmās ile tezyīn eyledi murġı
Daḫi bir levḥ-i zerrīn üzre yazdı ism-i Sübḥānī

8552 Kitāb-ı Ḥażret-i İdrīs ḫavāṣṣından idüp iḫrāc
İdüp āyāt-ı Tevrāt u Zebūrʾı vefḳ-i ʿunvānī

8553 Ṭılısmāt üzre resm itdi bütün ol levḥaya ḳazdı
Muṭalsam aṣdı ol deyr-i ʿazīm üzre ḥakīmānī

8554 Daḫi yüz ḳumḳuma peydā idüp gitdi Ṣıfāhānʾa
Nevāhīsinde ṣıġırcıḳ ṣuyından ṭoldurup anı

8555 Beşer yüz dirhem idi koydıġı her ḳumḳuma ṣuyı
Sitanbulʾa getürdi cümlesin bī-kesr ü noḳṣānī

8556 Be-her yüz dirheme bir süri ṣıġırcıḳ ḳuşı anda
Musaḫḫar oldı ber-vefḳ-i murād-ı emr-i Sübḥānī

8557 İrādetle ḫavāṣṣın çünki teʾşīri mukarrerdir
Ne yere ḳonsa ol ṣu lāne-sāz eylerdi murġānı

8558 Temekkün eyleyüp ol yerde dāʾim yavrılarlardı
Velākin yerde ḳonmayup ola taʿlīḳa erzānī

8559 Muṭalsam bu ʿamel peydā olundı yümn-i sāʿatde
Aṣıldı bir münāsib mevżiʿe bā-reʾy-i sulṭānī

8560 Ne dem ol levḥ-i zer şekl-i ṣığırcıḳ ṭılsımı üzre
Aṣılsa getürür her ḳuş uçar zeytūn şitābānī

[211a]

8561 Birin burnıyla ikisin ayaġıyla getürdükde
Muṭalsam üzre īṣār itmek idi ḥāl-i murġānī

8562 Üçer zeytūn idi ancaḳ ġıdāsı ḳavm-i ruhbānıñ
Anıñçün her biriniñ ḳuş ḳadar ḳalmış idi cānı

8563 Degilken uçmaḳ ehli her birin dirler uçarlardı
Anıñçün lāne-sāz olmış dinildi kūh-ı ruhbānī

8564 Rüvātıñ bu rivāyātı riyāżāt üzre mebniyse
Bu daʿvānıñ bedāhetle ledeʾş-şerʿ oldı buṭlānı

8565 Ḥakīm-i Doḳya vefḳi diyü resm itdiler levḥa
Gerek ḳuşluḳ gerek aḫşam ṭoyururlardı ruhbānı

Vażʿ-ı Ṭılsım-ı Ġarīb-i Ḥūt be-Dest-i Ḥakīm Arḳanos

8566 Niçe eyyāmdan ṣoñra bir üstād-ı diger geldi
Yine maġrib diyārından kim Arḳanos ʿunvānı

8567 O da ḥaḳḳā ḥakīm-i ḳāmil idi Dokya-āsā
Ṭılısmāt u ḥikemde şirket itmiş niçe ezmānī

8568 Görünce Doḳyaʾnıñ ṣunʿın ol daḫi gösterdi
Ṭılısmātıyla şehriñ ḫalḳına ber-vefḳ-i ḥītānī

8569 O daḫi bir muṣannaʿ ḫüsrevānī küp yapup ṭucdan
Müdevver ṭop şeklinde mücevvef hem-çü hāvānī

8570 Derūnın jīve yaʿnī zıbaḳ ile itdi leb-ber-leb
Daḫi taṣnīʿ idüp bir māhi-i zerrīn-i bī-cānı

8571 Küpüñ içine ilḳā eyledi ol şekl-i māhīyi
Temāşā eylemişdi vażʿını ol şehriñ aʿyānı

8572 Yine bir şekl-i māhī düzdi öyle zer-i ḫālişden
ʿAyārı kāmil idi yoġ idi hīç ġışş u noḳṣānı

8573 Ḫavāṣından niçe esmā-i Bārī yazdı timṡāle
Ḥurūfı ẓāhirinde ḳazdı ber-vefḳ-i ḥakīmānī

8574 Anı zībaḳ ile memlū olan küp üstine ḳoydı
Leb-i deryāda yapmışdı muḳaddem mīl-i ṭūlānī

8575 Mināre gibi mevzūn u pür-eşkāl idi eṭrāfı
Götürdi vaż‘ idüp bālāsına ol küpi aʿvānı

8576 O sāʿat ḫurd u bozurg ḳaʿr-ı deryāda olan māhī
Yüzine çıḳdı deryānıñ ne deñlü varsa ḥītānı

8577 Balıḳlar ḳıble-gāhı idi gūyā ḳıldı istiḳbāl
O mīl-i ḥikmet-āṡārıñ olup münḳād-ı ityānı

8578 Ḳoyuncuḳlar dem-ā-dem gözedürse Ülker’i gökde
Bu māhīler daḫi ol mīle eylerdi nigeh-bānī

8579 Dem-i germāda şemsiñ tābişinden ḳızdıġından küp
İçinden zībaḳ ile ol semek eylerdi cünbānī

8580 O sāʿat baḥri mevc-engīz itdikce ḫum-ı ḥikmet
Der-īn ḥālet idüp māhīleri cūş u ḫurūşānī

[211b]

8581 Balıḳlar şevḳ ile raḳṣān olup bozurgları ḫurdın
Ḳovalayup iderler mīl eṭrāfında cevlānī

8582 Gelüp ṣayyādlar ol deñlü māhī ṣayd iderlerdi
Ṣatup infāḳ iderlerdi deyrde ḫayl-i ruhbānı

8583 İki ṭılsım o ḳavmiñ ʿayşine mevḳūfe olmışdı
Vefā eylerdi iḫrācāt-ı deyre ṣayd-ı ḥītānı

8584 Riyāżāt ile istidrāc ile ekṡer yaşarlardı
İki yüz belki üç yüz yıl rehābīn ü keşīşānı

8585 Yaşadıḳca revāhib artururken mekr-i taḍlīlin
Yine Ḫallāḳ-ı ʿālem baḫş ider ʿömr-i firāvānī

8586 Bu deyr-i ʿālem içre ṭūl-i ʿömri ʿizzet-i nefsi
Teheyyü'dür ʿaẕāb-ı dūzaḫa ber-vech-i şāyānī

8587 ʿAduvvu'llāh iken ḳaṭʿ eylemez erzāḳını aṣlā
Ṣıfāhān'dan getürdür eyleyüp tesḫīr-i murġānī

8588 Ḍalālet-pīşe iken kendi ẕātında ider iġvā
Mefāsid iḫtirāʿıyla gürūh-ı derd-mendānı

8589 ʿAdū iken bu deñlü müşriki iṭʿām iden Rezzāḳ
İder mi rızḳdan maḥrūm eḫıllā-yı müsülmānı

Vuḳūʿ-ı Zelzele-i ʿAẓīme ve İnhidām-ı Maḥmiyye-i Yanḳo İbn-i Mādyān

8590 Be-her nevrūz-ı sulṭānīde cemʿiyyet iderlerdi
O deyr içre Sitanbul ḫalḳınıñ merdān u nisvānı

8591 Ölüsi dirisine yüklenüp it issini bilmez
Varup ol deyre oynardı bütün ġılmān u ṣıbyānı

8592 O biñ beş yüz beşinde nā-tüvān ḳıssīs-i mesfūrı
Mücevher bir serīr üzre ḳoyup enṣār u aʿvānı

8593 Miyān-ı bīʿada bir peşte-i ʿālīye ḳorlardı
İderlerdi ziyāret baʿdehu ol Yanḳo Sulṭān'ı

8594 İrā'et eyleyüp anda mücevher ol büti ḫalḳa
Ki añа Şemse'den ḳalmışdı bā-taḳrīb-i nisyānī

8595 Perestiş itdirirlerdi gelen züvvār-ı bī-dīne
Bu idi ʿādet-i dīrīne-i Yanḳo-yı ḫıẕlānī

8596 Cemīʿi bütlerinden sevgilüsi idi küffārıñ
Temāşāya alurdı destine her şaḫṣ-ı gebrānī

8597 Daḫi taṣvīr itdirmişdi Yanḳo kendi timṯālin
Çıḳardı bir uzun mīl üzre bā-taʿlīm-i şeyṭānī

8598 Baḳup şemse sücūd eylerdi kendin gösterüp nāsa
Zihī iḍlāl-i şeyṭānī zihī daʿvā-yı buṭlānī

8599 Ḥulūl itmekle iblīs-i laʿīn cevf-i ṣanem içre
Tekellüm eyleyüp kendüye bā-mekr-i füsūn-ḫ̆ānī

8600 İşiden eblehān-ı büt-perestān ol tekellümden
Taʿaccüb eyleyüp secde iderdi ol büte ānī

[212a]

8601 ʿİnād üzre perestiş itmeyen züvvār-ı zünnārı
İderdi āteşe ilḳā niçe tersā-yı tersānı

8602 İderdi kāfir-i biʾllāh dāʾim ḫalḳı rencīde
Çıḳarmış idi dīninden ḳatı çoḳ ehl-i īmānı

8603 Kimisin ḫavf-ı āteşle kimin baṭş-ı keş-ā-keşle
Helāk eylerdi miş yaşla niçe bī-cürm insānı

8604 Ḳaçan kim ol kilisaya girerdi Yanḳo melʿūnı
Yanında üç yüz altmış deñlü girerdi emīrānı

8605 O cemʿiñ daḫi biñ miḳdārı ḥāżır idi ḫuddāmı
İderlerdi be-her yıl deyr içinde pūye-gerdānī

8606 Dem-i maʿhūd yaʿnī geldiginde mevsim-i nevrūz
Kemā-kān itmege icrā-yı resm-i put-perestānī

8607 Gelinmişdi o deyr-i muʿcebuʾl-seyre Naṣārāʾdan
Sinīn-i sābıḳa miḳdārı mīzān ile aʿvānı

8608 Meger kim vaʿdesi yetmiş imiş ol ḳavm-i murdārıñ
Ġavāyet ġāyete irmiş dolup peymān-ı ṭuġyānı

8609 Ṣadā-yı raʿd u berḳ ile semā vü arż mābeyni
Pür olmışdı vezān itmekle bād-ı ṣarṣar-ı cānı

8610 Yaġan bārān deryālar gibi cūş u ḫurūş itdi
Zemīne zelzele düşdi yıḳup merṣūṣ bünyānı

8611 Zemīn u āsumānı dehşet-i Ḳahhār didretdi
Ṭolular ṭoldurup bārān ile eṭrāf-ı meydānı

8612 Ḫudā-yı münteḳım Ḳahhār ismin āşikār itdi
Gürūh-ı kibriyā-kārān olan füccār-ı gebrānı

8613 Cebābirden olan küffāra ol dem kibr-i cebr itdi
Ḳılup Cebbār ism-i pākini aʿdāya erzānī

8614 Ẓuhūr itdikde yer yer ḳubbe-i gerdūnı çatlatdı
O deñlü zelzele ol ṣāʿiḳa ol ḳahr-ı Rabbānī

8615 Hemān deyriñ muḳaddem ḳubbesi zīr u zeber oldı
Zemīne müstevī oldı bināsı saḳf u erkānı

8616 Ḫudā müşrikleri yere geçirdi çıḳmadı bir cān
Ser-ā-pā boyladı her birisi ābār-ı nīrānı

8617 İçinde bulınan ḳıssīs ü ruhbānān ile Yanḳo
Ne deñlü var ise mīrān-ı nīrān ḫayl-i aʿvānı

8618 Esās-ı deyr içinde ḳaldı cümle ḫāksār oldı
Ser-ā-pā oldı yamyaşşı zihī tedbīr-i ḥaḳḳānī

Mīlād-ı Ḫıḍr u İlyās ve İskender-i Rūmī

8619 Ẓuhūr-ı mevlid-i pāk-i Resūlu'llāh'dan ancaḳ
Yedi yüz on sene evvel idi bu ḳahr-ı Yezdānī

8620 Müverriḫ ḳavli üzre ol sene dünyāya gelmişdir
Cenāb-ı Ḫıḍr u İlyās u Sikender ile īḳānī

[212b]

8621 Ḫudā her birine dünyā vü mā-fī-hāyı bildirdi
Ledün 'ilmiyle ḳıldı Ḫıḍr u İlyās'ı resūlānı

8622 Birisin cānib-i berre birin baḥre emīn itdi
Birisi ḳuṭb-ı Rabbānī birisi ġavş-ı Yezdānī

8623 Maḳām-ı ḳurbde ḥiẕmetdedir tedbīr-i ʿālemde
Ḥayāt-ı cāvidānī buldılar bā-āb-ı ḥayvānī

8624 Sikender daḫi gerçi ʿālem-i nāsūtı geşt itdi
Bulup içmek muḳadder olmadı bā-emr-i Rabbānī

8625 Cenāb-ı Ḥażret-i Ādem hübūṭından o tārīḫe
Gelince bu tezelzül böyle birden hedm-i bünyānī

8626 Zamān-ı āferīnişden beri sebḳ itmemiş dirler
Zemīne münḥasif ola bu rütbe nevʿ-i insānī

8627 Görünce bu ḳażāyı çeşm-i ʿibretle ehālīsi
Sitanbul'uñ ṭaġıldı ḫavf ile merdān u nisvānı

Ẓuhūr-ı Pojanṭīn İbn-i Yanḳo ez-Diyār-ı Engürüs be-Daʿvet-i Emīrān

8628 Pojanṭīn nāmına bir oġlı ḳalmış idi Yanḳo'nuñ
Diyār-ı Engürüs'e itmiş idi mīr-i mīrānī

8629 Sitanbul'uñ bu ḥālin işidince oldı dem-beste
Helāk-i vālidinden añа geldi beht ü ḫayrānī

8630 Sitanbul cānibinden nāmeler yazmışdı ol mīre
Yerine anı istiḫlāf içün Yanḳo emīrānı

8631 Egerçi pādişāh olmaḳ murād eylerdi sābıḳda
Yere geçmekle babası gibi oldı hirāsānī

8632 Sitanbul'a şehinşāh olmaġa hīç itmedi raġbet
O semte iltifāt itdi o yeriñ oldı sulṭānı

8633 Boşandı şehr-i İstanbul ḫarāb-ābād olup ḳırḳ yıl
Tevaḫḫuş eyledikde ol şehirden ṭabʿ-ı insānī

8634 Derūn-ı ḳalʿada dervāzede vāfir ḫudūş itdi
Vuḥūş envāʿı ḥayvānāt hem ʿifrīt-i şeyṭānī

8635 Ne ejderler ẓuhūr itdi yıḳıldıḳda ṭılısmātı
Ḥavāṣṣ u nefʿi gitdi mīllere geldikde vīrānī

Der-Beyān-ı Taʿmīr-i Ṣānī-i İstanbul be-Dest-i Pojanṭīn İbn-i Yanḳo

8636 Pojanṭīn nefret itdi şehr-i İstanbul'dan ammā
Dem-ā-dem ḫāṭırından gitmedi efkār-ı sulṭānī

8637 Bir āḫer kimseniñ iclāsı ḫavfıyla heves itdi
Sitanbul şehriniñ taʿmīrine ber-resm-i şāhānī

8638 Yanında ʿasker-i mevfūr idi Mīr Pojanṭīn'iñ
Sitanbul'a gelüp taʿmīre ber-vech-i şitābānī

8639 Mürūr itmişdi ḳırḳ yıl belde-i mezbūre taḫrībi
Ḳılup taʿmīre ṣarf-ı naḳd-i himmet genc-i imkānī

[213a]

8640 Üçer dörder ḳat idi evleri İstanbul'uñ gūyā
Anıñçün zelzele ile yıḳılup bi'l-cümle bünyānı

8641 Ḳıyās itmişdi taḫrībi ola ifrāṭ-ı ʿulvinden
Ḫaber virmiş ola belki ṣanādīd-i ḥakīmānī

8642 Yıḳup ʿulvīsini hep beyt-i süflī yapdı dir rāvī
Büyūt-ı şehre virdi şöyle istiḥkām-ı şāhānī

8643 Ṣavāʿiḳdan zelāzilden emīn olmaġla zuʿmınca
Yapup zīr-i zemīn serdāb niçe cāy-i mihmānī

8644 Bināsı kāfirī olmaġla ẓann itdi ḳıyāmetde
Daḫi gelmez idi bir ṭaşına hedm ile noḳṣānī

8645 Sitanbul'ı ser-ā-pā kārgīr itdirdi yapdırdı
Mücevvef itdi taḫtın niçe deyr ü niçe ḫānānı

8646 Görünen ḥāliyā ol bodurumlar ḫufreler cümle
O demden ḳalmadır hedm olunup bünyād-ı bünyānı

8647 O rütbe virdi istiḥkām teʾsīs-i mebānīde
Yapu altında ḳalmaḳdan ziyāde ḫavf idüp cānı

8648 Maḥallāt-ı Sitanbul'ı tamāmen üstüvār itdi
Muḥaṣṣal ṣarf idüp bünyādına māl-ı firāvānī

8649 Babası yapdığı şol mīl kim vaḳt-i tezelzülde
Yıḳılmışdı yerine yapdı andan daḫi ṭūlānī

8650 O mīliñ üstine bir fīl taṣvīr itdirüp fi'l-ḥāl
Baḳırdan kendi şeklin daḫi yapdırdı ḥakīmānī

8651 Muṭalsam vefḳ idi ol fīl üzre anı vażʿ itdi
Semüz olmaġla cismi file çekdirmişdi aʿvānı

8652 Atasın daḫi filler çekmiş idi devr-i sābıḳda
Öñinden dā'im irkāb eyler idi fīl-bānānı

8653 Ṭapardı ol daḫi babası Yanḳo gibi aṣnāma
Aña da secde eylerdi deyirde ḳavm-i gebrānī

8654 Olup yüz yıl ḳadar küfr ü ḍalāletle ḥükūmetde
Uzatdı ḥabl-i iḍlālin olup imhāl-i Rabbānī

8655 Degildi müstaʿidd-i ihtidā kendi vü eşyā'ı
Vebā teslīṭ idüp ḳahr itdi Bārī ehl-i evṯānı

8656 O ʿilletden ḳırıldı ekṯerīsi ḳavm-i küffārıñ
Sitanbul ḫalḳına ṭāʿūndan geldi perīşānī

8657 Pojanṭīn kendüsi zīr-i zemīnlerde müdām üzre
İderdi ʿayş u nūşa iştiġāl-i ẕevḳ-i sekrānī

8658 Bütün şevḳ u ṭarab üzre iderken ʿayş-i nūş-ā-nūş
Esüp bir bād-ı ṣarṣar ṣarṣılup nüh künbed-i ḫānī

8659 Daḫi bir zelzele vāḳiʿ olup küffārı añsızca
Ḳılup genc-i defīn-āsā nihān ol ḫāksārānı

8660 Helāk idüp ḳamusın çıḳmadı bir cān anlardan
Belürsiz oldı ḫāk içre güm oldı cism ü ebdānı

[213b]

8661 Ḫarāb-ābād olup evvelki gibi şehr-i İstanbul
Mürūr-ı dehr ile ḳaldı niçe aʿvām vīrānī

Vilādet-i İskender-i Rūmī

8662 Cihāna oldı pāy-endāz çün İskender-i Rūmī
Olup ẓıll-i fiken rūy-i zemīn ber-vech-i sulṭānī

8663 Pojanṭīn nesl-i bed-aṣlından ol devr-i ḍalāletde
Nevāḥī-yi Sitanbul'a beg oldı niçe ezmānī

8664 O daḫi Kir Mihāl ismiyle mevsūm idi ʿaṣrında
Anıñ da var idi Kirḳor ḳadar ḥālince ṭuġyānı

8665 Gürūh-ı müşrikīnden idi ol mīr-i cihān-tedmīr
İderdi müslimīne dā'imā ıżrār u ḫüsrānī

8666 Güzīn-i feylesofān Şāh İskender zamānından
İki yüz altmışıncı sālde bā-emr-i Sübḥānī

8667 Yine nesl-i Pojanṭīn-i ḍalāl-āyīnden dehre
Ẓuhūr itmişdi Ḳosṭanṭīn ʿAlanya nām u ʿunvānı

8668 O daḫi aḳviyādan put-perest bir pādişāh idi
Anıñ da var idi ışrār-ı ṭuġyānıyla iʿlānı

8669 O da ecdād-ı dūzaḫ-ictihādıñ iʿtiḳādınca
Murād itmiş idi İstanbul'a terṣīṣ-i bünyānī

8670 Ol eṭrāfıñ reʿāyāsı añа rāżī degillerdi
Görülmişdi muḳaddem vaḳt-i taʿmīrinde ḫıẓlānī

8671 O şehri bir daḫi yapdırmazız diyü niyāz itdi
Ḥavālī-yi Sitanbul'da olan tersā vü gebrānī

8672 Yine evvelki gibi ẓulme ālet olması ḫavfı
O semtiñ ḫalḳına virmişdi endūh u hirāsānī

8673 Reʿāyā iştikāya vardıġında ḳayṣar-ı Rūm'a
Ḫaber gönderdi Ḳosṭanṭīn'e ber-vech-i ḫıdīvānī

8674 Sitanbul şehriniñ taʿmīrini ḳaṣd eylemiş ḥālā
Ṣaḳın rencīde-ḫāṭır itmesün ḫalḳı kemā-kānī

8675 Muḳaddem vaḳt-i taʿmīrinde babası Pojanṭīn'iñ
Görülmişdi yüzünden ḥadden efzūn ẓulm ü ḫüsrānı

8676 Gürūh-ı müşrikīniñ aḳviyāsından idi ḳayṣar
O demde Ḳayṣariyye idi pāy-i taḫt-ı sulṭānī

8677 O kāfir-kīş-i bed-endīş ü nā-fercām itmişdi
Reʿāyā vü berāyāyı ġarīḳ-i baḥr-i iḥsānı

8678 Ol eṣnā Ḥażret-i ʿĪsa'bni Meryem yaʿni Rūhu'llāh
Saʿādetle olup revnaḳ-fezā-yı mehd-i ekvānī

8679 Teşerrüf eylemekle dīn-i ʿĪsā ile Ḫarḳıl'ıñ
Gelüp bünyān-ı ʿizz ü ḳadrine terfīʿ-i ʿunvānī

8680 Degildi devlet-i Ḳosṭanṭıniyye ol zamān maʿmūr
Muḳābil olmaġa Ḫarḳıl ile yoġ idi aʿvānı

8681 Ḥavāriyyūndan Şemʿūn-ı ʿābid nām bir zāhid
Mışır'da sākin olmaġla varup üftān u ḫīzānī

[214a]

8682 ʿAceb bir müstecābü'd-daʿve kāmil ẕāt idi andan
Temennā-yı duʿā itdi daḫi imdād-ı rūḥānī

8683 Duʿāsıyla ʿazīziñ geldi Ḳosṭanṭīn'e külliyyet
Sefāyin yapdırup ʿasker bulup bā-ʿavn-i Yezdānī

8684 Olup keştī-süvār-ı iʿtilā semt-i Sitanbul'a
Sefer itdikde ḳarşu çıḳdı Ḫarḳıl aña baḥrānī

8685 Sefāyin leşkeriyle öyle perḫāş itdi Ḳosṭanṭīn
Gelüp Ḫarḳıl'a Şemʿūn'uñ duʿāsıyla perīşānī

8686 Şehāmet üzre gelmişken hezīmet geldi Ḫarḳıl'a
Dönüp tersine kendi ḳatl olundı ceyş-i tersānī

8687 Bu ḥāle muṭṭaliʿ olduḳda ādem gönderüp Şemʿūn
Yazup nāme barışdırdı miyān-ı şehriyārānı

8688 Teṣālüḥ itmege Ḫarḳıl u Ḳosṭanṭīn'e emr itdi
Aradan refʿ idüp Şemʿūn-ı zāhid baġy ü ṭuġyānı

8689 ʿUḳūd-ı ṣulḥı iḥkām itmek üzre girdi mābeyne
Var idi ḳayṣarıñ bir duḫter-i bī-miṣl ü aḳrānı

8690 Ne duḫter aḫter-i ḫurşīd-peyker māh-ı enver kim
Żiyā-yı şemsi başdırmış idi envār-ı pīşānı

8691 Beyāż-ı gerden-i ṣāfī ki mir'āt-i cemāl idi
Anıñ Ṣofya idi nāmı o mihr-i behcet ü ānī

8692 O demde ʿaḳd-i tezvīc itdi Ḳosṭanṭīn'e dir rāvī
Virüp mābeyne anıñla ṣalāḥ-ı silm-i iḫvānī

Der-Beyān-ı Taʿmīr-i Ṣāliş-i Şehr-i İstanbul be-Dest-i Ḳosṭanṭīn

8693 Olup ṣulḥ ile ḫoş Ḫarḳıl u Ḳosṭanṭīn mābeyni
Ṣu ṣızmazdı aradan münʿaḳid olmışdı ḫullānī

8694 İkisi ittifāḳıyla yine yapıldı İstanbul
Ḳonıldı yerlü yerinde ṭılısmāt-ı ḥakīmānī

8695 Yine eṭrāfdan üstād-ı kāmil vefḳ-i teshīri
Ṭılısmāt ehli erbāb-ı nücūm u ehl-i bünyānī

8696 Getürdüp her birine luṭf u ikrām eyledi vāfir
Mevāʿīd-i ʿaṭāyāsıyla iḥkām itdi pāyānı

8697 Bütün yerlü yerinden oynamışdı mīller cümle
Olup evvelki resminden daḫi maṭbūʿ u ṭūlānī

8698 Ḫarābe ḳaldığında bir zamān ol belde-i raʿnā
ʿAḳārib ile ḥayyāt u çıyan u ḍabb-ı berrānī

8699 Daḫi ġūl-i beyābān ḥādiş olmışdı derūnında
Süleymān-ı Nebī'den ḳalma ejder şekl-i mārānī

8700 Anı defʿe yapup tucdan biribirine pīçīde
İki mār-ı mücessem her biri bir dīv-i şeyṭānī

8701 Ṭılısmın vażʿ idüp resm itdi esmā'-i ilāhīden
Ḫavāṣṣ-ı naḳşını yazdırdı ber-vefḳ-ı ḥakīmānī

8702 Anı ḥikmetle At Meydānı'na ḳoyduḳda Ḳosṭanṭīn
Ḳırıldı şehr-i İstanbul'uñ ol ḥāletle mārānı

8703 Müşāheddir ile'l-ān ol muṭalsam mār-ı pīçīde
Görülmişken Sitanbul içre te'ṯīr-i firāvānı

8704 Vezīr-i sābıḳı Sulṭān Süleymān Ḫān-ı merḥūmuñ
Kim İbrāhīm Paşa'dır anıñ meşhūr ʿunvānı

[214b]

8705 Cirīd seyrine gitmiş idi At Meydānı'na bir gün
İderdi anda iẓhār-ı silaḥşorī iç oġlanı

8706 Aġayāndan birine incinüp bir ṭopuz atmışdı
Şikest itdi iṣābet eyleyüp pīçīde mārānı

8707 Ḳırılmaġla başından ol ṭılısmıñ ḥikmetu'llāhıñ
Ẓuhūr itdi yine İstanbul'uñ ḥayyātı aḥyānī

8708 Göründi cā-be-cā vīrāne yerlerde serālarda
Velākin lesʿiniñ yoḳ żarrı hem cisminde dermānı

8709 Yine bā-ḥikmet-i Bārī olupdur ṭılsım āṣārı
Bu şehriñ kejdüm u mārı ḳaçar gördükde insānı

8710 Ḫudā göstermesün ol mār-ı bed-kār-ı dil-āzārı
Ṣoḳar nīş-i zebānıyla ser-ā-pā ḳalb-i merdānı

8711 Üçünci defʿada daḫi tamām olduḳda bünyādı
Anı Ḳosṭanṭınıyye ile tevsīm eyledi bānī

8712 Yed-i İslām'a girdikde daḫi ol şehr-i İstanbul
Yine bānīsi ismiyle olup maʿrūf ʿunvānı

8713 Yazar aḥvāl-i Ḳosṭanṭīn'i erbāb-ı siyer ammā
Velākin Künhü'l-Aḫbār'ıñ ṣaḥīḥ olmaġla tibyānı

8714 Kemīne nāẓımıñ muḫtārı olmaġla rivāyātı
Anı silk-i beyāna naẓm idüp ber-vech-i rüchānī

8715 Muḥaṣṣal bāni-yi mesfūr yaʿnī Şāh Ḳosṭanṭīn
Virince ṣūret-i taʿmīr-i şehre zīb-i pāyānı

8716 Muḳaddem ẕikri sebḳat eyleyen dūşīze-i ḳayṣar
Ki anıñ Ṣofya Bānū olmış idi vaṣf-ı ʿunvānı

8717 Cemāl ü ḥüsnünüñ āşüftesiydi zevci Ḳosṭanṭīn
Mey-i ʿışḳ ile olmışdı anıñ ser-mest ü ḥayrānı

8718 İderdi ẓāhiren zevciyle ʿayş u nūş-ı germ-ā-germ
Dönerdi bezm-i ṣoḥbetde müdāmī cām-ı devrānı

8719 Velākin żaʿf-ı ten gelmekle ol şīrīn-güftāra
Gelüp pālūde-i şekker gibi her bār lerzānī

8720 O serv-endāma gelmişdi neḥāfet baʿż-ı ʿilletle
Çekerdi berg-i bīd-āsā vücūdı lerziş-i cānī

8721 Ten-i nāzik-terīni körpe ḳuzı gibi ḳoyundan
Henūz ayrılmış idi gölgelerde besleyüp anı

8722 Gül-i nev-ḫīẕ iken ḫār-ı sitemden dāyesi dā'im
İderdi reng-i laʿli ṣolmasun diyü nigeh-bānī

8723 Sitanbul'uñ aña āb u hevāsı gelmeyüp çesbān
Anı yaylaḳa sevḳ itdi bütün ḥuẕẕāk-ı sulṭānī

8724 Anaṭolı'da gelmişdi egerçi mehd-i dünyāya
Velākin Rūmili seyriyle eylerdi ḳadem-rānī

8725 Hevāsı ḫūb u ābı ṣāf olan yaylaḳ idi ġāyet
Zemīni mürtefiʿ ṣaḥrāsı düz yer idi aḥyānī

[215a]

8726 İderdi ʿayş u ʿişret mevsim-i nevrūzda Ṣofya
Micāzın eyledi taʿdīl ber-vech-i ṭabībānī

8727 İle'l-ān Ṣofya ismiyle müsemmā belde ḳurbında
Nivīş nāmında bir yaylaḳ idi ārāma şāyānī

8728 Dem-i sermā olunca ʿavdet eylerdi Sitanbul'a
Bahārında yine ol ṣavba varırdı şitābānī

8729 Bir-iki sāl böyle ẕevḳ-i āmed-şodla eglendi
Ṭaġıtdı gerçi sevdāsın gelüp cüz'īce dermānı

8730 Hüzāli ġayri māniʿ olmaġa başladı tesyīre
Kesildi rāḥatı geldi ḳuvāya żaʿf-ı ebdānī

8731 Muvāfıḳ idi çün āb u hevāsı ṭabʿına anıñ
Temekkün itmegi evlā görüp vaḳt-i zemistānı

8732 Eṭıbbā ittifāḳ üzre olup tesyīrine māniʿ
Tevābiʿ eylemişdi cümlesi iẓhar-ı keslānī

8733 O ḳış bir nāme yazdı zevci Ḳosṭanṭīn'e gönderdi
ʿAzīmetden idüp iẓhār-ı ʿacz-i pūye-gerdānī

8734 Niyāz itmişdi kim bir belde yapup ḳurb-ı yaylaḳa
Fuṣūl-i erbaʿa anda ide tedbīr-i dermānī

8735 ʿİlācından eṭıbbā çekmiş idi dest-i tedbīri
İfāḳatden aña gelmekle belki ye's ü ḥırmānī

8736 Yapıldı ḳurb-ı yaylaḳa müferreḥ aña bir belde
Anıñçün Ṣofya dinmekle muʿanven oldı ʿunvānı

8737 Bu maʿnā Dür-i Meknūn'dan yazıldı baʿż-ı tārīḫe
İder Künh'inde ʿĀlī ṣıdḳına ityān-ı burhānī

8738 Muḥaṣṣal ḫāksār itdikde devrān Ṣofya'yı āḫir
Çalup devr-i revānın ber-uṣūl-i ṣūfiyānānī

8739 Olup vābeste-i zencīr-i mevtā-yı Naṣārā'ya
Bıraḳdı zevcine Ḳārūn ḳadar genc-i firāvānī

Vaṣiyyet-i Ṣofya Bint-i Ḳayṣar-ı Rūm Bünyād-ı Ayaṣofya ez-Māl-i Ḫˇīş

8740 Vaṣiyyet eylemişdi vāpesīn-i māldan zevci
Naṣārā-yı Sitanbul'a yapup bir deyr-i sulṭānī

8741 O şarṭ üzre vaṣiyyet eylemişdi ol kilisaya
Aña nüh ḳubbe-i gerdūnda olmaya bir ṣānī

8742 Murād itseydi bānīsi birisin daḫi īcāda
Mümāṣil olmaya evvelkiye bünyād-ı bünyānı

8743 Firengistān'a ādem gönderüp miʿmār aratmışdı
Binā-yı deyre ḳıldı ihtimām-ı kār-dānānī

8744 Tecessüs eyleyüp gönderdiler bünyādına deyriñ
Mühendis bir hüner-ver kāmil üstād-ı ḥakīmānī

8745 Müneccim ḫurde-bīn u kār-dānā idi ṣol rütbe
Raṣad fenninde daḫi yoġ idi emṣāl ü aḳrānı

[215b]

8746 Mevāʿīd-i keremle itdiler encām-ı kārında
Ġarīḳu'l-lücce-i iḥsān-ı bī-pāyān-ı şāhānī

8747 Mühimmāt-ı bināsın itdiler bi'l-cümle āmāde
Temel vaż' itmege ḫendeḳlerin ḥafr itdi aʿvānı

8748 Ḥarīm-i deyrde ḥafr olunan ḫendeḳleriñ ʿumḳı
Tamāmen ḳırḳ ẕirāʿ idi meṣāḥa eyleseñ anı

8749 Raṣānet üzre bünyād itdiler eṭrāf dīvārın
Esāsı vaż' olundı yapılup her ṭāḳ u cüdrānı

8750 Be-her ṭaşına bir baş olsa şāyāndır fedā deyre
Yapıldı ḳubbe-i ʿulyāsı cüz'ī ḳaldı bünyānı

8751 O bālā ḳubbeniñ itmām-ı devri az ḳalmışdı
İdüp bir gice ol miʿmār-ı kār aña gürīzānī

8752 Ne semte ḳaçdıġı ṭuyulmadı miʿmār-ı mezbūruñ
Tecessüs itdiler bulunmadı sirrāni cehrānī

8753 Ḫaber gönderdi Ḳosṭanṭīn kim eṭrāf u eknāfa
Bulup iḥżār ide tekmīl içün bünyād-ı noḳṣānı

8754 Firengistān'a miʿmārıñ gürīzi şāyiʿ olduḳda
Keder virmişdi Ḳosṭanṭīn'e ber-vech-i peşīmānī

8755 Ne deñlü ol ʿaṣırda var ise üstād-ı bünyānān
Olundı her birine ʿarża-i tekmīl-i pāyānī

8756 Cür'et itmedi el urmaġa tekmīl içün deyri
Niçe üstādlar olmış iken mevʿūd-ı iḥsānī

8757 Tamām on yıl mürūr itdi olup me'yūs Ḳosṭanṭīn
Dinilmiş idi añа var imiş yolında noḳṣānı

8758 Yine tekrār ādemler ṣalındı anı iḥżāra
Ol eṣnāda ẓuhūr itdi Firengistān'dan bānī

8759 Biraz tevbīḫden ṣoñra yapışdı dāmen-i ʿöẕre
Beyān itdikde maḫẕūrātı oldı ʿafva şāyānī

8760 Niçe kerrātle ḥalf eylemişdi Lāt u ʿUzzā'ya
Gelince bī-emān ḳatl eyleye ol şaḫṣ-ı nādānı

8761 Bilā-iẕnin niçün terk eylediñ didikce miʿmāra
Cevāb itmişdi Ḳosṭanṭīn'e bā-taġlīẓ-i eymānī

8762 Degil on yıl bir-iki hafta terke itsem istīẕān
Kelāmım laġv olurdı olmaz idi iẕne erzānī

8763 Fırance milketinde daḫi bir deyre şurūʿ itmiş
Ayaṣofya gibi yapup tamām itmeksizin anı

8764 Bu üslūb üzre anıñ da bıraḳmış ḳubbesin nāḳış
O yerden daḫi itmiş böyle ṣanʿatla gürīzānī

8765 Yine bu semte ricʿat itdiginden ḳaṣdı miʿmārıñ
Nümāyān oldı kim ber-muḳteżā-yı fenn-i bünyānī

8766 Bu yerden ġaybeti on yıl o yerde daḫi bünyādı
Bunı ifhām ider ki böyle sengīn üss-i şāhānī

[216a]

8767 Beş-on yıl terk idüp yerleşmeden itmām olunsaydı
Metānet gelmeyeydi ṭurmayaydı niçe ezmānī

8768 Gelince fi'l-ḥaḳīḳa ḳubbe-i metrūkeyi ölçdi
Beş arşun ṭūlden iñmekle ẓāhir oldı ʿirfānı

8769 Eger ḳubbe yapılsa belki on arşun tenezzülle
Gelürdi az zamānda belki istiʿdād-ı vīrānī

8770 Hüner-ver oldıġı ẓāhir olunca Şāh Ḳosṭanṭīn
İdüp taḥsīn ile iḥsān u inʿām-ı firāvānī

8771 Aña ilbās-ı ḫilʿatle ḥużūr-ı şehriyārīde
Füzūn-ter oldı iḳbāli meziyyet-yāb olup şānı

8772 Raṣānet üzre yapdı ḳubbe-i ʿulyā tamām oldı
ʿAlā ḳavlin var idi süfre deñlü yine noḳṣānı

8773 Bu defʿa ḳalmadı cümle tükendi Ṣofya'nıñ mālı
Tehī ḳaldı ḫazā'in olmadı tekmīle imkānı

8774 Biraz vaḳf-ı ʿaḳārı ḳalmış idi Ṣofya'nıñ ammā
Uzaḳ yerde idi tevḳīf olundı emr-i bünyānı

8775 Vaḳıfdan aḳça gelsün diyü miʿmārān u üstādān
Tevaḳḳuf üzre idi boş yere eylerdi pūyānī

8776 ʿAlā ḳavlin bahāne eylemişdi vaḳfı Ḳosṭanṭīn
Ḥayāsından idi taʿvīḳ-i ityān itdigi bānī

8777 Bir oġlan var idi şāgird idi miʿmār-ı mezbūra
Gehī ırġadlıḳ idüp iderdi pūye-gerdānī

8778 Ṭaʿāma gitseler beklerdi neccārānıñ ālātın
İderdi her birine ḫıdmete teşmīr-i dāmānī

8779 Yine bir gün ṭaʿām itmege gitmişlerdi neccārān
Ḳapudan ẓāhir oldı nā-gehān bir pīr-i nūrānī

8780 Girince içerü ṣol cānibinden deyr-i mezbūruñ
Direk altında oturdı işāret itdi oġlanı

8781 Çaġırdup yanına oġlanı istinṭāḳ ile didi
Nedendir ḳubbeniñ bu vaḳte dek noḳṣān-ı pāyānı

8782 Niçün itmām olunmaz bu binā didikde şāgirde
İfāde eyledi pīre nefād-ı māl-i sulṭānı

8783 Var üstādıñ olan şaḫṣı çaġır didikde oġlana
Didi ḫavf eylerim żāyiʿ olur ālāt-ı bünyānī

8784 Niçün terk eylediñ ālāt u eşyāmı diyüp zīra
Beni āzār ider belki döger miʿmārımız ānī

8785 Yine ibrām idüp miʿmārı iḫżāra didi ol pīr
İrāʾet ideyim üstādıña bir kenz-i pinhānī

8786 Seniñ üstādınıñ eşyāsını ben beklerim bunda
Daḫi gitmem diyü sen gelmeyince itdi eymānı

8787 Varup pīriñ kelāmın söyleyüp üstāda şāgirdi
Didikde daḫi kenz aḥvālini ber-vech-i sirrānī

8788 Niçün ḫālī bıraḳdıñ bu ḳadar eşyāyı didikde
Yemīn itdi daḫi ḥıfẓa didi naḳl eyledi anı

[216b]

8789 Tefaṭṭun eyledi pīriñ tehī olmadıġın üstād
Bile götürmedi bir yerde iḫfā itdi oġlanı

8790 Murādı dekk idi miʿmār-ı mezbūruñ yaḫūd fikri
Bu idi pīr-i dānā itmesün andan gürīzānī

8791 Yemīn itmiş ki oġlan gelmeyince olmaya zāʾil
Maʿiyyetle varırsa pīriñ ola belki fıḳdānı

8792 Mülāḳāt eyledikde pīr ile miʿmār ol yerde
İrāʾet itdi fiʾl-vāḳiʿ aña bir kenz-i ḫāḳānī

8793 Niçün şāgirdi iḫfā eylediñ gelsün ḫaber gönder
Yemīnim vardır olmaz gelmeyince ḫatve-cünbānī

8794 Ḫaber gönderdiginde ol yere geldikde şāgirdi
Yerinden oldı nā-peydā cenāb-ı pīr-i nūrānī

8795 O kenz-i bī-kerāndan deyr-i mezbūrı tamām itdi
Mine'l-bābi ile'l-miḥrābi buldı ḥüsn-i pāyānı

8796 Delālet eyleyen ol genc-i māl-ā-māla deyr içre
Zekeriyyā Peyamber ḥażretiydi geldi rūḥanī

8797 Maḳām-ı evliyādır diyü ol cāy-ı ṣafā-baḫşı
Ziyāret eyleyen taʿẓīm ḳaṣdıyla hezārānī

8798 Yüzün sürüp sütūn-ı mermerin çizdi bıçaḳlarla
Nişān vaż' itdiler ber-muḳteżā-yı cehl ü nādānī

8799 Pirinc ẓarfıyla ḳaplatdı bıçaḳdan öyle ḳurtuldı
Müşāheddir ile'l-ān zaḫm-ı sikkīn-i Mesīḥānī

8800 Yed-i İslām'a girdikde o deyr ol maʿbed-i dīrīn
İle'l-ān cāmiʿu'l-envārdır rūḥāni cismānī

8801 Niçe aḳṭab u kümmel ol sütūnuñ vā-pesīninde
Rivāyetdir ki Ḫıżr ile o yerde ide lüḳyānī

8802 ʿİbādet-gāh-ı vālā-cāh oldı cāy-ı şāh oldı
Egerçi deyr içün bünyād itmişdi anı bānī

8803 Naẓīrin bir daḫi bu nüh ḳıbāb altında görmiş yoḳ
Sezādır māye-i faḫr itse anı āl-i ʿOṣmānī

8804 Civārıyla saʿādet-mend olup dāru's-saʿādātı
Olurdı şehriyāriñ her birine zīb-i şāhānī

8805 Anıñçündür ki fetḥinden zamān-ı Ḫān Maḥmūd'a
Gelince her ne deñlü pādişāhān-ı cihān-bānī

8806 ʿİlāve eyledi ber-muḳteżā-yı fıṭrat-ı şāhī
O zībā maʿbede bir nev eṣer ḫayrāt-ı sulṭānī

8807 Kimi evḳāf vaż' itdi kimi bünyād-ı ḳaṣr itdi
Kimi ʿulyā vü vusṭāda yapup maḥfiliñe ḫānī

8808 Ḫuṣūṣā ḥāliyā zīb-efser-i şāhān-ı Cem-miknet
Serīr-ārā-yı devlet nuḫbe-i evlād-ı ʿOṯmānī

8809 Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Maḥmūd Ḫān-ı dārā-fer
Binā vü vaḳf u tesbīl eyledi ber-vech-i şāhānī

8810 Yemīn-i maʿbede dārü'l-kütüb bir beyt-i ʿirfān kim
Cemīʿ-i ʿilm ü fenni müştemil esfār-ı ẕī-şānī

[217a]

8811 Zamān-ı devletinde dindi iḥyā-yı ʿulūm itdi
Feżā'il ehline virdi anıñla rifʿat-i şānı

8812 Yesārında daḫi bünyād idüp ol maʿbed-i pākiñ
Mücedded bir ʿimāret kim nevāl-i niʿmet ü nānī

8813 Cihānı seyr ider elvān-ı envāʿ-ı teneʿümle
O ḫayrātıyla ecdād-ı ʿiẓāma oldı rücḥānı

8814 Vücūhıyla veliyyü'n-niʿmeti oldı bu devrānıñ
Ḫudā taḫtında teṣbīt eyleye ol şāh-ı devrānı

8815 Bu deñlü pādişāhān geldi gördi maʿbed-i pāki
Birisi olmadı ḫayr-ı güzīne böyle şāyānī

8816 Kütüb-ḫāne ʿimāret ile buldı başḳa bir revnaḳ
Ḫuṣūṣā ṭaşra şādırvānı ol nev-ḫayr-i sulṭānī

8817 Mülūk-i āl-i Oṯmān'dan birine olmadı vāḳiʿ
Zihī saʿy-i mülūkānī zihī tevfīḳ-i Yezdānī

Der-Vaṣf-ı Ayaṣofya

8818 Yazar baʿż-ı müverriḫ ṣūret-i bünyādın ol deyriñ
Velākin naḳl ider künhiyle ʿĀlī vaṣf-ı bünyānı

8819 O reng-āmīz mermer ol ruḫām-ı surḫ-ı summāḳī
Ayaṣofiyye'de istāde olan ol çar erkānı

8820 Süleymān-ı Nebī'niñ dīvleri Şemse sarāyiyçün
Anı tā Ḳāf'dan naḳl itdi bā-emr-i Süleymānī

8821 O mermerler ki Edincik sarāyiyçün kesilmişdir
Temāşālıḳ'da terk itdi Emīnu'llāh dīvānı

8822 Sekiz summāḳi mermerdir ḳamusı sürḫa mā'ildir
Berāy-ı ḫāṭır-ı Şemse yapup ʿifrīt-i şeyṭānī

8823 Anı naḳl eylemişdir Ḳāf'dan erbāb-ı tārīḫiñ
Tevātür üzredir bunda rivāyāt-ı firāvānı

8824 ʿAlā ḳavlin o mermerler ki Kūh-ı Ḳāf'dan geldi
Muʿālec olmaḳ üzre naḳl ider baʿż-ı ḥakīmānı

8825 Yazar baʿż-ı müverriḫ Kūh-ı Ḳāf'ıñ baʿż-ı aʿşābı
Ṣuyı tecmīd idermiş mezc ile bir ḫāṣṣa-i kānī

8826 ʿAfārīt'iñ ḫavāṣṣından imiş ger iḳtiżā itse
Süleymānī bināya bir sütūn bir mīl-i ṭūlānī

8827 Yapup bir ḳālıb-ı ecvef ṣuyı rengīn idüp ṣoñra
Kiyāhı ḫılṭ ile tekvīn ider ʿifrīt-i şeyṭānī

8828 Dinilmez bu kerāmetdir mücerred bir rivāyetdir
Ya ʿifrīte ḫaṣāṣetdir degildir kār-ı insānī

8829 Eger insān vüsʿinde olaydı naḳl ü taḥmīli
Olurdı herkesiñ öyle sütūn erkān-ı bünyānı

8830 Süleymān-ı Nebī yapdırdığında Şemse Bānū'ya
Ḳudüs'de ol sarāyı ḳoydı miʿmār-ı Süleymānī

[217b]

8831 Yapıldı bir ḳapusı Nūḥ Peyġamber gemisinden
Ayaṣofiyye ebvābı ḳonulduḳda ḥakīmānī

8832 Yapup üç yüz ḳadar ḫücre yanında deyr-i maʿhūduñ
Ki her bir ḫücrede bir rāhibiñ olmışdı iskānı

8833 ʿİbādet eyler idi her biri dīn-i Mesīḥ üzre
O dem Ḳuds-i Şerīf olmışdı miḥrāb-ı Mesīḥānī

8834 Ḫitām-ı deyrde bir mīl-i bālā yapdı Ḳosṭanṭīn
Bir at taṣvīri ṭılsım itdirüp ol şāh-ı gebrānī

8835 Muṭalsam kendi şeklin daḫi ol mīl üzre vaż‘ itdi
Anı da vaż‘ idüp at üzre ber-resm-i ṭılısmānī

8836 Anı ṭā‘ūn içün resm-i muṭalsam ẓann idüp küffār
Ri‘āyet eylemişlerdi aña bi’l-cümle Naṣrānī

8837 Daḫi yapmışdı andan mā‘adā bir mīl-i bālā-ter
Ḳodı kendi eliyle bir çelīpā resm-i şāhānī

8838 İnerken mīlden burnı ḳanadı farṭ-ı zaḥmetden
Ru‘āfı diñmeyüp mürd oldı Ḳosṭanṭīn-i nīrānī

8839 Ayaṣofiyye iḫrācātı üzre iḫtilāf oldı
Ne miḳdār ile başlandı ne ile buldı pāyānı

8840 Rivāyātıñ eṣaḥḥı böyledir kim ittifāḳ itdi
Frenḳ u Rūm’uñ üstādı mühendis kār-dānānı

8841 Yapan mi‘mār-ı kāmil defterince kendi ḳavlince
Giden üç yüz sebīke zer idi yoġ idi noḳṣānı

8842 Be-her altun sebīke üç yüzer biñ idi a‘dādı
Eger taḫmīn olunsa bu ‘aṣırda ḳadr-i evzānı

8843 Yaḫūd sencīde olsa ṭaş u ṭopraġı ile altun
Gelürdi belki mīzān-ı ‘aḳılda cümle yeksānī

8844 Zihī deyr-i Mesīḥānī ki anı yapdı Ḳosṭanṭīn
Müsülmānāna ma‘bed ḳıldı anı luṭf-ı Rabbānī

8845 Ḳıyām-ı ḥaşre dek ṭā‘at olunduḳca derūnında
Muḥammed Ḫān’ı me’cūr eyleye Mevlā-yı Deyyān’ı

8846 Ebu’l-Feṯḥ’iñ Ḫudā ḳabr-i şerīfin bāġ-ı ‘Adn itsün
Ola murġ-ı revānı lāne-sāz-ı ‘arş-ı Raḥmānī

Rivāyet-i Uḫrā der-Beyān-ı Ayaṣofya

8847 Rivāyāt-ı uḫarda böyledir bünyādı ol deyriñ
Yazar tārīḫ aṣḥābı bināya başḳa ʿunvānı

8848 Murād itmişdi Ḳosṭanṭīn bünyād ide ol deyri
Raṣānetle cihānda olmaya mānend ü aḳrānı

8849 Ricāl-i devletin aʿyān u erkānın birikdirdi
Ḳamuya ʿarż idüp keyfiyyet-i bünyād-ı bünyānı

8850 Bu idi istişār[e] itmeden maḳṣūdı bānīniñ
Ḳıla her birisi ẕihninde bir taṣvīre cūyānī

[218a]

8851 Suʾāl itdi ne aṣl miʿmār vardır böyle bünyāda
Cürʾet eyleyüp el ḳoya taḥsīn ideler anı

8852 Tecessüs itdiler bulmadılar bir öyle üstādı
Ki Ḳosṭanṭīn murādı üzre vire deyre pāyānı

8853 Ḫuṣūṣā biñ yedi yüz yaşına girmiş olan rāhib
O daḫi müsteşār oldı anıñ da reʾy-i bünyānı

8854 Bu vech üzre idi lākin ṣarāḥatle degil belki
Rümūz ile işāret eyledi ol pīr-i Naṣrānī

8855 Didi bu emr-i düşvārıñ tamāmı ḫayli müşkildir
Buña ḳādir olan üstādıñ ola ʿilm ü ʿirfānı

8856 Şu rütbe ḳudreti olmaḳ gerek bir mermer üstinde
İḳāmet itdire bir beyżayı ber-vech-i itḳānī

8857 Eger düz mermer üzre ṭurdurursa beyżayı farżā
Olur bu didigiñ deyr-i ʿazīmiñ belki imkānı

8858 Muḥāle ġālibā taʿlīḳ idi maḳṣūdı ḳıssīsiñ
Yaḫūd taʿvīḳ idi bānīsini ber-reʾy-i ruhbānī

8859 O vech üzre ḫaber gönderdiler eṭrāf u eknāfa
İfāde itdiler keyfiyyet-i bünyād-ı sulṭānı

8860 Kime ʿarż itdilerse emr-i meẕkūrı nükūl itdi
Aralıḳda mevāʿīdiñ yoġ idi ḥadd ü pāyānı

8861 Arandı ḫān u ḥammāmlarda külḫanlarda ol ādem
Bulındı ʿāḳıbet bir nev-cevān bir merd-i külḫānī

8862 Aña da emr-i bünyānı yumurṭa ḳışşasın bir bir
Didikde Ḫān Ḳosṭanṭīn'iñ etbāʿ-ı semīrānı

8863 Taʿahhüd eyleyüp semʿan u ṭāʿan didi bī-çāre
Didi nāliş-künān ey çāre-sāz-ı derd-i pinhānī

8864 Ḫudāvendā taʿahhüd eyledim bu emr-i düşvārı
Eger senden olursa biz gedāya ʿavn-i Rabbānī

8865 Bu emriñ vefḳ-i dil-ḫᵛāh üzre elbet olur īcādı
Eger tevfīḳiñ olmazsa olur āḫirde ḫıẕlānī

8866 Beni taḫcīl itme yā İlāhī ġuṣṣadan ḳurtar
Olur her emr-i düşvārıñ seniñ ʿavniñle āsānı

8867 Didi yā Rabb beni aʿdā-yı dīn içre utandırma
Yañıldım eyledim daʿvā-yı üstādī fużūlānī

8868 Yüzin ḫāk-i meẕelletde ḳoyup dergāh-ı Ḫażret'de
Tażarruʿ üzre iken nā-gehān bir pīr-i nūrānī

8869 Göründi didi ḳorḳma her ne söylersem beni diñle
Olur her müşkiliñ elbette ḥalli vech-i imkānı

8870 Seni bu emrde elbet iderler tecribe şimdi
Şu ḫātem sende ṭursun diyü virdi mühri sirrānī

8871 Daḫi şol vech ile didi cevāna pīr bu mühri
Muḳaddem mermer-i hem-vār üzre vażʿ idüp anı

[218b]

8872 Yumurṭayı anıñ üstinde vażʿ itmekle dik ṭurġur
Ṭurursa iẕn-i Ḫaḳḳ'la olur āsān kār-ı bünyānı

8873 Bu vech üzre cevāna eyledi taʿlīm pes ol pīr
Anı taʿlīme meʾmūr idi Ḥaḳ'dan çün sebaḳ-ḫ ʿānī

8874 Cevāna pīr-i dānā Ḫıżr olup ḳurtardı rencişden
Ayaṣofya bināsı kendüye virmişdi ḥayrānī

8875 Tereddüd üzre idi ṭarḥ u resminde esāsında
Velākin yine daʿvāsında eylerdi dilīrānī

8876 Bilürdi çünki Ḳosṭanṭīn taʿahhüd itdigin emri
Çaġırdı ol cevānı eyledi mevʿūd-ı iḥsānī

8877 Getürdüp yanına ol beyża aḥvālin suʾāl itdi
İrāʾet eyle didi görelim ber-vaż'-ı ʿirfānī

8878 Daḫi resm eyle maṭlūbum olan ṭarḥ-ı kilisāyı
Temāşā eylesün ḳavm-i Nasārā resm-i bünyānı

8879 Getürtmişdi berāy-ı imtiḥān bir mermer-i hem-vār
İḳāme eyledi bir beyżayı ber-vaż'-ı ṭūlānī

8880 Görünce mermer üzre beyżanıñ dik ṭurduġın ʿālem
Yaparsa bu yapar bu deyri didi ḳavm-i Naṣrānī

8881 Gelince ṭarḥına deyriñ yarın resm eylerim didi
Tavaḳḳuf eyledi gelsün diyü ol pīr-i ḥaḳḳānī

8882 Görünce ṣunʿ-ı iʿcāzın cevānıñ ḫalḳ-ı İstanbul
Kerāmetdir ya manẓūr-ı velīdir didiler anı

8883 ʿAzīziñ ġālibā birinden almış ḥüsn-i enẓārı
Degildir aña müstebʿad bu resme feyż-i rūḥānī

8884 Cevāna resm-i ṭarḥ üzre yine ibrām olunduḳda
Gelüp ḳıldı işāret ol cevāna pīr-i nūrānī

8885 Kilisa mevżiʿin taḫmīn idüp derḥāl düzletdi
Biraz ḳum dökdürüp resm eyledi ṭarḥın ḥakīmānī

8886 Cevāna her ne kim emr itdiler pīr eyledi taʿlīm
Yarın tekrār-ı resm eyle didi ol şāh-ı gebrānī

8887 Gelince irtesi gün buldılar ol resmi āmāde
Pesend itdi cevānıñ ʿaḳlına ol belde sükkānı

8888 Cevān pīri görürdi dā'imā taʿlīme geldikde
Velākin görmedi ḥużżār-ı meclisden biri anı

8889 Yarım sāʿat cevāndan infikāki olmadı pīriñ
Aña da yaʿlemu'llāh bu idi tenbīh-i Sübḥānī

8890 Ricāl-i devletin cemʿ eyledi ol deyre Ḳosṭanṭīn
Tamām olduḳda bünyād-ı ḳıbāb u bāb u ḥīṭānı

8891 Cenāb-ı pīr-i dānā ḥıdmetin itmām idüp ol gün
Ḳılup ol nev cevānı ḫufyeten tevdīʿ-i Raḥmānī

8892 Kimi Ḫıżır Nebī'dir didiler ol pīr-i āgāha
Kimi ḳuṭb-ı cihāndır didiler ber-vech-i rūḥānī

8893 Cevān nesl-i selāṭīn-i selefden idi dir rāvī
Ṣaḥīḥu'l-iʿtiḳād idi ṣalāḥ-ḳārī-i burhānī

[219a]

8894 Muvaḥḥid oldıġı āṣār-ı ṭabʿından bilinmişdi
Be-ḥikmet kūşe-i külḫan iken ārāma şāyānī

8895 Ḫudā'nıñ luṭfına maẓhar olup encām-ı kārında
Virildi cāy-i süflīde aña terfīʿ-i ʿunvānī

8896 Duʿāsı müstecāb oldı anı irşād içün geldi
Ḫudā taʿyīn idüp taʿlīmle ol pīr-i nūrānī

8897 Yüzinden iktisāb-ı feyż-i nūr itdirdi ġā'ibden
Ucūr-ı uḫrevīsin aldı bā-tevfīḳ-i Yezdānī

8898 Tamām itdikde ol deyr-i ʿaẓīmi ṣavb-ı şāhīden
Aña ilbās olundı niçe ḫilʿat şāl-i şāhānī

8899 Muraṣṣaʿ kisveler tāc-ı mücevher virdiler aña
Bu ḫıdmetle olunmışdı aña ikrām-ı şāhānī

8900 Mücevver tāc u ḫilʿatlerle taṣvīr itdirüp kendin
Ayaṣofiyye miʿmārı diyü yazıldı ʿunvānı

8901 Anıñ bir levḥa üzre olmaġın timṣāl ü taṣvīri
İdüp bir kūşe-i dīvāra taʿlīḳ ol zamān bānī

8902 Muḥammed Ḫān fetḥ itdikde İstanbul'ı ol deyriñ
Ṭururdı baʿż-ı timṣāl u nuḳūş u resm ü evṣānı

8903 Bozulduḳda ṣuver miʿmār-ı mezbūruñ da timṣāli
Bozuldı maḥv olundı cā-be-cā āṣār-ı elvānı

8904 Ṭururdı oḳıyup şerḥin dir idi bānī-yi deyriñ
İdüp taḥsīn üstādiyyetin olup ṣenā-ḫᵛānı

8905 Ne müddetde bināsı deyr-i mezbūruñ tamām oldı
Bilinmiş idi tārīḫ-i şurūʿı vaḳt-i pāyānı

Ḳıṣṣa-i ʿAcībe

8906 Rivāyetdir ki Ḳosṭanṭīn şurūʿ itdikde bünyāda
Temel vażʿ itdiginde çaġırup aʿyān u erkānı

8907 Dimiş mermer yerine ḫışt-i sīm-i ḫām zeyn itsem
Sumāḳī yerine zer vuṣla olsa seng-i bünyānı

8908 Daḫi raʿnā olurdı didiginde pīr-i ruhbānān
Dimiş ol ḳaltaban-ı zümre-i ṣūret-perestānī

8909 Yazılmışdır esāṭīr-i üvelde vaḳt-i āḫirde
Gelür bu deyre bir ṭammāʿ-ı ümmet ḳavm-i nefsānī

8910 Ki hem dünyā-perestān hem daḫi dīnār-meẕhebli
Ḫuṣūṣā anlara mevrūṣ ola bu taḫt-ı sulṭānī

8911 Diyeler bizlere kāfī ʿibādet-ḫāne ṣaḥrāda
Maġārāt içre evlādır diye ṣıbyān u pīrānı

8912 Lüzūmı var diyüp sīm u zeriñ hedm oluna deyriñ
ʿAbeṣ ola bu deyre zaḥmet-i vüsʿi firāvānī

8913 Ḳıyām-ı ḥaşre dek bāḳī iken bu maʿbediñ olsun
Revā mıdır ṭamaʿ-kār ümmetiñ destinde vīrānī

[219b]

8914 Eger āsān olaydı mermerin daḫi sökerlerdi
Bilürler ḥāṣılı ḫarca vefāya olmaz imkānı

8915 Meşārıḳdan meġāribden gelüp yerine ḳonınca
Be-her ṭaşıñ birer gevher olup ḳıymetle eşmānı

8916 Muʿayyen oldı kim her bir ziḥām-ı gevher-āsāsı
Müsāvī oldı ḳıymetle binā vü vaż'-ı bünyānı

8917 Zer u sīm ile yeksān ola her bir ṭaşı bir deyriñ
Zihī devlet saʿādet kim cenāb-ı şāh-ı devrānī

8918 Meġāzī-pīşe ḫayr-endīşe ol sulṭān Sikender-rā
Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ ol hizebr-i nesl-i ʿOṯmānī

8919 Celīlü'l-ʿāḳıbe ol maʿbed-i pākiñ fütūḥıyla
Selāṭīn-i ʿiẓāma ẓāhir ola faż̈l u rücḥānı

8920 Anıñçün ḥaḳḳına "niʿme'l-emīr"[1]i gördi şāyeste
Şeh-i "levlāke"[2] ol mesned-ṭırāz-ı ṭaḫt-ı ʿAdnānī

8921 Odur evvel Ebu'l-Fetḥ ile şöhret-yāb olan dāver
Odur şehr-i Sitanbul'a viren bu zīb ʿunvānı

8922 Odur ceyş-i dilīrānın iden memdūḥ-ı Peyġamber
Odur tenvīr iden ẓulmet-serā-yı küfr ü ṭuġyānı

8923 İki yüz ḫurd u bozurg ḳubbe vü ebvābı cāmiʿdir
Ḳuṣūr-ı bī-ḳuṣūruñ ise yoḳdur ḥadd ü pāyānı

8924 Şurūʿından ḫitāmı Dürr-i Meknūn'da yazılmışdır
Tamām seksen yıl olmışdır binānıñ vaḳt ü ezmānı

8925 Süleymāniyye'niñ bünyādı on beş yılda bitmekle
Bu seksen yıl olunmaz aña istikṯār-ı aḥyānī

---

1 "İstanbul muhakkak feth olunacaktır. Onu fetheden kumandan **ne güzel kumandan** ve onu fetheden asker ne güzel askerdir." hadisinden nakıs iktibas. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 335; Buhārī, *et-Tārīhu'l-Kebīr*, I, 81.

2 "**Sen olmasaydın** ālemleri yaratmazdım." Ali el-Kārī, *el-Esrārü'l-Merfūʿa,* I, 295. Ali el-Kārī hadis-i kudsīnin açıklamasında şunları söylemektedir: "Sāgānī bu hadisin mana açısından sahih olduğunu ve Deylemī'nin bunu İbn Abbās'tan merfūʿ olarak rivayet ettiğini bildirmektedir."

8926 Eger cānı olup ger söyleyeydi resm-i taṣvīri
Olurdı dilli defter bilmege maṣrūf-ı bünyānı

8927 Rivāyetdir Ayaṣofya bināsı çün tamām oldı
Ḥisābın gördi miʿmārānı iḫżār eyledi bānī

8928 Görüp dād u sited defterlerin cemʿan yekūn itdi
Bilā-kesrin ḥelāllaşdı bütün ḥaḳlaşdı ḥaḳḳānī

8929 Bütün nāẓırları ʿāmilleri cümle pesend itdi
Resīd oldı anıñ daḫi ḥisāb-ı ʿömr-i sāmānı[3]

8930 Ayā Ṣofya diyerek zevcesin isterdi Ḳosṭanṭīn
Anıñla oldı hem-kūr-ı beḳā der-kīş-i Naṣrānī

8931 Yıḳıldı gerçi gitdi bu ḥarāb-ābāddan ḳayṣar
Ḳıyām-ı ḥaşre dek maʿmūrdur İslām'a bünyānı

Becāyiş-i İlya Veled-i Ḳosṭanṭīn Melik-i Mülk-i Rūm Şod

8932 Verāṣetle yerine oġlı İlya pādişāh oldı
Anıñ da defter-i ʿömrini dürdi dest-i ḥırmānī

8933 Bir-iki sāl ancaḳ gölge ṣalmışdı Naṣārā'ya
Zevāle irdi şems-i ʿaṣrı kec-devr itdi peymānı

8934 Anıñ da yerine Ḫarḳıl nām oġlı cülūs itdi
Ziyāde eylemişdi ʿadl ü dāda meyl-i şāhānī

[220a]

8935 Anıñ ʿahdinde zīb-efzā-yı mehd-i kā'ināt oldı
Cihān faḫri Muḥammed Muṣṭafā Sulṭān-ı ʿAdnānī

8936 Saʿādetle serīr-ārā-yı ṣadr-ı ışṭıfā oldı
Cihānı pertev-i nūr-ı şühūdı ḳıldı nūrānī

8937 Ṣaḥābī-yi kibārıñ birisinden böyle mervīdir
Heraḳl'ın iki ʿālem faḫrine var idi īmānı

3 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

8938 Ṣanādīd-i Naṣārā'dan biri rāvīye naḳl itmiş
Tefaḥḥuṣ eyledikde kendüden ber-vech-i īḳānī

8939 Resūlu'llāh'a īmān eylemişdi ḳalb ile ammā
ʿİyālinden anı iẓhāra eylerdi hirāsānī

8940 İderdi ṣūret-i ẓāhirde daḫi dīnini taṣdīḳ
Anı ihlākle bi'l-cümle taḫvīf itdi ruhbānı

8941 Zamān-ı fetret olmaġla kemāl-i iżṭırābından
İdüp ol fitneden islāmını mestūr u kitmānī

8942 Vefāt itdikde Yorgi nām kāfir cā-nişīn oldı
O melʿūn küfre nisbet eyledi ber-vech-i iʿlānī

8943 Hiraḳl'ıñ şāhid-i İslām'ı olmaz mı Resūlu'llāh
Anı İslām'a daʿvetle añа mektūb-ı ẕī-şānı

8944 Tevārüd eyledikde nāmesi Sulṭān-ı Kevneyn'iñ
Yüzine gözine sürdi ḳılup taʿẓīme şāyānī

8945 Eḥādīṯ-i ṣaḥīḥeyn içre şurrāḥ-i Buḫārī'den
Olunmışdır rivāyet ḳayṣarıñ İslām u īmānı

8946 Naḳīż-ı kāmilidir ḳayṣar-ı Rūm'uñ şeh-i Kisrā
Ki andan istihānetler ẓuhūr itdi be-küfrānī

8947 ʿUtüvv ü kibr-i nefsāni ile şaḳḳ eyleyüp Kisrā
Resūlüñ nāme-i nāmīsini ol şāh-ı şerrānī

8948 Belā-yı ʿācilin çoḳ geçmedi buldı helāk oldı
Nekāl-i uḫrevīsi oldı āḫir ḳaʿr-ı nīrānī

Vilādet-i Server-i Enbiyā-yı ʿİzām ʿaleyhi mine't-taḥiyyāṭi ezkāhā

8949 Vilādetle cihānı ser-te-ser teşrīf itdikde
Muḥammed Muṣṭafā Aḥmed o nūr-ı ʿarş-i Raḥmānī

8950 Eñ evvel muʿcizātı leyle-i mevlidde Kisrā'nıñ
Yere geçmişdi biñ bir küngüreyle ṭāḳ-ı eyvānı

8951 Ayaṣofiyye'niñ de çatlamışdı ḳubbesi ol şeb
Murād itmişdi taʿmīr eyleye ḳavm-i Mesīḥānī

8952 Mülāṣıḳ olmadı ṭaş u kireç birbirine aṣlā
Yapışdırmaġla ḳaṭʿā olmadı termīme imkānı

8953 Elem-nāk oldığıyçün inşiḳāḳ-ı ḳubbeden tersā
Sitanbul'dan Heraḳl'a vardığında ḳavm-i Naṣrānī

8954 Recā-mend oldılar kim Ḥażret-i Sulṭān-ı Kevneyn'e
Yazup bir nāme ide andan istīẕān-ı bünyānī

8955 Şeb-i mīlādda çünkim yarıldı ḳubbesi deyriñ
Olursa yine anlardan olur imdād-ı rūḥānī

8956 Anıñçün Rūm'dan bir nāme yazdı Şāh-ı kevneyn'e
Naṣārā'nıñ murādın ẕikr idüp taʿmīre īẕānī

[220b]

8957 Ṣarāḥatle recā-mend oldığında Faḫr-i ʿĀlem'den
Ḳo yapsunlar diyü ṣādır olup fermān-ı ẕī-şānı

8958 Rivāyet muḫtelifdir emr-i istīẕān-ı ḳayṣarda
Kināyetle buyurmışdır dinildi iẕn-i ʿumrānī

8959 Siʾātı iʿtibāriyle mübārek dest-i pākiyle
Üç avuç ḫāk virmekle ḳılup terḫīṣ-i gebrānī

8960 Yaḫūd yar-ı dehān-ı dürr-i dendānından üç ṭamla
Ḳoyup ḫāk içre mezc itdi o nūr-ı ʿarş-ı Raḥmānī

8961 Sefīr-i ḳayṣara emr eyledi ol mefḫar-ı ʿālem
Bu ḫāk-i Yeṯrib'i ḥıfẓ eylesünler ḳavm-i Naṣrānī

8962 Kireçle mezc olunsun ḳubbeyi taʿmīrde bu ḫāk
Anıñla eylesünler baʿde-ẕā taʿmīr-i vīrānī

8963 ʿAyāndır ehl-i inṣāfa berāy-ı ḫāṭır-ı Harḳıl
Resūl'üñ virdigi iẕn-i şerīf-i emr-i bünyānī

8964 Şeb-i mīlādda cümle kenāyis yıḳılup birden
Ayaṣofiyye'niñ bāḳī ḳalup el-yevm ʿumrānı

8965 Yed-i pākiyle ṭopraḳ virdigi mezc eyleyüp yarın
ʿİnāyet itmesi hem ḳılması terḫīṣ-i gebrānī

8966 Ḳabūl-i iltiyāmı inşiḳāḳ-ı ḳubbe-i ʿulyā
O ḫāk-i pāk-i mezciyle olan taʿmīr-i vīrānī

8967 Daḫi pīriñ defîne gösterüp miʿmār-ı bünyāda
Yumurṭa ṭurdurup mermerde ber-vech-i ḥakīmānī

8968 Cevāna ḫātem-i ḥikmet virüp taʿlīm-i bünyāda
Ḫitām-ı deyre dek emr-i bināda pūye-gerdānī

8969 Ġulāma görünüp sā'irlerinden iḫticāb itmek
Daḫi taṣvīr-i bünyād itmede saʿy-i firāvānī

8970 Deñildi ehl-i işrāke ʿibādet-ḫāne olmaġla
Maḳarr-ı kāfirīn olsun o deyr-i büt-perestānī

8971 Muḥammed Muṣṭafā'nıñ şānına iʿẓām idi ancaḳ
Mü'eyyed ḳıldı dīnin düşmeniyle Rabb-i Deyyānī

8972 Ḳılup bu ümmet-i merḥūmeye āḫir ʿibādet-gāh
Zihī elṭāf-ı Mennānī zihī iḥsān-ı Yezdānī

8973 Ṭoḳuz kerre olup Ḳosṭanṭıniyye Ḳalʿası maḥṣūr
Onıncı ḥaṣrıdır kim Fātiḥ'iñ tesḫīr-i ẕī-şānı

8974 Kitābında yazılmışdır ki bed'-i sāl-i hicretden
Güẕār itdikde ḳırḳ üç yıl bütün Şām'ıñ dilīrānı

8975 Muʿāviyye zamānında sefāyinle sefer ḳıldı
Rodos'a geldiginde virdi küffāra perīşānī

8976 Recā-mend oldılar cizye ḳabūl itdi ehālīsi
Ġanīmetle Dımaşḳ-ı Şām'a döndi ceyş-i sulṭānī

8977 Sipeh-sālār idüp ḳırḳ dörtde yine Bişr-i Erṭāl'i
Gürūh-ı mü'minīn üzre ḳılup ser-ceyş-i merdānī

8978 İki yüz pāre keştīlerle İstanbul'a gönderdi
Yanında var idi ḳırḳ biñ ḳadar merdān-ı şīrānı

Der Beyān-ı Şurūʿ-ı Neberd-i Bişr-i Erṭāl be-Ehālī-yi Ḥışn-ı Ḳosṭanṭıniyye bā-Ḥarb u Ḳıtāl

[221a]

8979 Dinilmişdi eger tesḫīr-i İstanbul olmazsa
İdiñ tedmīr ü ḳalʿ-ı ḥışna bārī ṣarf-ı imkānī

8980 Egerçi Bişr-i Erṭāl'iñ olup tesḫīr içün saʿyi
Müyesser olmadı tesḫīri ammā Bişr'iñ aʿvānı

8981 Yaḳup yıḳup Sitanbul'uñ bütün eṭrāf u eknāfın
Ġanīmetle alınmışdı esārā-yı firāvānī

8982 Sefāyinle Sitanbul ḫalḳı baḫren gerçi cenk itdi
Velākin her hücūmında idüp ḥışna gürīzānī

8983 Hezīmetle kimi ġark-ābe-i baḥr-i helāk oldı
Kimi mecrūḥ olup itmişdi taḫlīṣ-i girībānī

8984 Eʿādī leşkeri bir daḫi baş göstermedi ṭaşra
Velākin olmadı tesḫīr-i ḥışnıñ daḫi imkānı

8985 Ḳanāʿat eyleyüp ıżrār-ı ḫaşma Şām'a ʿavd itdi
Ġanīmetle gelüp ceyş-i müsülmānāna şādānī

Ḳudūm-i Ḥażret-i Ḫālid bin Zeyd be-Ḳosṭanṭıniyye ve Şehādet-i Ū be-Ḥaşr-ı Ṣānī

8986 Olunca hicretiñ elli ikinci sāl-i ḫoş-fāli
ʿAlem-dār-ı Nebī ṣaḥb-ı güzīn-ı Şāh-ı ʿAdnānī

8987 Ebū Eyyūb-i Enṣārī vü ʿAbdullāh bin ʿAbbās
Hem ʿAbdullāh ibn-i Zeyd'le niçe ẕāt-ı ẕī-şānı

8988 Ġazāya gönderüp beş yüz ḳadar keştī ile baḫren
Hizebrān-ı veġādan elli biñ merdān-ı şücʿānı

8989 Sitanbul fetḥine taʿyīn idüp sālār itmişdi
Cenāb-ı Ḫālid ibn-i Zeyd'i bā-cünd-i hizebrānī

8990 O ḥışnı altı ay miḳdārı pey-der-pey ḳılup maḥṣūr
Şihāb-āsā idüp her birisi nīze-güẕārānī

8991 Şeyāṭīn-i eʿādī üzre recm-i necm idi gūyā
Kemān-ı saḫt ile remy-i sihām-ı tīr-i bārānī

8992 O rütbe cenk ü perḫāş itdiler aʿdā-yı bī-dīni
Ḳırup geçirdiler boylatdılar aḥfār-ı nīrānı

8993 Me'āl-i āyet-i "innā fetaḥnā"[1] ẓāhir olmışdı
Hücūm itdikde bir cumʿa güni cemʿ-i dilīrānī

8994 Gürūh-ı müşrikīnden bir ʿadū-yı dīn-i bed-āyīn
Cebīn-i Ḫālid'e bir sehm-gīn ser-tīz peykānı

8995 Ḫavāle eyleyüp ḫūnīn itdi ṣafḥa-i pākin
Vücūd-ı pākine ġāyet elem virmekle Naṣrānī

8996 Peẕīrā-yı ʿilāc olmadıġın bildikde ol zaḫmı
Girüye çekmiş idi anları etbāʿ u aʿvānı

8997 Şehādet pertevi lāmiʿ olunca levḥ-i ḥālinde
Vaṣiyyet itmege cemʿ itdirüp merdān-ı meydānı

8998 Şu vech üzre naṣīḥat itdi ol ser-leşker-i İslām
Ḳılınca murġ-ı cānım lāne-i lāhūta perrānī

[221b]

Der-Ẕikr-i Vaṣiyyet-i Cenāb-ı Ḫālid bin Zeyd raḍıya'llāhu ʿanh

8999 Götürsün meyyitim mecrūḥ-i ḥayy şeklinde ġāzīler
Müheyyā eylesün herkes yedinde tīġ-i ʿüryānī

9000 Hücūm itsün ḳıtāl ü ḥarb-i aʿdāya müsülmānlar
Ṣavaşa iştiġāl üzre iken küffāra sirrānī

1 "Gerçekten biz sana apaçık bir fetih nasip ettik." Fetih 48/1. āyetten nākıs iktibas.

9001 Ḳarīb-i ḳalʿaya defn eylesün diḳḳat idüp cismim
Ḳılup mestūr u pinhān ḳabrimi ber-ḥasbü'l-imkānī

9002 Tenim nām u nişānsız ḳoyup anda kendiler gitsün
Ḳaçan kim bir zamān olup mülūk-i āl-i ʿOṯmānī

9003 Muḥammed Muṣṭafā'nıñ ümmet-i ḫāṣṣından olmaġla
Gelüp tesḫīr idüp feṯḥ eyleye ol şehr-i ẕī-şānı

9004 O demde merḳadim iẓhār idüp taʿmīr itsünler
Ziyāretle bula züvvār-ı ḳabrim feyż-i rūḥānī

9005 Cenāb-ı Ḫālid'iñ gülzār-ı ḫulde ʿazm idüp rūḥı
Ḳılınca āşiyān-ı cennetü'-l-me'vāda cevlānī

9006 Vaṣiyyet itdigi minvāl üzre ḳatl-i aʿdāya
Niyāmından çıḳarup her kişi şemşīr-i bürrānı

9007 Eʿādī ile perḫāş üzre iken baʿż-ı ġāzīler
Cenāb-ı Ḫālid'i defn itdiler ber-vech-i pinhānī

9008 Velākin ol zamān tekfūr-ı İstanbul olan Yorgi
Ḫıyār-ı müşrikīnden daḫi birḳaç şaḫṣ-ı Naṣrānī

9009 Teferrüs itdiler kim leşker-i İslām'dan biri
Şehādetle saʿādet-mend olup taʿyīn idüp anı

9010 Egerçi iki cānibden mütārik oldılar cenge
Velākin ehl-i İslām cemʿine geldi perīşānī

9011 Kimi berr cānibinden kimi baḥren Şām'a ʿazm itdi
Velākin naḳż-i ʿahd-i ṣulḥ idüp tekfūr-ı Naṣrānī

9012 İk'oġlı var idi kendinden issi idi Yorgi'niñ
İkisin daḫi serdār itdi ber-vech-i şitābānī

9013 Donadup niçe keştīlerle taʿḳīb itdirüp ceyşi
Sefāyin içre ḳıldı ṭopṭolı āmāde ḳorşanı

9014 İkinci gün yetişdi ardlarından ehl-i İslām'ıñ
Ḳoyuldı her ṭarafdan cenge tīġ ü tīr-i bārānī

9015 Kimi gemiye çatdı kimi ṭaldı kimisi batdı
Kimi ḳaçdı kimi yatdı kim terk itdi limanı

9016 Girişdi biri birine o rütbe ḳan dökülmişdi
Görenler rūy-i deryāyı dir idi baḥr-i mercānī

9017 Deñiz mālikleriniñ kīsvānı ol dem olmışdı
Ya naḫl-i erġuvānīdir yaḫūd yāḳūt-ı rümmānī

9018 Ġuzāt-ı mü'minīniñ ṣadmesiyle bād-ı ṣarṣar-veş
Biri birine ḳatdı ehl-i küfri virdi lerzānī

9019 Cenāb-ı Ḥażret-i ʿOṯmān yaʿnī İbn-i ʿAffān'ıñ
Ḳarındaşı ki ʿAbdullāh Saʿīd ol şīr-i Yezdānī

[222a]

9020 O rütbe rūy-i deryāda dilāverlikler itmişdir
Döküp deryāya süpründi gibi aṣḥāb-ı ḥıẕlānı

9021 Kimisin ṣıdı küffārıñ ḳaçırdı ceyş ü serdārın
Tekūr-ı kūruñ oġlın kör idüp atdıḳda peykānı

9022 Gözin ḳorḳutdı aʿdānıñ gözin yummaġla serdārı
Kimi baḥren firār itdi kimisi daḫi berrānī

9023 Sevāḥilde ḳurāya dökülüp cān atdı ḳaraya
Başınca ayaġı ḳuruya Yorgi'niñ ik'oġlanı

9024 Maʿan çıḳmışdı keştīden firār itmekle ardından
İrişdi raʿd u berḳ-āsā şaḳīḳ-i İbn-i ʿAffānī

9025 Beḳāyā-yı suyūfı tuʿme-i şemşīr itdirdi
Ele virmekle tekfūruñ iki oġlı girībānı

9026 İkisin daḫi küffārıñ gözi öñinde ṣalb itdi
Ḳalan küffārı seby itdi cuyūş-ı müslimānānī

9027 Esārā-yı ġanā'im aḳmişe Rūmī vü Efrencī
Tuḥaf alındı aʿdādan ki yoḳdur ḥaṣr u pāyānı

9028 Sitanbul'uñ tekūrı mācerāya vāḳıf olduḳda
İki maḫdūm-ı mehzūmuñ firāḳı derd-i hicrānı

9029 Belin bükdi tekūruñ ḫançere düşdi helāk oldı
Üçi bir günde gūyā ḳıldılar nīrāna pūyānī

9030 Yerine oldı Ḳosṭanṭīn-i Kūçek nām bir oġlı
Sitanbul'uñ tekūrı ḥākim-i tersā vü gebrānī

9031 Rivāyetdir ki baʿż-ı gicelerde Şāh Ḳosṭanṭīn
Görürdi medfen-i Ḫālid'de lāmiʿ nūr-ı ḥaḳḳānī

9032 O yerde niçe envār-ı ilāhī ẓāhir olmaġla
İderdi ol yeri taʿẓīm ile dā'im nigeh-bānī

9033 Bu yer ḫālī degildir bunda bir ẕī-şān er vardır
Ziyāretle bańa dā'im gelür eẕvāḳ-ı rūḥānī

9034 Diyüp ṣıdḳ-ı ṭaviyyetle ḫulūṣ-ı ḳalb ile yapdı
O yeriñ üstine bir ḳubbe-i ʿulyā-yı şāhānī

9035 Ziyāret eyledikce nefʿini görürdi Ḳosṭanṭīn
Ziyāret-gāh-ı ʿālem olmış idi niçe ezmānī

9036 Ol eṣnālarda bir āb-ı leẕīẕ anda nübūʿ itdi
Sikender içmiş olsa istemezdi āb-ı ḥayvānı

9037 Müşābih idi çāh-ı zemzeme ṭaʿmında nevʿummā
Şifā-mend olur idi içse ol ʿaṣrıñ ʿalīlānı

9038 Leṭāfetde o rütbe buldı şöhret āb-ı ṣāfīsi
Fireng'e gönderirdi ḳumḳumayla Rūm sulṭānı

9039 Firengistān'da mecẕūb olan merżāya şürbiyle
İderlerdi tedāvī cümle ḥuẕẕāḳ-ı ṭabībānī

9040 Cenāb-ı Ḫālid'iñ böyle şehīden ʿazm-i ʿuḳbāsı
Civār-ı ḥışna defni emr-i cerḥi naḳl-i aʿvānı

[222b]

Rivāyet-i Uḫrā der-Şehādet-i Ḥażret-i Ḫālid raḍıya'llāhu ʿanh

9041 Bütün ʿĀlī rivāyātı olup Tārīḫ-i Künh'inde
Yazar baʿż-ı müverriḫ Ḫālid ibn-i Zeyd-i ẕī-şānı

9042 Şu vech üzre şehīd olmışdı kim sūr-ı Sitanbul'a
Hücūm itdikde maḥṣūr eyleyüp Şām'ıñ dilīrānı

9043 Derūn-ı ḳalʿadan ṭaşra ḫaber gönderdi kim aʿdā
Nedir maḳṣūd-ı mā-fi'l-bāliñiz ber-vech-i ḥaḳḳānī

9044 Teṣādümden biraz iẓhār-ı ʿacz itmiş ola aʿdā
Müsülmānāna göstermiş yaḫūd rūy-i perīşānī

9045 Eger tesḫīr-i ḳalʿaysa ferāġat idesiz andan
Bir āḫer şey ise maṭlab olurdı anıñ imkānı

9046 Ne ḥāṣıl beyhude lecc ü ʿinād itmek bilā-mūceb
Ne ise söyleyiñ elbet olur isʿāf-ı şāyānı

9047 Berāy-ı istişāre ʿayn-i cem olmışdı bir yerde
Ġuzāt-ı müslimānānıñ netīce rū-şināsānı

9048 Meşāhīr-i gürūh-ı ġāziyāndan Ḥażret-i Ḫālid
Ebu'l-Eyyūb ʿalem-dār-ı Cenāb-ı Şāh-ı ʿAdnānī[1]

9049 Kibār-ı ceyş ile cemʿiyyet itdi meşveret ḳıldı
Taḥaḳḳuḳ buldı kim tesḫīr-i ḥışnıñ yoḳdur āsānı[2]

9050 Ḫaber gönderdiler şol vech ile tekfūr-ı menfūra
Şeh-i taḫt-ı risālet mesned-i "levlāk"[3] sulṭānı

9051 Muḥammed Muṣṭafā Aḥmed saʿādetle buyurmışdı
Ġuzāt-ı ümmetiyçün eyleyüp tebşīr-i rıḍvānī

9052 Buyurmışdır iki rekʿat Ayaṣofiyye'de ḳılsa
Benim ümmetlerimden bir kişi ber-vech-i şāyānī

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.
2 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.
3 "**Sen olmasaydın** ālemleri yaratmazdım." Ali el-Kārī, *el-Esrārü'l-Merfūʿa,* I, 295. Ali el-Kārī hadis-i kudsīnin açıklamasında şunları söylemektedir: "Sāgānī bu hadisin mana açısından sahih olduğunu ve Deylemī'nin bunu İbn Abbās'tan merfūʿ olarak rivayet ettiğini bildirmektedir."

9053 Duḫūl-i ḫuld-i cennet ile ol ümmet mübeşşerdir
Anıńçün eylemişdik ġazv ile bu semte cūyānī

9054 Bu defʿa feṯḥ u teshīri müyesser olmayup ḥışnıń
Olursa vaḳt-i dīgerde Ḫudā'nıń ʿavn u iḥsānı

9055 Tehī-dest olmayalım iẕnińizle dāḫil-i sūra
Girüp ol maʿbed-i dīrīnede Şām'ıń dilīrānı

9056 İkişer rekʿat-ı nefl-i ṣalātı ḳılalar anda
Bilā-ḥarbin olunsun cānib-i Şām'a ḳadem-rānī

9057 Bu üslūb üzre vardıḳda ḫaber küffār-ı bed-kāra
Gelüp anlar daḫi başbaşa tekfūr ile erkānı

9058 Ṣanādīd-i rehābīn u keşīşān meşveret ḳıldı
Netīce bu idi ol nedveniń encām u pāyānı

9059 Meşāhīr-i cünūd-ı ġāziyāndan biń ḳadar merde
Duḫūl-i enderūn-ı ḥışna oldı iẕn-i gebrānī

9060 İki nevbet beşer yüz ādem olmaḳ üzre şarṭ itdi
Silāḥın ṭaşraya ḳoysun gözetsün anı iḫvānı

9061 Ḳapudan ṭaşra çıḳdıḳda silāḥın yine ḳuşansun
Aradan mürtefiʿ olsun o gün efkār-ı ʿudvānī

[223a]

9062 Ebū Eyyūb-i Enṣārī bu ʿahd üzre duḫūl itdi
Tamāmen beş yüz ādem idi geldi ḥışna baḥrānī

9063 Ayaṣofiyye ḳurbında olan bir bābdan girdi
Silāḥı ṭaşrada terk eyledi kendi vü aʿvānı

9064 Ayaṣofiyye'ye dāḫil olup ber-ḳavl-i Peyġamber
İki rekʿat ṣalāt-ı nefl ile ṭā'āt-ı Rabbānī

9065 ʿİbādet üzre iken kendüler beş yüz dilāverle
Ne yüzden cilve-ger olsa gerek ḥāl-i dilīrānī

Şehādet Şoden-i Ḥażret-i Ḫālid Bin Zeyd raḍıya'llāhu ʿanh

9066 Ġalaṭa cānibinde vāḳıʿa olan kenāyisden
Yed-i küffārda terk olunan ol deyr-i Naṣrānī

9067 Ki cümle bīʿalardan ḳavm-i küffārıñ miyānında
ʿAẓīmü'l-ḳadr idi efzūn-ter idi ruhbānı

9068 O deyriñ sāl-ḫurde var idi bir köhne ḳıssīsi
Begenmez idi iblīsi añа var idi rücḥānı

9069 Baṭārīḳ üzre sālār idi andan ḫavf iderlerdi
Teḥāşī üzre idi ḥīlesinden ḳavm-i tersānī

9070 Sitanbul ḥışnı içre ehl-i İslām'ıñ duḫūlinden
Ayaṣofiyye'ye vardığına Şām'ıñ dilīrānı

9071 Ḫabīr olduḳda melʿūn ol ḳadar incindi tekfūra
Girüp dīvānına feryād idüp nālān u giryānī

9072 Başından şapḳasın bālūʿa-i küffāra remy itdi
Yolup ṣaç u ṣaḳalın hem-çü ḫūkān-ı beyābānī

9073 Ne rüsvālıḳ ne olmaz iş ki ḥālā maʿbed-i dīne
Ḳomuşsız Şām'dan gelmiş gürūh-ı müslimānānı

9074 ʿİbādet-ḫānemiz ṭāhir iken nā-pāk olmışdır
Bütün pā-māl olmışdır içinde ḥayf-ı evṣānı

9075 Olacaḳ oldı bārī çekilen iḥṣār żımnında
Cünūd-ı ehl-i İslām'ıñ bize īṣāl-i ḫüsrānı

9076 Bu demde pek tehī olmaya şimden vaḳt-i furṣatdır
Revā olmaz ki ṣaġlıġla çıḳa ceyş-i müsülmānī

9077 Muḫildir ʿırż u nāmūsa selāmet ḳurtılurlarsa
Bu furṣat bir daḫi düşmez ki bunca nām-dārānı

9078 Ḳoyasın bir yere sāde-silāḥ ola bütün düşmen
Ola her birisi maṭʿūme-i seyf-i Mesīḥānī

9079 Budur re'y-i ḥasen şimdi çıḳınca deyrden ʿasker
İẕin virmeyesiz kim ʿavdet itsün yine baḥrānī

9080 Temāşā iderek şehri Balaṭ semtine çıḳsunlar
Varınca ol silāḥı olmayan beş yüz ġarībānı

9081 Balaṭ Ḳapusı'na vardıḳda ol semtiñ civārında
Besātīn u kenāyis içre baṭrīḳ u keşīşānı

9082 Silāḥa davranup ḳatl eylesünler ceyş-i İslām'ı
Gelür elbette ehl-i dīne ol demde perīşānī

[223b]

9083 Kelām-ı rāhibi ışġā idüp tekfūr-ı bī-dīne
Müsülmānān ḥaḳḳında gelince fikr-i ḫüsrānī

9084 Balaṭ semtindeki deyr ü besātīne ḫaber ṣaldı
Bütün cemʿ eyledi bir ḥufrede ebṭāl-i ruhbānı

9085 Varınca pīş-gāh-ı ḥufreye min-ḥayşü lā-yeşʿur
Cenāb-ı Ḫālid ibn-i Zeyd ile beş yüz dilīrānı

9086 Boşanup bir uġurdan ḥufreden ḫūkān-ı ruhbānān
Alup ortaya rezme başladı ol ḳavm-i gebrānī

9087 Hizebrān-ı vegā sāde-silāḥ olmaġla ol yerde
Ne bāba vardılarsa anları menʿ itdi derbānı

9088 Cebe vü cevşene müstaġraḳ idi leşker-i aʿdā
Yoḫ idi ġāziyānıñ ḳavs ü tīri tīġ-i bürrānı

9089 Ġuzāta ḳoyılup cenk eyledikde bī-siper aʿdā
Atardı düşmene anlar da ḥışt u seng-i bārānī

9090 Ṭaş aġacla ḳorunup biʾż-żarūre geşt idüp ḥışnı
Ṣıyırdup semt-i deryāda olan ebvāb-ı bünyānı

9091 Be-ḥikmet Egri Ḳapu'dan aşaġı cümleden gizlü
Bir uġrın ḳapu ḳalmışdı açıḳ ber-vech-i nisyānī

9092 Egerçi ḥācibān-ı bābı vāfir idi sā'irden
Bir uġurdan ḫurūca uġradıḳda anda derbānı

9093 Cenāb-ı Ḫālid'i menʿ itmege bulmadılar ḳudret
İki ḳat idi ancaḳ ol maḥalliñ sūr u ḥītānı

9094 Taḥaṣṣun eylemişlerdi müsellaḥ niçe tersāyān
Çıḳarken Ḥażret-i Ḫālid ile enṣār u aʿvānı

9095 Cenāb-ı Ḫālid'i bir seng-i ser-gerdān ile āḫir
Ḳılup mecrūḥ ol yerde yarıldı rūy ü pīşānı

9096 Zaḥim-nāk eyleyüp ol ḥażreti ḫūnīn ḳıldıḳda
Gürūh-ı müşrikīn aʿdā-yı dīn aṣḥāb-ı nīrānī

9097 Olunca mest-i ṣaḥbā-yı şehādet Ḥażret-i Ḫālid
Ġuzāt-ı ehl-i Şām'a anda geldikde perīşānī

9098 Niṭāḳ-ı ġayret-i mā-lā yuṭāḳı bend ile ʿasker
Ḳoyuldı gerçi aḫẕ-ı intiḳāma hem-çü şīrānī

9099 Kemāl-i vefretinden olmayup tāb-āver-i perḫāş
Dilīrāndan birazı cenk iderken baʿż-ı sirrānī

9100 Cenāb-ı Ḫālid'iñ cism-i şerīfin kenz-i maḫfī-veş
Ḳılup mestūr-ı zīr-i ḫāk defn itdi şitābānī

9101 İki burc-ı ḥişārıñ arasında ceyş-i Şāmī'den
Şehīd itdi ʿadū yetmiş ḳadar aṣḥāb-ı ẕī-şānı

9102 Şehādet bādesiyle mest olanlardan beḳāyāsı
Varup orduya naḳl itdikde ḥāl-i müslimānānı

9103 Tevaḳḳuf itmege ceyşiñ mecāli ḳalmayup derḫāl
Kimi baḥren kimi berren ṭutup semt-i gürīzānı

9104 Velākin ekṣeri keştī-süvār-i baḥr-i ḥayretdir
Kemāl-i żaʿf ile ḳalmadı tāb-ı ḫatve-cünbānī

[224a]

9105 Muḳaddem daḥi icmāl üzre ẕikri sebḳat itmişdir
Gelince ʿasker-i Şām'a hezīmetle perīşānī

9106 Şikeste bir zebūn ʿasker diyü tekfūr-ı İstanbul
Gemiler gönderüp aḫẕ itmege zevraḳ-süvārānı

9107 Vezān olmaġla bād-ı ʿavn-i Bārī müslimānāna
Nasārā'nıñ olup keştīleri ġarḳ-āb-ı ḥıẕlānī

9108 O rütbe iki ʿasker rūy-i deryāda ḳıtāl itdi
Kimi ġarḳ oldı küffārıñ kimi ḳıldı gürīzānī

9109 Mezār-ı ḫuld-peymā-yı Cenāb-ı Ḥażret-i Ḫālid
İki sūruñ miyānında olup ber-ḳavl-i Gürānī

9110 Velākin Ḫālid'iñ anda ḳarındaşı olup medfūn
Tevātür üzre naḳl eyler Sitanbul'uñ ʿazīzānı

9111 Rivāyātıñ eṣaḥḥı ḳabr-i pür-envār-ı Ḫālid'de
Be-ḳavl-i Aḳşemseddīn ile'l-ān ḳabr-i ẕī-şānı

9112 Taʿayyün buldıġı cāy-ı ṣafā-baḫşāda vāḳiʿdir
Müreccaḥdır anı iṯbāt içün ber-vech-i burhānī

9113 Civār-ı merḳadinden nebʿ iden ol āb-ı ṣāfīsi
Ser-i pāki ucında nābit olan serv-i rıḍvānī

9114 Cenāb-ı Aḳşemseddīn taʿyīni ile ol dem
Beyāża çıḳdıġıyçün keşf ile ol ḳabr-i nūrānī

9115 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ türbe-i pākin binā itdi
Daḫi bünyād idüp bir ḳubbe-i vālā-yı sulṭānī

9116 Derūn-ı ravżasın tezyīn itmişdi behişt-āsā
Civārında daḫi bir cāmiʿiñ olmaġla bünyānı

9117 Olup āṯār-ı rūḥ-ı pür-fütūḥ-ı Ḥażret-i Ḫālid
Cenāb-ı Fātiḥ'i teşvīḳ idüp ber-vech-i rūḥānī

9118 Niçe evḳāf vażʿ itdi niçe ḫayr u ḥisān itdi
Ġanīmetle alınmışdı niçe kenz-i firāvānī

9119 Sebīl-i Ḥaḳ'da beẕl itdi daḫi bir medrese yapdı
Miyān-ı türbe vü cāmiʿde ol şāh-ı cihān-bānī

9120 Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir Ebū Eyyūb-i Enṣārī
Türāb-ı ḳabr-i pāki añdırır gülzār-ı rıḍvānı

Rivāyet-i Uḫrā der-Şehādet-i Ḥażret-i Ḫālid raḍıya'llāhu ʿanh

9121 ʿAlā ḳavlin Cenāb-ı Ḫālid ibn-i Zeyd kim oldur
Resūlu'llāh olmışdır anıñ Yeṯrib'de mihmānı

9122 Saʿādetle gelince Yeṯrib'e hicretle Baṭḥā'dan
Recā-yı mīz-bānī eyleyüp Sulṭān-ı ʿAdnān'ı

9123 Odur iḳbāl-i daʿvet ile evvel iden istiḳbāl
Muḥammed Muṣṭafā'nıñ cümleten aḥmāl-i ẕī-şānı

9124 Ne ise yanlarından Ḥażret-i Ṣıddīḳ-i Ekber'le
Teberrükle mübārek arḳasıyla naḳl idüp anı

[224b]

9125 ʿAlem-dār-ı Resūlu'llāh idi baʿż-ı seferlerde
Maʿiyyetle meġāzīsinde ekṯer ḳıldı pūyānī

9126 Ṣaḥābī-yi kirāmıñ pek dilīrānından olmaġla
Olurdı ḳā'id-i ceyş-i cenāb-ı şāh-ı ʿAdnānī

9127 Miyān-ı ḳavmde Enṣār beyninde şecāʿatle
Ṣalābetle ʿaẓīmu'l-ḳadr olup var idi ʿunvānı

9128 Zamān-ı Çār Yār-ı bā-ṣafānıñ daḫi ʿahdinde
Olurdı rāyet-efrāz-ı meġāzī baʿż-ı ezmānī

9129 Bu defʿa Şām'dan teshīr-i İstanbul'a çıḳdıḳda
Re'īṣü'l-ḳavm bilmişdi anı Şām'ıñ dilīrānı

9130 Ḫılāl-i rāhda ṭabʿın bozup ifrāṭ-ı sürʿatle
Olup ṭārī mizāc-ı pākine ishāl-i baḥrānī

9131 Vücūd-ı nīk-būdı gün-be-gün zār u nizār oldı
Ḳuvāya żaʿf-ı küllī ḥāṣıl olmışdı heyūlānī

9132 Muvāfıḳ olmayınca her işiñ tedbīri taḳdīrde
Aranmaz semt-i āsānı bulunmaz vech-i imkānı

9133 Muʿaskerle gelinmişdi egerçi ḥışnı teshīre
Sitanbul'uñ bütün maḥṣūr olup ʿaskerle her yanı

9134 Ḫudā tesḫīrini teysīre tevfīḳ itmeyüp ḥışnıñ
Muḳadder itmeyince fetḥini bā-ʿavn-i Yezdanī

9135 Ne cānibden yürüdiyse ẓafer-yāb olmadı ʿasker
Ne semte ḳıldılarsa ḳaṣd-ı perḫāş-ı dilīrānī

9136 Müfīd olmadı aṣlā re'y ü tedbīri hizebrānıñ
İṣābet itmedi ḳaṭʿā küşād-ı tīr-i bārānī

9137 Ol eṣnāda meger leb-rīz imiş peymāne-i ʿömri
Kemān-dār-ı ḳażā atmış o demde tīr-i sāmānī

9138 Cenāb-ı Ḫālid ibn-i Zeyd mebṭūnen şehīd oldı
İdüp murġ-ı revānı evc-i ʿilliyyīne perrānī

9139 Civār-ı ḳudse ʿazmi ketm olunmış idi ʿaskerden
Ten-i nāzik-terīnin defn idüp iḫvānı pinhānī

9140 Ṣovuḳluḳ düşdi öyle bir ʿaẓīmü'l-ḳadr olan ẕātıñ
Vefātıyla miyān-ı ʿaskere belki perīşānī

9141 Muḳaddem gelmiş idi ye's-i küllī ʿasker-i Şām'a
Çeküp dest-i ümīdi dāmen-i tesḫīrden ānī

9142 O gün ṭās u ṭaraġın ḫayme vü bengāh u otaġın
Sitanbul ḥavzasından ḳaldırup ceyş-i dilīrānī

9143 Dımaşḳ-ı Şām'a ʿavdet itdiler ol gün ki fevc-ā-fevc
Kimi baḫren rücūʿ itdi kimisi daḫi berrānī

Muḥāṣara-i Ṣāliṣe-i İstanbul der-ʿAhd-i Süleymān Bin ʿAbdullāh ez-Benī Ümeyye

9144 Üçünci inḥişārı şöyle olmışdır Sitanbul'uñ
Süleymān ibn-i ʿAbdullāh ol ʿaṣrıñ Süleymān'ı

9145 Ümeyye devletinde pādişāh-ı ʿālem olduḳda
O daḫi fetḥ-i İstanbul'a ḳılmışdır ceyş-rānī

[225a]

9146 Zamān-ı hicretiñ ṭoḳsan ikinci sāli olduḳda
ʿÖmer İbnü'l-ʿAzīz'i eyleyüp ser-ceyş-i aʿvānī

9147 Süleymān'a olup hemşīre-zāde ol ḫuceste-ḥāl
Dımaşḳ-ı Şām'ıñ olmışdı daḫi vālī-yi ẕī-şānı

9148 Ḳılup āmāde seksen biñ ḳadar şīrān-ı perḫāşı
O cemʿa oldı ser-ʿasker ʿÖmer bā-ʿizz-i ʿunvānī

9149 Sitanbul fetḥine taʿyīn olunduḳda muʿaskerle
Gelüp Ḳosṭanṭıniyye üstine Şām'ıñ dilīrānı

9150 Taʿarruż itmeyüp aḥṣār-ı ḥışna semt-i deryādan
Ḳaradan gösterüp iḥṣār şeklin ḫayl ü aʿvānı

9151 Nevāḥī vü ḳurāsın yaḳdı yıḳdı buldıġı yerde
Reʿāyāsın esīr itdi virüp ḫalḳa perīşānī

9152 Ẓafer-yāb olmadı bir vech ile Ḥışn-ı Sitanbul'a
Gelince leşker-i İslām'a ġayri ye's ü ḥırmānī

9153 Çekildi gitdi İstanbul'dan ʿazm itdi Sinob'a
Ḳażā-yı Ḳasṭamonī'ye ʿÖmer ḳıldı ceyş-rānī

9154 Ḥiṣār-ı Ḳasṭamonī'yi idüp bir yıl ḳadar maḥṣūr
Tamām-ı sālde fetḥ itdiler bā-ʿavn-i Sübḥānī

Muḥāṣara-ı Rābiʿa der-ʿAhd-i Sulṭān-ı Müşārun İleyh

9155 Yine ʿavdet idüp Şām-ı Şerīf'e leşker-i İslām
Sitanbul fetḥi ol yıl olmadı tesḫīre erzānī

9156 Olunca sāl-i hicretden yine ṭoḳsan yedinci sāl
Süleymān ibn-i ʿAbdullāh o sulṭān-ı cihān-bānī

9157 Yine techīz-i ʿasker eyledi fetḥ-i Sitanbul'a
Bu defʿa yüz yigirmi biñ idi miḳdār-ı merdānī

9158 Sipeh-sālār idi yine ʿÖmer cünd-i hizebrāna
Gelüp Aydıncıġ'a ḳışladı bā-ceyş-i dilīrānī

9159 Yine maḥṣūr idüp evvel bahārında Sitanbul'ı
Derūn-ı ḳalʿada taẕyīḳ idüp bir rütbe sükkānı

9160 Naṣārā'ya gelüp ḳaḥṭ u ġalā iḥṣār-ı ʿaskerle
Hirās-ı merg ile insān tersin yedi tersānī

9161 Biri birin yemek sevdāsına düşmişdi tersāyān
Ḳırıldı ekṣeri açlıḳla yine ḳavm-i Naṣrānī

9162 ʿAceb it cānlı melʿūnlar imiş ʿār-ı cehāletle
Ġuzāt-ı ehl-i Şām'a virmeyüp ol ḥışn-ı ẕī-şānı

9163 Kilāb u hirre-i menfūḫa ile ʿayş iderlerdi
Düketdi mürdesin ekl eylemekle merd ü nisvānı

9164 Cünūd-ı ehl-i Şām'ıñ daḫi me'kūlātı ol demde
Ṣaḥārāda biten aʿṣāb yā baḳl-i beyābānī

9165 Kemāl-i żucretinden ye's-i küllī geldi teshīre
Bu iḥṣār ile dördünci idi Şām'ıñ dilīrānı

[225b]

9166 Sitanbul feṭḥi ḫülyāsıyla zaḥmetle meşaḳḳatle
İderlerdi diyār-ı Rūm u Yūnān içre püyānī

9167 Yine dördünci defʿa feṭḥ u teshīri Sitanbul'uñ
Müyesser olmayup ʿavd itdi Şām'a ḳahramānānı

Muḥāṣara-ı Ḫāmise der-ʿAhd-i Ḫilāfet-i ʿÖmer Bin ʿAbdülʿazīz

9168 Beşinci inḥiṣārı ḥışn-ı zībā-yı Sitanbul'uñ
ʿÖmer kim Ḥażret-i ʿAbdülʿazīz'iñ necl-i ẕī-şānı

9169 Ḫalīfe oldıġında kendüler bi'ẕ-ẕāt geldikde
Yanında var idi ḥadden ziyāde cenk-cūyānı

9170 Ġalaṭa ḥışnına fevrī ḥavāle itdirüp bünyād
Sitanbul ḥışnına gūyā muḳābil idi bünyānı

9171 Sitanbul ḫalḳını cenk ile ol rütbe zebūn itdi
Olup Maḥmiyyetü'l-Ḳahr ol zamān bünyādıñ ʿunvānı

9172 Yazar baʿż-ı müverriḫ inḥiṣār-ı ḫāmis-i ḥışna
Ḫalīfe ol zamān ʿAbdülmelik oġlı Süleymān'ı

9173 İcāzetle ʿÖmer bir emr içün ʿazm eyleyüp Şām'a
Ḫalīfe Mesleme ḳalmışdı anda niçe ezmānī

9174 Sitanbul ḥışnını maḥṣūr idüp küffār-ı bed-kāra
İrişdirdiklerinde rezm ile īṣāl-i ḫüsrānī

9175 Eʿādī sulḥa ṭālib oldılar ḳaṭʿ-ı ḫarāc üzre
Be-her yıl elli biñ altun vire tersā vü gebrānı

9176 Muḳaddem cenk ile aldıḳları cümle esārāyı
Girü redd oluna ber-muḳteżā-yı sulḥ-i sulṭānī

9177 Esārānıñ kimisi Mışr u Şām'a kimi Maġrib'de
Perīşān bulınup iḥżārla virildi yeksānī

9178 Bu minvāl üzre iḥkām-ı şurūṭ-ı silm olunduḳda
ʿÖmer'le Mesleme ʿazm eylemişdi Şām'a baḥrānī

9179 Naṣārā-yı Sitanbul'dan peşīn cizye alınmışdı
Tefārīḳ u hedāyānıñ yoġ idi ḥadd ü pāyānı

9180 Gemilerle giderken cānib-i Şām'a bütün ʿasker
Sitanbul'uñ tekūrı yaʿni Mīḫā'īl-i Naṣrānī

9181 Meger bir fitne bī-dār eylemişdi kendi zuʿmınca
Ġuzāt-ı Şām'dan aḫẕ ide dād-ı ḳavm-i gebrānı

9182 Muḳaddem dīb Firengistān'a kāfir nāmeler yazmış
Ḫaber-dār eylemiş kim ʿaskeriñ keştī-süvārānı

9183 Sitanbul sāḥilinden bindiler ʿavd itdiler Şām'a
Velākin virdiler dīn-i Mesīḥ'e ḳahr-ı ḫıẕlānī

9184 İrişüp yolların ḳaṭʿ idesiz deryāda ol ceyşiñ
Düşüp ardınca irem ben daḫi anlara baḥrānī

9185 Maʿiyyetle siziñle idelim tażyīḳ ol ḳavmi
Alalım ellerinden bāri emvāl-i firāvānī

9186 Bu vech üzre meger ḳavl ü ḳarār itmekle Mīḫā'īl
Düşürdi ardlarınca ġāziyānıñ niçe ḳorṣanı

9187 Firengistān'dan bī-ḥadd gemiler ẓāhir olmışdı
İrişdikde ġuzāta kāfiriñ zevraḳ-süvārānı

[226a]

9188 Tevālī üzre üç gün üç gice cenk itdi deryāda
Sefāyinle gelen Efrenc ile Şām'ıñ dilīrānı

9189 Gelüp yüz pāre keştīlerle ol dem ardların aldı
Sitanbul'uñ tekūrı yaʿni Mīḫā'īl baḥrānī

9190 ʿÖmer ḥażretleriyle Mesleme gördükde küffārıñ
O yerde keşret üzre cenk ider keştī-nişīnānı

9191 Münāsib bir maḥalden ʿasker ile dökülüp berre
Baṣīṭ-i ḫākde bend itdi bir alay-ı sulṭānī

9192 Ḳaradan cenge āġāz itmegi re'y-i ḥasen gördi
Siperlendirdi ceyş-i ġāziyānı cenk-cūyānı

9193 Miḫā'īl daḫi keştīden çıḳardı leşkerin berre
Siperlendi düzüp alayını ṭūlāni ʿarżānī

9194 Ḳarada daḫi üç gün üç gice bī-kār olunmışdı
Ġuzāt-ı mü'minīne yār olup imdād-ı Rabbānī

9195 Muẓaffer itdi Ḥaḳḳ İslāmiyān'ı kām-kār itdi
ʿAdū-yı dīni ḳıldı ḫāksār-ı ḳahr u ḫıẕlānī

9196 Ḳaraya çıḳdıġında yüz aġartmışdı dilāverler
Ḳaradan ālet oñarmaḳ gibi ẓann itme her ānı

9197 Sitanbul'uñ tekūrı baʿż-ı güm-rāhān-ı dil-kūrı
Esīr oldı ḳılındı beste-i zencīr-i ḫüsrānī

9198 Ḫalīfe Şām'dan Baġdād'a naḳl itdikde emriyle
Siyāsetle ḳamusı ṣalb olundı buldı nīrānı

9199 Ġuzāt-ı müslimīne Mesleme ser-leşker olmaġla
Müsellem idi anıñ re'yine ceyş-i müsülmānī

9200 Donanma-yı Naṣārā'dan yedi yüz pāre keştīsi
Alınmışdı ḳılup üç yüz gemisin nāra sūzānī

9201 Çekildi māʿadāsıyla yanaşdı sāḥil-i Şām'a
Ġanīmetle teveccüh eyledi bā-şükr-i Yezdānī

9202 İk'oġlı var idi ol demde Miḫā'īl-i maṣlūbuñ
Cüẕāma uġradı birisi Yorgi idi ʿunvānı

9203 O ʿilletle kerīhü'l-manẓar olmaġla utanmaġla
Helāk oldı ġamından itdi ʿazm-i ḳaʿr-ı nīrānī

9204 Birisi Estefan ismiyle mevsūm idi ol melʿūn
Olup babasınıñ yerine şāh-ı ḳavm-i Naṣrānī

9205 O daḫi bir sene tekfūr-ı İstanbul olmışdı
Bilā-evlād mürd oldı kesildi ʿırḳ-ı pāyānı

9206 Meger Yorgi-yi mecẕūmuñ bir oġlı var idi ancaḳ
Anıñ Terfīl idi beyne'n-Naṣārā nām u ʿunvānı

9207 Ṣaġīrü's-sinn idi yoġ idi istiʿdād-ı ẕātīsi
Tevaḳḳuf eyledi ol devletiñ aʿyān u erkānı

9208 Gelince ol ġulāma rütbe-i temyīz ecānibden
Fürū-māye kimesne olmaya tekfūr-ı gebrānī

9209 O da vaḳt-i ṣafāda ġarḳ-ı deryā-yı helāk oldı
Yoġ idi kendüyi taʿḳīb ider evlād-ı ẕükrānı

[226b]

9210 Firāş-ı Estefani'den meger ḥāmil idi ehli
Vefāt itdikde zevci ṭoġurup bir ṭıfl-i Naṣrānī

9211 Olunca zīver-i geh-vāre-i āġūş-ı māder-zīb
Naṣārā içre İlya ile tevsīm itdiler anı

9212 Żarūrī taḫta iclās itdiler vaḳt-i ṣabāvetde
Cemīʿ-i ser-keşān oldı anıñ münkād-ı fermānı

9213 Ḳatı az müddet içre pādişāh-ı nām-dār oldı
Firengistān'a daḫi bāliġ oldı şevket-i şānı

9214 Ḳıralān içre İlya'nıñ bülend olmışdı iḳbāli
Ṣayardı ḫāṭırın sā'ir Naṣārā'nıñ mülūkānı

Muḥāṣara-ı Sādise-i Ḳosṭanṭıniyye der-ʿAhd-i Mervān İbnü'l-Ḥakem

9215 Çün oldı inḥiṣār-ı sādisi ḥışn-ı Sitanbul'uñ
Yüz altmış beş olunca hicretiñ aʿvām-ı ezmānı

9216 O dem Mervān kim İbnü'l-Ḥakem ḥākim olup Şām'a
Yüz elli biñ ḳadar leşker olup yanında aʿvānı

9217 Tedārük eyleyüp biñ pāre keştī ceyş-i İslām'a
Sitanbul ḥışnınıñ tesḫīrine ḳılmışdı pūyānī

9218 Gelüp bi'ẕ-ẕāt Mervān kendüsi Ḥışn-ı Sitanbul'a
Teḥāṣurla ehālīye ḳılup īṣāl-i ḫıẕlānī

9219 Tamāmen altı ay virdi ḥiṣāra inḥiṣār ammā
Yine tesḫīri bā-iẕn-i Ḫudā olmadı erzānī

9220 Beyānı sebḳ iden İlya ol eṣnālarda mürd oldı
Yerine oġlı Ḫarḳıl olmış idi şāh-ı gebrānī

9221 İt-oġlı it idi beyne'n-Naṣārā var idi vaḳʿı
Kilīb-oġlı ḳadar olmışdı rezm itmekde meydānı

9222 Yazar Künh'inde ʿĀlī ol zamān tekfūr-ı İstanbul
Ṣanādīd-i Naṣārā'dan bütün aʿyān u erkānı

9223 Ẓarūrī ʿacz-i küllī ile ṭālib oldılar ṣulḥa
Müsülmānāna teslīm itdiler ol ḥışn-ı ẕī-şānı

9224 Taʿahhüd itdiler iki ṭarafdan şarṭ-ı ṣulḥ üzre
Muʿayyen ola ḥışn içre maḥallāt-ı müsülmānī

9225 Bir-iki cāmiʿ ü mescid binā itdirdiler anda
Cihāren ideler tā kim edā-yı ḫams erkānı

9226 O dem beş yüz biñ altun filori[yi] virdiler naḳden
Tefārīḳ u tuḥafla bī-ʿaded māl-ı firāvānī

9227 Be-her yıl daḫi beş yüz biñ filori cizye virmekle
Teṣālüḥ itdiler ceyş-i müsülmānı vü gebrānı

Muḥāṣara-i Sābiʿa-i Ḳosṭanṭınıyye der-ʿAhd-i Yaḥyā bin ʿAlī ez-Ḫulefā-yı ʿAbbāsiyān

9228 Yedinci inḥişārı daḫi ol ḥışn-ı Sitanbul'uñ
Benī-ʿAbbās'dan Yaḥyā ʿAlī'niñ mülk-i devrānı

9229 İki yüz ḳırḳa bāliġ olmadın tārīḫ-i hicretden
Tedārük eylemişdi elli biñ merd-i dilīrānı

[227a]

9230 Rivāyetdir ki yetmiş dört biñ idi [şehre] vardıḳda
Sitanbul fetḥine yanındaki şīrān u mīrānı

9231 Malāṭıyye Ḥişārın evvelen vardıḳda fetḥ itdi
Ḥavālīsinde biñ pāre ḳurāyı ḳıldı vīrānī

9232 Yıḳup yaḳup civārında olan maʿmūresin cümle
Yigirmi biñ ḳadar aldı esārā merd ü nisvānı

9233 Sitanbul'a muḳābil oldı ṣoñra rezm ü perḫāşa
Ahalīsiyle itdi ḍarb u ḥarb-i ḳahramānānī

9234 Geçirdi tīġdan on biñden artuḳ ehl-i işrāki
Ḳılup pā-māl-i esb-i ġāziyān aṣnām u evṯānı

9235 Muḳadder olmayınca fetḥ u tesḫīri o yıl ḥışnıñ
Ḳoyup İstanbul'ı ʿavd itdiler bā-ḳaṣd-ı evṭānī

Muḥāṣara-ı Ṯāmine-i İstanbul der-ʿAhd-i Salṭanat-ı Hārūnu'r-Reşīd

9236 On altı yıl mürūr itmişdi yine sāl-i hicretden
İki yüz elli beş sālinde ber-tārīḫ-i Yūnānī

9237 Muḳaddem ẕikri sebḳat eyleyen tekfūr-ı İstanbul
Anıñ Ḫarḳıl idi beyne'l-ehālī nām u ʿunvānı

9238 Vefāt itmişdi İlya nām oġlı pādişāh [oldı]
Yerine ḳıldılar iclās anı büt-perestānı

9239 Yine ʿAbbāsiyān'dan ġālibā Hārūn idi nāmı
Mülūküñ erşedi olup Reşīd olmışdı ʿunvānı

9240 Müheyyā eyleyüp yüz elli biñ ceyş-i ẓafer-ʿayşi
Sitanbul fetḥine ʿazm eyledi ber-resm-i şāhānī

9241 Sitanbul Ḳalʿasın ḥaṣr itdiler dört ay miḳdārı
O rütbe cenge ḳoyulmışdı ceyş-i müslimānānī

9242 Niçe serverleri ser virdi rezm-i ḥaṣr-i peymāda
Niçe ġāzīler oldı ser-firāz-ı ehl-i rıḍvānī

9243 Muḥaṣṣal ḳalʿanıñ tesḫīri güçlendikde ʿaskerden
Ḫaber gönderdiler tekfūr-ı İstanbul'a sirrānī

9244 Yazıḳ itlāf olundı her ṭarafdan niçe biñ merdān
Hebā oldı bu deñlü cān degilken rāh-ı cānānī

9245 Degildir maṭlab-ı şāhenşehī tesḫīri bu ḥışnıñ
Eger olursa da bā-ʿavn-i Ḥaḳḳ tesḫīr-i āsānı

9246 Yine cizyeyle teslīm eyleriz Ḥışn-ı Sitanbul'ı
İlā mā-şāʾ olan sizsiz yine bu belde sükkānı

9247 Eger sükkān-ı ḳalʿa ṣulḥa raġbet gösterirlerse
Bulunur belki anıñ bu ṭarafda semt-i imkānı

9248 Velākin şimdilik maṭlab budur ḳavm-i Naṣārā'dan
Viresiz ḳalʿadan bir cüzʾi yer ber-resm-i ḫullānī

9249 Ḳanāʿat olunurdı bir baḳar cildi ḳadar vüsʿi
Olursa ʿarṣanıñ kāfī idi ṭūlāni ʿarżānī

[227b]

9250 Anı cüzʾī ṣanup yāḫūd ṣıġırlanmış ola tekfūr
Didiler n'olsa gerek ḳalʿadan bir cild-i ḥayvānī

9251 İḥāṭa eyleyen bir ʿarṣa virsek ehl-i İslām'a
Nedir nefʿ ü żarar ber-vech-i ḫullānī vü ʿudvānī

9252 Ḫaber gönderdiler baş üzre her ḳanden dilerlerse
O deñlü ʿarṣaya ḥışn içre oldı iẕn-i sükkānī

9253 Ol eṣnāda ṣalāḥ-ı ṣulḥ āṣārı ẓuhūrıyla
Birer iki girerdi ḳalʿaya baʿż-ı müsülmānī

9254 Şurūṭ-ı ṣulḥ ancaḳ munḳaṭıʿ olmadı taṣrīḥan
Velākin ber-ṭaraf olmışdı gūyā bīm-i tersānī

9255 Hemān bir kāv cildi buldurup ordu-yı ʿaskere
Bıçaġıyla o postı dildirüp ter eyleyüp anı

9256 Naṣārā çünki her ḳanden dilerlerse dimişlerdi
Deriyi dildi ince ceyş-i İslām'ıñ dilīrānı

9257 Ol ince iple ölçüp bir maḥalle ṣıġacaḳ yerde
Naṣārā'nıñ rıżāsıyla yapup kūy-i müsülmānī

9258 Egerçi bir küçük köy idi ammā ceyş-i şīrāndan
İçinde iḫtifā olundı biñ miḳdārı merdānı

9259 Daḫi ol yerde mescidler yapıldı iẕn ile ammā
Meġāk-i fikre ilḳā eyledi ṣūret-perestānı

9260 Düşürdi kāfiri tedbīri āḫir cāh-ı idbāra
O dem gelmişdi tersāyāna fikr ü bīm ü tersānī

9261 Şurūṭ-ı ṣulḥı taʿyīn üzre on yıllıḳ ḫarācıyla
Peşīn ber-resm-i peşkeş elli biñ zer virdi aʿyānı

9262 Be-her yıl ellişer biñ cizye irsāliyle Baġdād'a
İnandırdıḳda Hārūnu'r-Reşīd'i ḳavm-i gebrānī

9263 ʿUhūd-ı vāṣıḳayla gerçi ʿavdet eyledi Hārūn
Ḫaçına putına Naṣrāniyān itmişken eymānı

9264 Dönüp īlādan İlya unudup ʿahd-i müvālātı
İdüp ke'l-evvel evl-i intihāz-ı furṣat-ı cānī

9265 İki el bir baş içün didi ʿişyān itdi Hārūn'a
Sitanbul içre iskān eylemişdi müslimānānı

9266 Ḫarāca ḳaṭʿ idüp baʿżısını ihlāk itdikde
O deñlü şirẕime bā-ḳuvvet-i İslām u īmānī

9267 Pedīdār olıcaḳ "kem min-fi'e"[1] ḳavl-i şerīfinden
Me'āl-i nükte-i maḫfiyye-i tebşīr-i Sübḥānī

9268 Hücūm itdiklerinde leşker-i küffāra ḥışn içre
Ẓafer-yāb oldılar aʿdāya bā-imdād-ı Rabbānī

9269 Sitanbul ḥākimi İlya'yı ḳatl itdikde bāḳīsi
Naṣārā'nıñ olup güm-kerde-i rāh-ı gürīzānı

9270 Niçesi seby ü istirḳāḳ olundı ḳavm-i aʿdādan
Ḫuṣūṣā zīb-i istifrāş olan ḥavrā-siriştānı

9271 Libās-ı ġāziyān oldı eṣāṣ-ı beyt-i cān oldı
Zihī saʿy-i dilīrānī ḫoş-ā tevfīḳ-i Yezdānī

[228a]

Muḥāṣara-ı Tāsiʿa-i İstanbul der-ʿAhd-i Hārūnu'r-Reşīd

9272 Yazar Künh'inde ʿĀlī inḥiṣār-ı tāsiʿ-i ḥışnı
İki yüz elli altıda yine Baġdād sulṭānı

9273 İşitmişdi muḳaddem naḳż-ı ʿahd-i sulḥ-ı İlya'yı
Yerine oġlı Yaʿfūr'uñ olup tekfūr-ı gebrānı

9274 Egerçi ḳatl-i İlya'yı ṭuyurmışlardı Hārūn'a
Ṭaġılmış idi Yaʿfūr'uñ daḫi eṭrāfa ṭuġyānı

9275 Faḳaṭ bir yıl güẕār itmişdi Baġdād'a rücūʿından
Yine tekrār cemʿ itdi ġazā ḳaṣdıyla merdānı

9276 Sitanbul semtine ʿazmin ṭuyurdı nāme gönderdi
Mevāʿīd-i keremle ḳıldı āmāde dilīrānı

1 "**Nice az bir birlik** Allah'ın izniyle sayıca çok birliğe galip gelmiştir." el-Bakara 2/249. āyetten nākıs iktibas.

9277 Yine ol sāl-i ferruḫ-fālde Baġdād'dan çıḳdı
Ḳafā-dār itdi Seyyid Caʿfer ol baṭṭāl-ı ẕī-şānı

9278 Gelince ʿasker-i bisyār ile şehr-i Sitanbul'a
Ayaġı tozı ile ḳalʿayı ceyş-i müsülmānī

9279 Ḳılup maḥṣūre üç gün üç gice envāʿ-ı rezm üzre
Sekiz biñ kāfir oldı tuʿme-i tīġ-i hizebrānī

9280 Yigirmi biñ ḳadar şehr ü nevāḥīden esīr aldı
Dil-i ʿāşıḳ gibi vīrāne ḳaldı cāy-i Naṣrānī

9281 O dem ḥayyen ṭutup tekfūr-ı kūrı yaʿni Yaʿfūr'ı
Götürdi meclis-i Hārūn'a ber-üslūb-i dihḳānī

9282 Gürūh-ı ġāziyān-ı leşker-i Hārūn'dan bir merd
Ṭutup destin ḳafāya bend idüp üftān u ḫīzānī

9283 Siyāsetle o sāʿat ṣalbine fermān itmekle
Miyān-ı ʿasker-i İslām'da ṣalb itdiler anı

9284 Reʾīsü'l-ḳavm idi başı gidince ceyş-i aʿdānıñ
Ayaḳlar pāy-dār olmaz meşeldir ṣıdḳ-ı burhānı

9285 Sitanbul'uñ yed-i teshīr ile ceyş-i müsülmāna
Müyesser oldıġın iṯbāt ider bā-emr-i Sübḥānī

9286 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam Seyyid-i Baṭṭāl ile tev'em
Ġazādan muġtenim Baġdād'a ʿazm itdi şitābānī

Taʿmīr-i Evvel ve Ṯānī ve Ṯāliṯ

9287 Bu defʿa daḫi ol şehr-i dil-ārā Ḥışn-ı İstanbul
Tevālī üzre ḳaldı yedi yıl güm-nām u vīrānī

9288 Sitanbul şehriniñ üç kerre taʿmīrātı bālāda
Mürūr itmişdi hem taḫrībi hem ezmān-ı bünyānı

9289 Birisi Yanḳo İbn-i Mādyān ʿahdinde olmışdı
Odur evvel iden ol sāḥada teʾsīs-i erkānī

9290 Olup taʿmīr-i ṣānīsi Pojanṭīn Ḫān ʿaṣrında
Verāṣetle yerine oldıġında şāh-ı gebrānī

9291 Üçünci defʿada taʿmīri Ḳosṭanṭīn devrinde
Pojanṭīn taḫtına iclās idince anı ḫᵛīşānı

[228b]

Taʿmīr-i Rābiʿ-i Maḥmiyye-i Ḳosṭanṭıniyye

9292 Olup dördünci taʿmīri Sitanbul ḥışnınıñ āḫir
O devrān kim yazar ʿĀlī anı ber-vech-i īḳānī

9293 Gelince ḥıṭṭa-i Baġdād'dan Hārūn ʿaskerle
Sitanbul ḥışnını tesḫīr içün ber-resm-i şāhānī

9294 Dem-i perḫāşda ṣalb itdiginde Şāh Yaʿfūr'ı
Sitanbul ḫalḳına gelmişdi külliyyen perīşānī

9295 Ḳanaṭor nāmına bir kiçrek oġlı var idi ancaḳ
Anasıyla Fireng'e eylemişlerdi gürīzānī

9296 Fireng'e uġramaġla ʿavretiñ hem kendi hem oġlı
İdüp āmīzeş-i Efrenci anda ṭūl ezmānī

9297 Naṣārā yerine Efrenc żabṭ itdi Sitanbul'ı
Ḳanaṭor'ı getürdüp ḳıldılar tekfūr-ı gebrānī

9298 Ġalaṭa'yla niçe yıl żabṭ idüp şehr-i Sitanbul'ı
Ḳanaṭor'uñ o ḥāletle güẕār itmişdi devrānı

9299 Cemīʿ-i ḳayṣarān-ı Rūm u tekfūrāna āḫirdir
Anıñla ḫātime buldı Sitanbul'uñ tekūrānı

9300 Miyān-ı Rūmiyān'da nesl-i nā-pākin Ḳanaṭor'uñ
Bu vech üzre yazar erbāb-ı tārīḫin süḫan-dānı

9301 Ḳanaṭor ibn-i Yaʿfūr ibn-i İlya ibn-i Ḫarḳıl'dır
Babası Estefani ibn-i Mīḫā'īl-i Naṣrānī

9302 Anın babası Ḳosṭanṭīn ibn-i Kir-Mihāl oldı
O da İbn-i Ṭarandafīl bin İlya-yı ẓulmānī[1]

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

9303 Anıñ babası Ḳosṭanṭīn ibn-i Kir-Mihāl oldı
O da İbn-i Ṭarandafīl bin İlya-yı ẓulmānī

9304 Anıñ da Estefani ibn-i Mīḫā'īl'dir ceddi
Ḳanaṭor oġlıdır İbn-i Pojanṭīn oldı ʿunvānı

9305 Anıñ babası ʿAmlāḳ ibn-i İlya'bn-i Felor oldı
O da ibn-i Pojanṭīn ibn-i Yanḳo eşher-i şānı

9306 Anıñ babası çünkim Mādiyān ibn-i ʿAmlāḳ'dır
İrem'dir vālidi ʿŪṣ oġlıdır memdūḥ-ı gebrānī

9307 Anıñ babası daḫi Sām'dır ibn-i Neciyyu'llāh
Bu vech üzre Cenāb-ı Nūḥ'a irdi nesl-i pāyānı

9308 Cenāb-ı Ḥażret-i Nūḥ'a varınca bu Ḳanaṭor'uñ
Tamām yirmi sekizdir rütbe-i aʿdād-ı ḫᵛīşānı

9309 Bu tertībi yazar tafṣīl ile Zeynü'l-ʿArab ammā
İmām-ı Ḳurṭubī hem Tirmidī īżāḥ ider anı

Muḥāṣara-ı ʿĀşire-i Ḳosṭanṭıniyye der-ʿAhd-i Salṭanat-ı Ebi'l-Feṭḥ Muḥammed Ḫān

9310 Onuncı inḥiṣārı şöyle vāḳiʿdir Sitanbul'uñ
Sekiz yüz elli yedide Muḥammed bin Murād Ḫānī

9311 Mübeşşer itdi Ḥaḳḳ teshīrini ol ḥışn-ı zībānıñ
Yed-i İslām'a girdi oldı dārü'l-mülk-i ʿOṯmānī

9312 Ḫudā ol dārü'l-İslām'ı ḫaṭālardan emīn itsün
Ḳıyām-ı ḥaşre dek ḥıfẓ-ı Ḫudā olsun nigeh-bānı

[229a]

9313 Be-cāh-ı Ḥażret-i şāh-ı rusül taḫt-ı şükūhında
Serīr-ārā-yı ʿizz ü şevket olsun pādişāhānı

9314 Ḫuṣūṣā ḥāliyā revnaḳ-dih-i dīhīm-i istiḳlāl
Cenāb-ı Ḫān Maḥmūd ibn-i Sulṭān Muṣṭafā Ḫān'ı

9315 Saʿādetle hemīşe mesnedinde müstedām itsün
Refīḳı Ḥıżr-ı tevfīḳ ola yārī ʿavn-i Yezdānī

Tafṣīl-i Binā-yı Şehr-i Ḳosṭanṭıniyye

9316 Yazar İdrīs-i Bitlīsī anı Heşt Behişt'inde
Ne vech ile ulaşdırdı Sikender Şāh bahrānı

9317 Rivāyet muḫtelifdir mecmaʿu'l-baḥreynde zīrā
Anıñ āṯārıdır dirler biri birine lükyānī

9318 Kimi İskender'iñ ṣunʿı degil ol ṣavba teşrīfin
Mücerred iftirādır diyü eyler kiẕb ü bühtānı

9319 Taʿaddüd üzredir Rūmī vü Ẕü'l-ḳarneyn-i dīgerdir
Biri anıñ nebīdir naḳl ider tefsīr-i Ḳur'ānī

9320 Nübüvvetde egerçi iḫtilāfātı yazılmışdır
Cihānı cüst ü cū idüp arayan āb-ı ḥayvānı

9321 Bu İskender ise belki nübüvvet salṭanat birle
Olurdı iki baḥriñ iltiḳāya vech-i imkānı

9322 Bu taḳdīr üzre ʿarżı rubʿ fersaḫ ṭūli dört fersaḫ
Boġazı ḳaṭʿ idüp mezc eylediyse bā-ḥakīmānī

9323 Baʿīd olmaz nübüvvet ḳuvveti zīrā mü'eyyeddir
Anı iṯbāt ider baʿż-ı ʿalāyim kār-ı insānī

9324 Ḫuṣūṣā ol aḳıtdı şiddeti ber-şāhid-i cārī
Olur ol mācerānıñ cerri ʿādet üzre burhānı

9325 Tevārīḫiñ rivāyātı bu maʿnāya müsāʿiddir
Rivāyāt-ı ṣiḳāt ile yazılmış ola ʿunvānı

9326 Tevārīḫ-i ḳayāṣırda mülūk-i Rūm aḥvāli
Bu vech üzre olup mersūm hem şāhān-ı Yūnānī

9327 Sitanbul şehrine Ḳosṭanṭıniyye nisbetin viren
Mülūk-i Rūm'dan dört kimsedir der-kīş-i gebrānī

9328 Bu dördüñ her birisi başḳa Ḳosṭanṭīn'dir Rūm'a
Birer şāh idi ammā her biriniñ başḳa devrānı

9329 Sikender'den muḳaddem gelmedi hīç biri dünyāya
Teḫālüf üzredir her biriniñ mīlād u aḳrānı

9330 Ḳayāṣır yaʿni Rūm'uñ şehriyārānı ḥaḳīḳatde
İki fırḳa olup birisi Efrenc biri Naṣrānī

9331 Fireng'iñ müntehā-yı nisbeti Yūnān'a bāliġdir
Velākin eskidir Efrenciyān'ıñ küfr ü ṭuġyānı

9332 Sitanbul şehriniñ bānīsi Ḳosṭanṭīn-i Evvel kim
Anıñ babası Varnos idi ber-tārīḫ-i ʿOṯmānī

[229b]

Tafṣīl-i Aḥvāl-i Ḳosṭanṭīn-i Evvel

9333 Aġustos nāmına bir ʿĪseviʾniñ neslidir aṣlı
Fireng ḳayṣarlarınıñ ceddidir ber-vech-i pāyānī

9334 Zamān-ı Ḥażret-i ʿĪsā'da zīb-i mehd-i kevn oldı
Odur dīn-i Mesīḥ'i neşr iden ser-ceyş-i Naṣrānī

9335 Firengistān u Rūm'ı żabṭ idüp merḳūm Ḳosṭanṭīn
Livā-yı ḥükmine almışdı cümle put-perestānı

9336 Ḳıral olmışdı cedd-i fāsidi İstanbul'a evvel
Anıñ dūşīzesinden doġdı oldı şāh-ı gebrānī

9337 Naṣārā dīni üzreyken var idi taḳvā-yı kelbīsi
Yahūdī dīni üzre iken o ʿaṣrıñ tāc-dārānı

9338 Vücūdında baraṣ ẓāhir olup cümle eṭıbbāsı
ʿİlāc itmişdi ammā olmadı tedbīr-i dermānı

9339 Ṣanādīd-i eṭıbbādan Osaḳlandris Papa kim
Cenāb-ı Ḥażret-i ʿĪsa'bn-i Meryem bint-i ʿİmrānī

9340 Zamān-ı pür-emānında otuz dördünci ḥibr idi
Olup ḳā'im-maḳām-ı devleti çendīn ezmānī

9341 Naẓīri yoġ idi ʿaṣrında ʿilm ü faẓl u ḥikmetde
Ṭabābetde diyānetde yoġ idi belki aḳrānı

9342 Olup engüşt-nümā-yı ḫāṣṣ u ʿām zühd ü ṣalābetde
Taʿayyün buldı aṣḥāb-ı ṣalībe faẓl u rüchānı

9343 Bütün ḥuẕẕāḳ el çekmişdi Ḳosṭanṭīn ʿilācından
Baraṣdan ḳurtarınca anı papa-yı Mesīḥānī

9344 ʿİlācı ġālibā rūḥāniyāndan idi mesfūruñ
Mesīḥī dīnin itdi iḫtiyār ol şāh-ı Naṣrānī

9345 Yanından min-baʿid ayırmadı cānı gibi aṣlā
Vücūdın aña teslīm eyledi rūḥāni cismānī

9346 ʿİbādāt üzre ḳıssīsīn ü ruhbānān ile dā'im
Kenāyisde iderdi ṣoḥbet-i eẕvāḳ-ı rūḥānī

9347 Bu minvāl üzre ṣūrī maʿnevī tekmīl-i nefs itdi
Diyār-ı Rūm'a leşker çekdi ber-resm-i mülūkānī

9348 Varup ol Rūme-i Kübrā ki ḥālā rīm papa dirler
Osaḳlandris'e tefvīż eyledi ber-vech-i ruhbānī

9349 Hübūṭ-ı Bu'l-Beşer'den vaḳt-i Ḳosṭanṭīn tārīḫi
Olup beş biñ yedi yüz elli yıl min-ġayri noḳṣānī

9350 O tārīḫe gelince Rūmili dinmezdi ol yere
Ḳudūm itdikde Ḳosṭanṭīn buldı zīb-i ʿunvānı

9351 Mülūk-i Rūm u Yūnān'a niçe yıl dār-ı mülk oldı
Zamān-ı fetḥe dek żabṭ itdiler tevrīṯ ile anı

9352 Velākin rīm papanıñ pāy-i taḫṭında o demlerde
Ne deñlü varsa ḳıssīsānı efrenc içre yeksānī

9353 Mülūk-i āl-i ʿAbbāsī maḳāmında olup gūyā
Tamām on dört mülūk olmışdı ber-dīn-i Mesīḥānī

9354 Olup her biri ṣāḥib-tāc u taḫt-ı şāh-ı Cem-şevket
Yürürdi her biriniñ sikkesi yarlıġ u fermānı

9355 Fireng ü Portuḳal Ṣaḳālbe Nemçe Engürüs Eflāḳ
Daḫi envāʿ-ı ervām-ı mülūk-i mülk-i Yūnānī

[230a]

9356 Gelüp ol rīm papaya şeh-i mesned-nişīninden
İcāzetle elinden giymeyince tāc-ı şāhānı

9357 Nişānın almaya taḳlīd-i seyf itmeye iẕniyle
Ḫilāfet iddiʿāsın idemez ber-resm-i sulṭānī

9358 O deyriñ ʿādet-i dīrīnesi daḫi bu olmışdı
Ḳażārā mürd olunca andaki papa-yı nīrānī

9359 Baṭārīḳ-i köhen-sālāndan ḳanġı uġursuzsa
Ḫilāfetle olur yollı yolınca pāp-ı gebrānī

9360 Cülūs itdikde Ḳosṭanṭīn çünkim ol yere evvel
Ḫiṣār-ı rīm papayı bulup ḫālī vü vīrānī

9361 Derendon nāmına bir pādişāh-ı köhne-devrānıñ
Yazılmış buldı ismin oḳuyup tārīḫ-ḫᵛānānı

9362 Ḳayāṣırdan eñ evvel ol diyāra pādişāh olmış
Ḫükūmet-gāh u dārü'l-mülki olmış niçe ezmānī

9363 Derendon müddetinden vaḳt-i Ḳosṭanṭīn tārīḫi
Ḳatı vāfir zamān olmış velākin pādişāhānı

9364 On iki ten olup ṭutmış vaṭan ol şehr-i vālāyı
Ḳamusı münḳarıż olmış gidüp evlād u aʿvānı

9365 Bozulmış resm ü āṣārı güm olmış dār u diyārı
Yerine geldi Ḳosṭanṭīn oldı Rūm sulṭānı

9366 Rivāyetdir ki Ḳosṭanṭīn-i mesfūruñ zamānında
Bedīʿiyyātdan çoḳ nesne yapmışdır ḥakīmānī

9367 Ḫuṣūṣā şehr-i İstanbul içre baʿż-ı yerlerde
Ḳonan emyāl ü eşkāl u ṭılısmāt-ı firāvānī

9368 Anıñ devrinde īcād eylemişdir iḳtiżāsıyla
Felāṭūn-ı zamānī feylesof-ı ʿahd ü devrānī

9369 Otuz yıl revnaḳ-efzā-yı serīr-i ʿizz ü cāh oldı
ʿAẕīmü'l-ḳadr şāh oldı anıñ da geçdi ezmānı

Cülūs-ı Ḳosṭos be-Cāy-i Ḳosṭanṭīn

9370 Yerine oġlı Ḳosṭos nām oġlan pādişāh oldı
Anıñ da oldı on beş yıl ḳadar dehr içre pūyānı

9371 Zamān-ı salṭanatda itdi āyīn-i Mesīḥānī
Niçe aḥvāl-i nā-bercāyı icrā ḳıldı ḫüsrānī

9372 Ve daḫi nār u nūra ārzū-mend oldı mürd oldı
Ḳılup bu deyr-i fānīde vedāʿ-ı ẕevḳ-ı evṣānī

Cülūs-i Nebīre-i Ḳosṭanṭīn

9373 Yerine gerçi Ḳosṭanṭīn'iñ oġlı oġlı şāh oldı
Sitanbul taḫtına iclās itdi anı Naṣrānī

9374 Eb u ceddi yolına gitmedi terk eyledi dīnin
Yanında muʿteber olmışdı kīş-i put-perestānī

9375 Ẕemīmü'l-ḫulḳ menfūru'ṭ-ṭıbāʿ olmaġla melʿūnuñ
Beyāża çıḳmadı yazılmadı hīç oldı ʿunvānı

[230b]

9376 Ḫarāb itdirdi Beytü'l-Maḳdis'i ḳavm-i Yahūdī'ye
Muraḫḫaṣ ḳılmış idi devr-i cevrinde cuhūdānı

9377 İki yıl sekiz ay ancaḳ cihānda pādişāh oldı
İdüp Kisrā ile ḳaṣd-ı meṣāfe pūye-gerdānī

9378 Diyārbekr'e varup Dicle kenārında teṣādümle
Biriniñ dest-i tedmīriyle buldı nehr-i ḫıẕlānı

9379 Muḥaṣṣal nesl-i Ḳosṭanṭīn'den on beş ḳadar eşḫāṣ
Sitanbul taḫtınıñ tevrīṯ ile olmışdı sulṭānı

9380 Bu on beş ḳayṣarıñ eñ āḫiri taḫt-ı Sitanbul'a
Polisṭīnos Ḳayṣar idi oldı şāh-ı gebrānī

9381 ʿAcem kisrālarıyla ʿuḳde-i dīrīne olmaġla
Murād itmişdi aḫẕ-i intiḳām-ı şāh-ı şāhānī

9382 Olup leşker-keş-i rezm ü veġā ceyş-i neberdiyle
Ruhā semtine vardıḳda Polisṭīnos-ı Naṣrānī

9383 Ekāsirden Ḳubād'ıñ ol zamān hengām-ı ḥükmiydi
Anı Nūşīrevān babasıdır dir ehl-i Īrānī

9384 Ruhā ḳurbında bir küllī meṣāf itmişdi bī-çāre
Rehā bulmadı kisrādan gelüp kesr-i perīşānī

9385 Yanında cüz'i ādem ḳaçdı Anṭāḳıyye'ye düşdi
Gelince bu ḥasāretle añа endūh-ı ḥüsrānī

9386 Vücūdı mülkini temlīk-i Mālik itdi dūzaḫda
İlā ḥayṣü oḳındı ḥaḳḳına ḳıldıḳda pūyānī

9387 Firengī-aṣl olan ḳayṣarlarıñ nesli tamām oldı
Pes andan ṣoñra taḫta mālik oldı ḳavm-i Yūnānī

9388 O ḳavmiñ devleti mümtedd olup iki cihān faḫri
Saʿādetle olup gehvāre-zīb-i mehd-i ekvānī

9389 Zamān-ı pür-emān-ı Ḥażret-i Sulṭān-ı Kevneyn'e
Varınca ḳayṣarān-ı Rūm idi bā-şevket-i şānī

9390 O ʿaṣr-ı bāhirü'n-naṣra irişen ḳayṣarıñ ismi
Heraklīs idi ancaḳ baʿżılar Ḥarḳıl dir anı

9391 ʿAzīmü'r-Rūm ʿunvānıyla mektūb-ı şerīfinde
Muʿanven ḳıldı anı Ḥażret-i Sulṭān-ı ʿAdnānī

9392 Añа Yūnāniyān'dan ḳayṣar-ı rābiʿ dimişlerdi
Zamān-ı devlet-i İslām'a nezdīk idi devrānı

9393 Ḥükūmetde anıñçün ʿadl ü inṣāf üzre olmışdı
Tevārīḫ u nücūma var idi ʿirfān u itḳānı

9394 Tamāmen Rūm u Şām'ı dīb Firengistān'ı żabṭ itdi
Ṣalābetle ḳayāṣır üzre ẓāhir idi rüchānı

9395 Mesīḥī dīni üzre zühd ü taḳvā vü riyāżetle
Benī nevʿi miyānında bülend olmışdı ʿunvānı

9396 Tetebbuʿ eyleyüp aḥkām-ı Fāraḳlīṭ-i İncīl'i
Risālāt-ı Ḥabīb-i Ekrem'e olmaġla īmānı

[231a]

9397 Delā'ille ẓuhūrın ḫatmin istiḫrāc itmişdi
İderdi meclisinde vaṣf-ı pāk-i ẕāt-ı ẕī-şānı

9398 Ḳaçan kim Ḥażret-i Şāh-ı Rusül ol mefḫar-ı kümmel
Muḥammed Muṣṭafā ol mesned-i "levlāk"[1] sulṭānı

9399 ʿAẓīmü'r-Rūm olan Ḫarḳıl'ı daʿvet idüp İslām'a
Aña yazmışdı şol elḳāb ile mektūb-ı ʿunvānī

Ṣūret-i Mektūb-i Ḥażret-i Resūl-i Ekrem ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem:

بسم الله الرحمن الرحيم من محمد رسول الله إلى هرقل عظيم الروم، سلام على من اتبع الهدى. أما بعد فإنى أدعوك بدعاية الاسلام، أسلم تسلم، أسلم يؤتك الله أجرك مرتين، فإن توليت فإن عليك إثم جميع الأريسيّين، ويَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلا نَعْبُدَ إِلا اللَّهَ وَلا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ[2]

Ṣadaḳa'llāhu'l-ʿaẓīm ve belleġa Resūluhu'l-kerīm.

9400 Bu üslūb üzre mektūb-ı şerīf-i mefḫar-ı ʿālem
Dımaşḳ-ı Şām'da irdikde ol Ḫarḳıl-ı Yūnānī

9401 İşitmişdi muḳaddem Mekke'den bir niçe tüccārıñ
Ḳudūm itdigini ol dem ḫaber gönderdi sirrānī

9402 Ḥicāz u Mekke'niñ tācirlerinden idi çaġırtdı
Ebū Süfyān ibn-i Ḥarb bin Ümeyye ʿunvānı

---

1 "**Sen olmasaydın** ālemleri yaratmazdım." Ali el-Kārī, *el-Esrārü'l-Merfūʿa,* I, 295. Ali el-Kārī hadis-i kudsînin açıklamasında şunları söylemektedir: "Sāgānī bu hadisin mana açısından sahih olduğunu ve Deylemī'nin bunu İbn Abbās'tan merfūʿ olarak rivayet ettiğini bildirmektedir."

2 Rahman ve Rahim Allah'ın adıyla. Resūlullah Muhammed'den Rūm'un büyüğü Herakliyus'a: "Selam, hidayete tābi olanlaradır!" Bundan sonra; Seni İslām'a davet ediyorum. Müslüman ol ki kurtuluşa eresin. Müslüman ol ki Allah senin ecrini iki kat versin. Eğer bu davetimi kabul etmezsen bütün tebaanın günāhı senin boynunadır. "*De ki 'Ey kitap ehli olan Hristiyanlar ve Yahudiler! Sizinle bizim aramızda müşterek bir söze gelin. Allah'tan başkasına ibādet etmeyelim, ona hiçbir şeyi ortak koşmayalım. Allah'ı bırakıp da birbirimizi rabler edinmeyelim.' Eğer onlar yüz çevirirlerse siz deyin ki, 'Şahit olun, biz Müslümanlarız.*" (Āl-i İmrān 3/64.)

9403 Egerçi kātibü'l-vaḥyiñ babası idi līk ol dem
Muḥammed Muṣṭafā'ya yoġ idi taṣdīḳ u īmānı

9404 Resūl-i Ekrem'iñ aḥvāl ü efʿāl u ḫıṣālinden
Daḫi eṭvār u aḳvālin su'āle ḳıldı erzānī

9405 Ebū Süfyān'dan sā'ir refīḳından ṣorup cümle
Su'āl ü ecvibe her ne ise bulduḳda pāyānı

Cevāb-ı Ḫarḳılu'r-Rūm

9406 Ebū Süfyān'a Ḫarḳıl'ıñ cevābı böyle olmışdı
O mecmaʿda muḫāṭab eyleyüp ber-vech-i iʿlānī

9407 Seniñ bu vaṣfıñ üzre ol Ḳureyşī ẕāt-ı vālā kim
Bütün İncīl'de masṭūrdur evṣāf-ı ẕī-şānı

9408 Arāżīden miyān-ı ḫaṭveteynimde olan arża
Daḫi mālik olur tevrīṣ ile bā-emr-i Rabbānī

9409 Mülāḳāt olmamız ol ẕāt-ı ʿālī-şān ile bir kez
Olursa ḫāk-i pāyinden benim-çün ʿacz ü keslānī

9410 Ẓuhūr itmez ebed dīn-i hanīfī üzreyim ḥālā
Anıñ teʾyīd-i dīni üzredir Ḫarḳıl-i Yūnānī

[231b]

9411 Ebū Süfyān ile Ḫarḳıl beyninde olan ḥālet
Şevāhid'de muḥarrerdir anıñ tafṣīl-i tibyānı

9412 Muḳaddem daḫi ẕikri sebḳat itmişdir ki Ḫarḳıl'ıñ
Ṣaḥābīden rivāyetdir resūle gizlü īmānı

9413 Zamān-ı cāhiliyyet ġayretiyle ʿāḳıbet ḳayṣar
Cürʾet itmeyüp iẓhār-ı dīne oldı kitmānī

9414 ʿİyāl ü ehl-i evlādı anı taḫvīf itmekle
Ḍalālet üzre ibḳā eyledi Ḫarḳıl'ı aʿvānı

9415 Yerine ḳayṣār-ı Rūm olmış idi oġlı fevtinde
Anıñ Ḳosṭanṭinos idi beyneʾn-nās ʿunvānı

9416 Anıñ da var idi ābā vü ecdādı miyānında
Pesendīde ḫıṣāli ḫüsn-i ḫulḳı ʿizzet-i şānı

9417 Anıñ devri zamān-ı Ḥażret-i Fārūḳ ʿahdiyle
Muʿāṣır idi otuz yıl olup ber-taḫt-ı Naṣrānī

9418 Cenāb-ı İbn-i Ḫaṭṭāb'ıñ zamān-ı ʿahd-i ʿadlinde
Fütūḥāt-ı memālik oldı bā-taḳdīr-i Yezdānī

9419 Alındı Mıṣr u Şām u Beyt-i Maḳdis dest-i aʿdādan
Teḫālüf üzredir her biriniñ tesḫīr-i ezmānı

9420 Vefāt itdikde anıñ yerine oġlı cülūs itdi
O da Ḳosṭanṭinos idi oldı şāh-ı gebrānī

9421 Olup ābā vü ecdādı gibi marżiyyetü'l-eṭvār
Müsülmānāna eylerdi müdārāt-ı ḫulūṣānī

9422 Anıñ da ʿömri pāyāna irince ibn-i ṣulbīsi
Ḳıbilnos'ı yerine ḳayṣar-ı Rūm itdi Naṣrānī

9423 Yed-i ṭūlāsı her fende irişmişdi kemālāta
Nücūm u maʿrifetde yoġ idi emṣāl ü aḳrānı

9424 Umūr-ı ḫāricīde daḫi tedbīr-i siyāsetde
Selāṭīn ü ḳayāṣır üzre maʿrūf idi rüchānı

9425 Taʿahhüd eyleyüp cizye edāsın ehl-i İslām'a
Sekiz ḳarn üzre evlādı olup şāh-ı Mesīḥānī

9426 Ḳayāṣırdan sekizincisi Ḳosṭanṭīn'dir nāmı
Mesīḥī-kīş-i bed-endīş-i dil-rīş idi devrānı

9427 Egerçi kendüsi Ḳosṭanṭıniyye ḥākimi oldı
Fıransa'da olurdı cümle evlādıyla aʿvānı

9428 Cünūd-ı müslimānān nerre-şīrān-ı ẓafer-pāyān
Diyār-ı şarḳ u ġarbı eyleyüp tesḫīre şāyānī

9429 Alup Çīn u Ḫıṭā'yı pençe-i tesḫīr-i İslām'a
ʿAdū-yı dīne raʿb-endāz olup tīġ-i müsülmānī

9430 Zamān-ı devlet-i ʿAbdülmelik'de vāḳiʿ olmışdır
Cenāb-ı Mesleme ol şehriyāriñ necl-i ẕī-şānı

9431 Sitanbul'a gelüp maḥṣūr idince ḥışn-ı mezbūrı
Virince her ṭarafdan düşmen-i dīne perīşānī

9432 O Ḳosṭanṭīn laʿīn ol ḳayṣar-ı bī-dīn-i bed-āyīn
Getürtmişdi Firengistān'dan evlādı ḫūkānı

[232a]

9433 Ḳılup şarḳ u cenūbı cānibinden ceyş-i İslām'a
Ḥavāle ol gelen Efrenciyān u büt-perestānı

9434 Bir-iki defʿa perḫāş itdirüp cünd-i muẓafferle
Esüp bād-ı şimāl-i ʿavn-i Bārī ber-müsülmānī

9435 Gehī maḥṣūr olan küffār ile peykār iderlerdi
Gehī Efrenciyāna yaġdırup peykān-ı bārānı

9436 Sitanbul ḥışnınıñ ġarb cānibinden cenk iderlerdi
Ġarābet bunda kim cüz'ī iken Şām'ıñ dilīrānı

9437 Yine her hecmesinde ceyş-i aʿdā münhezim oldı
Netīce virmedi Efrenciyān'dan ʿavn-i Naṣrānī

9438 Teşebbüṣ eyleyüp dāmān-ı ṣulḥa Şāh Ḳosṭanṭīn
Ḳabūl-i cizye itdi ʿāḳıbet bulduḳda ḫızlānı

9439 Cenāb-ı Şeyḫ-i Ekber Mesleme cengin güzel yazmış
Velākin ḳayṣar-ı Rūm'uñ olup İlyon ʿunvānı

9440 Muṣaḥḥahdır ʿazīziñ Mesleme ḥaḳḳında taḥrīri
Müreccaḥdır bütün erbāb-ı tārīḫ üzre tibyānı

9441 Bu deñlü naḳli kāfīdir eger tafṣīl olunsaydı
Ġazā-yı Mesleme keyfiyyet-i ceyş-i hizebrānī

9442 Olur üslūb-ı naẓmı ehl-i ṭabʿa mūcib-i emlāl
Çıḳar mā-naḥnü fīhādan ṣaded ber-vefḳ-i çesbānī

9443 Cenāb-ı Şeyḫ Aḳvāl-i Müsellem'de beyān itmiş
Mütercemdir tetebbuʿ eyleyen taḥṣīl ider anı

Der-Ẕikr-i Ḳosṭanṭīn-i Āḫir

9444 Muḳaddem daḫi ẕikri sebḳat itmişdir Sitanbul'uñ
Olup dört kimse Ḳosṭanṭīn ʿunvānıyla şāhānı

9445 Bu Ḳosṭanṭīn o dördüñ āḫiridir naḳl ider rāvī
Velākin kāfirīdir ḳavl ü fiʿli dīn ü īmānı

9446 O Ḳosṭanṭīn kim bānīsidir şehr-i Sitanbul'uñ
Vücūdı oldı Efrenciyye'den bir şāh-ı Naṣrānī

9447 Esās-ı devleti anıñ daḫi merṣūṣdur ammā
Velākin ḳāfirīdir kīş-i pür-teşvīş-i bünyānı

9448 Semiyy-i Faḫr-i ʿālem Ḥażret-i Fātiḥ şeh-i ekrem
Muḥammed Ḫān-ı efḫem āb-ı rūy-i nesl-i ʿOşmānī

9449 Sitanbul ḥışnını feṭḥ eyledikde ol zamān ḥākim
Belinos idi ḥaḳḳında buyurdı Şāh-ı ʿAdnānī

el-Ḥadīş: [1]"سيهلك قيصر و لا قيصر بعده"

9450 Ḥadīṣ-i Muṣṭafā'dır diyü naḳl eyler anı ʿĀlī
Kitāb-ı Künhü'l-Aḫbār'a naẓar ḳıl eyle itḳānı

9451 Egerçi naḳl-i rāvī itmemiş icmāl ḳılmışlar
Velākin ṣıḥḥate maḳrūndur maʿnā-yı burhānı

9452 Belinos'uñ ḳayāṣır içre ġayri güm olup nāmı
Olup güm-nāmi-yi ḫızlān ile maġżūb-ı gebrānī

9453 Yazar baʿż-ı tevārīḫ içre Ḳosṭanṭīn'den evvel
Olup Ḳosṭanṭıniyye iki kerre daḫi vīrānī

1 "Kayser helak olacak, ondan sonra da kayser yoktur." Buhārī, "Fardu'l-Humus", 8; Müslim, "Fiten", 75-76.

[232b]

9454 Firengī-zāde ḳayṣarlar anı maʿmūr ḳılmışlar
Aġustos nesli olmaġla virilmiş tāb-ı ʿumrānī

9455 İkinci ʿāmiri kim Yanḳo ibn-i Mādyān'dandır
ʿAmāliḳ'dan çıḳar ʿĀd'a neseble nisbet-i ṣānı

9456 Sikender doġmadan dört yüz otuz yıl evvel olmışdır
Ẓuhūr-ı Yanḳo ibn-i Mādyān ber-taḫt-ı ṣāhānī

9457 Pes ol tārīḫden biñ yüz yigirmi yıl mürūrında
Cenāb-ı Ḥażret-i ʿĪsā olup mebʿūṯ-i Raḥmānī

9458 Zamān-ı Yanḳo'dan feṯḥ-i Muḥammed Ḫān mābeyni
İki biñ iki yüz seksen sekiz yıl oldı ezmānı

9459 O rütbe şevket ü şān ṣāḥibi şāh idi ol Yanḳo
Ḥudūd-ı Rus u Bulġar'ı Fireng u Mıṣr u Sūdān'ı

9460 Vilāyāt-ı Ṣaḳalbe Rūm u Ermen oldı tesḫīri
Ḥudūdıyla bütün żabṭ eyledi iḳlīm-i Īrān'ı

9461 Rivāyetdir ki beş günlük yol istīʿāb iden arżı
Müsevver itdi bir ḥıṣn içre yapdı çār ḥīṭānı

9462 Ḫalīc-i baḥr-i Efrenc u Venedik sāḥil-i baḥri
Olup iki ṭarafdan müntehā-yı ḥıṣn-ı sulṭānī

9463 Niçe āṣārı vāḳiʿdir ki eṭrāf-ı sevāḥilde
İle'l-ān Yanḳo'ya mensūbdur bünyād-ı bünyānı

9464 Ḥavālī-yi Sitanbul'da yapup üç biñ ḳadar ḳarye
Tevārīḫ-i selefde mündericdir vaṣf u ʿunvānı

9465 Muḳaddem ẕikri sebḳat eylemişdi Yanḳo'nuñ ammā
Virir tekrārı daḫi ṭabʿa başḳa ẕevḳ-i vicdānī

9466 Niçe ʿubbād u zühhād ile zuʿmınca oturmışdı
ʿİbādet itmege deyr-i kebīri içre şāhānı

9467 Ḳażāyı gör ki İstanbul içre zelzele düşdi
O rütbe şiddet üzreydi yıḳılup deyr-i gebrānī

9468 Binā altında ḳaldı kendüsi evlād u etbāʿı
Belürsiz oldı zīr-i ḫākde ervāḥ u ebdānı

9469 Bu deñlü nefs ü ervāḥ-ı ḫabīṯe bir nefes içre
Fedā-yı nār u nūr oldı pür itdi ḳaʿr-ı nīrānı

9470 Pojanṭīn nām oġlı Engürüs taḫtında ṣāh idi
Başı devletlü imiş kāfiriñ ḳurtardı ol cānı

9471 Muḳaddem raġbeti olmadıġıyçün şehr-i İstanbul
Ḳalup ḳırḳ yıl ḳadar ıssız ḫarāb-ābād-ı vīrānī

9472 Pes andan ṣoñra geldi raġbet itdi emr-i bünyāda
Ḳılup maʿmūr şehri līk ṭarḥ u resmi taḥtānī

9473 Niçe serdāblar zīr-i zemīnler ḫānlar yapdı
Otuz yıl salṭanat-pīrā olup ber-resm-i ṣāhānī

9474 Vebā ḥādiṯ olup ṭāʿūn-ı ekber düşdi şehr içre
Maʿāẕa'llāh ḳırıldı az zamānda merd ü ṣıbyānı

[233a]

9475 Ḫarāb-ender-ḫarāb oldı yeñi başdan Pojanṭīn'iñ
Hebā oldı Sitanbul'a olan ṣarf-ı firāvānı

9476 Pojanṭīn'iñ zamānında daḫi bir zelzele oldı
Olup zīr-i zemīnden ʿāzim-i ġayyā-yı nīrānī

9477 Yazar Künh'inde ʿĀlī başḳa aḥvāl-i Pojanṭīn'i
Yüze bāliġ idi eyyām-ı ʿahdi ʿömr-i sāmānı

9478 İkinci inhidāma daḫi bāʿiṯ zelzele oldı
Faḳaṭ ṭāʿūn anda eyledi taḫrīb-i sükkānī

Faṣl-i Dīger ber-Vech-i İcmāl

9479 Teḫālüf üzredir ʿĀlī ile İdrīs-i Bitlīsī
İkisiniñ de vardır ṣıḥḥat üzre ṣıdḳ-ı burhānı

9480 Yine İdrīs-i Münşī naḳl ider Heşt Behişt'inde
Sitanbul şehriniñ üslūb-ı āḫer üzre bünyānı

9481 Cenāb-ı Ḥażret-i Ādem Ṣafiyyu'llāh hübūtından
Güẕār itdikde beş biñ elli iki sāl-i devrānī

9482 Derendon nāmına bir pādişāh-ı memleket-ārā
Sitanbul şehrine mālik olup ber-vech-i şāhānī

9483 O rütbe şevket ü iclāl ile żabṭ itdi dünyāyı
Firengisṭān u Rūm'a ʿazm idüp baḥrāni berrānī

9484 Selāṭīn-i cihān fermān-ber-i ecnādı olmışdı
Ḳayāṣır olmış idi sū-be-sū münḳād-ı fermānı

9485 Yedi pāre cibāl-i şāhiḳi şāmil olan yer kim
Sitanbul şehriniñ ḥālā maḥall-i üss-i bünyānı

9486 Maḳām-ı dil-güşāya bir medīne ṭarḥ olunmışdı
Tamām olduḳda ol şehriñ buyūt u dār u ḫānānı

9487 Niçe eyyām anda tāc-dār-ı ʿālem olmışdı
Nigīn-i ḥükmine rām eyleyüp dīv-i Süleymān'ı

9488 Muḥaṣṣal kendüden ṣoñra anıñ evlād-ı ṣulbinden
On iki ḥākim-i ḥāsim olup ber-taḫt-ı sulṭānī

9489 Olup her birisi maḥsūdü'l-aḳrān ṣadr-ı şāhīde
Bulunca cümlesi babası gibi rifʿat-i şānı

9490 Cenāb-ı Ḥażret-i Ādem Ṣafī vaḳt-i hübūṭından
Varup beş biñ yedi yüz elli sāle ʿālem-i fānī

9491 Diyār-ı Rūme-i Kübrā ki ḥālā ḳavm beyninde
Ṣaḥīḥi rīm papa şehri ile bulmışdı ʿunvānı

9492 Ḥudūṯ itmişdi Ḳosṭanṭīn Şeh nāmında bir dāver
Cihān-dār-ı ḍalālet-iştihār olmaġla ekvānı

9493 Bülend-i ṣīṭ-i ḳahrı ṭoldurup āfāḳı ser-tā-ser
Ḳılup münḳād-ı fermānı selāṭīn-i cihān-bānı

9494 İdüp şarḳ u şimāli ḳabża-i şemşīrine tesḫīr
Diyār-ı Makedon'a geldi aldı niçe büldānı

[233b]

9495 Diyār-ı Rūmili'ye Makedon dirdi ehālīsi
Gelince rīm papadan Şāh Ḳosṭanṭīn ü aʿvānı

9496 Ayaġı tozı ile şehr-i İstanbul'ı feṯḥ itdi
O demde ḥākimi nesl-i Derendon ḫān-ı Naṣrānī

9497 Muḳāvim olmaġa menʿ itmege gerçi çalışmışdı
Żarūrī pāy-i taḫtın terk idüp ḳıldı gürīzānī

9498 Çekildi kendüsi üftān u ḫīzān ġayri iḳlīme
Gürūh-ı Rūmiyān'ıñ oldı Ḳosṭanṭīn sulṭānı

9499 Muḳaddem daḫi icmāl üzre ẕikri sebḳat itmişdi
Kiyāset üzre idi ṭabʿ-ı Ḳosṭanṭīn-i Yūnānī

9500 Sitanbul içre āṣār-ı kenāyis bīʿalar vardır
Ḫuṣūṣā At Meydānı'ndaki resm-i ṭılısmānı

9501 Bütün īcād-ı Ḳosṭanṭīn olmak üzre mervīdir
Mesīḥī dīnine mesbūḳdur saʿy-i fırāvānı

9502 Rehābīn-i Mesīḥiyyīn içün bir deyr yapmışdır
Olup beyne'n-Naṣārā Deyr-i ʿAzrā'īl ʿunvānı

9503 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ Cāmiʿi semt-i cenūbında
Binā itmişdi ol bīʿa ki baʿż-ı naḳż-i bünyānı

9504 Nümāyāndır velākin ekṣer-i āṣārı maḥv olmış
Mürūr-ı dehr ile gelmişdi iżmiḥlāl-i cüdrānī

9505 Daḫi bir bīʿa rūḥ-ı Ḥażret-i Yaḥyā içün yapdı
Ayaṣofya cenūbīsinde ol şāh-ı Mesīḥānī

9506 Ayaṣofya-yı Ṣuġrā ġālibā anıñ esāsında
Binā olmış ola ber-muḳteżā-yı ʿakl-i insānī

9507 Otuz yıl ḥākim-i Ḳosṭanṭıniyye oldı Ḳosṭanṭīn
Yerine oġlı İlyanos oldı şāh-ı gebrānī

9508 Ḳarār itmişdi yüz seksen sene evlād-ı Ḳosṭanṭīn
Miyānında ḫilāfet salṭanat eyyām-ı devrānı

9509 Olup her birisi bir tāc-dār-ı taḫt-ı İstanbul
Ḳılup her biri dīn-i ʿĪsevī iḥyāsın aḥyānī

9510 Ẓuhūrı olmış idi zümre-i āteş-perestānıñ
Mecūs olmaġla aṣlā sevmeyüp aṣḥāb-ı evṣānı

9511 İki ḳavmiñ muʿādāt üzre idi dā'imā ḥāli
Sitanbul şehrine gelmişdi ol yüzden perīşānī

9512 Selāṭīn-i Naṣārā ʿĪsevī dīnin ṣıyānetde
Ḥavāriyyūn daʿvāsın idüp kıssīs ü ruhbānı

9513 O dem Aston Bānū taḫt-ı Rūm'a şehriyār oldı
Murād itmişdi iṭfā eyleye āteş-perestānı

9514 Mesīḥī dīnin ibḳāya o rütbe saʿy itmişdi
Mecūsuñ başlamışdı sönmege ḳānūn-ı ṭuġyānı

9515 Bu daʿvāda iken şehr-i Sitanbul'da iki fırḳa
Sarāy-ı ʿĪsevī kim der-civār-ı At Meydānı

[234a]

9516 Ḳayāṣır ol sarāy-ı rūḥ-efzāda olurlardı
Ziyāret eyler idi ol sarāyı ḳavm-i Naṣrānī

9517 Sarāy-ı Şāh Aston'da tecemmuʿ eylemişlerdi
Gürūh-ı ʿĪsevīlerle mecūsuñ rū-şināsānı

9518 İki fırḳa o yerde dīn ü meẕheb baḥṣin eylerken
Miyānda vāḳiʿ olup ḳīl ü ḳāl-i dīn-i buṭlānī

9519 Ḳılup her biri kendi dīn-i bed-āyīnini tercīḥ
İdüp her zümre kīş-i bāṭılın tafḍīl-i ḥaḳḳānī

9520 Cidāl olup cedel hem ḳīl ü ḳāli ṣūret-i ḳatle
Girüp iki ferīḳıñ azġışup taḍlīl ü ṭuġyānı

9521 Mesīḥī'yle mecūsī birbirine girdiler anda
Virüp daʿvālarına fayṣal-i şemşīr-i burhānī

9522 Arada ḥüccet-i ḳāṭıʿ yine seyf idi daʿvāya
Duʿā-yı seyf oḳurdı nuṣrete tekfūr-ı Naṣrānī

9523 Mecūse oldı Aston Şāh üstün intiṣārıyla
Mesīḥīler gürīzān itdirüp āteş-perestānı

9524 Mesīḥī zümresinden baʿż-ı deccāli ḥavāleyle
Ḳılıçdan geçirildi buldı külliyyetle ḫıẕlānī

9525 Ayaṣofya ḳarībinde olan āteş-gede ol dem
Anıñ ḫar-püşte resminde idi bünyād-ı bünyānı

9526 O şenīdle yıḳup yaḳup berāber itdiler ḫāke
Söyündi dūd-mān-ı zümre-i aṣḥāb-ı nīrānī

9527 Ol eṣnāda Sitanbul tāc-dārı şāh-ı vālā-cāh
Görür rü'yāda bir maṭbūʿ u enver şekl-i insānī

Rü'yā-yı Aston Bānū Bānī-yi Deyr-i Mesīḥānī

9528 Egerçi ẓāhiren ḥüsn ü cemāli vaṣfdan bīrūn
Velākin hey'et-i rūyi celāl-efzā-yı rūḥānī

9529 Ḫiṭāb idüp dimiş ey pādişāh-ı ḳavm-i Rūḥu'llāh
Eger şerʿ-i Mesīḥ üzre dilerseñ ḥıfẓ-ı Rabbānī

9530 Sitanbul içre yap bir maʿbed-i vālā-yı bī-hemtā
Cihānda olmaya bünyādınıñ mānend ü aḳrānı

9531 Ola Kaʿbe-ṣıfat aʿlā meʿābidden mesācidden
Gele aḳṭār-ı dünyādan anıñ züvvār-ı ẕī-şānı

9532 Bu ḥāletle teyaḳḳuẓ geldiginde añа rü'yādan
Teyaḳḳun itdi kim bu gördigi rü'yā-yı Raḥmānī

9533 Menām u yaḳaẓa beyninde müşāheddi ol ḥālet
Bu emri kendüye cezm eyledi ilhām-ı Sübḥānī

9534 Olup Aston Bānū ḫıdmet-i me'mūreye ʿāzim
Şurūʿ itdi bināya eyleyüp teşmīr-i dāmānī

9535 Fireng ü Rūm u Rusya Makedon'a nāmeler yazdı
Medāyin'le Ṣaḳalbe Engürüs'e ḳıldı fermānı

[234b]

9536 Ḳamunuñ taḥt-ı ḥükminde mühimmāt-ı binā cümle
Müheyyā ola miʿmār u mühendis kār-dānānı

9537 Bu deñlü çoḳlıġı pek az zamānda ḳıldı āmāde
Bütün cemʿ eyledi bir mevżiʿe aʿyān u erkānı

9538 Sitanbul'a getürdüp her birin iḳlīm-i āḫerden
Ser-i miʿmār olup Aġnadyos nāmında Naṣrānī

9539 Ne deñlü var ise āhen-gerān ressām u naḳḳāşān
Muṣavvirler bulındı her biri Bihzād-ı yābānī

9540 Ḳılup beş biñ hüner-ver ile on biñ ʿāmil-i üstād
Yüzer miʿmār ile her gün binā emrinde pūyānī

9541 Ser-i miʿmār-ı üstādān olan Aġnadyos el-ḥaḳḳ
Olup ṣānī-yi Baṭlamyus sālār-ı ḥakīmānī

9542 Şurūʿ-ı maʿbed-i vālā güninde iki biñ aġnām
Daḫi biñ kāv ḳurbānī olup teʾsīse şükrānī

9543 Nefāyis niçe elvān-ı niʿam iṭʿām olunmışdı
O gün daʿvet idüp bī-ḥadd mesākīn u faḳīrānı

9544 Virildi daḫi üç biñ kindinār-ı sīm-i ḫālişden
İdüp iġnā-yı muḥtācān liʾllāh ol kerem kānı

9545 O ʿahdiñ ışṭılāḥı idi kim her kindinār-ı sīm
Biñ aḳça üzre rāyic idi der-esvāḳ-ı sulṭānī

9546 Ḥisāb olunsa yüz biñ aḳça olur otuz kerre
O gün iṭʿāmdan ṣoñra olup inʿāma şāyānī

9547 Daḫi şol vech ile neẕr eyledi Aston Bānū kim
Bināsı maʿbediñ ḫayr ile ger bulursa pāyānı

9548 Daḫi kendi ḥayātında ḳarīn olursa encāma
Zer-i ḫālişden üç biñ kindinārıñ ola iḥsānı

9549 Şurūʿında ne miḳdār ise beẕli sīm-i ḫālisden
Ḫitāmında ola altundan menẕūr-ı ḫākānī

9550 Ne deñlü var ise maḥbūs-ı mücrim taḥt-ı ḥükminde
O yevme iḥtirāmen eyledi ıṭlāḳa erzānī

Rü'yā-yı Aston Bānū Şāh

9551 Bu da bir ḥikmet-i maḫfiyyedendir kim yazar ʿĀlī
Menāmında görür Aston bir rü'yā-yı Raḥmānī

9552 Ne deñlü var ise eṭrāfdan gelmiş mühendisler
Şehinşāhıñ o vech üzre ṣudūr itmişdi fermānı

9553 Birer resm eyleye her bir mühendis maʿbediñ ṭarḥın
Tamāmen yerleşe ḳalbinde şāhıñ resm-i bünyānı

9554 Yazup her bir mühendis resmini ber-vefḳ-i istiʿdād
Olup her biriniñ āṣārı maʿrūż-ı ḫıdīvānī

9555 O rütbe ihtimām itmişler idi resm-i bünyāda
Biriniñ resm-i ṭarḥı olmadı maḳbūl-i şāhānī

[235a]

9556 Bu mersūmātdan ġayri ʿaceb bir resm-i maṭbūʿa
Olur mı dest-res āyā diyüp Aston-ı ḥaḳḳānī

9557 Bu efkār ile der-ḫ̔āb oldığında şāh-ı vālā-cāh
Menāmında görür bir pīr-i ḫaḍrā-pūş u nūrānī

9558 Ne ḫaḍrā-pūş belki Ḫıżr idi ol pīr-i ṣāḥib-hūş
Ṭurup ḫāmūş mānend-i sürūş ol serv-i rıḍvānī

9559 Elinde bir mücellā levḥ-i sīmīn-i muṣaffā kim
Muḥallā resm-i maṭbūʿ üzre bir taṣvīr-i rūḥānī

9560 Budur resm-i ṣaḥīḥi Ayaṣofya'nıñ didi işte
İrā'et eyledi tebşīr ile ol resm-i bünyānı

9561 Ayaṣofya ne güne maʿbed-i vālā dinildikde
Cevābında seniñ bünyādıñ olan maʿbed-i ḫānī

9562 Daḫi aʿlādır andan diyerek ol resm-i mersūmı
Eline virdi şāhıñ eyledi taʿlīm-i sirrānī

9563 Ayaṣofya ʿibādet-gāh-ı ehlu'llāh dirlerdi
Lisān-ı Rūmiyān'da naʿt olup ol lafẓ-ı Yūnānī

9564 Olunca ḫˇābdan bī-dār şāh-ı maʿrifet-āṣār
Didi Aġnadyos'ı çaġırıñ gelsün şitābānī

9565 Seḥer vaḳti idi geldikde ol miʿmār-ı şīrīn-kār
Elinde bir ṭabaḳ sīmīn levḥa resm-i bünyānī

9566 Ḥużūr-ı şehriyāre ʿarż idince resm-i maṭbūʿı
Görür kim ḫˇābda ʿarż olunan taṣvīrdir anı

9567 Öpüp ber-ser ḳılup taʿẓīm ile iẕʿān itmişdi
Taʿalluḳ itdigin vaẓʿ-ı esāsa iẕn-i Rabbānī

9568 Cebīnin secde-i şükr ü niyāza eyledi ber-ḫāk
Cenāb-ı Ḥaḳḳ'a iẓhār eyledi ḥamd-i firāvānī

9569 Esās-ı maʿbed-i vālāya istiḥkām-ı mebnāya
Kemāl-i ihtimām üzre ḳılındı ṣarf-ı imkānī

9570 Sitanbul mecmaʿu'l-baḥreyn olmaġla buḫārından
Tezelzül iḳtiżāsıyla anıñ iḥkām u itḳānı

9571 Şu vech üzre münāsib görülüp bünyād emrinde
Tamāmında binānıñ olmaya īrāṣ-ı ḫüsrānī

9572 Ayaṣofya zemīni gibi tecvīf olunup altı
Ola ṣahrīc-ı mā-ḥafr oluna mā-taḥt-ı bünyānı

9573 Olurdı hem tezelzülden berī hem vaḳt-i ḥācetde
Sitanbul ḫalḳı ābı ider şād-āb-ı Rabbānī

9574 Getürdüp her diyārıñ tecribe ḳaṣdıyla ḫākinden
Birer kerpiç düzüp yeyni girān her neyse evzānı

9575 Rodos ṭoprağı sā'irden eḫaff hem elṭaf olmağla
Ṭılā vü iltişāḳa gördiler ol ḫāki çesbānī

9576 Anıñçün ḳubbe-i ʿulyāsını sā'ir ḳıbābıyla
Rodos ḫākiyle bünyād itdi müzdūrān-i sulṭānī

9577 Bu emre ḥākimi meʾmūr olup saʿy-i belīğ itdi
Ḫitāmında olup mevʿūd-ı luṭf-i pādişāhānī

[235b]

9578 Ser-i miʿmār olan Aġnadyos-ı maʿrifet-meʾnūs
Ḳılup bünyādı istiḥkāma ber-reʾy-i ḥakīmānī

9579 ʿAḳāḳīrü'l-ʿaṣāfīr ile mevsūm bir şecer buldı
Şarābın muttaṣıl ḳaynatdı muḥkem niçe ḳazġānı

9580 Kireç alçı ile mezc eyledi ol āb-ı maṭbūḫı
Biri birine bend itdi anıñla seng-i cüdrānı

9581 Yapışdırmaḳda ṭutḳaldan ziyāde idi teʾşīri
Künād üzre müreccaḥ idi anıñ belki itḳānı

9582 Sekiz dāne muṣannaʿ seng-i summāḳī getürtmişdi
Ḫabeş'den ḳaṭʿ olunmışdır diyü naḳl itdiler anı

9583 Münaḳḳaş idi dil-keş idi ġāyet ol direkler kim
Leṭāfetde naẓīrin görmemişdi çeşm-i insānī

9584 Aña merbūṭ idi maḳṣūresiyle künbed ü miḥrāb
Sekiz pāyende üzre ḳonmış idi cümle ḥīṭānı

9585 Yazar baʿż-ı müverriḫ Atina şehri ya Filaḳos
Olup İskender-i Rūmī'ye dārü'l-mülk-i sulṭānī

9586 Ḫalīlu'llāh ʿaṣrında mülūk-i ḳavm-i tersādan
Binā itmişdi ol yerlerde Ulyalo'dur ʿunvānı

9587 Muʿaẓẓam bir kenīseydi ḫarāb olduḳda naḳżından
Alındı ol ruḫām-ı sürḫ-i fām-ı deyr-i sulṭānī

9588 Binānıñ ʿarş u ferşi mermer-i summāḳi bi'l-cümle
Cezā'irden gelüp vaż' eyledi üstād-ı bünyānı

9589 O sebzīn-reng ü laʿlīn-fām olan mermer direkler kim
Ayaṣoluḳ'la Miḫalic'den geldi şitābānī

9590 Münaḳḳaş mermer-i aḫżar gelüp Şām u Ḳaraman'dan
Ḳonıldı ol muʿallā deyre ber-resm-i Süleymānī

9591 ʿAlā ḳavlin yedi yılda mühimmātı tamām oldı
ʿAle'ṣ-ṣıḥḥa sekiz yıl iki ayda buldı pāyānı

9592 Kireçle ṭaşı āmāde idi deyriñ ḳarībinde
Bulunmışdı o vech üzre binānıñ semt-i āsānı

9593 Ayaṣofya bināsında mürūr itmişdi bir miṣli
Bu deyriñ de bināsında ḳalup cüz'īce noḳṣānı

9594 Meger Aston Bānū'nuñ daḫi mālı ḫazā'inde
Dükendi ḳalmadı itmām-ı ḫayra tāb-ı imkānı

9595 Nefād-ı māla istiḫyā ile taʿvīḳ eylerdi
Uṣandım dirdi neccārāna göstermişdi keslānī

9596 Şemātetden taḫarrüz eyleyüp aḥvālin açmazdı
Bilürdi kendüye teşmīt ider emṣāl ü aḳrānı

9597 Nefād-ı mālına noḳṣān-ı ḫayra farṭ-ı ġayretden
Geh iẓhār-ı peşīmānī iderdi gāh nālānī

9598 Yine bir şeb ġam u endūh ile tenhāda aġlarken
Teveccüh eyleyüp dergāh-ı Mevlā'ya melūlānī

Münācāt-ı Aston Bānū be-Dergāh-ı Ḳāḍı'l-Ḥācāt [236a]

9599 Yüzin ḫāk-i meẕelletde kemāl-i istikānetle
Ḳoyup dergāh-ı ʿizzetde münācāt itdi sirrānī

9600 Tażarruʿla niyāz itdi dü-destin anda bāz itdi
Biraz sūz u güdāz itdi didi ey şāh-ı şāhānī

9601 Gerek mücrim gerek tā'ib gerek muḫṭi' gerek ṣā'ib
Ḳapuñdan var mı bir ḥā'ib eger münḳād eger cānī

9602 Ḫudā sensin ḳılan çāre ḳamu ebrār u füccāra
Müsülmānāna küffāra idersin luṭf u iḥsānı

9603 Sen ol Ḫallāḳ-ı ʿālemsin ʿibāda Rabb-i erḥamsın
Ḳamu esrāra aʿlemsin bilürsin remz ü iʿlānı

9604 Münācātın tamām itmeksizin der-ḫᵛāb olduḳda
Yine Aston Bānū gördi bir rü'yā-yı Raḥmānī

9605 Menāmında görür kim deyr-i mezbūra şurūʿından
Muḳaddem kendüye ẓāhir olan ol pīr-i nūrānī

9606 Yine ẓāhir olup didi elem çekme melūl olma
Delālet itmege geldim seni bir kenze sirrānī

Rü'yā-yı Ṣāniye-i Aston Bānū-yı Bānī

9607 Ben ol pīrim ki itmişdim irā'et resm-i bünyādı
Saña rü'yāda taʿlīm eylemişdim kār-ı bünyānı

9608 Melek gibi yeşiller giymiş ol nūr-ı mücessem kim
Ḳılup Aston Bānū'yı yine tebşīr-i rūḥānī

9609 Lisān-ı ḥālle dirmiş Ebu'l-ʿAbbās olan Ḫıżr'ım
İrā'et itmege geldim saña kenz-i firāvānī

9610 Silivri Ḥışnı ḳurbında olan üç peşte-i bālā
Müheyyā zīr-i ḫākinde var al bir genc-i pinhānī

9611 Kebūdī-fām bir bozurg ruḫām altında medfūndur
Saña itmām-ı ḫayr itmek içün Ḥaḳḳ kıldı erzānī

9612 Baḳırla tuc ile memzūc olup taṣnīʿ olunmışdır
Yedi dāne muʿallā ḫüsrevānī ḫum-ı şāhānī

9613 Ser-ā-pā sīm u zerle her biri leb-rīzdir ḥālā
Müsaḫḫardır saña didikde Bānū-yı cihān-bānī

9614 Olup bī-dār ḫˇābından derūnın şād-veş buldı
Bilā-teʾḫīr itdi ol maḥalle ʿazm-i pūyānī

9615 Cenāb-ı pīriñ iḫbār itdigi vech üzre vardıḳda
Aradı daḫme-āsā buldı ol gencīneyi bānī

9616 Ne genc ol daḫme-i Afrāsiyāb'ıñ naḳd-i vaḳtiydi
Cevāhirle muraṣṣaʿ idi her kūp-i ḫıdīvānī

9617 Velākin açması müşkil degil alınması ḳābil
Bulamazdı arasa dīv u ʿifrīt-i Süleymānī

9618 O genc-i şāyeġānı rāyegān Aston Bānū'ya
Müyesser itdi kim Mevlā mükemmel ola noḳṣānı

9619 Nuḳūd-ı genci sīm u zer evānīsiyle naḳl itdi
İdüp leb-rīz ü māl-ā-māl niçe kenz-i sulṭānī

9620 Ṣafā-yı ḳalb ile ṣarf eyledi itmām-ı deyr itdi
Güzel ḫayr itdi bünyād-ı ʿaẓīmi buldı pāyānı

[236b]

9621 Kimi erbāb-ı tārīḫiñ Ayaṣofya budur dirler
Yeriyle aṣlı yoḳ dir ṭayy ider aḥvāl-i bünyānı

9622 Kemīne nāẓımıñ İdrīs u ʿĀlī'den rivāyetle
Bu naẓm-ı sādesinde ẕerre-veş yoḳ rayb ü noḳṣānı

9623 Tevārīḫ-i selefden ihtimām üzre tetebbuʿla
Teyaḳḳun eyledim kim deyr-i Aston-ı cihān-bānī

9624 Ayaṣofiyye'den ġayri muṣannaʿ deyr-i vālādır
Teḫālüf üzredir zīrā binānıñ vaḳt ü ezmānı

9625 Eger Kūçek Ayaṣofya dinilse andan aḳrebdir
Velākin başḳadır anıñ daḫi bünyād u ʿunvānı

9626 Muḳaddem ẕikri sebḳat eyleyen āteş-perestānıñ
ʿİbādet-ḫānesin hedm eylemişdi ḳavm-i evs̱ānī

9627 Yerine ġālibā bu maʿbedi raġmen binā itdi
Şeh-i Aston Bānū göricek rüʾyā-yı Raḥmānī

9628 Mürūr-ı dehr ile cāʾiz ki bünyānı ḫarāb olsun
Yaḫūd hedm eyleye bir maṣlaḥatla ḳavm-i Naṣrānī

Vaṣf-ı Maʿbed-i Aston-i Bānī

9629 Muḥammed Ḫān fetḥinde degildi ġālibā mevcūd
Lisāna gelmedi zīrā o deyriñ vaṣf u tibyānı

9630 Binā-yı deyr-i ṣāḥib-ḫayr yaʿnī maʿbed-i Aston
Ḳamu deyre olup üstün bulup encām u pāyānı

9631 Yapıldı sīm u zerden iki cānibde sekiz dāne
Muṣannaʿ şemʿ-dānlar şemʿ-i kāfūr idi sūzānī

9632 Yanup şeb-tā-seḥer işʿāl iderdi nūrı āfāḳı
Aṣılmışdı ḫuṣūṣā altı biñ ḳandīl-i nūrānī

9633 Ḳanādīliñ uruldı her biri bir sīm zencīre
Olup āvīze zīr-i ḳubbeden çün mihr-i raḫşānī

9634 Mücevher sīm u zer ile muraṣṣaʿ tuḥfeler geldi
Hediyye olmak üzre gönderüp şāhān-ı gebrānī

9635 Selāṭīn u mülūküñ deyre irsāl itdigi tuḥfe
Ṣayılsa yoġ idi yıldız ḳadar aʿdād u pāyānı

9636 Ṭırabzonī zer u sīm ile taṣnīʿ itdirüp cümle
Ḳoyup iki sütūn mābeynine Aston-ı şāhānī

9637 Bütün ebvābı zer-kār eyleyüp terṣīʿ ḳaṣd itdi
Cevāhir vażʿ idüp derc eyleye yāḳūt u mercānı

9638 Naṣīḥat itdi baʿż-ı aṣdıḳāsı şāh-ı devrāna
Didi bu deyr-i fānīden beḳāya ʿazm-i pūyānī

9639 Muḳadder oldıġında sizlere aḫlāf-ı ẕī-şānıñ
Ṭamaʿla refʿ ide yāḫud gelüp bir ḳavm-i nefsānī

9640 Bize altun gümüş cevher gerekdir diyü ebvābı
Yerinden hedm u ġāret eyleye ol vaḳf-ı ẕī-şānı

[237a]

9641 Velākin şöyle vaż‘ olunsa kim ebvāb-ı zerrīni
Yerinden nehb u ġāret itmeniñ olmaya imkānı

9642 Ṭılā vü sīm ile ba‘ż-ı cevāhirden iẕābeyle
Dögüp tecmīd olundı revzen ü bābı ḥakīmānī

9643 Temāşā eyleyen ṣāfī cevāhir ẓann iderlerdi
Anıñla daḫi ḥāṣıl oldı maḳṣūd-ı ḫıdīvānī

9644 Ḳılup iḥyā-yı dīn-i ‘Īsevī’de kendi zu‘mınca
Şeh-i Aston Bānū eyleyüp teşmīr-i dāmānī

9645 Yazılsa cümle zīb u zīneti tafṣīl ile deyriñ
Geçerdi ḳubbe-i ‘ulyāsı vaṣfı ṭāḳ-ı Keyvān’ı

9646 Eger ‘ārif ise deyriñ bu miḳdār-ı işāretle
Kemāl-i künhine vāṣıl olur ber-vech-i īḳānī

9647 Be-tevfīḳāt-ı Sübḥānī bulınca deyri pāyānı
Ḳılup Aston-ı bānī Ḥaḳḳ’a ḥamd-i ṣad hezārānī

9648 Żiyāfet eyleyüp ber-‘ādet-i dīrīne-i şāhī
Mesīḥiyyīni iṭ‘ām itdi deyr içre mülūkānī

9649 O rütbe beẕl-i envā‘-ı ni‘am itdi mesākīne
Zer ü sīm ile leb-rīz itdi herkes ceyb ü dāmānı

9650 Ṣanādīd-i Naṣārā’ya cevāhir baḫş idüp vāfir
Dinān-ı seb‘adan ṭaġıtdı emvāl-i firāvānı

9651 Ḳapudan kūşe-i miḥrāba dek secdāt-ı şükr itdi
Gerek bānī gerek yanındaki enṣār-ı Naṣrānī

9652 Murād itmişdi kim maṣrūf-ı deyri meblaġ-ı ṣarfı
Neye bāliġ olur derk eyleye iḫrāc-ı bünyānī

9653 Getürdüp defter-i ʿummāl u ırġad u mühimmātı
Çaġırdup cümle nuẓẓār-ı bināsıyla ecīrānı

9654 Ser-i miʿmār olan Aġnadyos'ı cümle üstādı
Mühendislerle cemʿ itdi bütün eşyā-fürūşānı

9655 Yedinde dilli defter var idi her ḥarfiniñ başḳa
Firādı söyledüp her fırḳayı sirrāni cehrānī

9656 Emīn-i ebniye daḫi ṭutardı başḳa defterler
Biri biriyle taṭbīḳ eyledi maḥsūb idüp anı

9657 Nüẕūrāt u hedāyā-yı tuḥafdan māʿadā deyre
Ḫazā'inden olan maṣrūf-ı naḳd-i pādişāhānī

9658 Ḥisābı görülüp ṣaḥḥ çekilüp defterleri cümle
Olup fi'ātı ile ʿarża-ı şāh-ı cihān-bānī

9659 O ʿaṣrıñ rāyicü'l-vaḳtiydi ekṣer aḫẕ u iʿṭāda
Mürūr itmişdi ẕikri kindinār olmaġla ʿunvānı

9660 Olan maṣrūf üç yüz biñle dört yüz kindinār idi
Bütün altun idi her kindinār-ı naḳd-i sulṭānī

9661 Anıñ bir kindinārı biñ filoriden ʿibāretdir
Olup her bir filori dirhem-i şerʿīniñ evzānı

[237b]

9662 Otuz dört kerre yüz biñ kāmilü'l-evzān altun kim
Ḥisāb itseñ olur ḳırḳ kerre yüz biñden firāvānī

9663 Bu maṣrūfātdan ġayri o deyre vaḳf-ı ḫayr itdi
Tamām üç yüz ḳurā vü mezraʿa ḫānān u büldānı

9664 Niçe ḫānūt ü ṭāḥūn niçe ḥammāmāt vaḳf itdi
Mesīḥī şerʿi üzre yazdırup vaḳfiyye-i ḫānī

9665 Fireng ü Rūm u Bulġar u şimāl u Rus semtinden
Niçe aḳṭārdan taʿyīn idüp evḳāf-ı sulṭānī

9666 Şürūṭ-ı vaḳf-ı deyri ḳıldı taʿyīn-i veẓāʾifle
Müseccel itdirüp işhād idüp biʾl-cümle şāhānı

9667 Ġarābet bunda kim altʾay ḳadar ol deyr-i vālāda
ʿİbādet itdi zuʿm-ı fāsidince ḳavm-i Naṣrānī

9668 Meger Aston Bānūʾnuñ esās-ı ʿömrine gelmiş
Mürūr-ı dehr ile bu deyr-i fānī içre vīrānī

9669 Esüp ber-bād idüp bir bād-ı ṣarṣar ṣavb-ı ʿuḳbādan
Tezelzül virdi ḳaṣr-ı zindegānīsin ḳılup fānī

9670 Sütūn-ı ṭabʿı oldı münḥarif Aston Bānūʾnuñ
ʿUrūż itmiş aña emrāż-ı gūn-ā-gūn-ı buḥrānī

9671 Eṭıbbā-yı zamānıñ cemʿ idüp tedbīr itdirdi
Müdāvāt üzre oldı cismine ḥuẕẕāḳ-ı gebrānī

9672 Meger peymānesi leb-rīz imiş bu bezm-i fānīde
Yed-i ümmīdden ḳaldırdı atdı cām-ı devrānı

9673 Tüketse bir kişi āb-ı revānın loḳma-i cismin
Aña cān-baḫş olur mı olsa da tedbīr-i Loḳmānī

9674 Yaḫūd bir tīr kim ḳavs-i ḳaderden ez-ḳażā çıḳsa
Döner mi bir daḫi şaṣtında bulsa remy-i Rabbānī

9675 ʿİlācı bāʿiṣ-i īlācı oldı ḥufre-i ḫāke
Şifāsından eṭıbbā çekdiginde dest-i dermānı

9676 Ser-i hūşın yaturken ḳaldırup bālīn-i ġafletden
Birāder-zādesiydi Şāh Astonyos-i Naṣrānī

9677 Firāş-ı iḫtiżār üzre anı iḫżār itdirdi
Aña birḳaç neṣāyiḥ didi ber-vech-i şefīḳānī

9678 Vaṣiyyet eyleyüp aḫvāl-i vaḳtin aña bildirdi
Didi ey nūr-ı çeşmim ibtihācım cānımıñ cānı

9679 Bilürsin senden özge tāc u taḫta vārişim yoḳdur
Bu menzil-gāh-ı fānīden idince ʿazm-i pūyānī

9680 Ḥiẕā-yı maʿbed-i vālāda bir bālā ʿamūd üzre
Baḳırdan şeklimi taṣvīr itdir vaż‘ idüp anı

9681 Daḫi bir at taṣvīr itdirirsin zīr-i rānımda
Gümüşden iki el resm eyleyüp ber-şekl-i insānī

9682 Bir elma gösterirsin bir elimde sīm-i ḫālişden
Gören ẓann itsün istişmām ider ol sībi rūḥānī

[238a]

9683 Öbür destim tehī seyr eyleyenler ʿibret alsunlar
Bu dehr-i bī-beḳānıñ şehriyār u tāc-dārānı

9684 Bir elma şemmi miḳdārıncadır nefʿi bu dünyādan
Tehī-dest gitmesin īhām eyler pādişāhānı

9685 Benim bānī-yi deyr oldıġımı iẕʿān iden yārān
Duʿā-yı ḫayr ile yād eylesün bu müstemendānı

9686 Vaṣiyyet itdigi vech üzre defnin iltizām itdi
ʿAmūdı naṣb idüp resm itdirüp ol şekl-i bī-cānı

9687 Sipāriş olunan cümle mühimmātıñ ḫitāmında
Yıḳıldı ḳubbe-i maḳṣūre-i bünyān-ı sulṭānī

9688 Bütün āvīzesiyle ḳubbesi deyriñ telef oldı
Gidüp ārāyiş-i ḥüsn ü behā-yı deyr-i ḫāḳānī

9689 Ġażab-nāk oldıġında Şāh Astonyos bu emre
Ser-i miʿmār olan Aġnadyosʾuñ oldı cüyānı

9690 Anıñ taḳṣīrine ḥaml eyleyüp ol ḳubbe-i maʿbed
Ḳatı az müddet içre inhidāma ola erzānī

9691 Siyāset ḳaṣd idüp iḫżār olundı meclis-i şāha
Ṣudūr itdikde tertīb-i cezāya emr-i sulṭānī

9692 Didi Aġnadyos-ı maʿrifet-meʾnūs meclisde
ʿİtāb-ı Şāh Astonyosʾa ḳarşu ḳavl-i ḥaḳḳānī

9693 Şehinşāhā benim ḳatlimde teʾḫīr eyle ẓulm itme
Ġıyābımda tefaḥḥuṣ eyle şāhım ḥāl-i bünyānı

9694 Şeh-i mebrūr yaʿnī bāni-yi ẕī-şānı bu deyriñ
Bināsında o rütbe eylemişdir kim şitābānī

9695 Yıḳılan ḳubbe ez-cümle degildir resm-i ʿādīsi
Beş arşun ṭūli artuḳdur be-fermān-ı cihān-bānī

9696 Didim muʿtāddan ḫāric olup bu ḳubbesi deyriñ
Yıḳılur diyü ṣad bār eyledim iẓhār-ı nālānī

9697 Bilür biʾl-cümle neccārān taḳṣīr itmedim aṣlā
Şehādet eylesünler eyle istinṭāḳ-ı sirrānī

9698 Daḫi ḳānūndan ḫāric idi aldırtdı sürʿatle
Yapunuñ çūb-ı bendin itmedi teʾḫīr-i şāyānī

9699 Nedir luṭfı o demde yalvarup feryād itmişsin
İder mi sūd kim ışġā kelām-ı derd-mendānı

9700 Suḳūṭ-ı ḳubbeye şimdi ol istiʿcāldir bāʿiṣ
Gerek öldür gerek güldür buyur her neyse fermānı

9701 Kelāmın gūş idüp Aġnadyosʾuñ Şāh Astonyos
Tevāfuḳla şehādet itdi emre rükn ü aʿyānı

9702 Siyāsetden egerçi ʿafv olundı bu şehādetle
Velākin kendüye muġber ḳalup ṭabʿ-ı ḫıdīvānī

9703 Yıḳılan ḳubbeniñ tecdīdine fermān buyurduḳda
Beş arşun eski resminden olupdur pest bünyānı

[238b]

9704 Ḳadīmī resmine uymaḳ ne mümkin zīb u zīverde
Tekellüfli idi evvelki ṭarḥı belki şāhānī

9705 Ḫazāʾin çoġ idi ṭop otı beglikden virilmişdi
Ser-i miʿmārı ola siyyemā bir pīr-i rūḥānī

9706 O dem kenz-i şehinşāhīde vüsʿat yoġ idi ḳaṭʿā
Anıñçün resm-i evvel ṭarḥınıñ olmadı imkānı

9707 İdüp ṭarḥ-ı tekellüf muḫtaṣarca yapdırılmışdı
Olup sāde güzel tezyīn olunmışdı kemā-kānī

9708 Sütūn üzre olan Aston Bānū resmine daḫi
Tezelzül gelmiş idi ez-ḳażā bā-emr-i Rabbānī

9709 O da Aġnadyos'uñ vażʿ-ı nā-hemvārı olmaġla
Buyurdı Şāh Astonyos fermān-ı ḫıdīvānī

Ḳıṣṣa-i ʿAcībe-i Ser-Miʿmār Aġnadyos ve Mücāzāt-ı Ū be-Cezā-yı Sinimmār

9710 Sütūnı resm-i Aston'ı daḫi Aġnadyos şimdi
ʿAmūd üzre çıḳup muḥkem ḳıla ber-vech-i şāyānī

9711 Şu vech üzre sipāriş itdi neccārāna Astonyos
Ser-i miʿmār resmi yapmaġa çıḳdıḳda ol ānī

9712 Ḳara çavlarını yaʿnī ʿamūduñ bendini cümle
İzāle ideler Aġnadyos'ı niçe ezmānī

9713 ʿAmūd üzre ḳoyup ʿömri olunca mekş ile anda
Mücāzāt-ı Sinimmār ile ola ḳatle erzānī

9714 Ser-i miʿmāra ġāyet ḫāṭırı ḳalmaġla Astonyos
Murād itmişdi kim bu vech ile terk eyleye cānı

9715 Aña bir kimse aṣlā nān u niʿmet virmeye anda
Ḳadīd-i ḳanber ola ḥabs ile ʿaṭşān u cevʿānī

9716 Ezelden böyledir çün ʿādet-i dīrīne-i ʿālem
Ser-i miʿmār olan üstād-ı üstādāna aḫyānī

9717 Be-cāy-ı luṭf u iḥsān maẓhar-ı tenkīl olurlardı
Kerem ümmīdiniñ encāmı olup ḳahr u ḫızlānī

9718 Ḫavernaḳ ḳaṣrını bünyād iden miʿmār-ı şīrīn-kār
Atıldı bām-ı bālādan be-cāy-ı luṭf-i sulṭānī

9719 ʿAlā ḳavlin olup Miʿmār Ḳāsım daḫi bī-cünḥa
Kerem ümmīd iderken maẓhar-ı ḳahr-ı cihān-bānī

9720 Ayaṣofiyye miʿmārı gibi luṭfa bedel oldı
Bir ednā cürm żımnında sezāy-ı ḳatl-i şāhānī

9721 Uruldı derd-mendiñ boynı oynı çıḳmadı başa
Cihāna velvele-endāz iken iʿcāz-ı bünyānı

9722 Daḫi Miʿmār Sinān kim bāni-yi Sulṭān Muḥammed'dir
Anıñ da yoḫ iken kār-ı bināda ʿıdl ü aḳrānı

9723 Mücāzātı anıñ da oldı ber-resm-i Sinimmārī
Ḳażāya virdi boyın ol daḫi bā-emr-i Rabbānī

9724 Süleymāniyye miʿmārı idi ancak rehā bulmış
Sezā-yı luṭf olmış kārınıñ olduḳda pāyānı

9725 Olup evlād u mensūbātı ile maẓhar-ı re'fet
Menāṣıbla virilmiş rütbe-i ʿulyā-yı mīrānī

9726 Çıḳınca derd-mend Agnadyos bālā-yı mīl üzre
Yaparken şekl-i maʿhūdı be-fermān-ı ḫıdīvānī

[239a]

9727 ʿAmūduñ çevresinden bendlerin aldıḳda neccārān
Faḳīr Aġnadyos'a geldi mīl üstinde ḫayrānī

9728 Temāşā eyleyenler ber-hevā maṣlūb dirlerdi
Kimi dirdi urulmış ḳazıġa ber-şekl-i insānī

9729 Kimisi cānlı dirdi kimi cānsız dirdi gördükde
Kimi acırdı kimi dirdi buldı zecr-i şāyānı

9730 Kimi insāf ile dirdi sipihriñ vaż'-ı nā-sāzı
Faḳīri ber-hevā itdi umarken müzd ü iḥsānı

9731 Hebā oldı bu deñlü ḫıdmet-i mebrūresi ḫayfā
Bu devrānda bu mıdır maʿrifet aṣḥābınıñ şānı

9732 Faḳīriñ ḳısmeti yerde tükenmiş gibi bālāda
İḳāmet üzredir şimdi yazıḳ bī-niʿmet ü nānī

9733 Rükūʿ u secdesi yoḳ bir muṣallīdir ḳıyām üzre
Ṣıyāmında żarūrīdir diyüp hezl eyleyüp anı

9734 Aşaġdan yuḳarı ḫılṭ-ı kelām eylerdi züvvārı
İşit sen ḳıṣṣa-i Aġnadyos-ı ehl-i ʿirfānı

Gürīḫten-i Aġnadyos-ı Ḥayāt-me'yūs ez-Bālā-yı Mīl-i Astonyos

9735 Sezinmiş idi Astonyos Şāh'ıñ kendüye ġayẓın
Taraṣṣud üzre idi kendüye īṣāl-i ḫüsrānı

9736 Bir-iki gün mürūrında yazup bālā-yı mīl üzre
Cebinde var idi parmaḳ ḳadar bir ṣaḥfa sirrānī

9737 Devāt u kilk u ṣafḥa eksik olmaz idi yanından
Yazar ḫātūnına kim ḫānede şol muḥkem urġanı

9738 Ser-ā-pā ziftleyüp ol rīsmānı bañа irsāl it
Bañа elbette iblāġ idesin ol ḥabli pinhānī

9739 Vefā-dārı imiş ḫātūn-ı bī-çāre murādınca
Ḳılup ol ḥabl-i ḳayr-endūdı āmāde şitābānī

9740 O tār-ı üstüvārı bir şeb-i tār içre ḫātūnı
Ulaşdırdı atup bālā-yı mīl üzre ḥakīmānī

9741 ʿAmūda bend idüp ṣarmışdı indi mīlden fevrī
Selāmetle zemīni buldığında pāy-i iẕʿānı

9742 Ḳomışdı cebbe vü destārını ol cāy-i bālāda
Nüzūlinden muḳaddem bend idüp ber-vech-i itḳānī

9743 Bütün kendi libāsı idi düzdi kendi taṣvīrin
Aşaġdan yuḳarıya itse diḳḳatle nigeh-bānī

9744 Yine Aġnadyos'ı her gören ḳā'im ṣanup dirdi
ʿAceb geldi m'ola bī-çāreye bir ṣaḳl-i rūḥānī

9745 Meger Aġnadyos'uñ ḳav ile çaḳmaġı ceybinde
Müheyyā idi çaḳdı şemʿasın ḳıldıḳda sūzānī

9746 Ṭutuşdurdı o demde rīsmān-ı ḳayr-endūdı
Ser-ā-pā yaḳdıġında eyledi andan gürīzānī

[239b]

9747 Rehā bulduḳda şanʿatla belā-yı mīl-i şāhīden
Ḳılup tebdīl-i cāme meyl-i ṣaḥrā-yı beyābānī

9748 Vedāʿ itdi ḥelāllaşdı ḥelāliyle ʿiyāliyle
Żarūrī iḫtiyār itdi libās-ı pīr-i ruhbānı

9749 Firengistān'a dek çekildi gitdi anda mekṯ itdi
Seyāḥatle ṭoḳuz yıl anda ḳıldı pūye-gerdānī

9750 Derūnında vaṭan sevdāsı efkār-ı ʿiyāliyle
Anı sevḳ itdi İstanbul'a bā-taḳdīr-i Rabbānī

9751 Yine rāhib-ḳıyāfet geldiginde şehr-i mezbūra
Görüp timṯālini bālā-yı mīl üzre kemā-kānī

9752 Henüz Aġnadyos'uñ hey'et-i mecmūʿası dirdi
Vuḳūf itmiş degil keyfiyyete efrād-ı insānī

9753 Tecāhül üzre istifsār itdikde ehālīden
Fülān deyriñ ser-i miʿmārıdır kim nām u ʿunvānı

9754 Miyān-ı ḳavmde Aġnadyos idi bi-emri'llāh
Żuhūr itmişdi ber-ṭabʿ-ı beşer bir emre ʿiṣyānı

9755 Şehinşāh-ı cihān yaʿnī Cenāb-ı Ḫān Astonyos
Aña ḳahr eyleyüp bu mīl üzre çend ezmānī

9756 Çıḳarmışdı anı bī-āb u nān terk eyleyüp anda
Bu üslūb üzre ḳıldı maẓhar-ı tenkīl-i şāyānī

9757 Ṭoḳuz yıldır ki kendi hālik oldı resmi bākīdir
Görenler ʿibret alsunlar diyü terk itdiler anı

9758 Meẕāḳāne ḫaber-dār oldıġında kendi ḥālinden
Gelüp Aġnadyos'a ol ḫaber ile ẕevḳ u ḥayrānī

9759 ʿİyāliyle görüşmezden muḳaddem vardı bir deyre
Kim ʿAzrā'īl Deyri dirdi añа ḳavm-i gebrānī

9760 ʿAlā ḳavlin helāk olmışlar idi ehl ü evlādı
Anıñçün Deyr-i ʿAzrā'īl'iñ oldı ḳul u ḳurbānı

9761 Mesīḥī dīni üzre ṭāʿate meşġūl olmışdı
Rehābīn içre gūyā var idi terfīʿ-i ʿunvānı

9762 Gelüp nā-gāh bir gün Şāh Astonyos ol deyre
Çaġırdup ḥasbe'l-ʿāde yanına aḥbār u ruhbānı

9763 Fürāden her birin talṭīf idüp şāhāne ṣoḥbetle
Ṣorıldı her biriniñ ism ü resmi semt ü evṭānı

9764 Ne müddetden berü sākin olursız diyü tārīḫin
Nesebde şöhretin ḳıldıḳda istinṭāḳ-ı yeksānī

9765 Tefaḥḥuṣ nevbeti geldikde ol bī-çāre miʿmāra
Ḫilāfı irtikāba olmayup me'lūf-ı tibyānī

9766 Necātın ṣıdḳı içre buldıġıyçün her çi bād ābād
Ben ol Aġnadyos'um diyerek būs itdi derbānı

9767 Dilerseñ ḳahr ile öldür dilerseñ luṭf ile güldür
Mücāzāt itmede yeksāndır ṭabʿ-ı mülūkānī

[240a]

9768 Baḳınca peyker-i Aġnadyos'a çeşm-i ʿibretle
Teyaḳḳun itdi kim ol bī-güneh miʿmār-ı sulṭānī

9769 Ser-encāmın su'āl itdikde bir bir añа naḳl itdi
Gelince Şāh Astonyos'a kārından peşīmānī

9770 Aradan çoḳ zamān geçmişdi gerçi farṭ-ı ḫacletden
Nedāmet vechi üzre itdi istiḥlāl-i şāhānī

9771 Aña şol rütbe ikrām eyledi dir rāvi-i aḫbār
Gelüp Aġnadyosʾa daḫi istiġnā-yı ṣadbānī

9772 Hezārān āferīn miʿmār-ı efsūn-kāra ṣad taḥsīn
Ṭoḳuz yıl göstere destārını bir ṣaḫṣ-ı insānī

9773 İki kerre binā olundı dirler Rūm beyninde
İkinci defʿasında vardır aḳvāl-i firāvānī

Vaṣf-ı Dīger-i Ayaṣofya-i Kebīr der-Ḳosṭanṭıniyye

9774 Yazar tārīh-i Rūmīʾde kitāb-ı ehl-i Yūnānʾda
Ayaṣofya bināsında rivāyāt-ı Mesīḥānı

9775 Rivāyātıń eṣāḥḥı Künhüʾl-Aḫbārʾında ʿĀlīʾniń
Bu vech üzre muḥarrerdir Cenāb-ı Şāh-ı ʿAdnānī

9776 Cihāna pertev-i nūr-ı şühūdı sāye ṣalmazdan
Daḫi İslāmʾa daʿvet itmedin bā-ḥükm-i Ḳurʾānī

9777 Olunca sāl-i daʿvetden iki yüz altmışıncı sāl
Muḳaddem vaż‘ olunmışdı Ayaṣofiyye bünyānı

9778 Sitanbul şehriniń Ḳosṭanṭıniyye ile tevsīmi
Mekīni ismine nisbetledir kim geçdi tibyānı

9779 Mülūk-i Rūmʾdan dört kimse Ḳosṭanṭīn ismiyle
O şehre ḥākim oldı başḳadır tārīḫ-i ezmānı

9780 Muḳaddem oldıġı eyyām-ı biʿṣetden ṣarāḥatle
Mübeyyendir ḥadīṯ-i Muṣṭafāʾdır ṣıdḳ-ı burhānı

9781 Semiyy-i Aḥmed-i Muḫtār olan Sulṭān Muḥammed Ḫān
Ebuʾl-Feṯḥ ile bulmışdı selāṭīn üzre rücḥānı

9782 Alınca ʿanveten Ḳosṭanṭıniyye şehrin aʿdādan
Derūn-ı ḳalʿada mevcūd olan ḥammām u dükkānı

9783 Arażīsinde vāḳiʿ baġçe vü bostānı biʾl-cümle
Daḫi esvāḳda vāḳiʿ ṭavāḥīn ile ḫānānı

9784 Teʿārüf üzre ecr-i miṣl ile īcār olunmışdı
Bütün vaḳf eyledi ol maʿbede ber-vefḳ-i sulṭānī

9785 Fuḥūl-i ʿaṣra imżā itdirüp vaḳfiyye yazdırdı
Veẓā'ifle çerāġ itdi niçe ḫuddām-ı ẕī-şānı

9786 Muʿayyendir şürūṭı ḥāliyā taʿyīn-i Fātiḥ'le
Mü'ebbdir ḳuyūdı naḳż u naḳṣa yoḳdur imkānı

9787 Ḳıyām-ı ḥaşre dek ṭāʿāt olunduḳca derūnında
Muḥammed Ḫān'a ʿā'iddir ucūr u müzd-i şāyānı

9788 Ḫudā ḳabr-i şerīfin ravża-i gülzār-ı ʿAdn itsün
Dem-ā-dem ḳabrini pür-nūr ide envār-ı Ḳur'ānī

[240b]

9789 Veliyyü'n-niʿmetidir ḥāliyā cümle selāṭīniñ
Ḫuṣūṣā nesl-i pāk-i dūd-mān-ı āl-i ʿOṣmānī

9790 Cenāb-ı Fātiḥ'iñ sīr-āb-ı luṭf-ı bī-kerānıdır
Olup her birisi memnūn-ı ḫān-ı cūd u iḥsānī

9791 Revān-ı pāki gülzār-ı cinānda cilve itdikce
Ḫudā aʿḳāb-ı ẕī-şānı olan ḫayl-i ḫıdīvānı

9792 Ḫilāfetde emānetde serīr-i istiṭāʿatde
Dem-ā-dem taḫt-ı devletde olup Bārī nigeh-bānı

9793 Ḫusūṣā ḥāliyā kişver-güşā sulṭān-ı mülk-ārā
Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Maḥmūd Ḫān-ı ẕī-şānı

9794 Mü'ebbed eyleye ṣadr-ı şükūhında selāmetle
Mü'eyyed eyleye emrinde bā-tevfīḳ-i Sübḥānī

9795 Hemīşe leşkerin ḥıfẓ eyleye ḳahr-ı hezīmetden
Muẓaffer ola her ġazvinde bā-imdād-ı Rabbānī

9796 Ne yerde var ise aʿdāsı maʿdūm u helāk olsun
Gerek küffār-ı bed-kārī eger erbāb-ı ṭuġyānī

9797 Be-cāh-ı faḫr-i ümmet şeh-süvār-ı mülk-i ḫatmiyyet
Şeh-i İslām'ı ḥıfẓ itsün ḫaṭādan Rabb-i Deyyānī

Der Beyān-ı ʿİmāret-i Sarāy-ı ʿAtīḳ bi-Ḫulūṣi'n-Niyyeti ve't-Tevfīḳ

9798 Şehinşāh-ı zamān kim tāc-dār-ı ʿālem-i fānī
Gelüp her biri dehre oldılar şāh-ı cihān-bānī

9799 Kimi dünyāyı maʿmūr eyleyüp dīnin ḫarāb itdi
Kimi dünyāda vü uḳbāda dārın ḳıldı vīrānī

9800 Kimi dünyā vü uḳbāsın ser-ā-pā ḳıldı ābādān
Göñül yapmaġla ḫayrāt eylemekle geçdi devrānı

9801 Ḫudā bu Āl-i ʿOşmān'ı ḫaṭālardan emīn itsün
Diyānetle olup her birisi ʿaṣrıñ Süleymān'ı

9802 Fütūḥātı olan yerlerde cāmiʿler binā ḳıldı
Medāris yapdılar vaż' itdiler evḳāf-ı sulṭānī

9803 Kütüb vaḳf eyleyüp çok yerde yapıldı kütüb-ḫāne
Cihāna neşr idüp her biri nūr-ı ʿilm ü ʿirfānı

9804 ʿİmāretler yapup dünyāyı maʿmūr itdiler cümle
Sebīl-i Ḥaḳḳ'da ḳıldı selsebīl-i ḫayr u iḥsānı

9805 Veliyyü'n-niʿmet oldı her biri eyyām-ı ʿadlinde
Ġazā-yı ekber itdi neşr idüp envār-ı īmānı

9806 Cisirler ḳaldırımlar yapdılar eṭrāf u enḥāda
Şehirler ḳaryeler bünyād idüp ber-vech-i ʿumrānī

9807 Niçe kārbān-serālar ḫānlar yapdı şehirlerde
Ḳıyām-ı ḥaşre dek ḫālī degildir ḍayf ü mihmānı

9808 Ḫuṣūsā raġm-ı aʿdā üzre iẓhār-ı ṣalābetle
Sarāy-i pādişāhī yapdılar resm-i ḫıdīvānī

[241a]

9809 Egerçi yapdılar niçe serālar pādişāhāne
Niçe kāşāneler bünyād olunmışdır mülūkānī

9810 Kemīne bendeniñ ḳaṣr-ı dili yıḳılmadı aṣlā
Gerek ḥammāl-i aḫṣābı gerek ʿummāl-i bünyānı

9811 Ücūrından bir aḳça ḳaṭʿına rāżī deġillerdi
Rıżāsın gözler idi herkesiñ ol şāh-ı rıḍvānī

9812 Sitanbul fetḥi ile fāʾiḳu'l-aḳrān olduḳda
Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ yaʿni ol ḫān-ı cihān-bānī

9813 Sekiz yüz elli yedi sāl-i nuṣret-iştimālinde
ʿAzīmet itdi şehriñ ortasında vaż'-ı bünyānī

9814 Hevāsı ḫūb u ābı ḫoş-güvārī yer ararlardı
Maḥall-i mürtefiʿden ḥaẕẕ iderdi ṭabʿ-ı sulṭānī

9815 Süleymāniyye'niñ fī-ḥadd-i ẕātih rifʿat-i arżı
Daḫi vüsʿat yöninden sā'ire olmaġla rüchḥānı

9816 O yer kim ḥāliyā Eski Sarāy'ıñ oldı mebnāsı
Gelüp ol püşte-i bālāyı seyr itdikde pinhānī

9817 Görünce sāḥasından ḥaẕẕ idüp ṭabʿ-ı hümāyūnı
Çaġırdup niçe miʿmārān ü bennāyān-ı bünyānı

9818 O sulṭān-ı cihānıñ kendi resm-i ṭarḥı vefḳınca
Esāsı vaż' olundı yapdırıldı çār erkānı

9819 Ḳuṣūr-ı bī-ḳuṣūrı beyt-i maʿmūrı tamām oldı
Eṣāṣ u ferşi tekmīl olunup ber-resm-i şāhānī

9820 Sarāy-ı dil-güşāsın naḳl ile teşrīf itdikde
Ṣımāḫ-ı şehriyārīye irüp bir ṣavt-ı rūḥānī

9821 O ṣavtıñ lübb-i maʿnāsı bu idi naḳl ider rāvī
Saʿādet-ḫāneyi teşrīf itdi maḳdem-i bānī

9822 Ġalaṭa şehriniñ müsteʿmenīni ceyş-i bī-dīni
Ebu'l-Feṭḥ-i ḫıred-bīni idüp taʿyīr o sulṭānı

9823 Benī-nevʿi içinde söyleşirmiş kim Muḥammed Ḫān
Şeh-i İslām yaʿnī tāc-dār-ı taḫt-ı ʿOṣmānī

9824 Egerçi ḥısn-ı İstanbul'ı aldı ḳavm-i tersādan
Velākin kendülerde daḫi varmış bīm-i tersānī

9825 Sitanbul ortasında kendüyi ḥıfẓ u ḥirāsetle
Binā itdirdi bir ʿālī sarāy-ı pādişāhānī

9826 Hirās-i büt-perestānıyla ol şehriñ miyānında
Teḥāşī üzre sākindir dimişler şāh-ı devrānī

9827 Vücūdı ḳalʿasın ebdān ü ecsām-ı ḳarībānın
Ḥirāset itmek içün eyledi terfīʿ-i cüdrānī

9828 Lisān-ı ḫalḳda gerçi sarāy-ı pādişāhīdir
Ḥaḳīḳatde yapup kendüyi ḥıfẓa sūr-i sulṭānī

9829 Gürūh-ı müşrikīniñ kendüye bu güft ü gūsından
Muḥammed Ḫān'a geldi infiʿāl-i reʾy-i noḳsānī

[241b]

Ẓuhūr-ı Güft u Gūy-i Bünyād-ı Sarāy-ı ʿAtīḳ der-Miyān-ı Efrencān-ı Ġalaṭa

9830 Deġildi cüst u cūdan bir nefes ḫālī umūrında
İṣābet mi ḫaṭā mı itdim āyā kār-ı bünyānı

9831 Bu endīşeyle dā'im gezdiġi yerde ṣorarlardı
Kerāmet dirdi ḫullānı ḫaṭā dirdi baġīżānı

9832 Ol eṣnālarda sālār-ı ʿAcem'den cānib-i Rūm'a
Teveccüh eylemişdi bir sipeh-sālār-ı Īrānī

9833 Uġurlı Mīrzā dinmekle meşhūr-ı cihān oldı
Muḥammed Mīrzā olmışdı anıñ nām u ʿunvānı

9834 Şeh-i Tebrīz olan Uzun Ḥasan neslinden olmaġla
Ekāsir içre bālā-ter idi terfīʿ ile şānı

9835 Cemīlü'l-ḫulḳ mīrzā-yı kerīmü'ṣ-ṣān idi el-ḥaḳ
Maʿārifde ḫuṣūsā az idi emṣāl ü aḳrānı

9836 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ anı istiṣḥāb itmişdi
Olurdı müsteşārı baʿż-ı emrinde ḫulūṣānī

9837 Muraḫḫaṣ idi ṣavb-ı şehriyārīden murādınca
Kelām-ı ḥaḳḳı söylerdi Muḥammed Ḫān'a sirrānī

9838 Cenāb-ı Fātiḥ'i ġāyet severdi lāf itmezdi
Dir idi vardır ecdād-ı ʿiẓāma faż̀l u rücḥānı

9839 Mülūk-i sā'ire taḳdīm iderdi ʿizz ü ḥaşmetde
Bulunmaz dirdi aʿmāl-i ʿasākirde buña ṣānī

9840 Ḫuṣūsā şerʿ-i pāk-i Muṣṭafā ẕeylin teşebbüṣde
Umūr-ı dīne saʿy ü ihtimām u cidd-i sulṭānī

9841 Ziyāde dil-pesendi oldıġıyçün medḥ eylerdi
Muḥaṣṣal pādişāhıñ olmış idi menḳabet-ḫᵛānı

9842 Sarāyıñ nīk ü bed bünyānı emrinde Muḥammed Ḫān
Tereddüd üzre idi çünki sulṭān-ı cihān-bānī

9843 Muḥammed Mīrzā derḥāl meclisde ẓuhūr itdi
Ḳılup ādāb u erkān-ı şehinşāhīde pūyānī

9844 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam döndi Mīrzā'ya ḫiṭāb itdi
Buyurdı ey emīr-i dūdmān-ı şāh-ı Īrānī

Su'āl-i Muḥammed Ḫān der-Keyfiyyet-i Sarāy-ı ʿAtīḳ ez-Mīrzā Muḥammed

9845 Ḫayır-ḫᵛāhān-ı devletden seni ey mīr-i vālā-cāh
Ṣadāḳatde ḳamudan sende buldum faż̀l u rücḥānı

9846 Derūnuñ ṣāfdır āyīne-veş jeng-i derūnīden
Anıñ ben eylemişdim inkisārından gürīzānī

9847 Saña birḳaç su'ālim var cevābın isterim şimdi
Beyān-ı vāḳiʿinde olmasun çün ẕerre kitmānī

9848 Tekellüf ber-ṭarafdır salṭanat ʿunvānını ṭarḥ it
Beni bir mūr farż it kendiñi dehriñ Süleymān'ı[1]

1 Bu mısra Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

9849 Mülūk-i deyre gerçi maʿdeletle ẕıll-i Bārī'dir[1]
Cihāna ḥükmi cārīdir yürür her emre fermānı

9850 Seni ḫāliṣ duʿācım bildiġimdendir bu zaḥmetler
Deġildir sańa egri söylemek şāyān-ı mīrānī

[242a]

9851 Selāṭīn ü ḫavāḳīn-i selef şāhān-ı pīşīni
Tesāmuʿla bilürsin her birin ber-vech-i ḥaḳḳānī

9852 Tevārīḫ u siyerde her biriniń ẕikri sābıḳdır
Bilinmişdir mülūk-i sālifīniń vaṣf ü ʿunvānı

9853 Selāṭīn ü ḫavāḳīne muḫālif vażʿımız neyse
Gerek emr-i meġāzīde gerek āyīn ü erkānī

9854 Mülūke ʿayb īrāṣ eyleyen ḥırṣ u ṭamaʿ maʿlūm
Reʿāyā vü berāyā üzre buḫl ü ẓulm ü ḫüsrānī

9855 Cefā vü cevr ü teklīf-i meẓālim bidʿat ü ikrāh
Daḫi ḫulf-i mevāʿīd ü nevāyib ḥıml-i ḫıẕlānī

9856 Ḫasāset kiẕb-i min-ġayri'ż-żarūre vaʿdini incāz
ʿUhūdün ġayr-i mevṣūḳın-bihā īẕā-yı cīrānī

9857 Mübāhāt ü füsūḳ u ḫūn-ı erbāb-ı emāni'llāh
Tüvānī şuġl-i eṭvār-ı ʿabeṣ isrāf u keslānī

9858 Pesendīde olan aḫlāḳ u aḥvāl-i selāṭīni
Neḥārīr-i selef taḥrīr idüp ber-vech-i itḳānī

9859 Bańa min-ġayri ketm ü iḫticābin söyle bi'l-cümle
Tenaṣṣuḥ ideyim ber-muḳteżā-yı niʿmet ü nānī

9860 Ṣıḳılma her ne ise ʿaybımız bildir bańa luṭf it
Bańa naḳliyle gelmez iġbirār-ı ṭabʿ-ı şāhānī[2]

1 Bu mısra Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.
2 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

Cevāb-ı Mīrzā Muḥammed be-Cenāb-ı Sulṭān Muḥammed Ḫān

9861 Cenāb-ı Mīrzā-yı muḥterem Kisrā-ḥadem ol dem
Muḥammed Ḫān-ı vālā-ḳadre bā-ṣad şerm-i ʿOs̱mānī

9862 Ḫiṭāb-ı müsteṭābıyla didi ey dāver-i dādār
Eger nuṭḳum olursa zīver-i gūş-i ḥıdīvānı

9863 Şehen-şāhā kerīmā ḥamdü li'llāh z̤āt-ı z̤ī-şānıñ
Selāṭīn ü mülūkün āb-ı rūyı cisminiñ cānı

9864 Mülūk-i rāst-bīne doġrı söz te's̱īr ider ammā
Şeh-i ḫod-re'yi taḥvīl itmeniñ olmazdı imkānı

9865 Sen ol sulṭān-ı ʿālem pādişāh-ı heft-kişversin
Kapuñda belki derbān olamazdı Çīn ḫāḳānı

9866 Sitanbul ḥışnını tesḫīr ile tīġ-i z̤afer-dārıñ
Ser-ā-pā bende kıldı emriñe Īrān u Tūrān'ı

9867 Naṣārā devleti ḥālā tezelzül buldı ḳahrıñla
Hirās-i saṭvetiñle dā'imā olmaḳda tersānī

9868 Niçe ḳayṣerleriñ ḳaṣr-ı vücūdın ḳasr idüp yıḳdıñ
Niçe kisrālarıñ meksūrdur eyvān-ı ʿunvānı

9869 Ser-ā-pā Hind ü Sind'i şarḳ u ġarbı cümle ḳorḳutduñ
Tüketdi Türkçesin bu ḫavf ile aḳyāl-i ʿUrbānī

9870 Seniñ bu ḥaşmet ü iclāliñe şāhım muḫālifdir
Miyān-ı şehrde şimdi gelüp bā-şevket-i şānī

9871 Sarāy-ı pādişāhī yapdırup ḥışna bedel ḥālā
Taḥaṣṣun eyleye bir ḳahramān-ı āl-i ʿOs̱mānī

[242b]

9872 Kerīmā bendeñi çünkim ḫayır-ḫāʾhāndan bildiñ
Ṣadāḳatle beni dergāhın[ıñ] bildiñse derbānı

9873 Revā olmaz ki sulṭānım gibi bir şāh-ı devrānıñ
Vasaṭda ola devlet-ḫānesi hem-çün faḳīrānī

9874 Lisān-ı ḫalḳda lāyıḳ mıdır dinsün Muḥammed Ḫān
Sarāyında taḥaṣṣun üzre hem enṣār u aʿvānı

9875 Ġalaṭa şehriniñ küffār-ı Efrencīsi dirlermiş
Miyān-ı şehrde şāh-ı cihānıñ vaż'-ı bünyānı

9876 Mücerred ḥışn-ı ẕātın burc u bārū-yı ḥavāşīsin
Ḫirāset eylemekdir maḳṣad-ı aʿlā-yı sulṭānī

9877 Yed-i tersādan almaḳ ḳalʿayı çoḳ iş degil ammā
Hüner ol ḥışna ide ḫod-be-ḫod ḥüsn-i nigeh-bānī

9878 Dimez mi ḫalk kendi bister-i rāḥatda olsun da
Reʿāyāsı gözetsün rūz u şeb bir şāh-ı devrānı

9879 Bu ḥālet "kullüküm rāʿin"[1] ḥadīşinden ibā eyler
Bu keyfiyyet virir şeyn-i ʿaẓīm-i şān-ı şāhānī

9880 Selāṭīn-i selef dervāze-i şehre binā itdi
Bütün ṭāḳ u revāḳ-ı ḫāneyi bünyān-ı eyvānı

9881 Kenārından nigāh-endāz olurlardı reʿāyāya
Muḥāfıẓ olmaġa āsāndır eṭrāf-ı büldānı

9882 Be-ġāyet Ḥażret-i Sulṭān Muḥammed Ḫān'a ḫoş geldi
Kelām-ı ḥaḳḳ-ı pend-āmīz-i Mīrzā-yı süḫan-dānī

9883 Ġalaṭa ḫalḳınıñ ol daḫl-i nā-bercāsı sulṭāna
Mü'eṣṣir olmış idi hem-çü Efrencī-i ebdānī

9884 Sarāy-ı köhnede ancaḳ iki yıl sākin olmışdı
Perestārān u merżāya olup taʿyīn-i sulṭānī

9885 ʿAmel-mānde olan ehl-i ḥaremden baʿż-ı bānūlar
Yaḫūd muḥtāc-ı tertīb-i cezā mebġūż-ı ḫāḳānī

9886 Bütün Eski Sarāy'a gönderilmek ʿādet olmışdı
İle'l-ān böyle icrā olunur ḳānūn-ı ʿOṣmānī

9887 İdüp ḫūrşīd-i re'yi burc-ı dīger semtine taḥvīl
Ḳarīb-i burc-ı ḥūt olmaġla sulṭān-ı cihān-bānī

1 "Hepiniz (mesul) çobansınız…" Buhārī, "Cum'a", 11; "Husūmāt", 20; "İtk", 16; Müslim, "İmāre", 20.

9888 Leb-i deryāda bir ʿālī sarāy-ı dil-güşā yapdı
Şehirden infiṣāl üzre olup bünyād-ı bünyānı

Şurūʿ-ı Bünyād-ı Sarāy-ı Cedīd-i ʿĀmire der-İstanbul

9889 Niçe miʿmār u üstādān mühendisler birikdirdi
Sarāy-ı nev bināsın ḳaṣd idüp ber-resm-i şāhānī

9890 Burūc-ı āsmān-peymā olan bārū vü berġosı
Ḳılındı ḳalʿadan müfrez be-fermān-ı ḫıdīvānī

9891 Sarāy-ı pādişāhī olmasıyçün ḫalḳ olunmışdı
Sezādır mülteḳa'l-baḥreyn olsa vaṣf-ı ʿunvānı

9892 Egerçi dār-ı sulṭānīdir ancaḳ ḥışn-ı āḫardır
Cemāl-i ṣūret-i şehre o virdi behcet ü ānı

9893 Der-āġūş eyleyüp deryā-yı aḫḍar iki cānibden
Derūnında olan eşcār-ı ḫaḍrā serv-i rıḍvānī

9894 Cinândan gūyiyā bir ḳıṭʿadır ḥüsn ü leṭāfetde
Muḥammed Ḫān'a tesḫīrin Ḫudā ḳılmaġla erzānī

[243a]

9895 Münāsib yerlere icrā olundı āb-ı ṣāfīsi
Ḫavużlarla idüp işrāb-ı ẕevḳ-i āb-ı ḥayvānī

9896 ʿAṣā-yı himmeti der-dest kendi muʿtemedlerle
Ṣafāsından iderdi ḫıdmete teşmīr-i dāmānī

9897 Cenāb-ı Fātiḥ'i ḫıdmetde pūyān gördigindendir
Vezīrān u emīrānı bütün aʿyān u erkānı

9898 Edā-yı ḫıdmete teşmīr-i sāʿid eylemişlerdi
Olurdı her biri ḥaddince ecr-i şāha şāyānī

9899 O rütbe ḥadden efzūn idi neccārān u müzdūrān
Tamāmen ḳarn-ı kāmilde bulur dirlerdi pāyānı[2]

2 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

9900 Mühimmāt-ı binā ancaḳ sekiz yılda tamām oldı
Sekiz yüz altmış altıda ḳuṣūr u beyt ü eyvānı

9901 Libās-ı aṭlas ü dībā ile cümle zer-ender-zer
Döşendi esʿad-i ezmānda ber-resm-i şāhānī

9902 Ḳudūm-i şehriyārīye mübārek-bād içün yazdı
O aṣrıñ nükte-dānānı niçe tārīḫ-i Saḥbānī

9903 Veliyyüddīn-zāde eşʿar-ı erbāb-ı naẓm idi
Ḫitāma ol daḫi yapmışdı tārīḫ-i belīġānī

9904 Muvaffaḳ olmadı ber-ceste bir tārīḫ-i zībāya
Daḫi aʿlāsınıñ inşādına var iken imkānı

9905 Sarāy-ı dil-güşāya ṭabʿ-ı vālā-yı hümāyūna
Münāsib görmeyüp taʿbīr-i ḫām-ı nā-be-şāyānı

9906 Kimi elfāẓına daḫl itdi kimi ḥaşv-i maʿnāya
Kimi inkār-ı faẓl itdi kimi taḳrīb-i ʿirfānī

9907 Vezāret iştiġāli ġālibā işġāl idüp ṭabʿın
Gidermiş ḫāṭırından ḳuvvet-i taʿbīr-i evzānı

9908 Vezīr-i aʿẓamıydı ol zamān sulṭān-ı ẕī-şānıñ
Ṣadāret-pertevi söyletmedi aṣḥāb-ı ʿirfānı

İnşāʾ-i Cāmiʿ-i Kebīr-i Sulṭān Muḥammed Ḫān der-Maḥmiyye-i Ḳosṭanṭıniyye

9909 Sarāy-ı ʿāmire tecdīdini çünkim tamām itdi
Sekiz yüz altmış altı sāliniñ olduḳda pāyānı

9910 İleʾl-ān Cāmiʿ-i Sulṭān Muḥammed Ḫān dinen maʿbed
Raṣānetle anıñ rūy-ı zemīnde yoḳdur aḳrānı

9911 O vālā cāmiʿiñ bünyādına ġayri şurūʿ itdi
Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ cemʿ idüp ṣad ehl-i bünyānı

9912 Niçe miʿmār u üstādān u mezdūrān cemʿ oldı
Sinānʾı cümleye baş eyledi ol kān-ı ʿirfānī

9913 Şurūʿından muḳaddem cümleye fermānı olmışdı
Bu zībā cāmiʿiñ tarṣīṣ-i bünyānı vü ḥīṭānı

9914 Cemīʿ-i mescide ġālib ola ḥüsn ü leṭāfetde
Raṣānetde metānetde ḳamuya ola rüchānı

9915 O rütbe cidd ü saʿy ü ihtimām olmışdı bünyāda
Gice gündüz içinden çıḳmayup neccār-ı pūyānī

[243b]

9916 Sene yetmiş beşe vardıḳda bünyādı tamām oldı
Şurūʿından sekiz yılda bulınca ḥüsn-i pāyānı

9917 Ruḫām-ı ṣāfdan bir maḥfel ü minberle bir miḥrāb
Yapılmışdır ki hem-çün ebruvān-ı ḥūr-i rıḍvānī

9918 Görenler dāḫilin cennet ṣanup hīç ḫāric olmazdı
Girenler ṣaḥnına añmazdı bünyān-ı Süleymān'ı

9919 ʿAceb envār-ı rūḥāniyyeti cāmiʿ binā oldı
Olup āṣār-ı ṭāʿāt ile her bir seng-i bünyānı

9920 Ḫuṣūṣā ol ruḫām-ı ṣāf-ı ḫurşīd-ittiṣāfında
Nümāyāndır niçe envār-ı cismānī vü rūḥānī

9921 Ḥaremeyn'de olan āb-ı revān-ı pāk-i şādırvān
Revādır añdırırsa teşnegāna āb-ı ḥayvānı

9922 Ḥavālī-yi medārisde olan bostān-ı ser-sebzi
Ol eşcār-ı ḫudā-perverleri ol naḫl-i reyyānı

9923 Temāşā eyleyenler gülşen-i Firdevs ṣanmaz mı
Ḫuṣūṣā pīş-gāh-ı ḳıblede ol ravż-ı sulṭānı

9924 Nigāristān-ı Mānī'ye müşābihdir leṭāfetde
Fevākihle müzeyyen ol nihālān u dıraḫtānı

9925 Ḥayāt-ı cāvidānī baḫş olur ezhār-ı būyāsı
Görenler ol gülistānı diler mi ġayri bostānı

9926 Cenāb-ı Fātiḥ'iñ āṣār-ı ṭabʿ-ı pākidir el-ḥaḳḳ
Ḫudā ḳabr-i şerīfin eyleye gülzār-ı Raḥmānī

Binā-yı Medāris-i Şemān der-İstanbul

9927 O zībā cāmiʿiñ yapdı yemīninde şimālinde
Be-her cānibde dörder medrese ber-resm-i şāhānī

9928 Olup her birisinde on ṭoḳuz ṭullāb içün süknā
İkisi cāmiʿe ferrāş ola ikisi derbānı

9929 Ola ol māʿadādan beş kimesne anda dānişmend
İde her birisi neşr-i ʿulūm ü faż̀l ü ʿirfānı

9930 Sitanbul şehriniñ tā evsaṭında vāḳiʿ olmaġla
Olup her biriniñ ṣaḥn-ı medāris ism ü ʿunvānı

9931 Zamān-ı Ḥażret-i Sulṭān Süleymān Ḫān'da cümle
Menāṣıb ehline ḳonduḳda ber-ḳānūn-i ʿOṯmānī

9932 Onar rütbe muʿayyen ḳıldılar erbāb-ı tedrīse
Anıñla buldı aṣḥāb-ı feżā'il rifʿat-i şānı

9933 Olup her rütbesinde vaḳʿı efzūn ḳadr-i bālā-ter
Bulurlar mevleviyyet rütbesiyle ḥüsn-i pāyānı

9934 İki ḫāric iki dāḫil beşinci mevṣıle oldı
Ṣaḥan altmışlılarla mevṣıle ʿāṣir Süleymānī

9935 Vasaṭ maʿnāsına gelmekle lafẓen ṣaḥn maʿnāsı
Ṭarīḳiñ daḫi oldı ortası ber-resm-i sulṭānī

[244a]

9936 Medāris içre gūyā ol ṣemān reşk-i cinān oldı
Yuḳardan aşağı ġıbṭa iderdi heft eyvānı

9937 Yapıldı her birine bir tetimme semt-i esfelde
Sekizer ḥücreyi şāmil idi ber-resm-i taḥtānī

9938 Üçer ṭālib olurdı her birinde şarṭ-ı vāḳıfça
Behā-yı şemʿ alurdı her biri ez-vaḳf-ı ḫāḳānī

9939 On iki aḳça idi ġālibā şehriyye taʿyīni
Yazar vaḳfiyyede şemʿa-behā-yı derd-mendānī

9940 Medāris yapılup tekmīl olunduḳda tetimmātı
Mücedded bir ʿimāret yapdı ol şāh-ı cihān-bānī

9941 Daḫi merżā içün ol yerde bir dārü'ş-şifā yapdı
Eṭibbā naṣb idüp tedbīr içün anda ʿalīlānı

9942 İki ḥammām-ı vālā yapdı ābād itdi vaḳf itdi
Ḳılup yerli yerinde niçe ḫayrāt-ı mülūkānī

9943 Tetimmāt u ʿimārāt ü debīristān u māristān
Civār-ı cāmiʿ-i vālāda ḥammāmān-ı sulṭānī

9944 Olup bertel-i vāḥid üzre vāḳiʿ resm-i bünyādı
Olundı her biriniñ başḳa başḳa şarṭ-ı iḥsānı

9945 Ḫudā rūḥ u revānın şād ide ol ḫān-ı ẕī-şānıñ
Bunuñ gibi niçe ḫayr-ı güzīne oldı erzānī

Taʿmīr-i Cāmiʿ ü Medrese vü Ḥammām u Türbe-i Ebī Eyyūb ve Tertīb-i Cāmiʿ ü Zāviye-i Şeyḫ Ebi'l-Vefā ʿalā Vechi'l-Merġūb

9946 Sitanbul içre sulṭān-ı cihānıñ cümle ḫayrātı
Beyān olundıġı vech üzre bulup ḥüsn-i pāyānı

9947 Ebū Eyyūb-i Enṣārī ki ẕikri sebḳat itmişdir
ʿAlemdār-ı Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān-ı ʿAdnānī

9948 Mübārek ismi Ḫālid vālid-i ẕī-şānı nāmı Zeyd
Olup enṣār-ı aṣḥābıñ güzīn-i ekmelü'ş-şānı

9949 Vuḳūʿ-ı hicretiñ elli üçünci sāli olduḳda
Muʿāviyye zamānında Yezīd ol aẓlem ü cānī

9950 Reʾīs-i fırḳa-i merẕūle iken ceyş-i İslāmʾıñ
Olup serdār-ı kec-eṭvārı bā-taḳdīr-i Sübḥānī

9951 Götürdi ḫˇāh u nā-ḫˇāh ol ʿalem-dār-ı ciger-dārı
Ġazā ḳaṣdıyla ḳıldıḳda Sitanbul'a ceyş-rānī

9952 Muḳābil oldığında leşker-i İslām küffāra
Cenāb-ı Ḫālid olmaġla şehīd-i bāġ-ı rıḍvānī

9953 Şehādet emri bālāda mirāren sebḳat itmekle
Kümeyt-i kilk-i iʿcāzım idüp ṭayy üzre pūyānī

9954 Hümā-yı rūḥ-ı pāki lāne-sāz olduḳda uçmaġa
Mezār-ı mecmaʿü'l-envārın iḫfā itdi aʿvānı

9955 Muḥammed Ḫān tefaḥḥuṣ üzre idi ḳabr-i pür-nūrın
Arardı Maġribī-āsā defīn-i genc-i şāyānı

[244b]

Der-Beyān-ı Suʾāl-i Muḥammed Ḫān be-Keyfiyyet-i Mezār-ı Ḥażret-i Ḫālid ez-Cenāb-ı Aḳşemseddīn

9956 Gürūh-ı evliyānıñ yüzi aġı Aḳşemseddīn
Cenāb-ı Fātiḥ'iñ şeyḫi beşīr-i feṭḥ-i ḫāḳānī

9957 Bilürken cāy-ı defn-i Ḫālid'i açmadı bir ferde
Suʾāl itdikde bir gün şeyḫden ol ḳabr-i ẕī-şānı

9958 Murāḳıb oldı ol ġavvāṣ-ı baḥr-i keşf ü istiġrāḳ
Bulınca ṣaḥv-ı küllī sāḥil-i baḥre gelüp anı

9959 İşāret ḳıldılar ḥālā mezārı oldığı semte
Delālet itdiler ḳabr-i şerīfe şāh-ı ekvānī

9960 Buyurdı ḥāliyā rūḥ-ı şerīfiyle buluşmışdım
Bize tebrīk itdi feṭḥ-i İstanbul'ı rūḥānī

9961 Teşekkür itdi pāy-i ehl-i şirkiñ inḳıṭāʿından
Buyurdı nūr-ı İslām ile oldı arż nūrānī

9962 Mezārı ḥāliyā budur diyüp bir çūb vażʿ itdi
Size el-ān maḫfīdir bize ḥālen nümāyānī

9963 İrāʾet eyledikde nūr-ı ʿirfānıyla ol ḳabri
Egerçi iʿtimād itdi cenāb-ı şeyḫe rūḥānī

9964 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ yine şeyḫinden niyāz itdi
Hezārān iʿtiẕār u şerm ile ey ḳuṭb-ı Rabbānī

9965 Bu taʿyīn itdigiñ emr-i ḫafīye iʿtimād itdim
ʿAceb ʿaynü'l-yaḳīn īżāḥınıñ olur mı imkānı

9966 Daḫi vāżıḥ ʿalāmetle bizi āgāh itmekde
Size olmazsa beyhūde taʿab ber-ṣaḳl-i rūḥānī

9967 Bize aḳṣā-yı ġāyāt-ı keremdir diyicek Fātiḥ
Tebessüm iderek ol kāşif-i esrār-ı Sübḥānī

9968 Murāḳıb oldı baḥr-i bī-kenār u ḳaʿra ġavṣ itdi
Çıḳınca lücce-i esrār-ı rūḥāniyyeden ānī

9969 Mübārek elleriyle gösterip işbu maḥaldir kim
Ser-i pāk-i ʿalem-dār-ı cenāb-ı şāh-ı ʿAdnānī

9970 Mümās olmaġla tenvīr eylemişdir ḫāk-i ġabrāyı
Bulursız ḥafr idince bir ruḫām-ı pāk-i nūrānī

9971 Temāşā eyledikde ol ruḫām-ı ebyaż üstinde
Görürsiz kim yazılmış ẓāhiren bir ḫaṭṭ-ı ʿİbrānī

9972 İrāʾet eyleyüp bir ehline ol ḫaṭṭ-ı zībāsı
Oḳudup şübheden taḫlīṣ idersiz müslimānānı

9973 Bulınca merḳad-i ʿālīsini ol ẕāt-ı ẕī-şānıñ
İdersiz ḫāk-i pāk-i ḳabrini kuḥl-i Ṣıfāhānī

9974 Muḥaṣṣal ḥafr idüp ol ʿarṣayı taʿyīn-i şeyḫ üzre
Cenāb-ı Fātiḥ'iñ maḳbūl olan ḫuddām-ı ẕī-şānı

9975 Çıḳup bir mermer-i ebyaż ki ʿİbrānī yazılmışdı
ʿAyānen bildiler kim Ḫālid'iñdir ḳabr-i nūrānī

9976 Türāb-ı müşg-būyā-yı mezār-ı lāmiʿu'n-nūra
Olunca çehre-sā sulṭān-ı ʿālī-şān ü aʿyānı

9977 Yüzin gözin sürüp her biri istişfāʿ itmişdi
Zihī baḫt-ı hümāyūnī zihī devrān-ı sulṭānī

[245a]

9978 Muḳaddem türbe vü cāmiʿ öñinde medrese cümle
Ne vech üzre olup bünyād-ı sulṭān-ı cihān-bānī

9979 Mürūr itmişdi icmāl üzre şimdi bunda tekrārı
Virür ḳand-i mükerrer leẕẕetin rūḥāni cismānī

9980 Derūn-ı türbede ṣandūḳayı ol gevher-i yektā
Zer ü sīmīn olan āvīzehā-yı zeyn-i şāhānī

9981 Kimi hengām-ı Fātiḥ'de ḳonıldı kimisi ṣoñra
Olup her birisi bir yādigār-ı āl-i ʿOṯmānī

9982 Niçe seyyāḥlar geldi ziyāret eyleyüp ḳabri
Ġubār-ı dergehiyle ḳıldı isticlāb-ı nūrānī

9983 Bütün aḳṭār-ı arżı ser-be-ser geşt ü güẕār itdik
Bu vālā türbede lāmiʿ olan envār-ı rūḥānī

9984 Muḳarnes ḳubbeler seyr eyledik aḳṭārda ammā
Bu rütbe görmedik bir ḳubbe-i ʿulyā-yı sulṭānī

9985 Ḫuṣūṣā pīş-gāhında bu cāmiʿ medrese ḥālā
Daḫi ḥammām-ı raʿnāsındaki ḥālāt-ı vicdānī

9986 Seyāḥat olunan yerlerde aṣlā görmedik dirdi
Gerek dervīş-i merdānī gerek seyyāḥ-ı yābānī

9987 Tamām olduḳda bünyān-ı Ebī Eyyūb-i Enṣārī
Ḳonuldı yerlü yerinde ʿaḳār-ı vaḳf-ı ḫāḳānī

9988 Olundukça ziyāret rūz u şeb rūḥ-ı Ebī Eyyūb
ʿAdin'de rūḥ-ı Fātiḥ'le ḳıla cevlān ü perrānī

Binā-yı Ḫāneḳāh-ı Şeyḫ Ebi'l-Vefā

9989 Pes andan ṣoñradır kim ḳuṭb-ı aʿẓam mürşid-i ʿālem
Cenāb-ı Bu'l-Vefā kim Muṣliḥuddīn idi ʿunvānı

9990 O ʿaṣrıñ şübhesiz ġavṯi olup eyyām-ı Fātiḥ'de
Müşārun bi'l-benān olmaġla sulṭān-ı cihān-bānī

9991 ʿAzīzi bezm-i ḫāṣṣu'l-ḫāṣṣına daʿvet iderlerdi
Ḳılup enfās-ı ḳudsīsinden istimdād-ı rūḥānī

9992 Şehinşāh-ı cihānıñ maẓhar-ı ikrāmı olmaġla
Varırdı āsitān-ı ḥażret-i şeyḫe vezīrānı

9993 Cenāb-ı pīre ikrāmen Muḥammed Ḫān-ı vālā-cāh
Mücedded bir muʿallā ḫāneḳāhıñ oldı bünyānı

9994 Derūn-ı tekyede süknā-yı dervīşān içün yapdı
İki cānibde ṣaġlı ṣollı ḥücrāt-ı ġarībānī

9995 Daḫi bir cāmiʿ-i vālā binā itdi li-vechi'llāh
Veẓā'if vaż' idüp ḳıldı ʿaḳār-ı vaḳf-ı sulṭānī

9996 Muḥammed Ḫān çünkim yapdı İstanbul saḥnında
Tetimmātıyla bi'l-cümle on altı dār-ı ʿirfānī

Der-Beyān-ı Müderrisīn-i Medāris-i Ṣemān

9997 Ṣemān taʿbīr olunan ol sekiz raʿnā medārisdir
Birer ʿallāmeye tedrīsi olup şarṭ-ı ḫāḳānī

[245b]

9998 Ḳavānīn-i Süleymān Ḫān'dan evvel idi Fātiḥ
Efāżıl cemʿine vaż' eyledi ḳānūn-i ʿOṣmānī

9999 Medārisden Ṣemān'a kim ki ṣavb-ı şehriyārīden
Müderris olalar ber-muḳteżā-yı faẓl u ʿirfānī

10000 Olur encām-ı tedrīsinde cāh-ı mevleviyyetle
Sezā-yı luṭf-i şāhī ser-firāz-ı ḫayl-i aḳrānī

10001 ʿUlūm erbābına şol rütbe ikrām eylemişlerdi
Ḳıyām eylerdi ednā ʿālime ber-resm-i şāhānī

10002 Miyān-ı ehl-i tedrīse ṭarīḳat vaż' olunmışdı
Olurdı her müderris ʿilm ile ḥükkām-ı büldānī

10003 Ecānibden kimesne içlerinde olmamaḳ üzre
Ṭarīḳ-i ehl-i ʿilme virdiler tervīc-i ʿunvānī

Der-Beyān-ı Nehc-i ʿUlemā ve Bünyān-ı Ṭarīḳ-i Aṣḥāb-ı Dirāset ü Ḳażā der-Zamān-ı Ḥażret-i Fātiḥ

10004 ʿİmād-ı dīn [ü] devlet oldı çün aṣḥāb-ı ḥayṣiyyet
Ḫudā tekṣīr ide tā ḥaşre dek erbāb-ı ʿirfānı

10005 Şerīʿat üzre mebnī olıcaḳ bir devletiñ üssi
Ahālī-yi şerīʿat ola anıñ çār erkānı

10006 Şerāyiʿ ʿilmi aṣḥāb-ı feżāʾilden ʿibāretdir
O bünyān-ı raṣīṣiñ bī-sütūn olur mı imkānı

10007 Anıñçün ehl-i ʿilme her düvelde iʿtibār oldı
Ḫuṣūṣā Devlet-i ʿOṣmāniyān'ıñ farṭ-ı iḥsānı

10008 Efāżıl ḥaḳḳına sā'ir düvelden daḫi ercaḥdır
Anıñçündür ki buldı kendülerde şevket ü şānı

10009 Zamān-ı Ḥażret-i Fātiḥ'de her biri efāżıldan
Mükerrem oldılar ber-vefḳ-i istiḥḳāḳ-ı şāyānī

10010 Kimisi medreseyle kām-yāb itdi zamānında
Ḳażā yanındadır devlet diyüp baʿż-ı faḳīhānı

10011 Ḳażā-yı nā-gehāna uġradup ibrāmla āḫir
Bilā-sikkīn ẕebḥe her biri olurdı erzānī

10012 Olup her biri taḥṣīl-i kemālāt ile müsteṣḥab
İdüp tekmīl-i ʿirfānıyla ḳaṭʿ-ı rütbe-i şānī

10013 Egerçi kend'özin eyler hedef te'līfi żımnında
Kütüb taṣnīf iden ehl-i hünerdir ḳurb-ı sulṭānī

10014 Eger muḫṭī olursa serzenişden olmaz āsūde
Muṣīb olursa encāmı olur şāyān-ı iḥsānī

10015 ʿAzīz idi kemāl ehli Muḥammed Ḫān ʿaṣrında
Ḫuṣūṣā şehr-i İstanbul olunca taḫt-ı ʿOṣmānī

10016 Biḥār-ı ʿilm ü ʿirfān aḳdı deryā gibi ol semte
Gelüp bunca feżā'il kānınıñ gevher-fürūşānı

10017 Behāsıyla ṣatup sūd itdiler cevherlerin cümle
Yeken-yek ḫayr idüp her tāciriñ kālā-yı irfānı

10018 Ṣadāretle kimin ber-kām idüp ikrām iderlerdi
Kimin fetvā ile eylerdi istiḫdām aḥyānī

10019 Efāżıldan iken Maḥmūd Paşa'yı vezāretle
Ser-efrāz itdi aḳrān üzre tefvīḳ eyledi anı

[246a]

10020 Bihişt ile ʿadedde müstevī olan sekiz ṣaḥna
Birer daḫi tetimme yapdırup şāh-ı cihān-bānī

10021 Birer fāżıl müderris naṣb idüp her birine maḥṣūṣ
Virildi her birine şarṭ-ı vāḳıf üzre şāyānı

10022 Alup her bir müderris ellişer ṣāʿ akça yevmiyye
İderdi ṭālibīne neşr-i ʿilm ü fażl-ı itḳānī

10023 İderdi her müderris bir muʿīd-i dersi istiḫdām
Virirdi dörder aḳça ücret-i şūrbā ile nānı

10024 Olup her ḥücrede bir ehl-i istiʿdād dānişmend
İkişer aḳça virirler idi ber-şarṭ-ı sulṭānī

10025 Muʿīd-i ders olanlar żābiṭ idi ḫayl-i ṭullāba
Tetimmāta müderris oldıġıyçün ḥasbe'l-imkānī

10026 Gürūh-ı sūḫtegāna mübtedī-i ders olan şaḫṣa
İderdi her biri taʿlīm-i ʿilm-i ḥāl ü Ḳurʾān'ı

10027 Üçer ṭālib olurdı ḥücresinde her tetimmātıñ
Alurdı her biri taʿyīn üzre ecr-i şāyānı

10028 ʿİmāretde ne kim ṭabḫ olunur yaḥnī vü şūrbādan
Anı meʾkel idinmiş idi bā-taʿyīn-i ḫāḳānī

10029 Bu ẕikri sebk iden cümle tetimmāt ü medārisden
Muġāyirdir Cenāb-ı Fātiḥ ol şāh-ı kerem kānı

10030 Ayaṣofya civārında daḫi bir medrese yapdı
Aña altmış ile naṣb itdi bir niḫrīr-i devrānı

10031 Anıñçün ʿādet olmışdır Ṣahın'dan naḳl iden elbet
Müderris olur altmışlı ile rifʿat bulur şānı

10032 Civār-ı Ḥażret-i Ḫālid'de daḫi medrese yapdı
Virüp ell'aḳça ile rütbe-i dāḫille ʿunvānı

10033 Efāżıldan birin tedrīsi ile kām-yāb itdi
Pes andan ṣoñradır kim her gelen sulṭān-ı ʿOṯmānī

10034 Cenāb-ı Fātiḥ'iñ ilm-i şerīfe raġbetin gördi
Ḫuṣūṣā iltifāt-ı zümre-i aṣḥāb-ı ʿirfānī

10035 Görüp her bir vezīr-i bī-naẓīri aġniyāsıyla
Bütün tüccār u aṣḥāb-ı yesārı mīr-i mīrānı

10036 ʿUlūma raġbet itdi ehline ikrām ḳaṣdıyla
Medāris yapdılar vaḳf itdiler māl-i fırāvānī

10037 Tedeyyün itdiler dīn-i mülūk üzre sülūk üzre
Ḳılup ʿilm ü maʿārif saʿyine teşmīr-i dāmānī

10038 Zirāʿatden ḥırāsetden bütün evlādını etrāk
Ṭarīḳ-i ʿilme sevḳ itdi bıraḳdı kūy ü dihḳānı

10039 ʿUlūm aṣḥābına keṯret gelüp hengām-ı Fātiḥ'de
Revāc üzre olup kālā-yı fażl u ʿilm ü ʿirfānī

10040 Bu keṯretle şerīʿat daḫi buldı ʿizz-i rūz-efzūn
Muḥammed dīni buldı ol sebeble ʿizz ü ʿunvānı

10041 Muḥammed Ḫān iṯrinde yürüdi ittibāʿ itdi
İmāmün bi'l-hüdā oldı mülūk-i āl-i ʿOṯmānī

[246b]

10042 Efāżıldan olup Maḥmūd Paşa vü Davūd Paşa
Daḫi ol Muṣṭafā Paşa ki olmışdı vezīrānı

10043 Emīrāndan daḫi çoḳ kimseler hengām-ı Fātiḥ'de
Medāris yapdılar vaḳf itdiler bā-iẕn-i sulṭānī

10044 Şeh-i vālā-tebāra ilticā iden efāżıldan
Bulup her birisi ḳadr-i refīʿ ü ʿizzet-i şānı

10045 Niçe ʿallāme vü niḥrīr düşdi semt-i taḥrīre
Niçe erbāb-ı faż oldı muvaḳḳar hem-çü Gürānī

10046 Kemālāt ü maʿārif naḥvine ṣarf eyleyen cehdin
Bulurdı lā-cerem maḳṣūdını bā-ʿizz-i ʿunvānī

10047 Kelām ü manṭıḳ u ḥikmet ḥisāb ü hendese hey'et
Meʿānī ile ādābı daḫi tefsīr-i Ḳur'ān'ı

10048 Tevaġġul itmedikçe olamazlar idi dānişmend
Efāżıl arasında bu idi ḳānūn-ı ʿirfānī

10049 Medārisden yigirmi yirmi beş aḳça veẓā'ifle
Müderrisler olurdı maẓhar-ı iḥsān-ı ḫāḳānī

10050 Eñ ednā rütbe-i tedrīsi ol ʿaṣr-ı Muḥammed'de
Bulup beyne'l-efāżıl Şerḥ-i Tecrīd ile ʿunvānı

10051 Edirne Bursa İstanbul'da vāḳiʿ medārisde
Bu ḳānūn olmış idi muʿtenā bā-re'y-i şāhānī

10052 Zer-i ḫāliş gibi seng-i miḥakk-i imtiḥān üzre
ʿAyār-ı faż u ʿirfānı ẓuhūr itse nümāyānī

10053 Zevāyā pūtesinde nār-ı faḳr ü fāḳadan ẕātı
Tamāmen ḳāl olup ṣāfī ola ʿirfān u itḳānı

10054 Ol üslūb üzre bir yıl pāyesinde pūye itdikde
Gelüp elbet biḍāʿa arżınıñ hengām-ı iʿlānı

10055 Aña miftāḥ u emṣāli zevāyāsın görüp lāyıḳ
İdüp her ehl-i dāniş rütbesiyle şuġl-i ʿirfānī

10056 Varup tedrīc ü istiḥḳāḳla tedrīse ʿālimler
Medārisde ide neşr-i ʿulūm u fıḳh-ı Nuʿmānī

10057 Uṣūli hem fürūʿı oḳuna fıḳh ü eḥādīṣin
Medārisde ide her bir müderris şuġl-i ḥaḳḳānī

10058 Meʿānī vü beyānı hem kelām ilmin üçer kerre
İdüp tertīble tedrīs ber-tedḳīḳ u imʿānī

10059 Muʿayyen ḳıldılar her derse bir hengām-ı maʿlūmı
Olup her fenni gūşiş itmede ber-cāy-ı pinhānī

10060 Medārisden mülāzim olalar itmām-ı ḫıdmetle
Virile ellerine iẕn ile yarlıġ-ı sulṭānī

10061 Yaḫūd ḥükkām-ı Baġdād u Ḥaleb Ümmü'l-ḳurā Yeṯrib
Mıṣır Şām u Ḳudüs monlāları ṭullāb-ı ẕī-şānı

10062 Mülāzim yazalar mektūb ile irsāl olunduḳda
Olup ẕāt ü zamānı eskilikle luṭfa erzānī

10063 Eger aḳrān ü emṯāli mülāzim olmış oldıysa
Virilür yedlerine anlarıñ da raḳḳ-ı ḫāḳānī

[247a]

10064 Mülāzim zümresinden ʿadd iderlerdi ṭarīḳinde
Ḳażā vü medrese tevcīhine olurdı imkānı

10065 Bu vech üzre ḥuṣūl-i kām ile dil-şād olmazsa
Yaḫūd monlāsı tevdīʿ eyleye bu cāh-ı devrānı

10066 Efendisi vefātıyla mülāzim yazılur elbet
Anı maḥrūm itmez ḫıdmet-i taḥṣīl-i ʿirfānı

10067 Medāris içre dānişmendleri üç ḳısm eylerler
Zamānen aḳdem ü aʿlem olan aṣḥāb-ı eẕhānī

10068 Aṣāletle mülāzim yazılup ber-ḥasbe'l-istiʿdād
Ḳażā vü medreseyle kām alur ber-vech-i şāyānī

10069 Yigirmi yirmi beş aḳça ile ḳāḍī olur[lar]dı
Yaḫūd on beş ile bir buḳʿanıñ olur nigeh-bānı

10070 Zamānı az olup ḥādiṣ olan bī-behre dānişmend
Mülāzim olmaya olmaz menāṣıb aña erzānī

10071 Niçe yıllar medārisde tek ü pū itmeye ṭālib
Kemāl-i ʿilm ü faẓla olmaya maṣrūf-ı ezmānı

10072 Mülāzim olmayan lāyıḳ görülmezdi każāyāya
Virilmez idi aṣlā defʿaten aḥkām-ı büldānī

10073 Yigirmi aḳçalık bir vāpesīn bī-pāye manṣıbla
Mülāzimler olurdı maẓhar-ı teʾyīd-i sulṭānī

10074 ʿAleʾt-tedrīc olurdı maṭlab-ı aʿlāsına vāṣıl
Feżāʾilde eger olsa daḫı aḳrāna rüchānı

10075 Yüz elli aḳçalıḳ kāḍīlıḳa varınca bu resme
Mürāʿāt olunurdı ʿādeten ber-ḥasbeʾl-imkānī

10076 Menāṣıb żabt idenler rütbe-i süflīde ʿādetce
İç-ilʾde yāḫud eṭrāfa müderris olan iḫvānı

10077 Sitanbul u Edirne Bursa gibi ehl-i tedrīsi
Çıḳarmaḳ mevleviyyetle degildi ʿörf-i şāhānī

10078 Medāris kim ḳużāt u mīr-i mīrān aġniyā yapmış
Yigirmi aḳçadan yevmiyyesi bulmazdı noḳṣānı

10079 Buḳāʿ u ḥücreler dāḫil degildir ol veẓāʾifde
Virilür idi her bir ṭālibe taʿyīn-i şāyānı

10080 Memālikde o dem meskūk olup rāyic olan aḳça
Rubuʿ dirhem idi ber-vech-i şerʿī olsa mīzānı

10081 Bir ʿOṯmānī dinürdi her birine çārsūlarda
Daḫi her ḫāliṣ altuna o dem dirlerdi sulṭānī

10082 Geçerdi altmışar ṣaġ aḳçaya her bir zer-i ḫāliṣ
Ḳıyās eyle aña sāʾir nuḳūd-ı ʿaṣr-ı devrānı

10083 Medārisden eñ ednāsı yigirmi-yirmi beş aḳça
Muvaẓẓaf olmaya bulmaz hemīşe rütbe-i şānı

10084 Mebādīʾ-i ṭalebde her müderris bu Şemān içre
İde ṭullābına Tecrīd'den taʿlīm-i itḳānī

[247b]

10085 Muḳaddem daḫi icmāl üzre ẕikri sebḳat itmişdi
Olur beyne'l-ahālī Buḳʿa-i Tecrīd ʿunvānı

10086 Otuzar aḳça īrādı ola bir medrese tā kim
Müderris Şerḥ-i Miftāḥ oḳıda ber-resm-i ʿirfānī

10087 Aña da Buḳʿa-i Miftāḥ'la şöhret virirlerdi
Medārisde açarlardı Künūz-ı faẕl u İtḳān'ı

10088 Eger ḳırḳar olursa baʿdehū yevmiyye-i buḳʿa
Verāsında olur elbette ḫāric-elli iḥsānı

10089 Selāṭīn-i ʿiẓām şehzādegān dūşīze-i sulṭān
Vezīrānıñ medārisden Sitanbul içre bünyānı

10090 Muḳaddem ḫāric-i elliyle iḥsān ʿādet olmışdı
Bulurdı baʿdehū tertīb ile aṣḥābı ʿunvānı

10091 Meʿānī'den aşaġı dersleri Miftāḥ Şerḥi'ydi
Vasaṭ Şerḥ-i Mevāḳıf ġāyeti tefsīr-i Ḳur'ānī

10092 Fürūʿ-ı fiḳhdan ancaḳ Hidāye oḳıdurlardı
Ḳıyās it niçedir ol mevsimiñ taḥṣīl-i ʿirfānı

10093 Rivāyet eyler idi her müderris dersden evvel
Meṣābiḥ u Meşārıḳ'dan ḥadīṯ-i Şāh-ı ʿAdnānī

10094 Teberrük ḳaṣd idüp yāḫūd Buḫārī ile Müslim'den
Ḥadīṯi naḳl iderdi her müderris hem-çü Kirmānī

10095 Virilen dāḫil-elli rütbesiyle ol medārisden
Ya şehzāde idi yā vālide yā bint-i sulṭānī

10096 Şeref vermek içün ḫayrātına taḥdīṯ-i niʿmetle
Muḥammed Ḫān'dan ışdār eylemişler idi fermānı

10097 Hidāye oḳınup evvel fıḳıhdan baʿdehū Telvīḥ
Daḥi Keşşāf ü Beyżāvī olup tedrīs-i pāyānī

10098 Bu vech üzre gelürdi dāḫile erbāb-ı istiʿdād
Müderrislerde ʿörf olmışdı böyle emr-i sulṭānī

10099 Gehī pür-faḳr u fāḳa gāhi ʿazl olmaġla bī-ṭāḳa
Gehī ʿālī-revāḳa çıḳmasın görmekle erzānī

10100 Muḥammed Ḫān anı ẕāt ü zamānı muḳteżāsınca
Bevādī-i ṭalebde berzaḫın ṭayy itdirüp anı

10101 İdüp aḳrān u emṣāl üzre taḳdīm ile ferḫunde
Medārisden Şemān'ın birine olurdı şāyānī

10102 Müderris ḫāric-elli olmadıḳca ʿazl-i manṣıbla
Ṭarīḳında olunmazdı anıñ taḳdīm-i aḳrānı

10103 Şaḥından ṣoñra altmışlı ile ber-kām olurlardı
Süleymāniyye'niñ yoḳ idi aṣlā nām ü ʿunvānı

10104 Belā-yı fāḳadan ḳurtulmaġa manṣıb olurlardı
Dımaşḳ-ı Şām ü Baġdād u Ḥaleb mānendi büldānı

10105 Virirler idi altmışlıya yetmiş olsa rütbeyle
Edirne Bursa İstanbul'la olmış idi yeksānī

[248a]

10106 Şaḳāyıḳ'da yazar Ṭaşköpri-zāde anı tafṣīlen
Ḫudā ḥıfẓ eylesün āfātdan bu āl-i ʿOṣmān'ı

10107 Ne yerde var ise erbāb-ı fażla ʿizzet eylerler
Ricāl-i devlete tercīḥ iderler ehl-i ʿirfānı

10108 Medār-ı ʿayş-i ırġad olacaḳ cāh ü medārisle
İderler ḥasbe'l-istiʿdād memnūn-ı ḫıdīvānī

10109 Ḫuṣūṣā şāʿir-i māhir olan aṣḥāb-ı eşʿāra
İderler ḥadden efzūn luṭf-i ber-cāy-ı mülūkānī

10110 Güzel iḳrām ider her birisi hengām-ı ʿadlinde
Anıñçün kendüler daḫi bulurlar ʿizzet-i şānı

10111 Eger āṣār-ı mihr-i faẕlı tenvīr itse āfāḳı
Yaḫūd olsa ṣalāḥ u zühd ile mānend-i Gürānī

10112 Ḫayālī gibi ṣāhib-fikr-i bārīk olsalar farżā
Ḫıżır Beg gibi istiḥżārla sebḳ itse iḫvānı

10113 Edirne Bursa İstanbul'a ḳāḍī naṣb iderlerdi
Ṣadāretle bulurdı ġāyet-i me'mūl-i şāyānı

10114 O demlerde mevālī-i ʿiẓāma ṣavb-ı devletden
Beşer yüz aḳça yevmiyye idi taʿyīn-i sulṭānī

10115 Virilür idi gūyā ücret-i tedrīs şeklinde
Yaḫūd müzd-i ḥükūmet ola ber-ḳānūn-i ʿOṯmānī

10116 Ḫükūmet müddeti bir sālden efzūn olmazdı
Ziyāde olmasıyla belki ʿilmiñ ola nisyānı

10117 Ḳażāyāyı fuḥūle cebr ile taḳlīd iderlerdi
Olurdı belki istinkāf iden taʿzīre erzānī

10118 Ḳażā-yı mübrem idi ehl-i ʿilme manṣıb u fetvā
İşitdik niçe müddet ḥabs ile īẕā-yı Nuʿmānī

10119 İmām-ı dīn iken ol ṣāḥibü'l-meẕheb nükūl itdi
Ḳabūlinden taḥarrüz itdi oldı bend-i zindānī

10120 Ḳażāya mübtelā gūyā bilā-sikkīn boġazlandı
Heves-nāk olmadan nehy itdi ol Sulṭān-ı ʿAdnānī

10121 Ḳażādan iḫtirāz itmiş selefde gerçi ekṣerdir
Riyāsetle düşer şimdi bu ʿaṣrıñ nüktedānānı

10122 Egerçi ʿadl-i sāʿat efḍal-i aʿmāl-i ümmetdir
Ḫuḳūḳ-ı nās ile āh olmasa evzār-ı ḫıẕlānī

10123 Yine mā naḫnu fīhe ʿavd ile naẓm idüp icmālen
Mevālī vü ṣudūrı diyelim ber-vech-i ḥaḳḳānī

10124 Medārisden Ḥaleb'le Şām u Baġdād ile çıḳdıḳda
ʿAle't-tertīb efāżıl zümresinden müsteḥıḳḳānı

10125 Olurdı eskilikle aʿlemiyyetle o devletde
Sitanbul u Edirne Bursa'nıñ hükkām-ı ẕī-şānı

10126 Tesāvī üzre idi rütbesi hengām-ı Fātiḥ'de
Velākin ṣoñra farḳ itdirdi ḳānūn-ı Süleymān'ı

10127 Bilād içre ṣelāṣe dindi Bursa Edrine Mıṣr'a
Sitanbul'a virildi rütbe-i bālā-yı sulṭānī

10128 Yed-i ʿOṯmāniyān'a girmemişdi Yeṯrib ü Baṭḥā
Sitanbul şehriniñ ḥükkām-ı ẕī-şānı kemā-kānī

10129 Anaṭolı'ya ḳāżıʿasker olurlardı idi nevbetle
Ṣadāretle olurdı her biri mümtāz-ı aḳrānī

10130 Selāṭīn-i selef ʿaṣrında iftā ile me'ẕūnuñ
Ḳużāt-ı ʿaskeriñ ḳāḍı'l-ḳużāt olmışdı ʿunvānı

[248b]

10131 Mevālīye beşer yüz aḳça taḫmīn ile yevmiyye
Virilür idi maḥṣūl-i ḳażā bā-ḥükm-i ḫāḳānī

10132 Beşer yüz aḳça beytü'l-mālden taʿyīn olunmaġla
Virilür idi şehriyye be-fermān-ı ḫıdīvānī

10133 Deʿāvī vü ḥükümde ġayri maḥṣūl istemezlerdi
Alınmaz idi deh-yek nāmına bir füls-i ʿOṯmānī

10134 Rüsūm-ı ḳısmeti her beldeniñ ʿā'id idi añа
Gürūh-ı ʿaskerīden ise ger mevtā-yı sükkānī

10135 Gerek Tecrīd ü Miftāḥ'ıñ gerek ḳırḳlı medāris kim
Yigirmiden yüz elli aḳçaya varınca ʿunvānı

10136 Küçük manṣıblarıñ tevcīhi bi'l-cümle ṣudūruñdur
Müfevvażdır ḳużāt-ı ʿaskere bā-emr-i sulṭānī

10137 Ṣudūr-ı Anaṭolı Rūmili ber-vech-i istiḳlāl
Virirler taḥt-ı ḥükminde olan bi'l-cümle büldānı

10138 Menāṣıb naṣbını dā'im münāsib bī-ṭaleb ehle
Virirlerdi bilā-rüşvet ne maṭlab var ne dīvānī

10139 Mevālīye münāsib şol menāṣıb kim bu devrānda
Selānīk ü Yeñişehr ü Ḥaleb İzmir ile Van'ı

10140 Ġalaṭa Şām ü Āmid Üsküdār u ḥıṭṭa-i Baġdād
Ḥavāṣṣ u Ḳuds ü Eyyūb Maġnisa ʿAntāb büldānı

10141 Ṭırablus ü Ṣire Marʿaş Saḳız Lefḳoşe vü Ḳonya
Beliġrad Bosna Ṣofya Ḳayṣeriyye Anḳara şānı

10142 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında mevāliyle bülend idi
Toḳad u Erżurūm'uñ daḫi ʿālī idi ʿunvānı

10143 Vezīr-i aʿẓamıñ ʿarżı ile tevcīh olunurdı
Ḳomazlardı araya fāsıḳ u cühhāl ü nādānı

10144 Bu taḥrīr itdigim ḳānūn-ı sulṭānī ki naẓm itdim
Cenāb-ı Fātiḥ'iñ mevżūʿıdır bā-ḥükm-i şāhānī

10145 Egerçi Yıldırım Ḫān'ıñ daḫi eyyām-ı ʿadlinde
Biraz icrā olunmışdı ḳavānīn-i mülūkānī

10146 Cenāb-ı Fātiḥ'e tekmīlini taʿlīḳ itmişler
Anıñçün ceddiniñ āṣārına ḳıldı ḳadem-rānī

10147 Meşāhīr-i efāżıldan Ḫaṭīb-zāde gibi ḥibri
Ḫoca-zāde gibi bir baḥr-i fażlı kān-ı ʿirfānı

10148 Otuzar aḳça ile her biri ṭayy-i merātible
Ṭarīḳinde ser-efrāz oldılar ber-vech-i şāyānī[1]

10149 Müderrisken birisi oldı üstād-ı şehinşāhī
Ṣadāretle birisi oldı maṣḥūb-ı cihān-bānī[2]

1 Bu mısra Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.
2 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

10150 Menābirde biriniñ ḫuṭbe-i efḍāli metluvdür
Biriniñ mekteb-i ʿirfānda meẕkūr oldı ʿunvānı

10151 Metāʿ-ı himmete endāze olmazdı o devrānda
Yekīn-yek ḫayr iderdi ʿālemiñ gevher-fürūşānı

[249a]

Der-Ẕikr-i Aḥvāl-i Meşīḫat-i İslāmiyye ve Tertīb-i Ṣadāret-i Rūm u Anaṭolı

10152 Anaṭolı'ya evvel ṣāniyen mesned-geh-i Rūm'a
Şeref-pīrā olup mevle'l-mevālī oldı ʿunvānı

10153 Kirāren revnaḳ-efzā oldıġında mesned-i Rūm'a
Bulurdı rütbesi beyne'l-eʿālī ʿizzet-i şānı

10154 Nihāyet mesned-ārā oldıġında ṣadr-ı fetvāya
Ḳużāt-ı ʿaskere ṣābit olur taṣdīr ü rücḥānı

10155 Mevālī vü ṣudūra ʿāleme melceʾ olup bābı
Veliyyü'n-niʿme ıṭlāḳı olurdı aña erzānī

10156 Olup her devletiñ müfti'l-enāmı şeyḫü'l-islāmı
Aña vābestedir her ḥall ü aḳd-i emr-i sulṭānī

10157 Reʾīs-i zümre-i erbāb-ı faẓl u dāniş olmaġla
İşārātıyladır erbāb-ı ʿilmiñ ḳahr u iḥsānı

10158 Anıñ telḫīṣi ile virilürdi mevleviyyetler
Mevālī vü ṣudūra viren oldur ṣadr ü büldānı

10159 Ḳażā sehmi idi dönmezdi girü ʿarż u telḫīṣi
Efāżıl cemʿine nāfiẕ idi tertīb ü fermānı

10160 Anaṭolı vü ṣadr-ı Rūm'dan maʿzūl olanlardan
Yaḫūd olsa ṣadāret rütbesiyle mürtefiʿ şānı

10161 Olurdı muḳteżā-yı ḥāl ile müftīsi ol ʿaṣrıñ
Olurdı mülk-i dīniñ Ḫüsrev'i bā-ḥükm-i Nuʿmānī

10162 Melāẕẕ ü merciʿ-i ʿālem bilüp ol şeyḫü'l-islāmı
Aña lā vü neʿam dimezdi kimse hem-çü Gürānī

10163 Olursa siyyemā ḥallāl-i müşkil ʿālim ü fāżıl
Olurdı müsteşār-ı devlet-i ʿuẓmā-yı ʿOṯmānī

10164 İki yüz aḳça taʿyīni olup yevmiyye devletden
Ḫazīne żābiṭi irsāl iderdi meh-be-meh anı

10165 Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān yapdığı ol medrese k'anıñ
Olup meşrūṭa-i iftāsı bā-şarṭ-ı ḫıdīvānī

10166 Etinden ekmege varınca alurdı ʿimāretden
Teberrükle yenürdi sofrasında çorbası nānı

10167 Şitā vü ṣayfda ḫilʿat gelürdi ṣavb-ı şāhīden
Ṣofa ḳaplu iki semmūr idi bā-ʿörf-i ʿirfānī

10168 Biri ṣūf-i sepīd anıñ biri elvān-ı sā'irden
Be-her yıl iki kerre oldı ilbās-ı mülūkānī

10169 Virirler idi ṣadrına daḫi ol ferv-i semmūrı
Muʿammer eyleye Mevlā hemīşe āl-i ʿOṯmān'ı

10170 Selāṭīn-i ʿiẓāma ḫᵛāce olanlar ṣadāretden
Muʿallim olalar şehzādegān ü şehriyārānı

10171 Olurdı şeyḫü'l-islām rütbesinden ḳadr-i bālā-ter
Teḳaddüm eyler idi müftiyi üstād-ı sulṭānī

10172 Ḫużūr-ı pādişāhīde eger cemʿ olsalar birden
Muʿallim şeyḫü'l-islāma taṣaddur eyleyüp anı

10173 İder taʿḳīb elbet ṣadr-ı Rūm olan ṣudūr içre
İder taʿḳīb ṣadr-ı Anaṭolı da o ẕī-şānı

10174 Kibār-ı ehl-i ʿilme üsvedir el-ḥaḳḳ muʿallimler
Anıñçün şeyḫü'l-islāma olur taḳdīm ü rüchānı

10175 Şehen-şāh-ı cihān tilmīẕidir ol ḥibr-i devrānıñ
ʿAceb mi olsa "men "allem"[1] anıñ maṣdūḳ ʿunvānı

1 "Kim öğretirse…"

10176 Selāṭīn ʿabdi ḥükminde olunca anda üstādıñ
Taṣaddurda olur olmaz sözinüñ var mı imkānı

10177 Esātīẕ-i selāṭīniñ teḳaddüm itmesi anda
Olup şerʿ-i şerīfe mübtenī bā-ḥükm-i ḫāḳānī

[249b]

Der-Ẕikr-i Aḥvāl-i Ḫˇāce-i Sulṭānī ve Tevḳīr-i Meşāyiḫü'l-İslām

10178 Ḥużūr-ı pādişāhīde gerek sā'ir mecālisde
Efāżıl cemʿiniñ keyfiyyet-i tevḳīr-i şāyānı

10179 Mevālī vü ṣudūruñ gāh olur ḥayṣiyyet-i ẕātı
Ḳıdem olur ṭarīḳinde gehī taḳdīm iden anı

10180 Ḥuṣūṣā ḥilyesi pür-zīb ola ʿilm ü feżā'ilden
Ola cāh u celāli muḳteżā-yı ṭabʿ-ı ʿirfānī

10181 Mürāʿāt olunur ṣayf u şitā ilbās-ı ḫilʿatle
İki semmūr ile her sāl olur memnūn-ı şāhānī

10182 Gehī müftī olanlar ḫˇāce-i sulṭān olurlardı
İki cāh-ı vecīhi cemʿ idüp bir ẕāt-ı ḥaḳḳānī

10183 Medār-ı ʿayş içün yetmiş biñ aḳça yazı şarṭıyla
Virilüp arpalıḳ yāḫūd zeʿāmet olur ʿunvānı

10184 Faḳaṭ üstād-ı sulṭānī vü müftī baʿdehū ṣadreyn
Olurdı ol ʿaṣırda maẓhar-ı elṭāf-ı sulṭānī

10185 Mülāzim yirmi beş aḳça ile ḳāḍī olurlarken
Yigirmi aḳça iken rütbe-i tedrīs-i itḳānī

10186 Cenāb-ı ḫˇāceye mensūb olan cümle mülāzimler
Beşer aḳça teraḳḳī ile buldı cāh-ı ẕī-şānı

10187 Medāris yirmi beş oldı ḳażā otuzla virildi
O yüzden ḫᵛāce-i sulṭānıñ oldı faẕ̇l u rücḥānı

10188 Mülāzim ṣadr-ı Rūm'uñ defterine lāḥıḳ olduḳda
İki-üç sāl olunca infiṣāliñ vaḳt ü ezmānı

10189 Olup ẕāten zamānen maṭlabı her ne ise nā'il
Ḳażā devlet yanında diyerek olurdı erzānī

10190 Yigirmi beş ile ḳāḍī olup üç yıl mürūrında
Olup maʿzūl otuzla bulurdı luṭfa şāyānı

10191 Bu ḳānūn üzre elliye varınca rütbesi artup
Beşer aḳça terakḳiyyāt ile rifʿat bulur şānı

10192 Çıḳınca seksene olup terakḳīsi onar aḳça
Yüze çıḳsa każārā biñ belāya uġradup anı

10193 Yüz otuzla olup rāżī yüz elliyle olur kāḍī
İrüp müstaḳbele māżī bulur ḥāli perīşānī

10194 Yüz ellili ḳażānıñ birine sālik olur ammā
Eẕiyyetle meziyyet farḳınıñ olmazdı imkānı

10195 Ne āsīb-i ḳażādan ḳurtılur ne renciş-i ġamdan
Gezerdi pūye-gāh-ı fāḳada üftān u ḫīzānī

10196 Vücūdın ṣarṣar-ı ʿazli gehī silküp gehī ṭartup
İderdi der-be-der bī-çāreyi ḳānūn-ı sulṭānī

10197 Ḳużātıñ ʿādet-i dīrīnesi böyle idi evvel
Velākin ʿaṣrımız ḳāḍīlarınıñ ḥāliyā şānı

10198 Yüz elli aḳçalıḳdan iki yüzle ṣoñra üç yüzle
Olup dört yüzle belki mefḫar-i emṣāl ü aḳrānı

10199 Diyār-ı Ḳāhire ḳāḍīlarından bir pesīn-pāye
K'anıñ yoḳ idi aṣlā fi'l-ḥaḳīḳa ʿilm ü ʿirfānı

[250a]

10200 O mechūlü'n-neseb ol bī-edeb olmışdı müsteşḥab
Denānīr ü direm irşād idüp maḥsūd-ı aḳrānı

10201 Yüz elli aḳçalıḳ ḳāḍī iken ṭayy-i merātible
Bulup dört yüz daḫi ṭoksan ṭokuz aḳçayla ʿunvānı

10202 Tefevvuḳ eyleyüp rüşvet ile ol ḳāḍi-i bī-ʿār
Niçe aṣḥāb-ı efḍāli niçe erbāb-ı ʿirfānı

10203 Ṭarīḳinde idüp sebḳat müşārun bi'l-benān oldı
ʿUlūma ol ʿaṣırda cehliñ oldı faż̈l u rüchānı

10204 Ṭoḳuz yüz baʿdehū ṭoḳsan ṭoḳuzda vāḳiʿ olmışdı
Aña tārīḫ inşād eyledi ʿaṣrıñ süḫan-dānı

10205 Açıldı bāb-ı rüşvet güni doġdı ḳavm-i cühhāliñ
Unutdurdı bu devrān ʿāleme Firʿavn u Hāmān'ı

10206 Ebū Cehl'iñ yüzi ḳarasına baḳdırmadı aḳça
Maḥalle düşmedi ḥayfā dirīġā cāh-ı sulṭānī

10207 Görünce cāh ile ol cāhile hātif didi tārīḫ
Virüp birṭīl-i bāṭıl bil bu devrān aldı meydānı

10208 Efāżıl beynine bir güft ü gū düşmişdi ol demde
Bu emr-i girye-fermā herkese virmişdi ḥayrānī

10209 Vezīr-i aʿẓamıñ müfti'l-enāmıñ bāʿiṯ-i ṣamtı
Bu ḥāl-i ḥayret-efzāda o ʿaṣrıñ ṣadr-ı ẕī-şānı

10210 Rikāb-ı müsteṭāba ġālibā maʿrūż olan şey'i
Be-vech-i irtişā aḫẕ eyleyüp ol şaḫṣ-ı nādānī

10211 Cenāb-ı Fātiḥ'e mensūbdur diyü ẓarāfetle
Ḥerīfiñ nuḳresin itmiş dirīġā zīb-i hemyānī

10212 Keẕālik müddet-i ʿörfiyyesi üç yıl iken itmiş
Tenezzül iki sāle ṣādır olmış ḥükm-i ḫāḳānī

10213 Ḳanāʿat itmemiş anıñla daḫi ol iki sāliñ
Tamāmen żabtın istikṣār idüp ol merḥamet kānı

10214 Sekiz ay ḳala itmāma virüp tevḳīt ile ġayra
Menāṣıb ehline dā'im iderdi ġadr u ḫüsrānı

10215 Cihān ol demde mi maʿmūr u ābādān olmışdı
Ḳıyās it ol zamāna şimdiki aḥvāl-i devrānı

10216 O hengām-ı ṣafāda yoġ idi teşrīk manṣıbda
Ne teşlīṣi bilürlerdi ne ḫod terbīʿ-i ezmānı

10217 Ḫudā taḫmīs ile tesdīsden ḥıfẓ eylesün ḫalḳı
Meger taʿşīre rāżī olmaya ḳāḍī-i dihḳānī

10218 Ḳurı bir kāġıda ḳāniʿ olurdı şimdi ḳāḍīlar
Ruṭūbet gelse olsa manṣıbında nefʿ-i pāyānī

10219 Faḳaṭ bir müddet-i ʿörfiyyedir fıḳh u ferā'iżden
Ḳużātıñ bildigi aġleb fünūnı ʿilm ü ʿirfānı

10220 Selāṭīn-i selef her ṣınfıñ aʿlāsın tefaḥḥuṣla
Terāzū-yı tecāribde tamām olduḳda mīzānı

10221 Dü çeşm-i iltifāt-ı keffeteyne vażʿ idüp bir bir
Bilindikde ʿayārı herkesiñ ber-vech-i ḥaḳḳānī

[250b]

10222 Aña enseb olan ḫıdmetde istiḫdām iderlerdi
Eger ʿālim eger cāhil bulurdı ecr-i şāyānı

10223 Ḳużāt içre bulınsa müstaʿid ehl-i ḳalem farżā
Yaḫūd taḥrīr-i büldāna ola ʿirfān ü iẕʿānı

10224 Anı devletde defterdār idüp ikrām iderlerdi
Müfevvaż idi anıñ re'yine aḥkām-ı sulṭānī

10225 Bütün emvāl-i mīrī aḫẕ u iʿṭāsı o devletde
Anıñ telḫīṣ u ṣaḥḥıyla bulurdı bed' ü pāyānı

10226 Eger bi'l-iḳtiżā āḫar yerine olsa defterdār
Daḫi aʿlā menāṣıbla olurdı luṭfa erzānī

10227 Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Süleymān Ḫān devrinde
Vezīr-i muḥterem Rüstem kim ol dāmād-ı sulṭānī

10228 İdüp Bayram Efendi nām bir ḳāḍīyi defterdār
Ṣadāḳatle anı ḳullanmış idi niçe ezmānī

10229 Bu ḳānūnı anıñ ḥaḳḳında icrā eyledi dirler
Ṭoḳuz yüz seksen içre oldı ḳānūn-ı Süleymānī

10230 Ḳużāt içre eger aṣḥāb-ı ṣervet ehl-i ḥayṣiyyet
Kitābetle ṣadāḳatle ḳılınsa ehl-i dīvānī

10231 İderler idi anı def'aten devletde defterdār
Yaḫūd tīmāra defterdār olup bulurdı 'unvānı

10232 Eger emr-i ḳażāda irtişādan sālim oldıysa
Ṣadāḳatle ider devletde de teşmīr-i dāmānī

10233 Velākin ekṣerīsi oldılar ḫavn u ḫabāṣetde
Olup cem'-i nuḳūd-ı māl-ı mīrī ile ḫüsrānī

10234 Ḳażāsında niçe taḫrīb-i büldān eylemişlerse
Gelüp devletde daḫi ḫānedānlar ḳıldı vīrānī

10235 Ḳażāda göz yaşıyla aldıgı emvāl ü nefrīni
Cināyetle virüp mīrīye buldı zecr-i şāyānı

10236 Nihāyetde olup serḥadleriñ birinde defterdār
Yed-i iflāsdan ḳurtarmadı ceyb ü girībānı

10237 Ṭarīḳinde metā'-ı irtidādı kāsid olmaġla
Ne 'ilme ḫayrı oldı ne ḳalemden aldı meydānı

10238 Sevād-ı faḳr ile yüzi ḳarasıyla eli kiri
Mürekkeb oldı cāhından faḳaṭ īrād-ı ḫızlānī

10239 Muḥaṣṣal devşirüp seccādesin şer'-i muṭahhardan
Ṭarīḳ-i āḫara sālik olan bir ḳāḍi-yi cānī

10240 Faḳaṭ taḫvīl-i kisvet eyleyüp naḳż-ı ṭarīḳ eyler
Ḳatı nādirdir anıñ behre-yāb-ı ni'met ü nānı

10241 Görülmişdir hezārī kām-cūyānıñ bu ʿālemde
Gerek ehl-i ṣınāyiʿden gerek aṣḥāb-ı ʿirfānī

10242 Reh-i ābā vü ecdādın bıraġup meslek-i ġayra
Kemāl-i ḥırṣ ile sālik olup ḫayr ola pāyānı

[251a]

10243 Niçesi faḳr u fāḳayla reh-i ẕilletde cān virdi
Kifānı deymeyüp dehre añа el ṣardı ekfānı

10244 Kimisi füls-i aḥmer bulmayup hemyān ü ceybinde
Su'āle belki muḥtāc oldı mānend-i gedāyānī

10245 Ṭarīḳ-i ʿilme dāḫil olmaġa ʿār itdi bī-çāre
Recā vü ye's beyninde iderdi pūye-gerdānī

10246 Ḫudā her ṣınfı ber-ḫūrdār ide kendi ṭarīḳinde
Eger ḳāḍī eger monlā gedā vü bay ü aʿyānı

Ẕikr-i Ḳānūn-ı Cülūs-i ʿUlemā vü Ḳużāt u Müderrisīn-i Ẕevi'n-Nehy be-Taḳrīr-i Mevḳıʿ-i Dīvān-ı Aʿlā be-Taʿyīn-i Ebi'l-Fetḥ-i Mülk-ārā

10247 Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şānıñ
Ḫudā ḳabr-i şerīfin eyleye gülzār-ı rıḍvānī

10248 Mevālī vü ṣudūra ehl-i tedrīs ü ḳażāyāya
Zamān-ı devletinde ehl-i ʿilme farṭ-ı iḥsānı

10249 Şu rütbe olmış idi zümre-i erbāb-ı efḍāliñ
Biri biri arasında olan taḳdīm ü rüchānı

10250 Mecālisde ġurūr u kibriyādan hīç geçilmezdi
Taṣaddurla tefevvuḳ başdırup eẕkār-ı ʿirfānı

10251 Bütün teşyīʿ ü istiḳbāle dā'ir idi ṣoḥbetler
Efāżıldan ẕuhūl itmişdi baḥṣ-i ʿilm-i itḳānī

10252 Eger bir meclis-i ḫāṣṣa iki hem-rütbe cemʿ olsa
Üçünciye riʿāyet itmeniñ olmazdı imkānı

10253 Mevālī vü ḳużātıñ fi'l-meṣel birisi ṣadr olsa
Sekiz ṣaḥnıñ ikisi anda ḥāżır olsa aḥyānī

10254 Birisin ṣaġına iclās itse birini ṣola
Yaḫūd dāḫil ya ḫāric rütbesinden ikişer cānı

10255 Yemīnen hem yesāren yanına iclās itdikde
Olurdı vech-i tercīḥiñ su'āl-i nā-be-şāyānı

10256 Rüsūm ü iʿtibāra münḥaṣır olmaġla ṣoḥbetler
Mecālisden kesildi niçe dem ẓāhir-perestānı

10257 Bu ḥāletler ḥużūr-ı şehriyāra ʿarż olunduḳda
ʿAlā ḳavlin şeref-zā oldı teşrīfāt-ı sulṭānī

10258 Muḳaddem daḫi icmāl üzre ẕikri sebḳat itmişdi
Eger taṣdīʿa bādī olmadıysa ẕikr ü tibyānı

10259 Kitāb-ı Künhü'l-Aḫbār'ında ʿĀlī böyle naḳl eyler
Muḫālifdir biri birine naḳl-i evvel ü ṯānī

10260 Dimişdi mā-teḳaddemde cenāb-ı ḫˇāce-i sulṭān
Taṣaddur eyler elbet her zamān müftī-yi devrānı

10261 Taʿayyün bulmamışdı bu rivāyet ʿaṣr-ı Fātiḥ'de
Degildir bu teḳaddüm dā'imā ḳānūn-ı ḫāḳānī

10262 Eger olmışsa da bir iltifāta ibtināendir
Degildir ıṭṭırādī ḫˇāceniñ taḳdīm ü rüchānı

10263 Taṣaddur itmesi ṣadrına ancaḳ ittifāḳīdir
Tevātürle müreccaḥdır yazar tārīḫ-i ʿOṯmānī

[251b]

10264 Vezīrānla efāżıl ictimāʿ itse mecālisde
Bulurdı muḳteżā-yı rütbesiyle ḳadr-i ʿunvānı

10265 Olurdı cāhına nisbetle merʿī herkesiñ ḳadri
Cenāḥeyn şekli üzre otururdı ṣadra aʿyānı

10266 Cenāb-ı ṣadr-ı aʿẓam ṣadr olan saġa oturduḳda
Yesāra otururdı rütbesince devlet erkānı

10267 Tevāfüt üzre meclisde efāżıl yerli yerinde
Oturduḳda bulurdı her birisi ʿizzet-i şānı

10268 Cenāḥeyn iʿtibārı olmayan bir ḍıyḳ meclisde
Cülūs itdirseler erbāb-ı fażlı ehl-i ʿirfānı

10269 ʿAvām-ı nās ile iclās olunduḳ diyü ʿālimler
İderdi inkisār-ı bāl ile iẓhār-ı aḥzānī

10270 Mecālisde otursa ṣadr-ı aʿẓam ġāyet-i ṣafda
Cenāb-ı ḫˇāce-i sulṭān ile müftī-yi devrānı

10271 Vezīrān üzre tefvīḳ eylemek muʿtād idi gāhī
Mürāʿāt olunurdı ol ʿaṣırda ʿilme aḥyānī

10272 Vezīrānıñ taṣaddur itmiş idi ehl-i efḍāle
Mevālī vü ṣudūra her zamān ḳānūn-ı ʿOṯmānī

10273 ʿAvāʾidden daḫi maʿlūm idi ṣayf ü şitā dāʾim
Ḳużāt-ı ʿaskere her bir vezīriñ fażl u rüçḥānı

10274 Velākin mīr-i mīrānıñ ḥużūr-ı pādişāhīde
Ḳużāt-ı ʿasker üzre bī-sebeb taḳdīm-i sulṭānī

10275 Efāżıl ḫayline ḫayl-i elem olmışdı icmāʿen
Murād Ḫān ibn-i Sulṭān-ı Selīm ibn-i Süleymānī

10276 O ʿaṣrıñ kümmelinden Ḳāḍızāde yaʿni Şemseddīn
Ṣalābetde diyānetde ḳatı az idi aḳrānı

10277 Şehinşāh-ı zamānı iʿtirāżıyla idüp āgāh
Ḳażāyā ʿarżına girdikde taʿrīż itdi sirrānī

10278 Çoġalmış idi tevsīʿ-i memālik ile vālīler
Olurlardı muḥāfıẓ ekṣeriyyā mīr-i mīrānı

Vaż'-ı Ḳānūn-ı Cedīd-i Sulṭān Murād Berāy-ı Tevḳīr-i 'Ulemā-yı Feżā'il-Nihād

10279 Ḥużūr-ı şehriyāra 'arż içün girdikde ol dānā
Tek ü tenhā bulup furṣat bilüp Sulṭān Murād Ḫān'ı

10280 Bir-iki mertebe dūn kendülerden şaḫṣ-ı nā-ḳābil
O demlerde olup bi'l-iḳtiżā manẓūr-ı ḫāḳānī

10281 Biri ehl-i ḳalemden mīr-i mīrān i'tibāriyle
Tefevvuḳ eyledikde rütbeten ol ṣadr-ı ẕī-şānı

10282 Ḫurūş itmekle baḥr-i ġayret-i 'ilmiyyesi anıñ
Bulup furṣat didi ey nuḫbe-i evlād-ı 'Oṣmānī

10283 Ṭarīḳ-i ehl-i 'ilme bu ihānet böyle istiḫfāf
Neden īcāb ider ey āb-ı rūy-i nesl-i Orḫanī

[252a]

10284 Ṣudūruñ zīr-i destinde olan mīrān vezīr-āsā
Ḥużūruñda tefevvuḳ eylemek olur mı şāyānī

10285 Eger ḳānūn ise aṣḥāb-ı 'irfāna ihānetdir
Degilse men'ine luṭf eyle ışdār eyle fermānı

10286 Ḳabāḥat-nā-şināsān bir alay nā-fehm ü isti'dād
Mücerred mīr-i mīrānız diyüp ādāb u erkānı

10287 Ferāmūş eyleyüp ḥaddin tecāvüz eylemişlerdir
Eger ṣaġ olsalar bu demde Sa'deddīn ü Cürcānī

10288 Yaḫūd 'Allāme-i Ṭūsī vü Ḳuṭbuddīn-i Şīrāzī
Bizim gibi olurlardı pesīn-i mīr-i mīrānī

10289 Serinde her biriniñ devlet-i 'uẓmāsı varmış kim
Bu 'aṣra irişüp olmadılar taḫḳīre erzānī

10290 Anıñçün muḫtaṣar naẓm eyledim taḥrīr-i 'Ālī'yi
Sezā-vār idi tafṣīl itmege ol bezm-i ḫāḳānī

10291 Gerek dergāh-ı 'ālīde gerek cem'-i mevālīde
Bilā-mūceb taṣaddur eyleyüp erbāb-ı 'irfānı

10292 Revā mı pādişāhım enbiyānıñ vāriṣ-i ʿilmi
Zamān-ı devletiñde olalar mercūḥ-ı mīrānī

10293 Ṣabāḥ-ı ḥaşre dek teʾyīd ide bu devleti Mevlā
Ḫaṭālardan emīn itsün dem-ā-dem āl-i ʿOṯmānʾı

10294 ʿAzīz olduḳları ʿilm-i şerīfe ehline dāʾim
Mürāʿāt itdigi olmaz mı yoḫsa ṣıdḳ-ı burhānı

10295 Arada çoḳ neṣāyiḥ vāḳiʿ oldı şāh-ı devrāna
Güher olsa daḫi naẓmım ider taṣdīʿ-i yārānī

10296 Cenāb-ı şehriyār-i ʿadl-āyīn eyleyüp inṣāf
Ne ʿarż itdiyse tasdīḳ itdi ol niḥrīr-i devrānı

10297 Tereddüd itmeyüp derḥāl emri ṣādır olmışdı
Şu vech üzre mücedded vażʿ idüp ḳānūn-ı ḫāḳānī

10298 Ṣadāretde olan ṣadreyn-i ẕī-şān üzre fī-mā baʿd
Gerek sāʾir mecālisde gerek nādī-yi sulṭānī

10299 Faḳaṭ Rūmiliʾniñ beylerbegisi olunup taṣdīr
Kʾanıñ yoḳdur vezāret pāyesiyle farḳ u rücḥānı

10300 Teḳaddüm itmedi aṣlā mecālisde maḥāfilde
Ḳużāt-ı ʿaskere sāʾir memālik mīr-i mīrānı

10301 O ḳānūn-ı cedīd olmışdı düstūruʾl-ʿamel ancaḳ
Bu devletde gehī merʿī olur gāhīce nisyānī

10302 Merāyā-yı ḳulūb-ı ʿārifān gerd-i ihānetden
O devrānda mücellā oldı bā-emr-i ḫıdīvānī

10303 Velākin ṣoñralarda mīr-i ṣāhib-ḳadr ü ḥayṣiyyet
Ḳużāt-ı ʿaskere rāciḥ olurdı olmasa şānı

10304 Eger bir ʿasker olsa ẕāta nisbetle emīrānıñ
Olurdı lā-cerem ḳānūn-ı nev icrāsı şāyānī

10305 Müderrisler olurdı rütbe-i altmışlıdan elbet
O demde beş yüz aḳça mevleviyyet aña iḥsānī

10306 Eyālet żabṭ iden mīrān ile serḥadde defterdār
Mevālīden aşaġı idi ber-ḳānūn-i ʿOṯmānī

10307 Eyāletde ʿumūmen ḥākim ü ʿummāl ü deftārdār
Cülūs eyler müderris üstine ber-resm-i ḫāḳānī

10308 Velākin şaḥn ile altmışlıda olan müderrisler
Mecālisde tefevvuḳ eyleyüp aʿyān ü mīrānı

[252b]

10309 Otururlardı sancaḳ begleri meclisde ḳānūnen
Müderrisler ya ḫāric olsa yā dāḫil kemā-kānī

10310 Ocaḳdan ḳol aġası ile defterdār-ı tīmārān
Otururlardı dāḫil altına ber-resm-i sulṭānī

10311 Eger aṣḥāb-ı ḥayṯiyyetden erbāb-ı maʿārifden
Olurlar ise paşa-zādeler ber-vech-i mīrānī

10312 Ṣaḥından ġayri mā-dūnı olan cümle müderrisden
Müreccaḥ oldıġı olmış idi ḳānūn-ı şāhānī

10313 Yüz elli aḳçalıḳ ḳāḍīlar ile ḫāric-elliyle
Müderrisler egerçi rütbede olmışdı yeksānī

10314 Velākin iḥtimāl-i meʾyūlüñ iʿtibārıyla
Müderrisler içün ṣadreyn olup iftāya imkānı

10315 Taṣavvurla olurdı ḫāric-elli ḳāḍiya rāciḥ
Bu devletde görülmişdir anıñ zīrā hezārānı

10316 Anıñçündür taṣaddur itmesi erbāb-ı tedrīsiñ
Ḳażāya çünki rāżī oldılar ḥükkām-ı büldānī

10317 Yüz elli aḳçalıḳdan rütbe-i bālāya varınca
Müderrisden aşaġı oturur ber-vech-i ḫaşmānī

10318 İle'l-ān bu iki ṣınfıñ degildir ḫoşça mābeyni
Biri birine eyler furṣatı düşdükce ʿudvānī

10319 Muḥaṣṣal her ṭarīḳ aṣḥābınıñ ẕāt ü zamānıyla
Taʿayyün bulsa ʿaḳl u rüşdi ʿilm ü faẕlı ʿirfānı

10320 Miyān-ı ḳavmde ber-ter olup manẓūr olurlardı
Tefevvuḳ eyleyüp aḳrānına artardı ʿunvānı

10321 Ne deñlü rütbesi dūn olsa ḳāḍī vü müderrisler
Teḳaddüm eyler idi çavuşān u ehl-i dīvānı

10322 Daḫi erbāb-ı tīmāra zaʿīme çāşni-gīrāna
Bütün küttāb-ı dīvāna müsellem idi rüchānı

10323 ʿİmārāt-ı mülūk ü żābıṭ-ı vaḳf-ı selāṭīne
Teḳaddüm idemezdi ḳırḳlıdan mā-dūn ise şānı

10324 Velākin ehl-i tedrīsiñ gerek aʿlā gerek ednā
Teḳaddüm itmesi ḳānūn idi aʿyān ü erkānı

10325 Ṣanādīd-i selefde zümre-i ehl-i feżā'ilde
Bu taḳdīm ü teḳaddüm bu taṣaddur ʿırż-ı ʿunvānī

10326 Bu istiḳbāl ü teşyīʿ ü rüsūm-i ḳavme vü celse
Bu ṣaġ u ṣol ġavġāsı bu ard öñ kār-ı nefsānī

10327 Bu cāh u bu celāl ü kibriyā bu vażʿ u dādīler
Bu teklīf ü bu ẓāhir-bīni'ī bu ḫod-fürūşānī

10328 Efāżıl içre aṣlā yoġ idi faḍlen ʿani'l-efḍāl
Gelince Devlet-i ʿOṯmāniyān'a bu fużūlānī

10329 Degil ehl-i feżā'il belki ʿāmīler miyānında
Olunmazdı bu güne kār-ı nā-ber-cā-yı nādānī

[253a]

Taʿyīn-i Ricāl-i Devlet u Erkān-ı Salṭanat der-ʿAhd-i Süleymān Ḫān

10330 Şerāfet ʿizz ü rifʿat herkesiñ ẕātında olmaġla
Ṣadāretde aranmazdı ṣudūruñ ʿizz ü ʿunvānı

10331 Düşer mi ehl-i ʿilme bīhude bu cāh daʿvāsın
Ḳılup cühhāl-āsā boylaya tā çāh-ı ḫüsrānı

10332 Revā mı ṣadrı ʿirfānıyla māl-ā-māl olan ʿālim
Ṣadāret iddiʿāsıyla ide imrār-ı ezmānī

10333 Fażīlet rütbe-i ẕātiyye iken cāhile daʿvā
Virir elbet naḳīṣa hetk ider nāmūs-ı ʿirfānı

10334 Ḫuṣūṣā kibriyā ber-vaṣf-ı ḫāṣṣ-ı ẕāt-ı Mevlā'dır
Anıñla ittiṣāf-ı bendeniñ olur mı imkānı

10335 Mekīn ile iken dā'im mekānıñ izz ü eşrāfı
Cenāb-ı lā-mekāndan bilmeyüp bu rifʿat-i şānı

10336 Ḳurı bir pāye ile rütbe daʿvāsıyla ʿālimler
Mecālisde ṣadāretle iderler pūye-gerdānī

10337 Yazar Künh'inde ʿĀlī āl-i ʿOṯmān'ıñ ḳavānīnin
Ẓuhūr-ı Ḫān ʿOṯmān'dan be-devrān-ı Murād Ḫānī

10338 Bu taḥrīr itdiġim ḳānūn u teşrīfāt bi'l-cümle
Dem-i Fātiḥ'de vāḳiʿdir bilā-kesir ü noḳṣānī

10339 Cenāb-ı Fātiḥ'iñ aṣḥāb-ı faẓla iʿtibārından
Ṭarīḳ-i ehl-i ʿilme vaż' idüp ḳānūn-ı sulṭānī

10340 Velākin Ḫażret-i Sulṭān Süleymān Ḫān devrinde
Bozuldı her ṭarīḳiñ ʿādeti āyīn ü erkānı

10341 Selāṭīn-i ʿiẓāmıñ her biri ḳānūn vaż' itdi
Rüsūm-ı Fātiḥ'i taġyīr idüp ber-nehc-i ḥaḳḳānī

10342 Kimisinde ḫaṭā itdi kimisinde kerāmetçe
İṣābet eyledi ber-muḳteżā-yı vaḳt ü ezmānī

10343 ʿAlī Ḳuşcı idi ẓāhirde tertīb eyleyen ammā
Dinildi ol ʿaṣırda aña ḳānūn-ı Süleymānī

10344 Ḳoyup her bir ferīḳa başḳa başḳa ʿādet ü āyīn
Olup her bir ṭarīḳin nev-be-nev üslūb u ʿunvānı

10345 Olup her dūd-mān-ı ʿaskerīniñ başḳa tertībi
Yeñiçeri silaḥdār u sipāh u aʿcem oġlanı

10346 Piyāde atlu sekbān ṣarıca ser-çeşme-i mīrān
Cebeci ṭopcı esfār içün gerdūn-keşānānı

10347 Ricāl-i devletinden ḫˇācegān ferheng ü çavuşān
Zaʿīm erbāb-ı tīmār bāki ḳulı iç aġayānı

10348 Aġayān-ı bölük ṣāhib-livāʾ-i erbaʿa cümle
Ḳızıl ṣarı yeşil aḳ her biriniñ başḳa elvānı

10349 Emīn ü ʿāşir ü ʿummāl-i mīrī daḫi gümrükci
Reʾīs-i kātibān beglikci defterdār-ı sulṭānī

10350 O daḫi şıḳḳ-ı evvel şıḳḳ-ı ṯānī şıḳḳ-ı ṯālişle
Olup her birisi emvāl-i mīrīniñ nigeh-bānı

[253b]

Vażʿ-ı Ḫˇācegān der-Zamān-ı Sulṭān Süleymān ve Aġayān-ı Enderūn

10351 Ḳoyup her bir diyāra başḳa aḳlām ile bir defter
Aña ḫˇāce ḫalīfeyle ḳodı şāgird-i ʿirfānī

10352 Ḫuṣūṣā Enderūn-ı şehriyārīde kılup peydā
Ḫazīne ḫāṣṣ-oṭa żābiṭleri kilār-ı sulṭānī

10353 Olup dördüncisi anıñ seferli baʿdehū āḫur
Aña naṣb eyledi mīr-āḫur-ı evvel ile ṯānī

10354 Daḫi ḫuddām-ı maṭbaḫ ḥelva-ḫāne daḫi ḳuş-ḫāne
Ḥadāyıḳ içre ḳoydı hem teberdārān u bostānī

10355 Kimine baltacı dindi kimine anda bostāncı
Reʾīs-i ketḫüdā naṣb itdi ber-vech-i mülūkānī

10356 Ḳılup dārüʾs-saʿāde içre bir aġa-yı perhīz-kār
Sarāy aġası ḫāṣṣ-oṭa başı hem ḫāzin-i ḫānī

10357 Ṭavāşī zümresindendir bu dört aġa-yı ʿālī-şān
Virildi her birine rütbesiyle ʿizz ü ʿunvānı

10358 Ṣadāḳatle diyānetle kemāl-i istiḳāmetle
Olup her birisi nuẓẓār-ı evḳāf-ı cihān-bānī

10359 Daḫi dört oṭaya dört ketḫüdā dört baş vaż' itdi
Gügümbaşı bıçaḳlı eskiler oldı aġayānı

10360 Girenler ḫāne-i ḫāṣṣa ḫavāṣṣ-ı şehriyārīdir
Vezāretle çerāġ olurdı bā-ḳānūn-ı ḫāḳānī

10361 Ḫuṣūṣā cümleye żābiṭ olup ol dört aġalar kim
Silaḥdār ü çuḳadār u rikābdār-ı ḫıdīvānī

10362 Olup dördüncisi dülbend aġası anlara mülḥaḳ
Ḳamunuñ 'ırżı nāfiẕ ka'bı 'ālī mürtefi' şānı

10363 Aġayān-ı ḥarem ẕāt-ı mükerrem maḥremiyyetle
Ṭavāşīden ḳılınmışdı nedīm-i şehriyārānī

10364 Olup yollı yolınca her birisi maḥrem-i esrār
Eger Zengī eger Rūmī olurdı luṭfa şāyānī

10365 Eger ḫıdmetden isti'fā ide ekṣer olurlardı
Dem-i āḫirlerinde ḫādim-i sulṭān-ı 'Adnānī

10366 Olup şeyḫü'l-ḥarem ol muḥterem 'izzetle müstaḥdem
Niçe dem ravża-i ḥatm-i rusülde ḫayr-pūyānī

10367 Niçe dārü's-sa'āde devlet-i dāreyne maẓhardır
Anı ḫādim ḳıla ol mesned-i "levlāke"[1] sulṭānı

10368 Ḳavānīn-i sarāyı cümleten tekmīlden ṣoñra
Ocaġa eyledi vaż'-ı ḳavānīn-i Süleymānī

10369 Aġa naṣb eyleyüp dergāh-ı 'ālī 'askeri üzre
Yeñiçeri aġası oldı fī-mā ba'd 'unvānı

10370 Daḫi ḳul ketḫüdā[sı] vaż' idüp dergāh-ı 'ālīde
Anıñ da ketḫüdā beg olmış idi eşher-i şānı

1 "**Sen olmasaydın** ālemleri yaratmazdım." Ali el-Kārī, *el-Esrārü'l-Merfū'a,* I, 295. Ali el-Kārī hadis-i kudsīnin açıklamasında şunları söylemektedir: "Sāgānī bu hadisin mana açısından sahih olduğunu ve Deylemī'nin bunu İbn Abbās'tan merfū' olarak rivayet ettiğini bildirmektedir."

10371 Sitanbul içre ḳolluḳ vaż‘ı ol eyyāmdan ḳaldı
Münāsib yerlere ta‘yīn olundı vaż‘ u iskānı

Vaż‘-ı Ḳolluḳ der-Āsitāne-i Sa‘ādet der-‘Ahd-i Sulṭān Süleymān

[254a]

10372 Ḳoyup her ḳolluġa bir çorbacı żābiṭ neferlerle
Yüz altmış ortadan ifrāzla ber-resm-i a‘vānī

10373 Sarāy-ı şehriyārīde olan dīvān-ı ‘ālīde
İderdi her birisi çorba tevzī‘inde pūyānī

10374 Anıñçün çorbacı nāmıyla ḳolluḳda olurlardı
Be-her gün ṣavb-ı şāhīden gelürdi ni‘met ü nānı

10375 Olup her ḳolluguñ ortalarından bir ‘alem-dārı
Vekīl-ḥarc ḳara ḳollukcı vü aşcı orta kazġānı

10376 Süleymān Ḫān güninde ḥādiṯ olmışdı yamaḳlarla
Daḫi her ortada oṭa-başı oṭa nigeh-bānı

10377 Seferde hem ḥażerde ḫıdmet-i ‘ālīde olduḳca
Alurlardı ‘ulūfe nāmına ta‘yīn-i sulṭānī

10378 Aġa naṣb eyledi serḥadlere yeñiçeri üzre
Ocaḳdan idi müstaḥfiẓ ḳılā‘ u ḥışn u büldānı

10379 Üçer taḳsīṭle her sāl irsāl-i mevācible
Ocaḳ çavuşları teslīm iderdi müzd-i şāyānı

10380 Velākin ṣoñra dört ṭaḳsīṭ olup mīḳāt-ı teslīmi
Ol iḥsān-ı hümāyūnuñ mevācib oldı ‘unvānı

10381 Alup her birisi manṭūḳ-ı memhūrınca ta‘yīnin
İderdi ortasıyla sa‘y-i icrā-yı nigeh-bānī

10382 Yedi aḳçayla olup ibtidāsı ile taṣḥīḥi
Be-dergāh oldıġında virilüp menşūr-ı sulṭānī

10383 Sarāy-ı şehriyārīde yazı olduḳda yoldaşān
Alurlar idi żābiṭler yedinden naḳd-i iḥsānı

10384 ʿAmel-mānde teḳāʿüd oṭa-başılarla eşkinci
Mevācibde neferle olmayup her bār yeksānī

10385 Teraḳḳīsi olup her fırḳanıñ dergāh-ı ʿālīde
Muḳayyed idi menşūrında bā-fermān-ı ḫāḳānī

10386 ʿAlem-dārān u serdengeçdiyān yazıcı çavuşān
Daḫi küttāb-ı ḳolluḳ ile baş ḳolluḳcı ʿunvānı

10387 Süleymān Ḫān ʿaṣrında taʿayyün buldı dir rāvī
Virildi her birine başḳa başḳa rütbe vü şānı

10388 Piyāde atlu sekbānān ü ṣayyādān u ṣubaşı
Ṣolaġ erbaʿa başı ser-i ʿases ile aʿvānı

10389 Sarāy-ı ṣadr-ı ʿālī muḥżırı dīvān ḫuddāmı
Yigirmi sekizinci ortadan almışdı meydānı

10390 Ser-i ṭurnayi-i segṣoncı-başı ḫāṣekilerle
Ser-i segbān zaġarcı-başı hem ḳul keṭḫüdāyānı

10391 Birinciden yüz altmış ortaya varınca bi'l-cümle
Cemāʿat hem bölük aġalarıyla yaya mīrānı

10392 Bütün Sulṭān Süleymān Ḫān devrinde ḳonılmışdı
Olup her birisi ʿaṣrında memnūn-ı cihān-bānī

10393 Olup ḳırḳ akçа serdengeçdi aġayānına yevmī
ʿAlem-dārānı nışfıyla olurdı luṭfa erzānī

10394 Seferler vāḳiʿ olduḳda beşer akçа teraḳḳiyle
Teḳāʿüd iʿtibārıyla bulurdı rifʿat-ı şānı

[254b]

Vażʿ-ı Yamaġān-ı Ricāl-i Ḳolluḳ der-ʿAhd-i Süleymān Ḫān

10395 Seferber olsa ḳolluḳda olan çorbacı bayraḳdār
Yerine ortasından eskisin eylerdi iskānī

10396 Cebeci ṭopcıyānıñ daḫi ḳolluḳları böyleydi
Velākin anlarıñ böyle degil ādāb u erkānı

10397 Niçe ʿālī menāṣıb vaż‘ olunmışdı emānetle
Ricāl-i devlete maḥṣūṣdur vardır emīnānı

10398 Neẓāretle daḫi maʿrūfdur taʿdād olunsaydı
Barūt-ḫāne ile ṭop-ḫāne gibi cāh-ı sulṭānī

10399 Emīn naṣb olunup ḍarb-ḫāneye tersāneye ḥamra
Daḫi ṣayd olunan māhīye bā-fermān-ı ḫāḳānī

10400 Bütün aḳlāma başḳa ḫʿācegān taʿyīn olunmışdı
Olup her biriniñ baş ḳalfası şāġird ü aʿvānı

10401 Sipāh ü yeñiçeri cebeci ṭopcı silaḥdārān
Olup her fırḳanıñ hem ḫʿācegānı hem aġayānı

10402 Ḫalīfe ile şāgirdāndan ġayrıları ile her sāl
Birer ẕī-şāna tevcīh olunup bulurdı ʿunvānı

10403 Ḥużūr-ı āṣafīde her biri ilbās-i ḫilʿatle
Şeref-yāb olması olmışdı ḳānūn-ı Süleymānī

10404 Selāṭīn-i selefde daḫi ḳānūn-ı ḳadīm oldı
Vezāret naṣb olunmaḳ pāyesiyle mīr-i mīrānī

10405 Birer hem ikişer daḫi üçer tuġ iʿtibārıyla
Virilmek olmış idi sābıḳan ḳānūn-i ʿOṯmānī

10406 Vezīrāna eyālet mīr-i mīrāna daḫi sancaḳ
Ocaḳlıḳ olmayandan māʿadāsı ḫāṣṣ-ı sulṭānī

10407 Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Süleymān Ḫān-ı merḥūmuñ
Zamān-ı devletinde oldı mersūm-ı ḫıdīvānī

10408 Vezīrān ferve-i semmūr ile ilbās olunduḳda
İki tuġlıya ilbās itdirirler idi ḳaftānı

10409 Birer tuġlı emīrān ile sā’ir manṣıb erbābı
Bu resme idi tevcīh-i menāṣıbda kemā-kānī

10410 Mevālī-yi ʿiẓāmıñ şeyḫü’l-islām ile ṣadreyniñ
Mürūr itmişdi bālāda mufaṣṣal ẕikr ü ʿunvānı

10411 Faḳaṭ müftī giyerdi ferve-i beyżāyı devletde
Mevālī vü ṣudūr ü ḫˇāce-i dānā-yı sulṭānī

10412 Gerek tevcīh-i cāhında gerek aʿyādda cümle
Giyerler idi elvān ferve-i zībā-yı ẕī-şānī

10413 Sitanbul aġası parça emīni ile gümrükci
Ḳapudānān ü deryā begleri tersāne aʿvānı

10414 Emīn ü cānibi ḳalyon defterdārı küttābı
Zaʿīm ü ehl-i tīmār u gedikli ketḫüdāyānı

10415 Bütün ʿahd-i Süleymān Ḫān'da ihdāṣ olunmışdı
Paṭorna iryale sulṭāna çekdiri emīrānı

Vażʿ-ı Tersāne-i ʿĀmire der-ʿAhd-i Süleymānī

10416 Diyār-ı Mıṣr'a baḥren tācirān ḥuccāc-ı İstanbul
Sefer mümkin degildi çoġ idi serrāḳ-ı ḳorṣanī

10417 Cezāyirde olan büldān-ı İslām'ı daḫi hıfẓa
Ḳalayin yapılup tertīb olunmışdı levendānı

10418 Gelince Devlet-i ʿOṯmāniyān'a ḳuvvet ü ḳudret
Olup tersāne-i maʿmūre mevżūʿ-ı Süleymānī

10419 Sefer olduḳda baḥren zümre-i gebrān ü tersāya
Alındıḳca esārā her milelden oldı pāyzānī

10420 İle'l-ān çekdirilerde olan ḫuddām anlardır
Yapıldı anlara maḫṣūṣ bir tersāne zindānı

10421 Sefāyin ḫalḳı ḳalyon ḳalyete fülke levendānı
Ahālīsi miyānında bulup tertīb-i ʿunvānı

[255a]

10422 Ḳamunuñ rütbesi dīvān-ı ʿālīde maḳāmātı
Müretteb idi ʿunvānı ile eṣvāb-ı dīvānı

10423 Mevācib yazısında ḳavm-i tersāne içün başḳa
ʿUlūfe virilüp taḳsīṭ ile ber-resm-i sulṭānī

10424 Anıñ da başḳa defter-ḫānesi ifrāz olunmışdır
Olup aḳlām-ı dīger maṣraf u īrād-ı aʿvānı

10425 Mevālī vü ṣudūra ʿörf ü üst kimiñ idi maʿrūf
Vezīr-i aʿẓam ile ḳapudān ḳubbe-nişīnānı

10426 Giyüp dīvānda alayide destār-ı ḳallāvī
Nişāncı daḫi öyleydi vezāret olsa ʿunvānı

10427 Ocaḳ aġaları żābiṭleri dīvān-ı ʿālīde
Giyerlerdi balıḳcın manṭarı bā-ʿörf-i şāhānī

10428 Peyikler ṭās-ı zerrīn ile ḳanṭūra giyerlerdi
Ṣolaḳlar zer-kemer dībā vü kemḫā idi ḳaftānı

10429 Ricāl-i devlet ü küttāb-ı dīvān ḫˇācegān daḫi
Teberdārān ser-i bostāniyān bevvāb-ı sulṭānī

10430 Giyerdi her biri eṣvāb-ı şettā ḫilʿat-i dīger
Mücevvāze idi her biriniñ destār-ı ʿunvānı

10431 Ṣaçaḳlı āsmānī çizme yapaḳ laḳmeli ḳaftān
Olup erbāb-ı faẓlıñ bi'l-ḫaṣāṣa resm-i zī-şānı

10432 Müsāvī idi icrā-yı rüsūm itmekde müftiyle
Müderris dāḫile geldikde ber-resm-i Süleymānī

10433 Mevālī vü ṣudūrı evleviyyetle ḳıyās eyle
ʿAbāyı urmada yeksāndır ocaḳ aġayānı

10434 Turuncī mest ü pāpūş u turuncī çizme devletde
Ser-i bostāniyāna oldı maḫṣūṣ-ı mülūkānī

10435 Bu tertīb-i muḳannen Ḥażret-i Sulṭān Süleymān'dan
Egerçi ṣādır olmışdır velākin resm-i ʿOṣmānī

10436 Ẓuhūr-ı Ḥażret-i ʿOṣmān Ġāzī'den berü her bir
Selāṭīn-i ʿiẓāmıñ oldı bu ḳānūn u erkānı

10437 Ṭarīḳ-i ehl-i ʿilmiñ ḫāliyā mersūm olan ʿörfi
Zamān-ı Ḥażret-i Fātiḥ'de buldı zīb-i ʿunvānı

10438 Ḫavāḳīn-i selef birbirisin taʿḳīb itdikde
Olurdı reh-rev-i āṣār-ı ecdād-ı kerīmānī

10439 Kimisi cerḥ u taʿdīl eyleyüp ḳānūn-ı eslāfı
Kimi taḥsīn ile eylerdi ibḳā-yı kemā-kānī

10440 Mevālī vü ṣudūr u müfti vü ṣadreyn beyninde
Tedāvül olunan el-ān ḳānūn-i Süleymānī

10441 Cenāb-ı Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān devrinden
Cenāb-ı Ḫān Maḥmūd'a gelince vaḳt ü ezmānı

10442 Tevārīḫ-i selef taḥrīri üzre ʿahd-i Fātiḥ'de
Şeref-rīz-i ṣudūr oldı be-fermān-ı ḥıdīvānī

10443 Ḫudā her birini maġfūr idüp bu āl-i ʿOṯmān'ıñ
Ola ḳabr-i şerīfi ravża-i gülzār-ı rıḍvānī

10444 Yine mā naḥnü fīhe ʿavd idüp aḥvāl naẓmında
Muḥammed Ḫān ʿaṣrında olan tertīb-i ʿunvānī

[255b]

10445 Zamānıñ iḫtilālin intizāmın ṣıḥḥati üzre
Çeküp silkü'l-le'āl-i naẓma ber-nehc-i belīġānī

10446 Yazar Künh'inde ʿĀlī iḫtilāl-i ḥāl-i dünyāyı
Daḥi her devletiñ aʿyān u erkān u vezīrānı

10447 Ne yüzden buldı zīb-i intiẓāmı neyle bozuldı
Ne ile münderis oldı rüsūm-ı faẓl u ʿirfānı

10448 Ḫuṣūṣā devr-i Fātiḥ'de olan aṣḥāb-ı tedrīsiñ
Libās-ı ferve vü ṣūf ile mevṣūf olan aʿyānı

10449 ʿAbāyī vü saçaḳlı ʿörf ile maʿrūf olanlardan
Olur mı mīr-i mīrān üstine taḳdīm ü rücḥānı

10450 Teḳaddüm itdigi ṣūretde taḳdīme nedir bāʿiṯ
Olur mı mūcib-i taṣdīri ʿilm ü faẓl u itḳānı

10451 Rivāyet eyler ʿĀlī Künhü'l-Aḫbār'ında bu ḳavli
Celāleddīn-zāde Muṣṭafā'dır naḳl iden anı

10452 O ẕāt-ı muḥterem küttāb-ı sulṭānīden olmaġla
Dimiş ʿĀlī'ye taḳrīr eyleyüp tevḳīʿ-i sulṭānı

10453 Muvaḳḳiʿ Seydi Beg'den naḳl ider hengām-ı Fātiḥ'de
Ḫazā'in üzre defterdār olan ber-resm-i ḫāḳānī

10454 Teḳaddüm eylemek ḳānūn idi aṣḥāb-ı tedrīse
Eger var ise daḫi rütbesinde ḳadr ü ʿunvānı

10455 Velākin beş yüz aḳçayla każā żabṭ eylemiş olsa
Taṣaddur itmemek olmışdı ḳānūn-i mülūkānī

10456 Şikāyet eyler ʿĀlī ʿaṣrınıń aṣḥāb-ı faẓlından
Şu vech üzre ider taḳbīh ṣāḥib-faẓl u ʿirfānı

10457 Müderrisler niçün her hafta dört derse medārisde
Müdāvim olmayup taʿṭīl ider eyyām-ı ezmānı

10458 Şurūṭ-ı vāḳıfa aṣlā mürāʿāt itmeyüp ḫālā
Medārisle ider bī-hūde ḫalḳa ʿarż-ı ʿunvānī

10459 Vaẓīfe nāmına aldıḳları çün zehr-i ḳātildir
Bilirken ḥurmetin itmez yine tedrīse pūyānī

10460 Eger tedrīse ḳādir olsa daḫi kendisi bi'ẕ-ẕāt
Muʿīd-i dersi dānişmendi olan şaḫṣ-ı dihḳānī

10461 Beṭālet eyleyüp taḥṣīl-i ʿilme iştiġāl itmez
İderler istifāde itmege iẓhār-ı keslānī

10462 Vaẓīfe almaġa geldikde bir günin şaşırmazdı
Şuhūruń ġurresin añа ṣorardı şehr sükkānı

10463 Faḳaṭ bir ġurre-nāme idi baḳdıġı kütüb anıń
Mışır taḳvīmine baḳmazdı vaḳfıń rūze-dārānı

10464 Müderris var idi bir kerre ayda derse varmazdı
Niçe varsın ki yoḳdur ʿilmi fehm eyler muʿīdānı

10465 ʿİmāret çorbasıyla fiʿli azġun her biri kuzġun
Rüsūm-ı ʿilme bozġun virdiler bā-cehl ü nādānī

[256a]

el-Vechü'l-Evvel fī İndirāsi'l-ʿİlmi ve'l-ʿİrfāni ve Ḳılletü Aṣḥābihī

10466 Ne bir fāżıl müderris ḳaldı ne bir ehl-i dānişmend
Giceyi gündüze ḳatmaġla çün nevrūz-ı sulṭānī

10467 Medārisde oḳuyup oḳıdup ʿilm ü feżā'ille
ʿAvām-ı nāsa tercīḥ oluna rifʿat bula şānı

10468 Muʿīdi istifāde itmege ḳādir daḫi olsa
İfāde itmeden eyler müderrisler gürīzānī

10469 Eger kendünden istiftā olunsa bāʿis-i terki
Bir-iki vech ile eyler cevābında şitābānī

10470 Biri budur mevālī-zādelerden niçe nā-bāliġ
Fażīlet iddiʿāsıyla alup zūrīce meydānı

10471 Medārisden eñ aʿlāsın alup taʿṭīl eylerler
Aña lā vü neʿam dimege var mı kimseniñ cānı

10472 Ḫoca-zāde ise maḥdūm-ı ʿālī dāḫil elliyle
Bulup ḥadd-i bülūġında müderrislikle ʿunvānı

10473 Ya müftī-zāde ise doġdıġı sāʿat virirlerdi
Medārisden birin ḫāric ile ber-resm-i ẕī-şānī

10474 Meḫādīm-i kirām evlād-ı ḳāḍī-ʿasker olduḳda
Olurdı ḳırḳar aḳça medreseyle luṭfa erzānī

10475 Ḳużāt-ı pāyitaḫt evlādı olduḳda meḫādīme
Yigirmi beşle otuzla olur medrese iḥsānı

10476 Ṭarīḳinde ne lāzım kendüye taḥṣīl-i ʿilm itmek
İderken dāyesi ol ṭıfl içün geh-vāre-cünbānī

10477 Beşikde ḫˇāb-ı rāḥatda mülāzim olıcaḳ maḫdūm
Nifāsında iken māderleri ābā-i ẕī-şānı

10478 Ḳoyup eṭfāli ḳırḳdan münfaṣıl deyüp ṭarīḳ içre
Tamām olmaḳsızın irżāʿınıñ evḳāt ü ezmānı

10479 Ḳanāʿat itmeyüp ḫāric ile dāḥil olurlardı
Yoġ iken ḥicr-i māderde o ṭıflıñ nuṭḳa imkānı

10480 Tekellüm itse de medyese ḥücye dirdi yā ḥāyic
Velākin silsileye dāʾimā olurdı erzānī

10481 Gelince nuṭḳa munṣab dirdi manṣıb işidirlerdi
Tevaḳḳuf itmeyüp ḥadd-i bülūġa sinn-i devrānı

10482 Eger hem-rütbesi ʿallāme-i ʿaṣr olsa her fende
Baḳa ḳalurdı ardınca anıñ ḥayrāni ḥayrānī

10483 Ḫaṭā-ver olmaġa tevḳīf olunmazdı medārisde
Meḫādīm-i kirām elbette sebḳ eylerdi aḳrānı

10484 Gelince cā-be-cā ḥaṭṭı medārisde ṭolaşırken
Bulurdı beş yüz aḳça mevl[ev]iyyet ile ʿunvānı

10485 Eger fermān u ḫaṭṭ ṣādır da olsa ṣoñra maḥdūmān
Kitāb almazdı aṣlā destine ber-vech-i ʿirfānī

10486 Eger alursa daḫi nādiren techīl ḫavfından
Muʿammā vü lüġaz cöngi idi yā şiʿr-i dīvānī

[256b]

10487 Bu ḥālāt-ı ʿacībe bu ġarāʾib ḫayl-i ṭullāba
ʿAceb virmez mi cemʿ-i ʿilm ü ʿirfāna peşīmānī

10488 Niçe taḥṣīl-i ʿilme cebr ider etrāk evlādın
Meger mektebde taʿlīm itdirirse ʿilm-i Ḳurʾān'ı

10489 Niçe şuġl eylesün bī-kes olan ṭālib medārisde
Zevāyāda idüp imrār-ı vaḳt ü ʿömr-i sāmānı

10490 Mevālī-zādelerden ehl-i efḍāl olana söz yoḳ
Feżā'ilden biri vaṣṣāf olan maḥdūm-ı ẕī-şānı

10491 Sen inṣāf it niçe hażm eylesün aṣḥāb-ı ḥayṣiyyet
O monlā kim yüzinden bilmeye āyāt-ı Furḳān'ı

10492 Efāżıl āḫir-i ʿömrinde nā'il oldıġı cāha
Mevālī-zādeler vāṣıl olur der-ʿahd-i şübbānī

10493 Eger taḥdīṣ-i niʿmet eylese fażlıyla ʿālimler
Mevālī-zādeler taʿdād ider ecdād-ı ẕī-şānı

10494 Ṣabāvet ʿāleminde vāṣıl-ı kām olsa maḥdūmān
Efāżıl cemʿine gelmez mi terk-i şuġl-i ʿirfānī

10495 Mevālī-zādelerde gerçi fāżıllar ẓuhūr eyler
Aña lā vü neʿam dimege yoḳdur kimseniñ cānı

10496 Velākin şimdi bu ʿaṣrıñ meḫādīm-i kirāmında
ʿAdem hükmindedir nedretle hālā müsteḥiḳḳānı

el-Vechü's-Ṣānī li-İndirāsi'l-ʿUlūmi ve Ḳılletü Ṭullābihā

10497 İkinci vechi budur indirās-i ʿilm ü ʿirfānıñ
Feżā'il ehliniñ günden güne nokṣān u fıḳdānı

10498 Meḫādīm-i kirāmıñ rifʿat-i şānın ṭarīḳinde
Görüp ṭaşra ricāli reşk ile ber-resm-i nādānī

10499 Tefevvuḳ eylemek ḳaṣdıyla evlād-ı mevālīye
İderdi reh-neverdī-i der-i aʿyān u erkānī

10500 Ṭarīḳ-i eshelin buldum diyüp evlād-i etrākiñ
Kibāra intisāb eylerdi ekṣer müsteʿiddānı

10501 Aġayān u emīrān mīr-i mīrān u vezīrāna
Tereddüd eyleyüp olduḳda gūyā ḳul u ḳurbānı

10502 Şefāʿatle mülāzim olmaġa sāʿī olurlardı
Görürdi istinādıñ luṭfını ber-vefḳ-ı şāyānī

10503 Mevālī vü ṣudūra ez-ḳażā müftī-i devrāna
İmām olup yaḫūd monlālarıñ üstād-ı ẕī-şānı

10504 İmām olup kimisi beglere kimisi aʿyāna
Kimi ḫˇāce olup taʿlīm ider etbāʿ u aʿvānı

10505 ʿAvāmıñ himmeti ġālib olup müftī vü ṣadreyne
Mevālī-i ʿiẓāma günden aẓhar faẓl u rüchānı

10506 Ekābir ḳapusında yeyüp içüp cān beslerler
Beṭāletde ider mi baʿd-ez-īn taḥṣīl-i ʿirfānī

10507 Cehāletle beṭāletle ḥużūr u istirāḥatle
Ṭarīḳiñ zaḥmetin çekmeksizin etrāk oġlanı

[257a]

10508 Medāris beklemiş ṭaş yaṣdanup derd ü belā çekmiş
Bir alay bī-kesān ṭullāb-ı ʿilm olan muʿīdānı

10509 Teḳaddüm eyleyüp her biri bir taḳrīb ile olmış
Mülāzim baʿdehū tedrīs ile maḥsūd-ı aḳrānī

10510 Ḥużūr u istirāḥatde olan bāb-ı ekābirde
İder mi saʿy-i ʿilme baʿde-ẕā teşmīr-i dāmānī

10511 Ḫuṣūṣā neyl-i āmālinde faẓlıñ olmaya daḫli
Ḫuṣūl-i maṭlabında belki cehliñ ola rüchānı

el-Vechü's-Ṣāliṣ li-İndirāsi'l-Feżā'il bi-İʿtibāri'l-Cuhhāl bi-Tesviyeti'l-Efāżıl

10512 Üçinci vechi budur nedret-i aṣḥāb-ı efḍāliñ
Ḳużāt u ehl-i tedrīsiñ ẕühūl-i ʿilm ü ʿirfānı

10513 ʿUlūma terk-i raġbet cāhil-i ẕī-māle raġbetdir
Efāżıl ile cühhāl oldılar manṣıbda yeksānī

10514 Fażīlet ehline aṣlā riʿāyet ḳalmadı bizde
Aramaz oldılar tevcīh-i cāha müsteḥiḳḳānı

İki kimse eger bir maṭlaba yazılsa dīvānda
Biri ʿallāme olsa biri bir nādān-ı dihḳānī

Velākin biriniñ maʿrūżı olsa dirhem ü dīnār
Ḳalur ʿallāme dirhem rāyic olmaz naḳd-i ʿirfānı

Menāṣıb ʿarż-ı dīnār eyleyen nādāna tevcīhe
Münāsib görülür bā-reʾy-i eşrāf-ı ẓalūmānī

Eger ol ẕāt-ı ekrem itse daʿvā-yı ḳıdem ol dem
Müreccaḥ olmaz idi lā-cerem imrār-ı ezmānī

Müzevvir olsa da yine alurdı zūr-ı destiyle
Olamaz dest-i yārīsi ger olsa Saʿd ü Cürcānī

Anıñçün bu sebeble saʿy ider ḳāḍī müderrisler
Tereddüd itmege ebvāb-ı paşa vü vezīrānı

Hiç olmazsa ricāl-i devlete aʿyān u erkāna
Birer taḳrīb ile mensūb olup varırdı aḥyānī

ʿAvāma istinād itmekle cemʿ-i māl iderlerdi
Eger miḳdār-ı ẕerre yoḳ ise ḥayṣiyyet-i şānı

Kibāra ittikāʾen saʿy ile ḳaṭʿ-ı merātibde
Geçerlerdi efāżıl olsa da emṣāl ü aḳrānı

Vücūh-ı indirāsıñ rābiʿi terk-i kemālāta
Yazar Künhʾinde ʿĀlī ehl-i tārīḫin süḫan-dānı

el-Vechü'r-Rābiʿ li-İndirāsi'l-Kemāl bi-ʿAdemi Temyīzi Meḳādīri Ehlihī mine'l-Cühhāl

Bilinmez oldı erbāb-ı kemāliñ cevher-i ḳadri
Yoġ idi ehl-i ilmiñ zümre-i cühhāle rücḥānı

Revāc üzre idi kālā-yı rüşvet sūḳ-ı ʿirfānda
Metāʿ-ı kes faḫir olmışdı almazlardı ʿirfānı

Ḳumāş-ı irtişāʿ esrār-ı ʿilmi ideli ifşā
Behāsından inüp olmışdı teʾlīfāta erzānī

10528 Menāṣıb mālik-i dīnār olanlardan alınmazdı
Efāżıl bī-direm bī-behre güm ḳaldı ḥamūlānī

10529 Buḳāʿ-ı inzivāda izdirā üzreydi ʿālimler
Menāṣıb oldıġında ʿaṣrınıñ cühhāl-i nādānı

[257b]

10530 Bu yüzden iḫtilāliñ bir delīl-i vāżıḥı bu kim
Mürūr itmişd'anıñ bālāda daḫi ẕikr ü tibyānı

10531 Medāris kim virilür ḫāric-elliyle Sitanbul'da
Li-vechi'llāh yapmışdı bütün ʿaṣrıñ vezīrānı

10532 Benāt-ı pādişāhān yapdıġı cümle medāris kim
Anıñ da rütbe-i dāḫil olup taʿyīn-i ʿunvānı

10533 Ebu'l-Feṯḥ'iñ şemānı ṣaḥn olup resm-i medārisde
Daḫi altmışlılar kim her biri bir ḫayr-i sulṭānī

10534 Cenāb-ı Bāyezīd'iñ Ḫān Selīm ü Ḫān Süleymān'ıñ
Birer ʿallāmeye bünyādıdır bā-şarṭ-ı şāyānī

10535 Daḫi ecdād-ı emcādı mülūk-i āl-i ʿOṣmān'ıñ
Zevāyā vü medārisden ne kim oldıysa bünyānı

10536 Ẕevāt-ı pādişāhīde tefāvüt ḳadrine nisbet
Olurdı resm-i ḫayrātında daḫi şevket ü şānı

10537 Cenāb-ı Vālide Sulṭān Murād-ı Ṣāliṣ ʿaṣrında
Derūn-ı Üsküdār'a ḳıldı bir medrese bünyānı

10538 Tamām olduḳda dāḫil rütbesi ḥükminde olmaġla
Niçe erbāb-ı faẓla virdiler bā-reʾy-i sulṭānī

10539 Murād Ḫān'ıñ zamān-ı devletinde baʿż-ı mifżāle
Süleymāniyye'den virildi bā-terfīʿ-i ʿunvānī

10540 O devrānda bozuldı rütbe-i dāḫil medārisde
Yazar Künh'inde ʿĀlī feṯḥ-i ḳānūn-ı Süleymān'ı

10541 Ṣafiyye Vālide Sulṭān ki Eski Vālide dirler
Leb-i deryāda yapmışdı o da bir ḫayr-ı ẕī-şānī

10542 Berāy-ı ḫāṭır-ı māder cenāb-ı ḥażret-i sulṭān
Medāris üzre ol bünyāda virdi faż̧l u rücḥānı

10543 Süleymān Ḫān Murād Ḫān Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān
Binā itdikleri bu üç zevāyā-yı mülūkānı

10544 Süleymāniyye altmışlı ṣaḥın bu üç merātible
Virilürken birer mifżāle ber-ḳānūn-ı ʿOṯmānī

10545 Merātib ḳaṭʿ idenler ẕikri sebḳ iden medārisden
Gelürdi vālide sulṭāna ber-resm-i ḫıdīvānī

10546 Yazar tārīḫde ʿĀlī şikāyet idüp ʿaṣrından
Rivāyetdir ki andan böylece bir ṣaḫṣ-ı nādānī

10547 Ṭarīḳinde anıñ ẕāt u zamānı yoḳ iken aṣlā
Faḳaṭ tedrīs-i ʿāmm ile bulup ʿaṣrında ʿunvānı

10548 Aña ṭayy-i merātib itdirip birden virilmişdi
Degilken rütbe-i altmışlıya yetmiş anıñ şānı

10549 Mülāzimler daḫi nā-ehl iken tevcīh-i manṣıbda
Kibāra istināden oldılar ikrāma erzānī

10550 Muḥaṣṣal nār u nūruñ iʿtibārı farḳdan ḳaldı
Tecāvüz itdi farḳ-ı ferḳadānı şān-ı nādānī

[258a]

Der-Vaṣf-ı ʿUlemā-yı Rüsūm der-Zamān-ı Ebi'l-Feṯḥ Muḥammed Ḫān ve Baʿdehū

10551 Bulanlar bu zamānda dest-res cāh-ı muʿallāya
Libās-ı sūf ile mevṣūf olan niḥrīr-i devrānī

10552 ʿAbā ile ṣaçaḳlı idi ancaḳ mā-bihi'l-faḫrı
Ḫuṣūṣā ola bir ser-ḳubbe-i ḥamḳā-yı nādānī

10553 Faḳat taʿrīf iden maʿrūf ẕātın ʿilm ü ʿirfānın
Başında ʿörf ise üsti ider tefvīḳ-i aḳrānī

10554 Ẓarāfetle eger taḫfif iderse ʿörf ü destārın
Üç oḳḳa penbeye melḥūf idüp dülbendi aḥyānī

10555 Taʿaddüd üzre semmūr u vaşaḳla faḫr iderlerdi
Nefāyis nüsḫalar cemʿ eyleyüp taʿṭīl idüp anı

10556 Mübāhāt eyleyüp ābā vü ecdādıyla meclisde
Neseble ẕātına nisbet iderdi ʿizzet-i şānı

10557 Żiyāfet eyledikde iḥtişām ʿarżıyla aḥbābı
Müferraḥ murṭıbānīlerle tezyīn eyleyüp ḫʷānı

10558 Nefāyis eṭʿimeyle sīr idüp daʿvetle aḥbābın
Leyālīde niçe sīmīn ü zerrīn şem-ʿdānānı

10559 Derūn-ı aṣdıḳāsın āteş-i reşkiyle yaḳmaḳda
İrāʾet eyleyüp şeb-tā-seḥer kāfūr-ı sūzānı

10560 Şikāyet eyler ʿĀlī ʿaṣrınıñ erbāb-ı cāhından
Ṭarīḳinde merāsim ʿilm iken ber-resm-i sulṭānī

10561 Rüsūm-ı ʿilmi ḳānūn-ı ḳadīmi ṭayy idüp cümle
Mücerred iḥtişām ʿarżı olup her biriniñ şānı

10562 Gerek ʿazli gerek naṣbı deminde ehl-i tedrīsiñ
Mevālī vü müderris hem ḳużātıñ ekṣer aʿvānı

10563 Rikāb u meclisinde bir alay maḥbūb u müsteṣnā
Ki her birisi bī-mū sāde-rū hem-ḫūy-ı ġılmānī

10564 Perī-ruḫsār u şūḫ-etvār u ḫoş-reftār u şīrīn-kār
Semen-sā ḳaddi ṭūbā ḫoş-edā ṭāvūs-ı rıḍvānī

10565 Veliyyüʾn-niʿmeti yanında kebk-āsā sekerlerdi
Delāl ü ġunc ile dāʾim yürürlerdi ḫırāmānī

10566 Ḫuṣūṣā şimdiki devrānda ol māh-peykerler
Dönüp ʿicl-i Benī-İsrāʾil'e dilber iç oğlanı

10567 Miyānda ḳumrı gögsi ḫāreler giymiş ṭururlardı
Kemer bendinde sīmīn ḫançer-i tīz-i levendānī

10568 Bıçaġı ḫançerinden daḫi aḳvā idi kesmekde
Nigāh-ı ġamzesi tīr idi yāḫūd tīġ-i bürrānī

10569 Başında ḳar ṣaçaġı oldıġından ṭarf-ı destārı
Gelen züvvārıñ ʿaḳlın ṭoñdururdı zülf-i pīçānı

10570 Vefā eyler mi bu maṣraflara hīç degme bir īrād
Menāṣıb medrese ṣāḥibleri ḥükkām-ı büldānī

10571 Niçe ṭāḳat getürsün böyle isrāfāt-ı bī-cāya
Ḫuṣūṣā ola encāmı anıñ icrā-yı nefsānī

10572 Yeter mi añа şehriyye vaẓīfe ḳısmetiñ resmi
Ya maḥṣūl-i ḳażā iġnā ider mi öyle ḥīzānı

10573 Esīr-i bend-i zülfi oldıġın bilse efendiniñ
O mecnūna virirdi hem-çü Leylā bir perīşānī

10574 Anı ḳaydiyyeniñ maḥṣūline mümkin mi rabṭ itmek
Meger keşf ile daḫi ideler taʿyīn-i hemyānī

10575 Añа ceb ḫarclıġı olurdı ġayri ḳūtı īrādı
Müseyyeb ḳoysalar bī-ḳayd olup ol esfeh oġlanı

10576 Veliyyü'n-niʿmeti medyūn u müstaġraḳ daḫi olsa
Refāh-ı ḥālini şefḳat idüp ister mi aʿvānı

10577 Ḳażāya uġramış bī-çāre ḳāḍī dir mi sā'irler
Görünce kendülerden mültefit ol şāh-ı ḫūbānı

10578 Anı bizler gibi görüp gözetmez diyü reşkinden
Tesāvī iddiʿā eyler bir alay ḫūk-i yābānī

10579 Başı derdine düşüp cānı ile uġraşır āḫir
Ḫudā bu ibtilādan ḥıfẓ ide erbāb-ı ʿirfānı

[258b]

10580 Efāżıl zümresi böyle olunca vaḳt-i ʿĀlī'de
Ne keyfiyyetledir şimdi bu ʿaṣrıñ ehl-i ʿirfānı

10581 Oturdum ṭurdum erbāb-ı menāṣıbla medārisle
Deyüp eyler ḥikāyet diñle ʿĀlī-yi süḫan-dānı

10582 ʿAbāsıyla ṣaçaḳlı urmaġa ḫˇāhiş-ger olmaġla
Müderrisler iderler dāḫile gelmekde cūyānī

10583 Ṣemān-ı saḫnı ḫülyā eyleyenlerde daḫi maḳṣad
Taṣaddur itmege ruḫṣat idi meclisde mīrānı

10584 Faḳaṭ endīşesi her rūz u şeb ṣaḫna vuṣūlinden
Mevālī olmaḳ idi ḫˇāhiş-i nā-müsteḥıḳḳānī

10585 Dımaşḳ-i Şām ü Mıṣr u belde-i Şehbā ḳażāsıyla
Ṭarīḳinde teḳaddüm eyleyüp emṣāl ü aḳrānı

10586 Biraz māl ü menāle dest-res bulmaġla şehrinde
İde her meclisinde ḫalḳa faḫr u ʿarż-ı ʿunvānī

10587 Diye çoḳ iltifāt itdi fülān vālī zamānımda
Beni eslāfıma tercīḥ idüp ol belde sükkānı

10588 Fülān aġa baña iʿzāz u iḳrām eyledi vāfir
Şu emre ʿiffet itdim ḫoş geçindim dirdi her ānı

10589 Temeddüḥ eyleyüp lāf u güẕāf eylerdi ʿazlinde
Virirdi ḫod-be-ḫod medḥ eylemekle kendüye şānı

10590 Mevālī-yi selefde ʿayb idi bu vaż' u vādīler
Fürū-māye işidir ʿarż-ı devlet kibr-i nefsānī

10591 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ ʿilme raġbet itdi ʿaṣrında
Kılup erbābına ḥadden ziyāde luṭf u iḥsānı

10592 Gürūh-ı sūḫtegāndan rütbe-i iftāya varınca
Efāżıldan virüp her ṣınfa bir ʿunvān-ı şāyānī

10593 Mücerred ʿilme terġīb eylemekle ḫayl-i ṭullābı
Merātible merāsim ḳoydı tervīc itdi ʿirfānı

10594 Bu raġbet iʿtilā-yı şāna cell-i himmet itmekle
Edānī zümresinden ḳıldı ber-ter müsteʿiddānı

10595 Ṣıyānet eyledi ālām-ı faḳr u fāḳadan el-ḥaḳḳ
Menāşıbla ḳılup ʿālimlere tertīb-i ʿunvānī

10596 Murād-ı pādişāhī bu idi ḳaṭʿ-ı merātible
Feżā'il ehline ṣervet gelüp bā-rifʿat-i şānī

10597 Nefāyis nüsḫalar cemʿinde aṣlā çekmeye zaḥmet
Olalar ẕū-fünūn-ı ʿilm ü fażl-ı ʿaṣr-ı sulṭānī

10598 Muḥaṣṣal intiẓām-ı ḥāl ile hengām-ı Fātiḥ'de
Refiʿü'l-ḳadr idi aṣḥāb-ı fażlıñ kār-dānānı

10599 Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Süleymān Ḫān ʿaṣrında
Efāżıl içre merʿī oldı ḳānūn-ı Süleymānī

10600 Mevālīniñ bu ʿunvān ü rüsūmı gün-be-gün artup
Faḳaṭ ʿörf ü iżāfet oldıġı āṣār-ı ʿirfānı

[259a]

10601 Cenāb-ı Seyyid-i Cürcāni iʿcāb eyleyüp āḫir
Bir iki beyt ile bir ḳıṭʿa-i rengīn-i evzānī

10602 Yazup taʿyīr ile erbāb-ı fażlı Rūm'a gönderdi
Ḳılup ol serzenişle ehl-i fażla nuṣḥ-ı ḥaḳḳānī

10603 Berāber oldıġıyçün kisvesinde ʿālim u cāhil
Ferīḳayn içre aṣlā bulmadı bir güne rüchānı

10604 Bu idi ḳıṭʿa-i maḳbūleniñ maḥṣūl-i maʿnāsı
Lisān-ı Fārisī'den naḳl idüp naẓm eyledim anı

Terceme-i Ebyāt ve Ḳıṭʿa-i ʿAllāme-i Rabbānī Şerīf Cürcānī

10605 ʿArab çerḫinde ṭāliʿ oldı şems-i ʿilm ü ʿirfānı
Münevver eyledi gerçi anıñ envārı ekvānı

10606 Vasaṭda buldı ancaḳ istivāyı mülk-i Īrān'da
Zevāle Rūm'da irdi be-ʿörf-i cehl ü nādānī

10607 Faḳaṭ bir cirm-i bī-nūrı ḳalup ol neyyir-i ʿilmiñ
Żiyāʾ u pertevi ḳılmadı ġayri dehri nūrānī

10608 Bu devrān şol zamāndır kim o nūr-ı lā-yezālīniñ
Ġurūbı demleridir kim be-cāy-i-nūr-ı ʿirfānī

10609 Cehālet ẓulmeti ḳaplaya dünyāyı maʿāẕaʾllāh
Ser-ā-pā yer yüzin ṭutup cehālet ola ẓulmānī

10610 Bu mażmūn ile Rūmʾuñ şāʿirānından biri böyle
Şikāyetle zamānından didi bir beyt-i Ḥassānī

10611 Müsāʿid olmamaḳla vezni bu naẓm-ı dil-ārāya
İdüp maʿnāsını tażmīn ber-naẓm-ı belīġānī

10612 Mücevvāze olunca ehl-i Rūmʾuñ mā-bihiʾl-faḫri
ʿAceb mi beste olsa kūşe-i destāra ʿirfānı

Der-Beyān-ı İḫtilāl-i Ṭarīḳat-i Mevālī be-Rivāyet-i ʿĀlī

10613 Bozulmaḳda ṭarīḳi nev-be-nev cemʿ-i mevālīniñ
Melāẕ ü mültecā itmekle dergāh-ı vezīrānı

10614 Vezīrān rükn ü aʿyān himmetiyle ehl-i ʿirfāndan
Mevālī vü müderrisler bulup terfīʿ-i ʿunvānı

10615 Velākin ḫāric-i ḳānūn olan rütbe şefāʿatle
Miyān-ı ḳavmde maḳbūle olmazdı kemā-kānī

10616 Ṭarīḳ-i ʿilme raġbet ehline ikrāmdır ammā
Tecāvüz itmeye ḳānūn u şerʿi resm-i sulṭānī

10617 Ne ḳānūn-ı Muḥammedʾden ne şerʿ-i pāk-i Aḥmedʾden
Teʿaddī eylesün aṣḥāb-ı cāhıñ pāye-i şānı

10618 Kibāra istināden ḳaṭʿ-ı rāh itse ṭarīḳinde
Eger ʿālim eger cāhil ṭarīḳiñ köhne-sālānı

10619 Ekābir ḫāṭırın ġāyet mürāʿāt eyleyüp aṣlā
İṭāle eylemezlerdi ne deñli alsa meydānı

10620 Eger bir cāhiliñ erbāb-ı devlet intisābıyla
Ṭarīḳinde firāz-ı ʿarşa çıḳsa ḳadr ü ʿunvānı

[259b]

10621 Ṭarīḳiñ iḫtilālin aġzına hīç kimse almazdı
Eger ẕilletle künc-i inzivāda ḳalsa aḳrānı

10622 Çürise ḳalsa erbāb-ı feżā'il künc-i ʿuzletde
Sükūt eylerdi almazdı lisāna sebk iden cānı

10623 Şu maʿnāyı ifāde eylemişdir ol sükūt ancaḳ
Ḳużāt-ı ʿaskere varınca bu tertīb-i şāhānī

10624 Aranmaz idi anlar gibi ehliyyet mevālīde
Olurdı mevleviyyetlerde ʿilm ü cehl yeksānī

10625 Ṣadāret ile fetvā manṣıbında farṭ-ı istiʿdād
Olup meşrūṭa-i neyl-i merām-ı ṣadr-ı ẕī-şānī

10626 Şefāʿat eylemezdi iltizāmıñ yoġ idi daḫli
Vekīl-i muṭlaḳıñ telḫīṣ idi maḳdūr-ı ʿunvānı

10627 Kimi taʿyīn iderse mesned-i ṣadreyne iftāya
Der-i iclālden vārid olurdı emr-i sulṭānī

10628 Bu üç ṣadıra cürʾet idemezdi zümre-i cühhāl
Faḳaṭ anlarda oldı imtiyāz-ı cehl ü ʿirfānī

10629 Kibāra istināden rütbe iḫrāz eyleyen cāhil
Niçe ṣadr-ı meşīḫatle olur iftāya erzānī

10630 Ḫuṣūṣā ʿāmm u ḫāṣṣıñ müşkilātın ḥalle ḳādir mi
Mevālī zümresinden degme bir terkīb-i ḫᵛānānī

10631 Bi-ḥamdi'llāh nümāyān oldıġıyçün ʿaczi cühhāliñ
ʿAvāmıñ pençesinden ḳurtarup ol ṣadr-ı ẕī-şānı

10632 Eger ẕāten zamānen var ise iftāya istiḫḳāḳ
Recā-yı aġniyā-yı aġbiyādan ṣāf olup şānı

10633 Ḥużūr-ı pādişāhīye nihānī anı daʿvetle
Olurdı iḫtilāʿ-ı ferve-i beyżāya erzānī

10634 Bu ḳānūnuñ daḫi Allāhu aʿlem resmi maḥv oldı
Aranmaz oldı zīrā rütbe-i bālāya şāyānı

10635 Lisān-ı ʿaṣrı bilmek oldı kāfī şimdi devletde
Umūr-ı ḫāriciyye ṭutdı cāy-ı ʿilm ü ʿirfānı

10636 Şerāyiʿ ʿilmine dūr u dırāz imrār-ı vaḳt itmez
Fürūʿından bedeldir maḥżarī-i fıḳh-ı Nuʿmānī

10637 Ḳavānīn-i Muḥammed Ḫān'dan ancaḳ bu bāḳīdir
Beyāża iḫtiṣāṣı belki ḳānūn-ı Süleymānī

10638 Cenāb-ı ḫān-ı ekrem Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān
O ḫāḳān-ı muʿaẓẓam āb-ı rūy-i nesl-i ʿOṯmānī

10639 Ḫudā ḳabr-i şerīfin ravża-i gülzār-ı ʿAdn itsün
Ola murġ-ı revānı lāne-sāz-ı ʿarş-ı Raḥmānī

10640 Efāżıl ḫayline ḫayli riʿāyet eyledi ancaḳ
İhānet yollı oldı didiler ḳānūn-ı sulṭānī

10641 Ṭarīḳ-i ʿilmi gūyā mīr-i mīrān manṣıbı ḳıldı
İdince pāye-ber-pāye rüsūm-ı faż̧l u ʿirfānı

10642 Selefde mübtelā-yı faḳr u fāḳa idi ʿālimler
Ebed vech-i ġınāyı görmedi aʿyān-ı aʿyānı

10643 Muḥammed Ḫān geldi fāḳadan ḳurtardı bi'l-cümle
Efāżıl cemʿine ḥaddince ḳıldı luṭf-ı şāhānī

10644 ʿAvā'id eyleyüp taʿyīn itdi ekşerin iġnā
Efāżıl kām-yāb-ı şervet oldı buldı sāmānı

[260a]

10645 Riyāżet üzre iken ekl ü şürbinde libāsında
Nefāyis eṭʿimeyle eşribeyle şevb-i elvānī

10646 Çıḳardı başdan erbāb-ı faẕlı ḳıldı ten-perver
Nefāsetle teġaddī cümlesin ḳılmaġla nefsānī

10647 Ḳamunuñ nefsi ġālib oldı rūḥāniyyeti üzre
Efāżıl zümresinden gitdi ḥayfā ẕevḳ-i rūḥānī

10648 Ḥamīr ü estere icrā-yı sünnetle binerlerken
Evā'ilde ṣudūr u müfti-i evlād-ı ʿOṯmānī

10649 Ṭavīle-bend-i istikbār olup ıṣṭabl-ı devletde
Yanaşdırmazlar oldı binmege esb-i küheylānı

10650 Ḫuyūlüñ esb-i tāzīsin alup beslerdi ʿālimler
Rükūbından ṣafā-yāb olmaġa devletde ebdānı

10651 Tecemmül üzre rāḥat-yāb olup baḫt-ı müsāʿidle
Menāṣıb olmaġa teşmīr iderdi ṭarf-ı dāmānı

10652 Ḥarīr esvāb-ı libsiyle binerdi esb-i tāzīye
Riḳābında yüridüp ekṣeriyyā sāde-rūyānı

10653 Biri birinden aḥsen sīm-ten nāzik bedenlerle
İderdi her bir ʿālim ḫalḳa ʿarż-ı ḫūb-ġılmānı

10654 Vaşaḳ semmūr u ḳāḳum sibr ü sincāb ile müstaġraḳ
Olup bāb-ı ekābirde iderler pūye-gerdānī

10655 Vesīle ʿadd idüp neyl-i merāma her bir ʿallāme
Zenān şekliyle tezyīn eyleyüp emred cevānānı

10656 Leyālīde gerek dirlerdi ḥelvā ṣoḥbeti olsa
Nefāyis eṭʿime ṭabḫ itdirüp şöhret-fürūşānı

10657 Muḳaddem ẕikri sebḳat eylemişdi bu sefīhānıñ
Ne yüzden bozdılar resm-i ṭarīḳ-i faẕl u ʿirfānı

10658 Sezā-yı ehl-i ʿirfān olmayan vaż'-ı sefīhāne
Menāṣıb ehline virmez mi her emrinde noḳṣānı[1]

10659 Bihişt-i dār-ı dünyā ḥūr u ġılmānın temettuʿla
Revā mı ḳızılı meydāna çıḳsun pest olup şānı

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

10660 Bu ḥālāt-ı ġarībe gerçi bu demlerde vāḳiʿdir
Velākin zümre-i erbāb-ı tārīḫiñ süḫan-dānı

10661 Yazar Künh'inde ʿayni ile ʿayn ile olan ʿĀlī
Sene biñ ikide vāḳiʿ olan aḥvāl-i devrānı

10662 O demlerde daḫi resm-i ṭarīḳi ehl-i efḍāliñ
Bozulmışdı ḳıyās eyle añа bu ḥāl-i ezmānı

10663 Ṣıġama ṣarıġıyla sıḳma ṭarzı ṭar ḳaftānla
Abāza yaḳalı hep oyma yeñili iç oġlanı

10664 Rikābında yürürdi ol zamānlarda mevālīniñ
Bütün ḳallāvi taḳlīdi idi destār-ı ḫūbānī

10665 Mücerred kesret-i etbāʿ içün nā-bāliġ oġlanlar
Veliyyü'n-niʿmeti yanında idüp arż-ı ʿunvānī

[260b]

10666 Urup her birisi merkūbına altun üzengiyle
Cevāhirli şaḳāḳlar zeyn-i sīmīn-i mülūkānī

10667 ʿAvām-ı nāsıñ istiḫyā idüp terk itdigi resmi
Mevālī zümresinde oldı gūyā resm-i sulṭānī

10668 Ser-ā-ser telli ḫārā çeşm-i bülbül badili aṭlas
Ḥarīr envāʿınıñ mensūcı dībā şīb ḳaftānı

10669 Meḫādīm-i mevālī ile ḫuddāmı giyerlerdi
Bisāṭ-ı cevherīniñ yoġ idi hīç ḥadd ü pāyānı

10670 Perī-rūyān reşk-i ḥūr u ġılmān mū-miyānlarla
Mevālīniñ biri birine faḫr itmek idi şānı

10671 Oḳuyup yazmaḳ iẓhār eylemek ʿayb idi ol demde
Velākin var idi beyne'l-mevālī ẕevk-i rūḥānī

10672 Cevānān ile ülfet ṣoḥbeti meẕmūmdur ancaḳ
Gelüp erbāb-ı ṭabʿa rü'yetinden ḥaẓẓ-ı vicdānī

10673 Ḳafeslerde ṭuyūrı ḥabs ü istinṭāḳ ẕevḳinden
Çiçek ṣoḥbetleriyle lāleniñ ẕevḳ-i çerāġānı

10674 Uyar mı aḥsen-i taḳvīm ile taḥṣīl-i eẕvāḳa
Anıñ şems ü ḳamerden ẓāhir iken faż̧l u rücḥānı

10675 Teleẕẕüẕ eylemek ẕī-rūḥdan ẕevḳ-i cemādātı
Olur mı hīç erbāb-ı ʿuḳūle ẕevḳ-i yeksānī

10676 Ḫudā ḥıfẓ eylesün daḫi beter ẕenb ü meʿāyibden
Bu devrānda olan erbāb-ı ʿilm ü faż̧l u ʿirfānı

Der-Tafṣīl-i Aʿyān-ı Devlet-i Āl-i ʿOṯmān ve Erkān-ı Saʿādet-i Şāhān-ı Ẕī-Şān

10677 Müverriḫ Monla İdrīs āb-ı rūy-i ṭīnet-i Bitlīs
Yazar Heşt Behişt'inde mülūk-i āl-i ʿOṯmān'ı

10678 Rivāyet ile andan naḳl ider naḳl-i dirāyetle
Kitāb-ı Künhü'l-Aḫbār'ında ʿĀlī gūş idüp anı

10679 Kemīne nāẓım-ı dil-ḫaste kim **Seyyid Ḥasībā**'nıñ
Şikeste-beste naẓmın ile zīb-i gūş-i imʿānī

10680 Cenāb-ı Bu'l-Fetiḥ Sulṭān Muḥammed Ḫān-ı Ġāzī kim
İkinci Ḫān Murād'ıñ nūr-ı çeşmi necl-i ẕī-şānı

10681 Selāṭīn-i ʿiẓāmıñ erşedidir baṭn-ı sābiʿde
Muḳaddem daḫi sebḳ itmişdi tafṣīl üzre ʿunvānı

10682 Semiyy-i Aḥmed-i Muḫtār o sulṭān-ı ẓafer-girdār
O şāh-ı kām-kār ol şehriyār ol rūḥ-ı ekvānī

10683 Ḳılup maṣrūf-ı naḳd-i himmetin dünyāya fer ṣaldı
Sikender gibi şarḳ u ġarba itdi ʿazm-i pūyānī

10684 Bütün aḳṭār-ı arżı żabṭ idüp şemşīr-i tedbīri
Nigīn-i ḥükmine rām eyledi Īrān u Tūrān'ı

10685 Ẓılāl-i ḫayme-i ʿadlinde ʿālem oldı rāḥat-yāb
Ḫuṣūṣā zümre-i aṣḥāb-ı ʿilm ü faż̧l u ʿirfānī

[261a]

10686 Zamān-ı devletinde cümleden merġūb-ter ḳıldı
Virüp her birine terfīʿ-i şān u ʿizz-i ʿunvānı

10687 Gerekse bezm-i ḫāṣṣında gerek sā'ir mecālisde
İdüp taḳdīm-i aʿyān u emīrān u vezīrānı

10688 Ṭarīḳ-i ehl-i ʿilme ehl-i seyfe iʿtibār itdi
Bu iki fırḳa çünkim dīn-i Ḥaḳḳ'ıñ oldı burhānı

10689 Zevāl-i milketinden iḫtirāz üzre iderlerdi
Reʿāyāya riʿāyet iḫtiyāṭ-ı ʿadl-i şāhānī

10690 Ketāyib cemʿine celb-i ḳulūb-i ʿaskere dā'im
İderdi ṣarf-ı naḳd-i himmet-i bālā-yı sulṭānī

10691 O sulṭān-ı celīlü'l-ḳadriñ ancaḳ bu idi re'yi
Cenāḥ-ı re'fetinde cemʿ olan aṣḥāb-ı ʿirfānī

10692 Refāh-ı ḥāl ile sākin olup dār u diyārında
Ṭarīḳi intiẓām üzre bulalar rifʿat-i şānı

10693 Umūr-ı salṭanat anıñla lā-büdd bulup istiḥkām
Esās-ı şerʿa ʿālimler olur erkān-ı bünyānı

10694 Ḳıvām-ı devlete dört ṣınfla erkān vaż' itdi
Vezīrān oldı rükn-i evvel-i bünyād-ı ʿOṯmānī

10695 Ḳużāt-ı ʿasker oldı rükn-i ṯānī daḫi defterdār
Olunca rükn-i ṯāliṯ oldı mīrīniñ nigeh-bānı

10696 Muvaḳḳıʿ yaʿni ṭuġra-keş ki rükn-i rābiʿ olmışdır
Nişāncı didiler tevḳīʿ ile bulmaġla ʿunvānı

Der Beyān-ı Īrād-ı Vüzerā-yı ʿİẓam ve Ḫilʿat-i Īşān

10697 Olup her bir vezīriñ resm-i aḳlāmiyye īrādı
On iki kerre yüz bin aḳça yazı ile ḫāṣṣānı

10698 Aña tīmār dirler ışṭılāḥāt-ı vezīrānda
İle'l-ān resm-i ʿādīdir be-fermān-ı ḫıdīvānī

10699 Eger taḫmīn olunsa ḥāliyā resmi vezīrānıñ
Ṣubaşılar ḥisābı üzre artar ḳadr-i mīzānı

10700 On iki yükledir taʿbīr ṣad ālāf anlarda
Ḥisābında yañılmaz noḳṭa deñlü ehl-i dīvānī

10701 Yigirmişer otuzar yük olup her sāl īrādı
Ḥisāb olunsa taḫmīnen ḫavāṣṣ-ı ṣadr-ı ẕī-şānī

10702 Ḳaṭīfeydi vezīrān ḫilʿat-i zībāsı yazlarda
İdüp zer tügmelerle her biri tezyīn-i ḳaftānī

10703 Ḳaṭīfe ḫilʿat-i semmūr ḳaplardı dem-i sermā
Celālet gösterirdi ʿāleme ʿaṣrıñ vezīrānı

10704 Selāṭīn-i selef tekṣīr itmezdi vezīrānın
Nümāyān oldıġıyçün ḳılletinde ʿizzet-i şānı

10705 ʿİdādında egerçi yoġ idi bir ḥadd-i maḥṣūṣı
İkiden yediye varıncadır düstūr-ı ḫāḳānī

[261b]

Der Beyān-ı Rükn-i Evvel ez-Erkān-ı Erbaʿa

10706 Vezīrān-ı selāṭīn iki üç dört idi yāḫūd beş
Ziyāde olması olmazdı merżā-yı mülūkānī

10707 Meger bir vācibü'l-ikrāma ḳaṣd-ı iḫtirām ile
Kerem itse gerek yāḫud ḳıla dāmād-ı sulṭānī

10708 Vezāret rütbesiyle ḳadrini terfīʿ iderlerdi
Virirlerdi anı iʿẓām içün bir ḫāṣṣ-ı ẕī-şānı

10709 Ḫavāṣṣ-ı pādişāhīden birini keyfe-mā-yeḫtār
On iki kerre yüz biñ aḳça bir tīmār ile anı

10710 Çerāġ-ı ḫāṣṣ idüp ilḥāḳ iderlerdi vezīrāna
Yazarlar idi emrinde anıñ düstūr-ı ʿunvānī

10711 Ḥużūr-ı pādişāhīde gerek dīvān-ı şāhīde
Taṣaddur itmesi biri birine faż̈l u rücḥānı

10712 Vezāret manṣıbında eskilikle rütbesi artup
Yaḫūd ġazv ü cihāda eyleye imrār-ı ezmānī

10713 Vezīrāndan gehī bir vācibü'l-ikrām olan ẕātı
İderlerdi mezīd-i luṭf ile tefvīḳ-i aḳrānī

10714 Velākin iltifāt-ı ḫüsrevāniyle bu taṣdīriñ
Vuḳū'ı nedret üzreydi yazar tārīḫ-i 'Oṯmānī

10715 Vekīl-i muṭlaḳı her pādişāhıñ mühr-i devletle
Taṣaddur eyleyüp sā'ir vezīrān u müşīrānı

10716 Yedinde emr-i ḥall ü 'aḳd olup mühr-i vekāletle
Müfevvaż idi dūş-ı re'yine her emr-i ḫāḳānī

10717 Zimām-ı salṭanat destinde olmaġla ṣadāretle
O düstūruñ olup serdār-ı ekrem vaṣf-ı 'unvānı

10718 İderlerse recā sā'ir vezīrān andan eylerdi
Aña maḫṣūṣ idi fermān-revā-yı 'ahd-i sulṭānī

10719 Veliyyü'n-ni'me-i 'ālem selātīne dinür ancaḳ
Vekīl-i muṭlaḳa ıṭlāḳ olunsa olur erzānī

10720 Bütün dād u sited zīrā anıñ emriyle ṣādırdır
Aña taḫṣīṣ olundı çünki dīvān-ı ḥıdīvānī

10721 Meger dīvān-ı 'ālīde şikātıñ izdiyādından
Vezīr-i şāniye 'arż eyleyüp küttāb-ı dīvānī

10722 Şu da'vāyı şu emri siz görüñ siz ḳaṭ' idiñ diyüp
Vezīr-i evveliñ iẕniyle ismā' ideler anı

10723 Virilen 'arż-ı ḥāli 'arż u i'lāmı ḳırā'etde
Vekīl-i muṭlaḳıñ tā olmadıḳça iẕn ü fermānı

10724 Ne cānı var idi bir kimseniñ dīvān-ı 'ālīde
İde lā vü ne'amla ref'-i ṣavt-ı kār-dānānı

10725 Eger ruḫṣat da olsa emr ü nehye ṣavb-ı evvelden
Olurdı emr-i cüz'iyyātıñ icrāsıyla īẕānī

10726 ʿUmūr-ı ʿazl ü naṣbı cümle tevcīhātı devletde
Vekīl-i muṭlaḳ eylerdi degildi ġayriniñ şānı

[262a]

10727 Teraḳḳiyyāta dā'ir olsa iʿlāmı ya tīmāra
Yaḫūd olsa ocaḳlardan eger tevcīh-i sulṭānī

10728 Vezīr-i aʿẓamıñ fermānına mevḳūf idi ancaḳ
Cevābın virmege sā'ir vezīriñ olmaz imkānı

10729 Ne vech üzre tekāpū iḥtirām u ʿizzet eylerse
Eyālāt u livā żābiṭleri sancaḳ emīrānı

10730 Vezīr-i aʿẓama sā'ir vezīrān öyle eylerdi
Tevāżuʿ itmede yoġ idi aṣlā farḳ u noḳṣānı

10731 Sebit bāzār ü bāzār-irtesi ṣalıda her hafta
Seḥer vaḳtinde ʿādet devletiñ sā'ir vezīrānı

10732 Ḳużāt-ı ʿasker ü erbāb-ı devletle varırlardı
Görünce anlarıñ geldiklerin bevvāb-ı sulṭānī

10733 Güşāde eyleyüp bāb-ı sarāy-ı pādişāhīyi
ʿAle't-tertīb varup devletiñ aʿyān u erkānı

10734 Vuḳūf eylerdi dīvān-ḫāne-i iclālde cümle
Biraz celse vuḳūʿında be-resm-i āl-i ʿOṯmānī

10735 Vezīr-i aʿẓam-ı vālā-şiyem dīvān ḫalḳıyla
Rikābında niçe ferheng ü çavuşān-ı dīvānī

10736 Vaḳār u übbühetle revnaḳ-efzāyī-i saṭvetle
Gelüp ol mecmaʿ-i vālāya ber-resm-i müşīrānī

10737 Vezīrān ile ḳāḍī-ʿaskerān semt-i yemīninde
Yesārında nişancı defterī dīvān aʿyānı

10738 Ricāl-i devleti hep ṣaġlı ṣollı oturup yer yer
Taʿayyün bulmaġın her zümreniñ miḳdār-ı ʿunvānı

10739 Duḫūli her ferīḳıñ Enderūn-ı şehriyārīye
Olurdı resm-i muʿtādı be-teşrīfāt-ı sulṭānī

10740 Eḫaṣṣ-ı zümre-i ḫuddām olanlar ṣoñradan ṣoñra
Ḥużūr-ı āṣafīde eyleyüp ḫıdmetde pūyānī

10741 Mehām-ı müslimīne eṣ-ṣalā didikde çavuşān
Virilür idi her emre netīce ḫüsn-i pāyānı

10742 Ḥużūr-ı şehriyāre ʿarża girmek günlerindeyse
Vezīr-i aʿẓam eylerdi teḳaddüm hep vezīrānı

10743 Girilmek iḳtiżā eylerse bezm-i pādişāhīye
Merātib üzre her sınfıñ olurdı resm-i ʿunvānı

10744 Vekīl-i muṭlaḳıñ telḫīṣ u iʿlāmı ḳırā'etde
Olurdı sākit ü ṣāmit bütün aʿyān u erkānı

10745 O rütbe yaḳlaşırdı ṣadr-ı aʿẓam ile ḫünkārıñ
Miyānı bir-iki ḫaṭve ḳadar yoġ idi noḳṣānı

10746 Nihānī didigin ḫużżāra ismāʿ itmeden cümle
Vezīr-i aʿẓama ifhām olurdı belki sırrānī

10747 Cenāb-ı salṭanat bir emre āġāz itmedin ḳaṭʿā
Cevābın virmege bir kimseniñ hīç yoġ idi cānı

[262b]

Der-Beyān-ı Mevādd-ı ʿAşere-i Mülk-ārā der-Ḥaḳḳ-ı Vezīr-i Aʿẓam-ı Celālet-Nümā

10748 Niçe ḫālāt u niçe iltifāt-ı pādişeh var kim
Vezīr-i aʿẓama maḫṣūṣ olup ber-resm-i ʿOṯmānī

10749 Bu devletde ile'l-ān her biri meşhūd-ı ʿālemdir
Ẓuhūr-ı āl-i ʿOṯmān'dan berü herkes bilür anı

10750 Birisi cümleden mühr-i şerīf irsāl olunduḳda
Yaḫūd kendi eliyle ḳılsa iʿṭā mühr-i sulṭānī

10751 O günde belki ol sāʿatde olur mühr ile manṣūb
ʿİnān-ı reʾyine tefvīż ile emr-i cihān-bānī

10752 Alındıḳda daḫi ol anda evvel mühr-i istiḳlāl
Gelür ʿazli ile menkūbiʾī ol ṣadr-ı ẕī-şānī

10753 Vekālet mühri bir zerrīn ḫātemdir ki naḳş olmış
Nigīni üzre bir ṭuġrā-yı ġarrā-yı ḫıdīvānī

10754 Anı cānı gibi ḳoynında ṣaḳlar idi düstūrān
Eline girse ol miftāḥ-ı genc-i milk-i ʿOṯmānī

10755 Be-her dīvān güni ol mühr ile memhūr iderlerdi
Ḫazāʾin ile defter-ḫāneyi bā-emr-i ḫāḳānī

10756 İkindi vaḳtiniñ dīvānıdır biri ḫaṣāyiṣden
Muraḫḫaṣ olmayup sāʾir vezīr itmezdi dīvānı

10757 Faḳaṭ ṣalı güni itmezdi sāʾir hafta eyyāmı
ʿAşır dīvānına meʾẕūn idi düstūr-ı ẕī-şānī

10758 Mücevvāze giyerdi ṣadr-ı ʿālī ʿörf idi ol dem
Yanında ṣaġlı ṣollı teẕkire-i evvel ü ṯānī

10759 Selām çavuşınıñ anda ḳıyāmı ʿādet olmaġla
İderdi ʿarż-ı ḥāl aṣḥābına resm-i ṣalā-ḫˇānī

10760 Ḫaṣāyiṣden birisi daḫi çavuş-başı olmışdır
Vezīr-i aʿẓama maḫṣūṣadır pūyān ü cūyānı

10761 Be-her dīvāndan ṣoñra çavuşlarla alup her gün
Sarāy-ı āṣafīye götürüp ol ṣadr-ı ẕī-şānı

10762 İkindi vaḳti dīvānında her gün ḥāżır olmaġla
Umūr-ı nāsı tenḳīḥa ider teşmīr-i dāmānī

10763 Düşerdi cumʿalarda öñine düstūr-ı ẕī-şānıñ
Maʿiyyetle edā-yı cumʿa eylerdi kemā-kānī

10764 Muḥaṣṣal nāẓır-ı dīvān-ı ṣadr-ı aʿẓam olmaġla
Olurdı baʿż-ı emre iẕn-i destūr ile fermānı

10765 Selāṭīn-i selef ḳānūnı gūyā böyle olmışdı
Çavuş-başı ḫulāsa eyleyüp aḥvāl-i dīvānı

10766 Umūr-ı nāsdan sā'ir vaḳāyiʿden ne oldıysa
Yazup tārīḫ u taḥvīliyle her gün mū-be-mū anı

10767 Ḥużūr-ı şehriyāre ʿarż iderdi ṣıḥḥati üzre
Aña şimdi bedel vażʿ itdiler telḫīṣ-i sulṭānī

[263a]

10768 Ḫaṣāyişden birisi daḫi olmış idi devletde
Cenāb-ı ḳāḍı-ʿaskerlerle defterdār-ı sulṭānī

10769 Cenāb-ı salṭanat-pīrā Muḥammed Ḫān devrinde
Vekīl-i muṭlaḳa varırdı ber-ḳānūn-ı ʿOṯmānī

10770 Varup her hafta yevm-i erbiʿāda aña defterdār
Maʿiyyet eyler idi aña şıḳḳ-ı ṯāliṯ ü ṯānī[1]

10771 Ḫamīsinde daḫi ol haftanıñ ṣadreyn-i vālā-cāh
Varırlardı rikāba yüz sürüp ber-resm-i dīvānī

10772 Merāsim kendüler ʿörfiyle üstiyle varıldıḳda
Mücevvāze giyerdi muḥżırānı cümle aʿvānı

10773 Vezīr-i aʿẓama iʿẓām içün uġrardı ʿavdetde
Ḳużāt-ı ʿaskeriñ ol dem bu idi ʿādet-i şānı

10774 Ḫaṣāyişden biri daḫi rikāb-ı şehriyārīniñ
Ne deñlü var ise maḳbūl olan aġa-yı ẕī-şānı

10775 Dü-şenbih gün vezīr-i aʿẓama varırdı her hafta
Mücevvāze giyerdi kendüler üsküfle aʿvānı

10776 Varup dīvān-ı ṣadr-ı aʿẓama alay ile gūyā
İderdi her biri icrā-yı mevsūm-ı aġayānī[2]

10777 Biri daḫi ḫaṣāyişden edā-yı cumʿa ḳaṣdıyla
Vezīr-i aʿẓamıñ ġayri olan ʿaṣrıñ vezīrānı

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.
2 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

10778 Ricāl-i devlet erbāb-ı menāṣıb ehl-i dīvānıñ
Ne ise giydigi her gün libās-ı ʿizz ü ʿunvānı

10779 Ṣiyāb-ı rūz-merreyle giderdi cāmiʿe herkes
Velākin ṣadr-ı ʿālī ol serīr-ārā-yı ẕī-şānī

10780 Ya ḳallāvī ile yāḫūd mücevvāze giyerlerdi
Ṣalāt-ı cumʿaya çıḳdıḳda ber-resm-i müşīrānī

10781 Bütün aġaları üsküf giyerlerdi rikābında
Mücevvāze giyerdi yanlarında iç-aġayānı

10782 Çavuş-başıyla çavuşān u dīvān ḫalḳı bi'l-cümle
Müteferriḳa erbāb-ı zeʿāmet çāşnigīrānı

10783 Silaḥdār u sipāh aṣḥāb-ı tīmārıñ gediklisi
Rikāb aġalarından baʿż-ı evlād-ı emīrānī

10784 Bütün dīvān-ı ʿālī ḫilʿat ile sīm-raḫtlarla
Rikāb u zīn-i sīmīn ile ber-esb-i küheylānī

10785 Vezīr-i aʿẓamıñ öñince ardınca yürürlerdi
Yemīninde yesārında düzüp alay-ı ẕī-şānı

10786 Varınca cāmiʿe daḫi edā-yı cumʿadan ṣoñra
Getürdükde sarāya ol vekīl-i āl-i 'Oṯmān'ı

10787 Selām-ı āṣafīye ṣaff düzüp ṣaġında ṣolında
Be-her hafta iderlerdi bu üslūb üzre pūyānī

10788 Meger kim şehriyār-i ʿālemiñ bir ʿöẕr-i aḳvāsı
Yaḫūd bir mānīʿi ẓāhir ola bā-ḥükm-i insānī

[263b]

10789 Li-ʿöẕrin cumʿayı ol rūḥ-ı ʿālem ḳılmasa farżā
Vezīr-i aʿẓam itmezdi o gün ol resm-i ʿunvānı

10790 Ḫaṣāyiṣden birisi daḫi budur ṣadr-ı ʿālīye
Yeñiçeri aġası ol reʾīs-i cünd-i sulṭānī

10791 Vezāret pāyesi olsun gerek muṭlaḳ aġa olsun
Gelüp her haftada bir gün görür ol ṣadr-ı ẕī-şānı

10792 Bütün dīvān libās ile bilā-mānīʿ gelürlerdi
Rikābında piyāde ʿaskeriñ yoġ ḥadd ü pāyānı

10793 Keçeyle kār-ḫāne ḫalḳı eṭrāfın ḳuşatmışdı
Süvārī çorbacısı hem ocaġıñ iḫtiyārānı

10794 Yüz altmış ortanıñ bölük cemāʿat żābiṭi cümle
Ser-i sekṣonı hem ḳul ketḫüdāsı dört ṣolaġānı

10795 Zaġarcı ṭurnacı sekban-başı ocaḳ imāmından
Mine'l-bābi ile'l-miḥrāb ocaġıñ köhne-sālānı

10796 Gelüp yollı yolınca ṣadr-ı ʿālīye buluşduḳda
Olup her biriniñ aġaları taʿrīf-ḫᵛānānı

10797 Mevācib emr-i vācib olmaġın erbābı ʿindinde
Ocaġıñ baʿż-ı emrin ʿarż iderlerdi aġayānı

10798 İki-üç haftada bir kerre varırdı ocaḳ ḫalḳı
Ziyāret ḳaṣd idüp tertīb ile sā'ir vezīrānı

10799 Velākin ṣadr-ı aʿẓam gibi her hafta varılmazdı
Meger bir emr-i ḥādiṯ ola bā-fermān-ı sulṭānī

10800 O daḫi ṣadr-ı ʿālī iẕnine mevḳūf olmaġla
Taḥarrī üzre ḳānūn ile varırlardı aḥyānī

10801 Ḫaṣāyiṣden birisi daḫi budur ṣadr-ı aʿẓamlar
Gehī ḳola çıḳup yoḳlardılar esʿār u evzānı

10802 Dolaşup pāy-i taḫtı intiẓām-ı narḫ-ı cārīde
Virüp maʿrūf üzre hep behā-yı laḥm ile nānı

10803 Taḳayyüd eyleyüp dād u sited emrinde esvāḳa
Refāh-ı ḥāl-i sükkāna idüp saʿy-i müşīrānī

10804 İderdi iḫtisāb-ı şehre diḳḳat daḫi nevvāba
Ḳılardı muḳteżā-yı ʿaṣr ile tehdīd-i şāyānī

10805 Gehī tersāneye varup umūr-ı pādişāhīde
İderdi ihtimām-ı rü'yete teşmīr-i dāmānī

10806 Donanma-yı hümāyūn çıḳmadıysa rūy-i deryāya
İderdi ḳapudan paşaya tenbīh-i müşīrānī

10807 Donanma maṣrafıñ īrād-ı mīrīsin bütün bir bir
Bilüp aḳlām-ı deryāda olan her faż̧l u noḳṣānı

10808 Sefāyin çekdiri ḳalyon levendānı mevācibden
Muḳassiṭ aldıġı māl-ı ʿulūfe ecr-i şāyānı

10809 Bütün īrād ü maṣraf defterin rü'yet idüp anda
Paṭorna iryale ḳapudana deryā emīrānı

10810 Bütün aḳlām-ı deryānıñ sipāh u ehl-i tīmārı
Vezīr-i aʿẓam ile söyleşirdi kār-dānānı

10811 Revātibden ne kim maḥlūl olursa cümle tevcīhāt
Virilmezdi vekīl-i muṭlaḳıñ olmazsa fermānı

10812 Vezīr-i aʿẓamıñ ġayri olan bi'l-cümle düstūrān
Bilā-iẕnin Sitanbul içre ḳılmazlardı pūyānī

10813 Egerçi sebʿa-i seyyāre miḳdārı olurlardı
Ṣevābit rütbesiyle görinürler idi pinhānī

[264a]

10814 Yedi ḳubbe vezīri gerçi cemʿ olmışdı devletde
Yeñiçeri aġası ḳapudan tevḳiʿi-i ḫānī

10815 Bu üç manṣıb ki aḫyānen vezāretle virilmişdir
Żamīme olunurdı her birine ḫāṣṣ-ı sulṭānī

10816 Gehī eṭrāfdan birḳaç vezīr-i kār-fermāyı
Getürdüp devlete olurdı dāmād-ı mülūkānī

10817 Velākin her biriniñ olmamışdır nāfiẕ aḥkāmı
İẕinsiz yalı ẕevḳin itmege yoġ idi imkānı

10818 Birisi daḫi bu oldı ḫaṣāyiṣden mevālīniñ
Vezīr-i aʿẓama ḳaṣd-ı ziyāret idüp aḥyānī

10819 Mücevvāze ile varup selāmlamaḳ idi ʿādet
Be-her hafta vezīr-i aʿẓamı devlet emīrānı

10820 Mevālī-yi ʿiẓāmıñ mümkin idi ṣāḥib-i mühre
Be-her gün iḳtiżā itdikde bā-resm-i muḥibbānī

10821 Ḳapu günleri olsun olmasun dīvāndan ġayri
Görüşmek olur idi olmasa ger menʿ-i derbānī

10822 Gerek bir emr żımnında gerek resm-i ḫuḳūḳ üzre
Vezīr-i aʿẓama maḫṣūṣ idi bā-raḫṣ-ı sulṭānī

10823 Varılmaz idi her gün böylece sā'ir vezīrāna
Vezīr-i aʿẓamıñ maʿlūmı olsa menʿ ider anı

10824 Ḫaṣāyiṣden onıncı bu idi eyyām-ı Fātiḥ'de
Vezīr-i aʿẓama tebrīk-i ʿīddir resm-i ḫāḳānī

10825 Ḳużāt-ı ʿasker ü ḫayl-i mevālī vü müderrisler
Olunca tehniyet-sāz-ı cenāb-ı ṣadr-ı ẕī-şānī

10826 ʿArefe günlerinde ḍaḥve-i kübrā zamānında
Çıḳup dīvān yerine ol vekīl-i āl-i ʿOṯmānī

10827 Çavuş-başı ile bi'l-cümle çavuşān ṣaġında
Ṣolında ṭura defterdār ile devlet emīnānı

10828 Bütün aʿyān-ı devlet cemʿ olup ḳadr-i merātibce
Bölük aġaları yollı yolınca mīr-i mīrānı

10829 Vezīr-i aʿẓama dīvān yerinde muntaẓırlarken
Çıḳup devlet-serāsından görüp ḫużżār-ı dīvānı

10830 Ḳıyām üzre iken eşrāf-ı evvel ṣadr-ı ʿālīyi
İdüp tebrīk ile taḳbīl pāy ü dest ü dāmānı

10831 Bu cemʿiyyet faḳaṭ ʿīdeyne maḫṣūṣ idi devletde
Tamām-ı resm ile zā'ir olurlardı vezīrānı

10832 Varup aʿyān u eşrāf u ekābir ġayri fevc-ā-fevc
Biri birine tebrīk itmege ber-resm-i ḫullānī

10833 Selāṭīni geçince ṣadr-ı aʿẓamdan mükerrem-ter
Yoġ idi āl-i ʿOṯmān devletinde böyledir şānı

10834 Sezādır pādişāh-ı maʿnevī dinse ṣadāretde
Anıñ ẕātıyladır ẕīrā mülūküñ ḳadr-i ʿunvānı

10835 Bütün ʿaḳd-i umūr-ı salṭanat destindedir anıñ
Odur ḥall eyleyen her müşkilāt-ı mülk-i ʿOṯmān'ı

[264b]

10836 Memālik fi'l-ḥaḳīḳa pādişāhān u mülūküñdür
Eyālet elviye aḳṭār-ı arżıñ şehr u büldānı

10837 Selāṭīniñ yed-i ḥükmindedir cümle reʿāyāsı
Odur taḳlīd iden aḥkām-ı şerʿ-i şāh-ı ʿAdnān'ı

10838 Vezīrān u emīrān müfti-i devrān ü ṣadreyni
Mevālī vü ḳużāt-ı devleti aʿyān u erkānı

10839 Anuñdur cümle tevcīh-i menāṣıb ʿahd-i ʿadlinde
Velākin ṣadr-ı aʿẓamdır viren fermān-ı sulṭānı

10840 Vekīl-i muṭlaḳı olmaġla ẓıllu'llāhi fi'l-arḍıñ
Virildi dest-i istiḳlāline mühr-i cihān-bānī

10841 Odur ber-vefḳ-i devlet herkese ḥaddince ḫāṭır-sāz
Odur ber-muḳteżā-yı mesned-i vālā-yı ẕī-şānī

10842 Kerem-baḫşā olup erbābına kendi ṭarīḳinde
ʿUlüvv-i ḳadr ile terfīʿ iden aṣḥāb-ı ʿirfānı

10843 Odur erbāb-ı ʿilm ü fażla farṭ-ı iḥtirām ile
Viren aḳrān ü emṯāl içre dā'im ʿizz-i ʿunvānı

10844 Muḳaddem ẕikri tafṣīl üzre sebḳ iden ḫaṣāyiṣden
Vekīl-i muṭlaḳıñ maʿlūm olup tafḍīl ü rüchānı

10845 Seferlerde ḥażarlarda ḳamudan şānı ber-terdir
Ḳıyās itme anıñ iclāline sā'ir vezīrānı

10846 Ḫavāṣṣ-ı ḫayr-ḫᵛāhānıñ eḫaṣṣı oldıġındandır
Vezīr-i aʿẓamıñ taʿyīni olan ḫāṣṣ-ı sulṭānī

10847 Vezīrān ḫāṣṣlarından daḫi ḫāṣṣü'l-ḫāṣṣ olmaġla
Nümāyāndır anıñ maḥṣūl ile nefʿ-i firāvānı

10848 Vekīl-i muṭlaḳıñ sā'ir vezīrān üzre tafḍīli
Yazıldı gerçi icmāl üzre ancaḳ baʿżınıñ şānı

10849 Selāṭīn-i ʿiẓāmıñ yanlarında şol ḳadardır kim
Taḫayyül idemez bir vech ile etbāʿ-i sulṭānī

10850 ʿAyāndır gerçi istiḳlāl ile iḳbāl-i ṣūrīsi
Velākin ittiḥādından bilür devlet ḳarībānı

Der-Beyān-ı Aḥvāl-i Vüzerā-yı Sā'ire-i Devlet-i ʿAliyye eyyedeha'llāhu bi'l-fütūḥi'l-mütekāṯire

10851 Egerçi ḳadri bālā-ter olup sā'ir vezīrānıñ
Gerek ḳubbe-nişīnānı gerek dāmād-ı sulṭānī

10852 Ḳarışmazlar umūr-ı devlete ber-vech-i istiḳlāl
Vezīr-i aʿẓamıñ yanında budur resm-i ʿOṯmānī

10853 Ne deńlü şehriyār-i ʿālemiñ maḳbūli de olsa
Yine olmazdı bir emre taṣaddī anlarıñ şānı

10854 Umūr-ı muʿẓama tedbīrine ger meşveret olsa
Gehī ol meclise daʿvet iderlerdi vezīrānı

10855 Veḳāyiʿden ḥavādiṯden ẓuhūr itdikce dīvānda
ʿAvām-ı nāsdan evvel ṭuyarlar idi sirrānī

[265a]

10856 Vekālet iḥtimāliyle tereddüd eyleyenlerden
Ṣorarlardı bilürlerdi gehī esrār-ı pinhānı

10857 Ḥadīṣü's-sin olandan köhne-sālānın ṣayarlardı
Gehī olurdılar ḳā'im-maḳām-ı ṣadr-ı ẕī-şānī

10858 Eger bir cānibe serdār-ı ekrem naṣb olunsaydı
O semtiñ żābiṭānı añа bi'l-cümle emīrānı

10859 Tekāpū eylemek ḳānūn idi ser-ʿasker olduḳça
Anıñ re'y-i rezīni üzre eylerlerdi pūyānī

10860 Meṣāliḥden ne emre gönderilmiş ise devletden
Olurdı muḳteżā-yı ḥāl ile tedbīr-i imkānı

10861 Ocaḳdan yeñiçeri çavuşānıyla bölük ḫalḳı
Maʿiyyet üzre olurlar idi etbāʿ u aʿvānı

10862 Virilürdi vezīrān yanına elbette mīrīden
O dem ṭabl u ʿalem mehterleri ber-resm-i ʿOṯmānī

10863 Virirler idi külliyyetli olsa ceyş-i ser-ʿasker
Cebe-ḫāne vü ṭop-ḫāne ile gerdūn-keşānānı

10864 Borozanlarla hem ṭop ṭopcıyān ḳadar kifāyetce
Eger baḥren ise ol emre imrār-ı ceyş-rānī

10865 Biraz māl-i ḫazāyinle birin küttāb-ı dīvānıñ
İderler idi defterdār-ı ordū-yı müşīrānī

10866 Olurlardı müraḫḫaṣ gāhice ṭuġrā-yı ġarrāya
Ḳılup dīvān efendisin re'īs-i ehl-i dīvānī

10867 Eger dīvānına ehl-i şikāyet ʿarż-ı ḥāl itse
İderdi rü'yet ol emri virirdi menʿe fermānı

10868 Silaḥdār u sipāh u yeñiçeriye ṭarīḳince
Teraḳḳiyle riʿāyet eylemek resm idi aḥyānī

10869 Bilā-ʿarż ol ṭarafda vāḳiʿ olsa baʿż-ı manṣıblar
Gerek bir tuġlı beg olsun gerekse mīr-i mīrānī

10870 Tereddüd itmedin tevcīh iderler idi dīvānda
Muraḫḫaṣ idi ʿazl ü naṣba bā-iẕn-i cihān-bānī

10871 Edā-yı ḫıdmet ile devlete ʿavdet buyurduḳda
Berātı yā ruʾūsı ʿarżına eylerdi cūyānī

10872 Eger şuġl itdigi emr-i ḫaṭīriñ ihtimāmıyla
Bütün olmış ise ḫıdmetleri maḳbūl-i sulṭānī

10873 Çavuşluḳdan zeʿāmetden ne kim tevcīh itdiyse
Ruʾūsıyla ʿamel diyü ṣudūr eylerdi fermānı

Rükn-i Ṣānī ki Ḳāḍī-ʿAskerler

10874 Esās-ı salṭanat çün çār erkān üzre mebnīdir
İkinci rükni ṣadreyn oldı ber-ḳānūn-i ʿOṯmānī

10875 Velākin revnaḳ-efzāsı serīr-i Rūm olan elbet
Bulur mesned-ṭırāz-ı Anaṭolı üzre rücḥānı

10876 Vezīr-i aʿẓama andan yaḳın bir kimse meclisde
Oturmazdı ṣudūr içre ileʾl-ān böyledir şānı

10877 Vaẓīfe nāmına yevmiyye beş yüz aḳça mīrīden
Virilmek ay başında oldı ḳānūn-ı mülūkānī

[265b]

10878 ʿUmūmen Rūmiliʾde her ḳażādan resm-i ḳısmetle
Aña ḳısmet olup şehriyye bā-taʿyīn-i ḫāḳānī

10879 Muḳannen bir ʿavāʾiddir ḳużāt-ı ʿaskere ḥālā
Sekiz biñ aḳça rūz-merreden olmaz idi noḳṣānı

10880 Yüz elli aḳçalıḳdan rütbesi mā-dūn olan manṣıb
Ya ḳırḳar aḳçadan noḳṣān olan īrād ü ʿunvānı

10881 Anıñ gibi medāris Rūmiliʾde vāḳiʿ olduḳda
Bilā-iẕnin ḳużāt-ı ʿaskeriñ olurdı iḥsānı

10882 Yuḳarı rütbeler de olsa cāh u medrese ammā
Vezīr-i aʿẓama iʿlām idi ḳānūn-ı sulṭānī

10883 Ḳużāt-ı ʿaskeriñ ʿarżı ile tevcīh olunmaḳda
Edirne Bursa İstanbul iç-ilde ola bünyānı

10884 Tefāvüt olmaya mā-dāme īrād-ı veẓā'ifde
Tesāvī üzredir yoḳ birbirine faẕ̇l u rücḥānı

10885 Anaṭolı ḳużāt-ı ʿaskeriniñ daḫi beş yüzdür
Be-her gün ṣavb-ı devletden olan taʿyīn-i ḫāḳānī

10886 Velākin pāyede Rūmili ḳāḍī-ʿaskeri dā'im
Anaṭolı ṣudūrı üzre vardır rifʿat-i şānı

10887 Rüsūm-ı ḳısmeti Anaṭolı'nıñ Rūm'a ġālibdir
Olur yevmiyyesi on beş biñ aḳça resm-i her ānī

10888 Ḳażā vü medrese Rūmili'de resm oldıġı üzre
Anaṭolı'da icrā itdiler ber-vech-i ḥaḳḳānī

10889 Vezīr-i aʿẓama inhāsı lāzım emr-i küllīden
Muġāyir her ne kim vāḳiʿ ise tevcīh ider anı

10890 Deʿāvī vü umūr-ı muʿẓama her neyse dīvānda
Müfevvaż idi ṣadr-ı Rūm'a bā-emr-i ḫıdīvānī

10891 Ḫuṣūṣā ʿaskerī ṣırf olan aḫvāli bi'l-cümle
Cenāb-ı ṣadr-ı Rūm'a diñledirdi āṣaf-ı ṣānī

10892 Anaṭolı efendisi daḫi mānend-i ṣadr-ı Rūm
İderdi nehc-i sābıḳ üzre icrā-yı kemā-kānī

10893 Biri bi'l-iḳtiżā maʿzūl olsaydı eger ṣadrıñ
Ṭekāʿüd virilür yüz elli aḳça resm-i sulṭānī

10894 Eger fāżıl olup şuġl eylemek isterse tedrīse
Ṣemānıñ biri yā dārü'l-ḥadīṣ veyā Süleymānī[1]

10895 Aña ilḥāḳ idüp ber-vech-i żamm iḥsān iderlerdi
Anıñ süsʿat gelürdi ʿayşine ber-ḥasbü'l-imkānī

10896 Selāṭīn-i selef ʿahdinde her üsbūʿda dört gün
Olup dīvān-ı ʿālī her birinde de'b-i sulṭānī

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

10897 Ḥuẕūr-ı şehriyāra ʿarża girmek resm idi ṣadreyn
Biriyle iktifā itdi gelen ṣadr-ı ẓarīfānī

10898 Maʿiyyet eyleyüp yeñiçeri aġasına ṣadreyn
Ṭaʿām yindikde ḳalḳup her biri ber-resm-i ʿOṯmānī

[266a]

10899 Niçe inhāsı lāzım manṣıb u sāʾir mühimmātı
İderler her biri tertīb ile maʿrūż-ı şāhānī

10900 Çıḳup yerli yerine ayrılup ol bezm-i ʿālīden
Biraz müddet geçüp ḳorlar idi ʿarża vezīrānı

10901 Vezīrān çıḳdıġından ṣoñra ṣadreyn anda bir müddet
Görüp baʿż-ı meṣāliḥ anda düstūr u vezīrānı

10902 Selāmlar gibi tevdīʿ eyleyüp bāb-ı saʿādetle
Öbür ḳapu miyānında idüp bir celse pinhānī

10903 O yerde daḫi baʿż-ı maṣlaḥat düşdükce görürdi
Gelürdi baʿde hāẕā ehl-i dīvāna perīşānī

10904 İderdi evlerinde erbiʿā vü ṣalıdan ġayri
Be-her hafta cenāb-ı ḥażret-i ṣadreyn-i dīvānī

10905 Aña ikindi dīvānı dinürdi ʿaṣr-ı Fātiḥʾde
Menāṣıb rāġıbı ḳāḍī mülāzim müsteʿiddānı

10906 Girerlerdi selāma yollı yolınca rüsūm üzre
Ṭoḳuz yüz ṭoḳsana varınca tā hengām-ı devrānı

10907 Bu tārīḫe gelince hep ḳużāt ile mülāzimler
Girerler idi maḫlūṭan velākin sūr-i sulṭānī

10908 Vuḳūʿında diyār-ı mülk-i Īrānʾda niçe yerler
Yed-i ʿOṯmāniyānʾa girdiginde niçe büldānı

10909 Fütūḥāt ile cumhūruñ umūrı artdı devletde
Tezāyüd üzre olmaġla ḳużātıñ şān u ʿunvānı

10910 İki ṣınfa ḳılup dīvānını ṣadr-ı Anaṭolı
Mülāzimler ḳıla gün aşırı dīvānda pūyānī

10911 Yüzer aḳçalu yüzden yuḳaru olursa ḳāḍīlar
Girüp bir günde irte nevbet-i aṣḥāb-ı noḳṣānī

10912 Muḥaṣṣal haftanıñ taḫṣīṣ olundı üçi eṣrāfa
Üçi eṣnāfa oldı nevbet-i eyyām-ı dīvānī

Rükn-i Ṣāliṯ ki Heme Ẕümre-i Defterdārest

10913 Ḳıvām-ı Devlet-i ʿOṯmāniyān'a rükn-i ṣāliṯdir
Anıñçün buldı defterdār-ı devlet ʿizzet ü şānı

10914 Anaṭolı'yla Rūm'un iki defterdārı olmaġla
Virilmiş idi defterdār-ı Rūm'a baş ʿunvānı

10915 Biri Rūm'uñ biri Anaṭolı'nıñ cümle īrādın
Bilürdi mū-be-mū ḫāṣṣ-ı mülūk ü pādişāhānı

10916 Ḥaleb'de var idi bir başḳa defterdār sābıḳda
Dinürdi añа defterdār-ı ʿUrbānī vü Īrānī

10917 Ḥaleb'de Şām'da sākin olan aḥvāl-i mīrīde
Meşaḳḳat çekmesün İstanbul'a ḳılmaḳda pūyānī

10918 Bu zaḥmetden ṣıyānet ḳaṣd idüp faḳr u fenā ehlin
Olup daḫi Ḥaleb'de vaż'-ı defterdār-ı sulṭānī

[266b]

10919 Anaṭolı ile aḳlām-ı Rūmili evāyilde
Egerçi başḳadır her biriniñ taʿbīr ü ʿunvānı

10920 Velākin şimdi İstanbul içinde her ḳalem buldı
Muʿanven ḫˇācegān küttāb u şāgirdān ile şānı

10921 Görenler her birin bir başḳa defterdār zuʿm eyler
Ḥuṣūṣā yanlarında telli pullı kīse-dārānı

10922 İle'l-ān devletiñ tersāneden ġayri Sitanbul'da
Olup üç defterīsi evvel u hem ṣāliṣ ü ṣānī

10923 Muʿayyen oldı her bir şıḳḳa tertīb üzre bir ʿunvān
Ḳonıldı her ferīḳıñ ḫāṣṣına bir ḥadd ü mīzānı

10924 Yüz altmış biñle defterdār-ı evvel aldı tīmārı
İkinciye olup yüz kırḳ biñ aḳça ḫāṣṣ-ı sulṭānī

10925 Üçünci defterīye yüz biñ aḳçayla virilmişdir
Ḳamudan dūn olup tertīb ile īrād u ʿunvānı

10926 Alup her defterī yıllıḳların yazlıḳların cümle
Birer şīb ile bir fāḫir ḳaṭīfe ḫilʿat-i ḫānī

10927 Bütün zer dügmelerle ḳırmızı al idi ḳaftānlar
Daḫi ḳışlıḳları her şıḳḳıñ oldı iki ḳaftānı

10928 Virildi her birine bir vaşaḳ bir ferve-i semmūr
Keẕālik aldılar her biri ḫāṣṣ u ḫarc ile nānı

10929 Ḳamuya igneden iplige dek mīrī ʿaṭāyāsı
Muḳannendir virilür ḥāliyā ber-resm-i ʿOṣmānī

10930 Tecennüb itmek içün irtişādan cümle defterdār
Alur mīrīden on beş yük ʿavāʾidden firāvānī

10931 Yigirmi beş yüke varırdı defterdār-ı eṭrāfıñ
Ḫuṣūṣā defterī-yi Şām u Şehbā arż-ı Īrānī

10932 Ne kim her sāl mīrīden alursa ḫarc-ı defterdār
Ḳalurdı her biriniñ yanına bu ḫavn-ı sulṭānī

10933 Bu şıḳḳ-ı evvel ü bu şıḳḳ-ı ṯāni hem daḫi ṯāliṯ
Ḳalemde her biri bulmışdı istiḳlāl-i dīvānī

10934 Umūr-ı muʿẓama ʿarż itse defterdār-ı eṭrāfıñ
Müfevvaż idi şıḳḳ-ı evvele diñlerdi her ānı

10935 Şikāyet başa çıḳmazdı eger çıḳmaz ise başa
Virirler muḳteżā-yı ḥāl ile ṭuġralı fermānı

10936 Velākin kendi semtinden giden fermān-ı ẕī-şānıñ
Olurdı ẓahrına ḳuyruḳlı bir imżā-yı ʿunvānī

10937 Girerlerdi vezīrān ile ṣalı günleri ʿarża
Sarāy-ı şehriyārīde be-resm-i āl-i ʿOṯmānī

10938 Ḥużūr-ı pādişāhīde tekellüm iḳtiżā itse
Muḳaddem baş-defterdār iderdi baʿdehū ṯānī

10939 Tamām itdikde ṯānī nevbetin ṯālis ider āġāz
Eger bir iʿtirāż olursa vārid ṣavb-ı sulṭānī

[267a]

10940 Bıraġup ṣadr-ı ʿālīyi muḫāṭab eyleyüp anda
Vezīr-i aʿẓama tefhīm iderdi her biri anı

10941 Cenāb-ı ṣadr-ı aʿẓam daḫi defterdār ḳavlinden
Ḫulāṣa eyleyüp āgāh iderdi emre sulṭānı

10942 Ḫużūr-ı şehriyāre ʿarża girmezden muḳaddemce
Vezīr-i aʿẓama ʿarż eyleyüp ber-vech-i sırrānī[1]

10943 Umūr-ı pādişāhīden ise söyleşdigi ḥālet
Bir aġızdan virirlerdi niẓām-ı ḥüsn-i pāyānı

10944 Vezīr-i aʿẓamıñ bi'l-cümle defterdār olanlarla
Buluşduḳda döşenüp anda bir ḳālīçe-i ḫānī

10945 Oturup mū-be-mū aḥvāl-i ʿarżı söyleşüp anda
Münāsib ise ruḫṣatla olup maʿrūż-ı ḫāḳānī

10946 Eger çesbān degilse ʿarża baṭṭāla bıraġurlar
O ḥālāta bütün vāḳıf iderlerdi vezīrānı

10947 Vezīr-i aʿẓamıñ dest-i şerīfin būs iderlerdi
O gün ḳālīçe üzre oturan devlet ḳarīnānı

10948 Oḳutdukca gelen eṭrāfdan iʿlām u telḫīṣi
Vezīr-i aʿẓama cehren ṭuyardı iç-aġayānı

10949 Velākin şimdiki demde çoġaldı bidʿat-i ḥüsni
Ḫazā'inde anıñ-çün māl-i mīrī buldı noḳṣānı

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

10950 Ṭuna yalılarında bir niçe ḫāṣṣ üzre defterdār
Yoġ iken naṣbınıñ ıṭmāʿ ile devletde imkānı

10951 Pey-ender-pey ḳonup bir başḳa defterdār ol yerde
İdüp altı sene tażyīʿ-i emvāl-i firāvānī

10952 Velākin ṣoñra teftīş olunup mīrī ṣıyānetle
Bu emr-i nā-becā olduḳda maʿrūż-ı cihān-bānī

10953 Ḫavāṣṣ-ı pādişāhīden ḥaremden muḥterem oldı
Biri yüz yirmi biñ aḳça ile ber-ḫāṣṣ-ı sulṭānī

10954 Dinildi añа defterdār-ı rābiʿ ṣoñra devletde
Alurdı ḳışlıġın hem yazlıġın bā-müzd-i sulṭānī

10955 Velākin nā-münāsib bidʿat-i mekrūhe olmaġla
Ṣudūr itdi anı refʿa mücedded emr-i şāhānī

10956 Kenārıñ pāre pāre oldı defterdār aḳlāmı
Olup mīrān ṣubaşısı gibi üftān u ḫīzānī

10957 Ḳarışmış irtişā semtiyle ḳāḍīlarla defterdār
Meḥākimden belürsiz oldı defterdār-ı dīvānī

10958 Muḳaddem Āmid'in ṣoñra Dımaşḳ-ı Şām'ıñ ayrıldı
Üçünci Erżurūm'uñ oldı defterdār-ı ẕī-şānı

10959 Ḳara cümle niçe yazıldıġın fehm itmeyen cāhil
Siyāḳ-ı devleti farḳ itmeyen ol şaḫṣ-ı nādānı

10960 Ya defterdār iderlerdi anı devlet Ṭarablus'a
Ya defterdār-ı ḫāmis olmaġın ʿUrbān u Īrānī

[267b]

10961 Ne vech üzre Sitanbul içre aḳlām-ı Anaṭolı
Mürāʿat olunursa rütbe-i īrād u ʿunvānı

10962 Yine ol vech ile evvel olan Sivas'a defterdār
Ḳaraman'da bulur ikincilikle rütbe-i şānı

10963 Mürūr-ı dehr ile mīrī menāṣıb nā-münāsible
Çıḳup ḥadd-i ḳadīminden bozuldı resm-i şāyānı

10964 Ḳużāt-ı lışş-simātıñ pençe-i cevrinde olmaġla
Riyāżetle ḳanāʿat itmeyüp ol ḳāḍi-i cānī

10965 Ṣukūk-i ḥuccet-i şerʿiyye resmi ile ḳısmetden
Ṭoyar mı ḳarnı anıñ var iken maḥṣūl imkānı

10966 Ḳużātıñ ekşeri ʿummāl-ı beytü'l-māl ile oldı
Ḥuḳūḳ-ı ġayr ile isrāf-ı beytü'l-māla yeksānī

10967 Degil aʿşār-ı şerʿīsi rüsūmından dahi ʿörfen
Üçer dörder sene maḥṣūl ile tertīb-i salyānī

10968 Pişīn ṣalġın ile cümle reʿāyā derd-mend oldı
Anıñ ʿöşri degilken dāḫil-i īrād-ı sulṭānī

10969 Velākin ṣoñra defterdār olanlar ol reʿāyādan
Yerinde ekşerin bulmadı kim tecrīm iden anı

er-Rüknü'r-Rābiʿ min-Erkāni'd-Devleti'l-ʿOṯmāniyye

10970 Muvaḳḳıʿdır bu devletde birisi çār erkānıñ
Nişāncılıḳladır beyne'l-ahālī şöhret-i şānı

10971 Aña tevḳīʿi-i dīvān u ṭuġra-keş daḫi dirler
Müsāvīdir re'īs ü defterī tevḳīʿ-i ḫāḳānī

10972 Bu eṣnāf-ı şülüşüñ ḳanġısı manṣıb duḫūlinde
Muḳaddem ise olur mücib-i taṣdīr ü rücḥānı

10973 Eger taṣdīre bāʿiş ḳuvve-i māliyye oldıysa
Gerekdir ola defterdārıñ efzūn ḳadr ü ʿunvānı

10974 Eger rütbe yöninden mücib-i taḳdīm aranursa
Cemīʿ-i ḫıdmetin ʿālīsidir tevḳīʿ-i sulṭānī

10975 Bu üç manṣıb vezāret maḫreci olmaġla ʿaṣrında
Yazar Künh'inde ʿĀlī kim Pīrī Paşa-yı ẕī-şānı

10976 Vezīr-i ekrem itdi anı defterdār iken ḫünkār
Aña vāḳiʿ olup bu ḫātem-i iclāle şāyānī

10977 Nişāncılardan olmış mühr ile bir kām u nām-āver
Ḳatı evferdir anıñ ʿaddiniñ yoḳ ḥadd ü pāyānı

10978 Daḫi bu nükteden bu ḳuvvet-i īṣālden ġayri
Yazar tercīḥ-i āḫar diñle ʿĀlī-yi süḫan-dānı

10979 Ne deñlü olsa defterdār-ı ẕī-şān resm-i yazusı
Zeʿāmetle yüz altmış biñden artuḳ olmaz ʿunvānı

10980 Nişāncı ḫāṣṣı üç yüz biñ ḳadardır belki efzūn-ter
Ḫuṣūṣā yazlıġında ḳışlıġında ola rücḥānı

[268a]

10981 ʿAvāʾidde rüsūm-ı pādişāhīde berāberdir
Nişāncı defterī daḫi reʾīs-i ehl-i dīvānī

10982 Virilür idi defterdāra gāhī ḫıdmet-i ṭuġra
Nişāncılardan āyā var mı defterdār-ı sulṭānī

10983 Muvaḳḳıʿ çünki fermān üzre ṭuġra çekmek ʿādetdir
Müfevvażdır zimām-ı ʿahdine ṭuġrā-yı ḫāḳānī

10984 Tezāḥüm eyledikde emr ü aḥkām-ı şehinşāhī
Ṭolaşur idi ṭuġra-keş olan sāʾir vezīrānı

10985 Vezīrāndan nişān çekmekde istimdād olunduḳda
İʿānet eylemek ḳānūn idi ber-resm-i şāhānī

10986 Ḳavānīne taʿalluḳ itmeye ol emr-i ʿālī-şān
Yaḫūd bir manṣıbın żabṭı içün olursa fermānı

10987 Aña ṭuġra ile sāʾir vezīrān olamaz maḥrem
Reʾīsiñ cānibinden yazılur menşūr-ı sulṭānī[1]

10988 Eger şerʿī vü ḳānūnī aña ʿayn-ı tabaṣṣurla
Baḳup taṣḥīh ide var ise ger sehv ile noḳṣānı

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

10989 Muvaḳḳıʿlar daḫi bu emre meʾmūr idi devletden
Bulup meydān-ı aṣḥāb-ı yemīnde şān-ı mīrānı

10990 ʿAvām u ḫāṣ[2] mābeyninde dīvān-ı hümāyūndan
Nişāncılıḳla buldı şānı bā-tevḳīʿ-i şāhānī

Reʾīs-i Zümre-i Küttāb-ı Dīvān

10991 Reʾīs-i zümre-i küttāb olan ol ẕāt-ı dāniş-ver
Müreccaḥdır ḳamu küttāba vardır faẓl u rüchānı

10992 ʿİlim erbābına ancaḳ reʾīs olan ḫilāfetle
İder şāgirdi gibi anı istiḫdāma erzānī

10993 O rütbe her reʾīsiñ ḳadri ʿāliyken nişāncıya
İderdi yine el arḳası yerde hem-çü mīrānī

10994 Nişāncı bir żiyāfet itse bir cemʿiyyet-i ḫāṣṣa
O sūr-ı pür-ḥubūra itseler daʿvet vezīrānı

10995 Reʾīs idi iden basṭ-ı simāṭ u sofrayı evvel
Muḥammed Ḫān ʿaṣrında bu idi resm-i sulṭānī

10996 İki teẕkireci daḫi iderdi inḳıyād üzre
Reʾīsiñ daʿvetinde ḫıdmete teşmīr-i dāmānī

10997 O bezm-i ḫāṣṣda basṭ-ı simāṭ u sofra ḳılmaḳda
İki efendiye resm olmış idi evvel ü ṣānī

10998 Ricāl-i devlet erkān-ı saʿādet ḫˇācegān cümle
Menāṣıb ehli erbāb-ı merāsim ehl-i dīvānī

10999 Berāt olmaz bu ḳavme vaḳt-i tevcīhe menāṣıbda
Sened kāfīdir anlara gelürse müjde fermānı

11000 Meşāhīr-i kibār-ı devlete ẕātı temessükdür
Ne ḥācet ḥüccet ibrāz itmege ẕāt oldı burhānı

2 Yazmada "ḫavāṣ" şeklinde yazılan kelime vezin icabı metne "ḫāṣ" olarak alındı.

[268b]

Evvelkisi Rükn ez-Erkān-ı Bīrūn Aġayān-ı Hümāyūn der-Zamān-ı Ḥażret-i Fātiḥ

11001 Aġayān-ı Birūn u Enderūn'uñ ẕikri geçmişdi
Bilinmiş idi her bir fırḳanıñ evṣāf-ı ʿunvānı

11002 Ḳamu erkān-ı Bīrūñ'a müreccaḥ cümleden aʿlā
Yeñiçeri aġasıdır ʿayāndır farḳ u rücḥānı

11003 Aġalardan muḳaddem hem mükerrem oldığındandır
Teḳāʿüd itse beş yüz aḳçadan olmazdı noḳṣānı

11004 Daḫi elli sekiz biñ arpalıḳ resmi muḳannendir
ʿUlūfe üzre żammı oldı ḳānūn-i ḫıdīvānī

11005 Gehī mīr-āḫur-ı evvel gehī ḳapucı-başılar
Bu devletde yeñiçeri aġası olur aḥyānī

11006 Velākin mīr-ʿalem sā'ir aġalardan olurlardı
Ocaġa iḫtiṣāṣı yoġ idi ber-resm-i ḫaḳānī

11007 Sitanbul'un ikidir ḥāliyā ḳāḍī-yi şerʿīsi
Biri ḳāḍı'l-beled birisi ṣadr-ı Rūm-ı ẕī-şānī

11008 İkidir ḥākim-i ʿörfīsi daḫi şehr-i vālānıñ
Birisi evvelen ol ṣadr-ı ʿālī āṣaf-ı şānī

11009 İkinci żābıṭı yeñiçeri aġası olmışdır
Lisān-ı ʿörfde kırḳ biñ ḳuluñ ḥālā aġayānı

11010 Vezīr-i aʿẓama ḳola çıḳup isʿār içün gāhī
Ṭolaşup yoḳlamaḳ evzānı ḳadr-i ḳıymet-i nānı

11011 Niẓām-ı memleket ḳaṣdıyla dögüp ḥabs idüp kimin
Berāy-ı maṣlaḥat teʾdīb ü taʿẕīb[1] ide büldānı

11012 Umūr-ı muʿẓama her neyse hasbe'l-ʿāde ʿarżıyla
O emre vāḳıf ide ḥażret-i şāh-ı cihān-bānı

11013 Cerāyim nāmına bir nesne almaḳ olmadı ʿādet
Ṣubaşılar alurdı itse tecrīm ehl-i ʿiṣyānı

1 Metinde hatalı olarak "taʿzīb" yazılmıştır.

11014 Yeñiçeri aġası mükrem olursa ṭarīḳinde
Bu devletde olurdı ḳapudān yā mīr-i mīrānī

11015 Vasaṭca olsa ikrāmı ṭarīḳinde aġayānıñ
Memālikde olurdı gūyiyā bir tuġa erzānī

11016 Ġażabla çıḳsa bir sancaġ ile ber-kām olurlardı
Emīr-i Ḳasṭamonı deñlü rif'at bulup 'unvānı

11017 'Avā'idle velākin muntaẓam olmaġla aḥvāli
Ocaġa cān atardı ḳara-ḳulluḳçı cevānānı

11018 Dem-i āḫirlerinde devlet-i Sulṭān Süleymān'ıñ
Yeñiçeri on iki biñ neferle buldı pāyānı

11019 Velākin āḫir-i eyyām-ı 'ahdinde Murād Ḫān'ıñ
Yigirmi beş biñe bāliġ idi ol ceyş-i 'Oṯmānī

11020 Muḥaṣṣal sāl-i hicretden biñ altıya gelince-dek
Otuz beş biñ nefer oldı yeñiçeri ḳul oġlanı

[269a]

11021 'Acem oġlanı on biñden ziyāde idi żamm oldı
O miḳdārınca ilḥāḳ olunup Etrāk oġlanı

11022 Sitanbul Edrine ḫās baġçesinde oldı ḫıdmetle
Sekiz biñ a'cemī-oġlanları kim oldı bostānī

11023 Ṣolaḳlardan ḫuṣūṣā altı yüz miḳdār żamm oldı
Daḫi ḳırḳ altı sekbānāndan ancaḳ süvārānı

11024 Olup yüz bir yaya-başı vü altmış bir bölük-başı
Otuz yedi 'acemī yaya-başısıyla a'vānı

11025 Zaġarcıdan otuz beş otuz altı daḫi sekbānān
Süvārī vü piyāde bölügi daḫi aġayānı

11026 Sitanbul aġası Rūm u Anaṭolı aġayānın
Ḥükūmetle idüp her birini münḳād-ı fermānı

11027 Ḳamunuñ ʿazl ü naṣbı naḳż u taġyīri yedindeydi
Anıñ iʿlāmına mevḳūfdur tebdīl ü iskānı

11028 Yeñiçeri Ocaġı'nda olan kātibleri ancaḳ
Aġalar ʿarż u iʿlām eylemez ber-resm-i sulṭānī

11029 Egerçi zīr-i destinde olurlardı aġayānıñ
Vezīr-i aʿẓamıñ iḥsānıdır manṣıbda ʿunvānı

11030 Ocaḳ aġaları nāmındaki olan aġalardan
Yeñiçeri aġası olmamaḳ ḳānūn-i sulṭānī

11031 Muḥammed Ḫān ʿahdinde egerçi vaż' olunmışdı
Mürāʿāt itmedi ṣoñra mülūk-i Āl-i ʿOṯmānī

11032 Aġa vü kātibānı ṭaşradan olmaḳ içün ḥattā
Ṣudūr itmişdi teʾkīd üzre tenbīhāt-ı ḫāḳānī

11033 İçerden olmasında bu imiş maḥẓūr-ı küllīsi
Yazar bu nükteyi erbāb-ı tārīhiñ süḫan-dānı

11034 Eger bu ḳudret-i ʿulyāyı görse kendi ṣınfında
Bu ferr u bu şükūhı görse ocaġıñ aġayānı

11035 Kemāl-i reşk ile aḳrānına taḳrīb itmezdi
Ocaḳdan eksik olmazdı şerār-ı baġy ü ṭuġyānı

11036 Tenezzül eylemezdi olur olmaz celb-i cedvāya
Ṭoḳuz yüz ṭoḳsana varınca bu resm-i ḥıdīvānī

11037 Ocaḳda muʿteber olmışdı mīrīyi ṣıyānetle
Velākin ṣoñra her ṣınfıñ ẓuhūr itmekle düzdānı

11038 Yıḳılmış ʿālemi sen mi ʿimāda almaḳ istersiñ
Çoġın ḳondurdı göçürdi şehiriñ köhne tavanı

11039 Bu vādīde göründi resm ü ḳānūnı unutdurdı
Dinildi çünki vardır her bir ʿaṣrıñ bir Süleymān'ı

11040 Şehinşāh-ı zamānsın her işiñ ḳānūndur şāhım
Señindir ḥāliyā aḥkām-ı devlet emr-i sulṭānī

11041 Bu devrānda idi birḳaç ocaḳda neşve-yāb olmış
Maʿārifde daḫi kem-yāb idi emṣāl ü aḳrānı

[269b]

11042 Ḫilāf-ı ʿāde olmışdı yeñiçeri efendisi
On üçle bulduġı ol defter-i memhūr-ı şāhānı

11043 Otuz biñe çıḳardı ġadr-ı küllī itdi ocaġa
Söyünmez ḥaşre dek ẓulm-i şerār-ı fitne-cūyānı

11044 Ḳıyās it yeñiçeri aġası īrādını andan
Der-āmed itdigi mālıñ olur mı ḥadd ü pāyānı

11045 Ṣülüṣ miḳdārı beytü'l-mālden ʿā'id olup añа
Muḳannen añа bir īrāddır bā-resm-i ḫāḳānī

11046 Eger taḫmīn olunsa rūz-merre aldıġı mālı
Onar biñ aḳçadan gün başına olmazdı noḳṣānı

İkincisi Rikāb-ı Hümāyūn Aġalarıdır ki

11047 Aġayān-ı rikābıñ aḳdemi mīr-i ʿalem oldı
Daḫi dört ḳapucı-başı ki ser-bevvāb-ı sulṭānī

11048 Ṣıṭabl-ı ʿĀmire üzre iki mīr-i mükerrem kim
Biri mīr-āḫur-ı evvel biri mīr-āḫur-ı ṣānī

11049 Muʿayyen oldılar hem daḫi ḳondı çāşnigīr-başı
Şikār u ṣayda taḫṣīṣ itdiler niçe aġayānı

11050 Çaḳırcı-başı şāhinci-başı atmacacı-başı
Nefer şekliyle var her biriniñ şāgird ü aʿvānı

11051 Yüz ellişer ʿulūfe her biriniñ oldı yevmīsi
Birer ʿālī zeʿāmetle olup maṣḥūb-ı şāhānī

11052 Ne deñlü var ise ṭabl u ʿalem mehterleri cümle
Nefer olup ḳılındı mīr-ʿalem yanında aʿvānı

11053 Tamām beglerbegilerden ṭoḳuz biñ nīmden on biñ
Daḫi sancaḳdan biñ aḳça oldı resm-i mīrānī[1]

1 Bu mısra Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

11054 Faḳaṭ yeñiçeri aġasına taṣdīr olunmazdı[1]
Mecālisde tefevvuḳ eyler idi cümle aʿyānı

11055 Daḫi baş ḳapucı-başı ki ẕātıyla zamānıyla
ʿAvāʾid almada sebḳat iderdi niçe derbānı

11056 Memālikde olan maḥżar-başılıḳlar ʿavāʾiddir
Virirdi yıl başında cümlesin bevvāb-ı sulṭānī

11057 Leh ü Boġdan u Eflāḳ voyvodalıġı degişdikde
Yerine iletüp beklerdiler mīrān-ı gebrānı

11058 Egerçi Ḥażret-i Sulṭān Süleymān Ḫān-ı Ḳānūnī
Onar yük naḳd ile beş yüz ẕaḫīr-i esb-i Boġdanī

11059 ʿAvāʾidle dönerdi şehr-i İstanbulʾa ḫıdmetden
Velākin ḥāliyā aldıḳları mersūm-ı derbānī

11060 Füzündur elli yük naḳd aḳçadan esb ü ẕeḫāʾirden
Anıñ-çün evvel ol maʿmūreler bu demde vīrānī

11061 Reʿāyā vü berāyāsı perīşān oldı yurdından
ʿAvāʾid keşretinden irdi ḫalḳa kār-ı ḫüsrānī

11062 Aġayān-ı şikārıñ āşikār oldı o devletden
Ne ise aldıġı ḥaddince taʿyīn-i mülūkānī

Üçüncisi Bölük Aġalarıdır
[270a]

11063 Üçünci bölügüñ başı ki ebnā-yı sipāhīdir
Mürūr itmiş idi icmāl ile evṣāf u ʿunvānı

11064 Aña altı bölük ḫalḳı dinür devlet lisānında
Ḳul-oġlı gibidir gūyā sipāhıñ cümle aʿvānı

11065 Bu altı bölügüñ çün evveli ḳavm-i sipāh oldı
İkincisi silaḥdār-başı oldı geçdi tibyānı

1 Bu mısra Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

11066 Üçüncisi ʿulūfe ḫalḳıdır semt-i yemīninde
Olup dördüncisi semt-i yesārıñ hep aġayānı

11067 Beşinci fırḳaya dindi ġarīb-i cānib-i eymen
Ġarībān-ı yesār oldı daḫi altıncı ʿunvānı

11068 Cihāt-ı sitteye altı bölük gūyā muḳābildir
Seferlerde olurlar şehriyārānıñ nigeh-bānı

11069 Olup her zümreniñ bir reng-i maḫṣūṣ üzre bayraġı
Teḫālüf üzredir her birisiniñ vaṣf-ı elvānı

11070 ʿUlūfe ḫalḳınıñ ondur eḳalli ekṣeri elli
Gehī efzūn olur ber-muḳteżā-yı ġazv-i sulṭānī

11071 Sarāy-ı pādişāhīden kimisi çıḳmadır anıñ
Yeñiçeri Ocaġı'ndan kimine virdiler nānı

11072 Kimisi Mıṣr u Baġdād u Yemen'den gelmedir ekṣer
Yaḫūd semt-i ekābirden olur bölüge erzānī

11073 Şecāʿatlü bir er olduḳlarından ḳullanurlardı
Ḫarāc u resm-i aġnām cemʿine ʿaṣrıñ vezīrānı

11074 Ḳalursa pāy-i taḫt-ı pādişāhī içre ḫıdmetde
Olurdı her biri ḥaddince istiḫdāma şāyānī

11075 Velākin bu aṣırda keṣret-i esfār ile bunlar
Olup derd-i miḥenle mübtelā-yı faḳr u fıḳdānī

11076 Bu ẕikri sebḳ iden altı bölük aġaları cümle
ʿUlūfe nāmına aldıḳları iḥsān-ı şāhānī

11077 Yüzer aḳça ile ber-kām olurlardı evā'ilde
On altı on yedi biñ aḳça yazı idi ʿunvānı

11078 Muḳaddem ol yazıya arpalıḳ taʿbīr olunmışdı
Alup her bir nefer bu vech ile menşūr-i sulṭānī

11079 Egerçi Monla İdrīs'iñ kitāb-ı müsteṭābında
Güzel tafṣīl ider ḳānūn-ı mülk-i Āl-i ʿOṯmān'ı

11080 Velākin Ḥażret-i Sulṭān Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ kim
Sitanbul ḥışnını aldıḳda bā-imdād-ı Yezdānī

11081 Silaḥdār u sipāh ebnāsına ḳānūn vaż‘ itdi
İkişer biñle oldı her biriniñ ḥadd-i şāyānı

11082 ‘Ulūfe ḫalḳını hem saġlı ṣollı ol ġarībānı
Biñer ta‘yīn idüp a‘dādını min-ġayri noḳṣānī

11083 Anaṭolı’da Rūmili’de tīr-endāz vaż‘ itdi
‘Azeb Ocaġı ile oldı a‘vān-ı ḫıdīvānī

[270b]

11084 Otuz biñ merd-i ser-bāz ile revnaḳ virdi ocaġa
İçinden biñbaşı yüzbaşı ḳılmışdı dilīrānı

11085 Olunca sāl-i hicretden biñ altı sāl-i meymūnı
Yedi biñ olup ebnā’-i sipāhıñ ḥadd ü pāyānı

11086 Silaḥdārān a‘dādı daḫi beş biñ neferdir kim
Tetebbu‘la bilindi her ocaġıñ ḳadr-i a‘vānı

11087 ‘Ulūfe ḫalḳı oldı saġda çün biñ sekiz yüzle
Daḫi ṣolında biñ beş yüz nefer oldı dilīrānı

11088 Ġarībān-ı yemīn a‘dādı elf-i kāmil olmışdı
Sekiz yüzle yesārıñ oldı merdān-ı ġarībānı

11089 Mürūr-ı dehr ile altı bölük gerçi füzūn oldı
Duḫūl-i ecnebīlerle bulup ol fırḳa noḳṣānı

11090 Ḳamunuñ i‘tibārı ḳalmadı gitdikce devletde
İrişdi her birine fāḳa vü faḳr u perīşānī

Dördünci, Cebeciyān Aġalarıdır

11091 Cebeci-başı ṭopcı-başı mehter-başı üç fırḳa
Daḫi ser-mehterān-ı ḫayme vü ḫar-gāh-ı sulṭānī

11092 Ser-i gerdūn-keşānān bunlara mülḥaḳ ḳılınmışdır
‘Ale’t-tertīb vardır her gürūhuñ faż̈l u rücḥānı

11093 Daḫi bir ḳısmı var kim ḥırfet erbānından ayrılmış
Selāṭīne iderler intimā-yı ḫāṣṣ-ı ẕī-şānī

11094 Ḫuṣūṣā derzi-başıyla kömürci-başıdır anıñ
Taʿalluḳ iddiʿā iden daḫi naḳḳāş-ı ḫāḳānī

11095 Ḫazīnedār-başıdır birisi ṭaşrada daḫi
Anıñ da ḥıdmet-i maḫṣūṣa ile vardır şānı

11096 Cebeci-başınıñ var iʿtilāsı anlara zīrā
Anıñ yevmiyye altmış aḳçadır taʿyīn olan nānı

11097 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında yedi yüz idi aʿdādı
Velākin şimdi dört biñden füzūn-ter oldı merdānı

11098 Keẕālik ṭopcı-başı daḫi bulındıġı aḳçayla
İki biñ idiler ol demde bā-taʿyīn-i sulṭānī

11099 Olup anlar daḫi dört biñ neferden belki efzūn-ter
Alurlar müsteḥaḳ nā-müsteḥaḳ māl-ı firāvānı

11100 ʿUlūfe arpalıḳ her neyse menşūrında taṣrīḥi
Çalarlar nehb ü ġāret eyleyüp emvāl-i şāhānı

11101 Velākin ehl-i ḥırfetden olanlar cümle taʿyīnin
Alurlar ay-be-ay her ne ise ber-resm-i aʿvānī

11102 Ḫazīnedār-başı anlarıñ meʾvāsı olmaġla
Anıñ reʾyiyle taḳsīm olunurdı müzd-i şāyānī

11103 Cebeci fırḳası dört biñ nefer miḳdārı olduḳda
Zevāʾid-ḫˇār olup üç biñ ʿadedle buldı pāyānı

[271a]

11104 Sarāy-ı pādişāhīniñ daḫi Bāb-ı Hümāyūn'uñ
Neferle oldı iki biñ ʿaded bevvāb-ı sulṭānī

11105 Ṣıṭabl-ı ʿĀmire üzre iki yüz ḫāṣṣ-ı serrācān
Muʿayyen ḳıldılar üç yüz nefer olurdı aḥyānī

11106 Bularıñ taḥt-ı ḥükminde olup vaḳt-i mevācibde
Şüturbān sāyisān bi'l-cümle baḳḳālān-i ḫāḳānī

11107 Ḳamusı bāliġ oldı altı biñ miḳdārı eşḫāṣa
O altı biñde dāḫil olmadı sarrāc u aʿvānı

11108 Mevācib defterinde başḳadır dir naḳl ider rāvī
Yazar tārīḫde ʿĀlī anı ber-vech-i īḳānī

Çār Erkān-ı Meşāhīr-i Cevān ez-Aġayān-ı Enderūn

11109 Süleymān Ḫān ʿaṣrında ḥudūṣi iḥtimāliyle
Muḳaddem sebḳat itdi her biriniñ vaṣf-ı ʿunvānı

11110 Sarāy-ı şehriyārī içre çār erkāndan evvel
Olup bābü's-saʿāde aġası maḳbūl-i şāhānī

11111 Anıñ yevmiyyesi zīrā mevācibde olur ṭoḳsan
Bu devrānda füzūn-terdir virilmez aña noḳṣānı

11112 Alurlar ṣavb-ı şāhīden be-her sāl on beşer dülbend
On alt'endāze aṭlas virilür ez-behr-i ḳaftānī

11113 Ḳuşaḳ aḳçası olmaḳ üzre her yıl üç biñer aḳça
Alurdı on sekiz biñ aḳçaya varmışdı sālyānı

11114 Virilmişdi Sarāy-ı ʿĀmire içinde maḫṣūṣan
Aña bir başḳa oṭa ġayriye olmazdı erzānī

11115 Aġayān-ı sarāya ḫādim-i dergāh-ı vālāya
Virilürdi kirevet yatmaġa ber-resm-i ʿOṯmānī

11116 Ḳapu aġalarına ḫıdmete taḫṣīṣ olunmışdı
Ġulām-ı şerbet ü peşkīr u ibrīḳdār-ı sulṭānī

11117 Anaḫtar aġası bu üç ġulām üzre müreccaḥdır
Ḫazīnedār başıyla ser-i kilār-ı ḫāḳānī

11118 Sarāy aġası daḫi andan istiḫdām iderlerdi
Olup bābü's-saʿāde aġası re's-i aġayānī

11119 Sarāyıñ ḥākimi olmaġla sā'irler umūrında
Ḳapu aġasına eylerdi iyva'llāh her ānī

11120 Sarāy-ı ʿĀmire ḫuddāmı fermān-ber olup cümle
Rıżāsıyla iderdi her biri emrinde pūyānī

11121 Vücūd-ı şehriyārī şāygānī genc idi gūyā
Ḳapu aġası anıñ oldı ṣüʿbān-ı nigeh-bānı

11122 Seferlerde ḥażerlerde sarāy-ı şehriyārīde
Daḥi ṣayd u şikāra çıḳsalar evlād-ı ʿOṯmānī

11123 Muḥāfıẓlıḳ ḳapu aġasına ḳānūn olmışdır
Mürāʿāt olunur ḥālā bu ḳānūn-ı ḫıdīvānī

Rükn-i Ṯānī der-Sarāy-ı Cihān-bānī

[271b]

11124 İkinci rükni oldı Enderūn-ı şehriyārīniñ
Ḫazīnedār-başı ol semīr-i bezm-i sulṭānī

11125 Ḳapu aġasına nisbetle ʿunvānı pesīn oldı
Mevācibde otuz aḳça ḳadar olmaġla noḳṣānı

11126 Virilmez çünki altmışdan ziyāde aña yevmiyye
Berāberdir velākin yıllıġı īrād-ı salyānī

11127 Ḳapu aġalıġı maḥlūl olduḳda becāyişle
Virilmek ʿādet olmışdı aña ber-resm-i ḫāḳānī

11128 Seferlerde ḥażerlerde cenāb-ı şehriyārīden
Müfārıḳ olmaġa miḳdār-ı ẕerre yoḳdur imkānı

11129 Edā-yı cumʿaya çıḳdıḳda sulṭān-ı cihān-ārā
Mücevvāze giyüp ser-ḫāzin-i evlād-ı ʿOṯmānī

11130 Muḳaddemce varup cāmiʿde basṭ eylerdi seccāde
Bu ḫıdmet anlara maḫṣūṣ idi ber-resm-i şāhānī

11131 Eliyle basṭ idince maḥfele seccāde-i şāhı
Sürerdi secde-gāh-ı pādişāhī üzre pīşānī

11132 Bir-iki kerre vechin iḥtiyāṭen mess iderlerdi
Anıñ vechin yazar erbāb-ı tārīḫiñ lebībānı

11133 Me-bādā ol yeri tesmīm itmiş olmaya aʿdā
Selāṭīn-i ʿiẓāmıñ eksik olmaz çünki cūyānı

11134 Eger bed-ḫˇāh-ı dīn ü devletiñ bir sūʾ-i ḳaṣdıyla
Zehir-nāk oldı ise secde-gāh-ı pāk-i sulṭānī

11135 İṣābet eyleye kendüye tā kim ẓıll-i Bārīʾniñ
Vücūd-ı pākine irmeye aṣlā semm-i hicrānī

11136 O yüzden vech-i pāk-i ḫüsrevānīyi ṣıyānetle
Refīʿu'l-ḳadr idi olmaġla maṣḥūb-i ḫıdīvānī

11137 Aña mensūb idi çün ṭaşrada ehl-i ḥıref cümle
Muvaẓẓaf idi devletden iki biñ ḥırfet aʿvānı

11138 Ḫazāʾinden alurdı her biri şehriyye taʿyīnin
Ḳamunuñ merciʿi iç-ḫaznedārıdır kemā-kānī

11139 Velākin ṭaşranıñ ser-ḫāzini bir başḳa aġadır
Berāberdir anıñ mehter-başıyla ḳadr-i ʿunvānı

11140 Ḳudümsiz meymenetsiz cāh olmaġ ile ol yerden
Ser-efrāz olmadı aġaları almadı meydānı

Rükn-i Ṣāliṣ ez-Çehār Erkān-ı Enderūn

11141 Sarāy-ı pādişāhīniñ üçünci rükni olmışdır
Aġayān-ı derūn içre ser-i kilār-ı sulṭānī

11142 Ḫazīnedār başından aşaġıdır anıñ ḳadri
Aña ellʾaḳça ile virilür taʿyīn ile nānı

11143 Aġayān-ı sevābıḳ deñlüdür sālyānesi ammā
Ser-i kilāriniñ eksik degildir gizlü iḥsānı

11144 Bütün kilār ḫalḳı zīr-i destinde bulunmaġla
Yedinde idi ʿazl ü naṣbı daḫi ṭard u ityānı

[272a]

11145 Anıñ iʿlāmına mevḳūf idi tevcīh olunduḳda
Anıñ ʿarżıyla olurdı teraḳḳī bulsa sālyānı

11146 Ṣabāḥ aḫşam anıñ ḫıdmet-i meʾmūresi ancaḳ
Ṭaʿām-ı pādişāhīye bu eylerdi nigeh-bānī

11147 Cenāb-ı salṭanat-pīrāya maḫṣūsa olan ḫˇānıñ
Döşerdi öñine tā basṭ idince sofra-i ḫānī

11148 Muḳaddem çāşnīgīrlik eyler idi maṭbaḫda
Ṭuzına dadına eylerdi ṣarf-ı ẕevḳ-ı imʿānī

11149 Mülūkānī mümessek maḳremeler eyleyüp iʿdād
Muraṣṣaʿ ḫançer ü sikkīn ile ol ḫˇān-ı ẕī-şānı

11150 Donadup sofrayı kendi eliyle basṭ itdükde
İlikden ayırırdı üstüḫān-ı laḥm-ı hayvānı

11151 Miyānında ḳuşanup ibrişīm bir peştemāl ol dem
Ḥużūr-ı şāhda ḫıdmet idüp ber-resm-i aʿvānī

11152 Meʿācīn-i müferriḥ eşribe āmāde eylerdi
İderdi muḳteżāsı üzre işrāb-ı mülūkānī

11153 Ẕeḫāʾirden ne lāzım ise kilār-ı hümāyūnda
Müheyyā idi dāʾim yoḫ idi terkinde imkānı

11154 Ḫuṣūṣā sükkerī ḫoş-āb-ı gün-ā-gün-ı perverde
Murabbā vü lüʿāb envāʿ-ı maṭbūḫ-ı ḥekīmānī

11155 Maʿāẕallāh biri istendiginde olmasa mevcūd
ʿİtābı der-ḳafā olurdı belki ḳaḥr u ḫıẕlānı

11156 Eger ʿazliyle anıñ iktifā olunsa cürminden
Dinürdi luṭfa maẓhar oldı ser-kilār-ı sulṭānī

Rükn-i Rābiʿ Aḫa-yı Sarāy-ı Cedīd-i ʿĀmire

11157 Sarāy aḫası oldı rükn-i rābiʿ çār erkāndan
Müʾessesdir anıñla gerçi bünyān-ı cevānānī

11158 Ḳamudan rütbesi taʿyīn-i ʿādīsi raḫīṣ ancaḳ
Velākin ḫāne-i ḫāṣṣın odur dāʾim nigeh-bānı

11159 Tecāvüz itmedi ḳırḳ aḳçayı taʿyīn-i yevmīsi
Daḫi üslūb-ı sābıḳ üzredir el-ān salyānı

11160 Ḳapu aġalıġı maḥlūl olursa bu idi ḳānūn
Olurdı cā-nişīni ḳapu-oġlan ketḫüdāyānı

11161 Sarāy aġalarınıñ ẕātına maḫṣūṣ olan ḫıdmet
Silüp süpürmek idi nev-sarāy-ı pāḳ-i şāhānı

11162 Eger bir kūşeniñ taʿmīri īcāb eylese farżā
Bu çār erkāndan maʿdūd olan ol üç aġayānı

11163 Ḳılarlardı muraḫḫaṣ dāʾimā taʿmīr emrinde
Sarāy aġaları itmezdi aṣlā ḫatve-cünbānī

11164 Faḳaṭ görüp gözetmek idi anıñ lāzım-ı ḥāli
Bu vech üzre anıñ terfiʿ olundı ḳadr-i ʿunvānı

[272b]

Aḥvāl-i Aġayān-ı Bābü's-Saʿādeti'ş-Şerīfe

11165 Vezāretle çıḳardı ḳapu-aġası olan gāhī
ʿİnāyetle gehī Mıṣr'a olurdı mīr-i mīrānī

11166 Bir uġurdan vezāretle bekām olmazdı sā'irler
Ne deñlü iltifāta maẓhar olsa iç-aġayānı

11167 Eyāletle çerāġ olmazsa da bārī emāretle
Olurdı doġrı yoldan lāyıḳ-ı luṭf-ı ḫıdīvānī

11168 Ḳapu-oġlanları ekşer zeʿāmetle çıḳarlardı
Müteferriḳa dinür aña yā çavuş-ı sulṭānī

11169 Teḳāʿüdle ziyāde olunup yevmiyyesi gāhī
Olurdı Mıṣr'a irsāl eylemek ber-resm-i ʿOṣmānī

11170 Ḳapu-oġlanları otuz neferdir hep ṭavāşīdir
Sarāy-ı pādişāhīde ḥavāşīdir be-aʿvānī

11171 Egerçi ḫādim olmışlar ḥaremde muḥterem ancaḳ
Semīr-i şehriyārīdir muṣāḥib oldı ʿunvānı

11172 Gehī artup gehī noḳṣān bulurdı iḳtiżāsıyla
Gehī mebġūż olup gāhī olur maḳbūl-i ḫāḳānī

11173 Onar aḳça ʿulūfe virilürdi ibtidā ammā
Ḳumāşıyla beşer dülbend olurdı ṣoñra sālyānı

11174 Zamānen ḳanḳısı aḳdem ise ol zümreden ekşer
İderlerdi yolıyla ketḫüdā-yı ḳapu-oġlanı

11175 Tecāvüz eylemez ḳırḳı anıñ yevmiyyesi ancaḳ
Olur sālyānesi ḥürmetlü bā-tevḳīr-i şāhānī

11176 Sarāy-ı pādişāhīde o cemʿiñ ḫıdmeti dā'im
Bu olmışdır ḥaremde añla bā-resm-i ʿabīdānī

11177 Büyük oṭa ile küçük oṭa meşhūrdur ḥālā
Kirevet ṣofalar vardır daḫi üstinde şirvānī

11178 Kirevetlerde beytūtet iden ġılmān-ı maḥbūbān
Kimi nesl-i vezīrāndan kimi evlād-ı aʿyānī

11179 Virilmişdi sarāy-ı dil-güşā-yı şehriyārīye
Żavābıṭ himmetiyle eyleye taḥṣīl-i erkānī

11180 Te'eddüb ḳaṣdı ile virdiler ḳurb-i selāṭīne
Kiminiñ evliyāsı kiminiñ ecdād u hʿīşānı

11181 Baba-yigitler ile sāde-rūyān iḫtilāṭında
Ṣıyānet itmek içün töhmet-i fısḳıyla sükkānı

11182 Ḳapu-oġlanları şeb-tā-seḥer bīdār olup anda
İderlerdi neẓāret daḫi icrā-yı nigeh-bānī

11183 Kirevet başına bir ḳapu-oġlanı ṭurup dā'im
Yaḳup tā ṣubḥa dek söndürmeyüp ḳandīl-i sūzānı

11184 Gözedüp menʿ iderdi cümleyi fiʿl-i ḳabāyiḥden
Bu idi anlara maḫṣūṣa ḫıdmet emr-i sulṭānī

11185 Bu ẕikri sebḳ iden ol dört aġayān-ı şehinşāhī
Daḥi otuz neferlerle ḳap'oġlan ketḫüdāyānı

[273a]

11186 Beyāż ḫādımlar ile cümlesi nevʿ-i ṭavāşīden
Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ'den ḳalup ḳānūn-i sulṭānī

11187 Selāṭīn-i ʿiẓāmıń yanlarında ekṣeri oldı
Ḥarem ḫıdmetlerinden ġayri sulṭānıń nedīmānı

Erkān-ı Aḫaṣṣ-ı Cevānī der-Sarāy-ı Mülūk-i ʿOṯmānī

11188 Bu ẕikri sebḳ iden ol dört aġadan mā-ʿadā vardır
Mülūküń ḫıdmetinde dört nefer aġa-yı ḫāḳānī

11189 Oṭa-başıdır anıń evveli kim ḫıdmeti anıń
Ṣoyarlar giydirirler rūz u şeb şāh-ı cihān-bānı

11190 Muḳarrebdir mülūke sā'irinden ḳadri bālādır
ʿUlūfe alsa altmışla alurdı nān-ı iḥsānı

11191 Mürettebdir anıń sālyānesi beş câme-i ḫāṣṣa
Ṭavāşīden olurdı ekṣeri ancaḳ iç-oġlanı

11192 Olurdı himmet-i vālā ile ol merkeze vāṣıl
Olurdı ḳapu-aġası ile ʿunvānda yeksānī

11193 Velākin yine anıń zīr-i destinde olurlardı
İderler idi andan ilticā-yı zīr-i destānī

11194 İkincisi silaḥdār-ı rikāb-ı pādişāhīdir
Anıń da ḫıdmet-i meʾmūresi ādāb u erkānı

11195 Cenāb-ı şehriyārıń bir nefes yanından ayrılmaz
Odur żabṭ eyleyen yanında esyāf-ı mülūkānı

11196 Eger alay-ı vālāya çıḳılursa silaḥ-dārān
Yemīninde yürür zülüflisi üskūf-pūşānı

11197 Yigirmi aḳçe ile ol zamānda nān alurlardı
Velākin dört ʿaded ḳaftān-ı zībā idi salyānı

11198 Üçüncisi çuḳadār-ı cenāb-ı şehriyārīdir
Anıñ da ḫıdmet-i maḫṣūṣası ber-resm-i aʿvānī

11199 Şehinşāh-ı cihānıñ dā'imā yaġmurlığın anlar
Götürüp żabṭ u rabṭ eylerdi bā-ḥiss-i nigeh-bānī

11200 O da nān-pāre alsa yirmiden noḳṣān almazdı
Muḳannendir anıñ da dört ʿaded pākīze ḳaftānı

11201 Rikābdārān oldı rābiʿi ol dört aġayānıñ
Bu oldı ḫıdmeti ol zümreniñ ber-resm-i ʿOṯmānī

11202 Rikāb aġaları bi'l-iḳtiżā mevcūd olmazsa
Eger seyr-i hümāyūn olsa tenhā bāġ u bostānı

11203 Rikāb-ı şehriyārīyi ṭutarlardı rikābdārān
Müsāvīdir çuḳadāra ʿulūfe ile sālyānı

11204 Eger bir himmet-i külliyye olursa silaḥdāra
Yeñiçeri aġası olmaġa olurdı imkānı

11205 Ḳapucı-başılıḳla alsa etmek yerine anıñ
Çuḳadārı iderlerdi silaḥdār-ı ḫıdīvānī

[273b]

11206 Anıñ yeri daḫi ekṣer rikābdār-ı hümāyūna
Virilmek ʿādet olmışdır be-ḳānūñ-ı Süleymānī

11207 Velākin gāh anlardan birisi ḳapucıbaşı
Yaḫūd mīr-āḫur-ı evvellik ile alsalar nānı

11208 Ḳarīn-i iltifāt-ı şehriyārī olmış olurdı
Hiç olmazsa alurlar idi yüz aḳçaya ṭoḳṣanı

11209 Zeʿāmetdir eñ ednāsı virilen ṣavb-ı devletden
Çün olmaz himmetiñ endāzesi mikyāl ü mīzānı

11210 Doġancı-başı ḫāmis oldıġıyçün dört aġayāna
Aġayān-ı şikār oldı anıñ etbāʿ u aʿvānı

11211 Muḳaddem daḫi icmāl üzre ẕikri sebḳat itmişdir
Çaḳırcı-başı şāhinci-başı hem ṣayd aġayānı

11212 Muḳarrebdir ḥużūr-ı ḥażret-i sulṭāna sā'irden
Füzündur daḫi ṭayyārāt ile taʿyīn ü iḥsānı

11213 Şikār u ṣayd ile geldikce bāb-ı şehriyārīye
Anı melce' idinmiş idi ṭaşra bāz-dārānı

11214 Anıñ iʿlāmına mevḳūfdur iḫrāc-ı inʿāmāt
Anuñdur cümle taʿlīmāt-ı ṣayd-ı murġ-ı şāhānī

11215 Doġancı-başılar ol birleri gibi olurlardı
Gehī mīr-āḫur-ı evvel gehī mīr-āḫur-ı ṯānī

11216 Çaḳırcı-başı şāhinci-başı şeh-rāhdan ekṯer
Emāretle olurdı her birisi mīr-i mīrānī

11217 ʿUlūfeyle taḥaḳḳuḳ bulsa nān-pāre virildikde
Rikābdārān ḳadar olurdı nānı ḳadr-i sālyānı

11218 Velākin iʿtibārı ḫāṣṣ-oṭa ġılmānı miḳdārı
Otuz miḳdārı zülüfli iç-oġlanı gibi nānı

11219 Yigirmi aḳça yevmiyyeyle altı ayda bir kerre
Ser-ā-ser bir ṭolama yılda bir çatmalı ḳaftānı

11220 Alurlardı birer fāḫir ḳuşakla taḳye-i zer-beft
Rikābdārāndan ṣoñraydı çün dülbend-oġlanı

11221 Yeñilik eskilik mābeynde merʿī idi dā'im
Taʿayyün üzre idi żābıṭān ʿindinde rücḥānı

Der-Beyān-ı Ḫazīne Oṭası der-Sarāy-ı ʿĀmire

11222 Ḫazīne oṭası kim Enderūn-ı şehriyārīde
Anıñ altmış ḳadar vardır zülüfli iç-oġlanı

11223 Sekiz aḳça ʿulūfe ikişer yıllıḳ alurlardı
Münaḳḳaş üst ḳaṭīfe hem birer çatmalı ḳaftānı

11224 Birer telli ḳuşaḳla her birin taṭyīb iderlerdi
Ḫazīnedār-başı żabṭ iderdi cümle ġılmānı

[274a]

11225 Nitekim taḥt-ı ḥükminde idi ḫāṣṣ-oṭa başınıñ
Gerek tertīb-i iḥsānī gerek teʾdīb-i ʿirfānī

11226 Büyük oṭa biri daḫi sarāy-ı tāc-dārīde
Teʿārüf üzredir ḥālā anıñ ādāb u erkānı

11227 ʿAlā ḳavlin seferli-oṭasıyla oldı şöhret-yāb
Anıñ daḫi müretteb yüz ḳadar vardır iç-oġlanı

11228 Sekiz aḳça ʿulūfeyle birer çuḳa birer çatma
Birer zerrīn taḳyeyle olup etbāʿ-ı sulṭānī

11229 Birisi daḫi kilār-ı sarāy-ı şehriyārīdir
Otuz miḳdārı vardır żābıṭāndan ġayri ġılmānı

11230 Anıñ da virgüsi ḥālā ḫazīne gibidir ammā
Olur gāhīce inʿāmātınıñ tafṣīl ü rücḥānı

11231 Nihāyet anda mūm-başı vü peşkīr-başı ṣāgirdi
ʿAlā ḳavlin gügüm-başı bıçaḳlı köhne-sālānı

11232 Olurdı yılda her biriniñ īrādı meziyyetle
Tefāvüt üzre gāh efzūn olurdı gāh noḳṣānī

11233 Ḫaṣ-oṭalı gibi bunlar daḫi üskūf giyerlerdi
Velākin bunlara ġālib idi anlarıñ ʿunvānı

11234 Biri daḫi küçük-oṭa ehālīsi dinilmişdi
Sarāy-ı pādişāhīde anıñ da cümle aʿvānı

11235 Büyük-oṭa gibi altmışa yetmişdi ʿidādında
On altı ḫādimi olup iderdi anda pūyānī

11236 Tesāvī üzre idi virgüsi yevmīde yıllıḳda
Sarāy-ı şehriyāriñ ṣanki olmışlardı derbānı

11237 Selīmī idi destārı serāda ḫıdmet itdikce
Mücevvāze idi giydikleri eṣvāb-ı dīvānī

11238 İçinden eskilikle ketḫüdāyānı olur[lar]dı
Virirlerdi on altı aḳça ile nān-ı ihsānī

11239 Onar aḳça ile sā'irleri nān-pāre olduḳda
Ḳumāş ile beşer dülbend olurdı yıllıḳ iḥsānı

11240 Ḳapu-oġlanlarınıñ ketḫüdāyānı olurlardı
Sarāy-ı ʿĀmire aġası ber-ḳānūñ-ı ʿOṯmānī

11241 Küçük-oṭa ehālīsinden eksildikce aḥyānen
Alurlar idi sā'ir oṭalardan müsteʿiddānı

11242 Ṭavāşīniñ zülüflisinden alınmaḳ idi ʿādet
Mürāʿāt olunur el-ān bu de'b-i ḫıdīvānī

Der-Beyān-ı Vaż'-ı Cūceciyān ve Dilsizān

11243 Süleymān Ḫān'dan evvel idi hengām-ı Fātiḥ'de
Cüce vaż'ıyla istiṣḥāb ḳavm-i bī-zebānānı

11244 Ṭavāşīden daḫi hem lāl u hem cūce ẓuhūr itdi
Velākin nedret üzreydi üçi bir şaḫṣa vicdānı

11245 Cüce vü bī-zebānāndan muṣāḥib var idi evvel
Velākin ṭard olundı ṣoñra bā-aḫlāḳ-ı nādānī

[274b]

11246 Nifāḳ u ġamz ile mebzūl olunca bu iki fırḳa
Sezā görülmedi ifrāṭ ile taḳrīb-i sulṭānī

11247 Olurdı muḫteliṭ sā'ir aġalarla oṭalarda
ʿUlūfe almada hem yıllıġı olurdı yeksānī

11248 Birer cüce muʿayyen idi oṭa başına elbet
Velākin ṭaşra ḫalḳından olurdı bī-zebānānı

11249 Velākin bunlarıñ ġayri külāh-ı zerd-pūşāndan
Teberdārāndan vardır zülüfli iç-aġayānı

11250 Üçer aḳça ʿulūfe ile birer yıllıḳ alurdı
Külāh-ı zerd ile sīmīn kemerle çuḳa hervānı

11251 Taʿaddüd üzre enfes eṭʿime taʿyīn olunmışdı
Ḫaṣ-oṭa ḫalḳına her rūz u şeb mānend-i şāhānī

11252 Velākin sā'ir oṭa ḫalḳınıñ şām u seḥer zādı
Birer yaḫnī ile şūrbā idi ber-resm-i aʿvānī

11253 Bu ẕikri sebḳ iden ḥālāt-ı marżıyye ki naẓm itdim
Dem-i Fātiḥ'de olmışdır bütün ḳānūn-i ḫāḳānī

Altıncı, Bostāncı-başıdır

11254 Ser-i bostāni erkān-ı eḫaṣṣ-ı nev-cevānīye
Olup altıncı rükni naḳl ider tārīḫ-i ʿOṯmānī

11255 Sarāy-ı pādişāhīde olan ḫāṣṣ baġçe ḫuddāmı
Muḳaddem anlara dirler idi devşirme oġlānı

11256 Dinildi ṣoñralarda aʿcemī oġlanları ammā
Lisān-ı devlet üzre şimdi bostānīdir ʿunvānı

11257 Ṭarīḳinde yolı geldikde yaʿnī eski olduḳda
Olurdı ḫıdmetiyle içlerinden ketḫüdāyānı

11258 Ḫalāyıḳdan cefā-keş oldıġıyçün Arnavud ḳavmi
Ḫuṣūṣā ʿār u erted olup tevsīm-i şāyānī

11259 Ḳatı çoḳ kimse ḫıdmet eyleyüp ol ravż-ı şāhīye
Ser-i bostāni oldı ḫıdmetiyle aldı meydānı

11260 Ocaġa ḫıdmetiyle ketḫüdā olduḳda encāmı
Ser-i bostāni olmaḳ oldı ḳānūn-ı mülūkānī

11261 Taʿayyün buldı gerçi rütbe-i sālyān u yevmīsi
ʿAvā'id lā-eḳall her rūz u şeb min-ġayr-i noḳṣānī

11262 Yigirmi biñden artuḳ aḳçadır aldıḳları ekṣer
Ḫuṣūṣā anda dāḫil olmadı tecrīm-i bühtānī

11263 Cemīʿ-i baġçe-i ḫāṣṣa besātīn-i selāṭīne
Anıñ reʾyiyledir dād u sited infāẕ-ı fermānī

11264 Ḫaṣād u zerʿi enbāt ü ḳuṭūfī ḳalʿ-i eşcārı
Ṣalāḥ u ṣaḳy u ilḳā-yı büẕūr ile nigeh-bānı

11265 Ṣimār u sebzevātı beyʿ olunduḳda zamānında
Virilürdi ser-i bostāniyāna resm-i bostānī

11266 Sekiz yüz şaḫṣ idi bostāniyān-ı ḫāṣṣ esāmīsi
Degil üç yüzden artuḳ ḫāliyā ḫıdmetde pūyānī

[275a]

11267 Esāmīsi sekiz yüz oḳınur gerçi mevācibde
Eger yoḳlansa üç yüzdür alan vaḳtinde iḥsānı

11268 Beşer yā altışar aḳça kesimle kendi kārında
Gezerlerdi velākin her biri ẓāhirde bostānı

11269 Ḫıyānet eyleyüp beş yüz nefer bostāni-i ḫāṣṣıñ
Alur yevmiyyesin yoġ iken ism ü resm ü ʿunvānı

11270 Ḳalurdı yanına bostāncı-başı her ne aldıysa
Anıñçün ekṣerī ʿazlinde olmaz luṭfa erzānī

11271 Ḫuṣūṣā manṣıbında ʿālemi tekdīr itmekle
Olur ʿazlinde ol yüzden añа tekdīr-i sulṭānī

11272 Dil-āzārāndan hīç kimi gördük olmaya zāʾil
Dem-i furṣatda ġaddār ola da ḫayr ola pāyānı

11273 Celādet üzre şiddet üzre olmaġla dinilmez mi
Gerek aʿlā gerek ednā añа cellād-ı ḫākānī

11274 Ḫavālī-i Sitanbulʾı muḥāfıẓ idiler dāʾim
Sevāḥilde leyālīde iderlerdi nigeh-bānī

11275 Yed-i ḥükminde niçe ḫāṣekīler var idi anıñ
Anaṭolı'da Rūmili'de eylerlerdi pūyānī

11276 Olup her biri yanında piyāde niçe bostāncı
Ṭutarlar idi ḳuṭṭāʿ-ı ṭarīḳi dahi düzdānı

11277 Sarāy-ı pādişāhīde olan üstādlar cümle
Ser-i bostāniyān-ı ḫāṣṣanıñ olmışdı aʿvānı

11278 Şeh-i deryā-nevāliñ sandalı yā fülkesi inse
Rükūb itse saʿādetle ser-i bostāni-i ḫānī

11279 Riyāset eyleyüp elde dümen tutmaḳ anıñ-çündür
On iki oturaḳ üzre yigirmi dört bostānī

11280 Kürek çekmek idi ʿādetleri sulṭān-ı ẕī-şāna
O bostānīleriñ ḥamlacı oldı şimdi ʿunvānı

11281 Alurdı her biri taʿyīn-i ʿādīsin mevācibde
Teraḳḳiyle otuzar ḳırḳar oldı müzd-i şāyānī

11282 Ḳarīn-i himmet olup maẓhar-ı ikrām olurlarsa
Ḳılarlardı ser-i bostāniyānı mīr-i mīrānī

11283 ʿUlūfe ile laḥm u nān ile ṭaşra çıḳar gāhī
Gehī erkān-ı sitte ġayr olup gāhīce aʿyānı

11284 Muḥaṣṣal ḳapucı-başı olurdı gāhi ikrāmen
Mihānen gāh sancaġ-ile olur ḳahra erzānī

Teẕyīl

11285 Sarāy-ı pādişāhīde ḥaremde muḥteremlerden
Selāṭīn-i ʿiẓāmıñ maḥremānıyla kenīzānı

11286 Daḥi şehzādegānıñ ümmühāt-ı ṭāhirātından
Eñ evvel vālide-sulṭān olup ser-ceyş-i nisvānī

11287 Firāş-ı şehriyārī ile istisʿād idenlerdir
Olar ki ḫāṣekī sulṭān ile bulmışdır ʿunvānı

[275b]

Der-Ẕikr-i Ḫavātīn-i ʿİsmet-Āyīn-i Sarāy-ı Cedīd

11288 Ḳadın taʿbīr olunmaḳ ṣoñralarda vākıʿ olmışdır
Kimine baş-ḳadın ıṭlāḳ olundı kimine ṣānī

11289 Ḥaremde her biriniñ başḳa ḫalvet-ḫānesi vardır
Ḳılındı her biriniñ başḳa bir ser-vaḳt-i pinhānı

11290 Ṭavāşī-i Ḥabeş'den ḳapu-oġlanları cinsinden
Zamānen aḳdemiyyetle olurdı keth̲üdāyānı

11291 Niçe yıl ḫıdmeti sebḳ eyledikden ṣoñra ol yerde
Sarāy-ı köhnede sākin olan nisvān-ı ẕī-şānı

11292 Görüp gözetmege meʾmūr olup çün iʿtiṣām üzre
Olur eski sarāy aġası ber-ḳānūn-ı ʿsulṭānī

11293 Cedīdiñ ḳızlar-aġalıġı maḥlūl olsa birini
Aña tevcīh itmek oldı ḳānūn-ı ḫıdīvānī

11294 Velākin farṭ-ı ʿişmet cell-i himmetle virürlerdi
ʿAtīḳa varmadın aġalıġı aña kemā-kānī

11295 Gerek īrād-ı yevmīsi gerek sālyān-ı ʿādīsi
Olup sāʾir aġalarla müsāvī līk ʿunvānı

11296 Pesīn oldı o demde çār erkān-ı cevānīden
Velākin bu ʿaṣırda buldı rifʿat rütbe-i şānı

11297 Cenāb-ı salṭanat-pīrāya ḳurbı iʿtibārıyla
Mükerrem oldılar ber-vech-i istiḳlāl aḥyānī

11298 O ḥayṣiyyetle maḳbūl-i ḫudāvendī ḳılındıḳda
Nigīn-i mühr ḥükminde ḳılup sāʾir aġayānı

11299 Cemīʿan aña ʿarż-ı iḫtiyāc eylerdi sāʾirler
Olurdı himmetiyle ekṣeri ikrāma erzānī

11300 Ḫuṣūṣā pādişāh-ı ʿālemiñ maḳbūli olmaġla
Daḫi meyl-i tabīʿīsi olup sevmekle nisvānı

11301 Ḥarem aġalarından ḳızlar aġasın meziyyetle
Severlerdi anıñçün sā'ire olmışdı rücḥānı

11302 O ḥayṣiyyetle sā'irden n'ola gösterse istiʿlā
Feṭānetle ola lā-siyyemā iẕʿān u ʿirfānı

11303 Muḳarrerdir teġallüb itmesi aʿyān u erkāna
Umūrında muraḫḫaṣdır kimiñ var daḫline cānı

11304 Ḳapu-oġlanları hep zīr-i destinde bulunmaġla
Sarāyıñ her ne deñlü var ise nisvān u ṣıbyānı

11305 Anı merciʿ idinmişler idi her emr-i küllīde
Vekīl-i muṭlaḳıñ iyva'llahı olurdı aḥyānī

11306 Ricāl-i devletiñ erbāb-ı dīvānıñ sarāy içre
Ḥużūr-ı şehriyārīde olurdı maḥmedet-ḫˇānı

11307 Ḥarem aġalıġı kim çār erkān-ı cevānīden
Ṭavāşīniñ birine oldı çün de'b-i mülūkānī

11308 Beyāżu'l-vech olan aġalara gāhī virirlerdi
Eger zengī aġalardan ẓuhūr eylerse ʿiṣyānī

11309 Yazar Künh içre ʿĀlī sāl-i hicretden sene biñde
O ʿaṣrıñ pādişāhı nuḫbe-i evlād-ı ʿOṯmānī

[276a]

Menḳabe-i ʿAcībe-i Muḥammed Aġa-yı Dārü's-Saʿādeti'ş-Şerīfe

11310 Muḥammed nām zengiyyü'l-aṣıl bir aʿḳal-i nāsı
Ḥarem oġlanlıġından eyleyüp taḳdīme şāyānī

11311 Umūr-ı devlete gördükde istiḫdāmını elyaḳḳ
Ayas-ı Şāh Maḥmūd'a ḳıyās itmiş anı şānī

11312 Anı ḫāṣṣān-ı etbāʿından ifrāz eyleyüp ḳılmış
Ḥaremde ḳızlar-aġası idüp mümtāz-ı aḳrānī

11313 Muḥaṣṣal on yedi yıl ḫıdmet idüp şāh-ı devrāna
Cihānı rūşenā itmiş idi nūr-ı çerāgānı

11314 Kemāl-i rüşd ü istiʿdādını gördükde ẕātında
Ḳılınmış reʾyine vābeste her emr-i cihān-bānī

11315 Geçüp fersaḫ-be-fersaḫ ḫāṣṣ Ayasʾı istiḳāmetde
Çerāġından ṣayarlardı niçe düstūr-ı zī-şānı

11316 Niçe āṣārı vāḳiʿdir ki pāy-i taḫt-ı devletde
Ḫuṣūṣā cāmiʿi olmaz mı anıñ ḫayr-ı burhānı

11317 Hemān rūy-i sepīd-i devlete bir ḫāl olmışdı
Vücūd-ı nīk-būdı ile bulmış behcet ü ānı

11318 Yaḫūd bir ʿanber-i hoş-būy-ı devlet idi ḫulḳıyla
Muṭayyeb eylemişdi ʿālemi evṣāf-ı reyḥānı

11319 Beşīr ü hem neẕīr-i devlet idi muḳteżāsıyla
Cihānı bende ḳılmışdı anıñ ikrām u iḥsānı

11320 Bu gülzār-ı fenādan şemm idince būy-i istīfā
Yerine dikdiler bir Sünbül-i būyā-yı Sūdānī

11321 Sarāy-ı köhne aġası idi zühd ü diyānetle
Yerini añа enseb gördiler ber-vech-i şāyānī

11322 Ḳapu-oġlanlarından rūy-siyāhān-ı sarāy ancaḳ
Ġarażla ʿazv idüp çoḳ iftirā vü ifk ü bühtānı

11323 Faḳīri ʿāḳıbet fāriġ ḳılup ol cāh-ı vālādan
Rıżāsıyla uṣandırmaġla ol aġa-yı ẕī-şānı

11324 Añа ḳahr-ı eʿādī Ḳāhire ḫulyāsın itdirdi
Düşürdi ḫām-ı sevdāya anı emṣāl ü aḳrānı

11325 Teḳāʿüd iḫtiyār itmekle devletden virilmişdi
Medār-ı ʿayş içün yevmiyye ber-ḳānūn-ı ʿOṯmānī

11326 Ḳapu-oġlanlarından birine tevcīh-i maḥlūli
Münāsib gördiginde şāh-ı devrānıñ semīrānı

11327 Ḳurup bir dām-ı tezvīri o zümre ḫalḳına aʿdā
Ferāġı mūcib olan türrehāt u ifk ü ʿudvānı

11328 Cenāb-ı şehriyāra bunlaruñ aġzıyla söyletdi
Siyeh-rūyān semtinden çevirdi şāh-ı devrānı

11329 Bu deñlü nuṣḥ u pendiñ olmadı teʾşīri ol ḳavme
Sarāy aġası olan Muṣṭafā nāmında nādānı

11330 Muḳaddem çār erkān-ı cevānīden bulunmaġla
Sefīd idi egerçi ṣūret-i ẓāhirde pīşānı

Der-Beyān-ı Evṣāf-ı Ẕemīme ve Fıṭrat-i Demīme-i Muṣṭafā Aġa

[276b]

11331 Velākin ẓulmet-i cehl ile ḳalbi ḳapḳaranlıḳdı
Yoġ idi noḳṭa deñlü bāṭınında nūr-ı ʿirfānī

11332 Süveydāsı bütün sevdā-yı kīn ile olup āgīn
Ẓalām-ı ẓulmi örterdi sevād-ı milk-i Sūdānʾı

11333 ʿAbūsuʾl-vech idi bed-ḫulḳ idi bed-rūy idi dirler
Ḥayāsız idi aṣlā yoġ idi ādāb u erkānı

11334 Muʿānid cāhil ü maġrūr u hem maʿṭūh-ı lā-yaʿḳıl
Mülevveṣ eylemişdi irtişādan bāb-ı sulṭānı

11335 Varan ʿarż-ı ʿubūdiyyetle ol dergāh-ı ʿālīye
Mühimmāt ehli aṣḥāb-ı emānī şeyḫ-i Rabbānī

11336 Gelen erbāb-ı dil söylerdi bu beyt-i dil-ārāyı
Görünce lāne-i şāhīnde ol bāz-ı dihḳānı

11337 Ṭutar mı sünbül-i ḫoş-bū yerin her zehir-i bābūnc
Işırġan ṭutdı ḥayfā gülşen-i ezhār-ı ʿirfānı

11338 Dirīġā oldı bu dārüʾs-saʿāde meşʾemet-pīrā
Revā mı eşḳıyānıñ ola mesned-gāh-ı ʿunvānı

11339 Aña nefrīn ü düşnām itmedin hīç ʿavdet itmezdi
Ḳudūmı şūm idi meşʾūm idi cümle nedīmānı

11340 Ḳadem baṣdığı demden bāb-ı vālā-yı hümāyūna
Bulup nāmūs-ı devlet gün-be-gün idbār u ḫızlānī

11341 Berīdir gerçi ʿırż-ı salṭanat ḫüsrāndan ammā
Anıñ ẕātıyla geldi herkese naḥs ü perīşānī

11342 Zamānında niçe ḥāl-i muḥāl olmışdı devletde
Çekildi defʿine ḥamyāze-i renc-i firāvānī

11343 Diyār-ı Bosna ser-ḥaddi ḥudūdında olup vāḳiʿ
Ḥuṣūn-ı köhneden bir ḳalʿa kim Banisḳa ʿunvānı

11344 O ḥışn-ı saʿb-rāhıñ varoşından neş'et itmişdir
Anı tevlīd itmiş anda bir rūspī-i külḥānī

11345 Erāẕilden biriniñ ṣulb-i nā-pākinden inmekle
Meger devrān ḳılmış fitne-i āḫir zamān anı

11346 Vücūda ġālibā bir enḥas-ı sāʿātde gelmiş
Çıḳup bu ʿālem-i kevn ü fesāda ẕātı şerrānī

11347 Ḥelāl-zāde degil kim ṭuʿme-i mekrūhadan ġayri
Ḥelāl ü ḥürmetiñ olsun yanında farḳ u rücḥānı

Menāḳıb-ı Aġa-yı Merḳūm be-Rivāyet-i ʿĀlī-yi Ṣadāḳat-Rüsūm

11348 Ṣabāvet ʿālemin imrār idüp Banisḳa ḥışnında
İrince rütbe-i sinn-i bülūġa sāl-i devrānı

11349 Erāẕil pençesinden yaḳasın ḳurtarmadın kendin
Esāfil zümresiyle eyledi üftān u ḫīzānī

11350 Muḥaṣṣal inbisāṭ-ı fıṭratıyla feyż-mend oldı
Ḳumāş-ı ḥüsnine tamga-zen itdirdi leʾīmānı

11351 Olup fersūde-i sūḳ-ı reẕālet kāle-i vaṣlı
Anı nāḳa yerine ḳullanup ḫayl-i faḳīrānı

11352 Nemā-yāb oldı şevk-i ḳāmeti feyfā-yı ser-ḥadde
İdüp zād-ı rehi evbāşdan biri ol oġlanı

11353 Cevārī yerine ḳoyup tamām itdikde ol ṭıflı
Kemāl-i ibtiẕāli ile istikrāh idüp anı

11354 Yemen'de ol zamān vālī olan Maḥmūd Paşa'ya
Hediyye virdi pīş-keş çekdi çün esb-i küḥeylānī

[277a]

Ḳıṭʿa-i Merġūbe-i ʿĀlī

11355 Şu mażmūn ile ʿĀlī söyledi bir ḳıṭʿa-i rengīn
Me'ālin naẓm idüp kilk-i **Ḥasīb**-i müstemendānī

11356 Bu demde pīş-keş her muġlim-i bed-kār ḳavlince
Ya bir ḳaḥbe felemmādır yaḫūd bir ḳaḥbe oġlanı

11357 İki ḫaṣlet dahi mevcūdedir bu ḥīzā puştda
Niçe ḳullansalar rāżī idi ber-vefḳ-i ḥīzānī

11358 Ġarābet bunda kim Maḥmūd Paşa ṭıfl-ı meẕkūrı
Meger bir bikr-i nā-kerde ṣanup ol ḥīzi āḥyānī

11359 Telaṭṭuf-kāri-i aġlām ile taṭyīb iderlermiş
Yemen dirmiş aña ʿarż eyledikde meyl-i meylānı

11360 Yemen'den ʿazl ile Mıṣr'a meger ṭālib imiş andan
Der-i devlet-medāra eyledikde ʿazm-i pūyānī

11361 Anı sā'ir hedāyāsı ile sulṭāna ʿarż itmiş
Sarāy-ı şehriyāra aldılar hem-çün aġayānı

11362 Sarāy-ı pādişāhī gūyiyā bir heft deryādır
İder mi hīç mülevveṣ düşse cīfe Bahr-i ʿUmmān'ı

11363 Belürsiz olur anda ṭāhir ü murdār yeksāndır
Bıraḳmaḳ lāyıḳ olmaz lücceye sirḳīn-ı ḥayvānı

11364 Egerçi ṭuhrına virmez żarar ilḳāsı deryāya
Velākin ṭabʿı ṭāhirdir ider tekdīr aḥyānī

11365 Sarāy-ı şehriyāra ḥāṣılı vāfir keder virdi
O bed-kār-ı dil-āzār ol sefīh ol ḥīz-i külḫānī

11366 O rütbe iḫtilāle vardı aḥvāl-i serā cümle
Aġalar ẕikr-i ḫayr ile añardı rū-siyāhānı

11367 Beyāża çıḳdı kim cümle siyeh-rū nīk ḫūlardır
Yüzin aḳ ḳalbini ḳara yaratmış Ḥaḳḳ meger anı

11368 Ezel naḳḳāşınıñ bu kār-gāh-ı bezm-i fānīde
Beyāżı ḳaradan farḳ itmeyen ol şaḫş-ı nādānı

11369 Ser-i kāra getürdüp merciʿ-i nās itmeden ancaḳ
Yine bir ḥikmeti vardır ya bir icrā-yı fermānı

11370 Selefde kendüden evvel geçen aġaları bir bir
Beyāżü'l-vech olandan māʿadā aṣḥāb-ı Sūdān'ı

11371 Şeh-i devrān ile ehl-i serā cümle severlerdi
İle'l-ān ḥüsn-i ḫulḳın vaṣf iderdi iç-aġayānı

11372 Anı ol merkeze sevḳ eyleyen yārāna ʿaşḳ olsun
Zihī rüsvāyi-i ḫadd nā-şināsī kār-ı ḫüsrānī

11373 Ḫuṣūṣā kendiniñ eslāf-ı ṣāḥib-intiṣāfından
Muḥammed nām-ı pāki ol semiyy-i şāh-ı ʿAdnānī

11374 Olup dārü's-saʿāde manṣıb-ı vālāsına nā'il
Niçe yıl oldı aġa-yı ḫavāṭīn-i ḫıdīvānī

11375 Olup mevsūḳ bihi bu dīn ü devletde ṣadāḳatle
Umūra istiḳāmetle aña evḳāf-ı sulṭānī

11376 Olunmışdı sipāriş siyyemā Yeşrib'le Baṭḥā'nıñ
Ne deñlü var ise iki ḥaremde vaḳf-ı ʿOsmānī

[277b]

11377 Neẓāret emrini ḳızlar aġayānı görürlerdi
Dinürdi her birine nāẓır-ı evḳāf-ı ḫāḳānī

11378 Velākin Muṣṭafā Aġa oluncı nāẓır-ı evḳāf
Ḥıyānet eyleyüp ḳıldı ṣadāḳatden gürīzānī

11379 Cenāb-ı Faḫr-i ʿālem ḫıdmetinde istihānetle
O ẓuḫr-i uḫrevīye itmedi teşmīr-i dāmānī

11380 Aña vācib iken rūḥ-ı şerīf-i Aḥmed'e taʿẓīm
Anıñ ümmetlerinden Yeṣrib ü Baṭḥā faḳīrānı

11381 Elinden dād-ı feryād eyleyüp iḥsān umarlarken
Ḳılup her birisin āzürde-i īẕā-yı ḥırmānī

11382 ʿAdālet ẓann idüp ẓulm eyleyüp "min-ḥayṣü lā yeşʿur"[1]
Ḳurādan ġayride meşrūṭa evḳāf-ı müsülmānī

11383 Şurūṭ-ı vāḳıf üzre żabṭ iderler idi evlādı
Teġallüble aña mensūb olan bevvāb-i sulṭānī

11384 Yedinden her biriniñ nezʿ idüp ḳahr ile żabṭ itdi
Çıḳardı ʿarşa maẓlūmānıñ āhı dūd-ı efġānı

11385 Bütün evlād-ı vaḳfı zor ile vaḳf-ı Resūl itdi
Aña rāżī olur mı rūḥ-ı pāk-i şāh-ı ʿAdnānī

11386 Taṣarruf eyleyenlerden ḳurāyı ḳapucı ḳapdı
Göründi ṣūret-i ḥaḳdan nümāyān oldı buṭlānı

11387 Gelüp nālāni-i aṣḥāb-ı istiḥḳāḳdan āḫir
Ricāl-i devlete ol ẓulm ile ḫāṭır-perīşānī

11388 Esās-ı devlet oldı raḫne-dār-ı tīşe-i ẓulmi
Gelüp yer yer cihāna inhidām-ı ḳalb-i vīrānī

11389 Zamān-ı Ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān münḳaḍı oldı
Muḥammed Ḫān-ı Ġāzī kim anıñ maḫdūm-ı ẕī-şānı

11390 Cülūs itdi yerine pādişāh oldı saʿādetle
Ṣadā-yı saṭveti leb-rīz idüp Īrān u Tūrān'ı

11391 Yine ḳızlar aġası olmış idi Muṣṭafā Aġa
Münāsib gördigiyçün pādişeh ibḳā-yı mā-kānı

1 "Bu azap onlara **fark edemedikleri bir yerden** gelmişti." Nahl 26/16 ﴿مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ﴾ kısmından nākıs iktibas.

11392 Yine peyveste idi dūd-ı āh-ı ḫayl-i maẓlūmān
O demde ṭāḳ-ı ʿarşa diñle sen aḥvāl-i devrānı

11393 Tükenmiş idi istidrācı gelmiş ġālibā vaḳti
Sene biñ dörtde ol ġaddār-ı ʿālem ẓālim u cānī

11394 İṣābet eyleyüp tīr-i duʿā-yı küştegān āḫir
Bulınca şaṣt-ı iḫlāṣın urup ihdāf-ı itḳānı

11395 Soġaldı bir gözi ʿayniyle maʿyūb oldı kör oldı
Muḳaddem aldıġıyçün inkisār-ı dād-ḫᵛāḫānı

11396 Der-i devlet-medār-ı pādişehden cāh-ı vālādan
Ḳılındı ʿazl ile maṭrūd-ı dergāh-ı ḫıdīvānī

11397 Anı munṣıf ḳıyāsı ile ʿādil ẓann iden cühhāl
Gözine durduġın gördükde ol küfrāni-i nānī

[278a]

11398 Veliyyüʾn-niʿmeti bir pādişāh-ı ʿadl-āyīniñ
Aña itdikleri inʿām u iḥsān niʿmet-i hᵛānī

11399 Rıżāsın görmeyüp göz yumdığından ḫaḳḳına dindi
Zihī küfrāni-i nānī zihī rüsvāy-i ʿumyānī

11400 Tuz-etmek ḫāʾini her ḳande varsa cümle ḳahr olsun
Ṣadāḳatden Ḫudā ayırmasun aʿvān-ı sulṭānı

Aḥvāl-i Devlet-i ʿAliyye Baʿd-ez-Tafṣīl-i ʿİmāret-i Maḥmiyye-i Kosṭanṭıniyye der-ʿAhd-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān

11401 Mürūr itmişdi çün bālāda tafṣīl üzre taʿmīri
Sitanbulʾun daḫi vaż-ı ḳavānīn-i ḫıdīvānı

11402 Muḥammed Ḫān-ı cennet-āşiyān yaʿnī Ebuʾl-Feṭḥʾiñ
Zamānında olan ehl-i şerāyiʿ şeyḫ-i Rabbānī

11403 Vezīrān-ı dilīrān mīr-i mīrān ḫᵛācegān cümle
Ḫuṣuṣā şeyḫüʾl-islām u ṣudūr u rükn ü aʿyānı

11404 Mevālī-yi ʿiẓām-ı vācibü'l-ikrām ḳāḍīlar
Ricāl-i salṭanat erbāb-ı devlet ehl-i dīvānı

11405 Ḳavānīn üzre tertīb-i mevācib olunup bir bir
Çekilmişdi beyāża her gürūhuñ naẓm-ı ʿunvānı

11406 Ḥulūl itmekle mābeyne ḥavādiṯ niçe ḥāletler
Ṣaḥāyifde suṭūrı eyleyüp leb-rīz-i tibyānī

11407 Siyāḳıyla sibāḳı birbirine imtizācından
Araya vaḥşetün-mā düşmegin ber-vefḳ-i ṭūlānī

11408 Anı rabṭ itmege ebyāt-ı manẓūme ile ḫāmem
N'ola īrād idersem aṣdıḳāya maʿẕeret-ḫᵛānī

11409 Ḥavādiṯden muḳaddem ẕikri sebḳat eyleyen emriñ
Budur altıncısı kim naḳl ider tārīḫ-i ʿOṯmānī

11410 Beliġrad'ıñ ḥavālīsinde kim Las-ili semtinde
Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Murād ol şīr-i ḥaḳḳānī

11411 Niçe ġazv ü fütūḥāt eyleyüp küffār ile anda
Alınmışdı eʿādīniñ netīce ḥışn u büldānı

11412 Vılıḳ-oġlı ki küffār-ı ḍalāl-āṯār serdārı
Esīr-i furṣat idi eyleyüp īṣāl-i ḫüsrānī

11413 O demde mecmaʿ-ı tüccār olan Üskūb-ı merġūbuñ
Ṭarīḳin sedd idüp cemʿ eyledi aṣḥāb-ı ṭuġyānı

11414 Sekiz yüz elli sekiz sāli idi Ḥażret-i Fātiḥ
Olunca ʿavn-i Ḥaḳ'la feṯḥ-i İstanbula erzānī

11415 O ḳuvvetle ḫaber göndermiş idi ḥākim-i Las'a
Muḳaddem belde-i İslām olan büldān-ı ẕī-şānı

11416 Ḳamusın bańa teslīm eylesün yoḫsa hemān bir gün
O semte eylerim ılġar ile ʿazm-i esb-rānī

11417 Muḳaddem kendüye redd eylemişdi baʿżı yerlerden
Ḳalīlü'l-menfeʿa niçe ḥuṣūn-ı ḳavm-i Boġdan'ı

[278b]

11418 Beḳāyā-yı ḳılāʿı virmege īrād-ı ġadr itdi
Muḥaṣṣal bildügiñden ḳalma didi ḳavm-i nīrānī

11419 Ḳılağısı yerinde idi ehl-i seyf olan ceyşi
Muḥammed Ḫān gönderdi o semte cünd-i rıḍvānı

11420 O deñlü ʿasker-i mevfūr-ı nā-maḥṣūr idi dirler
Eger taʿdād olunsa yoġ idi hīç ḥadd ü pāyānı

11421 Aḳın itdirdi ruḫṣat virdi ġārāt-ı ḥavālīye
Nevāḥī vü ḳurāyı yaḳdı yıḳdı itdi vīrānī

11422 Niçe ḥavrā-sirişt dūşīze ġılmān-ı sürūş-āsā
Olup vābeste-i ḳayd-ı isār-ı bend-i ḫıẕlānī

11423 Esīr-i dest-beste her biri ḥabs-i ḥaḳāretle
Velākin olsa şāyān ẕīb-i cān-ı müstemendānī

11424 Vılıḳ-oġlı ise Sivri Ḥiṣārı nām ḥaṣīn içre
Bütün aḫmāl ü eşḳāli menāl ü māl-ı nisvānı

11425 Ḳoyup ḥıfẓ itdirüp kendi firār itmek murād itdi
Semendire gibi ḥışn-ı dil-ārā cāy-ı ẕī-şānı

11426 Vedīʿa eyleyüp ol dem ṣanādīd-i Naṣārā'ya
Ḳıral-ı Engürüs'e ḳaçdı kendi baʿż-ı aʿvānı

11427 Yanında leşker-i dūzaḫ-maḳarrı var idi cüz'ī
Velākin ġāziyān "eyne'l-meferr"iñ[1] oldı gūyānı

11428 İşit sen ḳıṣṣa-i pür-ḥıṣṣayı ehl-i dirāyetden
O yerde ʿasker-i İslām olan cünd-i hizebrānı

11429 Ġanā'im ṭoḳ ṭoyum itmişdi ammā baʿż-ı ġāzīler
Yine ġārāt-ı eṭrāf itmege eylerdi pūyānī

11430 İdüp ʿırḳ-ı şecāʿat her birinde öyle lerziş kim
Dem-i ġayretle māl-ā-māl olup şiryān-ı merdānı

1 "Kaçış yeri nerededir?" Kıyāmet 57/10. āyetten nākıs iktibas.

11431 Atı cānlı ḳılıcı ḳanlı olan ceyş-i merdānıñ
Olur mı żabṭı ḳābil ṭur diseñ ṭurur mı bürrānı

11432 Küşādın bulsa bir tīr-i kemān-ı saḫt-ı bāzūdan
Giderken menzile doġrı olur mı reddiñ imkānı

11433 Yaḫūd şeş-ḫāne bir ṭolmış tüfengiñ kurşunın atsañ
Nişāna varmadın olur mı istirdād u ityānı

11434 Veyā bir şīr-i derrende acıkmış ögüni geçmiş
Şikārından döner mi olmayınca sīr ü şebʿānī

11435 ʿAzīmet üzre idi her biri düldül-süvār oldı
Miṣāl-i Ḥaydar-ı Kerrār ḳıldı hecm-i şīrānī

11436 Varup Sivri Ḥiṣārıñ ḳalʿına iḳdām-ı tām itdi
Derūn-ı ḳalʿada var idi küffār-ı fırāvānī

11437 Ṭutup ṭop u tüfenk-i bī-ḥisāba cünd-i İslām'ı
Şerār-ı āteş-i eşrār içinde ḳaldı yeksānī

11438 Ḫuṣūṣā atılan bārān-ı tīr-i cān-güẕārīden
Ġuzāt-ı mü'minīne gelmeyüp bir vehm-i tersānī

[279a]

11439 Eʿādī gördi kim ḥışn içre perḫāş itmeden ḳaṭʿā
Ġuzāt-ı ehl-i dīne gelmedi kesr ü perīşānī

11440 Ṭoñuz ṭopı olup birden derūn-ı ḳalʿadan çıḳdı
Ṭop u ḫumbāra ālāt-ı veġāsın uydurup ānī

11441 Hemānā bir fitilden cünd-i İslām'a boşandırdı
Ṭuman içre ḳalup ol rezm ile cünd-i müsülmānī

11442 Ḳolonborna vü şāhī balyemez misketleri ṭopdan
İçürdi ḍarb ile işrāb idüp merdāne rıḍvānı

11443 Ṣanurdı ferd-i vāḥid ḳalmadı cümle helāk oldı
Anı bilmez ki aʿdā anlarıñ Ḥaḳ'dır nigeh-bānı

11444 Velākin leşker-i İslām'ı ol tārmār itdi
Şehādet cāmını nūş eyledi evvel dem şehīdānı

11445 Eʿādī şādmān oldı ʿutüvv ü iġtirāriyle
Gelince nevbet-i ġazv ü mükāfāt-ı dilīrānī

11446 Mübārizler daḫi ol rūz-ı rustāḫīz-i peymāda
Ḫıyām-ı lāneden mānend-i şehbāzān-ı perrānī

11447 Şikārın pençe-gīr-i ḳabża-i tesḫīr ḳaṣdıyla
Ḳoyuldı ceyş-i küffār içine çün şīr-i ṣavlānī

11448 Muḳaddem her biri aldıḳları māl-ı ġanā'imden
Tecerrüd eyleyüp bī-ḳayd olup muṭlaḳ hizebrānı

11449 Hücūm-ı müşrikīnden bir gice ārām olunmışdı
Şuʿāʿ-ı neyyir-i aʿẓam ḳılınca kevni nūrānī

11450 Derūn-ı ḳalʿaya itdi duḫūle her biri himmet
Taḥaṣṣun eyleyen aʿdā-yı bī-dīn-i leʾīmānı

11451 Libās-ı ḫilʿat-i rāḥatlarından ḫalʿ içün birden
Burūc-ı ḳalʿayı ḳalʿa idüp dest-bürd-i merdānī

11452 Yürüyiş itdiler ʿarż-ı şükūha fevri fevc-ā-fevc
Ṣarıldıḳda gelüp āġūş-ı fetḥe ḥışnıñ ebdānı

11453 O rütbe üstüvār idi raṣānetle metānetle
Ḥiṣār-ı künbed-i çarḫa müdānī idi bünyānı

11454 Belī Sivri Ḥiṣārı idi sūruñ nām-ı meşhūrı
Miyān-ı ḳavm-i tersāyānda ġayr idi ʿunvānı

11455 Hemān bir gün içinde hem-çü ḫurşīd-i cihān-ārā
O ḥışna sāye-endāz oldı nūr-ı ehl-i īmānī

11456 Ġurūb-ı şemse dek tesḫīr olundı burc u bārūsı
Alındı bī-ʿaded genc-i dil-ārā ṭıfl u nisvānı

11457 Emīrān-ı dilīrāndan idi Fīrūz Beg-zāde
Aḳıncı leşkeriñ anda olup sālār-ı ẕī-şānı

11458 Hemān nezdīk u dūr ol memleketde her ne yer varsa
Vılıḳ-oġlı yed-i ḥükminde idi ḥışn u büldānı

11459 Ḳılup gāret yedinden aldı ol melʿūn u maġrūruñ
Aḳın ṣaldı o rütbe eyledi īṣāl-i ḫüsrānī

11460 Hizebrān-ı veġānıñ aldıġı ebkār-ı nā-süfte
Cevāhir gibi ʿavretler güneş ṭalʿatli ġılmānı

[279b]

11461 Ġınā virdi o rütbe müflisān-ı ḳavm-i evbāşa
Ṣayamazdı eline girdigi māl-ı firāvānı

11462 Fütūḥāt olunan yerlerde vāḳiʿ cümle büldāna
Ḳılındı ṣavb-ı devletden ḳużāt u mīr-i mīrānı

11463 Edirne dār-ı naṣr u meymenet olmaġla bi'l-cümle
Selāmetle ġanīmetle dönüp ecnād-ı ʿOṯmānī

11464 Ġuzātıñ ol sene rāḥatları müzdād olmışdır
Yazar künhiyle ʿĀlī anı ber-taḥḳīḳ ü īḳānī

Yedinci Vāḳıʿa Ḳalʿa-i İnöz Fetḥi ve Despot Melik-i Las Olan Pīr-i Fertūt Fevtidir

11465 İnöz Ḥışnı ehālīsiyle İpṣala ehālīsi
O semtiñ hep reʿāyā vü berāyāsıyla sükkānı

11466 Şikāyet itdiler şol vech ile sulṭān-ı devrānı
Müsülmānān yedinde milk-i eymān ʿabd ü nisvānı

11467 Cevārī vü ġulāmānın ayırdup ḳavm-i tersāyān
Ṭuyup müjde virürseñ redd iderlerdi şitābānī

11468 Mürūr eylerse cüzʾī vaḳt aradan virmeyüp aʿdā
Hemān irsāl iderdi dār-ı ḥarbe milk-i eymānı

11469 Daḫi ṭuzlalara daʿvā-yı şirket eylemişlerdi
Emīn-i memleḥa ġāʾib iken milḥ-i müsülmānı

11470 Teġallüb eyleyüp ṭuz beyʿ iderler idi Efrenc'e
Degiller idi ḫālī ḫudʿadan ol ḳavm-i Naṣrānī

11471 Şehinşāh-ı cihān bu işlere āgāh olduḳda
Yanında bulınan ḫuddām ile ol şīr-i ʿOṯmānī

11472 Tevaḳḳuf itmeyüp vaḳt-i bahāra faṣl-ı sermāda
Şitāda āsitānından idüp ılġar-ı merdānī

11473 Varup ber-vech-i istiʿcāl o ḥışn-ı vācibü'l-ḳalʿa
Muḥāẕīsinde vāḳiʿ Gelibolı maʿberin anı

11474 Geçüp ālāt-ı rezmi gönderüp ol semt-i perḫāşa
Ḥişārında ḳılup tekfūrı maḥṣūr-ı dilīrānī

11475 Ne cenge oldı tāb-āver ne ṣanʿatla gürīz itdi
Żarūrī ẕeyl-i istīmānı ṭutdı gebr-i tersānī

11476 Ḥüsāmı der-dehen ekfānı ber-gerden olup aʿdā
Ḳamusı oldılar rū-māl-i pāy-i şāh-ı ekvānī

11477 Didiler bir aġızdan pādişāh iseñ bizi ʿafv it
Eger cellād iseñ al destiñe şemşīr-i bürrānı

11478 Lisān-ı ḥāl ile bu beyti inşād itdiler gūyā
Ṭabanos u İnöz ḥışnı olup tesḫīre erzānī

11479 ʿUmūmen ʿanveten feṯḥ olunup çoḳ māl alınmışdı
ʿAlā ḳavlin alındı ṣulḥ ile bā-ʿafv-i sulṭānī

11480 Edirne taḫt-gāh-ı devlet idi şāh-ı devrāna
Ġanīmetle ḳılındı ricʿat oldı ʿavn-i Yezdānī

[280a]

Resīden-i Peyām-ı Merg-i Despot be-Cānib-i Şehriyārī-yi ʿĀlī-Tebār

11481 Temāşā eyle elṭāf-ı Ḫudā'yı ḥikmet-i Ḥaḳḳ'ı
İrişdi şehriyāre müjde-i tevfīḳ-i Rabbānī

11482 Ne müjde belki bir sūr-ı sürūr-i pādişāhīdir
Sezādır müjdegānī virseler ṣad kenz-i ḫāḳānī

11483 Gürūh-ı müşrikīniñ pīşvāsı belki ṭāġūtı
Buġātıñ evliyāsı yaʿni milk-i Las sulṭānı

11484 Ḫanāzīr-i Naṣārā'dan olan despot-ı melʿūnı
Niçe yıl nār-ı nūruñ māliki ser-ceyş-i ṭuġyānī

11485 Bıraġup Lāt u ʿUzzā vü Menāt'ıñ kīş-i teşvīşin
Ḳılup endīş-i aṣḥāb-ı saʿīriñ oldı mihmānı

11486 Gelüp semt-i Leẓā'dan gūş-ı ḫargūş-ı telehhüble
Civār-ı Bū-Leheb'de daʿvet-i tenkīl-i ḫüsrānī

11487 Meġāk-i küfre istidrāc ile düşmişdi yıllarca
Olup bālūʿa-i şirke reʾīs-i herze-ḫʷārānı

11488 Firāş-ı cān-ḫırāş-ı merg-i idbār üzre yaturken
Buḫūr-ı Meryem-āsā anı ḳıssīsān u ruhbānı

11489 Ṭutarken başı üzre her biri dīn-i Mesīhī'de
Bıraḳdı lāşesin bir ḥufrede boylatdı nīrānı

11490 Dıraḫt-ı cevz-i köhne gibi ḫāke merg ile cismin
Berāber ṣaldıġı eytām idüp ḳavm-i Mesīhānı

11491 ʿAceb mi cümleten nīrāniyān kül öksüzi olsa
Bu mātem yaḳdı belki dāġ-ber-dāġ itdi şeyṭānı

11492 N'ola ḫūn-i cigerle beyża-i sürḫ-i Naṣārā'yı
Dem-i pasḳalyada gösterse reng-āmīz ruhbānı

11493 Çelīpāsın ʿaceb mi doñdurursa farṭ-ı ḥayretle
O ḥasret lāl idüp nāḳūs-ı deyri cümle evṭānı

11494 Naṣārā'ya olup bir ḳara gün ḥüzn ü melālinden
Siyeh-pūş oldı ol günden berī aḥbār-ı Naṣrānī

11495 Kesildi kāfiriñ cism-i ḥayātı tīġ-i mātemle
Anıñçün yaġlıdan etden kesildi herze-gūyānı

11496 Bu peyġām-ı ṣafā-encām irüp ser-ḥadd-i cevzāya
Gürūh-ı kāfirīne gerçi virdi beht ü ḥayrānī

11497 Velākin leşker-i İslām'a bir ʿīd-i cedīd oldı
Helākiyle buġāta sū-be-sū geldi perīşānī

Sekizinci Ḥādiṣe Las Vilāyeti'nin Ekṣer-i Memāliki ve Ehālī-yi İslām'a Lāzım u Ehemm Olan Mesāliki Teshīre Geldigidir

11498 Yazar Künh içre ʿĀlī ẕikri sebḳat eyleyen despot
Helākiyle ḳılup mebhūt çün ol yerde gebrānı

11499 ʿArūs-ı nev yaḫūd bir dil-ber-i ṭannāz mānendi
Ḳılup iḳlīm-i Laz'ı ẕīb-i āġūş-ı dilīrānī

11500 Şeh-i kişver-güşānıñ fetḥine mevḳūf olmaġla
Bütün aʿlā vü ednā ol yeriñ sükkān u büldānı

11501 Yed-i teshīrine tevrīṣ olundı ṣavb-ı Bārī'den
Ser-ā-pā oldı ol yerler żamīm-i mülk-i ʿOṣmānī

11502 Anıñ seyfi ile Ḥaḳ ḳudretin iẓhār itmekle
Ne semte ʿāzim oldıysa olup imdād-ı Rabbānī

11503 Ġanīmetle ḫazā'in aldılar ḳavm-i eʿādīden
Sekiz yüz elli ṭoḳuzda idi çün sāl-i devrānı

11504 Şitā eyyāmınıñ şiddetleri ber-ṭaraf oldı
Hedef ḳıldıḳda bārān-ı sihāma ceyş-i merdānı

11505 Şeh-i nevrūz-āsā ḫayme-i rengīn ile ṭaşra
Rebīʿiñ evvelinde çıḳdı sulṭān-ı cihān-bānī

[280b]

11506 Ayaġı tozı ile vardıġında ṣavb-ı maḳṣūda
Ne var burda diyüp Ḥışn-ı Novaberde'yi ol ānī

11507 Yed-i teshīre aldı şehriyār-i memleket-ārā
İrişdi cānib-i Ḥaḳ'dan aña imdād-ı Rabbānī

11508 Zer u sīm maʿdeni daḫi filiẕẕāt-ı nüh olmaġla
Hemān żabṭ eyleyüp tevfīr-i beytü'l-māl içün anı

11509 Gümüş-ḫāne emīni naṣb idüp iʿmāl itdirdi
Niçe yüzden Ḫudā iġnā idüp cünd-i müsülmānı

Ḳāle'llāhu Sübḥānehū ve Teʿālā: [1] ﴿اَحْسِنْ كَمَا اَحْسَنَ اللّٰهُ اِلَيْكَ﴾

11510 O ḫıdmetle şehinşāh-ı muʿaẓẓam dāver-i ekrem
O demde eylemişdi imtiṣāl-i emr-i Sübḥānī

11511 Ġuzāta baḫş idüp endāze-i taḫmīnden bīrūn
Gerek māl-i ġanā'imden gerek müstaḫrec-i kānī

11512 Bir-iki ḳalʿa daḫi ṣoñralarda feth olunmışdı
Geçerdi her biriniñ rifʿati eyvān-ı keyvānı

11513 Yıḳup çün ḫāṭır-ı merʿūb-ı aʿdā burc u bārūsın
Ḳılup ḫāke berāber cümlesin düzletdi yeksānī

11514 Mühimmāt-ı sefer tekmīl olunmışdı ʿasākirden
Ḳaraca Beg gibi bir kār-dān-ı mīr-i mīrānī

11515 Vılıḳ-oġlı yedinde her ne kim varsa memālikden
Aḳın itdirdi çālāk-ı sipāh ile hizebrānı

11516 O rütbe ġāret īṣāl-i ḫasāret itdi aʿdāya
Alındı niçe istiḫdāma şāyān merd ü nisvānı

11517 Niçe ḫavrā-liḳā dūşīzegān u āfitāb-ārā
Ġanīmet gönderildi ol zamān ber-ḫums-i sulṭānī

11518 Ḳosava'da idi ordu-yı sulṭānī o eṣnāda
Ṣadāḳat eyleyüp sulṭān-ı ẕī-şānıñ emīrānı

11519 Bulundı ḫıdmet-i mebrūrede tedbīr-i aʿdāda
Tefārīḳ-i hedāyā vü tuḥaf naḳd-i firāvānī

11520 Emīrān cānibinden ṣavb-ı beytü'l-māle gelmekle
Bütün īrād u maṣraf itdi defterdār-ı ḫāḳānī

1 "Allah sana ihsanda bulunduğu gibi sen de iyilik yap." Kasas 82/77. āyetten nākıs iktibas.

11521 Virildi ʿasker-i encüm-şumāra ruḫṣat-ı ricʿat
O sāl içre o şehr içre ʿasākir buldı evṭānı

11522 Ḫavāṣṣ-ı bāhirü'l-iḫlāṣ ile mīr-i ʿadū-tedmīr
Sebük-bār-ı eḥibbāsıyla mīrānıñ semīrānı

11523 Revān oldı teferrüc iderek semt-i Selanik'e
Güẕāriş itdi āmāc-ı ṣafāya tīr-i rindānī

11524 Leyālīde cevārī-yi melek-sīmā ile ülfet
Ġulām-ı sīm-endām ile ʿişret idüp aḥyānī

11525 O rütbe ʿayş-i rindān üzre nūş-ā-nūş-ı mey itdi
Müdāmī meclis-i ʿişretde döndi cām-ı devrānı

[281a]

11526 Semenber şūḫ-manẓar dilber-i ḫūrşīd-peykerle
Mey-i aḥmer içerdi ẓāhiren maʿnāda sirrānī

11527 Meẓālim defʿine eṭrāf u eknāfa ʿazīmetle
İderdi ilṭifāt-ı gūşiş-i saʿy-i dilīrānī

11528 Bu vech üzre Edirne semtine ʿavd eyledi evvel
Sitanbul'a ʿazīmet itdi ṣoñra cünd-i ʿOṯmānī

11529 Gelince der-ʿaḳab Ḳosṭanṭıniyye semtine ʿasker
Vılıḳ-oġlı'ndan irsāl olunup ber-resm-i şāhānī

11530 Elinde nāmesi birḳaç sefīri gönderilmişdi
Mükāfāt eyleye mā-fātına ol şāh-ı gebrānī

11531 Tefārīḳ-i mülūkāne tuḥaf bī-ḥadd ü bī-ġāye
Gelüp şol vech ile taḳbīl idüp dāmān-ı sulṭānı

11532 Taʿahhüd-nāmesinde baʿd'ez-īn şarṭ eylemiş melʿūn
Otuz biñ sikke irsāl eyleye her sāl-i Yūnānī

11533 Ḫarāca ḳaṭʿ ile kendin ḫaracdan ḳurtarup daḫi
Beḳāyā-yı memālikden kese dest-i ḫidīvānı

11534 Ḳarīn-i merḥamet olduḳda istidʿāsı mesfūruñ
Mülūk-i āl-i ʿOṯmān'ıñ olup cizye-güẕārānı

11535 Cezā-yı bā-sezāsı cizye ile refʿ olunduḳda
Raʿiyyetle olup merʿī o semtiñ gebr ü tersānı

11536 Ḫudā bu āl-i ʿOṯmān'ı ḫaṭālardan emīn itsün
Ne deñlü var ise aʿdāsı olsun zīr-i destānı

Ṭoḳuzuncı Ḥādiṯe mine'l-Ḥavādiṯi's-Sābiʿa

11537 Ḥavādiṯden ṭoḳuzuncısı oldı ʿahd-i Fātiḥ'de
Beliġrad Ḳalʿasın fetḥe varup ecnād-ı sulṭānī

11538 Sekiz yüz altmışıncı sāl-i endūh-iştimālinde
Hezīmet buldı bā-taḳdīr-i Ḥaḳ ceyş-i müsülmānī

11539 Ġazā ḳaṣdıyla gerçi ḥıṣn-ı vālāya varılmışdı
Cenāb-ı Fātiḥ'iñ var idi tedbīrinde noḳṣānı

11540 Semiyy-i Faḫr-i ʿālem nūr-ı ʿayn olmış idi mā-beyn
İḥāṭa-kerde-i nehreyn o nevr-i ravż-ı ʿOṯmānī

11541 Hemān bedr-i Ḥuneyn'iñ cengine beñzerdi ol perḫāş
Hezīmet bulmış idi cümle ṣaḥb-ı şāh-ı ʿAdnānī

11542 Şeh-i vālā-tebār itdikde ʿarż-ı leşker-i cerrār
Egerçi ẓāhiren küffāra geldi bīm-i ḫıẕlānī

11543 Beri semtinde nehr-i Ṭuna'nıñ cemʿ oldı ġāzīler
Öte semtinde ḳılmışdı tecemmuʿ ḳavm-i Naṣrānī

11544 Ḥużūr u rāḥat üzre ġāziyān ārām eylerdi
Eʿādī gibi nehreyniñ daḫi var idi ṭuġyānı

11545 Beliġrad iki nehriñ ortasında vāḳiʿ olmaġla
Burūcı hem-ser-i burc-ı ḥamel olmışdı ṭūlānī

11546 Berāber idi hem iç-ḳalʿası çün burc-ı cevzāya
Ṣanasın dilber-i raʿnā idi ol ḥıṣnıñ ebdānı

[281b]

11547 Eger tanṣīf olunsa müslümānān semtiniñ nıṣfı
Olur taż'īf ile mevḳūf-ı cell-i sa'y-i sulṭānī

11548 İdüp ḳal'a-güşālıḳ himmetin ber-vech-i istikmāl
Mühimmāt-ı rezimde eyledi teşmīr-i dāmānī

11549 Ḳılındı Rūmili beglerbegisi Ḳaraca Paşa
Sefā'inde ġuzāta ḳapudan u ser-levendānı

11550 Mücāhidlerle memlū idi anda keşti-i İslām
Ḳıral-ı ḍāl semtinden gelen a'vān-ı gebrānī

11551 İ'ānet itmege emr-i ma'āṣa sedd-i rāh içün
Sefā'inden atardı müşrikīne tīr-i bārānı

11552 Egerçi zümre-i eşrār-ı āteş-bārı geldükde
Girüye tüskürürdi eyleyüp sa'y-i firāvānī

11553 Çalışdı gerçi fermān oldugı vech üzre ḫıdmetde
O serdār-ı mu'aẓẓam her ṭarafdan vardı şīrānı

11554 İḫāṭa eyledi ḥışn-ı Beliġrad'ı gemilerle
Olup āmed-şodın ḳaṭ' itmede ber-sedd-i 'Oṣmānī

11555 Olup ṣābit-ḳadem şāh-ı mu'aẓẓam ma'delet-tev'em
O ḥışnıñ inḥişārı üzre ḳıldı ṣarf-ı imkānī

11556 İdüp āvāze-i ṭop u tüfengi cenk-i ḥarbīde
Pey-ā-pey ḳal'a remyi mancınıḳ-ı ḳahr u ḫızlānī

11557 Velākin atılan ṭopdan işābet eyleyenlerden
Ḳıral-ı Engürüs ol ḥākim-i bed-nām-ı tersānī

11558 Anıñ Yanḳo idi nām-ı kerīh-i dūzaḫ-encāmı
İdüp feṭḥ-i Beliġrad anı şol rütbe hirāsānī

11559 Girürse ḳabża-i İslāmiyāna ḍarb ile ḳal'a
Olur bī-şübhe kendi ḫānümānı feṭḥe erzānī

11560 Anıñçün 'asker-i enbūhı ḥāvī niçe keştīler
Donadup nehr-i Ṭuna üzre gönderdi şitābānī

11561 Düzüp yat u yeraġın cümle ālāt u mühimmātın
Tüfenk ü ṭop ile techīz idüp çün nām-dārānı

11562 Ḳılup me'mūlden efzūn-ter ḳorṣan şeklinde
Baḥirden gönderüp itmişdi kāfir naṣr-ı Naṣrānī

11563 Beri cāniblerinden kendüsi de baḥren ü nehren
Müsellaḥ ʿaskeriyle pür-şükūh-i ehl-i ʿudvānī

11564 Beliġrad içine cān atdılar imdād-ı sükkāna
Donanmaya muḳābil olmaġın keştī süvārānı

11565 Ġuzāt-ı mü'minīniñ az idi keştīleri ġāyet
Ḳatı vāfir idi fülk-i gürūh-ı gebr u tersānī

11566 Sefā'inde olan yat u yeraġı ḳavm-i İslām'ıñ
Ḳatı şey'-i yesīr idi yoġ idi rezmiñ imkānı

11567 O ḥāletle yine oldı muḳābil ḳavm-i küffāra
Ḫudā ḥıfẓ eyleye keyd-i ʿadūdan müslimānānı

[282a]

11568 O rütbe rezm ü perḫāşa ḳoyuldı iki ʿasker kim
İki nehr oldı ġark-ı āteş-i cenk-i dilīrānī

11569 Egerçi Ḳaraca Paşa'nıñ oldı ḥüsn-i tedbīri
Beliġrad ile itdi Engürüs beyninde pūyānī

11570 O semte ḥā'il idi bir cezīre der-kenār itdi
Murād itmişdi imdāda gelen aʿvān-ı ḳorṣanı

11571 İʿānet eylemekden sedd ile menʿ itmek isterdi
Velākin olmadı bir vech ile tevfīḳ-i Rabbānī

11572 Ḫilāfın ʿarż idüp erbāb-ı devletden niçe ḥāsid
Aña ol ḫıdmet-i mebrūreyi çoḳ gördi yārānı

11573 Bütün ḥussādı kendi re'yini tercīḥ itmekle
Cezīre semtine varılmasın sevḳ itdi aḳrānı

11574 Varıldıḳda anı furṣat bilüp aʿdā gemilerle
Cezīre üzre ṭopdan varıcaḳ merdān-ı gebrānī

11575 Ḳıral-ı ḍāl-i Yanḳo leşkeriyle vardı ol sāʿat
Derūn-ı ḳalʿaya yol buldı girdi ḥışna ol ānī

11576 Atup ṭop u tüfengin ehl-i İslām üstine ṭopdan
Derūn-ı ḳalʿadan itdi hedef ecnād-ı sulṭānı

11577 Açılmışdı muḳaddem raḫneler ḥışn-ı dil-ārādan
O yerlerden yürüyiş eyledikde ceyş-i ʿOṯmānī

11578 Muḳābil oldılar menʿ itdiler ḥışn içre girmekden
Gürūh-ı müslimīne virdiler kesr ü perīşānī

11579 Bu ḥāletden kemāl-i ḥüzn ile sulṭān-ı İslām'ıń
Ḥarāretden yarıldı lebleri sā'il olup ḳanı

11580 Kemāl-i ġayretinden kendüler bi'ẕ-ẕāt girmişdi
Elinde rumḥ-ı ṣüʿbānī belinde tīġ-i ʿüryānī

11581 Vücūd-ı şehriyāre ḳarşudan bir kāfir-i fācir
Gezend īṣāline ḳaṣd eyleyüp ḳıldıḳda pūyānī

11582 Muʿāvinsiz o dem bir tīġ-i āteş-bār ʿaşḳ itdi
Düşürdi kelle-i murdārını ber-ḫāk şīrānī

11583 Olup küffārdan vāfir helāk-i tīr ü şemşīri
Zimām-ı esbini ancaḳ ṭutup ʿunf ile aʿvānı

11584 Cenāb-ı şehriyārīyi çevirdi ṣaḥn-ı heycādan
Selāṭīne gerekmez didiler icrā-yı merdānī

11585 Mülūküń seyf-i tedbīr iledir dā'im cihādātı
Saña vācib degildir bi'n-nefis ġazv-i dilīrānī

11586 Mücerred vācib olan ẕimmet-i şāhān-ı ẕī-şāna
Mürāʿāt-ı ʿasākir itmedir bā-luṭf-i sulṭānī

11587 Maʿāẕa'llāh eger bir āfet irse ṣavb-ı aʿdādan
Vücūd-ı pākine ey rūḥ-ı rāḥat-zā-yı ekvānī

11588 Ḳamu ebdān-ı ʿālem ol eṣerden olur āzürde
Degil mi ceyşi yoḫsa şāhımıñ hep kul u ḳurbānı

[282b]

11589 Velākin pādişāhıñ ġayret üzre rezm ü perḫāşın
Görünce ʿarṣa-i heycāda merdān u dilīrānı

11590 Cidār-ı ḳalʿa ṭopdan raḫne-dār olmışdı ol yerden
Vülūca ḳaṣd idüp teshīr içün ol ḥışn-ı ẕī-şānı

11591 Yeñiçeri ciger-dārı cerī beş yüz dilāverler
Derūn-ı ḳalʿaya cān atdılar ber-resm-i şīrānī

11592 Muʿasker cānibinden kendüler taʿḳīb umarlardı
Gelüp imdād ider dirlerdi ol beş yüz hizebrānı

11593 Ḳoyuldı ḍarb u ḥarbe ḳalʿa sükkānı ile bunlar
Ḳıral-ı ḍāll ṭuymışdı hücūm-ı müslimānānı

11594 Reh-i imdādını sedd eyledi ceyş-i müsülmānıñ
Meger leb-rīz imiş ol serverānıñ cām-ı devrānı

11595 Şap-ā-şap-ı silāḥ-ı ġāziyān evc-i semāvāta
Bıraġup zelzele ʿayyūḳa çıḳdı āh-ı merdānī

11596 Şehādetle dilīrān ġarḳa-i deryā-yı ḫūn oldı
Şehādet cāmını nūş itdi merdānıñ hezārānı

11597 Ferīḳaynıñ biri ʿAdn'e biri ʿazm-i Saʿīr itdi
Taḫalluṣ eyledi biri cinānı biri nīrānı

11598 İṣābet itdi bir ṭop güllesi Ḳaraca Paşa'ya
Yuvalandıḳda ānī kellesi çün gūy-i ġalṭānī

11599 Hemān murġ-ı revānı uçdı ʿarşa lāne-sāz oldı
Şehīdāna ḳarışdı yeri oldı ʿarş-i Raḥmānī

11600 Muḳadder olmadı gerçi o yıl feṭḥi Beliġrad'ıñ
Velākin şekl-i ġırbāl olmış idi burc u ebdānı

11601 Olup nuṣret-ẓafer-tarḥı o rütbe sāl-i ātīde
Ẓuhūr-ı raḫnelerden ḳalʿanıñ eṭrāf-ı cüdrānı

11602 Ḫarāb-ābād olup küffārdan bī-ḥadd helāk oldı
Yog idi mürdegān u küştegānıñ ḥadd ü pāyānı

11603 Ḫuṣūsā nīm bismil müşrif-i dūzaḫ cerāḥatli
Ṭuna Nehri'nde oldı ekṣeri ġarḳ-āb-i nīrānī

11604 Bu elṭāf-ı Ḫudā'dan māʿadā bir luṭf-ı dīgerdir
Ḳıral-ı Yanḳo yaʿnī nūr-ı çeşm-i ceyş-i Naṣrānī

11605 Aña göz degdi ammā rezm ile ʿayn-i iṣābetdir
Ṭokunup nā-gehān bir çeşmine tīr-i dilīrānī

11606 Görür gözi iken aʿdā-yı bī-dīniñ o dem çıḳdı
Miyān-ı zümre-i nīrāniyāndan oldı pinhānī

11607 Ḫudā gösterdi düşmen körlügin çeşm-i eḥibbāya
Ḳapandı çeşm-i baḫt-ı dīde-i aʿyān-ı gebrānī

11608 Zihī luṭf-ı Ḫudā kim şehriyāre körlik eylerdi
Bilā-feṭḥin rücūʿ itdi dönüp şīrān-ı mīrānı

11609 Ḳamunuñ dīde-i ġayretleri bī-nūr ḳalmaġla
Olup menzilleri hep tīre-kūr-i ʿayb-i ʿumyānī

11610 Şeh-i vālā cenāb "el-ʿavdü aḥmed"[1] semtine aṣlā
Teveccüh itmeyüp ol Yanḳo'nuñ aḫbār-ı ḫızlānı

[283a]

11611 Eger nehżatdan ol şehriyāriñ olsa mesmūʿı
İki-üç merḥale itmemiş olsaydı esb-rānī

11612 Beliġrad'ıñ iderdi belki tesḫīrinde iḳdāmı
Bir āḫer vech ile ḳābil olurdı feṭḥ-i ḫāḳānī

11613 Gidildikden iki-üç gün mürūrında idi yoldan
Girüye ʿavdet itmek olmayup me'lūf-ı sulṭānī

1 "Geri dönmek övgüye daha layıktır."

11614 O peyġām-ı feraḫ-zādan egerçi şādmān oldı
ʿAdūnuñ körligi giryāni-i aṣḥāb-ı ṭuġyānī

11615 Bi-ḥamdi'llāh sevindirdi ser-ā-pā ehl-i İslām'ı
Bir āḫer vaḳte te'ḫīr itdi feṭḥ-i ḥışn-ı ẕī-şānı

11616 Beliġrad'ıñ o yıl alınmayup te'ḫīrine bāʿiṣ
Budur Allāhu aʿlem olmadı taḳdīr-i Sübḥānī

11617 Verā-yı perde-i ġaybiyyede taḫt-ı meşiyyetde
Olup bu vech ile mestūr o ḥışnıñ feṭḥ-i āsānı

11618 Olup Sulṭān Süleymān Ḫān-ı ẕī-şānıñ zamānında
Anıñ ʿahdinde oldı baʿde buʿdin feṭḥe erzānī

11619 Muḳadder olmamaġla olmadı te'ṣīri tedbīriñ
Netīce virmedi saʿy-i belīġ-i ḳahramānānī

Ḫātime-i Vāḳıʿa-i Tāsiʿa ve Cevāb-ı Nāẓım-ı Faḳīr ber-Su'āl-i Muḳadder-i Yārān

11620 Tevārīḫ-i selefde pādişāhān u vezīrānıñ
Teḫālüf üzre oldı her biriniñ ẕikr ü tibyānı

11621 Zamān u vāḳıʿātı uymadı birbirine ekṣer
Tenāḳuż üzredir ḥālā ġazāsı devr u ezmānı

11622 Yazar Künh içre ʿĀlī Ḳaraca Paşa-yı ẕī-şānı
Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Murād'ıñ mīr-i mīrānı

11623 Ḳıralān ictimāʿında fezā-yı Varna ġazvinde
Şehādetle ḳılar ser-defter-i ceyş-i şehīdānī

11624 Anı dāmād-ı sulṭānī diyüp tavṣīf ider ʿĀlī
Anaṭolı'da beglerbegilikle virüp ʿunvānı

11625 Beliġrad ġazvesinde naḳl ider anı şehādetle
Emīrān-ı cinándan ʿadd ider vaṣf eyleyüp anı

11626 Beliġrad cengi ile ġazve-i Varna miyānında
Zamānen farḳ-ı fāḥiş var iken tevfīḳ-i āsānī

11627 Bu vech üzre ḫuṭūr eyler derūna Ḳaraca Paşa
İki olmaḳ gerek kim biri evvel birisi ṣānī

11628 Yaḫūd biri peder biri anıñ maḫdūm-ı ṣulbīsi
Ola bu Devlet-i ʿOṯmāniyānda mīr-i mīrānı

11629 Biri ʿahd-i Murādī'de biri hengām-ı Fātiḥ'de
Ne māniʿ gelse olsa her biri dāmād-ı sulṭānī

el-Ḥādiṣetü'l-ʿĀşira Feṯḥ-i Cezīre-i Mora

11630 Vaḳāyiʿden onuncı oldı feṯḥ-i Mora devletde
Yazar tārīḫde ʿĀlī anı geçmişdi tibyānı

[283b]

11631 Cenāb-ı Fātiḥ'iñ babası ol Sulṭān Murād Ḫān kim
Selāṭīniñ odur altıncısı ṣānīdir ʿunvānı

11632 Mora feṯḥiyle gerçi şād-kām olmışdı ʿahdinde
Mürūr itmişdi bālāda fütūḥ-ı ḥışn ü büldānı

11633 Ḥulūl idüp ecel oldı muʿaccel māniʿ-i feṯḥi
Taḳarrub eyledikde rıḥlet-i şāh-ı cihān-bānī

11634 Sipariş eyleyüp evvel-be-evvel Mora teshīrin
Vaṣiyyet eyledi daʿvet idüp maḫdūm-ı ẕī-şānı

11635 Muḳaddem baʿż-ı teshīrinde mevcūd idi yanında
Reh ü resmin bilürdi Mora'nıñ ber-vech-i īḳānī

11636 Murād Ḫān ʿāzim-i dārü'l-beḳā olduḳda çün Fātiḥ
Veṣāyā-yı peder tenfīẕine ḳılmışdı pūyānī

11637 Sekiz yüz altmışı bir yıl güẕār itmişdi hicretden
Ġazā ḳasdıyla Siroz'a gelüp ol şāh-ı ʿOṯmānī

11638 ʿAsākir cemʿ olunca başına rāḫat idüp anda
Tevaḳḳuf eyledi tekmīl idince mīr-i mīrānı

11639 Pes andan ṣoñra Yenişehr'e vardı cemʿ-i ʿaskerle
Mora'ya bir ṭarīḳ-i müsṭaḳīm açmışdı aʿvānı

11640 Varıldı Fesleke nāmında bir ḥışn-ı dil-ārāya
Ḳılup icrā-yı sünnet evvelen ber-resm-i ḥaḳḳānī

11641 Şeh-i mesned-ṭırāz ol pādişāh-ı kişver-i "levlāk"[1]
Ḫıdivv-i "ḳābe ḳavseyn"[2] ol cenāb-ı şāh-ı ʿAdnānī

11642 Muḥammed Muṣṭafā Maḥmūd u Aḥmed mürsel-i emced
O şāhenşāh-ı esʿad bāʿiṯ-i tekvīn-i ekvānī

11643 Ola rūḥ u revān-ı pākine bā-ʿizzet-i emcād
Ḫudā'dan ṣad taḥiyyāt u dürūd-ı ṣad hezārānī

11644 Bu idi ʿādet-i marżıyye-i peyġamberī dā'im
Cihādun fī-sebīli'llāh ile olsa ceyş-rānī

11645 Muḳaddem daʿvet-i İslām iderdi ḳavm-i küffāra
Kemāl-i rıfḳ ile ʿarż eyleyüp islām u īmānı

11646 Ḳabūlünden teḥāşī eyleyüp ber-vech-i istikbār
Derūn-ı ḳalʿadan ṭābūrdan iẓhār-ı ʿudvānī

11647 İdüp ʿiṣyān iderlerse ʿutüvv-i küfr ile aʿdā
İşāret eyleyüp aṣḥābına ol merḥamet kānı

11648 Cihādun fī-sebīli'llāhla meşġūl olurlardı
Bu vech üzreydi dā'im de'b-i pāk-i nūr-i Raḥmānī

11649 Muḥammed Ḫān dahi işr-i Nebī'ye iḳtifā itdi
Muḳaddem daʿvet-i İslām içün aṣḥāb-ı ṭuġyānı

11650 Ḫaber gönderdi ḥışna daʿvet itdi dīn-i İslām'a
Olunca her birinden şirk ile iʿlān-ı küfrānī

11651 İşāret buyrılup yanındaki merdān-ı İslām'a
Kemāl-i ihtimām üzre olup teshīre erzānī

11652 İçinde vāfir ʿasker var idi ceyş-i Naṣārā'dan
Ḳılındı dest-beste ekşer-i perḫāş-kārānı

---

1 "**Sen olmasaydın** ālemleri yaratmazdım." Ali el-Kārī, *el-Esrārü'l-Merfūʿa,* I, 295. Ali el-Kārī hadis-i kudsīnin açıklamasında şunları söylemektedir: "Sāgānī bu hadisin mana açısından sahih olduğunu ve Deylemī'nin bunu İbn Abbās'tan merfūʿ olarak rivayet ettiğini bildirmektedir."

2 "İki yay arası kadar…" Necm 53/9. āyetten nākıs iktibas.

11653 Niçe ḥavrā-sirişt vildān-meniş ġılmān u ebkārı
Ġanīmetle alınmışdı daḫi çok māl u nisvānı

[284a]

11654 O yerden Körfes'e varup muḳābil oldılar derḥāl
Eli bağlı olan başın alan cümle esīrānı

11655 Gözi ḳarşularında hep helāk itdirdi ser-tā-pā
Birer nīzeye ṭaḳup kelle-i murdār-ı gebrānı

11656 İrā'et itdi düşmen körlügin bildirdi aʿdāya
Ġaraż taḫfīf idüp teslīm içün ol ḥışn-ı ẕī-şānı

11657 Hemān bir göz dağıydı sākinān-ı Körfes'e ancaḳ
Düşürdi bi'ż-żarūre ḫaşye ḥışın içre tersānı

11658 Teşebbüṣ eyleyüp dāmān-ı istīmāna kāfirler
İdüp teslīm ile her biri taḫlīṣ-i girībānī

11659 Ġuzātıñ kārıdır "el-ḥarbü ḫudʿa"[1] muḳteżāsıyla
Ẓarāfetdir iderler gāhice bu kār-ı merdānı

11660 Ḳamusı ʿafv olundı ḳatl-i istīṣālden birden
Alup māl u menālin ḳaldırup ṣıbyān u nisvānı

11661 Sitanbul'a çekildi gitdiler tekfūr semtinden
Umarlar ġālibā tekfūrdan teklīf-i iskānī

11662 Varıldı baʿdehu Ṭoḳmaḳ Ḥiṣārı semtine andan
Teveccüh eyleyüp sulṭān-ı ẕī-şān cümle aʿvānı

11663 Anı da ʿanveten feth eyleyüp ḳatl itdi aʿdānı
Olur ismiñ müsemmāda gehī teʾṣīri burhānı

11664 O yüzden āşikār olmışdı kim küffār-ı bed-kārıñ
Virildikde cezāsı ḳatl-i istīṣāl u ḫüsrānī

11665 Rezimde ekṣerīniñ dest ü pāyı ḳahr-ı ṭoḳmaḳla
Ḳırıldı oldı ḫurd u ḫām-ı ḍarb-ı ḳahramānānī

1 "Harb hiledir." Buhārī, "Cihād", 157; Müslim, "Cihād", 17.

11666 Siyāsetle bu minvāl üzre aʿdā oldı ber-geşte
Yol üstinde olan aʿlā vü ednā ḥışn-ı gebrānī

11667 Alındı ʿanveten şulḥan yed-i İslām ile birden
Ḳoyuldı her birine muḳteżāsıyla emīrānı

11668 Pes andan şoñra Gördos fetḥine nehżat olunmışdı
Egerçi ḳalmamışdı ġāziyānıñ tāb u dermānı

11669 Velākin atı canlı gözi ḳanlı ẕātı īmānlı
Ḫuṣūsā şehriyāriñ olalar manẓūr-ı iḥsānı

11670 Ḳalurlar mı girü perḫāşdan cüzʾī yorulmaġla
Ṭurur mı yorġalarken zīr-i rānında küḥeylānı

11671 Egerçi ḥışn-ı Gördos rezm-i meʾnūs-ı ġāyetle
Ḳılınmışdı raṣānetle anıñ teʾsīs-i bünyānı

11672 Metānetle müyesser olmamışdı fetḥ u tesḫīri
Ḫudā teysīr idüp tesḫīrini bā-ʿavn-i Yezdānī

11673 Żamīme itdiler anı daḫi büldān-ı İslāmʾa
Zihī fetḥ-i mübīn-i ʿasker-i şāh-ı cihān-bānī

11674 O ḥışnıñ daḫi encām-ı fütūḥātı olup vāḳiʿ
Dehān-ı pāk-i İslāmʾa çalındı şehd-i şükrānī

11675 Bir alay aġzı ṭatlı sāʿid ü bāzūsı ḳuvvetli
Piyāde atlı ser-ḥadli emīrān u dilīrānı

[284b]

11676 Muḥammed Ḫān-ı Ġāzī Balya Badra ḥışnını fetḥe
O yerden eyleyüp irsāl cünd-i cenk-cūyānı

11677 Ḳatı şīrīn u rengīn ḥışn idi bünyād-ı dil-cūsı
Burūc-ı āsumān-peymāsı dil-keş ḫūb bünyānı

11678 Cünūd-ı ġāziyān ḳonmışdı bir ḥāżırca ḥelvāya
ʿAceb mi ġāziyān ḥelvāsı olsa fetḥ-i ḫāḳānī

11679 Ḫuṣūṣā Mora'nıñ āb u hevāsı saġ idi ġāyet
Cezā'irden feraḥ-zā idi arżı resm-i büldānı

11680 Ehālīsi hirās u saṭvetinden nāşi bi'l-cümle
'İnādın terk ile itmişdi istiḳbāl-i sulṭānī

11681 Hirās-ı ḫüsrevānīden bütün terk itdi 'işyānın
Ḳılup 'arż-ı 'ubūdiyyet iṭā'at belde sükkānı

11682 İdüp sā'ir re'āyāsı teşebbüş dāmen-i 'afva
Yapışdı ẕeyl-i istīmāna a'yān u faḳīrānı

11683 İḥāṭa itdi tevfīḳ-i ilāhī sū-be-sū oldı
Mehebb-i bād-ı nuṣret müsteġāṣ-ı derd-mendānī

11684 Zihī tevfīḳ-i Ḥaḳ luṭf-ı ehaḳḳ-ı Ḳādir-i Mutlaḳ
Ẓuhūr itmişdi mānend-i şefaḳ-ı ḫūn-i şehīdānī

11685 Gelüp eṭrāf u eknāf-ı memālikden beşāretler
Ḳılā'ıñ mu'ẓamātı ümmühāt-ı şehr u büldānı

11686 Çekildi silk-i teshīre alındı ḳabża-i şīre
Ḥavāle ile taḳdīre be-tedbīr-i ḫıdīvānī

11687 Ġanīmetle 'asākir 'avdet itdi semt-i Üskūb'e
Zihī ḫüsn-i me'āṣir bāreka'llāh cünd-i merdānī

11688 Mürūr itmişdi altı ay ḳadar müddet meġāzīden
Sekiz yüz altmış iki sāliniñ olduḳda ibbānı

11689 Muḳābil birbirine iki kevkeb ṭāli' olmışdı
Birisi semt-i maşrıḳdan doġup berrāḳ u nūrānī

11690 Birisi cānib-i maġribden añа beñzerek doġdı
O 'asrıñ ehl-i tencīmi ḳamu hey'et-şināsānı

11691 Şu vech üzre añа aḥkām-i istiḫrāc idüp yazdı
Selāṭīn-i meẓālim-pīşe iki şāh-ı ẓulmānī

11692 Ufūl itmek gerek Allāhu a'lem didi taḳrīben
Yazıldı hāmiş-i taḳvīme bā-fermān-ı ḫāḳānī

11693 O sāl-i ḫayr-fāliñ şehr-i rūze ṣubḥ-gāhında
Küsūf itmişdi külliyen sipihriñ şems-i tābānı

11694 Nuḥūsetle niçe emre delālet itdi taḳrīben
Olup daʿvā-yı ūlā üzre bu teʾyīd-i burhānī

11695 Vaḳāyiʿden yine ol sāl içinde vāḳiʿ olmışdı
İdüp şehzādegāndan Bāyezīd u Muṣṭafā Ḫān'ı

11696 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ sünnet-i sūr-ı sürūr itdi
Żiyāfet eyledi daʿvet idüp eżyāf-ı ḫāṣṣānı

11697 İdüp cemʿiyyet-i ʿuẓmā mülūkāna selāṭīne
Ḫaber gönderdi icrā eyledi āyīn-i şāhānī

11698 Hemīşe āl-i ʿOṯmān'ı ẓılāl-i Ḥaḳḳ mülūkānı
Sürūr-ı serverānıyla Ḫudā şād ide her ānī

[285a]

el-Ḥādī ʿAşer mine'l-Ḥavādiṯ

11699 Ḥavādiṯden olup ḥādī ʿaşer tārīḫ-i ʿĀlī'de
Tetebbuʿ eyleyen añlar Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şānı

11700 Beḳāyā-yı ġazādan Las-ili'nde niçe büldānıñ
Girü ḳalmışdı tesḫīri yoġ idi fetḥiñ imkānı

11701 Muḥammed Ḫān irsāl eyledi Maḥmūd Paşa'yı
Vezīr-i aʿẓamı ol mefḫar-ı cünd-i müşīrānī

11702 Yeñiçeri cerīsinden tüvānā biñ nefer yoldaş
ʿUmūmen Anaṭolı'dan yarar ecnād-ı ʿOṯmānī

11703 Ḳoşuldı yanına tertīb olundı ṣol u ṣaġında
Yataġında tuta cümle şeġālān-ı ḳıralānı

11704 Şeh-i devrān Muḥammed nām u maḥmūd idi aḫlāḳı
Vekīl-i muṭlaḳıñ daḫi olup Maḥmūd ʿunvānı

11705 Muḥammed Ḫān'ı Şāh-ı Ġaznevī Sulṭān Maḥmūd'a
Müşābihdir diyen ḳavlinde eyler lāf-gūyānī

11706 Ġazāda Ġaznevī'niñ Ḥażret-i Sulṭān Muḥammed'le
Güher-sencān ḳatında hīç olur mı vezn-i yeksānı

11707 Ebu'l-Feṯḥ'iñ ḫuṣūṣā ʿilm ile taḳvāda bir miṣli
Miyān-ı şehriyārīde degil aḳṭāb-ı Rabbānī

11708 Şehādet eylemişdir şehriyār-i ḫūb-eṭvārıñ
Dimişler belki her dil üzre ġālib rüşd ü ʿirfānı

11709 Ayas'ıñ menzilinde ʿadd iden Maḥmūd Paşa'yı
Ḫaṭā-yı fāḥiş eyler belki eyler kiẕb u bühtānı

11710 Egerçi Şāh Maḥmūd'uñ hüner-mendān ile bezmi
Olurdı her zamān leb-rīz-i ʿirfān hem-çü rümmānī

11711 Ayas'ıñ da zekāda yoġ idi emṡāli ʿaṣrında
Velākin añа ġālibdir vezīriñ faẓl u ʿirfānı

11712 Ayas-ı ḫayr-ı nāsı ʿabd-i ḫāṣṣı gibi ḫıdmetle
Cenāb-ı Ġaznevī'niñ iltifātı luṭf u iḥsānı

11713 Muḥammed Ḫān ile Maḥmūd Paşa'ya maḳīs oldı
Meger temṡīl idenler fālü bi'l-ḫayr eyleyüp anı

11714 Saʿādetle ider baḫt-ı hümāyūn üzre istidlāl
Zihī iḳbāl-i sulṭānī zihī baḫt-ı vezīrānī

Tertīb-i Mühimmāt-ı Lāzime-i Seferiyye

11715 Sekiz yüz altmış iki sāl-i nuṣret-iştimālinde
Beḳāyā-yı ḳılāʿıñ feṭḥine şāh-ı cihān-bānī

11716 Mühimmāt-ı sefer tertībine fermān itmişdi
Levāzim her ne ise ḳıldı tekmīl-i şitābānī

11717 Cenāb-ı ṣadr-ı aʿẓam Ḥażret-i Maḥmūd Paşa kim
İdüp menzil-be-menzil Ṣofya'ya ʿazm-i esb-rānī

11718 Feżā-yı Ṣofya'da ḍarb-ı ḫıyām itdi saʿādetle
O ṣaḥrā-yı bihīne ḳurdı bir ordu-yı sulṭānī

11719 Ḳıral-ı bed-fiʿālāndan olup sebḳ eyledi ẕikri
Anıñ Yanḳo idi beyne'l-eʿādī nām u ʿunvānı

11720 Beliġrad yaʿni ol dārü'l-cihādıñ rezm-i feṭḥinde
Cünūd-ı müslimīne itdi çoḳ īṣāl-i ḫüsrānī

11721 Fedā itmişdi zaḫm-ı tīr ile olmışdı nā-bīnā
Rezimde gelmiş idi tīregī-i çeşm-i ʿumyānī

[285b]

Der Beyān-ı İstişāre-i Emīrān ve Re'y-i Vezīrīn-i Maḥmūd Paşa-yı Sāmī-Mekān

11722 Ḳıralı ʿayb-ı kūr ile meʿīb olduḳda Melik Las
Zen-i bī-şevhere döndi ʿarūs-ı ḥışn-ı Lasānī

11723 Cenāb-ı şehriyāre nāmzed olmaġla teslīmi
Taʿahhüd-kerde-i gebrān iken şāh-ı cihān-bānī

11724 Teveccüh eyleyüp feṭḥe Mora semtinde olmaġla
Beliġrad üstine Maḥmūd Paşa ile merdānı

11725 Firistāde ḳılup sehlü'l-aḫiẕ olmaḳ ümīdiyle
Anı bilmez ki re'yinden dolup sükkān-ı tersānī

11726 Ḫaber gönderdiginde ʿahd-i sābıḳ üzre küffāra
Derūn-ı ḳalʿaya teslīm içün ol āṣaf-ı ṣānī

11727 Cevābında dimişler gerçi teslīmi Beliġrad'ıñ
Muṣammem olmış idi şöyle kim şāh-ı müsülmānī

11728 Eger bi'ẕ-ẕāt aʿvānıyla bu semte gelürlerse
Rikāb-ı şehriyārīye virürdik ḥışnı ol ānī

11729 Bu semte bi'n-nefis teşrīfi çünkim olmadı mümkin
Degildir vāsıṭayla virmemiz şāyān-ı gebrānī

11730 Ḳıral-ı Engürüs'e ittibāʿ itmek münāsibdir
O merzībūmda her kim ise şāh-ı Mesīḥānī

11731 Anıñ reʾyi ile żabṭ eyleriz ḥıṣn-ı Beliġradʾı
Eger teslīm iderse menʿa yoḳdur kimseniñ cānı[1]

11732 Selāmet bundadır ṭabʿ-ı selīme diyü gönderdi
Cevāb-ı yeʾs ile Maḥmūd Paşaʾya sefīrānı

11733 Vezīr-i aʿẓama yanındaki begler dimişlerdi
Bu demlerde olup "el-ʿavdü aḥmed"[2] kār-ı çesbānī

11734 Bize şimdi ʿamel anıñla belki vācib olmışdır
Gerekmez böyle yerde şöyle emre ḫaṭve-cünbānī

11735 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam Mora teshīrinde biz bunda
Bilā-suġrā vü kübrā olmasa taṣdīḳ-i burhānı

11736 Virür mi hīç netīce itmese īcāb-ı külliyyet
Ḳażıyye şekl-i evvelden degil intāca şāyānī

11737 Hemān mevżūʿ u maḥmūli ḳıyāsātıyla külliyen
İdüp cüzʾī zamānda naḳl ile ʿaks-i gürīzānī

11738 Olup reʾy-i rezīni Ḥażret-i Maḥmūd Paşaʾnıñ
Ferāġat şeklini engüşt-nümā olup ẓarīfānī

11739 ʿAzīmetde hezīmet gāh olur tevfīḳ āṣārı
Diyüp ṣābit-ḳadem oldı o ser-ceyş-i hizebrānī

11740 Rezimden gūyiyā fāriġ olur şekliyle gösterdi
Eʿādīye o dem bir ḫˇāb-ı ḫargūş ile tersānī

11741 Yanında nerre-şīrān cān-şikārān u hizebrāna
Açıḳdan söylemezdi itdigi taṣmīm-i pinhānı

11742 Girüye ʿavdet eyler resmini ḳullandı aʿdāya
Giceyi gündüze ḳatmaġla çün nevrūz-ı sulṭānī

11743 Dönüp on merḥale menzil alup ılġar ile merdān
Ahālī-yi Beliġradʾa gelüp emn-i dilīrānī

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.
2 "Geri dönmek övgüye daha layıktır."

Keyfiyyet-i Perḫāş-ı Ṣadr-ı Aʿẓam Maḥmūd Paşa ve Ḥareket-i Îşān

[286a]

11744 Nevāḥī vü ḳurāyı ġāret itdirdi dilīrāna
Ehālīye ʿale'l-ġafle virüp kesr ü perīşānī

11745 O yerde var idi Merṣād nāmında iki ḳalʿa
Alup tesḫīre īṣāl eyleyüp ḫızlān u ḫüsrānı

11746 Teveccüh eyledi semt-i Semendire'ye sürʿatle
İḥāṭa eyledi pergār-āsā şehr ü bünyānı

11747 Ḳuşatdı dā'iren-mā-dār ol ḥışn-ı dil-ārāyı
Miyān-ı leşker-i seyyārede ol ḥışnıñ ebdānı

11748 Hemān bir miḥver-i seyyāre şeklin gösterüp ḫalḳa
Egerçi inḥişārı virdi ammā bīm-i tersānī

11749 Metānetle raṣānetle o rütbe üstüvār idi
Yoġ idi rezm ile tesḫīriniñ bir semt-i āsānı

11750 ʿAmīḳ eṭrāfınıñ ḫendeḳleri çün fikr-i dānāyān
Sezādır olsa sükkān-ı semādan pās-bānānı

11751 Burūcı āhenīn çün ḥışn-ı Çīn bünyādı ol sūruñ
Çü bāridī-zemīn ġāyet metīn resm-i felek-sānı

11752 Ṭuna Nehri ise itmiş iḥāṭa çār eṭrāfın
Der-āġūş itme vādīsinde idi resm-i seylānı

11753 Olup her burcı bir ḥışn-ı ḥaṣīn-i zümre-i tersā
Nümū-dār-ı ḳıbāb-ı ʿAdn idi ber-resm-i ṭūlānī

11754 Kemend-i himmet-i ʿulyāsına vābeste olmaġla
O ḥışnı ḳabża-i tesḫīre aldı cünd-i ʿOṯmānī

11755 İçinde ḥaşr-i mevfūrı olup maṣdūḳ-ı "bel leccū"[3]
ʿUtüvv ü nefret üzreydi ser-ā-pā ḳalʿa sükkānı

3 "Bilakis inat ettiler…" Mülk 67/21. āyetten nākıs iktibas.

11756 Gehī şamşām-ı İslām'ıñ peyām-ı nuṣret-encāmı
Gehī ṭop u tüfenk aġzıyla memlū ṭaʿn-ı merdānī

11757 Kelām-ı mevti cehren raʿd ü berḳ-āsā işidirdi
Eʿādī gūş-ı cānıyla ḳılup mesmūʿ-ı āẕānī

11758 Ḳamusı cāhiliyyet ġayretiyle ṣabr iderlerdi
İderlerdi iṭāle nīze vü tīr-i Mesīḥānī

11759 Tebūrāk-i tüfenk u ṭop-ı ṭaʿn eylerdi gāhīce
Ne gelse aġzına söylerdi küffārıñ dilīrānı

11760 ʿUmūmen her hücūmı ġamlarına bāʿiṣ olmışdı
Müvecceh olmadı her ne teveccüh itse Naṣrānī

11761 Taḥaḳḳuḳ buldı rū-gerdānlıġı idbār şeklinde
Başa çıḳmadı efsūn-kāri-i iḳbāl-i ḫudʿānı

11762 Ḳıral-ı bed-fiʿāliñ gelmesiyle ḳorḳudurlardı
Derūn-ı ḳalʿadan cenge gelen perḫāş-kārānı

11763 Mücerred inḥiṭāṭ-ı kevkeb-i baḫta sebeb oldı
Nuḥūsetle reḫāvet virdi ancaḳ dekk-i gebrānī

11764 Keşişler keş-me-keşler gösterüp bir hafta miḳdārı
Ġuzāt-ı müʾminīne itdiler tezvīr-i ruhbānī

11765 Müfīd olmadı aṣlā o ṭarīḳ-i kār-ı baṭrīḳī
Olup buṭlān-ı ruhbān üzre tedmīriyle burhānı

[286b]

11766 Kibār u hem ṣıġārı olmasa tedmīre şāyeste
Cihād erbābına elbet gelürdi kesr ü ḫıẕlānī

11767 Anıñçün cell-i himmet oldı aḫẕ-i ḳalʿa emrinde
Muʿammer ide Ḥaḳḳ Maḥmūd Paşaʾyı dilīrānı

11768 İṣābet itdi külliyyetle tevfīḳ-i İlāhīʾye
Bütün ālāt-ı cenk-āheng-i esbāb-ı vezīrānī

11769 Müheyyā eylemişdi ḳalʿayı tesḫīrden evvel
Mühimmāt-ı seferden yoġ idi ol yerde noḳṣānı

Keyfiyyet-i Tesḫīr-i Beliġrad be-Rivāyet-i ʿĀlī-yi Pāk-Nijād

11770 Yazar Künh içre ʿĀlī ġazve-i Ḥışn-ı Beliġrad'ı
Şu vech üzre olup tesḫīriniñ tedbīr-i āsānı

11771 Emīrān-ı dilīrānıñ güzīni yaʿni İsḥaḳ Beg
ʿAlī Beg ile Aḥmed Beg bu üç şīrān-ı mīrānī

11772 Muḳaddem gönderilmiş idi envāʿ-i neṣāyiḥle
İdüp teslīm-i ḥışn üzre niçe pend-i ġayūrānī

11773 ʿUtüvv u kibr ü küfri zümre-i küffār-ı eşrārıñ
Şu ḥadde müntehī olmışdı her bir şaḫṣ-ı Naṣrānī

11774 Ḳıral-ı ḍāll ḥükminde idi ber-vech-i istikbār
Ne kelb idi yanında Yanḳo gibi ser-ḳıralānı

11775 Emīrānıñ ne kim aḳvāl-i ḫayrı ṣādır oldıysa
Eṣammiyyetle taṣmīm itdiler āẕān-ı ʿirfānı

11776 Ṣimāḫ-ı semʿi ġaflet penbesiyle itdiler memlū
İşāretle idüp her biri īrād-ı ʿöẕür-ḫᵛānī

11777 Ḥudūṣ-i māniʿin işrāb idince nerre-şīrāna
Yürüyüp ḳalʿaya iḫlāṣ ile ceyş-i müsülmānī

Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm ﴿قُلْ لَنْ يُصيبَنَا اِلَّا مَا كَتَبَ اللهُ لَنَا﴾[1]

11778 Tilāvet iderek bu ḳavl-i Sübḥānīyi ġāzīler
Ḳoyuldı Allah Allāh ile ḥışna şīr-i ʿOṯmānī

11779 Nevā-yı ḥamd ü tekbīrāt u tehlīlāt āġāzı
Sürūşān-ı meded-kārāna virdi şevḳ-i pūyānī

11780 ʿAzīmet eyleyenler ḳalʿa ḳalʿa içre küffāra
Ṣadā-yı dehşet-engīz ile virdi bīm-i tersānī

1 "De ki: Allah'ın bize yazdığından başkası isabet etmez." Tevbe 9/51. āyetten nākıs iktibas.

11781 Şehādet yā müsülmān diyerek ḳavl-i şehādetle
Ġuzātıñ anda tehlīlāt-gūyāndan hezārānı

11782 Şehādet şehdine çün ceyş-i mūrān-ı ġıdā-cūyān
Tecemmuʿ eyleyüp aʿdāya virdi anda tālānī

11783 Vezān oldı çü bād-ı ṣarṣar üç ḳat burc u bārūdan
Üçer ḳat ḫendeḳi ṭoldurdı çün seyl-i firāvānī

﴿وَظَنُّوا اَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ حُصُونُهُمْ﴾[1]

11784 Ḥuṣūnın mānīʿa ẓann eyleyen küffār-ı eşrārıñ
Cehāletle o rütbe ḥumḳı vardır yoḳdur iẕʿānı

[287a]

11785 Raṣānetle ne deñlü burc u bārūsı metīn olsa
Güẕār eylerdi ḳavsinden sihām-ı emr-i Rabbānī

11786 Teşebbüt ile vādī-yi ḫalāṣa cān atarlarken
Gürūh-ı müşrikīni berḳ-ı tīġ-i ḳahramānānī

11787 Miṣāl-i ṣāʿiḳa ṭop u tüfenk-i raʿd-āsādan
Ṭuna'ya dökdiler çün ḳatrehā-yı tīr u bārānī

11788 Ġuzāt "eyne'l-mefer"[2] ṣaḥnında cevlān üzre olmaḳda
Eʿādī itmede ol ḫavf ile kār-ı gürīzānī

11789 Ḳaçarken her biri bārāndan yaḫçeyle ışlandı
Çıḳarken ḳalʿadan virdi ele aʿnāḳ-ı urġanı

11790 Muḥaṣṣal ṣarṣar-ı idbār ile ḳahr u helāk oldı
Düşüp ḳaʿr-ı zemīne oldı zīr-i esb-i merdānī

11791 Tüfenk ü ṭop ile baʿżısı ber-ḫāk oldı aʿdānıñ
Olup pā-māl-i raḫş-i ġāziyāñ ḫāk ile yeksānī

1 "Onlar kalelerinin Allah'la kendileri arasında bir māni'a olacağını zannettiler…" Haşr 59/2. āyetten nākıs iktibas.

2 "Kaçış yeri nerededir?" Kıyāmet 57/10. āyetten nākıs iktibas.

11792 "Ve minhum men ḫasefnā"[3] ile ekṣer oldı ber-geşte
Kimi nehr-i revān içre olup ġarḳ-āb-ı ḫıẕlānī

11793 Olup baʿżısı seylī ḫūrde-i seyl-āb sermāda
Meṣā'ible olup müsteġraḳ-ı deryā-yı ḫüsrānī

11794 Tamāmen şehr ü ḥışnı ġāret itdi leşker-i İslām
Alındı niçe biñ dūşīzegān-ı māh-rūyānı

11795 Sehī-ḳadd lāle-ḫad maḥbūb-ı zībā dilber-i bī-ḥad
Muḳayyed oldı ḳayd-ı seby ile emred ġulāmānı

11796 Ṣanādīd-i Naṣārā ḳatl ü istīṣāl olunduḳda
İki nehrin ṣuyın telvīn iderdi mürdeler ḳanı

11797 Semendire'niñ iç-varoşıdır teshīrden bāḳī
Ḳılındı māʿadāsı mülḥaḳ-ı büldān-ı ʿOṯmānī

11798 Tamāmen ol nevāḥī żabṭ olundı dest-i himmetle
Meger te'ḫīri mūcib ola teshīr-i dilīrānī

11799 Aña da nerre-şīrān-ı gürisne sevḳ olunmışdı
Şikār u ṣaydına taḥrīṣ ile şīrān-ı mīrānı

11800 Yine ol sāl-i ferruḥ-fālde aḫẕ-i ġanā'imle
Muraḫḫaṣ itdiler ol yerlere baʿż-ı hizebrānı

11801 Ḥavāle nāmına bir ḥışn-ı zībā var idi k'ānıñ
Güzelce Ḳalʿa'dır beyne'l-ehālī vaṣf-ı ʿunvānı

11802 Ayaġı tozı ile aldılar teshīr olunduḳda
Bulup tūc maʿdeni ol ḳalʿada birḳaç kerem-kānı

11803 Pes andan ṣoñra şehr-i Nīş'e geldi leşker-i İslām
İnişe yoḳışa baḳmadı aṣlā ḳavm-i ʿOṯmānī

11804 "Kulū mimmā ġanimtum"[4] kenzini feth eyleyüp anda
Ḥelāl u ṭayyibātıñ oldılar merzūḳ u şāyānı

3 "Onlardan nicesi vardır ki kendilerini yere batırmışızdır..." Ankebût 29/40. āyetten nākıs iktibas.
4 "Artık ganimet olarak aldıklarınızdan helal ve hoş olarak yiyin." Enfâl 8/69. āyetten nākıs iktibas.

11805 Ġuzāt-ı ictihād-āyāt idüp ṣavm u ṣalātiyle
Ḫudā-yı ḳāḍiyü'l-ḥācāta ʿarż-ı ʿöẕr-ḫᵛāḫānī

[287b]

Der-Beyān-ı Teshīr-i Gügercinlik ve Feṯḥ-i Ḳılāʿ-ı Dīgerān

11806 Ḳılındı baʿdehū anda tehālükler tedārükler
Cenāb-ı pādişāhıñ oldı ṣādır emr ü fermānı

11807 Tamām ikdām-ı tāmm u ihtimām üzre varılmışdı
Gügercinlik dinür bir ḳalʿayı feṯḥe şitābānī

11808 Açup bāl u per ʿasker ḳondı çün bāz-ı hümā-pervāz
İdüp dūr u dırāz itmām-ı kār-ı ḳahramānānī

11809 O yerden Ṭırnova nāmında bir ḥışna ʿale'l-ġafle
Ḳoyuldı her ṭarafdan leşker-i cerrār-ı sulṭānī

11810 Alup ebkār u ġılmānın ʿasākir ṭok-ṭoyum oldı
Ṭuna'yla Ṣava beyninde daḫi bir ḥışn-ı ẕī-şānı

11811 Yed-i teshīre aldı çoḳ fütūḥāt itdi ġāzīler
Seramaḳo idi ol ḳalʿanıñ meşhūr ʿunvānı

11812 Bihişt-āsā feraḥ-zā bir vilāyet idi dir rāvī
Velākin ṣıḥḥat-i isminde kimse itmez īḳānī

11813 Muḥammed Beg ki Minnet-zāde ile şöhret-ārādır
Aḳıncılıḳla meʾmūr oldı buldı rifʿat-i şānı

11814 Celāletle celādetle o semte gönderilmişdi
Ġanīmetle alup dūşīzegān u ḫūb ġılmānı

11815 Ṭuna Nehri'nde daḫi var idi aʿdā gibi ṭuġyān
Geçidlerden geçüp ılġar ile ol mīr-i şücʿānī

11816 Ḳavuşdı sālimīn u ġānimīn olduḳları demde
Muʿasker yaʿnī serdārıyla oldı gerçi lüḳyānī

11817 Yetişdi ittifāḳan ardlarından iki biñ miḳdār
Ḳıral-i Engürüs irsāl idüp esīre-kārānı

11818 Taraṣṣud eyleyüp baʿż-ı mużīḳ u teng yerlerde
ʿUbūra mānīʿ olmaḳ ārzūsıyla dilīrānı

11819 Tüvānāsıydı gerçi Yanḳo'nuñ ol iki biñ kāfir
Teṣādüm itmege bā-ʿavn-i Ḥaḳḳ olmadı imkānı

11820 Görünce ʿasker-i İslām'ı evlād u ʿiyāliyle
Umuş-ḳarış olup ḫıdmetde hep ġılmān u nisvānı

11821 Kemāl-i ıżṭırābından ırāḳdan merḥabālarla
Ḳatı şīrīn edālarla idüp şetm-i ġalīẓānı

11822 Segān-ı kāfirān-ı ʿavʿav-künān bī-tāb u bī-dermān
Ḳamusı nā-tüvān yoḫsa iderdi ṣavl-i kelbānī

11823 Yoġ iken kendülerde intiḳāma ṭāḳat ü ḳudret
Yine ʿarż-ı celādet eyleyüp ol ḳavm-i sekrānī

11824 Görüp bi'l-cümle ordu ḫalḳını ḳaṣr-ı ġanīmetde
Ḥıyām-ı ẕevḳ u ṣoḥbetde miṣāl-i ḥūr-i rıḍvānī

11825 Bütün ebkār-ı ṭūbā-ḳad ser-āmed lāle-ḫad emred
Hezār u ṣad niçe ḥavrā-ṣıfat ġılmān u nisvānı

11826 Ḳılup zānū-be-zānū her biri ʿayş-i müdām üzre
İderler göz göre icrā-yı āyīn-i mülūkānī

Ṣıfat-ı Piyāle-Keşān-ı Ġılmān u Dūşīzegān-ı Gebrān ber-Raġm-i Şevherān-ı Ḫʷīşān

[288a]

11827 Ḥüseyn-i Bayḳara meclislerinden dirdi ol bezmi
O keyfiyyetle görse gerdiş-i mīnā-yı mestānı

11828 Ya ḫātemle Cem olsa anda bir dem ḫurrem ü hem-dem
Olurdı lāl ü ebkem lā-cerem ser-mest-i ḥayrānı

11829 Ṣurāḫī-cām-ı ṣahbā birbirin taʿḳīb idüp dirdi
Bu bir āyīn-i Cem'dir ḫusrevānīdir ḳadeḥ-rānī

11830 Görünce düşmeniñ düşnām u şetmin meclis-i meyde
Ayaġın almaġa sāḳīleriñ saʿy itdi ḫˇīşānı

11831 Bu keyfiyyetle māl-ā-māl olup leb-rīz-i şevḳ oldı
Elinde sāḳiyānıñ sāġar-ı billūr u peymānı

11832 Piyāle cām-ı ṣahbā şād olup gül-rīz-i ḍıḥk oldı
Faḳaṭ sīḫ-i kebāb idi gözünden aḳıdan ḳanı

11833 Pür iken desti sāġarla öperdi ayaġın ʿālem
Semen-sā sāʿidiyle sāḳıyān-ı sīm-ebdānī

11834 Kef ü pāyı muḥannā duḫterān-ı ḳavm-i Yuhannā
Dönüp ḳıble-nümā-veş gösterirdi rūy-i raḫşānı

11835 Sehī-ḳad lāle-ḫad tersā-peçe ġılmān-ı müsteşnā
Miyān-ı ġāziyānda döndürürdi cām-ı gerdānı

11836 Ṭutup zerrīn ḳadeḥ peymāne-i ser-şār destinde
Virüp sīmīn bileklerle şarāb-ı aḥmer-i ḳanı

11837 Ḳanı devrān-ı Cem bezm-i Keyān-ı Ḫüsrevānīler
Diyüp işrāb iderlerdi fenā-yı ḥāl-i devrānı

11838 Kimi sāġar-nümā sāḳīlik eyler bezm-i rindāna
Kimi pervāne-veş dönmekde şemʿ-i cemʿ-i yārānı

11839 Bu cāmı ʿışḳıma nūş it diyü ḫˇīşānına raġmen
Ṭolu ʿışḳ eyleyüp memnūn iderdi ḳahramānānı

11840 Mesīh-āsā iderdi küştegān-ı ḥüsnini iḥyā
Buḫūr-ı Meryem-āsā cān virirdi zülf-i reyḥānı

11841 Señ inṣāf eyle ṭāḳat mi gelür bu raġm-i aʿdāya
Ṭutalım kāfiriymiş her biriniñ ḳalb-i vīrānı

11842 Görünce vażʿ-ı merdān u esārāyı o ḥāletle
Şemātetdir diyüp ṭutmışdı aʿdā semt-i evṭānı

11843 Kimisi ġulġuleyle şād u ḫandān kimisi giryān
Dönerdi her biri bir ḫıdmete giryān u nālānī

11844 Muḥaṣṣal gördiler ol iki biñ küffār-ı bed-girdār
Ġuzāt-ı mü'minīniñ ṣatvetin bā-ʿavn-i Rabbānī

11845 Eger on biñ de olsa leşker-i aʿdā dilīrāna
Muḳāvim olamazdı alamazdı dād-ı gebrānı

11846 Girüye döndi tersāyān ammā gözleri anda
Ġuzātıñ yedlerinde ṣanki ḳaldı cümleniñ cānı

11847 Dönüp tersine gūyā yāve-gūyānı Naṣārā'nıñ
Gehī girye vü zārī iderek geh şetm-i ḫayrānī

11848 Bu üslūb-ı ṣafā-maṣḥūb ile farṭ-ı meserretle
Cünūd-ı ġāziyān-ı fevz-ālūd-ı müsülmānī

11849 Refāḳatle cenāb-ı Ḥażret-i Maḥmūd Paşa'ya
İdüp gül-geşt-i ʿazm-i taḫt-gāh-ı mülk-i ʿOṯmānī

11850 Kemāl-i ittiṣāl-i saʿd-ı ekber muḳteżāsıyla
Cünūd-ı şehriyārī leşker-i maḥmūdü'l-erkānī

11851 O yerde cism-i vāḥid olmış idi ittifāḳ üzre
Ḳılındı sū-be-sū ʿazm-i iyāb-ı şād u ḫandānī

11852 Vezīr-i ṣāḥib-i taḳrīr ü ṣā'ib-re'y ü tedbīre
Virildi ṣavb-ı devletden sezāy-ı ẕāt-ı ẕī-şānı

11853 Müşīrān içre evvel daḫi berter-ḳadr idi ammā
Bu defʿa ḫıdmetiyle buldı teşrīfāt-ı şāyānı

11854 Zihī sālār-ı ekrem ṣadr-ı maḥmūdü'ş-şiyem k'oldı
Vekīl-i muṭlaḳ-ı sulṭān-ı ʿālem Fātiḥ-i ṯānī

Vaḳʿa-i Ṯānī ʿAşer Olmış-idi Cilve-ger

11855 Ḥavādiṯden yine sulṭān-ı ʿadl-āyīn ʿahdinde
Sekiz yüz altmış üçde on ikinci emr-i sulṭānī

11856 Bu vech üzre ṣudūr itmişdi kim ol dāver-i ʿālem
Beḳāyā-yı ḳılāʿıñ fetḥine olmışdı cūyānī

[288b]

11857 Semendire'niñ iç varoşı ḳalmışdı meġāzīden
Raṣānetle anıñ teshīriniñ olmayup imkānı

11858 Semend-i reh-neverdin semt-i āḫer üzre sevḳ itdi
Ġuzāt-ı mü'minīn u şeh-süvār-ı ḫayl-i sulṭānı

11859 Meger bu vaḳte merhūn oldıġıyçün feṯḥ u teshīri
Ḳılup ol emr-i ḫayri ʿumde-i āmāl-i merdānī

11860 ʿAzīmet eyleyüp teshīrine ṣıdḳ-ı ṭaviyyetle
O sāliñ ġālibā evvel-bahārındaydı pūyānī

11861 Yanar āteş idi ḳalbinde gūyā feṯḥi ol ḥışnıñ
Semender-vār aṣlā çıḳmadı teshīri bir ānī

11862 Yanında ʿaskeriyle Ṣofya'ya geldi nüzūl itdi
O şāh-ı ṣāf-meşreb bī-taʿab ḳıldı ceyş-rānī

11863 Ne yüzden cilve-ger olsa gerek ḥikmet Ḫudā'nıñdır
Nüvīd-i feṯḥ u nuṣret itdi istiḳbāl-i sulṭānī

11864 Gelüp Bosna ḳıralından rikāb-ı pādişāhīye
İrişdi nāmelerle müjde-i tebşīr-i ḫāḳānī

11865 Şu mażmūn ile taḥrīr eylemiş kim şāh-ı devrāna
Lüzūmı var imiş çünkim anıñçün ḳalʿa sükkānı

11866 Semendire beḳāyā-yı ġazādandır diyü cümle
Boşalup ḳalʿanıñ ṭopdan tüfenkden merd u nisvānı

11867 Rıżāmızla boşaldup kime teslīm idelim şimdi
Anı żabṭ itmege irsāl idiñ bir mīr-i mīrānı

11868 Velākin ḳalʿadan bir ḳalʿa-i uḫrāya yol vardır
Degildir çünki yolsuz isteriz bā-luṭf-i şāhānī

11869 ʿAlā ḳavlin o ḥışnıñ eskilikle şöhreti vardır
Bu devrānda yıḳıldı ḳalmadı āṯār-ı bünyānı

11870 Muḳaddem cāy-gīr-i ḫāṭır-ı sulṭān olmışdı
Semendire olursa zīb-i mülk-i āl-i ʿOṯmānī

11871 Ḳılalar ḥadd-i fāṣıl ḳalʿa-i mezbūreyi ol dem
Diyār-ı Engürüs ile ḥudūd-ı müslimānānī

11872 Anıñla munfaṣıl olup ṣüġürı ola dāreyniñ
Anıñ-çün żabṭa ādem gönderilmişdi ṣitābānī

ʿİlāve-i Ḥādiṣe-i Ṣānī ʿAşer der-Īn Sāl-i Ḫuceste-Eṣer

11873 Yine ol ʿām-ı ḫayr-encāmda vāḳiʿ ḥavādiṣden
ʿİlāve olmaġa şāyān olup naẓm üzre tibyānı

11874 Ḳıral-ı Bosna'nıñ baʿż-ı reʿāyāsıyla beyninde
Ẓuhūr itmişdi ʿādāta muḫālif buġż u ʿudvānı

11875 Biri budur ki vaḳti gelmedin almış reʿāyādan
Raʿiyyet resmini ḳānūndan ḫāric fużūlānī

11876 Reh-i eslāf-ı ẕi'l-inṣāfdan ḫayli ʿudūl itmiş
Duyūn aḫẕ itmesiyle ürkidüp ḫūkān-ı gebrānı

11877 Virirlerdi bedel İslāmiyān'a oldılar māniʿ
Ḳıral-ı pür-ḍalāliñ gerçi oldı ḫayli ḫüsrānı

[289a]

11878 Semendire yed-i İslām'a meccānen alınmaġla
Anı żabṭ itdirüp ol niʿmetiñ şükrān-ı şāyānı

11879 Bu olmışdır ki cünd-i ġāziyāna ʿavd ile ruḫṣat
Virildi sū-be-sū vārid olup ʿafv ile fermānı

11880 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam kendüler daḫi saʿādetle
Teveccüh itdi pāy-i taḫtına şādān u ḫandānī

11881 Bu deñlü feṯḥ u teshīre ḳanāʿat itmeyüp ancaḳ
Yine ol sāl-i ferruḫ-fālde bā-ceyş-i merdānī

11882 Kemend-i himmetin beste sipihre ḳıldı peyveste
ʿAdūyı itdi işkeste şikeste-beste mīrānı

11883 Sitanbul'uñ nezīli menzilinde Çorlı nāmında
Küçük bir ḳalʿa kim var idi eṭrāfında ḳuṭṭānı

11884 İṭāʿat üzre idi ẓāhiren ekṣer reʿāyāsı
Velākin içlerinde var idi ḳuṭṭāʿ u düzdānı

11885 Gezend īṣāl idüp āmed-şod iden baʿż-ı tüccāra
İderlermiş gehī ebnā-yı rāha ḳaṣd-ı ḫüsrānī

11886 Ṭuyulmış nehb-i emvāl-i firāvān ile ġārātı
Derūn-ı pādişehde var imiş tedmīr ü ḫıẕlānı

11887 Velākin pādişāhān-ı selefden anıñ ecdādı
O ḥışna vaż' idüp cüz'ī biraz maḳṭūʿ-ı ḫāḳānī

11888 Anıñçün şehriyārān ḫulf-i iġmāż-i ʿayın itmiş
Teġāfül eyleyüp ruḫṣat virüp setr eylemiş anı

11889 Fesādāt üzre ruḫṣat-dādemizdir diyü aḥyānen
Cehāletle olurlarmış o ḳavmiñ nīk-ḫᵛāhānı

11890 Velākin Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān-ı dīn-dārıñ
Temāşā ile kim ecdādına her işde rüchānı

11891 Taḥaḳḳuḳ üzredir zīrā ki farṭ-ı intibāhından
Reʿāyā vü berāyāya idüp ḥüsn-i nigeh-bānī

11892 ʿİbādıñ reh-güẕārın pāk idüp ḫār-ı mażarratdan
Gerek küllī gerek cüz'ī umūr-ı müslimānānı

11893 Ḥadīṣ-i "kullüküm rāʿin"[1] müfādı muḳteżāsıyla
Murāʿī olmaġa bi'ẕ-ẕāt olurdı ẓıll-i Yezdānī

11894 Vekīl-i muṭlaḳa ser-ʿaskere sā'ir vezīrāna
Sipārişle olurdı kendüsi eylerdi aḥyānī

11895 Ayaġıñ pek ṣaḳın gülzār u ḫāristān seyrinde
Küçükdür diyü taḥḳīr eyleme ḫār-ı gülistānı

1 "Hepiniz (mesul) çobansınız…" Buhārī, "Cum'a", 11; "Husūmāt", 20; "Itk", 16; Müslim, "İmāre", 20.

11896 Eger güllerde daḫi olsa suzen-vār kār eyler
Ḳıyās eyle añа teʾṣīrde ḫār-ı muġaylānı

11897 Görülmez ẓāhiren ḫār-ı cefā ammā güẕārişde
Geçerdi tīri ṣad fersaḫ ilişse ḫār-ı insānī

11898 Cerāḥātü's-sinānıñ lübb-i maʿnāsı budur ancaḳ
Anıñ-çün lāzım oldı iltiyām-ı beẕle-gūyānī

[289b]

11899 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam pādişāh-ı baḥr ü berr ekrem
O sulṭān-ı ẓafer-tevʾem ḫıdivv-i mülk-i ʿOṯmānī

11900 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ ẕü'l-mefātiḥ dāver-i ṣālih
Olunca ḳalbine sāniḥ bu emr-i ḫayr-i pāyānī

11901 İşitmişdi muḳaddem żarrını ol ḳavm-i eşrārıñ
Şikār u ṣayd nāmıyla ḳılup ol semte pūyānī

11902 O semte nerre-şīrān u dilīrānıñ vürūdıyla
Gelüp ol zümre-i meẕmūmeye bīm u hirāsānī

11903 Ayaḳ alışlarından belli idi emriñ encāmı
İçinde belli başlısı ṭutup semt-i gürīzānı

11904 Dögilüp ḍarb-ı dest-i ḳahramānīden muḳaddemce
Ṣoyunmaḳ daḫi evlādır dimekle bend-gūyānı

11905 Ḫıyānet ehli çünkim ekṣeriyyā ḫāʾin olmaġla
Yerinden ṣıçrayup o ḳalʿanıñ ḳuṭṭān u sükkānı

11906 Hezārān ʿacz ü istiḥḳār u istiġfār ile birden
Teşebbüṯ itdiler dāmān-ı ʿafv u ṣafḥ-ı sulṭānı

11907 O dem ẕeyl-i emānı kesmeyüp dest-i edānīden
Ḳılındı her biri şāyān-ı silm-i ʿöẕr-ḫˇāhānī

11908 Ne ise ol zamānda memleket ber-vech-i istīmān
Alındı yedlerinden cümleten bā-raḫṣ-i şāhānī

11909 Ölüsi dirisine kiçisi ulusına cümle
O yerden yüklenüp göç eyledi merdān u nisvānı

11910 Çekilüp gitdi semt-i āhere ḳaṣd-ı tavaṭṭunla
Ḳılındı anda bir ṣāḥib-ʿalem bir mīr-i mīrānī

11911 Daḫi icrā-yı şerʿa naṣb olundı anda bir ḳāḍī
Ḫudā rāżī ola dā'im ide sulṭān-ı ẕī-şānı

11912 Şeh-i vālā-şiyem sulṭān-ı ʿālem dāver-i ekrem
Saʿādetle idüp taḫt-ı Sitanbul'a ḳadem-rānī

es-Sāliṣ ʿAşer Mine'l-Ḥavādiṣ

11913 Ḥavādiṣden on üçüncisi oldı ʿahd-i Fātiḥ'de
Anaṭolı'da vāḳiʿ ġazve-i kübrā-yı sulṭānī

11914 Fütūḥāt-ı celīle yazdı Künh'inde anı ʿĀlī
Muḥammed Ḫān-ı Ġāzī sābiʿ-i evlād-ı ʿOṣmānī

11915 Memālikden diyār-ı Ḳasṭamonı belde-i Ṣamsun
Daḫi Baḳır-küresi Ḳalʿası Sinob büldānı

11916 Kirāren ʿanveten girmişdi cümle dest-i İslām'a
Maḳarr-ı Āl-i ʿOṣmān olmış idi ḥışn u bünyānı

11917 Muḳaddem sebḳ idüp her biriniñ keyfiyyet-i feṭḥi
Selāṭīn-i selef ẕikrinde masṭūr oldı ʿunvānı

11918 Muḥammed Ḫān daḫi ġazv-i Ṭırabzon ḳaṣdın itdikde
Muḳaddem eyledi ol cānibe ʿazm-i ḫıdīvānī

[290a]

11919 Mühimmāt-ı sefer ālāt-ı rezmi rūy-i deryādan
Muḳaddem sāḥil-i Sinob'a irsāl itdi sirrānī

11920 Velākin kendi şehr-i Ḳasṭamonı'dan nevāḥīden
Geçüp gitmek murād itdikde bā-ceyş-i dilīrānī

11921 Bu ḥāli Ḳasṭamonı ḥākimi ol Mīr İsmāʿīl
Ṭuyunca kendüye gelmişdi āṣār-ı perīşānī

11922 Ṭavā'ifden olup İsfendiyār'ıñ nesl-i nā-pāki
Ṭaharten gibi murdārıñ olup hem-ḥāl-i ṭuġyānı

11923 Mülūk-i āl-i ʿOṯmān'a ihānetde ḫıyānetde
Eb u ecdādına ġālib idi yoġ idi noḳṣānı

11924 Niçe yıl Ḳasṭamonı ḥākimi oldı celādetle
Emīr-i bāhirü'l-iclāl olup artardı ʿunvānı

11925 Muḥammed Ḫān'a daʿvā-yı ḫulūṣ eylerdi ẓāhirde
Velākin yoġ idi iṯbātına imkān-ı burhānī

11926 Ḫuṣūṣā ḥāliyā daʿvāsınıñ buṭlānına şāhid
Cenāb-ı şehriyāra itdigi bu vaż'-ı nādānī

11927 Ḫulūṣ-ı sābıḳa mebnī meveddet-nāme yazmışdı
Bir-iki kerre İsmāʿīl Beg'e ol şīr-i ʿOṯmānī

11928 Mekātibiñ bu idi ġālibā mażmūn-ı dil-cūsı
Mühimmāt ile irsāl olunan keştī-yi sulṭānī

11929 Selāmetle varınca sāḥil-i Sinob-ı merġūba
Sefā'in üzre anda idesiz ḥüsn-i nigeh-bānī

İrsāl-i Mektūb be-Cānib-i Sinob-ı Merġūb

11930 Mühimmāt-ı rezim ālāt-ı ḥarbi sā'ir eşyāyı
Sefā'inden çıḳardıḳda bütün żabṭ eyleyüp anı

11931 Biz ol semte varınca cümlesin ḥıfẓ eyleyüp anda
Muḥāfıẓ vaż' idüp saʿy idesiz ber-resm-i ḫullānī

11932 Tamāmında o emriñ sizlere ger zaḥmet olmazsa
Serīʿan ʿaskeriñle eyle istiḳbāl-i sulṭānī

11933 Temāşā eyle ordu-yı hümāyūnı muḳaddemce
Beni ceyşiñle taʿḳīb itmege ḳıl saʿy-i mīrānī

11934 Vürūd itmişdi gerçi nāmeler mīr-i cihān-gīre
Bu mażmūn üzre birḳaç kerre ammā mīr-i şerrānī

11935 Muḳaddem eylemişdi çünki daʿvā mülk-i mevrūṯın
Emīrāndan yanında var idi bed-ḫˇāh yārānı

11936 Beni şāyed nifāḳ eyler diyü sulṭān-ı ẕī-şāna
Olup bir vehme tābiʿ gizlenüp ol mīr-i dihḳānī

11937 Mühimmāt-ı sefer emrinde terk-i ihtimām itdi
Ne bir emr-i mühimme ide anda ḫaṭve-cünbānī

11938 Şeh-i ṣāḥib-ḳırān mihmān-ı ẕī-şānı iken anda
Żiyāfet eylemek vācib iken ber-resm-i mīrānī

11939 Tekāsül eyleyüp ihmāl idüp tevḳīr-i mihmāna
Cemīʿan iḫtifā itdirdi Sinob içre aʿvānı

[290b]

11940 Gelüp ordu-yı sulṭānīye aṣlā itmedi raġbet
Ne daʿvet itdi sulṭānı ne ışġā itdi fermānı

11941 Hemānen bir ġażab ṭārī olup sulṭān-ı devrāna
Büridi dīdesin ḫūn-ı ġażab mānend-i şiryānī

11942 Derūnı āteşin işʿāl idüp ol mīr-i hīzem-vār
Kül eylerdi eger girse ele ol ḥīz-i külḫānī

11943 Anı ceddi gibi kötrüm iderdi ḍarb-ı destiyle
Yezīd oġlı Yezīd olmaġla babasıyla ḫˇīşānı

11944 Ḥasan Beg ibn-i İsmāʿīl yandı āteş-i mīre
Anı tedmīre niyyet eyledi etbāʿ-ı sulṭānī

11945 O bī-çāre Ḥasan Beg dāʾimā dergāh-ı ʿālīde
İderken ḫıdmet-i şāhenşehīde pūye-gerdānī

11946 Ol eşnāda ele girmişdi ḥabs-i ḳayd u bend ile
Kemāl-i ḳahr-ı sulṭān ile oldı vaż-ı zindānī

11947 Ṭırabzon ḥışnınıñ teshīrini teʾḫīr idüp ol yıl
Dinildi belki teʾḫīrinde vardır ḫayr-i pāyānī

11948 Hemān ol yerleriñ taḳdīm-i fetḥiyle idüp iḳdām
Vezīr-i aʿẓamı Maḥmūd Paşa ile mīrānı

11949 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam Ḳalʿa-i Sinob'a gönderdi
Ḳoşuldı yanına şīrān ki sebḳ itmişdi ʿunvānı

11950 Ṭayanmazdı Ṭırabzon'a varılsa bu tedārükle
Kemāl-i ġayrete binmişdi anda ḫayl-i rükbānī

11951 Raṣānet üzre idi Ḳalʿa-i Sinob ẓāhirde
Dögülmekle alınmazdı egerçi sūr u bünyānı

11952 Ṭayanmaz himmet-i şāhāna zīrā ẓıll-i Bārī'dir
Ḫuṣūṣā Fātiḥ'e hem-sāyedir ʿarşıñ sürūşānı

11953 Raṣānetde eger bir ḳalʿa-i gevher-nigīn olsa
Alurdı anı ṣāḥib-mühr olanıñ nām-dārānı

11954 Metīn olmaġla İsmāʿīl Beg Sinob ḥışnında
Taḥaṣṣun eyledi birḳaç zamān bā-ceyş-i aʿvānī

11955 İḥāṭa eyleyüp mānend-i hāle ḥışn-ı mezbūrı
Ḳamer-veş aldılar āġūşa ḥışnı mīr-i mīrānı

11956 O rütbe tengnā-yı ḳalʿada cānı ṣıḳılmışdı
Çıḳardı bir nefes furṣat vireydi şāh-ı merdānı

11957 O āteşle gireydi dest-i şāha Mīr İsmāʿīl
Olurdı ḳoç yigitler gibi belki ḳalʿa ḳurbānı

11958 Be-rabb-i Kaʿbe vü Merve be-ḥaḳḳ-ı zemzem-i Baṭḥā
O rütbe şehriyār-ı ʿālemi ḳılmışdı ġaḍbānī

11959 Kimiñ var idi cānı ʿafvına yā naḥsına ol dem
Muḥammed Ḫān yanında ismini yād ide sırrānī

11960 Cenāb-ı ṣadr-ı ʿālī çün bilürdi cümle aḥvāli
Hemān tesvīd idüp bir nāme-i ġarrā-yı ẓī-şānī

[291a]

11961 Ne nāme belki bir mektūb-ı rengīn-lafẓ idi maʿnen
Virirdi münşiyān-ı ʿaṣra ḫayret serd-i ʿunvānı

11962 Vezīrān-ı zamānıñ faẓlını işʿār içün yazdı
O demde ser-ḳalemden böyle bir mektūb-ı Ḥassānī

11963 Göreydi Nergisī inşāsını gülzār-ı ʿālemde
Nigāh-ı çeşm-i mestiñ vaṣfına itmezdi pūyānī

11964 Muḥalli idi ʿunvānı girān-ḳadr-i cevāhirle
Müzeyyen idi dürr-i mevʿıẓayla bedʾ ü pāyānı

11965 Yaḫūd Veysī göreydi yazdığı mektūbuñ elḳābın
İderdi münşeʾātın redm-i ṣelm-i ḥışn-ı nisyānī

11966 ʿAlā ḳavlin Muḥammed Ḫān emriyle yazılmışdır
Derūn-ı ḳalʿaya gönderdi ber-resm-i müşīrānī

11967 Ne bir yār-ı müşārı var ne muḫliṣ müsteşārı var
Faḳīri dört ṭarafdan ḥaṣr idüp dīvār-ı ḫüsrānī

Ṣūret-i Mektūb-ı Cemīl-i Ṣadr-ı Celīl be-Şifā-yı Ṣadr-ı ʿAlīl-i Mīr Emīr İsmāʿīl

11968 Meʾāl-i nāmesi bu idi ol düstūr-ı ẕī-şānıñ
Severmiş ġālibā ol Mīr İsmāʿīl-i nādānı

11969 Ḫulūṣı añlanur kim nāmesi Maḥmūd Paşaʾnıñ
Neṣāyiḥden mürekkeb idi zīrā resm-i ʿunvānı

11970 Ḥadīṯ-i ḳudsi ile bedʾ olunmış çünki dībāce
Daḥi ḫatm eylemiş mektūbını ḳavl-i ḥakīmānī

11971 Edāsı münşiyāne ʿālimāne ṭarz u üslūbı
Ser-ā-pā şāʿirāne ketb ü imlāsı müşīrānī

11972 Hadīṯ-i ḥażret-i peyġamberīden daḥi ẓāhirdir
"Naṣīḥat dīndir" buyurdı çün kim şāh-ı ʿAdnānī

Ḳāle'n-Nebiyyu ʿAleyhi's-selām bi'l-ʿİbāreti'l-Faṣīḥati fi'l-Aḫbāri'ṣ-Ṣaḥīḥati: "الدين نصيحة"[1]

1 "Din nasihattir." Buhārī, "İlim", 42; Müslim, "İmān", 95.

11973 Muḳaddem daḫi sebḳ itmişdi mektūb-ı Fenārī'de
Anıñla terbiyet itmişdi Sulṭān Yıldırım Ḫān'ı

11974 ʿAmel itmekle mażmūn-ı şerīfiyle neṣāyiḥden
İki sulṭānı ḳıldı maẓhar-ı ʿafv-ı kerīmānī

11975 Ṣaded şunda idi çün kim naṣīḥat rıfḳ ile olsa
Kelām-ı leyyiniñ elbette vardır saḫte rücḥānı

11976 Naẓar itmez misiñ penbeyle sengīn āhenīn ḳaydı
Açarlar muṭlaḳā olsa daḫi iġlāḳ-ı itḳānı

11977 Anıñçün ṣadr-ı ʿālī nāmesinde rıfḳ gösterdi
Gehī taʿzīr ile nuṣḥ itdi geh vażʿ-ı vezīrānī

11978 Duʿā vü taṣliyeyle ḥamd-i Bāri'yle şurūʿ itdi
Yazup birḳaç neṣāyiḥ eyledi tenbīh-i ḥaḳḳānī

11979 Beni muḫliş bilürseñ kendiñe ey Mīr İsmāʿīl
Kelāmım eyle ışġā ḫayr olur encām u pāyānı

11980 Ġaraż ıṣlāḥ-ı beyn olmaġla diñle gūş-ı cānıñla
Ḫafī olmaya ḳalb-i pākiñe bu sırr-ı Sübḥānī

[291b]

11981 Göñül kim maẓhar-ı feyż-i Ḫudā mir'āt-ı Mevlā'dır
Hüveydādır aña sırr-ı ḳażā taḳdīr-i Rabbānī

11982 Siziñle beynimizde ʿurvetü'l-vüṯḳā olan nisbet
Meveddet ülfet ü ṣoḥbet rüsūm u naḳş-i ḫullānī

11983 Gerekmezdi bir ednā emr-i ḥādiṯ ile maḥv olmaḳ
Degildi muḳteżāsı bī-sebeb ḥışn içre pinhānī

11984 Mülākāt itmeñiz melḥūẓumuzken iḫtifā itdiñ
Gerekmez miydi orduya gelüp iḳbāl-i sulṭānī

قال الله تعالى هو خالق الأرض و السماء كيف يشاء في الحديث القدسي أنا ملك الملوك و قلوب الملوك سوى أقلبها كيف أشاء[2]

2 "Yeri ve göğü dilediği gibi yaratan Allahu teālā bir hadīs-i kudsīde şöyle buyurur: Ben melikler melikiyim ve onların kalplerini dilediğim gibi çeviririm."

11985 Cenāb-ı Ḥażret-i Ḳuddūs buyurdı ḥadīṣinde
ʿAyāndır lübb-i maʿnāsı bilür aṣḥāb-ı ʿirfānī

11986 Şeh-i şāhāndan terḫīm iderlerdi şehinşāhı
Gehī şāhenşehe ʿālim dir idi ehl-i Īrānī

11987 Dimekdir kim benim ol şāh-ı şāhān mālikü'l-emlāk
Yed-i ṣunʿumla ḫalḳ itdim ʿavālim ile ekvānı

11988 Ḳulūb-ı pādişāhān müstevīdir yaʿni yeksāndır
Yed-i ḥükmimdedir her biriniñ taḳlīb u devrānı

11989 Ne keyfiyyetle döndürsem irādetle meşiyyetle
Murādım üzre devr eyler be-ḥükm-i Rabb-i Deyyānī

"الدين نصيحة"[1] صدق رسول الله[2]

11990 Ḥadīṣ-i Muṣṭafā'nıñ daḫi maʿnāsı mürūr itdi
Bilinmişdir gerekmez naḳliniñ tekrīr-i tibyānı

11991 Ḥadīṣ-i Muṣṭafā'nıñ pertev-i envārıdır el-ḥaḳḳ
Yaḫūd āṣār-ı feyż-i şehriyār-i nesl-i ʿOṣmānī

11992 Hüveydā oldı kim mażmūn-ı pākin nāẓım-ı kemter
Yazarken bu maḥalle nā-gehān bir pīr-i nūrānī

11993 Elinde bir kitāb-ı müsteṭāb ile cülūs itdi
Su'āl itdikde ismin didi te'līf-i Ḳuhistānī

11994 Temellük ḳaṣd idüp niçe zamān müştāḳ idim şimdi
Şirāsıyla olup şāyeste-i tevfīḳ-i Rabbānī

11995 Rümūz-ı dīni cāmiʿ nūrı lāmiʿ nüsḫa olmaġla
Temellükle münevver itdi ḳalb-i müstemendānı

11996 Saña şimdi bu demde nuṣḥ-ı müṣmir dostluḳ ancaḳ
Rıżā-yı şehriyārīde olup ber-vech-i şükrānī

11997 Muḳaddem itdiġiñ evżāʿ-ı nā-hem-vārdan cümle
Teberrī itmedir şimdi selāmet ṣad peşīmānī

1 "Din nasihattir." Buhārī, "İlim", 42; Müslim, "Īmān", 95.
2 "Allah'ın Resulü doğru söyledi."

11998 İḥāṭa eylemişdir her ṭarafdan ḥıṣn-ı meẕkūrı
Ḳuşatmışdır niṭāḳ-āsā seni ecnād-ı ʿOs̱mānī

11999 Gürīz itseñ ne cānibden geçilmez baḥr ile berden
Ṭutarlar ʿāḳıbet taḫlīṣ-i cāna yoḳdur imkānı

12000 Hemān ṣad iʿtiẕār eyle nedāmet āşikār eyle
Selāmet iḫtiyār eyle bu dem ḳurtar girībānı

12001 Kelām-ı nuṣḥımı ḥaḳla ḳılarsañ ʿāḳıbet ṭaḳla
ʿİyāliñ ʿırżını ṣaḳla gözet evlād u ḫˇīşānı

12002 Ḥaḳīḳatde ʿiyālu'llāh olan ancaḳ reʿāyādır
Leked-ḫˇār itme pā-māl olmadın bu ḳalʿa sükkānı

12003 Teraḥḥum eyleyüp cümle reʿāyā vü berāyāya
Yapış dāmān-ı istīmāna terk it kibr-i şeyṭānı

12004 Selāmetle saʿādetle çıḳup bu ḳalʿadan ṭaşra
Memālik her ne ise eyle teslīm-i cihān-bāni

[292a]

12005 Eliñle memleket teslīmi ṭabʿ-ı pādişāhīye
Virür Allāhu aʿlem farṭ-ı ḥaẓẓ-ı şād u ḫandānī

12006 Bu minvāl üzre teslīm u rıżā terḳīḳa bāʿis̱dir
Te'es̱s̱ürle ḳılar elbette istirḥāma erzānī

12007 Olursañ maẓhar-ı luṭf u ʿavāṭıf ṣavb-ı şāhīden
Bedel taʿyīn ider şāyed saña bir cāy-ı iskānī

12008 Hemān sen fāriġu'l-bāl olaraḳ ol semte ʿazm eyle
Ḫudā ḳādir seni ḫoş-ḥāl ider elṭāf-ı Raḥmānī

Tażmīn-i Beyt-i ʿĀlī

12009 Eger ṣıdḳ ile olsa ḳaldırır leşker hücūmıyla
Atar ṣad ḳulle olsa himmet-i ṭop-ı dilīrānı[3]

3 **[Derkenār]:** Aṣlu hāẕe'l-beyti bi'l-Fārisiyye:

صد قله بر کند چوکند لشکر هجوم
صد کوه گر بود فکند توپ این سپاه

12010 Ṭayanmaz leşker-i cerrāra ḳalʿa gelseler ḳalʿa
Gelür mi ʿāḳıla emniyyet-i terṣīṣ-i bünyānī

12011 Sıġındım sūʾ-i fiʿl u iʿtiḳādımdan sağa yā Rab
Bilürsiñ herkesiñ ḳalbindeki esrār-ı pinhānı

12012 Bu daʿvā-yı ḫulūṣa Ḥaḳ'dan istişhād itmekle
Muḫāṭab ḳıldı mektūbında gūyā Rabb-i Mennān'ı

12013 Ḫiṭāb-ı müsteṭābıyla ʿinān-ı pendi tekrāren
Yine sevḳ itdi İsmāʿīl'e ber-resm-i muḥibbānī

12014 Bu nuṣḥum sağa ancaḳ muḳteżā-yı ḫulletimdendir
Begim gūş-i ḳabūle ḳurṭa it ḳavl-i ḥakīmānı

12015 Sağa teblīġi lāzım emri bi'l-cümle edā itdim
Eger maḳbūl olursa ḫayr olur encām u pāyānı

12016 Kelāmım ḫayyiz-i ışġāda ger olmazsa müsteṣvib
Derīde olmadın keşf itmedin yā mūnis-ḫ ʾīşānı

12017 Bu cānibden ḫasāret irmeden maḳṣūd her neyse
Ḫulūlinden muḳaddem bildiriñ aḥvāli sirrānī

12018 Bu mektūb-ı müʾeşşir Mīr İsmāʿīl'e vardıḳda
Derūn-ı ḳalʿada aṣlā tevaḳḳuf itmeyüp ānī

12019 Çıḳınca ṭaşraya Maḥmūd Paşa'ya ḳarīn oldı
Biraz soḥbet olundı anda ber-resm-i ḫulūṣānī

12020 Mevāʿīd-i cemīle eyleyüp taṭyīb-i ḫāṭırla
Ele aldıḳda göñlin geldi mīre şevḳ u şādānī

12021 Rikāb-ı şehriyāre çehr-sā olmaḳ ümīdiyle
Ḳażā-yı belde-i Sinob'a geldi ḳıldı pūyānī

12022 Ḫicāb-ı maʿẕeret-ḫ ʾāhī ile ol mīr-i şermende
Gelüp etbāʿ ile seyr eyledi ordu-yı sulṭānı

12023 Aña taʿẓīm u iclāl ile istiḳbāl olunmışdı
Żiyāfetler olundı anda ber-resm-i mülūkānī

12024 Bu tevḳīrāt u tekrīmāt hep lāzım idi begden
Utandırdı faḳīri farṭ-ı ikrām-ı müşīrānī

12025 Düşüp tevfīr-i tevḳīr ile āḫir öñine mīriñ
Ḥużūr-ı pādişāhīye getürdi āṣaf-ı ṣānī

12026 Cenāb-ı şāh-ı āfāḳ u kerem-aḫlāḳ çıḳdı çāḳ
Otaġıñ öñine müştāḳ idi gūyā ḫıdīvānī

[292b]

12027 Ḳudūm-i Mīr İsmāʿīl'i istiḳbāl u tebrīke
Çıḳınca ḫayme-i şāhīden ol sulṭān-ı ʿOṯmānī

12028 Düşüp pāy-i şeref-pīrā-yı sulṭānīye İsmāʿīl
Ser-āġāz eyledikde şerm ile bā-maʿẕeret-ḫᵛānī

12029 Teʿānuḳ itdiler her birisin otaġ-ı şāhīde
Ḳılındı Mīr İsmāʿīl'e çok luṭf-ı cihān-bānī

12030 Maḥabbetler meveddetler şekerden ṭatlu ṣoḥbetler
Miyānda nuḳl idi şükr ü şikāyet ṣoḥbet-i cānī

12031 Meṣeldir pek olur yırtıḳ dikişi eski ʿādetdir
Olur şīrīn-ter şehd ü şekerden şükr-i lükyānī

12032 Arada çoḳ leṭā'if söyleşildi mū-be-mū naḳli
Virür erbāb-ı ṭabʿ-ı aṣdıḳāya belki keslānī

12033 Muḥaṣṣal ḫāṭırın taṭyīb itdi cebr-i kesr itdi
Livā-yı Yeñişehr'i virdi ber-resm-i emīrānī

12034 Anı taʿvīż ile tefvīż idüp ḫoş-ḥāl ḳılmışdı
Ferāġ-ı bāl ile ehl ü ʿayāli cümle aʿvānı

12035 Emīr İsmāʿil ile eski yurdından çıḳup gitdi
Yeñişehr'e ʿazīmet eyledi geldikde fermānı

12036 Kişi doġduġı yerde ḳalmaz ancaḳ doyduġı yerde
Seveniñ bendesidir sevmiyeniñ belki sulṭānı

el-Rābiʿ ʿAşer mine'l-Ḥavādiṯ

12037 Ḥavādiṯden olup rābiʿ ʿaşer eyyām-ı Fātiḥ'de
Ṭırabzon fetḥi Ḳoyunlı-ḥiṣār'ı baʿżı büldānı

12038 Yed-i teshīre aldıḳda birer beg naṣb olunmışdı
Olup her birisi evlād-ı ʿOṯmān'ıñ emīrānı

12039 Cenāb-ı şehriyār-ı maḥmedet-āṯār ḳılmışdı
Bütün İsfendiyār'ıñ mülkini iḳlīm-i ʿOṯmānī

12040 On üçünci veḳāyiʿde teḳaddüm eyledi ẕikri
Baḳırküresi Ṣamsun Ḳasṭamon Sinob büldānı

12041 Ne keyfiyyetle girdi pençe-i teshīr-i İslām'a
Ne yüzden kāmrān oldı cüyūş-i mülk-i ḫāḳānī

12042 Ṭırabzon fetḥi olmışdı muḳaddem Fātiḥ'e maṭlab
İdüp şūr u şeġabla aḫẕına teşmīr-i dāmānī

12043 Mühimmāt-ı sefer tekmīline evvel şurūʿ itdi
Bahāra cemʿ u iḥżār eyleyüp merdān-ı meydānı

12044 Ġazā ḳaṣdıyla nehżat eylemişdi taḫt-gāhından
İdüp menzil-be-menzil ʿazm-i sūy-i mülk-i Lasānī

12045 Ḫılāl-i rāhda Ḳoyun-ḥiṣārı nām bir ḥışnıñ
Ḳılup ṣaḥrāsına ḍarb-ı ḫıyām-ı ḳahramānānī

12046 Feżāsında nüzūl itdikde sulṭān-ı cihān-ārā
O semtiñ ḥākim-i nā-ḥāsimi bir şaḫṣ-ı dihḳānī

[293a]

12047 Ḫaberdār oldığından Fātiḥ'iñ anda nüzūlinden
Ṭutuşdı dāmen-i ṣabr u ṣebātı diñle sen anı

12048 Ḥasan Beg aḳrabāsından k'olup Aḳça Ḳoyunlı'dan
Uzun uzaḳ idermiş aña çün daʿvā-yı ḫᵛīşānī

12049 Varup ol mīr-i ʿālī dergehinden istiʿānetle
Biraz ʿasker tedārük itdi ber-vech-i şitābānī

12050 Ṭırabzon'uñ tekürı ḳayın atasıydı mezbūruñ
Vesāṭat birle andan ḳıldı istidʿā-yı aʿvānī

12051 Cibāl-i rāsiyāt eṭrāfını taḥdīd itmekle
Ṭırabzon ḥışnınıñ ifrāṭ-ı ʿulvī resm-i bünyānı

12052 Raṣānetle tekūr-ı kūrı maġrūr eyledi ammā
Kemāl-i dehşet īrāṣ eyledi ceyş-i ḫıdīvānī

12053 Ḫuṣūṣā zümre-i ʿOṯmāniyāndan vaḳt-i mezbūra
Gelince ḳalʿa-i merḳūmeniñ teshīre imkānı

12054 Ebed sebḳ itmemişdir diyü feṭḥin idüp istibʿād
Ferāġ-ı bāl ile tekfūr iderdi pūye-gerdānī

12055 Memālik aḫẕını teshīrini taḳrīb itmezdi
Anıñçün itmedi Uzun Ḥasan semtine meylānī

12056 Muḥammed Ḫān'ıñ üç ḥaşmı ẓuhūr itmişdi ol yerde
Üçerleme ḳum oldı şehriyāre ḳavm-i ṭuġyānī

12057 Teʿāżud itdi ancaḳ birbirine ittiḥād üzre
Taraṣṣud üzre iken nā-gehān ecnād-ı ʿOṯmānī

12058 Ṭırabzon ḥışnınıñ deryāya nāẓır semtine ṭopdan
Yürüyiş itmegi evlā görüp żabṭ itdi limanı

12059 Ferīḳaynıñ biri ber semtini birisi deryāyı
Münāsib görmiş idi rezm içün bahrānı berrānı

12060 Ḳara semtinde ordu-yı hümāyūn ʿaskeri berden
Yürüyiş eyledi birden hemān mānend-i şīrānī

12061 Cenāb-ı şehriyārī ṭurduġı yerden revān oldı
Ḳoyunlı ḥākimi semtindeki ibṭāl-i Türkmān'ı

12062 Tecessüs itdirüp keyfiyyet ü kemmiyyetin bildi
Teyaḳḳun itdi kim üç biñ ḳadardır ceyş-i rükbānı

12063 Kemā-hī cemʿ olup ḥışnı Kemāḫ'ı kendüye me'vā
Ḳılup anda taḥaṣṣun itdigin ṭuyduḳda sirrānī

12064 Cibāl u ḳullelerde muḫtefī Türkmān'a cāsūslar
Şebiḫūn itmege göndermiş idi baʿż-ı mīrānı

12065 Ḫaber-dār oldı kim Uzun Ḥasan Beg ʿammisi oġlı
Emīr-i cünd-i Türkmānān olan bir mīr-i seg-sānı

12066 K'anıñ Ḫurşīd Beg'dir şöhreti ke'ş-şems ẓāhirdir
Tevārüd eyleyen ebnā-yı rāha ḳaṣd-ı ṭuġyānı

12067 Niçe gümrāh u ḳuṭṭāʿu'ṭ-ṭarīḳı başına yıġmış
İdermiş gāh u bī-geh ḳaṭʿ-ı rāh-ı müslimānānī

12068 Buġātıñ atı oynaġı olup baʿż-ı meʿābirde
Mużīḳ u teng-nālarda lüṣūṣ-ı ḳavm-i Türkmānī

12069 Cüyūş-ı ehl-i İslām'ı ṣoyup ġārāt iderlermiş
Vuḳūfı oldığından yine ol erẕāl-i düzdānī

[293b]

12070 Yine ol sāl-i ferruḫ-fālde irsāl olunmışdı
Müsülmānānı ġārāta ʿadūya ʿavn-i cīrānī

12071 Ġuzāt-ı mü'minīni ḳollayup furṣat ararlardı
Ol eṣnāda Gedik Paşa ki Aḥmed nām-ı ẕī-şānı

12072 Sürici şekli dümdār-ı ʿasākir naṣb olunmaġla
O cānibde iderdi cünd-i İslām'a nigeh-bānī

12073 Gehī olup muḳaddim geh ḳaraġul gönderirlerdi
Yanında var idi ejderleri çün ġūl-i yābānī

12074 Gehī birḳaç ḳonaḳ aḳın iderdi seyl mānendi
Ḳonarlardı ḳanarlardı ʿadūdan nūş idüp ḳanı

12075 Şikār u ṣayd ardınca ḳanatsız ḳuşdur ammā
Çü tīr-i ḫayl-i Tatarī varırdı menzile ānī

12076 Çeteyle çıḳmış idi bir gice Türkmān ṣaydıyla
İderken reh-neverdī-yi cünūd-ı müslimānānıī

12077 Geçerken bir güẕer-gāh-ı veġā bir cāy-ı sengīni
Doġup Ḫurşīd Beg burc-ı ḳavisden aldı meydānı

12078 Yanında var iken encüm-şumār eşrār-ı lā-yuḥṣā
Ḳırān itdikde geldi her birine bīm u tersānī

12079 Esed ḥükminde gūyā her biri bir ʿaḳreb olmaġla
Soḳardı kejdüm-āsā merdümānı nīş-i ṭuġyānı

12080 Fesādın menʿ u keffe kimse ḳādir olmadı aṣlā
Yoġ idi ol sebeble baġyiniñ miḳdār u mīzānı

12081 Ḥamel cedy ü ġanem ṣāḥibleri hep iġtinām itdi
Helāk olduḳlarında Mīr Ḫurşīd'iñ dilīrānı

12082 Ḳoşulmışdı yanınca niçe biñ ġārāt-ı emvāle
Ġuzāt-ı mü'minīne sū'-i ḳaṣda nerre-şīrānı

12083 Cünūd-ı müslimīni ġāfil olmaḳ zuʿm iderlerdi
Anıñçün bir maẕīfe uġradup perḫāş-kārānı

12084 Anı derk eylemezler kim Gedik Paşa-yı ẕī-şānıñ
Eger nisbet olunsa mihr-i ḳahrı ġayre ḫıẕlānı

12085 Yanında ẕerre miḳdārı görünmez idi Ḫurşīd Beg
Degildi ceyşine nisbetle ḳaṭre baḥr-i Türkmānī

12086 Hemān ol zümre-i düzdāna şīrāne hücūm itdi
Girü tüskürtdiler bunca gürisne gürg-i insānı

12087 Niçesin tuʿme-i şemşīr-i tedmīr u helāk itdi
Ḥasan Beg ordusına ṭār düşürdi ḳavm-i tersānī

12088 Şeh-i ʿālī-himem sulṭān-ı ekrem Cem-şiyem ammā
Ṭırabzon Ḳalʿası fetḥiyle buldı şevḳ u şādānī

12089 Şeh-i vālā-tebārıñ ḥüsn-i tedbīriyle bā-taḳdīr
Ne semte eylese tevcīh-i rāyāt-ı ḫıdīvānī

12090 Ḳafā-dārı olurdı der-ʿaḳab āṯār-ı teshīri
Olurdı ceyşine belki muḳaddem ʿavn-i Rabbānī

12091 Ḥasan Beg semtine ʿaṭf-ı ʿinān-ı iḫtiyār itdi
Anıńla rezme taḥrīk eyledi otaġ-ı sulṭānı

12092 O dārā-yı ʿAcem terk-i müdārāt eyleyüp andan
Neye uġradığın fehm eyledi bā-ṣad peşīmānī

12093 Anı küllü ṭavīlin muḳteżāsı uġradup derde
Egerçi iʿtirāf-ı cürm ile gelmişdi dermānı

[294a]

Āmeden-i Pīrezen-i Türkmānī ez-Behr-i Güẕeşten-i Cerāyīm-i Mīr Ḫurşīd-i Cānī

12094 Velākin oldılar rüsvāy-ı ʿālem ol ḥavālīde
Deńizden ḳatre oldığın bilüp ḥadd nā-şināsānı

12095 Nedāmetle idüp evżāʿ-ı nā-hem-vāra istiġfār
Muʿayyen oldı kim Türkmān'ıń aṣlı Türk-i īmānī

12096 Teşebbüṣ itdiler dāmān-ı ʿafv-ı pādişāhīye
ʿAle'l-fevr eyledi her biri istīmān-ı sulṭānī

12097 İçinde muʿtemed ādemleri var idi fi'l-vāḳiʿ
Anasıyla recāya gönderüp bā-resm-i ḫ ̌īşānī

12098 Gelüp cürm-i şenīʿi ʿafvına yüz sürdi yüz yerde
Bütün ʿafv eyledi ḳıldıḳda istirḥām-ı şāhānī

12099 Yazar Künh içre ʿĀlī şöyle kim keyfiyyet-i ʿafvı
Şemisden daḫi eẕherdir anıń ṣıḥḥatle burhānı

12100 Gelince nā-gehān ordu-yı sulṭānīye fertūta
Ki yaʿnī Mīr Ḫurşīd'iń anası kān-ı ḫıẕlānī

12101 Ḥasan Beg gerçi ʿammī-zādesidir Mīr Ḫurşīd'iń
Ṣarāḥatle yazar ʿĀlī anı ber-vefḳ-i īḳānī

12102 Velākin ol zen-i fertūte kim geldi şefāʿatle
Ḥasan Beg anasıdır diyü taṣḥīḥ itdiler anı

12103 Li-ümmi ḳardaş olmaḳ iḫtimāli daḫi mervīdir
İkisiniń de vardır devlete ıṣrār-ı ṭuġyānı

12104 Cenāb-ı ṣadr-ı aʿẓam yaʿni ol Maḥmūd Paşa'nıñ
Recāsıyla sarāya intisāb idüp şitābānī

12105 Şefāʿat itdirüp cürmin baġışlatdırdı Ḫurşīd'iñ
Ḳarīn-i ʿafv olundı ol zamān bi'l-cümle ʿiṣyānı

12106 Cerā'im ʿafvına mecbūr idi ṭabʿ-ı şehinşāhī
Tecāvüz eyleyüp itdi mükāfāt-ı kerīmānī

12107 Gelen elçilerin mekş itdirüp ol dem muʿaskerde
Virildi her birine başḳa taʿyīnāt-ı ḫāḳānī

Firistāden-i Nāme ve Sefīr-i Sulṭānī be-Cānib-i Ṭırabzon

12108 Ḫavāṣṣ-ı şehriyārīden birisi gönderilmişdi
Risāletle Ṭırabzon semtine ber-resm-i ʿOşmānī

12109 Bu yerde iḫtilāfāt-ı keşīre vākiʿ olmaġla
Teġāyür üzredir her bir rüvātıñ ẕikr ü tibyānı

12110 Ṭırabzon fetḥi bālāda şarāḥatle mürūr itdi
Velākin naḳl-i ʿĀlī üzre yoḳdur ṣıdḳ-ı burhānı

12111 Ḳoyunlı ḥışnınıñ fetḥinde yoḳdur iştibāh aṣlā
Ġanīmetle ḫuṣūṣā alınan māl-ı fīrāvānī

12112 Vuḳūʿı üzre ḥālā olmadı taḥrīre şāyeste
Bu yerde naḳl olunsa belki vardır naḳż u noḳṣānı

12113 Çıḳılmışdı ṣadedden min-vecih ʿavd idelim aña
Ġaraż fevt olmasun teʾḫīr ile ber-vech-i şāyānī

12114 Gelen ilçileri tevḳīf olunmış idi Ḫurşīd'iñ
Bu cānibden sefāretle varan maṣḥūb-ı sulṭānī

12115 Muḳaddem nāme ile uġrayup Ḫurşīd-i Türkmān'a
Ṭırabzon'a oradan itdi ılġar-ı sefīrānī

12116 Şu vech üzre yazıldı ġālibā tekfūr-ı menfūra
Ṭırabzon ḥışnına taşmīm idüp ġazv-i dilīrānī

12117 Tereddüd üzre idi ḥāliyā ʿafv-i meʿāṣīde
Reʾīs-i ḳavm-i Türkmānān olan Ḫurşīd-i yābānī

[294b]

Meʾāl-i Nāme-i Sulṭān Muḥammed Ḫān-ı Vālā-Cāh

12118 Bu idi nāmesinde şehriyār-i mülk-i ʿOṯmānʾıñ
Sipāriş olunan Ḫurşīdʾe emr ü nehyi pinhānī

12119 Ne ise vālideñ fertūteye ışmarlanan işler
Murādıñ üzre oldı cümle maʿrūż-ı ḫıdīvānī

12120 Sefāretle maʿiyyet üzre irsāl itdigiñ ādem
Olup şāyān-ı ḥüsnüʾl-iltifāt-ı resm-i mihmānī

12121 Günāh-ı sābıḳıñ ʿafvıyla ikrām olunup evvel
Naḳīżıyla mükāfāt olunup der-nevbet-i ṯānī

12122 Cemīʿan her birine ḫilʿat-i şāhāneden ṣoñra
Virildi başḳa başḳa gün-be-gün taʿyīn-i ʿOṯmānī

12123 Berāy-ı maṣlaḥat mekṯ itdirilmişdir muʿaskerde
Cevābıyla varırlar yanıña memnūn u şādānī

12124 Sipāriş itdi kim emr-i mühimmi iltizām ile
Ne minvāl üzre ise pādişāhıñ emr u fermānı

12125 Anıñla ʿāmil olmaḳ vācibāt-ı ẕimmetiñdendir
Edāsında muḳaddem çünki oldı sehv ü nisyānı

12126 Bu defʿa vācibāt-ı dīn-i devletdir ki ḥıfẓ eyle
Ḳılınan ẕimmet-i mīrāna ki ey mīr-i Türkmānī

12127 Ġuzāt-ı müʾminīne rehber ü hem-rāh olmaḳda
Tehāvün itme kim vardır saña ḫüsrān-ı pāyānī

12128 Mevānīʿ oldıġıyçün sābıḳā īrād-ı ʿöẕrüñle
Günāhıñ ʿafv olundı baʿdeʾz-īn olmaz kemā-kānī

12129 Egerçi bundan aḳdem baʿż-ı aʿẕār-ı laṭīfeyle
Hücūm-ı vālideñle eyledik raḥm-i şefīḳānī

12130 Derūn-ı nāmede niçe sipāriş var idi ammā
Bütün taḥrīrine vaḳtiñ olur mı vüsʿ-i imkānı

12131 O sāl-i meymenet-fāl içre sulṭān-ı cihān-ārā
Saʿādetle ḳılup ol yerde ārām-ı mülūkānī

12132 Vezīr-i aʿẓamı Maḥmūd Paşa'yı Ṭırabzon'a
Biraz ʿaskerle irsāl itdi bā-tevfīḳ-i Rabbānī

12133 Ḫasan Beg daḫi me'mūr idi ol mektūb-ı ʿālīde
Müşārik idiler belki aña Türkmān aʿyānı

12134 Kenār-ı nāmesinde yazmış idi Mīr Ḫurşīd'e
Vezīr-i aʿẓama rehberlik idüp baʿż-ı merdānı

12135 Gözet ḫavf u ḫaṭarlı teng-nā-yı kūh u ṣaḥrāda
İʿānet eyle istiẓhār iderlerse emīrānı

12136 Fütūḥātıyla bā-ʿavn-i Ḫudā ʿavdet olunduḳda
Varır ādemleriñle vālideñ bā-iẕn-i sulṭānī

12137 Teferrüs olunan bu nükte-i şāhāneden ancaḳ
Tevārīḫ u siyer aṣḥābınıñ taḫmīn ü iẕʿānı

12138 Henüz ol vaḳte dek Ḫurşīd semtinden Muḥammed Ḫān
Degildi ẕerre deñlü müsterīḥ-i emn u eymānī

12139 Bilürdi ḳavm-i Türkmānāna aṣlı iʿtibārıyla
İnanmaḳ ġayri cā'iz oldığın min-ġayri irhānī

[295a]

12140 Rehin aḫẕ itdi ilçilerle gūyā ümm-i Ḫurşīd'i
Bu idi anları tevḳīfde melḥūẕ-i sulṭānī

12141 Ṭırabzon ḥışınınıñ imdādına tekfūr-ı dil-kūra
Yañında bi'n-nefis yāḫūd ider īṣāl-i aʿvānī

12142 Cenāb-ı ṣadr-ı ʿālī baʿż-ı vālī mīr-i mīrānla
ʿAsākirden daḫi cenge yarar vāfir dilīrānı

12143 Maʿiyyetle seferber itdirüp Ḥışn-ı Ṭırabzon'a
Saʿādetle idüp taḫrīk-i rāyāt-ı müşīrānī

12144 Berārī vü cibāl-i rāsiyāt eṭrāf u eknāfa
Olunca sū-be-sū pertev-fürūz-ı ḳahramānānī

12145 Derūn-ı ḳalʿada cenk-āverān-ı zümre-i tersā
Neye uġradığın derk eyleyüp ol ḳavm-i nīrānī

12146 Tüfenk u ṭopa sā'ir rezm ü perḫāş āletin aṣlā
Ele almaḳsızın urmaḳsızın bir ferd-i sükkānı

12147 Meʿāl-i kār-zārıñ incirār-ı rezm ü perḫāşı
Vaḫīm oldığı gūyā añlanup semt-i gürīzānī

12148 Gürūh-ı müşrikīne meşveretle ḫūb olmaġla
Firār itdi bir āḫer ḳalʿaya cān atdı her cānı

12149 Kerīh ʿadd eyledikde inḥiṣār-ı ḥışn-ı mezbūrı
Ġubār-ı pāy-i raḫş-ı şāha ehl-i şirkiñ aʿyānı

12150 Yüzin gözin gelüp sürmeyi cümle iḫtiyār itdi
Bir-iki mīl-i deryādan çeküp keştī-süvārānı

12151 Kimisi cānib-i berden ġuzātıñ ḫāk-i pāyinden
Recā-yı iktiḥāl itmişdi çün ḳuḥl-i Ṣıfāhānī

12152 Muḥaṣṣal geldiler bu vech ile ordu-yı şāhīye
İṣābet itdi tedbīrinde dirler ḳavm-i gebrānī

12153 Ki ḥışn içre o dem cenge yarar küffār-ı bed-kārıñ
Ḳatı az idi diyüp naḳl iderdi baʿż-ı ruhbānı

12154 Ḫulūṣ-ı ṣadr-ı ʿālī yaʿni ol maḥmūdü'l-eṭvārıñ
Kemāl-i himmetidir virdi aʿdāya perīşānī

12155 Teşebbüṣ itmegi dāmān-ı ʿafv-ı pādişāhīye
Ṭırabzon ḫalḳı oldı maẓhar-ı ʿafv-ı kerīmānī

12156 Alup māl ü menāl ehl ü ʿiyālin ḳaldırup cümle
Sitanbul'a ʿazīmet itdiler berrāni baḥrānī

12157 Medār-ı ʿayş olur her birine ḳadr-i kifāyetce
Mevācible virildi emr-i taʿyīnāt-ı sulṭānī

12158 Risāletle Ḥasan Beg cānibinden Mīr Ḫurşīd'iñ
Anası nāmı ile ol zen-i mekkār-ı Türkmānī

12159 Refīḳān ile hem-rāhān ile ircāʿ olunmışdı
Kemāl-i luṭf u iḥsān olunup ber-resm-i şāhānī

12160 Tefārīḳ u tuḥaf mutḥaf olup ber-vech-i istīfā
Mücāz oldı muraḫḫaṣ oldı bā-mektūb-ı ḫāḳānī

12161 Virildi oġlına ḫurşīd-āsā pertev-i rifʿat
Ḥasan Beg daḫi aḥsen oldı bā-iḥsān-ı ʿunvānī

Ḥareket-i Hümāyūn-ı Melikü'l-Beriyye be-Cānīk ve Maḥmiyye-i Ḳosṭanṭıniyye
[295b]

12162 Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Muḥammed semt-i Cānīk'e
Saʿādetle teveccüh eyledi şādān u ḫandānī

12163 Mużīḳ u teng-i pür-seng oldıġıyçün şāh-rāhında
Çekildi bi'ż-żarūrī zaḥmet-i imrār-ı rükbānī

12164 Ġuzātı ḳıllet-i aʿşābı itʿāb itdigi ṭursun
Kiyāh-ı zehr-nāki āb-ı telḫ-i nehr-i seylānı

12165 Sütūrān-ı cihādı ḳırdı geçirdi tamām itdi
O yüzden ʿasker-i İslām'ıñ oldı anda ḫüsrānı

12166 Piyāde ʿaskerīsi oldı fi'l-ḥāl şāh-ı İslām'ıñ
Bu deñlü atı heyhāt idine ferzān-ı sulṭānī

12167 Bahādır atlarıñ rūḥı sivişdi māt ḳalmışdı
Ṣıṭabl-ı ʿĀmire ḫuddāmınıñ çıḳmışdı ṣan cānı

12168 Muḥammed Ḫān'dan ketm itdiler gerçi helākinde
Teferrüs eylemişdi kendüsi bulduḳça noḳsānı

12169 Ġanā'imle fütūḥāta ḳıyāsen ol ḫasāretden
Görünmezdi ġuzāt-ı mü'minīne naḳṣ-ı ḥayvānī

12170 Ser-ā-pā server-i ekrem Muḥammed Ḫān-ı Ġāzī'niñ
Ola ḳoç başına her esb-i tāzī fidye ḳurbānı

el-Ḫāmis ʿAşer mine'l-Ḥavādiṯ

12171 Çün oldı on beşinci vāḳıʿa hengām-ı Fātiḥ'de
Bu vech [üzre] yazar tafṣīlini vaḳʿa-nüvīsānī

12172 Ḳazıklı nāmına bir voyvoda olmışdı Eflāḳ'a
İṭāʿat üzre iken eyledi iẓhār-ı ʿudvānī

12173 Raʿiyyetle ḳabūl-i cizye itmişdi evā'ilde
Nihādından şecāʿatle olup īṣār-ı ṭuġyānī

12174 Ṭırabzon ḥışnınıñ fetḥiyle sulṭān-ı cihān-ārā
Biraz ḫālī bıraḳdı Rūmili'de baʿż-ı büldānı

12175 Cenāb-ı şehriyārīniñ Anaṭolı'da bir müddet
Güẕāriş eyleyüp iʿmāl-i ceyş-i müslimānānı

12176 İṭāʿatdan ḫurūca bāʿiṣ oldı ẕimmi-i mersūm
Memālikde anıñçün eyledi īṣāl-i ḫüsrānī

12177 Biraz meydānı ḫālī buldı merdān u emīrāndan
Sevād-ı ḳalbi sevdāsı imiş büldāna vīrānī

12178 Şikār ü ṣayd şeklin gösterüp Eflāḳ semtinde
Arardı ḳaṣd-ı iżrār ile kūy-i ehl-i īmānı

12179 Taḥammül ol ki sende ḫāric olduḳda fesādātı
Reʿāyānıñ emīrāna döküldi şekve-ġūyānı

12180 Ḥudūd-ı dārü'l-İslām'ıñ emīrānından olmaġla
Ḫaber gönderdiler kim baʿde'z-īn bāġī-yi Naṣrānī

12181 Civārında olan ḳavm-i müsülmānān u gebrāna
Taʿaddī vü tecāvüz itmeye çün kelb-i ṣavlānī

[296a]

Şehādet-i Ḥamza Beg ve Yūnus Beg bā-Mekr-i Īn Seg

12182 Müfīd olmayıcaḳ böyle ḫaber şirīr-i melʿūna
Varup Yūnus Beg ile Ḥamza Beg ʿaṣrıñ Nerīmān'ı

12183 İki mīr-i dilīr-i şāh-ı ʿālem-gīr idi bunlar
Naṣīḥat itmege bi'ẕ-ẕāt añа ber-resm-i cīrānī

12184 Ziyāret şekli üzre ḳoñşuluḳ resmince varmışdı
İderlerdi o bī-dīne gehī icrā-yı ḫullānī

12185 İkisi daḫi manẓūr-ı dü-çeşm-i şehriyār oldı
Birisi ṣanki Ḳāsım idi biri Ḥamza-i ṣānī

12186 Berāy-ı maṣlaḥat kelbiñ ayaġına tevāżuʿla
Varup rıfḳ u müdārāt üzre nuṣḥ itdikde Naṣrānī

12187 ʿUtüvv-i küfr ile it lāşesi gibi şişüp fevrī
Hemān ālāt-ı ḥarbe davranup ol kelb-i ṣavlānī

12188 Emīrān üzre tīġ u nīze berdār olıcaḳ kāfir
Laṭīfe ẓann iderken ġāfilen ḳatl itdi mīrānı

12189 Yanında var imiş bī-ḥadd teberrāyīsi melʿūnuñ
Teberler üşürüp yanındaki etbāʿ-ı ḫıẕlānı

12190 Şehādet cāmını birden ṣunınca sāḳi-i devrān
İkisi bir ṣoluḳda içdi ol mīrān-ı rıḍvānī

12191 Muḳaddem Yūnus'ı ḫūt-i ecel yutdı ʿalā ḳavlin
Gelince Ḥamza'ya nevbet virüp bir ḥamlede cānı

12192 Ḫudā her birini ġark-āb-ı baḥr-i maġfiret ḳılsun
Feżā-yı cennet-i aʿlāda dikdi seng-i merdānı

12193 Ẓuhūr itmekde böyle her ṭarafda şaḫṣ-ı mesfūruñ
Teraḳḳī üzre ġārāt u fesādı baġy ü ṭuġyānı

12194 Nevāḫī vü ḳurāya dest-i istīlā uzatmaġla
Perīşān eyledi ḳavm-i reʿāyādan hezārānı

12195 Cenāb-ı şāh-ı ṣāḥib-intibāh-ı ḫān-ı āgāhıñ
Ṣımāḫ-ı gūşına irdikde bu aḫbār-ı ʿiṣyānī

12196 Telehhüb itdi kānūn-ı derūn-ı pādişāhīde
Lehīb-i āteş-i ġayret şerār-ı kīn-i şerrānī

12197 Zebān-ı intiḳāmından ḥarāretle çıḳan şuʿle
Yaḳardı heft eflāki yıḳardı saḳf-ı devrānı

12198 Şerer-ḫīz itdi nār-ı dūzaḫ-ı ẓulmiyle sulṭānıñ
Derūn-ı ḳalb-i pākin şöyle kim ṣad baḥr-i ʿummānī

12199 Görünen şuʿle-i cevvālesin iṭfāya aḳsaydı
Ṣabāḥ-ı ḥaşre dek sönmezdi aṣlā ḳalb-i sūzānı

12200 Ḫulūs üzre ʿazīmet itdi kim ol sāl-i ḫoş-fāliñ
Bahārında aḳın salmaġa Eflāḳ'a dilīrānı

12201 Yanında cemʿ idüp enhār-ı cārī gibi ol semte
Aḳup yaḳup yıḳup icrā ide resm-i mülūkānı

12202 Cenāb-ı şehriyārī cemʿ-i ʿasker itmedir kārı
İşit sen ḳıṣṣa-i pür-ḥıṣṣa-i aḥvāl-i devrānı

12203 Meger Eflāḳ Begi dūzaḫ-segi ol kāfir-i bī-dīn
Laʿīn ol rütbe pür-kīn idi maʿdūm idi aḳrānı

[296b]

Menḳabe-i Ġarībe-i Voyvoda-i Eflāḳ-ı Bed-Aḫlāḳ

12204 Ḳapusı öñine bir ʿarṣa-i pehnāyı ḳılmışdı
Miṣāl-i bāġ u bāġçe bir siyāset-gāh-ı sulṭānī

12205 İḥāṭa itdirüp ber-vech-i istiḥkām eṭrāfın
İrişmişdi burūc-ı āsmāna çār ḥīṭānı

12206 Dıraḫt-ı meyve-dārı yerine vāfir ḳazıḳlarla
Müzeyyen eylemişdi dikdirüp ber-nehc-i erkānī

12207 Şitāda çünki olmaz berg u bārı baʿż-ı eşcārıñ
Nihāl-i meyve dirlerdi eger olsaydı aġṣānı

12208 Bu deñlü muntaẓam hem-vār aġac dikdirmege bāʿiṣ
Bu idi var idi hem-kīşi aʿdā-yı firāvānı

12209 Gürūh-ı müşrikīn ehl-i ḍalāletden idi gerçi
ʿAdāvetle civārında iderler idi pūyānī

12210 Ele girdikde aʿdā-yı Naṣārā'dan ḳazıḳlardı
Donadup lāşe-i murdār-ı aʿdādan dıraḫtānı

12211 Bu vech üzre siyāset ʿādeti olmaġla melʿūnuñ
Mübāhāt eyleyüp taḫvīf iderdi baʿż-ı gebrānı

12212 Enār u sīb mānendi ser-i ḫūnīn aʿdāsı
Añа eṣmār-ı gün-ā-gün idi ber-resm-i merdānī

12213 Ṣabāḥ aḫşam anıñla eglenürdi faḫr ile dirdi
Dilīrānıñ budur eṣmār-ı bāġı naḫl-i bostānı

12214 Bu güne vażʿ u ṭavrı iʿtidāsı oldı fi'l-vāḳiʿ
Benī-nevʿi içinde bāʿiṣ-i ṭuġyān u ʿiṣyānı

12215 Yine cizye virirken āsitān-i şehriyārīye
İderdi bir ṭarafdan ʿāleme īṣāl-i ḫüsrānī

12216 O bed-aṣlıñ temāşā eyleyenler ḳıllet-i ʿaḳlın
Taʿaccüb eyleyüp taʿyīr iderdi āl-i ʿOṣmān'ı

12217 Şu ḥadde vardı ẓulm ü mekr-i istīlāsı melʿūnuñ
Sekiz yüz sāliniñ altmış beşe vardıḳda pāyānı

12218 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam iki yüz biñ merd ile ol dem
Berāy-ı intiḳām-ı kāfir-i bī-dīn ü īmānī

12219 Kemāl-i ihtimām-ı meymenet-encām ḳılmışdı
Teveccüh itdi Eflāḳ'a idüp ılġar-ı şīrānī

12220 Aḳıncı ḫayline oldı ʿAlī Beg Evrenos-zāde
O semti nehb ü ġārāt itmege sālār-ı mīrānī

12221 Cenāb-ı ṣadr-ı aʿẓam ol vezīr-i dāver-i ekrem
O maḥmūdü'ṣ-ṣiyem ber-muḳteżā-yı ṭabʿ-ı ẕī-şānī

12222 Yine deʾb-i ḳadīmi üzre ceyşiñ maṭlaʿı oldı
ʿAsākirden muḳaddem eyledi ʿazm-i şitābānī

12223 Muḳaddem gitmeden melḥūẓı ancaḳ ṣadr-ı ẕī-şānıñ
Mużīḳ u teng olursa ʿasker-i mevfūr-ı sulṭānī

12224 Meʿābirden güẕāre çekmesünler miḥnet ü zaḥmet
Yaḥūd bir niçe gün mekṣ itmesün cünd-i müsülmānī

12225 Bu maḥẓūrāt içün evvel-be-evvel baʿż-ı ʿaskerle
Giderlerdi muḳaddem kendülerle baʿż-ı aʿvānı

[297a]

12226 Yine ol ʿādet-i dīrīnesiyle āṣaf-ı ekrem
Muḳaddem eylemişdi sürʿat üzre ḳaṣd-ı pūyānī

12227 Giderken ittifāḳan şöyle bir vādīye uġradı
Ki beş fersaḫ güẕer-gāhında yoḳdur āb-ı ḥayvānı

12228 Dem-i germāda leb-teşne olan bir ḳaṭre ṣu bulmaz
Ne deñlü saʿy olunsa yoġ idi taḥṣīle imkānı

12229 Meger tāb-ı temūzuñ şıḳletinden her bir ʿaṭşānıñ
Vücūdı nāv-dānından aḳan ḫūy-i fırāvānī

12230 Teḳāṭur eyledikce nāv-dān-ı zīr-i mūyından
Anıñla ideler irvā-yı ceyş-i reh-neverdānī

12231 Muḥaṣṣal öyle arż-ı ġāmire gelmişdi ʿasker kim
Bir içim ṣuya ḥasret oldı cünd-i müslimānānī

12232 Lisān-ı ḥāl ile her esb ü ester içmege ṣuʾster
Ser-ā-pā oldı gūyā-ter "efīżū"[1] ile hayvānī

12233 Ne şīrīn ü leẕīẕi var idi ne şūre vü telḫi
Serāb idi görünen āb-ı cārī nehr-i seylānī

12234 ʿUyūn-ı dīde-i mātem-güşānıñ eşk-i ḫūnīnin
Çalarlardı cümūdı olmasa bir yeʾs ü ḥırmānı

1 "Akın edin!" el-Bakara 2/199. āyete atıf vardır. "Sonra insanların dalga dalga ilerlediği yerden siz de akın edin."

12235 Bu ḥâlet pâdişâh-ı dâd-kâra ʿaks idüp âḫir
Şitâb itdirdi yanından biraz aʿvân u merdânı

12236 Rikâbından ser-i mâya gelenler farṭ-ı sürʿatle
Be-vech-i mâ cünûduñ oldılar ser-mâye-i cânı

12237 Pür idüp meşkini ḫîk-âbını derḥâl sikâyânı
Girü ḳalmışları ḳarşulayup ḫuddâm-ı sulṭânî

12238 Ḥayâtından ümîdin ḳaṭʿ iden ʿaṭşân-ı merdâna
İçirdi mürdegân-ı nîm iken bi'l-cümle yeksânî

12239 Temâşâ ḳıl Ḫudâ'nıñ luṭfını gör ḥikmetu'llâhıñ
Ne yüzden cilve-gerdir ḥâkim-i Eflâḳ-ı Naṣrânî

Ḥikâyet-i Ġarîbe-i ʿİbret-Nümâ

12240 Ṭıraḳula dinürdi nâm-ı bed-fercâmına anıñ
Ḫabâṣetle şaḳâvetle olup merdûd-ı aḳrânî

12241 Müʿâdât üzre Boġdan voyvodasıyla o melʿûnuñ
Miyânda var imiş mekr ü nifâḳ u buġż-ı nefsânî

12242 Reʿâyâ üzre ıżrâr ile ılġar itmeden dâ'im
Hirâsân oldığıyçün iḥtiyâṭ eylerdi her ânî

12243 Ṭokuz sancaḳ ayırmış zümre-i küffârdan ancaḳ
Ḥirâset itmege ol semti göndermişdi tersânı

12244 Be-ḥikmet ittifâḳan ol melâʿîn-i ḍalâl-âyîn
Ḫabîr olmış ki ser-ceyş-i aḳın-sâlâr-ı ʿOṯmânî

12245 ʿAlî Beg Evrenos Beg-zâde bir miḳdâr ʿaskerle
İdermiş ol mużîḳ u teng-nâ yerlerde pûyânî

12246 Muḳâbil olmaġa hîç bundan özge vaḳt-i ḫâṣṣ olmaz
Hemân furṣat ġanîmetdir diyüp ecnâd-ı Naṣrânî

[297b]

12247 Alalım ellerinden alınan mâl u ġanâ'imden
Bıraḳsun yedlerinden seby olan cümle esîrânı

12248 Bu ḫˇāhişle gelürler idi pek yaḫşi gelürlerdi
Yaman görmedi zīrā dīde-i aʿyān-ı mīrānı

12249 Gelürken nā-gehānī Mīr ʿAlī ẓannıyla kāfirler
Ṣataşdı ʿasker ile gördiler sulṭān-ı devrānı

12250 Berī cānibde görenler daḫi Eflāḳ semtinden
Gelen ʿasker ḳıyās itmişdi ol gebrān-ı Boġdan'ı

12251 O küstāḫı ṣanup derḥāl alay iki cānibden
Taraṣṣud üzre baġlandı zihī taḳdīr-i Sübḥānī

12252 Bir alay kendi ʿarżıyla muḳayyed zümre-i tersā
İderken her biri ḥıfẓ-ı reʿāyāya nigeh-bānī

12253 Ḥaḳīḳat ḥāli maʿlūm oldı gerçi iki cānibde
Firāra yüz ṭutup tersine döndi ḳavm-i tersānī

12254 Meger idbārı varmış ḳavm-i Boġdan'ıñ gürīzinde
Düşüp edbārına Boġdaniyānın ceyş-i sulṭānī

12255 Eger biñ kerre biz Eflāḳıyāndan degiliz dinse
Müfīd olmazdı zīrā şehriyārıñ nerre-şīrānı

12256 Gürisne olmış idi ṭoḳ ṭoyum olmaḳ hevāsıyla
Tecāhül üzre aḳın ṣaldıġında ḳavm-i Boġdanī

12257 Ḳabūl-i ẕimmetin kim diñler idi aldı meydāna
Kimin ṣancup şişe gösterdiler aḥvāl-i devrānı

12258 Kimisin pāre pāre itdiler altun gümüş çıḳdı
Rezim-gāh oldı gūyā ol zamān ṣarrāf dükkānı

12259 Kimin atdan yıḳup zīr ü zeber olmışdı heycāda
Hizebrān-ı veġā cenk eyleyüp almışdı meydānı

12260 O rütbe ḳırdılar geçirdiler Boġdan reʿāyāsın
Yedi biñ kāfire gösterdiler ebvāb-ı nīrānı

12261 Rezimde ṣaġ ḳola geçdi ʿÖmer Beg ibn-i Turḫan Beg
Daḫi Aḥmed Beg ibn-i Evrenos Beg mīr-i mīrānī

12262 Miḫāl-oġlı ʿAlī Beg ile Malḳoc-oġlı Bālī Beg
Veġāda oldı aṣḥāb-ı yemīniñ saġ merdānı

12263 Ol iki mīr-i ʿālī-ḳadr Ferhād-ı zamān idi
Güler yüzli vü şīrīn sözli idi ẕāt-ı ẕī-şānı

12264 Vuṣūl itmişdi ṣola Arnavudluk'dan Naṣūḥ Paşa
Ḥükūmetle gürīze tevbe itdirdi emīrānı

12265 Miḫāl-oġlı Sikender Beg'le Esved Beg ṭururlardı
Ḳara ṭaġ gibi oldı her biri bir sedd-i ʿOṣmānī

12266 Emīrān-ı dilīrāndan ʿaẓīmü'l-ḳadr olan begler
Bir ay Eflāḳ içinde ḳıldılar pūyān u cūyānī

12267 Künām olmaġla gürgān-ı veġāya kişver-i Eflāḳ
Düşürdi çāh-ı ḳahra ḫavf ile Yūsuf-liḳāyānı

12268 O yerde nerre-şīrān u peleng-i intiḳām āḫir
Düşürdi dām-ı ṣayda āhuvān-ı ṣad kenīzānı[1]

12269 Alındı câme-ḫ̌āb-ı vuṣlata ednā behāneyle
Behā neydi görülse ḥüsn ü ān-ı duḫt-ı gebrānī [2]

[298a]

12270 Cefā-yı dilberān-ı ʿaṣr ile ger olsa sencīde
Ġanā'im andan efzūn-ter idi aʿdād u evzānı

12271 O eṣnāda meger ol voyvoda melʿūn-ı mezbūruñ
Yanında var idi on biñ yarar küffār-ı aʿvānı

12272 Ġuzāt-ı müslimīne ḳaṣd-ı şebḫūn eyleyüp nāgeh
Bu zuʿm-ı fāsid ile itdi ʿarż-ı kibr-i gebrānī

12273 Mücerred iftiḫār itmek idi ḳavmi miyānında
İti melʿūn idi ancaḳ anı ṣaymazdı aḳrānı

12274 Meṣeldir ḫaṣmını mūr olsa da merdāne bil dirler
Anıñçün mūrdan ḳıldı ḫaẕer ceyş-i Süleymānī

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.
2 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

12275 Bu mażmūnı mü'eyyed naḳl ider ʿĀlī kitābında
İder bir ḳıṭʿa-i raʿnā ile temṯīl-i ʿirfānī

12276 Ḳoparsa ḫār u ḫāşāki yerinden gird-i bād āḫir
Gelür temkīn ile kūha hirās-ı şerm-i devrānī

12277 Niçe kūh-ı girān ġalṭīde-i seyl-āb olmaġla
Fürū-mānde ḳılup dönmekle buldı baḥr-i ʿummānı

12278 Bu vech üzre şaḳīniñ sū'-i ḳaṣdı ṣavb-ı merdāna
Olunca ʿaks-i mir'āt-ı ṣafā-yı ḳalb-i sulṭānī

12279 Yerinden ṣıçrayup şāh-ı cihān bir leyl-i ẓulmāda
Ki reng-i rūyi setr eylerdi levn-i ḳir u ḳatrānı

12280 Şebiñ nıṣf-ı aḫīri ġālibā taḳrīb itmişdi
Ne nūr-ı mihri ẓāhir idi ne żav'-i ziberḳānī

12281 Ne āvāz-ı ḫorosān-ı seḥer ne bāng-i istīnās
Zebān-beste idi ez-nīk u bed çün lāl u ḫayrānī

12282 Ser-ā-pā rūy-i ʿālem ḳalʿa-i aʿdā gibi mużlim
Dil-i gebrān u tersā gibi mübhem nūr-i īmānī

12283 Gelüp nā-gāh ol güm-rāh u bed-keşān u bed-ḫᵛīşān
Kilāb-āsā olup ʿavʿav-künān merdān u nisvānı

12284 Cüyūş-i müslimīne inhizām u kesr ḳaṣdıyla
Ḳoyuldı rezm ü perḫāşa miṯāl-i kelb-i ṣavlānī

12285 İlişdi rişte-i dām-ı ṭınāb-ı cünd-i İslām'a
Belāya uġradı pā-bend ile üftān u ḫīzānī

12286 Ser-ā-pā pāymāl-i ḫāksārī oldı bir demde
ʿAdūnuñ doġradı ekbādını seyf-i müsülmānī

12287 O rütbe ḳırdılar küffārı kim şemşīr-i bürrānıñ
Yüzi döndi ḳırāʿ-ı ceyş ile ḫūn-rūy-i tersānī

12288 Dem-i aʿdā ile tamġaları tīġinde merdānıñ
Yazıldı ters-i meymūn ṣūreti ber-vech-i rūḫānī

12289 Egerçi biñ belā vü derd ile cānın ḫalāṣ itdi
Mücāhidler yedinden ḳurtarup çāk-i girībānı

12290 Bir āḫer ḫaṣm-ı cānī var idi kendi gürūhından
Ḳıral-ı Engürüs'üñ destine girmekle dāmānı

[298b]

12291 Ḳıral-ı bed-fiʿāliñ niçe yıl ḥabs ü ʿaẕābında
Muʿaẕẕeb oldı işkenceyle itdi ʿazm-i nīrānī

12292 İdüp rūḥ-ı ḫabīṣi derk-i esfel semtine iḳbāl
ʿAzāzīl'iñ Leḍā'da olmış idi ḫāṣṣ-ı cīrānı

12293 ʿAṭāyā-yı keşīreyle birisi voyvoda oldı
Yerine mülk-i Eflāḳ'a emāretle bulup şānı

12294 Gürūh-ı ehl-i ẕimmetden olup baʿż-ı şurūṭ üzre
Hedāyāsı olup bir üsküf-i zerrīn-i şāhānī

12295 Mücevher zer kemer tīġ-i muraṣṣaʿ virdi dir rāvī
Ḫarāca żamm olundı her sene īrād-ı sulṭānī

12296 Mülāzim oldı gerçi niçe yıl devletde mekş itdi
Radol nāmıyla oldı ʿumde-i mīrān-ı gebrānī

12297 Saʿādetle cenāb-ı ḥażret-i sulṭān-ı dārā-fer
Ġanā'imle idüp ricʿat be-te'yidāt-ı Rabbānī

es-Sādis ʿAşer mine'l-Ḥavādiṯ

12298 Vaḳāyiʿden on altıncısı oldı vaḳʿa-i İzmīr
Muḥammed Ḫān ʿahdindeydi buldı ḥüsn-i pāyānı

12299 Cezā'irden Midilli Ḥışnı daḫi ol zamānlarda
Alındı cenk ile tafṣīl ider tārīḫ-gūyānī

12300 Bahār eyyāmı idi çünki tesḫīrātı Eflāḳ'ıñ
Ġanā'im ile dönmişdi bütün ecnād-ı ʿOṯmānī

12301 Muḥammed Ḫān-ı Ġāzī ʿavdet itdikde ġanīmetle
O sāli boş ḳomazdı bu idi ʿādāt-ı sulṭānī

12302 Bahārında iderse bir yere taḥrīk-i rāyātın
Ḫazānī mevsiminde daḫi eylerdi ceyş-rānī

12303 Şeh-i vālā-tebār ʿālī-vaḳār ol ḫān-ı heycā-kār
İdüp taʿṭīl-i vaḳte ʿār o sulṭān-ı cihān-bānī

12304 Lisānında bu idi dā'imā dirdi Sikender-vār
Gerekdir şāh-ı ʿālem-gīr olan çün māh-ı raḫşānī

12305 İḥāṭa eyleye her şeb ser-ā-pā şarḳ ile ġarbı
Ṭolaşup āftāb-āsā be-her gün çarḫ u ekvānı

12306 Seferber olmış ise bir faṣılda cānib-i şarḳa
Gerekdir faṣl-ı āḫerde ḳılāʿ-ı ġarba pūyānī

12307 Bu vech üzre ḳılup gerden-keşān-ı ceyşini iġrā
Ġuzāt-ı mü'minīne itdi tenbīh-i ḫıdīvānī

12308 Ḳılup tesḫīr-i İzmir ile ol dem nāmzed andan
Saʿādetle teveccüh itdiler bā-ʿavn-i Yezdānī

12309 Egerçi ʿāzim oldı līk cāzim oldı tesḫīre
Yoġ idi ḫāṭır-ı pākinde aṣlā reyb-i şāhānī

12310 Dimiş ḫāḳān-ı Çīn'e yaʿni ol sulṭān-ı pür-kīne
Naṣīḥatle o ḫod-bīne Sikender Rūm sulṭānı

[299a]

12311 Gerekmez şehriyār-i ʿāleme ʿātıl-nişīn olmaḳ
Buyurdı "kullüküm rāʿin"[1] ḥadīṯin şāh-ı ʿAdnānī

12312 Bu efkār ile evvel Gelibolı maʿberi üzre
Mühimmāt-ı sefā'in kenz-i māl-ā-māl-i sulṭānī

12313 Bütün yat u yeraġ u ālet-i ecnād-ı perḫāşı
Ser-ā-pā vaż' idüp keştīlere gönderdi bahrānī

12314 Ricāl-i devlet erbāb-ı saʿādet her ocaḳlardan
Birikdirdi yanınca ṯāniyen rezm-āşināyānı

1 "Hepiniz (mesul) çobansınız…" Buhārī, "Cum'a", 11; "Husūmāt", 20; "İtk", 16; Müslim, "İmāre", 20.

12315 Anaṭolı'dan iḫrāc eyleyüp cemʿ eyledi bī-ḥadd
Tüvānā güçli ḳuvvetli hizebrān u dilīrānı

12316 Burusa taḫt-gāhından mürūr itmişdi ʿaskerle
Gelüp menzil-be-menzil seyr idüp eṭrāf-ı Ṣarḫān'ı

12317 Anaṭolı'da vāḳiʿ sāḥil-i baḥr-i Ayazmend'e
Gelinmişdi iḳāmet eyledi sulṭān u aʿvānı

12318 Ḳarīb-i maʿberinde naṣb-ı rāyāt u ḫıyām itdi
Temāşā eyleyenler dirdi ordu-yı Süleymānī

12319 Sütūn-ı sāyebānı tā firāz-ı ʿarşa dek çıḳdı
Ḫudā tā ḥaşre dek manṣūr ide şāhān-ı ʿOsmān'ı

12320 Gemiler geldigi sāʿat müsāʿid rūzgār ile
Girilüp ʿazm olundı feṭḥ olundı bād-bānānı

12321 Lisān-ı ḥāl ile "tecrī bihim fī mevci"[2] naṣṣıyla
Tefe"ül eyledi naṣrı sefā'in içre sükkānı

12322 Midilli üstine her bir sefīne doġrılup bindi
Gelüp lenger bıraḳdı demir atdı aldı limanı

12323 Yazar Künh'inde ʿĀlī nā-gehān vardıḳda keştīler
Çıḳardı ṭop-ı ejder-demlerin zevraḳ-süvārānı

12324 Ḳaraya çekdiler ol dem metris ü şaranpoler
Münāsib yerlere vażʿ olunup ordu-yı sulṭānī

12325 Atılup baḥrden berden ṭop u ḫumbaralar birden
Üşendi itdiler ṭopdan tüfenk-endāz-ı merdānī

12326 Cidār-ı ḳalʿa ḳalʿa müstaʿid olmaġla her yerden
Teʿāḳub itdi küffāra beliyyāt-ı hezārānī

12327 Bu deñlü atılan seng-dāneler gitmezdi yābāna
Varırdı oḳ gibi ḥışna virirdi ḫalḳa tālānī

12328 Girilmek raḫnelerden ḳalʿaya mümkin idi ammā
Vülūcından nümāyān olmadı tesḫīre imkānı

2 "O gemi dağlar gibi dalgalar içinde onları götürürken…" Hūd 11/42. āyetten nākıs iktibas.

12329 Yaġardı tīr-i bārān-ı nevāzil āfet-i hā'il
Dökerdi yerlere nā-puḫte puḫte bār-ı nīrānī

12330 Derūn-ı ḳalʿada taẕyīḳ olundı gerçi kāfirler
Ẕeḫā'ir ceyşi vāfir oldıġıyçün ḳavm-i Naṣrānī

12331 Cünūd-ı ġāziyānıñ ḳıllet-i zādın ṭuyup anda
Teşebbüṣ itdiler teslīm-i ḥışna ḳalʿa sükkānı

12332 Cünūd-ı pādişāhī anda ġāyet keşret üzreydi
Ẕeḫā'ir aña nisbet az olup taḥṣīl-i āsānı

[299b]

12333 O yerde işti rā itmekle mümkin olmayup aṣlā
Hemān re'y-i ḥasen budur diyüp şāh-ı cihān-bānī

12334 ʿAsākir baḥr-i zāḫir gibi vāfir idi ol yerde
Maḥalli ḍıyḳ olup tenṣīfiniñ olmaġla imkānı

12335 Ġuzāt-ı mü'minīniñ rāḥatın dā'im ararlardı
Alup ḳable'l-fetih ol şehriyār-i mülk-i ʿOṯmānī

12336 Yanında cemʿ olan ʿaskerlerinden nışf-ı miḳdārın
Saʿādetle Ayazmend'e gelüp keştī-süvārānı

12337 Birisin naṣb idüp ol ḫıdmete serdār-ı heycā-kār
Yanınca alıḳondı ḳadr-i kāfi rezm-dānānı

12338 Midilli fetḥine taʿyīn olan sālār-ı ẕī-şānıñ
Taʿayyün bulmadı ẕāt u zamānı vaṣf u ʿunvānı

12339 Velākin cidd ü cehd itdi aña olduḳda fermān-ber
Yüzinden ẓāhir oldı ḥamdüli'llāh fetḥ-i āsānī

12340 Tamām-ı fetḥe dek sulṭān-ı ʿālem ol ḥavālīde
Saʿādetle tavaḳḳuf eyledi bā-cünd ü mīrānī

12341 Midilli ḳabża-i teshīre girdikde ehālīsi
O dem dört ḳısma taḳsīm olunup bā-re'y-i sulṭānī

12342 Firengī-aṣl olup imdād-kārī idenin boynı
Urıldı tīġ-i ḳahr-ı ḳahramāniyle be-şāyānī

12343 Ṣınāyiʿ ehli erbāb-ı zirāʿatdan olanlarıñ
Ḫarāc u bāc ile ibkā olundı şān-ı mā-kānı

12344 Mürāhiḳ rütbesinden nūr-ı İslāmī cebīninde
Teleʾlüʾ eyleyüp meʾmūl olan teşrīf-i īmānī

12345 Niçe ḥavrā-meniş ebkār ile ġılmān-ı ḳumrī-sān
Olup ārāyiş-i cān u dil-i ceyş-i müsülmānī

12346 Ticāretle ḳażārā ḳalʿada mevcūd olanlardan
Murād üzre alındı ellerinden māl u sāmānı

12347 Bu bir eski meṣeldir söylenür yārān beyninde
Ṣaḳalı başa ḳurbān oldı cāna başı ḳurbānī

12348 Ehālī üzre ṣavb-ı salṭanatdan şehr-i meẕkūra
Ḳılındı ḥākim ü ḳāḍī be-şerʿ-i şāh-ı ʿAdnānī

12349 Mesācid oldı biʾl-cümle bi-ḥamdiʾllāh kilisalar
Niçe büt-ḫāne oldı mekteb-i taʿlīm-i Ḳurʾānī

12350 Menārāt üzre nāḳūsuñ ṣadāsı yerine ḥālā
Müʾezẕinler oḳurlardı eẕān-ı ḫams-erkānı

12351 Oḳınup penc-gāh nevbetī gülbānk ile dāʾim
Şeh-i ʿAdnānʾdan ḳaldı ḳavānīn-i müsülmānī

12352 Ḫudā bu āl-i ʿOṯmānʾı serīr-i pādişāhīde
Emīn itsün ḫaṭālardan be-teʾyīdāt-ı Rabbānī

es-Sābiʿ ʿAşer mineʾl-Vākıʿāt

12353 Çün oldı on yedincisi Muḥammed Ḫān ʿaṣrında
Vaḳāyiʿden diyār-ı Bosnaʾnıñ teshīr-i büldānı

[300a]

12354 Sekiz yüz ṭoksan altıda livā-yı Bosna vü Hersek
Muḥammed Ḫānʾa oldı ʿanveten teshīre şāyānī

12355 Ḳıral-ı bed-fiʿāli Bosna'nıñ bir kelb idi ammā
Begenmez idi kāfir Hersek'i artardı ʿunvānı

12356 Semedire'de ḥākim idi Despot nām bir fertūt
Anıñ dāmādı olmaġla tezāyüd buldı ṭuġyānı

12357 Riyāset iddiʿāsıyla köpek ādem ṣanup kendin
İderdi bildigi bilmedigiyle herze-gūyānī

12358 Ne gelse aġzına söylerdi ifrāṭ-ı ṣaḳāvetle
Gözine kesdirüp taḥḳīr iderdi cümle şāhānı

12359 Selāṭīne iṭāle eyleyüp tekdīr eylerdi
Ḫuṣūṣā Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şānı

12360 Celādetle ṣalābetle ḥamāsetle iş itmekle
İderdi anlara sā'irden eşnaʿ ġayz-i küfrānī

12361 Anıñçün ḥażret-i sulṭān-ı ekrem dāver-i ʿālem
Saʿādetle diyār-ı Bosna'ya ḳıldı ceyş-rānī

12362 Ḳudūm-i şehriyāri işidince ḫā'in-i mesfūr
Teḳādümden gelüp ṭabʿ-ı ḳırala ḫavf u tersānī

12363 Taḥaṣṣun eyledi evvellerinde Yayçe ḥışnında
Varup ṣoñra Soḳol'da ṣoḳulup ṣaḳlandı sirrānī

12364 Kaluc'a geldi falya virmesiyle anda çoḳ müddet
Tesettür eyledi şol mertebe bilmezdi aʿvānı

12365 Mużīḳ u teng derbend oldıġıyçün rabṭ-ı ḳalb itdi
Ḳatı vāfir zamān eglendi anda oldı pinhānī

12366 Dil-i tersā gibi derbend-i tārīk idi eṭrāfı
Ser-ā-pā yolları bārīk idi çün mū-miyān-sānī

12367 Ferāġ-ı bālle maġrūr olup taṣʿīb-i aḫẕıyla
Taḥaṣṣun eyledi ol ḳalʿada bir niçe ezmānī

12368 Ḳo eylensün işit sen ḳıṣṣa-i pür-ḥıṣṣayı benden
Şeh-i kişver-sitān hem-nām-ı pāk-i şāh-ı ʿAdnānī

12369 Kilīd-i memleket ḳufl-i eyālet ḥışn-ı raʿnā kim
Lisān-ı Bosnevī'de Mitroviçe oldı ʿunvānı

12370 Hemān bir lāne-i şāhīn idi ṣan kūh-ı bālāda
Raṣānet üzre terṣīṣ eylemiş bünyānını bānī

12371 Nigāh-endāz olup bādī naẓarda ḥışna şāhīn-vār
Mebādī-yi ġazāsı eyleyüp ol şāh-ı ʿOs̱mānī

12372 Budur miftāḥ diyüp aṣḥāb-ı ġazve virdiler ruḫṣat
Çekildi fetḥine ḥışn üzre şīrān-ı dilīrānī

12373 Cenāb-ı dāver-i ḳalʿa-güşānıñ tīr-i tedbīri
Hedef ḳıldı fütūḥa ḥışnı bā-taḳdīr-i Sübḥānī

12374 Ferīḥu'l-bāl olunca ʿasker-i İslām fevc-ā-fevc
Maṣāf-ı cenk ararlardı yayası daḫi rükbānı

[300b]

12375 Ġuzātıñ eskiden dārü'l-cihādı idi sābıḳda
Velākin ṣoñra oldı kaʿbe-i fetḥ-i dilīrānī

12376 Ṭavāf-ı ġazv ile bir yer memer maʿber aceb var mı
Yaḫūd bir ḳarye-i kişver cibāl ü deşt ü büldānı

12377 Tek ü tenhā ḳala pā-māl-i ʿasker olmaya aṣlā
Merākible mevākib ḳılmaya cūyān u pūyānī

12378 Bevādī vü ṣahārā olmaya ġāretiñe merdān
Ḳażāsı var mıdır kim olmaya heycā-yı mīrānī

12379 Feżāsı ḳalb-i müʾmin gibi vāsiʿ ḫūb u rūşen-ter
Maġārātı dil-i küffār-veş tengīn ü ẓulmānī

12380 Cevārīsi ḥavārī-peykerān serv-i sehī-ḳāmet
Melek-sīmā vü ṭūbā-ḳadd bütün ḫūbān-ı ġılmānı

12381 Zen-i bī-şevheri ṣad müşterī ṣayd itmege māʾil
Felekde itmese ebr-i ḥayāsı anı pinhānī

12382 Ġanīmet şöyle keşret üzre idi olsa sencīde
Berāber olamazdı luṭf-ı sulṭān ile evzānı

12383 Fütūḥātı daḫi ol deńlü bī-endāzedir ammā
Yine ġālibdir aña himmet-i vālā-yı sulṭānī

12384 ʿAsākir şöyle vāfir genc-i māl-ā-māl almışdı
Ġınādan oldı müstaġnī faḳīr ü müstemendānı

12385 Velākin şehriyāriń bu sene Bosna diyārında
O deńlü ʿaskeriyle sū-be-sū pūyān u cūyānı

12386 Degildi maṭlab-ı aʿlāsı ancaḳ sā'iḳ-i taḳdīr
Anı maṭlūba īṣāl itmeyüp ʿavḳ itdi aʿvānı

12387 Memālikde olan büldānı teshīr eyleyüp yer yer
Miṣāl-i hāle āġūşa ala māhān-ı tābānı

12388 Ġanā'im ile niçe kenz-i maḫfī feṭḥ idüp andan
Künūz-ı pādişāhīyi ideler ter-i şāhānī

12389 Bu melḥūẓātdan aṣlā birisi olmadı maḳṣad
Faḳaṭ maḳṣūd-ı aṣlīsi ḳıral-ı ceyş-i gebrānı

12390 Yed-i teshīr ile bende çeküp bende ḳılınmaḳdı
Ya ḥaḳḳından gelinmekdi ele girdikde ol cānī

12391 Birisi olmadı bu vaḳte dek me'mūl-i şāhīden
O rütbe gūşiş ü saʿy itdi sulṭān-ı cihān-bānī

12392 Maḥall-i iḫtifāsından daḫi āgāh ādem yoḳ
Şeh-i kişver-güşāya gelmiş idi ye's ü ḥırmānī

12393 Sürūr iẓhār iderdi gerçi tevsīʿ-i memālikle
Niçe ḥışn-ı dil-ārā oldı żamm-ı mülk-i ʿOṣmānī

12394 Meger şol vaḳt ile merhūn imiş kim şāh-ı devrāna
Yine yerlülerinden idi birḳaç mīr-i mīrānı

12395 Tefaḥḥuṣ eyleyüp ol ḳāfir-i bī-dīn ü pür-kīni
Şu vech üzre ḳıral-ı bed-fiʿāliń oldı cūyānı

12396 Vülūc itdigini Ḥışn-ı Gülüc'e vākıf olduḳda
Gelüp ḳıldı mübeşşer ḥażret-i sulṭān-ı ẕī-şānı

[301a]

12397 Vezīr-i aʿẓamıydı yaʿni ol Maḥmūd Paşa'yı
Ḳıral-ı bed-fiʿāliñ ḳande ise cāy-i pinhānı

12398 Taḥaṣṣun itdigi ḥışn-ı raṣīni baʿde'l-istiḫbār
Yaḳup yıḳup esāsından ḳılup ḫāk ile yeksānī

12399 Bilā-teʾḫīr kendin ḳayd-ı bend-i istihānıyla
Olup iḫżārına tenbīh ü fermān-ı ḫıdīvānī

12400 Hemān-dem āṣaf-ı ekrem yanında ceyş-i hem-demle
O deñlü nerre-şīrān ile itdi ʿazm-i pūyānī

12401 Serīʿan ʿasker ile geldi ol derbend-i maʿhūda
Gülüc ol ḳalʿa-i ṣaʿbu'l-vülūcuñ aḫẕa imkānı

12402 Ne yüzden oldığın mīrān ile bir meşveret itdi
Ḫaberdār oldı kim yoḳ ḳalʿanıñ teshīr-i āsānı

12403 Bütün il erleri selb itdiler imkān-ı teshīrin
Helāk-i varṭasında serd idüp ʿöẕr-i firāvānī

12404 Yanıñda her ne deñlü var ise mecmūʿını birden
Helāk itdirseñiz de begleri yoḳ semt-i imkānı

12405 Bu niyyetden rücūʿ itmek daḫi evlā vü enfaʿdır
Diyüp iş erleri hep itdiler taġlīẓ-i eymānī

12406 Miyānda ḥışna dā'ir gerçi çoḳ güft ü şinīd oldı
Belī dimedi aṣlā birine ol Āṣaf-ı ṣānī

12407 Derūnında şecāʿat fıṭrat-ı aṣliyye olmaġla
Rıżā göstermeyüp teʾḫīrine ber-vech-i keslānī

12408 Tereddüd itmeyüp didi bu ḥışnı ḳalʿa meʾmūruz
Ḳıralıñ aḫẕı ola siyyemā fermān-ı sulṭānī

12409 Ne deñlü kendüyi taḥẕīr itmiş ise tesḫīre
Tevekkül üzre ışġā itmedi nuṣḥ-ı emīrānı

12410 ʿAzīmet eyledi ol emr-i ṣaʿba ihtimām itdi
ʿÖmer Beg ibn-i Ṭurḫān Beg gibi bir mīr-i mīrānī

12411 Muḥaṣṣal pīşvā-yı ʿasker-i İslām ḳılmışdı
Hidāyet meşʿalin itdi şeb-i tār içre sūzānī

12412 Bevādīʾ-i sibāʿ-ı vaḥş ü gürgān u hevāmm idi
Künām-ı hāʾil-i derrendegān u cāy-i ġūlānī

12413 Gözine kesdirüp doġruldı ol semt-i hevil-nāke
Bir-iki dil ṭutup söyletdi ol şīr-i emīrānī

12414 Münāsib görmedi kim ilk aġızdan ḳaṭʿ[ını] anda
Hemān-dem gönderüp Maḥmūd Paşaʾya şitābānī

12415 Ḳıral-ı bed-fiʿāliñ ḥāline vāḳıf idi anlar
O daḫi dilleri itmekle istinṭāḳ-ı sirrānī

12416 Dimişlerdi ḳıral-ı rū-siyāh güm-rāh çün rūbāh
Sizi aldatmasun zīrā selefde çok dilīrānı

12417 Birer dekkiyle işġāl eyleyüp taḫlīṣ-i cān itdi
Ḫuṣūṣā ḥāliyā gizlendigi ol ḳalʿa bünyānı

[301b]

12418 Raṣānet üzredir tesḫīriniñ imkānı ḫod yoḳdur
Taḳarrub itmiş ola yoḫsa mergi naḳl-i nīrānī

12419 Duḫūl-i ḳalʿayı anlar daḫi itdikde istīḥāl
İdüp ber-vech-i istiʿcāl emre beẕl-i imkānī

12420 Ṭutılan dilleri itmişdi istiḫfāf u istihzā
Getür sāḳī şarāb-ı ḫoş-güvārı cām-ı gerdānı

12421 Bugün devrān-ı bezmdir sāġar-ı ser-şārı ṣun sāḳī
Miṣāl-i Ḥāfıẓ u Cāmī idüp anda ġazel-ḫᵛānī

12422 "Elā yā eyyühe's-sāḳī" diyüp sāġar be-kef oldı
"Edir ke'sen ve nāvil-hā" didi nūş itdi peymānı

12423 Didi bu mevsim-i Cem'dir göñüller şād u ḫurremdir
ʿAdū leb-rīz-i mātemdir ḳırılsun cām-ı devrānı

12424 Bu dem eyyām-ı Fātiḥ'dir dem-i eslāfa rāciḥdir
Bu gün rūz-ı mefātiḥdir diyüp mīr-i süḫan-dānı

12425 Tamām-ı şevḳ olup gūyā didi raġmen ale'l-aʿdā
İşit aḥvāli icmālen yazar tārīḫ-i ʿOṯmānī

12426 Pesīn-i ḳalʿada vāḳiʿ idi bu meclis-i zībā
Miyānda ḥadd-i fāṣıl idi bir nehr-i ḫurūşānī

12427 Ḳıralıñ nehr-i cārī üzre taḫta cisri olmaġla
Ḳurulmışdı yoġ idi andan özge cisr-i gebrānī

12428 Görünce düşmeniñ ḥāżır ḳurulmış köprüsin anda
ʿÖmer Beg ibn-i Ṭurḫān yaʿni ol sālār-ı mīrānī

12429 O dem leb-rīz-i ṣahbā-yı dilīranı bulunmaġla
Bu demden özge bir dem olmaya diyüp şitābānī

12430 Yanında ḥāżır u āmāde bir niçe dilāverle
Hemān bir taḫtadan ḳarşuya geçdi gitdi aʿvānı

12431 Ḳıral-ı bed-fiʿāliñ ʿaskerinden niçe bed-kārān
Görünce ḳarşuya geçdiklerin cünd-i müsülmānı

12432 Gelüp derḥāl ol cisri yerinden ḳaṭʿ idüp fevrī
Cünūd-ı ġāziyāndan kesdiler imdād-kārānı

12433 ʿAlāḳa munḳaṭıʿ olmaġ ile feryād-resānīden
Ḳıtāle eyledi āġāze cenk-i ḥarb ile anı

12434 Gelince nā-gehān Maḥmūd Paşa ḳarşu cānibden
Temāşā eyledi iki ṭarafdan rezm-i merdānı

12435 Ḫaberdār olmış idi ḳaṭʿ-ı cisriñ mācerāsından
Çe sūd olmayıcaḳ serdār içün imdādıñ imkānı

12436 Der ü dervāzesinden cenge imdād iden aʿdānıñ
Temāşāsından istīlā-yı küffārı ḫamūşānī

12437 Elin bögrine başup her kişi ḥayrān u ser-gerdān
Didiler Māverāü'n-nehr'e īṣāl-i dilīrānī

12438 Ne mümkindir ki ḳarşuya geçüp imdād itmekle
ʿÖmer Beg semtine bizden ola ʿavn-i müşīrānī

[302a]

12439 Rivāyetdir ki ʿĀlī naḳl ider Künh'inde bu ḥāli
Cenāb-ı ṣadr-ı aʿẓam memleket-ārā-yı ḫāḳānī

12440 O dem meʿyūs iken ḳarşu ṭarafdan farṭ-ı ġayretle
İdüp irsāl-i mā-fāte tedārük baʿż-ı merdānı

12441 Atıyla yüzdürüp nehr-i ʿaẓīme yeldirüp geçdi
Şināverlikde māhir serverān-ı ḫayl-i ʿOṣmānī

12442 Bu vech üzre mürūrı emr idince ṣadr-ı ʿālī-şān
Bilā-teʾḫīr geçdi ḳarşuya ṣadr nerre-şīrānı

12443 Şināverlikle ol serdār-ı fermān-dārıñ emrinden
Tecāvüz itmeyüp nehr-i ʿaẓīmi geçdi ol ānī

12444 Zihī ceyş-i iṭāʿat-ver cünūd-ı şāh-ı dīn-perver
Olup bu emre fermān-ber ʿazīmet ḳıldı şīrānı

12445 Teḥarruz itmeyüp ṭopdan bu deñlü gebr ü tersānıñ
Elinde ṭīġ-i ʿüryānı yaġardı tīr-i bārānī

12446 Rıżā-yı pādişāh ile reh-i dīn-i Muḥammed'de
Velāyet gösterüp meşyen ale'l-mā' ḳıldı cūyānī

12447 Bu ʿaṣrıñ āb-ı rūy-i ʿaskeri bir ṣudadır cümle
Geçerler idi dirlikden ṣuya urmazdı esbānı

12448 Eger olmazsa leb-teşne berāy-ı ḫāṭır-ı serdār
Bir içim ṣuya inmezdi ne deñlü olsa ʿaṭşānı

12449 Varınca ḳarşuya ʿasker ḳıralıñ ceyş-i menḥūsın
Perīşān itdi ḍarb-ı tīġ ile üftān u ḫīzānī

12450 Süyūf-ı ġāziyāndan her biri olmışdı rū-gerdān
Remān oldı ḫanāzīriñ sürüsi ile ḫūkānı

12451 İçinde nīm-bismil ṣayda beñzer niçe mecrūḥān
Cerāḥatle ḳalup her kūşede bī-rūḥ u bī-cānī

12452 Ḳıral-ı bed-fiʿāl encām-ı kārıñ n'oldıġın bildi
Hemān-dem iʿtirāf-ı cürm ile bā-ṣad peşīmānī

12453 Sipeh-sālār-ı refʾet-iştihārıñ ḫāk-i pāyinden
Ümīd-i ʿafv ile itmişdi istīmān-ı sulṭānī

12454 Teşebbüṣ eyleyüp dāmān-ı ʿafv-ı pādişāhīye
Virüp ol demde ḥışnı itdi taḫlīṣ-i girībānī

12455 Ḳıralıñ bir ḳarındaş-ı ḳarīn-i rezm ü perḫāşı
Ẓuhūr itmişdi anda var idi ıżrār-ı cīrānı

12456 Ḳarındaşı eger maʿdūm olsa yerine melʿūn
Olurdı şübhesiz ḳā'im maḳām-ı baġy ü ṭuġyānī

12457 Taḥaṣṣun üzre idi ḳalʿa eṭrāfında bir ḥışna
Anıñ da ḳahrı vācib oldıġın ol semtiñ aʿyānı

12458 Vezīr-i memleket-ārāya bi'l-cümle ṭuyurmaġla
Anıñ da itdiler tedmīrine ʿazm-i dilīrānī

12459 O feṭḥ ile daḫi düstūr-ı ekrem şād-kām oldı
Ne deñlü var ise küçük büyük ol ḳalʿa sükkānı

12460 Ḳarındaş-ı ḳıralı dest-beste eyleyüp fevrī
İletdiler rikāb-ı āṣafīye şaḫṣ-ı sekrānı

12461 O ḥışnı daḫi teslīm itdiler sālār-ı İslām'a
Emān-ḫˇāh olaraḳ gerden-keşān-ı ḳavm-i tersānī

[302b]

12462 Cenāb-ı ṣadr-ı aʿẓam Yayçe ḥışnın feṯḥ u tesḫīre
Teveccüh eyledi andan çoġ idi ceyş-i merdānı

12463 Ḥisār-ı üstüvār idi metānetle raṣānetle
Yapılmışdı burūc-ı āsumān-peymāsı bünyānı

12464 Ṭayanmaz himmet-i merdāna çün kim pāydār olmaz
Çekildi ol daḫi tesḫīre bā-tevfīḳ-i Sübḥānī

12465 Ne güne ḳalʿa alınsa yed-i İslām'a rezm üzre
Olurdı der-ʿaḳab taʿmīr-i ḥışnı burc u ebdānı

12466 Ḳonurdı muḳteżāsı üzre her bir ḥışna ḥarrāsı
Gerek dizdār u ḳāḍīsı gerek vālī-yi ẕī-şānı

12467 Muḥaṣṣal her ṭarafdan semt-i İslām'a vezān oldı
Nesīm-i ʿavn-i nuṣret rūzgār-ı naṣr-ı Mennānī

12468 Niẓām u intiẓāmı virilüp ser-ḥadd-i İslām'ıñ
Ḳılındı herkesiñ ḥaddince teşrīfāt-ı şāyānı

12469 Ḳıral-ı pür-ḍalāle hem ḳarındaşı o bed-ḥāle
Ne deñlü var ise gerden-keşān u nā-tüvānānı

12470 Emān-ḫˇāhān-ı dergāh-ı şeh-i devrān olmaġla
Ḳılındı her biriniñ cürmine ʿafv-ı kerīmānī

12471 Tevārīḫ ehliniñ gerçi bu yerde iḫtilāfātı
Görülmişdir velākin ekṣer-i tārīḫ-i gebrānī

12472 Bu vech üzre tevāfuḳ eylemişlerdir rivāyetde
Diyār-ı Bosna'nıñ feṯḥ olunan her ḥışn u büldānı

12473 Alındıḳda żavābıṭ yedlerinden rezmen u şulḥen
Muḳaddem ʿarż-ı İslām olunup ber-resm-i şāhānī

12474 Eger żābıṭları işrāk u küfrinden teberriyle
Olurlarsa şerefinden ḳabūl-i dīn ü īmānī

12475 Şeref-pīrā-yı İslām oldığından dīne ikrāmen
Daḫi terġīb-i İslām itmek içün ḳavm-i küfrānı

12476 Ḥükūmet itdigi manṣıbları ibḳā olunmaġla
Virirlerdi yeñiden yedlerine emr-i sulṭānī

12477 Ḳarındaşı ile Bosna ḳıralı daḫi ol eşnā
ʿAlā ḳavlin müsülmān oldı dirdi Bosna sükkānı

12478 Cenāb-ı ṣadr-ı aʿẓamdan muraḫḫaṣ olıcaḳ bunlar
Şeh-i kişver-güşāya vardılar üftān u ḫīzānī

12479 Olunca her biri pā-būs-ı ṣad iclāl-i meʾnūsı
Bu ebyāt ile oldı şehriyāriñ menḳabet-ḫᵛānı

Tażmīn-i Ebyāt-ı ʿĀlī-yi Süḫan-Perver

12480 Müzeyyen oldı şerʿ-i Aḥmed ile milket-i İslām
Murād üzre alındı pādişāhım Bosna büldānı

12481 Cenāb-ı Ḥaḳḳ'a ṣad ḥamd ü ṣenā vü minnet olsun kim
Fütūḥātıñla vüsʿat buldı şimdi mülk-i ʿOṯmānī

12482 Şeh-i bende-nüvāz olduḳda ol ḥāletle ḫāṭır-sāz
O demde istimāletle ḳılup teşrīf-i şāyānī

[303a]

12483 Livā'-i Hersek'i her bir segi taḫrīb itmişdi
İdüp her bir begi ol memleketde baġy ü ṭuġyānī

12484 Anı feṯḥ itmege şāh-ı cihān meʾmūr ḳılmaġla
Mużāfātıyla oldı ol yeriñ teshīr-i āsānı

12485 Bu ḥāli Bosna'da Hersek'de sākin ḳavm-i aʿdādan
Niçe müfsid-ḍalāl-āyīn olan mīrān-ı nīrānī

12486 Temāşā eyledikde cürm-i sābıḳdan nükūl itdi
Ümīd-i ʿafv ile itmişdi istīmān-ı ḫızlānī

12487 Rikāb-ı kām-yāb-ı Ḥażret-i Maḥmūd Paşa'ya
Gelüp yüz sürdi çendīn mīri bā-ṣad ʿöẕr-ḫᵛāhānī

12488 Refāḳāt ʿizzetiyle her biri ʿarż-ı merām itdi
Maʿiyyet itmege olduḳlarında kām-cūyānī

12489 Şefāʿatle der-i devlet-meʾāb-ı pādişāhīden
Virildi her birine rütbe-i şāyān-ı mīrānī

12490 Memālikden birer miḳdār manṣıbla bekām oldı
Zihī ʿiṣyān-ı mīrānī zihī elṭāf-ı şāhānī

ʿĀlī-yi Gevher-Niṣār

12491 Ḥüsām-ı ḳahr-ı Maḥmūdī ile tīr-i Muḥammed Ḫān
Bi-nūr-ı şerʿ-i pāk-i Muṣṭafā aḳṭār-ı ekvānı

12492 Münevver eyledi ednās-ı çirk-i şirk-i aʿdādan
Niçe ẓulmet-serāyı nūr-ı Aḥmed ḳıldı nūrānī

12493 Livāʾ-i Bosnaʾya hem Hersekʾe taʿyīn olunmışdı
Birer mīr-i livā ile birer ḳāḍī-yi ẕī-şānī

12494 Sipāhī vü zaʿīm erbāb-ı timar ile çavuşān
Meʿādin üzre daḫi naṣb olunmışdı emīnānı

12495 Zer u sīm āhen ü mis lāceverd erzīz hem zībaḳ
Cemīʿ-i maʿdeniyyāt anda ḫāṣıldır ileʾl-ānī

12496 Diyār-ı Bosnaʾyı kān-ı ġanīmet ḫalḳ idüp Bārī
Kerem kānı olan ʿOṩmāniyāna virdi Ḥakk anı

12497 Şeh-i kişver-güşā iḳlīm-ārā Ḥażret-i Fātiḥ
Teveccüh itdi pāy-i taḫta bā-iclāl-i şāhānī

eṩ-Ṣāmin ʿAşer min-Vāḳıʿāti Ḫażretiʾs-Sulṭāniʾl-Ekber

12498 Ḥavādiṩden olup on sekizinci ʿahd-i Fātiḥʾde
Yazar Künh içre ʿĀlī anı ber-tafṣīl-i ʿunvānī

12499 Bütün tārīḫ-i ʿOṩmānīʾde ʿunvānı yazılmışdır
Selāṭīn-i selefden ʿadd idüp āl-i Ḳaramanʾı

12500 Ne vech üzre ẓuhūr itmiş ne resme pādişāh olmış
Ne cānibde olur fermān-revā-yı taḫt-ı sulṭānī

12501 Mülūk-i sālife ẕikrinde bālāda yazılmışdı
Ḳaraman-oġlıʾnıñ ʿOṩmāniyāna baġy ü ṭuġyānı

12502 ʿAdāvet eskidir anlarda ẕikri geçdi icmālen
O ḳavmiñ itdigin itmezdi küffārıñ ḳıralānı

12503 Güseste olmadı mābeynden hīç rişte-i ʿudvān
Nifāḳ u kiẕb ile mecbūledir ʿırḳ-ı Ḳaramanī

[303b]

Evvel-i Ẓuhūr-ı Evlād-ı Ḳaramanī der-Mülk-i Yūnānī

12504 Yüz altmış yıl ḳadar devletleri bulmışdı istiḳrār
Velākin rūy-i rāḥat görmedi ol mülküñ aʿyānı

12505 Bütün ḫarran faḫren ile imrār itdi evḳātın
Reẕāletle dönerdi her biriniñ cām-ı devrānı

12506 Niṭāḳ-ı rāḥatın bir şeb miyāndan çözmedi ḳaṭʿā
İderdi her biri şaḳḳu'l-ʿaṣā-yı müslimānānī

12507 Ẓuhūr-ı devlet-i pā-der-rikābı şöyle olmışdı
Yazar künhiyle ʿĀlī ol gürūhuñ bed' ü pāyānı

12508 Mülūk-i āl-i Selçuḳī'den ol Sulṭān Ġıyāṣüddīn
Selāṭīn-i ḳadīmiñ nuḫbe-i memdūḥu'l-aḳrānı

12509 Şehinşāh olmış idi taḫt-gāh-ı mülk-i Yūnān'a
Şehīd itdikde anı ẓulm ile kendi ġulāmānı

12510 Niçe yıl oldı ḫālī ol vilāyet pādişāhāndan
Ḳalup bī-behre-i vālī ṭaġıldı mīr-i mīrānı

12511 Reʿāyā iltimāsı ile Muḫliṣ nām bir paşa
Olup alt'ay ḳadar hem şeyḫ hem sulṭān-ı Yūnānī

12512 Velākin ṣoñralarda salṭanatdan itdi istiʿfā
Gelüp babası Şeyḫ İlyās'a ol paşa-yı ḥaḳḳānī

12513 ʿAlā ḳavlin anıñ ṣūfīlerinden Şeyḫ Nūreddīn
Ki ʿaṣrında olup ser-defter-i aḳṭāb-ı Rabbānī

12514 Ḳaraman nāmına bir zīrek oġlı var idi şeyḫiñ
O dem beş yaşına girmişdi anıñ sinn-i devrānı

12515 Anı ilhām-ı Rabbānī ile iclās-ı taḫt itdi
Niçe yıl oldı maḫdūm-ı mükerrem şāh-ı Yūnānī

12516 Mülūk-i āl-i ʿOṣmān leşker-i küffār ile her ān
Cihād üzre olup ḳılmadılar Yūnān'a cūyānī

12517 Bir-iki ḳarn sebḳat eyleyüp ber-vech-i istiḳlāl
Cenāb-ı şeyḫ neslinden idi Yūnān sulṭānı

12518 Maḥabbet-nāme itḥāf-ı hedāyā iki cānibden
Tevārüd üzre idi dā'imā ber-resm-i ḫullānī

12519 Bu ḥāletle geçüp mābeynden vāfir zamān āḫir
Şu hengāma irişdi bu sipihriñ vaż'-ı devrānı

12520 Ḳaraman ülkesi naḳl eyleyüp evlād-ı Muḫliṣ'dan
ʿAlā'eddīn Beg'e tevrīṣ ile bā-emr-i Rabbānī

12521 ʿAlā'eddīn'iñ istīlā-yı istiʿlāsı semtinden
Cenāb-ı Yıldırım Ḫān üzre vāḳiʿ oldı ʿiṣyānı

12522 Kişi miḳdār ü miṣvārın ʿayār-ı vaż' u eṭvārın
Gözetmek lāzım iken ṣaymayup ḫüsrān-ı pāyānı

12523 Tükenmiş āb u dāne nā-gehānī ṭutdurup bir gün
Cezāsın ḳatl ile tertīb idüp raḥmet bula cānı

12524 Bu eṣnāda Muḥammed nām oġlı nā-bedīd oldı
Şikāyet itmege varup bulup Timur-ı Gürgan'ı

Reften-i Mīr-i Ṣāḥib-Şurūr be-Cānib-i Timur-ı Manṣūr

[304a]

12525 Ne didiyse didi ol ẓālim-i bed-kār Timur'a
Yekūnın söyleyüp aldı cevāb-ı kāne mā-kānı

12526 Bilür iş ṣāḥibi işin anı bir kimseden ṣormaz
İşinde müstaḳildir eylemez emrinde keslānī

12527 Ḳudūm itdikde Rūm'a Yıldırım Ḫān ile Timur'uñ
Miyānda her ne kim vāḳiʿ olan bā-emr-i Sübḥānī

12528 ʿAdālet ḳaṣd idüp her ülkeniñ ḥükkām-ı dīrīnin
Teġallüb üzre iken ʿadl ile ibkā-yı mā-kānī

12529 Miyān-ı āl-i Çengizīde gūyā farż imiş ki'tdi
ʿAlā'eddīn Beg oġlın itdi sulṭān-ı Ḳaramanī

12530 Egerçi naṣb-ı Timur ile şāh oldı Muḥammed Beg
Velākin ṭurmadı tek başına cemʿ itdi düzdānı

12531 Bir alay çift-bozan etrāk-ı bī-idrāk ile bir bir
Eküp toḫm-ı şaḳāvet eyledi inbāt-ı ṭuġyānī

12532 Benī-nevʿi içinde kendüsi nā-cins olmaġla
Mecālisde anı bedlikle faṣl eylerdi yārānı

12533 Şenāʿatle şeḳāvetden ferāġat itmeyüp āḫir
Anı tedmīre vardı iki sulṭān-ı cihān-bānī

12534 Birisi Bāyezīd Ḫān birisi Sulṭān Muḥammed Ḫān
İkisi daḫi birden eyledi ılġar-ı merdānī

12535 Egerçi kendüsi ḥayyen giriftār-ı dimār oldı
Velākin Muṣṭafā nāmında oġlı buldı fıḳdānı

12536 Muḳaddem naḳl-i ʿĀlī üzre babası gibi oġlan
Maʿiyyetle esīr oldı olup tedmīre erzānī

12537 Muḥammed Ḫān ġāyet şefḳat ü raḥm üzre olmaġla
Ol eṣnālarda Timur Ḫān gibi bī-raḥm-i Gürganī

12538 Bir āḫer oġlı ile aḫż idüp babasını birden
Ḳatilden ʿafv idüp ḳoy-virdiginden öyle bir cānı

12539 Muḥammed Ḫān daḫi ʿafv eyleyüp ikisini birden
Birer semmūr ilbās eyledi ber-resm-i şāhānī

12540 Cemīʿan ʿafv idüp her biriniñ cürm ü ḫaṭāyāsın
Mücedded ʿahd ile ibḳā idüp mülk-i Ḳaraman'ı

12541 Serīʿan taḫt-gāh-ı mülkine irsāl itmişdi
Ṣafā-yı ʿayş ile itdi idāre cām-ı devrānı

12542 Serīr-i salṭanat maḫdūmına yaʿnī Murād Ḫān'a
Sezā olduḳda tevrīṯ ile bā-taḳdīr-i Rabbānī

12543 Yine tek ṭurmayup ʿahd-i Murād Ḫānī de öyle
İsā'et eyledi artardı belki baġy ü ṭuġyānı

12544 Küçük Şehzāde Sulṭān Muṣṭafā kim geçdi bālāda
Ḳarındaşı idi Sulṭān Murād'ıñ tendeki cānı

12545 Ayırdı birbirinden körpe ḳuzı gibi ḳoyından
Cüdā itdirdi ḥayfā öyle bir maʿṣūm-ı ẕī-şānı

12546 Giderken Rūmili'ye yarı yoldan döndi dir rāvī
Niẓām-ı mülk içün olmışdı maḳtūl-i Murād Ḫānī

12547 Ḳaraman-oġlı anı şöyle iḍlāl itdi melʿūn kim
O ṭıflı devlete taḥrīk ile itdirdi ʿiṣyānı

12548 Ne yerde var ise müfsid vücūdın maḥv ide Allāh
Vire cennetde ol maẓlūma ecrin taḫt-ı rıḍvānī

[304b]

Taḥrīk-i Muḥammed Beg ez-Baʿż-ı Emīrān ve Nifāḳ-ı Ḫʿīşān

12549 Muḳaddem ẕikri sebḳ itmişdi kim Sulṭān Murād Ḫān'a
Ḥamīd u Menteşe Aydın u Ṣarḫan mīr-i mīrānı

12550 Gücenmişler idi birḳaç umūr-ı pādişāhīde
Metānet bulmış idi her ṭarafdan buġż-ı nefsānī

12551 Muḥammed Beg ḳamusın yanına taḥrīk içün aldı
Mefāsid ögretüp ḳılmışdı ıżrār-ı Murād Ḫānī

12552 Murād Ḫān Rūmili'de bulınup perḫāş-ı aʿdāda
İderken zümre-i küffār ile ġazv-i dilīrānī

12553 Hemān "Furṣat ġanīmetdir" diyüp niçe ʿasākirle
Varup ḥaṣr itdi Anṭāḳıyye'yi ḫān-ı Ḳaramanī

12554 Rivāyetdir ki Anṭāliyye idi varılan ḳalʿa
Sehivdir belki nāsiḫden ḫaṭāya vardır imkānı

12555 Biri birine aḳreb oldıġıyçün lafẓ u imlāsı
Muṣaḥḥaḥ olmadı bālāda daḫi ism ü ʿunvānı

12556 Hele ḳable'l-fetiḥ bir ṭop-ı düşmen-kūb atıldıḳda
Derūn-ı ḳalʿa-i manṣūreden bā-iẕn-i Rabbānī

12557 Doḳunup güllesi cism-i Ḳaramanī-i melʿūna
İṣābetdir ki pāre pāre oldı sivişüp cānı

12558 Bu deñlü melʿanetle oġlı İbrāhīm Beg ṣoñra
Bir āḫer ḳardaşıyla ol iki bī-ʿār-ı dihḳānī

12559 Yine dergāh-ı ʿālīye gelüp bizler bu dergāhıñ
Ḳuluyuz diyü cürm-i vālidi kelb-i Ḳaramanī

12560 Öñüp ḫurrem mürüvvet olacaḳ ʿafvın recā itdi
Muʿāteb olması vācib iken tenzīh-i dāmānı

12561 Daḫi eşnaʿ iken yüzlenmedi babasınıñ cürmi
Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Murād ol merḥamet kānı

12562 Teġāfül eyleyüp iẓhār-ı luṭf-ı bī-şumār itdi
ʿİnāyet itdi babası yerin mülk-i Ḳaramanī

12563 Aña beglerbegilik virdiler sā'ir ḳarındaşlar
Zeʿāmetlerle oldı maẓhar-ı luṭf-i ḫıdīvānī

12564 Zamān geçdikde oldı her birisi devlete ʿāṣī
İdüp çün nehr-i ʿAṣī her yere iẓhār-ı ṭuġyānī

12565 Yine Sulṭān Murād Rūmili esfārın iderlerken
Biraz leşker çeküp Begşehri'ne itmişdi ḫüsrānī

12566 Yed-i ẓulm ile alup ḳalʿasın toḫm-ı fiten ṣaçdı
Arāżīsinde itdi ḥāṣılı enbāt-ı ʿudvānī

12567 Vaḫīmu'l-ʿāḳıbe oldıġını idrāk itdikde
Günāhı ʿafvına Ḥamza Efendi ḫibr-i devrānī

12568 Sefāretle serīʿan gönderüp Sulṭān Murād Ḫān'a
Anıñ gibi ʿazīz itdikde istiġfār-ı ʿiṣyānī

12569 Yine cürm-i şenīʿi ʿafv-ı sulṭāna ḳarīn oldı
Mükāfātın idüp ʿaksiyle ber-resm-i kerīmānī

[305a]

Der-Beyān-ı Fesādāt-ı Āl-i Ḳaramanī

12570 Yine Rūmili'ye gitmişdi tertīb-i sipāh üzre
Şeh-i kişver-güşā ol pādīşāh-ı mülk-i ʿOṯmānī

12571 Hemān "Furṣat ġanīmetdir" diyüp de'b-i ḳadīm üzre
İsā'et itmege başladı ḫālī buldı meydānı

12572 ʿUluvv-i baḫtına maġrūr olup ol bāhirü'l-ḫıẕlān
İdüp bāṭıl taṣavvur cemʿ idüp evbāş-ı düzdānı

12573 Gelüp sürʿatle Beg-bāzār'ı şehrin eyledi vīrān
Döküp hāk-i siyāha ḫūn-ı gül-gūn-ı müsülmānı

12574 Fesādāt-ı ʿaẓīminden birisi de bu olmışdır
Murād Ḫan oġlına virdikde ṭavʿan taḫt-ı sulṭānı

12575 Muḳaddem gerçi tafṣīl üzre ẕikri sebḳat itmişdir
Virir tekrār-ı īrādı egerçi ḳalbe keslānī

12576 Ṣaded ẕikrinde āḫir evvele rabṭ-ı tenāsübde
Gül ü şekker gibi şīrīn olunca şehd-i ʿunvānı

12577 Yazar Künh'inde ʿĀlī şöyle kim ol müfsid ü bāġī
Ḳaraman-oġlı melʿūnı yazup bir nāme sirrānī

12578 Ḳıral-ı Engürüs'e yaʿni ol bed-nām u menḥūsa
Görünüp ṣūret-i ḥaḳdan idüp iẓhār-ı buṭlānī

12579 Dimişdi nāmesinde ḫāliyā Sulṭān Murād Ḫān kim
Burusa taḫt-gāhında serīr-ārā-yı sulṭānī

12580 Dimāġı oldı muḫtel kendi pīr-i nā-tüvān oldı
Veliyyü'l-ʿahd idüp on iki yaşında bir oġlanı

12581 Oturdup taḫtına kendüsi mīr-i Maġnisa oldı
Hemān "Furṣāt ġanīmetdir" diyüp iḍlāl idüp anı

12582 Ḳıral-ı sebʿayı taḥrīk içün mekr eyledi melʿūn
Aradan refʿ idi maḳṣūdı nām-ı āl-i ʿOṯmān'ı

12583 Daḫi çoḳ melʿanet yazmışdı ʿunvānında mektūbuñ
Mürūr itmişdi bālāda bütün tafṣīl-i ʿunvānı

12584 Bu minvāl üzre taḥrīk itmesi Rūmili semtinde
Sebeb olmaġla ġārāt itdiler māl-ı müsülmānı

12585 Anıñ bu defʿa ḥaḳḳından gelinmek daḫi defterden
Silinmek vācib iken ism u resm-i cism ü ʿudvānı

12586 Ḳażārā ḫˇāḫer-i saʿd-aḫteri Sulṭān Murād Ḫān'ıñ
Anıñ taḫt-ı nikāḥındaydı bā-taḳdīr-i Rabbānī

12587 Şefāʿat eyleyüp hemşīresi ʿafv-ı ḫaṭāyāsın
Çekildi ṣaḥf-ı ṣafḥ-ı baġyine ḫaṭṭ-ı ḫıdīvānī

12588 Eger itdikleri cürm ü ḫabāʾiṯ ḳavm-i mezbūruñ
Yazılsa mū-be-mū biñde biriniñ yoḳdur imkānı

12589 Anıñçün ḳaṭʿ-ı bīḫ-i neslini ḳaṣd eyleyüp ṣoñra
Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ kesdi bā-tevfīḳ-i Raḥmānī

12590 Sekiz yüz yetmiş üçde dūdmānı söndi melʿūnuñ
Şerār-ı ẓulmi iḥrāḳ eylemişken cümle ekvānı

12591 Bu vech üzre yazarlar inḳırāż-ı nesl-i bed-aṣlın
Ḫudā tā ḥaşre dek dāʾim ide bu āl-i ʿOṯmān'ı

Der-Vaṣf-ı Eyālet-i Ḳaraman u Yūnān

[305b]

12592 Şu vech üzre yazıldı vaṣfı Yūnān u Karaman'ıñ
Anı süsʿatle tavṣīf eyleyen tārīḫ-i ʿOṯmānī

12593 Ḳaraman dinilen birḳaç muʿaẓẓam şehrdir ḥālā
Felāṭūn'dan beri dirlerdi aña mülk-i Yūnānī

12594 Yazar Künh içre ʿĀlī mülk-i Yūnān arż-ı vāsiʿdir
Anıñ Aḳşehr ü Ḳonya Nigde'dir eşrāf-ı büldānı

12595 Daḫi Lārende ile Aḳsarāy ol mülke tābiʿdir
Velākin Ḳonya dirler taḫt-gāh-ı mülk-i Yūnānī

12596 Der ü dervāzesinde evliyāu'llāh medfūndur
Ricālu'llāh ḳabri eylemişdir şehri nūrānī

12597 Ḫuṣūṣā ʿārif-i billāh olan aḳṭāb-ı kümmelden
Cenāb-ı Mevlevī yaʿnī Celāleddīn-i Rabbānī

12598 Eb-i mācidleri sulṭān-ı ʿālī-şān u Ṣadreddīn
Ḫüsāmüddīn u Tebrīzī ki Şemseddīn ʿunvānı

12599 Meʿālim ṣāḥibi muḥyi's-sünen ʿallāme-i devrān
Daḫi burhān-ı dīn hem būsitān-ı ʿilm u ʿirfānī

12600 Felāṭūn-i ḥaḳīḳat-perverān u maẓhar-ı ḥikmet
Niçe aña muʿādil vāḳıf-ı esrār-ı Sübḥānī

12601 Anıñ gibi eyālet Ḫażret-i Mevlā'ya ṣad minnet
Sezā-vār olmayup ol mülke evlād-ı Ḳaramanī

12602 Meẓālimle ḥıyānet itdigiyçün nezʿ olunmaġla
Ḫudā şāyeste gördi fetḥine evlād-ı ʿOṯmān'ı

12603 Zamān-ı Ḫażret-i Sulṭān Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ'de
Ḫamīd u Germiyān Menteş ile Aydın emīrānı

12604 Daḫi Ṣaruḫan-oġlı başḳa başḳa mülk-i Yūnān'a
Heves-nāk oldılar tesḫīre bā-saʿy-i dilīrānī

12605 Velākin olmadı hīç biriniñ āġūş-ı tedbīri
Miyān-ı nev-ʿarūs-ı fetḥine teysīr-i Mennānī

12606 Yüz altmış yıl ḳadar rām oldı evlād-ı Ḳaraman'a
Yine cebīn iẓhār ider idi pādişāhānı

12607 Müverriḫ Monla İdrīs ḳavli üzre cümleden ṣoñra
Bu vech üzre muḳarrerdir o ḳavmiñ rezm-i ʿudvānı

12608 Nifāḳ u buġżdan ḫālī degildi āl-i ʿOṯmān'a
Şerār-ı fitneden ḳurtulmadı kānūn-ı mīrānī

12609 Biri dostluḳ yüzinden devlet-i evlād-ı ʿOṯmān'a
Teşekkür itse āḫir kīn idüp eylerdi küfrānı

12610 Biri rūy-i tevāżuʿ gösterirse ġayri istikbār
Biri medḥ itse ġayrīsi iderdi ẕemm-i ṭuġyānī

12611 Anıñçün bulmadı devletleri teʾbīd ü istiḳrār
Ḫırāṣ-ı cān ile devr eyledi eyyām-ı devrānı

12612 Sekiz yüz sālini altmış sekiz yıl geçdi dir rāvī
Ḳaraman-oġlı İbrāhīm Beg ol mīr-i mīrānī

12613 Vücūdı mülkini rūḥ-ı ṭabīʿīden berī ḳıldı
Mucīb oldı gelince daʿvet-i lebbeyk fermānı

[306a]

Vefāt-ı Ḳaraman-oġlı İbrāhīm Beg

12614 Güẕer-gāh-ı fenāda maʿber-i nāsūtı geçdikde
Üç evlādı ḳalup ḳāʾim-maḳām-ı baġy ü ṭuġyānī

12615 Biri İsḥaḳ Beg birisi ʿammi-zāde-i sulṭān
Üçünci Pīr Aḥmed Beg idi ʿunvān-ı mīrānı

12616 ʿAlā ḳavlin ikinci oġlınıñ Ḳāsım idi ismi
Nifāḳa māʾil idi biʾṭ-ṭabiʿ sevmezdi iḫvānı

12617 Ḳamunuñ ekberi İsḥaḳ bed-aḫlāḳ idi dirler
Fesādātında İbrāhīm Beg'e var idi rücḥānı[1]

12618 ʿAcūluʾṭ-ṭabʿ idi babası gibi Aḳḳoyunlı'dan
Ḥasan Beg cānibinden itdi istimdād-ı cīrānī

12619 Bıraġup dergeh-i Mevlāʾyı ġayre ilticā itdi
Cehālet ile oldı reh-neverd-i baġy ü ḫıẕlānī

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

12620 İkinc'oġlı kim ʿammizāde Ḳāsım oldı çün nāmı
Üçünci Pīr Aḥmed Beg idi meşhūr ʿunvānı

12621 Velākin Pīr Aḥmed sāde-dil bir nev-cevān idi
Sedād-ı ʿaḳl u rüşdinden Ḫudā tevfīḳ idüp anı

12622 Cenāb-ı şehriyāre ilticā vü intisāb itdi
İṣābet itdi dirlerdi aña etbāʿ-ı sulṭānī

12623 Emīr İsḥaḳ çün bir mīr-i bed-aḫlāḳ idi dirler
Murād itmişdi kim mevrūṯ milkinde kemā-kānī

12624 Ola babası İbrāhīm Beg gibi Ḳaraman'da
Teselṭan eyleyüp fermān-revā-yı mülk-i Yūnān'ı

12625 Bu fikr ile bir alay bed-gümān Türkmān-ı bī-dīni
Daḫi ol Aḳḳoyunlı fırḳasından aç gürgānı

12626 Başında cemʿ idüp aġnāmını cümle reʿāyānıñ
Ġanīmetdir diyüp emvāl ü erzāḳ-ı faḳīrānı

12627 Çalup çarpup yedirdi anlara ṣayd u şikār-āsā
Bir alay aç uyuz ḳavm-i segānıñ oldı iskānı

12628 Devābb-ı mā-melek her ne mevāşī vü behāyīmden
Ne buldıysa getürdi besledi çün kelb-i ṣavlānī

12629 Reʿāyā vü berāyā şöyle kim ḳarma ḳarış oldı
İt issin bilmeden ḳalmışdı dir mīrān u aʿvānı

12630 Ḳarındaş-ı ṣaġīri yaʿni Pīr Aḥmed Beg'iñ anda
Bir oynı çıḳdı kim tecsīr ider sükkān-ı büldānı

12631 O demde Ḥamza Beg vālī-yi Anṭāḳıyye olmaġla
Varup Pīr Aḥmed aña naḳl idüp aḥvāl-i devrānı

12632 İṣābet itdi maḥrem eyledi esrāra pür olsun
Kemāl-i ittiḥādinden biri cismi biri cānı

12633 Refāḳatle çıḳardı Mīr İsḥaḳ'ı vilāyetden
Sürüsiyle içerden sürdiler aḫlāṭ-ı Türkmān'ı

12634 Ḥakīmāne güzel tedbīr olunmışdı suhūletle
Bulunmazdı ʿilācı olmasa ishāl-i buhrānı

12635 Reʿāyā cümle rū-gerdān idi tārāc-ı Türkmān'dan
O rütbe her biri İsḥāḳ'ıñ olmışdı be-ġayẓānı

[306b]

Ẓuhūr-ı Pīr Aḥmed Beg Baʿd-ez Vefāt-ı Pedereş

12636 Şīşe ṣancardı ol dem destine girse reʿāyānıñ
Kebāb itmişdi zīrā baġrını ol mīr-i nīrānī

12637 Reʿāyā ile yek-dil yek-cihet olmaġla Pīr Aḥmed
Anı ḳorḳutdı ḫavf-ı tīġ-i ḳahr-ı ḳahramānānī

12638 O yerden ḳaldırup ehl ü ʿiyālin cümle emvālin
Silifke ḥışnına vaż' eyleyüp kendi şitābānī

12639 Ḥasan Beg semtine ḳaçdı diyār-ı Āmid'e vardı
Yine tekrār andan itdi istiẓhār-ı mīrānī

12640 Ḳo andan Mīr İsḥaḳ ilticā itsün bu cānibden
İşit sen mācerā-yı sākinān-ı semt-i Yūnān'ı

12641 Bu minvāl üzre geçdi Pīr Aḥmed taḫt-ı mevrūṯa
Ṣebāt üzre olup fermān-revā-yı taḫt-ı sulṭānī

12642 Cenāb-ı Ḥamza Beg kim kendiniñ iclāsı emrinde
Ṣadāḳatle muʿīni vālī-i ẕī-şān-ı ʿOṯmānī

12643 Maʿiyyetle gelenler ricʿate itdikde istīẕān
ʿAṭāyā-yı seniyye niçe teşrīfāt-ı şāyānī

12644 Olunmışdı tedārük ḥāżır u āmāde olmaġla
Dem-i ruḫṣatda inʿām itdi bā-ṣad ʿöẕr-ḫᵛāhānī

12645 Mürūr itmişdi ẕikri ānifen Pīr Aḥmed-i dānā
Muḳaddem eylemişdi ilticā-yı āl-i ʿOṯmānī

12646 Cenāb-ı şehriyāriñ himmet-i vālāsı żımnında
Ḳılınmışdı müheyyā tuḥfeler şāyān-ı şāhānī

12647 Muḳaddem ol tuḥaf itḥāf olundı ḫāk-i dergāha
Memālikden virildi ʿöẕr ile bir niçe büldānı

12648 Bu vech üzre edāsı ḫoş gelüp ṭabʿ-ı hümāyūna
Refāh-ı ḥālle ṣadrında ṭurdı nice ezmānī

12649 Nifāḳ üzre idi Ḳāsım Beg'iñ çün ṭabʿ-ı mecbūli
Düşürdi birbirine ikisin ber-reşk-i iḫvānī

12650 Bu üç iḫvān-ı mīrān her biri nā-mihribānlıḳla
İderdi birbirine dā'imā ıżrār u ʿudvānī

12651 Biri birine sell-i seyf olup lā-yenḳaṭıʿ bunlar
O yüzden eylemişler idi kaṭʿ-ı raḥm-i ḫᵛīşānī

12652 Bütün terk itdi sükkān-ı memālik rāḥatın ekṣer
Çekilüp gitdiler āḫer yere terk idüp evṭānı

12653 Temāşā eyleyen maʿmūre-i Yūnān içün dirdi
Ḫarāb itmiş yazıḳ Timur Ḫān Çengiz aʿvānı

12654 Bu minvāl üzre dört yıl Pīr Aḥmed pādişāh oldı
Olup fermān-revā-yı dād-gār-ı mülk-i Yūnānī

12655 Nümāyān olmış idi nīk nāmı sā'ire nisbet
Sekiz yüz yetmiş üç sāle varup tārīḫ-i devrānı

12656 Mürūr-ı dehr ile ḥākimleri azdırdılar dādın
Anı gördi ġurūra başladı şeyṭān aʿvānı

Ḳāle'llāhu Teʿālā: [1]﴿لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتّٰى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾
[307a]

12657 Olup mest-i ġurūr u kibriyā aʿvānı bi'l-cümle
Teferʿan eylemekle itdiler iẓhār-ı ṭuġyānī

12658 Ḳaraman rū-siyāhānıyla yek-dil yek-cihet oldı
İdüp bir tīre şebde nā-gehānī kār-ı düzdānī

1 "İnsanlar kendi nefislerindeki (iyi) vasıfları değiştirmedikleri sürece Allah da onları (kötülük ve azapla) değiştirmez." Raʿd 13/11. āyetten nākıs iktibas.

12659 Eger kendi eger etbāʿı taġyīr itdi evżāʿın
ʿAdālet eyleyenler itdiler ẓulm-i firāvānī

12660 Şebiḫūn niyyetiyle vardılar bir ḳalʿanıñ ḥalḳın
İḥāṭa eyleyüp ḥaṣr itdiler ṭūlāni ʿarżānī

12661 Der-i devlet-medārıñ bendegānından iken cümle
Şebiḫūn üzre oldı ḳahre maẓhar ḳalʿa sükkānı

12662 Taḥaṣṣun üzre olan nerre-şīrān ḳalʿadan çıḳdı
İzāle ḳaṣd idüp cevf-i leyilde ehl-i ʿiṣyānı

12663 O rütbe rezm ü perḫāş itdiler kim iki cānibden
Şuʿāʿ-ı tīġ ile rūşen olurdı leyl-i ẓulmānī

12664 Revān oldı egerçi her ṭarafdan ḫūn-ı seyyāle
Yüzin döndürmedi aṣlā ḳılıçdan ḳalʿa merdānı

12665 ʿAcizden tersine döndi girü ṣad şerm u ḫacletle
Ḳudurmış kelbe dönüp ḫırlaşup itdi gürīzānī

12666 Velākin bir-iki gün ṣoñra gūyā ḳaṣd-ı mā-fāte
Mükāfāta varup Lārende'ye kelb-i Ḳaramanī

12667 Bir-iki ʿāciz ü miskīne anda dest-res buldı
Biraz ol bī-kesāna itdiler īṣāl-i ḫüsrānī

12668 Bu işden māʿadā bir kimse ol ḳavmiñ gezendiyle
Tekeddür bulmadı kendi gezindi buldı ḫıẓlānı

﴿دُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ﴾[2] ﴿وَيُقْذَفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ﴾[3]

12669 Bir işe olmayup ḳādir ḳamusı ḫā'ib u ḫāsir
Ne semte ʿazm olundıysa bulup ye's üzre ḥırmānī

12670 Hezīmetle dönerler idi ricʿ-i ḳahḳarī ammā
Lisān-ı ḥāl ile tīġ ü sinān-ı ḳavm-i ṭuġyānī

2 "Büyük bir kovulma ile şiddetli bir azap onlar içindir." Sāffāt 37/9.
3 "Her taraftan atılırlar…" Sāffāt 37/8. āyetten nākıs iktibas.

12671 İṭāle eyleyüp āteş-feşān hezl ü müzāḥāne
“Ne bu rüsvāylıḳ” dirlerdi bā-inṭāḳ-ı Rabbānī

12672 Bu minvāl üzre ıżrār u isā’et sürdi bunlarda
Ṭuyuldı ʿāḳıbet ışrār-ı baġy u taġy-i edyānī

12673 Arada Mīr Ḳāsım bir ṭarafdan ṭarh u nekr ile
Ḳomaz elden nifāḳ u ġamzını ber-resm-i ḫullānī

12674 Ḫavāṣṣ-ı pādişāhīden olan baʿż-ı nevāḥīde
Birāderler miyānında geçen aḥvāl-i devrānı

12675 Cenāb-ı şehriyār-i rāst-bīne doġrıdan doġrı
Nifāḳ eylerdi kec-revliklerin gāhī ḫulūṣānī

12676 Taḥammülden ḳalup āḫir Ḳaramanīleriñ ẓulmi
Vezīrāndan birisi oldı taʿyīn-i ḫıdīvānī

12677 Ḫavāṣṣ-ı Enderūn-ı pādişāhīde olup perver
Egerçi Rūm idi aṣlı Muḥammed nām-ı ẕī-şānı

[307b]

Taʿyīn-i Rūm Muḥammed Paşa ber-Mīr-i Ḳaraman-oġlı

12678 Sarāy-ı pādişāhīde vezāretle çerāġ oldı
Virildi ṣavb-ı devletden añа terfīʿ-i ʿunvānī

12679 Vezīrān içre ḳadri ber-ter oldı ʿahd-i Fātiḥ’de
Mehāmm-ı devlete ez-cān u dil itmekle pūyānī

12680 Anaṭolı vü Rūmili’de müşkil iş ẓuhūr itse
O emre ḳullanurdı anı ʿaṣrıñ pādişāhānı

12681 Ḳaramanīleriñ de defʿ-i ẓulmi ḳahr u tedmīri
Añа tefvīż olundı ol zamān bā-emr-i sulṭānī

12682 Anaṭolı’da ser-ʿasker olup teftīş nāmıyla
Murādı üzre cemʿ itdi dilīrān u emīrānı

12683 Niçe kişver-güşā merdān ile semt-i Ḳaraman’a
ʿAzīmet eylemişdi ol dilīr-i kār-dānānı

12684 Ṭuġātıñ ekṣeri ol zümre-i güm-rāh u bed-ḫᵛāhān
O dem maḥṣūr idüp Lārende-i mülk-i Ḳaraman'ı

12685 Şu dem irişdiler kim ḳalʿayı tesḫīr üzreyken
Hemān bir berḳ-ı ḫāṭıf gibi irdi yardı meydānı

12686 Yanında ceyşi daḫi rīḥ-i ʿāṣıf gibi girişdi
Ḫas ü ḫāşāk idi yıḳdı o dem aṣḥāb-ı ṭuġyānı

12687 El ayaḳ yonḳa gibi fırlayup şemşīr-i merdāndan
Keser tīġ u teber balta ḳadar aḫşāb-ı ebdānı

12688 Bürīde kelleniñ miḳdārını Allāh'dan ġayri
Berīde ötede kim ʿadd ider yoḳ ḥadd ü pāyānı

12689 Beḳāyā-yı süyūf-ı ġāziyāndan ṣaġ ḳalmışlar
Muḳāvim olmaġa fikr itdiler kim yoḳdur imkānı

12690 Ṭaş-ili nāmına bir ḥışn-ı sengistāna cān atdı
Taḥaṣṣun eylemişdi ehl-i ṭuġyānıñ dilīrānı

12691 Raṣānetle yapılmış ḳalʿa-i sengīn olmaġla
Şerār-efşān olurdı ṭopdan ol ḳavim-i nīrānī

12692 Şerār-ı fitneyi işʿāl iderdi yine ḥışn içre
Biraz zaḥmet çekildi aḫzına çendīn ezmānī

12693 Müfīd olmadı encāmında ḥışnı virdiler ammā
Cünūd-ı ġāziyānıñ daḫi vāfirdir şehīdānı

12694 Perīşān eyleyüp Lārende'den iḫrāc itdikde
O serdār-ı muʿaẓẓam ḳavm-i eşrār-ı Ḳaraman'ı

12695 Biraz taḳlīl-i ʿasker eyleyüp baʿż-ı emīrāna
İcāzet virmiş idi ʿavdete bā-iẕn-i sulṭānī

12696 Münāsib gördiler emniyyet-i sükkān içün anda
Ḳalup Lārende'yi taʿmīr idüp hem baʿż-ı büldānı

12697 Faḳaṭ yanında dört sancaḳ-begi ḳalmışdı taʿmīre
Güzīde ʿaskeri itmişdi ʿazm-i sūy-i evṭānī

12698 Ser-i bāġī olan ol mīr-i ṭāġī ḳıllet-i ceyşi
Ḫaber-dār oldıġında baʿż-ı güm-rāh-ı Ḳaramanī

[308a]

Ḥareket-i Hümāyūn-ı Sulṭān Muḥammed be-Cānib-i Anaṭolı

12699 Hemān "Furṣat ġanīmetdir" diyüp ol mīr-i seg-fıṭrat
Yine bir bāʿiṣ-i fetret olup bā-ceyş-i ṭuġyānī

12700 ʿAle'l-ġafle gelüp Lārende ḥışnın feṭḥ u teshīre
Sürüp serdār-ı ekrem üstine perḫāş-kārānı

12701 Egerçi kendüler yanındaki mīrān bi'l-cümle
Bulındı câme-ḫˇāb-ı ġaflet içre nā-be-şāyānī

12702 Kemer-bend-i niṭāḳ-ı ġayret-i İslām olup derḥāl
Ḳuşandı dört ṭarafdan her biri tīġ-i ġayūrānı

12703 Muḳaddermiş döşendi ḫˇān-ı elvān-ı ẓafer yer yer
Simāṭ-ı niʿmet-i nuṣret ḳonup bā-luṭf-i Rabbānī

12704 Yine mīr-i münāfıḳ nā-muvāfıḳ ceyş-i sābıḳla
Hezīmet-yāb olup Ṭaş-ili'ne ḳaçdı şitābānī

12705 Tavaṭṭun itdiler Ṭaşāḫur'ı bir çengelistānda
Medār-ı ʿayşi oldı her biriniñ kār-ı düzdānı

12706 Girüp her biri ḳuṭṭāʿ-ı ṭarīḳ üslūbına anda
Ṣoyarlardı gehī furṣat bulup baʿż-ı müsülmānı

12707 Gehī şehr ü ḳurā aṣḥābına ġārāt iderlerdi
Gehī ebnā-yı rāha eyleyüp īṣāl-i ḫüsrānī

12708 Velākin şehriyār-i dād-güster maʿdelet-perver
Şehinşāh-ı muẓaffer-ʿasker ol şāh-ı cihān-bānī

12709 Kemāl-i ġayretinden kendüler ol cānibe biʾz-ẕāt
İdüp taḥrīk-i rāyāt-ı ẓafer-āyāt-ı ʿOs̱mānī

12710 Öñinde tuġ-i şāhī hem-çü pīrān-ı sepīd-rīşān
Saʿādetle iderdi reh-nümāyī-i ḫıdīvānī

12711 Olunca maṭlaʿ-ı iḳbālden ṣubḥ-ı ẓafer ṭāliʿ
Ḳaramanī olurdı güm-rehān-ı leyl-i ẓulmānī

12712 Ḳudūm-i şehriyār-i meymenet-āṣārdan geldi
Ser-ā-pā ol diyārı emn ü rāḥat ḳıldı nūrānī

12713 Ḫuṣūṣā anda kişver-gīrlik sevdāsı żımnında
İsāʾet eyleyen İsḥaḳ-ı bed-aḫlāḳ-ı mīrānī

12714 Ẓuhūrı bī-ẓahīr iken ne ḳahra maẓhar olmışdı
Nevāḥī-yi fenādan raḫt-ı baḫt-ı ʿömr-i sāmānı

12715 Pehīn deşt-i beḳāya gönderüp āḫir güẓer ḳıldı
Ḳarındaş-ı ṣaġīri Mīr Ḳāsım nāmdārānı

12716 İdüp ḳāʾim-maḳām-ı cā-nişīni ilticāsında
O daḫi Mīr Ḥasan yaʿnī ṭavīl ol şāh-ı Īrānī

12717 Melāẕ u mültecā itmekle dāʾim ḫānedānından
İderdi istiʿānet cemʿ idüp enṣār u aʿvānı

12718 Müfīd olmadı çendān intisāb-ı bāb-ı menḥūsı
Yine tedmīr olunmışdı hevā-dār-ı emīrānı

12719 Reʿāyā vü berāyā çünki olmaġla ʿiyālu'llāh
Şeh-i ġālib-sipāh ol sābiʿ-i evlād-ı ʿOṯmānī

12720 Ḳaraman ülkesin taṭhīr idüp çirk-i meẓālimden
Bütün maʿmūr u ābād eyleyüp eṭrāf u büldānı

[308b]

ʿAvdet-i Hümāyūn ve ʿAzl-i Maḥmūd Paşa

12721 Ḳılāʿa niçe dizdārān naṣb itdi neferlerle
Muḥāfıẓlarla itdi anda icrā-yı nigeh-bānī

12722 Ḫuṣūṣā ḳāḍı vü ḥākim ḳomışdı şerʿi icrāya
Ṣunūf-ı ʿasker-i İslām'a żābiṭ ḳoydı mīrānı

12723 Yed-i ʿOṯmāniyān'da rāḥat-ābād oldı dirlerdi
Ḫaṭālardan Ḫudā ḥıfẓ ide dāʾim āl-i ʿOṯmān'ı

12724 Niẓām u intiẓāmın virdi iḳlīm-i Ḳaraman'ıñ
Teveccüh itdi pāy-i taḫtına ber-resm-i şāhānī

12725 Velākin Pīr Aḥmed nāmına ol mīr-i muḥtāliñ
Şe'āmet oldığından mekr ü āl ü baġy ü ṭuġyānı

12726 Sirāyet eyledi Maḥmūd Paşa gibi düstūra
Sipihr-i devlete ẕātı iken saʿd-ekber-i ŝānī

12727 Ṣalāḥ-ı ḥāle dā'im vāsıṭa olmaḳ idi de'bi
Yine ber-muḳteżā-yı fıṭrat-ı memdūḥa-i şānı

12728 İṭāʿat ḥavzesinden ṭaşra aṣlā memleket ḫalḳı
Ḫurūc itmemek üzre ol diyārıñ cümle sükkānı

12729 Taʿahhüd eyleyüp tevŝīḳ içün Maḥmūd Paşa'yı
Kefālet ile tevsīṭ itdi ol mīr-i Ḳaramanī

12730 Teŝebbüt itmeyüp her birisi emr-i iṭāʿatde
Kemā-fi'l-evvel iẓhār eyledikde baġy ü ʿiṣyānı

12731 Cenāb-ı ṣadr-ı aʿẓamdan tehāvün ẓann olunmışdı
Ḫuṣūṣā devletiñ eksik degil erbāb-ı bühtānı

12732 Bu emr-i müfterī bāʿiŝ olup ʿazle ṣadāretden
Sekiz yüz yetmiş üçde ḳayd idüp vaḳʿa-nüvīsānı

12733 Umulmazdı bu emr-i ḥayret-efzā Ḫān Muḥammed'den
Tükenmiş ṣadrınıñ Allāhu aʿlem vaḳt-i devrānı

et-Tāsiʿ ʿAşer mine'l-Ḥavādiŝ

12734 Ḥavādiŝden olup on ṭoḳuzıncı ʿahd-i Fātiḥ'de
Şu vech üzre yazar Künh içre ʿĀlī naḳl ider anı

12735 Cihānda her ne deñlü var ise küffār-ı bed-girdār
Ḳamusı millet-i işrāk ile olmaġla yeksānī

12736 Ḳıral-ı sebʿa cümle birbiriyle ittifāḳ üzre
İdüp bir defʿada ṭarḥ-ı nifāḳ-ı baġy ü ʿudvānī

12737 Ḳıral-ı Engürüs'e bir aġızdan nâmeler yazdı
Venedik ü Firengistân u İspanya kıralânı

12738 Bu idi ġâyet-i âmâli mecmūʿ-ı ḳıralânıñ
Muḥammed ümmetinden alalar bi'l-cümle büldânı

12739 Gelüp bir yerde şöyle ittifâḳ itmişdi kâfirler
Lisân-ı ḫalḳdan refʿ ideler ol nâm-ı ẕī-şânı

12740 Bu vech üzre ʿazîmet itdiler eṭrâf u eknâfa
Gezend-i müslimâna ḳıldılar teşmîr-i dâmânı

[309a]

12741 Tenevvüʿ üzre iken cism-i vâḥid oldılar gūyā
Teşettüt üzre ancaḳ her biriniñ ḳalb-i vîrânı

12742 Sekiz yüz yetmişe bir yıl ḳala bu vaḳʿa-i hâ'il
Ẓuhûr itmişdi ʿÂlî naḳl ider ber-vech-i itḳânî

12743 Ḫaberdâr eyleyüp biri birin bir vaḳt-i maʿhûda
Mekânın daḫi taʿyîn eylemişdi ḳavm-i Naṣrânî

12744 Bu idi reʾy-i evvel kendülerde baḥren ü berren
Muḥammed Ḫân üzre ḳılalar birden ceyş-rânî

12745 Şeh-i kişver-güşâyı evvelâ tedmîr idüp farżâ
İdeler baʿdehû eṭrâfdan taḫrîb-i büldânî

12746 Cenâb-ı şehriyâriñ daḫi anda reʾy ü tedbîri
Be-manṭūḳ-i "ve şâvirhum"[1] o şîr-i nesl-i ʿOsmânî

12747 Bu emr-i lâ-yezâle imtiṣâlen zîr-i ḥükminde
Ne deñlü var ise düstûr-i ẕī-şânı vezîrânı

12748 Berây-ı meşveret cemʿ eyledi fermân gönderdi
Getürdi bir yere cümle ṣanâdîd-i emîrânı

12749 Ḫuṣûṣâ vâlid-i ẕī-şânınıñ mîrân u merdândan
Seferlerde ḥażerlerde çerâġân u semîrânı

1 "Ve onlarla istişare et…" Âl-i İmrân 3/159. âyetten nâkıs iktibas.

12750 Cihānıñ germ ü serdin luṭf u derdin ḳahr u iḥsānın
Görüp geçmiş ġazāda ṭaş yaṣdanmış dilīrānı

12751 Ki her birisi biñ yara çeküp ṣad yaralar ṣarmış
Em olmış niçe yāre ṣıdḳ-ıla ber-resm-i yārānī

12752 Getürdüp yanına bu ʿuḳdeniñ keyfiyyet-i ḥallin
Ḳılup her birisiyle meşveret yeksāni yeksānī

12753 Tefaḳḳud itdi taḳdīre muvāfıḳ reʾy u tedbīri
Ki encāmında anıñ olmaya noḳṣān u ḫüsrānı

12754 O reʾy olmaya kim ṣāḥib-sefeh ḍıḥk ide ṭuyduḳda
Bükā itmeye daḫi ṣoñralar ʿaṣrıñ lebībānı

12755 Kirāren her birisin başḳa başḳa itdi istinṭāḳ
Daḫi bir mevżiʿa cemʿ itdi ceyş-i ḳahramānānı

12756 Egerçi her biri bir reʾy-i maʿḳūl itdi ʿaḳlınca
Bu ʿaḳdin ḥalline taṣvīb idüp ber-semt-i āsānī

12757 Ḥavāle itdiler reʾy-i rezīn-i pādişāhīye
Teferrüs eyledikde ṭabʿ-ı sulṭānīde itḳānī

12758 Cenāb-ı şehriyāriñ böyle oldı reʾy-i taḫlīli
Bu ʿaḳd-i müşkiliñ ḥallinde bā-taḳdīr-i Sübḥānī

12759 Buyurmışdır ki ecnās-ı gürūh-ı ḳavm-i küffārıñ
Egerçi rezm ü perḫāşında ḳuvvet vardır el-ānī

12760 Velākin bu sefer sāʾirlerinden ḳavm-i Efrencʾiñ
Meziyyet üzredir yat u yeraġı ceyş ü ḳorṣanı

12761 Müheyyādır sefāyinde bu deñlü ḥarb ālātı
Cebe-ḫāneyle māl-ā-māl ḳılmış cümle süffānı

[309b]

Meşveret-i Muḥammed Ḫān Maʿa Mīr-i Mīrān-ı Ḫʷīş

12762 O rütbe ṣarf-ı miknet eylemiş kim cemʿ-i ālāta
Hücūm itse gerekdir defḳa berrānī [vü] baḥrānī

12763 O ḳavmiñ ḳudreti sā'ir ḳıralān üzre rāciḥdir
Temevvül üzredir Efrenciyānıñ ceyş-i rükbānı

12764 Fiten sāḥillerinde dā'imā anlar güẕārişle
Sibāḥatle seyāḥat itmede süffān u ḳorṣanı

12765 Budur ẓannım ki ḳaṣd-ı fāsidi ol ḳavm-i melʿūnuñ
Mora semtinde evvel eyleye īṣāl-i ḫüsrānī

12766 Anı taḫrībden ṣoñra Midilli ḥıṣnını ḳalʿa
Bahirden leşkeriyle eyleye taẕyīḳ sükkānı

12767 Bu minvāl üzre şimdi ʿasker-i İslām'a lāzımdır
Fireng'iñ defʿine evvel idüp teşmīr-i dāmānī

12768 Anı menʿ eyledikden ṣoñra varup Mora semtinden
Ḳıral-ı Engürüs'i defʿa ide ṣarf-ı imkānī

12769 Bu iki fırḳanıñ şerr ü fesādı defʿ olunduḳda
Olur bā-ʿavn-i Ḫaḳḳ sā'ir ḳıralıñ defʿ-i āsānı

12770 Bu niyyet üzre ol şāh-ı Sikender serv-i Dārā-fer
Ḳılup taḥrīk-i aʿlām-ı ẓafer bā-iẕn-i Rabbānī

12771 Bu vech üzre cenāb-ı şehriyārīniñ [o] eṭvārıñ
Bu tedbīri olup maʿrūż-ı eẕhān-ı müşīrānī

12772 Bir aġızdan didi ḥużżār-ı meclis şāh-ı devrāna
Ḫudāvendā hemīşe yāriñ olsun ʿavn-i Yezdānī

12773 Feleklerde melekler daḫi taḥsīn eyleyüp re'yin
Kimi dāʿīsi oldı kimisi āmīn-gūyānı

12774 Sürūş-i āsmānı ġālibā imdād-kārīye
Taʿahhüd eyledi Bedr'e varanlardan hezārānı

12775 Ol eṣnālarda serḥad beglerinden geldi fi'l-vāḳiʿ
Şu vech üzre ḫaberler kim Fireng'iñ nām-dārānı

12776 Mora semtinde baʿżı yerlere ḳaṣd-ı gezend itdi
Cüyūş-i müslimīni sed içün baḥrāni berrānī

12777 Memerr-i ʿasker-i İslām'a midfaʿlar binā itdi
Ḫuṣūṣā Germe nāmıyla müsemmā ḳalʿa bünyānı

12778 Fireng'iñ iḫtişād-ı bed-nihādın iḳtiżā eyler
Hemān bir gün muḳaddem idesiz bu semte pūyānī

12779 Ḳıtāl üzre taraṣṣud itdigin küffār-ı Efrenc'iñ
Şikāyet-nāmelerle geldiginde Mora sükkānı

12780 Cenāb-ı şāh-ı kişver-gīr-i ṣāḥib-re'y bilā-te'ḫīr
Ḳılup ber-nehc-i tedbīr evvelen tertīb-i merdānī

12781 Yine Maḥmūd Paşa-yı dilīri ceyş-i manṣūra
Ṭalīʿa eyleyüp gönderdi ol semte şitābānī

12782 Şeh-i ʿālem daḫi taʿḳīb idüp sālār-ı ẕī-şānın
Mora eṭrāfına bi'ẕ-ẕāt ḳıldı ʿazm-i şāhānī

12783 Yanında dār-gīr aṣḥābı ber-nehc-i nefīr-i ʿām
Ġazā-yı ekbere ḳıldı ṣalā-yı cenk-cūyānı

12784 Mora taḫlīṣına ılġar olundı raḫt-ı vāfirle
İki ḳonaġı bir eyleyerek çün reh-neverdānı

12785 Varup yaḳlaşdılar gerçi Mora eṭrāfına ammā
İşit sen ḳıṣṣayı gör n'eylemiş Efrenc gebrānı

12786 Memerr-i ceyşe Germe nāmına bir ḳalʿa yapmış kim
Berāberdir ḥiṣār-ı çarḫa belki burc u ebdānı

[310a]

12787 O rütbe üstüvār itmiş Mora'yı cānib-i berden
İḥāṭa eyleyüp sedd eylemiş ṭūlāni arżānī

12788 Duḫūle menʿ itmiş ʿasker-i İslām'ı sedd çekmiş
Alınmazdı dögülse ṭop ile bünyād-ı bünyānı

12789 Ḫudā'nıñ ʿavni yāver olıcaḳ merdān-ı İslām'a
Olur tesḫīre imkānı bulur bir semt-i āsānı

12790 Cüyūş-i ġāziyān ol cānibe varmazdan evvelce
Fireng'iñ baʿż-ı ḥışna olmış idi ḳaṣd-ı ṭuġyānı

Muḥāṣara-i Ḳalʿa-i Körfes ez-Cānib-i Efrenciyān

12791 Ḳılāʿ-ı muḥkemātından olan ol Ḥışn-ı Körfes kim
Mora içinde anıñ yoġ idi mānend-i bünyānı

12792 Ḳılāʿıñ cümlesinden evvel anı eyleyüp maḥṣūr
Şebiḫūn itmege gelmişdi Efrenc nām-dārānı

12793 Niçe ḫūrşīd-peyker māh-enver şūḫ dilberler
İçinde cilve-ger olmaġla ġılmān u kenīzānı

12794 Der-āġūş eylemişdi hāle-āsā ḥışn-ı manṣūrı
Fireng'iñ belli başlı niçe merdān-ı dilīrānı

12795 O ḥışnıñ ḥākimi mīr-i livāsı idi serḥadde
Sinān Beg ibn-i ʿUlvān Beg idi meşhūr ʿunvānı

12796 Bile maḥṣūr olup ol ḥışn-ı bī-hemtāda anlarla
Ne yüzden cilve-gerdir ṣūret-i rezm-i emīrānı

12797 Cenāb-ı şīr-i merdān ol emīr-i nādirü'l-aḳrān
Güzel tedbīr idüp ḳırdı geçirdi ḳavm-i tersānı

12798 Yanında var idi kendi gibi şīrān-ı mīrāndan
Niçe bebr-i jiyān gürgān-ı merdüm-ḫʿār mīrānı

12799 Ġayūru'llāhdan ʿavn isteyüp dergāh-ı Mevlā'ya
Münācāt itdiler ser-ber-sücūd oldı ḫulūṣānī

12800 Ḫudāvendā ilāhā melceʾ-i şāhān-ı ʿālemsiñ
Der-i devlet-medārıñdır melāẕ-ı müstemendānī

12801 Derūn-ı ḳalʿada bunlar niyāz itmekde ser-tā-pā
Ḫudā'ya aġlayup yalvarmada merdān u nisvānı

12802 Şebiḫūn itmek ister içlerinden baʿż-ı serkeşler
Nihānī oldılar furṣat-şumār-ı kār-ı merdānī

12803 Bu ḥāletle iken bunlar işit sen ḳavm-i Efrenc'i
Burūc-ı varoşa atmaḳda ṭop-ı ḳalʿa-kūpānı

12804 Ne ṭop ejder-dümān şüʿbān-demān-ı pür-dumān cümle
Ger atılsa birisi ker iderdi gūş-ı insānı

12805 Her atıldıḳça ṭopuñ ḳarʿ-ı pür-āşūbı ol ḥışna
Niçe raḫne açardı gāh iderdi hedm-i cüdrānī

12806 Raṣānetde naẓīri olmayan bir ḥışn-ı zībānıñ
Fişek-ḥāven ṭopıyla her yeri olmışdı vīrānī

[310b]

Ḳāle'llāhu Teʿālā: [1]﴿اَيْنَ مَا تَكُونُوا يُدْرِكْكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فى بُرُوجٍ مُشَيَّدَةٍ﴾

12807 Müşeyyed öyle bir ḥışnıñ ḫarābı ḳalb-i merdāna
Virirdi dā'imā idrāk-i mevt üzre hirāsānī

12808 Rivāyetdir ḳatı çoḳ kimseler cām-ı şehādetle
Ṣusızlıḳla olup enhār-ı ʿilliyyīn-ı reyyānī

12809 Sinān Beg nīze-dārān-ı veġā ḥışn içre bi'l-cümle
Me'āl-i lafẓ-ı pāk-i "eyne mā"nıñ[2] oldı gūyānı

12810 Süyūf-ı cāriḥīnden bāḳi mecrūḥīnden ġayri
Faḳaṭ altmış nefer ġāzī idi ceyş-i müsülmānī

12811 Eger aʿdād ile sittīne bāliġ olsa bir ʿasker
Aña ḫayrü's-seriyye didi ol Sulṭān-ı ʿAdnānī

12812 Beḳāyā-yı ʿasākir bu eşerle ʿāmil olmaġla
Teşāvür itdiler kim cümlesi bir leyl-i ẓulmānī

12813 Derūn-ı ḳalʿadan ḳaṣd-ı şebiḫūn ile Efrenc'e
İrā'et ideler bir dest-bürd-i ḳahramānānī

12814 Bu vech üzre metānet virdiler çün ḥışn-ı tedbīre
Çıḳup bir leyle-i ẓulmāda nāgeh ḳalʿa sükkānı

1 "Sağlamlaştırılmış burçlarda da olsanız, her nerede olursanız olun ölüm size ulaşacaktır." Nisā 4/78. āyetten nākıs iktibas.

2 "Her nerede olursanız…" Nisā 4/78. āyetten nākıs iktibas.

12815 O şeb bir ẓulmet-ābād idi ʿālem hīç görünmezdi
Sipihriñ kevkeb-i mirrīḫi māh u mihr-i raḫşānı

12816 Zuḫalden kevkeb-i seyyāreden sādeydi çün aṭlas
Anıñla belki hem-tār olamazdı zülf-i cānānī

12817 Siyeh-baḫtān ile hem-reng olurdı olmasa ṣubḥı
Siyeh-fāmīde añdırmazdı ḫāl u ḫaṭṭ-ı ḫūbānı

12818 Dil-i küffār-ı güm-rāhānla hem-reng idi gūyā
Eger nūr-ı hidāyetle gehī olmasa nūrānī

12819 O şeb bīdār olup bāṭın gözi erbāb-ı tevḥīdiñ
ʿAdūnuñ çeşm-i ẓāhir-bīni hem der-ḫ ʿāb-ı ḫıẕlānī

12820 Ġuzāt-ı müslimīn āgāh olup küffār ġafletde
Ḫumār-ālūd olup efrenciyānıñ çeşm-i mestānı

12821 Mey-i işrāk ile ḳanzil yaturken zümre-i tersā
Ḳılāʿ-ı ḫamse-i iḥsāsi ile burc-ı ebdānı

12822 Ḳuvā-yı bāṭınīsiyle müşeyyed olmadan ḳalmış
Şehir-bend-i vücūdı ẓāhir olmış idi ẓulmānī

12823 Taṣarrufdan ḳalup ne ḳabż u lemsi var ne şemmi
Ne ẕevḳ u ne baṣar ḳalmış ne semʿ-i gūş-i insānī

12824 Muʿaṭṭal idi aʿżā-yı heyūlānīsi ġafletle
Sinān Beg ile sā'ir nīze-dārān-ı müsülmānī

12825 Tamām altmış nefer ehl-i maġāzī sell-i seyf oldı
Derūn-ı ḳalʿadan ṭaşra çıḳup şīrān-ı mīrānı

12826 Ṣadā-yı ṭabl u āvāz-ı nefîr u nāle-i ṣūrnā
Ki te'ṣīriyle belki başdırırdı ṣūr-ı rūḥānı

12827 Gözin açdırmayup mürde-dilān-ı ḳavm-i Efrenc'e
Ḳoyuldılar ḳıtāl-i müşrikīne hem-çü gürgānī

Hezīmet-i Efrenciyān der-Ḳalʿa-i Körfes ve Germe[1]

[311a]

12828 Derūn-ı ḳalʿadan cenk-āverāndan ġayriler daḫi
Gürūh-ı ceyş-i Efrenc'e atardı seng-i bārānī

12829 Ḳırabildiklerince ḳırdılar küffār-ı Efrenc'i
Ḫumār-ālūd olanlar itmemişdi defʿ-i sekrānī

12830 Bu da teʾyīd-i Rabbānī degil mi vaḳʿadan evvel
Bir-iki gün muḳaddem bir ḫaber gelmişdi sirrānī

12831 Miyān-ı leşker-i Efrenc'de şāyiʿ olup dindi
Tevātür üzre söylendi ki sulṭān-ı cihān-bānī

12832 Vezīr-i aʿẓam-ı vālā-himem Maḥmūd Paşa'yı
Bu semte eylemiş irsāl bā-ceyş-i dilīrānī

12833 Bir-iki gün içinde ġālibā bu ḥışnı taḫlīṣa
Gelür bu semte ılġar eyleyüp ol āṣaf-ı ṣānī

12834 Bu maʿnā ol gürūhuñ gūyiyā meczūmı olmışdı
Hirās-efken idi bī-şübhe Efrenc'e dilīrānı

12835 Şeb-i tārīkde vāḳiʿ olan hep hāy u hūy cümle
Cünūd-ı ṣadr-ı aʿẓamdan ṣanup Efrenc gebrānı

12836 Şebiḫūnı daḫi ol nerre-şīrān itdi dirlerdi
Cürʾet itmeyüp davranmaġa küffār merdānı

12837 Bu ḫavf üzre Fireng'iñ zehresi ṣad çāk olmaġla
Güzīde ʿaskerīsi mürd olup boyladı nīrānı

12838 Şebiḫūn üzre Efrenc'iñ helāki ṭuyılup yer yer
Daḫi Maḥmūd Paşa'nıñ bu semte ḳaṣd-ı pūyānı

12839 Ḥiṣar-ı Germe müstaḥfiẓların hep tār-mār itdi
Mora eṭrāfınıñ küffārına virdi perīşānī

12840 Sinān Beg ʿaskeri Maḥmūd Paşa leşkeri cümle
Feraḥ-nāk oldılar bu feṭḥ ile bā-ʿavn-i Yezdānī

1 Bu başlık Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

12841 Muḥaṣṣal sedd-i Germe üzre ʿasker cān atup vardı
Anı ḫālī bulup küffārdan cünd-i müsülmānī

12842 Bu da yümn-i ḳudūminden olup sulṭān-ı İslām'ıñ
Anıñ tedbīrine evfaḳ gelüp taḳdīr-i Sübḥānī

12843 Firār itmekle cümle mā-melek ḳalmışdı ol yerde
Ḫuṣūṣā ṭopṭolu cebḫānesi ḳalmaġla yeksānī

12844 Kimisi pādişāha kimisi ecnād-ı āgāha
Ġanā'im oldı ol yerde zihī elṭāf-ı Raḥmānī

12845 Olanlar "men necā"[2] tebşīriniñ maṣdūk-ı maʿnāsı
Gürīziyle rehā-yāb oldılar ḳurtardılar cānı

12846 Bu aḫbār-ı meserret Körfes ü Germe fütūḥātı
Olunca vāṣıl-ı gūş-i cenāb-ı şāh-ı ʿOṯmānī

12847 Ḳılındı ṣad hezārān şükr ü minnet feṯḥ-i Bārī'ye
Sürüp ḫāk-i meẕellet üzre herkes rūy ü pīşānı

12848 İki ḥışnıñ fütūḥātında yoldaşāndan ekṯer
Teraḳḳīlerle oldı maẕhar-ı elṭāf-ı şāhānī

[311b]

Ricʿat-i Sulṭān Muḥammed Ḫān Baʿd-ez Naṣb-ı Maḥmūd Paşa be-Ser-ʿAskerī-yi Mora

12849 Niẓām-ı memleketle Mora'da Maḥmūd Paşa'yı
Bıraḳdı ʿasker-i mevfūr ile bā-ceyş-i aʿvānī

12850 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam kendüler ʿizz ü saʿādetle
Ḳıral-ı Engürüs'üñ defʿine ḳıldı ceyş-rānī

12851 Ḳıral-ı bed-fiʿāl ol demde vāfir ceyş-i kāfirle
Livā-yı Bosna ser-ḥaddin idüp pā-māl-i ḫüsrānī

12852 Varınca Yayçe ḥışnın leşker-i murdār ile fevrī
Bir ednā yayḳarayla eylemiş tesḫīre erzānī

2 "Kim başını kurtarırsa kârlı çıkmıştır." sözünden nākıs iktibas.

12853 Muḥanneşlik idüp cüz'ī teḳāżā ile virmişler
Ḳıral-ı bed-fiʿāle öyle bir merṣūṣ-ı bünyānī

12854 Ḳılāʿ-ı sā'ire ḫalḳı metānet eyleyüp ṭurmış
Tevaḳḳuf eylemişler maḳdem-i teşrīf-i sulṭānı

12855 İki vech üzre diñle her biri başḳa rivāyetdir
Muḥammed Ḫān çünkim Engürüs'e ḳıldı pūyānī

12856 Muḥanneşlik idüp Efrenc-i pür-renciñ ḳıralından
O demlerde yine ṣādır olan bī-hūde ʿiṣyānı

12857 Şu vech üzre çekildi silk-i taḥrīr-i tevārīḫe
Yazar Künh'inde ʿĀlī ehl-i tārīḫiñ süḫan-dānı

12858 İki yerde hezīmet gelmiş idi çünki Efrenc'e
Biri Körfes'de biri Germe'de ceyşiñ perīşānı

12859 Meger tekmīl ide nāmūs-ı nāḳūs u çelīpāyı
Muṭayyeb ola tā kim deyr-i dīrīn içre evṣānı

12860 ʿAlā zuʿmih tenāṣur olmayınca Lāt u ʿUzzā'dan
Menāt-ı sū-menātı itmese imdād-ı Naṣrānī

12861 Meşām-ı meş'emet-pīrāsı enfās-ı Mesīḥā'dan
Buḫūr-ı Meryem-āsāsı gibi bulmazdı cān anı

12862 Firengī-zādelerden baʿż-ı azḳın mīr-i Efrencī
Mora rüsvālıġın gūş eyleyüp geldi şitābānī

12863 Yanar āteş gibi par par derūnı ıżṭırābından
Ṭutuşmışdı kül oldıġın ṭuyup ol ḳavm-i nīrānī

12864 Ḫuṣūṣā Körfes ile Germe'niñ germiyyet-i ḥüzni
Gerüp bir çār-ı mīḫ-ı miḥnete aṣḥāb-ı ṭuġyānı

12865 Bu germiyyetle doġrı Germe'den gitdi Midilli'ye
Binüp keştīlere ʿazm eyledi zevraḳ-süvārānı

12866 Muḳarrer bilmiş idi ḳalʿanıñ teshīr u ġārātın
Miṣāl-i yelḳovan taʿḳīb idüp süffān u ḳorsanı

12867 İşit sen ḳıṣṣa-i pür-ḥıṣṣayı Sulṭān Muḥammed'den
Vezān oldı ne cānibden nesīm-i ʿavn-i Rabbānī

12868 Hemān bir ān muḳaddem ol yere feryād-reslikle
Mora'dan gönderüp imdāda ol maḥmūdü'l-erkānı

12869 Yanında var idi cenk-āzmā ḫaylī dilāverler
Midilli'ye yanaşup virdi küffāra perīşānī

12870 Şeh-i tevfīḳ-perver cünd-i İslām-ı muẓafferle
Ḳılup Ṣofya ḳażāsın mıżrab-ı otaġ-ı sulṭānī

12871 Tevaḳḳuf eylemek lāzım olup bir-iki gün anda
Uzaḳdan baʿż-ı eṭrāfa iderlerdi nigeh-bānī

12872 ʿAceb bir yerde aʿdā-yı li'āmıñ ḳaṣd-ı perḫāşı
Ḳıralānıñ yaḫūd var mı ola bir semte ṭuġyānı

[312a]

12873 Bu efkār ile ārām üzre iken ḥikmetu'llāhıñ
Ḳıral-ı ḍāl-i Efrenc'iñ peyām-ı ḳahr u ḫızlānı

12874 Muḳaddem ẕikri sebḳat itdigi vech üzre Körfes'de
Daḫi Germe Ḥiṣarı seddiniñ pā-māl-i ḫüsrānı

12875 Ne yüzden oldıġın ʿayniyle ol yerde işitdikde
Ḫudāya ṣad sipās u ḥamd idüp ez-rūy-i şükrānī

12876 Bu deñlü nuṣret u furṣat bu defʿa daḫi el virdi
Cünūd-ı pādişāhīye be-teʾyīdāt-ı Sübḥānī

12877 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam ʿavn-i Ḫaḳ'la cünd-i İslām'ı
Biri biriyle bildi tevʾemān-ı luṭf-ı Mennānī

12878 Ḳıral-ı sebʿanıñ defʿ-i hücūmında olan ṣıḳlet
Bu deñlü vefret-i leşker ile ḳahr-ı perīşānī

12879 Ne zaḥmet ne meşaḳḳatle vücūda geldigin bildi
Ḫuṣūṣā her ġazānıñ uġrına maṣrūf-ı ḫāḳānī

12880 İẕābe itseler sīm u zerin tesbīkden evvel
Gümüş ṣuyıyla mīzāb-ı zerīn olurdı seylānī

12881 O sāl-i meymenet-fāl içre sulṭān-ı cihān ancaḳ
Ḳanāʿat itdi Yayçe feṯḥine bā-şükr-i Yezdānī

12882 Saʿādetle ʿazīmet itdi dergāh-ı muʿallāya
Sipihr-i devletiñ doġdı yine ḫūrşīd-i tābānı

12883 Yine sulṭān-ı ṣāḥib-taḫt-ı ʿālī-baḫt-ı ẕī-raḫtıñ
Ḳudūm-i mekremet-mevsūmunuñ yümn-i fīrāvānı

12884 Ne yüzden cilve-gerdir ol zamān mirʾāt-ı ʿālemde
Herāyīne temāşāsı virir insāna ḥayrānī

12885 Fireng-i bī-direngiñ münʿakis olduḳda nīrengi
Ḳılup mānend-i bengī her yere īṣāl-i ḫüsrānī

12886 Midilli semtine ḳaṣd-ı gezend iledir anlardan
Firengī-zādelerden zümre-i küffār-ı şerrānī

12887 Hirās u bīm ile ḥırmānla döndükde tersine
Gelibolı memerrinden geçerken ḳavm-i tersānī

12888 Miṣāl-i günc-i bād-āver gemilerle yanaşdıḳda
Ṭuyup aḫẕ itdiler mürġ-ābiyān-ı baḥr-i ḫıẕlānı

12889 Firārī oldıġı ẓāhir olup kimi helāk oldı
Kimi māl u menālin virdi taḫlīṣ eyledi cānı

12890 ʿAlā ḳavlin Muḥammed Ḫān daḫi ʿavd itmemişlerdi
Midilli'den hezīmetle gelen zevraḳ-süvārānı

12891 Temāşā itmedikce ḫaclet ü ḫüsrānla bir bir
Yerinden itmedi miḳdār-ı ẕerre ḫaṭve-cünbānī

12892 Ḳamunuñ ḳahr u tedmīri o demde vācib olmışken
Yine ʿafv ile oldı ricʿate iẕn-i cihān-bānī

12893 Şeh-i kişver-güşā ʿazm eyleyüp düstūr-ı ekremle
Maʿiyyet itdiler birden mülūkānı müşīrānı

[312b]

12894 Bu ḥāli baʿż-ı ser-ḥadlerdeki küffār-ı bed-girdār
İşitdikde gelüp her birine ḫavf u hirāsānī

12895 Görenler çeşm-i ʿibretle ferāġat itdi reʾyinden
Ḳıralāna daḫi gelmişdi zīrā bir perīşānī

12896 Felekden oldı seylī-ḫ̆ʾār ḥaḳḳā zümre-i aʿdā
Keşef gibi başın ḫırḳaya çekdi ser-keşān cānı

12897 Murād Ḫān'ıñ zamān-ı ʿahd-i ʿadlinde daḫi oldı
Mora semtinde mecmūʿ-ı kıralıñ böyle ṭuġyānı

12898 O demlerde daḫi tedmīr olundı leşker-i aʿdā
Muḥammed Ḫān daḫi mevcūd idi bā-ceyş-i aʿvānī

12899 Cülūs-ı evvelinden ṣoñra idi ġazve tārīḫi
Getürdüp Maġnisa'dan yanına ber-resm-i mīrānī

12900 Murād Ḫān'a nifāḳ itmişdi ol dem Fātiḥ'i aʿdā
Dimişlerdi Muḥammed Ḫān ider taḥrīk-i gebrānī

12901 Alınmışdı elinden dekk-i aʿyānī ile taḫtı
Mükāfātı ile ṣāf olmadı ḳalb-i Murād Ḫānī

12902 Mürūr itmiş idi bālāda tafṣīlātı bi'l-cümle
Yazar künhiyle ʿĀlī naḳl ider ber-vech-i itḳānī

Vāḳıʿa-i ʿİşrīn mine'l-Ḥavādiṯ

12903 Vaḳāyiʿden olup yirmincisi hengām-ı Fātiḥ'de
Sekiz yüz yetmişiñ evvel rebīʿinde yazar anı

12904 Müverriḫler tefāvüt üzredir naḳl ü dirāyetde
Biri birine uymaz ḥāl-i naḳli vaḳt ü devrānı

12905 Cenāb-ı pādişāh-ı nām-dār u memleket-pīrā
Diyār-ı Bosna'ya ḳıldı yine ḳaṣd-ı dilīrānī

12906 Ḳıral-ı bed-fiʿāliyle olan perḫāş-ı şāhāne
Mürūr itmişdi bālāda anıñ tafṣīl-i tibyānı

12907 Ḳıral-ı ḍālliñ bir luʿbet-i ḫudʿayla tesḫīri
Girān gelmişdi ġāyet Yayçe gibi ḥışn-ı ẕī-şānı

12908 Bir ednā yayḳarayla ḳorḳıdup sükkānı[nı] ḥışnıñ
İṭāle eylemiş tesḫīr u feṭḥe dest-i buṭlānı

12909 Ḳatı yaydan çıḳan bir tīr-i ceste gibi çıḳmışdı
Kemān-ı saḫt-ı taḫt-ı memleketden ḳıldı pūyānī

12910 Yanındaydı gürūh-ı ġāziyāndan niçe deryā-dil
Gidüp menzil-be-menzil vardı ol iḳlīme şīrānī

12911 Ḥiṣarı üstüvār u leşkeri bisyār idi ḥışnıñ
Metānetle raṣānetle mü'esses idi bünyānı

12912 Bütün ālāt-ı rezmi ṭopṭolıydı burc u bārūsı
Taraṣṣud üzre idi żābıṭān u ḳalʿa sükkānı

12913 Meteris alınup eṭrāf-ı ḥışna dā'iren-mā-dār
İḥāṭa eylemişdi her ṭarafdan mīr-i mīrānı

12914 Bürūcı ḳāriʿayla ṣāʿiḳayla ṭopdan almazdı
Ebed ṣarṣmazdı bād-ı ṣarṣar esse bir nefes anı

12915 Eger aḥcār u sengistānı dögse ṭop-ı hāvanla
Ḳılınsa tūtiyā ḥall ile yā ḳuḥl-i Ṣıfāhānī

12916 Yine tesḫīri ḳābil olmaz idi ḥışn-ı mezbūruñ
Velākin ʿavn-i Ḥaḳḳ'la şöyle oldı feṭḥ-i āsānı

12917 Ḳıral-ı bed-fiʿāliñ vāḳıʿātı istimāʿından
Dil-i nā-pākine ʿārıż olup bir bīm-i tersānī

12918 Ḳoyup enbān-ı tezvīrāt u dekkin pīş-gāhında
Çıḳarup şabḳa-i murdārını çün müstaḫīrānī

12919 Şunı dekk itdi kim ol ḳalʿa-i zībā-yı maḥṣūra
Kilīd-i genc-i milki oldıġın ber-vech-i itḳānī

[313a]

12920 Yaḳīnen bildi kim feṯḥi müyesser oldı bā-taḳdīr
Ḳanāʿat eylemez bir ḳalʿaya evlād-ı ʿOṯmānī

12921 Ḳılāʿ-ı sā'ire teshīrini "hel min-mezīd"[1] üzre
Gelenler ṣoñradan ḫülyā ider ber-resm-i şāhānī

12922 Hemān re'y-i ḥasen budur diyüp ol fācir-i kāfir
Bilā-te'ḫīr geçdi Ṣava Nehri'nden şitābānī

12923 Yanından ṣavagördi gitmedi ḳaṭʿā ḥayr-ḫᵛāhı
Yanında güyiyā vācib idi isrār u kitmānı

12924 Çıḳınca ḳarşuya maʿmūrelerden Ḥışn-ı İzvorniḳ
Yed-i İslām'a girmişdi muḳaddem sūr u bünyānı

12925 Hemān ʿasker çeküp ol ḳalʿa-i zībāyı teshīre
Arāżīsinde ol dem itdi ilḳā beẕr-i ṭuġyānı

12926 Eküp toḫm-ı ḥarām-ı küfr-i encām u fesādātı
O vādīlerde inbāt itdi zerʿ-i fısḳ u küfrānı

12927 Ḳıral-ı bed-fiʿāliñ maḳṣadı bu idi ol dekden
İşidüp ḳalʿanıñ taḫlīṣına sulṭān-ı ʿOṯmānī

12928 Bu semte ʿazm-i ılġar eyleye Yayçe diyārından
Bunuñ taḫlīṣına meşġūl olup terk eyleye anı

12929 Bu taḳrīb ile Yayçe Ḳalʿası'n ḳurtardı ẓāhirde
Biraz boşladı ḍarb-ı ṭop ile taḫrīb-i cüdrānı

12930 Egerçi ḳalʿayı mücmel bıraḳmaḳ feṯḥden evvel
Bir āḫer ḥışnı teshīr itmege ḳaṣd-ı ḳadem-rānī

12931 Cenāb-ı şehriyāre bāʿiṣ-i şeyn olmadan ġayri
Olup belki mülūke mūcib-i tenḳīṣ-i ʿunvānī

Ḳāle'llāhu Teʿālā [2]﴿عَسٰى اَنْ تَكْرَهُوا شَيْـًٔا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ﴾

1 "O gün Cehenneme 'Doldun mu?' deriz. O da '**Daha var mı?**' der." Ḳāf 50/30. āyetten nākıs iktibas.
2 "Ola ki istemediğiniz bir şey sizin için hayırlıdır." el-Bakara 2/216. āyetten nākıs iktibas.

12932 "'Asā en tekrehū şey'en"[1] kelāmı muḳteżāsınca
Bu emriñ fi'l u terki ḫayr u şerri faż̧l u rüçḥānı

12933 Ḫudā'dan ġayriye ma'lūm olmaz emr-i mübhemdir
Ẓuhūrından muḳaddem ḳaṭ'ınıñ hīç olmaz imkānı

12934 Tevekkül üzre sulṭānu'l-memālik oldılar sālik
Cihādıñ aṣġarından ekberine ḳıldı pūyānī

12935 Meġāzī-pīşegāndan zümre-i perḫāş-kārāndan
Muḥammed Beg ki Minnet-zāde'dir meşhūr 'unvānı

12936 Bıraḳdı Yayçe ḥıṣnın feṭḥ u tesḫīr itmege anda
Yanında terk idüp vāfir emīrān u dilīrānı

12937 Sa'ādetle şehinşāh-ı mu'aẓẓam dāver-i ekrem
Ḳıral-ı ḍālli ḳandeyse olmış idi cūyānı

12938 Niçe cāsūslar ta'yīn idüp ardınca mel'ūnuñ
Öküz boynuzına girse bulurdı ez-ḳażā anı

12939 Tecessüs itmede serḥad-be-serḥad bī-'aded 'asker
Ne yerde ise ol rūbāh-ı muḥtāl-i şeġālānı

[313b]

'Azīmet-i Muḥammed Ḫān be-Giriften-i Ḳıral-ı Bosna ve Ḥīle-i Ḳıral-ı Ḍāll

12940 Ḫaber-dār idi kim ardınca sulṭān-ı ẓafer-girdār
Arar kendüyi aḫẕa belki ḳatle nerre-şīrānı

12941 O daḥi pençe-i şīrāndan ḳurtulmaḳ isterdi
Çekilüp gitmede kendi emek-dārıyla sirrānī

12942 Muḥāl oldığını mūşek bilürdi şīr ile rezmi
Öñinden şavuşup sırr olmasın añlardı çesbānī

12943 Velākin kendiniñ tekmīl-i nāmūsı içün mel'ūn
Varup İzvorniġ'i tesḫīr idüp feṭḥ eyleyüp anı

1 "Ola ki istemediğiniz bir şey…" el-Bakara 2/216. āyetten nākıs iktibas.

12944 Benī-nevʿi içinde iktisāb-ı nīk-nāmıyla
Mübāhat eyleyüp terfīʿ ide şān-ı ḳıralānı

12945 Bu emri irgürüp encām-ı nā-fercāmına āḫir
Çeke pāy-i ṭalebden baʿde hāẕā ẕeyl ü dāmānı

12946 Bu niyyetle ḳıral-ı ḍāll geldi ceyş-i İslām'ıñ
Memerrin bend idüp bir dām-ı tezvīr itdi pinhānī

12947 Girīve-rāh olan ince bevādī-yi cibāl üzre
Niçe derbend ü sed peydā idüp ṭūlāni ʿarżānī

12948 Tamām bir günlük idi yapdıġı sedler ṭarīḳ üzre
Cibāl ü ḳulleler bünyād idüp ber-resm-i şāhānī

12949 Ḳarañlıḳ eyledi pūşīdelerle üstini cümle
Yapup aḫşābla aḥcārla bir rāh-ı ẓulmānī

12950 İçinde cā-be-cā vażʿ eylemişdi balyemez ṭoplar
Kemān-dār u tüfenk-endāzlar ḳalmışdı pinhānī

12951 Biraz ʿasker ḳoyup ālāt-ı rezmi taʿbiye itdi
Biri birine peyveste idüp iʿmād-ı ṭūlānī

12952 Degil insān ʿubūr itmek meger bād-ı vezān olsa
Biraz ḫadden revān olmaḳ degil der-ḫadd-i imkānī

12953 Laʿīn-i kūri gör kim luṭf-i Ḥaḳḳ'ı görmeyüp ḳaṣdı
Ġuzāta ġālibā göstermek idi çāh-ı nīrānı

12954 Yapup ʿaḳlıyla kāfir ḫod-be-ḫod cünd-i hizebrāna
Laġım ṭarzında bir dām-ı belā-yı müslimānānī

12955 İçinde ol ḳadar bārūt-ı āteş-ḳūt vażʿ itmiş
Güẕār itmek degil medhūş iderdi ʿaḳl-ı insānı

12956 Virüp kām-ı zükām encām-ı insāniye bir ḥālet
Dimāġı iḫtilālin ṣavamazdı seyr iden anı

12957 Helāk itmek idi ehl-i cihādı kāfiriñ mekri
Ḥafīẓ-i Ḳādir'iñ seyr it ne yüzden oldı iḥsānı

12958 Şitā eyyāmı idi nā-gehān cevv-i ʿināyetden
Teḳāṭur iderek bārān u berf-i raḥm-i Raḥmānī

12959 Tegerk ü yaḫçeler düşdi tevālī üzre ġabrāya
Ayaġı dökdi her āb-ı revānıń gitdi pūyānı

12960 Sebūnuń desti ṭutmaz oldı farṭ-ı incimādından
Ne ile ḳandırır bilmem ʿaceb mest-i zemistānı

[314a]

ʿAzīmet-i Sulṭān Muḥammed be-Meştā-yı Ṣofya

12961 O deńlü şiddet-i sermā burūdetlü havā oldı
Tevaḳḳuf itmeniń bir vech ile olmayup imkānı

12962 Żarūrī şāh-ı ʿālem Ṣofya semtin isteyüp ol dem
Münāsib gördiler ḳışlasına merdāna iskānı

12963 Geçince zemherīniń zehr-i ḳahr-ālūd olan berdi
Havālar germ olunca ceyşe gelmez tāb-ı cismānī

12964 Saʿādetle buyurdı kendiler meştāya istiʿcāl
Velākin evvelen beş yüz nefer kār-āzmāyānı

12965 Miḫāl-oġlı Sikender Beg yanında reh-nümā ḳıldı
Ġuzāt-ı mü'minīniń olalar feryād-resānānı

12966 Teʿāżüd ideler tesḫīr-i İzvorniḳ'da anda
Vireler zümre-i küffāra bir yüzden perīşānī

12967 Vezīr-i şīr-manẓar yaʿni ol Maḥmūd Paşa'yı
Mükemmel ʿasker ile eyledi ser-leşker-i şānī

12968 Yanında Rūmili ʿaskerleri āmāde olmışdı
Revān oldı teʿāḳub iderek beş yüz dilīrānı

12969 Varınca semt-i İzvorniḳ'a niçe rāst-güftārān
Cevāsīs-i ṣadāḳat-kār irsāl itdi sirrānī

12970 Tecessüs itdirüp aḥvāl-i küffār-ı bed-eṭvārı
Ḫuṣūṣā laġm resminde olan dām-ı müsülmānı

12971 Ġuzātıñ maʿberin sedd itmek içün vaż' olunmışdı
Ḳaranlıḳ yerlere ṭop u tüfenk ü cenk-cūyānı

12972 Muḳaddem ẕikri sebḳat itdigi vech üzre buldurdı
Memerr-i nāsdan ḳaldırtdı ol belvā-yı küfrānı

12973 Varamazdı eger ref' itmese ol dām-ı tezvīri
Ḳarīb-i ḥışn-ı İzvorniḳ'a bizden ferd-i insānī

12974 Varılsa ḥāżır u āmāde idi leşker-i aʿdā
Helāk eylerdi on biñ daḫi olsa ḳavm-i ʿOṯmānī

12975 Ḳıral-ı ḍālliñ çün ḥīlesiydi cünd-i İslām'a
Bu cānibden daḫi bir ḥīle itdi ceyş-i merdānī

12976 Ṭutup "el-ḥarbü ḫudʿa"[1] meslekin ġayri bu vādīde
Bevādīde gehī sirran yürürler gāh cehrānī

12977 Bir-iki cüst ü çāpük martoloslar itdiler peydā
Ki her birisi şāyān olsa naḳd-i vaḳt-i şeyṭānī

12978 Anı ögretdiler bī-per ü bāl uçurdılar nā-geh
Ḳarīb-i ḳalʿaya uġrınca yollardan şitābānī

12979 Civār-ı ḳalʿada ṣavt işidilen peşteler üzre
Bülend-āvāz ile çaġırtdılar ol martolosānı

12980 Dilīrāndan anı maḥṣūr u nā-maḥṣūr işitdirdi
Ḳudūm-i şehriyāriñ oldı ol vech üzre iʿlānı

12981 Ḳudūm-i şehriyārī müjdesi ḥışn içre fi'l-vāḳiʿ
Ġuzāta olmış idi takviyet-baḫş-i żaʿīfānī

12982 Dilīrānıñ ḳulelden böyle gülbang-i ṣafā-baḫşı
Miyān-ı leşker-i küffāra virmişdi hirāsānī

1 "Harb hiledir." Buhārī, "Cihād", 157; Müslim, "Cihād", 17.

Dekk-i Maḥmūd Paşa be-Taḫlīṣ-i Ḳalʿa-i İzvorniḳ

[314b]

12983 Eʿādī leşkerinde bu işāʿatden ġaraż ancaḳ
Bu idi ḳalʿayı teslīmde ecnād-ı ʿOṯmānī

12984 Tereddüd üzre idi belki ġafletle derūnından
Tehāvün göstere iġrā ide erbāb-ı ṭuġyānı

12985 Yaḫūd uġrun ḳapudan uġraya sükkāndan baʿżı
Anıñçün cümleye bildirdiler teşrīf-i sulṭānı

12986 Meşiyyetde ne vech üzre ẓuhūr eyler bilinmez kim
Anıñ tedbīrine herkes ide teşmīr-i dāmānī

12987 Muḳadder olan elṭāf-ı ḫafiyye olmalı elbet
Velākin saʿy ile gāhī olur taḳdīr-i Rabbānī

12988 Çün andan martolosān-ı sepük-pāyān-ı hüdhüd-sān
Sebāʾya çün ṣabā hem-rāh olup ḳılmaḳda pūyānī

12989 Varup maʿhūd olan yerlerde tebşīr-i ḳudūmiyle
Şehinşāhıñ olup müjde-resān-ı müslimānānı

12990 Meşāhīr-i ġuzātı adlu adıyla çaġırmagla
Sipāh-ı ġayr-i maḥṣūruñ olup maḥṣūra iʿlānı

12991 Sürūr ü behcetinden bir yere gelmekle serverler
Ser-ā-pā oldılar ser-ber-sücūd-ı şükr-i Yezdānī

12992 Münācāt eyleyüp ol Ḳāżiyuʾl-ḥācāta ġāzīler
Didiler ḥamd ile ey pādişāh-ı müstemendānī

12993 ʿİnāyet eylediñ luṭf eylediñ biz ḳavm-i maḥṣūra
Bize imdāda irsāl eylediñ bir şāh-ı ẕī-şānı

12994 Münevver olmış iken ḳalʿamız İslām nūrıyla
Virüp küffāra yā Rab ḳılmadıñ küfr ile ẓulmānī

12995 Eger vāḳiʿ olan daʿvāt u teʾmīnāt yazılırsa
Virirdi naḳl ile ʿöşri daḫi eẕhāna keslānī

12996 Ṣadā-yı şādmānī oldı çün eflāke peyveste
Kederden ṣāf olup mir'āt-ı ḳalb-i ehl-i īmānī

12997 Ḳudūm-i şehriyārī rūşenāyī virdi ekvāna
Sipihriñ başına çal māh-tāb u mihr-i raḫşānı

12998 Bularla müstenīr olmışdı ḥālā Ḥışn-ı İzvorniḳ
Ḳudūm-i şāh ile nūrun ʿalā nūr oldı burhānı

12999 Taḥassürle girībān çāk olan bī-çāre ġāzīler
Giyer taḥdīṯ-i niʿmet birle ḳaftān üzre ḳaftānı

13000 Ko anlar şükr-i Īzid'le şeker-ḫ ʿār olalar anda
Burūc-ı ḳalʿada ṭop şenligi itmekde aʿvānı

13001 Ṣadā-yı dehşet-engīz-i nefīr ü ṭabl u sūrnādan
Ṣımāḫ-ı ḳudsiyān gümlerdi leb-rīz idüp āẕānı

13002 Burūcuñ her birine dikdiler bir rāyet-i İslām
Nişānda ḳıldılar yer yer niçe sancaġ-ı mīrānī

13003 Ṣadā-yı Allah Allāh ile gülbāng-i Muḥammed'le
Burūc üzre olundı niçe tekbīrāt-ı Sübḥānī

13004 O deñlü sūziş iẓhār itdiler çün ḳalʿa-i dilden
Hevāyīler olurdı her bir āh-ı nāle-sencānı

13005 Derūnı ṭop-ı hāvan olmış idi ḳalʿada ḫalḳıñ
Ṣanurdı ḫumbara atıldı aʿdā itse efġānī

13006 Bu eṭvār-ı ẓafer-girdār küffār-ı dil-efkāra
Pesīn-i ḳalʿada virmişdi endūh u perīşānī

13007 "Nuṣirtu" müjde-i mebrūresinden rāye-dār olmaḳ
Dil-i küffāra ilḳā eyledi ruʿb u hirāsānī

الحديث هذا: قال عليه السلام "نصرت بالرعب"[1] صدق رسول الله

1 "Düşmanlarıma bir aylık yoldan korku vermekle **yardım olundum**." Buhārī, "Cihād ve's-siyer", 122; Müslim, "Mesācid", 5-8.

13008 Şeh-i taḫt-ı risālet ümmetin tebşīr itmekle
O demde āşikār oldı ḥadīṣiñ sırrı rūḥānī

[315a]

Hezīmet-i Ḳıral-ı Bed-Fiʿāl

13009 Ḳıral-ı bed-fiʿāle yeʾs-i küllī ʿārıż olmışdı
Firāra bir münāsib dekk arardı ide sirrānī

13010 Velākin ʿaskerīsi kendüyi göz ḥabsine aldı
Ne kāra başladıysa kendi gibi oldı tersānī

13011 Muḳaddem baḫtı yāver idi şimdi vājgūn oldı
"İẕā hum ḫāmidūn"[1] olmışdı el-ḥaḳḳ ḳavmiñ ʿunvānı

13012 Yed-i ḳudretle maṭʿūn oldılar seng-i meẕelletle
Semiyy-i Faḫr-i ʿālem nām-dāş-ı şāh-ı ʿAdnānī

13013 Cenāb-ı Ḫān Muḥammed isminiñ teʾşīrini gördi
ʿAdū-yı dīne ʿārıż oldı gūyā ʿöẕr-i ʿumyānī

13014 Kelām-ı ḥaḳḳı gūş itmek degil her biri ker oldı
Ḫaber işitmeden ḳaldı ḳamunuñ semʿ-i āẕānı

13015 Biri birine düşdi ittifāḳan iḫtilāl üzre
Miyānda ḫurd u bozurg olmış idi cümle yeksānī

13016 Ricāl-i ġaybden her rūz u şeb imdād irişmekde
Derūn-ı ḳalʿada İslāmiyān merdāna rūḥānī

13017 Gürūh-ı müşrikīne daḫi ḳahr-ı lā-yezālīden
Ṣabāḥ aḫşam irişmekde belā rūḥāni cismānī

13018 ʿİṭāʿat itmeyüp evtādına efrādı biʾl-cümle
Biri birine düşdi āgviyānıñ mekr ü ṭuġyānı

13019 Ḳıral-ı küşte-ḥāliñ ḳīl u ḳāli mekr ile āli
Eger kemter eger ʿālī ḥaḳāretle görüp anı

1 "Onlar ateşi sönmüş [ölü] kimselerdir." Yāsīn 36/29. āyetten nākıs iktibas.

13020 Ne semte el uzatdıysa başa çıḳmadı aḥvāli
Sefīl oldı reẕīl oldı güm oldı şān u ʿunvānı

13021 Cidāl ü cenksiz her biri ḳaçdı zaḫm u zaḥmetsiz
Çekildi çekilen bir semte hep üftān u ḫīzānī

13022 Aġırlığın ḳoyup yat u yeraġın esb ü ḳısraġın
Ḳurulmış dām u aġın terk idüp eşḳāl-i enbānı

13023 Bıraġup ordusında ḫayme vü ḫargāh u bengāhın
Verā-yı pīş-gāhın görmeyüp itdi gürīzānī

13024 Döñüldi ḳaldı cümle ordusında mā-melek neyse
Ne vech üzre firārın seyr iderdi ḳalʿa sükkānı

13025 Yetişdi ardlarından ʿasker-i İslām-ı fevz-encām
Şehinşāh-ı ẓafer-fercām geldi çatdı şīrānī

13026 ʿAlā ḳavlin gürūh-ı müşrikīn ol ḳavm-i bed-āyīn
O güm-rāhān-ı bī-temḳīn ḳaçdıḳda şeġālānī

13027 Kimi ṭāġī kimi bāġī bıraġup cümle otaġı
Ḳoyup ṭās u ṭaraġı tutdılar kūh u beyābānı

13028 Ne ḥāl ise varup Nehr-i Ṭuna'ya cān atan atdı
İşit sen mācerāyı naḳl iderdi ḳalʿa sükkānı

13029 Temāşā eylemişdi ḳalʿadan aḥvāl-i küffārı
Vezīre naḳl idince ḥışn-ı mezbūruñ dilīrānı

[315b]

13030 Bilā-teʾḫīr ol serdār-ı ekrem şīr-i düşmen-gīr
Çevirmek isteyüp gönderdi baʿż-ı nerre-şīrānı

13031 Düşüp ardınca tā Nehr-i Ṣava'ya ḳodı küffārı
İrişdiler kimine kimisi ḳaçdı şitābānī

13032 Muḥaṣṣal ol ḳadar küffār-ı lā-yuḥṣā ḳırılmışdı
Kimi ġarḳ oldı nehre yoḳdur anıñ ḥadd ü pāyānı

13033 Ḫuṣūṣā alınan ʿabd ü cevārī seby ile anda
Ne ḥadd ü ḥaṣrı vardır ṣaysalar ne ʿaddiñ imkānı

13034 Daḫi ol deñli pā-der-gil olan mecrūḥ-ı nīm-bismil
Ḍalāl ü küfr ile ġāfil ḳılup leb-rīz-i nīrānī

13035 Ḫalāṣ olmış degildi biñde birisi firārından
Kenār-ı sāḥile çıḳmadılar çendīn hezārānī

13036 Helāk olmışdı nār-ı tīġ ile bir fırḳası anıñ
Kimisi ḫavf ile āba bıraḳdı cānını cānī

13037 Ferīḳaynıñ biri ḥarḳī biri ġarḳī dinilmişdi
Üçünci fırḳaya maḫlaṣ ararlar ise nīrānī

13038 Teʿāla'llāh zihī ḳuvvet zihī nīrū-yı ḳudret kim
Bir ān içre bu deñlü ceyş-i nā-maḥṣūr-ı gebrānī

13039 Tehācümsiz teżārübsiz tesāhümsiz teḥārübsiz
Uṣanup cānlarından buldılar enkāl-i ḫüsrānī

13040 Velākin ʿasker-i İslām'ı gör kim dört ṭaraf beste
Ḫudā'dan ġayri ḳaṭʿā yoġ iken imdād-kārānı

13041 Teraḳḳub eylemezken fetḥe yine Fātiḥü'l-ebvāb
Fütūḥāt ile açdı anlara ebvāb-ı Raḥmān'ı

13042 Cemīʿan kām-bīn u ġānimīn u ṣālimīn oldı
Muʿasker semtine varup olup maṣḥūb-ı sulṭānī

13043 ʿAdū-yı kīne-cūy-i melʿanet-ḫūyuñ ṣanādīdi
Giriftār-ı selāsil oldı mānend-i esīrānī

13044 Tevālī üzre aġlāl-ı ʿaẕāba oldı pā-beste
ʿİḳāl-i ḳahr ile oldı muḳayyed pāy-i ṭuġyānı

13045 Hedāyā olmaḳ üzre niçe der-zencīr-i pā-beste
Şehinşāh-ı cihāna gönderüp ġılmān u nisvānı

13046 Firāş u ḫıdmete şāyān olanlardan ḳabūl itdi
Kürek bābı olanlar oldı istīṣāle erzānī

13047 Saʿādetle olunca taḫt-gāh-ı mülkine ʿāzim
Cenāb-ı vāhibü'l-āmāle bā-ṣad ḥamd-i şāyānī

13048 Edā-yı şükrini ber-vech-i elyaḳ her fütūḥātıñ
Lisān-ı ḳalb ile itmişdi ol şāh-ı cihān-bānī

13049 Ḫudā bu āl-i Oṣmān'ı ḫaṭālardan emīn itsün
Ḳıyām-ı ḥaşre dek bāḳī ola evlād-ı ẕī-şānı

el-Ḥādi ve'l-ʿİşrīn mine'l-Ḥavādiṯ

13050 Vaḳāyiʿden olup ḥādī vü ʿişrīn ʿahd-i Fātiḥ'de
Diyār-ı Arnavudluḳ'da olan ġazv-i ḫıdīvānī

[316a]

13051 Ḫuṣūṣā İlbaşan nāmıyla şöhret-yāb olan ḳalʿa
Gürūh-ı Arnabud'uñ oldı fetret-gāh-ı ʿişyānı

13052 O ḳavmiñ gerçi vardır içlerinde gelmiş İslām'a
Velākin nādir olmaġla hemān maʿdūmdur şānı

13053 Küfürden māʿadā fıṭratları cevr ü ʿinād üzre
Fücūra mā'il idi bi'ṭ-tabiʿ merdān u nisvānı

13054 Yazar baʿż-ı kütübde Arnabud'ı "ʿĀravārenned"
Sezādır "ʿār ne-būd" olsa muṣaḥḥaḥ lafẓ u ʿunvānı

13055 Cenāb-ı Ḫażret-i Fārūḳ ʿaṣrında ḥudūṯ itdi
Benī-Āryen ola gūyā o ḳavmiñ cedd-i buṭlānı

13056 Yazar baʿż-ı siyerde anları nesl-i Hülagu'dan
Fesād-ı fıṭrat-ı meẕmūmesi olmaġla burhānı

13057 ʿAlā ḳavlin Yehūdā'ya çıḳarmış nesl-i bed-aṣlı
Anası cānibinden didiler ḫāl idi Mervānī

13058 Birāder-zādesidir lā-cerem Firʿavn u Hāmān'ıñ
Olur ol vech ile aʿmām-ı bed-nām āl-i Sāmānī

13059 ʿAdāvet eskidir anlarda el-ḥaḳḳ āl-i ʿOṣmān'a
Ḫudā hīç cemʿ ider mi bir yere ḥaḳḳ ile buṭlānı

13060 Elest bezminden idi irtidādı ḳavm-i menfūruñ
Anıñçün oldılar ʿahd-i Belā'dan ḫaşm-ı Rabbānī

13061 Ḫuşūnet üzre zehr-ālūd idi aḳvāl ü efʿāli
Bütün sevdā-yı bī-sūd ile eylerlerdi pūyānī

13062 Benī-nevʿiyle daḫi olamazlar idi germ-ülfet
Şetāt u tefriḳa üzre idi evṭān u büldānı

13063 Anıñçün her biri bir ṭag-başını eyledi mesken
Dirīdende pelenge ġālib ola belki ṭuġyānı

13064 Selāṭīne ulu'l-emre emīre inḳıyād itmez
Şerīʿat bilmez aṣlā diñlemez fermān-ı sulṭānı

13065 Birisi içlerinden ez-ḳażā ḳāḍī-yi şerʿ olsa
Yaḫūd serdār olsa ḳavmine yā mīr-i mīrānī

13066 Ḳabūl itmezler idi ḥükmine rāżī degillerdi
Biri biriyle cenk eylerdi ṭaġlarda şeġālānī

13067 Şehinşāh-ı cihān küffār ile cenk itdigi yıllar
Bu kāfirler daḫi furṣat bilüp itmişdi ʿiṣyānı

13068 Sefer lāzım idi ışrār-ı ẓulm itmekle kāfirler
Ehemm idi o dem ʿasker çeküp tedmīr u ḫızlānı

13069 Sekiz yüz yetmişi bir yıl geçince sāl-i hicretden
Bahārında o sāliñ ʿazm idüp ol şīr-i ʿOṯmānī

13070 Edirne taḫt-gāhından saʿādetle idüp nehżat
Diyār-ı zümre-i eşrāra ḳıldı ḳaṣd-ı pūyānī

13071 Manastır şehrini evvel muʿasker eylemişlerdi
Yanında var idi cenge yarar şīrān u mīrānı

13072 Varup ol müşrikīniñ mesken ü me'vāların cümle
Cibāl üzre bulup ḳahr itmege ḫūkān-ı yābānı

13073 Künāmından çıḳarup her birin tedmīr içün buldı
Şikār u ṣayd-āsā ṣalmış idi nerre-şīrānı

13074 Cibāl ü sehlini ṣayyādlar gibi süzülmekle
Düşürdi dām-ı ṣayda niçe biñ merdüm-şikārānı

13075 Ḫanāzīr-i kühen-sālānı geçdi tīġ-i merdāndan
Sibāʿın ḳırdılar iḥrāḳ olundı çengelistānı

13076 Taḥaṣṣun itdigi her bīşe-zārından alınmışdı
Ġanāʾimden defāʾinden niçe kenz-i firāvānī

13077 Niçe dūşīzegān Yūsuf-liḳā maḥbūb u müsteṣnā
Beşer biñ aḳçaya erzān iken taḳdīr-i eṣmānı

13078 Üçer yüz aḳçaya dād u sited olundı ser-tā-pā
Behā-yı baḫs ile beyʿ itdiler Yūsuf-liḳāyānı

[316b]

Ḳāle'llāhu Sübḥāneḥū: ﴿قَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً﴾[1]

13079 Gürūh-ı müşrikīniñ defʿaten ber-vech-i istīṣāl
Cezāsın virmege ṣādır olunca emr-i sulṭānī

13080 Ḳoyuldı imtiṣāl-i emr ile tedmīr-i küffāra
Geçürdi ġāziyān şemşīrden ḫūkān-ı gebrānı

13081 O demde köhne gebrān ġūl-i yābān dīv-mānendān
Ḳırıldı belki dört-beş biñ ḳadar güm-rāh-ı küfrānī

13082 Gezerken kūh u ṣaḥrāsında cemʿ ile perīşān-ḥāl
Beş-on biñden ziyāde buldılar ġayyā-yı nīrānı

13083 Ḫarāb olmışdı teshīrinde ol dem İlbaṣan Ḥıṣnı
Anı taʿmīr u termīm itdirüp ber-vech-i itḳānī

13084 Saʿādetle o yerden taḫt-gāha ricʿat itdikde
Yanında ʿaskeriyle şehriyār-i taḫt-ı ʿOṯmānī

13085 Şerīʿat ḥākimi naṣb eyledi bir mīr-i mīrānla
Ḳodı erbāb-ı tīmār u sipāhīsin mülūkānī

1 "Müşriklerle topyekün savaşın…" Tevbe 9/36. āyetten nākıs iktibas. Her üç nüshada da "ḳātilū" kısmı "uḳtulū" şeklinde yazılmıştır.

13086 Sekiz yüz yetmiş ikide daḫi gör ḥikmet-i Ḥaḳḳ'ı
Yine bir vaḳʿa-i ʿuẓmā olup bā-emr-i Rabbānī

13087 Ne vaḳʿa naḳle şāyeste ḳażiyye ḥādiṯ olmışdı
Yazar tārīḫde ʿĀlī anı ber-vech-i īḳānī

13088 Ḥaremden neşve-yāb-ı terbiyet olmış aġalardan
Yine ol fırḳadan mevlūd idi ecdād u ḫ̔īşānı

13089 Muḳaddem kendülerden birine oġlanlıḳ itmişdi
Sikender idi anıñ ittifāḳan nām u ʿunvānı

Ḥādiṯe-i Ġarībe

13090 Aşaġı yuḳarı anı Sikender diyü ḳullandı
Püserlikle ḫıyānet-perveri itmişdi oġlanı

13091 Sarāy-ı pādişāhīde olan ol deñlü teʾdībi
Sefīhiñ olmamışdı bāʿiṯ-i ıṣlāḥ u ʿirfānı

13092 Ḫuṣūṣā bir zeʿāmetle çerāġ olmaġla aḳrāna
Tefevvuḳ itmesi beyneʾl-ehālī rifʿat-i şānı

13093 Derūnında olan ġılẓatların refʿ itmemiş ḳaṭʿā
Bir-iki kendi gibi güm-rehān-ı dīn u īmānı

13094 Arayup irtikāb-ı irtidāda pīşvā olmış
Ve "men yertedde ʿan dīnih"[1] olup keyfiyyet-i şānı

13095 Ġabāvet ile ġāyet bulınup rāh-ı ġavāyetde
Temellük şekli itdi baʿżı yerde ʿarż-ı ṭuġyānı

13096 Ḫavāṣṣ-ı pādişāhī olmış idi İlbaṣan ḥattā
Anı teshīr içün leşker çeküp virmişdi ḫüsrānī

13097 Anı bilmez ki şehbāz-ı hümā-pervāzıñ o kārı
Degildir āşiyān-ı rū-siyeh zāġāna şāyānī

1 "**Kim dininden dönerse** onu öldürün." Ahmed b. Hanbel, Müsned, V, 231; Abdürrezzāk, el-Musannef, V, 212.

13098 Revā mı ger kesān-ı cīfe-ḫ̆ārıñ dā'im efkārı
Miṣāl-i ṭā'ir-i ḳudsī ola hem-bāl-i perrānī

[317a]

13099 Anıñ bu iḫtilālin defʿ u tanẓīm u memālikde
Eger me'mūr olsa baʿż-ı vālī mīr-i mīrānı

13100 Kifāyet itmesi emr-i muḳarrer idi ol demde
Olurdı belki sā'ir aġviyānıñ ḳatl-i āsānı

13101 Velākin şehriyār-i ʿāleme bu emr-i müstaʿceb
Girān geldi ḫuṣūṣā ol sefīhiñ kār-ı küfrānı

13102 Heves-nāk oldılar kim kendüler bi'ẕ-ẕāt mürteddiñ
Belā-yı ʿācilin tertīb ide bā-seyf-i sulṭānī

13103 Ḥaḳīḳat öyle oldı ḥażret-i sulṭān-ı ġayret-keş
Diyār-ı İlbaṣan'a eyledi ʿazm-i ḫıdīvānī

13104 O sulṭān-ı muṭahhar ser-be-ser ol ḥīz-i İskender
Taḥaṣṣun itdigi yerde idüp pūyān u cūyānī

13105 O rütbe iḫtifā itmiş ki delmiş yerlere girmiş
Ne görmiş var ne ṭutmış dār u gīr aṣḥāb-ı aʿyānı

13106 Bütün şehr ü ḳurāsın üstin altın cümle geşt itdi
Yaḳardı cümlesin olmasa ger ḥavrā vü ġılmānı

13107 Meger mürtedd-i mesfūr eylemişdi saʿy-i nā-maḥṣūr
Taḥaṣṣun itdi devr-ā-devr atup bir sāḥile cānı

13108 O kāfir-kīş ol nebtīz miṣāl-i ḳaṭre-i nā-çīz
Düşüp mānend-i kārīz eyledi ʿazm-i Firengānī

13109 Firengistān çün kim baḥr-i ʿummān-ı ḍalāletdir
Fücūr u fısḳa ṣatdı hep ḳumāş-ı dīn ü īmānı

13110 Şeh-i vālā-siyer sulṭān-ı ʿālī-şān-ı dīn-perver
Muḥīṭ-i baḥr ü berr ol nesl-i pāk-i āl-i ʿOsmānī

13111 Çeküp silkü'l-le'āl-i ihtimāma memleket naẓmın
Görüp ol ḥıṭṭa-i merġūbede aḥvāl-i sükkānı

13112 Sipāriş eyleyüp żābıṭlara emr-i reʿāyāyı
Saʿādetle buyurdı dār-ı milke ʿavd-i şāhānī

Yigirmi İkinci Vaḳʿa Ġazā-yı Aġrıboz'dur

13113 Vaḳāyiʿden olup yirmi ikinci devr-i Fātiḥ'de
Ne yüzden gösterir dīdārını mir'āt-ı devrānī

13114 Şeh-i devrān Muḥammed Ḫān-ı Ġāzī Arnavudluḳ'dan
Saʿādetle ġanīmetle idince ricʿ-i şāhānī

13115 Ḳaraman-oġlı'nıñ ġavġāları fevrī ẓuhūr itdi
Anıñ da defʿine vāfir çekildi renc-i ḫızlānī

13116 Şeh-i ʿālī-nijādı bir-iki gün ʿayş-i muʿtādı
Sürūr u ẕevḳ u şādī virmedi çarḫıñ bu devrānı

13117 Çekilen sāġar-ı ser-şār-ı ekdārın ḫumārından
Rehā-yāb olmadın yapılmadın bünyān-ı vīrānı

13118 Ġuzātıñ ḳalb-i vīrānı biraz taʿmīr isterdi
ʿAṭāyā-yı şehinşāhī ile ber-resm-i şāhānī

[317b]

Şurūʿ-ı Muḥammed Ḫān-ı Deryā-Sipāh der-ʿAyş u ʿİşret be-Leb-i Deryā-yı Siyāh

13119 Biraz devriñ ġumūmından mükāfāt-ı hümūmından
Cefāsıyla hücūmından ḫalāṣ isterdi bir ānī

13120 Ḫavāṣṣ-ı bezm-i ḫāṣṣından bir-iki maḥremānıyla
Leb-i deryāda eylerken ṣafā-yı pādişāhānī

13121 Rezimden ḳurtılup bezme ayaġı dutmaz olmışken
Piyāle devrine iller gibi ḳılmışdı pūyānī

13122 Getür cām-ı müdām-ı laʿl-i fāmı sāḳıyā dirken
İderken cām-ı Cem-āyīni üzre ʿayş-i rindānī

13123 Kimi sāġar-be-kef kimi ṣürāḥī elde āmāde
Kimisi ẕevḳ-i nūş-ā-nūşla idüp ḳadeḥ-rānī

13124 Semenber mihr-i enver şūḫ-dilber māh-peykerler
Miṣāl-i serv-i ʿarʿar sāḳıyān ġılmān-ı rıḍvānī

13125 Sehī-ḳadd lāle-ḫad ḫūbān-ı ser-ḥad biri birinden
Leṭāfetde ẓarāfetde müreccaḥ ḥüsn ile anı

13126 Be-dih sāḳī mey-i bāḳī ki der-cennet ne-ḫˇāhī yaft[1]
Kenār-ı āb-ı Rükn-ābād ile olmışdı gūyānī

13127 Rezim ālātını sīḫ-i kebāb-ı bezm ḳılmışdı
Mükāfāt itdi dirlerken sipihr-i dūna devrānı

13128 Henüz itmām-ı güftār itmedin degdi gözi dehriñ
Ḥarām itdi ḫırām-ı sāḳıyān-ı gül-ʿiẕārānı

13129 Felek yüzsizlik itdi döndi fevrī cevri artırdı
Gerekken ḥürmet itmek meclise bā-ʿöẕr-ḫˇāhānī

13130 Yüzi ṣuyı döküldi her biriniñ şīşe-i ḳalbi
Ḳırıldı hem-çü mirʾāt-ı ṣafā-yı ḳalb-i sulṭānī

Meʾāl-i Mektūb-ı Aṣḥāb-ı Sevāḥil be-Cānib-i Sulṭān-ı Deryā-Dil

13131 İrişdi bir ḫaber kim Aġrıboz'uñ pīş-gāhında
Kenār-ı baḥre yaʿnī sāḥile kāfir ḳapudānı

13132 Venedik'iñ cemāʿāt-ı ṭuġātından olan efrenc
Berāy-ı intiḳām-ı sāl-i sābıḳ geldi ḳorṣanı

13133 Ḫarān nāmında bir ser-ḳapudān-ı ḳavm-i efrencī
Sekiz pāre ḳadırġa eyleyüp leb-rīz-i ṭuġyānī

13134 Cezāyirde olan sāḥillere ʿasker döküp ḫālā
Ḫasāret virdi İslām iline baḥrāni berrānī

1 "Sākī getir ebedîlik veren şarabı; zira cennette onu bulamayacaksın." Hâfız-ı Şîrâzî'nin şiirinden iktibas. Bkz. Hâfız Şemseddin Muhammed, *Dîvân-ı Hâfız-ı Şîrâzî*, Kitâbhâne-i Millî-i Îrân, Tahran, 1999, s.5.

13135 Yetiş ey pādişāhım sańa ol yerler gerekmez mi
İş işden geçdi diyüp yüridi feryād-kārānı

Temṣīlāt

13136 Niçe bīgāneler maḥrem idi daʿvet olunmaġla
Ṣıḳıldı bu ḫaberden geldi bezme bir perīşānī

13137 Nedīm-i bezm-i şāhān oldıġıyçün ʿaṣr-ı sābıḳda
Meẕāḳ itmege çaġrılmış idi bā-iẕn-i ḫāḳānī

13138 İyü gün dostı imiş fevri taḥvīl itdi evżāʿın
Ayaġın almaġa saʿy itdi yārān gerçi mestānī

13139 O rütbe bī-edeblik itdi söz söyletdi yārāna
K'anı hemşīresine diyemezdi belki iḫvānı

13140 Kerīme-zādesiydi duḫter-i rez pīr-i ḫammārıń
Aña ḥürmetlice ḳılınmış idi bezm-i yārānī

13141 Dökülmişken ṣaçılmışken yolında ḫarc olunmışken
Ḥarām-zāde imiş oldı fesādıń başı ol ānī

13142 Çıḳup ḫām-ı keyf ile yüz buldıġından başa mekkāre
Bu ṭarḥ-ı bezm-i ʿayşa virdi sulṭāna peşīmānī

13143 Nedāmet iki vech üzre gelüp sulṭān-ı devrāna
Birisi maḥrem-i esrār itmek ṣaḫṣ-ı nādānı

13144 İkinci ʿöẕri ʿayş u ʿişretiń encāmı kem geldi
Ne keyfiyyetledir ḥālā bilinmez ṣaḥv-ı āsānı

13145 Felekde ḳanḳı[sın] gördüń ki şāmında ṣabāḥında
Sipihriń ıṭṭırād üzre ola hemvāre devrānı

13146 Ḥıred erbābına ḫurd u bozurga semt-i āsāyiş
Ne idbārıyla ġam-nāki ne iḳbāliyle şādānı

13147 Yazar Künh'inde ʿĀlī serzeniş sulṭān-ı devrāna
Cezāyirden gelen mektūbda ber-vech-i nādānī

13148 Kemāl-i ıżṭırābından ʿaẕāb-ı pīç u tābından
Muḥammed Ḫān'a yazmışlar kelām-ı herze-gūyānī

[318a]

13149 Durūġ-ı maṣlaḥat-āmīz ile ber-vech-i istiʿcāl
Getürmişler lisāna iftirā vü kiẕb ü bühtānı

13150 Urumayoz bir alay ḥad nā-şināsān-ı sevāḥil kim
Neye vardığın idrāk eylemez encām u pāyānı

13151 Mücerred şehriyār-i ʿālemi tesrīʿ ḳaṣdıyla
Yazılmış ḥāşe li'llāh ey şehinşāh-ı cihān-bānī

13152 Sen anda ʿayş ü ʿişretde ṣafā-yı bezm-i ṣoḥbetde
Reʿāyānıñ kebāb olmaḳda dā'im ḳalb-i sūzānı

13153 Kenār-ı cūy-bār u sāḥil-i deryāda ṣaḥrāda
Alursız der-kenār-ı vuṣlata ḥavrā vü ġılmānı

13154 Müdāmī leẕẕet-i cām-ı müdām üzre ṣafālarda
Berāyānıñ gözinden aḳmada ḫūn-ı mey-elvānı

13155 Arada böyle bī-cā serzenişler ḥadden aşmışdı
Bütün taḥrīr olunsa ḫāṭıra virirdi keslānī

13156 Sekiz yüz yetmiş üç sālinde idi rāvi-yi aḫbār
Şu vech üzre ḥikāyet itdi kim ol şīr-i ʿOṯmānī

13157 Peyām-ı dehşet-engīziñ vürūdıyla sefer ḳıldı
Yanında var idi ḳadr-i kifāye mīr-i mīrānı

Ḥareket-i Hümāyūn-ı Ẓafer-Endūz be-Cānib-i Cezīre-i Aġrıboz

13158 Şeh-i vālā-şiyem menzil-be-menzil ḳaṭʿ-ı rāhında
İşit sen mācerā-yı ʿasker-i küffār-ı korṣanı

13159 Sekiz pāre ḳadırġa ile ālāt-ı mühimmātın
Tedārük eyleyüp [ir]dükde ṭaşra ceyş-i gebrānı

13160 Nevāḥī vü ḳurāya ebr-i ẓulmānī gibi çökdi
Müsülmānāna ġayri yaġdırır tīr-i bārānı

13161 Metānet virmedeydi ḳalʿaya küffār-ı bed-girdār
Yanaşmaḳ ḫayli müşkil idi ḥışna cünd-i sulṭānī

13162 Sefā'in ʿaskeri gūyā defā'in idi deryādan
Bıraġıldı kenāra ṭoplanup ceyş-i perīşānī

13163 Puşuda düşmeniñ vāfir yayası var idi ḳaçdı
Mesākinde ḳalanlar oldı istīṣāle erzānī

13164 Ḳırıldı ol ḥavālīde olanlar cenk-i evvelde
Ġanīmetle ele girmişdi gizlü genc-i şāyānī

13165 Vezāretden o dem Maḥmūd Paşa ʿazl olunmışdı
Ḳapudānlıḳla oldı Gelibolı mīr-i mīrānı

13166 Yazar ʿĀlī vezīr-i aʿẓamı İsḥaḳ Paşa'dır
Birisi berre ser-ʿasker biri sālār-ı baḥrānī

13167 Donanmayı sipāriş eyledi Maḥmūd Paşa'ya
Vezīr-i aʿẓama ışmarlanup ordu-yı sulṭānī

13168 İki yüz pāre keştīlerle me'mūr oldı deryādan
Miyān-ı lüccede ṣan her biri bir kūh-ı cismānī

[318b]

13169 Bu minvāl üzre her biri birer cānibde perḫāşa
ʿAzīmet itdiler ılġar ile bā-emr-i ḫāḳānī

13170 Sevāḥil semtine yaḳlaşdılar Rūmili'de anlar
Ḳılındı Atina Ṣaḥrāsı'na imrār-ı merdānī

13171 Havāsı ḫūb ābı ḫoş leẓīẓ eṣmārı gün-ā-gün
Eṭıbbā şehri dinmekle olup meşhūr ʿunvānı

13172 Miyān-ı Aġrıboz Ḥışnı ile bir oḳ atım ancaḳ
Olurdı fāṣıla ammā anıñ terṣīṣ-i bünyānı

13173 Ḥaṣānetde raṣānetde müreccaḥ idi büldāna
Meḥāẕīsinde aṣlā yoġ idi ḥīṭān-ı cüdrānı

13174 Metānetle esāsı muḥkem idi üstüvār idi
Arada var idi bir cisr-i memdūd-ı mülūkānī

13175 Ṣırāṭ-ı müstaḳīm-i dünyevī dirler[d]i ol cisre
Ecānibden anı ḥıfẓ üzre idi ḳalʿa sükkānı

13176 Şeh-i kişver-güşā ber cānibinden cünd-i ebrārı
Sürüp İstīfe şehri üstine istifle yeksānī

13177 Donanma-yı hümāyūn ile daḫi ḳapudān paşa
Yanaşdı sāḥil-i deryāya ber-vech-i şitābānī

13178 İki ʿasker daḫi eyyām-ı fevz-encāmını buldı
Bi-ḥamdi'llāh vezān oldı nesīm-i ʿavn-i Yezdānī

13179 Eʿādī leşker-i İslāmiyānıñ rūy-i deryāda
Görünce keşretin refʿ eylemişdi cisri sirrānī

13180 Varınca yerine bir cisr-i nev peydā olunduḳda
Biri birine peyvest eyledi keştī-süvārānı

13181 Sefā'inden olup her bir gemi bir lücce-i zeḫḫār
İçinde var idi ālāt-ı rezmi cenk-cūyānı

13182 ʿAsākir baḥr ü berden gūyiyā birden sürülmekle
ʿAdūnuñ başına teng itdiler bu çarḫ-ı gerdānı

13183 Ġuzāt-ı müslimīniñ keşretinden çeşm-i aʿdāya
Kemāl-i ḫaşyetinden baḥr ü ber göründi yeksānī

13184 Bu eşnālarda seksen pāre keştīlerle gelmişdi
Ḳıral-ı bed-fiʿāl imdād içün bā-ceyş-i tersānī

13185 Murādı bu idi kim hedm ide ol cisr-i İslām'ı
Tüfenk ü ṭopa tecsīr eylemişdi anı aʿvānı

13186 Anı ḳalʿ ile ḳalʿa ḫalḳına imdād ide gūyā
Gelüp bir araya sükkān-ı ḳalʿa ceyş-i ḳorsanī

13187 Teṣādüm itmede yek-dil olalar ittiḥād üzre
O yüzden olur elbet ḳalʿanıñ taḫlīṣ-i āsānı

13188 Bu minvāl üzre reʾyi bir yere geldi ferīḳaynıñ
İşit sen mācerā-yı ʿasker-i sulṭān-ı ẕī-şānı

13189 Donanma-yı ʿadūdan nā-gehān birḳaç ḳadırġası
Pek aʿlāsı idi düzgün idi ġāyet levendānı

[319a]

13190 Donanmadan seçildi uydurup ālāt-ı perḫāşın
Bütün miḳyāsa aldı ṭopların kār-āzmāyānı

13191 Açup sancaġını bayraġını hem sente bordasın
Küşāde eyleyüp yelkenlerin kāfir ḳapudānı[1]

13192 Ḳamusı sebḳat itdi orsa poça[2] geldi meydāna
Ġuzāt-ı müslimīne itdi ʿarż-ı kār-ı merdānī

13193 Meger eṭrāf-ı cisre niçe ṭoplar vażʿ olunmışdı
ʿAdūya dem çekerdi aġzın açmış hem-çü ṣüʿbānī

13194 Hemān-dem bir fitīlden falyadan pür-āteş olduḳda
Olup ṭopdan ser-ā-pā ġarḳa-i ʿummān-ı nīrānī

13195 Ḳamusı rīze rīze oldı başı ḳıçı ser-geşte
Ne ṭop-endāzı belli oldı ne tersāne aʿvānı

13196 Ne maṭlūba irişdiler ne ḥışn içre girişdiler
İki yüzden bulup ol fırḳa-i merẕūle ḥırmānı

13197 Donanma-yı hümāyūna muḳābil rūy-i deryāda
Donanması gelüp lenger bıraḳdı ḳavm-i tersānī

13198 Hücūm itdikde gūyā ḳalʿayı tesḫīre ġāzīler
Eʿādī daḫi ardın alalar menʿ ideler anı

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

2 Orsa poça kullanıma göre sağa sola, sağda solda, ileri geri gibi anlamlara gelen gemicilik terimidir. Bkz: Tuncay Tuncel, *Osmanlı Şiirinde Gemicilik Terimleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2009, s. 92.

13199 Cenāb-ı şehriyāre gūyiyā ilhām olunmışdı
Gürūh-ı müşriḳīniñ vech-i meşrūḥ üzre pūyānı

13200 Teşebbüş itdiler "el-ḥarbü ḫudʿa"[3] ẕeyline ol dem
Münādīye nidā itdirdiler ber-vech-i iʿlānī

13201 Üçünci gün yürüyişdir ḥişāra diyü emr itdi
Burūca çıḳmaġa yapdırdılar ṣad nerdbānānı

13202 Ne ise ḥāżır u āmāde itdirdi mühimmātı
Bu minvāl üzre vāḳiʿ oldı tehdīdāt-ı sulṭānī

13203 Dilīrān-ı veġāya yek-be-yek tenbīh olunmışdı
Bu emre cümleyi āgāh idüp bā-emr-i şāhānī

13204 ʿAsākir yevm-i mevʿūd üzre bi'l-cümle tehiyyāda
Temāşā ḳıl ne yüzden cilve-gerdir ḥāl-i devrānı

13205 Cünūd-ı ġāziyānıñ ez-ḳażā ḫuddāmınıñ biri
Leb-i deryāda ṣuya girdiginde ḳavm-i gebrānī

13206 Gelüp ol ḫādimi aḫz itdiler dil aldılar gūyā
Anı söyletdiler ber-resm-i istinṭāḳ-ı sirrānī

13207 Muḥaṣṣal ṭuydılar oġlandan ol rūz-ı mevʿūdı
Veliyyü'n-niʿmeti vāḳıf olunca seby oġlanı

13208 Bu maʿnāyı tedārük eylemişdi kendi kendinden
Vekīl-i muṭlaḳa naḳl eyledi keyfiyyet ü şānı

13209 Müseyyeb ḳoydılar ḳaçmaz ümīdiyle ḳarañlıḳda
Meger şeh-bāz imiş ḳuluñ imiş ḳaçırdılar anı

13210 Çaḳır-keyf oldıġında bir alay sarḫoş kāfirler
Ṭurur mı hīç me'nūs olmayan murġ-ı beyābānī

13211 Gözetmiş idi mīnāsın ḳuş uyḫusıyla yaturken
Miyān-ı şebde yine sāḥibin buldı şitābānī

13212 Me-bādā yevm-i mevʿūda mürāʿāt olunup ol gün
Yürüyiş eyleye ḥışna şehinşāhıñ dilīrānı

3 "Harb hiledir." Buhārī, "Cihād", 157; Müslim, "Cihād", 17.

13213 Ḫaber-dār olmış aʿdā ḫādiminden yevm-i mevʿūda
Tedārük eylemişlerdir muḳābil dekk-i şeyṭānī

[319b]

13214 Cenāb-ı şehriyāriñ vech-i meşrūḥ üzre tedbīri
Netīce virmeye belki ola īcāb-ı ḫüsrānī

13215 Biraz ṣuġrā vü kübrā basṭ idüp mevżūʿ u maḥmūli
Tedārük itdi külliyyen ḫaber-dār itdi merdānı

13216 Muḥammed Ḫān'a daḫi naḳl olundı seby-i ḫıdmet-kār
Veliyyü'n-niʿmeti ṣoñra gelüp tekrār-ı iʿlānī

13217 Cenāb-ı pādişāh-ı ʿāleme ġāyetle ḫoş geldi
Ḫayır-ḫˇāh oldığın bildikde ḳıldı luṭf-ı şāhānī

13218 Hemān-dem "İrtesi gün yürüyiş vardır" diyüp ḫışna
Taḫallüf itdigin yevm-i vaʿīdiñ ṭuydı mīrānı

13219 İşāʿat itdiler reʾy-i aḫīri cümle merdāna
Tedārük her ne ise itdiler ber-vech-i şāyānī

13220 Seḥerden Allah Allāh ile gülbāng-ı Resūlu'llāh
Ṣadāsın itdiler peyveste tā ʿarşıñ sürūşānı

13221 Olup hem-nāle aṣḥāb-ı cihāda geldi imdāda
Yürüyiş itdiler "naṣrun minʾallāh"[1] ile gūyānī

13222 Gürūh-ı müşrikīn ġāfil bulındı yevm-i mevʿūduñ
Muḳaddem oldığından geldi küffāra perīşānī

13223 Ġuzātın ardına düşmek degil davranmaġa aṣlā
Sefāʾinden ḫurūca bulmadı tedbīr-i imkānī

13224 Devā-sāz olmadı tedbīr-i fāsid ḳavm-i aʿdāya
Çıḳar mı mürdeniñ ḳaṣd itseler de bir ḳaşıḳ ḳanı

13225 Gelüp biʾl-cümle deryā cānibinden ḳapudān paşa
Daḫi ber cānibinden ʿasker-i ordu-yı sulṭānī

1 "Allah'tan bir yardım…" Saff 61/13. āyetten nākıs iktibas.

13226 Dilīrān-ı veġā cenk-āzmā gelmişdi fevc-ā-fevc
Eʿādīye idüp ʿarż-ı şekūh ḳahramānānī

13227 Tüfenk-endāz u ṭop-endāz bi'l-cümle neberd-āġāz
Rezim-sāz oldılar ceyşiñ dilīrān u nerīmānı

13228 Veġā-perdāz olup tesḫīr-i ḥışna cümle şeh-bāzān
Pey-ā-pey ṭop-ı düşmen-kūb atardı nerre-şīrānı

13229 Ḥisār-ı üstüvār-ı ḳalʿayı ṭop ile dögmekden
Dil-i düşmen gibi sūrāḫ sūrāḫ oldı her yanı

13230 Burūcuñ ḳalb-i aʿdā gibi vīrān ḳılınan yerden
Vülūca başlamışdı ġāziyān-ı cünd-i ʿOṯmānī

13231 Fireng'iñ ʿādet-i dīrīnesi olmaġla rezminde
Ḳılāʿa vażʿ iderlerdi niçe fānūs-ı sūzānī

13232 Lisān-ı ḳavmde fānūs-ı istimdād dirlerdi
Görenler yandıġın imdād iderlerdi şitābānī

13233 Bu defʿa daḫi eṣnā-yı rezimde ḳalʿadan yaḳdı
Lisān-ı ḥālle daʿvet idüp feryād-resānānı

[320a]

13234 Görenler mūm donanması ṣanurdı dūrdan ḥışnıñ
Ya şehr-āyīn-i efrencī ḳıyās eylerdi cīrānı

13235 Bütün ebdān-ı ḥışnı nār ile tezyīn itmişdi
Caḥīme döndürüp ḥışnı gürūh-ı ḳavm-i nīrānī

13236 Anı bī-dīnler fehm eylemez kim ḥışnı mü'minler
Ḳarīben feṯḥ idüp tenvīr ider envār-ı īmānı

13237 Şu rütbe yandılar yaḳıldılar imdād içün aṣlā
Donanmadan başın ḳaldırmadı küffār ḳorṣanı

13238 O deñlü mūm-ı dīvār olmış idi zümre-i tersā
Gözin açmaġa ḳādir olmadı mānend-i sekrānī

13239 Naṣārā'dan tenāṣur olmadı imdād-ḫᵛāhāna
Düşürdi ẓulmet-i semt-i ḥilāfa ceyş-i gebrānı

13240 Belā-yı ʿācili hep yine kendi dillerindendir
Egerçi dilleri ṭutuldı yañlış geldi pāyānı

13241 Niçün żabṭ itmediler dillerin yā neye boşlandı
Ya niçün kesmediler söyledüp oġlanı sirrānī

13242 Ṭutılan dilleriñ aḫbārını taḥḳīḳ bilmekle
Vaḳitsiz yandığıyçün ḳalʿanıñ fānūs-ı sūzānı

13243 Yerinden bir adım imdād içün deprenmedi aʿdā
Anıñçün ḍaḥve-i kübrāya dek ceyş-i müsülmānī

13244 Tüfenk ü ṭop ile ḥışnı dögüp eṭrāfdan cümle
Ḳıyāmetler ḳopardı başına hedm itdi ḥīṭānı

13245 Ricāl-i ġaybdan müsteẓhar oldı ẓuhr vaḳtinde
Ḫudā'dan ʿavn ile ḥışnıñ olup tesḫīr-i āsānı

13246 Ḳıral-ı ḍāll u hem kāfir donanmasındaki ʿasker
Ḫaber-dār oldığında iġtinām-ı cünd-i sulṭānı

13247 Libās-ı mātem ile hep siyeh-pūş oldı ser-tā-ser
Boyadı zift ü ḳaṭrāna gemide bād-bānānı

13248 Ḳaçup yelken kürek yüz ḳarasıyla leşker-i ḳorṣan
Ḳaranlıḳ mülkine ḳaçsa sezādır ḳavm-i tersānī

13249 Ne ḳara günlere ḳaldıḳ diyü kendi lisānınca
Degişler söyleyüp nevḥa-künān itdi gürīzānī

13250 Şeh-i ʿālī-tebār iḥsān-girdār u kerem-eṭvār
Ġanā'imden ne ise alınan ḫums-ı firāvānı

13251 Ġuzāt-ı müslimīne cümlesin baḫşīş itmekle
Olup ṣavb-ı Ḫudā'dan ʿöşr-i emṣāliyle iḥsānı

13252 Miyān-ı lüccede feṭḥ olunan ḥışnıñ ḫiẕāsında
Ḥiṣār-ı Sürḫ nāmıyla müsemmā ḥışn-ı ẕī-şānı

13253 Sezā-vār itdi tesḫīriyle sulṭān-ı kerem-kārī
İçinde var idi bī-ḥadd künūz-ı māl-ı gebrānī

13254 Bütün Aġrıboz'uñ aʿyānınıñ emvāl ü eşyāsı
O ḥışn içre defîne olmış idi niçe ezmānī

[320b]

13255 Müyesser oldıġında fetḥi içinde nuḳūdıyla
Tuḥaf niçe cevāhir oldı şāyān-ı ḫıdīvānī

13256 Mükāfāt-ı ilāhīdir ki ḫumsın sābıḳan ceyşe
ʿAṭā itmişdi cūdıyla be-resm-i pādişāhānī

13257 Telāfî eyledi Bārī bu deñlü kenz-i küffārı
Zihī luṭf-ı kerem-kārī zihī iḥsān-ı Rabbānī

13258 Ḫazīne eyleyüp irsāl olundı cānib-i berden
Bütün ḫayrāta ṣarf itdi vire Ḥaḳḳ ecr-i şāyānı

13259 Rezimde hedm olan ebdān-ı ḥışnı itdirüp taʿmīr
Neferlerle ḳonup dizdār u ḥükkām-ı nigeh-bānī

13260 Saʿādetle der-i devlet-me'āba ricʿat itdikde
Fütūḥāt-ı celīlin yazdılar vaḳʿa-nüvīsānı

eş-Şāliş ve'l-ʿİşrīn mine'l-Ḥavādiş

13261 Olup yirmi üçünci vaḳʿası sulṭān-ı ẕī-şānıñ
ʿAlā'iyye diyārında olan tesḫīr-i büldānī

13262 Sekiz yüz yetmiş altı sāline vardıḳda tārīḫi
Gedik Paşa ki Aḥmed'dir mürūr itmişdi ʿunvānı

13263 Yazar Künh içre ʿĀlī ol diyārıñ fetḥ ü tesḫīrin
Cenāb-ı Fātiḥ'e isnād ider nā-mihribānānı

13264 Kılıç Arslan Beg kim sābıḳan ḥākim olup anda
Mülūk-i Āl-i Selçuḳī'den idi nesl-i ẕī-şānı

13265 Ḳaraman ülkesi çünkim alınmışdı emīrāndan
İsā'etle ḳılınmışdı żamīm-i mülk-i ʿOṯmānī

13266 ʿAlāʾiyye bulunmaġla civārında Ḳaramanʾıñ
Maʿiyyet üzre żabṭı oldı maḳṣūd-ı ḫıdīvānī

13267 Ġaraż tevsīʿ-i mülk itmek iken ṭabʿ-ı hümāyūnı
Anaṭolıʾya emniyyet bilüp tesḫīr-i büldānı

13268 Ḳılıç Arslanʾdan evvel rıżāsıyla ṭaleb itdi
Vire Sulṭān Muḥammed Ḫānʾa büldānın ṣadīḳānī

13269 Ẓarāfetle emīre şöyle işrāb itdi dir rāvī
Bilürsin almışızdır mülk-i Yūnān u Ḳaramanʾı

13270 Memālik żabṭı çünkim vācibāt-ı ʿuhdemizdendir
ʿAlāʾiyye ile mülk-i Ḳaraman olsa yeksānī

13271 Bize āsān olurdı Anaṭolı żabṭı fī-mā-baʿd
Tekellüf ber-ṭaraf teslīm idiñ ber-resm-i ḫullānī

13272 Aġır geldi emīr-i nām-dāra mülk-i mevrūṯın
Virüp bir şehriyāre kendisi ola beyābānī

13273 Kimiñ mülkinde varsun ʿarż-ı dārāt eylesün ṣoñra
Raʿiyyet mi ḳabūl itsün faḳīrānı ẕelīlānī

13274 Zirāʿatle ticāretle taʿayyüş emri müşkilce
Didirtmişken niçe eyyām kendin mīr-i mīrānī

13275 Ḥadīdüʾṭ-ṭabʿ iken şānīsi yoġ iken şecāʿatde
Hemān bir gürbeye döndürdiler bī-çāre arslanı

[321a]

13276 ʿAlāʾiyye diyārından bedel ʿarż itdiler ammā
Muʿayyen olmadı taʿvīżle bir cāh-ı mīrānī

13277 Cenāb-ı şehriyāre gerçi ʿĀlī iʿtirāż eyler
Bu emri ʿazv idüp taʿyīr ider sulṭān-ı ẕī-şānı

13278 Kemīne nāẓımın bu emr-i nā-bercāda taḫmīni
Bu yüzden cilve-gerdir kim Ebuʾl-Feṯḥʾiñ vezīrānı

13279 Cenāb-ı şehriyāri belki iġfāl eylemişlerdir
Gedik Paşa ḫuṣūṣā vāli-yi mülk-i Ḳaramanī

13280 Civārında bulunmaġla ʿAlā'iyye gibi bir mülk
Anıñla manṣıbın tevsīʿ ide almaġla büldānı

13281 Bu emre ehl-i tārīḫiñ ser-ā-pā daḫl ü teşnīʿi
Degildir ʿaḳl ile hem naḳl ile bercā vü ḥaḳḳānī

13282 Ḫuṣūṣā naḳl-i ʿĀlī mūcib-i küfrān-ı niʿmetdir
Veliyyü'n-niʿmeti bilmez mi yoḫsa Āl-i ʿOṯmān'ı

13283 Niçün bīhūde bir sulṭān-ı ẕī-şāna iṭāleyle
İder ẓahr-ı ġayibde baʿż-ı ifk-i nā-be-çesbānī

İʿtirāż-ı ʿĀlī be-Cenāb-ı Ebu'l-Feṯḥ Muḥammed Ḫān

13284 Cenāb-ı Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şānıñ
Zamānında ziyāde buldı füsḥat mülk-i ʿOṯmānī

13285 Anaṭolı vü Rūmili'de vāfir memleket aldı
Niçe büldāna mālik oldılar baḥrāni berrānī

13286 ʿAlā'eddīn-i Selçuḳī mülūk-i Āl-i ʿOṯmān'ıñ
Veliyyü'n-niʿmeti olmadı mı ber vech-i sulṭānī

13287 Cenāb-ı cedd-i aʿlāsı olan Sulṭān ʿOṯmān'a
Ol irsāl eyledi ṭūġ u ʿalem hem ṭabl-i şāhānī

13288 Ferāġat eylemişdi gūyiyā emr-i ḫilāfetden
Aña ruḫṣat virüp göndermiş idi ḫuṭbe fermānı

13289 Ḫuṣūṣā vālidi Erṭuġrul'ı Īrān'dan ṭoġrı
Getürdüp yanına ikrām ile taʿyīn-i iskānī

13290 Kılıç ḳaftān virüp dīvān-ı ʿālīsinde ʿOṯmān'a
Müzerkeş tīr u tirkeşle yelegendirdi mīrānı

13291 Revā mı ḫāliyā Sulṭān ʿAlā'eddīn neslinden
Ḳılıç Arslan gibi keskin miskīn mīr-i şücʿānı

13292 "Vilāyet baña lāzımdır" diyüp ibrām ile almaḳ
Gehī cebren gehī ṭavʿan idüp tehdīd-i sulṭānī

13293 Ḳanāʿatla taʿayyüş üzre iken ol ḥavālīde
Elinden zār u zor almaḳ bir-iki ḥışn u büldānı

13294 Seniñ şān-ı ʿaẓīmiñ muḳteżāsı bu mıdır yoḫsa
Anı taḫyīb ile aña şemātet ide aḳrānı

13295 Ser-efrāzān-ı şāhāndan iken ol mīr-i dīndārıñ
Esās-ı mülk-i mevrūṯı yüziñden bula vīrānī

13296 Yetişmez miydi saña Rūmili'de Anaṭolı'da
Bu deñlü memleket kim añdırır Īrān u Tūrān'ı

13297 Gereklü memleket olsa daḫi mülk-i ʿAlā'iyye
Tevaḳḳuf lāzım idi tā bulınca ʿömri pāyānı

[321b]

13298 Yaḫūd alındıġı taḳdīrce büldān-ı mevrūṯı
Daḫi aʿlā bedel virmek gerekmez miydi mīrānī

13299 Havāsı ābı ḫoş bād-ı havāsı andan efzūn-ter
Olup tā kim keder-nāk itmeye añdıḳça büldānı

13300 Nevāḥī vü ḳurāsı sāḥil-i deryāda olmaġla
ʿAlā'iyye diyārı teng idi az idi sükkānı

13301 Lüzūmı yoġ idi ḥıfẓ-ı memālik itmede ḳaṭʿā
Hemān bir ḥırṣ-ı maḫż itdi cihān-gīr olmada anı

13302 Lisān-ı ḫalḳda cārī meṯeldir söylenür ḥālā
Vefā olmaz diyüp ʿOṯmānlı'da emṯāl-gūyānī

13303 Ebed eylük yaramaz ḫānedān-ı Āl-i ʿOṯmān'a
Müsāvīdir yanında añlarıñ ṣādıḳ ile cānī

13304 Ṣadāḳat üzre ḫıdmet eyleyenlerden ḳatı vāfir
Siyāset olunup bī-cürm iken ṣāliḥ vezīrānı

13305 Mücerred ḫıdmetin taẕyīʿ içün ednā bahāneyle
Taʿannüdle taḥayyürle ḳılındı ḳatle erzānī

13306 Bu vādīler olup her biriniñ ḫalḳı ṭabīʿīsi
Aña mebnī olup mīriñ daḫi aḥvāl-i ḫıẕlānı

13307 ʿAṭāyāsı da kecdir doġrıdan doġrıya virmezler
Ḳaraman-oġlı gibi ẓālime eylerler iḥsānı[1]

13308 Ḳılıç Arslan'ı kendi ḳılıcıyla ẕebḥ iderlerdi
Alurlar ellerinden mülk-i mevrūṯ-ı emīrānı

13309 Bu taḥrīrāt-ı naẓmım Künhü'l-Aḫbār'ında ʿĀlī'niñ
Muṣarraḥdır kimi vāḳiʿ ola kimisi bühtānī

13310 Hele bu rütbesi ġāyet taʿaṣṣubdur selāṭīne
İnanmaz her kimiñ miḳdār-ı ẕerre varsa ʿirfānı

13311 Bu deñlü Devlet-i ʿOṯmāniyān'ıñ luṭfını görmiş
Menāṣıb yoḳ ki aña olmaya memnūḥ-ı sulṭānī

13312 Niçe eyyām defterdār olmış āl-i ʿOṯmān'a
Ḳazanmış her biriniñ devletinde māl u sāmānı

13313 Yazar Tārīḫ-i Bitlīsī bu emri iḳtiżā üzre
Biraz inṣāf ider ḳadḥ eylemez evlād-ı ʿOṯmān'ı

13314 Yazar ḥükkām-ı Selçuḳī beḳāyāsından ol mīri
Velākin yazdıġı ber-vech-i ḳatʿī Ḳılıç Arslan'ı

13315 Benāt-ı pādişāhān-ı selefden ṭoġdı dir gāhī
Gehī ḫāricden olmaḳ üzre görmiş ṣaḫṣ-ı yābānı

13316 Yine bu vech ile İdrīs'e ʿĀlī iʿtirāż eyler
Gerek evlād-ı ḥükkāmī gerek aḥfād-ı ḫāḳānī

13317 Ne vech üzre olursa yine ecdād-ı ʿiẓāmıyla
Olup bir āsitānı şehriyāriñ ḳul u ḳurbānı

1 Bu mısra Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

13318 ʿAlā külliʾt-teḳādīr öyle bir mīr-i kerem-kārıñ
Gerek ṭavʿan gerek kerhen alınmaḳ mülk ü sāmānı

[322a]

13319 Mülūk-i āl-i ʿOṯmānʾa sezā-vār olmayan işdir
Ṭutalım var imiş tesḫīriniñ ol demde imkānı

13320 Gerekmez mi mürāʿāt oluna rūḥ-ı ʿAlāʾeddīn
Sezā mı ola evlādı mühān-ı āl-i ʿOṯmānī

13321 Ṭutalım almaġa ḳaṣd eylemiş sulṭān-ı milk-ārā
Niçün menʿ itmemiş yanında mīrān u vezīrānı

13322 Ḫuṣūṣā mīr-i mīrān-ı Ḳaraman ol Gedik Paşa
Miyānda var iken nān u nemek hem ḥaḳḳ-ı cīrānī

13323 O daḫi pādişāh-ı ʿālemi taḫrīk itmekle
Ḳaraman ʿaskerin cemʿ eyleyüp bā-emr-i sulṭānī

13324 Emīr-i bī-günāhıñ üstine ḳaṣd-ı helākiyle
Biraz leşker çeküp itmişdi iẓhār-ı dilīrānī

13325 Cenāb-ı memleket-pīrāya mülküñ lāzım olmışdır
Beni tesḫīre meʾmūr itdi sulṭān-ı cihān-bānī

13326 Saña andan bedel baʿż-ı memālik virilür elbet
İderler daḫi aʿlāsın saña cāh-ı emīrānī

13327 Mevāʿīd-i müzevverle didi teslīm-i mülk eyle
ʿİnādından olur belki saña īṣāl-i ḫıẕlānī

13328 Faḳīri ḫˇāh u nā-ḫˇāh aldayup teslīm itdirdi
O deñlü irṣ ile memlūk olan mülk-i firāvānı

13329 Faḳīriñ iḳtidārı olmayup vālī-yi Yūnānʾa
Teṣādüm itmege menʿ itmege nīrū-yı aʿvānı

13330 Ne kim var ise yüz yıldan berü emlāk-ı mevrūṯı
Reʿāyā vü berāyāsıyla memlū ḥışn u büldānı

13331 Tamāmen vāli-yi Yūnān'a teslīm eyledi ol dem
Yedinde ḳalmadı bir mezraʿa bir köy ü dihḳānı

13332 Memālikden bedel küllī ʿināyet ārzūsıyla
Der-i devlet-medāra ʿazm idüp giryāni giryānī

13333 Rikāb-ı şehriyāre yüz sürüp aḥvālin ʿarż itdi
Umarken ecr-i eżʿāf-ı mużāʿaf luṭf-ı şāyānī

13334 ʿAlā'iyye gibi aʿlā vilāyetden bedel ancaḳ
Virildi aña bī-ḥāṣıl zeʿāmet cāh-ı ḫüsrānī

13335 Egerçi imtiṣālen li'l-emir anı ḳabūl itdi
Gidüp Rūmili'de Gümülcine'de ḳıldı pūyānī

13336 Memālik virdiginden daḫi eṣʿab geldi taḥḳīri
Gözünden yaş yerine ḳan aḳıtdı dirdi yārānı

13337 Ṭurup oturmaġa ṣabr u ḳarārı ḳalmayup āḫir
Ḳavala sāḥilinden Mıṣr'a ʿāzim oldı baḥrānī

13338 Mıṣır sulṭānınıñ yanında mekṯ itdi biraz eyyām
ʿAceb bir em olur mı yarama dirdi ʿalīlānī

13339 ʿAzīz-ı Mıṣr'a hem ḥükkām-ı ʿaṣra derdin añdıḳca
Muḥammed Ḫān'dan istiġrāb iderlerdi bu iḥsānı

13340 Ḳılıç Arslan ḥaḳḳında degil sā'ir emīrāna
Mürüvvet görmedi evlād-ı ʿOṯmān'ıñ ṣenā-ḫᵛānı

13341 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ gibi sulṭān-ı cihān-gīre
Bu rütbe ḥırṣ-ı cāh itmek olur ʿayb-ı ḫıdīvānī

13342 Diyüp taʿyīr iderlerdi Ḳılıç Arslan'a reʾfetle
Dirīġā eylemiş iġvā o sulṭānı vezīrānı

13343 Mıṣır'dan daḫi ʿazm itdi diyār-ı mülk-i Īrān'a
Nühüft itdi ʿAcem'de yā maḳām itdi Ṣıfāhān'ı

[322b]

13344 ʿIrāḳ'a uġradı görmişdi Nīşābūr u Nikrīz'i
ʿAcem ḳılıcı oldı gūyiyā yā seyf-i Kirmānī

13345 Küçük bozurg ṭolaşdı rāst geldigi eḳālīme
Çıḳardı evc-i bālāya ṣadā-yı āh u efġānı

13346 Muḫayyer oldıġıyçün gezdi māhūr u rehāvīyi
Nihāvend ü Ḥicāz'ı gördi Kürd'i hem ʿArābānı

13347 Ziyāret eyledi ḳabr-i Ḥüseyn'i semt-i Zevrā'da
Maḳām-ı rāḥatü'l-ervāḥ idi ol ḳabr-i nūrānī

13348 Seyāḥat idi ḳaṣdı kendüye devr-i kebīr oldı
Unutdurdı ańa devri Revān'ı ḥubb-ı evṭānı

13349 Bulup ol bī-nevā kendi gibi ʿuşşāḳ-ı şeydāyı
Muḫālif semt iken gezdi ʿIrāḳ'ı mülk-i Īrān'ı

13350 Ṣabāya peyrev oldı hüdhüd-i şehr-i Sebe' oldı
Degildi mūr-veş ʿayninde Belḳīs-ı Süleymān'ı

13351 Zevāl-i mülkine aġlardı vaḳt-i penc-gāhında
Ańa virmişdi mülk-i müsteʿārı zīb ʿunvānı

13352 Bu devriń çünki olmaz kār u naḳşı māye-i behcet
Bıraḳdı ḳayd-ı gerdāniyyesinden cāh-ı devrānı

13353 Ḥişār-ı ġamda maḥṣūr olmada pā-beste olmışken
Ayaġından çeküp el eyledi işkeste peymānı

13354 Bıraḳmışdı anı ġazzāle devrān semt-i ṭāhirden
İlāhīye ṣıḳıldı terk idince ḳayd-ı sāmānı

13355 Yine redd eylese emlākin ol şeh nāz eylerdi
Ḳabūl itmezdi belki çār-gāh-ı mülk-i ekvānı

13356 Eger oldıysa gāhī mülkin istirdād-ı efkārı
Dü-gāh-ı rūz u şeb eylerdi iẓhār-ı peşīmānī

13357 Yanında ẕikr-i devlet ḳarcıġardan bārid olmışdı
Ṣaḳīl ʿadd eylemişdi ẕikr-i mīrān u vezīrānı

13358 Egerçi derd-i ser oldı zevāl-i mülki evveller
Velākin ḳalbine lāyıḥ olunca mülk-i rıḍvānī

13359 Vücūdı mülkini ceyş-i elem ṭop-ı kederlerle
Niçe eyyām dögülmekle burūc-ı mülk-i ebdānı

13360 Ḫarāb-ābād-ı miḥnet oldıġıyçün ḳābıżu'r-rūḥa
Hemān teslīm idüp ḥışn-ı vücūdı ḳal'a-i cānı

13361 Ḫudā rūḥ u revānın milket-i ʿuḳbāda şād itsün
Vire a'lā-yı ʿilliyyīnde dīhīm-i Raḥmānī

er-Rābiʿ ve'l-ʿİşrīn mine'l-Ḥavādiṯ Hezīmet-i Uzun Ḥasan-ı Melik-i Īrān

13362 Vaḳāyiʿden dem-i Fātiḥ'de oldı rābiʿ u ʿişrīn
Ḳılıç Arslan'dan ṣoñra ġazā-yı semt-i Īrānī

13363 Şehinşāh-ı ʿAcem'den idi ol Mīr-i Ḥasan yaʿnī
Ṭavīlü'ẕ-ẕeyldir evvel ẓuhūrı ḥāl-i pāyānı

13364 Uzun Beg dirler idi ańa emṡāli miyānında
Ḥasan'dır gerçi nāmı līk bed-ter oldı ʿunvānı

[323a]

13365 ʿAlī Beg ibn-i ʿOṡmān'ıñ olup ferzend-i peyvendi
Ḳara çalındı ism-i ceddine ber-vech-i ṭuġyānī

13366 Muḳaddem ẕikri icmāl üzre sebḳ itmişdi ol mīriñ
Ṭırabzon feṯḥi eṡnāsında vardır baʿż-ı ʿişyānı

13367 Ḫurūcı zümre-i Türkmān-ı Aḳḳoyunlı'dan oldı
Ḳadīmīdir mülūk-i āl-i ʿOṡmān ile ʿudvānı

13368 Meşāhīr-i ṡiḳāt-ı ehl-i tārīḫiñ budur naḳli
Ḥasan Beg yaʿni ol mīr-i dırāz-ı kūteh-iẕʿānı

13369 Şu vech üzre yazar ʿĀlī daḫi künhiyle evṡāfın
Virir evvel ṭulūʿında ańa baḫt-ı cihān-bānī

İbtidā-yı Ẓuhūr-ı Emīr Ḥasan-ı Ṭavīl ve Tesḫīr-i Bilād-ı ʿAcem

13370 Derūn-ı melʿanet-meşḥūnı mecbūl idi ifsāda
Ḫuṣūṣā fenn-i dekde yoġ idi hem-ḳadr-i aḳrānı

13371 Hezār-ı zūr u zārıyla Diyār-ı Bekr'e geldikde
İdüp tesḫīr-i eṭrāfıyla perḫāş-ı dilīrānī

13372 O semtiñ baʿż-ı ḥükkāmıyla vāfir dār u gīr itdi
Müsāʿid oldı añа rūzgārı aldı Īrān'ı

13373 Muḥāl idi egerçi kendüye şāh olmaḳ Īrān'a
Levendāne ḳopuşlar ile baʿż-ı dekk-i Türkmānī

13374 İşine yaradı āḫir o cünbüşler o verzişler
Bahādırlıḳ yüzinden türktāz itdi levendānı

13375 Levend-nāme yürürmiş baʿżı yerde lāf-zenlikle
Cür'etle cesāretle Ḥasan Beg buldı ʿunvānı

13376 Yanında leşker-i cerrārı rūz-efzūn olmaḳda
Temāşā eyle gerdūnuñ ne gūne oldı devrānı

13377 Ḳaraḳoyunlı ḳavminden idi Īrān mülkünde
O demlerde mülūk u pādişāh-ı taḫt-ı Īrānī

13378 Ḥasan Beg oldı ʿāzim leşkeriyle semt-i Īrān'a
Murād itmişdi kim tesḫīr ide ol semti yeksānī

13379 O dem kişver-güşā fermān-revāsı mülk-i Īrān'ıñ
Cihān Şāh ibn-i Ḳara Yūsuf idi mīr-i Türkmānī

13380 Ḳażā ḳavs ü ḳader tīr idi rezminde dilīr idi
Ḳavī-tedbīr idi dirlerdi añа Rüstem-i ṣānī

13381 Kepādeydi anıñ ḳavs-i ḳuzaḥ bāzū-yı baḫtında
Girān şaṣt idi menzil aldı bozdı Tozḳoparan'ı

13382 Niçe tozlar ḳoparmış idi meydān-ı celādetde
Geçüp fersaḫ-be-fersaḫ ṭaş diküp almışdı meydānı

13383 Zih ü zih-gīri gūş u hūşı geçmişdi şavuşmışdı
Arardı oḳını ġāyet ilerde pehlevānānı

13384 Oḳından tir tir ditrerdi ālem cellesizlikden
Lisānıyla daḫi ḫalḳa iderdi remy-i bühtānī

13385 Güẕār itmişdi tīr-i saṭveti āmāc-ı gerdūnı
Ṣadā-yı ḳahrı lerzān eylemişken mülk-i Īrān'ı

[323b]

13386 Oḳın aşmış yayın yaşmış meger peymāne-i ʿömri
Ṭolup bu bezm-i fānīde bıraḳmış cām-ı devrānı

13387 Bir ednā rezm ile heycā-yı hencāre varıldıḳda
İki ʿasker görüşdükde hezīmet buldı aʿvānı

13388 Kemāl-i ıżdırābından bürūz itmişdi meydāna
Silāḥ-ı rezme davranmaḳ degil yoġ idi ḳalḳanı

13389 Ḳażā-yı naḥb idüp aʿvān u enṣārı daġıldıḳda
Gelüp ordusını żabṭ eyledi ol mīr-i Türkmānī

13390 Ne ise mā-melek ḳabż itdi orduda sarāyında
Cülūs itdi yerine oldı şāh-ı mülk-i Īrānī

13391 Cihāna münteşir olduḳda bu keyfiyyet-i ʿuẓmā
Bütün baş ḳaldırup eṭrāf u eknāfıñ emīrānı

13392 Emīr-i şehr-i Āzerbāycān dīger Ḥasan Beg kim
ʿAliyy'ibn-i Cihān Şāh oġlıdır ʿunvān-ı ẕī-şānı

13393 Gelüp ol daḫi üç yüz biñ güzīde merd ile fevrī
Teṣādüm itmege anıñla ber-resm-i emīrānī

13394 Cihān Şāhzāde'niñ yanındaki merdānı da öyle
Ḳırup geçirdiler anlara da virdi perīşānī

13395 Ḥayāt-ı zindegānī ābına zehr-ābe-i mergi
Bedel işrāb idüp bā-baḫt-ı sāmān-ı dilīrānī

13396 Pes andan ṣoñra ol ṣāḥib-ḳırān Timur-ı Gürgan'ıñ
Güzīn-i zümre-i aḥfād-ı emcād-ı dilīrānı

13397 Şeh-i vālā-nijād ol Bū-Saʿīd'e Mīrān Şāhī kim
Celādetle dinürdi naḳd-i vaḳt-i ḫān-ı Gürganī

13398 Anı tesḫīre daḫi ṣarf-ı maḳdūr eyledi ancaḳ
Velākin Bū-Saʿīd'iñ oldı tedbīrinde noḳṣānı

13399 ʿIrāḳ u semt-i Āzerbāycān'a nehżat itmişdi
Müsaḫḫar itmek isterdi Ḳarabāġ ile Zemʿān'ı

13400 Muḳābil oldılar anıñla daḫi ʿarṣa-gāhında
İrā'et itdi añа rezm ile āyīn-i Gürgan'ı

13401 Anıñ daḫi cür'etde naẓīri yoġ idi ammā
Ḫuṣūṣā var idi yanında yüz biñ ḳahramānānı

13402 Ġalā vü ḳaḥṭ ile yanındaki ʿasker ṣıḳılmışdı
Muʿaskerde vebā var idi daḫi merg-i ḥayvānī

13403 O minvāl üzre ʿasker ızṭırāb u pīç u tābından
Ḥasan Beg ceyşine maġlūb idi bā-emr-i Rabbānī

13404 Ḳaçardı ʿaskeriyle sū-be-sū ḳahr u helāk itdi
Be-fermān-ı ilāhī żabṭ u tesḫīr itdi Īrān'ı

13405 O yüzden Mīr Ḥasan dūr u dırāz eṭrāfa at sürdi
Alup żabṭ eyledi mülk-i Herāt'ı hem Ḫorāsān'ı

13406 Fesād-ı fıṭratı olmaġla çün kim ḳavm-i Türkmān'ıñ
Derūnında olan buġż u ʿadāvet kār-ı nefsānī

[324a]

13407 ʿUrūḳ-ı pür-füsūḳında olan cümle fesādātı
Dem-i fāsid gibi taḫrīk idüp şiryān-ı ṭuġyānı

13408 Gehī semt-i Ḥaleb gāhī Dımaşḳ-ı Şām'a ʿazm itdi
Memālik yoġ idi kim itmeye īṣāl-i ḫüsrānī

13409 İṭāle itmeden ḫālī degildi dest-i ifsādı
Uzatdı milket-i ʿOṯmāniyān'a ḳadd-i ʿiṣyānı

13410 Ṭavīl'iñ vaż'-ı nā-hemvārı şol ḥadde ṭayanmışdı
Teʿāżud üzre oldı kendüye āl-i Ḳaramanī

13411 Anıñ daḫi sirişt-i şeyṭanet-peymāsı ḥükmince
Bir elden ġayri taḫrīb itdi merzibūm-ı ʿOṯmān'ı

13412 Muḥammed Ḫān gibi bir pādişāh-ı kişver-ārānıñ
Ẓılāl-i reʾfetinde müstaṭil sükkān-ı Yūnānī

13413 Yerinden ġayri iḫrāc itmege ḳaṣd eylemişlerdi
Küşāde eyleyüp çeşm-i ṭamaʿ mānend-i gürgānī

13414 Ḫasāret itmege başladılar dest-i ḫıyānetle
Veliyyü'n-niʿmet olmışken añа evlād-ı ʿOṯmānī

13415 Degil mi ḥāliyā küfrāni-i niʿmet bu evżāʿı
O melʿūn-ı Ṭavīl'iñ vālidi ol mīr-i Türkmānī

13416 ʿAlī Beg'dir ki ẕikri ānifen geçmişdi bālāda
O daḫi oġlı gibi eylemişdi kār-ı küfrānī

13417 ʿAlī Beg ile ʿOṯmān Beg ḳarındaş idi çün bunlar
ʿAlī'niñ var idi ʿOṯmān'dan sinninde noḳṣānı

13418 Muʿādāt üzre idi dā'imā iki birāderler
Biri birini ḳatle eylemişlerdi ceyş-rānī

13419 Teḥāsüd üzre ʿavʿav itmede bunlar o evā'ilde
Ḫırıldaşmaḳda kelben kelb olup mānend-i gürgānī

13420 Miyānda payṣanup bir lāşe-i murdār-ı dünyāyı
Olup her biri bir kelb-i ʿaḳūr-ı cīfe-ḫᵛārānī

13421 Egerçi biñ be-yek dendāna ez-seg kemter u ebter
Velākin az ile çoġ idi segden ʿaḍḍ u ṣavlānı

13422 Egerçi Mīr ʿAlī kem it degildi līk ʿOṯmān'ıñ
Añа ġālib idi aʿvān u enṣārıyla ṭuġyānı

13423 Gözin ḳorḳ[ut]mış idi sindirüp küçük ḳarındaşın
Olur kelb-i kebīriñ ṣavlede elbette rücḥānı

13424 Ḳaçırmışdı anı köyden köye ardınca ṣoylardı
Zaġar gibi arardı ṣayd içün kūh u beyābānı

13425 Anı buldığı yerde ḳatle eymān-ı ġılāẓ itmiş
Muḥaḳḳaḳ bildi kim taḫlīṣ-i cāna yoḳdur imkānı

13426 Cüdā itmişdi evlād u ʿiyālinden yataġından
Gözine tūtiyā itmişdi ġayri ḫāk-i evṭānı

13427 Cenāb-ı Fātiḥ'iñ babası ol Sulṭān Murād Ḫān kim
Selāṭīniñ güzīni sādis-i evlād-ı ʿOṯmānī

[324b]

İlticā-yı ʿAlī Beg be-Cenāb-i Sulṭān Murād Ḫān-ı Ṯānī

13428 Der-i devlet-medārı melceʾ-i şāhān-ı ʿālemdir
Ġubār-ı dergehi ḳuḥl-i cilā-yı çeşm-i aʿyānī

13429 Düm-i ʿiṣyānını ḳılmış nühüfte zīr-i rānında
Der-i devlet-meʾāba ilticā itdi edībānī

13430 Ḳılup rū-māli-yi dergāh-ı vālā resmini icrā
Perestiş eyleyüp yüz yerde yüz yerde ġarībānī

13431 Yanup yaḳıldı bī-çāre ʿAlī Beg derd-i ḳahrından
Ḥużūr-ı ʿizzete ʿarż itdi ẓulm-i Mīr Oṯmānʾı

13432 Muḳaddem kendiniñ itdikleri evżāʿ-ı küstāḫı
Ḳarīn-i ʿafv olup ol demde bā-ṣafḥ-ı kerīmānī

13433 Kemāl-i reʾfetinden şehriyār-i maʿdelet-pīrā
Nüvāziş eyleyüp ol mīr-i kec-tedbīre şāhānī

13434 Emīr ʿOṯmān'dan dādın alup ḳurtardı ḳahrından
Aña Rūmiyye-i Ṣuġrā'da virdi cāh-ı mīrānī

13435 Ḳażā-yı İskilib'de ol nevāḥīniñ ḳażāsında
Medār-ı ʿayş olur köyler virüp bā-emr-i sulṭānī

13436 Bütün evlād u etbāʿıyla iskān eyledi anda
Refāh-ı ḥāl ile ol yerde imrār itdi ezmānı

13437 Veliyyü'n-niʿmeti olmaġla ol Türkmān-ı bī-dīniñ
Murād Ḫān-ı Velī niçe zamān itmişken iḥsānı

13438 Anıñ oġlı Ḥasan Beg ol ṭavīl aḫmaḳ ider ḥālā
Veliyyü'n-niʿmeti oġlı Muḥammed Ḫān'a ʿiṣyānı

13439 Murād Ḫān-ı Velī'niñ Mīr ʿAlī'ye itdigi luṭfı
Ferāmūş eyleyüp oġlı ider iẓhār-ı küfrānī

13440 Ḳaraman-oġlı gibi ḫā'in ile ittiḥād üzre
İderler mülk-i ʿOṯmānī'ye ḥālā ḳahr u ḫıẕlānī

13441 O daḫi şöyle ṭursun ol uzun melʿūn sābıḳda
Ḥaleb'le belde-i Şām'a idüp īṣāl-i ḫüsrānī

13442 Anıñ tedmīri vācib oldıġıyçün ḳatline anıñ
Amāsiyye begi Şehzāde Sulṭān Bāyezīd Ḫān'ı

13443 Yanında ʿasker-i mevfūrı taḥrīk eylemişlerdi
Ḥasan Beg üstine refʿ ide rāyāt-ı dilīrānı

13444 Vürūd itmekle birḳaç nāmesi ʿarż-ı maḥabbetle
İnandıḳ kiẕbine itdikde istiʿfā-yı sulṭānī

13445 Tavassuṭ eyleyüp mābeynide ṣulḥ u ṣalāḥ üzre
Ferāmūş eyledik itdikleri ʿiṣyān u ṭuġyānı

13446 Bu deñlü ʿahd ü güft-i şarṭ u eymān eylemişlerken
Yine naḳż itdi ṣulḥı unudup taġlīẓ-i eymānı

13447 ʿAzīmet üzre iken sālik-i Īrān olduḳda
Reʿāyādan ġanīmet ʿadd idüp aġnāmı gürgānı

13448 Meger terk itmemiş düzdān-ı güm-rāhān aḫlāḳın
Yaḳup yıḳup ḫarāb itdi bilād-ı müslimānānı

13449 Ḥakīmān-ı selef ḳavlince meşhūr-ı meṣeldir kim
Ḳabūl itmez teġayyür olsa fıṭrī ṭabʿ-ı insānī

[325a]

Vaḳʿa-i Ġarībe-i Uzun Ḥasan ve Hezīmet-i Eşḳıyā

13450 Ḫuṣūṣā şehr-i Toḳad'a Nevāḥī-yi Ḳazābād'a
Ne iş kesdi o ḳuṭṭāʿ-ı ṭarīḳiñ ceyş-i aʿvānı

13451 Kemāl-i ṣervetin gūş eylemişlerdi reʿāyānıñ
Vezīr-i aʿẓamı ol nā-muʿaẓẓam mīr-i düzdānī

13452 ʿÖmer bin Mevṣılī Bektaş'dır meşhūr ʿunvānı
Anı irsāl idüp virdi reʿāyāya perīşānī

13453 O rütbe ẓulm-i bī-endāze itdirdi ehālīye
Mekānında iḳāmet itmege ḳalmadı imkānı

13454 Niçe ṭāġī vü bāġī gelmiş idi ol yere ammā
Birisi itmedi bunlar gibi taḫrīb-i büldānī

13455 Ḫuṣūṣā Mīr-i Gürgan yaʿni Timur-ı cihān-menfūr
Bu rütbe ḳılmadı āzürde cünd-i müslimānānı

13456 Egerçi şīve-i nā-müslimānī itdiler yer yer
Velākin sönmedeydi dūdmān-ı Türk ü Türkmān'ı

13457 Ne yerde var ise cāmiʿ mesācid yaḳdılar cümle
Cihān-sūz oldılar yaḳsun Ḫudā'nıñ ḳahr-ı nīrānı

13458 Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān yaʿni ol şehzāde-i devrān
Amāsiyye diyārında idi ber-vech-i mīrānī

13459 Ṭuyup ol fırḳa-i merẓūleniñ ifrāṭ-ı ṭuġyānın
Yetişdi ʿasker-i mevfūr ile mānend-i şīrānī

13460 Cezā-yı lāyıḳın tertīb idüp ḳırdı ṣanādīdin
Perīşān itdiler ol zümre-i eşrār-ı Türkmān'ı

13461 Cenāb-ı Bāyezīd'iñ ḫıdmet-i ʿālem-pesendiyle
Bulup Rūmili beglerbegligiyle rifʿat-i şānı

13462 Amāsiyye emāret ile ilḥāḳı vezāretle
Niçe eyyām oldı şehriyāriñ zīb ʿunvānı

13463 Sekiz yüz baʿdehū yetmiş yedi sālinde olmışdı
Yine bir vaḳʿa kim tafṣīl ider tārīḫ-i ʿOṯmānī

13464 Ḥasan Beg başı altından idi īḳāẓ u taḥrīki
Ya n'ider oġlı Yūsufca Begi ol mīr-i ṭuġyānī

13465 Yanında besleyüp ʿammisi oġlı idi dir rāvī
Yigirmi biñ ḳadar Türkmān'a itdi re's-i düzdānī

13466 Ḳaraman-oġlı Pīr Aḥmed'le Ḳāsım Beg idi rehber
Ḳaraman ülkesinde itdiler taḫrīb-i büldānī

13467 Cenāb-ı Muṣṭafā Ḫān ol ḥavālīde ṭururlarken
Ḳażā-yı Ḳaysariyye semtine ol deñlü Türkmān'ı

13468 Ḥavāle eyleyüp şehr ü ḳurāsın hem reʿāyāsın
Ḳırup geçirmege başladılar bī-ḥadd müsülmānı

13469 Ne ḳorḳmaz baş ki öyle şīr-i ner şehzāde-i dāver
"Fe-hāẕe'ş-şiblü min ẕāke'l-esed"[1] dinseydi şāyānı

13470 Anaṭolı'da beglerbegi olmışdı Davūd Paşa
Ḫaber gönderdi āgāh eyledi şehzāde sulṭānı

13471 Livā-yı Ḳaysariyye semtini tertīb-i ʿaskerle
Serīʿan ideler imdāda ılġar-ı ceyş-rānī

[325b]

13472 ʿAlā ḳavlin Davūd Paşa'yı āgāh itdi şehzāde
Tecessüs eyleyüp evbāş-ı Türkmānān u düzdānı

13473 Bir elden ol iki şīr u peleng-i āl-i ʿOṯmān'ıñ
Muḳābil oldığın taḥrīr ider vaḳʿa-nüvīsānı

13474 Ḳażā-yı Ḳayṣariyye idi heycā-gāhı merdānıñ
Teḳābül eyledikde mihr ü māh-ı burc-ı ʿOṯmānī

13475 O rütbe Rüstemāne cenk ü perḫāş itdiler anda
Lüṣūṣ-ı ḳavm-i Türkmān'a gelüp kesr ü perīşānī

1 "Bu arslan yavrusu, o arslandandır."

13476 Ḫalāṣ olmışları ʿaşr-i ʿaşīri var ise ancaḳ
Ḳırıldı māʿadāsı boylayınca çāh-ı nīrānı

13477 Yusufca Beg ile sā'ir emīrān Aḳḳoyunlı'dan
Giriftār oldığında dest-beste ḳıldılar anı

13478 Müselsel ḳıldılar zencīr-i istirḳāḳa ġāzīler
Getürdükde ḥużūr-ı Muṣṭafā Ḫān'a emīrānı

13479 Ne keyfiyyetle girmişler ise aġlāl-i enkāle
Muḥammed Ḫān'a irsāl itdi ber-resm-i esīrānī

Ḳāle'llāhu Teʿālā: [1]﴿لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَاَلْقُوهُ فى غَيَابَتِ الْجُبِّ﴾

13480 Cenāb-ı şehriyār-i mekremet-girdār u şefḳat-kār
O ḥāletle görüp Yūsufca Beg'le ol emīrānı

13481 Mübārek ḳalbine lāyıḥ olup maʿnāsı Ḳur'ān'ıñ
O demde ḳıldılar Yūsuf Beg'i derbend-i zindānī

13482 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam ʿāḳıbet-endīşlik itdi
Siyāsetle ḳılındı Yūsuf'uñ teʾḫīr-i şāyānı

13483 Dem-i sermā olup vaḳt-i şitā olmaġla ol sāliñ
Bahārında ġazā ḳaṣdıyla ol şāh-ı cihān-bānī

13484 Anaṭolı'yı taṭhīr itmege levş-i ḍalāletlen
ʿAzīmet eylemişdi ṣıdḳ ile bā-ʿavn-i Yezdānī

13485 Bahār-ı cennet-āṣārıñ hüveydā olup envārı
Zemīne feyż-baḫşā oldığında ebr-i nīsānī

13486 Cibāliñ başlarında ḳış olup başı dumanından
ʿUyūnından aḳardı eşk-i seyli dühn-i ebdānı

13487 Havālanmış idi her serv ü ʿarʿar gülsitān içre
Çemende var idi cūyuñ daḫi ḥālince ṭuġyānı

13488 Ṣabā zencīr-beste itmeyince pāy-ı enhārı
Bulanmaḳdan ṭurulmaḳ gelmedi gitmedi ʿişyānı

1 "Yūsuf'u öldürmeyin, onu bir kuyunun derin yerine bırakın..." Yūsuf 12/10. āyetten nākıs iktibas.

13489 Nesīm-i feyż-bārı feṯḥ idüp envāʿ-ı ezhārı
Çadır çiçekleri zeyn eyledikde bāg u bostānı

13490 Şehinşāh-ı ṣaf-ārā pādişāh-ı memleket-pīrā
Olunca ʿāleme fermān-revā nevrūz-ı sulṭānī

13491 Ṣunūf-ı ʿaskeriyle Üsküdār'a ʿizz ü devletle
Olup revnaḳ-fezā-yı bārgāh-ı pādişāhānī

13492 Ḳurup saḥrāsına otaḳ-ı gerdūn-ṭāk-ı vālāyı
Temāşā eyleyenler dirdi ordu-yı Süleymānī

13493 Anaṭolı vü Rūmili'ye fermānlar ṭaġıtmışdı
Yanında eyledi āmāde eṣnāf-ı dilīrānı

[326a]

13494 Sitanbul maʿberinden ʿasker-i İslām fevc-ā-fevc
Mürūr itmekde istiʿcālle bā-emr-i sulṭānī

13495 Daḫi Rūmili semtinden gelen ʿasker şitāb üzre
Gelibolı'dan idüp ārzū-yı şāh-ı ʿOs̱mānī

13496 Nefīr-i ʿāmm ile ḳaṣd-ı ġazāya iẕn-i ʿāmm oldı
Nefīr-i göç uruldı ḳıldılar ʿazm-i şitābānī

13497 Burusa Yeñişehr'i maẖrab-ı otaġ-ı şāh oldı
Ḥaşir-peymā olup geldikde sulṭānıñ dilīrānı

13498 O yerden şāh-ı ʿādil rāyet-i İslām'ı refʿ itdi
Varup menzil-be-menzil şehriyāriñ ḳahramānānı

13499 Varup Rūmiyye-i Ṣuġrā vü Sivas'a mücāhidler
O meydān-ı fasīḥa naṣb idüp ordu-yı ḫāḳānı

13500 Şeh-i Cem-menḳabet Şehzāde Sulṭān Bāyezīd ol dem
Ḳarındaşı cenāb-ı Muṣṭafā Şehzāde sulṭānı

13501 Berāber eyleyüp at-başı istiḳbāl-i şāhīde
Pedīdār oldılar ʿarż itdiler alay u ʿunvānı

13502 Olup beglerbegiler yollı yolınca sipeh-güster
Olup leşker-nümā her biri bā-ceyş-i fīrāvānī

13503 Emīrān-ı dilīrān yerlü yerinde ṭururlardı
Cenāb-ı şehriyār itdikde teşrīf-i ceyş-rānī

13504 Çıkup bir peşte-i bālāya fermānı ṣudūr itdi
Ne deñlü var ise düstūr-ı ekrem mīr-i mīrānı

13505 Bütün nevvāb-ı sulṭānı vezīrān-ı müşīrānem
Yanında cemʿ olan ḫādimleri perḫāş-kārānı

13506 İrāʾet eylesünler iḳtidārın rezm ālātın
Mühimmāt-ı neberdin gösterüp ber-resm-i ʿOṯmānī

13507 Cebe vü cevşen ü zırhın giyinsün ḳullarım cümle
Mübāhāt eyleyem gördükde şīrān u dilīrānı

13508 Kemāl-i ġayretinden idi sulṭān-ı veġā-kārıñ
Severlerdi ziyāde gösterişli merd-i meydānı

13509 Cenāb-ı şehriyāriñ imtiṯāl-i emr-i meẕkūrı
Olup müstevcib-i neyl-i merām-ı pādişāhānī

13510 Neye ḳādir ise her bir vezīr-i kār-fermāsı
Ne güne ol ġazāya itmiş ise ṣarf-ı imkānī

13511 Vezīrān mīr-i mīrān merd-i meydān hep dilāverler
Ṣunūf-ı ʿaskerīden rezm-ārā pehlüvānānı

13512 Cenāb-ı şehriyāre ʿarż-ı kālā-yı hüner itdi
Zirih-pūşān u miġfer-dār-ı ecnād-ı ḫıdīvānī

13513 Silaḥdār u sipāh u cebeci ṭopçı yeñiçeri
Piyāde atlu ocaḳ ḫalḳı ser-ḥadd ḳapudānānı

13514 Ṭarīḳınca ḳamusı itdi iẓhār-ı silaḥşorī
Tepeden ṭırnaġa varınca gösterdi dilīrānī

[326b]

13515 Temāşā eyledikde yek-be-yek sulṭān-ı ʿālī-cāh
Begendi ʿaskerin ol dem ḳılup ikrām-ı şāyānī

13516 Ziyāde idi yüz biñden piyāde atlu ġāzīler
Esāmī defteri olmışdı manẓūr-ı ḫıdīvānī

13517 Ḳılup Şehzāde Sulṭān Bāyezīd'i saġda ibḳā
Muʿayyen itdi yanında bütün etbāʿ u aʿvānı

13518 Daḫi Şehzāde Sulṭān Muṣṭafā Ḫān'ı yesārında
Muḳarrer eyledi anıñ daḫi var idi merdānı

13519 Ġuzāt-ı mü'minīni ġarḳ-ı polad eyledi cümle
Lisān-ı ḥālle her biriniñ şemşīr-i bürrānı

13520 Oḳurdı āyet-i "naṣrun mina'llāh"i[1] muʿaskerde
İdüp "fetḥun ḳarīb"i[2] cümleniñ āmāc-ı peykānı

13521 Ġuzāt-ı müslimīni fetḥ ile tebşīr itmişdi
Ricāl-i ġayb u aḳṭāb-ı zamān evtād-ı Raḥmānī

13522 Zemīn ü āsmānıñ nuṣret-i dīn-i Muḥammed'de
Duʿāsı oldı maḳrūn-ı icābet-gāh-ı Sübḥānī

13523 Bu minvāl üzre ʿarż-ı şevket ü iclāl ile bunlar
İdüp menzil-be-menzil ʿazm-i sūy-i ḫaşm-ı Türkmānī

13524 ʿAdūyı semt-i Erzincān'da cūyān oldılar ol dem
Ḫaber virdikde irsāl olunan cāsūs-ı sulṭānı

13525 Kitāb-ı Künhü'l-Aḫbār'ında ʿĀlī böyle naḳl eyler
Ḥasan Beg gūş idüp uzun ḳulaḳdan cünd-i ʿOṯmān'ı

Der-Beyān-ı Şurūʿ-ı Muḥārebāt-ı Sulṭān-ı Celīl bā-Mīr-i Ḥasan-ı Ṭavīl-i Reẕīl

13526 Cenāb-ı şehriyār-ı maʿdelet-kirdārı çün eşrār
İşitmişlerdi kim yanındaki ceyş-i hizebrānı

1 "Allah'tan bir yardım…" Saff 61/13. āyetten nākıs iktibas.
2 "Pek yakın bir fetih…" Saff 61/13. āyetten nākıs iktibas.

13527 İki yüz biñ ḳadar kişver-güşā merd-i tüvānādır
Ḥuṣūṣā ʿaskeriyle Anaṭolı mīr-i mīrānı

13528 Ṣunūf-ı ʿaskerīsiyle ocaḳ ḫalḳı bütün gelmiş
İki şehzādeniñ ṭursun bu deñlü ḳahramānānı

13529 Muḥaṣṣal her biri itdikleri evżāʿ-ı ʿiṣyāna
Köpekler gibi nādim oldılar bā-ṣad peşīmānī

13530 Egerçi ṣāra-mā-ṣār ile nādim oldılar ammā
Yine tertīb-i ʿasker itdiler ber-resm-i mīrānī

13531 Bevādī vü cibāle iḫtifā itmişdi baʿżısı
Şevāhiḳda taḥaṣṣun eyleyüp baʿż-ı emīrānı

13532 Hirās u bīm idi ṣūretde ammā dek idi dirler
Hezīmetle gürīziñ tā ki ola semt-i āsānı

13533 Girīve yerleriñ ṣaġ u ṣolında ber-ḳarār oldı
Ḥasan Beg ʿaskeri mīrān-ı Türkmān u dilīrānı

13534 Miyānda bu idi her biriniñ encām-ı güftārı
Ṣıḳarsa taḳye başı geymelüdür çengelistānı

[327a]

13535 Tilāl ü ḳulle-i saʿbu'l-mürūra gizlenüp dirdi
Bizi bunda bulursa Rūmiyān'ın nerre-şīrānı

13536 Girībānı ḫalāṣa pençe-i tesḫīrden ḫālā
Bu yerden özge emniyyetli yer yoḳ dirdi mīrānı

13537 Ḳo anlar kendüye cāy-i selāmet arasun anda
İşit sen bunda tertīb-i ṣufūf-ı ceyş-i sulṭānı

13538 O demde Rūmili beglerbegisi Ḫāṣ Murād oldı
Rezimde var idi aḳrānı üzre gerçi rüchānı

13539 Velākin ʿāḳıbet-endīş olup encām-ı kārīde
Aña ġālib idi şāh-ı cihānıñ niçe mīrānı

Der-Beyān-ı Hezīmet-i Baʿż-ı Mīrān-ı Cevānān ez-Behr-i Ġaflet-i Ḫˇīşān ber-İʿtimād-ı Bed-Kīşān

13540 Ḳażā ḳurduḳda ḳavs-i ḥikmeti tīr-i ḳader dönmez
Bulup şaṣtın atılsa yoḳdur istirdādıñ imkānı

13541 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam ʿaskerin tertīb itmekde
Sebük-maġzān-ı ʿaskerden cevānān-ı emīrānı

13542 Temāşā eyle kim az ḳalmış idi cünd-i İslām'a
Maʿāẕa'llāh vire-yazmışdılar kesr ü perīşānī

13543 Nihādı pāk vechi tābnāk biñ birbirinden yeg
Tüvānā serverān Rüstem-nijād ʿaṣrıñ Nerīmān'ı

13544 ʿÖmer Beg ibn-i Ṭurḫān mīr-i mīrānıñ eñ aʿlāsı
Aña beñzer cevānān u ser-efrāzān-ı ʿOṯmānī

13545 Begenmiş zūr-ı bāzūsın ṭayanmış ḳuvvet-i baḫta
Biribirin ayardup eylemişler rezm-cūyānī

13546 Teġāfül itdiginden ġaflet ile ḳavm-i aʿdānıñ
Teḳādümle tehācüm itmege ḳıldı esb-rānī

13547 Firārī ṣūretin gösterdiginden ceyş-i muḥtāliñ
ʿAzīmet itdiler cezm eyleyüp ḫıẕlān-ı Türkmān'ı

13548 İnanup dekk-i ḫaṣma sā'irīn terġīb iderlerdi
Cidāl ü cenge taʿḳīb itdiler aṣḥāb-ı ṭuġyānı

13549 Egerçi anları Maḥmūd Paşa menʿe saʿy itdi
Cehāletle şehinşāhıñ bir iki mīr-i nādānı

13550 Niçün ḫˇāhiş-gerān-ı nuṣrete māniʿ olur dirdi
Ḫaṭāya ḥaml idüp re'y-i rezīn-i ṣadr-ı ẕī-şānı

13551 Benim tedbīrim üzre feṭḥ u nuṣret cilve-ger olsun
Diyüp Maḥmūd Paşa'ya iderdi ifk ü bühtānı

13552 Bu sū'-i ẓann ile bu re'y-i fāsid üzre bi'l-cümle
Murād-ı Ḫāṣṣ'a ʿarż-ı iḫtiṣāṣ itdi ḫulūṣānī

13553 Bu furṣat elde iken düşmene şimdi emān virmek
Ne aṣl meẕhebde cā'izdir dir idi lāf-gūyānı

13554 Görünüp ṣūret-i ḥaḳdan murādı vech-i āḫerden
İdüp taḥrīk-i ifsād itdirüp cāhil emīrānı

13555 Sebük-serlikle mīrāna ḳapıldı Ḫāṣ Murād Paşa
Niçe yolsız işe ḳullandılar kim geldi pāyānı

[327b]

13556 Emīr-i sāde diller her biri bī-çāre ġāfiller
Murād Paşa söziyle izleyüp merdān-ı Türkmān'ı

13557 Sözin eslemeyüp Maḥmūd Paşa gibi ẕī-şānıñ
Yanından ayrılup ılġar ile vardıḳda ḫaṣmānī

13558 Firārīler ʿaceb ḳande ola dirken o ġāfiller
Künāmından çıḳup yer yer bir alay ġūl-i yābānī

13559 Taḥaṣṣun itdigi aḥfār-ı nīrāndan uṣanmışdı
Şikārın ayaġında buldılar gürgān-ı Türkmān'ı

13560 Bahār eyyāmı olmaġla çıḳar elbet künāmından
Havā germiyyeti ṭaşra atar kejdümle mārānı

13561 Bir alay mār-ı ḫufte ḳuyrıġın başmışdı çün mīrān
N'ola lesʿ itse sermā-dīde mārān mūr-ı mīrānı

13562 Şikārın almaġa künc-i ḫafādan āşikār oldı
Gürisne-çeşm olan ḥāżır başan ʿuḳḳāb-ı düzdānī

13563 Anıñçün lāne-sāz olmışlar idi ẕirve-i kūha
İne şāhīn gibi gördükde ṣayda kebk-i yābānı

13564 Muḥaṣṣal geldigin gördüklerinde mīr-i mīrānıñ
Kilāb-āsā miyāne aldılar ol nev-cevānānı

13565 Firārī ṣūretinde görünen ḫınzīrler ol dem
Bir alay körpe ḳuzıyı ḳaparlar idi gürgānī

13566 Naṣîbi ayaġına geldigiyçün būm-ı pür-şūmuñ
Sihāma ṭutdılar yaḳlaşmadan çün tīr-i bārānī

13567 Ḫulāṣā çalışup her çend mīrān gerçi şīrāne
Bulunmaġla miyānda ez-ḳażā olmadı imkānı

13568 O rütbe tīr u şemşīr ile gūşiş itdiler ancaḳ
Bulunmadı o girdāb-ı belānıñ bir sehil yanı

13569 ʿAlā ḳavlin gidenlerden birisi dönmedi aṣlā
Ḳażā ḳurmış meger defʿ idemez tedbīr-i insānı

13570 Cenāb-ı salṭanat-pīrāya ʿaks itdikde bu ḥālet
Murād-ı Ḫāṣṣ'dan olmışdı rū-gerdān-ı ġażbānī

13571 Ḫavāṣṣ-ı şehriyārīden olup maḳbūl iken fevrī
Vuḳuʿından bu emriñ oldı muġber ḳalb-i sulṭānī

13572 Meger Sivas'da ʿarż-ı sipāh-ı bī-ḳıyāsından
Murād-ı Ḫāṣṣ'a gelmekle ġūrūr-ı nefs-i şeyṭānī

13573 Ḳışāşıdır anıñ Allāhu aʿlem ceyş-i manṣūra
Bu deñlü iʿtimādıñ kim ola keyfiyyet-i şānı

13574 Bu miḳdārı hezīmetle bi-ḥamdi'llāh defʿ oldı
Diyüp herkes olurdı tesliyet-baḫş-ı emīrānī

13575 Muṣīb olmaġla tedbīri ile Maḥmūd Paşa'ya
Olup Rūmili beglerbegligi ilḥāḳ-ı şāhānī

13576 Sekiz yüz baʿdehū yetmiş ṭokuzdan ʿazle varınca
Vezāretle maʿan żabṭ itdi cāh-ı mīr-i mīrānı

[328a]

13577 ʿAzilden ṣoñra ol cāh-ı emāret ṣavb-ı devletden
Süleymān nām vālīye olup tevcīh-i sulṭānī

13578 Ḫavāṣṣ-ı şehriyārīden idi ol da Murād-āsā
Velākin var idi anıñ biraz ʿirfān u iẕʿānı

13579 Pes andan ṣoñra ol Mīr-i Ṭavīl'iñ diñle aḥvālin
Ne yüzden rū-nümā oldı anıñ mir'āt-ı devrānı

13580 Olup "el-ḥarbü ḫud'a"[1] ḥīlesiyle ṣoñra dāmen-gīr
Gehī cenge taṣaddī eyledi gāhī gürīzānī

13581 Bu minvāl üzre bir hafta taraṣṣud itdi perḫāṣa
Sitīzinden girü ḳalmadı ol şerīr-i Türkmānī

13582 Şeh-i ʿālī-himem ġāyetle ġayret-keş idi ceyşe
Niçün evvelki gün ḳahr-ı ʿadūnuñ olmaz imkānı

13583 ʿAsākirden tehāvün olmaḳ üzre ġam çekerlerdi
Giceler ṣubḥa dek eylerdi nāliş āh u efġānı

13584 Sürüp dergāh-ı Ḥaḳḳ'a rūyını pür-ḫāk iderlerdi
Ḫudā'ya yalvarup isterdi dā'im ʿavn-i Rabbānī

13585 Ḫalāṣ olmazdı bir dem ġuṣṣadan der-ḫ̆āb olmazdı
Nümāyān olmayınca rūy-i nuṣret feṭḥ-i Yezdānī

13586 Namāzında niyāzında dem-ā-dem söz ü sāzında
Derūn-ı ṣıdḳ ile isterdi Ḥaḳḳ'dan ḳahr-ı Türkmān'ı

13587 O sāl-i meymenet-fāliñ rebīʿu'l-evvel ayında
On altıncı güni kim erbiʿāda sāʿat-i ṣānī

13588 Meger Mīr-i Ṭavīl'iñ bir mücerreb rūzı olmaġla
Ḳudūmiyçün o yevmiñ eylemişdi çoḳ ḳadem-rānī

13589 Şurūʿ-ı rezm-i sulṭānīye mīʿād olmasın cümle
Münāsib görmiş idi ġāziyān-ı cünd-i ʿOṯmānī

13590 Ḥasan Beg daḫi bir hafta muḳaddem yevm-i meẕkūre
Teraḳḳub üzre imiş tā ki ide rezm-i mīrānī

13591 O günde kār-ı rezmi meymenetli ʿadd idüp dā'im
Bir āḫar günde itmezmiş şurūʿ-ı rezm-i mīrānī

13592 Cihān Şāh'ı o günde eylemiş şāyeste-i tedmīr
O günde kendüye ilbās olunmış tāc-ı şāhānī

1 "Harb hiledir." Buhārī, "Cihād", 157; Müslim, "Cihād", 17.

13593 Bu deñlü kār u bārı erbiʿāda eylemiş iḥrāz
O günde ẕātına şāyān görülmiş taḫt-ı Īrānī

13594 Niçe düşvār-ı emre erbiʿāda ġālib olmışdı
Anıñ ʿindinde saʿd-ı ekber idi sāʿat ü ānı

13595 Cihāt-ı sitti cāmiʿ hem ḥavāss-i ḫamseyi ḥāvī
Basīṭ u hem mürekkeb ceyş-i sulṭān-ı cihān-bānī

13596 İzāle itmege ṣaflar keşīde eyledi yer yer
Müretteb ḳıldı ṣaġ u ṣola mümtāz-ı dilīrānı

13597 Uzun aḥmaḳ anı fehm eylemez kim ḳuvvet-i ṭāliʿ
Virir ḫāṣṣıyyet-i rūz-ı cedīde naḥs-i fıḳdānı

13598 O gün Ṣaḥrā-yı Tercān'da ḳavuşmışdı iki leşker
Ṣufūf-ı leşkereyn tertīb iderdi zümre-i cānı

13599 Alaylar baġlanup iki ṭarafdan rezm ü perḫāşa
Ḥażırlandı veġāya şehriyāriñ nerre-şīrānı

[328b]

13600 Muḫanneşler gürūhı āteş-i bīm u hirāsından
Derūnın eylemişdi dāġ-dār-ı ḳahr u ḫıẕlānī

13601 Sipeh-dār-ı veġā şāh-ı ṣaf-ārā ḫān-ı deryā-ceyş
Ḳodı ṣaġ cānibe mīr-i livādan nām-dārānı

13602 Ḳılup Rūmili beglerbegisin ol cānibe nāẓır
Yigirmi biñ ʿazeb nāmıyla bir ṣınıf dilīrānı

13603 Öñine sedd çeküp ol ʿaskeriñ ber-vech-i istiḥkām
Küleh-pūş idiler perḫāşda ber-resm-i ʿOṯmānī

13604 Daḫi ṣol cānibe yigirmi dört mīr-i ẓafer-rehber
Ḳonıldı her biriniñ var idi yanında aʿvānı

13605 Davūd Paşa idi beglerbegisi Anaṭolı'nıñ
Yigirmi biñ ʿazeble oldı ol semtiñ nigeh-bānı

13606 İdüp Şehzāde Sulṭān Bāyezīd'i ṣaġ ḳola dümdār
Ḳafā-dār itdiler semt-i yesāra Muṣṭafā Ḫān'ı

13607 İki şehzādeler kim her biri vālī idi ol dem
Biri Sivas'ı żabṭ eylerdi birisi Ḳaraman'ı

13608 Şeh-i vālā-himem ol ḳuṭb-ı ʿālem ferr u şevketle
Verāsında ṭururdı ʿaskeriñ mānend-i şīrānī

13609 Yeñiçeri gürūhından on iki biñ tüfenk-endāz
Şehinşāhıñ öñinde eyleyüp iẓhār-ı merdānī

13610 Daḫi biñ beş yüz ebnā-yı sipāh-ı pādişāhīden
Silaḥdārāndan daḫi iki biñ merd-i şücʿānī

13611 Ẓuhūrāt-ı ilāhīden olup her biri müsteẓhar
İderlerdi reh-i dīn-i Muḥammed'de dilīrānī

13612 Teʿāḳub üzre idi dört bölük ḫalḳı neferlerle
Müretteb idi yanlarında dört biñ kār-dānānı

13613 Zaʿīmān ile çavuşān u bevvābān u serrācān
Güzīde çāşnigīrān ṭopcıyān gerdūn-keşānānı

13614 Cebeci mehterān ṭabl u aʿlām ile ḫayyāmān
Piyāde hem süvārī yüz biñ idi ḳavm-i sulṭānī

13615 Gehī ṣaf cengi eylerdi gehī rezm-i yek-ā-yekle
Ḳoyuldı zümre-i Türkmān'a ecnād-ı ḫıdīvānī

13616 Piyāde ʿaskeri yine piyādeyle uruşmaḳda
Süvārīler daḫi rezme oḳur eşheb-süvārānı

13617 Ḳuruldı ortada naṭʿ-ı siyāset iki cānibden
Zemīn olmışdı ol dem lāle-zār-ı ḫūn-ı merdānī

13618 Ḥasan Beg ʿaskeri ḳırḳ biñden efzūn idi meydānda
Kimisi ḫusrevān idi kimisi ḳavm-i Türkmānī

13619 Hirās-ı ḳahr ile virmişdi arḳa Kūh-ı Tercān'a
Başın taḳye ṣıḳarsa cān ata kūha şeġālānı

13620 Davūd Paşa ile Maḥmūd Paşa iki cānibden
Cenāḥeyn oldılar gūyā iki şāhīn-i ʿOṣmānī

[329a]

13621 Biri Anaṭolı'dan birisi Rūmili semtinden
Getürmişlerdi niçe ʿasker-i rezm-āşiyānānı

13622 İki alay olup yüridiler tedmīr-i aʿdāya
Olup her birisi bir maṭlaʿ-i ġarrā-yı ḫāḳānī

13623 Gelince bir yere gūyā ḳaşīde oldı rezmiyye
Anı taḥsīn iderdi görse bir kez ṭabʿ-ı Ḥassānī

13624 Ḥasan Beg ʿaskeriniñ ḳalbine olmışdı ṣāḥib-rāz
İdüp dūr u dırāz tertīb-i ʿaskerle ceyş-rānī

13625 Vezīrinden emīrinden birini görse rū-gerdān
Olup feryād-res eylerdi imdād-ı emīrānī

13626 Ḥaḳīḳatde mühim-sāz idi tīr-endāz idi ġāyet
Ser-efrāz idi aḳrāna ṣayardı anı aḫẕānī

13627 O tārīḫe gelince niçe cenklerde bulunmışdı
Bütün rezminde manṣūr oldı ḳahr itdi dilīrānı

13628 Tenūmend ādem idi yoġ idi ʿadli cesāmetde
Anıñçün kendüye oldı ʿalem bu nām-ı ṭūlānī

13629 Ḫuṣūṣā ṣaġ yanında Yek-çeşim bir nām-dār oġlı
Şecāʿatle miyān-ı ḳavmde almışdı meydānı

13630 Büyük oġlı idi ṣol cānibinde oldı āmāde
Muḥammed idi nāmı līk Uġurlı idi ʿunvānı

13631 Şehāmetle ikisi daḫi nām almışdı meydānda
Tehevvürli idi babası gibi ʿırḳ-ı şiryānı

13632 Ḳızışdıḳda miyānda rezm ü perḫāş iki cānibden
Büyük oġlı inüp ẕeyl-i cebelden ḳıldı pūyānī

13633 Temāşā eyleyenler indigin āheste āheste
Maḳarr-ı maḫlaşın itdi tedārük dirdi sirrānī

13634 Ġuzāt-ı Rūmili'ye ittifāḳan bir ẓafer oldı
Uġūrlıymış cebelden inmesi bā-ʿavn-i Rabbānī

13635 O vādīlerde deryā-yı ʿasākir ṣıġmayup aṣlā
Ġuzāta teng olup cenk itmege olmayup imkānı

13636 Ṣuʿūdı lāzım olmaġla çıḳınca dāmen-i kūha
Hemān Anaṭolı beglerbegisi ceyş-i aʿvānı

13637 Yigirmi biñ ʿazeb cünd-i müretteb doġrılup kūha
Girīve yerlere siñmiş idi gümrāh-ı Türkmānī

13638 Künāmından çıḳardı ol ḫanāzīr-i kühen-sāli
Ḳıtāle başlayup ḳahr itdiler muḥtāl-ı ḫūkānı

13639 Keẕālik Ḥażret-i Şehzāde Sulṭān Bāyezīd Ḫān'ıñ
Tilāl-i Kūh-ı Tercān'a çıḳup enṣār u aʿvānı

13640 Ṣuʿūd itdikde şehzāde daḫi merḳā-yı aʿlāya
Ḫudā'nıñ ḥikmetin gör kim Ḥasan Beg oġlı ol cānī

13641 Muḳābil oldı etbāʿıyla Sulṭān Bāyezīd Ḫān'a
Ṣataşdı birbirine rezm ü perḫāş itdi şīrānī

[329b]

13642 O rütbe ḍarb u ḥarbe gūşiş u iḳdām olunmışdı
Buġātıñ ḥaddini bildirdi anda cünd-i ʿOṣmānī

13643 O dem Sivas Sancaġı müheyyā idi ol yerde
Sipāhī zümresinden idi Oruc idi ʿunvānı

13644 Ṭururdı Bāyezīd Ḫān'ıñ yanında düşmeni geldi
Ḥavāle eyledikde nāgehān şemşīr-i ʿuryānı

13645 ʿAdūnuñ kelle-i murdārını ġalṭīde itdirdi
Bürīde kelleyi itdikde pāy-endāz-ı sulṭānī

13646 Sezā-vār-ı pesend ü maẓhar-ı ikrām olmışdı
Pes andan ṣoñra baḥr-i bī-kerān-ı cünd-i ḫāḳānī

13647 Temevvüc eyledikde ṣarṣar-ı rıḥletle ol yerden
Ferīḳaynıñ ḳılup çarḫacısı ol yerde lüḳyānī

13648 Muḳābil olıcaḳ oldı muḳātil seyf-i ġayretle
Çek-ā-çāk-i ṣadā-yı tīġ leb-rīz itdi ekvānı

13649 Miyān-ı şāriʿāt ol demde ṣaḥn-ı sāriʿāt oldı
Siʿāyet ṣabr-ı sāʿat olmaġın ecnād-ı ʿOṯmānī

13650 Tevaḳḳuf eylemişdi bir zamān şemşīr-i berrāḳıñ
Yine oldı miyān-ı ceyşe berḳ-āsā nümāyānī

13651 Tüfenkler raʿd u berḳ-āsā ḫurūşān-ı ṣadā oldı
Döküldi tīr-i nāvek ʿaskere mānend-i bārānī

13652 Bürīde kelleler Türkmān'dan berg-i ḫazān-rīzān
Olup āhen-dilān mānend-i naḫl-i erġavānānī

13653 Ḥasan Beg oġlı Uġurlı dinen uġursıza dā'im
Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān itmede kūpāl-i ḫüsrānī

13654 ʿAceb it cānlı imiş cāhilāne ġayret eylerdi
Ẓuhūr itmiş iken bir niçe yerde cerḥ-i hicrānī

13655 Gelüp Şehzāde Sulṭān Muṣṭafā semt-i yesārından
Davūd Paşa ile sürḫın külāhān ḳahramānānı

13656 Hemān anlar da kūhuñ dāmenin bir lāle-zār itdi
Ṣanevber şeklini gösterdi ḫalḳa nīze-dārānı

13657 Miyāna tīġ-zenlik ṣanʿatın gösterdiler ol dem
Müşārun bi'l-benān oldı miṣāl-i seyf-i sulṭānī

13658 Tüfenk ü tīr-i bārān Mīr Ḥasan üzre yaġup dā'im
Ṣuya düşmiş ḫara döndürmiş idi ġāziyān anı

13659 O deñlü ḫamleden ol gürk-i bārān-dīde dönmişdi
Hemān bir nerre-i pīle ṭaġılmış idi aʿvānı

13660 Kimi aġnām-ı meẕbūḥa dönüp kimisi nīm-bismil
Olup āġuşte-ḫūn bi'l-cümle Aḳḳoyunlı merdānı

13661 Anaṭolı ḳolındaydı ʿazebler żābıṭı Maḥmūd
ʿAceb bir merd-i mesʿūd idi ḳıldı cenk-cūyānī

13662 Ḥasan Beg-zāde Zeynel üstine at sürdi şīrāne
Tehevvürle teḳaddüm itdi gerçi ṣaḥn-ı meydānı

[330a]

13663 Hezīmet görmiş işkest olmış ʿaskerden nedir luṭfı
Biri meydān-ı rezme gelse itse kār-ı merdānī

13664 Giriftār olsa yāḫūd gusfendān pençe-i bebre
Nedir ʿarż-ı celādet itmede bir sūd-ı şīrānī

13665 Bu minvāl üzre icrā-yı rüsūm-i rezm eṣnāsı
Bürīde kellesi Zeynel Beg'iñ ḳılmışdı ġalṭānī

13666 Ser-i maḳṭūʿı ol dem ḥażret-i şehzāde-i ekrem
Rikāb-ı şehriyāre itdi mühdā-yı dilīrānī

13667 Nüvīd-i Fātiḥ'e olmaġla tedmīr-i eʿādīniñ
Ḳılındı ʿurża-i dergāh-ı sulṭān-ı cihān-bānī[1]

13668 Helāk-ı Mīr Zeynel perr-i iḳbālin şikest itdi
Gelüp babasına ol vechle kesr-i perīşānī

13669 Güsiste oldı tār-ı intiẓāmı ḫayl-i Türkmān'ıñ
Vücūh-ı ḳavmi merżā gibi buldı zerd elvānı

13670 Ḳamunuñ dest ü pāyı ḳorḳusından raʿşe-dār oldı
Mecāli ḳalmadı deprenmege süst oldı ebdānı

13671 Ḥasan Beg gerçi Türkmāniyye ġayretle teṣebbütle
Ṭurup sancaġı altında iderdi ʿarż-ı merdānī

13672 Vezīrānı daḫi ʿālimleri mecrūḥ olup anda
Niçe serverleri ser virdiler ber-vech-i ḫıẓlānī

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

13673 Ḥasan Beg gördi kim encām-ı kārı başḳa yüzdendir
Tedārük eyledi ġayri gürīze semt-i āsānı

13674 Emīrānından idi Albavut Pīrī Muḥammed Beg
Veliyyü'n-niʿmetin gördükde pā-der-gil gürīzānī

13675 Müşābih idi nevʿummā aña şekl ü şemā'ilde
Ḥasan Beg yolına itmişdi cānın fidye ḳurbānī

13676 Veliyyü'n-niʿmeti ṭurdıġı yerde cān-nişīn oldı
Firāz-ı kūhda gösterdi kendin şāh-ı Türkmānī

13677 Firār-ı Mīr Ḥasan bir ferdiñ olmamışdı maʿlūmı
Görenler Albavut Pīr'i ṣanurdı Mīr Ḥasan anı

13678 Gürīz idüp Ḥasan Beg ṭaġları giymekle ol bāġī
İki-üç menzili bir eyleyüp aşdı beyābānı

13679 Düşüp at boynına cān ḳorḳusıyla orduya vardı
Alup ehl ü ʿiyālin Ala-ṭaġ'a çıḳdı sirrānī

13680 O yerlerde daḫi itdi taḥaṣṣun cān ḥavliyle
Çuḳur yerlerde kendin setr iderdi ḳavm ü ḫ̲ʿīşānı

13681 İşit sen ḳıṣṣayı Sulṭān Muḥammed Ḫān semtinden
Bir-iki gün mürūr itdikde cünd-i āl-i ʿOs̱mānī

13682 Ḫaber-dār oldıġıyçün mīr-i ṭāġīniñ firārından
Taṣavvur itdiler kim izleyüp ol şāh-ı Türkmān'ı

13683 Öküz boynuzına girdiyse daḫi ideler iḫ̲rāc
Cezāsın vireler tertīble ber-vech-i şāyānī

13684 Ḥasan Beg ḳaçdıġın kimse inanmazdı ʿasākirden
Ele virmemiş olsa Albavut ol dem girībānı

[330b]

13685 ʿAcem iḳlīmine ḳaçmışsa daḫi aḫ̲z idüp anda
Ḳılalar mülk-i Īrān'ı żamīm-i mülk-i ʿOs̱mānī

13686 Bu efkār ile cümle ekl ü şürbinden kesilmişdi
Bu ḫulyā ile gitdi her biriniñ rāḥat-ı cānı

13687 Velākin şehriyār-i memleket-ārāya gelmişdi
Firār-ı ḫaşm-ı cānıyla sürūr-ı ḳalb-i şādānī

13688 Giriftār-ı isār olan gürūh-ı ḳavm-i eşrārı
Tevālī üzre üç gün üç gice ber-vech-i ṭuġyānī

13689 Siyāset-gāhda ḳatl itmege fermān olunmışdı
Urıldı her biriniñ boynı bā-fermān-ı sulṭānī

13690 O rütbe ḳırdı rū-gerdān olan Türkmān'ı ġāzīler
Ḳatı'dan yüz çevirdi niçe yüz şemşīr-i merdānī

13691 Ne deñlü Aḳḳoyunlı var ise Türkmān ḳısmından
Ḳamunuñ zebḥine ışdār olundı emr-i ḫāḳānī

13692 Olunmışken ferāġat ḳatl-i istīṣāl-i a'dādan
Yine başlandı ḳat'-ı re'se bā-taḳdīr-i Sübḥānī

13693 Ḥasan Beg 'askerinde var idi Timur neslinden
Ḳışāşan ḥabs olundı ba'ż-ı mīrzāyān-ı Gürganī

13694 Bayındırlı Ḳar'Oşmān aḳrabāsından niçe bāġī
Ḥasan Beg dergehinde eylemişdi pūye-gerdānī

13695 Amāsiyye diyārında münāsib gördiler ḥabsi
Meger Timur ḥabs itmişdi Sulṭān Yıldırım Ḫān'ı

13696 Anıñçün ba'ż-ı evlādı ḳışāşan ḥabs olunmışdı
Mürūr itmişdi bālāda daḫi tafṣīl-i 'unvānı

13697 Ḳara-ḳoyunlı'dan daḫi Ḥasan Beg 'askeri içre
Niçe mīrān-ı Türkmān var idi belki vezīrānı

13698 Velākin ḫānedān-ı āl-i 'Oşmān'ı severlerdi
Olurdı belki sulṭān-ı cihānıñ ḳul u ḳurbānı

13699 Ḫuṣūṣā Ḳara Yūsuf nesliniñ evlād-ı 'Oşmān'a
Ḳadīmī iḫtiṣāṣı oldıġıyçün ol emīrānı

13700 Sezā-vār-ı selāsil itmeyüp muṭlaḳ giriftinde
Muḳayyed bulınanlar oldılar ıṭlāḳa erzānī

13701 Gürūh-ı Aḳḳoyunlı'dan hemān Pīr Albavut Beg'le
ʿÖmer bin Bāyezīd Beg ol iki mīrān-ı Türkmān'ı

13702 Ṭutup ḥabs itdiler niçe zamān ḳalmışdı maḥbesde
Olur Allāhu aʿlem ḳatline fermān-ı sulṭānī

13703 Maʿārif-perverāndan bulınan ceyş-i Ḥasan Beg'de
Faḳaṭ ehl-i feżā'il vācibu'l-ikrām-ı ẕī-şānı

13704 ʿIrāḳ'ıñ ehl-i ḥayṣiyyet ḳużātından olanlar der
Biri Ḳāḍī ʿAlī'dir birisi Maḥmūd-ı Türkmānī

13705 Biri Mīr'iñ imāmıydı biri yār-ı benāmıydı
İkisin daḫi ḳılmışdı sezā-yı luṭf u iḥsānı

[331a]

13706 Olup her biriniñ ʿilm-i eḥādīṣ u şerāyiʿde
Mahāretle yed-i ṭūlāları ber-vech-i itḳānī

13707 Ḳırā'et-i sebaʿda hem ʿaşerde fażlı taḳrīben
Görülmişdir daḫi tefsīr-i Ḳur'ānī'de ʿirfānı

13708 Bu ẕikri sebḳ idenler sā'ir erbāb-ı kemālātıñ
Ḳamusı şehriyāriñ oldılar mevʿūd-ı iḥsānı

13709 Ḳarīn-i iltifāt-ı pādişāhī oldılar ṣoñra
Riʿāyet olunup her birine ber-vech-i şāyānī

13710 Der-i devlet-medārın hīç biri terk itmeyüp ḳaṭʿā
Menāṣıb oldılar her birisi bulmışdı ʿunvānı

13711 Ehālī-i ḥırefden baʿż-ı aṣḥāb-ı ṣınāʿatden
Ḥasan Beg ḫıdmetiyle eyleyen imrār-ı ezmānī

13712 Helāk-i tīrden şemşīrden cümle emīn oldı
Bulup her birisi yollı yolınca fażl-ı aḳrānī

13713 Ġanā'imle alınmışdı ḫazā'in bī-ʿaded tuḥfe
Tefārīḳ-ı kütüb nādir nüsaḫ eşʿār-ı dīvānī

13714 Nefāyis aḳmişe kālā-yı gūn-ā-gūn-ı Tebrīzī
Ḫuṣūṣā maʿdeniyyāt-ı cevāhir naḳd-i sāmānī

13715 Eger endāze-i idrāk ile taḫmīn olunsaydı
Ya taḳvīm eylese her tuḥfeniñ erbāb-ı ʿirfānı

13716 Nihāyet yoġ idi kim ʿadd ü iḥṣā oluna bir bir
ʿAdūdan ḫāric idi tā biline ḥadd ü eyzānı

13717 Ḫuṣūṣā alınan esb ü ḫuyūl-i ṣābitü'l-ensāb
Ciyād-i pādişāhī ʿādiyāt-ı ḳavm-i Türkmānī

13718 Niçe ışṭabl-ı şāhī ṭoldururdı żabṭ olunsaydı
Velākin atlanup oldı piyāde ceyş-i rükbānī

13719 Ya ol dūşīze-i Türkmān kim yaylaḳ-ı Tercān'da
Ẓılāl-i kūhda cān besleyüp çün serv-i rıḍvānī

13720 Dem-i heycāda rū-pūş oldıġı ol tütḳ-ı sūzānı
Görenler niçe Mecnūn olmaz o Leylā'yı Türkmānī

13721 Gehī eşheb-süvār-ı nāz olup ṣaḥn-ı dilīrānda
Ururdı nīze-i müjgānla merdān-ı meydānı

13722 Gehī ṭāvūs-ı ḳudsī gibi cevlān eyleyüp gāhī
İderdi kebk-i rıḍvānī gibi reftār-ı ḫūbānī

13723 Rezimde seyr idenler Rüstem'iñ öz ḳız ḳarındaşı
Ṣanup tīr-i nigāhından iderlerdi hirāsānī

13724 Çatal atlısı ẓann eylerdi anı āl-i Çengiz'iñ
Göreydi tīr-zenlik itdigin merdān-ı Gürganī

13725 Ya ol beg-zādeler kim fāris-i meydān-ı rezm olmış
Oḳurdı ʿarṣa-i perḫāşına mīrān-ı ʿOṯmān'ı

13726 Oḳın müjgān-ı ceşmi gibi şaṣtın gözleyüp gizler
Helāk-ı ʿāşıḳıñ gözlerdi Rüstem gibi ḫaṣmānı

[331b]

13727 Niçe serv-i cinān mevzūn-ḳadān ḳaşı kemān ḫūbān
Bir elde nīzesi bir elde tīġ u tīr-i bārānı

13728 Kirişme ġamzelerle ʿāleme endām ṣatarlardı
Keserlerdi biçerlerdi rezimde cenk-cūyānı

13729 Miyān-ı ʿarṣada rū-pūş olan ḥavrā-siriştāndan
Ḳınāʿı refʿ olunsa farḳ olunmaz idi ġılmānı

13730 Yed-i ʿOṯmāniyān'a girdi istirḳāḳla cümle
Kimi zīb-i firāş oldı kimi ḫuddām-ı aʿyānī

13731 Cenāb-ı pādişāh-ı şīr-ṣavlet ol ḳażā-ḳudret
O demde itmede ḥamd ü sipās u şükr-i Yezdānī

13732 Teşekkür-nāmeler taḥrīr idüp eṭrāf u eknāfa
Eḳālīme fetiḥ-nāme götürdi peyk-i sulṭānī

13733 Ḫuṣūṣā pāy-i taḫt olan Edirne Bursa İstanbul
Donandı ser-be-ser olduḳda şehr-āyīn-i ḫāḳānī

13734 Şehinşāh-ı cihān farṭ-ı sürūr u ibtihācından
Niçe biñ raḳḳ-ı memlūki olan ġılmān u nisvānı

13735 Hemān bir lafẓa-i cāmiʿle iʿtāḳ itdi mülkinden
Çıḳardı meclis-i vāḥidde ġılmān u kenīzānı

13736 O demde zīr-i destinde olan sulṭān-ı ẕī-şānıñ
Memālīki olup ḳırḳ biñ nefer mevlā-yı ḫāṣṣānı

13737 Sefer eṣnāsı istiḳrāż olunmışdı ḫazā'inden
Alınmış idi beytü'l-mālden naḳd-i firāvānī

13738 Veẓā'ifden ya tīmārı nemāsından edā üzre
Alınmışdı temessük yedlerinden belki irhānī

13739 Cemīʿan ġārimīne eylemişlerdi hibe ṣoñra
İdüp ibrā-yı ẕimmet oldı mevhūb-ı ḫıdīvānī

13740 Ne miḳdār oldığın taḫmīn idince baʿż-ı küttābı
Yekūnı yüz yüke bāliġ olup inʿām-ı sulṭānī

13741 Zihī luṭf-ı şehinşāhī zihī iḥsān-ı āgāhī
Ḫudā ḥıfẓ eylesün renc u ḫaṭādan āl-i ʿOs̱mān'ı

13742 Ḳıyām-ı ḥaşre dek nesl-i nesīlin ber-devām itsün
Olup yāverleri tevfīḳ-i Bārī ʿavn-i Rabbānī

13743 Ne yerde var ise aʿdāsı maʿdūm u helāk olsun
Gerek ceyş-i Naṣārā'dan gerek aṣḥāb-ı ṭuġyānī

13744 Pes andan ṣoñra sulṭān-ı cihān itmişdi kim fermān
Esārāsın alup mīr-i līvā hem mīr-i mīrānī

Ṣudūr-ı Emr-i ʿĀlī-şān Berāy-ı Ḳatl-i İstīṣāl-i Esārā-yı Emīrān-ı Elviye ve Mīr-i Mīrān

13745 Ḥużūr-ı pādişāhīye cemīʿan ʿarż ide bir bir
Arada olmaya bir vech ile tenḳīṣ u kitmānı

13746 Emīrān mīr-i mīrān ḳulları taḥrīr olunduḳda
Faḳaṭ on biñ nefer idi esārā şaḫṣ-ı Türkmānī

[332a]

13747 Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'ıñ esārā-yı giriftārı
Füzūn-ter idi sā'irden yoġ idi ḥadd ü pāyānı

13748 Celādetde daḫi ġālib idi aḳrān u emṣāle
Bu eṣnāda daḫi ẓāhir olup aḳrāna rücḥānı

13749 Veliyyü'l-ʿahd ıṭlāḳı lisān-ı şehriyārīden
Ṣudūr itdikde ber-ter oldı beyne'n-nās ʿunvānı

13750 Ḥużūr-ı pādişāha ʿarż olan ḳavm-i esārānıñ
Nevāṣīsinde ẓāhir oldıġıyçün cürm ü ʿiṣyānı

13751 Fesad-ı fıṭrat-ı aṣliyyesiyle ḳatl-i istīṣāl
Sezā-vār oldıġı ẓāhir olup bā-emr-i sulṭānī

13752 Ḳamusı ṭuʿme-i şemşīr-i āteş-tāb olmışdı
Tevālī üzre bir gün bir gice Ceyḥūn olup ḳanı

13753 Nümūdār-ı Ḳızıl-ırmaḳ oldı maḳtel-i aʿdā
Kemāl-i keṣretinden söndürürdi belki nīrānı

13754 Ḥasan Beg ordusın ġārāt idüp żabṭ eyleyüp mālın
Taṣarruf itmek üzre saʿy iderdi mülk-i Īrān'ı

13755 Bu ḳīl ü ḳāl-i ʿasker sürdi vāfir ceyş beyninde
Münāsib gördiler taʿḳībi sulṭānıñ vezīrānı

13756 Bu furṣatda eger Īrān-zemīn tesḫīr olunsaydı
Bulurdı şehriyāriñ tāc-ı faḫrı farḳ-ı keyvānı

13757 Muḥammed Ḫān'ı terġīb itdi mīrān semt-i Īrān'a
Münāsib görmedi Maḥmūd Paşa reʾy-i emīrānı

13758 Vüfūr-ı ʿaḳl u dāniş ile maʿrūf idi ʿaṣrında
Kiyāset ile mevṣūf idi el-ḥaḳḳ ẕāt-ı ẕī-şānı

13759 Müdebbir kār-fermā ʿāḳıbet-endīş idi ġāyet
Revā görmezdi taʿḳīb-i ʿiḳāb-ı ceyş-i Türkmān'ı

13760 ʿAcem'de niçe aṣḥāb-ı feżā'il ehl-i ʿirfānıñ
Sezā görmezdi ġārāt olına emvāl ü sāmānı

13761 Zebūn-küşlik olur dirdi cenāb-ı şāh-ı devrāna
Anıñçün menʿ iderdi gitmeden ol şīr-i ʿOṯmān'ı

13762 Bu minvāl üzre ʿavdet itmiş idi Ḥażret-i Fātiḥ
Gelüp Ḳara Ḥiṣār'a uġradı bir şeb dilīrānı

13763 Güẕer-gāhında vāḳiʿ oldıġıyçün ḥışn-ı mezbūruñ
Hemān tesḫīrine ṣādır olunca emr-i sulṭānī

13764 Muḥāfıẓ idi Aḳḳoyunlı'dan Dārāb Beg anda
Temāşā eyledikde saṭvet-i sulṭān-ı ẕī-şānı

13765 Teṣādüm ile menʿe iḳtidārı olmayup aṣlā
Emān-ḫˇāh olmadan ġayri yoġ idi semt-i āsānı

13766 Teşebbüṣ eyleyüp dāmān-ı ʿafv-ı pādişāhīye
İdüp teslīm-i ḳalʿa ile taḫlīṣ-i girībānī

13767 O dem żabṭ itdiler ḳurbında vāḳiʿ maʿden-i zācı
Ḳonıldı ṣavb-ı devletden anıñ birḳaç emīnānı

[332b]

13768 ʿAsākir buldı envāʿ-ı mekārim ṣavb-ı devletden
Olup engüşt-nümā-yı iʿtilā ber-vech-i şāyānī

13769 Ġanīmetle selāmetle Sitanbul'a ʿazīmetle
Teveccüh itdi ʿaskerle o sulṭān-ı cihān-bānī

13770 Ṣıġār u hem kibārı ẓıll-i āsāyişde her bāri
Cenāb-ı şehriyāri yād idüp aʿyān u erkānı

13771 Duʿā-yı devletin teẕkār idüp tekrār-ber-tekrār
Oḳurlardı sitāyişle bu ebyātı ṣenā-ḫᵛānı

13772 Göründükde ġubār-ı ḫāk-pāy-i devleti nā-geh
Dinildi irticālen ey güzīn-i nesl-i ʿOṯmānī

13773 Ḫudā'ya ḥamd u minnet ola raġm-ı ḥāsidān üzre
Seniñle rāyet-i İslām buldı rifʿat-i şānı

13774 Müşerref-sāz ḳıldıñ yine dīhīm-i selāṭīni
Şeref buldı ḳudūmüñle serīr-i mülk-i sulṭanī

13775 Yemīniñde ola tevfīḳ-i Ḥaḳḳ iḳbāl-i ṣavliñde
İḥāṭa eyleye eṭrāfıñı teʾyīd-i Rabbānī

13776 Hemīşe yārıcıñ Allāh ola daḫi Resūlu'llāh
Der-i iḳbāliñiñ peyk-i ʿināyet ola derbānı

el-Ḫāmis ve'l-ʿİşrīn min-Vaḳāyiʿi'l-Fātiḥ Seyyidü's-Selāṭīn

13777 Olup yirmi beşinci vaḳʿa daḫi devr-i Fātiḥ'de
Ḥasan Beg vaḳʿasında ṣoñra perḫāş-ı Ḳaramanī

13778 Hezīmet buldı çün kim Mīr Ḥasan ceyş-i ʿaẓīmiyle
İşit sen ḳıṣṣa-i Pīr Aḥmed'i ber-vech-i ḫızlānī

13779 Mürūr itmişdi ol ber-geşte ḫāliñ baʿż-ı aḥvāli
Vefāt-ı vālidinden ṣoñra iḫvānıyla ʿiṣyānı

13780 Ḳaraman ülkesinden ism ü resmi maḥv olunmışdı
Niçe dem ḫāne-ber-dūş oldı gezdi kūh u yābānı

13781 Ḳarındaş-ı ṣaġīri idi Ḳāsım ol münāfıḳ beg
Taḥaṣṣun üzre idi Ṭaş-ili'nde niçe ezmānī

13782 Bu defʿa ittifāḳ itmiş ki Pīr Aḥmed'le Ḳāsım Beg
Silifke ḥıṣnına vaż' eyleyüp evlād u ḫ̮ʾīşānı

13783 Bütün ehl ü ʿiyālin mülk ü emvālin ḳoyup anda
Tecessüs üzre geldi yoḳladı mülk-i Ḳaraman'ı

13784 Varup Lārende ḥıṣnın fetḥ ü tesḫ̮īre maʿiyyetle
Yanında var idi her biriniñ aʿvān-ı düzdānı

13785 Bu vech üzre fesādı bunlarıñ semʿ-i hümāyūna
İrişdikde cenāb-ı şehriyār-i āl-i ʿOs̱mānī

13786 Vezīrāndan Gedik Paşa gibi bir kār-fermāyı
Sipeh-sālār u serdār itdi ber-vech-i şitābānī

13787 Meʿālī-intimā ḳalʿa-güşā düstūr olmaġla
Ḥavāle itdi aña defʿini bā-emr-i sulṭānī

13788 Anaṭolı dilīrānından idi eks̱er-i ceyşi
Yanında cemʿ idüp beslerdi niçe merd-i şücʿānı

[333a]

13789 Olup bu fitne-i ʿuẓmāyı defʿe ḳahr u tedmīre
Gürūh-ı eşḳıyāyı oldı çün sālār-ı merdānī

13790 Ḫabīr olmaġla taʿyīn-i Gedik Paşa'yı bāġīler
Biraz boşladılar tesḫ̮īr-i mülki fetḥ-i büldānı

13791 Hirās-ı inḥiṣārıyla cesāret itmeyüp ḥıṣna
Ferāġat itdiler Lārende'den vehm itdi aʿvānı

13792 Anıñ tesḫ̮īrini te'ḫ̮īr idüp hengām-ı dīgerde
Ve "fi't-te'ḫ̮īri ḫ̮ayrun"[1] nüktesi olmaġla burhānı

13793 Muḥaṣṣal maḳdem-i sālār ile mīr-i Ḳaraman'a
Duḫ̮ūle ḳalʿadan her biriniñ ürkdi dil-i cānı

1 "Tehir etmekte hayır vardır."

13794 Varup menzil-be-menzil sürʿat üzre ol ḥavālīye
O dem Pīr Aḥmed'e bir ilçi irsāl itdi sirrānī

13795 Pesendīde-beyān bir çerb-zebān ilçi idi ġāyet
Söz alup virmede belki anıñ yoġ idi aḳrānı

13796 Muḳaddem rıfḳ ile pend ü neṣāyiḥ itdirüp añа
İṭāʿat yolların gösterdi bi'l-cümle ḥakīmānī

13797 Dinildi inḳıyād eyle mülūk-i āl-i ʿOṯmān'a
Emīrāna gerekdir k'ittibāʿ-ı emr-i sulṭānī

13798 Der-i devlet-medārından kerem görmek murādıñsa
Teberrī eyle terk eyle bu yollı baġy ü ʿiṣyānı

13799 Delālet itdi ḫayra gerçi ilçi mīr-i bāġīye
Müfīd olmadı aṣlā itdigi pend-i ḫulūṣānı

13800 Fesād üzreydi zīrā fiṭrat-ı aṣlıyyesi mīriñ
ʿİnād u melʿanet üzreydi evżāʿ-ı emīrānı

13801 Hemān bir ḫ̆āb-ı ḫargūş üzre ibḳā eylenüp döndi
İşit sen ḳıṣṣa-i maḥkiyye-i serdār-ı ẕī-şānı

13802 ʿAlā ḳavlin varınca ilçi beg-sālār semtinden
Anı Pīr Aḥmed itdi maẓhar-ı vaʿd-i kerīmānī

13803 Żiyāfet emrine meşġūl olup ʿavḳ idi maḳṣūdı
Çıḳacaḳ bir işi olmaḳ gerek gözler idi anı

13804 Ḳo anlar ʿayş ü ʿişret bezm-i ṣoḥbetde żiyāfetde
Emīr Aḥmed'le itsün bir-iki gün ẕevḳ-i nedmānī

13805 Gedik Paşa ṭalīʿa eyleyüp varup yetişmişdi
Ḳılup ceyşe muḳaddem bir niçe çāpük-süvārānı

13806 Ḳaravullar ḳomışdı Pīr Aḥmed baʿżı yollarda
Ḫaber-dār oldıġında añsızın ḳaldırdı tabanı

13807 Boġazın şişe gibi ellere virmedi ḳurtuldı
Desīse eyleyüp ḳurtardı ḫaşmından girībānı

13808 Taḥaṣṣun itdi kūhistānda bir ḥufreye girdi
Bulup iḫrācınıñ bir vechle olmazdı imkānı

13809 Emīre dest-res çünkim o yerde olmayup ḳābil
Ṣanādīd-i şehirden bir niçe aʿyān-ı Yūnānī

13810 Giriftār itdiler bend-i belāya niçe eşrāfı
Ele girmezdi bed-ḫū ṭutmayınca nīk-ḫūyānı

13811 Ḳamusı dest-beste ber-ḳafā pā-bend-i ḥayretle
Muḳayyed oldı muṭlaḳ rūşenā-sān-ı Ḳaramanī

13812 Memālīk u ʿiyāli ehl ü evlādı esīr oldı
Bütün ġārāt olundı her biriniñ māl u sāmānı

13813 Yine ser-leşker-i kār-āzmā Lārende'ye vardı
Ṭaş-ili'nde ne deñlü var ise ḥışn ile büldānı

[333b]

13814 Tedārük itmege başladı niçe ṭop-ı aʿdā-kūb
Ḳılāʿı itmege tesḫīr bā-taḳdīr-i Rabbānī

13815 Bilā-teʾḫīr vardı Ermenāk üzre hücūm itdi
Görünce reʾy ü tedbīrin gelüp ḥışnıñ dilīrānı

13816 Teşebbüṣ eyleyüp dāmān-ı istīmāna anlardan
Taʿabsız ḳalʿayı serdāra teslīm itdi sükkānı

13817 Daḫi ṣoñra olundı ḳalʿa-i Mīnāḳ tesḫīri
Raṣānetle olunmışdı anıñ teʾsīs-i bünyānı

13818 Velākin Pīr Aḥmed kendiniñ emvāl ü eşyāsın
ʿİyāl ü ehliniñ sīm u zeri māl-ı firāvānı

13819 O ḥışnıñ ḥasbe'l-imkān bir yerinde defn olunmışdı
İderdi kūh-sār içre aña ḥıfẓ-ı nigeh-bānī

13820 O ḥışnıñ ṣarf-ı maḳdūr eyleyüp ibḳāsı emrinde
Ṭop atıldıḳça ḥışna atılurdı kendiniñ cānı

13821 Ol eṣnāda yine bir ṭop atıldı ḥışn-ı meẕkūra
Burūcın ḳulle-i kūha berāber itdi ol ānī

13822 Maḥall-i iḫtifādan seyr iderdi Pīr Aḥmed Beg
Müşāhid idi sükkānıñ bütün ḫavf u hirāsānı

13823 Derūn-ı ḥışna bir mektūbı vārid oldı serdārıñ
Hidāyet semtine daʿvet idi mażmūn-ı ʿunvānı

13824 Teʾeṣṣür geldigiyçün ḳalʿayı serdār-ı ẕī-şāna
Teşebbüṣ eyleyüp ẕeyl-i emāna virdi sükkānı

13825 Ḳaraman-oġlı'nıñ ehl ü ʿiyāli anda olmaġla
Şehinşāha ḳarābet oldıġın bilmekle erkānı

13826 Ṣıyānet iderek emlāk ü mālın ʿırż u nāmūsın
Der-i devlet-meʾāba itdiler irsāl nisvānı

13827 Nigāh-endāz olunca Pīr Aḥmed burc u bārūya
Niçe rengīn bayraḳlar müzeyyen itmiş ebdānı

13828 Bir alay ḳırmızı allı yeşilli aḳlı ṣarılı
Güşāde rāyet-i İslām u sancaġ-ı emīrānī

13829 Nesīm-i feṯḥ ile İslāmiyān'a el ṣalarlardı
Görünce Pīr Aḥmed Beg o ḥālāt-ı ġarībānı

13830 O kāfir-kīş-i bed-endīş rīş ü sebletin yoldı
Firāz-ı kūhdan kendin aşaġa atdı bir ānī

13831 İnüp baş ḳıç diyüp ġayyāyı boylasa gerek ammā
Ḳażāyı gör ki bitmiş bir dikenli naḫl-i yābānī

13832 Bevādī-yi caḥīme inmege ḳomadı ilişdi
Bacaġından aşıldı oldı ṣan maṣlūb-ı tersānī

13833 Muʿallaḳ bir zamān aşıldı ḳaldı ber-hevā oldı
Ṭuyup ḫuddām-ı bed-nāmı olan düzd-i Ḳaramanī

13834 Boġazından gerekdi rīsmān-tedbīr olınmaġla
Belinden baġlayup çekdi anı ḫuddām-ı düzdānı

[334a]

13835 Aṣılmaḳdan egerçi kendüyi ḳurtardı etbāʿı
Dikenlerden velākin şerḥa şerḥa oldı her yanı

13836 Gedik Paşa gediginiñ eriydi ḥışnı żabṭ itdi
Meşāhīr-i Ḳaraman'dan niçe aʿyān-ı ẕī-şānı

13837 Esīr-i bend idüp her birine bir dürlü fend itdi
Kiminiñ mālı gitdi kimi oldı ḳatle erzānī

13838 Silifke ḳalʿasın feṭḥ itmege çün rū-be-rāh oldı
Muḳaddem daḫi olmışdı anıñ teshīr-i bünyānı

13839 Taṣarruf eylemişdi bir zamān ol ḥışnı Mīr İsḥaḳ
Yedinden cenk ile nezʿ eyledi sālār-ı sulṭānı

13840 Ḥasan Beg fitnesinde ortalıḳ ḫālī iken nā-geh
Ḳasım Beg ile Pīr Aḥmed gelüp żabṭ itdiler anı

13841 Ehālīsin derūn-ı ḳalʿadan iḫrāc itdikde
İçinde ṭopcıyānın aldadup olmışdı iskānı

13842 Alıḳonmışdı ifrāṭ-ı riʿāyetle niçe müddet
Gedik Paşa varınca bir ḫaber gönderdi sirrānī

13843 Kemend-i rişte-i tedbīr ile teshīr itdikde
Mevāʿīd-i keremle her birin ḳılmışdı şādānī

13844 Bu furṣatda ġuẓāta ḫıdmeti ger sebḳat eylerse
Ḳarīn-i ʿafv olup her biriniñ ḥışn içre ʿiṣyānı

13845 Olur her biriniñ ḳaṭʿ-ı merātible ʿināyātı
Olur her kimseniñ ḥaddince ikrāmı mülūkānī

13846 Hemān ol vaʿde-i ikrām-ı düstūrāneden nāṣī
Gürūh-ı ṭopcıyāndan birisi bir gice sirrānī

13847 Bahāneyle bir āteş vaż' idüp anbār-ı bārūta
Ḳıyāmetler ḳopup bārū-yı ḥışnıñ uçdı üç yanı

13848 Olup ḫāke berāber üç ṭarafdan ḳalʿa-i zībā
Yürüdi cünd-i nā-maḥṣūr oldı feṭḥ-i āsānı

13849 Suhūletle girüp ol ḳavm-i maḥrūrı helāk itdi
Bulup "el-ḥarbü ḫud'a"[1] müdde'āsı ṣıdḳ-ı burhānı

13850 Zihī tedbīr-i tedmīr-i e'ādī kār-ı rezm-āyīn
Zihī tesḫīr-i zūr-ā-zūr-ı sālār-ı ḫıdīvānī

13851 Ṣanādīd-i ḳabā'ilden olup a'yān ḳısmından
Taḥaṣṣun eyleyenlerden faḳaṭ yüz seksen a'yānı

13852 Ele girdiklerinde ḥışn içinde her biri oldı
Sezā-yı ḳatl-i istīṣāl ber-vech-i vezīrānī

13853 Meger her birisi zürrā'-ı mekr ü fitne olmaġla
Erāżīde ḳılup inbāt-ı maḥṣūlāt-ı ṭuġyānī

13854 Anıńçün her biriniń ḥırmen-i sāmānı ārāmı
Cihāndan ṣavrılup maḥṣūl-i 'ömri buldı fiḳdānı

13855 Bütün bād-i ecel sürdi ṣavurdı kāh-ı eyyāmın
Kesildi her biriniń başı oldı zīb-i bostānī

[334b]

13856 Egerçi ḳal'anıń bu vech ile olmışdı tesḫīri
İki ḥışnıń daḫi alındı emvāl-i firāvānı

13857 Velākin itdiler Aḥmed Beg'iń tedbīr-i tedmīrin
Pıńarı başdan ṣayd itmeniń olmaġla imkānı

13858 Ṭaş-ili'nde yine gizlendi hīç çıḳmadı meydāna
Ṣanurdı kimse iḫrāc idemez mīr-i Ḳaraman'ı

13859 Eger çaḳmaḳ ṭaşında gizlü olsa daḫi çaḳmaḳla
Çıḳarır ṭaşraya seyf-i ḥadīd ol nār-ı sūzānı

13860 Burūc-ı ḥīle-i tedbīri daḫi üstüvār olsa
Gedik Paşa gedikler raḫneler açup alur anı

13861 Yaḳīnen bildi kim sālār-ı ekremden girībānın
Ḫalāṣ itmekde yoḳdur kendiniń etbā' u a'vānı

1 "Harb hiledir." Buhārī, "Cihād", 157; Müslim, "Cihād", 17.

13862 Ḫavāṣṣ-ı bāhirü'l-iḫlāṣ olan kendi gürūhıyla
Ṭarablus-ı Dımaşḳ-ı Şām'a itmişdi gürīzānī

13863 Recā-mend-i teʿāvün oldılar ḥükkām u vālīden
Bu yerden vāḳiʿü'l-ḥāli yazup serdār-ı ḫāḳānī

13864 Mücedded emr-i ʿālī-şān ile bāġī-yi mesfūruñ
Gelüp cemʿiyyet-i yārānına ḫavf u perīşānī

13865 Der-i devlet-medāra geldi cürmin itdi istiʿfā
Yine yüz bulmayup devr itdi eṭrāf-ı Ḳaraman'ı

13866 Yine mūşāne başlamışdı ıżrār-ı ehālīye
Puṣudan ġāret-i māl eyleyüp tekdīr-i ḳuṭṭānī

13867 Ol eşnāda gelüp düzd-i ecel ser-māye-i ʿömrin
İdüp tārāc u tālān ʿāḳıbet ġavġa-yı devrānı

13868 Miyāndan ḳaldırup āsūde-ḥāl itdi reʿāyāyı
Sekiz yüz seksene bir yıl ḳala fevt oldı ol cānī

13869 Gerek ṭāġī gerek bāġī bıraġup bunda oṭaġı
Göç eyler bundan elbet olsa da dehriñ Süleymān'ı

es-Sādis ve'l-ʿİşrīn min-Ḫavādiṯi'l-Fātiḥ

13870 Müverriḫler yigirm'altıncı yazdı devr-i Fātiḥ'de
Vefāt-ı Ḥażret-i Şehzāde Sulṭān Muṣṭafā Ḫān'ı

13871 Mürūr itmişdi ẕikri cā-nişīn-i Cem olup ḳaldı
Amāsiyye diyārında Cem'in geçdikde devrānı

13872 Niçe eyyām anda mīr-i sancaġ idi dir rāvī
Ḳılındı ṣoñra istibdāl-i sancaġ-ı Ḳaramanī

13873 Yerine Rūm Muḥammed yaʿni ol paşa-yı vālā-cāh
Ḳaraman mülkine vālī olup bā-emr-i sulṭānī

13874 Sekiz yüz seksene varmaḳsızın bir yıl muḳaddemce
Bu vaḳʿa oldı vāḳiʿ yazdılar tārīḫ-i ʿOṯmānī

13875 Çün evlād-ı Ḳaraman'dan Ḳāsım Beg ibn-i İbrāhīm
Ulaş-oġlı Ḥasan Beg kim ʿİvaż'dur eşher ʿunvānı

[335a]

13876 Fesādāt-ı şenīʿa üzre idi ol ḥavālīde
Ḫarāb-ābād idüp her birisi eṭrāf-ı Yūnān'ı

13877 ʿUtüvv ü baġy ü istikbārı çün lā-yenḳatıʿ oldı
Mesākīniñ alındı mülk ü emvāl-i firāvānı

13878 Der-i devlet-medāra her ṭarafdan ʿarż olunmışdı
Be-her gün çıḳmada dīvāna bī-ḥadd şekve-gīrānı

13879 Ḳaraman'ıñ olup beglerbegisi defʿine meʾmūr
Ya başları ya başıñ diyü vardı emr-i sulṭānī

13880 Gedik Paşa ki itmişdi gedigi erligin icrā
Murād itmişdi andan daḫi devlet kār-ı merdānī

13881 Bunuñ gibi umūr-ı ṣaʿba meʾmūr olmadı aṣlā
Bu emr-i müşkile sevḳ eylemişdi yine ḫullānı

13882 Bu ẕikri sebḳ iden müfsidleriñ ancaḳ hevā-dārı
İki biñden ziyādeydi müsellaḥ ḳavm-i düzdānı

13883 Yanında eskiden babalarından irteye ḳalmış
Beş-on yıllıḳ dökünti aç uyuz Ekrād u Türkmānī

13884 Sürülmiş her biri biñ ḳapudan ḳırçıl yoġun ḫınzīr
ʿUḳūḳ-ı vālidiyle terk idüp evṭān u ḫʿīşānı

13885 Bir alay iş sevmez çift-bozan yurda ḳaçan Etrāk
Aransa belki vardır her biriniñ bir niçe ḳanı

13886 Yüzine āb-ı raḥmet degmemiş yaġmurda ḳalmışken
Cenābetden ṭahāret itmemiş çün gebr ü tersānī

13887 Bir aḳça uġrına biñ müʾmini kāfir boġazlardı
Ne dīni var idi ne millet-i İslām u īmānı

13888 Çaḳıya hegbeye baḳraca meẕheb dirdi ecdādı
Bu vech üzreydi hep etbāʿ-ı evlād-ı Ḳaramanī

13889 Kesüp her rūz u şeb Şām u Ḥaleb hem Rūm yolların
Olup her biri ḳuṭṭāʿu'ṭ-ṭarīḳ u reʾs-i düzdānī

13890 Varup bī-çāre paşa anları aḫẕa ilā mā-şāʾ
Fe-ḥāşā ṣümme ḥāşā gör ne yüzden buldı pāyānı

13891 Gürūh-ı eşḳıyā dā'im taḥaṣṣun üzre ṭaġlarda
Şevāhıḳda ḳulelde itmede imrār-ı ezmānī

13892 Eger bir kār-bān yāḫūd yesār ehli ṭuyarlarsa
İnüp ṣaġ u ṣola düzde iderlerdi ḳadem-rānī

13893 Ḫanāzīriñ künāmından ḫabīr olduḳda bī-çāre
Tilāl-i kūha cān atdı varup aḫẕa hizebrānı

13894 Vülūc üzre ḫurūcın merd-i ʿāḳıl itmeye taḳdīm
Şurūʿ itmezdi emre olsa da mecbūr-i sulṭānī

13895 Meger bir çengelistān ṣarp u sengīn yerde varmış kim
Muġaylān-zār idi ṭar idi ʿavd olunsa her yanı

13896 O yerde bir piyāde biñ süvāriyle neberd itse
Bozardı az zamānda çünki yoḳdur ricʿa imkānı

[335b]

13897 Ḳırardı biñ kemān-dārānı bir kez atsa tīr-endāz
Yalıñız başına biñ atlıya virirdi ḫızlānı

13898 Ḫuṣūṣā bir ṣapanlı biñ tüfenk-endāz merdāna
Virirdi ṭaş ile ṭurdıġı yerlerden perīşānī

13899 O yerde tīġ-zenlik nīze-verlik aḳça itmezdi
O yeriñ altı yā çöp idi yā [da] seng-i mārānī

13900 ʿAceb ġāfil bulındı leşker-i ʿOṯmāniyān anda
Bütün gird-āb-ı çengāle ilişmişdi dilīrānı

13901 Gürīzi iḥtimālin virmemekle leşker-i aʿdā
Çıḳup aḥfārdan yer yer efāʿī-yi Ḳaramanī

13902 Cünūd-ı ḥażret-i serdār perḫāşa ṣataşdıḳda
Ṭayaḳlarla ṣapanlarla bir alay Türk-i yābānī

13903 Ne ṣaġa ḳaçsalar yol var ne ṣola varmaġa imkān
Taḥayyür üzre ḳaldı ʿaskeriyle mīr-i ʿOs̱mānī

13904 Ḳırabildiklerince ḳırdılar ṭurduḳları yerde
Silāḥından pusātından geçüp bir ḳurıca cānı

13905 Vücūh-ı ʿaskeriñ ḳurtulmamışdı dest-i aʿdādan
Olup serdār-ı murdārıñ niçe yüz bī-güneh ḳanı

13906 ʿAḳılsız dostunuñ dā'im budur aḥbābına kārı
Bulur encāmda kendi daḫi tertīb-i şāyānı

13907 Bu deñlü ḳahramānı sū'-i tedbīr ile ḳırdırdı
Vaʿīd-i "men necā"yı[1] ḳıldı ser-kām-ı dilīrānī

13908 Hezīmetle ḫavāṣṣından bir-iki şaḫṣ ile ḳıldı
Selāmet semtine ber-vech-i istiʿcāl pūyānī

13909 Firār idenleriñ ālāt-ı rezmi raḫṣ-ı perḫāşı
Buġāta oldı bir sermāye-i dārāt u ʿunvānī

13910 Bir alay aç uyuz çarlaḳ ü çıplaḳ rāḥil u kāhil
Ser u sāmān buldı oldılar ser-ḫayl-i rükbānī

13911 Olup ser-leşkeriñ bu sū'-i tedbīr ile ifsādı
Der-i devlet-me'āba ʿarża-i şekvā-ḳarīnānī

13912 Ġıyābında şefāʿatle siyāsetden ḫalāṣ oldı
Velākin ʿazl ü reddi oldı maṭlūb-ı ḫıdīvānī

13913 Gerekmez ʿāḳılān-ı ʿaṣra ide ḫod-be-ḫod tedbīr
"Ve şāvirhüm"[2] buyurmışken Cenāb-ı şāh-ı ʿAdnānī

1 "Kim başını kurtarırsa kārlı çıkmıştır." sözünden nākıs iktibas.
2 "Ve onlarla istişare et…" Āl-i İmrān 3/159. āyetten nākıs iktibas.

es-Sābiʿ ve'l-ʿİşrīn mine'l-Vaḳāyiʿi'l-Ġarībe

13914 Vaḳāyiʿden dem-i Fātiḥ'de oldı sābiʿ-i ʿişrīn
Yine bu sāl-i nuṣret-fālde mülk-i Ḳaramanī

13915 Muḥammed nāmına bir vāli-i ẕī-şāna beglikle
Virilmişdi yazar tevcīhini vaḳʿa-nüvīsānı

13916 ʿUṣāt-ı sābıḳa tedmīrine meʾmūr olmaġla
Cidāl u cenge tedbīr itdi ber-reʾy-i ḥakīmānī

13917 Ḳaraman-zādelerden Mīr Ḳāsım kim mürūr itdi
Nifāḳ üzre idi beyne'l-ehālī şöhret-i şānı

13918 Hevā-dār-ı ḳadīminden yine on biñ ḳadar müfsid
Livā-yı ẓulmine cemʿ oldı ber-resm-i emīrānī

[336a]

13919 O deñlü leşker-i ġaddār ile ol sāl-i ferruḫda
Varup Lārendeʾyi tesḫīre ol düzd-i Ḳaramanī

13920 ʿAlā ḳavlin ṭuyup vālī-yi ẕī-şān vāḳiʿ-i ḥāli
Muḳaddem Mīr Ḳāsım'dan idüp ılġar-ı şīrānī

13921 Zaʿīmān u sipāh u baʿż-ı ḫāṣṣān-ı ʿasākirle
Varup ḥışnı iḥāṭa eyledi mānend-i cüdrānī

13922 Henūz aḫşam vaḳti olmaġın tesḫīrini ḥışnıñ
Ṣabāhu'l-ḫayra teʾḫīr eyleyüp ser-ceyş-i ʿOṯmānī

13923 Teḳābül üzre ḳondı bir yere ol dem iki ʿasker
Çalındı ṭabl-ı āsāyiş emīrān u vezīrānı

13924 Üşüp kim çār-deh bir leyle-i ḳamrā idi ol şeb
Hemān bir rūz-ı rūşen eylemişdi māh-ı nūrānī

13925 O ḥāletle şebiḫūn ḳaṣd olundı līk Ḳāsım Beg
Şurūʿ-ı rezme āgāh oldığıyçün belki sirrānī

13926 Teḳaddüm eyleyüp mehtāba ḳarşu semt-i perḫāşı
Taʿallüm eyleye iki ṭarafdan rezm-i ḫaṣmānī

13927 Belürsiz ola kimde ḳaldığı meydān-ı perḫāşıñ
Nümāyān olmaya fikriyle sālār-ı ḫıdīvānī

13928 Bıraḳdı ẓulmet-i mehtāba te'ḫīr eyledi rezmi
Ġurūb-ı māhı beklerdi gürūh-ı ceyş-i ʿOṯmānī

13929 Hemān ol Mīr Ḳāsım inhizām-ı ceyşden ḳorḳup
O yerden devşirüp ṭās u ṭaraġın ḳaçdı sirrānī

13930 Taṣavvur eyleyüp ʿOṯmāniyān'ıñ ḳuvvet-i rezmin
Yine Ṭaş-ili'ne gitmekden özge kār-ı āsānī

13931 Derūn-ı şeyṭanet-meşḫūnına hīç olmadı sāniḫ
Tevārī itdi anıñçün geçürdi sāl-i devrānı

eṣ-Ṣāmin ve'l-ʿİşrīn mine'l-Ḥavādiṯi'l-Ġarībe fī Zemeni'l-Fātiḥ

13932 Ḥavādiṯden yazıldı ṣāmin-i ʿişrīn o devrānda
Gedik Paşa'nıñ irsāl olunup teshīr-i büldānı

13933 Kefe şehri ki iḳlīm-i Ḳırım'ıñ mülḥaḳātından
Niçe seyyāḥdan menḳūldür terṣīṣ-i bünyānı

13934 Eger mīzān-ı ʿaḳla ursalar teşbīh idüp şehrin
Olurdı küfr ü īmānıñ iki keffeyle mīzānı

13935 Yed-i küffārda ḳıṣṭās idi vezn-i meẓālimde
Olurdı maʿdelet vezn itmege mīzān-ı īmānı

13936 Firengistān idi ġarbīsi ancaḳ cānib-i şarḳı
Bütün Rūm u ʿArab İslāmiyānın ḥışn u büldānı

13937 Sitanbul şehrine baḥren mülāṣıḳ oldığı farżā
Olurken vācibāt-ı ġayret-i dīniyyeden anı

13938 Tesāmuḥla bıraḳsun almasun fetḥi müyesserken
Cenāb-ı Ḫān ʿOṯmān'dan biri evlād-ı ʿOṯmānī

[336b]

13939 Tetimmātından iken gūyiyā şehr-i Sitanbul'uñ
Ḳırım'ıñ belki kilārı iken terk ide ḫānānı

13940 Ḳıral-ı ḍālli İspanya'nıñ ceyş-i ʿaẓīmiyle
Ceneviz'iñ daḫi bi'l-cümle ʿaskerle emīrānı

13941 Ḫalīc-i Baḥr-i Ebyaż'dan gelüp ol şehr-i vālāya
Ḳaradeñiz Boġazı'ndan girüp mecmūʿ-ı ḳorsanı

13942 O şehr-i nāzenīni żabṭ ide dest-i tasalluṭla
Ṭurup bel bel baḳa seyr eyleye evlād-ı ʿOs̱mān'ı

13943 Görünmez mi muḫālif ġayret-i dīniyyeye ẓāhir
Ya īrāṣ eylemez mi şeyn-i ġarż-ı şāh-ı şāhānı

13944 Ḫuṣūṣā bir ḳonaḳ ḳurbı olan evlād-ı Çengiz'iñ
Niç'oldı ġayret-i Tatari-i İlḫān u pīşānı

13945 Geçilmez līk kālā-yı Firengī intifāʿından
Anıñçündür ki iġmāż itdiler Tatar'ıñ aʿyānı

13946 Ḳırım ḫānānına tefvīż olunmışdı o eṭrāfıñ
Reʿāyā vü berāyāsı niẓām-ı ḥāl-i büldānı

13947 Ne ān ki devlet-i ʿOs̱māniyānıñ emr-i meẕkūra
Bu rütbe ġafleti ola bu deñlü raḫṣ-ı gebrānı

13948 Bu kār-ı nā-behencāra rıżā-dād olmayup āḫir
Gedik Paşa'yı taʿyīn itdi sulṭān-ı cihān-bānī

13949 Sekiz yüz seksene varmışdı sāli vaḳt-i hicretden
Sipeh-sālār olup tesḫīre bā-ceyş-i dilīrānī

13950 İki yüz pāre keştīlerle baḥren ʿazm idüp vardı
Müretteb idi ālāt-ı levend u cenk-cūyānı

13951 Yanaşup baḥr ü berden ṭoplanup eṭrāfdan ḥışnı
Ayaġı tozı ile vardı ṣardı burc u ebdānı

13952 Der u dīvārını taḫrīb idüp ḍarb-ı dem-ā-demle
Gedikler raḫneler peydā olup ḳıldıḳda vīrānī

13953 Derūn-ı ḳalʿada küffār-ı bī-dīniñ ṣanādīdi
Reʿāyā vü berāyāsı bütün aʿyān-ı Naṣrānī

13954 Tecemmuʿ eyleyüp ḥākimleri üzre ḫurūc itdi
Ḳamusı itdiler teslīm-i ḥışna ṣarf-ı imkānī

Hücūm-ı Tersāyān be-Teslīm-i Ḳalʿa ber-Ḥākim-i Efrenciyān

13955 ʿİtāb-āmīz didi her biri ḥükkām-ı Efrence
Niçün teslīm itmezsiñ ġuzāta ḥısn-ı gebrānı

13956 Bu deñlü ʿasker-i cerrār ile ḥālā sipeh-sālār
Şeb-ān-rūz itmede bu ḳalʿayı ṭoplarla vīrānī

13957 Yanında yer götürmez ʿaskeri āmādedir ḥālā
Anı teshīr içün gelmişdir ancaḳ ceyş-i ʿOṯmānī

13958 Firengistān'dan mümkin degil imdād-kārānıñ
Niçe ḳābil irişmek anlarıñ feryād-resānānı

[337a]

13959 Seni kim ḳurtarır yā pençesinden āl-i ʿOṯmān'ıñ
Çıḳar fāsid ḫayāli ḫāṭırıñdan zuʿm-ı buṭlānı

13960 Bu vech üzre ʿinād-ı bī-meʾāliñ luṭfını bilseñ
İzāle itmeden ġayri ḥayāt-ı rūḥ u cismānī

13961 Bütün māl u menāl elden gider ʿırżıñ yıḳılmaḳla
Olursun pāy-māl-i ʿādiyāt-ı ḳavm-i ʿudvānī

13962 Degil ʿāḳıl işi teslīm-i ḥışna ʿavḳ u teʾḫīriñ
İşi ṣarplandırırsañ belki olmaz ṣoñra imkānı

13963 Saña şimdi rıżā-cūyīden özge bir selāmet yoḳ
Bizi daḫi yaḳarsıñ āteşe ey mīr-i nīrānī

13964 Hemān şimdi teşebbüṯ eyle ẕeyl-i ʿafva teslīm it
Emān-ḫᵛāh olaraḳ taḫlīṣ idüp cān u girībānı

13965 Ne ise mā-melek naḳl idelim iẕniyle sālārıñ
Bu gün āḫer maḥalle gönderüp ṣıbyān u nisvānı

13966 Ṣıyānet idelim teslīm ile ʿırż-ı Mesīḥā'yı
Menāt u Lāt u ʿUzzā'ya budur taʿẓīm-i şāyānī

13967 Budur re'y-i ḥasen terk-i ʿinād it ḥışnı teslīm it
Eger ışġā olunmazsa bu deñlü ḳavl-i ḥaḳḳānī

13968 Yaḳīnen bilmiş ol kim dest ü pāyıñ bend idüp şimdi
Seni serdār-ı ẕī-şāna virüp hem-çün esīrānī

13969 Bütün māl u menāliñ anlara yaġmā diyüp ḥışnı
İderiz şimdicek teslīm cümle bilmiş ol anı

13970 Tekūr-ı kūr u menfūr-şirẕime küffār-ı Efrencden
Żarūrī itdi istīmān-ı sālār-ı müşīrānī

13971 Muḥaṣṣal ḳalʿayı dördünci gün teslīm itdikde
Donandı rāyet-i İslām ile bārū-yı ebdānı

13972 Cenāb-ı pādişāh-ı bāhirü'l-iḳbāl içün anda
Ḫazā'inden olan māl u menāl u ʿabd ü nisvānı

13973 Ġanīmetle alındı mā-ʿadā cins-i tefārīḳı
Şehirde ḳalʿada Rūsiyyu'l-aṣl olan kenīzānı

13974 Siyeh çeşmān u şūḫ ebdān ġılmān u cevārīsi
Yed-i İslāmiyān'a girdi bī-ḥadd genc-i şāyānī

13975 Eñ ednā müflis-i evbāş olanlar nā'il olmışdı
Beş-altı baş genc-i mülk-i ḥüsn ü āna ol ānī

13976 Alındı evvelen Ḫışn-ı Manu-germe ikincisi
Azaḳ Ḥışnı ki bender-gāh u maḥsūd-ı ḳıralānī

13977 Şaḳālye ḳavminiñ benderleriydi taḫt-gāhıydı
Memerriydi şimāl iḳlīminiñ bir niçe ezmānī

13978 Ticāret-gāh idi tā Māverāü'n-nehr'e dek şehri
Gelürdi semt-i Türkistān'dan tācirle kervānı

13979 Üçünci Ḳalʿa-ı Menkūb kim tesḫīr olunmışdır
Emān-ḫᵛāh oldıġında ḳalʿanıñ sükkān u merdānı

13980 Varınca pīş-gāh-ı ḳalʿaya tekfūr-ı dil-kūrı
Görüp ser-ʿaskeriñ yanındaki ceyş-i dilīrānı

13981 Kemāl-i vefretinden kendüye bir ruʿb gelmegle
Emān ile çıḳup teslīm üzreyken edībānī

[337b]

13982 Ḳıral-ı bed-fiʿāliñ yine kendi aḳrabāsından
Teferrüd eyleyüp bir kāfir-i ḫod-bīn-i Naṣrānī

13983 Esās-ı ḥışnıñ istiḥkāmına maġrūr olup nikbet
Ḳıralıñ her nesi var ise māl u mülk ü ṣıbyānı

13984 Bütün evlād u ensābıyla atdı ḳalʿadan ṭaşra
Ḳapandı kendi etbāʿıyla ḥışn içre dilīrānı

13985 Niçe eyyām derd-i ḥabs ile maḥṣūr olan ḳavme
Yine çekdirdi renc-i inḥişārı ḳahr-ı ḫıẕlānı

13986 Gedik Paşa o ṣad ḳalʿa-güşā ol memleket-ārā
Bu yüzden ḥīle peydā itdi ber-reʾy-i ḥakīmānī

13987 Ḥişārı ḥaṣr iden yanındaki ceyş-i müsülmānıñ
Nışıf miḳdārını ṭarḥ eyledi gūyā ġażūbānī

13988 Bir-iki gün mürūrında beḳāyāsın daḫi ḳovdı
Teḫālüf itdi gūyā emrine ber-resm-i aʿvānī

13989 Uṣanmış şeklini gösterdi teshīr itmege ḥışnı
Bir āḫer yerde iskān eyledi ceyş-i dilīrānı

13990 Niçe bir bu belāyı çekeriz diyü metāʿibden
Şikāyet üzre ayrılmış ola ḫuddām-ı şücʿānı

13991 Bu eşnālarda furṣatdır diyüp çıḳdıḳda fevc-ā-fevc
Derūn-ı ḳalʿadan maḥṣūr olan ḳavm-i Mesīḥānī

13992 Belā-yı ḥaṣr ile muẓṭarr u bī-ārām olan aʿdā
Bir uġurdan çıḳınca ṭaşraya ol zümre-i cānī

13993 Teneffüs fikrine düşdi teferrüc itmege ġayri
Çözildi rişte-i ḳayd-ı belā dirlerdi aḥyānī

13994 Ḳo anlar bāġda bostānda ẕevḳ u ṣafā itsün
İşit sen mācerā-yı zümre-i maṭrūḥ-ı merdānı

13995 Kemīn-gāha taḥaṣṣun eylemişlerdi bir uġurdan
Yüridi enderūn-ı ḳalʿaya ecnād-ı ʿOṯmānī

13996 İçerde ḳalmışı pāk itdiler tīġ-i ḫasāretle
Ṭışarda ḳalanın devşirdiler ol mīve-i cānı

13997 Ḳatı az ḳalmış idi ḳalʿada ḫālī idi gūyā
Suhūletle alındı Ḳalʿa-i Menkūb sükkānı

13998 Tekūruñ aḳrabāsından olan melʿūn-ı mesfūruñ
Egerçi olmış idi ḥīle-i tezvīr-i tersānı

13999 Velākin dekk-i sālārı daḫi reʾy-i rezīn oldı
Laʿīniñ kendi mekri ehline olmışdı erzānī

14000 Gedigi erligin itdi tamāmınca Gedik Paşa
Ġanīmetle ʿazīmet eyledi bā-ʿavn-i Yezdānī

et-Tāsiʿ ve'l-ʿİşrīn mine'l-Vaḳāyiʿi'l-Fātiḥiyye

14001 Yigirmi ṭokuzıncı vaḳʿadır hengām-ı Fātiḥ'de
Diyār-ı Arnavudluḳ'da olan cenk-i Süleymanī

[338a]

14002 Muḳaddem ẕikri sebḳat eylemişdi ḳavm-i mezbūruñ
ʿUṣāt-ı sā'ire nisbetle istikbār u ṭuġyānı

14003 Şeh-i deryā-ḫurūşuñ İlbaşan tesḫīri ḳaṣdıyla
O vādīlerde oldı bi'n-nefis cūyān u pūyānı

14004 Müfīd olmadı gerçi vefḳ-i dil-ḫᵛāh üzre teşrīfi
Firenge ḳaçırup ancaḳ Sikender nām oġlanı

14005 Virilmişdi niẓāmı ol diyārıñ mümkin olduḳça
Mürūr-ı dehr ile gelmiş yine ḫalḳa perīşānī

14006 Biraz İskenderiyye ḥışnınıñ sükkānı azmışdı
Daḫi ʿiṣyāna terġīb eylemişdi Ḳara Boġdanʾı

14007 Kühen-sālān-ı ḫūkāndan idi voyvodası anıñ
Taġallüble kemīn-gāh eylemişdi kūh-ı ʿiṣyānı

14008 Cenāb-ı şehriyār-ı maʿdelet-dār-ı ġazā-kārıñ
Olup geşt ü güẕārı Rūmili semtinde aḥyānī

14009 Bu defʿa kendüler nehżat buyurmazdan muḳaddemce
İdüp Rūmili beglerbegisi Ġāzī Süleymānʾı

14010 O semtiñ feṯḥ u teshīrin ʿuṣātıñ ḳahr u tedmīrin
İrādetle anı sālār-ı merdān u dilīrānı

14011 Yanında ʿaskeriyle ol ḥişār-ı üstüvār üzre
Ḥavāle ḳıldılar ol ġāziyān-ı cenk-cūyānı

14012 Niçe eyyām döñdi feṯḥ u teshīrin murād itdi
O rütbe cidd ü saʿy itdi bu deñlü ḳalʿa-kūbānı

14013 Bu deñlü bal-yemez ṭoplar atıldı raḫne ḳaṣdıyla
Cidār-ı ḳalʿadan bir fürceniñ olmadı imkānı

14014 ʿAdū fürce bulup andan metānet virdiler ḥışna
Bulurdı her biriniñ ḥışn-ı ḳalbi çend vīrānī

14015 Muḥaṣṣal ḳalʿa-i maḳṣūda girmek olmadı mümkin
Raṣānetle muḥāl oldı vülūc-ı ḳavm-i ʿOsmānī

14016 Ḳırıldı her biriniñ ceyş-i ḳalbi raḫne-yāb oldı
Duḫūle yeʾs-i küllī geldi bā-taḳdīr-i Rabbānī

14017 Süleymānʾıñ cünūdı mūr olup ḫaşmı miyānında
O ḥāletle biraz uçlandı yanından emīrānı

14018 Velākin baʿż-ı eṭrāf-ı memālikden ele girdi
Biraz Belḳīs-sīret Yūsuf-āsā ḥūr u ġılmānı

14019 Cevārī vü ġulāmān iġtināmıyla olup ḳāniʿ
Şitā eyyāmı olmaġla o sālār-ı ḫıdīvānī

14020 Der-i devlet-medāra ʿavdetin iʿlām itdikde
Ḳılup ol vech ile taḥrīri tekdīr-i mülūkānī

14021 Ḳanāʿat mi ider hīç ġayret-i ṭabʿ-ı hümāyūnı
Bilā-tesḫīr olan ḥavrā vü ġılmān-ı hezārānī

14022 Müreccaḥdır bir ednā ḳalʿa fetḥi genc-i Ḳārūn'a
Yazıldı bir mü'ekked nüktedir fermān-ı sulṭānī

[338b]

14023 Bu idi ġālibā mażmūn-ı fermān-ı cihān-dārī
Bu defʿa ḫıdmetiñ olmadı çün maḳbūl-i ḫāḳānī

14024 Gerekdir sāl-i ātī nev-bahārında eʿādīden
Varup aḫẕ idesin tesḫīr ile bā-ʿavn-i Yezdānī

14025 Telāfī idesin mā-fāti ḥışnı idesin taḫlīṣ
Vezāret ʿırżınıñ öyle olur tekmīl-i noḳṣānı

14026 Muḳaddem itdigiñ ṣuġrā vü kübrā olmadı müntec
Neden īcāb itdi sańa küllī ye's-i ḥırmānī

14027 Hemān mevżūʿ u maḥmūli tedārük eyle selb itme
Görünme şekl-i evvel üzre cidd eyle Süleymānī

14028 Ḳırup ceyş-i ʿadūyı cebr-i kesr eyle teşādümden
Anıńla bāri tekmīl eyle nāmūs-ı müşīrānı

14029 Şeref-rīz-i ṣudūr olduḳda emr-i tāc-dārīden
Gelüp ser-leşker-i ġayret-medāra fikr-i pāyānī

14030 Bir aylıḳ yol iken İskenderiyye ile Boġdan'ıñ
Arasında olan zaḥmetli yol vaḳt-i zemistānī

14031 Mürūrı mümteniʿ niçe cibāl ü niçe enhārıñ
Şitāda vaḳt-i sermāda olur elbette ṭuġyānı

14032 O vādīler bütün ḳaṭʿ olunup maḳṣūda varılmaḳ
Degilken ḥadd-i imkānda gelince emr-i sulṭānī

14033 Ḥużūr u rāḥatı terk eyleyüp yola çıḳılmışdı
Varıldı berf ü bārān dinmeyüp üftān u ḫīzānī

14034 Yanında ʿasker-i mevfūrı gerçi var idi ammā
Öñince gird-i bādıyla yelen ceyş-i ʿOṯmānī

14035 Miṣāl-i bād-ı ṣarṣar vardılar iḳlīm-i Boġdan'a
Velākin ḥākim-i Boġdan olan ol ḫūk-i yābānī

14036 Kühen-sāl idi ġāyet ḍāl idi aḳrānı beyninde
Ḥükūmetle idüp ṭoksan sene imrār-ı ezmānī

14037 Mükemmel idi ālāt-ı neberd u rezm ü perḫāşı
Ḫuṣūṣā Engürüs Eflāḳ Macar u Çeh ḳıralānı

14038 Anı ġāyet ṣayardı re'y ü tedbīr ü şehāmetle
Yavuz kelb idi her birine virmişdi hirāṯānī

14039 ʿUmūmen ceyş-i menḥūsın ḳılup yanında āmāde
Çeküp sedd reh-güẕār-ı ceyşe derbend oldı her yanı

14040 Süleymān ʿaskeriniñ geldigin ṭuymaġla ol ʿifrīt
Muḳābil olmaġa ʿazm eyledi ber-ceyş-i mūrānī

14041 Niçe ḫān ile Ḳıpçaḳ-deşt ile perḫāş itmişdi
Dögüşmişdi şikest itmişdi tekfūr u ḳıralānı

14042 Cihānıñ germ ü serdin rūzgārıñ cevrini görmiş
Sezerdi her işiñ nīk u bediyle kār-dānānı

14043 Rezim-dīde idi melʿūn hengām-ı ḳıtālinde
Süleymān ʿaskerine ġālib oldı ceyş-i Naṣrānī

[339a]

14044 Hezīmetle ṭaġıtdı leşker-i İslām'ı heycādan
Gelüp ehl-i cihāda ol zamān kesr-i perīşānī

14045 Bu aḫbār-ı keder-āṯār irüp semʿ-i hümāyūna
İki yüzden mükedder itdi devrān ḳalb-i sulṭānı

14046 Biri budur ki şehzāde Cenāb-ı Muṣṭafā Ḫān'ıń
Peyām-ı fevti tekdīr eylemişdi şāh-ı devrānı

14047 Mükedder oldı eż'āf-ı mużā'af olıcak müdġam
Bu peyġām-ı hezīmet eyledi tekrīr-i aḥzānī

14048 Sitanbul içre pey-der-pey iki yıl olmadı ẕevḳı
Yine müstevcib oldı cānib-i Boġdan'a pūyānī

14049 Sa'ādetle 'azīmet eylemişdi taḫt-gāhından
Cenāb-ı şāh-ı devrān bi'n-nefis ḳıldı esb-rānī

14050 Varup menzil-be-menzil ḫıṭṭa-i Boġdan'a sür'atle
Cenāb-ı şehriyārıń var idi yanında merdānı

14051 Bevādī vü cibāle 'askerin iskān itmekde
İşit sen mācerāyı n'eylemiş ḫınzīr-i Boġdanī

14052 Ḳudūminden ḫaber-dār oldıġından şāh-ı İslām'ıń
Nevāḥī-yi ḳurādan ḳaldırup insān u ḥayvānı

14053 Murādı 'askere ḳaḥt u ġalā īrāṣ itmekle
Suhūletle vire ol ḥīleden ceyşe perīşānī

14054 Velākin şehriyār-ı 'āḳıbet-endīş ol dekki
Muḳaddem fikr idüp daḫi Sitanbul'da ḥakīmānī

14055 Ḳoyup keştīlere bī-ḥadd ẕeḫā'ir cünd-i İslām'a
Ḳaradeñiz Boġazı'ndan Ṭuna'ya gönderüp anı

14056 Ḳoyup gerdūnelerle 'askere irsāl itmişdi
Boşa gitdi la'īniń bu seferde mekr-i ḫıẕlānı

14057 Ẕeḫā'ir cinsine ḳaḥṭ u ġalā yoġ idi orduda
Velākin ol la'īniń 'askerinden ferd-i insānī

14058 Görünmez idi kim dili ṭutılsa ḳavm-i eşrārıń
Olurdı belki istinṭāḳla bir semt-i asānı

14059 Çeteyle ba'ż-ı merdān gitdiler eṭrāf u eknāfa
Eli boş geldiler bulmadılar bir şaḫṣ-ı gebrānı

14060 Ḳulaġuzları gerçi var idi sulṭān-ı İslām'ıñ
İderdi bād-ı ṣarṣar gibi ol yerlerde pūyānī

14061 Bilürken ol yeriñ ṣaḥrā vü kūhın her biri cümle
Yitürdi yolların vādīlerin mānend-i ʿumyānī

14062 Olup her biri ser-gerdān u ḥayrān gezdigi yerde
Cünūd-ı müslimīne daḫi geldi beht ü ḥayrānī

14063 Bu ḥāletle cenāb-ı şehriyār olmışdı āzürde
Bıçaḳlar açmaz iken aġzın ol hādī-i Rabbānī

14064 Ṭarīḳ-i ihtidāya ʿasker-i İslām'ı sevḳ itdi
Ne yerde iḫtifā itdiyse ol ḫınzīr-i Boġdanī

[339b]

14065 Ḫaber-dār oldığında ḥışn içinde ṣaḫṣ-ı mesfūrı
Anı aḫẕe hücūm itdi o dem etbāʿ-ı sulṭānī

14066 Meger melʿūn bir aṣʿab maḥalle iḫtifā itmiş
İḥāṭa eylemiş bir cānibin ġayyā-yı nīrānī

14067 Öbür semtin daḫi eşcār u aḥcār ile ṭoldurmış
İdüp ālāt-ı āhen-kār ile terṣīṣ-ı bünyānī

14068 Hidāyet maʿberin sūr-i şürūrı ile ḳat-ber-ḳat
O rütbe sedd idüp menʿ itmege cünd-i müsülmānı

14069 Ṭarabẕon zenberek ṭop u tüfenk ile şaḳalosla
Miyānın ṭopṭolu itmiş ki ḳahr ide dilīrānı

14070 ʿAfārīt u aḳārib cihl-i pāyān mār-ı bī-pāyān
Ṭopında ṭoldurup ceyşe iderdi āteş-efşānī

14071 Egerçi nerre-şīrān bīşe-zār-ı rezm ü perḫāşa
Yanar nār-ı fırūzān gibi varırdı hizebrānı

14072 Ḫadenk ü zenberek ṭop u tüfenk ārāmsız dā'im
Ġuzāt-ı müslimīn üzre yaġardı hem-çü bārānī

14073 Żarūrī anda tevfīḳ iḳtiżā itmekle ḥarbīce
Biraz diñlendi yine itdiler perḫāş-ı şīrānī

14074 Bi-ḥamdi'llāh küffārıñ olanca ṭopları anda
Biraz yüksek bulındı bu daḫi bir luṭf-ı Rabbānī

14075 Nişībe düşmek ile ʿasker-i İslām ordusı
Atılan gülle vü dāne yuḳardan buldı yābānı

14076 Ṭokunmazdı ġuzāt u ʿādiyāta ḥıfẓ-ı Bāri'yle
Helāk itse gerek ol vech ile erbāb-ı ʿudvānı

14077 Cenāb-ı şehriyār-i nuṣret-āṣār-ı veġā-girdār
Yine terġīb-i rezme gönderüp emr-i ḫıdīvānī

14078 Bilā-teʾḫīr ceyşi ʿazm-i rezm ü dār u gīr itdi
Bu mażmūn üzre inşād itdi cündin beyt-i Ḥassānī

Tażmīn-i Beyt-i ʿĀlī-yi Pākīze-Edā

14079 Felekle ger ḫuṣūmet eylesem perḫāşa baş ursam
Külāh-ı māhtābın ber-ser eylerdim dilīrānī

14080 Eger şīr-i jiyānla pençe-gīr olsam şu devrānda
Ana sīḫ-ı kebāb-āsā virirdim renc-i devrānī

14081 Muḥaṣṣal şehriyār-i kām-kārıñ rezme iḳdāmı
Muḥarrik oldı taḥrīk itmege rāyāt-ı merdānı

14082 Gürūh-ı ġāziyān daḫi ṭopa ṭutmışdı aʿdāyı
Gedik Paşa ḳolından fürce buldı rezm-cūyānı

14083 ʿAdūdan gülle-i ṭopa sihām-ı ḳavse ḳurşuna
Sipersiz vardılar ṭurma yagarken tīr-i bārānī

14084 Ṣoḳuldı raḫnelerden içerü mārān şeklinde
Yeñiçeri aġası ol semiyy-i şāh-ı ʿAdnānī

[340a]

14085 Yüridi ol cerī yeñiçeri ġayretlü yoldaşlar
Muḳābilde olan mānīʿleri hedm itdiler ānī

14086 Büridi āteş-i sūzān gibi eṭrāfını ḥışnıñ
Ḍuḥādan ʿaṣra varınca olup bir cenk-i merdānī

14087 Degince ḫancer ü ṭīġ ü külünge nevbet-i āheng
İdüp āġāze-i mıżrāb-ı nev perḫāş-sāzānı

14088 Bölündi ceyş-i aʿdā ikiye taḳsīm olunmışdı
Sihāmından muḳadder olanı aldı ġarīmānı

14089 İçen şehd-i şehādet şerbetin sāḳī-yi ḳudretden
Ġuzāt-ı müʾminīnden ḳıldı ʿazm-i sūy-i rıḍvānī

14090 O demde ḥākim-i Boġdan olan melʿūn-ı ġam-maḳrūn
Ḫavāṣṣından bir-iki düzd ile bir yerde sirrānī

14091 Taḥaṣṣun eylemişdi "men necā"dan[1] vāye-dār oldı
Ḫalāṣ-ı cān ile ḳurtardılar ancaḳ girībānı

14092 Cemīʿ-i mā-melek ehl ü ʿiyālin itdiler yaġmā
Bütün tārāc olundı seby ile ṣıbyān u nisvānı

14093 Fütūḥāt-ı ʿaẓīmeyle alındı ḳalʿa-i raʿnā
Ġanāʾim ile ṭoḳ ṭoyum olup ecnād-ı ʿOṯmānī

14094 Şeh-i kişver-güşā bir ay ḳadar ceyş-i aẓīmiyle
Gezindi ol ḥavālīde gezendin buldı sükkānı

14095 Ḳurā vü şehri ġārāt eyledi ḳahr itdi küffārı
Kimisin loḳma-i şemşīr idüp ṣıbyān u nisvānı

14096 Esīr-i beste-i zencīr idüp itmām-ı kārıyla
Ṭuna nehrin ʿubūr itmişdi hengām-ı zemistānī

14097 Saʿādetle Edirne şehrine ol şāh-ı deryā-ceyş
Mürūr itdi bir-iki gün ḳılup ārām-ı şāhānī

14098 Ṣıġār u hem kibārına idüp meʾmūlden efzūn
Hizebrān-ı neberdiñ her birine luṭf-i şāyānī

14099 Selāṭīn-i ʿiẓāmıñ siyyemā Buʾl-Feṯḥ-i ber-kāmıñ
Cihānda bir güni olmadı kim görmeye aḥzānı

1 "Kim başını kurtarırsa kârlı çıkmıştır." sözünden nâkıs iktibas.

14100 Eger ṣubḥında vuṣlat bulsa şāmında olur fürḳat
Eger aḫşamı şād olsa gelür ṣubḥında hicrānı

14101 Hemān kevn u fesādıñ muḳteżāsıdır bu rencişler
Anıñçün ittiḥād üzre felek itmezdi devrānı

14102 Edirne şehrine Boġdan'dan yevm-i vuṣūlinde
Miḫāl-oġlı ʿAlī Beg'den gelüp mektūb-ı mīrānī

14103 Semendire'de vālī idi ol mīr-i ʿadū-tedmīr
Muḥāfıẓ idi ol eṭrāfa eylerdi nigeh-bānī

14104 Yazar mektūb-ı ġam-maṣḥūbunuñ evvel süṭūrında
Ḳıral-ı Engürüs bā-ʿasker-i menḥūs-ı gebrānī

14105 Cenāb-ı şehriyāriñ ʿazm-i Boġdan itdigi demler
Ṭuna ḳurbında çün vaż' itdi iki ḳalʿa bünyānı

[340b]

14106 Ṭuna Nehri kenārında Mora'da ṣuyına ḳarşu
O yerde yapdı kim Ḳumluca'dur meşhūr ʿunvānı

14107 Ḥudūd-ı dārü'l-İslām'ı tecāvüz eyleyüp kāfir
Başı boş ʿaskeriyle ḥāliyā itmekde pūyānī

14108 Ḳılup yat u yeraġın cümle ālāt u mühimmātın
İki ḥışnıñ daḫi ṭop u tüfengi ile sükkānı

14109 Müheyyā vü mükemmel olmada tertīb-i ʿaskerle
Bulup cebḫānesi günden güne ābād u ʿumrānı

14110 Eger hedminde ihmāl eyleyüp iʿdām olunmazsa
Olur vaḳt-i zemistānda anıñ temhīd-i bünyānı

14111 İderler mülk-i ʿOṯmānī'de ġāretler ḫasāretler
Reʿāyā vü berāyāya gelür andan perīşānī

14112 Bu eyyām-ı şitāda ṣarṣar-ı hengām-ı sermāda
Seḳar'dan ḳıṭʿadır gerçi sefer olsa da imkānı

14113 Mülūk u şehriyārān nāẓırān-ı dīn u devletdir
Tekāsül anlara īcāb ider mülkinde noḳṣānı

14114 Bilā-mūceb eger bir emr-i ḫayrı itseler teʾḫīr
Olur cāh u celāle lā-cerem īrāṣ-ı ḫüsrānī

14115 Cenāb-ı şehriyāre nuṣḥ u pendi ḫoş gelüp mīriñ
Derūnında eṣer itmekle ol aḳvāl-i ḥaḳḳānī

14116 Bilā-teʾḫīr nehżat itdiler ḳışda ḳıyāmetde
Ḳılup ol fitne-i ʿuẓmāyı defʿa pūye-gerdānī

14117 Yanında ʿasker-i nuṣret-şiʿārı var idi vāfir
Teveccüh eyledi ol cānibe bā-ʿavn-i Yezdānī

14118 Yigirmi merḥale var idi buʿdı taḫt-gāhından
Nişīb ü hem vehm-i firāzı çoġ idi az idi meydānı

14119 Ziyāde ṣaʿb idi vādīleri deşt ü tilālinde
O yüzden ecr-i mevfūrı da olur ṣad hezārānī

14120 Yetişdi berḳ-ı ḫāṭıf gibi sulṭān-ı ẓafer-peymā
Yeñi yapdıḳları ol iki ḥışn üzre şitābānī

14121 Tedārük itdirilmişdi ser-ā-pā ḥendeḳ-ı ḥışnı
Aġac u ṭaş ile ṭoldurtdı sulṭānıñ dilīrānı

14122 Yürüyiş itdiler iki ḥişāra ġāziyān birden
Olup meʾmūlden efzūn fütūḥāt-ı ḫıdīvānī

14123 İçinde ʿasker-i küffār u füccārı bütün anda
Geçüp dendān-ı tīġ-i ġāziyāndan cümle yeksānī

14124 Şeh-i kişver-güşā fermān idüp ol vaḳt-i sermāda
Dilīrāna aḳın emr eyleyüp eṭrāf u büldānı

14125 Yıḳup yaḳup ser-ā-pā milket-i küffār-ı eşrāra
Gezend īṣāl idüp tedmīr ide gebrān u tersānı

14126 Eger var ise bed-kīşāndan āteş kenārında
Esīr-i ʿayş u ʿişret bāde-nūş-ı ḳavm-i Naṣrānī

[341a]

14127 Çaḳan kānūn-ı rezmiñ şuʿle-i tīġ-i zebānīsi
Yalıñ ḳılıç olup ḳatl eyleye aṣḥāb-ı nīrānı

14128 Ola kül öksüzi evlād-ı dūzaḫ-zādı aʿdānıñ
Müselsel olalar ḳayd-ı selāsil ile ġılmānı

14129 Yalıñ yüzlüleri bir sīne-i tennūr-ı evbāşān
Ola ḳızmışları zīb-i firāş-ı merd-i nefsānī

14130 Erāẕil dūdmānın söndürüp aṣḥāb-ı nīrānıñ
Ocaġına diküp incīr-i fısḳı ḳaḥbe oġlanı

14131 Çıḳarup seby ile vāṣıl olunca dārü'l-İslām'a
Şehirlerde olup her birisi ruspī-yi külḫānī

14132 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam taḫt-gāh-ı mülk-i iclāle
Saʿādetle ġanīmetle ḳılup ʿavd-i ḫıdīvānī

14133 Berāy-ı istirāḥat virdi ruḫṣāt cünd-i İslām'a
İḳāmet üzre meşṭāda ṣudūr itmişdi fermānı

eş-Şelāsūn mine'l-Ḥavādiṯi'l-Fātiḥiyye

14134 Otuzuncı olup İskenderiyye ḥışnınıñ fetḥi
Vaḳāyiʿden yazar Bu'l-Fetḥ-i ẕī-şānıñ semīrānı

14135 Sekiz yüz seksen üç tārīḫi yāḫūd bir sene ṣoñra
Şeh-i kişver-güşā ol Fātiḥ-i Īrān u Tūrānī

14136 O hem-nām-ı şeh-i mesned-ṭırāz-ı dāver-i "levlāk"[1]
Serīr-ārā-yı şevket sābiʿ-i evlād-ı ʿOṯmānī

14137 İdüp İskenderiyye ḥışnınıñ teshīrine niyyet
Saʿādetle idüp taḥrīk-i rāyāt-ı mülūkānī

14138 Ḳılup tertīb-i ʿasker evvelen cemʿ itdi başında
Hizebrān-ı veġā cünd-i neberd-ārā-yı meydānı

1 "**Sen olmasaydın** ālemleri yaratmazdım." Ali el-Kārī, *el-Esrārü'l-Merfūʿa,* I, 295. Ali el-Kārī hadis-i kudsīnin açıklamasında şunları söylemektedir: "Sāgānī bu hadisin mana açısından sahih olduğunu ve Deylemī'nin bunu İbn Abbās'tan merfūʿ olarak rivayet ettiğini bildirmektedir."

14139 Vezīrān-ı dilīrān mīr-i mīrān mīr-i sancaġān
Eyālet żābıṭānı daḫi ser-ḥadd ḳapudā[nā]nı

14140 Ricāl-i devlet ü erbāb-ı dīvān mīr-ʿalem cümle
Gedikli çavuşān daḫi ser-i bevvāb-ı sulṭānī

14141 Delüyān u göñülli mehterān yükrük levendānı
Ṣanādīd-i ricāl u ḫˇāceġān devlet emīnānı

14142 Emirler gönderüp cemʿ itdi dergāh-ı muʿallāda
Getürdüp yanına bi'l-iḳtiżā baʿż-ı vezīrānı

14143 İdüp her birisiyle meşveret serrā vü ḍarrāda
Ġazāda eylemişdi maḥrem-i esrār-ı pinhānı

14144 Sefer ālātını zād u zevād-ı cünd-i İslām'ı
Kemāliyle müheyyā eyledi ber-resm-i şāhānī

14145 Tüfenk ü ṭop u nīze tīġ-i ser-tīz-i kemān-dārı
Bütün cebḫānesiyle itdi āmāde dilīrānı

14146 Teber ḫançer bıçaḳ gürz ü süñü balta ṭopuz şeşper
Külünk mızrāḳ ṭoġulġa miġfer u sālīḫ-i merdānī

14147 Cebe cevşen ne ise ālet-i ṣāḥib-ḳırānīden
Siper ḳalḳana varınca müheyyā itdi şīrānı

14148 Ṣunūf-ı ʿaskerīden yeñiçeri cebeci ṭopcı
Silaḥdār u sipāh ebnāsı çavuş u zaʿīmānı

14149 Bölükāt-ı pesīn-i erbaʿa aġaları cümle
Neferlerle ocaġıñ żābıṭānıyla aġayānı

14150 Gürūh-ı ṭopcıyān gerdūn-keşān çorbacıyānıyla
ʿAcem-oġlanı bostānī teber-dārān-ı ḫāṣṣānı

14151 Ṭop-endāz u tüfenk-endāz u rumḫ-endāz
Silaḥşorān u çavuşā[n]-ı serrācān-ı sulṭānī

[341b]

14152 Ṣolaġ-ı erbaʿa peyk-i cevāsīs-i ẓafer-teʾnīs
Yeñiçeri aġası keṯḫüdā-yı bendegānānı

14153 Zaġarcı ḫāṣeki sañṣoncı-başı ṭurnacı-başı
Bütün ortaları ḫalḳı ile bayraḳ-dārānı

14154 ʿAlem-dārıyla serdengeçdiyān ḳolluḳ ehālīsi
Miyān kātibleri oṭa-başı serdār-ı büldānı

14155 Teḳāʿüd oturaḳ eşkinciyān yamaḳ yoldaşān
Esāmīsi çalıḳdan māʿadā aʿvān-ı sulṭānī

14156 Tamāmen igneden iplige dek ḥabl-i niẓām üzre
Dizilmişdi ṣufūf-ı bendegānīye ḫulūṣānī

14157 Saʿādetle cenāb-ı şehriyār-i memleket-ārā
Bu tertīb-i cemīli üzre ḳıldı ʿazm-i pūyānī

14158 Miyān-ı Arnavudluḳ'da idi ol ḳalʿa-i zībā
Tevārīḫ-i selef naḳlince anıñ vaż'-ı bünyānı

14159 Sikender yaʿni Ẕü'l-ḳarneyn içün ṣādıḳ rivāyetdir
Olunmışdır raṣānet üzre ġāyet burc u ebdānı

14160 Burūcı āsmāna gūyiyā olmışdı peyveste
Tesāmuḥla yed-i küffārda ḳalmış ġarībānī

14161 Esās-ı ḳalʿayı bir nehr-i cārī ittiṣāl üzre
İḥāṭa eyleyüp Baḥr-i Sefīd'e oldı lüḳyānī

14162 Vuṣūl itmekle nehriñ ayaġı çün baḥr-i Efrenc'e
Yazıḳ dest-i teṭāvül ile almış ḥışn-ı ẕī-şānı

14163 Baḥirden ittiṣāli oldığıyçün ḥışn-ı manṣūra
Hirās-ı ʿadv-i efrenciyle terk itmişdi ʿOṯmānī

14164 Venedik ḥākimi Efrenc-i bī-dīniñ yedindeyken
Ayaġa ḳalkdı teshīr itmege ceyş-i müsülmānı

14165 Ḳarībinde daḫi vāḳiʿ olup üç ḳalʿa-i raʿnā
Leş u Derġos u Gölbaşı idi meşhūr ʿunvānı

14166 Muḳaddem anları fetḥ itmeyince şāh-ı deryā-ceyş
Meger olmaz imiş İskenderiyye fetḥe erzānī

14167 Varıldıḳda civār-ı ḳalʿaya icrā-yı perḫāşa
Hevāyī ṭop ile ḥışna ḳılındı āteş-efşānī

14168 Firāz-ı ḥışna āteşler ṣalındı balyemezlerden
Dögüldi ṭop-ı hāvānlarla ḥışnıñ üss ü bünyānı

14169 İnen ḫumbāralar ālān u tālān eyleyüp ḥışnı
Egerçi ḳalʿada taẓyīḳ idüp baʿż-ı faḳīrānı

14170 Velākin aġniyānıñ iḫtifāya zīr-zemīnlere
Bulındı mültecā cāy-ı penāhı kehf-i ebdānı

14171 Kemāl-i vüsʿatinden olmayup imkān-ı taẓyīḳı
Meger dūr u dırāz iḫṣār ide ecnād-ı ʿOṯmānī

14172 Nümāyān oldı kim düşvārdır tesḫīri ġāyetle
İçinde oḳ u yaya gelmeyince żaʿf-ı ḫüsrānī

14173 Davūd Paşa idi Rūmili beglerbegisi ol dem
Aña Göl Burcı'nıñ tesḫīri oldı emr-i sulṭānī

[342a]

14174 Daḫi Anaṭolı beglerbegisi idi Derġos'uñ
Muʿayyen ḳıldılar tesḫīrine Paşa Süleymān'ı

14175 İki düstūr-ı ekrem iki ḥışnıñ fetḥ u tesḫīrin
Gürūh-ı pür-şükūhıyla ḳılup fevrī dilīrānī

14176 Davūd Paşa alup Göl Burcı'nıñ miftāḥ-ı tesḫīrin
Rikāb-ı pādişāh-ı Cem-cenāba ḳıldı erzānī

14177 Velākin olmadı Paşa Süleymān ḫıdmeti meşkūr
Egerçi ṣarf-ı iḳdām eyledi fetḥe müşīrānı

14178 Maʿiyyet üzre meʾmūr oldılar tesḫīr-i Dergos'a
İdüp āvāze-i tārāc ile taḫvīf-i tersānī

14179 Davūd Paşa muḥaṣṣal anı daḫi aldı ḫudʿayla
Ḳılındı zīver-i mülk-i cenāb-ı āl-i ʿOṯmānī

14180 Pes andan ṣoñra vardı iki paşa-yı memālik-rā
Ḳonup Leş feṯḥine hem-çün ʿuḳāb-ı ḳahramānānī

14181 Anıñ da feṯḥ u teshīriyle her biri velūʿ oldı
Görünce ḳalʿa ḫalḳı ḥālet-i saʿy-i vezīrānı

14182 Naṣārā-yı Fireng'e ʿārıż oldı renc-i Efrencī
Eli ayaġı ṭutmaz oldı bā-vehm ü hirāsānī

14183 Muḳaddem iki ḳalʿa feṯḥiniñ miʿyār-ı peykārı
Müşāhid olmış idi ṭutdılar semt-i gürīzānı

14184 Muḳāvim olmaġa fī-ḥaddi ẕātih yoġ idi ḳudret
Ḳoyup keştīlere emlāk u emvāl-i firāvānı

14185 Ne ise naḳli mümkin mā-melek cins-i tefārīḳı
ʿİyāl u ehl-i evlādı imāʾ ü ʿabd ü ḫ ʿīşānı

14186 Ḳoyup keştīlere yerleşdirüp emvāl ü eşyāsın
Velākin sākinān-ı ḳalʿadan olmışdı kitmānī

14187 Sipāriş eylemişler idi ḥıfẓın ḳalʿa-dārāna
Tüfenk ü ṭop ile menʿ ideler ceyş-i vezīrānı

14188 Bir alay derd-mendi ḳalʿañız maʿmūredir diyüp
İnandırmışdılar cenge Fireng'iñ ḥīle-kārānı

14189 Girüp keştīlere yelkenlerin bāl-i hümā-āsā
Açup semt-i Firengistān'a uçup gitmede ānī

14190 İşit sen vaḳʿa-i nādireyi semt-i muʿaskerden
Ne yüzden cilve-gerdir ṣūret-i efrenc-i baḥrānī

14191 Fireng'iñ yoġ idi āḫar maḥalden maʿberi aṣlā
Leb-i deryāya ḳonmışdı hümā-yı evc-i ʿOṯmānī

14192 Göründükde ıraḳdan yükli ʿavret gibi keştīler
Ḳamusı ḳarnı burnında gelürdi fülk-i tersānī

14193 Küpeşteler ṣuda sükkānı elde kimi puṣuda
Biri birini taʿḳīb iderek keştī-süvārānı

14194 Naẓar-gāh-ı cenāb-ı şehriyārīye gelüp nā-geh
Kenār-ı baḥrde cery üzre iken cünd-i sulṭānī

14195 Sefā'in ehliniñ ḳaçḳun olup rezm-i vezīrāndan
Ġanā'imden bütün leb-rīz-i māl olmaġla esfānı

14196 Nihengān-ı veġādan nā-gehān yüzer yüzer ʿasker
Ṣoyunup atdı baḥre her biri olduḳda ʿüryānī

14197 Yalıñ ḳılıçları aġzında ṭutup kendisi ʿüryān
Şināverlikle atıldı sefā'in içre şīrānī

[342b]

14198 Ḳoyılup ḥarb ü rezme aldılar keştīleri cümle
Ḳıyām-ı cenge aṣlā biriniñ olmadı dermānı

14199 Uġura geldiñiz sizler miṣāl-i genc-i bād-āver
Egerçi cīfedir leşden çıḳan emvāl-i gebrānī

14200 Kilāb-ı pādişāhī ṭālib-i dünyā bulunmaġla
Ġanā'imle olurlar sīr şāhıñ şāh-bāzānı

14201 Meger ol sāḥile ḳonmışdı ʿasker ṣayd-ı māhīye
Gürisne ʿaskerin n'eyle ṭoyurdı şāh-ı şāhānī

14202 Yedege aldılar keştīleri māl-ı ġanāyimle
İçinden kimi oldı küşte-i tīġ-i dilīrānī

14203 Kimin ḳayd-ı isār ile muḳayyed itdiler anda
Nihāyetsiz idi ancaḳ cevārī ile ġılmānı

14204 Nefāyis aḳmişe kālā-yı efrencī alınmışdı
Miyān-ı ʿaskere taḳsīm olundı anda yeksānī

14205 Niçe keştīleri var idi ḥışn-ı çengelistāna
Taḥaṣṣun eylemişlerdi Fireng'iñ nām-dārānı

14206 Bütün düşirdiler cāy-ı ḫafādan buldılar bir bir
Cenāb-ı şehriyāriñ nerre-şīrān u emīrānı

14207 Fireng'iñ ʿaskerinden anda bir cān çıḳmadı dirler
Ḳamusı ʿillet-i efrenc ile mürd oldı merdānı

14208 Bu minvāl üzre ol üç ḳalʿa girdi dest-i tesḫīre
Ḥiṣār-ı Leş yıḳıldı olmadı taʿmīre erzānī

14209 Velākin Gölbaşı Ḥışnı ile ol Ḳalʿa-i Dergos
Girince dest-i İslām'a yapıldı burc u ebdānı

14210 O rütbe Ḳalʿa-i İskenderiyye feṭḥ u tesḫīri
Gücelmişdi ki bunca şehriyāriñ mīr-i mīrānı

14211 Hezārān ḥīle-i rezmiyye ile dekk-i perḫāşı
Ḳılındı her ṭarafdan dögilüp erkān-ı bünyānı

14212 Bu deñlü mār-düm şüʿbān-dem ṭoplar atılmışdı
Alınmaḳ şöyle ṭursun itmedi bir mūyı raḳṣānī

14213 Biraz ārām ile tesvīf u tevḳīf iḳtiżā itdi
Olundı her dilīre töhmet-i ihmāl-i erkānī

14214 Nitekim Rūmili beglerbegisiyken Süleymān Beg
Varup İskenderiyye feṭḥine Boġdan'a şīrānī

14215 Yanında yer götürmez ʿaskeriyle cenk idüp anda
İkisinden biriniñ olmayup tesḫīre imkānı

14216 Bütün ḫıdmetleri żāyiʿ olup iẓhār-ı ʿaczinden
Ḳılınmışdı añа bir gūş-māl-i saʿy-i merdānī

14217 Şehinşāh-ı cihān ʿazl eyleyüp Rūmili'den ṣoñra
Anaṭolı'yı virüp itdi teʾdīb-i ḫıdīvānī

14218 Bu defʿa oldı andan daḫi ʿazle ʿaczi müstevcib
Olup Gürgü Muḥammed Anaṭolı mīr-i mīrānı

[343a]

14219 Pes andan ṣoñra Aḥmed Beg ki İbn-i Evrenos Ġāzī
Olup Rūmili'de serdār-ı ḫayl-i mīr-i mīrānī

14220 Şecāʿatde ṣalābetle müreccaḥ idi emṣāle
Olup İskenderiyye feṯḥine meʾmūr-ı sulṭānī

14221 Muḳaddem nehr-i Yūnān üstine bir cisr-i nev yapdı
ʿAẕīm-i vezni üzre virdi istiḥkām-ı bünyānī

14222 O yerden ḳalʿa-i mezbūreyi her vech ile dögdi
Ḳılup maḥṣūr-ı küllī ḳalʿayı baḥrāni berrānī

14223 Gelen imdādı keştīlerle menʿ itmişdi deryādan
Ḳara semtin daḫi sedd eyledi riclān ü rükbānı

14224 Ḫıdīv-i memleket-ārā şitā eyyāmı olmaġla
Saʿādet birle ḳıldı taḫt-gāha ʿazm-i şāhānī

14225 Rüsūm-ı ḳalʿa-dārān üzre sālār-ı veġā-girdār
Tamām altʾay ḳadar maḥṣūr idüp ḥışnı dilīrānı

14226 Kemāl-i gūşiş ü iḳdāmınıñ āṣārı āḫir-kār
Venedik üzre yazmışlardı nāme kalʿa sükkānı

14227 Tamām-ı ʿacz ile ādemleri vardıḳda Efrence
Virildi ḳalʿanıñ teslīmine iẕn-i ḳıralānī

14228 İcāzet-nāmesiyle ḳalʿayı mīr-i rezim-gīre
O gün teslīm idüp efrenciyānıñ nām-dārānı

14229 Zamān-ı şāh-ı Ẕü'l-ḳarneyn'den ol vaḳt-i tesḫīre
Gelince dūd-mān-ı āl-i ʿOṯmān'ıñ mülūkānı

14230 Bu deñlü cidd ü iḳdām itdiler tesḫīrine anıñ
Gerek biʾẕ-ẕāt şāhānı gerek ḫayl-i vezīrānı

14231 Niçe genc-i revān māl-ı fīrāvān ṣarf olunmışdı
Niçe ḫarca sürüldi mīr-i mīrān nerre-şīrānı

14232 Bürūc-ı nā-vülūcı burc-ı çarḫa hem-ser olmaġla
Birinin murġ-ı ḳaṣdı bulmadı o kār-ı imkānı

14233 Cenāb-ı Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şānıñ
Bu da baḫt-ı hümāyūnından idi baʿż-ı mīrānı

14234 Ḫudā'nıñ ʿavni sulṭān-ı cihānıñ yümn ü iḳbāli
Müyesser eyledi teshīrine ol mīr-i ẕī-şānı

14235 Cenāb-ı Mīr Aḥmed baʿdehū mīrān-ı ḫıdmetle
Cebīn-sā oldığında südde-i ʿulyā-yı sulṭānı

14236 Ḳılındı her biri küllī riʿāyetlerle devletde
Müşārun bi'l-benān olmaġla maḥsūd-ı emīrānı

14237 Fütūḥ-ı Ḳalʿa-i İskenderiyye vāḳiʿ olduḳda
Venedik ḫalḳına ṭārī olup vehm ü hirāsānī

14238 Ḫarāc-ı ẕimmete gerden uzatdı inḳıyād üzre
Şeh-i ʿālī-tebārıñ oldılar çün ḳul u ḳurbānı

14239 Der-i devlet-medāra māl-i cizye gönderüp her sāl
Virirlerdi hedāyā vü tuḥaf ber-resm-i şāhānī

[343b]

14240 Zihī feṭḥ-i ẓafer ṣad bārekaʿllāh ʿasker-i dāver
Müyesser eyledi Ḫaḳḳ ḳıldı ġālib āl-i ʿOṯmān'ı

İḥdā ve Ṯelāsīn min-Vaḳāyiʿ es-Sulṭān Ebi'l-Feṭḥ Muḥammed Ḫān

14241 Ḳılup İskenderiyye feṭḥiniñ büşrāsını taʿḳīb
Otuz bir itdi anda ehl-i tārīḫiñ ẓarīfānı

14242 Azaḳ Nehri kenārında Tuca nāmıyla bir ḥışnıñ
Muḥammed Ḫān ʿaṣrında olup teshīr-i şāyānı

14243 Ehālīsi tecāvüz eyledikde ḥadd-i İslām'ı
Reʿāyā üzre istīlā ile ber-vech-i ṭuġyānī

14244 Ḳoc'ili Sancaġı vālīsi otuz pāre keştiyle
O ḥışnıñ feṭḥine irsāl olunmışdı şitābānī

14245 O semte lenger-endāz-ı neberd olduḳda ḥışn içre
Gürūh-ı ḳavm-i küffāra gelüp bīm ü hirāsānī

14246 Teşebbüş eyleyüp dāmān-ı ʿafv-ı şehriyārīye
İliyle ḳalʿayı teslīm itdi fevri sükkānı

İşnā ve Şelāşīn mine'l-Ḥavādiş der-ʿAhd-i Sulṭān-ı Memālik-sitān

14247 Vaḳāyiʿden otuz ikinci oldı ʿahd-i Fātiḥ'de
Ṭorul nāmıyla olan ḳalʿanıñ tesḫīr-i āsānı

14248 Meger ol ḳalʿada ḥākim olan şaḫṣ-ı bed-eṭvārıñ
Cenāb-ı şehriyāre var imiş ḳalbinde ʿudvānı

14249 Ḥasan Beg'le cenāb-ı Fātiḥ'iñ beynindeki buġża
Anıñ taḥrīk ü ilḳāsı olup ol fitne bünyānı

14250 Ṭorul'da ḥākim olan müfsidiñ oldıġını cümle
Ḫaber virmişdi sulṭān-ı kerem-kāra semīrānı

14251 Ṭırıl didi Ḥasan Beg bańa diyüp uzun uzaḳdan
Fitīl-i mekr ile īḳād idermiş nār-ı ṭuġyānı

14252 Anıñ daḫi cezāsı virilüp hem mülki destinden
Alınmaḳ vācib olmaġla o şīr-i ġāb-ı ʿOṣmānī

14253 Anıñ tedmīrini Şehzāde Sulṭān Bāyezīd Ḫān'a
Sipāriş ile irsāl eyledi fermān-ı sulṭānı

14254 Vuṣūl-i emr ile Raḳḳāṣ Süleymān Beg ki lālāsın
Biraz ʿaskerle taʿyīn eyledi aḫẕ itmege anı

14255 Varınca yümn-i iḳbāl-i şehinşāhī ile ḥışnı
Yed-i tesḫīre aldı eyledi kendi gürīzānī

14256 Ḥasan Beg mültecā-yı aḳdemi olmaġla ol semte
Çözüldi yine ol ser-rişte-i ḫayl-i ẓalūmānī

14257 Anıñ öz başına tedbīr-i dermānı bulunmazdı
İʿānet şöyle ṭursun kendüyi görmezdi aʿvānı

14258 Żarūrī mülk-i mevrūşından itdi ḳaṭʿ-ı ümmīdin
Ġaraż tesḫīr-i mülkiydi tecessüs itmedi anı

[344a]

Ṣelāṣe ve Ṣelāsīn min-Vaḳāyiʿ-i Sulṭān-ı Ṣāḥib-Temkīn

14259 Otuz üçünci vaḳʿa oldı yine devr-i Fātiḥ'de
Cezā'irden Ṣuṣam Bozca Aṭası Pulya büldānı

14260 Ḳaraman ili dest-i āl-i ʿOṯmān'a alındıḳda
Ṣusam'la Bozca Aṭa bir zamān ḳalmışdı vīrānī

14261 Egerçi ḳurb-ı devlet ile müstesʿid idi ancaḳ
İçinden zā'il olmazdı lüṣūṣı düzd-i ḳorṣanı

14262 Cezā'irden o semte baḥr-i Yūnānī dimişlerken
O maḥẕūrātı defʿe olmadı reʾy-i ḥakīmānī

14263 Gelüp eṭrāfdan baʿż-ı levend-i melʿanet-peyvend
Gemilerden çıḳup ṣu ṭoldurup keştī-süvārānı

14264 Sefā'inle gelen tüccār u ḥuccāca idüp iżrār
Gözine kesdirirse belki ḳatl eylerdi aḥyānī

14265 Anıñçün bu sebeble çeşm-i devletden berī oldı
Velākin ṣoñralar ol yirleriñ ḥükkām-ı ẕī-şānı

14266 Bunı reʾy itdiler kim ol cezā'ir oluna ābād
Muʿāf olup reʿāyādan tekālīf-i ḫıdīvānī

14267 Refāh-ı ḥāl ile cümle reʿāyā vü berāyāsı
Zirāʿat eyleyüp ol yerde bāġ u rāġ u bostānı

14268 Refāhiyyetle herkes ʿayş idüp dest-i taʿarrużdan
Nigāh-dīde-i dūzīden ḫalāṣ ide girībānı

14269 ʿUbūr iden gemiler sālimen ʿavdet idüp andan
Ehālīsi ide tüccār ü ḥuccāca nigeh-bānī

14270 İle'l-ān Bozca Aṭası'yla Ṣusam Aṭası'n dirler
İḥāṭa eylemiş bostān u bāġı şehr ü dihḳānı

14271 Gedik Paşa daḫi Ḥavlonya'dan geldikde devletde
O yeriñ sevḳ idüp ʿumrānına evlād-ı ʿOṯmān'ı

14272 Ziyāde vaṣf u terġīb eylemekle Pulya teshīrin
Virildi añа keştīlerle vāfir ceyş-i merdānī

14273 O semtiñ muḳteżā-yı vaḳt u ḥāli üzre tedbīri
Ḳılındı dūş-i istiḳlāline tevfīż-i sulṭānī

14274 Muraḫḫaṣ oldıġıyçün niçe ḳalʿa fetḥ idüp anda
Ġanāʾim ṭoldurup keştīlere gönderdi baḥrānī

14275 ʿAdālet üzre deprendi bilürdi herkesiñ ḳadrin
Kibārıyla ṣıġārıyla geçindi ṭūl ezmānī

14276 Mürāʿāt-ı ḫavāṭır ile ḥüsn-i ülfet itmişdi
Niçe küffārıñ oldı bāʿiṯ-i İslām u īmānı

14277 Gedikʾi erligin ol yerde daḥi eyleyüp icrā
İderdi ḥüsn-i ḫulḳından cihān iẓhār-ı şükrānī

Erbaʿa ve Ṣelāṯīn mineʾl-Vaḳāyiʿ

14278 Otuz dördünci vaḳʿa oldı çün hengām-ı Fātiḥʾde
Ḳıral-ı Engürüsʾüñ itdigi ṭuġyān u ʿiṣyānı

[344b]

14279 Ḳıral-ı ḍālliñ nāmūs-ı dīn u devleti hetki
Niçe ṣulḥa muġāyir irtikāb-ı baġy ü küfrānı

14280 Yazılmışdı egerçi baʿż-ı tārīḫ-i selāṭīne
Velākin Künhüʾl-Aḫbārʾında ʿĀlī naḳl ider anı

14281 Emīrān-ı dilīrāndan ʿAlī Beg daḥi ʿĪsā Beg
Daḥi Malḳoc Beg oġlı Bāli Beg bu üç emīrānı

14282 Muraḫḫaṣ eylemişler idi otuz biñ süvāriyle
Ḳılalar Engürüsʾe türktāz-i māl-ı gebrānī

14283 Raʿiyyetle virirdi cizye ḫalḳı mülk-i Eflāḳʾıñ
Mülūk-i āl-i ʿOṯmānʾıñ olup münḳād-ı fermānı

14284 Girüp Eflāḳʾdan aḳın ṣalup küffār-ı eşrāra
Ḳılalar iġtināma dest-res şīrān-ı mīrānı

14285 Teḫālüf üzre idi her biri ḫulḳ u ṭabīʿatde
"Men ān mīrem ki dīger nīst"[1] dirlerdi fużūlānī

14286 Nefīr-i ʿāmm ile gelmişdi ol tekfūr-ı dīn-menfūr
Bilürdi ittifāḳ üzre degil mīrān-ı sulṭānī

14287 Ḫuṣūṣā ʿasker-i ʿOṯmāniyān'ıñ birbirisiyle
Müvālāt üzre olup ẓāhiren bāṭında ʿudvānı

14288 Bilürdi kāfir-i bī-dīn ü bed-āyīn bi'l-cümle
Ḫabīr olmışdı kim aldıḳları māl-ı firāvānı

14289 Yanında her biriniñ daḫme-i Efrāsiyāb-āsā
Muṭalsamdır alınmaz ḳırmayınca mār u şüʿbānı

14290 Taraṣṣud üzre idi furṣata hengām-ı ʿavdetde
Ser-ā-pā yolların sedd eylemişdi ḳavm-i tersānī

14291 Tevārī üzre idi kendüsi genc-i ḫafāyāda
Birer sürāḫdan baş gösterirdi ceyş-i mārānī

14292 Atı oynaġı yerler olmayup ḫayl-i emīrānıñ
Mürūr itdikde bilmezlikle derbende şitābānī

14293 Çıḳup her ḫufreden ejderleri mārān-ı küffārıñ
İḫāṭa eyledi mārān-ı aʿdā ceyş-i mīrānı

14294 Müsülmān ʿaskeri ġāfil bulındı dekk-i aʿdādan
Şehādet şerbetin nūş itdirüp ʿĪsā'ya Naṣrānī

14295 Naṣārā'dan iken ism-i Nebī'ye itmedi ḥürmet
Bütün ḥarbī idi derk itmeyüp ādāb-ı edyānı

14296 Emīrān ʿaskerin ḳırdı geçirdi ṭurdıġı yerde
Bilürdi ḫaṭve-cünbān olmanıñ yoġ idi imkānı

14297 Derūndan çıḳmamışdı Varna'nıñ perḫāş acısı
Ne var ne yoḳ o gün itdi mükāfātında pūyānī

14298 Görüp sā'ir sipāh-ı beste-rāh aḥvāl-i gümrāhı
Żarūrī cenge āġāz eylemişdi ez-dil ü cānī

1 "Gerçek kumandan benim, diğerleri hiçtir."

14299 Olup şehd-i şehādet ile ekṣer anda şīrīn-kām
Hezārān derd ile cüz'īsi ḳurtardı girībānı

14300 Ḳıral-ı Engürüs'üñ gebr-i menḥūsuñ bu dekkinden
Derūn-ı şehriyāre şöyle geldi renc-i aḥzānī

14301 Kemāl-i ıżdırāb u żucretinden āh itdikce
Niçe dem dilleri ġam-gīn u nem-gīn çeşm-i giryānī

[345a]

14302 Şefīḳ olmaġla merdān-ı ġazāya ḫān-ı ālī-şān
Olurdı her şehīdiñ rūḥı içün Fātiḥa-ḫᵛānī

14303 Bu beyt-i dil-nişīni ḥasb-i ḥāl midir diyüp dā'im
Oḳurlardı kim anı naẓm idüp ʿaṣrıñ lebībānı

14304 Ṣaḳın ebnā-yı dehre ḳardaşıñ da olsa aldanma
Eger bu çarḫ-ı gerdān olsa da aldardı devrānı

14305 İnilmez degme bir iḫvān ipiyle sevdigim çāha
Ne itdi Yūsuf'a bilmez misin iḫvān-ı Kenʿānī

Ḫamsün ve Ṣelāṯīne mine'l-Vaḳāyiʿ

14306 Vaḳāyiʿden otuz beşinci vaḳʿa ʿahd-i Fātiḥ'de
Cezā'irden Rodos tesḫīridir tārīḫ-i ʿOṯmānī

14307 Sekiz yüz seksen üçde yā bir-iki yıl mürūrında
Yazar tafṣīl ile ʿĀlī gibi ber-vech-i itḳānī

14308 Mesīḥ Paşa'yı irsāl itdiler feth itmege ḥışnı
ʿUmūmen leşker-i Anaṭolı'yla mīr-i mīrānı

14309 Ocaḳdan daḫi üç biñ yeñiçeriniñ tüvānāsı
Cerī dört biñ ʿazeb erbāb-ı tīmār u zaʿīmānı

14310 Virilüp añа altmış pāre keştī ʿaskeri memlū
Ṭop u cebḫānesi tertīb olunmış cenk-cūyānı

14311 Ḳamunuñ bād-ı nuṣret yelkenin ṭopṭolı itmişdi
Nesīm-i fetḥe dā'im el ṣalardı bād-bānānı

14312 Müsāʿid rūzgār ile Gelibolı memerrinden
Geçildi her çi bād ābād bā-imdād-ı Sübḥānī

14313 Varıldı orsa poça[1] iderek yelken kürek āḫir
Göründi ḥışn-ı mezbūruñ burūcı semt-i limanı

14314 Ḳılındı lenger-endāz-ı iḳāmet ṣaḥn-ı limana
Ḳaraya isteyenler çıḳdılar gördükde meydānı

14315 Fireng sāḥillerinden ḳalʿa gūyā dil gibi çıḳmış
O yüzden degme bir rezm ile olmaz feṯḥ-i āsānı

14316 Geçerken her sene ḥuccāc u tüccārıñ o sāḥilde
Gezendi eksik olmazdı gelüp Efrenc ḳorṣanı

14317 Rodos derbendi gibi yoġ idi ḳorḳulu bir sāḥil
Anıñçün itmedi şāhān-ı pīşīn feṯḥe pūyānī

14318 Mehām-ı devlet u dīniñ ehemmi oldıġındandır
Şeh-i kişver-güşānıñ feṯḥine irsāl-i merdānı

14319 Donanmasıyla vardı ol yere çün kim Mesīḥ Paşa
Tedārük eyleyüp ālātını baḥrāni berrānī

14320 Ümeyye devletinden hem Muʿāvīye zamānında
Gelinmişdi anı feṯḥ itmege Şām'ıñ dilīrānı

14321 Emīrü'l-ceyş olan ol ḳalʿanıñ sūrı ḥiẕāsında
Mücedded anda iḥdāṯ eyledi bir burc-ı ṭūlānī

[345b]

14322 Ḥiṣārıñ sūrına ḳarşu binā olunmaġa bāʿiṯ
Nümāyān idi andan ḍarb ile teshīr-i āsānı

14323 Anı feṯḥe sebebdir diyü bünyād eylemişlerdi
Muḳaddem anı almaḳ istedikde ceyş-i ʿOṯmānī

1 Orsa poça kullanıma göre sağa sola, sağda solda, ileri geri gibi anlamlara gelen gemicilik terimidir. Bkz: Tuncay Tuncel, *Osmanlı Şiirinde Gemicilik Terimleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2009, s. 92.

14324 İçin ḫālī ṣanup ṭop u tüfenk ü ceyş-i aʿdādan
Yürüyiş eyledikde almaġa ol burc-ı ʿüryānı

14325 Emir ber-aks imiş küffār-ı bed-kār evvelen burca
Rodosʾı ḥıfẓ içün terṣīn idüp yardı ebdānı

14326 Meger andan ḳorurmuş kendüsin hem ḳalʿasın kāfir
Derūn-ı burca vaż‘ itmekle bī-ḥadd ceyş-i gebrānı

14327 Ġuzāt-ı müslimīne nefʿi aṣlā olmayup burcuñ
Ṭopa ṭutdı gelen ġāzīleri ol burc sükkānı

14328 O dem teʾḫīr-i fetḥin ḫayr-ı maḥż olmaḳ ümīdiyle
Ḳılup maḳṣūd-ı aṣlı fetḥine teşmīr-i dāmānī

14329 Cenāb-ı vāli-i rāsiḫ-ḳadem taḳdīm itmişken
Rodos teshīri üzre rezm-i burc-ı İbn-i Süfyānʾı[1]

14330 Ḫuṣūṣā burc-ı mezbūruñ olup eṭrāfı sengistān
Taḳarrub itmege dīvārına yoġ iken imkānı

14331 Cünūd-ı müslimīniñ niçe günler gūşiş ü saʿyi
Hebā olmaġla taḥvīl itdiler rāyāt-ı merdānı

14332 Rodosʾuñ fetḥ u teshīrinde şöyle reʾy olunmışdı
Ḥiṣāra muttaṣıl bir cisriñ ola anda bünyānı

14333 Olup eşcār u aḥcārı biri birine peyveste
ʿAẓīm ola daḫi nā-pāydār-ı refʿ-i pāyānı

14334 Muʿallaḳ oldıġından ḳorḳuluḳlı idi bünyādı
Cesāret eyleye cisre mürūra cünd-i merdānī

14335 Muḥaṣṣal yapdılar minvāl-i meşrūḥ üzre bir köpri
Bu devrānda anıñ Ṭonbaz oldı resm ü ʿunvānı

14336 Esāsın ġūyiyā baḥr-i belā nehr-i ḳażā üzre
Ezelden öyle teʾsīs eylemiş miʿmār-ı Rabbānī

14337 Dilīrān-ı veġā cisr-i ṣırāṭı görmemiş ammā
O bundan ḳorḳuluḳsız dirdi varken ḫavf-ı nīrānī

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

14338 Cesāretle ʿubūra başlayup ol cisr-i bālādan
Biri birini taʿḳīb iderek yeksāni yeksānī

14339 Gehī biri birin sebḳat iderlerdi güẕārişde
Cisirden içerü var idi bir mersā-yı tersānī

14340 Cisirden burca çıḳmaḳ ġālibā taḫmīn olunmışdı
Görünce nā-gehān bir maṭmaʿ-ı muḥtāl-i gebrānı

14341 İdüp her ḳahramān şemşīr-i ḳahrın zīver-i dendān
Bıçaḳlar mı açardı ol zamān efvāh-ı mīrānı

14342 Tezāḥümle teḳādümle bir uġurdan yürüdükde
Ḳırıldı üç yerinden nā-gehān ol püll-i ʿOṯmānī

[346a]

14343 Ḳażā ḳurmışdı ol cisr-i fenāyı semt-i ʿuḳbāya
Nihāyetsiz ʿasākir oldı ġarḳ-ı baḥr-i ʿummānī

14344 Şināverlikle kimi sāḥil-i deryāya cān atdı
Şehādetle kimisi boylamışdı baḥr-i ġufrānı

14345 Ḳaradan cenk idenler oldı ġarḳ-āb-ı yem-i ḥayret
Ġuzāt-ı müslimīne geldi ol yüzden perīşānī

14346 Burūc-ı ḳalʿadan küffār cümle seyr iderlerdi
ʿİmāmāt-ı sepīd-i ġāziyān destār-ı merdānī

14347 Müzeyyen eylemiş deryā yüzinde ġavṭa kārıyla
Ḥabāb-āsā külāh-ı bī-ser ü sāmān-ı mīrānı

14348 Niçe ser-geştegānıñ efseri tāc-ı seri anda
Yüzerdi rūy-i deryāda miṯāl-i ġavṭa-kārānī

14349 Miyānda cā-be-cā sürḫīn külāhān-ı asākirden
Görünürdi çü berg-i lāle ṭutmış cūy-i seylānı

14350 Bu maʿnā ʿasker-i İslām'a ġāyetle keder virdi
Dem-ā-dem işti'āl üzre iken nīrān-ı gebrānī

14351 ʿAdūnuñ zaḫm-ı tīrinden tüfenkinden selāmetle
Kenāra cān atanlar bulınup deryāda ʿüryānī

14352 Miyānda ḥā'il-i bī-ṭā'il olan cisr-i meẕkūra
Taḥaṣṣun itmege vardıḳda ol dem ḳalʿa sükkānı

14353 Şaḳalos zenberek ḳurşun atup merdāna bālādan
Ururlar idi ḫışt u seng ile cünd-i müsülmānı

14354 Niçe ġāzīleri bir ān içinde ġarḳ idüp baḥre
Ḳılup ālūde baḥri ḫūn-ı seyl-āb-ı şehīdānī

14355 Göründi ol zamān āyīne-i devrān-ı gerdūndan
Cünūd-ı müslimīne her cihetden rūy-i ḫızlānī

14356 Hemān serdār-ı ḫoş-rā ol müdebbir kār-ı rezm-ārā
Hücūmı bi'ż-żarūre gördiler te'ḫīre şāyānī

14357 Selāmet yaḳasın taḫlīṣ iden dest-i mehālikden
Bir āḫar re'y ü tedbīr üzre teşmīr itdi dāmānı

14358 Selāmet sāḥilinde bir zamān ārām olunmışdı
Sibāḥatden seyāḥatden ḳılup kef-dest pūyānı

14359 Biraz kār-āzmā engüşt-nümā merd-i hüner-peymā
Mesīḥ Paşa-yı dānā baʿż-ı şīrān u emīrānı

14360 Gelüp bir yerde ʿaḳd-i meclis itdi istişāreyle
Ḳamusı bir yere vażʿ itdiler ārā-yı şettānı

14361 Ḳılup serdār-ı ḫoş-āyīn bir naḳş-i nevīn üzre
Rodos tesḫīrine bir ṭarḥ-ı zībā-yı ḥakīmānī

14362 Beḳāyā-yı dilīrāndan olup bī-bāk u hem çālāk
Mücāhid fī sebīli'llāh olan merdān-ı ḥaḳḳānī

14363 Ḥiṣār-ı üstüvāra burc u bārūsıyla dīvāra
Kemend-i ʿazm-i rezmi bend idüp muḥkem Nerīmānī

[346b]

14364 Şerār-ı nār-ı ṭā'ir gibi ʿulvi isteyüp yerden
Ḥażīżinden çıḳa tā evc-i burc üzre şitābānī

14365 Bu ṣanʿatla yürüyiş ideler varoşdan ḥışna
Olur ol vech ile Allāhu aʿlem feṯḥ-i āsānı

14366 Ġuzāt-ı mü'minīniñ cānına yetmişdi aʿdādan
Görülen zaḫm-ı ālām u keder rūḥāni cismānī

14367 Yüründi Allah Allāh ile bālā-yı burūc üzre
Kimisi raḫnehā-yı ṭopdan girdi dilīrānī

14368 Gürūh-ı pür-şükūh-ı ġāziyān ḥışna vülūc itdi
Muraḫḫaṣ idi tārāc itmege ecnād-ı ʿOṯmānī

14369 Ḥişār içre ḳoyuldı her biri ġārāt u yaġmāya
Yemīninden nümāyān ʿavn-i Ḥaḳḳ tevfīḳ-i Yezdānī

14370 Şimālinden daḫi "Naṣrun mine'llāh"[1] oldı müsteẓhar
Nüvīd-i müjde-i feṯḥ-i ḳarīb oldı nümāyānī

14371 Ġuzātıñ cānı hem ḳanı behāsıdır ol eṣnāda
Derūn-ı ḳalʿada itdikleri ġārāt-ı gebrānī

14372 O serdār-ı ḥased-girdārıñ ancaḳ necl-i ṭabʿından
Hüveydā oldı kim bunca tuḥaf māl-ı firāvānī

14373 Esārā-yı girān kālā-yı gūn-ā-gūn-ı efrencī
Dilīrān devşirüp ġārātla erbāb-ı sāmānı

14374 Yürüyişle gelen aṣḥāb-ı perḫāşıñ miyānında
Münādīler ṣalup tenbīh itdirdi müşīrānı

14375 Aġızdan daḫi fermān itdi kim ḥışnıñ derūnında
Ne deñlü ḫānümān māl u menāl-i ḳavm-i tersānī

14376 Gürūh-ı müşrikīniñ hep ʿiyāl-i bāhirü'l-ḥüsni
Meḥābīb-i cevārīsi ile mümtāz ġılmānı

14377 ʿUmūmen pādişāhıñ ḥaznesi olmaġla külliyyen
Ferāġat eylesünler diyü menʿ itdi dilīrānı

1 "Allah'tan büyük bir yardım…" Saff 61/13. āyetten nākıs iktibas.

14378 O demde āteş-i ḥarb u veġā germiyyet üzreyken
Hemān kāse-be-kāse mā-i bārid ṣabb idüp ānī

14379 Bütün iṭfā idüp tebrīd itmekle teṣādümden
Gelüp her birine saʿy-i neberdinden peşīmānī

14380 Ser-ā-pā ehl-i hüccārıñ ümīdi fikr ü ḫulyāsı
Derūnında bu idi seby idüp ebkār u ġılmānı

14381 Dil-i mecrūḥa merhem-sāz ola āġūş-i vuṣlatda
Kimi zīb-i firāş ide kimi taḫdīme erzānī

14382 Güẓār itmişdi cāndan her birine nāvek-i ġurbet
Biraz defʿ-i tevaḥḥuş ide merdān-ı ʿazībānı

14383 Hemān her birini dil-suḫt idüp cenge ʿazīmetden
İderken zümre-i küffār ile rezm-i Nerīmānī

14384 Veġādan her birisi döndi hem ġayriyi döndürdi
Bulup her biriniñ iḳbāli idbār ile pāyānı

[347a]

14385 Miyān-ı ḳalʿada mevcūd olan merdān-ı perḫāşa
Bu emr-i nā-becā virmişdi ḫayrānī vü giryānī

14386 Fürūzān āteş-i ḥarb ü neberdiñ sönmesi birden
Bulurken her ṭarafdan iştiʿāl-i tīr-i bārānī

14387 Gürūh-ı müşrikīniñ bāʿiṯ-i taḥrīki olmışdır
Teferrüs eylemişdi iḫtilāfāt-ı müsülmānı

14388 Yeñiden bāʿiṯ-i tecsīri oldı ḳavm-i küffārıñ
Ġuzātıñ girdigi ṭop raḫnesin sedd itdi pinhānī

14389 İçerde bulınanlar ṭaşraya çıḳmadılar ġayri
Derūnī ḳalʿasından her biri itdi gürīzānī

14390 Egerçi ḳalʿa-i ebdān kütvāli çalışmışdı
Hücūm-ı nīze vü şemşīr ile ḳurtarmaġa cānı

14391 Şehādet şāh-rāhından irüp ser-menzil-i ʿAdn'e
Ṣuna cām-ı şarāb-ı lā-yezālī ḥūr u rıḍvānī

14392 Livā'-i Ḳasṭamonı'nıñ emīr-i sābıḳı yaʿnī
Gürūh-ı mīr-i mīrānıñ refīʿü'l-ḳadri ve'ş-şānı

14393 Süleymān Beg niçe mīrān u erbāb-ı zeʿāmetden
Sipāhī-zādeler ol ḳoç yigidler ḳahramānānı

14394 Rodos tesẖīrine serdār-ı murdāra maʿiyyetle
Muʿayyen eylemişlerdi be-fermān-ı ḥıdīvānī

14395 Derūn-ı ḳalʿada mevcūd idi serdār-ı bī-ʿārıñ
Mücerred ḥırṣınıñ ġadriyle maḥṣūr oldı yeksānī

14396 Cenāb-ı şehriyāre gūyiyā te'dīb-i Bārī'dir
Hebā oldı bu deñlü ʿaskeri mīrān-ı ẕī-şānı

14397 Vezīr-i ekremi Maḥmūd Paşa vü Gedik Paşa
İkisi daḫi dīn ü devletiñ arslan u ḳaplanı

14398 Müdebbir memleket-ārā vü perẖāş-āzmālardı
Begendirmiş iken her biri rezmin ḳahramānānı

14399 Müşīrāndan eger anlar gibi bir niçe düstūruñ
Ẓuhūr itse şeh-i devrān yanında sehv ü noḳṣānı

14400 Niçe ḫayr-i mesāʿīde bulunmışlar iken nā-geh
Bir ednā cünḥa ṣādır olsa bā-taḳṣīr-i insānī

14401 Ya ḳatl ile cezā yā nefy ile yā ʿazl ile fevrī
Olurdı her birisi maẓhar-ı tertīb-i şāyānī

14402 Bu vech üzre ḳışāşın Ḥaḳḳ Teʿālā eyledi icrā
Mesīḥ Paşa gibi ṭammāʿ bir meẕmūm-ı devrānı

14403 Bu deñlü ʿasker-i İslām'a serdār eyleyüp şimdi
Niçe şīrān u mīrānıñ döküldi ḫayf ile ḳanı

14404 Bu ḥālāt-ı ġarībe ʿaks idince şāh-ı devrāna
Rodos tesẖīrine me'mūr olan ceyş-i dilīrānı

14405 Beḳāyā-yı suyūf-i ẓulm-i ser-ʿasker bulunmaġla
Berāy-ı tesliyet irsāl idüp emr-i cihān-bānī

14406 Mükāfāt-ı ġānāʾim ḳaṣd idüp Aydın diyārında
Moṭordom nāmına ḥışnı alup bā-ʿavn-i Rabbānī

[347b]

14407 Rodosʾda her biriniñ çekdigi derd ü meşaḳḳatden
Telāfī olunup aldıḳları emvāl-i gebrānı

14408 Derūn-ı ḳalʿada her ne bulurlarsa ġanāʾimden
Gerek küllī gerek cüzʾī gerek genc-i firāvānī

14409 Ḳanāʿat eylesünler cümlesi inʿām olunmışdur
Ḳarīn-i ʿafv u ġufrān eyleye Mevlā şehīdānı

14410 O sāl-i naḥs-fāliñ muḳteżāsıydı anıñ daḫi
Müyesser olmadı teshīri bā-taḳdīr-i Rabbānī

14411 Bu deñlü gūşiş u iḳdām olundı olmadı luṭfı
Yine göstermedi yüz şāhid-i maṭlūb-i sulṭānī

14412 Sipihriñ ġālibā āyīnesi ṣāf olmayup ol sāl
Anıñçün dönmedi ber-vefḳ-ı ḫātır cām-ı devrānı

14413 Virildi ʿavdine āḫir icāzet cünd-i İslāmʾa
Vezāretden Mesīḥ Paşa ḳılındı ʿazle şāyānī

14414 Cenāb-ı şehriyāriñ ʿafvı ifrāṭ üzre olmaġla
Sezā-yı ḳatl iken oldı ḳarīn-i ṣafḥ-ı şāhānī

14415 Gelibolı livāsı ile anı ber-murād itdi
Zihī ʿafv-ı kerīmānī zihī luṭf-i ḫıdīvānī

Sitte ve Ṣelāṯīn mineʾl-Veḳāyiʿ

14416 Veḳāyiʿden otuz altıncıdır eyyām-ı Fātiḥʾde
Tevārīḫ içre anıñla virildi ḥüsn-i pāyānī

14417 Yazar Künh içre ʿĀlī yine ol sāl-i bed-aḥvāliñ
Yine naḥsından idi herkesiñ iḳbāl-i sāmānı

14418 Reh-i idbāra döndi baḫt-ı yāver döndi vārūna
Sipihriñ daḥi hem-vār olmadı gitdikce devrānı

14419 Gedik Paşa gibi ẕī-baḫt bir düstūr-ı ẕī-şāna
Nuḥūsından sirāyet eyledi bā-emr-i Sübḥānī

14420 Muḳaddem ẕikri sebḳat eylemişdi Pulya tesḫīri
Virilmişdi zimām-ı reʾyine ez-ṣavb-ı sulṭānī

14421 Fütūḥāt-ı ʿaẕīmeyle o yerde kām-kār oldı
O ḫıdmetden ġanāʾimle bülend olmışdı ʿunvānı

14422 On altı pāre keştī ṭoldurup māl-ı ġanāʾimden
Tefārīḳ-ı tuḥaf kālā-yı gūn-ā-gūn-ı şāhānī

14423 Esārādan daḥi ṣāḥib-cemāl ü ḥüsn olanlardan
Sehī-ḳad lāle-ḫad dūşīzegān mümtāz-ı ġılmānı

14424 Leb-ā-leb eyleyüp ʿāzim olup dergāh-ı ʿālīye
Gelürken ittifāḳan ḳavm-i Efrenc ḳapudānānı

14425 Ḫabīr olmaġla paşa-yı dilīriñ ṣavb-ı maḳṣūda
Teveccüh itdigin ḳırḳ pāre keştīlerle ḳorṣanı

14426 Hemān hengām-ı furṣatdır diyüp küffār-ı baġy-eṭvār
Biri birine ḳāṣıd gönderüp cemʿ itdi gebrānı

[348a]

14427 Gedik Paşa ki Pulya fetḥine meʾmūr olduḳda
Hirās-ı saṭvetinden ol yeriñ gerden-keşānānı

14428 Bütün eṭrāf u eknāfa bıraġup mülk-i mevrūṯın
Gürīz itdikde Riġa nāmına bir ḥākim-i cānī

14429 Ḳoyup māl ü menālin vardı İspanya ḳıralından
O demde istiʿānet eyleyüp terk itdi evṭānı

14430 Maḥall-i intiḳāmı olmaḳ üzre furṣat isterdi
Düşürdi gūyiyā taʿḳīb idüp paşa-yı ẕī-şānı

14431 Sefāʿin ṭop u cebḫāne ile ṭopṭolu āmāde
Levendātı müretteb idi ḳorṣan-ı dilīrānı

14432 Düşüp sālār-ı ekrem ardına ḫoş rūzigār ile
Açup yelkenlerin rezme iderlerdi nigeh-bānī

14433 Vezīr-i kām-kārı ṭar boġaza ḳışdırup ṣoñra
İdeler bir fitīlden balyemezle ṭop-kārānı

14434 Nesīm-i ʿavn-i Ḥaḳ esdi mehebb-i feyż-i Mevlā'dan
Düşürdi sāḥil-i Ḥavlonya'ya vālī-yi ẕī-şānı

14435 Selāmetle gelüp lenger bıraḳdı ṣavb-ı maḳṣūda
Havāya muntaẓır oldı düşe eyyām-ı çesbānī

14436 Muvāfıḳ rūzgārın buldığından aldı timurın
Ḳoparup lengerin düşdi yola keştī-süvārānı

14437 İrişmek gerçi mümkin olmadı kāfir donanması
Velākin ṭaşraya çıḳmışdı baʿż-ı cenk-cūyānı

14438 Riġa melʿūnı geldi baʿż-ı keştīsin bulup anda
Yedege aldılar żabṭ itdiler götürdiler anı

14439 Bıraḳdırmaḳ olurdı yetişüp ardınca küffārıñ
Gelürken ṣavb-ı İstanbul'a bā-şādī vü ḫandānī

14440 Peyām-ı dehşet-encām-ı vefāt-ı Ḥażret-i Fātiḥ
Olup müstaḳbil-i ceyş-i ẓafer-āṣār-ı ʿOṯmānī

14441 Cihānı fetḥ u tesḫīr itseler var mı meger ẕevḳi
Arada var iken dünyāya ṣıġmaz hicr-i sulṭānī

14442 O rütbe virdi ḫayret rıḥlet-i sulṭān-ı dārā-fer
Bu emvāc-ı kederle cümleniñ baḥr oldı her yanı

14443 Cihānda ḳanġı niʿmet var ki tekdīr eylemez devrān
N'aṣıl ṣubḥ-ı viṣāl olur ki irmez şām-ı hicrānı

Vefāt-ı Ebu'l-Fetḥ Sulṭān Muḥammed Ḫān eskenehu'llāhu fī ġurafi'l-cinān

14444 Ḫudā rūḥ-ı şerīfin şād idüp gülzār-ı cennetde
Ola murġ-ı revānı lāne-sāz-ı ʿarş-ı Raḥmānī

14445 Otuz iki sene fermān-revā-yı ʿadl ü dād oldı
Zi-maşrıḳ tā-be maġrib żabṭ idüp Īrān'ı Tūrān'ı

14446 Vefāsın bulmayup dehriñ beḳāya irtiḥāl itdi
Vire Ḥaḳḳ dār-ı ʿuḳbāda daḫi dīhīm-i rıḍvānı

[348b]

Keyfiyyet-i Vefāt-ı Sulṭān-ı Müşārun ileyh

14447 Sekiz yüz seksen altı sāliniñ evvel rebīʿinde
Olup dördünci günde yevm-i cumʿa fevt-i sulṭānī

14448 Şeh-i kişver-güşānıñ de'b-i memdūḥ-ı hümāyūnı
Eʿādī ile dā'im itmedir ġazv-i dilīrānī

14449 Yine ol ʿādet-i marżıyye üzre gönderilmişdi
Anaṭolı vü Rūmili'ye fermān-ı ḫıdīvānī

14450 Vezīrān mīr-i mīrān ʿasker-i bī-ḥadd ü bī-pāyān
Ḳılındı her biri fermān-ber-i rezm-i mülūkānī

14451 Saʿādetle Sitanbul taḫt-gāhından çıḳıldıḳda
Feżā-yı Üsküdār'a ḍarb idüp otaġ-ı şāhānı

14452 Meġāzī niyyetiyle ḫıṭṭa-i ʿurbān u aʿcāma
O yerden göç idüp ol sābiʿ-i evlād-ı ʿOṯmānī

14453 Sitanbul'a tamāmen bir ḳonaḳ Gekbūze ṣaḥrāsın
İḳāmet-gāh idüp naṣb itdiler ordu-yı ḫākānı

14454 Velākin Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şānıñ
İṣābet eylemişdi cismine emrāż-ı buḥrānī

14455 Mefāṣıl ʿilleti emrāż-ı rīḥiyye ile niḳrīs
Vücūd-ı pākine zaḥmet virirdi baʿż-ı aḥyānī

14456 Tedāvīsinde çendān ihtimāmı eylemezlerdi
Seferden elleri degmezdi tedbīre ṭabībānı

14457 ʿİlel yerleşmiş idi terk-i tedbīr-i tedāvīden
ʿUrūż idüp niçe emrāż-ı gūn-ā-gūn-ı cismānī

14458 Ḫaṭarlı niçe ʿillet imtizāc itmekle ṭabʿında
Ḳuvā-yı şehriyāre ʿārıż oldı żaʿf-ı ebdānī

14459 Bulup günden güne āyīne-i ṭabʿ-ı hümāyūnı
Ḥayāt-ı zindegānīden tekeddür belki rūḥānī

14460 Eṭıbbāsı ʿilāca başladıḳda nüksi artardı
Müdāvāt eyledikce eksilürdi tāb u dermānı

14461 Hemān terk-i ʿilāc ile ḳılındı ġayri tedbīri
Müdāvāt itmeden çekdi eṭıbbā dest-i ḥırmānı

14462 Meger meʾyūs imiş ṭabʿ-ı hümāyūnı ḥayātından
Tedārük görmege başladı ʿuḳbāya şitābānī

14463 Ricāl-i devletiyle rükn ü aʿyānıyla biʾl-cümle
Ḥelāllaşdı ḳılup niçe veṣāyā ḫayr u iḥsānı

14464 Ser-i iclālini bālīn-i rıḥlet üzre ḳoymışdı
"Li-meniʾl-mülkü"[1] vādīsin geçüp ol şāh-ı rıḍvānī

14465 Zebān-ı nāṭıḳı beste olup elfāẓ-ı dünyādan
"Lehüʾl-ḥükm"[2] ile maḥkūm oldı bā-fermān-ı Rabbānī

14466 Otuz iki sene aḳvāli mesmūʿ-ı cihān iken
Telaffuẓdan zebānın sedd idüp ʿuḳbāya pūyānī

14467 "İleyhi türceʿūn"[3] naṣṣın lisān-ı ḥāli söylerdi
Beyān olundıġı vech üzre ol sulṭān-ı ḥaḳḳānī

1 "Bugün mülk kimindir?" Mü'min 40/16. āyetten nākıs iktibas.
2 "Hüküm onundur." Kasas 28/88. āyetten nākıs iktibas.
3 "Ona döndürüleceksiniz..." Yāsīn 36/83. āyetten nākıs iktibas.

[349a]

14468 Rebīʿü'l-evveliñ rābiʿ güni kim yevm-i āẕīne
İrince nā-gehān üẕne ṣadā-yı iẕn-i Rabbānī

14469 İcābet ḳıldı emr-i "irciʿī"ye[4] daʿvet-i Ḥaḳḳ'la
Hümā-yı rūḥı itdi semt-i ʿilliyyīne perrānī

14470 Vezīr-i aʿẓamıydı ol zamān sulṭān-ı ẕī-şānıñ
O ṣāḥib-maḥmidet hem-nām-ı pāk-i şāh-ı ʿAdnānī

14471 Celāleddīn-i Rūmī'niñ güzīn-i ḫayl-i aḥfādı
Dühātından idi ʿaṣrıñ yoġ idi belki aḳrānı

14472 Vefāt-ı şehriyārı ketm idüp cünd-i muʿaskerden
Anı re'y itdi kim keştī ile sulṭān-ı ẕī-şānı

14473 Müdāvāt itmege üç gün ḳadar ber-vech-i istiḥmām
Sitanbul'a deñizden naḳl idüp etbāʿ-ı ḫāṣṣānı

14474 İki-üç gün tevaḳḳuf itdirüp naḳl-i mekānıyla
Gelür elbette ḫıffet yine ircāʿ ide sulṭānı

14475 Bu vech üzre işāʿat itdiler ḳavmiñ miyānında
Ṣarup ṣarmalayup gönderdiler naʿş-ı cihān-bānı

14476 Vefātından sarāya naḳli naʿş-i pādişāhīniñ
Tamāmen on sekiz gün geçdi kim maḫdūm-ı ẕī-şānı

14477 Veliyy-i ʿahdi hem vārişleri olmaġla mülkinde
Gelüp irişmedi Şehzāde Sulṭān Bāyezīd Ḫānī

14478 Yerine der-ʿaḳab iclās ile beyʿat olunsaydı
Miyāndan güft ü gū ḳalḳardı zīrā ceyş-i sulṭānī

14479 İki fırḳa idi yeñiçeri ile sipāh anda
Tevātür bulmış idi intiḳāl-i şāh-ı rıḍvānī

14480 Vezīr-i aʿẓamıñ bu re'y-i müstaḥsen idi ancaḳ
Miyānda sābıḳa olmaġla ol düstūr-ı ẕī-şānı

14481 Ricāl-i devlet içre sevmeyenler var idi vāfir
Hemān "Bu vaḳt-i furṣatdur" diyüp bā-ifk ü bühtānī

4 "Razı olmuş ve razı olunmuş olarak Rabbine **dön!**" Fecr 89/28, nākıs iktibas.

14482 Ayaġa ḳaldırup taḥrīk ile erẕāl ü evbāşı
Sarāy-ı āṣafīyi der-ʿaḳab mānend-i cüdrānī

14483 İḥāṭa itdirüp ḳuşatdılar eṭrāfdan cümle
Bütün ġārāt idüp emvālini ḳatl itdiler anı

14484 Gelüp on ṭoḳuzıncı gün tamām olduḳda şehzāde
Saʿādetle cülūs itdirdiler çün Bāyezīd Ḫān'ı

14485 Cülūs-ı meymenet-meʾnūsı iṭfā eyledi derḥāl
Miyān-ı ʿaskerīde müşteʿil nīrān-ı ṭuġyānı

14486 Şerār-ı iḫtilāl ü fetreti teskīn idüp fevrī
Zülāl-i ʿadl ü dādı āb-ı tīġ-i ḳahramānānı

14487 Şiyāb-ı ḫilʿat-i şāhānesi mātem libāsıydı
Siyeh-pūş idi sulṭān-ı cihān çün beyt-i Raḥmānī

[349b]

Merṣiye-i Sulṭān Muḥammed Ḫān-ı Firdevs-Āşiyān

14488 Ġazā-yı ḥaşr-peymāsı Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'ıñ
Sipihriñ dīdesinden aḳıdup ḫūnīn bārānı

14489 Çıḳardıḳda ḥaremden vālid-i ẕī-şānı tābūtın
Mübārek elleriyle ol zamān giryān u nālānī

14490 Görüp ol ḥālet-i pür-vaḥşeti ehl-i serā cümle
Gözünden yaş yerine ḳan aḳıtdı çeşm-i aʿyānı

14491 Veliyyü'n-niʿmetimden dūr olan ḫayl-i ḫaşem anda
Olup kül öksüzi yandı yaḳıldı ḳavm-i sulṭānī

14492 Ne deñlü suḫt-dil olsa kişi ol nār-ı firḳatle
İderdi nerm-i ḫāṭır naʿş-ı sulṭān-ı nerīmānı

14493 Kefen-āsā ṣarıldı her biri naʿş-i hümāyūna
Sürerdi yüzlerin ḥilye gibi cümle aġayānı

14494 Çekerdi her birisi sübḥa gibi kendüye naʿşı
Eger isḳāt ḫavfı olmasa tābūt-ı ẕī-şānı

14495 Degil İstanbul'uñ ḫalḳı bütün aḳṭār-ı dünyāyı
Yetāmā vü erāmil ḳıldı bu hicrān-ı sulṭānī

14496 O dehşetden feleklerde melekler oldı dem-beste
Sipihre ser[ze]niş eylerdi hep ʿarşıñ sürūşānı

14497 Niçe ḳıydıñ felek bir böyle ġāzī şāh-ı devrāna
Seni ṭutmaz mı yoḫsa ʿālemiñ bu āh u efġānı

14498 Cihānı ʿālemiñ başına teng itdiñ bu ḥasretle
Seniñ de çeng olup ḳaddiñ ḳılasın zār-ı giryānī

14499 Yerin ṭutar eger ḫayru'l-ḫalef maḫdūm-ı ʿālīsi
Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān olmasaydı şāh-ı devrānı

14500 Ne zaḥmetler çekeydi ḫalḳ elinden burc-ı mīzānıñ
Ya bir ay gün görür miydi sipihriñ mihr-i raḫşānı

14501 Ya bir şeb rāḥat eyler miydi dehriñ inḫisāfından
Bu āb u tāb ile çarḫ-ı berīniñ māh-ı tābānı

14502 Olur mıydı müşārun bi'l-benān āfāḳda āyā
Nümāyān iken anıñ ḫalḳ içinde ʿayb-ı noḳṣānı

14503 Kim eylerdi neẓāre māha eyyām-ı hilālinde
Yaḫūd hāle çeker miydi anı āġūşa aḥyānī

14504 Felek döndükce dönsün Bāyezīd Ḫān'ıñ duʿāsıyla
Yıḳardı ʿālemiñ nefrīni yoḫsa saḳf-ı devrānı

14505 Alup giryān u sūzān câme-derrān naʿş-ı pür-nūrın
Ṣalātın ḳılmaġa cāmiʿlerinde rükn ü aʿyānı

14506 Eṣābiʿ üzre götürdi kemāl-i ʿizz ü rifʿatle
Girüp tābūtına şehzādegānıyla vezīrānı

14507 Sürūşān-ı felek ol ḫıdmete pūyān idi cümle
Yürürdi pīş-i naʿşında şuyūḫ u ḳuṭb-ı Rabbānī[1]

14508 Sitanbul içre bi'l-cümle efāżıl ʿālim-i ʿāmil
Ṣudūr u şeyḫü'l-islāmı bütün ʿaṣrıñ ʿazīzānı

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

14509 Verā-yı naʿşına ḳalup atından cümle inmişdi
Ḳamu nāle-künān çāk-i girībān idi aʿvānı

14510 Zamān-ı devletinde luṭf u iḥsānın görenlerden
Ne mümkin idi naʿşa yaḳlaşa baʿż-ı muḥibbānı

14511 Ḥayātında olan evṣāf-ı pākin şāh-ı maġfūruñ
O ḥāletde oḳurdı naẓm ile merṣiye-ḫᵛānānı

14512 Ṣalātında teḳaddüm Bāyezīd Ḫān'ıñ iken ancaḳ
Vefāt-ı vālidi virmekle ol dem farṭ-ı ḥayrānī

14513 Ol ʿaṣrıñ ġavṣi idi ḳuṭb-ı ʿālem Şeyḫ Vefā-zāde
Cenāb-ı Muṣliḥuddīn ol ʿazīz-i vaḳt ü devrānı

[350a]

14514 Namāzın ḳılmaġa teklīf idüp ol şeyḫ-i āgāha
Yine baʿde'l-edā naʿş-i şerīf-i şāh-ı devrānı

14515 Ruʾūs üzre alup tābūtını Rūḥü'l-ḳudüs-āsā
Götürdi türbeye defn itmege aʿyān u erkānı

14516 Vücūd-ı şehriyārī defn olundı türbe-i pāke
Müheyyā eylemişlerdi niçe ḥuffāẓ-ı Ḳurʾān'ı

14517 Yanardı ʿūd u ʿanber niçe micmerlerde ol demde
Ṭutup rūy-i zemīni ʿūd u ʿanber dūdı yeksānī

14518 Semāvāta çıḳan ol dūd-ı ḫoş-bū mıydı micmerden
Yaḫūd mātem-keşānıñ bilmezem āh ile efġānı

14519 Yüzinden ezberinden ḫatm olundı muṣḥaf-ı Ḳurʾān
Yüzinden istimāʿ olundı belki ḫatm-i Furḳānī

14520 Ḫudā ḳabr-i şerīfin bāġ-ı gülzār-ı cinān itsün
Ola ḥavrā-yı cennet türbe-dār-ı ḳabr-i sulṭānī

14521 Münevver eyleyüp laḥd-i şerīfin ḥaşre dek Mevlā
Ḳırāʾat eyledikce ḳabri üzre Fātiḥa-ḫᵛānī

14522 Hemīşe nūr-ı uçmaġ ile nūrānī ola ḳabri
Ola murġ-ı revānı lāne-sāz-ı ʿarş-ı Raḥmānī

14523 Ten-i pākīzesi rūḥ u revānı yād olunduḳça
Ḳıyām-ı ḥaşre dek nesli ola şāhān-ı ʿOṯmānī

14524 Ẕılāl-i raḥmetinde enbiyāsı ile ḥaşr itsün
Ola hem-sāyesi hem-nāmı ol sulṭān-ı ʿAdnānī

Der-Ẕikr-i Vüzerā-yı ʿİẓām ve Ümerā-yı Fātiḥ Muḥammed Ḫān

14525 Vezīrān u emīrānı Cenāb-ı Şāh-ı maġfūruñ
Ḫalīl Paşa-yı dānādır ki sebḳ itmişdi ʿunvānı

14526 Anıñ vālidleri nāmı ki Ḫayreddīn Paşa'dır
ʿAlī Paşa'dır anıñ vālidi geçmişdi tibyānı

14527 Fehīm ibn-i fehīm ibn-i fehīm idi bu devletde
Aña Cendereli'yle eyledi telḳīb yārānı

14528 Dühāt-ı ʿaṣrdan kār-āzmā fāżıl idi ġāyet
Murād Ḫān ḫānedānından yaḳup şemʿ-i çerāġānı

14529 Muḥammed Ḫān'dan çoḳluḳ nüvāziş bulmamışlardı
Anıñçün oġlına tercīḥ iderlerdi Murād Ḫān'ı

14530 Muḥammed Ḫān'a taḫtın fāriġ olduḳda rıżāsıyla
Vezāretden Ḫalīl Paşa daḫi çekmişdi dāmānı

14531 Murād Ḫān'ıñ yine taḫta cülūsında Ḫalīl Paşa
Ne dekler eylemişdi ittifāḳ itdikde aʿyānı

14532 Ḫuṣūṣā ṣadrınıñ ibḳāsına niçe ḥiyel buldı
Erāẕil aġzına virdi Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şānı

14533 Ḳıral-ı sebʿanıñ birden ġulūsı dārü'l-islāma
Muḥammed Ḫān'a virmişdi biraz ḫāṭır-perīşānī

14534 Muvāfıḳ oldı taḥrīk-i Ḫalīl Paşa'ya bi'l-cümle
Anıñ re'yiyledir dindi hücūm-ı ḳavm-i gebrānī

14535 Ne yapdı ise yapdı ṣanʿat-ı şehbāz ḳullandı
Yine iclās idüp taḫt-ı murād üzre Murād Ḫān'ı

14536 Ṭufūliyyetde ḫuṭbe sikke ile kām-rān olmış
ʿAẓīmü'l-ḳadr iken bu nev-cevān sulṭān-ı ẕī-şānı

14537 Mücerred ṭıfl-ı nev-sāl olmasıyla şāh-ı āgāhıñ
Bahāne-cū olup eylerdi istiṣḳāl-i sulṭānī

14538 Hezārān ḥīle vü tezvīr ile taḫt-ı şükūhından
Cüdā itmekle Maġnisa'da ḳıldı mīr-i mīrānī

[350b]

14539 Anıñçün Ḫażret-i Sulṭān Muḥammed Ḫān-ı ʿālī-şān
Verāṣetle olunca mesned-ārā-yı Murād Ḫānī

14540 Ḳışāṣ-ı keyferi merkūz idi ḳalb-i şerīfinde
Ḫalīl Paşa'yı aḫẕ u ḥabs idüp ber-vech-i ʿudvānī

14541 Netīce Ḳulle-i Sebʿ içre fermān itdi ḥabsiyle
İdüp envāʿ-ı işkenceyle taʿẕīb-i firāvānī

14542 Ḫayātından ümīdin ḳaṭʿ idüp āḫir vefāt itdi
Ḳarīn-i ʿafv ola cürmin tecāvüz itdi ḥasrānī

Ṣarıca Paşa

14543 Vezīrān-ı dilīrāndan biri de ʿahd-i Fātiḥ'de
Cenāb-ı Ṣarıca Paşa'dır anıñ geçdi tibyānı

14544 Murād Ḫān ḳullarındandır ki hengām-ı cülūsında
Ḳamudan pīr olup olmaġla hem ẕātında ʿirfānı

14545 Muḥammed Ḫān daḫi ibḳā idüp ṣadr-ı vezāretde
Ġazālarda bulundı eyledi ġazv-i dilīrānī

İsḥāḳ Paşa

14546 Şecāʿatlü şehāmetlü vezīrān-ı dilīrāndan
Biri İsḥāḳ Paşa'dır mürūr itmişdi ʿunvānı

14547 Emāretden vezāret rütbesi iḥsān olunmışdı
Mücerred tīġ-i ser-tīzi ile almışdı meydānı

14548 Muḥammed Ḫān cülūsında vezāretde bulunmaġla
İdüp ṣadrında ibḳā itdi ikrām-ı ḫıdīvānī

14549 Ḫuṣūṣā Germiyān mīrānı hem evlād-ı Menteş'den
Kirāren ẓāhir olduḳda selāṭīn üzre ʿiṣyānı

14550 Anı defʿ itmege meʾmūr idüp İsḥāḳ Paşa'yı
Bir-iki defʿa irsāl eyledi şāh-ı cihān-bānī

14551 Velākin ṣoñralarda pīr idi ġāyet ʿalīl oldı
Teḳāʿüd iḫtiyār itmekle ber-vech-i emīrānī

14552 Ḳanāʿat itdi Sancaġ-ı Selanik'e rıżāsıyla
Duʿā-yı pādişāhīde geçürdi sāl-i devrānı

Maḥmūd Paşa

14553 Vezīr-i kām-kārāndan biri Maḥmūd Paşa'dır
Anıñ bālāda tafṣīl üzre geçdi ʿizz-i ʿunvānı

14554 Ṣalāh-ı kār ile mevṣūfdur hem kaʿbı ʿālīdir
Olup memdūḥ-ı ʿālem ʿilm ü faẓlı rüşd ü ʿirfānı

14555 Ẓuhūrı olmış idi ġālibā Ḫırvad arżından
Ġuzāt-ı semt-i ser-ḥadden biri seby eyleyüp anı

14556 Temellük itdi istirḳāḳla bir niçe sāl anda
Münevver eylemişdi ḳalbini envār-ı īmānī

[351a]

14557 Cebīninde nümāyān idi daḫi feyż-i āṣārı
Yüzinde āşikār oldı ʿiyānen nūr-ı ʿirfānı

14558 Emīrān-ı Murād Ḫān'dan Muḥammed Beg idi nāmı
Edirne şehri içre aldı ol maḥmūdü'l-erkānı

14559 Şirāʾen ʿabd-i memlūki olup taḥṣīl-i ʿilm üzre
Veliyyü'n-niʿmeti saʿy itdi tekmīl itdi ʿirfānı

14560 Kemāl ü faẕl ile meşhūr iken mevlāsı ʿindinde
Sarāy-ı pādişāhīye çerāġ itmiş idi anı

14561 Görüp anlar daḫi pīşānı üzre nūr-ı istiʿdād
Muḥammed Ḫān'a ihdā eyledi ber-vech-i şāyānī

14562 O serv-i bāġ-ı gülzār-ı ḫilāfetle olup hem-ḳadd
Daḫi hem-sinn ü hem-ḳāmet olup bālāda yeksānī

14563 Maʿiyyetle bulup neşv ü nemā faẕl u maʿārifde
Tesāvī üzre idi iştiġāl-i ʿilm ü itḳānı

14564 Muḥammed Ḫān vaḳtā salṭanatla ber-murād oldı
Aġalıḳla çıḳardı ṭaşraya Māḥmūd-ı ẕī-şānı

14565 Vüfūr-ı ḳābiliyyetle kemāl-i ḥüsn-i fıṭratla
Olup Rūmili beglerbegisi ber-resm-i ʿOṯmānī

14566 Ṣanādīd-i efāżıldan ecāvīd-i ekāmilden
Olup aḳrānınıñ memdūḥı hem ṣadr-ı ḳadr-dānı

14567 Ziyāde iltifāt eylerdi aṣḥāb-ı teṣānīfe
Mü'ellif ḳadrini fehm eyleyüp eylerdi iḥsānı

14568 Vezīran u müşīrān içre maḥmūdü'l-fiʿāl oldı
Ḳamu mīrān-ı ẕī-şānıñ olup memdūhü'l-aḳrānı

14569 Sitanbul ḳalʿası feṯḥ olınup bir yıl mürūrında
Sekiz yüz elli sekiz sāliniñ olduḳda pāyānı

14570 Virildi kendüye Sifriḥişārı feṯḥ olunduḳda
Ṣadāret manṣıbı terfīʿ olundı ḳadr-i ʿunvānı

14571 Ḥasan Beg vaḳʿasında Rūmili beglerbegisiydi
Murād Paşa şehīd olduḳda yerin şāh-ı ʿOṯmānī

14572 Virüp Maḥmūd Paşa'ya vezāretle maʿiyyetle
Niçe eyyām żabṭ itdi vezīrānı emīrānı

14573 Ziyāde ʿāḳıl ü dānā idi her ḫıdmeti anıñ
Muṭayyeb eylemişdi ṭabʿ-ı sulṭān-ı cihān-bānı

14574 Anıñçün ṣadr-ı aʿẓam eyleyüp niçe zamānlarda
İki ẕī-şān-ı manṣıbla tefevvuḳ itdi aḳrānı

14575 Bu keyfiyyet faḳaṭ anda ẓuḥūr itmişdi devletde
Anıñçün var idi ʿaṣrında ḥussād-ı firāvānı

14576 Yazar baʿż-ı müverriḫ ḳāḍı-ʿasker oldı bir müddet
Küçük şehzāde ile var idi beyninde ʿudvānı

14577 Bu idi Muṣṭafā Ḫān ile ancaḳ bāʿiṯ-i vaḥşet
Ḫaremle ittihām itmiş ola bā-ifk ü bühtānī

[351b]

14578 Cenāb-ı Muṣṭafā Ḫān'a derūnī inkisārıyla
Ḫudā'nıñ ḥikmetin gör kim meger ṭolmışdı peymānı

14579 Bir-iki gün içinde ʿazm idince dār-ı ʿuḳbāya
Muḥammed Ḫān'a virdi rıḥleti ḥüzn ü perīşānī

14580 Cemīʿ-i müfsidiñ Bārī belā-yı ʿācilin virsün
Nifāḳ itdi cenāb-ı şehriyāre ṣadr-ı ẕī-şānı

14581 Didiler intiḳāmın aḫẕ içün şehzādeye ḥayfā
Zehir içirdi sirran itdiler ol ṣadra bühtānı

14582 Vefātı fi'l-ḥaḳīḳa baġteten olmaġla ḥikmetle
İnanur gibi oldı şehriyārıñ baʿż-ı aʿvānı

14583 Pes andan ṣoñra furṣat buldı aʿdā baʿż-ı ḥāletle
Nifāḳa yüriyüp ol āṣaf-ı devrānı sirrānī

14584 Muḥaṣṣal ḳatline varınca at sürmişdi ḥussādı
Ola zuʿmınca encāmında ḳatli ṣıdḳ-ı burhānı

14585 Ḫasan Beg vaḳʿasında Ḫāṣṣ Murād'ıñ da şehādetle
Vefātın añа ʿazv itdi ol eṣnāda semīrānı

14586 İʿānetle anı ḳābil iken taḫlīṣ aʿdādan
Murād itmekle ḳatl-i Ḫāṣ Murād'ı boşlayup anı

14587 İḥāṭa eyledi Türkmān ḳavmi ṣaḥn-ı heycāda
Üşürtdi derd-mendiñ üstine zāġān-ı Türkmān'ı

14588 Ḫuṣūṣā inhizām-ı mīr-i bāġīde bütün ʿasker
Teʿāḳubla murād itmiş iken tesḫīr-i Īrān'ı

14589 Görülmişken münāsib ardına düşmekle aʿdānıñ
Bu deñlü memleket olmaḳ żamīm-i mülk-i ʿOṯmānī

14590 Muḥammed Ḫān'ı menʿ ile ḫilāfın eyledi terġīb
Niçe tevcīhe gelmez ʿöẕr ile menʿ itdi sulṭānı

14591 Ṭeġāfül itdiler ḫıdmetlerinde setr-i ʿaybiyle
Anı cedd ẓann idüp eylerdi daʿvā-yı ḫulūṣānī

14592 Ḫudā ḥıfẓ eyleye şerr-i ʿadūdan mekr-i ḥāsidden
Üşündi itdiler tebrīd içün ez-cān u dil anı

14593 Ṣadāretden muḳaddem ʿazl ile Edirne ḳurbında
Anı bir kūşede iskāna ışdār itdi fermānı

14594 Ḳabāyıḥdan birisi daḫi bu olmışdı ol demde
Cenāb-ı Muṣṭafā Ḫān eyledikde ʿazm-i rıḍvānī

14595 Bütün erbāb-ı devlet ḳaralar giydi ʿazāsında
Siyeh-pūş oldılar Kaʿbe-ṣıfat mātem-keşānānı

14596 Faḳaṭ Maḥmūd Paşa imtiṣāl-i emr-i şāhīde
Teḫālüf eyledi sā'irlere ber-ʿaks-i erkānī

14597 Libās-ı şādmānī ile iẓhār-ı sürūr itdi
Ṣiyāb-ı fāḫireyle eyledi dīvānda ʿunvānı

14598 Nifāḳ itdiklerinde pādişāha emr-i maʿkūsı
Tecessüs itmege cāsūslar gönderdi sirrānī[1]

14599 Meger bir hafta evvel imtiṣāl-i emr-i şāhiyle
Siyeh-pūş olmış idi eyleyüp iẓhār-ı aḥzānī

14600 Ḫudā'nıñ ḥikmetin gör ṣoyınup eṣvāb-ı mātemden
Kemā-fi'l-evvel itmiş iktisā-yı ṣevb-i şādānī

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

14601 Pes andan mā'adā ba'ż-ı muṣāḥiblerle tenhāca
İderken lu'b-ı şaṭrancı ile tażyī'-i sāmānī[2]

[352a]

14602 Gelüp cāsūslar gördüklerin taḳrīr itdikde
'Urūż itdi o demde inḥirāf-ı ṭab'-ı sulṭānī

14603 O sā'at Ḳulle-i Seb' içre fermān eyledi ḥabse
On altıncı güni murġ-ı revān-ı ṣadr-ı ẕī-şānı

14604 Ḳafeṣde gūyiyā maḥbūs idi tenden idüp āzād
Cinānda āşiyān-sāz oldı uçmaġa çıḳup cānı

14605 Mücerred düşmeninden ifk idi ẓulmen şehādetle
Anıñ ḥaḳḳında ḫayr-ı maḥż olup bu ḳatl-i bühtānī

14606 Bu deñlü 'ilm ü fażlı fī-sebīli'llāh cihādātı
Olur keffāret-i 'iṣyānı bā-ġufran-ı Sübḥanī

14607 Niçe ḫayrāt u evḳāfı olup şehr-i Sitanbul'da
Burusa Ṣofya'da cāmi' medāris ḫān-ı mihmānī

14608 Li-vechi'llāh bünyād olunup me'mūldür yarın
Ola rūz-ı cezāda bā'iṣ-i taḫṣīl-i rıḍvānī

14609 Ḫudā rūḥ u revānın şād ide a'lā-yı 'Adn içre
Enīs-i ḫāk-dān-ı ḳabri ola nūr-ı Ḳur'ānī

Gedik Paşa el-Müsemmā bi-Aḥmed

14610 Vezīrān-ı dilīrāndan biri de 'ahd-i Fātiḥ'de
Gedik Paşa-yı dānādır ki Aḥmed nām-ı ẕī-şānı

14611 Şecā'atle celādetle ser-efrāz idi aḳrāna
Sütūde-menḳabetdir dinse bercā Āṣaf-ı ṯānī

14612 Gehī Gürgān'a geh Yūnān'a gāhīce Ḳaraman'a
Olup defā'at ile ser-'asker-i ecnād-ı 'Oṯmanī

2 **[Derkenār]:** Bu maḥalde "sāmān" ṣalāḥ ma'nāsınadır. Keẕā fī *Ni'meti'llāh*.

14613 Meġāzīsinde dā'im ġālib oldı cünd-i küffāra
Anaṭolı'da bozdı ekşeriyyā ceyş-i ṭuġyānı

14614 Ḳılā'ı Rus u Efrenc'i hezīmetle ḫarāb itdi
Cezā'irden ḳılā'ı Pulya'yı ḳılmışdı vīrānī

14615 Ġazāda ḥüsn-i tedbīrin iderdi cümle istiḥsān
Didirtmiş idi el arḳası yerde hep vezīrānı

14616 Muḳaddem mīr-i mīrān idi encāmı vezāretle
Ḳılındı irtifā'ı şān ile manẓūr-ı sulṭānī

14617 Sekiz yüz seksen üç tārīḫini bir yıl mürūrında
Diyār-ı Arnavudluḳ feṭḥine oldı ceyş-rānī

14618 İdüp bā-'avn-i Ḥaḳḳ İskenderiyye Ḳal'ası'n maḥṣūr
Yed-i teshīre aldı ḥışnı bā-emr-i ḥıdīvānī

14619 Gehī dil-gīr ü ġam-nāk eylemek āyīn-i devletdir
Dilīrāna cefā şüc'āna īẕā ḳahr-ı merdānī

14620 Ma'ārif-perverānıñ daḫi ġunc u şīvesi gāhī
Olurdı 'ādetā ol vech ile nāz-ı ṭabībānī

14621 Ta'allül eyleyüp bir ḥıdmete itdikde isti'fā
Vezāretden o dem 'azl itdiler ol ṣadr-ı ẕī-şānı

[352b]

14622 Yeñi-Ḳal'a Ḥiṣārı'nda ḳılındı ḥabs ile maḫẕūl
Yine bu sāl-i ferruḫ-fālde ol şāh-ı 'Oṯmānī

14623 Ḳılup İskenderiyye Ḳal'ası teshīrine himmet
Mühimmāt-ı sefer tertībine itmişdi pūyānī

14624 Muḳayyed oldıġıyçün kendüler bi'ẕ-ẕāt tekmīle
Ol eṣnāda biraz zaḥmet çeküp dirlerdi aḥyānī

14625 Eger Maḥmūd Paşa ṣaġ olaydı yā Gedik Paşa
Ḥabisde olmayaydı nefy ile bā-emr-i sulṭānī

14626 Çekilmezdi taʿab tā bu ḳadar yollarda ʿaskerden
Bu ḳayda uġramazdıḳ bāri iṭlāḳ eylesek anı

14627 Bu eṣnā kār-dān düstūr-ı ekrem bir vezīr olsa
Aña tefvīż iderdik bu mühimmāt-ı firāvānı

14628 İkisinden biriniñ hīç olmazsa bu yerlerde
Lüzūmı var imiş dirdi be-iẓhār-ı peşīmānī

14629 Gehī maḥremlere iʿlān-ı ʿacz itmekle emrinde
Gedik Paşa'yı aġzından bıraḳmazlardı her ānī

14630 Ol eṣnālarda Hersek-zāde yaʿnī mīr-ʿalem paşa
Olup engüşt-nümā hem-çün ʿalem der-nezd-i şāhānī

14631 Muraḫḫaṣ idi bī-pervā ḥużūr-ı şehriyārīde
Kelām-ı ḥaḳḳı söylerdi muḫāṭab itdi sulṭānı

14632 Gedik Paşa eger mevcūd olup me'mūr olsaydı
Bu zaḥmetler çekilmezdi diyüp paşa-yı ẕī-şānı

14633 Sitāyiş eyleyüp ıṭlāḳını ilḳā buyurmışdı
Derūn-ı pādişāha yer idüp ol ḳavl-i ḥaḳḳānī

14634 Gedik Paşa'ya ġāyet ḫāṭırı ḳalmaġla sulṭānıñ
Cür'et idemezdi Hersek-oġlı añmaġa anı

14635 Meger bu vaḳt ile merhūn imiş kim kendiler añdı
Şefāʿat itmege furṣat arardı düşdi ibbānı

14636 Sitanbul ḥārisi ḳā'im-maḳām paşaya emr itdi
Anı ıṭlāḳa irsāl eyleye fermān-ı ḫāḳānī

14637 Mühimmātın görüp Ḫavlonya'ya irsāl idüp ṣoñra
İde İskenderiyye Pulya semtinde nigeh-bānī

14638 Meger kendi diyārı idi Ḫavlonya daḫi Pulya
Ḫükūmetle ser-efrāz itdiler anda dilīrānı

14639 Fütūḥāt-ı celīle ġazve-i kübrā idüp anda
Yeñi başdan olup şāyeste-i luṭf-ı mülūkānī

14640 Bu defʿa daḫi emṣāle tefevvuḳ itdi ḫıdmetle
Niçe ʿālī menāṣıbla olup maḥsūdü'l-aḳrānī

14641 Velākin ṣoñra Sulṭān Bāyezīd Ḫān'ıñ zamānında
Gedik Paşa'ya mekr itmekle aʿdā-yı le'īmānı

14642 Ḳurup çün kār-gāh-ı dekk ü keydin zümre-i aʿdā
Çözüp reşk ü ḥasedle ṭār u pūd-ı kiẕb ü bühtānı

14643 Şu ḥadde ṭarḥ-ı nescin eylemişler inceden ince
Ṭokunmuş gerçi bir nev kāle-i taṣnīʿ-i şeyṭānī

14644 Biçildi ḳāmet-i bālāsına ol nev-ḳumāş ammā
Metāʿ-ı ẓulmüñ elbette çıḳar maḥşerde hicrānı

[353a]

14645 Yaḳışmazdı anıñ endāmına ol câme-i nev kim
Sezā olur mı hengām-ı heremde aḫmer-i ḳanı

14646 Vezīrāna egerçi ḫilʿat-i dīrīnedir ammā
Naṣīb olan giyer ol câme-i rengīni aḥyānī

14647 Bu dīn u devlete çoḳ sebḳat itdi saʿy-i meşkūrı
Gedigi erligin icrā ile geçmişdi ezmānı

14648 Cinānda ecrini Mevlā vire ber-vech-i müstevfī
Ḳıla ḥavrā-yı cennet rüft ü rūb [ol] ḳabr-i ẕī-şānı

Mesīḥ Paşa el-Vezīr

14649 Ḳadīmī bendegāndan biri de hengām-ı Fātiḥ'de
Mesīḥ Paşa-yı ekremdir ki geçdi ẕikr ü tibyānı

14650 Olup Maḥmūd Paşa'ya ḫalef gerçi ṣadāretde
Ḫarīṣ-i māl idi ol nā-ḫalef yoġ idi ʿirfānı

14651 Egerçi ṣadr-ı aʿẓam idi ammā ḥükmin icrāda
Tevānī eyledi meẕmūm olup güm ḳaldı ʿunvānı

14652 Rodos teshīrine me'mūr olup eyyām-ı Fātiḥ'de
Fetiḥden ṣoñra ḳırdırdı tamaʿla ḳahrāmānānı

14653 Vezāretden muḳaddem ʿazl olundı ṣoñra te'dīben
Virildi añа sancaġ-ı Gelibolı emīrānı

14654 Vezāretle emāretle geçindi gerçi devletde
Sekiz yüz ṭoḳsana bir yıl ḳala bā-emr-i Sübḥānī

14655 Cenāb-ı Bāyezīd ʿaṣrında daḫi oldı ṣadr-ārā
Ḳasım Paşa yerine oldı düstūr-ı ḫıdīvānī

14656 ʿAzīmet itdi ṣoñra ḥacca iẕn-i pādişāhiyle
Ṭavāf-ı beyt ile kesb itdi daḫi ʿizzet-i şānı

14657 Gelüp ʿavdetde yine ṣadr-ı aʿẓam oldı devletde
O nevbetde virildi añа istiḳlāl-i sulṭānī

14658 Ṭavāf-ı Kaʿbe'den ṣoñra cemīlü'l-ḫulḳ olmışdı
ʿİbādāt üzre imrār eyleyüp evḳāt u devrānı

14659 Ṭoḳuz yüz yedide bārūt-ḫāne üstine nā-geh
İnince ez-ḳażā bir ṣāʿiḳa bā-ḳahr-ı Rabbānī

14660 Ġalaṭa şehrin iḥrāḳ eyledikde anı iṭfāya
Varılmış idi ber-resm-i ḳadīm-i āl-i ʿOṯmānī

14661 Vezīr-i kār-dān iṭfāya beẕl-i ṭāḳat üzreyken
Ṭutuşmaġla ʿalevden ez-ḳażā ser-bend-i ʿunvānı

14662 Başı ḳaydına düşüp söndürürken ayaġı ḳaydı
Maʿāẕa'llāh bālādan düşüp ol pīr-i nūrānī

14663 İki ayaġı birden ez-ḳażā ḫurd u şikest oldı
Üçünci gün bi-emri'llāh ḳıldı ʿazm-i rıḥvānī

14664 Ġalaṭa ḥākimi de ez-ḳażā yanında olmaġla
O daḫi sāʿatiyle eyledi ʿuḳbāya pūyānī

[353b]

14665 Ola her biriniñ rūḥ u revānı ʿarşa peyveste
Ḫudā göstermeye hīç birine ʿuḳbāda nīrānı

Veliyyüddīn-zāde Aḥmed Paşa

14666 Veliyyüddīn-zāde idi birisi vezīrānıñ
Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ devletinde artdı ʿunvānı

14667 Faẕīletde naẓīri az idi çoġ idi ḥussādı
Şerīfü'n-nesl idi Aḥmed Beg idi nām-ı ẕī-şānı

14668 Yazar Ṭaşköpri-zāde vaṣf idüp ẕātın Şaḳāyıḳ'da
Efāżıl zümresinden anı ser-ḫayl-i emīrānī

14669 Siyādetde Ḥüseynī idi aḫlāḳı ḥasen oldı
Burusa'da müderris idi der-ʿahd-i Murād Ḫānī

14670 Edirne şehrine ḳāḍī olup ṣoñra Muḥammed Ḫān
Muḳaddem ḳāḍi-ʿasker eylemişdi ṭūl ezmānī

14671 Muʿallim naṣb idüp nefs-i nefīsiyçün niçe müddet
Telemmüẕ eylemişdi kendülerden faẕl u ʿirfānı

14672 Nedīm-i şehriyār oldı leẕīẕü'ṣ-ṣoḥbe olmaġla
İrişmiş idi iʿcāza anıñ eşʿār-ı evzānı

14673 Eñ evvel Rūm'da Türkī ġazel andan ṣudūr itdi
Pesend eylerdi añа ehl-i naẓm-ı mülk-i Īrānī

14674 Kemāl-i raġbetinden kendüye gerçi vezīr itdi
Miyānda bir tenāfür vāḳiʿ olmaġla yine anı

14675 Ṣadāretden çıḳardı ʿazl ile ḳıldı emāretle
Yine iʿẓām u ikrām itdi ḳıldı mīr-i mīrānī

14676 Ṭoḳuz yüz ikide vālī iken şehr-i Burusa'da
Civār-ı ḳudse daʿvet olunup bā-emr-i Rabbānī

14677 Burusa beldesinde medrese bünyād ḳılmışdı
Veṣāyāsıyla anda defn idüp etbāʿ u aʿvānı

14678 İle'l-ān ḳubbe-i mebniyye içre ḳabr-i pür-nūrı
Müşāheddir ʿayāndır meşhedinde nūr-ı ʿirfānı

14679 Refīʿu'l-ḳadr u ʿālī-himmet ü ehl-i seḫā idi
Velākin ḳalmadı taʿḳīb ider evlād-ı ẕükrānı

14680 Tezevvüc itmemişdi yā teserrī fi'l-ʿömür aṣlā
Anıñçün ittihām olunmış idi ḥubb-i ġılmānī

14681 Yazar Künh içre ʿĀlī vaṣfını paşa-yı meẕbūruñ
Miyān-ı şāʿirānda muḫtaṣar ṭayy idüp ʿunvānı

14682 Sezādır ẕikr olunsaydı vezīrān u efāżıldan
Daḫi erbāb-ı naẓmıñ eşʿarı Saḥbān u Ḥassān'ı

14683 Görülmişdir lisān-ı Fārisī'de niçe eşʿārı
Ḫıżır Beg naẓmınıñ Tāzī'de tanẓīr-i belīġānı

14684 Ḫudā rūḥ u revānın şād idüp aʿlā-yı cennetde
Hemīşe ḳabrini pür-nūr ide envār-ı ʿirfānı

Muṣṭafā Paşa İbn-i Ḥamza Beg
[354a]

14685 Emīrāndan vezāret ile şīrīn-kām olanlardan
Birisi Muṣṭafā Paşa idi sebḳ itdi aḳrānı

14686 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ devletinde kām-yāb oldı
Eb-i ẕī-şānı anıñ Ḥamza Beg'dir geçdi tibyānı

14687 Meġāzīsi mizāc-ı şehriyāre evfaḳ olmaġla
Virildi ḫıdmet-i meşkūresiyle ʿizz-i ʿunvānı

14688 Cenāb-ı Bāyezīd ibḳā idüp ṣadr-ı vezāretde
Vekāletle olup bir yıl ḳadar düstūr-ı sulṭānī

14689 Ḳadir-dān bir vezīr olmaġla şānı iʿtilā buldı
Kelām-ı ḥaḳḳı bī-pervā iderdi ʿarż-ı ḫāḳānī

Ayas Paşa el-Vezīr

14690 Ayas Paşa daḫi ʿahd-i Muḥammed Ḫān'da olmışdı
Şehinşāhıñ ḳulıyken mefḫar-ı ḫayl-i vezīrānı

14691 Cenāb-ı Bāyezīd iclās olunduḳda ḫilāfetle
Ṣadāretde anı ibḳā idüp bā-rifʿat-i şānī

14692 İsā'et eyledikde Bursa eṭrāfında hem sulṭān
Neberd-ārā-yı rezm olmışdı bā-emr-i ḫıdīvānī

14693 Ṭalīʿa eyleyüp ṣaḥrā-neverd olduḳda perḫāşa
Şehādet cāmını Cem ʿaskerinden nūş idüp ānī

14694 Ḥayātı var iken cisminde daḫi ṣaḥn-ı heycādan
Çıḳınca çāderinde itdi ʿazm-i semt-i rıḍvānī

Ḫādim Süleymān Paşa

14695 Biri Ḫādim Süleymān yaʿni ol paşa-yı ẕī-şāndır
Ḳapu aġalığından olmış idi mīr-i mīrānī

14696 Ṭavāşīden idi ammā velākin fetḳ u retḳıyla
Ḥayāsızlıḳla aldı ẓāhiren meydān-ı şücʿānı

14697 Muḳārin olmış idi Fātiḥ'iñ eyyām-ı ʿadlinde
Nüvāziş-kāri-yi iclāle bā-terfīʿ-i ʿunvānī

14698 Egerçi İnebaḫtı feṭḥine baḫt-ı müsāʿidle
Muʿayyen olmış idi gönderilmişdi dilīrānı

14699 Biraz ḫod-rāy olup nīrū-yı bāzūya ṭayanmışdı
Muḳadder olmamışdı bulmadı tesḫīre imkānı

14700 Ṣaḥīḥu'l-iʿtiḳād ṣāḥib-ʿinād bir ṣaġ kimesneydi
Ḳarīn-i ʿafv u ġufrān ola ümmīlikle ʿiṣyānı

Ḫāṣṣ Murād Paşa

14701 Vezīrān-ı dilīrāndan biri de Ḫāṣṣ Murād Paşa
Murād Ḫān ʿaṣrınıñ olmışdı sālār-ı vezīrānı

14702 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ taḫtına iclās olunduḳda
Ṣadāretde anı ibḳā idüp bir niçe ezmānī

14703 Şecīʿ u nām-dār ehl-i vaḳār idi ṣadāretle
Ḥasan Beg vaḳʿasında itdi istiḫdāma erzānī

[354b]

14704 Ḳaçan bir yerde düşmen ẓāhir olsa gönderürlerdi
Murād üzre virirdi ol işe bir ḥüsn-i pāyānī

14705 Ḥasan Beg ʿaskeri ceyş-i Muḥammed Ḫān'a Tercān'da
Muḳābil oldığında ol Murād-ı Ḫāṣṣ-ı sulṭānī

14706 Tecāvüz eyleyüp aḳrānını ol ṣaḥn-ı heycāda
Biraz ḫod-rālıḳ itdikde neberd üzre fużūlānī

14707 Revān olmışdı cānı dāmen-i Tercān'da ol dem
Vücūdı ġarḳ-ı ḫūn-āb oldı ter düşdi dilīrānı

14708 Niçün bāġ-ı cināna ʿazm idüp bensiz diyüp anda
Biraz cismiyle rūḥı ayrılışup ḳıldı pūyānī

14709 Bir elin ḫayra açup birisin tedmīr-i aʿdāya
Sitanbul içre vāḳiʿdir niçe ḫayrāt u iḥsānı

14710 ʿAsākirden daḫi var idi anı pāreden atmış
Muḳadder çünki bu yüzden olup ṭolmaġla peymānı

14711 Gerekmez ʿAmr u Zeyd'e ʿazv ile baʿż-ı vezīrāna
İṭāle olunup tekdīr içün sulṭān-ı ẕī-şānı

14712 Şehādetle vefātı ḥüsn-i ḥāle şāhid olmaz mı
Niçe ḫayrāta tevfīḳ eylemişdi Ḫālıḳ'ı anı

14713 Ḫuṣūṣā medrese bünyād idüp hem bir güzel cāmiʿ
Daḫi bercā sebīli var idi der-rāh-ı rıḍvānī

14714 Ḫudā ecr-i cezīli ile meʾcūr ide ʿuḳbāda
Hemīşe ḫāk-dān-ı ḳabri ola ravż-ı rıḍvānī

Oġuz-oġlı ʿĪsā Beg

14715 Emīrān-ı dilīrāndan birisi daḫi ʿĪsā Beg
Oġuz-oġlı dinilmekle olup meşhūr ʿunvānı

14716 Anaṭolı'da beglerbeg iken hengām-ı Fātiḥ'de
ʿİnāyetle ḳılındı Rūmili'de mīr-i mīrānī

14717 Cenāb-ı Ḥażret-i Fātiḥ vefātından muḳaddemce
Diyār-ı Engürüs'e oldı sālār-ı emīrānī

14718 Miḫāl-oġlı ʿAlī Beg Malḳoc-oġlı Bāli Beg daḥi
Niçe mīrān ile ḳıldı anıñla pūye-gerdānī

14719 Muẓaffer oldılar māl-ı ġanā'im aldılar ammā
Gelürken oldı ʿĪsā Beg şehīd-i ḳavm-i Naṣrānī

14720 Celādetle şehāmetle ser-efrāz oldı dünyāda
Şehādetle daḥi ʿuḳbāda buldı rifʿat-i şānı

14721 Zamānıñ Rüstem'i hem ʿaṣrınıñ İsfendiyār'ıydı
Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir ile'l-ān ḳabr-i ẕī-şānı

14722 Müsülmānān u gebrān dā'imā ḳabrin ziyāretle
Nüẕūrāt u taṣadduk gönderür taʿẓīm idüp anı

14723 Bi-emri'llāh her ne ḳaṣd iderse ḳabr-i pākinden
Olurdı herkese neyl-i merāma ʿavn-i rūhānī

14724 Ḳıral-ı ḍāll yapdı ḳabri üzre ḳubbeyi dirler
Şehīd oldığı şeb gördükde ḳabr-i mīri nūrānī

14725 Leyālīde inerdi merḳad-ı pür-nūr ʿĪsā'ya
Görürlerken o nūrı kāfiriñ eṭfāl ü nisvānı

14726 Münevver olmadı hīç birisi nūr-ı hidāyetle
Bu yerde bir kerāmet ehli var dirlerdi ruhbānı

[355a]

14727 Hidāyet hüdhüdi hādī degil islāmına bādī
Anıñçün olmadı hīç birine tevfīḳ-ı īmānī

Der-Beyān-ı Menāḳıb-ı ʿUlemā-yı ʿİẓām ve Fużalā-yı Kirām-ı Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān

[Monlā Ḫüsrev]

14728 Cenāb-ı Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān ʿaṣrında
ʿUlūm u faẕl ile meşhūr olan niḥrīr-i devrānī

14729 Cenāb-ı Monla Ḫüsrev'dir biri hengām-ı Fātiḥ'de
Muḥammed bin Ferāmürz idi anıñ nām u ʿunvānı

14730 Emīrān-ı ʿAcem'den aṣlı Rūmī idi babası
Hidāyet-yāb olup İslām ile rifʿat bulup şānı

14731 Yazar Ṭaşköpri-zāde Ḫüsrev ile şöhretin anıñ
Sebeb bu olmış idi vālidi ol mīr-i Īrānī

14732 Virüp dūşīzesin Īrān'da bir mīr-i dānāya
K'anıñ Ḫüsrev idi beyne'l-ehālī nām-ı ẕī-şānı

14733 Ṣaġīrü's-sinn iken babası mevlānā-yı mezbūruñ
Vefāt itdikde Ḫüsrev yanına almış idi anı

14734 Emīr-i Ḫüsrev'iñ ḥücrinde çünkim terbiyet buldı
Anıñçün buldı Monlā ism-i Ḫüsrev ile ʿunvānı

14735 ʿUlūmı evvelen Burhān-ı Ḫaydar'dan oḳumışdı
Uṣūli hem fürūʿı gördi ber-tekmīl ü itḳānī

14736 Herātī nisbetiyle fāżıl-ı devrān idi ancaḳ
Bilād-ı Rūm'da müftī idi üstād-ı ẕī-şānı

14737 Melek Şāh'a müderris oldılar Edrine şehrinde
Oḳutdı anda te'līfātını ber-vech-i īḳānī

14738 Ol eşnāda Ḳırımī Seyyid Aḥmed gibi bir fāżıl
Ḫalebiyye'de tedrīs üzre idi niçe ezmānī

14739 Muṭavvel üzre baʿż-ı ḥāşiye taḥrīr iderlerdi
Anı ol fāżıl-ı niḥrīre gönderdi edībānī

14740 Ḫavāşīye baḳup baʿż-ı maḥalle iʿtirāż itdi
Niçe işkāl ile redd eyleyüp ber-vech-i buṭlānī

14741 Su'āl-i Ḫüsrev'i menʿ eyledikde ecvibe yazdı
Efāżıl içre taḫcīl itdi ol niḥrīr-i devrānı

14742 Cenāb-ı Monla Ḫüsrev vāḳıf-ı keyfiyyet olduḳda
Żiyāfet eyleyüp cemʿ eyledi aṣḥāb-ı ʿirfānı

14743 Ḫaber gönderdi daʿvet eyledi Monlā Ḳırımīʾyi
Tamām olduḳda deʾb-i meʾdebe iʿẕām-ı mihmānī

14744 Efāżıl maḥẓarında evvelā kendi suʾāliyle
Ḳırımīʾniñ cevābın serd idüp yeksāni yeksānī

14745 Bütün taḳrīr idüp her birin istişhād itdikde
Cenāb-ı Ḫüsrevʾiñ ḥaḳ cānibinde oldı rüchānı

14746 Kelām-ı Ḫüsrevʾi teslīm idüp ḥużżār ʿindinde
Elin gögsine ḳoydı itdi ʿarż-ı ʿöẕr-ḫᵛāhānī

[355b]

Menāḳıb-ı Monlā Ḫüsrev

14747 Vefāt itdikde Mevlānā Ḳırımī yerini anıñ
Cenāb-ı Ḫüsrevʾe virdi şehinşāh-ı cihān-bānī

14748 Murād Ḫān salṭanatdan fāriġ olduḳda rıżāsıyla
Livāʾ-i Maġnisaʾya olmış idi mīr-i mīrānī

14749 Rikābından müfārıḳ olmayup gitdi maʿiyyetle
Girüye ḳalmaġa olmış iken iẕn-i ḫıdīvānī

14750 Murād Ḫānʾa ziyāde ḫoş gelüp vaż'-ı ḥaḳīḳīsi
Aña küllī riʿāyet eyledi ber-vech-i şāyānī

14751 Muḥammed Ḫān daḥi ḥaẓẓ eyleyüp ol ġam-güsārīden
Vefāt-ı vālidiyle oldıġında şāh-ı ʿOṯmānī

14752 Aña yüz aḳça taʿyīn eyledi ṣadra cülūsında
Ḫıżır Beg ḥażreti ḳıldıḳda ʿazm-i sūy-i rıḍvānī

14753 Yerini yaʿni İstanbul ḳażāsın aña virmişdi
Ġalaṭa Üsküdār Eyyūb olup ilḫāḳ-ı sulṭānī

14754 Medārisden daḫi ilḫāḳ olunmışdı Ayaṣofya
Anı tedrīs içün żamm itdi sulṭān-ı cihān-bānī

14755 Bütün ṭullāb-ı dersin ḫānesinde ḍaḥve vaḳtinde
Ṭaʿām-ı çāştisi ile ḳılup dil-sīr şebʿānı

14756 Telāmīẕi yürürdi öñlerinde kendüler ancaḳ
Binerdi ester üzre idüp iẓhār-ı vażīʿānī

14757 Tamām-ı dersde ʿavdet iderlerdi o ḥāletle
Niçe yıllar bu minvāl üzre imrār itdi aḥyānı

14758 Cenāb-ı Ḫüsrev'iñ maṭbūʿa idi ḥilyesi ġāyet
ʿAẓīmü'l-liḥye idi ḳāmeti cüz'īce ṭūlānī

14759 Ṣiyāb-ı beẕleye mā'il idi ifrāṭ-ı zühdinden
Küçük bir tāc idi başında destārı perīşānī

14760 Ayaṣofya'da eylerdi edā-yı cumʿayı ekṣer
Girince bāb-ı cāmiʿden görince müslimīn anı

14761 Mine'l-bābi ile'l-miḥrāb ayaġa cümlesi ḳalkup
Aña taʿẓīm iderdi dā'imā bu dīniñ iḫvānı

14762 Muḥammed Ḫān dā'im seyr idüp bālā-yı maḥfilden
Tefāḫur eyleyüp āgāh iderlerdi vezīrānı

14763 Ḳafesden seyr idüp bi'l-cümle etbāʿa baḳıñ dirdi
Budur ʿaṣrıñ İmām-ı Aʿẓam'ı Nuʿmān-ı ẕī-şānı

14764 Cemīlü'l-ḫulḳ idi ġāyetle ifrāṭ-ı tevāżuʿdan
Saʿādet-ḫānesinde var iken ḫuddām u aʿvānı

14765 Mübārek elleriyle kendüler āteş yaḳarlardı
Mebītin süpürürdi menʿ idüp ġılmān u nisvānı

14766 Kemāl-i iştiġāl üzre iken emr-i ḳażāyāya
Yazardı iki kāġıd rūz-merre ʿilm-i edyānı

14767 Ḳalemde sürʿatinden ġayri ḥüsn-i ḫaṭ ile yazdı
Mevāḳıf Şerḥi'ni daḫi niçe āṣār-ı ʿirfānı

Vaḳʿa-i Ġarībe

[356a]

14768 Muḥammed Ḫān āġāz eyleyüp sūr-ı hümāyūna
Ricāl-i devletiyle daʿvet itmişdi vezīrānı

14769 Efāżıl ṣadr-ı kāmil müfti'l-islām u mevālīsi
Bütün medʿuv olup ikrām içün bā-resm-i şāhānī

14770 Muḳaddem Monla Gürānī'ye ādem gönderilmişdi
Şu vech üzre olunmış idi istīẕān-ı sulṭānī

14771 Sarāy-ı şehriyārīyi yarın teşrīf ḳıldıḳda
Ne yerde kendüler cālis olur ber-vech-i şāyānī

14772 Nezāketle dimişler bizlere lāyıḳ olan anda
İdüp teşmīr-i dāmen eylemek ḫıdmetde pūyānī

14773 Ecānibden miyiz kim oturup bir cāy-ı bālāda
Berāy-ı ḫordenī tā olalım mihmān-ı ḫāḳānī

14774 Muḥammed Ḫān'a ġāyet ḫoş gelüp bu ḳavli üstādıń
Ziyāde yer idüp göńlinde bu taʿbīr-i Gürānī

14775 Muḥammed Ḫān Gürānī'yi taʿyīn eyleyüp ṣaġa
Cenāb-ı Ḫüsrev'i semt-i yesārıń ḳıldı şāyānı

14776 Bu ḥālet Monla Ḫüsrev semtine maʿkūs olduḳda
O dem keştī-süvār-i ʿazm olup Bursa'ya baḥrānī

14777 Yazup bir nāme irsāl eyledi dīvān-ı ʿālīye
Şikāyet eyleyüp bu olmış idi nāme ʿunvānı

14778 Bizi sūr-ı hümāyūna ʿazīmet itmege mānīʿ
Faḳaṭ bir ġayret-i ʿilmiyyemizdir bilmiş ol anı

14779 Varınca Bursa'ya bir medrese bünyād itmekle
İfāde semtine meşġūl olup bir niçe ezmānī

14780 Muḥammed Ḫān nādim olmış idi vaż-ı maʿhūda
Yine tekrār daʿvet itdi bā-ʿarż-ı peşīmānī

14781 Gelince belde-i İstanbul'a ṣadr-ı meşīḫatle
Mükāfāt eyledi iftā ile ol baḥr-i ʿirfānı

14782 Telāfī eyleyüp mā-fāte ifrāṭ üzre luṭf itdi
Niçe ḫayrāt-ı bünyādı olur iṣbāt-ı burhānı

14783 Muṭavvel üzre Telvīḥ üstine vardır ḥavāşīsi
Daḫi Tefsīr-i Beyżāvī'ye yazdı Şerḥ-i İtḳān'ı

14784 Yazup Mirḳāt metnin evvelen şerḥ eyledi şoñra
Anı Mir'āt ile tevsīm idüp virmişdi ʿunvānı

14785 Dürer nāmıyla bir te'līf-i zībāsı daḫi vardır
Fiḳāhat baḥriniñ olmışdı ḥaḳḳā dürr-i ġalṭānı

14786 Yed-i ṭūlāsı her fenne irişmişdi mahāretle
Efāżıl içre ancaḳ oldı ʿālī ẕat u ʿunvānı

14787 Velākin şoñralarda ẕiyy-i şūfiyyīne girmişdi
Kibār-ı devlet içre var iken taʿyīb ider anı

14788 Vefātında firāvān nüsḫa çıḳdı kendi ḫaṭṭıyla
Virildi müstaḥıḳḳīne bütün bā-emr-i sulṭānī

14789 Sekiz yüz sekseni beş yıl mürūr itmişdi dünyādan
Civār-ı raḥmete daʿvet olunduḳda şitābānī

14790 Sitanbul içre gerçi rıḥlet itdi bezm-i ʿuḳbāya
Vaṣiyyet eylemişdi naʿşını etbāʿ u ḫ ʿīşānı

[356b]

14791 Götürdi Bursa'ya defn itdi kendi medresesinde
Ziyāret-gāhdır ṭullāb-ı ʿilme ḳabr-i ẕī-şānı

14792 Ḫudā pür-nūr ide ḳabr-i şerīfin nūr-ı raḥmetle
Tedāvül eyledikce ʿālemi āṣār-ı ʿirfānı

Mevlānā Ḫayreddīn

14793 Efāżıldan birisi daḫi Mevlānā-yı Ḫayreddīn
Ḫalīl bin Ḳāsım-ı Ḥācı Ṣafā'dır eşher ʿunvānı

14794 Şaḳāyıḳ'da yazar Ṭaşköpri-zāde Monla Ḫayreddīn
Olup cedd-i ṣaḥīḥ-i vālid-i merḥūm-ı ẕī-şānı

14795 ʿAzīmet eylemişdi fitne-i Timur'da Rūm'a
ʿAcem'den neş'et itmişdir bütün ecdād u ḫ ʿīşānı

14796 Diyār-ı Ḳasṭamonı'da tavaṭṭun eylemişlerdi
Yine ol yerden itdi ʿazm-i sūy-i bāġ-ı rıḍvānī

14797 Görülmişdi kerāmāt-ı bülendi ḥāl-i ṣıḥḥatde
Ziyāret eyleyen ḳabrin bulur ez̲vāḳ-ı rūḥānī

14798 İcābet-gāh-ı daʿvāt oldıġı ḥālā tevātürle
Müberhen oldıġıyçün naḳl ider ol belde sükkānı

14799 Bir oġlı olmış idi evvelen Maḥmūd nāmıyla
Fiḳāhatde lüġatde gerçi sebḳ itmişdi aḳrānı

14800 Tebaḥḥur itmedi kendi gibi ʿilm ü feżā'ilde
Anıñ daḫi bir oġlı oldı Aḥmed idi ʿunvānı

14801 O daḫi ʿārif-i fıḳh u lüġat olmışdı ʿaṣrında
Fürūʿa intisāb itmekle buldı ʿizzet-i şānı

14802 Anıñ da oġlına Ḫācı Ṣafā dirlerdi ol yerde
Faḳīh u ʿābid u ṣāliḥ idi var idi ʿirfānı

14803 Bir oġlı olmış idi gerçi Ḳāsım nāmına anıñ
Velākin bulmadı ṭūl-i ḥayāt u ʿömr-i sāmānı

14804 Anıñ da oġlınıñ ismi Ḫalīl olmaġla Ḫayreddīn
Laḳab oldı añа ṣāḥib-Şaḳāyıḳ naḳl ider anı

14805 Feżā'ilde naẓīri az idi vaḳt-i şebābında
Mebānī-yi ʿulūmı kesb idüp ber-vech-i itḳānī

14806 Burusa'da Beşīr-oġlı'ndan evvel ders oḳurlardı
Edirne şehrine varup oḳıdı niçe ezmānī

14807 Cenāb-ı Monla Ḫüsrev'den daḫi kesb-i ʿulūm itdi
Edirne beldesinde idi Faḫreddīn-i Īrānī

14808 Ḥadīṣ u ʿilm u tefsīri daḫi görmişdi anlardan
Yine Bursa'ya ʿavdet itdi ber-taḥṣīl-i ʿirfānī

14809 Yusuf Bālī ki maḫdūm-ı Fenārī'dir o demlerde
Müderris idi Sulṭāniyye'de ol ḥibr-i devrānī

14810 Bulup andan telemmüẕ eyledi şuġl itdi bir müddet
Varup Monlā Yegān'dan eyledi tekmīl-i pāyānī

[357a]

14811 Faẓīletde refīʿu'l-ḳadr olup emṯāl beyninde
Diyār-ı Ḳasṭamonı'da bulup pāyān-ı iskānı

14812 Emīr İsfendiyār'ıñ oġlı İsmāʿīl Beg anda
Emāretle olup ol ḫıṭṭanıñ vālī-yi ẕī-şānı

14813 Meger Ṭaşköpri'de bir medrese maḥlūle olmışdı
Yazup Monlā Yegān'a der-ʿaḳab mektūb-ı mīrānī

14814 Telāmīẕinden anıñ birisin tedrīs-i maḥlūle
Niyāz itmişdi kim irsāl ide ber-vech-i şāyānī

14815 O daḫi Monla Ḫayreddīn'i tercīḥ eyleyüp ġayra
Firistāde ḳılup Taşḳöpri'ye ol ḥibr-i devrānı

14816 Varınca elli aḳçe ile taʿyīn itdi yevmiyye
Baḳır maʿdenlerinden almaḳ üzre geldi fermānı

14817 Niçe eyyām anda ʿayş-i ırġadla geçinmişdi
Ẓafer-yāb oldı anda māl ü emlāk-i firāvānī

14818 Daḫi ʿOṯmāniyān'ıñ destine ol ḫıṭṭa-i raʿnā
Müsaḫḫar olmamışdı girmemişdi ḥışn u büldānı

14819 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ Mīr İsmāʿīl'den ṣoñra
Alup tesḫīr ile ḳıldıḳda żamm-ı mülk-i ʿOṯmānī

14820 Baḳır maʿdenleri żabṭ olunup baʿż-ı rüsūmātı
Teraḳḳiyle bulup bidʿat ile īẕā-yı cīrānī

14821 Teverruʿla ferāġat eyleyüp cümle veẓā'ifden
Tevekkül birle itdi ilticā-yı bāb-ı Raḥmānī

14822 Sekiz ṣaḥn-ı medāris ol zamān bünyād olunmışdı
Tecessüs itdirüp her birine bir baḥr-i ʿirfānı

14823 O demde Monla Ḫayreddīn'i sevḳ itmişdi sulṭāna
Eḥibbādan birisi vaṣf idüp ol ẕāt-ı ẕī-şānı

14824 O dem fermān-ı ʿālī-şān gönderdi Sitanbul'a
Anı iḫżār ide tedrīs içün bā-emr-i ḫāḳānī

14825 Muʿallim olmaġı daḥi Muḥammed Ḫān murād itdi
Mevāʿīd-i keşīre ile mevʿūd eyleyüp anı

14826 Sitanbul'a ʿazīmet itmeden itdikde istinkāf
Anı ol buḳʿadan ʿazl itdi sulṭān-ı cihān-bānī

14827 Cenāb-ı Monla Ḫayreddīn'den naḳl eylemişlerdir
ʿAzilden ṣoñra vüsʿat buldı ʿayşim dirdi aḥyānī

14828 Ehālī-i Küre güre eyleyüp monlā-yı mezbūrı
Alup ibrām u ikrām iderek ol baḥr-i ʿummānı

14829 Götürdi vaʿẓ u nuṣḥ itmek içün kendi diyārında
Aña kürsī-yi cumʿa vaḳf idüp ol belde sükkānı

14830 Vefāt idince ol yerde naṣīḥat eyleyüp ḫalḳa
Ḳanāʿatle geçindi olmadı maṣḥūb-ı sulṭānī

14831 Rivāyetdir ki ṣoñra manṣıb olmak ārzūsıyla
Sitanbul'a ʿazīmet itdi bā-emr-i ḫıdīvānī

14832 Gelince emr olundı kerh olundı emr-i tedrīse
İḳāmet itdirildi baʿde hāẕā niçe ezmānī

14833 O şehriñ aġniyāsından biri naḳl eylemişdir kim
Sitanbul'a gider olduḳda anıñ baʿż-ı ḫullānı

14834 Şunı yolda meşārif eyle diyü kendi mālından
Virince Monla Ḫayreddīn'e on biñ naḳd-i ʿOṯmānī

14835 Ḳabūl itmediginden māʿadā aña buyurmışdı
Revā mı bāb-ı Ḫaḳ'dan ġayre tevcīh-i nigeh-bānī

14836 Rivāyātıñ eṣaḥḥı gitmedi İstanbul'a aṣlā
İdüp Taşḳöpri'de ḳırḳ yıl ḳadar tedrīs-i ʿirfānī

14837 Yazar ʿĀlī daḫi Künh içre Ḫayreddīn evṣāfın
Mücerred selb-i küllī eyler İstanbul'a ityānı

[357b]

İntiḳāl-i ʿAzīz-i Müşārun İleyh ve Menāḳıb-ı Ġarībe

14838 Sekiz yüz seksene bir yıl ḳala bu dār-ı fānīden
Olunca ʿāzim-i ṣaḫn-ı beḳā bā-emr-i Sübḥānī

14839 Ḥarīm-i cāmiʿe defn itdiler ol vāʿiẓ-i ḫayrı
Ḫudā ḳabr-i şerīfin eylesün gülzār-ı rıḍvānī

14840 Naẓīri yoġ idi ʿilm-i belāġatda feṣāḥatda
Uṣūl-i fıḳh u tefsīr u ḥadīṯe oldı itḳānı

14841 Teşerruʿla teverruʿla ʿazīmet ile ruḫṣatdan
Ziyāde iḥtirāz üzre idi ol şeyḫ-i Rabbānī

14842 O rütbe ẓāhir ü bāṭınları maʿmūr idi aṣlā
Mizāḥ u lāġ ü laġve eylemezdi ḍıḥk-i hezlānī

14843 Ṣalāt-ı nefl ile ṣavm-ı teṭavvuʿ iʿtikāfında
Ḳıyām-ı leylde ẕikr u tilāvet vird-i Sübḥānī

14844 Şaḳāyıḳ'da yazar Ṭaşköpri-zāde ceddiniñ zühdin
Muḥammed bin Ḫaṭīb Ḳāsım hikāyet eylemiş anı

14845 Cenāb-ı Şeyḫ Merzifoni kim ʿAbdurraḥīm ismi
Anıñ beyne'l-meşāyiḫ var idi ʿunvān u ʿirfānı

14846 ʿAlī nāmında bir ṣūfīsi naḳl eyler ki şeyḫinden
Sitanbul feṭḥ olunmazdan muḳaddem şeyḫ-i Rabbānī

14847 ʿAzīmet eyleyüp Kosṭanṭıniyye şehrine vardıḳ
ʿAzīzim merkeb üzre ben öñinde pūye-gerdānī

14848 Varup şehr-i Sitanbul'a Ayaṣofiyye'ye girdik
Görünce bizleri ḳarşuladı bi'l-cümle ruhbānı

14849 Cenāb-ı şeyḫ ile her birisi baḫṣ itdi dīn üzre
Ḳamusın anda ilzām eyleyüp ol merd-i ḥaḳḳānī

14850 Muḥaṣṣal ḳırḳ kişi İslām'a gelmişdi revāhibden
Velākin rahbeten iḫfā idüp islām u īmānı

14851 ʿAzīzinden rivāyet eylemiş altı nefer rāhib
Fetiḥde ḥāżır oldı ol zamān itmişdi iʿlānī

14852 Rücūʿ itdikde İstanbul'dan Ṭaşköpri'ye geldik
Didi şeyḫim bu yerde ḥāliyā bir ḳuṭb-ı Rabbānī

14853 Tavaṭṭun eylemişdir ẓāhiren tedrīs ider ammā
Velākin ġavṣ-ı aʿẓamdır ziyāret idelim anı

14854 Ziyāret eylemek vācibdir anı diyerek vardıḳ
ʿAzīzi eyledikde anda istiḫbār u cūyānī

14855 Didiler mescide teşrīf itdi şimdi bundaydı
Teşevvuḳ üzre bāb-ı mescide ḳıldıḳda pūyānī

14856 ʿAzīzim parmaġından ḫātemin nezʿ eyleyüp fevrī
İşāret eyleyüp aña bañа virdikde sirrānī

14857 Buyurdı bu müderris zühd ü taḳvā üzredir ḥālā
Görürse parmaġımda belki ikrāh ideler anı

14858 Muḥaṣṣal ḳorḳusından bañа ḥıfẓ eyle diyüp virdi
Ḫuşūʿ üzre girüp mescidde buldı ḥibr-i ẕī-şānı

14859 Biri birine tevḳīr itdi āyīn-i ḥuḳūk üzre
Bir iki sāʿat anda mekṣ idüp bā-ṣoḥbet-i cānī

[358a]

14860 Yine Ṭaşköpri-zāde vālidinden naḳl idüp dirdi
Aña da Ḫˇāce-zāde naḳl idüp ber-vech-i īḳānī

14861 Cenāb-ı Monla Ḫayreddīn vaḳt-i iştiġālinde
Bizimle Bursa Sulṭāniyye'sinde ḳıldı pūyānī

14862 Oḳurdı kendüsinden ol zamān erbāb-ı istiʿdād
Verā-yı perdeden diñlerdik ol tedrīs-i itḳānı

14863 Güzel taḥḳīḳ u tedḳīḳ üzre taḳrīr eyleyüp dersi
Gelürdi istimāʿıyla bize bir ẕevḳ-i vicdānī

14864 Teleẕẕüẕ ḥāṣıl itmişdik egerçi ẕevḳ-i dersinden
Ḳırā'etden bizi menʿ eylemişdi sinn-i ḥidṣānī

14865 Ḫudā rūh-ı şerīfin şād u ḫandān ide cennetde
Mezār-ı lāmiʿu'n-nūrı ola gülzār-ı Raḥmānī

Mevlānā Zeyrek raḥimehu'llāhu teʿālā

14866 Efāżıldan birisi daḫi Mevlānā-yı Zeyrek'dir
Muḥammed Ḫān devrinde bulup terfīʿ-i ʿunvānī

14867 Muḥammed idi nāmı fażlı leb-rīz itdi āfāḳı
Cenāb-ı Ḥācı Bayram-ı Velī'den buldı ʿirfānı

14868 Cenāb-ı şeyḫden vaḳt-i ṣabāvetde oḳurlardı
Feṭānet üzre olmaġla odur telḳīb iden anı

14869 Ḫıżır Paşa'ya vardı ṣoñralarda intisāb itdi
Biraz andan daḫi gelmişdi añа fażl u itḳānı

14870 Murād-ı evvele oldı müderris Bursa'da ancaḳ
Sitanbul'a anı naḳl itdi sulṭān-ı cihān-bānī

14871 Sekiz ṣaḥnıñ biriyle anı ber-kām itmek isterdi
Müyesser olmamışdı ol zamān itmām-ı bünyānı

14872 İle'l-ān Cāmiʿ-i Zeyrek dinen yerde kilisada
Fetiḥden ṣoñra dört buḳʿa yapup ol cāy-ı ruhbānı

14873 Birer niḥrīre taʿyīn eylemişdi emr-i tedrīsin
Mürūr itmişdi bālāda anıñ tafṣīl-i ʿunvānı

14874 Birine Ḫˇāce-zāde birine daḫi ʿAlī Ṭūsī
Birine Molla Zeyrek olmış idi niçe ezmānī

14875 Ḫaṭīb-zāde idi Allāhu aʿlem anda dördünci
Muḳaddem sebḳat itdi her biriniñ rütbe-i şānı

14876 O demde Monla Zeyrek elli aḳçayla bekām oldı
Ḳarīn-i iltifāt olmış iken ol merd-i ḥaḳḳānī

14877 Yigirmi aḳçasın yevmiyyesinden maṣraf-ı beyte
Be-her gün ḫarc idüp bāḳīsini ber-vech-i sirrānī

14878 Ṭarīḳ-i Ḥācı Bayram-ı Velī'den sālik-i Ḥaḳḳ'a
Taṣadduḳ itmek üzre gönderirlerdi kerīmānī

14879 'İbādet üzre şuġlı 'ilme şuġlından ziyādeydi
Velākin var idi beyne'l-efāżıl 'izzet-i şānı

[358b]

Mübāḥaṯe-i Ḫᵛāce-zāde ve Monlā Zeyrek

14880 Ḥużūr-ı pādişāhīde fażīlet iddi'āsıyla
Biraz 'Allāme-i Cürcān'a ṣatmış faźl u rücḥānı

14881 Bu daʿvā-yı bilā-burhān ṭabʿ-ı şehriyārīye
Girān gelmekle fermān gönderüp Bursa'ya sirrānī

14882 Ḫoca-zāde müderris idi anda Monlā Zeyrek'le
Çaġırdup baḥṯ-i 'ilme oldı me'mūr-ı ḫıdīvānī

14883 Ḥużūr-ı pādişāhīye ikisin daḫi cemʿ itdi
Ḥakem naṣb eylemişdi Monla Ḫüsrev gibi ẕī-şānı

14884 Ḫoca-zāde su'āl īrād idüp burhān-ı tevḥīde
Cevābın istemişdi Monla Zeyrek'den edībānī

14885 Cevābın der-'aḳab taḥrīr idüp defᵗ itdi işkālin
Ḥużūr-ı şehriyārīye gelüp ber-vech-i ḫaşmānī

14886 Mümeyyiz idi çünkim Monla Ḫüsrev emr-i tercīḥe
Çaġırmışdı vezīrin yaʿni ol Maḥmūdü'l-erkānı

14887 Ayaġ üzre ṭurup nāẓır idi baḥṯe şehādetle
Ḫoca-zāde kelāma bed' idüp ber-resm-i 'irfānī

14888 Cenāb-ı şehriyārīyi muḫāṭab eyleyüp evvel
Didi ey nuḫbe-i ḫayl-i mülūk-i āl-i 'Oṯmānī

14889 Şu maʿlūm-ı şerīfiñ ola kim burhānıñ inkārı
Degil müstelzim-i inkār-ı daʿvā żabṭ idiñ anı

14890 Budur ḫavfım ki inkār itdi tevḥīdi diyüp ʿālem
Kemīne Ḫˇāce-zāde bendeñe eyleye bühtānı

14891 Suʿālin Ḫˇāce-zāde evvelen taḳrīr itdikde
Cevābın virdi Mevlānā-yı Zeyrek añа ḥaḳḳānī

14892 O gün aḳvāl-i cemme baḥṣ-i vāfir oldı ḫaṣmāne
Nümāyān olmadı iki ṭarafdan fażl u rücḥānī

14893 Yedi gün müstemir oldı miyānda müddeʿā ammā
Velākin yevm-i sādisde buyurdı şāh-ı ʿOṯmānī

14894 Kelām-ı ḫaṣmını her biri yazsun ṣoñra fikr itsün
Baḥiṣde ẓāhir olsun cānibeyniñ ḥaḳḳ u buṭlānı

14895 Cevāb itmişdi Zeyrek ʿöẕr idüp bu nüsḫadan ġayrı
Benim ʿindimde yoḳdur ḥāliyā bir nüsḫa-i ṯānī

14896 Benim nüsḫam ikidir diyü virdi birisin añа
Didi varsa cevābıñ ẓahrına taḥrīr ḳıl anı

14897 Devātın çıḳarup Maḥmūd Paşa defʿ-i öẕr itdi
Ḫoca-zāde öñine ḳoydı ber-vech-i şitābānī

14898 Ḫoca-zāde suʿālin yazmaġa fevrī şurūʿ itdi
Telaṭṭuf üzre didi añа ol şāh-ı cihān-bānī

14899 Ġalaṭ yazma kelāmı didiginde Muṣlihuddīn'e
Cevāba şöyle āġāz itdi kim ey maʿrifet kānı

14900 Ne deñlü çoḳ ġalaṭ yazsam neye Monlā-yı Zeyrek'den
Yine olmaḳ gerekdir ġālibā baḳılsa noḳṣānı

[359a]

14901 Tebessüm-rīz olup sulṭān-ı ʿālem şādmān oldı
Biraz daʿvā-yı fażla Zeyrek'e geldi peşīmānī

14902 Yedinci gün tamām olduḳda Mevlānā Ḫoca-zāde
Olup Monlā-yı Zeyrek üzre ġālib faẕ̇l u ʿirfānı

14903 Cenāb-ı Monla Ḫüsrev daḫi tafḍīl itdi ḥükm itdi
Olup Maḥmūd Paşa'nıñ daḫi tafḍīl ü rücḥānı

14904 Didi ḫande-künān şāh-ı ḳadr-dān Musliḥuddīn'e
Ḫiṭāb-ı luṭf ile ey baḫr-i ʿilmiñ dürr-i ġalṭānı

Ḳāle ʿAleyhi's-selām:[1] "من قتل قتيلا فله سلبه"

14905 Bu gün Zeyrek faḳīri ḫançer-i faẕ̇lıñla ḳatl itdiñ
Ḥadīṯinde buyurmışdı cenāb-ı şāh-ı ʿAdnānī

14906 Bi-ḥaḳḳın bir kişi bir kimseyi ḳatl eylese farżā
Güvāhı olsa üstinde olan eşyā vü sāmānı

14907 Bütün ḳatl ideniñdir ḥāliyā biz şāhid-i ʿadliz
Anı ḳatl eylediñ gördük anıñ tertīb-i şāyānı

14908 Müderris oldıġı ol buḳʿa kim şehr-i Sitanbul'da
Keşīrü'l-menfaʿatdir sańa iḥsān eyledim anı

14909 Cenāb-ı Seyyid'e daʿvā-yı rücḥān itmeniñ ecri
Bu yüzden cilve-ger oldı ḳażā sevḳ itdi sulṭānı

14910 Ḫużūr-ı şehriyārīden bu ḥāletle çıḳup Zeyrek
Ḫurūca muntaẓırlardı anıñ etbaʿ u ḫullānı

14911 Cebīninde egerçi ẓāhir idi çīn-i endūhı
Süḫan-çīn-i eḥibbā ṣordıġında ḥāl-i pāyānı

14912 Ṣıḳılmışdı ziyāde didi bī-çāre cevābında
Ḫoca-zāde bugün inkār idüp tevḥīd ü burhānı

14913 Velākin ben de zā'il olmadım başına urmaḳdan
ʿAceb iḳrār ider mi ola tevḥīd üzre īmānı

14914 Arada Monla Ḫüsrev daḫi zā'il olmadı ḳaṭʿā
Anı ḍarb itmege refʿ-i yedimle ḳıldı pūyānī

1 "Savaşta maktulün üzerindekiler öldürene aittir." Buhārī, "Fardu'l-humus", 18; Müslim, "Cihād ve's-siyer", 41.

14915 Sitanbul içre ġayri ġayretinden itdi bī-çāre
Burusa şehrine naḳl-i eṣāṣ-ı beyt-i iskānī

14916 Tavaṭṭun itdi anda baḳmadı semt-i Sitanbul'a
Ḳarīb-i ḫānesinde var idi bir ḫayr-ı cīrānı

14917 Aña Ḫᵛāce Ḥasan dirlerdi emṣāli miyānında
Ḳazanmışdı ticāretle biraz emvāl ü sāmānı

14918 Gelince maḳdemi tebrīkine monlā-yı mezbūruñ
Su'āl idüp didi ey zeyrek-i aṣḥāb-ı ʿirfānī

14919 Ne miḳdār aḳça ile rūz-merre ʿayş eylersiz
Ḳaç aḳça iḳtiżā eyler bańa taʿyīn idiñ anı

14920 Ne miḳdārı ise ḫarcıñ tekeffül iderim didi
Muṭayyeb oldı andan Zeyrek'iñ ḳalb-i perīşānı

[359b]

14921 Yigirmi aḳça kāfidir bańa yevmiyye didikde
Edā itdi tamāmen tā bulınca ʿömri pāyānı

14922 Muḥammed Ḫān nādim oldıġında emr-i meẕkūra
Menāṣıb ʿarż idüp daʿvet idüp ol ḥibr-i ẕī-şānı

14923 Ferāġ-ı bāl ile tavṭīn-i nefs itmişdi ʿuḳbāya
Cihānıñ ʿizz u cāhın devletin bilmişdi çün fānī

14924 Ḳabūl itmek degil belki o semte baḳmadı aṣlā
Dir idi Zeyrek'iñ Ḫᵛāce Ḥasan'dır şimdi sulṭānı

14925 Muḳadder bu imiş ancaḳ Muḥammed Ḫān'a düşmezdi
Ola bir defʿada iki ʿuḳūbet zecr-i şāyānī

14926 Ḫacālet aña kāfiydi ḥużūr-ı pādişāhīde
Sezā olmazdı ḳaṭʿ-ı rızḳ ile teşmīt-i aḳrānī

14927 Velākin şehriyār-i ʿāleme ḳalsaydı itmezdi
Gehī iġfāl iderler pādişāhānı vezīrānı

14928 Egerçi Monla Zeyrek daḫi ʿāḳıl idi zuʿmınca
Anı da var idi iḍlāl ider baʿż-ı ṣadīḳānı

14929 Ziyāde teng-meşreb idi ḳabı ṭar idi dirler
O yüzden intiḳām eyler idi ḥussād be-ġayżānī

14930 Kemālāta yed-i ṭūlāsı irmişken bıraḳmışdı
Heves-nāk olmadı teʾlīf u taṣnīf üzre bir ānī

14931 Velākin baʿż-ı taʿlīḳātı vāḳiʿdir ḥavāş üzre
Daḫi baʿż-ı resāʾil yazdıġın naḳl eyler iḫvānı

14932 Anı farṭ-ı zekāsı cādde-i ḥaḳdan çevirmekle
İderdi iʿtirāżāt-ı fuḥūle ṣarf-ı iẕʿānī

14933 Ḫudā zellātını ʿafv eyleyüp maḥv ide taḳṣīrin
Ḳuṣūr-ı cennet-i aʿlāda ola anıñ iskānı

Mevlānā Muṣliḥuddīn eş-şehīr bi-Ḫˇāce-zāde

14934 Efāżıldan birisi daḫi Mevlānā Ḫoca-zāde
Ki nāmı Muṣliḥuddīn ibn-i Yūsuf idi ʿunvānı

14935 Burūsiyyüʾl-aṣıldır daḫi ism-i ceddi Ṣāliḥʾdir
Ṣalāḥ u zühd ü taḳvāda ḳatı az idi aḳrānı

14936 Rivāyetdir ki aṣḥāb-ı tecemmül on birāderdir
Ḫoca-zāde ile on bir idi aʿdād-ı iḫvānı

14937 Cemāl ü ḥüsn ile ber-ter olurdı sāʾir iḫvāna
Eger Yūsuf gibi babası tercīḥ eylese anı

14938 Ticāretde olan ehl-i yesāra ḫˇāce dinmekle
Anıñçün Ḫˇāce-zāde ile ʿunvān virdi yārānı

14939 Bu ẕikri sebḳ iden Yūsuf ki aṣḥāb-ı ticāretden
ʿAẕīmüʾṣ-ṣerve bāzergān idi var idi sāmānı

14940 Tereffüh üzre evlād-ı kibārı var idi anıñ
Ticāretle olup her biriniñ māl-ı fırāvānı

14941 Ṣiyāb-ı fāḫireyle muġtenim ardınca ḫuddāmı
Yürürlerdi tebaḥḥur üzre her biri ḫırāmānī

14942 Faḳaṭ bu Muṣliḥuddīn içlerinde ḫor u ser-gerdān
Ṣiyāb-ı bezle ile dā'imā eylerdi pūyānī

14943 Ṭarīḳ-i ʿilme raġbet itdigiyçün aña babası
Birer aḳça kerem eylerdi her gün ḳıymet-i nānī

[360a]

14944 Ṭarīḳ-i vālidin terk itdigiyçün çıḳdı ʿayninden
Gözi nūrı eger var ise anıñ sā'ir iḫvānı

14945 Meger günlerde bir gün Şeyḫ Şemseddīn Velī nā-geh
Gelüp bir meclise Yūsuf'la bā-taḳdīr-i Rabbānī

14946 O Şemseddīn Velī kim Bursa'da Seyyid Buḫārī'niñ
Güzīn-i sālikīni ṣūfī-yi ṣāfī-yi ẕī-şānı

14947 Kerāmāt-ı bülendi ʿāleme ke'ş-şemsi ẓāhirdir
Ehālī-yi Burusa vaṣf ider ol ḳuṭb-ı devrānı

14948 Ḥarīm-i cāmiʿinde meşhed-i ʿālīsi şāhiddir
Velāyetle müberhendir gelür tafṣīl-i ʿunvānı

14949 Ḳażārā ol yere daʿvet olunmışdı Ḫoca-zāde
Anıñ ṣaffü'n-niʿāle olmış idi anda iskānı

14950 Cenāb-ı şeyḫ gördükde ṣiyāb-ı bezlesin anıñ
Libās-ı fāḫireyle siyyemā ol sā'ir iḫvānı

14951 Nefāyis elbise üstinde ḫuddām u ʿabīdiyle
İderdi her biri ol yerde ʿarż-ı kibr-i nefsānī

14952 Bu aṣḥāb-ı tecemmül kim diyü ṣormışdı Yūsuf'dan
Didi evlādımızdır diyü gösterdi ʿazīzānı

14953 Ya bu ṣaffü'n-niʿāl üzre olan miskīn u bī-çāre
Ṣiyāb-ı beẕlesiyle oturur kimdir nedir şānı

14954 O daḫi oġlımızdır didiginde şeyḫ-i āgāha
Veleh geldikde ṣordı Yūsuf'a ey pīr-i nūrānī

14955 Nedir aṣlı bunuñ kim her birisi nūr-ı çeşmiñdir
Ḥuṣūṣā baṭn-ı vāḥidden ola yeksāni yeksānī

14956 Ḳamusı şād u ḥürrem olalar elvān-ı niʿmetle
Faḳaṭ bu Muṣliḥuddīn ola iḫvān içre ʿüryānī

14957 Niçün yeksān görmezsiñ anı taḥḳīr eylersiñ
Nedir bī-çāreniñ yanıñda āyā cürm ü ʿiṣyānı

14958 Didi Yūsuf Cenāb-ı Şeyḫ Şemseddīn-i āgāha
Derūndan yana yana ey cenāb-ı ḳuṭb-ı Rabbānī

14959 Libās-ı fāḫireyle gördigiñ evlād-ı ẕī-şānım
Bütün tüccārdır kesb itdiler māl-ı firāvānī

14960 Ticāretle ḳazandı her birisi māl cemʿ itdi
Ṭarīḳ-i vālidin terk itmedi ḳılmadı ʿiṣyānı

14961 Ser u sāmān aṣḥābı olup ḫayr-ı duʿāmızla
İçerde ṭaşrada vardır cevārīsiyle ġılmānı

14962 Ṣiyāb-ı beẕle ile gördigiñ bu Muṣliḥuddīn'iñ
Bańa vardır ʿuḳūḳı dā'imā tekdīrdir şānı

14963 Ṣınāyiʿden ḥırefden birine meyl itmedi aṣlā
Ḳarışdı suḫtevāta kesb içün efḍāl u ʿirfānı

14964 Ṭarīḳ-i vālidin terk itdigiyçün kendüyi ḥālā
Naẓardan ben daḫi isḳāṭ itmişdim faḳīrānī

14965 Ṣiyāb-ı köhnesinden māʿadā bir ḥabbesi yoḳdur
Aña bir aḳça taʿyīn eyledim her gün alur anı

14966 Cenāb-ı Şeyḫ döndi Yūsuf'a çoḳ nuṣḥ u pend itdi
ʿİtāb-āmīz sözler söyledi ber-vech-i ḥaḳḳānī

14967 Yazıḳ bī-çāre Yūsuf ḫayr u şerri bilmeyüp ḥayfā
Ḥırefle gevheriñ hīç olmamış temyīz ü rüçḥānı

14968 Faḳaṭ bir oġlıñ olmış gevher-i yektā gibi ancaḳ
Yanıñda belki yoḳ ḫarmühre deñlü ḳadr-i ʿirfānı

Neṣāyiḥ-i Şeyḫ Velī Şemseddīn

[360b]

14969 Saña dāreynde nefʿ-i aẓīmi var iken anıñ
Yine tercīḥ idersin derd-mende sā'ir iḫvānı

14970 O bāzārgānlar yarın seni hevl-i ḳıyāmetde
Zebānīler elinden idemez taḫlīṣ-i nīrānī

14971 Ḥıṭām-ı dünyevīniñ āḫiretde olamaz nefʿi
Alınmaz māl ile rūz-ı cezāda mülk-i rıḍvānī

14972 Faḳaṭ ser-māye-i naḳd-i şefāʿātdir geçen anda
Maʿāẕa'llāh olur uḳbāda mālıñ belki ḫüsrānı

14973 Rıżā-yı Ḥaḳḳ içün ṣarf olunursa fī-sebīli'llāh
Ola belki yegin yeg ḫayrı ʿuḳbāda nümāyānī

14974 Saña ʿilm u ʿamel uḫrāda mālıñdan ḫayır lākin
Sen anı eylediñ ūlāda belki naḳd-i ḫıẕlānī

14975 Çıḳarmışsın derūnuñdan dirīġā Muṣliḥuddīn'i
Gelürse saña andan gelmelü ışlāḥ-ı īmānī

14976 Bıraḳmışsın dirīġā anı çeşm-i iʿtibārıñdan
Aña tercīḥ idersin hey meded iḫvān-ı nādānı

14977 Saña dünyāda daḫi luṭfı anlardan füzūn-terdir
Eger var ise ʿömrüñ seyr idersin ḥāl-i pāyānı

14978 Ḳarīban ʿilminiñ āṯār-ı luṭfın seyr eylerseñ
Ṣadāretde görürsin anı eylersin peşīmānī[1]

14979 ʿAzīziñ Yūsuf'a çoḳ nuṣḥ u pendi vāḳiʿ olmışdır[2]
Velākin olmadı mengūş-ı gūş-ı semʿ-i ʿirfānī

1 Bu msıra Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.
2 Bu mısra Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

14980 Çaġırdı ʿāḳıbet ol şeyḫ-i dānā Muṣliḥuddīn'i
Bańa yaḳlaş diyüp döndi didi ey cānımıń cānı

Neṣāyiḥ-i ʿAzīz-i Müşārun İleyh be-Ḫᵛāce-zāde

14981 Gözüm nūrı ṣaḳın evżāʿ-ı nā-hem-vār-ı vālidden
Derūn āyīnesine gelmesün jeng-i perīşānī

14982 Bilürsin naḳl-i tafṣīl istemez aḥvāl-i ümmiyyīn
Eḍall ḫalḳ itdi Ḥaḳḳ enʿāmdan ol ḳavm-i ḫayvānı

14983 Ne bilsün gevheri gevher-şināsān olmayan nādān
Ne ańlar dürr-i yektā ḳıymetin her şaḫṣ-ı dihḳānī

14984 Ḫırefden gevheri hīç farḳ ider mi olmayan ehli
Zeri tūcdan raṣāṣı sīmden ayırmayan cānī

14985 Zer ü sīmiń ḫulūṣın ṣayrafīdir farḳ iden ancaḳ
Maʿārif ḳadrini bilmez meger aṣḥāb-ı ʿirfānī

14986 Bu deńlü nuṣḥ u pend itdim müʾeṩṩir olmadı aṣlā
Maʿāẕaʾllāh ṣamem gelmiş ańa bā-cehl ü nādānī

14987 Derūnın ḫubb-i dünyā eylemiş şol rütbe māl-ā-māl
Baṣīret çeşm-i ʿibret kendüye virmişdi ʿumyānī

14988 Ṭarīḳ-i ʿilme saʿyiń ṭabʿınıń menfūrı olmaġla
Saña tercīḥ idüp ṩervetleriyle sāʾir iḫvānı

[361a]

14989 Seni redd eylemiş taḥṣīl-i ʿilm eyler diyüp cāhil
Nigāh-ı iltifāta itmeyüp ʿilmińle erzānī

14990 Bir alay cāhilān iḫvānı saña eyleyüp īṩār
Tefāḫur eyleyenlerle zihī evżāʿ-ı ḫüsrānī

14991 Ticāret semtine sālik degildir diyü buġż itmiş
Ḥayā itmez saña taʿyīn ile bir dirhem-i nānī

14992 Ṣaḳın ey nūr-ı dīdem gelmesün āyīne-i ḳalbe
Anıń vażʿ-ı girānından baḳup ekdār u aḥzānı

14993 Görüp ārāyişin her biriniñ ṣervetle ẓāhirde
Kemāl-i faḳr ile taḥṣīl-i ʿilme itme keslānī

14994 Bilürsin māl u ṣervet cāh u devlet cümle fānīdir
Anıñ ʿuḳbāda yoḳdur sevdigim hīç ʿizzet ü şānı

14995 Anıñçün anlara ehl-i ḫıred meyl itmedi aṣlā
Nühā aṣḥābı itmez belki tevcīh-i nigeh-bānī

14996 Cihānda devlet-i ʿilm ü feżā'il var iken ʿāḳıl
İder mi iktisāb-ı māla ḥaṣr-i naḳd-i ezmānī

14997 Ḳarīben ʿilm ü ʿirfānıñ görürsin luṭf-ı pāyānın
İderler Yūsuf-āsā sañа lā-büdd reşk-i iḫvānī

14998 Ṭururlar ḳā'imen el baġlayup ḳarşuñda iḫvānıñ
İdersin cümlesin şermende-i ḫıdmet-güẕārānī

14999 Hemān sen ʿāmil ol nuṣḥumla taẕyīʿ itme evḳātıñ
Devām üzre çalış taḥṣīl-i ʿilm eyle şitābānī

15000 ʿAzīziñ nuṣḥı teʾṣīr eylemişdi Muṣliḥuddīn'e
Giceyi gündüze ḳatmaġla çün nevrūz-ı sulṭānī

15001 Faḳaṭ bir gömlek idi mā-melek cism-i nizārında
Belürsiz olmış idi āstīniyle girībānı

15002 Kitābın iştirāya yoġ idi kendünde hīç ḳudret
Ucuz kāġıẕ arardı dersini taḥrīre her ānī

15003 Bu keyfiyyetle taḥṣīl eyledi faẕl u kemālātı
İrişdi ḫıdmet-i Ḳāḍī Ayaṣuluġ'a pūyānī

15004 Uṣūl-i ʿilm-i fıḳh ü hem ḥadīṣi oḳıyup andan
Meʿānī vü beyānı oḳıdı Aġras'da ḥaḳḳānī

15005 Ḫıżır Beg Bursa Sulṭāniyye'sinde ders oḳıdırdı
Muʿīd-i dersi oldı gördi andan ʿilm ü ʿirfānı

15006 ʿUlūm-ı vāfire kesb eyledi sinn-i şebābında
Aña taʿẓīm iderdi dā'imā üstāẕ-ı ẕī-şānı

15007 Efāżıldan biriniñ emr-i işkāli ẓuhūr itse
Anı ʿaḳl-ı selīme ʿarż idiñ dirlerdi aḥyānī

15008 Murādı Ḫˇāce-zāde Muṣliḥuddīn idi üstāẕıñ
Telāmīẕ-i keşīri üzre tercīḥ eyleyüp anı

15009 Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Murād Ḫān'a yazup nāme
Muʿallim olmaġa sevḳ eyledi üstād-ı ẕī-şānı

15010 Şehādet itdi istiḥḳāḳ-ı tedrīsiyle Monlā'nıñ
Cenāb-ı Ḫˇāce-zāde itdi ʿazm-i bāb-ı sulṭānī

[361b]

ʿAzīmet-i Ḫˇāce be-Edirne Berāy-ı Taʿlīm-i Şehriyārī

15011 Edirne şehrine devlet ʿazīmet üzre olmaġla
Cenāb-ı Ḫˇāce-zāde oldı maṣḥūb-ı ḫıdīvānī

15012 Ayaġı tozı ile ḳāḍı-yı Kestel ḳılınmaġla
Ḫıżır Beg himmetiyle oldı maʿlūm-ı Murād Ḫānī

15013 Esediyye ile oldı seferden ʿavdet itdikde
Cenāb-ı Muṣliḥuddīn ġıbṭa-i emṣāl ü aḳrānı

15014 On altı aḳça ile altı yıl mekṣ eyleyüp anda
Kemāl-i faḳr u fāḳayla okıtdı müsteʿiddānı

15015 Gelen züvvāra kendi ḫānesinde ḫıdmet eylerdi
Mevāḳıf Şerhi'ni ḥıfẓ eyledi ber-vech-i itḳānī

15016 Ḫilāfet nevbeti Sulṭān Muḥammed Ḫān'a geldikde
ʿUlūma raġbeti olmaġla ṭabʿ-ı pāk-i sulṭānī

15017 Bütün eṭrāf u eknāfiñ fuḥūli ṣāḥibü'l-ʿilmi
Aḳın itmişdi İstanbul'a çün deryā-yı ʿummānī

15018 Kenārıñ baḥr-i ʿilm ü faẓl u ʿirfānı o sāḥilde
Temevvüc eyledi mānende-i emvāc-ı baḥrānī

15019 Ḫoca-zāde daḫi keştī-süvār-i ʿazm olmaġla
Murād itmişdi lenger-sāz ola mersā-yı ḫāḳānī

15020 Velākin fāḳası menʿ eyleyüp anı ẕehābından
Tereddüd üzre idi gitmege bā-faḳr u fıḳdānī

15021 Eḥibbāsından istiḳrāż itdi virmedi kimse
Yanında var idi ḫıdmet içün bir türk oġlanı

15022 Sekiz yüz aḳçası var idi ḳarż aldıḳda oġlandan
Birer at iştirā idüp ḳılındı ʿazm-i pūyānī

15023 Muḥaṣṣal vardı sulṭān-ı efāżıl-pervere bir gün
Mülāḳī oldı ancaḳ şehriyār-i taḫt-ı ʿOṯmānī

15024 Sitanbul'dan Edirne şehrine ʿazm itmek üzreydi
Vezīr-i aʿẓamıydı gördi ol maḥmūdü'l-erkānı

15025 Edirne ile İstanbul arasında irişmişdi
Varup buldı muʿaskerde Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şānı

15026 Nüvāziş eyleyüp didi iṣābet eylediñ ḥaḳḳā
Seni ẕikr eylemişdim diyü taṭyīb eyledi anı

15027 Yüri var şimdi sulṭān-ı cihān-ārā ile buluş
Bugün baḥş itmege ṣādır olup fermān-ı sulṭānī

15028 Vezīriñ meclisinden Ḫˇāce-zāde doġrı varmışdı
Ḫıyām-ı şehriyāre vardı gördi şāh-ı devrānı

15029 Taḥiyyāt eyleyüp bī-inḥınā şāh-ı kerem-kāre
Ne ise anda icrā itdi āyīn-i mülūkānı

15030 Cenāb-ı ṣadr-ı aʿẓam gelmiş idi andan evvelce
Vezīr-i aʿẓama ol dem suʾāl itmiş idi anı

15031 Ḫoca-zāde duʿācıñdır diyü taʿrīf itdikde
Anı terḥīb idüp oldı sezā-yı luṭf-ı şāhānī

15032 Oturmış bir yanında Monla Zeyrek şāh-ı devrānıñ
Daḫi Seyyid ʿAliʾyle zīb bulmışdı öbür yanı

15033 Hemān Seyyid ʿAlīʾniñ altı yanında ḳarār itdi
Cenāb-ı Zeyrekʾe bir iʿtirāż itdi edībānī

[362a]

15034 Miyānda baḫş uzandı her ṭarafdan ḳīl ü ḳāl oldı
Çözüldi aradan Seyyid ʿAlī ḳaldırdı tabanı

15035 Yerine Ḫˇāce-zāde oturup Monlā-yı Zeyrek'le
Teḳābül eyleyüp baḫş itdiler çün Saʿd u Cürcānī

15036 Muḥaṣṣal Ḫˇāce-zāde Zeyrek'i ifḥām itdikde
Bozup ādāb-ı baḫşi eyledikde menʿ-i burhānī

15037 Kelāmıñ şeyʾ degildir dimiş idi ḥażret-i sulṭān
Ḥużūr-ı pādişāhīden ḳılup Zeyrek gürīzānī

15038 Tek ü tenhā ḳalup sulṭān-ı ẕī-şān ile meclisde
Miyānda sebḳ idüp lübb-i ʿulūm u faẓl u ʿirfānī

15039 Varınca menzile lā-yenḳaṭıʿ ṣoḥbet olunmışdı
Velākin luṭfa dāʾir olmadı bir vaʿd-i sulṭānī

15040 Cenāb-ı Zeyrek'e Seyyid ʿAlī'ye aḳça gönderdi
Ḫoca-zāde faḳīri eyledi maḥrūm-ı iḥsānī

15041 O gün ġāyet melūl olmışdı ḥırmān-ı mekārimden
Şemātet itmege başladı ańa kendi oġlanı

15042 Faḳīre ḫıdmet itmez oldı oġlan baʿż-ı menzilde
Ańa bīhūde ḫıdmet itmeden gelmişdi keslānī

15043 Gehī dirdi eger ʿilmiñ olaydı sańa da gāhī
Gelürdi pādişāh-ı ʿālemiñ ṣurreyle iḥsānı

15044 Ḳonaġa geldiginde uyḳuya yaturdı türk oġlan
Bi-nefsih kendüler tīmār iderdi esb-i pālānı

15045 Nüzūl itmişdi ordu-yı hümāyūn içre bī-çāre
Aġac gölgesine oġlan ile olmışdı mihmānī

15046 Hemān-dem üç kişi ẓāhir olup ḫuccāb-ı şāhīden
Tefaḥḥuṣ iderek nev-ḫˇāce-i şāh-ı cihān-bānı

15047 Ḫoca-zāde Efendi ḫaymesi diyüp ṣorarlardı
Anıñ da ḫaymesi var ẓann idüp ḫuccāb-ı sulṭānī

15048 İşāret itdi biri Ḫᵛāce-zāde didigiñ kimse
Şu ādemdir diyüp ẓıll-i şecerde gösterüp anı

15049 İnanmayup ḥerīfiñ ḳavline geldi suʾāl itdi
İdüp taʿẓīm ile teslīm ü istinṭāḳ-ı sirrānī

15050 Didiler siz misiz āyā Ḫoca-zāde Efendi kim
Cenāb-ı Zeyrekʾi ilzām idüp bā-emr-i ḫāḳānī

15051 Benim didikde geldi her biri būs eyleyüp destin
Beşāretle ḫaber virdi sizi sulṭān-ı ʿOṯmānī

15052 Muʿallim naṣb idüp nefs-i nefīsiyçün hemān ḳalḳıñ
Ḥuẓūr-ı şehriyārīye varuñ ber-vech-i şükrānī

15053 Cenāb-ı Ḫᵛāce-zāde naḳl ider ṣoñra eḥibbāya
Bańa tebşīr içün geldikde üç ḥuccāb-ı şāhānī

15054 Bańa suḥriyye eyler ẓann iderdim anları biʾllāh
O deñlü luṭfı taḳrīb itmedim ber-vech-i şāyānī

15055 Oġuzluḳ var idi ẕātımda istikṣār itmekle
Ẓuhūrında bańa ʿārıż olup bir beht ü ḥayrānī

[362b]

Üstād Şoden-i Ḫᵛāce-zāde

15056 Ḳurıldı ṣavb-ı şāhīden aña bir ḫayme-i ʿulyā
Ṭavīle ile atlar gönderüp ḫıdmet-güẕārānı

15057 ʿAbīd u ḫādim esbāb-ı sefer tekmīl idüp cümle
Ṣiyāb-ı fāḫire on biñ mümessek naḳd-i ʿOṯmānī

15058 Donanmış bir küḫeyl-i esb-i tāzī gönderilmişdi
O dem isrāc idüp terṣīʿ ile ḫuddām u ġılmānı

15059 Didiler şimdi ḳalḳıñ ḥażret-i sulṭān-ı ẕī-şāna
Teşekkür eyleyüp iẓhār idüñ āṯār-ı şādānī

15060 Dıraḫt altında türk oġlan uyurdı farṭ-ı ḳahrından
Ḫoca-zāde varup īḳāẓ idince türk oġlanı

15061 Beni terk eyle kendi ḥālime ḳoy diyü nevminden
Bir-iki kerre tepmişken yine gelmedi yaḳẓānī

15062 Gözüñ aç ḥālime baḳ ḳıl temāşā ḳalḳ dinildikde
Dir idi bana gösterme yeter ḥāl-i perīşānı

15063 Yine ibrām itdikde ʿaẕāb itdiñ diyü ḳalḳup
Temāşā eyledikde ḫayme vü efrās u aʿvānı

15064 Ne ḥāletdir diyüp ṣorduḳda oġlan Muṣliḥuddīn'e
Muʿallim naṣb olundım şehriyāre didigi ānī

15065 Muḫayyer ḳılmış idi der-ʿaḳab būs eyleyüp destin
Tażarruʿ ile oġlan eylemişdi ʿöẕr-i noḳṣānī

15066 Çıḳardı ol sekiz yüz aḳça deynin virdi oġlana
Nüvāziş eyledi bī-çāreyi bā-şükr-i Yezdānī

15067 Rükūb itdi varup sulṭān-ı ʿālī-şānı taʿlīme
Mütūn-ı ʿilm-i ṣarfdan başladup ʿİzzī-i Zencān'ı

15068 Kitābı şerḥ idüp tavżīḥ içün sulṭān-ı vālāya
Taḳarrub eyledi olduḳda üstāẕ-ı ḫıdīvānī

15069 Şu rütbe iltifāta luṭf-ı bī-ġāyāta irmişdi
Ḥased itdirdi āḫir kendüye bi'l-cümle ḫāṣṣānı

15070 Aña Maḥmūd Paşa ṣadr-ı ʿāliyken ḥased itdi
Muḥammed Ḫān'dan tebʿīd içün dekk itdi sirrānī

15071 Muḥammed Ḫān'a bir gün didi üstādıñ Ḫoca-zāde
Murād eyler ki ḥālā ḳāḍı-ʿasker idesiz anı

15072 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam ṣāf-dil olmaġla buyurdı
Niçün terk itmek ister ṣoḥbet-i ḫāṣṣ-ı mülūkānı

15073 Teleẕẕüẕ eylemişdi ṣoḥbetinden hem telemmüẕden
Biraz muġber olup anıñla ḳalb-i pāk-i sulṭānī

15074 Dönüp Maḥmūd Paşa ḫᵛāce-i sulṭān-ı ẕī-şāna
Seni ḳāḍi'l-ʿasākir itmek ister didi pinhānī

15075 Vezīr-i aʿẓama gösterdiginde rūy-i istinkāf
Cevāb itdi ki böyle ṣādır oldı emr ü fermānı

15076 Muḥaṣṣal imtiṣāl-i emr ile olmışdı ḳāżʿasker
Ḫayāt üzre idi Bursa'da babasıyla iḫvānı

15077 İşitdi oġlınıñ ḳādi'l-ʿasākir oldıġın ammā
İnanmazlardı taḳrīb itmeyüp ol ṣadr-ı ẕī-şānı

[363a]

Mülāḳāt-ı Pīr Yūsuf bā-Maḫdūm-ı Kihterīn Ḫʿāce-zāde

15078 Tevātür buldıġında ol ḫaber şehr-i Burusa'dan
Edirne şehrine her biri itdi ʿazm-i pūyānī

15079 Ziyāret itmege çıḳmışlar idi Muṣliḥuddīn'i
Velākin yine der-kār idi celb-i māl-ı sulṭānī

15080 Taḳarrub itdigi şehre tevātürle ṭuyulduḳda
Cenāb-ı Ḫʿāce-zāde itdi istiḳbāl-i ḫʿīşānī

15081 Edirne şehriniñ aʿyān u eşrāfı maʿiyyetle
Finā-yı şehre istiḳbāle çıḳmışdı ʿazīzānı

15082 Görünce Pīr Yūsuf oġlını cemm-i ġafīr ile
Bu kimlerdir diyüp ṣorduḳda didi anda iḫvānı

15083 Naẓardan dūr olan mehcūr olan oġluñ dinildikde
Didi bu rütbeye bāliġ midir ol şaḥṣ-ı ʿüryānī

15084 Ẓarāfet itdi gūyā infiʿālin defʿa bī-çāre
Ḫacāletle girerdi ḳaʿr-ı ḫāke olsa imkānı

15085 Görünce vālidin ʿinde't-telāḳī atdan indi
Teʿānuḳla gözinden būs idüp maḫdūm-ı ẕī-şānı

15086 Ḳılup iḫvāna daḫi ḫayr-i maḳdem resmini īmā
Yine bindirdi ata Yūsuf'ı Monlā'nıñ aʿvānı

15087 Olup babası ile hem-rikāb-ı ṣoḥbet-i ḫāṣṣī
Birāderler gelürdi ardlarınca hem-çü ġılmānī

15088 ʿÖẕür-ḫᵛāh olmış idi her biri taḳṣīr-i mā-fāte
Dir idi serzenişle Yūsufʾa der-nezd-i iḫvānı

15089 Birāderler gibi baña daḫi emvāl virseydiñ
Olur mıydı baña yāver bu cāh-ı ʿizz ü ʿunvānī

15090 Mecīʾ-i vālidin ʿarż eyledikde bāb-ı sulṭāna
Duḫūle iẕn içün ṣādır olunca emr-i sulṭānī

15091 Hedāyā-yı cezīleyle ḥużūr-ı pādişāhīye
Götürdi vālidin ancaḳ biraz taʿrīf idüp anı

15092 Mülūkuñ ġālibā taḳbīl-i yed hengām-ı Fātiḥʾde
Meger ḳānūn imiş kim būs idüp dest-i ḫıdīvānı

15093 Cenāb-ı Muṣliḥuddīn ḫāṭırıyçün pīr-i dānāya
Nüvāziş eyledi ol nuḫbe-i evlād-ı ʿOṯmānī

15094 Pes andan ṣoñra bir ʿālī żiyāfet eyledi tertīb
Ḳılup babasını maḫṣūṣ-ı daʿvet daḫi aʿyānı

15095 Ricāl-i devlet aṣḥāb-ı fażāʾilden daḫi vāfir
Meger daʿvet olunmışdı göre ol pīr-i ẕī-şānı

15096 Birāderler daḫi medʿuv idi babasına tebʿan
Maḥalli yoġ idi iʿrābdan görmezdi iḫvānı

15097 Ḫoca-zāde idi çün anda ṣadr-ı meclis-i ʿālī
Oturdup yanına babasını ber-resm-i erkānī

15098 Kibār-ı devleti ḳadr-i merātibce oturtmışdı
Tezāḥümle o yerde olmadı iclās-ı iḫvānī

15099 Ayaġ üzre ṭururdı her biri el ḳavşurup anda
Görenler ẓann iderdi cümlesin Monlāʾnıñ aʿvānı

15100 Baḳup iḫvānına şükr-i firāvān ile olmışdı
Cenāb-ı Şeyḫ Şemseddīn Velīʾniñ maḥmedet-ḫᵛānı

15101 ʿAzīziñ Bursaʾda ʿilm-i şerīfe iştiġālimle
Baña nuṣḥ u veṣāyā böyle intāc itdi pāyānı

15102 Muḥammed Ḫān ṣoñra Bursa Sulṭāniyye'sin virdi
Olup ḫamsīn dirhem küllü yevmin müzd-i şāyānī

[363b]

Menāḳıb-ı Cemīle-i Ḫˇāce-zāde raḥimehu'llāh

15103 Yazar Ṭaşköpri-zāde vālidinden naḳl ile dirdi
Cenāb-ı Ḫˇāce-zāde Muṣliḥuddīn ol faẕıl kānı

15104 Otuz üç yaşına girdikde sulṭāniyye olmışdı
ʿAle't-tertīb oḳutdı her fünūnı faẕl u ʿirfānı

15105 ʿİlimden māʿadāya itmemişdi rabṭ-ı ḳalb aṣlā
Faẕıldan faẕla ḳalbinde yoġ idi ḥubb-i ʿunvānī

15106 Bu deñlü ḳāḍı-ʿasker oldı üstāẕ oldı sulṭāna
Añа virmezdi sulṭāniyye gibi rifʿat-i şānı

15107 Eger faḫr itse anıñla iderdi faḫrı aḳrāna
Anıñ yüz dirhem idi ol zamān taʿyīn-i şāyānı

15108 Cenāb-ı Monla Zeyrek ile baḥṣi ẕikr olunmışdı
Virilmişdi añа dersiyyesi ber-vech-i rücḥānī

15109 Tehāfüt nüsḫasın ol buḳʿada te'līf itmişdi
ʿAlī Ṭūsī o demlerde küsüp bulmışdı Īrān'ı

15110 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında Edirne ḥākimi oldı
Olup ḳāḍī-yi İstanbul ṣoñra artdı ʿunvānı

15111 Yine Ṭaşköpri-zāde naḳl ider Monlā ʿİẕārī'den
Ḥükūmetden ḳażādan itmiş iẓhār-ı peşīmānī

15112 Anıñ ḥaḳḳında dirlerdi müdāvim olsa tedrīse
Bütün lebrīz iderdi ʿālemi āṯār-ı ʿirfānı

15113 Ulü'l-elbābı ḥayretde ḳoyup deryā-yı efżāli
Olurdı Saʿd u Seyyid üzre ġālib faẕl u itḳānı

Menḳabe-i Dīger

15114 ʿAlī Ṭūsī ile reşk-i faẕīlet girdi mābeyne
Mürūr itmişdi bālāda biraz icmāl-i tibyānı

15115 Ḳaramanī Muḥammed Beg ki Ṭūsī'den oḳurlardı
Ṣabāvetde telemmüẕ eylemişdi ʿilm ü ʿirfānı

15116 Taʿaṣṣub üzre sevmezdi Cenāb-ı Muṣliḥuddīn'i
Berāy-ı ḫāṭır-ı üstād iderdi aña ʿudvānī

15117 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında vezīr-i aʿẓam olduḳda
Nifāḳa başladı sulṭāna ol monlā-yı ẕī-şānı

15118 Nifāḳından birisi bu idi Monlā Ḫoca-zāde
Sitanbul'uñ havāsından şikāyet itdi dir anı

15119 Muḥammed Ḫān'a bir gün ḫˇācesi aġzıyla dinmişdi
Bañā İstanbul'un āb u havāsı virdi keslānī

15120 Veḫāmetden ferāmūş eyledim hep ʿilm ü ʿirfānım
Eger böyle giderse belki insā ide Ḳur'ān'ı

15121 Ziyāde medḥ ider āb u havāsın şehr-i İzniḳ'in
Ḫudāvendā niyāz eylerdi olsa naḳle imkānı

15122 Vezīriñ bu kelāmı şehriyāre bār gelmekle
Ḳażāsın medreseyle eyledi tevcīh ol ānī

[364a]

15123 İṭāʿat eyleyüp fermāna ʿazm itmişdi İzniḳ'e
Ḳażāsı şuġle māniʿdir diyüp gönderdi fermānı

15124 Ḳanāʿat eyledi bir medreseyle anda mekṣ itdi
Fünūnı anda tedrīs eyledi ber-vech-i itḳānī

15125 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ ʿazm idince dār-ı ʿuḳbāya
Telāmīẕi recā itmişdi ol niḥrīr-i devrānı

15126 Sirāceddīn Mevlānā telāmīẕinden olmaġla
Kibār-ı devlete sevḳ itdi İstanbul'a ityānı

15127 Muḥaṣṣal belde-i İzniḳ'den geldi Sitanbul'a
Vezīr-i aʿẓam idi yine düstūr-ı Ḳaramanī

15128 Binüp bir estere vardı ziyāret itdi paşayı
Telāmīẕi rikābında yürürdi hem-çü aʿvānı

15129 Sirāceddīn Behāeddīn daḫi Muṣliḥuddīn'i
Alup ḳuddāmına ol üç nefer monlā-yı ẕī-şānı

15130 Sitanbul'da müderris idi her biri fażīletle
İderdi her biri tedrīs-i ʿilm ü faż l u ʿirfānı

15131 Görünce ṣadr-ı aʿẓam her birin ʿizz ü celāletle
Yerinden ṣıçrayup itmişdi iḳbāl-i müşīrānī

15132 Ḳapudan ṭaşra istiḳbāl idüp kendi mekānında
Oturdup kendüsi diz çökdi öñinde edībānī

15133 Tevaḳḳuf itdi bir sāʿat taḥaddüṯ itdiler anda
Yanında ṭıfl-ı mekteb idi paşa-yı Ḳaramanī

15134 Telāmīẕi ayaġ üzre ṭurup el ḳavşururlardı
Cenāb-ı Ḫᵛāce'ye itmişdi tekrīm-i vezīrānī

15135 Ḳıyām itdikde teşyīʿ itdi ṣaḥn-ı sülleme indi
Yine minvāl-i sābıḳ üzre yürütdi ʿazīzānı

15136 Nifāḳ-ı sābıḳa gerçi nedāmet geldi paşaya
Teʾevvüh eyleyüp eylerdi iẓhār-ı peşīmānī

15137 Kişiniñ ʿizzeti manṣıb ile olmaz imiş belki
Fażīletle olurmış ol gürūhuñ ʿizzet-i şānı

15138 Ne deñli kesr-i ʿırża intiḳāma saʿy itdimse
Benim-çün olmadı tekdīre dirdi vech-i imkānı

15139 Yazar Ṭaşköpri-zāde ʿillet-i uḫrā bu maʿnāda
Vezīr-i aʿẓamıñ olmışdı İstanbul'a ityānı

15140 Ḫaṭīb-zāde ile baḫṯ itmegi sevḳ itdi sulṭāna
Cesāret virdi ḥaṩṩ itdi ki ide baḫṯ-i ḫaṣmānī

15141 Gelince Ḫᵛāce-zāde baḥṣi ṭuyduḳda dimişlerdi
Telāmīẕimle itsün evvelen olursa rücḥānı

15142 Benimle ṣoñra itsün şāh-ı devrānıñ ḥużūrında
Benimle ġālibā hem-keffe olmaz ḳadr-i ʿirfānı

15143 Cenāb-ı Muṣliḥuddīn'iñ bu ḳavli pek girān geldi
ʿAyār-ı ḳadr-i faẓlın bilmeyüp ber-vech-i īḳānī

15144 Baḥiṣden ictinābı ḳorḳuya ḥaml itdi bī-çāre
İşitdikde ḫaber gönderdi İzniḳ'e şitābānī

[364b]

Menʿ-i Sinān Paşa ez-Mübāḥaṣe der-Nezd-i Şehriyārī

15145 Kitābı belde-i İzniḳ'de ḳalmışdı bi'l-cümle
Getürdüp yanına baḥṣ itmege āṣār-ı ʿirfānı

15146 Bu ḥāle vāḳıf olduḳda vezīr-i aʿẓama geldi
Sinān Paşa didi ey mefḫar-ı ḫayl-i müşīrānī

15147 İşitdim Ḫᵛāce-zāde'yle ḥużūr-ı pādişāhīde
İdüp İbnü'l-Ḫaṭīb'i baḥṣ ile terfīʿ-i ʿunvānī

15148 Ḫaṭīb-zāde faḳīriñ ʿırżını kesr ise maḳṣūduñ
Ṭutuşdur birbirine āteşe yaḳ derd-mendānı

15149 Eger tekmīl-i ārā ile cüzʾī baḳsa bir derse
Olur mı hīç anıñla kimseniñ bir baḥṣe imkānı

15150 Sinān Paşa söziyle baḥṣden düstūr-ı ẕī-şāna
Ferāġat geldiginde idüp istīẕān-ı sulṭānī

15151 Yine İzniḳ'e irsāl eylemişdi Muṣliḥuddīn'i
Sitanbul içre mekṣe olmadı iẕn-i cihān-bānī

15152 Aradan çoḳ zamānlar geçmeyüp Sulṭān Muḥammed Ḫān
Güẕer-gāh-ı fenādan eyleyüp gül-geşt-i rıḍvānī

15153 Cülūs itdikde Sulṭān Bāyezīd Ḫān taḫt-ı iclāle
Anı naḳl itdi Sulṭāniyye'ye şāh-ı cihān-bānī

15154 Yüzer dirhemle yevmiyye ḳılındı Bursa şehrinde
Olup fetvāsı daḫi baʿd-ez-īn taʿyīn-i ḫāḳānī

15155 İki ayaġı ile ṣaġ eli meflūc olmışdı
Yed-i yesri ile fetvā yazardı niçe ezmānī

15156 Fetāvāyı tetebbuʿ itmedikce virmedi fetvā
Bir emre eyleyüp tekrīr-i enẓār üzre imʿānī

15157 Bu idi ʿillet-i tekrīri dā'im ḫalḳa söylerdi
Tesāmuḥ eylesem bir dem olur ṣoñra hezārānī

15158 Mesā'ilden ẓafer-yāb olmasa sālik olup re'ye
İderdi gerçi iftā baʿdehū olurdı vicdānī

15159 Tevārüd eyler idi ekṣeriyyā re'y-i eslāfa
Bulurdı ḳavl-i müftā-bih bilürdi faẓl u rüçḥānı

15160 Yine Ṭaşköpri-zāde vālidinden naḳl-i sıḥḥatle
Rivāyet itdi kim vaṣf eyleyüp ol ḥibr-i devrānı

15161 Dir imiş dā'imā taḥdīṣ-i niʿmet eyleyüp ḫalḳa
Kemīne Muṣliḥuddīn'iñ efāżıl üzre rüçḥānı

15162 Eger var ise bu emr-i tevārüdle müberhendir
Ve illā Ḫˇāce-zāde cümleniñ ednā vü noḳṣānı

15163 Dimiş Ṭaşköpri-zāde oḳıdım Seyyid ḥavāşīsin
Şürūḥ-ı muḫtaṣarla vech-i eṭval üzre ḥaḳḳānī

15164 Cenāb-ı Seyyid'e taḳrīr iderdi iʿtirāżātın
Tekellüm itmege yoġ idi bizde tāb-ı imkānī

15165 Dir idi meclis-i dersinde Seyyid ḥāżır olsaydı
Aña ʿarż eylesem bu iʿtirāż-ı müstemendānı

Müfāḫaret-i Ḫˇāce-zāde Berāy-ı Taḥdīṣ-i Niʿmet

[365a]

15166 Ḳabūl eylerdi inṣāf eyleyüp bu ʿabd-i ʿācizden
Ḥakem naṣb eylesem Saʿd'ı olurdı belki rüçḥānı

15167 Baḥiṣde iddiʿā-yı faẕl ola yā daʿvi-i rücḥān
Ya daʿvā-yı tesāvī ola ber-vech-i fuẓūlānī

15168 Degil ḥāṣā vü kellā ol benim üstāẕ-ı ḫāṣṣımdır
Teṣānīfinden anıñ geldi bańa tāb-ı rūḥānī

15169 Taḫallül itmese sū'-i mizācım manṣıb-ı dünyā
Ḳażā vü emr-i iftā arada taʿlīm-i sulṭānī

15170 Cenāb-ı Seyyid'iñ āṣār-ı ʿilmi himmet-i faẕlı
Virirdi lā-cerem ʿilmimde bańa faẕl-ı ẕī-şānı

15171 Yine naḳl-i ʿibāretle dirāyetle rivāyetle
Şaḳāyıḳ'da yazar ol fāẕıl u niḥrīr-i devrānı

15172 Dimiş Ṭaşköpri-zāde vālidim merḥūm dirlerdi
Benim manẓūrum olmaġla bütün taṣnīf-i Cürcānī

15173 Heves-nāk olmadım āṣār-ı ġayre istifādeyle
Benim ol ṣāḥib-i iḳdām u aḥcām-ı edībānī

15174 Kelāmeyni miyānında Cenāb-ı Muṣliḥuddīn'iñ
Tenākuż iḳtiżā eyler velākin defʿ-i āsānı

15175 Budur Allāhu aʿlem dimiş ola itsem istiṭlāʿ
Baḥiṣde eylemem hīç kimseden bīm u hirāsānī

15176 Eger tekmīl-i efkār itmesem ebḥāṣ-ı ʿilmīde
Teḥāşī iderim her kimseden ber-vech-i noḳṣānī

15177 Tekellüm eylemezdi ol sebebden fikrsiz aṣlā
Eger āfāḳa dā'ir olsa da aḳvāl-i iḫvānı

15178 ʿUlūmı ḳısm iderler idi aḳsām-ı ṣülüṣ üzre
Biri ḳābil ola taḳrīr ü hem taḥrīre imkānı

15179 Odur teʿlīf ü taṣnīfātda mektūb olan maʿlūm
Olur taʿrīf ü māhiyyāt ile mefhūm-ı iẕʿānī

15180 İkincisi ola taḳrīri mümkin līk taḥrīri
Muḥāl ola ki ketbi olmaya maḳdūr-ı insānī

15181 Odur ebḥāṣda cārī olan maʿnā-yı icmāli
Aña erbāb-ı fen ıṭlāḳ iderler ẕevḳ-i vicdānī

15182 Üçüncüsi ne taḳrīri vü ne taḥrīri mümkindir
Daḥi taʿbīriniñ de mümteniʿdir bedʾ ü pāyānı

15183 Kemāl-i diḳḳatinden herkese ḥāṣıl degil ẕevḳi
İşārāt ile īmā ile taʿbīr itdiler anı

15184 Ḥikem erbābına maʿlūmedir mānend-i işrāḳī
Didiler aña aṣḥāb-ı ḥaḳāyıḳ ẕevḳ-i rūḥānī

15185 Yine Ṭaşköpri-zāde naḳl ider monlā-yı mezbūrı
Ziyāret itmege vardıḳda düstūr-ı Ḳaramanī

15186 Vezīriñ bir yanında Monla Ḫayreddīn oturmışdı
Murād eylerdi Mehzūl'i[1] ki üstād-ı ḫıdīvānı

[365b]

Menḳabe-i Uḫrā-yı Ḫʿāce-zāde der-Meclis-i Ṣadr-ı ʿĀlī

15187 Beri yanında ben varup cülūs itdikde paşanıñ
Bāña tevḳīrde itmişdi farṭ-ı mihribānānī

15188 Hemān-dem Efḍalüddīn-zāde geldi bezm-i düstūra
Tenezzül itmeyüp mā-taḫtıma vardı fūzūlānī

15189 Oturdı Monla Ḫayreddīn ʿindinde bilā-taʿyīn
Anıñ bu vaż'ı virmişdi bāña bir kibr-i nefsānī

15190 Miyānda ittifāḳan Seyyid-i Cürcān evṣāfı
Olunmışdı teẕekkür bu iki ẕāt nev-i aʿyānī

15191 Cenāb-ı Seyyidʾiñ vaṣfı ḫılālide deme düşdi
Bulınmaz Seyyidʾe hīç iʿtirāżıñ vech-i imkānı

15192 Taraṣṣud üzre idim anları ol yerde techīle
Beşer degil mi Seyyid diyü açdım bāb-ı ʿirfānı

15193 Gehī andan daḥi ṣādır olur sehv ü ḫaṭā ammā
Anıñ sizler gibi olmaz ḫaṭāsı sehv ü nisyānı

1 Mehzūl (cılız) ifadesiyle kastedilen Fatih Sultan Mehmed'in hocası Molla Hayreddin'dir.

15194 Benim bu müddeʿāmı her biri inkār idüp anda
Ḥużūr-ı āṣafîden bulsa eylerdi gürīzānī

15195 Didim Şerḥ-i Mevāḳıf içre Teftāzāni'ye Seyyid
Şunuñla iʿtirāż eyler ki ol ʿallāme-i ṣānī

15196 Dimiş ʿilm-i kelāmıñ iḥtiyācı manṭıḳa vardır
Cenāb-ı Seyyid'iñ anda olup inkār-ı burhānı

15197 Cenāb-ı Saʿd'a diyüp felsefī taʿrīf żımnında
Tefelsüfle iderken iʿtirāż-ı kīş-i buṭlānī

15198 Dimişdi Muḫtaṣar Şerḥi ḥavāşīsinde tekrāren
Kelām-ı Saʿd'a ẕikr itdikde tercīḥ eyleyüp anı

15199 Ḫaṭā olmaz mı Seyyid iki teʾlīfinde bir ḳavli
Geh ikrār eylemiş gāhī idüp inkār-ı rüchānī

15200 Ṣarāḥatle ḫaṭā-yı Seyyid'i īrād itdikde
Mevāḳıf'dan olan naḳliñ olup her biri gūyānı

15201 Velākin Muḫtasar Şerḥi ḥavāşīsindeki naḳli
İdüp her birisi inkār ber-vech-i cehūlānī

15202 Didim taḥrīr olunmışdır benim nüsḫamda ʿayniyle
Fülān kāġıẕda dördünci saṭırda ḳavl-i Cürcānī

15203 İleʾl-ān naṣb-ı ʿaynımdır benim ol nüsḫa-i raʿnā
Görünce ẓāhir olmaz mı kelāmıñ ḥaḳḳ u buṭlānı

15204 Didi düstūr-ı ekrem bizde vardır nüsḫa-i Seyyid
Vezīriñ ṣādır oldı ol zamān iḥżāra fermānı

15205 Murādı bu idi ityāndan düstūr-ı mezbūruñ
Faḳīriñ ẓāhir ola Seyyid-i Cürcān'a bühtānı

15206 O sāʿat nüsḫa-i meẕkūrede bulduḳda daʿvāmı
İrāʾet eyledikde geldi Ḫayreddīn'e ḥayrānī

15207 Velākin Efḍalüddīn-zāde didi Seyyid'iñ bunda
Faḳaṭ olmış beyān-ı nefsü'l-emre ṣarf-ı iẕhānı

[366a]

15208 Ḥavāşī-yi Mevāḳıf'da görünür iʿtirāż ammā
Tenāḳużla ḫaṭāya yoḳdur anıñ ḥamle imkānı

15209 Suʾāl itdim nedir yā bunda nefsü'l-emr maʿnāsı
Didikde vardır anıñ iki maʿnāsı fużūlānī

15210 Ḫaṭā itdiñ diyüp techīl idüp ṣoñra beyān itdim
Didim birdir anıñ maʿnāsı ancaḳ cāmiʿ emrānı

15211 Didim maʿẕūr ola farḳ eylemezseñ aḳlıñ irişmez
Ki mefhūm ile vardır mā-ṣadaḳ beyninde farḳānı

15212 Anıñla iddiʿā-yı ʿilm iderseñ ḫalḳı şaymazsañ
Saña beyhūdedir bu Efḍalüddīn-zāde ʿunvānı

15213 Sükūt itdikde Efḍal-zāde bezm-i ṣadr-ı ʿālīde
Vezīr-i aʿẓama gelmekle ol dem ġayẓ-i nefsānī

15214 Bañа taʿzīr yollı döndi didi sende mevlānā
Biraz ḥiddet müşāheddir bu mıdır sizleriñ şānı

15215 Cevābında didim bizde olan ḥiddet ḥamiyyetdir
Bize vācibdir icrāsı görürsek kār-ı buṭlānı

15216 Yine döndi suʾāl itdi telāmīẕiñle de böyle
Olur mı ḥiddet üzre baʿż-ı āzār-ı ġaḍūbānī

15217 Cevābında didim böyle degil daḫi füzūn-terdir
Esātīẕiñ telāmīẕiyle olan vaż'-ı şāyānı

15218 Tekellüm itse böyle içlerinden ḳavl-i bāṭılla
Kitāb ile ururdum başına ber-ḳavl-i nādānī

15219 Bu ḳavlim ḫoş gelüp Allāhu aʿlem ṭabʿ-ı düstūra
Ziyāde ḫande itdi buldı meclis ḥüsn-i pāyānı

Menḳabe-i Dīger-i Mevlānā Ḫᵛāce-zāde

15220 Yine Ṭaşköpri-zāde vālidinden naḳl iderlerdi
Şaḳāyıḳ'da mufaṣṣaldır anıñ evṣāf u ʿunvānı

15221 Ḥüseyn-i Bayḳara kim pādişāhıdır Ḫorāsān'ıñ
Tevārīḫ-i selefde mündericdir nām-ı ẕī-şānı

15222 Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān nūr-ı çeşm-i Ḥażret-i Fātiḥ
Saʿādetle olunca şehriyār-i mülk-i ʿOṯmānī

15223 Berāy-ı tehniyet bir nāme yazmışdı Ḫorāsān'dan
Cenāb-ı Bāyezīd'e eyleyüp tebrīk-i sulṭānī

15224 Hedāyā-yı cezīle gönderüp kendi resūliyle
Tefārīḳ u tuḥafla eyledi memnūn-ı ḫāḳānī

15225 Resūlüñ var idi yanında ṭullāb-ı Ḫorāsān'dan
Bütün tekmīl itmiş nüsḫayı ber-kān-ı ʿirfānī

15226 Temāşā itmege gelmişdi Rūm'uñ ehl-i efżālin
Gelince ḫıṭṭa-i Rūm'a arardı ehl-i itḳānı

15227 Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'a buluşduḳda niyāz itdi
Ḫoca-zāde ile baḫş eyleye meclisde ḫaşmānī

[366b]

15228 Velākin ṣūret-i ẓāhirde Sulṭān Bāyezīd Ḫān'dan
Temennā eyledi iẕne ola iḥsān-ı fermānı

15229 Cenāb-ı Muṣliḥuddīn'iñ olup meʾẕūn-ı tedrīsi
Nümāyān ola ʿindinde anıñ da ḳadr-i ʿirfānı

15230 Kitāb-ı şehriyār ile varınca Muṣliḥuddīn'e
Hedāyāsıyla daḫi itdi icrā deʾb-i ḫullānī

15231 Żiyāfet eylemişdi Ḫˇāce-zāde resm-i dīrīne
Çaġırdı meclis-i tedrīse Monlā-yı Ḫorāsān'ı

15232 Dimiş Ṭaşköpri-zāde ben de ḫāżırdım o meclisde
Ben idim ḳāriʾü't-terkībi bā-emr-i ḫıdīvānī

15233 Müsāfir lā-ʿaleʾt-taʿyīn Monlā Muṣliḥuddīn'e
Niyāz itdikde bir tedrīs ol üstāẕ-ı ḫāḳānī

15234 Ḥavāşī-i şurūḥ-ı Muḫtaṣar kim Seyyid-i Cürcān
Anı te'līf itmişdi berāy-ı naḳd-i eẕhānī

15235 Oḳutdı baḥṣ-i taʿrīf-i ʿilimden şaḫṣ-ı mezbūrı
O derse ḥāżır olmışdı bütün ʿaṣrıñ lebībānı

15236 O gün bir ferd aġzın açmadı īrād-ı işkāle
Tekellüm eyleyen ol gün faḳaṭ Monlā Ḫorāsānī

15237 İkinci dersde bir iʿtirāż itmişdi üstāẕa
Cevābın virdigimde Ḫˇāce istiḥsān idüp anı

15238 İkinci iʿtirāżında cevābın yine ben virdim
O daḫi oldı maḳbūl-i cenāb-ı ḥibr-i ẕī-şānī

15239 Üçünci iʿtirāżında cevābın yine virdikde
Cevābım olmayup bu defʿada taḥsīne erzānī

15240 İki saṭr oḳıdıḳda ol maḥalden ḥażret-i üstāẕ
İʿāde ile buyurduḳda ber-tedḳīḳ-i imʿānī

15241 Cevābı yine taḳrīr eyledikde itdi istiḥsān
Didi bu ḳavliñi teʾyīd ider taḥrīr-i Cürcānī

15242 Ḳıyām itdim diyüp Ṭaşköpri-zāde ẕikr iderlerdi
Cenāb-ı vālidinden faḫr ile bu bezm-i ʿirfānı

15243 Mübāhātından anıñ biri daḫi bu idi vālid
Vefāt idince naḳl eylerdi kim üstāẕ-ı ẕī-şānı

15244 Dimiş kendüye bir gün bu maḥalli ḥall ü tedḳīḳıñ
Muvāfıḳdır benim taḥḳīḳıma ber-vech-i itḳānī

15245 Bańa ʿizzet yöninden ʿömrüm olduḳca yeter dirdi
Tefāḫur itmege üstāẕımıñ bu ḳavl-i şāyānı

15246 Felāṭūn-zāde Mevlānā Muḥammed'den rivāyetdir
Şaḳāyıḳ'da yazar Ṭaşköpri-zāde faż̈l ile anı

15247 Dimişlerdi Cenāb-ı Ḫˇāce-zāde Bursa şehrinde
Ḥükūmetle olup fermān-revā-yı ʿahd-i sulṭānī

15248 Ḳażāsı ile iftā kendüye tevfīż olunmışdı
Bu maʿnā ile daḫi var idi emṣāle rüchānı

[367a]

15249 Niyābetle kitābetle beni itmişdi istiḫdām
Niçe müddet taʿayyüş eyledim bā-kedd-i eymānī

15250 Vürūd itmişdi bir fermān-ı ʿālī ṣavb-ı devletden
Ehālīden biri ışdār idüp ol emr-i ḫāḳānı

15251 Terāfüʿ eyledi ḫaṣmānı iḥżār eyleyüp şerʿa
Virüp daʿvāya fayṣal istimāʿ itdikde ḥaḳḳānī

15252 Murād itmişdi ḥuccet virmegi daʿvā-yı meẕḳūra
Çaġırdı bańa tenbīh itdi kim tesvīd idem anı

15253 Kemāl-i faż̧l u ʿirfānıyla mevlānā-yı mezbūruñ
Bańa gelmişdi ketb-i ṣakk-i şerʿīsinde ḫayrānī

15254 Mehāret gelmiş idi bańa ol fenn-i kitābetde
Anıñ āfāḳda meşhūr idi envāʿ-ı ʿirfānı

15255 Hele var ḳuvveti bāzū-yı istiʿdāda aldıḳda
Egerçi eyledim taḥrīre ṣarf-ı naḳd-i imkānī

15256 Götürdüm ḫāk-i pāy-i ḥażret-i monlā-yı mifżāle
Aña rāżī idim baʿż-ı maḥalle ḍarb-ı buṭlānī

15257 ʿAceb mecmūʿını ḥabṭ eyleyüp tesvīd-i āḫerle
Beni āzār ider mi dir idim bā-cehl ü nādānī

15258 Mine'l-evvel ile'l-āḫir şühūdü'l-ḥāle varınca
Neẕāret eyleyüp her ḥarfine ber-vech-i imʿānī

15259 Bir-iki kerre diḳḳatle oḳuyup ṣoñra bir sāʿat
Tefekkür eyledikde olmış idi ḫāme-cūyānī

15260 Dimişdim ḫod-be-ḫod ḍarb itmege ḫāme ṭaleb eyler
Dönüp benden su'āl itdi niçündür fikr-i pāyānı

15261 Ḫayır didikde buyurdı güzel taḥrīr itmişsin
Budur fikrim ki taḥrīr eyleyem mevzūn-ı ʿunvānı

15262 Muṭābıḳ ola taḥrīrātıña maʿnā-yı imżāsı
Dil-i erbāb-ı ṭabʿa ẕevḳ-baḫşā ola evzānı

15263 Felāṭūn-zāde'den menḳūldür faḫr eyleyüp dirmiş
Cenāb-ı Muṣliḥuddīn'iñ bu ṣakk-i müstemendānı

15264 Sitāyiş eyleyüp ʿunvānına tanẓīm-i imżāsı
O rütbe ḳalbimi tefrīḥ idüp virmişdi şādyānī

15265 Odur İslām'dan ṣoñra benim ser-māye-i faḫrim
N'ola dīhīm-i faḫrim geçse ḥālā farḳ-ı keyvānı

15266 Bañа ʿizz ü şeref kāfīdir öyle ẕāt-ı niḥrīriñ
Sitāyiş itmesi dirdi bulınca ʿömri pāyānı

15267 Egerçi baḥri imżānıñ remeldir vezn-i tārīḫe
Münāsib olmadı zīrā hezecdir baḥr-i evzānı

15268 Mücerred muntaẓam olmaġla taḥrīrin görüp enseb
Şaḳāyıḳ'dan ḳılındı naẓm ile naḳl-i faḳīrānı

İmżā-yı Ḫˇāce-zāde ber-Ḥüccet-i Eflāṭūn-zāde

ما هو المسطور في طيّ الكتاب
صحّ عندي خالياً عن ارتياب

مصطفى بن يوسف قد حرّره
راجياً من ربّه حسن الثواب

المولى فيه ممن أمره
نافذ والله أعلم بالصواب[1]

Menḳabe-i Uḫrā-yı Ḫˇāce-zāde

15269 Yine Ṭaşköpri-zāde naḳl ider anı Şaḳāyıḳ'da
Cenāb-ı Ḫˇāce-zāde ol ferīd-i faż̇l u ʿirfānī

1 "Bu kitabın içindekiler doğrudur ve benim nazarımda şüphe barındırmaz. Yusuf oğlu Mustafa, Rabbinden güzel bir ecir bekleyerek bunu yazdı; ona emir verenin yerine iş gördü. Allah doğruyu en iyi bilendir."

15270 İşitmişdi Ḫavāş-i Şerḥ-i Tecrīd'e Ḫaṭīb-zāde
Bir aʿlā ḥāşiye taḥrīr itmiş dimiş iḫvānı

[367b]

15271 Anı görmek murād itmekle bizden istemişlerdi
Naẓar ḳıldıḳda aña itmedi iʿcāba şāyānī

15272 Velākin ṣoñra bir şerḥi daḫi meşhūr olmışdı
Anı teʾlīf itmişdi Celāleddīn-i Devvānī

15273 Anı daḫi murād itmişdi iḥżār eyleyüp virdik
Naẓar itdikde iʿcāb eyledi üstāẕ-ı ẕī-şānī

15274 Yine Ṭaşköpri-zāde naḳl iderlerdi tesāmuʿla
Müʾeyyed-zāde'den merviyyedir ber-vech-i īḳānī

15275 Dimiş Monlā Celāleddīn'e vardıḳda ziyāretle
Hedāyādan ne ile geldigin ṣorduḳda ol ānī

15276 Tehāfüt nāmına teʾlīfi vardır Muṣliḥuddīn'iñ
Getürdüm diyü itḥāf itdi ol teʾlīf-i ẕī-şānı

15277 Didi ol Muṣliḥuddīn didigiñ mebrūṣ mı āyā
Bu yerlerde anıñ Mebrūṣ'dur meşhūr ʿunvānı

15278 Vücūdında baraṣ yoḳdur diyüp inkār idüp virdim
İdüp bir müddet ol teʾlīf-i zībāya nigeh-bānī

15279 Bañа encāmda ḫayır-duʿā idüp buyurmışdı
Ḫudā rāżī ola senden diyüp şükr-i firāvānī

15280 Derūnımda benim merkūz idi bu bābda zīrā
Yazam Allāh içün bir nüsḫa-i raʿnā-yı ḥaḳḳānī

15281 Eger taṣnīf ideydim bu kitābı görmeden evvel
Olurdum müfteżiḥ nās içre bā-taḳṣīr ü noḳṣānī

15282 Ḫudā rāżī ola teʾlīf iden mifżāl u dānādan
Ola ġufrān-ı Ḫaḳḳ rūz-ı cezāda müzd-i şāyānı

Menḳabe-i Dīger-i Ḫᵛāce-zāde

15283 Yine naẓm ile ʿavdet idelim evṣāf-ı Monlā'ya
Tükenmez gerçi taḥrīr eylesem evṣāf u ʿunvānı

15284 Egerçi ḥāl-i iftāda ayaġı olmasa maʿlūl
Yed-i yümnāsı ṣaġ olsa daḥi rifʿat bulup şānı

15285 Cihānı ser-te-ser leb-rīz iderdi faż̇l u āṯārı
Bu ḥāletle ṣudūr itmişdi kim fermān-ı sulṭānī

15286 Yazar Şerḥ-i Mevāḳıf üzre bir nev ḥāşiye tā kim
Cenāb-ı Seyyid ü Saʿd'ıñ ola burhān-ı rücḥānı

15287 Kelām-ı Eşʿarī'yi Māturīdī'yi teḥākümle
Murād üzre idüp işʿār daḥi ḥaḳḳ u buṭlānı

15288 Ricāl-i felsefe bulup tebeyyün ehl-i sünnetden
Tekellüm ehlini başḳa yaza başḳa ḥakīmānı

15289 Anıñ ʿöẕr-i ḳavīsi oldıġıyçün iʿtiẕār itdi
Bu defʿa olmış idi ʿöẕri maḳbūl-i ḫıdīvānī

15290 ʿAḳīb-i iʿtiẕārında yine dimişdi ol fāżıl
Mevāḳıf Şerḥi üzre yazdıġım āṯār-ı ʿirfānı

[368a]

15291 Fenārī-zāde Mevlānā Ḥasan aḫẕ eyleyüp cümle
Anı kendi ḥavāşīsine żamm itdi fużūlānī

15292 Velākin ḥāşiye yazmış idim Telvīḥ'e sābıḳda
Ḳalup müsveddede ḥālā olursa emr-i ḫāḳānī

15293 Anı tebyīże vardır niyyetim çün zaḥmetim geçdi
Vücūda gelmesi āsāndır bā-ʿavn-i Rabbānī

15294 Yine ibrām idüp Şerḥ-i Mevāḳıf üzre taḥrīre
Cenāb-ı Bāyezīd'iñ ṯāniyen olmışdı fermānı

15295 Bu defʿa imtiṯāl-i emr idüp başladı te'līfe
Mevāḳıf Şerḥi'ni fevḳa'l-vesāyid vaż̇ʿ idüp anı

15296 Ḳırā'at eyleyüp imʿān ile bir ṣafḥa bitdikde
Kitāb-ı āḫere itmezdi żaʿfından nigeh-bānī

15297 Gehī taḳlīb-i evrāḳ iḳtiżā itdikde ʿaczinden
Tevaḳḳuf eyler idi çaġırırdı baʿż-ı aʿvānı

15298 Yed-i yesri ile oldı müyesser emr-i taḥrīri
Muvaffaḳ olmayup itmāmına bā-emr-i Rabbānī

15299 Gelinmiş idi eṣnā'-i vücūduñ baḥṣine āḫir
Teveffī eyledi daʿvet idüp Mevlā-yı Raḥmānī

15300 Telāmīẕ-i kirāmından anıñ Monlā Bahāeddīn
İdüp müsveddeden tebyīż bā-fermān-ı sulṭānī

15301 Tamām olduḳda tebyīż-i ḥavāşī emr-i Bārī'yle
Anıñ da nüsḫa-i ʿömri bulup temmetle fiḳdānı

15302 Ġarā'ibden yazarlar ittifāḳan naḳl iderler kim
Ḥavāşīniñ kelām-ı "lā yütim"[1] düşmişdi pāyānı

15303 Burusa'da vefātı vāḳiʿ oldı ḥāl-i fetvāda
Sekiz yüz ṭoḳsan üçde itdi ʿazm-i sūy-i rıḍvānī

15304 Civār-ı Ḥażret-i Seyyid Buḫārī'de defīn oldı
Dirīġā ḳıldı güm-kerde felek ol kenz-i ʿirfānı

15305 Mezārı pīş-gāh-ı bāb-ı cāmiʿde müşāheddir
Ḫudā pür-nūr ide ol meşhedü'l-envār-ı ẕī-şānı

15306 Şaḳāyıḳ'da yazar te'līf ü taṣnīfātını bir bir
Olup Ṭaşköpri-zāde kemterīn-i müsteʿiddānı

15307 Tehāfüt'dür biri biri ḥavāşī-yi Mevāḳıf'dır
Hidāye Şerḥi'ne daḫi yazup bir şerḥ-i ḥaḳḳānī

15308 Ṭavāliʿ metni üzre gerçi vardır şerḥ-i vāfīsi
Velākin ḳaldı müsvedde beyāża çekmedi anı

15309 Daḫi müsveddede ḳalmışdı Telvīḥ'e ḥavāşīsi
Rivāyetdir beyāża çekmiş ola baʿż-ı iḫvānı

1 "Tamamlanmıyor."

15310 Niçe āṣār-ı ʿilm ü faẓlı müsveddātda ḳaldı
Vefāt itdikde şāyiʿ oldı evrāḳ-ı perīşānı

15311 İki maḫdūmı ḳaldı kendülerden ṣoñra dünyāda
Müderrisdir biriniñ Şeyḫ Muḥammed oldı ʿunvānı

[368b]

15312 Müderris oldı elli aḳça taʿyīn ile Çendik'e
Gine żamm olunup olmışdı ilḥāḳ-ı ḫıdīvānī

15313 Ḥayāt-ı vālidinde evvelen terk-i ḳażā itdi
Daḫi tedrīsden keff-i yed itdi çekdi dāmānı

15314 Taṣavvuf semtine meyl ü heves itdi niçe müddet
Ḳılup Ḥācı Ḫalīfe ḫıdmetinde ḥüsn-i pāyānı

15315 Ṭarīḳından ṣafā kesb itdi Zeynüddīn-i Ḥāfī'niñ
Ẓuhūr itmişdi andan kendüye eẕvāḳ-ı rūḥānī

15316 ʿAzīmet eylemişdi ṣoñralarda mülk-i Īrān'a
Niçe müddet olup müstaṣḥab-i şāhān-ı Īrānī

15317 Ṭoḳuz yüz ikide yā bir sene ṣoñra vefāt itdi
Meger ol yerden alınmışdı ḫāk-i ḳabr-i ẕī-şānı

15318 Muḥaḳḳıḳ bir selīmü'l-fıṭra fāżıl ẕāt olmaġla
"Fe-hāẕe'ş-şiblü min ẕāke'l-esed"[2] olmışdı şāyānı

15319 O rütbe ḳuvve-i fikriyyesi ġālib idi dirler
Maḥall-i ġāmıżātı ḥalde sebḳ itmişdi aḳrānı

15320 Müşārik idi her ʿilme velākin ʿilm-i maʿḳūle
Ziyāde iḫtiṣāṣı var idi ber-vech-i itḳānī

15321 Küçük maḫdūmı ʿAbdullāh ismiyle vesīm oldı
O daḫi dā'imā eylerdi şuġl-i faẓl u ʿirfānī

15322 Fetānetle zekāvetle [vü] cür'etle ṭalāḳatle
Celīlü'l-ḳadr idi ancaḳ cihānda ʿömr-i sāmānı

2 "Bu arslan yavrusu, o arslandandır."

15323 Tükenmişdi şebābı ʿunfüvānında vefāt itdi
Eger ṭūl-i beḳāsı olsa ʿilm ü faẕl u ʿirfānı

15324 Cenāb-ı vālidinden nāḳış olmazdı dimişlerdi
Ḳılup her biriniñ murġān-ı rūḥı ʿarşa perrānī

15325 Ḳubūrı her biriniñ nūr-ı uçmaġ ile pür olsun
Enīs-i mūnisi olsun cinānıñ ḥūr u ġılmānı

Mevlānā Şemseddīn eş-şehīr bi-Ḫayālī Çelebi raḥimehu'llāh

15326 Efāżıldan birisi Monla Şemseddīn Aḥmed'dir
Ḫayālī maḫlaṣ-ı meşhūrı Mūsā vālid ʿunvānı

15327 Ziyāde ʿālim ü ʿāmil taḳī vü hem naḳī idi
Teverruʿda tezehhüdde yoġ idi ʿıdl u aḳrānı

15328 Ḳużātıñ aʿleminden idi gerçi vālidi Mūsā
Oḳumış idi andan muḫtaṣarca ʿilm ü ʿirfānı

15329 Ḫıżır Beg ḫıdmetiyle Bursa'da olmışdı müstesʿid
Müderris idi Sulṭāniyye'de bā-emr-i sulṭānī

15330 Muʿīd-i dersi oldı ḥażret-i üstāẕ-ı ẕī-şānıñ
Medārisde müderris olmış idi niçe ezmānī

15331 Virildi Filibe'de bir medrese tedrīs şarṭıyla
Otuz dirhem olup kendüye taʿyīn-i ḫıdīvānī

15332 Gelibolı'da ḳāḍıydı o dem Ḥācı Ḥasan-zāde
Virildi medrese añа Burusa'da Murād Ḫānī

[369a]

15333 Muḥammed Ḫān'dan Maḥmūd Paşa'nıñ recāsıyla
Ḫayālī'ye o dem gelmiş idi bir reşk-i ʿirfānī

15334 İki beyt-i dil-ārā naẓm idüp Maḥmūd Paşa'ya
Biraz taʿrīż ile irsāl ḳılmaġla ẓarīfānī

15335 Ḳırā'at eyledikde ṣaḥfa-i Monlā Ḫayālī'yi
Bu olmışdı cevābı nāmeniñ monlā-yı ẕī-şānı

15336 Eger bilmiş olaydı iʿtirāż itmezdi tevcīhe
Daḫi aʿlā olur kendülere iḥsān-ı sulṭānī

15337 Nümāyān oldı kim erbāb-ı istiḥḳāḳdan ġayre
O devrānda virilmezmiş medāris cāh u ʿunvānı

15338 Ḫudā'nıñ ḥikmetin gör belde-i İzniḳ'de ol dem
Ḫaṭīb-zāde müderris idi bā-emr-i cihān-bānī

15339 Vefāt itdikde maḥlūlin o dem dergāh-ı ʿālīye
Vezīr-i aʿẓam ʿarż itmekle ber-vech-i şitābānī

15340 Te'essüf eylemişdi fevtine monlā-yı mezbūruñ
Vezīr-i aʿẓamı āgāh idüp ol şāh-ı ʿOṯmānī

15341 Buyurmışlardı kim anıñ yerine öyle bir fāżıl
Müderris isterim kim öyle olsun faż̧l u itḳānı

15342 Efāżıldan olup hem şābb olsunlar ki tedrīse
Fütūrı olmaya hem ẕihn-i veḳḳādında noḳṣānı

15343 Aña degme efāżıl olamaz hem-keffe faż̧lında
Bulınmaz az zamānda her cihetle anıñ aḳrānı

15344 Taḫayyül üzre iken ḫāṭır-ı Maḥmūd Paşa'ya
Tebādür eyledi Monlā Ḫayālī der-ʿaḳab anı

15345 Münāsib gördi maḥlūleyle ber-kām eylemek ancaḳ
Tekellüm itmeyüp meclisde vācib idi kitmānı

15346 Taṣavvur eyledi bir meclis-i āḫerde ʿarż itdi
Ḫużūr-ı pādişāhīye çaġırdup ṣadr-ı ẕī-şānı

15347 ʿAḳā'id Şerḥi üzre ḥāşiye taḥrīr idüp evvel
Ḳılup dībācesin ismiñle ṣoñra ẕīb-i ʿunvānī

15348 O dem didi neʿam ol ṣadr-ı aʿẓam şerm ile tev'em
Su'āl-i pādişāhī ṣıḳdı ol maḥmūdü'l-erkānı

15349 Ḫayālī'niñ güẕār itmişdi ḫayli ẕikr-i efḍāli
Ḫużūr-ı şehriyārīde ḳılındı vaṣf-ı ʿirfānı

15350 Yine tekrār-ı ḥüsn-i terbiyet ḳıldı Ḫayālī'yi
Recā-mend oldığında oldı tevcīh-i ḥıdīvānī

15351 Yüz otuz dirhem olmışdı anıñ taʿyīn-i yevmīsi
Anıñla olmış idi ẓāhiren maḥsūdü'l-aḳrānı

15352 Ṭavāf-ı Beyt'e ʿāzim idi geldikde Sitanbul'a
Vezīr-i aʿẓama redd eyledi taʿyīn-i sulṭānı

15353 Ẕehāb-ı ḥacc ile maḥlūleden itdikde istinkāf
Ḳabūl-i medreseyle itdi ibrām-ı müşīrānī

[369b]

15354 Eger sen ṣadrıñı sulṭān-ı ʿālem taḫtını virse
Benim-çün bu seferden terke yoḳdur semt-i imkānī

15355 Bu emri ṣadr-ı ʿālī ʿarż idince şāh-ı devrāna
Yine ibrām içün ṣādır olup fermān-ı sulṭānī

15356 Niçün ibrām itmezsin didikde ṣadr-ı ẕī-şāna
Didi ey pādişāh-ı taḫt-gāh-ı mülk-i ʿOṯmānī

15357 Bu sāl-i meymenet-fāl içre ḥacca ʿāzim olmaġla
O rütbe eyledim ibrām teʾḫīr ide pūyānī

15358 Cevābında bańa dimişdi kim virseñ bańa ṣadrıñ
Beni düstūr-ı ekrem eyleseñ bā-emr-i şāhānī

15359 Benim-çün bu sene teʾḫīr-i ḥac hīç ḳābil olmazdı
Ḫayā itmekle terk itmişdi ẕikr-i taḫt-ı sulṭānı

15360 Muḥammed Ḫān'a ḥüzn ʿārıż olup ʿazm-i Ḫayālī'den
Şu vech üzre ṣudūr itmişdi fermān-ı cihān-bānī

15361 Ṭavāf-ı Beyt'den ricʿat idince medresesinde
Muʿīdi her kim ise ide tedrīs anda aḥyānī

15362 Bu vech üzre icāzet virilüp Monlā Ḫayālī'ye
Edā-yı farż ile ʿavdet idüp ol ḥibr-i devrānī

15363 Yine ol buḳʿa-i vālāda tedrīse ḳılup meʾmūr
Bir-iki yıl mürūrında idüp gül-geşt-i rıḍvānī

15364 Otuz üç sinnine girmişdi sāl-i irtiḥālinde
Vefātı Bursa'da vāḳiʿ olup bā-emr-i Sübḥānī

15365 Ziyāret-gāhdır Zeyniyye içre ḳabr-i pür-nūrı
Ḳarīn-i ʿafv u ġufrān ola yā Rab cürm ü ʿiṣyānı

Menāḳıb-ı Celīle-i Ḫayālī Çelebi raḥimehu'llāhu teʿālā

15366 Yazar Ṭaşköpri-zāde vaṣfını nīhrīr-i mezbūruñ
Olur Künh içre ʿĀlī naḳli anıñ ṣıdḳ-ı burhānı

15367 Riyāżāt üzre imiş dā'imā hengām-ı şuġlinde
ʿİbādāt ile ʿilme eyleyüp imrār-ı ezmānī

15368 Ḳalīlü'l-ekl olup bir kerre ekle iktifā itmiş
Şeb u rūzında perhīz üzre ol murtāż-ı ḥaḳḳānī

15369 Neḥāfetle olup cism-i nizārı şöyle kim farżā
İdüp sebbābesin ibhām ile bir ḥalḳa aḥyānī

15370 İrā'et itdirüp ḥalḳa ḳolın idḫāl itdikde
Ṣıġarmış ʿażde varınca ḳıyās it żaʿf-ı ebdānı

15371 Ġıyāṣüddīn'den maḥkiyyedir naḳl-i dirāyete
İki yıl dersine ḥāżır olup ber-vech-i itḳānī

15372 Sitāyiş üzre idi dā'imā monlā-yı mezbūrı
Dir idi dehre gelmez bir daḫi fażlıyla aḳrānı

15373 Telemmüẕ eylemişdim kendüden Monlā Ḫayālī'niñ
Varup İzniḳ'e mekṯ itdim berāy-ı faźl u ʿirfānī

15374 Mizāḥ u ḍıḥkını bir kerre rü'yet itmedim anıñ
Yaḫūd bir kimseyi āzār ide ber-vech-i ġaḍbānī

[370a]

15375 Müdāvim idi ṣamt-ı dā'imīsiyle ʿibādāta
Olup bi'l-cümle melḥūẓātı tedḳīḳāt-ı ʿirfānī

15376 Tekellüm eylemezdi olmasa ebḥāṣ-ı ʿilmiyye
Eger baḥṣ olmasa eyler ʿibādāt üzre pūyānī

15377 Ḫoca-zāde'yle bir cāmiʿde baḥṣi vāḳiʿ olduḳda
Aña ġālib gelüp ẓāhir olunca faẕl u rücḥānı

15378 Gelince beytine Monlā Ḫayālī didi aḥbābı
Bugün ġālib olup ilzām itdiñ ḥibr-i ẕī-şānı

15379 O dem taḥdīṣ-i niʿmetle tebessümle dimişlerdi
Bugün Ṣāliḥ Baḫīl'iñ oġlı kim üstāẕ-ı sulṭānī

15380 Baḥiṣde başını ḍarb itmeden hīç olmadım zā'il
Benimle yine eyler mi ʿaceb baḥṣ-i fużūlānī

15381 O sāʿatde görülmiş idi anıñ ḍıḥki dir rāvī
Zihī zühd ü veraʿ ṣad bāreka'llāh ḫavf-ı Rabbānī

15382 Rivāyetdir ki Mevlānā Ḫayālī dār-ı ʿuḳbāya
ʿAzīmet itmeyince Ḫˇāce-zāde ḫavf-ı rücḥānī

15383 Ġamından ḳurtılup ferş-i ṣafāda olmadı nā'im
Vefāt itdikde Mevlānā Ḫayālī didi sirrānī

15384 Bu günden ṣoñra nā'im olalım rāḥat firāşında
Gözin ḳorkutmış idi tā o rütbe faẕl u ʿirfānı

15385 Cenāb-ı Şeyḫ-i Merzifoni'den beyʿatle el aldı
Ṭarīḳ-i Zeyn-i Ḫāfī'den bulup irşād-ı rūḥānī

15386 ʿAzīzinden telaḳḳun eylemişdi ẕikr u tevḥīdi
İderdi ḫod-be-ḫod icrā-yı āyīn-i ʿazīzānī

15387 Olup ʿAbdurraḥīm ismiyle şöhret-yāb āfāḳa
Fürūzān olmış idi ol ʿazīziñ pertev-i şānı

15388 ʿAzīziñ ẕikri sebḳ itmişdi icmāl üzre bālāda
Yazılmış idi Ḫayreddīn ile cāmiʿde lüḳyānı

15389 Bu beyʿat Edrine şehrinde Nev-Cāmiʿde olmışdır
Yazar Ṭaşköpri-zāde medḥ ile Monlā-yı ẕī-şānı

15390 Rivāyet eylemişdi kendi ḫaṭṭıyla Ḫayālī'niñ
Ne deñlü var ise te'līf ü taṣnīfin nümāyānī

15391 Muḥarrer görmiş idim ẓahr-ı Telvīḥ'inde bi'l-cümle
ʿAḳā'id Şerḥi üzre evvelā ol şerḥ-i itḳānı

15392 Sülūk itmekle anda meslek-i īcāz u iʿcāzla
Anıñla imtiḥān-ı ezkiyā eylerdi aḥyānī

15393 Ḥavāş-i Şerḥ-i Tecrīd'in daḫi seyr eyledim ḥattā
Mücerred evvelinde eylemiş tedḳīḳ u imʿānī

15394 Ḳaṣā'idden daḫi Nūniyye'ye bir şerḥ itmiş kim
Ḫıżır Beg ḥażretine itmiş ʿarż-ı fażl u rüchānī

15395 Görülmiş idi kendi ḫaṭṭ-ı destiyle olan Telvīḥ
Anı yazmaġla tavżīḥ eylemiş esrār-ı pinhānı

15396 Daḫi eṭrāf-ı Telvīḥ'e niçe taʿlīḳ yazmışdı
Ḳarāyıḥla idüp mecmūʿa-i zībā-yı ʿirfānī

15397 Görülmişdi daḫi Tefsīr-i Beyżāvī'si ḫaṭṭıyla
Ḥavāşī üzre taḥrīr eylemiş iʿcāz-ı Furḳān'ı

15398 Ḫudā iḥsān ide āṣār-ı fażl u ʿilmin ʿuḳbāda
Mükāfāt-ı cezīle ola ferdā zād-ı rıḍvānī

[370b]

Menḳabe-i Mevlānā Muṣliḥuddīn Muṣṭafā el-Ḳasṭalānī

15399 Efāżıldan birisi daḫi Monlā Ḳasṭalānī'dir
Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ devriniñ mifżāl-i ẕī-şānı

15400 Egerçi Muṣliḥuddīn şöhretiyle oldı nām-āver
Velākin Muṣṭafā'dır Ḳasṭalānī oldı ʿunvānı

15401 ʿAvām-ı nās anı taḥrīf u taġlīṭ ile Kestel dir
Ġalaṭla iştihārı ṣıḥḥate olmışdı rüchānı

15402 Diyār-ı Rūm'da evvel ʿulūmā iştiġāl itdi
Ḫıżır Beg ḫıdmetinde oldı ber-ter ḳadr-i ʿirfānı

15403 Ḫoca-zāde Ḫayālī ol zamān iki muʿīd oldı
Ḫıżır Begʿden müfārıḳ olmayup bir niçe ezmānī

15404 Velākin Ḳasṭalānī oldı tedrīs-i Mudurnı'da
Biraz eyyām anda oḳıdup aṣḥāb-ı ezhānı

15405 Müderris oldı Dimeṭoḳa'ya naḳl itdi tedrīsi
O yerde daḫi taʿlīm eylemişdi müsteʿiddānı

15406 Muḥammed Ḫān Ṣemān-ı Ṣaḥn'ı bünyād eylemişlerdi
Medārisden biri olmışdı aña luṭf-i sulṭānī

15407 Keşīrü'l-himme bir mifżāl idi tedrīsden aṣlā
Müfārıḳ olmayup eylerdi ʿilme şuġl her ānī

15408 Mübāhāt üzre daʿvā eylemişdi Ḫażret-i Fātiḥ
Sekiz Ṣaḥnı daḫi iḥsān ideydi bańa yeksānī

15409 Üçer nevbet iderdim her birinde başḳa tedrīsin
Be-her gün yirmi dört dersiñ olurdı bańa imkānı

15410 Bu daʿvā kendüyi āḫir ḳażāya uġradup tā kim
Edirne Bursa hem İstanbul'a bu ḥibr-i devrānı

15411 Üçer kerre ḳılup ḳāḍī-i bi'l-ḥaḳḳ ʿahd-i Fātiḥ'de
Virüp āḫirlerinde aña ḳāżī-ʿasker ʿunvānı

15412 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında o dem bir idi ḳażʿasker
Olup başlı başına revnaḳ-ı dīvān-ı ḫāḳānī

15413 Vezīr-i aʿẓamı Sulṭān Muḥammed Ḫān-ı merḥūmuñ
Muḥammed Beg idi yaʿnī o paşa-yı Ḳaramanī

15414 Cenāb-ı Ḳasṭalānī'den ziyāde ḫavf eylerdi
Cür'et ṣāḥibi olmaġla ol monlā-yı ḥaḳḳānī

15415 Ḫaḳīḳatde müdārāt itmegi bilmezdi bir ferde
Olup ḳavvāl bi'l-ḥaḳḳ farḳ iderdi ḥakk u buṭlānı

15416 Ḫaẕer itmezdi aṣlā levme-i lā'imden ol dānā
İderdi iẕn-i sulṭān ile te'dīb-i müşīrānī

15417 Anıñ tekdīr-i żımnīsi olup monlā-yı ẕī-şāna
Der-i devlet-medāra bildirüp iʿlām idüp anı

15418 Meʾāl-i ʿarżını taḥrīr ider ʿĀlī kitābında
Muḫāṭab eyleyüp Sulṭān Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şānı

15419 Ḫudāvendā seni teʾyīd ide Ḥaḳḳ taḫt-ı şāhīde
Esās-ı devletiñ ol çār erkānı vezīrānı

15420 Olup her birisi bir kūşede pāyende-i devlet
O çār erkān üzre oldı muḥkem üss-i bünyānı

Mażmūn-ı ʿArż-ı Ṣadr-ı ʿĀlī

[371a]

15421 O çār erkānıñ elbet iki ṭāḳı iḳtiżā eyler
Raṣānet üzre ola tā ki ḳāʾim devlet erkānı

15422 Anıñçün iki ḳāḍı-ʿaskeriñ naṣbı vücūb üzre
Gerekdir ḥāliyā bu devlet ü dīne nigeh-bānı

15423 Eger dīvān-ı ʿālīde iki olsaydı ḳāż-ʿasker
Biri Rūmili biri Anaṭolı olup ʿunvānı

15424 Suḥūlet iḳtiżā eylerdi itmām-ı mesāliḥde
Müzeyyen olur idi şehriyāriñ daḫi dīvānı

15425 Cenāb-ı Ḳasṭalānīʾniñ olup teşrīki müsteṣvab
Aña meyl eyledi derḥāl ḳalb-i pāk-i sulṭānī

15426 Yazar Ṭaşköpri-zāde naṣb-ı ṣadreyn itmege bāʿiṣ
Mücerred ṣadr-ı aʿẓam idi kim ʿarż eyledi anı

15427 Kemāl-i ḫavfdan nāşī taʿaddüd reʾyi anıñdır
Teʿāżud eyleye Anaṭolı ṣadrıyla aḫyānī

15428 Ḳılındı Ḳasṭalānī Rūmili ṣadrında istibḳā
Daḫi Ḥācı Ḥasan-zāde Anaṭolıʾya şāyānī

15429 O demde ḳāḍı-yı İstanbul olmışdı şefāʿatle
Sevişmezdi miyānda var idi bir reşk-i rüchānī

15430 Ḫaber-dār oldıġında Ḳasṭalānī emr-i teşrīke
Ṣadāretden o demde ʿazliniñ olmışdı cūyānı

15431 Ḥükūmet ḳābil-i şirket degildir diyü ʿunf itdi
Ḳabūl itmem didi terk eyledi bir defʿa dīvānı

15432 Ḫaber gönderdi düstūr-ı mükerrem nuṣḥ u pend itdi
Egerçi ḳalbini telyīne itdi ṣarf-ı imkānī

15433 Müfīd olmadı aṣlā ṣadr-ı aʿẓam kendi varmaġla
Murād itdi aña tefhīm ide tevḫīm-i pāyānı

15434 Eḥibbāsı varup nuṣḥ itmege monlā-yı mezbūra
Didiler ṣadr-ı ʿālī kendi geldikde vażīʿānī

15435 Seni elbette irżā eyler olmaz defʿine çāre
Emīn olma olur elbette encāmında ḫüsrānī

15436 Varup düstūr-ı ekrem Ḳasṭalānī'ye ziyāretle
Ne didiyse didi ırżā idüp ol ẕāt-ı ẕī-şānı

15437 Ḳabūl itdirdi ṣadr-ı Rūmili'yi nuṣḥ u pendiyle
Velākin Ḳasṭalānī'ye gelüp dimişdi ḫullānı

15438 Seniñ bu vażʿına Ḫācı Ḫasan-zāde gücenmekle
Yemīn itmiş ṭalāḳa hem daḫi taġlīẓ-i eymānī

15439 Vezīr-i aʿẓamıñ ḥaḳḳında ṣavb-ı pādişāhīde
Ne didiñse ġażabla ide iblāġ-ı müşīrānī

15440 Aradan çoḳ zamān geçmeksizin Sulṭān Muḥammed Ḫān
Bu dārü'l-mülk-i dünyādan idince ʿazm-i rıḍvānī

15441 Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān yümn ile olduḳda taḫt-ārā
Ṣadāretden serīʿān ʿazl idüp ol ḥibr-i devrānı

15442 Muʿayyen oldı yevmī Ḳasṭalānī'ye yüzer dirhem
Yerine oldı İbrāhīm Paşa naṣb-ı sulṭānī

15443 Ol İbrāhīm Paşa kim Ḫalīl Paşa'nıñ oġlıdır
Mürūr itmişdi bālāda anıñ icmāl-i ʿunvānı

Ḫātime ez-Menāḳıb-ı Mevlānā Ḳasṭalānī be-Rivāyet-i Vālid-i Ṭaşköpri-zāde

[371b]

15444 Yazar Ṭaşköpri-zāde istimāʿan baʿż-ı aḥvālin
Cenāb-ı vālidinden naḳl ile ol ḥibr-i devrānı

15445 Efāżıldan Muṣannifek cihāndan rıḥlet itdikde
Anı defn itmege ḥāżır olup ʿaṣrıñ ʿazīzānı

15446 O demde Ḳasṭalānī ḥākim-i Ḳosṭanṭıniyye'ydi
Ḥükūmet-gāhı yaʿnī ḫāne-i meskūn-ı vīrānı

15447 O mevżiʿdeydi kim ṣoñra yapıldı ʿarsa-gāhında
Mürūr-ı dehr ile nev cāmiʿ-i Sulṭān Selīm Ḫānī

15448 Definden ʿavdetinde Ḳasṭalānī'ye ṣadāḳatle
Maʿiyyet eylemişdi kendüye bir niçe cīrānı

15449 Birisi Maġnisa-oġlı birisi Ḳāḍı-zāde'ydi
Mevālīden olup her biriniñ var idi ʿunvānı

15450 Bu şeb ġam-ḫāneyi teşrīf idüp beytūtet eylersiz
Ziyāret idelim sizlerle yarın ḳabr-i ẕī-şānı

15451 İkisin daḫi daʿvet eyledikde Ḳasṭalānī'ye
Dimişdi Ḳāḍızāde ḫāneme varup şitābānī

15452 Yine ʿavd eylerim siz buyuruñ diyüp icāzetle
Ḳarīb olmaġla beyni fevri geldi oldı mihmānı

15453 Didi Ṭaşköpri-zāde vālidinden naḳl ile ol şeb
Olundı Ḳasṭalānī ḫānesinde ẕevḳ-i rūḥānī

15454 Hemān bir ḥoḳḳa-i maʿcūn iḥżār itdiler anda
Ḥaşīş ekliyle anı ittihām eylerdi yārānı

15455 Teyaḳḳun eyledim ġayri ki maʿcūna müdāvimdir
Çıḳardı vāfirin ekl eyledikde kendi vaḥdānī

15456 Rivāyet itdi Ḳāḍızāde bana daḫi virdikde
Dürūġı iḫtiyār itdim tedārük eyledim anı

15457 Anıñçün gitmiş idim ḫāneme tecdīd-i keyf itdim
Ġıdāmı anda ekl itdim didim bā-ʿöẕr-ḫᵛāḫānī

15458 Ṣataşdı Maġnisa-zāde faḳīre virdi cüzʾīce
Tenāvül eyledi maʿcūndan ol dem ẓarīfānī

15459 Aradan az zamān geçmişdi aldı Ḳasṭalānīʾyi
Tekeyyüf ḳaṣdına ekl itdigi maʿcūn-ı Yūnānī

15460 O rütbe açdı güller gibi ḫandān oldı bī-çāre
Şüküfte-ḫāṭır itdi anı çün murġ-ı ḫoş-elḥānī

15461 Cevāhir neşrine başladı meydān-ı maʿārifde
Gehī ḥikmetde geh heyʾetde ḳıldı ʿarż-ı ʿirfānī

15462 Muḥaṣṣal her fünūn-ı ʿilm ü efżāle mahāretle
Daḳāyıḳ serd idüp açdı niçe kenz-i firāvānı

15463 Fevāʾid istimāʿ itdim ki ol bezm-i dil-ārāda
Birine olmamışdı fiʾl-ömür mesmūʿ-ı āẕānī

15464 Riyāżiyyātdan ṣoñra biraz ʿilm-i şerāyiʿden
Yine tekrār itmişdi şurūʿ-ı baḥş-i itḳānī

15465 Daḫi basṭ eyledi ʿilm-i taṣavvufdan ḥaḳāyıḳdan
Tevārīḫ u siyerden daḫi naḳl itdi ġarībānı

[372a]

Ez-Menāḳıb-ı ʿAcībe-i Mevlānā Ḳasṭalānī

15466 Ḳaṣāʾidden luġazdan şiʿr u inşādan muʿammādan
Beyitler oḳıdı taḫyīr iderdi belki Ḥassānʾı

15467 O rütbe fażl u ʿirfānın tebaḥḥur üzre gördüm kim
Zamānıñ Seyyid ü Saʿdʾı disem olurdı şāyānī

15468 Dimişdi Ḳasṭalānī eyleyüp maʿcūnına īmā
Benimle ʿilmimiñ beyninde bu dārū-yı nādānī

15469 Eger ḥaylūlet itmiş olmasa keyfiyyet-i fażlım
İderdi belki kemmiyyetle sebḳat Saʿd u Cürcānʾı

15470 Berāy-ı tesliyet Ṭaşköpri-zāde Ḳasṭalānī'ye
Dimişlerdi bu maʿcūn ile böyle faż̈l u ʿirfānı

15471 Ya maʿcūn olmasa ʿöẕr-i ḳavī faż̈l u kemālātıñ
Olur mıydı lisān-ı ḳāl ile tavṣīfe imkānı

15472 Efāż̈ıldan ḥikāyet itdi Luṭfullāh-i Toḳatī
Şaḳāyıḳ'da şu vech üzre mufaṣṣal oldı ʿunvānı

15473 Vezīr-i aʿẓam olmışdı Ebu'l-Feṯḥ'e Sinān Paşa
Ṣadāretde daḫi terk itmedi taʿlīm-i ʿirfānı

15474 Dimişdi Monla Luṭfī ḥażret-i düstūr-ı vālā-cāh
Şeb-i taʿṭīl olduḳda gürūh-ı müsteʿiddānı

15475 Sarāy-ı āṣafīye daʿvet idüp cemʿ iderlerdi
Nefāyis eṭʿime iḫrāc idüp ber-vech-i mihmānī

15476 Żiyāfetle keremle her birin memnūn idüp evvel
Efāż̈ıl cemʿine baḫṣ itdirirdi niçe ezmānī

15477 Leyālīden yine bir şeb Cenāb-ı Ḳasṭalānī'yle
Ḫoca-zāde Ḫaṭīb-zāde bu üç niḫrīr-i devrānı

15478 Sarāya daʿvet itmişlerdi dir Luṭfī-yi Toḳatī
Benim de var idi hem-ṣoḥbetim meclisde sirrānī

15479 Efāż̈ıl birbiriyle ṣoḥbet-i ʿilmiyye eylerken
İderdik biz daḫi anda taḥaddüṯ ṣoḥbet-i cānī

15480 Ḫılāl-i ṣoḥbetimde dimiş idim ḫıll-i maʿhūde
Fülān demde bańa ʿārıż olup bir derd-i cismānī

15481 Kemāl-i ıżṭırābımdan o demde ḳan derlerdim
Olurdı ol çıḳan derden ḳamīṣim aḥmer-i ḳanī

15482 Refīḳım ḍıḥk idince ol kelām-ı ḫande-fermādan
Efāż̈ıl didi ańa bāʿiṯ-i ḍıḥk-i sefīhānī

15483 Nedir diyüp suʾāle her biri āġāz itdikde
Didi Luṭfī faḳīriñ şöyle şöyle derd-i pinhānı

15484 Beni iʿcāb itdi didiginde ben daḫi güldüm
Benim ḍıḥk itdigimden cümleye gelmekle ḫandānī

15485 Cenāb-ı Ḳasṭalānī gülmeyüp ḥużżār-ı meclisden
Su'āl itmişdi evvel ḫandeniñ vechin ʿacībānī

15486 Didi bu Luṭfi-i bīmārıñ īrād itdigi derde
Fülān ʿillet dinür kim İbn-i Sīnā ẕikr ider anı

[372b]

15487 Anı Ḳānūn-ı Ṭıbb'ıñ şol maḥallinde beyān itdi
Yazar bi'l-cümle esbāb u ʿalāmātıyla buḥrānī

15488 Ḫoca-zāde su'āl itmişdi Monlā Ḳasṭalānī'den
Bütün Ḳānūn'ı gördiñ mi be-vefḳ-ı ṭıbb-ı Yūnānī

15489 Cevābında didi Ḳānūn'ı görmişdim tamāmıyla
Şifā-yı İbn-i Sīnā'yı daḫi ber-vech-i itḳānī

15490 Bütün te'līf ü taṣnīfin tamāmıyla evā'ilde
Oḳıdım hem oḳutdum zümre-i erbāb-ı ʿirfānı

15491 Cenāb-ı Ḳasṭalānī ṣormış idi Muṣliḥuddīn'e
Şifā manẓūruñuz olmış mıdır ber-vech-i imʿānī

15492 Zi-evvel tā-be-āḫir oldı mı imrār-ı enẓārıñ
Tamāmıyla göreydiñ fehm iderdiñ ʿilm-i ebdānı

15493 Biri birinden istiḫbār idüp keyfiyyet-i ṭıbbı
Velākin Ḳasṭalānī'niñ olup her fende rücḥānı

15494 Yedi kerre Şifā'yı İbn-i Sīnā mesleki üzre
Tetebbuʿ eyledim didikde ber-vech-i ḥakīmānī

15495 Aña ḥużżār-ı meclis didiler el arḳası yerde
Taʿaccüb itdiler tafḍīl idüp ol ḥibr-i devrānı

15496 Fünūnuñ cümlesinde fā'iḳu'l-aḳrāndır dindi
Ḫoca-zāde aña dirdi faḳaṭ monlā-yı ẕī-şānī

15497 Şehādet üzre idi Ḳasṭalānī faẕlına dā'im
Dir idi az zamānda oldı taḥṣīl-i firāvānı

15498 Rücūʿ itmezdi lākin ez-ḳażā reʾy-i ḫaṭā itse
Yaḫūd sehvi ẓuhūr itse gehī bā-ḥükm-i insānī

15499 Ṣudūr itmişdi ḫattā meclis-i Maḥmūd Paşa'da
Vezīr-i aʿẓam iken bir emirde sehv ü nisyānı

15500 Dir idi Ḫˇāce-zāde ben daḫi anda idim ḫattā
Sözinden dönmedi beyyīn iken ol yerde buṭlānı

15501 Bu deñlü iʿtirāżı selb idüp ḳānūndan ḫāric
Mükābir oldı daʿvāsında menʿ itdikde burhānı

15502 O daḫi Ḫˇāce-zāde bunda ışrār eyledi dirmiş
Ḫaṭāya ḫaml idüp aḳvāl-i ḫaḳḳ-ı ehl-i iṭkānı

15503 Yazar Ṭaşköpri-zāde ḥilye-i zībā-yı monlāyı
Naḥīfü'l-cism ü zerdīn-rūy u ḫaṭ ḳaddi ṭūlānī

15504 Egerçi ezraḳu'l-ʿayn idi ammā baḫt-ı fīrūzı
Güzel gösterdi anı devlete bā-faẕl u ʿirfānı

15505 Sitanbul içre bir nev-cāmiʿ-i zībā binā itdi
Ḫudā iḥsān ide cennetde añа beyt-i rıḍvānı

15506 ʿAḳā'id Şerḥi'ne bir ḥāşiye taḥrīr itmişdir
Mevāḳıf üzre vardır niçe taʿlīḳāt-ı ẕī-şānı

15507 Daḫi işkāl-i sebʿa bir risāle yapdı kim görse
Kemāl-i diḳḳatin belki iderdi ġıbṭa Cürcānī

[373a]

15508 Eger tedrīsi kendin ez-ḳażā menʿ itmemiş olsa
Anıñ olmazdı teʾlīfātınıñ hīç ḥadd ü pāyānı

15509 Ṭoḳuz yüz birde ṣavb-ı aḳdese daʿvet olunmaġla
Hümā-yı rūḥı uçdı ʿazm idüp cevlān-ı rıḍvānī

15510 Civār-ı türbe-i Eyyūb-i Enṣārī'de vāḳiʿdir
Ḫudā ḳabr-i şerīfin eyleye pür-nūr-ı rūḥānī

Mevlānā Muḥyiddīn eş-Şehīr bi-Ḫaṭīb-zāde

15511 Efāżıldan birisi daḫi Muḥyiddīn Muḥammed'dir
Ḫatīb-zāde olup beyne'l-ehālī nām u ʿunvānı

15512 Anıñ Monlā-yı Tācüddīn idi vālidleri ismi
Murād Ḫān devletinde bulmış idi rifʿat-i şānı

15513 Ṣabāvetde cenāb-ı vālidinden perveriş buldı
Taʿallüm itdi andan ʿilm ü faż̧l u naḳd-i ʿirfānı

15514 Telemmüẕ eyledi ʿAllāme-i Ṭūsī Ḫıżır Beg'den
Sitanbul'da olup iḥde'ṣ-ṣemāne niçe ezmānī

15515 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında olan aṣḥāb-ı tedrīsiñ
Ḳamudan aḳdemidir aʿlemidir didiler anı

15516 Muḥammed Ḫān anı ʿazl eylemişdi sū'-i ḫulḳıyla
Yine ʿafvın recā itdikde anı Monla Gürānī

15517 Virildi buḳʿa-i dīrīnesi naḳd-i şefāʿatle
Olup ḳaṣd-ı mükāfātıyla üstād-ı ḫıdīvānī

15518 Ḫoca-zāde ile daʿvā-yı baḥṣe ṭālib olmaġla
Muḥammed Ḫān didi ey minber-i faż̧lıñ ḫoş-elḥānı

15519 Anıñla baḥṣ-i ʿilme iḳtidārıñ var mıdır āyā
Müberhendir anıñ her fende zīrā faż̧l u rücḥānı

15520 Ḫudāvendā saña üstād olmaḳ ḳuvveti besdir
Gelür elbette aña rütbemizden bīm u tersānī

15521 Bu ḳavlinden gelüp İbnü'l-Ḫaṭīb'iñ nefret-i şāhī
O sāʿat ḫˇācelikden olmış idi ʿazle şāyānī

15522 ʿAzilden ṣoñra baḥṣ itdirdi gerçi bezm-i şāhīde
Velākin olmadı daʿvāsınıñ ityān-ı burhānı

15523 Müderris olmış idi baʿż-ı eṭrāf-ı medārisde
Reh-i tedrīsde imrār idüp eyyām-ı devrānı

15524 Ḳaviyyu'l-ḳalb idi pür-gū idi ġāyet-i cürʾetden
Baḥişde eylemezdi kimseden ḫavf u hirāsānī

15525 ʿUlūm-ı ẓāhireydi ẓāhiren ser-māye-i fażlı
Ḥaḳāyıḳdan daḥi eylerdi daʿvā-yı fużūlānī

15526 Gehī daʿvā-yı maḫdūmiyyet eylerdi tefāḫürle
Begenmezdi ḥużūr-ı şehriyārīde vezīrānı

15527 Dem-i teslīmde hīç inḥinā itmezdi sulṭāna
Aña dirlerdi bilmez rū-be-rū ādāb-ı sulṭānī

[373b]

Aḫlaḳ-ı Ẕemīme-i Ḫaṭīb-zāde ve Evṣāf-ı Ẕemīme-i Ū

15528 Mecālisde meḥāfilde kibār-ı ehl-i efḍāle
Taṣaddurla iderdi ḫod-be-ḫod daʿvā-yı ʿunvānī

15529 Muḥaṣṣal sūʾ-i ḫulḳı kendüyi sevdirmedi ḫalḳa
Anıñçün iltifāt itmezdi sulṭān-ı cihān-bānī

15530 Severken biʾṭ-ṭabiʿ aṣḥāb-ı ʿirfānı Muḥammed Ḫān
Aña itmezdi sāʾirler gibi luṭf-ı fırāvānī

15531 Efāżıldan ḳatı çoḳ kimseyi tekdīr itmekle
Muʿādāt üzre idi aña ʿaṣrıñ ehl-i ʿirfānı

15532 Şaḳāyıḳ'da yazar Ṭaşköpri-zāde rütbe-i kibrin
Ḥikāyet eylemiş bir gün aña üstāẕ-ı ẕī-şānı

15533 Dimiş üstādı Mevlānā-yı Muḥyiddīn Fenārī kim
Ḳarındaşımla yaʿnī Şāh Efendi ile aḥyānī

15534 Ḫaṭīb-zāde Efendi dersine ḥāżır olup andan
Telemmüẕ eyler idik baʿż-ı teʾlīfāt-ı Cürcānʾı

15535 Teḳāʿüd iḫtiyār itmekle ṣavb-ı şehriyārīden
Aña yevmiyye yüz dirhem olup taʿyīn-i sulṭānī

15536 Cenāb-ı Bāyezīd'e ʿīd tebrīkin murād itdi
Bize emr eylemişdi idelim taḳbīl-i dāmānī

15537 O demde Efḍalüddīn-zāde müftī idi devletde
Anıñ da vardı ṭoḳsan dirheme taʿyīn-i şāyānı

15538 Ḫużūr-ı şehriyārīde mecālisde Ḫaṭīb-zāde
Taṣaddur eyler idi müftiye bā-kibr-i nefsānī

15539 Maʿiyyetle varıldıḳda sarāy-ı pādişāhīde
O dīvān-ḫāne kim mevḳıf idüp erbāb-ı dīvānı

15540 Ḫaṭīb-zāde'yle Müftī Efḍalüddīn-zāde vardıḳda
Cülūs itmişdi anda devletiñ ḫayl-i vezīrānı

15541 Görünce anları taʿẓīm ile hep ḳā'im olmışdı
Taḥiyyāt ile teşrīf eyledi müftī müşīrānı

15542 Ḫaṭīb-zāde dönüp didi bu teslīmiñ nedir aṣlı
Urup ẓahr-ı yediyle ṣadr-ı müftīye ġażūbānī

15543 Selām itmekle düstūrāne ʿırżın hetk idüp ilmiñ
Olar ḫādim olup sen anlarıñ maḫdūm-ı ẕī-şānı

15544 Şerāfet var iken ẕātıñda ḫuddāma selām virmek
Saña īrāṣ iderken mesned-i fetvāda noḳṣānı

15545 Bu ġavġā ile vardı taḫt-gāh-ı şehriyārīye
Verāsında iderdik biz daḥi ḥāle nigeh-bānī

15546 Serīrinden görünce yedi ḫaṭve itdi istiḳbāl
Elin gögsine ḳoydı itdi teslīm-i ḫıdīvānī

15547 Ne taḳbīl eyledi dāmān-ı dest-i pādişāhīyi
Ne resm-i inḥinā yāḫūd ne icrā de'b-i şāhānī

15548 Teṣāfüḥ eylediler şarṭ-ı mesnūn üzre meclisde
Mübārek ola ʿīdiñ pādişāhım didi sirrānī

15549 Bizi taʿrīf idüp vaṣf eylemişdi Bāyezīd Ḫān'a
Biz ādāb ile taḳbīl eyledikde dest-i ḫāḳānı

[374a]

Neṣāyiḥ-i Muḥyiddīn el-Fenārī

15550 Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān işti̇ġāl-i ʿilm ü ʿirfāna
Bizi ḥaṣṣ eyledi nuṣḥ itdi ol şāh-ı cihān-bānī

15551 Yine teslīm-i sāde ile sulṭāna vedāʿ itdi
Birāderle götürdük ḫāneye üstād-ı ẕī-şānı

15552 Dimişdik Ḫażret-i İbnü'l-Ḫaṭīb'e yaʿni üstāda
Gelürken yolda ey baḥr-i ʿulūm ey maʿrifet kānı

15553 Bugün ḳaṣd-ı ziyāret itdigiñ sulṭān-ı vālā-cāh
Degil mi ḥāliyā mesned-ṭırāz-ı taḫt-ı ʿOṯmānī

15554 Revā olmaz mı cüz'ī inḥinā itseñ selāmıñda
Sezā olmaz mı taḳbīle ya dest-i pāk-i sulṭānī

15555 Ḫuṣūṣā Bāyezīd Ḫān gibi bir sulṭān-ı ẕī-şān kim
Velāyetde diyānetde müsellem idi rücḥānı

15556 Degil mi yoḫsa ẓıllu'llāh-ı ʿālem vech-i arż üzre
Ḫuṣūṣā vālidi vaṣfında didi şāh-ı ʿAdnānī

15557 Olup "niʿme'l-emīr"[1] ʿunvānı ile ḳadri bālā-ter
Olunca Ḳalʿa-i Ḳosṭanṭıniyye fetḥe erzānī

15558 "Le-niʿme'l-ceyş"[2] ile memdūḥ-ı peyġamber iken rahṭı
Öpülmez mi o cemʿiñ faḫr ile eydī ya dāmānı

15559 Cemīʿan her varan aḳrān u emṯāliñ olan kümmel
Teşerrüf ḳaṣd idüp taḳbīl ider ḫāk-i der-i ḫānı

15560 Bu rütbe ḫāk-i pāy-ı devlete gevher niṯār itmek
Telāmīẓiñ degildir muḳteżā-yı ḥavza-i şānı

1 "İstanbul muhakkak feth olunacaktır. Onu fetheden kumandan **ne güzel kumandan** ve onu fetheden asker ne güzel askerdir." hadisinden nakıs iktibas. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 335; Buhārī, *et-Tārīhu'l-Kebīr*, I, 81.

2 "İstanbul muhakkak feth olunacaktır. Onu fetheden kumandan ne güzel kumandan ve onu fetheden asker **ne güzel askerdir**." hadisinden nakıs iktibas. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 335; Buhārī, *et-Tārīhu'l-Kebīr*, I, 81.

15561 Velākin ḥaḳḳınızda ḫayr-ı maḥża ḫˇāst-kār olmaḳ
Çün oldı Ravżatü'l-Aḫyār'da ser-saṭr-ı ʿirfānī

15562 Egerçi ṣūret-i taḳvādadır bu vaż'-ı istiḥbāb
Tekāpū itmege şāyāndır şāhān-ı ʿOṯmānī

15563 Görenler kibriyāya ḥaml iderler vaż'-ı mesnūnı
Selefde gerçi icrā eylemişdi Monla Gürānī

15564 Bu ʿaṣrıñ muḳtezāsı iḳtiṣād üzre yürünmekdir
Ne ifrāṭ-ı temelluḳ it ne kibr-i ḫod-fürūşānī

15565 Bu vaż'ıñ vāpesin itdi seni aḳrān u emṯāle
Degildir münceẕib ḥālā saña ḳalb-i ḫıdīvānī

15566 Olur mı saña hīç anlar gibi luṭf-ı cihān-dārī
Gelür mi nev-be-nev anlar ḳadar inʿām-ı şāhānī

15567 Tekellüfsiz taṣaddur eyleyüp ḫayl-i vezīrāna
İdersiz her birin techīl ile tekdīre şāyānī

15568 Ḫuṣūmet eylemez mi saña bezm-i şehriyārīde
Ḥaḳāretle selāma eylemezsin belki erzānī

15569 Ḫuṣūʿa nisbet eyler münḥa[n]ī görse sizi ʿālem
Ḫuṣūṣā iḫtiżāʿa ola istiḥḳāḳ-ı sulṭānī

15570 Niçe aḳṭāb u kümmel geldi ol merkezde şāh oldı
Ḥüsām-ı şerʿ ile feṯḥ eyledi aḳṭār-ı ekvānı

15571 Ẓalām-ı küfr ile dünyā ḳarañlıḳ idi ser-tā-ser
Şerīʿat nūrı ile ḳıldılar āfāḳı nūrānī

15572 Cevāhir-pāş olup gerçi Fenārī-zādeler ammā
Cenāb-ı Ḫˇāce'ye virmişdi ẓulmet kibr-i nefsānī

15573 Cevābında didi sizler uşaḳsız ʿaḳlıñız irmez
Yetişmez mi şeref tebrīk-i ʿīde bāb-ı sulṭānı

15574 Ḫaṭīb-zāde gibi niḫrīr-i ʿālem ide müstesʿid
Ḳudūmiyle n'ola faḫr eylese evlād-ı ʿOṯmānī

15575 Mücerred maḳdemimle münşeriḥdir ṣadr-ı iḳbāli
Umar mı hīç benden hetk-i ʿırż-ı faż̈l u ʿirfānī

[374b]

Menāḳıb-ı Ġarībe-i Mevlānā Ḫaṭīb-zāde

15576 Yine Ṭaşköpri-zāde naḳl ider İbn-i Fenārī'den
Şaḳāyıḳ'da yazılmışdır anıñ evṣāf u ʿunvānı

15577 Selāṭīn-i vezīrāna o gūne kibriyāsından
Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'a gelüp bir buġż-ı ḥaḳḳānī

15578 ʿAlā'eddīn ile İbnü'l-Ḫaṭīb'i cemʿ idüp baḥṣe
Ḥużūr-ı şehriyārīde olup bir baḥṣ-i ḫaṣmānī

15579 Efāżıldan daḫi bir niçesi iḥżār olunmışdı
Maḥall-i ġāmıż olmaġla olup ebḥāṣ-i ṭūlānī

15580 Ḫaṭīb-zāde kelāmı müntehī olmışdı şol ḥadde
Cenāb-ı Bāyezīd'iñ var idi ol baḥṣe itḳānı

15581 Ṣarāḥatle ʿAlā'eddīn anı ilzām itmişken
Efāżıl içre ẓāhir olmış iken cehl u buṭlānı

15582 Yine ışrār idüp semt-i ḫilāf-ı pādişāhīye
Kelām-ı bāṭılın iṣbāt içün ḳıldıḳda pūyānī

15583 Bu vech üzre ʿināddıñ cehliñe şāhid diyüp āḫir
Ḥużūr-i şehriyārīden o dem refʿ itdiler anı

15584 Mükedder oldıġın fehm eylemişdi Bāyezīd Ḫān'ıñ
Risāle yazdı gūyā ḥall ide işkāl-i sulṭānı

15585 Kelām-ı rü'yete dā'ir idi ol mebḥaṣ-i ġāmıż
İdüp daʿvā-yı bāṭıl üzre taḥḳīḳāt-ı burhānī

15586 Ṣınāyiʿden berāʿāt-ıʿibārāt eylemiş ibdāʿ
Yazup dībācesinde ism-i Sulṭān Bāyezīd Ḫān'ı

15587 Vezīr-i aʿẓam İbrāhīm Paşa ile göndermiş
Olunca ol risāle ʿarża-i bezm-i cihān-bānī

15588 Cevāʾizden bedel bu oldı güftār-ı ḫudāvendī
Muḳaddem cehliniñ taḳrīr ile olmışdı tibyānı

15589 Bu defʿa ġālibā taḥrīr ile iṯbāt içün yazmış
Kitābın başına çal diyü ṣādır oldı fermānı

15590 Bu günden ṣoñra tenbīh eyle kim çıḳsun diyārımdan
Efāżıl cemʿine zīrā virir bunda perīşānī

15591 Benim aġzımla söyle mülküme uġramasun ḳaṭʿā
Gerekmez devletimde öyle müfsid şaḫṣ-ı nefsānī

15592 Vezīr-i aʿẓama ḥayret gelüp mābeynde şaşdı
Ḫaṭīb-zāde cevāʾizle umar luṭf-ı ḫıdīvānī

15593 Şehinşāh-ı muʿaẓẓam ṭurmasun mülkimde nefy it dir
Ḫaṭīb-zāde ise tażyīḳ idüp düstūr-ı ẕī-şānı

15594 Niçün teʾḫīr olundı cāʾizem diyüp teḳāżāsı
Vezīr-i aʿẓama virmişdi ol ḥāletle ḥayrānī

15595 Müşīr-i aʿẓamıñ ihmāline ḥaml eyleyüp ġāfil
İṭāle itmede ol ṣadr-ı ẕī-şāna cehūlānī

15596 Anı derk eylemez kim yapdıġı teʾlīf-i zībāsı
Cenāb-ı Bāyezīdʾiñ olmadı manẓūr-ı ʿirfānı

[375a]

15597 Kemāl-i ḥayretinden on biñ aḳça kendi yanından
Firistāde ḳılup taṭyīb idüp ez-ṣavb-ı sulṭānī

15598 Cenāb-ı Bāyezīdʾiñ ṣurresi ẓannıyla şetm itdi
Vezīr-i ekreme ʿazv eyleyüp taḳlīl-i iḥsānı

15599 Cenāb-ı Bāyezīdʾiñ emrini ketm itdi bī-çāre
Münāsib görmedi kim öyle bir niḫrīr-i ẕī-şānı

15600 Efāżıl içre teşhīr ideler sürmekle devletden
Şemātet eyleye tebʿīd ile emṯāl u aḳrānı

15601 Vezīriñ ḥāline baḳ Monla'nıñ gör sū'-i tedbīrin
Vezīr-i aʿẓama taḥḳīr ile eylerdi bühtānı

15602 Muḥaṣṣal vaḥşet īrāṯ itdirüp ḫulḳ-ı Ḫaṭīb-zāde
Hebā oldı vezīriñ itdigi taʿmīr u iḥsānı

15603 Ḫaber gönderdi kim ḥacca ʿazīmet itmişim ḥālā
Benimçün eylesünler şimdi istīẕān-ı sulṭānī

15604 Edā-yı farż ile anda mücāvir ḳalayım bāri
Ḫarām olsun bana şimden geri bu mülk-i ʿOṯmānī

15605 Vezīr-i aʿẓamıñ ḫulḳ-ı cemīlin gör ki monlā'yı
Yine taʿmīr iderdi meclis-i şāhīde aḥyānī

15606 Ḫaṭīb-zāde iṭāle eylemekden olmadı ḫālī
Teneffür itdirince kendüden iḫvān u ḫullānı

15607 Fażīletde egerçi ġālib idi ḫayl-i aḳrāna
Tedāvül eylemekde niçe te'līfātı devrānī

15608 Velākin kibr-i nefsānīsi insā itdirüp fażlın
Bütün derd ü meşaḳḳatle güẕer ḳılmışdı ezmānı

Menḳabe-i Ġarībe-i Mevlānā İbnü'l-Ḫatīb

15609 Yine Ṭaşköpri-zāde naḳl ider monlā-yı mezbūrı
Anıñ rāvīsi daḫi ġālibā üstāẕ-ı ẕī-şānı

15610 Vezīr-i aʿẓam ile bu keş-ā-keşde iken nā-geh
Birine nāme yazmışdı Celāleddīn-i Devvānī

15611 Kenārında yazılmış idi ol mektūb-ı zībānıñ
Tefaḳḳud eyleyen aḫbāba teslīm-i firāvānī

15612 Ḫaṭīb-zāde'yle Ḫˇāce-zāde'ye ʿarż-ı selām itmiş
Ḫaṭīb-zāde'yi evvel yazmış idi baʿdehū anı

15613 O mektūbı alup göndermiş idi ṣadr-ı ʿālīye
Bu mektūba baḳup defʿ eylesün işkāl-i rücḥānı

15614 Faḳaṭ bu Rūm'da ẓan itmesün fażlım müreccaḥdır
Ḫoca-zāde'ye rüchānım bilür Īrān sükkānı

15615 Celāleddīn-i Devvānī gibi bir fāżıl-ı yektā
Muḳaddem yazdıġı olmaz mı fażl-ı müstemendānı

15616 Ḳırā'et eyledikde nāmeyi düstūr-ı vālā-cāh
Cevāba eyledi āġāze ol ṣadr-ı müşīrānī

[375b]

15617 Buyurmışdı Ḫaṭīb-zāde bu emre olmamış vāḳıf
Su'āli ġālibā devrī olup var ḫulf u buṭlānı

15618 Olur mı ẓikri taḳdīm eylemek hīç fażlı müstelzim
Temāşā itmemiş ʿömrinde hīç alay-ı sulṭānı

15619 Vücūd-ı şehriyārī iledir teşrīfi alayıñ
Teḳaddüm eylese mānīʿ midir ḫuddām-ı sulṭānī

15620 Teḳaddüm bi'ş-şeref vardır efāżıl ışṭılāḥında
Ḳarā'inle bulur taḳdīm ile imkān-ı rüchānı

15621 Velākin bunda īcāb eylemez taḳdīm-i ẓikrīden
Müreccaḥ olması efżāl ile ber-vech-i şāyānī

15622 Muḥaṣṣal ḫalḳı tebrīd eylemişdi sū'-i ḫulḳıyla
Ḳarīn-i ʿafv ola bā-luṭf-i Ḫaḳ āṣām u ʿiṣyānı

15623 İrince semʿine daʿvet ṭoḳuz yüz bir ḥudūdında
Fenādan ʿazm-i ʿuḳbā eyledi bā-emr-i Sübḥānī

15624 Ḫışāli şöyle ṭursun fi'l-ḥaḳīḳa fażl u ʿilmiyle
Zamānında tefevvuḳ eylemişdi baʿż-ı aḳrānı

15625 Niçe āṣār u taṣnīfātı dā'irdir eyādīde
Ḫavāşī yazdı Tecrīd üstine ber-şerḥ-i Cürcānī

15626 Daḫi Keşşāf Şerḥi üstine vardır ḥavāşīsi
Teḥāküm eyleyüp ḥall eylemiş iʿcāz-ı Ḳur'ān'ı

15627 Viḳāye Şerḥi'ne yazdı ḥavāşī emr-i şāhīyle
Velākin olmadı itmāmına tevfīḳ-i Rabbānī

15628 Niçe aḳvā mevāniʿ ʿavḳ idüp ol ẕāt-ı mifżāli
Ṣarāḥatle kināyetle mürūr itmişdi tibyānı

15629 Mevāniʿden biri var idi bir maḫdūm-ı dānāsı
Maʿārifde feżā'ilde ḳatı az idi aḳrānı

15630 Feżā'ilde cenāb-ı vālide tercīḥ iderlerdi
Ebā Eyyūb'e olmışdı müderris niçe ezmānī

15631 İżāʿat itmemişdi naḳd-i ʿömrin kār-ı ehvāya
Velākin kendüyi ḳatl eylemişdi baʿż-ı ġılmānı

15632 Anıñ derd-i firāḳ u ḥasreti āḫir ḥulūl itdi
Anıñçün irmedi taṣnīfe ġayri dest-i ʿirfānı

15633 Niçe eyyāmdan ṣoñra yine şuġl itdi taḥrīre
Ḥavāşīsi bulup Keşşāf üzre ḥüsn-i pāyānı

15634 Daḫi var idi Şerḥ-i Muḫtaṣar üzre ḥavāşīsi
İdüp ʿallāme-i Cürcān ile ebḥāṣ-ı ḥaḳḳānī

15635 Kelām u rü'yete dā'ir olan te'līf-i zībā kim
Mürūr itmişdi ẕikri ānifen ber-vech-i ḫaṣmānī

15636 Mevāḳıf Şerḥi'niñ evvellerini taḫṣiye itdi
Bilinmişdi o te'līfinde anıñ fażl u itḳānı

15637 Cihād u ġazve dā'ir bir risāle daḫi yazmışdır
Ḫudā her biriniñ ecr-i cezīlin vire rıḍvānī

15638 Hemīşe ḳabrini ravż-ı cinān-āsā idüp enver
Enīs-i hem-demi olsun behiştiñ ḥūr u ġılmānı

[376a]

Mevlānā ʿAlā'eddīn ʿAlī el-ʿArabī

15639 Efāżıldan birisi daḫi oldı ʿahd-i Fātiḥ'de
ʿAlā'eddīn ʿAlī kim buldı Aʿrāb ile ʿunvānı

15640 Nevāḥī-yi Ḫaleb'den neş'et itdi fi'l-aṣıl ammā
Diyār-ı Rūm'da taḥṣīl idüp ādāb u ʿirfānı

15641 ʿUlūm-ı ẓāhirīde Monla Gürānī'dir üstādı
Ṭarīḳ-i Ḫalvetī'den buldı ṣoñra ẕevḳ-i rūḥānī

15642 ʿAlā'eddīn idi ismi icāzet aldıġı şeyḫiñ
Yanında var idi şeyḫiñ ḳatı bī-ḥad mürīdānı

15643 Yazar Ṭaşköpri-zāde intisābın şeyḫ-i mezbūra
Ne vech üzre taḳarrub eyleyüp nefy itdiler anı

15644 Gürūh-ı Ḫalvetī'den Şeyḫ Alā'eddīn kim nā-gāh
Varup bir gün ziyāret itmege ol ḥibr-i devrānı

15645 Ḳapusın daḳḳ idüp monlā-yı mezbūrı çıḳardıḳda
Cenāb-ı Şeyḫ'i aldı içeri ber-resm-i mihmānī

15646 Götürdi anı beytü'l-ʿilmine iṭʿām idüp şeyḫi
Taṣavvuf ṣoḥbetiyle itdiler bir ẕevḳ-i rūḥānī

15647 O rütbe münceẕib olmışdı monlā şeyḫ-i āgāha
Ṭarīḳat ṣoḥbetiniñ olmış idi ʿilme rücḥānı

15648 Cenāb-ı şeyḫden tekmīl idüp ʿilm-i ilāhīyi
İcāzet virdi irşāda cenāb-ı şeyḫ-i Rabbānī

15649 ʿAzīze ʿālemiñ ḥüsn-i teveccüh itdigin gördi
Muḥammed Ḫān'a geldi salṭanatla bīm u tersānī

15650 ʿAzīzi cümle ṣūfīsiyle Maġnisa'ya nefy itdi
Cenāb-ı şeyḫi ġamz itdikde bed-ḫˇāhān-ı ḫullānı

15651 Cenāb-ı Ḥācı Bayram-ı Velī'ye daḫi olmışdı
Bu güne iftirāsı ḥāsidīniñ ġamz u bühtānı

15652 ʿAzīzi ġayretin çekmekle mevlānā-yı mezbūruñ
O demde zümre-i ḥussāda tevbīḫ-i ġayūrānī

15653 Hevā-dār olmasın şeyḫe meger kim iḳtiżā itmiş
Anıñ da nefyine ışdār olundı emr-i sulṭānī

15654 O daḫi Maġnisa'ya nefy olundı şeyḫi işrinde
Cenāb-ı Muṣṭafā Ḫān idi anda mīr-i mīrānī

15655 Varınca belde-i mezbūreye dost-doġrı ol ḫāna
Nüzūl itdi görüşdi añlanınca ḳadr-i ʿirfānı

15656 Şefāʿat itdiginde vālidi Sulṭān Muḥammed'den
Ḳarīn-i ʿafv-ı sulṭānī olup her neyse ʿiṣyānı

15657 Virildi Maġnisa'da añа bir nev medrese ammā
Anıñ da ceẕbesi oldı ʿazīzi gibi rūḥānī

15658 Egerçi ḫażret-i şehzāde küllī iltifāt itdi
Ayırmazdı yanından dā'imā ol ẕāt-ı ẕī-şānı

15659 İderdi ẓāhiren ol buḳʿada tedrīs ṭullāba
Ṭarīḳat ṣoḥbetin eylerdi erbābıyla sirrānī

Menāḳıb-ı Monlā-yı Mezbūr

15660 Yazar Ṭaşköpri-zāde Ḫażret-i Monlā ʿAlā'eddīn
Egerçi olmış idi ẓāhiren tilmīẕ-i Gürānī

15661 ʿUlūm-ı bāṭınīde ḳadri ber-ter oldı üstāẕa
Şaḳāyıḳ'da mufaṣṣaldır anıñ evṣāf u ʿunvānı

15662 Cenāb-ı Monla Gürānī müderrisdi Burusa'da
Virilmişdi añа dārü'l-ḥadīṣ-i Yıldırım Ḫānī

15663 Dimişdi añа bir gün ḫażret-i üstāẕı mevlānā
Saña naḳl eylesem diñler misiñ ḳavlim ḫulūṣānī

15664 Benim ʿindimde ḳadr ü menziliñ şol rütbedir ḥālā
Mübārek Şāh ile Seyyid ki ol Monlā-yı Cürcānī

15665 Ne resme birbiriyle iktisāb-ı faẓl u ʿirfāna
Ḫulūṣun bi'llaha itmişler ise rabṭ-ı ḫullānī

[376b]

15666 Ne güne ʿaḳd-i bāzār-ı maḥabbet eylemişlerse
Übüvvetle nübüvvetle olup te'sīs-i bünyānı

15667 Cenāb-ı Seyyid'iñ naḳl eyledi ḳuṭb ile aḥvālin
Mübārek Şāh ile ṣoñra olan baḥṣ-i firāvānı

15668 Meṭāliʿ Şerḥi'ni on altı kerre Ḥażret-i Seyyid
Efāżıldan telemmüẕ eyleyüp ber-vech-i itḳānī

15669 Muṣannifden daḫi ol nüsḫayı görmek murād itdi
Cenāb-ı Ḳuṭb-ı Şīrāzī idi teʾlīf iden anı

15670 O sevdā ile vardıḳda Herāt'a Ḳuṭb-ı Şīrāz'a
Ziyāret itdi ol ʿallāmeyi ol ḳuṭb-ı devrānı

15671 Cenāb-ı şāriḥe ʿarż eyledi aʿlā-yı maḳṣūdın
Recā-mend oldıġında dersini ol ḥibr-i Cürcānī

15672 O demde yüz yigirmi yaşına girmişdi Şīrāzī
Aña sinn-i heremle gelmiş idi żaʿf-ı ebdānī

15673 Mübārek ḳaşları aṣlında daḫi gür imiş ancaḳ
İnüp ifrāṭ-ı sinni ile setr itmekle çeşmānı

15674 Eliyle ḥācibeynin ḳaldırup ʿaynānı üstinden
Cenāb-ı Seyyid'e diḳḳatle ḳıldıḳda nigeh-bānī

15675 Ṭarāvetle görünce Seyyid'i sinn-i şebābında
Didi oġlım şerīfim sen misin niḥrīr-i Cürcānī

15676 İşitdim nūr-ı dīdem farṭ-ı istiʿdād-ı fıṭrīñi
Sedād-ı ṭabʿıñı naḳl itdi şehriñ müsteʿiddānı

15677 Reşād-ı ẕihn-i veḳḳādıñ demidir ḥāliyā bu dem
Bańa tedrīsden hengām-ı pīrī virdi keslānī

15678 Benim şeyḫūḫetim żaʿfım demidir ḳudretim yoḳdur
Murādıñsa eger benden işitmek şerḥ-i ẕī-şānı

15679 Varup Mıṣr'a Mübārek Şāh'dan anda telemmüẕ it
Oḳı andan Meṭāliʿ Şerḥi'ni ber-vech-i imʿānī

15680 N'aṣıl gördiyse benden okıdır senden dirīġ itmez
Benim ol muʿtaḳımdır her ʿilimde yoḳdur aḳrānı

15681 Benim ḥucrumda buldı terbiyet tekmīl-i ʿilm itdi
Mışır'da yoḳdur andan ġayri tedrīs ide ḥaḳḳānī

15682 Aña nāme yazup ḳıldı sipāriş emr-i tedrīsi
O yerden Mışr'a dek Seyyid idüp ʿazm-i şitābānī

15683 Vuṣūl itdikde Mışr'a şāriḥiñ virdikde mektūbın
Mübārek Şāh öpüp ber-ser ḳılup çün emr-i sulṭānī

15684 Ḳırā'et eyledikde nāmeyi taʿẓīm idüp ammā
Didi yoḳ müstaḳil tedrīse saña vaḳtiñ imkānı

15685 Kibārından bu şehriñ baʿż-ı mīrānıñ meḫādīmi
Meṭāliʿ Şerḥi'niñ tedrīsine ḳılmışdı cūyānī

15686 Şu eşnāda bidāyet itmek üzre reʾy olunmışdır
O günde sen daḫi gel istimāʿ eyle ṭufeylānı

15687 Bir iki şarṭımız vardır ki ol şarṭa mürāʿāt it
Seniñçün anda yoḳdur iʿtirāża vech-i imkānī

[377a]

Muḳāvele-i Mübārek Şāh Maʿa Seyyid Cürcānī

15688 Gelürseñ derse terkībe ḳarışmazsun ḳırāʾetle
Sükūt üzre ṭurursun eylemezsin ders-gūyānī

15689 Ne şarṭ itdiyse Mevlānā Mübārek Şāh rām oldı
Mücerred istimāʿa ḳāniʿ olmışdı ḫamūşānī

15690 Bu minvāl üzre āmed-şod idüp tedrīs-i monlāya
Taḥammül eyledi her ne didi üsṭāẕ-ı ẕī-şānı

15691 Mübārek Şāh anı tecribe ḳaṣdıyla eyitmişdi
Murādı imtiḥān idi cenāb-ı ḥibr-i Cürcān'ı

15692 Cenāb-ı ḫˇāceniñ var idi beyti ittiṣālinde
Niçe ḥücrātı cāmiʿ medrese kim anda sükkānı

15693 Mübārek Şāh'dan dāʾim telemmüẕ eylemişlerdi
Derūn-ı buḳʿaya var idi uġrın bāb-ı pinhānı

15694 Bu idi ʿādet-i dīrīnesi üstād-ı ẕī-şānıñ
Be-her şeb ḫānesinden buḳʿaya varırdı sirrānī

15695 Tefaḥḥuṣ üzre ṭullāb-ı kirāmı seyr iderlerdi
Kimi derse baḳar kimi uyur kimisi yaḳżānī

15696 Kimisi vaḳtini tażyīʿ ider kimisi dersiyle
İderdi rūz u şeb taḥṣīl ile imrār-ı aḥyānī

15697 Leyālīden yine bir leyle-i ẓulmāda çıḳmışdı
Mübārek Şāh ṣaḥn-ı buḳʿaya teftīşe sükkānı

15698 Ṭavāf üzre iken ḥücrātı irdi gūşınā nā-geh
Derūn-ı ḥücreden ḳavl-i şerīf-i ḫibr-i Cürcānī

15699 Taḳarrub eyleyüp bir revzeninden Seyyid'i gördi
O dem derse baḳup taṣvīr iderdi baḥṣ-i ʿirfānı

15700 Dir idi ḫod-be-ḫod şāriḥ şu vech üzre bitürmişdi
Velākin böyle taḥḳīḳ itdi dir üstāẕ-ı ẕī-şānī

15701 Faḳīriñ budur istiḫrācı diyüp kendi kendiyle
Baḥiṣ itmekde işkāl itmede ber-resm-i itḳānī

15702 Bu keyfiyyetle gördükde Şerīf'i çün Mübārek Şāh
Taʿaccüb eyleyüp gelmişdi añа şevḳ-i raḳṣānī

15703 Yazar Ṭaşköpri-zāde raḳṣını farṭ-ı sürūrından
Ṣabāḥ olduḳda derse geldiginde müsteʿiddānı

15704 Cenāb-ı Seyyid'i itdi muḫāṭab dersden evvel
Didi ey Seyyid-i Cürcān ey ser-ḫayl-i aḳrānī

15705 İẕin virdim sañа şimden geri her derse ḥāżır ol
Ḳırā'et eyle söyle her ne işlerseñ kemā-kānī

15706 Ne varsa iʿtirāżıñ ʿarż-ı işkāl eyle dersiñde
Gerek icmāl ü tafṣīli gerekse menʿ-i burhānī

15707 Bu günden ṣoñra her īrād-ı işkāliñ müveccehdir
Sezādır şānıña ʿAllāme-i Cürcān ʿunvānı

15708 O meclisde Cenāb-ı Seyyid'e ḫayır-duʿā itdi
Ḥavāşī ketbine emr eyledi üstād-ı ẕī-şānı

15709 İẕin virüp o dem cümle içinde ḫibr-i Cürcān'a
Dinildi ġayri Seyyid ḥaḳḳına ʿallāme-i şānī

[377b]

15710 Meṭāliʿ Şerḥi'ne tesvīd itmişdi ḥavāşīsin
Telāmīẕ üzre takdīm eyledi ol ḫibr-i devrānı

15711 ʿAlā'eddīn'e taḳrīr eylemişdi bu rivāyātı
Mübārek Şāh aġzıyla Cenāb-ı Monla Gürānī

15712 Mübārek Şāh'a Seyyid niçe oldıysa gözüm nūrı
Benim de seyyidim sensin diyüp virmişdi ʿunvānı

15713 Mübārek Şāh anıñla iftiḫār eylerse ʿaṣrında
ʿAlā'eddīn ile faḫr eylemişdi niçe ezmānī

15714 Ḫıżır Beg ḫıdmetiyle ṣoñralarda oldı müstesʿid
Teraḳḳī bulmış idi rütbe-i efḍāl u ʿirfānı

15715 İʿāde ḫıdmetiyle Edrine Dārü'l-Ḥadīṯ'inde
Niçe müddet idüp te'līf ile imrār-ı aḥyānī

15716 Ḥavāşī yazmış idi ol ʿaṣırda Şerḥ-i Miftāḥ'a
Burusa'da virildi buḳʿa-i Sulṭān Murād Ḫānī

15717 ʿAzīziyle muḳaddem Maġnisa'ya nefy olunmışdı
Mürūr itmişdi bālāda anıñ icmāl-i tibyānı

Menāḳıb-ı Monlā ʿAlā'eddīn ve Mükāşefāt-ı Ū

15718 İderdi Maġnisa'da ẓāhiren tedrīs-i ṭullāba
Velākin ṣoḥbet-i ʿilm-i ḥaḳāyıḳ ẕevḳ-i vicdānī

15719 Anı menʿ eylemişdi ʿilm-i ẓāhirden meẓāhirden
Tecelliyyāta düşdi baʿd-ez-īn efkār-ı eẕhānı

15720 Elin çekmişdi ġayri ṣoḥbet-i ʿörfiyyeden ol dem
Cibāl ü deşt ü ṣaḥrāda iderler idi pūyānī

15721 Ẓuhūr eylerdi gāhī ḫāriḳu'l-ʿāde niçe ḥālet
Aña ʿuzletle gelmişdi niçe eẕvāḳ-ı rūḥānī

15722 Çıḳardı Boztaġ'ıñ yaylaḳına hengām-ı germāda
Gezerdi serserī kūh u tilāli mest ü ḥayrānī

15723 Egerçi iḫtiyār-ı ʿuzlet itmişdi beyābānda
Ziyāret eyler idi gāh u bī-geh anı yārānı

15724 İmāmān-ı ḳurādan birisi ḳaṣd-ı ziyāretle
Meger varmışdı bir gün görmege ol ḥibr-i ẕī-şānı

15725 Cülūs itdikde yanında imāma rū-be-rū dimiş
Necāset būyı senden ẓāhir oldı var gider anı

15726 Ḫacālet geldiginde derd-mende bu kelāmından
Tefaḳḳud eyleyüp pīş u pesin ber-ḥasbe'l-imkānī

15727 Necāsetden eṣer bulmadı eṣvābında cisminde
O yüzden gelmiş idi derd-mende gerçi şādānī

15728 Ayaġa ḳalḳdıġında bir risāle düşdi ḳoynından
Simavne-oġlı Bedreddīn idi te'līf iden anı

15729 Naẓar itdikde ol mecmūʿa-i ilḥād-meşḥūna
Yazılmış idi anda vāridāt-ı zeyġ u buṭlānī

15730 Görünce ẓāhir-i şerʿa muḫālif lafẓ-ı murdārın
Necāset būyı bundandır diyüp redd itdi ol ānī

[378a]

15731 İmāma emr idüp ol nüsḫa-i murdārı iḥrāḳa
Olur zīrā saña encāmda īrāṣ-ı ḫızlānī

15732 Eger iḥrāḳ bi'n-nār eylemezseñ ḫānumānıñda
Bulursuñ ʿāḳıbet ihmāl ile ḫüsrān-ı nīrānī

15733 Bunı iḥrāḳ bi'n-nār eylemek şerʿi ṣıyānetdir
Muḫālif olma şerʿa sūd virmez ṣoñ peşīmānī

15734 İmāma ol ḳadar ibrām-ı tām itdi ʿAlāʾeddīn
Ḍalālet kendüye kār eylemiş bā-mekr-i şeyṭānī

15735 Müfīd olmadı mevlānā-yı mezbūruñ bu tenbīhi
Nümāyān oldı ol eṣnāda bir āteş şitābānī

15736 İmām bī-çāre gördükde bu āteş ḳaryesindendir
Tefaḥḥuṣ eyledikde menzilinde gördi nīrānı

15737 Teʾevvüh iderek nāle-künān ʿazm itdi kūyına
Varınca ḳaryesine kül olup emvāl u sāmānı

15738 İmām bī-çāre yanup yaḳılup ilḥād-ı nārından
Vefāt idince naḳl eylerdi bu ḥālātı sūzānī

15739 Ulular sözini ṭutmak gerekdir dirdi bī-çāre
Ziyānı der-ḳafādır olur elbet sūʾ-i pāyānı

15740 Bunuñ gibi niçe ḥālāt ṣādır oldı kendinden
Yazılsa her biri imlāl ider iḫvān u yārānı

15741 Kerāmāt-ı bülendinden biri monlā-yı ẕī-şānıñ
Bu olmışdı kʾanıñ var idi ebnā-yı firāvānı

15742 Anıñ ṭoḳsan ṭoḳuz aʿdād idi evlād-ı ṣulbīsi
Faḳaṭ on beş ḳadar evlādı buldı ʿömr-i sāmānı

15743 Biriniñ var idi bir ḫasta oġlı der-firāş olmış
İfāḳat bulmaġa yoġ idi aṣlā vech-i imkānı

15744 Ramaḳ ḳalmışdı cānı çıḳmaġa ol ḫasta maʿṣūmuñ
Segirdüp vālidi babasına ḥayrān u giryānī

15745 ʿAlāʾeddīn ol eṣnāda ḫalvetde bulunmaġla
Tażarruʿ itdi kim bir kerre gör maʿṣūm-ı bī-cānı

15746 Ḫurūc itmek olur mı erbaʿīnden diyü defʿ itdi
Yine ibrām-ı tām itdikde āḫir şeyḫ-i Rabbānī

15747 Yüzi ṭayanmayup ol dem teraḥḥumla ḫurūc itdi
Varup gördükde ol maʿṣūm-ı pāki murġ-ı rıḍvānı

15748 Ḥayātından ramaḳ ḳalmışdı mehd-i iḫtiżār üzre
Murāḳıb oldı bir sāʿat ḳadar anda ḫamūşānī

15749 Şifāsıyla duʿā itdikde ol maʿṣūm-ı bīmāra
Ḳabūl idüp duʿāsın Ḥaḳ Teʿālā virdi dermānı

15750 O sāʿat sālimen ḳalḳup firāş-ı irtiḥālinden
Eline yapışup ceddi çıḳardı ṭaşra raḳṣānī

15751 Anı incitmemiş aṣlā maraż dirdi gören ādem
Muʿammer oldı ol maḫdūm-ı ekrem ṭūl-i ezmānī

15752 Şemān-ı ṣaḫndan biri virildi ʿahd-i Fātiḥ'de
Yine tedrīs ile neşr eyler idi nūr-ı ʿirfānı

15753 Velākin cumʿalarda Cāmiʿ-i Sulṭān Muḥammed'de
Ḳuʿūden ẕikr iderdi eyleyüp taḫlīḳ-ı iḫvānī

15754 Niçe ẕākirleri ṣūfīleri var idi meclisde
Riyā vü sümʿadan ʿārī idüp tevḥīd-i Sübḥānī

[378b]

15755 Gelürdi meclis-i ẕikrinde añа ḥāl-i istiġrāḳ
Sebit güni anıñçün olmayup tedrīse imkānı

15756 O yevmiñ dersini işneyne istibdāl eylerdi
Bu üslūba güẕār itmişdi anıñ vaḳt-i devrānı

15757 Dem-i āḫirlerinde Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān
Añа yevmiyye taʿyīn itdi seksen naḳd-i ʿOṯmānī

15758 Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān yerine iclās olunduḳda
İdüp tenḳīṣ ile taġyīr-i taʿyīn-i ḫıdīvānī

15759 Vezīrāndan birisi ġālibā raġm eyledi dirler
Anıñçün elliye tenzīl olundı müzd-i sulṭānī

15760 Ḳabūlinde tereddüd idicek Monlā ʿAlāʾeddīn
Naṣīḥat itdiler ḫüsn-i ḳabūle baʿż-ı iḫvānı

15761 Yine seksene tekmīl itdiler taʿyīn-i yevmīsin
Velākin gelmedi bir aḳça deñlü añа şādānī

15762 Olup ṣadr-ı meşīḫat ile ṣoñra ḳadri bālā-ter
Niçe eyyām oldı devletiñ müftī-yi ẕī-şānı

15763 Yüz aḳça oldı gerçi ḥālet-i fetvāda taʿyīni
Ṭoḳuz yüz birde oldı ʿāzim-i dergāh-ı rıḍvānī

15764 Olup ʿaḳliyye vü naḳliyyede ʿallāme-i ʿaṣrı
Tefāsīr u eḥādīṣe ḳılup saʿy-i belīġānī

15765 Uṣūl-i fıḳha ṣarf-ı ẕihn idüp Telvīḥ'i ḥıfẓ itdi
Be-her gün iki kāġıẕ oḳıdırdı müsteʿiddānı

15766 Didi Ṭaşköpri-zāde ḥażret-i monlā-yı ẕī-şāna
İki yıl ḫıdmet itdim eyledim bābında pūyānī

15767 Oḳuyup rükn-i evvelden tamām olunca Telvīḥ'i
Cemīʿ-i fende yoḳdur dir imiş monlānıñ aḳrānı

15768 Bu imiş ʿādet-i dīrīnesi üstāẕ-ı ẕī-şānıñ
İdermiş imtiḥān ġāmıż ise ṭullābın aḥyānī

15769 Cevābında işābet ideni eylerdi istiḥsān
Añа ḫayr-ı duʿā idüp olurdı menḳabet-ḫᵛānı

15770 Cevāba ḳudreti olmayana saʿy eyle dirlerdi
Anı kesb-i kemāle ḳındırırdı ḥasbe'l-imkānī

15771 Ḳaviyyü'ṭ-ṭabʿ idi hem liḥyesi ġāyet ʿaẓīm idi
Tenū-mend idi daḫi cüṣṣesi hem ḳaddi ṭūlānī

15772 Şitāda daḫi mekşūfu'r-re's tedrīs eylerdi
İşidirmiş yanında ẕikr-i ḳalbīsin mürīdānı

15773 Telāmīẕi uzaḳdan işidüp eẕkār-ı ḳalbīsin
Lisānen ẕikrine ġālib diyüp olurdı ḫayrānı

15774 O ḥālet gāhi bir sāʿat sürüp tevḳīf iderlerdi
Olunca mündefiʿ taḳrīr iderlerdi kemā-kānī

15775 Cevārīsiyle her şeb cemʿ olup beytinde ol sāʿat
Yine ġusl eyleyüp ṣayf u şitā olmışdı yeksānī

[379a]

15776 Ḳılardı nāfile yüz rekʿati her şeb birer sāʿat
Uyuyup ṣoñra ḳalḳardı bu idi ʿādet ü şānı

15777 Teheccüd ḳılmaġa ābdest alup baʿde'l-edā her şeb
Ṣalāt-ı ṣubḥa dek derse baḳup oḳurdı Ḳur'ān'ı

15778 Cimāʿı keṣret üzreydi velī gitmezdi ḥammāma
Ḥayā eylerdi kim taʿyīb ide gördükde yārānı

15779 Keẕālik ʿillet-i fevtinde vaḳt-i iştidādında
ʿİyāde üzre vardıḳda añа ʿaṣrıñ vezīrānı

15780 Yanınca niçe ḥuẕẕāḳ-ı eṭıbbā rü'yete vardı
Müdāvāt itmege tedbīre ol niḥrīr-i devrānı

15781 Görünce ʿilletin evlā görüldi añа istiḥmām
Yine ol ḥāl ile redd eyleyüp re'y-i ṭabībānı

15782 ʿAlā'eddīn'i cebren vażʿ idüp taḫt-ı revān içre
Götürdiler anı ḥammāma etbāʿ-ı müşīrānı

15783 ʿAlā ḳavlin anı vażʿ itdiler bir nev serīr üzre
Götürdi her ṭarafdan yapışup yārān u ḫullānı

15784 Feżā'ilde naẓīri yoġ idi hengām-ı Fātiḥ'de
Niçe te'līf u taṣnīfātı devr itmişdi büldānı

15785 Yazar Ṭaşköpri-zāde vālidi üstādı olmaġla
Muḥammed Ḫān ʿaṣrında anı mānend-i Gürānī

15786 Ḫudā rūḥ u revānın şād ide gülzār-ı cennetde
Enīs-i merḳadi olsun Ḫudāyā nūr-ı ʿirfānı

Mevlānā ʿAbdülkerīm

15787 Efāżıldan biri ʿAbdülkerīm monlā-yı dānādır
Muḥammed Ḫān ʿaṣrında refīʿ olmışdı ʿunvānı

15788 Ḳapu yoldaş idi Maḥmūd Paşa'ya evā'ilde
Daḫi Monlā Ayas olmışdı bir dergāh-ı derbānı

15789 Emīrān-ı Murād Ḫān'dan Muḥammed nāmına bir beg
Temellük eylemişdi def'aten bu üç ʿazīzānı

15790 Ṣıġār olmaġla bir maḥfeye ḳonmaġla ṣıġarlardı
Bülūġa irmemişdi hīç biriniñ sinn-i devrānı

15791 Ayas ʿAbdülkerīm'i maḥfeniñ bir yanına ḳoydı
Olup Maḥmūd Paşa ile teng-ā-teng öbür yanı

15792 Şaḳāyıḳ'da yazar Monlā Ayas'ı cümleden ekber
Ḳılup Maḥmūd ile ʿAbdülkerīm'i anıñ evzānı

15793 Edirne dār-ı mülkinde ḫoca taʿyīn itmekle
Oḳıdup yazdırup her biri taḥṣīl itdi ʿirfānı

15794 Ḳamunuñ erşedi Maḥmūd idi ṣūretle sīretle
Çerāġ itdi sarāya ol zamān Maḥmūd-ı ẕī-şānı

15795 Görünce rüşd ü istiʿdādını ẕātında Maḥmūd'uñ
Murād Ḫān daḫi iḥsān eyledi maḫdūmına anı

[379b]

Laṭīfe-i Maḥmūd Paşa be-Cenāb-ı Mevlānā Ayas ve Mevlānā ʿAbdülkerīm

15796 Muḥammed Ḫān ile şirket idüp kesb-i feżā'ilde
Maʿiyyet üzre taḥṣīl itdiler efżāl u ʿirfānı

15797 Biri Maḥmūd idi gūyā birisi Ḫāṣ Ayas oldı
Mürūr itmişdi bālāda anıñ tafṣīl-i ʿunvānı

15798 Vezīr-i aʿẓam olduḳda gehī Maḥmūd Paşa'nıñ
Olurmış ḳapu yoldaşlarına daʿvetle iḥsānı

15799 Şaḳāyıḳ'da mizāḥından yazar düstūr-ı ẕī-şānıñ
Ayas'a hem daḫi ʿAbdülkerīm'e dirdi aḥyānī

15800 Siziñle dārü'l-islāma maʿiyyetle çıḳıldıḳda
Bir esbe rākib olduḳda üçümüz daḫi yeksānī

15801 Sizi bir maḥfeye vażʿ itdiler mānende-i tevʾem
Benimle maḥfe-i dīger bulup hem-ḳadr-i evzānı

15802 Niçe anda muʿādil oldum ise sizlere veznen
Muḳābil olurum belki size ber-vefḳ-i ʿirfānī

15803 Laṭīfe eyleyüp her birine ikrām iderlerdi
Tevādüd üzre döndi birbiriyle cām-ı devrānı

15804 ʿAlī Ṭūsī idi Monlā Kerīmʾiñ evvel üstādı
Bi-isrih her fünūnı oḳıdı ber-vech-i itḳānī

15805 Muḥammed Şāh tilmīẕi Sinān-ı Aʿcemīʾden de
Telemmüẕ eylemişdi ṣoñra rifʿat buldı ʿunvānı

15806 Müderris olmış idi baʿż-ı eṭrāf-ı medārisde
Ṭolaşdı gezdi tedrīs eylemişdi müsteʿiddānı

15807 O dem Ṣaḥn-ı Ṣemānʾıñ olmamışdı emr-i bünyādı
Birisiyle bekām oldı tamām olduḳda bünyānı

15808 Muḥaṣṣal Ḥażret-i Fātiḥ añа ikrām-ı tāmm itdi
İdüp maḥmiyye-i İstanbulʾuñ ḳāḍī-yi ẕī-şānı

15809 Niçe eyyām icrā-yı şerīʿat itdirüp anda
Virildi ṣoñralarda añа ḳāżī-ʿasker ʿunvānı

15810 Sitanbul ḥākimi oldıġı maṭvīdir Şaḳāyıḳʾda
Velākin Künhüʾl-Aḥbārʾında ʿĀlī ẕikr ider anı

15811 Ṣadāretden ʿazilden ṣoñra müftī oldı devletde
Zamān-ı Bāyezīd Ḫānīʾde ḳıldı ʿazm-i pūyānī

15812 Vefātı mesned-i fetvāda iken vāḳiʿ olmışdı
Olur olmaz söze aldanmayup bu manṣıb-ı fānī

15813 Ḫulūdı olmayup ʿazl ile naṣbı tevʾem olmaġla
Nevāḥī-yi Ḳudüsʾden virdiler bir cāh-ı rıḍvānī

15814 Gelince müjde-i teʾbīd ile ol dem buyurukçı
O daʿvetle behişte cān atup gitdi şitābānī

15815 Ḫudā ʿafv eyleyüp cürm ü ḳuṣūrın ḳaṣr-ı ʿAdn içre
Hemīşe cilve-i rıḍvān ide bā-ḥūr u ġılmānı

15816 Feżā'ilde ḳapu yoldaşlara ġālib idi dirler
Miṣāl-i İbn-i Ḫācib var idi te'līf-i ẕī-şānı

[380a]

15817 Ḫavāşī yazmış idi evvel-i Telvīḥ'e sābıḳda
O te'līfiyle tavżīḥ eylemişdi fażl u ʿirfānı

Menāḳıb-ı Celīle-i Mevlānā ʿAbdülkerīm ez-Rūy-i Mükāşefe

15818 Yazar Ṭaşköpri-zāde ḥālini Monlā-yı mezbūruñ
Rüvātı Ḫażret-i Maḥmūd Paşa'nıñ semīrānı

15819 Efāżıldan Cenāb-ı Monla Vildān nām bir fāżıl
Ziyāret eyler imiş ḥażret-i düstūr-ı ẕī-şānı

15820 Vezīr-i aʿẓama tevbīḫle dimişdi reşkinden
Ziyāret eyledikde ḥażret-i maḥmūdü'l-erkānı

15821 ʿAcebdir āṣafā benden ziyāde ḫāk-i pāyiñde
Yoġ iken kimseniñ ifrāṭ-ı ḥubbı ṣıdḳ u īḳānı

15822 Yine Monlā Kerīm'e inciẕāb-ı ḳalb-i düstūrı
Füzūn-ter oldığından bizlere gelmişdi ḫayrānī

15823 ʿAceb ʿuḳbāda yarın dest-i pākiñden ṭutup muḥkem
Size seyr itdiren anlar mıdır cennāt-ı rıḍvānı

15824 Vezīr-i aʿẓamıñ oldı cevābı Monla Vildān'a
Belī Monlā Kerīm'iñ cümleye ġālibdir ʿunvānı

15825 Rivāyetdir Cenāb-ı Ḫażret-i Maḥmūd Paşa'dan
Muḫāṭab eyleyüp meclisde bir gün Monla Vildān'ı

15826 Niçe ʿAbdülkerīm'i itmeyem emṣāline tercīḥ
Ferāmūş eylemem vardır bana luṭf-ı firāvānı

15827 Cenāb-ı Ḫażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān devrinde
Niçe eyyām olmışdım ser-i bevvāb-ı sulṭānī

15828 O demde mübtelā-yı ḫamr idim mānend-i ʿayyāşān
Sezerler idi benden ḥāşa li'llāh cürm-i idmānī

15829 Esīr-i bāde dil-dāde idim nefsim hevāsıyla
Ḳavaḳ yili eserdi başım üzre ṭūl-i ezmānī

15830 Yine bir gice ifrāṭ üzre görmişdim mey-i āli
Mey-āşāmān ile ṭarḥ eyleyüp bir bezm-i rindānī

15831 Piyāle devriniñ bāḳī idi āṣārı meclisde
Birisi ṭaşradan gelse sezerdi būy-i sekrānı

15832 Eger ʿömrinde görmiş olmayanlardan daḫi girse
Aña işrāb-ı keyfiyyet iderdi ol perīşānī

15833 Daḫi der-ḫ̔āb idi ifrāṭ-ı keyfiyyetle maḫmūrān
Ayaġa ḳalḳmamışdı ḫum gibi yaturdı yārānı

15834 Ecānibden egerçi bezmi görmiş yoġ idi ammā
Şehādet eyler idi herkesiñ çeşmān-ı mestānı

15835 Dökülmiş mey ḳırılmış sāġar-ı ṣaḥbā vü peymāne
Daḫi meclisde māl-ā-māl idi nuḳl-i ḥerīfānī

15836 Ṭulūʿ-ı fecr ile Monlā Kerīm irsāl idüp ādem
Dimiş görsem gerek şimdi ser-i bevvāb-ı sulṭānı

15837 Hemān-dem ṣıçrayup ḳalḳup ḫumārımla firāşımdan
Şebāne neşveden var idi ʿaḳlımda perīşānī

15838 ʿAses başmış gibi ālāt-ı ʿayşi ḳaldırup birden
Süpürge yerine ḳullandım anda ṭarf-ı dāmānı

[380b]

15839 Eḥibbāyı ḳaçırdım ard ḳapudan mey-gede-āsā
Silüp süpürmiş idim pāk idüp telvīṣ-i iḫvānı

15840 Bütün ālāt-ı ḫamrı ṣaḳladım dolāb-ı inkāra
İdüp ʿūd u ʿabīr ü misk ile tebḫīr-i meydānī

15841 Ḫabā'işden tamām olduḳda beytiñ emr-i taṭ̣hīri
Olup ʿAbdülkerīm'iñ der-ʿaḳab teşrīf-i pūyānı

15842 Merāsim üzre bir sāʿat ḳadar ṣoḥbet olunmışdı
Ṣanurdum vāḳıf-ı keyfiyyet olmaz ḥibr-i devrānı

15843 Egerçi rū-be-rū aḥvāle dā'ir açmadı bir söz
Velākin var idi aġzımda bir zihgīr-i sekrānī

15844 Me'āl-i ṣoḥbeti çekseñ çevirseñ nuṣḥ idi maḥżā
Derūna ʿārıż olmışdı nedāmetle peşīmānī

15845 Egerçi farṭ-ı tekrīm üzre iʿẓām eyledim ammā
Derūnından iderdi bańa taʿzīrāt-ı rūḥānī

15846 Ḳıyām itdikde ʿavdet itmege ben daḫi ḳalḳdıḳda
Beni teşyīʿden menʿ eyleyüp ol merd-i ḥaḳḳānī

15847 Beni iclās idüp kendi oṭa ḳapusına vardı
Ayaġ üzre tevaḳḳuf eyleyüp didi ġayūrānī

15848 Sańa birşey disem diñler misin gūş-i ḳabūlüñle
Sezādır gūş-vārıñ olsa ḳavl-i müstemendānī

15849 Buyurduñ diyü ḥüsn-i iltifāt itdikde güftāra
Didi ey pādişāh-ı ʿālemiñ derbān-ı ẕī-şānı

15850 Bi-ḥamdi'llāh efāżıl zümresinden ẕāt-ı ekremsiñ
Bilürsün farḳ idersün ḥüsn ü ḳubḥı ḥaḳḳ u buṭlānı

15851 Ḫuṣūṣā şehriyār-i ʿālem ʿindinde mükerremsiñ
Ḳarīban pādişāhıñ olasın düstūr-ı ẕī-şānı

15852 Revā mı baṭnıña ümmü'l-fesādı sabb idüp dā'im
Diyeler ḥaḳḳına ḥayfā gider şol şaḫṣ-ı sekrānī

15853 Ḫayādan ol ḳadar der dökmiş idim farṭ-ı ḫacletle
Teraşşuḥ itdi ṣevbimden ʿaraḳ vaḳt-i zemistānī

15854 Beni şürb-i müdāmımdan o ḫaclet şerm-sār itdi
O demde tevbe-kār itdi beni pend-i naṣūḥānī

15855 Niçe ʿAbdülkerīm'iñ olmayam meddāḥ-ı evṣāfı
Niçe vaṣf itmeyem tā ḥaşre dek ol ẕāt-ı ẕī-şānı

15856 O ẕī-şāndır benim ḥālā ṣalāḥ-ı ḥālime bāʿiṣ
Maḥabbetde ʿaceb mi aṣdıḳāya olsa rücḥānı

15857 Tamāmen güş idince ḳavlini Maḥmūd Paşa'nıñ
Vezīriñ ḳavli inṣāf itdirüp Monlā-yı Vildān'ı

15858 Maḥabbet aña bizlerden ziyāde vācib olmışdır
Olalım biz daḫi ʿAbdülkerīm'iñ menḳabet-ḫ ʿānı

15859 Diyüp ḥużżār-ı meclis Ḥażret-i Maḥmūd Paşa'ya
Duʿālar itdiler teẕyīl idüp bā-ḫayr-güyānī

Mevlānā Ḥasan bin ʿAbduṣṣamed es-Samsunī

[381a]

15860 Efāżıldan birisi daḫi Mevlānā Ḥasan'dır kim
Muḥammed Ḫān ʿaṣrında alup meydān-ı ʿirfānı

15861 Eb-i ẕī-şānınıñ ʿAbduṣṣamed'dir ism-i sāmīsi
Velākin buldı Mevlānā-yı Samsuni'yle ʿunvānı

15862 ʿUlūm-ı ẓāhirīyi görmiş idi ehl-i ẓāhirden
Eñ evvel Monla Ḫüsrev idi taʿlīm eyleyen anı

15863 Bütün Rūm'uñ neḥārīrin ṭolaşdı tecribe ḳıldı
Alup her birisinden şemme-i efżāl u iẕʿānı

15864 Cemīʿ-i ʿilmiñ aṣl u ferʿini maʿḳūl ü menḳūlin
Taʿallüm eylemişdi Rūm'da ber-vech-i itḳānī

15865 Taṣavvuf ʿilmine daḫi yed-i ṭūlāsı irmişdi
Ḳılup vāfir meşāyiḫ dergehinde saʿy-i pūyānī

15866 Ṭarīḳat ehline ṣoñra kemāl-i inciẕābından
Ḫulūṣ üzre severlerdi mesākīn u faḳīrānı

15867 Müderris olmış idi baʿż-ı eṭrāf-ı medārisde
Maʿārif naḥvine ṣarf eylemişdi naḳd-i imkānī

15868 Olundı baʿdehū iḥda'ṣ-ṣemāna naḳl-i tedrīsi
Niçe eyyāmdan ṣoñra olup üstād-ı sulṭānī

15869 Ḳażā-yı belde-i Ḳosṭanṭıniyye'yle bekām oldı
Ḥükūmetde refīʿu'l-ḳadr olup bulmışdı ʿunvānı

15870 Ḳażāda fi'l-ḥaḳīḳa şöyle maḥmūdu'ṭ-ṭarīḳaydı
Selīmu'ṭ-ṭabʿ marżıyyü's-siyer olmaġla aḳrānı

15871 Aña ġıbṭa iderdi neyl-i āmāli ḫuṣūṣında
Rüvātıñ bunda vardır iḫtilāfāt-ı firāvānı

15872 Ḫuṣūṣā Künhü'l-Aḫbār'ında ʿĀlī başḳa yazmışdır
Sitanbul ḥākimi olmazdan evvel ḥibr-i devrānı

15873 Ṣadāret yaʿni ḳāżī-ʿasker ʿunvānıyla yazmışdı
Velākin sürʿat-i ʿazl ile virir rifʿat-ı şānı

15874 Fażıldan faźla ḥüsn-i ḫaṭṭa mālik oldığındandır
Ṣıḥāḥ-ı Cevherī yazdıḳları ez-behr-i ḫāḳānī

15875 Teşerruʿda teverruʿda naẓīri az idi dirler
Görülmişdir eyādīde niçe te'līf-i ẕī-şānı

15876 Şürūḥ-ı Muḫtaṣar üzre ḥavāşī yazdı dir rāvī
Eger görse anı taḥsīn iderdi ḥibr-i Cürcānī

15877 Ṭoḳuz yüz sāline ṭoḳuz sene ḳalmışdı hicretden
İdüp bu bezm-i fānīden beḳāya ʿazm-i pūyānī

15878 Ḫudā rūḥ u revānın şād u ḫandān ide cennetde
Enīs-i ḳabr-i pāki ola ʿAdn'iñ ḥūr u ġılmānı

el-Mevlā Muḥammed bin Muṣṭafā İbn el-Ḥācc Ḥasan raḥimehu'llāh

15879 Efāżıldan birisi de olup Ḥācī Ḥasan-zāde
Ki Mevlānā Muḥammed Muṣṭafā'dır vālid ʿunvānı

15880 Cenāb-ı Fātiḥ'iñ hengām-ı ʿadlinde feżā'ille
Odur aḳrāndan ḫālī bulan meydān-ı ʿirfānı

[381b]

15881 ʿUlūmı oḳuyup ʿaṣrıñ feżā'il-perverānından
İrişdi ṣoñra Mevlānā Yegān'a dest-i ʿirfānı

15882 Niçe eyyām andan istifāde eyleyüp ʿilmi
Efāżıl içre istiḥḳāḳı olduḳda nümāyānī

15883 Müderris olmış idi Malġara'ya Dimeṭoḳa'ya
Virildi ṣālişen Bursa'da bünyād-ı Murād Ḫānī

15884 Bu eṣnāda Gelibolı'ya ḳāḍī naṣb olunmışdı
Muḥammed Ḫān'a anı vaṣf idüp Maḥmūdü'l-erkānī

15885 Murād Ḫān buḳʿası evvel virildi Bursa şehrinde
Ḳażāsıyla daḫi olmışdı manẓūr-ı ḫıdīvānī

15886 ʿAzilden ṣoñra olmışdı Şemān'ıñ birine nā'il
Yine tedrīse teşmīr eylemişdi ṭarf-ı dāmānı

15887 Sitanbul'uñ ḳażāsıyla daḫi olmışdı müstesʿid
Virildi ṣavb-ı sulṭānīden añа ʿizz-i ʿunvānī

15888 Anaṭolı'ya ṣoñra ḳāżi-ʿasker naṣb olunmışdı
Muḥammed Ḫān ol eṣnāda idince ʿazm-i rıḍvānī

15889 Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān taḫtına iclās olunduḳda
Ṣadāretde yine ibḳā olunmışdı kemā-kānī

15890 Niçe eyyāmdan ṣoñra anı naḳl eyleyüp Rūm'a
Ṭoḳuz yüz on bire varınca ibḳā eyledi anı

15891 Muḥaṣṣal yirmi beş yıl ḳāżi-ʿasker oldı devletde
ʿAzil zehr-ābını nūş itmemişdi çend ezmānī

15892 Cefā-yı rūzgārı itmedi idrāk ʿömrinde
Zügürdlük n'oldıġın bildirmemişdi añа sāmānı

15893 Vefāt idince maʿzūl olmamışdı hīç ṣadāretden
Ṭoḳuz yüz on bir içinde ḳılup ʿuḳbāya pūyānī

15894 Tecāvüz eylemişdi sinn ü sāli ḥadd-i tisʿīni
ʿAẓīmü'l-liḫye idi ḳāmet-i raʿnāsı ṭūlānī

15895 Ṭalīḳu'l-vech idi alçaḳ göñülli idi yārāna
Tevāżuʿla severdi bi'ṭ-ṭabiʿ aṣḥāb-ı ʿirfānı

15896 Velākin naḳl ider ʿĀlī anı cüz'ī meẕemmetle
Ḥarīṣ-i cāh idi farṭ-ı ḥasedle müsteʿiddānı

15897 Ṭarīḳ-i resme girmekden görinüp ṣūret-i ḥaḳdan
Menʿ eyler idi elbette bu idi ʿādet ü şānı

15898 Necābetle biriniñ cebhesinde sezse istiḥḳāḳ
Ṭarīḳinde ser-efrāz olmasın itseydi īḳānī

15899 Anı taḥvīl iderdi semt-i tedrīse ʿazīmetden
Ṭarīḳ-i faḳr u fāḳa dirdi virüp bīm-i fıḳdānī

15900 Ḳażāya uġradınca manṣıba terġīb iderlerdi
Ḳażāyāsı idince tā-be-key intāc-ı ḫıẕlānī

15901 Kemāl Paşa'yı daḫi sevḳ idüp semt-i ḳażāyāya
Muḳaddem dekkine olmışdı tālī ye's ü ḥırmānī

15902 Kemāl Paşa'yı vaṣf itmiş cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'a
Mü'eyyed-zāde ṣadr-ı Rūm iken ol ḥibr-i devrānī

15903 Maḥall-i ʿarżda faḳr-ı kemālin naḳl idüp şāha
Virilmişdi ańa bir medrese ber-vech-i şāyānī

[382a]

15904 Olup te'līf-i tārīḫ-i mülūk-i āl-i ʿOṯmān'a
Lisān-ı Türkiyān üzre o dem me'mūr-ı sulṭānī

15905 Ḳalem kāġıẕ behāsı ol zamān inʿām olınmışdı
Kemāl Paşa'ya on biñ dirhem-i meskūk-i ʿOṯmānī

15906 Müzāḥim olması ḫavfıyla itmişdi ańa dekki
Mü'eyyed-zāde taḫlīṣ itdi ol niḥrīr-i ẕī-şānı

15907 Eger Ḥācı Ḥasan-zāde bunuńla olmasa maʿyūb
Olurdı cāh-ı iftā ile manẓūr-ı cihān-bānī

15908 Fürūʿ-ı fıḳha anıñ hem uṣūlīne eḥādīṯe
O rütbe intisābı var idi ber-vech-i itḳānī

15909 Bütün fiʿle getürmişler idi maʿḳūl u menḳūli
Dil-i derrākine naḳş idi ṣan tefsīr-i Ḳur'ān'ı

15910 Ḥavāşī yazmış idi Sūre-i Enʿām'a sābıḳda
İdüp ʿAllāme-i Beyżāvi ile baḥṯ-i ḥaḳḳānī

15911 Daḫi yazmışdı Tavżīḥ üstine bir ḥāşiye ṣoñra
O te'līfinde īżāḥ eylemişdi sırr-ı ʿirfānı

15912 Ḫuṣūṣā Mīr Ṣadr ile Celāleddīn beyninde
Teḥāküm eyleyüp bir ḥāşiye taḥrīr idüp anı

15913 Yazup bir metn-i cāmiʿ ṣarf-ı maḳdūr itdi taṣrīfe
Anıñ Mīzān-ı Taṣrīf oldı ḥālā ism ü ʿunvānı

15914 Beyāża çıḳmamışdı baʿż-ı müsveddāt-ı te'līfi
Ṭoḳuz yüz on bir içre itdi ʿazm-i sūy-i rıḍvānī

15915 Ḫudā rūḥ u revānın şād u ḫandān ide raḥmetle
Ḳarīn-i ʿafv u ġufrān ola taḳṣīrāt u ʿiṣyānı

Mevlānā ʿAlī el-Ḳuşcı İbn-i Muḥammed es-Semerḳandī raḥmetu'llāhi ʿaleyh

15916 ʿAlī Ḳuşcı idi birisi daḫi lāne-i fażlıñ
Hümā-yı evc-pervāz-ı sipihr-i ʿilm u ʿirfānī

15917 Semerḳandī idi kendüye dirlerdi ʿAlā'eddīn
Muḥammed idi ism-i vālidi sebḳ itdi ʿunvānı

15918 Uluġ Beg Mīrzā'ya ḳuşcı-başı idi babası
Anıñçün oġlını talḳīb idüp emṣāl ü aḳrānı

15919 Semerḳand'ıñ feżā'il-perverānından görüp ʿilmi
Varup bulduḳda Ḳāḍīzāde-i Rūmī-yi ẕī-şānı

15920 Riyāżiyyātı yaʿnī hendese hey'et ḥisāb ʿilmin
Taʿallüm itdi ḥikmet üzre bā-tevfīḳ-i Rabbānī

15921 Uluġ Beg'den daḫi ʿilm-i riyāżiyyātı görmişdi
Bilā-iẕnin gürīz idüp varup seyr itdi Kirmān'ı

15922 O yerde daḫi taḥṣīl eyledi ʿilm ü kemālātı
Yazup Tecrīd üzre anda şerḥin hem-çü Cürcānī

15923 Yine ʿavd eyleyüp geldikde iḳlīm-i Semerḳand'a
Görüşdi mīr-i ẕī-şāna yine bā-ʿöẕr-ḫᵛāhānī

15924 Hediyye rāh-āverdiñ ne vardır diyü ṣorduḳda
O demde bir risālem var diyüp ṣundı faḳīrānī

[382b]

15925 O rütbe rāh-āverdin ʿAlī Ḳuşcı uçurmışdı
Göge dek vaṣf idüp teʾlīfini ol dem fużūlānī

15926 Selef ḥallinde ʿāciz oldıġı işkāl-i heyʾetden
Ḳamudan aṣʿab eşkāl-i ḳamerdir kim ḥakīmānī

15927 Raṣad iḫrācına geldikde māt itmişdi biʾl-cümle
Anıñ ḥalli ḥakīm-i muṭlaḳıñ olmışdı iḥsānı

15928 Bu vech üzre mübāhāt ile ʿarż itdikde teʾlīfi
ʿAlī Ḳuşcı'ya dimişdi Uluġ Beg hezl idüp anı

15929 ʿAceb ḳanġı maḥallinde ḫaṭā-yı fāḥiş itmişsek
Getür vir şimdi ẓāhir olur anıñ ḥaḳḳ u buṭlānı

15930 Ele aldıḳda bir kerre ayaġ üzre ḳırāʾetle
İdüp pīş u pes-i teʾlīfe imrār-ı nigeh-bānī

15931 Ḳırāʾet eyledikde kendüyi iʿcāb itmekle
Raṣad inşādını ḳaṣd itdi teşmīr itdi dāmānı

15932 Taraṣṣud üzre idi bir raṣad iḫrācına zīrā
Yerini eyledi āmāde cemʿ idüp ḥaḳīmānı

15933 Semerḳand içre bünyādın münāsib gördiler cümle
Tamām olunca ṣarf itmişdi emvāl-i firāvānī

15934 Ġıyāṣüddīn Cemşīd aʿlemiydi fenn-i mezbūruñ
Aña tefvīż olunduḳda ol emriñ bedʾ ü pāyānı

15935 Müsāʿid olmayup ʿömri vefāt itdi evāʾilde
Nümāyān olmadı zīciñ o dem aḥkām-ı ʿirfānı

15936 Pes andan ṣoñra Ḳāḍīzāde-i Rūmī ḳılınmışdı
Raṣad aḥkāmınıñ iḫrācına meʾmūr-ı aʿyānī

15937 Muvaffaḳ olmamışdı ol daḫi itmāma ḥikmetle
Anıñ da çāh-ı mirṣād içre buldı ʿömri fıḳdānı

15938 ʿAlī Ḳuşcıʾyı taʿyīn itdiler itmāmına zīciñ
O girmişdi bu emr-i ṣaʿbuʾl-aḫẕe virdi pāyānı

15939 Çeh-i ġayretde her ne ḥāṣıl itdiyse vuḳūfıyla
Anı taḥrīr ile cemʿ itdi aḥkām-ı ḥaḳīmānı

15940 Aña zīc-i Uluġ Beg didiler aṣḥāb-ı tencīmiñ
Odur ḳullandıġı zāʾirçe-i maʿmūle el-ānī

15941 Mücerred ʿilm-i zīci ḫārice ʿahd-i Uluġ Begʾde
ʿAlī Ḳuşcıʾdır iḫrāc eyleyen ber-vech-i īḳānī

15942 Dinildi aḥsenüʾz-zīcāt ol dem aña taḳrīben
Daḫi zīc-i cedīd oldı o demde anıñ ʿunvānı

15943 Uluġ Beg fevt olunca baʿż-ı evlādı teselṭanla
Düşüp daʿvā-yı mülke unudup monlā-yı ẕī-şānı

15944 Biri birine düşdi üç birāder cenge başlandı
Efāżıl cemʿine ol yerde gelmekle perīşānī

15945 İḳāmetden o yerde nefret itdikde ʿAlī Ḳuşcı
İẕin almışdı ḥacca itdi ʿazm-i sūy-i Īrānī

15946 Taṭayyur eylemişdi ḳoydı ṭayyārātını anda
Ḥasan Beg āşiyānı oldı anıñ lāne-i cānı

15947 Saʿādetle Ḥasan Beg ol zamān Tebrīz şāhıydı
Bütün cemʿ eylemişdi yanına şāhīn-i ʿirfānı

[383a]

Der-Beyān-ı Vuṣūl-i ʿAlī Ḳuşcı be-Cenāb-ı Ḥasan Beg ve Sefīr Şoden be-Cānib-i Rūm ve İḳāmet Kerden-i Ū der-Rūm

15948 ʿAlī Ḳuşcı daḫi pervāz idince şāh-ı Tebrīz'e
Ögün virdi o gün vardıḳda bā-taʿyīn-i şāhānī

15949 Yanında alıḳoydı luṭf u ikrām itdi ḥaddince
Nedīm-i bezm-i ḫāṣṣı itdi ol niḥrīr-i devrānı

15950 Risāletle Muḥammed Ḫān'a irsāl eyleyüp Rūm'a
Miyānda ʿaḳd-i ṣulḥa oldı me'mūr-ı ḫıdīvānī

15951 Sefāretle gelince ḥażret-i sulṭān-ı ẕī-şāna
Aña me'mūlden ber-ter idüp luṭf-ı cihān-bānī

15952 Meḳādīr-āşinā olmaġla ifrāṭ üzre luṭf itdi
Unutdurdı Ḥasan Beg luṭfını ber-resm-i ʿOṯmānī

15953 Su'āl itdi anıñ zīr-i cenāḥ-ı iḫtimāsında
Olur mıydı saña ey mefḫar-ı aṣḥāb-ı ʿirfānī

15954 Yanında alıḳoymaḳ fikrine düşmekle ol defʿa
Mevāʿīd-i ʿaẕīmeyle aña virdikde ʿunvānı

15955 ʿAlī Ḳuşcı cevābında didi ey şāh-ı ʿadl-āyīn
Taʿahhüd eylemişdim ʿavd-i Tebrīz'e sefīrānī

15956 Ḫudāvendā ġarīḳ-i baḥr-i inʿām eylediñ ḥālā
Edā-yı şükre yoḳ miḳdār-ı ẕerre tāb-ı imkānī

15957 Başımdan gerçi aşdı lücce-i mevvāc-ı iḥsānıñ
Ne yüzden eylesem mümkin degil icrā-yı şükrānī

15958 Risālet emrini tekmīl idüp iblāġdan evvel
Ḳalınmaḳ Rūm'da olmaz mı iḥsān üzre küfrānī

15959 Bu me'mūr oldıġım emri sipāriş ḳıldıġıñ üzre
Yerine ideyim teblīġ ol fermān-ı ẕī-şānı

15960 Yine ʿavd eylerim dergāha ricʿ-i ḳahḳarī üzre
Beni bil pādişāhım āsitānıñ ḳul u ḳurbānı

15961 Ḥasan Beg dergehi dergāh-ı ʿOṯmānī'ye beñzer mi
Olur mı nehr-i sā'il mevce-gīr-i baḥr-i ʿummānī

15962 Getürseñ bir yere iḳlīm-i heftiñ şehriyārānın
Olur mı şevket ü iclāl ile bir şāh-ı ʿOṯmānī

15963 ʿAlī Ḳuşcı ile mābeynde sulṭān-ı Cem-ḳadriñ
Güẕāriş eyleyen ʿahd-i rücūʿ u şarṭ u eymānı

15964 Yine mābeynde tevṯīḳ olunmışdı nihānīce
ʿAzīmet eyleyüp vardıḳda Tebrīz'e şitābānī

15965 Sipāriş olunan aḥvāl-i ṣulḥı ḳıldı müstaḥkem
Virüp dād u sited emrinde daḫi ḥüsn-i pāyānı

15966 Ḥikāyet eyleyüp sulṭān-ı Rūm'uñ luṭf u ikrāmın
Ḫuṣūṣā yine ʿavdet itmege iḳbāl-i sulṭānı

15967 Miyānda her ne kim cārī olup emr-i sefāretle
Bütün naḳl eyledikde ʿahd ü şarṭı ḥulf u eymānı

15968 Ḥasan Beg derd-mende infiʿāl el virdi ricʿatden
Anı irsālden geldi nedāmetle peşīmānī

15969 ʿAlī Ḳuşcı gibi bir şāhbāz-ı evc-i efẓāli
Uçurmaḳ istemezdi lāne-i Īrān'dan anı

[383b]

15970 Taṭayyur eylemişdi iḫtilāl-i mülkine ol dem
Anıñ daḫi ḥużūrı uçdı geldi bīm-i ḫıẕlānī

15971 Egerçi inʿiḳād-ı ṣulḥa oldı gitmesi bāʿiṯ
Bozardı ṣulḥı ger rāżī olaydı ḫayr-ḫᵛāhānı

15972 Yine pervāz idince lāne-i Rūm'a ʿAlī Ḳuşcı
Aña gönderdi istiḳbāle ādem Rūm sulṭānı

15973 Giden ādemlere tenbīh olundı ṣavb-ı devletden
Be-her menzilde biñ aḳça ola maṣrūf-ı mihmānī

15974 Yanında ḥāżır u mevcūd olan ehl ü ʿiyāliyle
İki yüzden ziyādeydi anıñ etbāʿ u aʿvānı

15975 Bu cānibden daḫi etbāʿ-ı sulṭānī çıḳup ḳarşu
Ḫuṣūṣā belde-i İstanbul'uñ aʿyān u erkānı

15976 ʿAlī Ḳuşcı'yı İstanbul'a ḥaşmetle getürdükde
Müheyyā oldı alayın temāşāya ʿazīzānı

15977 Muḥammed Ḫān'la yine ʿAlī Ḳuşcı buluşduḳda
Hediyye bir risāle ʿarż idüp ber-resm-i mihmānī

15978 Muḥammediyye nāmıyla anı tevsīm ḳılmışdı
Ḥisāba dā'ir idi virdigi teʾlīf-i ẕī-şānı

15979 Cenāb-ı Fātiḥ'iñ yanında ḫoş maḳbūle geçdikde
Cevā'izle virildi añа iḥsān-ı ḫıdīvānī

Sefer Kerden-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān be-Cānib-i Īrān ez-Berāy-ı Ḥasan Beg

15980 Muḥammed Ḫān ʿazīmet eyledikde semt-i Īrān'a
Ḥasan Beg ḥākim-i Īrān idi ber-vech-i ṭuġyānī

15981 Maʿiyyetle ʿAlī Ḳuşcı'yı götürmişdi Tebrīz'e
Cenāb-ı Fātiḥ'e taʿlīm içün tesḫīr-i Īrān'ı

15982 Risāle yazdı eṣnā'-i seferde ʿilm-i heyʾetde
Tamām itdikde Fetḥiyye ile tevsīm idüp anı

15983 ʿIrāḳ'ıñ fetḥi teʾlīfe teṣādüf itmesi yāḫūd
Tefe'ül ḳaṣd idüp virmişdi añа zīb-i ʿunvānī

15984 Muḥammed Ḫān'a itḥāf eyledi aʿḳāb-ı fetḥinde
Sezā-vār-ı pesend olmışdı bā-luṭf-ı ḫıdīvānī

15985 Seferden ġānimen ʿavdet buyurduḳda Muḥammed Ḫān
Medārisden Ayaṣofya'yla buldı rifʿat-i şānı

15986 İki yüz dirheme bāliġ olup īrād-ı yevmīsi
Birer manṣıbla ḳayrıldı bütün evlād u aʿvānı

15987 Rivāyetdir seferden ʿavdet itdikde ʿAlī Ḳuşcı
İki yüz nefs idi yanındaki ḫuddām-ı Īrānī

15988 Sitanbul'a muḳaddem maḳdemindeydi Ḫoca-zāde
Sitanbul ḥākimi olmaġla şehriñ ehl-i ʿirfānı

15989 ʿAlī Ḳuşcı'yı istiḳbāl idüp alay olunmışdı
Çıḳup alayına ikrām içün eşrāf u aʿyānı

15990 ʿAlī Ḳuşcı'yla bir keştīde cemʿ olup Ḫoca-zāde
Ġarā'ibden güẕār itdi niçe ḥālāt-ı baḥrānī

[384a]

15991 Diyār-ı Hürmüz'üñ baḥrinde olan cezr ü meddinden
ʿAlī Ḳuşcı ṣaded açdıḳda keştīde ʿacībānī

15992 Ḫoca-zāde daḫi ol cezr ü medde bāʿiṣ u bādī
Ne oldıġın ḥikāyet eyledi fevrī ḥakīmānī

15993 Ġaraż birbiriniñ aḥvālini bilmek idi ancaḳ
ʿAlī Ḳuşcı açup ebḥāṣ-ı Saʿdüddīn ü Cürcān'ı

15994 Bütün Timur ʿindinde olan ebḥāṣı naḳl itdi
Ṭaraf-dārī-yi Saʿdüddīn ile virdikde rücḥānı

15995 Ḫoca-zāde didi ben daḫi evvel öyle ẓann itdim
Kelām-ı Seyyid'e itdikde ṣoñra ṣarf-ı imʿānī

15996 Taḥaḳḳuḳ üzre ḥaḳ Seyyid elinde oldıġın bildim
Kenār-ı nüsḫama tedḳīḳ ile yazmış idim anı

15997 O dem emr eyledi ol nüsḫayı iḥżāra ḫuddāma
Baḳıñ sizler daḫi ʿarż itdi ol niḥrīr-i itḳānī

15998 Görünce çeşm-i imʿān ile taḥrīrāt-ı Monlā'yı
Kemāl-i diḳḳat üzre eyledikde ṣarf-ı eẕhānī

15999 Kelām-ı Seyyid'iñ ḥaḳḳ oldıġın iḳrār żımnında
Cenāb-ı Muṣliḥuddīn'iñ daḫi oldı ṣenā-ḫᵛānī

16000 Mülāḳī oldığında şehriyār-i ḫūb-eṭvāra
ʿAlī Ḳuşcı'dan istifsār idüp ol ḥibr-i devrānı

16001 Ne keyfiyyetle Ḫˇāce-zāde'yi bulduñ dinildikde
Cevābında ʿAlī Ḳuşcı didi ber-vech-i ḥaḳḳānī

16002 ʿAcem'de Rūm'da anıñ naẓīrin görmedim aṣlā
Diyüp taḥsīn idince döndi didi Rūm sulṭānı

16003 ʿArab'da daḫi miṣlin görmedik didi Muḥammed Ḫān
Tefāḫurla sitāyiş itdi ol niḥrīr-i ẕī-şānı

Menāḳıb-ı Ġarībe-i Menḳūle ez-ʿAlī Ṭūsī

16004 Yazar Ṭaşköpri-zāde naḳl ile Monlā-yı Ṭūsī'den
ʿAlī Ḳuşcı ile Īrān'da ḳıldıḳda lüḳyānī

16005 ʿAlī Ṭūsī muḳaddem Rūm'dan gitmişdi Īrān'a
Mürūr itmişdi bālāda anıñ tafṣīl-i tibyānı

16006 Muḥammed Ḫān'a incinmekle cüz'ī Rūm'ı terk itdi
Ḫoca-zāde'yle mābeyne girüp bir reşk-i rücḥānī

16007 Dimişdi Monla Ṭūsī vardığımda mülk-i Īrān'a
Görüşdükde ʿAlī Ḳuşcı ile ber-resm-i mihmānī

16008 ʿAlī Ḳuşcı daḫi Rūm'a ʿazīmet üzre olmaġla
Bańa Rūm'ı su'āl itdikde ben de ṣordum Īrān'ı

16009 Muḳaddem şehriyār-i āl-i ʿOṯmān'ı su'āl itdi
Anıñ ardınca ṣormışdı vezīrān u müşīrānı

16010 Ricāl-i devletin aṣḥāb-ı ʿilm ü faẓl u ʿirfānın
Su'āl itdi k'olur mı anlarıñ ikrām-ı şāyānı

[384b]

16011 ʿAlī Ḳuşcı su'āl itmişdi Mevlānā-yı Ṭūsī'den
Dimiş Rūm'uñ kim ola aʿlemi ser-ceyş-i ʿirfānı

16012 Cevābında ʿAlī Ḳuşcı'ya dimiş Monlā Ṭūsī kim
Saña benden vaṣiyyet Rūm'a eylerseñ ḳadem-rānī

16013 Ḫoca-zāde Cenāb-ı Muṣliḥuddīn nām bir fāżıl
Feżā'ilde diyār-ı Rūm'da sebḳ itmiş aḳrānı

16014 Muḥammed Ḫān'a olmışdır muʿallim farṭ-ı ʿilmiyle
Ḥużūr-ı şehriyārīde alup meydān-ı ʿirfānı

16015 Eger Rūm'a varup Kösec'le görüşmek muḳadderse
Müdārāt eyle aña itme daʿvā-yı fużūlānī

16016 Yanında herkesiñ maʿlūmı mechūl idi nisbetle
Anıñla itme daʿvā-yı tesāvī fażl-ı rücḥānī

16017 Veṣāyāsıyla ʿāmil oldıġı içün ʿAlī Ḳuşcı
Biri biriyle ḳız alup virüp ber-vech-i ḫullānī

16018 Virüp dūşīzesin maḫdūm-ı Ḫʷāce-zāde'ye andan
Ḥafīdiyçün alup bir duḫter-i monlā-yı ẕī-şānı

16019 Tevellüd itdi anlardan Cenāb-ı Monla Ḳuṭbuddīn
Maḥallinde gelür anıñ daḫi tafṣīl-i tibyānı

16020 Şaḳāyıḳ'da ʿAlī Ḳuşcı'nıñ evṣāfı yazılmışdır
Teṣānīfi tedāvül itmede aḳṭār-ı ekvānı

16021 Muḳaddem yazmış idi metn-i Tecrīd üstine bir şerḥ
Mücerred ẓāhir olmışdı anıñla fażl u itḳānı

16022 Muḥammed Ḫān'a ihdā itdigi iki risāleyle
Nümāyān olmış idi hey'et-i efżāl u ʿirfānı

16023 Ḥavāşī yazmış idi şerḥine Tefsīr-i Keşşāf'ıñ
Teḥāküm itdi Saʿdüddīn ile ber-vech-i ḫaşmānī

16024 Daḫi yazmışdı ʿUnḳūdü'z-Zevāhir nām bir metni
İdüp taṣrīf ʿilminde kemā-hī ṣarf-ı imkānī

16025 Risāle yazdı taḥḳīḳ itdi baḫş-i ḥamd-i Bārī'de
Tevārüd eylemişdi kendüye niḥrīr-i Cürcān'ı

16026 Meṭāliʿ Şerḥi'ne daḫi ḥavāşīsi görülmişdi
Ẓuhūr itmişdi anıñla daḫi manṭıḳda rücḥānı

16027 Yigirmi metni bir cild içre derc idüp ʿAlī Ḳuşcı
Yigirmi fenne enmūzec ḳılup fihris idüp anı

16028 Ayırmazdı yanından cānı gibi anı ṣaḳlardı
O idi dā'imā daʿvā-yı efżālinde burhānı

16029 Efāżıl içre Maḥbūbü'l-Ḥamā'il nām virmekle
Olup her ʿālimiñ maḥmūl-i dūş u ḥabb-ı ʿirfānı

16030 Vefātı belde-i Ḳosṭanṭıniyye içre olmaġla
Civār-ı Ḥażret-i Ḫālid'de defne oldı erzānī

16031 Ḫudā ḫāk-i mezārın ravża-i gülzār-ı ʿAdn itsün
Ola murġ-ı revānı lāne-sāz-ı ʿarş-ı Raḥmānī

Mevlānā Şeyḫ ʿAlī İbn-i Mecdüddīn eş-Şehīr bi-Muṣannifek raḥimehu'llāhu teʿālā[1]

16032 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında olan ehl-i feżā'ilden
Birisi Şeyḫ ʿAlī'dir İbn-i Mecdüddīn ʿunvānı

[385a]

16033 Muḥammed ibn-i Mesʿūd'ibn-i Maḥmūd oldı ecdādı
Muḥammed bin ʿÖmer'dir Şāhreverdī vaṣf-ı ẕī-şānı

16034 Şaḳāyıḳ'da olan nisbetleri Rażī vü Besṭāmī
Hirevī ʿÖmerī Bekrī ile ʿālīdir ʿunvānı

1 **[Derkenār]: [384b]** Der beyān-ı ensāb-ı Mevlānā Şeyḫ ʿAlī ibn-i Mücdüddīn bin Muḥammed bin Mesʿūd bin Muḥammed bin ʿÖmer eş-Şāhreverdī el-Hirevī el-ʿÖmerī el-Bekrī. Huve min-nesli'l-İmāmi Faḫrüddīn er-Rāżī el-Maʿrūf bi-Mevlānā Muṣannifek.

[385a] Sebeb-i telḳīb-i Mevlānā-yı mezbūr li-keṡreti taṣnīfātiḫī fī-ʿunfuvāni sinni şebābihī.

Ve min-mü'ellefāti'l-mezbūr: Şerḥu'l-İrşād ve Şerḥu'l-Miṣbāḥ fi'n-Naḥvi, Şerḥu'l-Lübāb fi'n-Naḥvi, Şerḥu'l-Muṭavvel fi'l-Maʿānī, Şerḥu Şerḥi'l-Miftāḥi fi'l-Maʿānī, Şerḥu't-Telvīḥ fi'l-Uṣūli, Şerḥu Ḳaṣīdeti'l-Bürde li'l-Būṣırī, Şerḥu Ḳaṣīdeti'r-Rūḥiyye li'bni Sīnā, Şerḥu'l-Viḳāye fi'l-Fıḳhi, Şerḥu'l-Hidāye fi'l-Fıḳhi, Ḥadāyıḳu'l-Īmān li-Ehli'l-ʿİrfān, **[385b]** Şerḥu'l-Meṣābīḥ fi'l-Ḥadīṡ, Şerḥu'l-Miftāḥ fi'l-Maʿānī, Şerḥu'l-Meṭāliʿi fi'l-Manṭıḳ. Şerḥu'l-Pezdevī fi'l-Uṣūl, Şerḥu'l-Kitāb fi't-Tefsīr, Ḥadāyıḳ-ı Dīger Envāru'l-Aḥdāḳ, Tuḥfetü's-Selātīn, Tuḥfetü Vüzerā, Maḥmūdiyye, Neṣāyıḥu'l-Mülūk, Tefsīrü'l-Ḳur'ān bi'l-Fārisī, Şerḥu Şemsiyye fi'l-Manṭıḳ, Ḥāşiye ʿalā Şerḥi'l-Viḳāye, Ḥāşiye ʿalā Şerḥi'l-ʿAḳā'idi fī ʿİlmi'l-Kelām.

16035 Muṣannifek ile telḳīb olundı oldı şöhret-yāb
Ḥadīṯü's-sinn iken taṣnīf ile geçmekle ezmānı

16036 İmām-ı Faḫr-i Razī'niñ olup evlād-ı pākinden
Cenāb-ı ibn-i Ḫaṭṭāb'a çıḳar ensāb-ı ḫᵛīşānı

16037 Velākin ehl-i tārīḫiñ rivāyātıyla nisbetde
İrer tā Ḥażret-i Ṣıddīḳ'a nesl-i pāk-i ẕī-şānı

16038 İmām-ı Faḫr-i Rāzī'den berü ecdādı bunlardır
Gelür her biriniñ evṣāf u ʿunvānı kemā-kānī

16039 Bu ẕikri sebḳat iden Şāhreverd Besṭām ḳurbında
Küçük bir ḳaryedir Besṭām'dır şehr-i Ḫorāsānī

16040 Sekiz yüz üçde geldi Şeyḫ ʿAlī bu ʿālem-i kevne
Ḳarındaşıyla görmişdi Herāt u Cām u Kirmān'ı

16041 Sekiz yüz on ikide anda taḥṣīl-i ʿulūm itdi
İḳāmet itdi on bir yıl ḳadar cemʿ itdi ʿirfānı

16042 Yigirmi üçde te'līf eylemişdi Şerḥ-i İrşād'ı
Yigirmi beşde Miṣbāḥ'a yazup bir şerḥ-i nūrānī

16043 İşāretle yigirmi altıda Ādāb'ı şerḥ itdi
Görüp rü'yāda bir şeb Ḥażret-i sulṭān-ı ʿAdnān'ı

16044 Mürūr itdikde iki yıl Lübāb'ı daḫi şerḥ itdi
Ulü'l-elbāb üzre ẓāhir oldı faẕl u rücḥānı

16045 Muṭavvel üzre daḫi şerḥ yazdı otuz ikide
İderdi her biri taḥsīn görse Saʿd u Cürcānī

16046 Otuz dörtde daḫi şerḥ eylemişdi Şerḥ-i Miftāḥ'ı
O şerḥiyle daḫi açmışdı ḳufl-i kenz-i ʿirfānı

16047 Anıñla sikkeyi mermerde ḳazdı hem-çü Sekkākī
Meʿānīde be-nām olmışdı çün ʿallāme-i ṯānī

16048 Otuz beşde daḫi Telvīḥ üzre ḥāşiye yazdı
Daḫi şerḥ eylemişdi Bürde'yi isterdi cīrānī

16049 Ḳaṣā'idden daḫi Rūḥiyye'yi şerḥ eylemişdir kim
Anı naẓm eylemişdi İbn-i Sīnā-yı ḥakīmānī

16050 Herāt'a iki yıldan ṣoñra yine rıḥlet itdikde
Viḳāye metnini şerḥ eyledi ḥıfẓ ide Ḥaḳḳ anı

16051 Hidāye Şerḥi'ne tevfīḳ idüp Ḥaḳḳ iki yıl ṣoñra
Anıñla daḫi ekmel olmış idi vaṣf u ʿunvānı

16052 Ḥadāyıḳ nāmına bir Ravża-i ʿİrfān yazmışdı
O te'līfiyle daḫi nāẓırıñ artardı īmānı

16053 Sekiz yüz ḳırḳ sekizde semt-i Rūm'a ʿāzim olmaġla
Ziyāde luṭf u ikrām itdi añа Rūm sulṭānı

[385b]

16054 Sekiz yüz ellide şerḥ eyledi metn-i Meṣābīḥ'i
Ḥadīṯ-i Muṣṭafā'ya ḫıdmet itdi çend ezmānī

16055 Cenāb-ı ḥażret-i faḫr-i risāletden işāretle
Menāmında añā tenbīh olunmış idi rūḥānī

16056 Yine ol sālde şerḥ eylemişdi Şerḥ-i Miftāḥ'ı
İdüp ʿAllāme-i Cürcān ile ebḥāṯ-ı ḫaṣmānī

16057 Meṭāliʿ Şerḥi'ne yazdı ḥavāşī yine ol yılda
Nümāyān oldı fenn-i manṭıḳīde fażl u rüchānı

16058 Uṣūl-i şeyḫu'l-islāmıñ daḫi ḥall itdi işkālin
Daḫi şerḥ itdi Metn-i Pezdevī üzre edībānī

16059 Daḫi ell'altıda şerḥ eylemişdi metn-i Keşşāf'ı
O taṣnīfiyle açmışdı rumūz u sırr-ı Ḳur'ān'ı

16060 Ḥadāyıḳ ile te'līf eyledi Envāru'l-Aḥdāḳ'ı
Lisān-ı Fārisīyle Tuḥfe-i pīşīn-i şāhānı

16061 Yazup altmış bir içre nüsḫa Maḥmūdiyye nāmıyla
Anı itḥāf idüp Maḥmūd Paşa'ya müşīrānī

16062 Lisān-ı Fārisī üzre Neṣāyiḥ-nāme nāmıyla
Risāle yazdı ẕikr itdi selāṭīn u vezīrānı

16063 Niçe āṯār u teʾlīfātı müsveddāt ḳalmışdı
Müsāʿid olmadı tebyīżine ekdār u aḥzānī

16064 ʿAzīmet eylemişdi baʿd-ez-īn terk ide teʾlīfin
İderdi keṯret-i sinniyle gāhī ʿöẕr-ḫᵛāhānī

16065 Ḫuṣūṣā Fārisī taṣnīfi hep ibrām ile oldı
Ḳomazdı kendi ḥāli üzre ḫālī ḫᵛīş u ḫullānı[1]

16066 Rivāyetdir ki Maḥmūdiyyeʾyi teʾlīf vaktinde
Henüz altmış bire başmışdı sāl-i sinn-i devrānı

16067 Şaḳāyıḳʾda ider üç sālini altmış biriñ tenzīl
Virir elli sekiz sinn ile añа ʿöẕr-i noḳṣānı

16068 Niçe teʾlīfi ẓāhir oldı naḳż-ı ʿahdden ṣoñra
Muʿayyen olmadı taṣnīfiniñ tārīḫ-i ibbānı

16069 Ḫuṣūṣā Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān emriyle
Lisān-ı Fārisīyle yazdı bir tefsīr-i Ḳurʾānī

16070 Güzel tertīb olunmışdı lisān-ı Fārisī üzre
Velākin ʿöẕr iderdi aṣdıḳāya emr-i sulṭānī

16071 Niçün Tāzīʾde teʾlīf itmediñ tefsīri dirlerdi
İderdi müddeʿā-yı ʿaczine ol emri burhānī

16072 Daḫi bir şerḥ yazdı Fārisī Şemsiyye-i Ḳutbʾa
Eger görseydi ʿAllāme olurdı menḳabet-ḫᵛānı

16073 Viḳāye Şerḥi üzre ṣoñra bir nev ḥāşiye yazdı
Fiḳāhetde olup Ṣadruʾş-şerīʿa üzre rücḥānı

16074 Yazup Şerḥ-i ʿAḳāʾid üstine bir ḥāşiye ṣoñra
Görüp taḥsīn itmişdi Celāleddīn-i Devvānī

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında iki kez tekrarlanmıştır.

[386a]

16075 Celāleddīn Ebherī Evbehī her biri dīgerdir
İkisiniñ de Yūsuf ittifāḳan nām u ʿunvānı

16076 Celāleddīn Yūsuf Evbehī'den ʿilm-i ādābı
Taʿallüm eyleyüp gelmişdi añа faẕl u itḳānī

16077 Velākin Ebherī żabṭ eylemişdi nisbetin ʿĀlī
Ḳalemden sehv ola yāḫūd ola zellāt-ı insānī

16078 Telemmüẕ eylemişdi ṣoñra Ḳuṭbuddīn-i Rāzī'den
Herātī'den daḫi kesb eylemişdi ʿilm ü ʿirfānı

16079 İmām ʿAbdülʿazīz-i Ebherī'den Şāfiʿī fıḳhın
Faṣīḥuddīn Muḥammed'den oḳıdı fıḳh-ı Nuʿmān'ı

16080 Teveccüh eyleyüp geldikde Rūm'a Ḳonya şehrinde
Añа bir medrese iḥsān u tevcīh itdi sulṭānı

16081 Ṣamem ʿārıż olup bī-çāreye ifrāṭ-ı şuġlinden
Müdāvāta ḳılup İstanbul'a taṣmīm-i pūyānī

16082 Vezīr-i aʿẓam idi ol zamān Maḥmūd Paşa'nıñ
Şefāʿat itmesiyle oldı manẓūr-ı ḫıdīvānī

16083 Muḥammed Ḫān añа yevmiyye taʿyīn itdi mīrīden
Vefāt itdikde seksen dirhem idi müzd-i şāyānı

16084 Sekiz yüz yetmiş altı sāline varmazdan evvelce
Fenādan fāriġu'l-bāl oldı ḳıldı ʿazm-i rıḍvānī

16085 Ebū Eyyūb-i Enṣārī civārında defīn oldı
Ḫudā rūḥ u revānın şād ide bā-ʿafv u ġufrānī

Menāḳıb-ı Mevlānā Muṣannifek

16086 Şaḳāyıḳ'da niçe ḥālin yazar niḥrīr-i mezbūruñ
Olup Ṭaşköpri-zāde aḳrab-ı ẕī-raḥm-i ḫᵛīşānı

16087 ʿUlūm-i ẓāhirīde farṭ-ı istiʿdāddan ġayri
Taṣavvufda daḫi var idi anıñ faẕl u ʿirfānı

16088 Cenāb-ı Şeyḫ Zeynüddīn-i Ḥāfī'niñ ṭarīḳından
İcāzetle refī'u'l-ḳadr olup sebḳ itdi aḳrānı

16089 Bu ḥālet kendüden merviyyedir monlā-yı mezbūruñ
Ṣamemden eyledikde gāh ü bī-geh şekve-gūyānī

16090 Meşāyiḫden biriyle baḫṣ iderdik semt-i Īrān'da
Gehī ebḥāṣ-ı 'ilmiyye gehī ḥālāt-ı rūḥānī

16091 Tecāvüz itmişem ḳānūn-ı ādābı ṭarīḳatde
İsā'etle ḳararmış ġalibā ol pīr-i nūrānī

16092 Baḥiṣde ġılẓat üzre sū'-i ādābım görüp āḫir
Derūnī inkisāriyle dimişdi bañа ġaḍbānī

16093 Mürā'āt itmediñ 'indimde aṣlā semt-i ādāba
Ṭarīḳıñda didi elbet bulursun ye's ü ḥırmānī

16094 Mücāzāt-ı ṣamemle ḳaṭ'-ı a'ḳāb-ı tenāsülle
Du'ā itmişdi bañа rū-be-rū ol şeyḫ-i ḥaḳḳānī

[386b]

16095 Aradan çoḳ zamān geçmeksizin pīriñ du'āsıyla
'Urūż itdi bañа bu 'illet-i ma'hūd-ı āẕānī

16096 Ḳırıldı cümle evlād-ı ẕükūrum bed-du'āsıyla
İki dūşizemiz ḳaldı ki yoḳ taḫlīfe imkānı

16097 Ṣamem 'aybıyla ma'yūb olmasaḳ dergāh-ı 'ālīde
Ṣadāretle olurduḳ belki üstāẕ-ı cihān-bānī

16098 Benim kesb-i yedim ḫulḳ-ı bedimdir kendi kārımdır
Beni nā-kām iden hem vāpesin-i ḫayl-i aḳrānī

16099 İcāzet almış idi çünki Zeynüddīn-i Ḥāfī'niñ
Ṭarīḳından bulurdı gāh u bī-geh feyż-i rūḥānī

16100 Dem-i pīrīde ol 'illetle tedrīs eyleyüp dā'im
Kitābetle idi tefhīm-i 'ilmi baḫṣ-i 'irfānı

16101 Kitābetde şu deñlü tīz-dest idi devām üzre
Birer cüz' idi taḥrīri yoġ idi hīç keslānı

16102 ʿAbā-pūş idi ekşer tāc idi başında destārı
Ziyāret itse daḫi pādişāhı ṣadr-ı ẕī-şānı

16103 Rivāyetdir cenāb-ı Şeyḫ ʿAlī yevmen mine'l-eyyām
Vezīr-i aʿẓam idi vardı ol maḥmūdü'l-erkānī

16104 Ziyāret eyledikde ʿādet üzre ṣadr-ı vālāyı
Fenārī-zāde'yi anda bulup ol faḫru'l-aḳrānī

16105 Teşaḫḫuş üzre Mevlānā Ḥasan bilmez idi şeyḫi
O hengāma gelince görmemişdi ḫibr-i ẕī-şānı

16106 Eḫibbādan birine baʿż-ı te'līfātını şeyḫiñ
Cenāb-ı ṣadr-ı aʿẓam ẕikr idüp medḫ eyleyüp anı

16107 O dem dimişdi Mevlānā Ḥasan min-ḫayşü lā-yeşʿur
Vezīr-i aʿẓama taʿrīż ḳaṣdıyla fużūlānī

16108 Muṣannifek degil mi Şeyḫ ʿAlī nāmındaki fāżıl
Elime girmiş idi baʿż-ı te'līfāt-ı buṭlānı

16109 Bütün redd eyledim işkālini monlā-yı mezbūruñ
Nümāyān olmış iken ʿindimizde naḳş-ı ʿirfānı

16110 Nedir luṭfı bańa tafḍīl itdiñ anı manṣıbda
Bilā-mūcib anıñ olmışdı bańa faż̧l u rüchānı

16111 Didi Maḥmūd Paşa sen cenāb-ı şeyḫi gördüñ mi
Ḫayır didikde gösterdi eliyle şeyḫ-i ẕī-şānı

16112 Fenārī-zāde'ye gelmişdi ḳavlinden ḫacālet kim
Girerdi ḳaʿr-ı ḫāke ḫacletinden olsa imkānı

16113 Kemāl-i infiʿālin gördiginde tesliyet itdi
Eṣamdır didiginde geldi cüz'ī ańa şādānī

16114 Ḫudā her biriniñ rūḥ u revānın eyleye şād-āb
Ola her biriniñ ḳabr-i şerīfi bāġ-ı rıḍvānī

Mevlānā Sirācüddīn İbn-i ʿÖmer el-Ḥalebī

[387a]

16115 Gürūh-ı ehl-i efżāliñ biri daḫi Sirācüddīn
ʿÖmer'dir vālidi ismi Ḥalebī nisbet-i şānı

16116 Nevāḥī-yi Ḥaleb'den idi gerçi neş'et-i ẕātı
İġāre eyledikde ol yeri Timur-ı Gürganī

16117 Sirācüddīn'i daḫi aḫẕ idüp mānend-i istirḳāḳ
Götürdi Māverāü'n-nehr'e ol niḥrīr-i devrānı

16118 ʿUlūmı evvelen kendi diyārında görüp cüz'ī
Semerḳand'a varınca eyledi tekmīl-i ʿirfānī

16119 Bilād-ı Rūm'a geldikde Murād Ḫān ʿaṣrı olmaġla
Sirācüddīn'e ikrām eyledi ber-resm-i şāhānī

16120 Muḥammed Ḫān'a anı evvelen üstāẕ naṣb itdi
ʿAlā ḳavlin o taʿlīm eylemişdi añа Ḳur'ān'ı

16121 Virildi Edrine şehrinde añа medrese evvel
Murād Ḫān'a ile'l-ān müntesibdir vaż'-ı bünyānı

16122 Niçe eyyām anda sākin olmışdı ifādeyle
Devām üzre oḳutdı gerçi anda müsteʿiddānı

16123 Velākin ṣoñra düşdi ārzūsı semt-i taṣnīfe
Tedāvül üzredir ḥālā niçe te'līf-i ẕī-şānı

16124 Çerāġ itdikde Mevlānā Sirācüddīn'i anıñla
Ḥavāşī yazdı Tenvīr üstine şerḥ itdi itḳānı

16125 Yazar Ṭaşköpri-zāde baʿż-ı aḥfādı dimiş gūyā
Resā'ilden yanımda her ne kim āṯār-ı ʿirfānı

16126 Ḳamusı ceddimiñ ḫaṭṭ-ı yedidir diyü faḫr itmiş
Ziyāde ḥüsn-i ḫaṭṭın sürʿatin naḳl itdi yārānı

16127 Naḥivden Vāfiye kim Kāfiye Şerḥi dinür añа
Ḥavāşī yazdı Cāmī neşvesin virirdi itḳānı

16128 Daḫi Şerḥ-i Ṭavāliʿ üstine nev ḥāşiye yazdı
İdüp Seyyid ile ekşer yerinde baḥş-i ḫaşmānī

16129 Müderris oldığı ḥāletle göçdi dār-ı ʿuḳbāya
Ola Ṣaḥn-ı Behişt'i manṣıb-ı te'bīd-i şāyānı

Mevlānā Dervīş Muḥammed İbn-i Ḫıżır Şāh raḥimehu'llāhu teʿālā

16130 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında olan ehl-i kemālātıñ
Biri Dervīş Muḥammed'dir ki Muḥyiddīn ʿunvānı

16131 Serīr-ārāy-ı mülk-i faż̇l olan Monlā Ḫıżır Şāḥ'ıñ
Egerçi olmış idi ẓāhiren maḫdūm-ı ẕī-şānı

16132 Müsemmāsıyla ism-i pākini taṭbīḳ itmişdi
ʿAbā-pūş idi şemle ṣarınurlardı faḳīrānī

16133 Fenāyı iḫtiyār ile o ziyden çıḳmadı aṣlā
Baḳılsa çeşm-i ʿibretle cihānıñ oldı sulṭānı

16134 Ḫasan Beg cengine Fātiḥ Muḥammed Ḫān çıḳdıḳda
Gelüp Dervīş Muḥammed itdi istiḳbāl-i ḫaḳānī

16135 Ḫımāra rākib olmışdı temāşā itdi alayı
Bütün gözden geçirdi seyr idüp aʿyān u erkānı

16136 Ziyāde cehveriyyü'ṣ-ṣavt idi resm-i tekellümle
Virirdi ṣoḥbetiyle sāmiʿīne bīm u tersānī

[387b]

16137 Muḥammed Ḫān'a vaṣf itmişdi evvel zühd ü taḳvāsın
Cenāb-ı vālidi olmışdı anıñ menḳabet-ḫʷānı

16138 Cenāb-ı Fātiḥ'i tebşīr-i fetḥe geldi dir rāvī
Yol üstinde o dem tevdīʿ idince Ḫān-ı ẕī-şānı

16139 Vezīr-i aʿẓam idi ol zamān Maḥmūd Paşa'ya
Ḫıżır Şāh-oğlı degil mi diyüp ṣorduḳda pinhānī

16140 Belī Dervīş Muḥammed'dir diyüp iḫbār itdikde
Vezīr-i aʿẓamı ardınca gönderdi şitābānī

16141 Ferāmūş itmesün ḫayr-ı duʿādan diyü söyletdi
İdüp enfās-ı ḳudsīsinden istidʿā-yı rūḥānī

16142 Ḥaḳīḳatde daḫi bir müstecābü'd-daʿve olmaġla
Vücūdıyla teberrük ḳaṣd iderdi cümle cīrānı

16143 Mülūk-i āl-i ʿOṯmān daḫi mülkinde bulunmaġla
İderdi faḫr ile deryūze-i imdād-ı feyżānī

16144 ʿAzīziñ ʿādet-i dīrīnesi her yevm-i ʿāṣūrā
Tırāş olurdı bir kerre faḳaṭ ol merd-i ḥaḳḳānī

16145 Gelince yevm-i ʿāṣūrā tırāş olmazdan evvelce
Ḳapusına gelüp beklerdi şehriñ baʿż-ı sükkānı

16146 Mübārek başlarından mūy alurlardı tırāşīde
Ḳılarlardı tedāvī şaʿr-ı ḥalḳıyla ʿalīlānı

16147 Şifā bulmaġla merżā izdiḥām üzre alurlardı
Ḳapışmaġıyla gāhī aḫẕınıñ olmazdı imkānı

16148 Müderris idi Sulṭāniyye-i Bursa'da ol kāmil
Gehī eṣnā-yı tedrīsinde anıñ baʿż-ı ḫullānı

16149 Mübārek başlarından ḫastasıyçün mūy isterdi
Dirīġ itmezdi başın keşf idüp alurdı dermānı

Menḳābe-i Dervīş-i Müşārun İleyh

16150 Yazar Ṭaşköpri-zāde ol ʿazīziñ baʿż-ı ḥālātın
Ḫavārıḳdan niçe ḥālin rivāyet eyler iḫvānı

16151 Biriniñ ġalibā ṭullāb-ı dersinden çalınmışdı
Derūn-ı ḥücresinden bir kitāb-ı naḳd-i ʿirfānī

16152 Gelüp üstāẕa yana yana naḳl itdikde aḥvālin
Çalınmışdı bedenden gūyiyā bī-çāreniñ cānı

16153 O dem emr itdi Mevlānā ki cümle ictimāʿ itsün
Ne deñli var ise ol medrese ṭullāb u sükkānı

16154 Ḥużūr-ı ḥażret-i üstāẕa cemʿ olduḳda ḥużżārıñ
Yüzine baḳdıġında cümleniñ bā-ceşm-i imʿānī

16155 İçinden birisin taʿyīn idüp emr itdi ol şaḫṣa
Yañılmışsañ getür vir didi aña gerçi ḥaḳḳānī

16156 Velākin aldıġın ol şaḫṣ-ı ġāfil eyledi inkār
Ṣalāḥ üzre şehādet daḫi itmişken şerīkānı

[388a]

16157 Derūn-ı ḥücrede teftīş idiñ didikde mesrūḳı
Kitābı varup anda bulmış idi buḳʿa sükkānı

16158 Kemāl-i ḫacletinden ḫᵛāceden itdikde istiʿẕār
Bu kāra tevbe eyle diyü nuṣḥ itdi naṣūḥānī

16159 Cenāb-ı Şeyḫ ʿindinde idüp ol fiʿle istiġfār
Anıñ enfās-ı pākiyle olup dervīş-i ḥaḳḳānī

16160 Rivāyetdir lisānında olup bir ʿuḳde-i cüzʾī
Anıñçün idemezdi ḫoş-edā tecvīd-i Ḳurʾānī

16161 O maḫẕūr ile maʿẕūr idi geçmezlerdi miḥrāba
İmāmet eylemezdi ḫoş bilürken ʿilm-i Furḳānʾı

16162 Bu dünyā dār-ı miḥnet dām-ı ẕillet idigin āḫir
Bilürken ṭamdan düşdükde ol dervīş-i nūrānī

16163 Bu ẓulmet ḫāne-i dehri idüp isḳāṭ ʿayninden
Reh-i rıḍvāna düşdi itdi ʿazm-i ḳurb-i Raḥmānī

Mevlānā Ayas raḥimehu'llāh

16164 Efāżıldan birisi daḫi Mevlānā Ayas idi
Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ ʿaṣrınıñ niḥrīr-i ẕī-şānı

16165 Reh u resm-i ʿulūmı evvelen kendi diyārında
Ayaṯuluġi'den görmiş idi ber-vech-i itḳānī

16166 Ḫoca-zāde'yle Sulṭāniyye-i Bursa'da şirketle
Ḫıżır Beg ḥażretinden oḳuyup kesb itdi ʿirfānı

16167 Muʿallim olmış idi Fātiḥ'e vaḳt-i ṣabāvetde
Aña lāḥıḳ olup encāmda bir ceẕb-i Raḥmānī

16168 Cenāb-ı Şeyḫ Tāceddīn'e vāṣıl oldı ḫıdmetle
Alup ʿAbdüllaṭīf-i Maḳdisī'den feyż-i rūḥānī

16169 Ṭarīḳ-i ṣūfiyānı Bursa'da tekmīl itmişdi
İcāzet virmiş idi aña irşāda ʿazīzānı

16170 İḳāmet eylemişdi inḳıtāʿ üzre ḫalāyıḳdan
ʿAlāyıḳdan daḫi Bursa'da çekdi dest ü dāmānı

16171 ʿİbādāt u ʿulūma ṣarf-ı naḳd-i vaḳt idüp anda
Müfārıḳ olmadı tā ʿazm idince sūy-i rıḍvānī

16172 Kütüb taṣḥīḥ iderdi taḥşiye eylerdi her metni
Ḳarāyıḥla yazardı baʿż-ı taʿlīḳāt-ı ʿirfānı

16173 Muṭavvel muḫtaṣar her ne girerse destine elbet
Yed-i himmetle taṣḥīḥe iderdi beẕl-i aḥyānī

16174 Üçer ḳat her kitābıñ nüsḫası mevcūd idi gāhī
Mine'l-evvel ile'l-āḫir iderdi taḥşiye anı

16175 Yazar Ṭaşköpri-zāde ḥālini monlā-yı mezbūruñ
Ḥikāyet eylemiş kendüye gūyā baʿż-ı ḫullānı

16176 Meşāyiḫ zümresinden idi bir ṣāfī-i ṣūfīydi
Taṣavvuf-āşinā bir ẕāt idi var idi ʿirfānı

16177 Dimiş şeyḫim ile ḥacc-ı şerīfe ʿāzim olduḳda
Teveccüh üzre idik vaḳfede ber-şarṭ-ı erkānī

[388b]

16178 Bańa dimişdi şeyḫim ey oġul sen ḳuṭbı gördüñ mi
İmāmıñ ḥāliyā ṣaġında ḳā'im ẕāt-ı ẕī-şānı

16179 Eger bilmek dilerseñ ḳuṭb-ı devrānı nigāh eyle
Naẓar itdikde Mevlānā Ayas'ı gördüm ol ānī

16180 Biz anı Bursa şehrinde bıraḳmış idik ol yılda
Bu sırrı şeyḫe naḳl itdikde emr itmişdi kitmānī

16181 Rücūʿ itdikde ḥacdan bizleri itmişdi istiḳbāl
Burusa şehriniñ bay u gedā eşrāf u aʿyānı

16182 Ehālī-yi şehirden birisi benden suʾāl itdi
ʿAyānen vaḳfede gördüñ mi didi ḳuṭb-ı Rabbānī

16183 Cevābında belī gördüm imāmıñ ṣaġ yanında
Siziñ Monlā Ayas idi eger ḳuṭb ise ḥaḳḳānī

16184 O gice baña bir ʿillet ʿurūż itmişdi kim ḥattā
Memāta müşrif olmışdı vücūd-ı müstemendānī

16185 Yine menn eyledi Bārī Teʿālā baña ṣıḥḥatle
Ḥayāt iḥsān idüp taḫlīṣ itmişdim girībānı

16186 Ziyāret eyledikde irtesi gün ṣordı şeyḫimden
Beni gördükde bu kimdir diyüp ol pīr-i nūrānī

16187 Benim-çün didi Mevlānā Ayasʾa ṣanki oġlumdur
Baña didi budur ifṣā iden esrār-ı pinhānı

16188 Tażarruʿ eylemişdim ḳabż-ı rūḥiyçün bu şeb ancaḳ
Şefāʿat itdi benden rūḥ-i pāk-i şāh-ı ʿAdnānī

16189 Bunı bildim ki evlād-ı Muḥammedʾden olup ḥaḳḳā
Teraḥḥum eyleyüp ḳıldı şefāʿat aña rūḥānī

16190 Ḥaẕer eyle gözüm nūrı ṣaḳın ifṣā-yı rāz itme
Ḫaṭar vardır görürseñ belki encāmında ḫıẕlānī

16191 Görülmişdir ʿazīziñ ḫārikuʾl-ʿādāt aḥvāli
Tevātür üzre naḳl eyler ileʾl-ān Bursa sükkānı

Mevlānā Ḫᵛāce Ḫayreddīn

16192 Birisi daḫi aḫyār-ı ümemden Monla Ḫayreddīn
Muḥammed Ḫānʾa olmışdı muʿallim çend ezmānī

16193 ʿUlūmı ʿaṣrınıñ fāżıllarından aḫẕ idüp ṣoñra
Ḫıżır Beg ḫıdmetinde iktisāb itmekle ʿirfānı

16194 Medārisde müderris oldıġıyçün oldı nām-āver
Ḳarīn-i iltifāt oldı olup maṣḥūb-ı sulṭānī

16195 Sitanbul içre cāmiʿ medrese bünyād itmişdi
Anıñçün nām-ı Ḫayreddīn oldı lāyıḳ-ı şānı

16196 Tefennün eylemişdi her ʿulūmı iktisābından
Leẕīẕü'ṣ-ṣoḥbe idi var idi ʿirfān-ı nedmānı

16197 Ẓarīfu'ṭ-ṭabʿ idi itmişdi devlet ḫalḳı istiṣḥāb
Kibār-ı devlete eylerdi ṣoḥbetde maḥal-hˇānī

[389a]

16198 Yazar Ṭaşköpri-zāde vālidinden naḳl-i ṣıḥḥatle
Şaḳāyıḳ'da muṣarraḥdır anıñ tafṣīl-i tibyānı

16199 Mevāḳıf Şerḥi'ni oḳurdı Ḫayreddīn vālidden
Elinde ṭutdıġı ol nüsḫa-i raʿnā-yı ṭūlānī

16200 Muḳaddem yazmış idi evvelinden baʿżını ceddim
Bir āḫer kimseniñ ḫaṭṭıyla bulmış līk pāyānı

16201 Velākin dirdi belki vālidim gāhī şu eczāyı
Oḳurken vālidim-çün yazdı Ḫayreddīn-i Ḫusbānī

16202 Ziyāde ḥüsn-i ḫaṭṭı var idi maṭbūʿ idi ġāyet
Ne nestaʿlīḳ idi resmi ne nesḫ idi ne reyḥānī

16203 Cenāb-ı şehriyāriñ āḫir-i eyyām-ı ʿadlinde
Vedāʿ-ı ʿālem-i fānī idüp ḳılmışdı pūyānī

16204 Ḫudā rūḥ u revānıñ şād u ḫandān ide ʿuḳbāda
Hemīşe cilve-gāhı ola yā Rab bāġ-ı rıḍvānī

Ḥamīdüddīn el-Ḥüseynī eş-Şehīr bi-Efḍalüddīn-zāde raḥimehu'llāh

16205 Feżā'il-perverāndan biri daḥi ʿahd-i Fātiḥ'de
Ḥamīdüddīn'dir olmışdı Efḍal-zāde ʿunvānı

16206 Ḥüseyniyyü'n-neseb ṣāḥib-edeb bir ẕāt-ı ekremdir
Ṣalāḥ u zühd ü taḳvāda ḳatı az idi aḳrānı

16207 Şedā'id üzre ṣābir niʿmet-i Bārī'ye şākirdir
Taḥaşşuʿ üzre ḳādir çoġ idi aḥbāb u aḥdānı

16208 O rütbe ʿālim u ʿāmil o deñlü fāżıl u kāmil
Gerek ʿālim gerek cāhil severdi anı yārānı

16209 ʿUlūmı evvelā ʿaṣrıñ fuḥūlinden görüp āḫir
İdüp Monlā Yegān'ıñ ḫıdmetine saʿy-i pūyānī

16210 Müderris oldı Bursa'da Murād Ḫān ibn-i Orḫan'ıñ
Binā itdikleri ol buḳʿaya bā-emr-i sulṭānī

16211 Muḥammed Ḫān'ıñ ʿahdinde evā'il demlerindeydi
Bilā-mūceb midir bilmem ḳılındı ʿazle erzānī

16212 Sitanbul'a gelince ḥażret-i sulṭān-ı ẕī-şāna
Gezerken baʿż-ı esvāḳı teṣādüf itdi lüḳyānī

16213 Piyāde gezmek idi ʿādet-i me'lūfesi dā'im
Rikābında yürürdi gāh u bī-geh baʿż-ı ġılmānı

16214 Süvār olmışdı esbe ez-ḳażā monlā-yı ʿālī-baḫt
Atından ṣıyrılup indi o gün gördükde sulṭānı

16215 Ḥikāyet eylemişdi Efḍalüddīn-zāde aḥbāba
Selāma munṭaẓırken şehriyār-i nesl-i ʿOṯmānī

16216 Bańa teslīm idüp ḥüsn-i nevāzişle buyurmışdı
Sen Efḍal-zāde misin faẓl ile sebḳ iden aḳrānı

16217 Ḥamīdüddīn duʿācıńdır didikde ḫān-ı ẕī-şāna
Yarın dīvānıma gel diyü ṣādır oldı fermānı

[389b]

16218 Sarāy-ı şehriyāre irtesi gün ḥāżır olduḳda
Bańa iḳbāl ü istiḳbāl idüp etbāʿ-ı ḫāḳānī

16219 Ḥużūr-ı pādişāhīye vezīrān ʿarża girdikde
Muḥammed Ḫān'a iḫbār itdiler ol ḥibr-i ẕī-şānı

16220 Ḳudūm-i Efḍalüddīn-zāde'ye āgāh olduḳda
Yine tevcīh olundı buḳʿa-i Sulṭān Murād Ḫānī

16221 Daḫi taʿyīn olundı elli dirhem añа yevmiyye
Virildi maṭbaḫından ḳadr-i kāfī niʿmet ü nānı

16222 Ḥużūr-ı şehriyāre Efḍalüddīn-zāde girdikde
Leb-i taʿẓīm ile taḳbīl idince dest-i sulṭānı

16223 Ḥikāyet eylemişdi Efḍalüddīn-zāde aḥbāba
Dimişdi dāḫil olduḳda ḥużūra şāh-ı ʿOṣmānī

16224 Şu vech üzre vaṣiyyet itdi kim Monlā Ḥamīdüddīn
Devām üzre oḳut tedrīsiñi terk itme aḥyānī

16225 Beni ġaflet ider ẓann eyleme aṣḥāb-ı ʿirfāna
Olur her ʿālimiñ ʿahdimde zīrā lāyıḳ-ı şānı

16226 Bu olmışdı cevābım ḥażret-i sulṭān-ı vālāya
Ḫudā taḫtıñda teṣbīt eyleye sen şāh-ı şāhānı

16227 Murād Ḫān buḳʿasında ol ḳadar tedrīse şuġl itdim
Döküldi liḥyemiñ işġāl ile bi'l-cümle rīşānı

16228 Cüẕāma uġramış ẓannıyla aʿdā ittihām itdi
Yüzümde ḳalmamışdı āb u tāb-ı sinn-i şübbānī

16229 O ḥāletle yine Şeyḫ Ekmelüddīn iʿtirāżātın
Su'ālin ecvibe yazmaġla defʿ eylerdim aḥyānī

16230 Hidāye Şerḥi'ne taʿlīḳlar yazdım ḳarīḥamla
Virüp İbn-i Hümām'a ihtimām-ı baḫṣe keslānī

16231 O eṣnāda sekiz ṣaḥnıñ biriyle Ḥażret-i Fātiḥ
Beni maḥsūdu'l-aḳrān eyleyüp ber-vefḳ-i şāyānī

16232 Maġāzīden birine ʿāzim olmışdı Muḥammed Ḫān
Sitanbul'a vebā ʿārıż olup bā-emr-i Rabbānī

16233 Ḫurūc itdim dimiş baʿż-ı ḳurāya farṭ-ı vaḥşetden
Alup evlād u ehlim sūrdan ḳıldım gürīzānī

16234 Yine ol keşret-i ṭāʿūnda şehr-i Sitanbul'a
[İ]derdim bi'n-nefis tedrīs içün her gün ḳadem-rānī

16235 Ebed terk itmedim eyyām-ı muʿtādemde tedrīsi
Oḳutdum dört kitābıñ dersini ber-vech-i itḳānī

16236 Ġazādan tā ki ʿavdet eyledikde Ḥażret-i Fātiḥ
Faḳīrāne idince ben de istiḳbāl-i sulṭānī

16237 Beni gördüklerinde yanıma gel diyü emr itdi
Faḳīri yanına aldıḳda ḳıldı luṭfa erzānī

[390a]

Menāḳıb-ı Cemīle-i Efḍalüddīn-zāde

16238 Bañа luṭf eyleyüp ṣormışdı kim Monlā Ḥamīdüddīn
Ḳurāya ḫastelikden eylemişsiñ naḳl-i iskānī

16239 İşitdim dersini terk itmeyüp eyyām-ı muʿtāda
Mürāʿāt eylemişsiñ yine neşr itmişsiñ ʿirfānı

16240 Saña lāyıḳ olanı sen edā itdiñ kemāliyle
Bize lāyıḳ olan her neyse bāḳīdir kemā-kānī

16241 Gelince şāh-ı ʿādil şehre emvāl-i ġanā'imden
Birer ḳul baḫş idüp her ʿālime ber-vech-i şükrānī

16242 İki ḳul virdi Efḍal-zāde'ye ifrāṭ-ı şevḳinden
Anıñla daḫi ẓāhir oldı ġayre faż̧l u rücḥānı

16243 Anı ḳāḍī-yi İstanbul idüp luṭf-ı ʿaẓīm itdi
Ḳılındı ṣadr-ı iftā ile ṣoñra luṭf-ı şāhānī

16244 Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān devri olduḳda maḳāmında
Yine ibḳā olundı tā şikest olunca peymānı

16245 Ṭoḳuz yüz ṭoḳuza bir yıl ḳala bu cāh-ı fānīden
Ferāġ-ı bāl ile maʿzūl olup bā-emr-i Rabbānī

16246 Ḥalīmu'n-nefs idi ġāyetle ṣabrın naḳl iderlerdi
Ġażabla görmedik biz anı dirdi cümle yārānı

16247 Yazar Ṭaşköpri-zāde vālidi naḳl eylemiş gūyā
Dimiş ḳaḍī-yi İstanbul iken görmiş idik anı

16248 Ḥużūrında teḥāküm itdi bir kimseyle bir ʿavret
Bulunmışdıḳ biz anda ittifāḳan ḥibr-i ḥaḳḳānī

16249 O kimse müddeʿāsın şerʿ ile iṣbāt itdikde
Ḥükūmet eyledikde merʾe-i şerrīre ḫaṣmānī

16250 İṭāle eyledi ḳāḍī-yi z̤ī-şāna lisānıyla
Ḳanāʿat itmeyüp şerʿa ẓuhūr itmişdi buṭlānı

16251 İsāʾet eyleyüp ādāb-ı şerʿa ḫayli şetm itdi
O rütbe eyledi tekdīr mevlānā-yı z̤ī-şānı

16252 Ne aḳvāl-i şenīʿa söylediyse aña ṣabr itdi
Nihāyet bu idi taʿzīri epsem dirdi aḥyānī

16253 Saña lāyıḳ mı ḥükmu'llāhı taġyīr eylemek dirdi
Bu sözlerle ider mi hīç tanaṣṣuḥ nefs-i şerrānī

16254 Fenārī-zāde Muḥyiddīn Monlā'dan rivāyetle
Yazar Ṭaşköpri-zāde naḳl idüp ol ḥibr-i devrānı

16255 Niçe müddet Ḥamīdüddīn'iñ oldum dersine ḥāżır
Telemmüz̤ eylemişdim kendülerden faż̤l u ʿirfānı

16256 Bu idi ʿādet-i marżıyyesi üstāz̤-ı z̤ī-şānıñ
Mesāʾilden ne ise buldıġı ber-vech-i itḳānī

16257 Gerek şerʿiyyeden olsun gerek ʿaḳliyye biʾl-cümle
Anı der-ḫāṭır idüp ḥıfẓ iderdi hem-çü Ḳurʾānī

16258 O ʿaṣrıñ ezkiyāsı her zamān dirlerdi ʿālemden
ʿUlūmuñ nüsḫası ż̤āyiʿ olup ger olsa nisyānı

[390b]

16259 Ḥamīdüddīn ḥıfẓından ʿulūmuñ nüsḫāsın cümle
Kitābet eylemek mümkin olur dirlerdi ḫullānı

16260 Ṭavāliʿ Şerḥi'ne yaʿnī kitāb-ı Iṣfahānī'ye
Yazup bir ḥāşiye ṣarf eylemişdi naḳd-i eẕhānī

16261 Daḫi yazdı ḥavāşī şerḥ-i Seyyid üstine düşdi
Bulup ol Muḫtaṣar'da müntehā-yı ḳadr-i ʿirfānı

16262 Ḫudā rūḥ u revānın şād idüp aʿlā-yı cennetde
Hemīşe cilve-gāhın eyleye gülzār-ı rıḍvānī

Mevlānā Sinānüddīn Yūsuf İbn-i Ḫıżır Beg

16263 Efāżıldan birisi de Sinānüddīn Yūsuf'dur
Ḫıżır Beg vālid-i ẕī-şānıdır sebḳ itdi ʿunvānı

16264 Olup beyne'l-ehālī eşher-i nāmı Sinān Paşa
Cihānda rumḥ-ı istiʿdādı aldı gerçi meydānı

16265 Keşīrü'l-ıṭṭılāʿ olmaġla ʿaḳlıyyāt u şerʿiyyāt
Zekā vü fıṭnatından ẓann iderdi ola yeksānī

16266 Her ʿilme cerbeze el virmez iken farṭ-ı ḥiddetle
Şükūk u şübhe ile müştebih olmışdı īḳānı

16267 Muḥālāta delā'il serdine iṣbāt-ı maʿdūme
Taṣaddī üzre eylerdi gehī īrād-ı burhānī

16268 Muḥaṣṣal ṭabʿı üzre ġālib oldı kuvvet-i ẕihni
Anıñçün vālid-i ẕī-şānı levm eylerdi aḥyānī

16269 Rivāyetdir ki bir gün vālidiyle bir ṭabaḳ üzre
Laḥim ekl eyler idi vālidi ilzām içün anı

16270 Şükūke meyl-i ṭabʿıñ tā şu ḥadde bāliġ olmışdır
Şu ẓarfı ḫāk iken misdir diyüp virirsin imkānı

16271 Cevābında didi yā ḥis ġalaṭ itmez mi gāhīce
ʿAceb mi şekk olunsa diyicek ol ḥibr-i ḥaḳḳānī

16272 Çanaġı başına ḍarb eyleyüp ġaḍbān olduḳda
Sinānüddīn'iñ oldı ol zamān teʾdīb-i şāyānı

16273 Ḫıżır Beg ḥażreti dār-ı beḳāya rıḥlet itdikde
Yigirmi yaşına girmiş idi maḳdūm-ı ẕī-şānı

16274 Muḥammed Ḫān aña Edrine Dārü'l-ḥadīṣ'iyle
Riʿāyet eyleyüp ḳıldı sezā-yı luṭf u iḥsānī

16275 Muʿallim naṣb idüp nefs-i hümāyūna nedīm oldı
Ziyāde ḥaẓẓ iderdi ṣoḥbetinden ṭabʿ-ı sulṭānī

16276 Yanından hīç ayırmaz idi ancaḳ cānib-i Rūm'a
Ḫasan Beg devletin terk eyleyüp niḥrīr-i Īrānī

16277 ʿAlī Ḳuşcı gelince āşiyān-ı āl-i ʿOṯmān'a
Olup ol āsitān-ı devletiñ üstād-ı ẕī-şānı

16278 Sinān Paşa'da aṣlā yoġ idi semt-i riyāżiyyāt
Yanında şehriyāriñ var idi ol ʿayb-ı noḳṣānı

16279 Sinān Paşa'yı taḥrīż itdi ol niḥrīrden cümle
Riyāżiyyāt ʿulūmın oḳıya ber-vech-i itḳānī

16280 ʿAlā ḳavlin tenezzül itmedi ʿilm-i riyāżīden
ʿAlī Ḳuşcı'ya üstādım diyüp kesb ide ʿirfānı

[391a]

16281 Telāmīẕinden idi Monla Luṭfī anı gönderdi
ʿAlī Ḳuşcı'dan istiḥṣāle ol ʿilmi edībānī

16282 Ne aḫẕ eylerse andan Yūsuf'a taʿlīm eylerdi
Riyāżiyyātı tekmīl eyledi ol maʿrifet kānı

16283 Ḫavāşī yazmaġa emr itdi Şerḥ-i Çaġminī üzre
Rumūz-ı heyʾeti ḥall itmege ol şāh-ı ʿOṯmānī

16284 Müdānī oldı Ḳāḍīzāde-i Rūmī'ye heyʾetde
Telāmīẕi iderdi iddiʿā-yı faż̈l u rücḥānī

16285 Muḥammed Ḫān anı kendüye ṣoñra vezīr itdi
Virüp ṣadr u vezāretle añа terfīʿ-i ʿunvānī

16286 Taḳarrub eyledi aḳṣā-yı ġāyāt-ı taḳarrubla
Añа ṣadrında istiḳlāl gelmişdi müşīrānī

16287 Ṣudūr itmişdi emr-i pādişāhī kim efāżıldan
Kütüb-ḫāne emīni ola bir tilmīẕ-i ẕī-şānı

16288 Sarāy-ı şehriyārīde muḥāfıẓ olup ol kenze
Emānetle diyānetle ide ḥüsn-i nigeh-bānī

16289 O demde Monla Luṭfī'yi ḥużūr-ı şehriyārīde
Ṣadāḳatle añup sevḳ eyleyüp görmişdi şāyānı

16290 Muḥāfıẓ naṣb idüp bā-emr-i ʿālī kenz-i ʿirfāna
Virildi dest-i istiḥḳāḳına menşūr-ı sulṭānī

16291 Nefāyis nüsḫa-i zībāya anda dest-res buldı
Ġarā'ib fenlere vāḳıf olup müzdād olup şānı

16292 Tetebbuʿ eyledi ol vāsıṭayla çok kütüb anda
Meziyyet bulmış idi ol sebeble ḳadr-i ʿirfānı

16293 Ne ḥā'il oldı bilmem şāh ile mābeyn-i düstūra
Yoġ iken ẓāhiren bir ʿazli mūcib cürm ü ʿiṣyānı

16294 Ṣadāretden muḳaddem ʿazl idüp derḥāl ḥabs itdi
İşitdikde o şehriñ ehl-i ʿilm u faẓl u itḳānı

16295 Kemāl-i ḥayretinden cemʿ olup dīvān-ı ʿālīde
Bir aġızla ḥabisden oldılar ıṭlāḳ-cūyānī

16296 Ḫaber gönderdiler ıṭlāḳına fermānı olmazsa
Kütübden her ne varsa cümle mektūbāt-ı ʿirfānı

16297 Bütün iḥrāḳ bi'n-nār eyleriz bir saḥfe de olsa
ʿUlūmı ġayri ḳaldırsa gerek bu Rūm sulṭānı

16298 Ne ḥācet ġayri taʿlīm u taʿallüm ber-ṭaraf oldı
Bu devletde ʿulūmuñ ḳalmamışdır ʿizzet-i şānı

16299 Feżā'il ehline ġayri meẕellet iḳtiżā itdi
Selāṭīne gerekmez ġālibā aṣḥāb-ı ʿirfānī

16300 İhānet itmege başlandı zīrā ehl-i efżāle
Cehālet-perverāndan arasunlar ḫayr-ḫᵛāhānı

16301 Degil mi dīn u devlet ehl-i efżāl ile müstaḥkem
O zümreyle mü'essesken bu dīniñ üss ü bünyānı

16302 Revā mı ʿazl u ḥabse defʿaten şāyān ola şimdi
Sinānüddīn Yūsuf gibi bir düstūr-ı ḥaḳḳānī

[391b]

16303 Ḫıżır Beg gibi bir ʿallāmeniñ necl-i necībiyken
Hiç añmazlar mı ceddin ol Celāleddīn-i ẕī-şānı

16304 Bizi bu ġayret-i ʿilmiyye küstāḫ eyledi ḥālā
Revā mı olayız uḍḥūke-i cühhāl u nādānī

16305 Ne oldı Ḫażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şāna
Severken ehl-i fażlı zümre-i erbāb-ı ʿirfānı

16306 Meḳādīr-āşinā bir pādişāh-ı dād-güsterken
Feżā'il ehli olmışken bütün memnūn-ı iḥsānı

16307 Ne bāʿiṣ oldı kim mecrūḥ ola şimdi Sinān Paşa
Bulur mı iltiyāmı ḥaşre dek bu cerḥ-i hicrānī

16308 Eger mesmūʿ-ı devlet olmaz ise şekvemiz şimdi
Bize lāzım gelür hicretle terk-i mülk-i ʿOṯmānī

16309 O dem ıṭlāḳ idüp Monlā Sinānüddīn'i maḥbesden
Efāżıl cemʿine teslīm idüp düstūr-ı ẕī-şānı

16310 Sükūt itdiklerinde emr-i ıṭlāḳa ḳanāʿatle
Virüp Sifriḥişārın medreseyle Rūm sulṭānı

16311 Ḳażāsıyla ḳażā-yı dīgere uġratdı āḫir kār
Şehirden ol gün iḫrāca ṣudūr itmişdi fermānı

16312 Ṭarīḳ-i nefy ile vāṣıl olunca Ḥışn-ı İzniḳ'e
Eṭıbbādan biri taʿḳīb idüp ol dem şitābānī

16313 Şu vech üzre ṭabībe ṣavb-ı devletden dinilmişdi
Sinānüddīn'e tedbīr-i cünūn ide ḥakīmānī

16314 Biraz sevdāsı var şerbetle tedbīr eyleyüp her gün
Aña elli ʿasā ḍarbıyla oldı emr-i ḫāḳānī

16315 Anı ḍarb itmedikce iḫtilāl-i ʿaḳlı defʿ olmaz
Cünūn erbābınıñ ḍarb-ı ʿasādır reʾs-i dermānı

16316 Ṭabīb-i cāhili gör kim anı gerçek ṣanup mecnūn
Faḳīre elli degnek ḍarb idüp bī-cürm ü ʿiṣyānī

16317 Bu vech üzre tedāvī ile ẓulm-i pādişāhīyi
Ḥüsāmeddīn-zāde işidüp ol ḥibr-i ḥaḳḳānī

16318 Muḥammed Ḫān'a bir nāme yazup irsāl itmişdi
Derūn-ı nāmede tehdīd idüp bā-ḫayr-ḫ ʿāhānī

16319 Ya refʿ it pādişāhım ẓulmüñi yāḫūd icāzet vir
ʿAzīmet idelim terk eyleyüp iḳlīm-i ʿOṯmān'ı

16320 Ḳabūl idüp recāsın gerçi mevlānā-yı mezbūruñ
İzāḥa eyledi ẓulm-i ṭabīb-i merg-şāyānı

16321 Sinān Paşa-yı meksūrü'l-fu'ādın rumḥ-ı āhından
Teʾeṯṯür buldı ḥayfā cism-i sulṭān-ı cihān-bānī

16322 Şikest-i ḫāṭırıyla ol Sinānüddīn-i maẓlūmuñ
Ḳırıldı ġālibā mīnā-yı ʿömr-i şāh-ı devrānī

16323 Gidüp Sifriḥişār'a gerçi sākin oldı bir müddet
Sipihri gerdişinden dönderirdi āh u efġānı

16324 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ ʿazm idince dār-ı ʿuḳbāya
Cenāb-ı Bāyezīd olduḳda taḫt-ārā-yı sulṭānī

[392a]

16325 Yazup fermān-ı ʿālī ḳayd-ı iclādan ḫalāṣ itdi
Ḳılındı Edrine Dārü'l-ḥadīṯ'i aña erzānī

16326 Olup taʿyīni yüz dirhem telāfī ṣavb-ı devletden
Olurdı Bāyezīd Ḫān'ıñ gehī naḳd ile iḥsānı

16327 Mevāḳıf Şerḥi'ne bir ḥāşiye taḥrīr itmişdi
Cevāhir mebḥaşinde eyleyüp tedḳīḳ-i imʿānī

16328 Cenāb-ı Seyyid-i Cürcān'a īrād-ı su'āl itdi
Telāmīẕiyle daḫi eyledi ebḥāṣ-ı ḥaḳḳānī

16329 Münācāt-ı Ḫudā nāmında te'līfi görülmişdir
Lisān-ı Türkiyān üzre virilmiş ḥüsn-i pāyānī

16330 ʿİbārāt-ı laṭīfe serd idüp iẕhār-ı şevḳ itmiş
Ṭarīḳ-i bendegīde eylemiş iẕhār-ı giryānī

16331 Keẕālik lehçe-i Türkī'de āḫir bir ḳıṣaṣ yazdı
Kibār-ı evliyāyı ẕikr idüp hem ḳuṭb-ı devrānı

16332 Sekiz yüz ṭoḳsanı bir yıl güẕār itdikde hicretden
Edirne beldesinde itdi ʿazm-i sūy-i rıḍvānī

16333 Dem-i ġaslinde tesḫīne kifāyet idecek miḳdār
Ḫaṭab bulınmadı beytinde bā-iʿsār u fiḳdānī

16334 Kefeni daḫi eller şarmış idi belki tābūtın
Kefeni diyerek naʿşın taḥammül itdi yārānı

16335 Anıñ ifrāṭ-ı cūdı rütbe-i isrāfa varmışdı
Severdi zümre-i eşyāḫ u dervīş u gedāyānı

16336 Meşāyiḫ zümresin dā'im ziyāret eyleyüp zīrā
İderdi her birinden başḳa istimdād-ı rūḥānī

16337 Ḫuṣūṣā Ḫażret-i İbnü'l-Vefā ol ḳuṭb-ı aḳṭāba
Ziyāde muʿteḳıd olmaġla dirdi ġavṣ-ı Rabbānī

Menḳabe-i Şeyḫ-i Mūmā-ileyh ve Sinān Paşa ve Monlā Gürānī

16338 Şaḳāyıḳ'da yazar Ṭaşköpri-zāde vaṣf idüp şeyḫi
Ne minvāl üzre ceẕb itmiş Sinān Paşa-yı ẕī-şānı

16339 Cenāb-ı vālidinden naḳl-i ṣıḥḥatle yazılmışdı
Velākin ekṣer-i tārīḫde ṭayy itdiler anı

16340 Ḥanīfī-meẕheb iken Ḥażret-i İbn-i Vefā dā'im
İderlermiş ṣalātında cihāren besmele-ḫ ̌ānī

16341 Tevātür buldıġında ḥażret-i şeyḫiñ bu ḥālātı
Efāżıl şemlini daʿvet idüp Monlā-yı Gürānī

16342 Ne deñlü var ise İstanbul'uñ aṣḥāb-ı efżālin
Bütün cāmiʿde cemʿ itdi ṣudūr-ı ʿaṣr-ı sulṭānı

16343 Ḳamu muḥyi's-sünen taḳvā-senen mifżāl-i müstaḥsen
Bu nehy-i münkere her biri teşmīr itdi dāmānı

16344 Muʿayyen vaḳt ile medʿuvv idi ehl-i veraʿ anda
İrāde itdiler ol mübtediʿ ser-ḫayl-i devrānı

16345 Derūn-ı cāmiʿe iḥżār ile ḥużżār beyninde
O fiʿl-i münkeriñ terkiyle teʾdīb ideler anı

16346 Teşeffüʿ itmeden İbn-i Vefā'nıñ maḳṣadın bilseñ
Eḥaḳḳa ḥaḳḳı tercīḥ itmeniñ olmaz mı ʿiṣyānı

16347 Sinānüddīn daḫi cāmiʿe daʿvet olunmışdı
Anı gelsün diyü beklerdi ol şeyḫiñ muḥibbānı

16348 İcābetle o daḫi geldiginde mecmaʿ-ı nāsa
Didi bu mecmaʿ-ı dāʿī nedir bu cemʿ-i iḫvānī

[392b]

16349 Sinānüddīn aṣlın ortadan itdikde istiḫbār
Bu cemʿiñ bāʿiṣiñ naḳl itdi ol dem Monlā Gürānī

16350 Sinān Paşa tedārük eyleyüp didi cevābında
Vekāletle muḫāṭab eyleyüp ḥużżār-ı ẕī-şānı

16351 Gelince şeyḫ-i ʿālem şimdicek bu mecmaʿ-ı nāsa
İdersiz besmele cehrinde gūyā daḫl-i ḥaḳḳānī

16352 Niçün bu bidʿati iẓhār idersiñ dirsiñiz cehren
Cevāb āmāde itmişdi size ol ḳuṭb-ı Rabbānī

16353 Eger bu besmele cehrinde dirse ictihād itdim
Cevāb-ı müctehidle eyleyüp ityān-ı burhānī

16354 Cenāb-ı şeyḫ sizlerden cevāb-ı müskit isterse
Cevāb-ı ḥaḳḳ ile kimdir o dem ilzām iden anı

16355 Dönüp dimişdi Gürānī niçe daʿvāta ḳādirdir
Bu demde ictihādı var mıdır daʿvāya imkānı

16356 Sinānüddīn didi ḥāliyā ol şeyḫ-i fāżıldır
Buṭūn-ı sebʿa üzre oḳıdır tefsīr-i Ḳurʾān'ı

16357 Eḥādīṯ-i ṣıḥaḥı mesnedātı ile ʿālimdir
İḥāṭa eylemişdir Sitte'yi çün ḥıfẓ-ı Furḳān'ı

16358 Şurūṭ-ı ictihāda ʿārif olmışdır uṣūlinden
Fürūʿıyla ḳavāʿid ḥıfẓ idüp ber-vech-i itḳānī

16359 Naẓīri olmayan ẕāt-ı mükerremdir gerekmezdi
Ola bu meclise iḥżārla iḥṣār o ẕī-şānı

16360 Sinān Paşa'ya Gürānī didi inṣāf ile āḫir
Buña şāhid misin eyler misin taṣdīḳ-i burhānī

16361 Şehādet eyleyüp şeyḫiñ kemālin idicek iḥṣā
Ṭaġıtdı mecmaʿ-ı erbāb-ı faẓlı Monla Gürānī

16362 Sinānüddīn gibi bir şāhid-i ʿadli olan şeyḫiñ
Sezā-vār olmaz iḥżār itmesi ber-vech-i ʿudvānī

16363 Sitāyiş eyleyüp İbnü'l-Vefā'ya anda müstevfī
Ṣafāya münḳalib oldı cefā-yı ehl-i īmānī

16364 Ḫudā her birini me'cūr ide menvīsi vefḳınca
Ola her biriniñ gülzār-ı cennet cāy-ı şāyānı

Teẕyīl-i Ġarīb ve Televvün-i Şehriyār-i Mehīb be-Rivāyāt-i ʿĀlī-yi Süḫan-Tertīb

16365 Yazar Künh içre ʿĀlī fıṭrat-ı mecbūlesi üzre
Şehinşāh-ı cihānı şehriyar-i nesl-i ʿOṯmān'ı

16366 Ḫuṣūṣā Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şāna
Virir sā'ir selāṭīn-i ʿiẓāma faẓl u rücḥānı

16367 Seḫā vü maʿdeletde cümleye tercīḥ olunmışdı
O rütbe ʿilme raġbet itmedi ecdād-ı ẕī-şānı

16368 Sitanbul feṭḥi ile ġālib olmışken selāṭīne
Anıñ "niʿme'l-emīr"[1] olmış iken şāyān-ı ʿunvānı

16369 Ḥakīm-i rāst-gū çün kim Vefāyī selb-i küll ile
Selāṭīn u mülūke geh ider bühtān-ı ḥırmānī

[393a]

16370 Velākin nāẓım-ı dil-ḫasteniñ şāhān ḥaḳḳında
Müverriḫlerle vardır iḫtilāfāt-ı fırāvānı

16371 Tevārīḫ-i selefde baʿż-ı nā-bercā rivāyāta
Dirāyet rütbesiyle itdiler iṯbāt-ı burhānī

16372 Ḫuṣūṣā ʿĀli-yi bīhūde-ḳāli itmem istiṣvāb
İder Künh'inde zīrā taḫṭi'e şāhān-ı ẕī-şānı

16373 Cenāb-ı Yıldırım Ḫān ile Timur'uñ ḫuṣūṣında
Ṭaraf-dārī-yi Timur ile itdi ġayẓ-ı sulṭānī

16374 Ḳılıç Arslan faṣlında daḫi ifrāṭ-ı ġadr itdi
Cenāb-ı Fātiḥ'e ḳaṭʿī idüp isnād-ı ṭuġyānī

16375 Selāṭīn-i ʿiẓāmıñ ekṯeri maʿṣūmlardır kim
Vekīl-i muṭlaḳıñ destindedir infāẕ-ı fermānī

16376 Ġıyābında niçe bir pādişāh-ı ḫūb-eṭvārıñ
Şu emri şöyle itmiş dir ider sulṭāna bühtānı

16377 Vezīr-i aʿẓamıñ olmaz mı gāhī sū'-i tedbīri
Nifāḳ u ġamza maḥmil var iken ber-vech-i imkānī

1 "İstanbul muhakkak feth olunacaktır. Onu fetheden kumandan **ne güzel kumandan** ve onu fetheden asker ne güzel askerdir." hadisinden nakıs iktibas. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 335; Buhārī, *et-Tārīhu'l-Kebīr*, I, 81.

16378 Vuḳūf-ı tām mümkin mi reʿāyā ḥāline cümle
İḥāṭa yoḫsa ḳābil mi umūr-ı şehr ü büldānı

16379 Kemā-hī nīk u bed maʿlūm olur mı şehriyārāna
Beşer degil mi onlar niçe bilsün cümle insānı

16380 Cevād u ṣārimiñ olmaz mı gebve nebve maḥẕūrı
Revā mı evliyā-yı enʿume iẓhār-ı küfrānī

16381 Ḫudā geçmişlerin ġark-āb-ı baḥr-i maġfiret itsün
Ḫaṭālardan emīn itsün ḳalan evlād-ı ʿOṯmān'ı

16382 Ḫuṣūṣā ḥāliyā revnaḳ-dih-i taḫt-ı Sikender-baḫt
Ṣüreyyā-raḫt u dil-saḫt-ı veġā Maḥmūd Sulṭān'ı

16383 Ḫudā hemvāre taḫt-ı salṭanatda ber-devām itsün
Şükūh u şevketi lerzān ide Īrān u Tūrān'ı

16384 Ne deñlü var ise aʿdāsı maʿdūm-ı dimār olsun
Gerek ceyş-i Naṣārā'dan gerek aṣḥāb-ı ṭuġyānī

16385 Yine mā naḥnu fīhe kilk-i naẓmı itdirüp ricʿat
Ne yüzden rū-nümādır naḳl-i ʿĀlī-yi süḫan-dānī

16386 Ṣımāḫ-ı cān ile güş it ne güne ġadr ider gāhī
Selāṭīn-i cihāndan selb idüp īfā-yı peymānı

16387 Televvün ʿazv idüp Sulṭān Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şāna
Anıñ żımnında taʿyīr eyleyüp evlād-ı ʿOṯmān'ı

16388 Dimişdir muṭlaḳā aḫlāḳ-ı şāhān-ı cihān cümle
Müberrādır vefādan olsa da ʿaṣrıñ Süleymān'ı

16389 Vezīrān u efāżıldan birine iltifāt itse
Mülūkuñ birisi taʿḳīb iderdi ḳahr u ḫıẕlānı

16390 Eger ikrām u inʿām itseler ber-vefḳ-i istiḥḳāḳ
Mücāzātı ya ḳatl idi anıñ yā bend-i zindānī

16391 Menāṣıbdan biriyle ez-ḳażā sebḳ itse aḳrāna
Mühān olmaḳ idi anıñ sezā-yı ḥāl-i pāyānı

[393b]

16392 Kimi gördüñ ki taḳrīb olunup bezm-i hümāyūna
Anı devletden ibʿād itmedi ʿaṣrıñ vezīrānı

16393 Eger bir ḫilʿat-i zībā giyerse ṣavb-ı devletden
Olurdı ṣoñra mīrinden mezād-ı sūḳ-i sulṭānī

16394 Vezīrāndan ya kim ġālib olup aʿdā-yı İslām'a
Şehādetle serin ḳapmaya ser-bevvāb-ı ḫāḳānī

16395 Bi-emri'llāh böyle oldı cārī ʿādet-i şāhān
Cezāsı hep Sinimmārī olup ḳānūn-i ʿOṯmānī

16396 Cenāb-ı Fātiḥ'iñ eslāfına re'fetle şefḳatle
Müberhenken kemāl-i ʿilm u efżāliyle rüchānı

16397 Sinānüddīn Paşa gibi bir ʿallāme-i ʿaṣrı
Medārisden Ṣemān'ıñ birine ḳılmışdı erzānī

16398 Nedīm-i bezm-i ḥāṣṣu'l-ḫāṣṣı idüp ʿazv-i devletle
Muʿallim naṣb idüp ḳılmış idi üstāẕ-ı ẕī-şānī

16399 Telemmüẕ eyleyüp ḥarfen-bi-ḥarfin ekṣer-i fenni
Leẕīẕü'ṣ-ṣohbe olmaġla ḳılup taḳrībe şāyānī

16400 Vezāret rütbesiyle ḳadrini bālā-ter itmişken
Virilmişken aña devletde belki mühr-i sulṭānī

16401 Ṣadāretden muḳaddem ʿazl idüp bī-cürm iken ṣoñra
Anı ḥabs eyleyüp virmişdi aña ḳahr u ḫıẕlānī

16402 Gehī Dārü'l-ḥadīṯ-i Edrine'yle eyledi tekdīr
Gehī yevmiyye elli aḳça oldı müzd-i şāhānī

16403 Gehī Çifte Medāris'den biriyle kām-bīn itdi
Didirtdi çiftesi var ḥaḳḳına meş'ūm-i yārānı

16404 ʿİmāretden birisin tevliyetle aña virmekle
Ḫarāb-ender-ḫarāb itdi murād olmışken ʿumrānı

16405 İmāretle Gelibolı livāsın aña virmişken
Yine ḳahr u ġażabla eylemişdi ʿazle erzānī

16406 Tecemmuʿ itmiş idi ʿafvına dīvān-ı ʿālīde
Sitanbul içre sākin zümre-i aṣḥāb-ı ʿirfānī

16407 Anı maḥbesden iḫrāc eyleyüp ıṭlāk itmezdi
Ḳalurdı niçe müddet kūşe-gīr-i bend-i zindānī

16408 Virüp Sifriḥişārın buḳʿasıyla añа teʾbīden
Ḳażāya uġradup bī-çāreyi ber-vech-i ḫüsrānī

16409 Ḫuṣūṣā belde-i İzniḳ'de şerbetledüp ṣoñra
Tedāvī itdirüp teslīṭ ile bir ṣaḫṣ-ı nādānı

16410 Ṭabīb irsāl idüp ardınca tedbīr-i cünūn ile
Be-her gün elli degnek çaldırup añа ḥakīmānī

16411 Ḥüsāmeddīn-zāde nāme irsāl itmese şāha
Ölünce dögdürürdi ẓulm ile ol ḥibr-i devrānı

16412 Delālet eylemez mi bu ḳahırlar luṭfdan ṣoñra
Televvün üzredir ṭabʿ-ı Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şānī

[394a]

16413 Şaḳāyıḳ'da olan tafṣīl-i ẓulmi görseler bir bir
Muḥammed Ḫān'ı taʿyīb eylemez miydi muḥibbānı

16414 Velākin bu meẓālimden çoġı ifrāṭ-ı ʿĀlīdir
Añа taḳrīb olunmaz bu ḳadar ẓulm-i fīrāvānī

16415 Nifāḳ u ġamz ile vāḳiʿ de olsa baʿż-ı taʿzīri
Ricāl-i devletiñ sevḳi deriz yā mekr-i iḫvānī

16416 İnilmez şimdi iḫvān-ı zamān ḥayṭı ile biʾre
Ne mekr itdi Cenāb-ı Yūsufʾa ebnāʾ-i Kenʿānī

16417 Gehī ḳurda yedirdi dām ḳurdı çāha ṣarḳıtdı
Gehī tüccāra naḳd-i baḫse ṣatdırdı esīrānī

16418 Gehī ḫādim ḳılındı bir zen-i mekkāre-i ḥüsne
Gehī bühtān ile Mışr içre bā-fermān-ı Rabbānī

16419 Esīr-i bend-i zindān oldı yedi yıl pey-ender-pey
Niçe taʿbīre gelmez ẕillete olmışdı erzānī

16420 ʿAzīz-i Mıṣr olup encāmda cāh-ı nübüvvetle
Ḳılındı ṣavb-ı Ḥaḳ'dan maẓhar-ı terfīʿ-i ʿunvānī

16421 Niçe peyġamberān ẕī-şān iken mevlāsı ʿindinde
Olup her birine bir ibtilā bā-emr-i Sübḥānī

16422 O demlerde mi maʿmūr idi ābādān idi dünyā
Ḫıred-mendān baḳsun ʿibret alsun çeşm-i imʿānī

16423 Sinānüddīn Paşa'ya bu deñlü nuṣḥ kāfīdir
Bu emre itmesün bī-hūde ʿĀlī lāf-gūyānī

16424 Gürūh-ı bendegāna evliyā-yı niʿmetiñ gāhī
ʿAṭāyāsı olursa ḳahr u cevri olur aḥyānī

16425 Ḫudā her biriniñ cürm ü ḳuṣūrın ʿafv idüp yarın
Hemīşe her biriniñ ola yāri ʿavn-i Sübḥānī

Mevlānā Yaʿḳūb Paşa İbn-i Ḫızır Beg İbn-i Celāleddīn

16426 Efāżıldan biri Yaʿḳūb Paşa-yı mükerremdir
Sinan Paşa'yı taʿḳīb itdi gerçi ẕikr-i ʿunvānı

16427 Müverriḫler taʿarruż itmedi taʿrīf-i ẕātında
Ḳarındaşı mıdır yoḫsa degil mi ẕāt-ı ẕī-şānı

16428 Ḫızır Beg vālidi ceddi Celāleddīn-i ekremdir
Anıñ da var idi ḥadden ziyāde faż̈l u ʿirfānı

16429 Yigirmi yaşına girmeksizin taḥṣīl-i ʿilm itdi
Ṣalāḥ u zühd ü taḳvāda daḫi sebḳ itdi aḳrānı

16430 Kerīmü'l-ḫulḳ olup memdūḥ-ı ḫalḳ olmaġla devletde
Murādiyye'yle oldı ber-murād-ı luṭf-ı sulṭānī

16431 Şaḳāyıḳ'da olan naḳl üzre Sulṭāniyye-i Bursa
Virilmişdi añа dersiyye bā-luṭf-ı Murād Ḫānī

16432 Olup iḥde'ş-şemānıñ birisiyle ḳadri bālā-ter
Niçe eyyām anda eyleyüp tedrīs-i itḳānī

[394b]

16433 Virildi mevleviyyet rütbesiyle belde-i Bursa
Ḳażāya uġradup sulṭān-ı ʿālem ḥibr-i ẕī-şānı

16434 Ḥükūmetde iken maḥrūse-i mezbūrede nā-geh
Sekiz yüz sāl ṭoḳsan birde ḳıldı ʿazm-i rıḍvānī

16435 Viḳāye Şerḥi üzre ḥāşiye taḥrīr itmişdir
İdüp Ṣadru'ş-Şerīʿa'yla niçe ebḥāş-i ḥaşmānī

16436 Mevāḳıf Şerḥi'ne daḫi ḥavāşīsi görülmişdir
Pesend eylerdi taḥḳīḳātına görseydi Cürcānī

16437 Fenārī-zāde Mevlānā Ḥasan ekşer ḥavāşīsin
Anıñ ḳavlinden aḫẕ itmekle teʾlīf eyledi anı

16438 Şaḳāyıḳ içre daḫi Künhü'l-Aḫbār'ında ʿĀlī'niñ
Musarraḥdır ki Bursa'da ḳılup ʿuḳbāya pūyānī

16439 Velākin Ḳırşehir'de fevt olup ḳabri muʿayyendir
Tevātür üzre naḳl eyler o şehriñ köhne-sālānı

16440 Meger Yaʿḳūb Paşa ol Muḥammed Ḫān ʿaṣrında
Taʿaddüd iḳtiżā eyler biri evvel biri ṣānī

16441 Eger bu vech ile tevcīhine tevfīḳ olmazsa
Olurdı cānibeyniñ biri elbet maḥż-ı bühtānī

16442 Kemīne nāẓımıñ manẓūr[ı] olmışdı ziyāretle
Ḫudā ḳabr-i şerīfin eyleye ʿAdn'iñ gülistānı

Mevlānā Aḥmed Paşa İbn el-Mevlā el-Merḥūm Ḫıżr Beg İbn-i Celāleddīn

16443 Feżā'il-pāş olanlardan birisi devr-i Fātiḥ'de
Ḫıżır Beg oġlı Mevlānā-yı Aḥmed'dir ki ʿunvānı

16444 Ḳarındaşı Sinān Paşa gibi ol daḫi paşadır
Temāşādır ki aṣlā olmamışdır mīr-i mīrānī

16445 Anıñ da cedd-i ẕī-şānı Celāleddīn'dir cidden
Ser-ā-pā dūd-mān-ı ʿilm olup aʿmām u ḫˇīşānı

16446 Selīmü'n-nefs ü ṣāḥib-meskenet olmaġla ẕātında
Severdi bi'ṭ-ṭabiʿ dervīş u eşyāḫ u faḳīrānı

16447 Şemān-ı Ṣaḥn'ı İstanbul içinde Ḥażret-i Fātiḥ
Binā itdikde birin ḳılmış idi añа erzānī

16448 Yigirmi yaşına girmezden evvel ḥibr-i mezbūruñ
İdüp ḳırḳ aḳçayı ol dem tecāvüz müzd-i şāyānı

16449 Sinānüddīn Paşa ʿazl olunduḳda vezāretden
Ḳarındaşın daḫi tedrīsden ʿazl itdiler ānī

16450 Ḳażāsıyla virildi medrese Üskūb şehrinde
Şaḳāyıḳ'da mufaṣṣaldır anıñ evṣāf u ʿunvānı

16451 Velākin medrese Sifriḥişārı'nda virilmişdir
Ḳażā munżam olup ber-naḳl-i ʿĀlī-yi süḫan-dānī

16452 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ ʿazm idüp gülzār-ı ʿuḳbāya
Yerine cā-nişīn itdikde oġlı Bāyezīd Ḫān'ı

16453 Edirne beldesinde Çifte'niñ birisini añа
Mükāfāt eyleyüp mā-fāte virdi ol ʿaṭā kānı

16454 Şemān'ıñ birisiyle yine İstanbul'a naḳl itdi
Burusa şehriniñ daḫi olup müftī-yi ẕī-şānı

[395a]

16455 Virildi ṣavb-ı mīrīden yüz aḳça añа yevmiyye
Daḫi bir ḳarye-i maʿmūre oldı vaḳf-ı sulṭānī

16456 Taʿayyüş itdi ʿayş-ı ırġad üzre niçe müddetler
Tecāvüz eylemişdi sinn-i sāli ḥadd-i ṭoḳsanı

16457 Ṭoḳuz yüz yirmi ṭoḳuz oldığında sāl-i hicretden
Beḳāya belde-i Bursa'da ḳıldı ʿazm-i pūyānī

16458 Ḫudā rūḥ u revānın şād ide aʿlā-yı cennetde
Civār-ı Aḥmedī'de cilve-gāhı ola rıḍvānī

Mevlānā Muṣliḥuddīn raḥimehu'llāhu teʿālā ilā yevmi'd-dīn

16459 Ṣalāḥ-ı ḥāl ile maʿrūf olan aṣḥāb-ı ẕī-şāndan
Birisi daḫi Monlā Muṣliḥuddīn idi bil anı

16460 Efāżıl zümresinden olmaġın baʿż-ı medārisde
Müderris oldı tedrīs eyledi ṭullāba ʿirfānı

16461 ʿAlā ḳavlin Muḥammed Ḫān'ıñ olmış idi üstādı
Oḳutdı çoḳ zamān Şehzāde Sulṭān Bāyezīd Ḫān'ı

16462 Aña Şerḥ-i ʿAḳā'id oḳıdup bir ḥāşiye yazdı
Efāżıl içre maḳbūl oldı ol teʾlīf-i ẕī-şānı

16463 Daḫi Şerḥ-i Hidāye oḳumışdı ʿilm-i ḥikmetden
O fende ẓāhir oldı Monla-zāde üzre rüchānı

16464 Ḥüseyn-i Meybudī ṣaġ olsa dirdi aña sellemnā
Cemīʿ-i fende ṭaş dikdi alup beydā-yı ʿirfānı

16465 Ṣalāḥ u zühd ü taḳvā ṣāḥibi olmaġla ẕātından
İderdi her kişi deryūze-i enfās-i rūḥānī

16466 Müderris idi Sulṭāniyye-i Bursa'da sābıḳda
Ḳażā-yı naḥb idüp ol beldede bā-emr-i Rabbānī

16467 Hemīşe murġ-ı rūḥın āşiyān-sāz-ı cinān itsün
Ḫudā ḳabr-i şerīfin eyleyüp gülzār-ı Raḥmānī

Mevlānā ʿAbdülḳādir el-Ḥamīdī raḥimehu'llāhu

16468 Efāżıldan birisi Monla ʿAbdülḳādir olmışdı
Olup tedrīse ḳādir oldı üstād-ı ḫıdīvānī

16469 Ḥamīdiyyü'l-aṣıl bir ẕāt-ı maḥmūdü'l-ḫaṣā'ildir
İdüp Isparta'da vaḳt-i ṣıbāda kesb-i ʿirfānī

16470 ʿAlī Ṭūsī'ye daḫi vāṣıl oldı ḫıdmet itmekle
Meziyyet buldı ʿilm ü fażlı artdı ḳadr-i ʿunvānı

16471 Rivāyetdir ki şirket eyledi Monlā Ḫayālī'ye
Menāṣıb żabṭ idüp olmışdı maʿlūm-ı cihān-bānī

16472 Muʿallim naṣb idüp Sulṭān Muḥammed kendüye āḫir
Velākin āteş-i reşk ile yaḳdı ḳurb-ı sulṭānī

16473 Taḳarrub itdigin hażm itmeyüp Maḥmūd Paşa'nıñ
Teḥāsüd itmesiyle oldı ṣoñra ṭard u hicrānī

16474 Şaḳāyıḳ ṣāḥibi naḳl itdi gerçi bāʿiṣ-i ṭardın
Ṣarāḥatle velākin yazmadı tārīḫ-i ʿOṯmānī

16475 Mücerred ıṭṭırādı olmamaġla ṭabʿ-ı şāhānıñ
Anıñçün oldı ʿAbdülḳādir'iñ de ṭard u ḫüsrānı

[395b]

Sebeb-i Ṭard-ı Mevlānā ʿAbdülḳādir ve Ḥased-kerden-i Maḥmūd Paşa

16476 Mizācında fütūr-ı ʿilleti var idi ġāyetle
ʿUlūma şuġl ile gelmişdi añа żaʿf-ı ebdānī

16477 Velākin ṣoḥbet-i ʿörfiyyeyi raʿnā bilürlerdi
Anıñçün ṣoḥbete daʿvet iderdi pādişeh anı

16478 Gehī ḫalvet iderdi Enderūn-ı şehriyārīde
Muḥammed Ḫān añа ketm eylemezdi rāz-ı pinhānı

16479 Bu ḳurbiyyet ile tekṯīr-i ḥussād itdi devletde
Ayaġın çelmege saʿy itdi ġayri baʿż-ı yārānı

16480 Biraz kendüyi çekmek ister idi gerçi ẓāhirde
Ḳomazdı çekmege kendüyi iḳbāl-i ḥıdīvānī

16481 Bu maḥẕūr-ı ʿaẓīmi elde iken ḫod-be-ḫod gāhī
Vücūdında olan ʿillet daḫi eylerdi buḥrānī

16482 Bahāne-cūy-i ibʿād olmış idi āṣaf-ı devrān
Taraṣṣud üzre düşdükce iderlerdi muḫil-ḫˇānī

16483 Piyāde sürmege şāh-ı cihāna furṣat isterdi
Atardı pāreden fi'l-ḥāl ḫālī bulsa meydānı

16484 Der-i iclāle ruḫ-sūd oldığın ferzāne aʿdāsı
Nifāḳ eylerdi açmazdan vezīr-i aʿẓama anı

16485 Faḳaṭ ber-māt gözlerdi eḥibbāsı daḫi anda
Meger leclāc olup taḫlīṣ ide elden girībānı

16486 Meger bir manṣıba at sürmege beklerdi ḥussādı
Hele düşmişdi beyne'l-aṣdıḳā bir reşk-i iḫvānī

16487 İzinde oldığın sezmiş idi Maḥmūd Paşa'nıñ
Taʿallül eyler idi daʿvet-i şāhīde aḫyānī

16488 Ḳażā ḳurmış meger atılması hengāmı yaḳlaşmış
Düşürmiş şaṣtını bulmış hevāsın tīr-i ḫaṣmānī

16489 Yaturken menzilinde Monla Ḳadrī zār u ser-gerdān
ʿUrūż itmişdi yine derd-i maʿhūdı kemā-kānī

16490 Bu kez bir rütbede cisminde żaʿfı ẓāhir olmışdı
Lüḥūḳ eylerdi aṣḥāb-ı ḳubūra olsa imkānı

16491 Ayaġın atmaġa bir ḫaṭveye ḳādir bulınsaydı
Yüz üzre sürinüp eylerdi sulṭāna ḳadem-rānī

16492 Degildi ʿillet-i maʿhūdesi ancaḳ vücūdında
Bu nevbet ʿārıż oldı aña bir sevdā-yı rūḥānī

16493 Ramaḳ ḳalmışdı teslīm itmek üzre cān-ı şīrīnin
Ḳudūm-ı ḳābiżu'l-ervāḥa eylerdi nigeh-bānī

16494 O ḥāletde iken daʿvetci geldi ṣavb-ı şāhīden
Selām-ı şehriyāri eyleyüp teblīġ-i sirrānī

16495 Siziñle ṣoḥbeti çoḳdan murād eylerdi şevketli
Velākin inḥirāf-ı ṭabʿıñı naḳl itdi aʿvānı

16496 Taʿallül itdigin sezmişdi gāhī bi'n-nefis ḫünkār
Teġāfül üzre eylerdi gehī iġmāż-ı çeşmānī

16497 Gelen daʿvetciler de gāh u bī-geh doġrı söylerdi
Temāruż eyledi dirlerdi gāhī bed-sigālānı

16498 Yine īrād-ı ʿacz-i ʿöẕr-i lengī ẓann idüp ġāfil
Yeter nāz itme ḳalḳ tekdīr idersiñ ṭabʿ-ı sulṭānı

16499 Bu defʿa ʿöẕre gelmez munṭaẓırdır ṣoḥbete didi
Arada biz yeriz āzār u cerri belki meydānī

[396a]

16500 Hemān ışmarla esb-i nāz-perverdiñ egerlensün
Ne ise raḫt u baḫtıñ ḳalḳ giyin ʿarż eyle ʿunvānı

16501 Seni żaʿf-ı mizācıñ inḥirāf-ı ṭabʿ-ı maṭbūʿuñ
Piyāde olmada iṭʿāb ider belki şitābānī

16502 Gelen daʿvetciniñ iẕʿānı yoḳ kim farḳ ide żaʿfın
Teferrüs eylemez kim var mıdır pūyāna dermānı

16503 Faḳīriñ gitme ṭursun iʿtiẕāra yoġ idi tābı
Beni ʿafv eyle sulṭānım dimege var mı yoḳ cānı

16504 Bu daʿvet ġālibā Maḥmūd Paşa'nıñ idi dirler
Ruʿūnet itmege meʾmūr idi etbāʿ-ı sulṭānı

16505 Severdi çünki mevlānā-yı mezbūrı Muḥammed Ḫān
Anıñçün eylemişdi maḥrem-i esrār-ı pinhānı

16506 Leẕīẕü'ṣ-ṣoḥbe manṭīḳ oldıġından ṣoḥbet eylerdi
Taḳarrub itdiginden gördiler tebʿīde erzānī

16507 Muḥaṣṣal ḫˇāceden sulṭān-ı ʿālī-şānı tebrīde
O rütbe ṣadr-ı aʿẓam eyledi teşmīr-i dāmānī

16508 Şu vech üzre nifāḳ itmişdi mevlānā-yı mezbūrı
Emīn olma şehā zinhār açma sırr-ı ḫākānı

16509 Arisṭo ḳavlidir kitmān-ı sırr çün vefḳ-i devletdir
Ṣaḳın ifşā-yı rāz itme ki var ḫıẕlān-ı pāyānı

16510 Ḫuṣūṣā maḥrem-i rāzıñ olan monlā-yı mezbūruñ
Dem-ā-dem naḳl-i meclis kārıdır der-bezm-i yārānī

16511 Hezārān-āşinā bir bu'l-heves nā-mihribāndır kim
Durūġ-ı maṣlaḥat-āmīzden itmez gürīzānī

16512 Hezārān kūçede bir meclis-i ārāmı ḥāżırdır
Hezārān ḫānumānıñ sofrasından celb ider nānı

16513 Sezādır gürbe-i her sofra dinse Monla Ḳadrī'ye
Ḥuḳūḳ-ı nān u niʿmet bilmez eyler belki küfrānī

16514 Nedīm-i bezm-i ḫāṣṣu'l-ḫāṣṣıñ olmışken yine ḳadri
Esāfil bezminiñ yanında lā-şey' ḳurb-ı sulṭānī

16515 Ḥużūr-ı şehriyāre gelmege nāz eyleyüp her bār
Tekellüfsiz varurdı daʿvete baḳmazdı aḥyānī

16516 Taʿallül eylemeksiz bezmiñe rū-māl olmaz da
Żiyāfetlerde yer düşdükce istiṣḳāl-i yārānī

16517 Bu gün mesmūʿum oldı ṣoḥbete daʿvet buyurmışsıñ
Temāruż eyleyüp redd eylemiş emr-i cihān-bānı

16518 İcābet itmeyüp derd-i ḳadīmin iʿtiẕār itmiş
Esīr olmış firāş-ı iḫtiżāra virmege cānı

16519 Varan daʿvetci-i bī-çāreyi daḫi inandırmış
Anı defʿ eyledikde eylemiş ʿazm-i gülistānī

16520 Fülān bāġ içre yārānıyla ʿayş u ʿişret itmekde
Bu sāʿat belki ṭarḥ-ı ṣoḥbet itmişdir ẓarīfānī

16521 Muḥammed Ḫān'a her ne söylediyse ḥażret-i düstūr
Varan daʿvetci taṣdīḳ eylemişdi ṣadr-ı ẕī-şānı

16522 Vezīriñ bu nifāḳıdır diyüp diñlerdi ẓāhirde
İnanmazdı derūnı gelmedi bir ḫoşca īḳānı

[396b]

16523 Ḫudā ḥıfẓ eylesün ehl-i nifāḳıñ keyd ü şerrinden
İderler bī-günehken bir kişiyi ḳatle erzānī

16524 Muḥammed Ḫān gerçi istemişdi Monla Ḳadrī'yi
Velākin daʿveti ışmarlayan Maḥmūdu'l-erkānı

16525 Varan ādem daḫi sulṭān-ı ʿālī-cāhıñ olmaġla
Ḥużūr-ı şehriyāre daʿvet itdi ḥibr-i devrānı

16526 Görünce Ḳadri-yi bī-çāreyi bir rütbede ḫasta
Vuḳuʿı üzre geldi söyledi bā-ʿöẕr-ḫᵛāhānī

16527 Muḥammed Ḫān inandı ḳavline ʿöẕrin ḳabūl itdi
Biraz inʿām u iḥsān itmege olmışdı cūyānī

16528 Muḥammed Ḫān'a ġamz itmezden evvel Molla Ḳadrī'yi
Vezīriñ ṣūret-i ḥaḳdan olup bir dekk-i buṭlānı

16529 Muḳaddem itdigi ġamz u nifāḳı itmeyüp teʾṣīr
Bir āḫar dām ḳurdı tā ki taḥvīl ide sulṭānı

16530 Bir ādem gönderüp resm-i ʿiyādet üzre bīmāra
Suʾāl itdirdi ḥāl u ḫāṭırın ol dem şefīḳānī

16531 Yine yārāndan maʿdūd idi monlā-yı mezbūrı
Severdi ẓāhirā itmişdi belki ʿaḳd-i ḫullānī

16532 Vezīr-i aʿẓamıñ iblāġ itdikde taḥiyyātın
Aña ḫayr-ı duʿālar eyleyüp ez-rūy-i şādānī

16533 Devāmın ṣadr-ı düstūrīde Mevlā'dan niyāz itdi
Elin dergāh-ı Ḥaḳḳ'a ḳaldırup giryāni giryānī

16534 Ḫuṣūṣā rūḥ-ı ʿālem ḥażret-i şāh-ı kerem-kāra
Şükūh u şevket üzre itdi daʿvāt ḫulūṣānī

16535 Firāşı üzre ḳalkup şükr-i Yezdān iderek Ḳadrī
Gelen şaḫṣa ḥikāyet eyledi aḥvāl-i devrānı

16536 Ḫavāṣṣ-ı dergehinden çın seḥer bu ʿabd-i nā-çīzin
Ḥużūr-ı pākine daʿvet içün bir ẕāt-ı ẕī-şānı

16537 Bañna göndermiş idi ṣoḥbetim gerçi murād itmiş
Velākin olmadı rū-māle bende tāb-ı imkānī

16538 Beni işrāf-ı mevt üzre görünce mużṭarib ḥālim
Bańa şefḳat idüp der-ʿuhde ḳıldı ʿafv-i sulṭānı

16539 Recā-mendim ki ʿafvım inżımām-ı luṭf-ı himmetle
Cenāb-ı ṣadr-ı ʿālīniñ ola maʿlūm-ı īḳānı

16540 Varırsañ ḫāk-i pāy-i devlet-i düstūr-ı ẕī-şāna
Vekālet eyle benden ʿizz ile būs eyle dāmānı

16541 Kemīne Ḳadri-yi zārıñ der-i devlet-meʾābından
Recā-yı ʿafv ile icrā buyursun luṭf-ı şāyānı

16542 Cevābında didi her ne sipāriş eylediñ şimdi
Ser u çeşm üzre teblīġ iderim ber-resm-i ḥaḳḳānī

16543 Velākin şimdi sańa cümleden elzem vücūduñdur
Ṣaḳın virme birāder kendiñe itʿāb-ı cismānī

16544 Biraz tefrīḥ-i ḫāṭır eyle ḳalḳ bir defʿ-i sevdā it
Bu ṣıḳlet-ḫāneden bir bāġa eyle ḫātve-cünbānī

16545 Gözüñ göñlüñ açılsun gezmede kesb-i ṣafā vardır
Gelür elbette sańa inkişāf-ı ẕevḳ-i rūḥānī

16546 Biraz ṣavbıñ degişdir anda tebdīl-i hevā eyle
Bilürsün ḫasteniñ yatmaḳda dāʾim ṣıḳılur cānı

[397a]

ʿAzīmet-i Monlā Ḳadrī be-Cānib-i Bāġ ve İbtilā-yı ʿİşret-i Rindānī

16547 Fülān bāġa varırsañ belki yārān anda ḥāżırdır
Teferrüc itmege gitmişdi şehriñ baʿż-ı rindānı

16548 Ṣıḳılmışdı ziyāde cānı ġamla Monla Ḳadrīʾniñ
Ne yapdı ise yapdı ḳaldırup ol ḥibr-i devrānı

16549 Yanında bir-iki yāri ile ol bāġa gönderdi
Dönüp geldi vezīr-i aʿẓama naḳl eyledi anı

16550 Ḳo anlar bāġda ʿayş eylesün ẕevḳ u ṣafālarla
İşit sen mācerā-yı ḥażret-i düstūr-ı ẕī-şānı

16551 Eliyle çünki seyr-i bāġa göndermişdi Ḳadrî'yi
Ḳażāyı gör ki buldı ittifāḳı cümle yārānı

16552 Muvāfıḳ idi yārān-ı ṣafā birbirine anda
Faḳaṭ ḫīnā-gere ney-zen iderdi kec nigeh-bānī

16553 Eḥibbā tāb-ı meyle def gibi hep sīne-germ oldı
Ḳızardı ḫacletinden sāḳıyān-ı gül-ʿiẕārānı

16554 Neye uġradığın bī-çāre Ḳadrī ṭuydı ol sāʿat
Nedir luṭfı dönülmez eyledi iẓhār-ı şādānī

16555 Ayaġı dönmese elden çıḳardı bezm-i ʿişretde
Anıñçün boşladı itdi tevāfuḳ-kār-ı rindānī

16556 Kemān u tīriñ anda egri doġrı yoġ idi cengi
Ḫamīde-ḳāmet iken çeng iderdi rāst-gūyānı

16557 Bozuḳluḳ eyleyüp nā-sāz-kārī eylese ṭanbūr
Olurdı gūş-māli muṭribiñ taʿzīr idüp anı

16558 Tel ehli olmayan baʿż-ı şaḳīli defʿ idüp sāḳī
Piyāle devridir bu diyerek eylerdi raḳṣānī

16559 Yükin ṭutmış degildi gerçi Ḳadrī bezm-i ʿişretde
Aġız birligi olsun dirdi eylerdi ḳadeh-rānī

16560 Bu cemʿiyyet bu ʿişret bāġda bu sāz-kārī hep
Vezīr-i aʿẓamıñ daʿvāsınıñ olmışdı burhānı

16561 Deminde ʿāleminde ʿMonla Ḳadrī yār ile anda
Ne yüzden cilve-gerdir gör sipihriñ ḥāl-i devrānı

Rivāyet-i Uḫrā

16562 Rivāyetdir ki bāġa Ḳadri'yi terġībde aṣlā
Vezīr-i aʿẓamıñ yoġ idi reʾy-i ġamz-i sulṭānı

16563 ʿİyāde eyleyen Ḳadrī'niñ aḥbābından olmaġla
Mücerred defʿ-i sevdā itmege sevḳ eyledi anı

16564 Selām itdigi daḫi yoġ idi Maḥmūd Paşa'nıñ
Ne ʿişretden ne ṣoḥbetden ḫabīr idi ne yārānı

16565 Ḳażā ḳurmışdı bu keyfiyyet-i bāġı ecānibden
Birisi geldi āgāh eyledi düstūr-ı ẕī-şānı

16566 O demde ṣadr-ı ʿālī vāḳıf-ı keyfiyyet olduḳda
Didi çoḳdan beridir görmemişdim şāh-ı ẕī-şānı

16567 Ḥużūr-ı şehriyāre vardı āyīn-i ḳadīm üzre
Yer öpdi ʿarża girdi itdi icrā resm-i şāhānı

16568 Umūr-ı salṭanat her neyse tekmīl eyleyüp ṣoñra
Düşürdi furṣatın yād itdi Ḳadrī-yi süḫan-dānı

16569 Muḥammed Ḫān'a ṣordı ḫāk-i pāy-i devlete Ḳadrī
Gelür mi yine ke'l-evvel ider mi būs-i dāmānī

16570 İşitdim derd-mendi ʿillet-i maʿhūde incitmiş
Faḳīri örselermiş ġālibā ḫummāsı aḥyānī

16571 Su'āl itdirdigimde żaʿfı var imiş eḥibbāsı
Dimişler māliḫulyā ola yā sevdā-yı buḥrānī

16572 Ṭutar gāhīce lā-yaʿḳıl ider hīç kendüyi bilmez
İdermiş gāhice ḫılṭ-ı kelāmı hem-çü sekrānī

16573 Kemāl-i ıżṭırābından firāşından gehī ḳalḳup
Gezermiş bī-ḫodāne ṭaġ u bāġı rāġ u bostānı

16574 Muḳaddem çünki Ḳadrī'niñ nifāḳı sebḳat itmişdi
Muḥammed Ḫān taṣdīḳ itmeyüp Maḥmūdu'l-erkānı

[397b]

Ḥikāyet-i Muḥammed Ḫān be-Vezīreş Maḥmūdu'l-erkān ez-ʿİllet-i Ḳadrī-yi Nā-Tüvān

16575 Buyurdı ben daḫi bī-çāreniñ ṣordurdum aḥvālin
Sarāya daʿvet itdim gerçi ol niḥrīr-i devrānı

16576 Faḳīriñ ʿillet-i dīrīnesi bu defʿa tepmekle
Ḳıyāma iḳtidārı olmayup ʿafv eyledim anı

16577 Taḥassür eylemişdim çoḳ zamāndır görmedim ḥattā
Ḳoçıyla gelmege rāżī idim yoġ ise dermānı

16578 Tekellüm itmege daḫi tüvānı yoġ imiş dirler
O rütbe ıżṭırābı var imiş rūḥāni cismānī

16579 Varan daʿvetcimizden derd-mend itdikde istiʿfā
Teraḥḥum eyleyüp ʿafv eyledim ol ḥibr-i ẕī-şānı

16580 Muḳaddem gelmege gāhī taʿallül geh temārużla
Varan ādemleri başdan ṣavardı bu idi şānı

16581 Bu defʿa ġālibā taḳlīdi taḥḳīḳa irişmekle
Firāşından ḳıyām u meşye gitmiş tāb-ı pūyānı

Taʿrīż-i Maḥmūd Paşa be-Cenāb-ı Ḥażret-i Fātiḥ

16582 Muḥammed Ḫān'a olmışdı cevābı ṣadr-ı ʿālīniñ
Melūl olma efendim diñle ʿabd-i müstemendānı

16583 Firāşında yatur ẓann itme Ḳadrī-yi dil-efkārı
Füzūn-terdir ḳulundan ḥāliyā cisminde dermānı

16584 Eger bīmār ise yā żaʿfı varsa gelmege mānīʿ
Beni rüsvā-yı ʿālem eyle ḳıl tertīb-i şāyānı

16585 Tecessüs itdirüp kimlerle hem-bezm oldıġın ṭuydum
İçerden vāḳıf-ı keyfiyyet oldum hep ḥarīfānī

16586 Fülānıñ bāġçesinde ḥāliyā ẕevḳ u ṣafāsında
Deminde ʿāleminde itmede icrā-yı rindānī

16587 İşitdim ʿayn-i Cem yārāndan cemm-i ġafīrinde
Bugün āyīn-i Cem üzre sürermiş cām-ı devrānı

16588 Gözümle görmedim ancaḳ biri işrāb itmişdi
Sipihriñ bu günin uġurlamış ʿaṣrıñ ẕarīfānı

16589 Faḳīre ġālibā reng eylemiş aḥbābdan baʿżı
Ayaġa ḳaldırup destine yapışmış nedīmānı

16590 Götürmiş defʿ-i sevdā itmege bī-çāreyi bāġa
Tek ü tenhā diyüp ḳılmış anı peyvend-i yārānī

16591 Ayaḳ basmış degildi öyle bir rengīn bezm içre
Ṣunulmış reng içün şerbet diyü bir aḥmer-i ḳanı

16592 Ḫuṣūṣā sāḳıyān-ı gül-ruḫān peymāne-i ʿahdi
Unutdurmış faḳīre tevbesiyle ʿırż-ı peymānı

16593 Mey anda dilber anda cümle yārān-ı ṣafā anda
Baḳar mı hīç anda içse de ṣad cām-ı eymānı

16594 Bu mıṣraʿla itdirmiş dem-be-dem taḳsīm-i rāmiş-ger
Ferāmuş-kerde idermiş faḳīre ẕevḳ-i rıḍvānī

16595 Ṭayansun mı bu deñlü ʿişve-i ibrāma hīç Ḳadrī
Sürerken üstine ṣaḥbā-keşānı cām-ı gerdānı

16596 Ayaḳlanmış iken meclisde gitsün mi yıḳılsun mı
Yapılmışken faḳīriñ ol maḥalde ḳalb-i vīrānı

16597 Ġınāya başlayup ḫīnā-gerān evc ü ḥüseynīde
Felekde belki Nāhīd'e virirdi şevḳ-i raḳṣānī

Cevāb-ı Maḥmūd Paşa ez-Keyfiyyet-i ʿİşret-i Yārān-ı Bāġ

[398a]

16598 O bezmi rāḥatü'l-ervāḥ bilmiş kūçek [u] bozurg
ʿIrāḳ'a hīç muḫālif mi olurlar bī-nevāyānı

16599 Bayātī faṣlını ebyāt u eşʿār ile oḳurdı
Gelüp ʿuşşāḳ vecde gūş idince gül-ʿiẕārānı

16600 Ne dil-keş bezm tertīb eylemişler ʿişret-i bāġa
ʿAcem'de Çār-bāġ'a döndürüp rindāna meydānı

16601 Gören ādemlerinden naḳl ider Maḥmūd Paşa kim
Ḥikāyet eyleyüp keyfiyyet-i bezm ile yārānı

16602 Nihāvend ü Ḥicāz'ı Iṣfaḥān'ı cümle devr itdim
Ḫorāsān'ı görüp Nikrīz u Nişābūr-i Īrān'ı

16603 Bu bāġıñ ṭarḥ-ı ḫūbı gibi dil-keş ʿarṣa-i ṭāhir
Riyāż-ı dehr içinde görmemişdir çeşm-i insānī

16604 Nühüft itmek olur mı ger muḫayyer olsa kārında
Ya mümkin mi ola zīr-efken-i ṣaḥbā-yı devrānī

16605 Ṣaçaḳlı sünbüle döndürmiş idi tār-ı gīsūsın
Perīşān eyleyüp bād-ı ṣabā yildikce ḫūbānı

16606 Ḫayāt-ı müsteʿāra māye-baḫş-ı feyż olurlardı
Nevā-yı būselikle itse gerdāniyye elḥānı

16607 Bülend ü rāst-ı serv ü ʿarʿar olmış çār-gāhında
Nişān-ı gülşen-i firdevs-i aʿlā bāġ-ı rıḍvānı

16608 Ḥiṣār-ı ġamda maḥṣūr idi Ḳadrī oldı vāreste
Hevā-yı bāġ ile gösterse gāhī naḳş-i ṣādānı

16609 Eger zen-dostlar beste-nigāra itse āġāze
Olurdı ḳarcıġardan belki ebred nagme-sencānı

16610 Yaraşurdı murabbaʿ penc-gāh oḳınsa ʿişretle
Ḥüseynīde ʿacemde diñlemezlerdi ʿaşīrānı

16611 Şeh-i devrānıñ olmaz mıydı añа gāh iġmāżı
Velākin kendüyi öz ḥāline ḳoymadı yārānı

16612 Gehī yārānını taḳbīḥ idüp geh kendüye tevbīḫ
Gehī raḥm eyleyüp Ḳadrī'ye geh iẓhār-ı ʿudvānī

16613 Nifāḳ u ġamz ile Maḥmūd Paşa ṭabʿ-ı şāhīye
Getürmişken teneffür yine eyler ʿöẕr-ḫᵛāhānī

16614 Ḫavāṣṣından birin tenhāca irsāl eyleyüp bāġa
Tecessüs eyleyüp bulduḳda anda ḥibr-i devrānı

16615 Vezīr-i aʿẓamı tekẕīb ḫavfıyla vuḳūʿ üzre
Ḫaber virdikde sulṭān-ı cihāna ḫāṣṣ-ı sulṭānī

16616 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ vāḳıf-ı keyfiyyet olduḳda
O sāʿat ḫᵛāceliḳden ʿazl idüp nefy eyledi anı

16617 Vezīr-i aʿẓamıñ ifrāṭı olmaġla nifāḳında
Şefāʿat itmege olmadı ṣoñra vech-i imkānı

16618 Ḳażāyā-yı nifāḳı sālibeyle eyledi intāc
Vezīre daḫi külliyetle īcāb itdi ʿudvānı

16619 Bütün ṣuġrā vü kübrā ṭard u ibʿād itdi Ḳadrī'yi
Netīce virdi bir günde be-fermān-ı ḫıdīvānī

16620 Velākin ṣadr-ı ʿālīye olan ġayẓ-ı hümāyūnı
Tamām-ı ʿömrine sürdi olup mebġūż-ı sulṭānī

16621 Ḥamīd'e mekr-i Maḥmūd ile sürmişdi Muḥammed Ḫān
Aradan çoḳ zamān geçmeksizin ol ẕāt-ı ẕī-şānī

16622 Serīʿü'l-infiʿāl olmaġla ifrāṭ-ı ġumūmından
İṣābet eylemişdi kendüye ḫummā-yı buḥrānī

16623 İfāḳat bulmayup ṣāḥib-firāş-ı ḳahr olup āḫir
Teb-i ġamdan idüp gül-geşt-i ʿazm-i bāġ-ı rıḍvānī

[398b]

16624 Vezīr-i aʿẓamıñ bālāda ẕikri sebḳat itmişdi
Teḥāsüd üzre mecbūl oldıġıyçün baʿż-ı yārānı

16625 Muḥammed Ḫān'a ġamz itmekle devletde mühān oldı
Görülmişken fütūḥāt u meġāzī-yi hezārānı

16626 Ḫuṣūṣā kendi fāżıl oldıġından ehl-i efżāle
Güher-pāş-ı ʿaṭā olmışdı dest-i cūd u iḥsānı

16627 Mücāzāt oldı āḫir inkisāra uġradı dirler
Ẓuhūr-ı ġayretu'llāh ile buldı ecr-i şāyānı

16628 Şehādet cāmını dest-i ḳażā maḥbūs iken ṣundı
Meger leb-rīz imiş bezm-i fenāda cām-ı devrānı

16629 Yine Ḳadrī vaṭanda aḳrabāsı içre fevt oldı
Firāş-ı istirāḥat üzre ḳıldı ʿazm-i pūyānī

16630 Ḫudā her biriniñ rūḥ u revānın bāġ-ı cennetde
İde şād-āb-ı ḥavż-ı kevŝer-i enhār-ı rıḍvānī

Menḳabe-i Monlā Abdülḳādir der-Nezd-i Sefer-i Sulṭān-ı Cāmiʿu'l-Müfāde

16631 ʿİlāve eyleyüp Ṭaşköpri-zāde Monla Ḳadrī'niñ
Yazar baʿż-ı ḥışālin naḳl ile üstād-ı ẕī-şānı

16632 Selāṭīn-i ʿAcem'den birisiyle naḳż-ı ʿahd üzre
Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ ḳılmış idi ʿazm-i Īrānī

16633 Ḥasan Beg idi naḳż-ı ʿahd iden ol dāveriñ ismi
Anıñ dūr u dırāz sebḳ eylemişdi vaṣf u ʿunvānı

16634 Maʿiyyet itdirilmiş idi Mevlānā-yı Ḳadrī'ye
Vuṣūl itdikde şehr-i Ḳonya'ya ol şāh-ı ʿOṯmānī

16635 Ser-ā-pā belde-i mezbūreniñ erbāb-ı efżāli
Ḳılup iʿzāz u ikrām ile istiḳbāl-i sulṭānī

16636 Biraz itʿāb idüp rāh-ı sefer Ḳadrī-yi nā-şādı
At üstinde ṭururken eylemiş irḫā-yı dāmānī

16637 O demde hem-rikāb-ı ṣoḥbet-i sulṭān idi Ḳadrī
Latīfe eyleyüp dimişdi ey üstāẕ-ı ḫāḳānī

16638 Muḳaddem kendi cism-i lāġarıñ imʿān ile seyr it
Neḥāfetle sańa hem-ḳadr olan eşkāl u ebdānı

16639 Gelen müstaḳbilīn-i Ḳonya'ya daḫi naẓar it kim
Cesāmet üzredir her birisi aḳvā-yı insānī

16640 O demde irticālen Fārisī elfāẓ ile Ḳadrī
Yapup bir beyt ile tenşīṭ idüp ṭabʿ-ı cihān-bānı

16641 Bu idi ġālibā mażmūnı ol beyt-i dil-ārānıñ
Neḥāfet esb-i tāzīye virir mi ʿayb-ı noḳṣānī

16642 Nizār olsa daḫi ferbih ḫarı sebḳat ider bī-şekk
Merākib üzre var elbet ḫuyūluñ ḳadr-i rücḥānı

16643 Sitabl-ı cennet içre terbiyet-yāb olsa beslense
ʿAzīziñ merkebi olsa geçer miydi küḥeylānı

[399a]

16644 Cevābı ḫoş gelüp sulṭān-ı ʿālī-şāna üstādıń
Ziyāde ḍıḥk idüp itmişdi istiḥsān-ı sulṭānī

16645 Temeddüḥ itmege mā'il idi aḳrānı beyninde
Ḥużūr-ı şehriyārīde ṣatardı ḫalḳa ʿunvānı

16646 Yine rāh-ı seferde hem-rikāb olmışdı sulṭāna
Dimişdi ṣaġ olaydı şimdi Saʿdüddīn ü Cürcānī

16647 Yürürlerdi iki ʿallāme daḫi pīş-gāhımda
İderlerdi rikābım ḫıdmetiyle pūye-gerdānī

16648 Muḥammed Ḫān'a Ḳadrī'niń bu ḳavl-i nā-becāsından
O sāʿat iġbirār el virdi bā-daʿvā-yı rüçḥānī

16649 Ḫoca-zāde'yle baḫṣe emr idüp kendi ḥużūrında
Sarāy-ı şehriyārīde olup bir baḫṣ-i ḥaḳḳānī

16650 Efāżıl içre Monlā Muṣliḥuddīn Monla Ḳadrī'yi
Ḥużūr-ı pādişāhīde idüp ifḫāma şāyānī

16651 Ḫudā her birinin rūḥ-ı şerīfin eyleyüp şādān
Münevver eyleye ḫāk-i mezārın nūr-ı ʿirfānī

Mevlānā ʿAlā'eddīn ʿAlī bin Yūsuf el-Fenārī

16652 Efāżıldan birisi daḫi Mevlānā ʿAlī'dir kim
Fenārī-zāde Mevlā Yūsuf'uń maḫdūm-ı ẕī-şānı

16653 Mulaḳḳab idi Şemseddīn ile çün cedd-i aʿlāsı
ʿAlī daḫi ʿAlā'eddīn ile bulmışdı ʿunvānı

16654 ʿUlūmı Rūm'da taḥṣīl idüp ʿahd-i şebābında
Cemīʿ-i fende kesb itdi rüsūḫ-ı faźl u ʿirfānı

16655 ʿUlūma iştiġāl üzre ḥarīṣ olmaġla Īrān'a
ʿAzīmet eyledi geşt eyledi emṣār u büldānı

16656 Herāt'a vardı evvel ṣoñra naḳl itdi Semerḳand'a
Buḫārā'da daḫi itdi cemīʿ-i fende itḳānī

16657 Müderris olmış idi ṣarf-ı maḳdūr eyledi anda
Velākin nefsine ġālib olunca ḥubb-i evṭānī

16658 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında bilād-ı Rūm'a ʿavd itdi
Mülāḳāt oldıġında aña Mevlānā-yı Gürānī

16659 Ziyāde iltifāt itmegle sevḳ itmişdi sulṭāna
Ḥużūr-ı pādişāhīye götürdi ḥibr-i ẕī-şānı

16660 Muḳaddem şehriyāre Monla Gürānī buyurmışdı
Muḥammed Ḫān olduḳda serīr-ārā-yı sulṭānī

16661 Tamām olmaz umūr-ı salṭanat nesl-i Fenārī'den
Birisi olmaya ʿindiñde maṣḥūb-ı ḥıdīvānī

16662 Gelince Rūm'a Mevlānā ʿAlī iḫbār itmişdi
Muḥammed Ḫān'a tebşīr eyleyüp niḫrīr-i devrānı

16663 Medārisden Manastır buḳʿasın şehr-i Burusa'da
Virüp taʿyīn olundı elli dirhem naḳd-i ʿOṯmānī

[399b]

16664 Murād Ḫān buḳʿasıyla altmış aḳça oldı yevmīsi
Niçe eyyām ḳıldı emr-i tedrīs ile pūyānī

16665 Burusa şehriniñ ḳāḍīsı oldı ʿahd-i Fātiḥ'de
Virildi ṣoñralarda aña ḳāżī-ʿasker ʿunvānı

16666 Tevālī üzre on yıl mekṯ idüp ol ṣadr-ı vālāda
Çerāġ itdi o müddetlerde niçe bī-nevāyānı

16667 ʿAzilden ṣoñra elli aḳça oldı yine taʿyīni
Onar biñ aḳça her yıl oldı taʿyīn-i ḥıdīvānī

16668 Büyük maḫdūma elli kücüge ḳırḳ aḳça yevmiyye
Muʿayyen oldı mīrīden be-fermān-ı cihān-bānī

16669 Ḳażā-yı İnegöl oldı żamīme ʿayş-i evlāda
Olup evlād-ı vaḳfı gūyiyā çendīn ezmānī

16670 Cülūs itdikde Sulṭān Bāyezīd Ḫān taḫt-ı iclāle
Olup Rūmili ḳāḍī-ʿaskeri sebḳ itdi aḳrānı

16671 Sekiz yıl anda daḫi biʾt-tevālī zīb-i ṣadr oldı
ʿAzilden ṣoñra yetmiş yetmişe yevmiyye iḥsānı

16672 Onar biñ aḳça keʾl-evvel virildi her sene aña
Menāṣıbdan ferāġı virdi tedrīs ile pāyānı

16673 Faḳaṭ ṣalı vü cumʿa günleri tedrīs itmezdi
İderdi māʿadā eyyāmda tedrīs-i ʿirfānī

16674 ʿUlūma iştiġāle ihtimām itmişdi şol rütbe
Yazar Ṭaşköpri-zāde vaṣf ile ol ḥibr-i devrānı

16675 Burusa beldesinden her sene eyyām-ı germāda
Çıḳup yaylaḳ-ı kūha cemʿ idüp ṭullāb-ı ẕī-şānı

16676 Çadırlarla çıḳup taḫt-ı şecerde sāyebānlarda
Leb-i enhārda cān besleyüp taḥṣīl-cūyānī

16677 Kimi derse baḳardı kimisi ẕevḳ-i tetebbuʿla
Üç ay yaʿni aġustos u temūzı hem ḫazīrānı

16678 O yerde ders ile tedrīs ile imrār iderlerdi
O devriñ bu idi keyfiyyet-i taḥṣīl-i ʿirfānı

16679 Gehī ḳarlar yaġınca ol cebelde ḳār olurlardı
Dalup gitmekle nehr-i kesb-i ʿilme ġavṭa-kārānī

16680 Riyāẕet üzre kesb itmişdi envāʿ-ı kemālātı
Firāşa yatmaz idi müttekā itmişdi cüdrānı

16681 Eli degmezdi der-ḫˇāb olmaġa ifrāṭ-ı gūşişle
Leyālīde ruḳūda ġālib olmış idi yaḳẓānı

16682 Kütüb setr eylemişdi her ṭarafdan câme-ḫˇāb-āsā
Bilā-tedḳīḳ görmezdi vücūdın gelse iḫvānı

16683 O ḥālet ile teʾlīf eylemişdi Kāfiye Şerḥiʾn
Mey-i naḥv ile Cāmī neşvesin virirdi itḳānī

16684 Ḥisāb ʿilminde daḫi şerḥi vardır ḳısm-ı Tecnīs'e
Bahāüddīn'den ebhā idi āṯār-ı ʿirfānı

[400a]

16685 Riyāẕıyyātda belki ʿAlī Ḳuşcı'ya ġālibdir
Uçurmazdı velākin faẕlını tilmīẕ u aḳrānı

16686 Ḫayālī'den daḫi olsa edaḳḳ fikr-i kelāmīsi
Sezādır olsa hem-ḳadr-i Celāleddīn-i Devvānī

16687 Fürūʿıyla uṣūlin cemʿ idüp ʿilm-i şerāyiʿde
Aña vehbiydi gūyā ictihād-ı fıḳh-ı Nuʿmānī

16688 Belāġatde daḫi mermerde ḳazdı sikke-i faẕlı
Tırāşīde olursa n'ola Sekkākī'niñ ʿunvānı

16689 Olup baʿż-ı meşāyiḫ dergehinde ḫıdmete mevṣūl
Ṭarīḳ-i ṣūfiyāndan itdi kesb-i feyż-i rūḥānī

16690 Niçe ḫalvetlere girmekle keṯretden ḫalāṣ oldı
Taṣavvuf ʿilmini ögrendi buldı ẕevḳ-i vicdānī

16691 O dem Ḫācī Ḫalīfe ġālibā ḳuṭb idi āfāḳa
Ḫudā taḳdīs ide esrārını ceẕb eyledi anı

16692 Sülūk itmekle anıñ meslekinde feyż-yāb oldı
Şaḳāyıḳ'da yazar Ṭaşköpri-zāde ol ʿazīzānı

16693 Ḥikāyet eylemekle vālidi naḳl eylemiş gūyā
Fenārī-zāde Mevlānā ʿAlī ol ḥibr-i nūrānī

16694 Ṣadāretden ʿazilden ṣoñra bir gün ḳıllet-i mālın
Ḥikāyet eylemiş yārānına bā-faḳr u fıḳdānī

Menāḳıb-ı Ġarībe-i Mevlānā ʿAlī el-Fenārī

16695 Eḥibbādan biri Monlā-yı mezbūra ḫiṭāb itdi
Aña ber-vech-i istişkāl ṣordı rāz-ı pinhānı

16696 Didi ey faḫr-i evlād-ı Fenārī neyyir-i efżāl
Nedir bu iştikā-yı fāḳa bu ḥāl-i perīşānī

16697 Menāṣıb ḳalmadı żabṭ itmediñ hengām-ı Fātiḥ'de
Anaṭolı'ya ḳāżī-ʿasker olduñ niçe ezmānī

16698 Tevālī üzre on yıl żabṭ idüp ol ṣadr-ı vālāyı
Gerekmez mi taʿabsız sende īrād-ı fırāvānī

16699 Sekiz yıl daḫi Sulṭān Bāyezīd Ḫān ʿahd-i ʿadlinde
Olup revnaḳ-fezā-yı Rūmili bā-emr-i sulṭānī

16700 Meh-i bedrine ṣadreyn oldıġın devrānda āyā
Nic'oldı on sekiz sāl içre bunca māl u sāmānı

16701 Ṣadāret inşirāḥ-ı ṣadra bāʿiṣ olmamış ḥayfā
Ṣudūr itmekde senden dā'imā şekvā-yı ḫüsrānī

16702 Cevābında didi Monlā ʿAlī ilzām içün ḥaşmı
Becādır iʿtirāżıñ diñle ḳavl-i müstemendānı

16703 İki devletde gerçi nā'il olduḳ cāh-ı ṣadreyne
Taṣaddur eyledik ṣad ḥamd ola emṣāl ü aḳrānı

16704 Ġurūr-ı cāh ile biz cāhile dönmişdik ol demde
ʿUrūż itmişdi gūyā bizlere ḥālāt-ı sekrānī

[400b]

16705 Muvaffaḳ olmadıḳ bir ketḫüdā-yı rāst-eṭvāra
Muḳadder neyse maḥṣūlātdan ḥıfẓ eyleye anı

16706 Ṣadāḳat üzre īrād u meṣārif müfredātıyla
Yedinde ola bā-defter muḥarrer ḳadr-i evzānı

16707 Ola dād u sited cüz'ī vü küllī ʿilm ü re'yiyle
İde gūyā veliyyü'n-niʿmeti üzre nigeh-bānī

16708 Egerçi istiḳāmet bu ʿaṣırda ẓıll-i zā'ildir
Ġurūb itmek gerek ol āfitāb-ı burc-ı ḥaḳḳānī

16709 Temāşā itmediñ mi tīri bu mermā-yı ʿālemde
Atıldı istiḳāmetle olup pāyān-ı yābānī

16710 Ya serv-i gülşeni görmez misin kim istiḳāmetle
Kesilmekle ḳılındı ʿāḳıbet tābūta şāyānī

16711 Menār-ı cāmiʿi seyr itmediñ mi rāst olmaġla
Nümāyāndır başında gāh u bī-geh nār-ı hicrānī

16712 Ḳażā-yı āsumānī ṭoġrılıḳdan da ẓuhūr eyler
Menārāta iner gāhīce raʿd-ı ḳahr-ı Sübḥānī

16713 Kemān kec oldıġından zīb-i dest oldı bu ʿālemde
Kemān-ı Rüstem-āsā oldı reng-āmīz-i elvānī

16714 Hilāli görmediñ mi inḥirāf üzre görünmekle
Müşārun bi'l-benān oldı var iken ʿayb-ı noḳṣānı

16715 Su'āl itdi yine ol muʿteriż İbn-i Fenārī'den
Eger bir kerre daḫi ʿavdet itse ṣadr-ı ẕī-şānī

16716 Yine ol cāh-ı vālā ḳabża-i teshīre girdikde
ʿAceb sizden olur mı ḥıfẓ-ı īrādāta imkānı

16717 ʿAceb mümkin midir ḥāṣıl olan cedvāyı ḥıfẓ itmek
Olur mı yoḫsa ke'l-evvel anıñ tebẕīr ü ḫüsrānı

16718 Cevābında buyurmış idi Mevlānā ʿAlā'eddīn
İderse manṣıb ʿavdet belki ʿavd eylerdi sekrānī

Menḳabe-i Uḫrā

16719 Yine Ṭaşköpri-zāde yazdı ḫālinden rivāyetle
Sitāyiş eyleyüp vaṣf-ı cemīl-i ḥibr-i devrānı

16720 Dimiş ḫāli iki yıl dersine monlā-yı mezbūruñ
Müdāvim oldum ancaḳ ḥażret-i monlā-yı ẕī-şānı

16721 Sükūt üzre görürdüm meclis-i tedrīsden ġayri
Yoġ idi ṣoḥbet-i āfāḳda ḳaṭʿan nedīmānı

16722 Meger Sulṭān Muḥammed Ḫān'la sebḳ eyleyen ṣoḥbet
Güẕār ide miyānda ol zamān evṣāf-ı sulṭānī

16723 Teleẕẕüẕ eyleyen aḥbābına serd eyleyüp cümle
Ḥikāyāt-ı ġarībe naḳl iderlerdi kemā-kānī

16724 Cenāb-ı ḫᵛāceye bir gün neşāṭ u inbisāṭında
Suʾāl idüp didim ey maḥrem-i esrār-ı şāhānī

16725 Selāṭīn-i ʿiẓāmıñ ṣoḥbetinden iltiẓāẕ itdiñ
Ḥużūr-ı şehriyārīde bulup terfīʿ-i ʿunvānı

16726 Leẕāyiẓden neden ʿinde's-selāṭīn ḥaẓẓ-ı mevfūruñ
Tefāvüt üzredir zīrā ṣafāda ḳalb-i insānī

16727 Cevāb itdi bana bu emri senden ġayri bir kimse
Bu hengāma gelince ṣormadı ber-vech-i tibyānī

[401a]

16728 Ġarāʾibden suʾāl itdiñ velākin ṣıḥḥati üzre
Saña naḳl ideyim keyfiyyet-i bezm-i ḫıdīvānı

16729 Bulunmışdım seferde Ḥażret-i Sulṭān Muḥammed'le
Muʿaskerle çıḳılmış idi der-vaḳt-i zemistānī

16730 Bu idi ʿādeti Sulṭān Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şānıñ
Ḳurulmazdan muḳaddem bir yere ordu-yı sulṭānī

16731 Nedīmān u ḫavāṣṣı ile ceyşinden muḳaddemce
İnerdi bir yere ḳahv'altı eylerlerdi aḥyānī

16732 Ḥıyām-ı pādişāhī ḍarb olunca beklemezlerdi
Küçük bir sāye-bānı var idi basṭ idüp aʿvānı

16733 Küçük bir şilte üzre mekş idüp gāhī saʿādetle
Cülūs itmek murād itdikde anda baʿż-ı ġılmānı

16734 Ayaġ üzre ṭururken nezʿ iderlerdi ḫufeyynin
Gehī tebrīd içün ġasl eyledikde pāy-i sulṭānī

16735 Ḳıyāmında birine istinād eylerdi elbette
Muʿayyen şaḫṣ idi ol ḫıdmete bā-emr-i ḫāḳānī

16736 O kimse ez-ḳażā ol yerde ḥāżır olmayup āḫir
Naṣīb olmaġla baña istināḍ-ı dūş-ı şāhānī

16737 Ṭoḳunmaġla vücūdum cism-i pāk-i şehriyārīye
Vücūd-ı ʿācizānem mess idüp ol ẓıll-i Raḥmān'ı

16738 Selāṭīn ṣoḥbetinde cümleden baña eleẕẕ geldi
Leẕāyiẕden odur faḫr itdigim ikrām-ı sulṭānī

16739 Yine Ṭaşköpri-zāde yazdı ḫālinden rivāyetle
Dimiş Mevlā ʿAlī'niñ bu idi tedrīse itḳānı

16740 Muṭavvel Şerḥi'ni İbn-i Fenārī'den ḳırā'etde
O deñlü ihtimām itmişdi kim ol ʿidl-i Cürcānī

16741 Ya bir saṭr idi yā saṭreyn idi taḳrīri ṭullāba
Sürerdi ḍaḥveden tā ʿaṣra dek tedrīs-i ibbānı

16742 Tamāmen altı ay bu vech ile tedrīs itmişdi
Telāmīẕe mübāhāt eyleyüp dirlerdi aḥyānī

16743 Buña dirler ḳırā'et böyledir ḳānūnı eslāfıñ
Buña ders-i kitāb ıṭlaḳ ider aṣḥāb-ı ʿirfānī

16744 Oḳuyuñ baʿde hāẕā ders-i fenni ikişer kāġıd
Selef āyīni üzre tā bulınca nüsḫa pāyānı

16745 Bu minvāl üzre daḫi altı ay tedrīs itmekle
Kitābı ḫatm idüp bir yılda bā-tevfīḳ-i Rabbānī

16746 Gelince dersimiz fenn-i bedīʿa ḥażret-i üstāẕ
Ṣınāyiʿden be-her ṣanʿatda çendīn beyt-i burhānī

16747 Lisān-ı Fārisī'den daḫi istişhād vechiyle
Oḳurlardı o rütbe var idi ḥıfẓ üzre itḳānı

16748 Ḫılāl-i dersimizde ḥażret-i üstāda ṣormuşduḳ
Ne çoḳdur ḥıfẓıñızda Fārisī ebyāt-ı evzānī

[401b]

16749 Cevābında buyurdı çünki taḥṣīl-i kemālāta
Muḳaddem eylemişdik gerdiş-i Īrān u Tūrānī

16750 ʿAcem'de ʿādeti bu olmış idi ḫayl-i ṭullābıñ
ʿAṣırdan ṣoñra her gün cemʿ olurdı müsteʿiddānı

16751 Yedinde her biriniñ var idi dīvān-ı eşʿārı
Lisān-ı Fārisī üzre iderlerdi ġazel-ḫᵛānī

16752 ʿAṣırdan maġribe varınca ebyāt oḳıyup anda
Oḳurdı şarḳıyāne her biri eşʿār-ı dīvānı

16753 Kimi anda ġazel ezberleyüp kimi rubāʿiyyāt
Kimi ḥıfẓ-ı ḳavāfiyle oḳurdı beyt-i evzānı

16754 Ḳırā'et itdigim ebyāt ol dem ḥıfẓ olunmaġla
İle'l-ān ḫāṭırımda naḳş olup ber-vech-i itḳānī

16755 ʿAcem'den Rūm'a ricʿat itdigimde eyledim iḥṣā
Neye bāliġ olur bi'l-cümle maḥfūẓāt-ı Īrānī

16756 Ḥisāb itdikde icmālen yol üstinde ġazel ancaḳ
İrişdi cümlesi on biñ ḳadar olmışdı evzānī

16757 Rubāʿiyyāt u ebyāt-ı ḳaṣā'id müfred ü tārīḫ
Muʿammā vü luġazdan ġayr olup taʿdād u tibyānı

16758 Yine evṣāf-ı Mevlānā ʿAlī'den naḳl olunmışdır
Şaḳāyıḳ ṣāḥibi ḫālinden istikşāf idüp anı

16759 Cenāb-ı ḫᵛāce bir gün iʿtirāż itmişdi Telvīḥ'e
Teġāfül itmiş ola ḥażret-i ʿallāme-i şānī

16760 Bañа ʿarż eyledikde iʿtirāżın boş bulunmaġla
Didim bir şey degil vardır anıñ bir defʿ-i āsānı

16761 Anı ben menzilimde dünki gün fikr eyledim ammā
Cevābı oldı lāyıḥ ḫāṭıra ber-vech-i imʿānī

16762 O sāʿat ḥażret-i üstādı gördüm başını egdi
Ẓuhūr itmişdi sīmā-yı ġażab āṯār-ı nefsānī

16763 Tekellüm itmedi tā āḫir-i derse varınca hīç
Telāmīẕin ṣavınca başdan ol ḥibr-i ḥaḳḳāni

16764 Teheyyüʾ itdigimde ben daḫi ḳalḳmaġa meclisden
İşāret eyledikde bańa oturdum hirāsānī

16765 Tamāmen meclisi ḫalvet idüp başladı taʿzīre
Muḫāṭab eyleyüp didi baḳ ey küstāḫ-ı nādānī

16766 Buyurdı bańa istifhām-ı inkār ile ben ḥālā
Degil miyim seniń üstādıń ey monlā-yı dihḳānī

16767 Vaẓīfeń olmayan taʿrīż ile tekdīr eylersiń
Nedir üstāda bu vaż'-ı bed-i ḥad nā-şināsānī

16768 Eger ʿAllāme Saʿdüddīn ṣaġ olsaydı ʿālemde
Pesend eylerdi belki iʿtirāż-ı müstemendānı

16769 Ḫoş imdi kāne-mā-kān iki emrimle muḫayyersin
İki emriń birisin iḫtiyār eyle şitābānī

[402a]

16770 Ya derse ḥāżır olup ṣıdḳ ile dińle sükūt eyle
Ya bir āḫer müderris dersine ḳıl saʿy-i pūyānī

16771 Cenāb-ı ḫᵛāce ol dem ḫulf biʾllāh itdi meclisde
Didi bu itdigim taʿzīr u teʾdīb-i ġayūrānī

16772 Gücenmekle sańa suḫṭ u ġaḍabdandır ḳıyās itme
Mücerred inkisār-ı ḫāṭırımdan ṣavn bil anı

16773 Esātīẕ u telāmīẕiń miyānında merātib var
Mürāʿāt-ı ḥuḳūḳında gerek tedḳīḳ u imʿānı

16774 ʿUḳūḳ-ı vālideyniń iḫtirāzı niçe oldıysa
Gerekdir ḥaḳḳ-ı üstādiyyete ḥüsn-i nigeh-bānī

16775 Tetebbuʿ eyledikde dersińi her ne ẓuhūr itse
Leṭāʾifden sańa düstūrdur taḳrīr ü tibyānı

16776 Eger şetm eyleseñ daḫi gücenmezdim ẓarāfetle
Mükedder olmazam dirdi iderdi ḫulf u eymānı

16777 Yine Ṭaşköpri-zāde yazdı ḫālinden ḥikāyetle
Fenārī-zāde Mevlānā ʿAlāʾeddīn-i ẕī-şānı

16778 Muḥammed Ḫān'dan ṣoñra Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'a
Taḳarrub eyledikde ṣadr-ı Rūm'a ḳıldı erzānī

16779 Ẓuhūr itmişdi Mevlānā ʿAlī'den naḳl ider rāvī
Ḥużūr-ı pādişāhīde leṭāʾif tuḥfe-gūyānī

16780 Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān vaḳt-i germāda çıḳarlardı
Sitanbul'uñ ḥavālīsinde kühsār u beyābānı

16781 Ḥarāret iştidād üzre olunca rūze-dārāna
Teberrüd ḳaṣd iderdi baʿż-ı kerre ṭabʿ-ı sulṭānī

16782 Yine eyyāmdan bir gün cibāle ʿazm olunmışdı
O gün eyyām-ı bāḥūr idi sulṭān-ı cihān-bānī

16783 Bütün etbāʿ u enṣārıyla çıḳdı ṣāʾimen kūha
Götürmişdi teberrüd itmege monlā-yı ẕī-şānı

16784 Didi kim ʿaṣrı ḳılmışdıḳ cenāb-ı şehriyār ile
Edā-yı farżdan ṣoñra o şīr-i nesl-i ʿOs̱mānī

16785 Dem-i iftāra dek ḫāṣṣān-ı bezm-i pādişāhīyi
Oturdup ṣoḥbete āġāze itdirdi semīrānī

16786 Ṣalāt-ı maġribi daḫi maʿiyyetle edā itdik
Maʿiyyet ile iftāra ṣudūr itmişdi fermānı

16787 Taḳarrub itdi gerçi iġtirābı şems-i tābānıñ
Ḥarāret öyle teb-yāb itdi ol gün rūze-dārānı

16788 Ġurūb-ı şemsi istibṭā ile Monlā ʿAlāʾeddīn
Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'a mizāḥ itdi ẓarīfānī

16789 Ḫudāvendā bu gün tāb-ı temūzuñ iştidādından
Zavāllı āfitābıñ itmege ḳalmadı dermānı

16790 Bu taʿbīri ziyāde ḫoş gelüp ṭabʿ-ı hümāyūna
O gün şāyān-ı iḥsān eyledi ol şems-i ʿirfānı

16791 Leṭā'ifden birisi daḫi bu olmışdı monlānıñ
Ḳadīmī ʿādeti bu idi kim sebḳ itdi ʿunvānı

16792 Ṣadāretden ʿazilden ṣoñra her yıl Bursa şehrinden
İderlerdi telāmīẕiyle geşt-i kūh-ı ruhbānī

[402b]

16793 Ḥazīrān u temūzı hem aġustosı bu üç faṣlı
Gehī eylūli daḫi anda imrār idi çün şānı

16794 Çadırlarla egerçi mesken itmişlerdi yaylaḳı
Mevāniʿ olmayup kūh u tilāliñ ṣelc u bārānı

16795 O ḥāletle yine tedrīs iderlerdi telāmīẕe
Egerçi "ebredu min yeḫ"[1] dir idi baʿż-ı aḳrānı

16796 Niçe kerre çadırlar ḳalmış iken ḳar altında
Ṣovuḳluḳ gelmedi menʿ itmedi tedrīsden anı

16797 Yine bir şeb o rütbe ḳar yaġmış kim çadırlarda
Ḳar altında ḳalup bunca kitāb-ı faż̇l u ʿirfānī

16798 Ṣabāḥ olduḳda rāvī dir ki vardıḳ meclis-i derse
Ḳarı eşdik çıḳardıḳ nüsḫa-i üstād-ı ẕī-şānı

16799 Mübārek elleriyle ḳarını silküp buyurmışdı
Tebessüm iderek bu nüsḫa-i Beyżāvi-ʿunvānı

16800 Beyāżü'l-levn olan bārid-ṭabīʿat serv-i maḥbūbe
Ne pek beñzer diyüp talṭīf iderlerdi ẕarīfānī

16801 Yine Mevlā ʿAlī'den naḳl ider baʿż-ı eḥibbāsı
Taḳarrub eyledikde ġālibā ʿuḳbāya pūyānı

16802 Cihāndan fāriġu'l-bāl oldıġı demde buyurmışdı
Sivādan ḳalbini ṣāf eyleyüp ol ḥibr-i nūrānī

1 "Buzdan daha soğuk."

16803 Faḳaṭ üç nesne ḳaldı müstekin dilde ḥavāyicden
Emānīden ser-ā-pā ġayri çekdim dest ü dāmānı

16804 Biri budur ki kendi menzilimde ḳabż olup rūḥum
Ola murġ-ı cinānī lāne-sāz-ı ʿarş-ı Raḥmānī

16805 İkinci ḥācetim cismimde ʿillet olmaya mümted
Firāşımda Ḫudā çekdirmeye hīç renciş-i cānı

16806 Üçünci maṭlabım budur ki Ḫaḳḳ ḥıfẓ ide īmānım
Dem-i nezʿimde yaḳlaşdırmaya iblīs-i şeyṭānı

16807 Didi rāvī ki evvel ḥāceti gördüm revā oldı
Vefātı ḫānesinde oldı bā-taḳdīr-i Sübḥānī

16808 İkinci maṭlabı daḫi ḳarīn olmışdı isʿāfa
Tavażżuʾ eyleyüp ẓuhrı ḳılup bā-cemʿ-i yārānī

16809 O sāʿat bir maraż ʿārıż olup monlā-yı mezbūra
Eẕān-ı ʿaṣr ile Ḫallāḳ'a teslīm eyledi cānı

16810 Rivāyetdir ikisinde duʿāsı müstecāb oldı
Şühūdıyla ḫaber virdi vefāt-ı ḥibr-i devrānı

16811 Üçünci maṭlabı daḫi revā olmışdı dirlerdi
Olur ḥüsn-i ḫitāma fıṭratı taṣdīḳ-i burhānī

16812 Ayaġın fi'l-ʿömür aṣlā uzatmamışdı yatdıḳda
Ṭayanurdı cidāra eyleyüp tevsīd-i ḥīṭānī

16813 Ṭoḳuz yüz üçde taḳrīben yazıldı fevtine tārīḫ
Ḫudā ḳabr-i şerīfin eyleye gülzār-ı rıḍvānī

Mevlānā Ḫasan Çelebi İbn-i Muḥammed Şāh el-Fenārī ʿaleyhi raḥmetü'l-Bārī

16814 Efāżıl ḫayliniñ ḫalḳan u ḫulḳan aḥsenü'ṭ-ṭavrı
Dem-i Fātiḥ'de Mevlānā Ḫasan'dır geçdi tibyānı

16815 Muḥammed Şāh Şemseddīn Fenārī nūr-ı çeşmidir
Muḳaddem ẕikri bālā-yı kitābı ḳıldı nūrānī

[403a]

16816 Kemāl-i ʿilm u faż̤lı vālid ü ceddi ṭarīḳında
Efāżıldan tederrüs eyleyüp ber-vech-i itḳānī

16817 Bütün eyyāmını taḳsīm idüp ʿilm ü ʿibādāta
Ṣalāḥ u zühd ü taḳvāya daḫi ṣarf itdi aḥyānı

16818 Ḫuşūnetli şiyāb-ı beẕle idi giydigi dā'im
Devāba binmeyüp farṭ-ı tevāżuʿla faḳīrānī

16819 Maḥabbet üzre idi ehl-i imlāḳa mesākīne
Meşāyiḫ zümresiyle eylemişdi ʿaḳd-i ḫullānī

16820 Severdi ʿayş u ʿişret itmegi ehl-i taṣavvufla
Fenā fi'llāh rāhında bulup eẕvāḳ-ı rūḥānī

16821 Ḥalebiyye dinür bir medreseyle behre-ver oldı
Edirne beldesinde itdi neşr-i faż̤l u ʿirfānī

16822 Fenārī-zāde Mevlānā ʿAlī kim ibn-i ʿammidir
Mürūr itmişdi anıñ ānifen tafṣīl-i ʿunvānı

16823 Cenāb-ı Fātiḥ'iñ ʿahdinde ḳāżī-ʿasker olmaġla
Varup Monlā Ḥasan gördükde ol niḥrīr-i devrānı

16824 Didi Sulṭān Muḥammed'den benim-çün eyle istīẕān
ʿAzīmet eylerim Mıṣr'a olursa iẕn-i sulṭānī

16825 İşitdim Maġribī bir ḥibr-i fāżıl var imiş anda
Naḥivde İbn-i Ḥācib olamaz yanında derbānı

16826 Varup Muġni'l-Lebīb'i oḳıyup ḥarfen-be-ḥarf andan
Murād itdim ki naḥvi eyleyem taḥṣīl-i itḳānī

16827 Muḥammed Ḫān'a ʿarż itdikde istīẕān ile emri
Dimāġında ḫalel varmış diyüp olmışdı īẕānı

16828 Mürāyī Rūm'da naḥiv oḳıdurdum begenmezdi
Diyār-ı Mıṣr'a bī-hūde ider taʿẕīb-i ḥayvānī

16829 Cününa ḥaml olunmaz mı faḳaṭ bir naḥv içün Mıṣr'a
ʿAzīmet oluna āḫer vecihle yoḳ mı imkānı

16830 Taṣavvuf ʿilmi olsa bāri aḫẕa ġavṣ-ı aʿẓamdan
Yaḫūd taḥṣīli āḫer yerde güç bir ʿilm-i Rabbānī

16831 Cünün olmazdı belki gitmesi lāzım idi zīrā
Diyār-ı Rūm'da nādir düşer aṣḥāb-ı ʿirfānī

16832 Eger Baṭḥā vü Yeṯrib maṭlabı menviyse ḫāṭırda
Teveccüh eylemezdi iʿtirāżāt-ı cihān-bānī

16833 Fenārī-zādelerden anı sevmezdi Muḥammed Ḫān
Teneffür eylemişdi kendüden ṭabʿ-ı ḫıdīvānī

16834 Varınca Mıṣr'a evvel Maġribī'yi arayup buldı
Yazup Muġni'l-Lebīb'i oḳıdı ber-vech-i itḳānī[1]

16835 Sebeb bu olmış idi nefret-i ṭabʿ-ı hümāyūna
Yazar Ṭaşköpri-zāde mū-be-mū iġżāb-ı sulṭānı

16836 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında ḥavāşī yazdı Telvīḥ'e
Yazup dībācesinde ism-i Sulṭān Bāyezīd Ḫān'ı

16837 Daḫi şehzāde iken vālidi ʿahdinde bu emri
Mükedder eyledi Mevlā Ḥasan ṭabʿ-ı cihān-bānı

16838 İcāzet-nāmesin ẓahr-ı kitāba yazdı üstādı
Mücāz oldı naḥivde daḫi sebḳ itmişdi aḳrānı

16839 İmām-ı 'Asḳalānī'niñ bulup baʿż-ı telāmīẕin
Buḫārī-yi Şerīf'i oḳıyup virmişdi pāyānı

16840 Esānīdiyle ḥıfẓ itdi imām olmışdı ol fende
Ḫaṭīb u ḥākim oldı yā ʿadīl-i İbn-i Ḥibbānī

16841 Rivāyāt-ı eḥādīṯe daḫi anda mücāz oldı
Mıṣır'dan ḥacca niyyet eyleyüp ḳılmışdı pūyānī

[403b]

16842 Ṭavāf-ı Beyt idüp erkān-ı mefrūża tamāmında
Ziyāret eyledi ricʿatde ḳabr-i şāh-ı 'Adnān'ı

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

16843 Diyār-ı Rūm'a geldikde Ḥasan ḥüsn-i rıżāsıyla
İdüp Muġni'l-Lebīb'i der-ʿaḳab itḥāf-ı sulṭānī

16844 Muḥammed Ḫān ḥüsn-i ḫaṭ ile ol nüsḫa-i pāki
Temāşā eyledikde ʿafv idüp ol ḥibr-i ẕī-şānı

16845 Derūnında olan ġayẓ u tekeddür zā'il olmaġla
Aña iḥsān olundı buḳʿa-i İzniḳ-i Orḫanī

16846 Virildi baʿdehū Ṣaḥn-ı Ṣemān'ıñ biri ilḥāḳan
Teraḳḳī buldı gitdikce Ḥasan Monlā'nıñ iḥsānı

16847 Maḥallāt-ı Sitanbul içre süknādan ibā itdi
Medārisden olup bir ḥücrede sākin faḳīrānī

16848 Ṣalāt-ı penc-gāhı cāmiʿ-i Sulṭān Muḥammed'de
Cemāʿatle edā eylerdi ol niḥrīr-i ḥaḳḳānī

16849 ʿAbā idi ḳabāsı tācına şemle şararlardı
Tecerrüd iḫtiyār itmekle terk itmişdi ʿunvānı

16850 Müderris idi Ḳāḍīzāde'ye ekṣer varurlardı
Tamām itdikde dersi ol daḫi eylerdi pūyānī

16851 İkisi daḫi ʿuzlet iḫtiyār itmişdi keṣretden
Niçe eyyām itdi birbiriyle ʿaḳd-i ḫullānī

16852 Bu Ḳāḍīzāde Ḳāḍīzāde-i Rūmī ḳıyās itme
Bunuñ zīrā ki Mevlānā-yı Ḳāsım idi ʿunvānı

16853 Anıñ meşhūr olan ʿunvānı Mūsā idi paşadır
Murād Ḫān'ibn-i Orḫan ʿahdidir hengām-ı devrānı

16854 Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān şehriyār-i ʿālem olduḳda
Virildi aña seksen aḳça yevmī müzd-i sulṭānī

16855 Vefāt idince Mevlānā Ḥasan şehr-i Burusa'da
Temekkün eyledi tedrīs ile geçmişdi devrānı

16856 Tevārī eyledi cism-i şerīfi Bursa ḫākinde
Verā-yı cāmiʿ-i ceddinde oldı defne erzānī

16857 Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir mezār-ı lāmiʿu'n-nūrı
Ḥudā ʿuḳbāda itsün ravża-i gülzār-ı rıḍvānī

16858 Tedāvül üzredir āṣār u te'līfi eyādīde
İki devletde daḫi faẕl ile almışdı meydānı

16859 Muṭavvel Şerḥi üzre metn-i Telḫīṣ'e evā'ilde
Ḥavāşī yazmış idi ḳavl ile ber-vech-i itḳānī

16860 Mevāḳıf Şerḥi üzre daḫi yazmışdı ḥavāşī kim
Olup beyne'l-efāẕıl nuḫbe-i āṣār-ı ʿirfānī

16861 İki ʿallāme ile ol ḳadar ebḥāṣ itmişdir
Eger ṣaġ olsalar teslīm iderdi Saʿd u Cürcānī

16862 Şaḳāyıḳ'da yazılmış idi baʿż-ı ḥüsn-i evṣāfı
Olup rāvīsi Muḥyiddīn Seydī menḳabet-ḫᵛānı

16863 Muʿīd-i dersi idim sābıḳan niḥrīr-i mezbūruñ
Çaġırtmışdı seḥerde yanına ben müstemendānı

16864 Saʿādet-ḫānesinde ḥücre ḳapusına vardıḳda
Derūn-ı ḫāneden gūş eyledim bir sūz-ı giryānī

16865 Ḥużūr-ı pākine dāḫil olup teslīm itdikde
İşāretle beni iclās idince ol kerem kānı

[404a]

16866 Didim bāʿiṣ nedir bu girye-i pey-der-peye āyā
Bu feryād-ı seḥer-gāhī-i cān-gāhī vü nālānī

16867 Cevābında didi ḥālā bu hengām-ı feraḥ-zāda
Ḥuṭūr itdi derūna nā-gehān bir fikr-i pāyānī

16868 Tamām üç ay oldı bir gezend-i dünyevī aṣlā
Terettüb itmedi bilmem bañа ber-vech-i ḫüsrānī

16869 İşitmişdim ki eslāf u esātīẕiñ ṣiḳātından
Olursa bir kişiniñ uḫrevī kārında noḳṣānı

16870 Żarardan sālim olup dünyevī kārı olur rābiḥ
Ziyānı sūd olur sūdı ziyān hem vaṣlı hicrānī

16871 Anıñçün girye-i vaḳt-i seḥerle nāle-pervāzım
Müfīd olmazsa bu āḥ-ı seḥer bu sūziş-i cānī

16872 Ya istidrāc-ı ḥālimdir ya ifrāṭ-ı vebālimdir
Ḫudā'ya ʿarż-ı ḥālimdir didi giryāni giryānī

16873 Bu ṣoḥbetle keş-ā-keşde iken monlā-yı āgāhla
Derūn-ı beyte dāḫil oldı nā-geh baʿż-ı ġılmānı

16874 Teġayyür üzre gördükde ġulāmı ḥüzn ile ṣordı
Didi bāʿiṣ nedir bu çīn-ebrū rūy-i keslānī

16875 Didi şol ḫıdmete göndermiş idiñ ben dil-efkārı
Fülān baġle binüp ol ḫıdmete ḳıldıḳda pūyānī

16876 Ayaġı ḳaydı düşdi ḥatfe enfih zīr-i rānımdan
Çerā-gāh-ı helāke itdi ester ḫaṭve-cünbānī

16877 O dem ṣad ḥamd ü minnet eyleyüp luṭf-ı Ḫudāvend'e
Ziyāde luṭf-ı Ḥaḳ bilmekle ol vech üzre noḳṣānı

16878 Muḫāṭab eyleyüp ol ʿabd-i memlūke didi oġlan
Beni bu emr ile tebşīr idüp virmekle şādānī

16879 Seni de ben daḫi ʿıtḳıñla tebşīr eyledim bu ān
Didi ḥür ol li-vechi'llāhi iʿtāḳ itdi şükrānī

16880 Yazar Ṭaşköpri-zāde baʿż-ı evṣāf-ı kemālātın
Virüp āl-i Fenārī'den Ḥasan Monlā'ya ʿunvānı

16881 Miyān-ı aṣdıḳāsında gehī inṣāf ile dirmiş
Ḫoca-zāde'yi tafḍīl eyleyüp kendüye aḥyānī

16882 Dir imiş Ḫˇāce-zāde baḥṣ-i ʿilmi itmeye taḥḳīḳ
Diger baḥṣe tecāvüz eylemez min-ġayri itḳānī

16883 Velākin bańa icmāl-i iḥāṭa ʿilm-i kāfīdir
Tevehhümle gelür ṣoñra bańa ol emre īḳānī

16884 Bu ḳavlinden daḫi ḥażmen li-nefsih ṣoñra dönmişdi
Bańa her ḥālde vardır dir imiş faẕ̇l u rücḥānı

16885 Ḫudā her biriniñ rūḥ u revānın eyleye taḳdīs
Hemīşe ḳabr-i pür-nūrın ḳıla bir ravẕ̇-ı rıḍvānī

Mevlānā Muṣliḥuddīn Muṣṭafā ibn-i Hüsāmeddīn

16886 Efāẕ̇ıl ḫayliniñ aṣlaḥlarından ʿahd-i Fātiḥ'de
Birisi Muṣliḥuddīn Muṣṭafā'dır geçdi tibyānı

16887 Ḫüsāmeddīn-zāde şöhretiyle oldı nām-āver
Ḫüsām-ı faẕ̇l u ʿirfānıyla aldı ḫayli meydānı

[404b]

16888 Uṣūl ile fürūʿın oḳıyup fenn-i eḥādīṣiñ
Daḫi ādāb-ı ʿilmin ögrenüp hem fıḳh-ı Nuʿmān'ı

16889 Eḥādīṣi esānīdiyle itḳān üzre ḥıfẓ itdi
Tefāsīri tetebbuʿ eyledi bā-ʿilm-i Ḳurʾānī

16890 Ṣalāḥ-ı ḥāl ile vaṣf eylemişdi Muṣliḥuddīn'i
Diyānetle sitāyiş eyleyen aḥbāb u yārānı

16891 Gürūh-ı ṣūfiyān u sālikīni pek severlerdi
Girerdi erbaʿîne ḫalvete anlarla aḥyānī

16892 Rivāyet olunurdı kendüden aḥvāl-i ṣūfiyye
Riyāżāt ile taḥṣīl eylemişdi ẕevḳ-i rūḥānī

16893 ʿUlūm-ı ẓāhirīyi oḳıyup erbāb-ı ẓāhirden
Olup baʿż-ı medārisde müderris çend ezmānī

16894 Müderris oldı Bursa'da Muḥammed Ḫān'a bir müddet
Ḳılındı ṣoñra fetvāsıyla ber-ter ḳadr-i ʿirfānı

16895 Ḫavāşīsi görülmiş idi anıñ Şerḥ-i Telvīḥ'e
O teʾlīfinde tavżīḥ eylemişdi faẕ̇l u rücḥānı

16896 Daḫi Şerḥ-i Viḳāye üstine vardır ḥavāşīsi
İdüp Ṣadrü'ş-Şerīʿa'yla niçe baḥṣ-i faḳīhānī

16897 İrişmişdi yed-i ṭūlāsı anıñ ʿilm-i inşāya
Resā'il yazdı serd itdi buḥūr-ı ʿilm-i evzānı

16898 Feṣāḥat üzre manẓūmāt u eşʿārı görülmişdir
ʿAẕūbetde selāsetde olurdı reşk-i Saḥbānī

16899 Ṭavīlü'l-ḳāme maḥbūbü'l-liḳā cemmü'l-liḥā idi
Mizāḥa mā'il idi çoḳ iderdi lāġ-gūyānī

16900 Tevāżuʿ üzre idi ṭayyibu'l-aḫlāḳ idi ġāyet
Diyānetle neseble anı medḥ eylerdi iḥvānı

16901 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında serīr-i cāh-ı fetvāda
ʿAzīmet itdi Bursa'da beḳāya ḳıldı pūyānī

Mevlānā Muḥyiddīn Muḥammed el-Müştehir bi-Aḫaveyn raḥimehu'llāhu teʿālā fi'd-dāreyn

16902 Ḥayāt-efzā-yı bezm-i faż̈l olan aṣḥāb-ı dānişden
Birisi Monla Muḥyiddīn Muḥammed oldı ʿunvānı

16903 Aḫaveyn ile şöhret-yāb olup eyyām-ı Fātiḥ'de
Bilād-ı Rūm'da taḥṣīl idüp efżāl u ʿirfānı

16904 ʿUlūmuñ ekşerinde fa'iḳu'l-aḳrān olmışdı
Olup baʿż̈-ı medārisde müderris ṭūl ezmānī

16905 Olup Ṣaḥn-ı Ṣemān'ıñ birisiyle ḳadri bālā-ter
Bulup aḳrān u emṣāl içre ṣoñra ʿizz ü ʿunvānı

16906 Ḥavāşīsi görülmişdi ḥavāş-i Şerḥ-i Tecrīd'e
İdüp ʿAllāme-i Cürcān ile ebḥāṣ-ı ḫaṣmānī

16907 Risāle yazdı aḥkām-ı zenādīḳı beyān itdi
İdüp ʿilm-i kelāma basṭ-ı taḥḳīḳāt-ı ḥaḳḳānī

16908 Daḫi rubʿ-ı müceyyebde risāle yazdı şerḥ üzre
Mevāḳīt ʿilmine ṣarf itdi tedḳīḳāt-ı ezmānī

16909 Ṭoḳuz yüz sāliniñ āḫirlerinde intiḳāl itdi
Gelince sāʿat-i ʿömri beḳāya ḳıldı pūyānī

[405a]

16910 Ḫudā rūḥ-ı şerīfin şād ide aʿlā-yı cennetde
Ola hemvāre ḳabri nūr-ı uçmaġ ile nūrānī

el-Mevlā Melīḥī raḥimehullāhu teʿālā

16911 Efāżıl zümresinden biri Mevlānā Melīḥī'dir
Melīḥu'l-vech idi memdūḥ idi bā-ʿilm ü ʿirfānī

16912 Hilāl-i cismi semt-i burc-ı Aydın'dan görünmekle
Kemāli gün-be-gün ber-ter idi çün mihr-i raḫşānī

16913 Ḳırā'et eyleyüp ʿaṣrında erbāb-ı feżā'ilden
Temehhür itdi her fende tefevvuḳ itdi aḳrānı

16914 ʿAzīmet eylemişdi ṣoñralarda semt-i Īrān'a
O yerde daḫi erbāb-ı kemāle itdi lüḳyānī

16915 Şerīk-i dersi olmış idi Mevlānā-yı Cāmī'niñ
Maʿiyyetle ṭolaşdı Ṭūs u Tebrīz'i Ṣıfāhān'ı

16916 Bilād-ı Rūm'a ricʿat eyledi ḳaṣd-ı iḳāmetle
Sitanbul'a gelüp itdi tavaṭṭun çend ezmānī

16917 Ḳudūmı evvel-i fetḥinde olmaġla Sitanbul'uñ
Kemāl-i intiẓāmın bulmamışdı mülk-i ʿOṯmānī

16918 Velākin anda bir mekr ile memkūr oldı bī-çāre
Olup şürb-i müdāma mübtelā sirrāni cehrānī

16919 Bu deñlü nuṣḥ olundı geçmedi ümmü'l-ḫabā'iṯden
Ne babalar yaturdı ġālibā göñlinde şeyṭānı

16920 Ferāġat itmedi bintü'l-ʿinebden ömri olduḳca
Ya ḳorlar mı faḳīri ḥāline mey-ḫāne oġlanı

16921 Olurdı bir ṭarafdan nefs-i pür-şūmuñ teḳāżāsı
İderdi ceste ceste kendüyi taḏlīl-i yārānı

16922 Ḫuṣūṣā ḳarşunuñ aşḳar gözi ṣahbā-yı rengīni
Şikest itmez mi tersā-beççegān eymān u peymānı

16923 Şarāb-ı nāb ile leb-rīz iken cām-ı ṭarab ḳavlin
Oḳurken sāḳıyān sāġar-be-kef çün ḥūr u ġılmānī

16924 Muḥannā dest ile sāġar-nümā-yı şevḳ olup yer yer
Ṣunarken cām-ı ṣaḥbā-yı nigārān-ı Mesīḥānī

16925 Melīḥī olmasun mı ẕevḳ u şevḳinden bu eṣnāda
Ne şehbāz-ı melāḥat seyr ider meclisde her ānī

16926 Bedeldir niçe yüz ʿömr-i girān-ḳadre bu ʿālemde
Niçe ṣabr eylesün ṭāḳat getürsün ʿāṣıḳıñ cānı

16927 Ḥelāli olmış idi duḫter-i rez pīr-i ḫammārıñ
Ayaġın almaġa destiyle saʿy eylerdi mestānī

16928 Firengī-zādeler hem-şīresiyken ol teng-meşreb
Ḳabaḳ ḳabaḳ olunca dögüşürdi anda sekrānī

16929 Hezārān kerre ḳolluḳda ṭutıldı rūzede ammā
Yine bayram olunca boşladı ḳaldırdı tabanı

16930 Naṣūḥī tevbeler eylerdi her başı ṣıḳıldıḳça
Rücūʿ eylerdi gelse ʿaḳlı ṣad ʿahd-i peşīmānī

16931 Meger tevfīḳa yārī ola hīç görmeye hemvārı
Yaḫūd gördiyse yāri geçmiş ola şevḳ-i devrānı

16932 Bu keyfiyyet ḫitām-ı ʿömre sürmişdi ʿalā ḳavlin
Rücūʿın daḫi naḳl eylerdi anıñ baʿż-ı yārānı

16933 Ne semtiñ reh-revi oldı ise encām-ı ḥālinde
Ḳarīn-i ʿafv ola cürm-i müdāmı işm u ʿiṣyānı

16934 Yazar Ṭaşköpri-zāde gerçi ışrār-ı Melīḥī'yi
Velākin vālidi vaṣf itdi ol niḫrīr-i devrānı

[405b]

16935 O rütbe ḳuvvet-i ḥıfẓın sitāyiş itdi rāvī kim
Ṣıḥāḥ-ı Cevherī ḥıfẓında idi hem-çü Ḳur'ānī

16936 Eger bir lafẓa işkāl eylesek yāḫūd ʿibāretde
Rekāket varsa terkībinde olsa ḥabṭ u buṭlānı

16937 Varup taṣḥīḥ iderdik nüsḫamız ḥıfẓ-ı derūnından
Bir-iki ṣafḥasın ezber oḳıyup yoġdı noḳṣānı

Menḳabe-i Ġarībe-i Mevlānā Melīḥī raḥimehu'llāhu teʿālā

16938 Rivāyetdir ki erbāb-ı ṣalaḥ-ı mülk-i Īrān'dan
Görüşmişdi biri Monlā-yı Cāmi'yle ṣadīḳānī

16939 Didi rāvī teveccüh üzre idim cānib-i Rūm'a
Vedāʿa vardıġımda baña ol niḥrīr-i ḥaḳḳānī

16940 ʿAzīmet itdigim mesmūʿı olmaġla su'āl itdi
Sipāriş eyleyüp baʿż-ı umūr-ı mülk-i Īrān'ı

16941 Baña defʿ itdi Cāmī kendiniñ āṯār-ı fażlından
Müretteb bir risāle Tuḥfe-i Cāmi'ydi ʿunvānı

16942 Buyurdı bir şerīkim var idi vaḳt-i şebābımda
Melīḥī maḫlaṣıyla çaġırırdı anı yārānı

16943 İşitdim ḥāliyā şehr-i Sitanbul içre sākindir
Anıñla inşa'allāh eyledikde ḥüsn-i lüḳyānī

16944 Hediyye olmaḳ üzre bu kitābı aña defʿ eyle
Ḳabūl itsün ferāmūş itmesün bu müstemendānı

16945 Didi rāvī selāmet ile İstanbul'a vardıḳda
Tefaḳḳud eyledim kūçe-be-kūçe ḥibr-i ẕī-şānı

16946 Şeref-mend oldıġıyçün ṣoḥbetiyle Monla Cāmī'niñ
Gürūh-ı etḳıyādan ẓann idüp niḥrīr-i devrānı

16947 Meʿābidde mesācidde arardım ben Melīḥī'yi
Meger miskīn mesken eylemiş bir künc-i vīrānı

16948 Birer mey-ḫāneyi ārām-gāhı eylemiş her gün
Ḫaber aldıḳda vardım buldum ol ser-mest-i ḥayrānı

16949 Oturmış kūşe-i mey-ḫāne-i ḫammārda maʿmūr
Bir elde sāġar-ı ṣahbā bir elde cām-ı gerdānī

16950 Benim de bir elimde nāme-i nāmīsi Cāmī'niñ
Öbür destimde āmāde idi te'līf-i ẕī-şānı

16951 Selāmıyla ṣunup mektūbını dest-i Melīḥī'ye
Daḫi itḥāf idüp ol tuḥfe-i zībā-yı ʿirfānı

16952 Kitābı almayup bir āh-ı dil-dūz itdi bī-çāre
Fiġān u nāliş itdi eyledi iẓhār-ı giryānī

16953 Didi zühd ü ṣalāḥa sevḳ idüp Monlā-yı Cāmī'yi
Bańa fısḳ u fücūrı sevdirüp taḳdīr-i Rabbānī

16954 Anı memdūḥ-ı ʿālem eyledi dünyā vü ʿuḳbāda
Beni rüsvāy ü bed-nām itdi ḥālā emr-i Sübḥānī

16955 Egerçi maḫlaşı Cāmī velākin ḫūb encāmı
Bańa bu cām-ı nā-fercāmı devrān gördi erzānī

16956 Bańa lāyıḳ degil bu sū'-i ḥāl u bed-fiʿālimle
Yed-i nā-pāke alup eyleyem sū'-i nigeh-bānī

[406a]

16957 Bańa redd eyledikde tuḥfe-i Cāmī'yi bī-çāre
Selām idüp vedāʿ itdikde ol ḫāṭır-perīşānı

16958 Hevā-yı nefs ile evḳāt-ı māżīsin güẕārişle
Te'essüf eyleyüp ḥāle naẓarla ḳıldı efġānī

16959 Teḥāşī eyleyüp sū'-i me'ālinden de aġlardı
Bükādan inḳıṭāʿı olmadı ber-vech-i ḫüsrānī

16960 Ḫudā semḥ eyleye cürm ü ḫaṭī'ātın semāḥatle
Ḳarīn-i ʿafv u ġufrānī olup zellāt u ʿiṣyānı

Menḳabe-i Dīger-i Mevlānā Melīḥī tecāveza'llāhu ʿan seyyi'ātihī

16961 Rivāyetdir ki Mevlānā Melīḥī ġamz olunmaġla
Olup şürb-i müdāmı vāṣıl-ı semʿ-i ḫıdīvānī

16962 Muḥammed Ḫān'a dinmişdi ki bezzāzīn sūḳında
Meliḥī şürb-i ḥamr itdi olup fısḳında iʿlānī

16963 Baḳıyye ḳalmış idi sāġarında bādeden vāfir
Ṣaçup nās üzre ḥamrı itdi īẕā-yı müsülmānī

16964 Ḫaber gönderdi ḥammārīne kim Monlā Melīḥī'ye
Ḫamır virmeyeler ṣoñra olur tertīb-i şāyānī

16965 Şarāb-ı nābdan menʿ itdiler monlā-yı meẕkūrı
Yaṣaġ oldı anıñ ḥaḳḳında bā-fermān-ı sulṭānī

16966 Cezā-yı ḳatl ile tehdīd olundı bāde virmekden
Gerek bād-ı hevā olsun gerek beyʿ [ü] şirā anı

16967 Bu taḳrīb ile şürbe ibtilādan menʿ idi maṭlab
Bütün neẕre kesilmiş oldı ḳısṭ-ı mey-fürūşānı

16968 Aña yevmiyye on beş aḳça taʿyīn itdi mīrīden
Ṣalāḥ u zühd ile devr itdi ġayri cām-ı devrānı

16969 ʿAfāf ile taʿayyüş üzre iken baʿż-ı aʿdāsı
Melīḥī'yi nifāḳ ile idüp iġżāb-ı sulṭānī

16970 Dimişlerdi yine sekrān gördük ḥibr-i meẕkūrı
Eger gelmezse sekre iʿtimād-ı ṭabʿ-ı ḫāḳānī

16971 Ḫużūr-ı pāke iḫżār eyle didikde eʿādīsi
Getürdüp bezm-i ḫāṣṣu'l-ḫāṣṣına ol ḥibr-i ẕī-şānı

16972 Biraz söyletdi Mevlānā Melīḥī'yi ḥużūrında
Ẓarāfet ile istişmām idüp taḳrīb ile anı

16973 Egerçi var idi aġzında zih-gīri tekellümde
Temāyül var idi reftārda āṣār-ı mestānī

16974 Velākin yoġ idi bir rāyiḥa aṣlā dehānında
Muḳırr idi lisānı münkir idi femmi ol şānı

16975 Taʿaccüble Melīḥī'den Muḥammed Ḫān suʾāl itdi
Buyurdı rıfḳ ile ey mefḫar-i erbāb-ı ʿirfānī

16976 Seni ṣābit-ḳadem ẓann eylemişdim gerçi tevbeñde
İçirdim başıña taṣdīḳ idüp peymān-ı eymānı

16977 Yine esvāḳda yārān seni sekrān görmişler
Şikest-i tevbeñe bāʿiṣ olan bilsek nedir anı

[406b]

Pursīden-i Sulṭān Muḥammed Fātiḥ ez-Keyfiyyet-i Bāde-Ḫˇārī

16978 Bu reftārıñla güftārıñ bu destār-ı perīşānıñ
Olur ẓāhirde saña cümlesi āṣār-ı sekrānī

16979 Velākin ḫaṣṣ olunmaz būy-i keyfiyyet dehānıñdan
Güvāh-ı ṣıdḳ olup işrāb iderken çeşm-i mestānī

16980 Ḫuṣūṣā vāḳıf-ı keyfiyyet olmış baʿż-ı aḥbābıñ
Durūġ u ḳavl-i zūra hīç biriniñ yoḳdur imkānı

16981 Hemān dost-doġrısın min-ġayri ketmin söyle iḳrār it
Günāhıñ iʿtirāf it tā'ib ol ṣoñra naṣūḥānī

16982 Melīḥī gördi kim inkār-ı ẕenbiñ luṭfı yoḳ aṣlā
Ḳılup rū-māli-yi pāy-i şerīf-i şāh-ı şāhānī

16983 Ḫudāvendā kerīmā çünki maʿlūm-i saʿādetdir
Mey-i gül-fāmdan nehy eylediñ bu müstemendānı

16984 Şarāb-ı nāb virmekden bütün ḫammārı menʿ itdiñ
Ṣudūr itmişdi tehdīdāt ile emr-i cihān-bānī

16985 Vürūd-ı emr-i ʿālī-şāndan bu vaḳte dek ḥālā
Ne bir nebẕe ʿaraḳ yā ḳaṭre-i mey nāb-ı rummānī

16986 Ḫarām olsun ki şürb itmek degil belki boġazımdan
Ne geçmişdir ne geçmek isterim terk itmişem anı

16987 Degil şürb-i müdāma müskirāta tevbeler olsun
Müṣelleṣ şürbini terke daḫi ḳılmışdım eymānı

16988 Melīḥī lafẓınıñ ger iştiḳākı milḥden olsa
İderdim ḥürmetin inkār ḫamrıñ belki rindānī

16989 Şarābın milḥ ile taḫlīl ü taḫlīli olur dirler
Melīḥī'ye n'ola şürbinde olsa raḫṣ-ı ḫāḳānī

16990 Eger şürb-i müdāmım var ise görmiş ḫaber virsün
Ne ḥaddim var ki almaḳ aġzıma menhī-i sulṭānı

16991 Ḫuṣūṣā şehriyāriñ emr-i ʿālī-şānı ṣādırdır
Daḫi terk-i şarāba eylemişdim ʿahd ü peymānı

16992 Ḫinisden iḫtirāzen inḳıyād-ı emr idüp şāhā
Ḫamırla iḫtiḳān itdim ki yoḳdur belki ʿiṣyānı

16993 Egerçi neşve-i şürbiyyesi ḥāṣıl degil ammā
Anıñ da keyfini kem bulmadım ey merḥamet kānı

16994 Ṭuyulmaz ẓann iderdim pādişāhā ʿayş-i idbārı
Bu tedbīrim daḫi ḳıldı beni rüsvāy-i ekvānī

16995 Melīḥī derd-mendiñ iʿtiẕārı ḫoş gelüp ġāyet
Muḥammed Ḫān'a ʿārıż oldı bir ḍıḥk-i ʿacībānī

16996 Kemāl-i reʾfetinden acıyup ıṭlāḳ olunmışdı
Yine tecdīd-i tevbe eyledi der-nezd-i sulṭānī

Laṭīfe-i Nemekīn-i Mevlānā Melīḥī tecāveza'llāhu teʿālā

16997 Melīḥī derd-mendiñ iʿtiẕār-ı ʿayş-tedbīri
Ḳılındı iʿtirāf ile ḳarīn-i ʿafv-i şāhānī

16998 Cenāb-ı şehriyār-ı ʿāleme döndi recā itdi
Didi iẕniñ olursa ey güzīn-i nesl-i ʿOsmānī

16999 Der-i devlet-medār-ı maʿdelet-unvāna sulṭānım
Benim bir ʿarż-ı ḥālim var buyur semḥ-i ḫıdīvānī

17000 Ḥużūr-ı ʿizzetiñde ḳalmadı cürm ü meʿāyībden
Muḥāṭ-ı ʿilm u idrāk olmaya ber-vech-i īḳānī

[407a]

17001 Bu devrānda ḳatı çoḳ müfterī vardır ki sulṭānım
Ḳurı bühtān iderler ḳurı aġaca çalup ḳanı

17002 İşitdikde bu emri pādişāhım ḳurıya-ḳaldım
Bu tāze-ter yalandır cüst u cū it luṭf idüp anı

17003 Benimçün sūḳ-ı bezzāzīnde şürb itdi dirlermiş
Baḳıyye bādeyi ṣaçmış olam nās üzre peymānı

17004 ʿAcebdir pādişāhım sen bu ḳavle iʿtimād itdiñ
Güneşden daḫi aẓhardır bu ḳavliñ kiẕb ü bühtānı

17005 Ne açıḳ iftirādır bu ne ḳavl-i nā-sezādır bu
Ne ġamz-ı aṣdıḳādır bu ʿayāndır ḫulf u buṭlānı

17006 Niçe kiẕb olmasun bu kim Melīḥī şürb-i ḫamr itsün
Baḳıyye ḫamrı sāġardan döke ber-farḳ-ı insānī

17007 Melīḥī ḫamrı bulduḳda ider mi ḳatresin bāḳī
İżāʿat mı ider yoḫsa elinden rāḥ-ı reyḥānı

17008 Tih-i sāġarda ibḳā eylemiş farż idelim meyden
Dökerse der-şikem eyler ider mi cürʿa-efşānī

17009 Melīḥī müddeʿāsın eyleyüp bu vech ile iṯbāt
Beyān-ı vāḳiʿ ile eyledi ityān-ı burhānī

17010 Aradan çoḳ zamān geçmeksizin Sulṭān Muḥammed Ḫān
Vedāʿ-ı mülk-i fānī eyleyüp bā-emr-i Sübḥānī

17011 Melīḥī bī-nemeklik eyleyüp tevbe-şikest oldı
Küp oldı ḫamra furṣat bildi gūyā fevt-i sulṭānı

17012 Ferāġat eylemişken şürb-i meyden yine ʿavd itdi
Şikest-i sāġara ḳıldı günāh u cürm-i ʿiṣyānī

17013 Meger tevfīḳ-i Bārī olmamış yārī ki ʿahdinden
Dönüp şürb-i müdāma eyledi ışrār-ı idmānī

17014 Elinden düşmedi cām-ı ṣafāsı sāġar-ı şevḳi
ʿAlā ḳavlin daḫi ezyed olup tedvīr-i peymānī

17015 Meger peymāne-i ʿömri daḫi ser-şār olmışdı
Pey-ā-pey rūz u şeb devr eyleyüp çün cām-ı gerdānı

17016 Düketdi dāne-i ʿömr-i ʿazīzin āsiyāb-āsā
Sipihr-i kec-rev-i devvār āḫir virdi fıḳdānı

17017 Ḫudāvend-i kerīmiñ faẕ̇l u ġufrānı olup yāver
Şarāb-ı kevs̱eriñ olsun müdāmī sīr u reyyānı

Sirācüddīn el-Ḫaṭīb

17018 Efāżıl zümresinden biri Mevlānā Sirācüddīn
Muḥammed Ḫān'ıñ oldı nūr-ı iḳbāliyle nūrānī

17019 Ḫaṭīb olmış idi nev-cāmiʿ-i Sulṭān Muḥammed'de
Tamām olduḳda İstanbul içinde emr-i bünyānı

17020 ʿAcem semtinde miṣbāḥ-ı vücūdı rūşen olmaġla
Ziyāde iltifāt eylerdi Īrān'ıñ emīrānı

17021 Ẓuhūr-ı fitne-i Timur'da Rūm'a gürīz itdi
Gelüp maḥrūse-i Bursa'da oldı ḳaṣd-ı iskānī

[407b]

17022 ʿAlā'eddīn ʿAlī yaʿnī Fenārī-zāde ol demde
Olup maḥmiyye-i mezbūreniñ monlā-yı z̤ī-şānı

17023 Ḳadīmī bir teʿāruf var idi mābeynde cüz'ī
Olup Monlā Sirāc'ıñ ḳāḍı-yı mezbūra lüḳyānı

17024 Ş̤iyāb-ı türkiyāneyle varınca meclis-i şerʿa
Bilüp evvel naẓarda ol sirāc-ı faẕ̇l u ʿirfānı

17025 Kemāl-i iltifātından ḳıyām u iḥtirām itdi
Anı aʿyāna taḳdīm itdi virdi ʿizz-i ʿunvānı

17026 Reş̤āş̤etle libās u hey'etinde farṭ-ı taʿẓīmi
Bütün aʿyān-ı şehre virmiş idi beht ü ḫayrānī

17027 Muḥammed Ḫān'a bir mektūb ile irsāl itmişdi
Daḫi taʿrīf olundı ʿilm ü faẕ̇lı ḥüsn-i elḫānı

17028 Olunca ḥüsn-i ḥāli mū-be-mū maʿlūmı sulṭānıñ
Ḳudūmiyle teṣādüf itmegi itmām-ı bünyānı

17029 Ḫoş elḥān bir ḫaṭīb isterdi sulṭān-ı cihān-ārā
Ḫiṭābetle çerāġ itdi Sirācüddīn-i ẕī-şānı

17030 Sirācüddīn idi evvel ḫiṭābet eyleyen anda
Ziyāde olmış idi ḫuṭbesi maḳbūl-i sulṭānī

17031 Be-her usbūʿda bir ḫuṭbe inşād eyleyüp anda
Feṣāḥatla belāġatla tefevvuḳ itdi aḳrānı

17032 Leẕīẕüʾṣ-ṣavt olup ġāyet müʾeṩṩir idi insāna
Gelürdi ḫuṭbesin gūş itmege eṭrāf sükkānı

17033 Ḫiṭābetde vaḳār u ḥüsn-i ādābı ziyādeydi
Ḫuṣūṣā mūsiḳīde var idi itḳān u ʿirfānı

17034 Maḳāmāta mürāʿāt üzre idi ḫuṭbe-ḫᵛānīde
Yanuḳ sesle virürdi sāmiʿīne sūz-ı elhānı

17035 O rütbe var idi şān-ı ʿaẓīmi naġme-gīrīde
Yoġ idi añа beñzer beldeniñ hīç ḫuṭbe-gūyānı

17036 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında vedāʿ-ı ālem itmişdi
Ola yā Rab cinānda ḫuṭbe-gūy-i bezm-i rıḍvānī

17037 Ḫaṭīb-i minber-i "levlāk"[1] olan sulṭān-ı kevneyniñ
Ola maḥfiliñe rıḍvānda yā Rab taṣliye-ḫᵛānı

Der-Beyān-ı Eṭıbbā-yı Sulṭān Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ el-Merḥūm

[Ḳuṭbuddīn-i Īrānī]

17038 Eṭıbbā-yı ḥaẕāḳat-pīşeden hengām-ı Fātiḥ'de
O fāżıldır ki Ḳuṭbuddīn-i Īrānī'dir ʿunvānı

17039 Vezīr olmış idi Īrān'da baʿż-ı selāṭīne
Ẓuhūr-ı fetret ile eyledi Rūm'a gürīzānī

1 "**Sen olmasaydın** ālemleri yaratmazdım." Ali el-Kārī, *el-Esrārü'l-Merfū'a,* I, 295. Ali el-Kārī hadis-i kudsīnin açıklamasında şunları söylemektedir: "Sāgānī bu hadisin mana açısından sahih olduğunu ve Deylemī'nin bunu İbn Abbās'tan merfū' olarak rivayet ettiğini bildirmektedir."

17040 Muḥammed Ḫān'ıñ oldı ḫıdmetiyle şoñra müstesʿid
Ziyāde oldı anıñ maẓhar-ı inʿām u iḥsānı

17041 Olup şāyeste-i ġāyāt-ı ikrām-ı ḫudāvendī
Beşer yüz aḳça yevmiyye olup taʿyīn-i sulṭānī

[408a]

17042 Yigirmi beş biñ aḳça virilürdi daḫi şehriyye
Alurdı ḫilʿat-ı zībā ile inʿām-ı sulṭānı

17043 Olup zīr-i ḥimā-yı iltifāt-ı şāh-ı devrānda
Taʿayyüş itdi ʿayş-i ırġad üzre çend ezmānī

17044 Ziyāde vüsʿat üzreydi libās u ekl ü şürbinde
Cevārī vü ġulāmānıñ yoġ idi ḥadd ü pāyānı

17045 Temehhür eylemişdi ʿilm ile fenn-i ḥaẕāḳatde
Ṭabābetde naẓīri az idi sebḳ itdi aḳrānı

17046 Anıñçün kendüye taḳrīb itmişdi Muḥammed Ḫān
Yedinden gitmez idi ekşeriyyā nabż-ı ḫāḳānī

17047 Güzel tedbīr iderdi gerçi merżāya tedāvīde
Velākin kendüye ʿārıż olup ḥummā-yı buḥrānī

17048 Ezelden ser-ṭabīb-i ḳudsiyān olmaḳ murādıydı
Virilmekle aña dārü'ş-şifā-yı ḫuld-ı rıḍvānī

17049 Dükān-ı ʿayşiniñ eczā-yı terkīb-i ʿaḳāḳīrin
Bütün naḳl eyleyüp ʿuḳbāya bā-tevfīḳ-i Rabbānī

17050 Ḥakīm-i Muṭlaḳ'ıñ iẕniyle bu ḳayd-ı ʿalāyıḳdan
Rehā-yāb oldıġında ḳıldı āḫir ʿazm-i pūyānī

17051 Cenāb-ı Fātiḥ'iñ eyyām-ı ʿahdinde vefāt itdi
Ḳarīn-i maġfiret olsun ḳuṣūr u cürm ü ʿişyānı

17052 Ḫudā ḳabr-i şerīfin nūr-ı ḥikmetle ḳılup pür-nūr
Cinānıñ merkezinde ola ẕātı ḳuṭb-ı Yezdānī

el-Mevlā Şükrullāh eş-Şirvānī el-Ḥakīm raḥimehu'llāhu teʿālā ʿaleyh

17053 Cenāb-ı Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān ʿaṣrında
Eṭıbbādan birisi daḫi Şükrullāh-ı Şirvānī

17054 Vaṭandan semt-i Rūm'a rıḥlet ile ittiṣāl itdi
Bulup sulṭān-ı Rūm'uñ ḫıdmetiyle ʿizz-i ʿunvānı

17055 Ṭabābetle taḳarrub eylemişdi şāh-ı devrāna
Ḥaẕāḳatle olup ber-vefḳ-i dil memnūn-ı iḥsānı

17056 Mürüvvet ṣāḥibiydi ʿilm-i tefsīr u eḥādīṣe
Uṣūl u hem fürūʿa eyleyüp taḥṣīl-i itḳānī

17057 Edā-yı farż-ı ḥacdan ṣoñra Mıṣr'a ʿavdet itdikde
İḳāmet eyleyüp ʿilm-i ḥadīṣe oldı ʿirfānı

17058 Ḳırā'et eyleyüp Şeyḫ-i Simavī'den mücāz oldı
Gelince Rūm'a üstādı olup Monlā-yı Gürānī

17059 İcāzet-nāmesi var idi mecmūʿ-ı efāżıldan
Ḫuṭūṭıyla görildi ṣūret-i menşūr-ı ẕī-şānı

17060 Şehādet eylemişler faż̧l ile niḥrīr ḥaḳḳında
Yed-i pākiyle taḥrīr eylemiş her biri burhānı

17061 Ṣalāḥ u zühdi şāhid istemezdi vech-i pākinden
Müşāhed idi āṯār-ı veraʿ envār-ı īmānı

[408b]

17062 Vefātı devlet-i Sulṭān Muḥammed Ḫān'da vāḳiʿdir
Ḫudā rūḥ u revānın şād ide ber-vech-i şükrānī

17063 Hemīşe merḳad-i pākin Ḫudā gülzār-ı ʿAdn itsün
Enīs-i ḫ̌āb-gāhı ola ḫulduñ ḥūr u ġılmānı

Mevlānā ʿAṭāullāh el-ʿAcemī raḥimehu'llāhu teʿālā ʿaleyh

17064 Ṭabābet-pīşegāndan biri daḫi ʿahd-i Fātiḥ'de
ʿAṭāullāh Ḫ̌āce idi aṣlı mülk-i Īrānī

17065 ʿUlūmı mevṭınında oḳıyup ʿaṣrıñ fuḥūlinden
Bilād-ı Rūm'a rıḥlet itdi bā-taḳdīr-i Sübḥānī

17066 Muḥammed Ḫān devrinde egerçi Rūm'a gelmişdi
Menāṣıb dāmına rām olmadı hīç pāy-i ʿirfānı

17067 Ḫilāfet taḫtı Sulṭān Bāyezīd'e intiḳālinde
Anıñ da naḳl-i ʿuḳbāsı olup bā-emr-i Raḥmānī

17068 ʿUlūmuñ her birinde fā'iḳu'l-aḳrān olmışdı
Tefāsīr u ḥadīṯe var idi tedḳīḳ u itḳānı

17069 Ṭabābet aġleb-i fenni olup bi'l-cümle ʿaḳliyyāt
Riyāżiyyāt u zīcāt olmış idi naḳş-i ʿiẕʿānı

17070 O rütbe oldı taḳvīmāta istiḫrāc-ı küllīsi
Ḫuṣūṣā kā'ināt-ı cevde ke'ş-şems idi īḳānı

17071 Görülmişdi niçe āṣārı usṭurlāb ḥallinde
Müceyyebde muḳanṭarda daḫi taṣnīf-i ẕī-şānı

17072 Risāle yazdı evzān u ḳavāfīde evā'ilde
Taʿārīż u şiʿirde var idi ifrāṭ-ı ʿirfānı

17073 Yazar Ṭaşköpri-zāde vaṣfını anıñ Şaḳāyıḳ'da
Esātīẕi sitāyiş eylemiş ol ḥibr-i devrānı

17074 ʿUlūmuñ cümle külliyyāt u cüz'iyyātı derkinde
ʿAṭā'ullah'ıñ oldı cümleye tafḍīl u rücḥānı

17075 Fünūnuñ her birinde ḥāżır u āgāh dirlerdi
Kemālāt u maʿārifde didiler yoḳdur aḳrānı

17076 ʿAṭāullāhdır gerçi aña bu faż̈l u ḥayṣiyyet
Velākin aña daḫi ḳalmadı bu ʿālem-i fānī

17077 Ḫudā cürm ü ḳuṣūrın ʿafv idüp gülzār-ı cennetde
Aña dār-ı cināndа ide iʿṭā ecr-i ʿirfānī

Mevlānā Yaʿḳūb eṭ-Ṭabīb raḥimehu'llāhu teʿālā

17078 Eṭıbbādan ʿAṭāullāh'ı taʿḳīb eyleyenlerden
Biri ol ẕāt-ı ekremdir ki Yaʿḳūb oldı ʿunvānı

17079 Ṭabābetde mahāret ṣāḥibiydi ḥikmetu'llāhıñ
Yahūdiyken ṣadāḳatle olup maṣḥūb-ı sulṭānī

17080 Muḥammed Ḫān anı dīvānda defter ḥāfıẓı ḳıldı
Yahūdiyyetle anıñ yoġ iken islām u īmānı

[409a]

17081 Hidāyet-yāb olunca devlet-i İslām ile ṣoñra
Vezāret rütbesiyle oldı ʿālī rütbe-i şānı

17082 Taḳarrub eyledikde Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān
Aña ber-vefḳ-i ḫāṭır eylemişdi luṭf-ı şāyānī

17083 Vezīr-i aʿẓam idi ol zamān Yaʿḳūb'a reşkinden
Murād itmişdi ʿazlin bī-sebeb ṣadr-ı Ḳaramanī

17084 Teṣādüf itdi ġamzı ez-ḳażā bā-ḥikmet-i Bārī
Muḥammed Ḫān'a ʿārıż olmış idi derd-i cismānī

17085 ʿİlāc eylerdi gerçi pādişāhıñ derdine Yaʿḳūb
İfāḳat bulmadı tedbīr ile derd-i cihān-bānī

17086 Müdāvāt eyledikce ʿilleti artardı sulṭānıñ
Muvāfıḳ gelmeyüp tedbīrine taḳdīr-i Sübḥānī

17087 Şeh-i vālā-tebārı ṣadr-ı ʿālī çünki yoḳlardı
Muḥammed Ḫān'a ṣaġlıḳ virdi ol düstūr-ı ẕī-şānī

17088 Didi kim pādişāhım Monla Lārī nām bir ḥāẕıḳ
Ẓuhūr itmişdir el-ān ʿaṣrınıñ olmışdı Loḳmān'ı

17089 Ḥaẕāḳatde Arisṭo belki Cālīnūs'a ġālibdir
Ṭabābetde olup Soḳrāṭ [u] Boḳrāt üzre rücḥānı

17090 Felāṭūn-ı zamānı Ḥaḳ Teʿālā sańa virmişken
Aña raġbet buyurmazsıñ niçün ey maʿdelet kānı

17091 Ṭabīb-i cāhil iken ḥāliyā Yaʿḳūb-ı menkūba
Yahūdiyken aña teslīm idersin nabż-ı sulṭānı

17092 Neden cāhil ṭabībe tā bu deñlü iʿtimād itmek
Muvāfıḳ mı hele Ḳānūn'a baḳ tedbīr-i dermānı

17093 Şifā-mend olmadıñ günden güne żaʿfıñ füzūn oldı
Cehāletle ḫarāb itdi esās-ı ṭabʿ-ı ḫāḳānı

17094 Bütün tedbīri yañlışdır anıñçün eylemez teʾṣīr
ʿİlāc-ı şehriyārīden bu gün ṭard idelim anı

17095 Gelüp bir kerre Lārī şehriyārı görse de bārī
Alup nabż-ı şerīfiñ deste ber-nehc-i ṭabībānī

17096 Bilürdi ʿilletiñ nabż-ı hümāyūna baḳılmaġla
İderdi muḳteżā-yı ṭıbb ile tedbīr-i āsānı

17097 Ne yapdı ise yapdı şehriyāriñ göñlini itdi
Aḳıtdı semt-i Lārīʾye virüp Yaʿḳūbʾa ḫızlānī

17098 Sarāy-ı pādişāhīden ḫaber gitmişdi Lārīʾye
Gelüp nabż-ı hümāyūna baḳup bā-emr-i sulṭānī

17099 ʿİlācın der-ʿaḳab Yaʿḳūbʾuñ anda taḫṭıʾe itdi
Olunmışdı aña ol vech ile emr-i Ḳaramanī

17100 Bütün taġyīr idüp tedbīrini ṭabʿ-ı hümāyūnuñ
Bozar mı bendeniñ tedbīri hīç taḳdīr-i Sübḥānʾı

17101 Ne reʾy itdiyse Lārī olmadı teʾṣīr-i hemvārı
Bulup żaʿf-ı cihān-dārī bi-iẕniʾllāh pāyānı

[409b]

17102 Muḥammed Ḫānʾa eżʿāf-ı mużāʿaf żaʿf gelmekle
Aña tedbīr-i Lārī virmeyüp nīrū-yı ebdānī

17103 Yine Yaʿḳūbʾı tercīḥ eyleyüp cümle eṭıbbādan
Anıñ tedbīrine meʾlūf idi çün ṭabʿ-ı sulṭānī

17104 Vezīr-i aʿẓamıñ reşkiyle ġamzın añlayup fevrī
Çaġırtdı yanına Yaʿḳūbʾı ṭaṭyīb eyledi anı

17105 Gelüp gördükde żaʿf-ı pādişāhīyi kemālinde
ʿİlācı ġayr-i ḳābil oldıġın ḳıldıḳda iẕʿānī

17106 İdüp Lārīʾniñ istiṣvāb anda reʾy u tedbīrin
Muḥammed Ḫānʾa oldı tesliyet-baḫş-i ṭabībānī

17107 Muḥammed Ḫān bildi çünki iş bir başḳa yüzdendir
Kelām-ı dünyevīden sedd-i nuṭḳ itdi edībānī

17108 Tekellüm itmeyüp bir şey ile aḥvāl-i dünyādan
Aradan geçmeyüp çoḳ ḳıldı ʿazm-i sūy-i rıḍvānī

17109 Cihānıñ kār u bārın māverā-yı ẓahrına atdı
Ola buḥbūḥa-i cennātda iskān-ı sulṭānī

Tedbīr-i Ġarīb-i Ṭabīb Yaʿḳūb

17110 Ḥaẕāḳatde naẓīri yoḳ idi Monlā-yı Yaʿḳūb'uñ
Yazarlar baʿż-ı tedbīrātını tārīḫ-i ʿOṯmānī

17111 Bu idi melhamātından biri Yaʿḳūb-ı merġūbuñ
Kitāb-ı ʿilm-i ṭıbda yoḳ idi tedbīr-i dermānı

17112 Aña gösterdiler tedbīr içün bir şaḫṣ-ı Rūmī'yi
Faḳīriñ cismine ʿārıż idi bir derd-i buḥrānī

17113 Vücūdı fi'l-aṣıl ebyaż iken ṣoñra siyāh olmış
Görenler ẓann iderlerdi anı bir şaḫṣ-ı Sūdānī

17114 Faḳaṭ vechinde ḳalmışdı beyāżı şaḫṣ-ı bīmārıñ
Ḳararmışdı ser-ā-pā gövdesi mānend-i ʿurbānī

17115 Baḳınca nabżına teşḫīṣ idüp bī-çāre Rūmī'niñ
İṣābet eyleyen derdi nedir kim ide dermānı

17116 Eṭıbbā-yı zamānıñ olmamışdı anı teşḫīṣi
Ki tedbīrin ide ber-muḳteżā-yı ʿilm-i ebdānī

17117 Cevābı bu olup ḥużżāra ol Yaʿḳūb-ı dānānıñ
Bu ʿillet derd-i hā'ildir eṭıbbā yazmadı anı

17118 Devāvīn-i selefde ismini tedbīrini aṣlā
Temāşā itmedim ancaḳ aña bā-ʿavn-i Rabbānī

17119 ʿİlāc-ı bür'-i sāʿa eylemek mümkin olur şimdi
Ṭıḥāl u kebde sārī olmadın āmās-ı hicrānī

17120 Bu bir şāmil behaḳdır kim baraṣdan daḫi bed-terdir
Yeraḳān-ı siyeh ıṭlāḳ ider ḥuẕẕāḳ-ı Yūnānī

17121 Bu derdiñ menşe'i sevdā-yı sāzicdir mürekkebdir
Bulunmaz Müfredāt-ı İbn-i Bayṭār ile dermānı

17122 Merāḳ u māliḫülyāya ya manyāya varır āḫir
Varır yā ḳuṭruba yāḫūd cünün-ı sebʿa pāyānı

17123 Muḥaṣṣal bir-iki gün aña tedbīr ü ʿilāc itdi
Şifā-yāb oldı defʿ oldı beyāż oldı kemā-kānī

17124 Ḥakīm-i Ḳādir-i Muṭlaḳ ʿilācın eyleyüp evfaḳ
Bu tedbīre muvaffaḳ eyledi Yaʿḳūb-ı ẕī-şānı

[410a]

Tedbīr-i Dīger-i Ṭabīb Yaʿḳūb

17125 Bu idi melhamātından birisi daḫi Yaʿḳūb'uñ
İrā'et itdiler kendüye bir bīmār-ı dihḳānı

17126 Kesilmiş ekl ü şürbi āyis olmışdı ḥayātından
Dem-i ḥayża müşābih sā'il idi aġzınıñ ḳanı

17127 Feminden dem-be-dem lā-yenḳaṭıʿ ḳanın aḳıtmaġla
Ruʿāf-āsā faḳīre virmiş idi żaʿf-ı cismānī

17128 Ne ekl ü şürb iderse ḳayy iderdi sū'-i hażmından
Devā mekṣ eylemezdi miʿdesinde hīç bir ānī

17129 Eṭıbbā el yumışdı ġayri tedbīr-i ʿilācından
Ḥayātından aña gelmişdi külliyetle ḥırmānī

17130 Baḳınca nabżına teşḫīṣ idüp ol derd-i düşvārı
Demiñ keyfiyyetin gördükde istinṭāḳ idüp anı

17131 Tavaḳḳuf eyle bir sāʿat diyüp gitmişdi beytinden
Çıḳardı aña bir matbūḫ laḥm-ı gūsfendānī

17132 Muḥarrā ṭabḫ olunmış idi zūr-ı hażm içün ġāyet
Gören meşvī ḳıyās eylerdi ṣan ol laḥm-ı ḥayvānı

17133 Ḳabūl itmezdi çünkim miʿdesi sūʾ-i mizācından
Tenāvülden egerçi itdi istiʿfā marīżānī

17134 Yedirdi cebr ile ibrām u ilḥāḥ eyleyüp ekle
İçürdi baʿdehū bir şerbet-i maṭbūḫa kim anı

17135 Bulandırdı ne deñlü var ise baṭnıñda emrāżı
Çıḳardı cümle istifrāġ ile ḫılṭ-ı fırāvānı

17136 Ṭaʿāma muḫteliṭ ḳurdān iḫrāc itdi baṭnından
İki ḫuf ṭoldururdı ol çıḳan ḳurdān u dūdānı

17137 Didi Yaʿḳūb ḳurtulduñ marażdan Ḥaḳḳ'a şükr eyle
Muvāfıḳ oldı tedbīre bu dem taḳdīr-i Rabbānī

17138 ʿİlācın sırrını ṣorduḳda Yaʿḳūb'a telāmīẕi
Didi bildim ki bīmārıñ feminden bu aḳan ḳanı

17139 Marīżiñ miʿdesinde bu tekevvün eyleyen ḳurdlar
Cigerden emdigi demdir dem-ā-dem oldı seylānī

17140 Ḳurādu'l-miʿdedir anıñ kenedir ism-i Türkīsi
Kilābıñ laḥmına ġāyet üşer ṭabʿan sever anı

17141 Marīża virdigim meşviyye ḥālā laḥm-ı kelbīdir
Varınca miʿdeye ḳayʾ ile iḫrāc itdi dīdānı[1]

17142 Daḫi ol virdigim maṭbūḫa şerbet kim muḳayyiʾdir
Bu tedbīre ṭabībān-ı zamānıñ yoḳdur ʿirfānı

17143 Bu bir tedbīr-i ʿaḳlīdir muvāfıḳ geldi taḳdīre
Eṭıbbā-yı selefden olmadı taḥrīr ü tibyānı

17144 Bu daḫi melhemātından idi Yaʿḳūb-ı üstāẕıñ
Şaḳāyıḳ ṣāḥibi dirdi aña dekk-i ṭabībānī

Tedbīr-i Āḫer-i Ṭabīb Yaʿḳūb

17145 Düşüp bir ḥāmil ʿavret ez-ḳażā bālā-yı bāmından
Vefāt itdi ḳarīb olmaġla vażʿ-ı ḥaml-i ābānī

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

[410b]

17146 Ḥayātından ramaḳ ḳalmamış idi ʿavretiñ ammā
Ḥarāret var idi cisminde gūyā ḳuvvet-i cānī

17147 Eger zinde diseñ hīç eylemezdi nabżı cünbīde
Velākin mürde gibi yoġ idi serdī-yi cismānī

17148 Ḥakīm Yaʿḳūbʾa varup aḳrabāsı farṭ-ı ḥayretle
Niyāz ile idüp her biri istimdād-ı rūḥānī

17149 Nabıż-gīr oldı evvel eyledi keyfiyyete diḳḳat
Eliyle mess idüp endāmına ol dem ḥakīmānī

17150 Tefaṭṭun itdi kim cisminde ḥālā rūḥı bāḳīdir
Bir igne istedi ser-tīz ola virdikde ḫˇīşānı

17151 Batırdı sūzeni ʿavret yaturken arḳası üzre
Tamāmen baṭnına idḫāl idince ʿavd idüp cānı

17152 O sāʿat gözlerin açup yerinden ṣıçrayup ʿavret
Ayaġa davranup meşy eyledi anda kemā-kānī

17153 Bu tedbīriñ daḫi Yaʿḳūbʾa ṣordı seyr iden sırrın
Cevābında didi oldı bańa ilhām-ı Rabbānī

17154 Bu ʿavret çünki ḥāmildir düşünce bāmdan nā-geh
Niyāṭ-ı ḳalbini ṭutdı cenīniñ var idi cānı

17155 Niyāṭa şol ṭamardır kim yürek üzre muʿallaḳdır
Yapışmaġla ańa ḫāṭūna geldi ġaşy-i rūḥānī

17156 Bu tedbīrim yarım sāʿat eger teʾḫīr olunsaydı
Müfīd olmazdı aṣlā olsa da tedbīr-i Loḳmānī

17157 Ṭoḳunduḳda cenīniñ destiniñ mā-fevḳına ibre
Elin çekmekle ʿavretden gidüp ol ḥāl-i ġaşyānī

17158 Eṭıbbā-yı selef yazmadı ṭıbda böyle tedbīri
Ḥaẕāḳatdir firāsetdir dinür dekk-i ṭabībānī

17159 Görülmişdir hezārān böyle tedbīrātı Yaʿḳūb'uñ
Velākin olmadı bī-çāreniñ başına dermānı

17160 Beḳā dārü'ş-şifāsından biraz taʿyīn isterdi
Ḥakīm-i lā-yezālīden vürūd itmekle fermānı

17161 Bütün eczā-yı ʿömrin devşirüp terkīb itmişdi
Şuhūr u sāl u rūzı eyleyüp bir ḥabb-ı Loḳmānī

17162 Ṣabāḥ aḫşam anı hafta sekiz yiyüp tüketmekle
Ḥayāt-ı cāvidānīsi bulup fıḳdān-ı rūḥānī

17163 Hemān bir şerbete muḥtāc idi tedbīr-i ʿömrinde
Ḥakīm-i Muṭlaḳ işrāb eyledikde ẕevḳ-i rıḍvānī

17164 Dükān-ı ʿayşini sūḳ-ı fenādan devşirüp āḫir
Beḳāya ʿāzim oldı ʿāḳıbet Yaʿḳūb-ı ḥaḳḳānī

Mevlānā Ḥakīm el-Lārī ʿaleyhi'r-raḥmetü Rabbihi'l-Bārī

17165 Ḥaẕāḳat-behregāndan biri daḫi Monla Lārī'dir
ʿAcem'de iştihārı buldı Rūm'a ḳıldı pūyānī

17166 Bilād-ı Rūm'a rıḥlet eyledikde ittiṣāl itdi
Muḥammed Ḫān-ı vālā-ḳadr ṣavbından bulup şānı

[411a]

17167 Ṭabābetde mahāret bulmış idi devr-i Fātiḥ'de
Velākin ṣoñra iġfāl itdi Paşa-yı Ḳaramanī

17168 Mürūr itmişdi ẕikri ānifen düstūr-ı mezbūra
Hevā-dār olmasıyla oldı fāḥiş cürm ü ʿiṣyānı

17169 Ḥakīm Yaʿḳūb'ı ṭard itdirmedikce ḳurb-ı şāhīden
ʿİlāc-ı şehriyārīde idüp tedbīr-i noḳṣānī

17170 Vezīriñ ḫāṭırıyçün reşk-i Yaʿḳūb ile sulṭāna
Ḥıyānet itdi Lārī didi ol ʿaṣrıñ ṭabībānı

17171 Amāsī Seyyid İbrāhīm'dir rāvīsi bu ḳavliñ
Şaḳāyıḳ'da yazar Ṭaşköpri-zāde ḳavl-i buṭlānı

17172 Velākin iḫtimāl-i aġlebi bühtāndır dirler
Cināyet idemez zīrā eṭıbbā-yı müsülmānī

17173 Ḫuṣūṣā Ḥażret-i Fātiḥ gibi sulṭān-ı ẕī-şānıñ
Ḳıyar mı cānına olsa ṭabībiñ ẕerre īmānı

17174 Kemīne nāẓımıñ ʿindinde daḫi Monla Lārī'ye
Ḳurı bir iftirādır reşk idüp emṣāl ü aḳrānı

17175 O daḫi bulmayup derd-i memātıñ çāresin āḫir
Muḥammed Ḫān'a pey-rev oldı ḳıldı terk-i devrānī

17176 Ḫudā anları daḫi ʿafv u ġufrāna ḳarīn itsün
Olup ḫāk-i mezārı ḳıṭʿa-i gülzār-ı rıḍvānī

Ḥakīm ʿArab raḥimehu'llāhu teʿālā

17177 Eṭıbbā-yı ḥaẕāḳat-perverāndan ʿaṣr-ı Fātiḥ'de
Biri daḫi Ḥakīm Aʿrābi'dir kim ʿilm-i ebdānı

17178 Tamāmen oḳıyup emṣār-ı ʿurbānīde ḫatm itdi
Ṭabābetle ḥaẕāḳatle olup meşhūr-ı ekvānī

17179 Bilād-ı Rūm'a dāḫil oldı ḳadri oldı bālā-ter
Emīr ʿĪsa'ibn-i Mīr İsḥaḳ kim ol mīr-i mīrānī

17180 O demde vāli-yi Üskūb idi Rūmili semtinde
Aña ḫıdmetle oldı maẕhar-ı ikrām-ı şāyānī

17181 Ḥimā-yı devletinde māl-ı vāfir iktisāb itdi
Ṭabābetde daḫi ṣıytı olup mesmūʿ-ı sulṭānī

17182 Muḥammed Ḫān istidʿā idüp ikrām itmişdi
Anıñ kenfinde ʿayş-i ırġad üzre geçdi devrānı

17183 Ṭabābetde ḥaẕāḳatle tefevvuḳ itdi aḳrāna
Kerīmü'n-nefs idi cömerd idi var idi iḥsānı

17184 Murāʿī idi ehl-i fāḳaya ḫayl-i mesākīne
Meşāyiḫ zümresiyle eylemişdi ʿaḳd-i ḫullānī

17185 O daḫi derd-i mevte bulmayup bī-çāre bir çāre
Beḳāya rıḥlet itdi ḳıldı terk-i ʿālem-i fānī

17186 Ḫudā rūḥ u revānın şād u ḫurrem ide cennetde
Hemīşe cilve-gāhı ola yā Rab bāġ-ı rıḍvānī

Mevlānā İbnü'ẕ-Ẕehebī raḥimehu'llāhu ʿaleyh

[411b]

17187 Efāżıldan birisi daḫi ol hengām-ı vālāda
Olup Altuncı-zāde nām-ı dīger İbn-i ʿUḳyānī

17188 Fażıldan fażla bir zāhid idi eyyām-ı Fātiḥ'de
Muḥammed Ḫān'ıñ oldı maẓhar-ı ikrām-ı şāyānı

17189 Ṣalāḥ u zühdiniñ āṯārıdır her ay görürlerdi
Menāmında Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān-ı ʿAdnān'ı

17190 Mahāret iktisāb itmişdi ġāyet ʿilm-i aʿşāba
Bilürdi ism ü resmiyle ḫavāṣṣıyla ṭabībānī

17191 Tilāvet üzre idi Muḥkemu't-Tenzīl'i her demde
Ziyāde ʿiffet üzreydi ḳatı az idi aḳrānı

17192 Şaḳāyıḳ'da yazılmışdır anıñ tafṣīl-i aḥvāli
Rivāyet eyleyüp taḥḳīḳ idüp üstād-ı ẕī-şānı

17193 Rivāyetdir bitermiş biriniñ mecrā-yı bevlinde
Meşāne yolını sedd eyleyen bir laḫm-i insānī

17194 O rütbe ʿillet-i maʿhūdesi taẓyīḳ itmiş kim
Tebevvül itmege olmaz imiş gāhīce imkānı

17195 Eṭıbbādan kime ʿarż eylediyse derd-i meẕkūrın
Faḳīre ḳaṭʿ-ı ʿużvın gösterüp tedbīr-i āsānī

17196 İdermiş dā'imā mevtin temennī farṭ-ı zaḫmetle
Varup İbn-i Ẕeheb'den idüp istidʿā-yı dermānī

17197 Aña da ḥālini ʿarż eyleyüp yanup yaḳıldıḳda
Eṭıbbānıñ ʿilāc-ı ḳaṭʿını didikde giryānī

17198 Żarūrī ḍıḥk idüp aḳvāline cümle eṭıbbānıñ
Bu oldı ḫastaya şāfī cevāb-ı İbn-i ʿUḳyānī

17199 Ḳalay iḥżār itdirdikde andan igneler düzdi
Biri birinden aġlaẕ hem-çü sūzenhā-yı yorġanī

17200 Raḳīḳın evvelā iḥlīline idḫāle emr itdi
Ġalīẓın ṣoñra idḫāl eyle taḥlīl ile aḥyānī

17201 Pes andan ṣoñra aġlaẕ ibreyi rıfḳ ile ṣoḳ didi
Bu minvāl üzre teftīḥ ile tebşīr eyledi anı

17202 Didi rāvī tamāmen bir sene terk itmedim aṣlā
Ġalīẓa ibreyi idḫāl idi tedbīr-i dermānı

17203 Şifā virdi Ḫudā defʿ oldı külliyyetle ol ʿillet
Ne laḥm-ı zā'idim bitdi ne aṣlıñ oldı noḳṣānı

17204 Ṭabābet şöyle ṭursun nādirü'l-eyyām idi ẕātı
Meḥāsinden olup anıñ gibi bir şeyḫ-i nūrānī

17205 Vücūdıyla tefāḫür eyler idi dāver-i İslām
Ḥayātıyla mübāhiydi o ʿaṣrıñ rükn ü aʿyānı

17206 Sipihriñ ʿāḳıbet itdi iṣābet çeşm-i bed-bīnī
Anı çoḳ görmesiyle ʿāleme ol ẕāt-ı ẕī-şānı

17207 Eritdi pūte-i renc-i fenāda ʿasced-i ʿömrin
Maḥabbet āteşiyle ḳāl idi ol İbn-i ʿUḳyānī

[412a]

17208 Dirīġā ḫarca sürdi ṣayrafī-i çarḫ-ı bed-girdār
Mihekk-i imtiḥāna çaldı ol ẕī-ḳadr-i ʿirfānı

17209 Tamām olmışdı vezn-i müddeti mīzān-ı ʿālemde
Açup sūḳ-ı beḳāda ʿākıbet bir sūd dükkānı

17210 Kesād üzre bulup kālā-yı ʿayşin sūḳ-ı fānīde
Revāc-ı uḫrevī me'mūl idüp bāzār-ı rıḍvānī

17211 Ḳumāş-ı nefs ile cennāt-ı ʿAdn'i iştirā itdi
Yegin yeg ḫayr idüp ol ḫ̌āce-i dānā-yı Raḥmānī

17212 Ḫudā murġ-ı revānın lāne-sāz-ı ʿarş idüp yarın
Ola ḫāk-i mezārı ḳıṭʿa-i ravżāt-ı rıḍvānī

Ḫātime-i ʿUlemā-yı Ẓāhir-i Ẕevi'l-Mefāḫir

Der Beyān-ı Meşāyiḫ-i Ṭuruḳ-ı ʿAliyye der-Zamān-ı Sulṭān Ebu'l-Fetḥ Muḥammed Ḫān

[Akşemseddīn]

17213 Gürūh-ı vāṣılīniñ āb-ı rūyi Akşemseddīn
Muḥammed ibn-i Ḥamza idi anıñ nām-ı ẕī-şānı

17214 Cenāb-ı Sühreverdī Şeyḫ Şihābüddīn-i āgāhe
İrişür nisbet-i ensābı nesl-i pāk-i ẕī-şānı

17215 Geçüp andan Cenāb-ı Ḥażret-i Bū-Bekr-i Ṣıddīḳ'a
Enīsī ḳavli üzre müntehīdir nisbet-i şānı[1]

17216 Geçüp bi'l-vāsıṭa maḫdūm-ı ʿālī-ḳadri Ṣıddīḳ'ıñ
İrer Sulṭān-ı Kevneyn'e müselsel nesl-i ʿAdnānī

17217 Yazar Künh içre ʿĀlī Mīr Ḥüseyn'iñ böyle taḥrīrin
Tevārīḫ u siyer te'yīd ider ber-ḳavl-i ḥaḳḳānī

17218 Sitanbul fetḥiniñ naẓmında gerçi ḥażret-i şeyḫiñ
Mürūr itmişdi icmāl üzre ẕikri vaṣf u ʿunvānı

17219 Velākin ḥāliyā naḳl olunan vaṣf u kerāmātı
Şemisden ẕerredir hem ḳaṭredir ez-baḥr-i ʿummānī

17220 Dımaşḳ-ı Şām'da dünyāya gelmiş idi Şemseddīn
Bilād-ı Rūm'a geldi vālidiyle şeyḫ-i Rabbānī

17221 Ṣabāvetde ʿulūmı Rūm'da taḥṣīl itmişdi
ʿAlā ḳavlin yedi yaşında ḫatm itmişdi Ḳur'ān'ı

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

17222 Müderris oldı ʿOṣmāncıḳ'da gerçi devr-i Fātiḥ'de
Derūnında ḫurūş itmekle baḥr-i ʿaşḳ-ı Raḥmānī

17223 Derūnī meyl idüp ehl-i sülūke inciẕāb üzre
Ṭarīḳ-i ṣūfiyāndan geldi aña ḥaẕẕ-ı rūḥānī

17224 Cenāb-ı Ḥācı Bayram-ı Velī'niñ mihr-i irşādı
Münevver eylemişdi ol zamān āfāḳ u ekvānı

17225 Vuṣūl-i ḫıdmetin sevḳ eylemişdi ṣāliḥīn aña
Ḫuṣūṣā ṣūfiyān terġīb idüp ol ḳuṭb-ı devrānı

17226 ʿAzīziñ baʿż-ı ḥālin münkir idi Şeyḫ Şemseddīn
Anıñçün inciẕābı olmadı terk eyledi anı

17227 Cenāb-ı Ḥācı Bayram'ıñ bu idi de'b-i me'lūfı
Berāy-ı ʿayş-ı dervīşān olup esvāḳa pūyānī

17228 Su'āl eylerdi kesr-i nefs içün devr eyleyüp şehri
Edā eylerdi deyn-i sālikīni bu idi şānı

[412b]

ʿAzīmet-i Aḳşemseddīn be-Cānib-i Ḥaleb ve Rü'yā-yı Raḥmānī

17229 Zamānıñ ḳuṭbı ʿaṣrıñ ġavṣi idi ittifāḳ üzre
Cenāb-ı Şeyḫ Zeynüddīn-i Ḥāfī nām u ʿunvānı

17230 Cihānı şarḳdan tā ġarba dek mihr-i kerāmātı
Müzeyyen eylemişdi işidüp ol ḳuṭb-ı devrānı

17231 Müşerref olmaġ içün ḫıdmetiyle şeyḫ-i mezbūruñ
Bıraġup şöhreti terk eyledi tedrīs-i ʿirfānı

17232 İdüp ḳaṭʿ-ı merāḥil vardıġı şeb şehr-i Şehbā'ya
Menāmında görür kendüyi ol dervīş-i ḥaḳḳānī

17233 Ṭaḳılmış boynına bir āteşīn zencīr ḳudretden
Boġazından urulmış silsile ber-vech-i itḳānī

17234 Bir ucı Ḥācı Bayram-ı Velī'nin dest-i pākinden
ʿİnān-ı iḫtiyārın il elinde buldı rūḥānī

17235 Olup bī-dār ḫˇāb-ı ġafletinden intibāh üzre
Teyaḳḳun itdi zencīr-i irādet sevḳ-ı Raḥmānī

17236 Ḫilāf-ı maṭlabıyken Ḥācı Bayram-ı Velī'dendir
Ḥaleb'den eyledi ʿOṯmāncıḳ'a ʿavd-i şitābānī

17237 Cenāb-ı Şeyḫ Bayram'ıñ elinden idi irşādı
Hemān Anḳara'ya ḳaldırdı Şemseddīn tabanı

17238 Ümīd-i ḫıdmet ile vardıġında şehre Şemseddīn
Ḥaṣād-ı zerʿ iderlerdi ʿazīz ile mürīdānı

17239 Mübārek dest ü pāyin gerçi taḳbīl eyledi şeyḫiñ
Sezā-yı iltifātı olmadı ber-resm-i mihmānī

17240 Cemāʿatle ḥaṣād-ı zerʿe meşġūl oldı Şemseddīn
Maʿiyyet itdi dervīşāna ḳıldı saʿy-i pūyānī

17241 Ḥaṣād-ı zerʿi itmām eyledikden ṣoñra dervīşān
Ṭaʿām iḫżār idüp ḳıldıḳda iṭʿām-ı faḳīrānī

17242 İki-üç yerde sofra basṭ olunmış idi ʿādetce
Oturmışdı simāṭ-ı niʿmete şeyḫiñ semīrānı

17243 Nefāyis eṭʿime āmāde olmışdı simāṭ üzre
Gürūh-i sālikīni sīr idüp envāʿ u elvānı

17244 Ṭaʿāma kimse Şemseddīn'i daʿvet itmedi ḳaṭʿā
Teġāfül ile teʾdīb itdi gūyā şeyḫ-i Rabbānī

17245 Kilāb-ı zerʿ içün başḳa nevāle vażʿ olunmışdı
Kilāb ile oturdı yedi andan rīze-i ḫˇānı

17246 Gürisne idi ancaḳ kesr-i nefs itdi kemālince
O yerde nefsine cebr itdi ol mürtāż-ı ḥaḳḳānī

17247 Kilāb ile maʿan bir sofrada ekl-i ṭaʿāmından
Ẓuhūr itmekle Şemseddīn'den envār-ı ʿirfānī

17248 Cenāb-ı Ḥācı Bayram-ı Velī döndi nidā itdi
Yaḳın gel bańa Kösec didi talṭīf eyledi anı

17249 Buyurdı göñlümi aldıñ derūna fülkeler ṣaldıñ
Biḥār-ı feyżime ṭaldıñ çıḳardıñ dürr-i ġalṭānı

17250 Arada ol zamān esrāra dā'ir çoḳ kelām oldı
Bu yerde her biriniñ olamaz taḥrīre imkānı

17251 Kerāmātından anıñ ol zamān keşf itdigi sırrı
Bu idi yalıñız kim didi Şemseddīn'e sirrānī

[413a]

17252 Laṭīfeyle buyurmışdı iderler bu ḳadar ancaḳ
Riʿāyet bizde ġāyet gelse zencīr ile mihmānı

17253 Cenāb-ı Ḥācı Bayram-ı Velī'ye irtibāṭ itdi
Olup peyveste-i zencīr-i irşād-ı füyūżānı

17254 Alup dest-i himem peyvestini ol dem inābetle
Olup çille-güzīn-i ḫāneḳāh-ı feyż u ʿirfānī

17255 Olup ser-ḥalka-i meydān-ı hāy u hūy-i Bayramī
Geçürdi ḫıdmet-i eẕkār u tevḥīd ile devrānı

17256 Niçe eyyām ḫıdmet itdi pīriñ āsitānında
Riyāżāt u ʿibādāta ḳılup teşmīr-i dāmānī

17257 ʿAzīziñ oldıġıyçün maẓhar-ı enẓār-ı ʿulyāsı
Olup bir gevher-i yektā-yı kān-ı faż̀l u ʿirfānī

17258 Riyāżet pūtesinde ḳāl olup nefs ü hevāsından
İşin altun idüp ḳalmışdı ʿayn-ı ṣāf-ı rūḥānī

17259 Ziyāde kaʿbı ʿālī oldı ṣūfiyye ṭarīḳinde
ʿUlūm-ı ẓāhirīde bāṭınīde aldı meydānı

17260 Kerāmāt-ı ʿaliyyeyle maḳāmāt-ı seniyyeyle
Refiʿu'l-ḳadr olup sebḳ eyledi bi'l-cümle iḫvānı

17261 Ḫuṣūṣā ṭıbb-ı Cālīnūs'ı taḥṣīl eyledi cümle
Ṭabābetde ḥaẕāḳatde yoġ idi belki aḳrānı

17262 Dinilmişdi aña ebdān u ervāḥa ṭabīb oldı
Görülmişdi anıñ ṭıbda teşānīf-i firāvānı

Menāḳıb-ı ʿAliyye-i Ḥażret-i Aḳşemseddīn ḳuddise sirruhū

17263 Rivāyetdir ki Şemseddīn-i vālā-ḳadr u ʿālī-cāh
O rütbe Ḥażret-i Ḥaḳḳ'ıñ olup maḥbūb-ı ẕī-şānı

17264 Ṭabābetde yed-i ṭūlāsı irüp şān-ı Loḳmān'a
Ḫudā inṭāḳ idüp aña nebātāt-ı beyābānı

17265 Ṣaḥarī vü cibāliñ deşt ü bostān u beyābānıñ
Bütün aʿşābı söylerdi aña ber-nuṭḳ-ı insānī[1]

17266 Fülān derde şifāyım dirdi her biri nebātātıñ
ʿİlāc eylerdi merżāya bi-ilhāmāt-ı Rabbānī

17267 Bu idi vāḳıʿātından biri ol ḳuṭbu'l-aḳṭābıñ
Şaḳāyıḳ'da yazar Ṭaşköpri-zāde vaṣf idüp anı

17268 Rivāyetdir Ḫalīl Paşa'nın oġlı Mīr Süleymān'a
İṣābet eyleyüp bā-iẕn-i Ḥaḳ bir renc-i cismānī

17269 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında ʿalā ḳavlin Murād Ḫān'ıñ
Zamānında olup ḳāḍı'l-ʿasākir çend ezmānī

17270 Vezāretde iken vālidleri yaʿnī Ḫalīl Paşa
Edirne beldesiydi taḫt-gāh-ı āl-i ʿOṯmānī

17271 Süleymān'ıñ o demde rūzgārı nā-ḫoş olmaġla
Ḫalīl Paşa'ya virmişdi keder efkār-ı hicrānı

17272 Cenāb-ı Şeyḫ Şemseddīn evlād-ı kirāmıyla
Cenāb-ı şehriyāriñ olmış idi anda mihmānı

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

[413b]

17273 Ḫaber göndermiş idi ṣadr-ı ʿālī şeyḫ-i āgāha
Süleymān'a duʿāsıyla idüp tedbīr-i rūḥānī

17274 Dimiş olmazsa zaḥmet ḫānemiz teşrīf itsünler
İderler belki gördükde aña tedbīr-i cismānī

17275 ʿAzīziñ ṣūfiyānından idi rāvīsi bu ḳavliñ
Miyān-ı ḳavmde olmışdı Mıṣrī-zāde ʿunvānı

17276 Rivāyet itdi kim şeyḫimle ol bīmāra vardıḳda
Sarāy-ı ṣadr-ı ʿālīde fenā gördük Süleymān'ı

17277 Firāş-ı iḫtiżār üzre bulup bī-çāreyi ammā
İḥāṭa eylemiş eṭrāfını ḥuẕẕāḳ-ı sulṭānī

17278 Marīżi ortaya almış eṭıbbā-yı Felāṭūn-rā
Begenmez her biri ḥikmetde Cālīnūs u Loḳmān'ı

17279 Arisṭo yanlarında olamazdı ispeçe yārı
Senarṭos olamazdı belki hāven-kūb-i ʿirfānı

17280 Eṭıbbādan ṣayarlar mı hele Soḳrāṭ u Boḳrāṭ'ı
Ẓahīr-i Fāryābī olamazdı belki derbānı

17281 Elinde her biriniñ var idi enmūzec-i ṭıbbı
Tedāvī üzre Ḳāmūs'ı iderdi anda itḳānī

17282 Kimi Mūcez baḳardı kimi nāẓır idi Ḳānūn'a
Şifādan ġayrisi mevcūd idi der-ʿilm-i ebdānī

17283 Kimi hāven dögerdi derd-mendiñ başı ucında
Kimisi intiḥāl eylerdi eczā-yı perīşānī

17284 Kimisi iḫtiḳān āletlerin āmāde itmişdi
Kimisi eşribe ṭabḫ itmege eylerdi pūyānī

17285 Kimi ḥab kimi şerbet kimi maʿcūn ü sefūf eyler
Oturmış ḫasteniñ yanında ṣan yaymacı dükkānı

17286 Kimisi iḫticāmı gördi evlā kimisi faṣdı
Kimi ḳīfālden enseb görüp kimisi şiryānı

17287 Kimi ishālden evvel münāsibdir didi faṣdı
Kimi ḥuḳne idiñ dir kimisi şerbetle iḥḳānī

17288 Kimi nabżın ṭutardı kimisi ḳārūresin elde
Ṭutup nevbetle eylerdi ṭabībāne nigeh-bānī

17289 Kimi ḥimyeyle emr eyler kimi perhīzi boz dirdi
Arada şaşḳın ördek eylemişlerdi Süleymān'ı

17290 Vefātın cāna minnet bilmiş idi gerçi bī-çāre
Alabilseydi bir kez ellerinden dest ü dāmānı

17291 Meḳābir ṣāḥibiydi her biri eyyām-ı Fātiḥ'de
Ne cānı var idi ehl-i ḳubūruñ söyleye anı

17292 Keş-ā-keşde iken bīmār ile anda eṭıbbāsı
O ḥāletde cenāb-ı şeyḫ gördükde Süleymān'ı

17293 Cenāb-ı şeyḫ ḥāl ü ḫāṭırın ṣormışdı bīmārıñ
Şifā āyetleriyle eyleyüp tedbīr-i rūḥānī

17294 Nezāketle ʿazīzim ṣordı ḥuẕẕāḳ-ı eṭıbbāya
Nedir bu ʿilletiñ ismi be-vefḳ-i ʿilm-i ebdānī

17295 Ne taʿyīn itdiñiz yā n'eyle tedbīr iḳtiżā eyler
İdersiz bunca müddetdir müdāvāt-ı ṭabībānī

17296 Cevābında didiler bir aġızdan ittifāḳ üzre
Fülān ʿillet diriz ḥattā şudur tedbīr-i dermānı

17297 Cenāb-ı Şeyḫ Şemseddīn eṭıbbāya buyurmışdı
Buña sersām ʿilācın idesiz didi edībānī

17298 Kemāl-i ḥüsn-i ādābıyla techīl itmeyüp ḳavmi
Şu ʿilletdir diyüp ḳaṭʿ itmedi derd-i Süleymān'ı

17299 İlācın tavṣiyeyle ʿilletin taʿyīn itdikde
ʿAzīziñ ḳavlini inkār idüp ber-vech-i nādānī

[414a]

17300 Çıḳup her biri bīmārıñ yanından şerm ü ḫacletle
İdinmişlerdi me'kel ḥażret-i düstūr-ı ẕī-şānı

17301 Cenāb-ı şeyḫ-i dānā bir devāt iḥżār itdirdi
Yed-i pāk ile taḥrīr itdi ber-vech-i şitābānī

17302 Esāmīsiyle miḳdārını yazmışdı uḫrānıñ
Getürdüp ol devāyı itdi tedbīr-i ḥakīmānī

17303 O sā'at nef'ini bī-çāre görmişdi 'ilācından
Marīże oldı gūya merhem-i sūd-ı Süleymānī

17304 Ne ṣordı ḥāl-i bīmārı ne mecmū'a ḳarışdırdı
Ḫudā virdi Süleymān'a şifā rūḥāni cismānī

17305 Rivāyet itdi Mışrī-zāde vaḳtā kim 'azīzimle
Çıkınca ḫasta yanından didi ol şeyḫ-i nūrānī

17306 Sükūt itmiş olaydım ḫastayı ihlāk iderlerdi
Bu gün itdikleri tedbīr ile ḥuẕẕāḳ-ı sulṭānī

Menḳabe-i Ḥażret-i Şeyḫ-i Müşārun İleyh ḳuddise sirruh

17307 Şaḳāyıḳ'da muṣarraḥdır daḫi Tārīḫ-i 'Ālī'de
Cenāb-ı ḥażret-i şeyḫiñ kerāmāt-ı fırāvānı

17308 Kerāmāt-ı bülendinden budur kim Ḥażret-i Fātiḥ
Muḥammed Ḫān ya'nī ṣābi'-i evlād-ı 'Oṣmānī

17309 Sitanbul ḥışnını feṭḥe 'azīmet üzre olduḳda
Cihāda da'vet itmişdi cenāb-ı ḳuṭb-ı devrānı

17310 Mecāẕīb-i kirāmından idi ol 'aṣr-ı vālānıñ
Cenāb-ı Aḳbıyıḳ Sulṭān olup 'unvān-ı ẕī-şānı

17311 'Azīziñ ṣaḥvına ceẕbi müreccaḥ idi her demde
O daḫi oldı istiġrāḳ ile med'uvv-i sulṭānī

17312 Veliyyüddīn-zāde ṣadr-ı a'ẓam idi ol demde
Anı göndermiş idi da'vete ol iki arslanı

17313 İkisi de teveccüh eyledi feṯḥ-i Sitanbul'a
Velākin Aḳbıyıḳ'dan olmadı bir feyż-i rūḥānī

17314 Dimişdi ṣadr-ı ʿālīye muḳaddem Şeyḫ Şemseddīn
Sitanbul ḥışnınıñ feṯḥi olur bā-ʿavn-i Yezdānī

17315 Muḥammed Ḫān'ı tebşīr itdigi daḫi rivāyetdir
Mürūr itmişdi bālāda daḫi tafṣīl-i tibyānı

17316 Gürūh-ı ġāziyān ḥışna fülān yerden duḫūl eyler
Fülān günde fülān sāʿatde olur feṯḥ-i āsānı

17317 Zamān-ı feṯḥi ḥışnıñ ḍaḥve-i kübrāda dinmişdi
Muḥammed Ḫān ʿindinde ṭururken ṣadr-ı ẕī-şānı

17318 ʿAzīziñ böyle tebşīrātını İbn-i Veliyyüddīn
Muḥammed Ḫān'a naḳl itmişdi ol faḫr-i müşīrānī

17319 Şiḳāt-ı ehl-i tārīḫiñ rivāyātıyla yazmışdır
Şaḳāyıḳ ṣāḥibi taḥḳīḳ ider kim şeyḫ-i Rabbānī

17320 Vezīr-i aʿẓama gerçi fütūḥ-ı ḥışn-ı meẕkūrı
Mekānıyla zamānıyla ḫaber virdi beşīrānī

17321 Degil Sulṭān Muḥammed ordı ḫalḳı cümle ṭuymışdı
ʿAzīziñ böyle tebşīrātını ber-vefḳ-i rūḥānī

[414b]

17322 ʿAzīziñ feṯḥ ile tebşīr idüp evḳāt-ı maʿhūdı
Gelüp belki ṣavaşdı olmadı tesḫīriñ imkānı

17323 Veliyyüddīn-zāde naḳl ider baʿż-ı eḥibbāya
Muḥammed Ḫān'dan geldi bükā ḫavf u hirāsānī

17324 Taḫallüf eylemekle vaʿde-i feṯḥi Sitanbul'uñ
Ḫacāletde ḳalup itmişdim iẓhār-ı peşīmānī

17325 Cenāb-ı Şeyḫ Şemseddīn'i görmek ḳaṣd idüp vardım
Çadırda oldıġın bana ḫaber virmişdi aʿvānı

17326 Ṭınāb-ı ḫaymesin irḫā idüp eṭrāfdan cümle
Ṭururdı ḫaymeniñ bābında bir dervīş-i ḥaḳḳānī

17327 Duḫūl itmek murādım idi ancaḳ menʿ idüp didi
ʿAzīziñ böyledir ḥālā bize tenbīh ü fermānı

17328 Vaṣiyyet eylemişlerdi ḳomañ efrāddan ferdi
Gelürse daḫi düstūr-ı mükerrem belki sulṭānı

17329 Ṭınāb-ı ḫaymeyi refʿ eyleyüp baḳmışdım altından
ʿAzīzi secdede buldum iderdi āh u efġānī

17330 Mübārek başını keşf eyleyüp ḫāk-i siyāh üzre
Cebīnin vaż‘ idüp eylerdi nālişlerle giryānī

17331 Didi rāvī temāşā itmeden ben olmadım ḫālī
Hemān gördüm ki başın ḳaldırup ol şeyḫ-i Rabbānī

17332 Ayaġ üzre ṭurup başladı tekbīrāt u tehlīle
Didi el-ḥamdü li’llāh oldı ḥışnıñ feṭḥ-i āsānı

17333 Münācātında dirdi yā İlāhī feṭḥi menḥ itdiñ
Yed-i İslām’a iḥsān eylediñ bu ḥışn-ı gebrānı

17334 Şeh-i İslāmiyān’ı feṭḥ-i ḳalʿayla sevindirdiñ
Ḫacālet virmediñ tebşīr ile bu müstemendānı

17335 ʿAlā ḳavlin Muḥammed Ḫān idi rāvīsi bu ḳavliñ
Tevārīḫ ehliniñ var iḫtilāfāt-ı fırāvānı

17336 ʿAlā ḳavleyn didi rāvi-yi aḫbār vaḳtā kim
Sitanbul semtine itdikde imrār-ı nigeh-bānī

17337 Anı gördüm ki cümle ʿasker-i İslām fevc-ā-fevc
Derūn-ı ḥışna dāḫil oldılar bā-şevḳ u şādānī

17338 Müyesser itdi feṭḥ-i ḥışnı Ḫaḳ şeyḫiñ duʿāsıyla
Ṭıbāḳ-ı sebʿi geçdi tīr-i daʿvāt-ı ḫulūṣānī

17339 ʿAzīziñ yümn-i daʿvātıyla ʿālem şādmān oldı
Bu feṭḥ-i ekberiñ nūrı ḳılup āfāḳı nūrānī

Münācāt-ı Ḥażret-i Fātiḥ ve Menāḳıb-ı ʿAliyye-i Ḥażret-i ʿAzīz-i Müşārun İleyh ve Mükāleme-i Ū

17340 Yazar Ṭaşköpri-zāde Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān
Derūn-ı ḳalʿaya girdikde bā-ṣad şükr-i Mennānī

17341 Temāşā eyleyüp eṭrāf-ı ḥışnı çeşm-i ʿibretle
Ḫudāya ḥamd ü minnet iderek ol şīr-i ʿOṯmānī

17342 Münācāt eyleyüp dirdi Ḫudāyā ben güneh-kārı
Bu ḥışn-ı dil-keşiñ feṯḥiyle sebḳ itdirdiñ aḳrānı

[415a]

Münācāt-ı Cenāb-ı Ḥażret-i Ebu'l-Feṯḥ Sulṭān Muḥammed Ḫān

17343 Kemīne Fātiḥ'i feṯḥ ile yā Rab şādmān itdiñ
Degilken bu yüzi ḳara anıñ bir dürlü şāyānı

17344 Veliyyüdīn-zāde anda ḥāżır idi dir rāvī
O yerde olmış idi tesliyet-baḫşā-yı sulṭānī

17345 Kerīmā ḥażret-i şeyḫiñ bańa sābıḳda tebşīri
Gelüp cümle ẓuhūr itdi bu dem rūḥāni cismānī

17346 Mübārek ide Ḥaḳ bu nuṣret-i ʿuẓmāyı bu feṯḥi
Ne deñlü eylesek şāyestedir iẓhār-ı şükrānī

17347 Muḥammed Ḫān didi bu sürūrum bu mübāhātım
Degildir feṯḥ içün Mevlā'dır anın ʿadl-i burhānı

17348 Sürūr u ibtihācım muṭlaḳā bu şeyḫ-i ser-tācım
Cenāb-ı Aḳşemseddīn gibi bir ẕāt-ı ẕī-şānı

17349 Zamān-ı devletimde nuṣretimde dār-ı mülkümde
Ḫudā yārī ḳılup yāver idüp ol ḳuṭb-ı devrānı

17350 Rivāyetdir ki bir gün şāh-ı müstanṣar ẓafer-rehber
Ziyāret eyledikde ḥaymesinde ġavṯ-ı ibbānı

17351 Görünce şehriyāri muẓṭaciʿken ḳalkmadı aṣlā
Miyāndan ṭarḥ-ı teklīf eyleyüp ol şeyḫ-i ḥaḳḳānī

17352 Leb-i ādāb u tekrīm ile taḳbīl eyleyüp destin
Didi bir ḥācetim var şeyḫe ol şāh-ı cihān-bānī

17353 Cenāb-ı şeyḫ didi ḥācetiñ ey dāver-i ʿālem
Beyān eyle olur mı görelim isʿāfa imkānı

17354 Şeh-i ʿālem buyurdı ḫalvete girdikde sulṭānım
Faḳīri daḫi idḫāl eyle ber-resm-i mürīdānī

17355 Cenāb-ı şeyḫ olmaz diyü sulṭān-ı kerem-kārı
Menʿ itdikde ḫalvetden yine şāh-ı cihān-bānī

17356 ʿAzīze bir daḫi ḫalvet içün ibrām itdikde
Yine menʿ itdi ol ümniyyeden ol şīr-i ʿOṯmān'ı

17357 Ġażab-nāk olaraḳ didi ʿazīzim bāʿiṯ-i menʿiñ
Nedir bilsek yanında olmadıḳ bir şaḫṣ-ı dihḳānī

17358 Eger etrākden bir türk-i mechūlü'n-neseb gelse
Bir aġız sözle senden ḫalvete olsaydı cūyānī

17359 Anı idḫāl iderdiñ ḫalvete hīç red buyurmazdıñ
Ḳılardıñ belki anı feyż-mend-i ẕevḳ-i rūḥānī

17360 Cenāb-ı şeyḫ döndi didi ol sulṭān-ı ẕī-şāna
Ḫudāvendā bu ḫalvetden nedir maḳṣūd-ı sulṭānī

17361 Girerseñ ḫalvete şāhım olursuñ belki leẕẕet-yāb
Suḳūṭ eyler gözüñden iʿtibār-ı şān-ı şāhānī

17362 Umūr-ı salṭanat muḫtel olur ġayri niẓāmından
Çıḳar mülk ü memālik bozılur eṭvār-ı ʿOṯmānī

17363 Ṣevāb ümmīd iderken maḳt-ı Bārī'ye olup maẓhar
Ara yerde ola ḫalḳıñ bize taʿyīr ü bühṭānı

17364 Mülūküñ ḫalveti ancaḳ sarāyında olur dirler
Umūr-ı salṭanat söyleşmege bā-rükn ü aʿyānı

[415b]

Neṣāyiḥ-i Ḥażret-i Aḳşemseddīn be-Cenāb-ı Ḥażret-i Fātiḥ ḳuddise sirruhumā

17365 ʿAdāletdir ġaraż ancaḳ duḫūl-i ḫalvet itmekden
Sańa taḥṣīl ḥāṣıldır bu dem ʿadl-i ḫıdīvānī

17366 ʿAdāletden eger aʿlāsını taḥṣīl ise maṭlab
Şerīʿatden ṣaḳın ayrılma fikr it ḥāl-i pāyānı

17367 Ḳavānīn-i Muḥammed şerʿ-i Aḥmed'le ḳavīm olsun
Şerīʿatle ṭarīḳat hem ḥaḳīḳat ile ʿirfānı

17368 Ayırma bir birinden dā'imā ber-vech-i istilzām
Tevāfuḳ üzre olsun şerʿ-i pāke emr-i sulṭānī

17369 Neṣāyiḥden ne lāyıḥ oldı ise ḥażret-i şeyḫe
Muḥammed Ḫān'a ilḳā eyledi ber-vech-i ḥaḳḳānī

17370 Cenāb-ı ḥażret-i şeyḫiń dür-i hemvār-ı nuṣḥından
Menām-ı ġafletinden Fātiḥ'e gelmekle yaḳẓānī

17371 Kemāl-i ibtihācından tamāmen iki biń altun
ʿAzīze eylemişdi ol zamān itḥāf-ı şāhānī

17372 Gelince ṣurre-i zībā-yı sulṭānīyi reddiyle
Muḥammed Ḫān'a geldi infiʿāl-i nā-ḫıdīvānī

17373 Veliyyüddīn-zāde ḥażret-i şeyḫiń bu vaż'ından
Şeh-i vālā-tebāra eyledikde ʿöẕr-ḫᵛāhānī

17374 Muḥammed Ḫān'a çün kim ṭarḥ-ı teklīf ile çāderde
Ayaġa ḳalḳmamışdı vardığında ḳuṭb-i Rabbānī

17375 Cenāb-ı pādişāhıń ḳalb-i pākinde yer itmişdi
ʿAzīzinden vezīre itdi vāfir şekve-gūyānī

17376 Kelām-ı ḥaḳḳı ilḳāda Muḥammed Ḫān'dan aṣlā
Vezīr-i aʿẓamıń olmazdı çün ḫavf u hirāsānı

17377 Laṭīfeyle didi şāhım ṣaḳın luṭf eyle incinme
Yerinden oynamaz dirler meşeldir ḳuṭb-ı Yezdānī

17378 Mükāşif oldıġında ol ʿazīziñ şübheñiz var mı
Görülmişdir ʿazīziñ ẓāhiren keşf-i hezārānı

17379 Size terk-i ḳıyāmı ġālibā ol şeyḫ-i āgāhıñ
Şu emre mübtenī olmaḳ gerek ber-vefḳ-i itḳānī

17380 Sitanbul fetḥi żımnında vücūd-ı şehriyārīde
Şühūd itmiş ola şeyḫiñ ġurūr u kibr-i nefsānī

17381 Selāṭīn-i ʿiẓāmıñ maṭmaḥu'l-enẓārı bir ḥışnıñ
Olup sen şāh-ı devrānıñ yediyle fetḥ-i āsānı

17382 Kerīmā cümle ecdād-ı ʿiẓāmıñ ḥışn-ı meẕkūruñ
Fütūḥında bu deñlü ṣarf idüp kenz-i firāvānī

17383 Biriniñ ḳabża-i tesḫīrine olmadı peyveste
ʿAzīziñ himmetiyle ḳıldı Ḥaḳ sen şāha erzānī

17384 Tefevvuḳ eylediñ bu fetḥ ile ḫayl-i selāṭīne
Mülūke dāġ-ber-dāġ oldı bu tesḫīr-i sulṭānī

17385 Ḫuṣūṣā maẓhar-ı "niʿme'l-emīr"[1] olduñ bu ġazveyle
"Le-niʿme'l-ceyş"[2] ile ber-ter olup etbāʿıñıñ şānı

17386 Tebaḥḥur itseñ olmazdı ʿaceb şāhān-ı ẕī-şāna
Ġurūruñ iḫtimāliyle cenāb-ı şeyḫ-i Raḥmānī

Münāḳaşa-i Veliyyüddīn-zāde be-Ḥażret-i Fātiḥ ḳuddise sirruhumā

[416a]

17387 Seni terk-i ḳıyāmı ile şāhım imtiḥān itdi
Revā mı şehriyāre iġbirār-ı şeyḫ-i nūrānī

17388 Mürebbīdir bilürsin Şeyḫ Şemseddīn āfāḳa
Ḫıdīvā geç geçenden eyleme daʿvā-yı nefsānī

1 "İstanbul muhakkak feth olunacaktır. Onu fetheden kumandan **ne güzel kumandan** ve onu fetheden asker ne güzel askerdir." hadisinden nakıs iktibas. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 335; Buhārī, *et-Tārīhu'l-Kebīr*, I, 81

2 "İstanbul muhakkak feth olunacaktır. Onu fetheden kumandan ne güzel kumandan ve onu fetheden asker **ne güzel askerdir**." hadisinden nakıs iktibas. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 335; Buhārī, *et-Tārīhu'l-Kebīr*, I, 81

17389 Bilürken rütbe-i ʿulyā-yı ẓıllu'llāhi fi'l-arżı
Cenāb-ı şehriyāre hīç ider mi ʿarż-ı ʿunvānī

17390 Bu da bir ḥikmet-i maḫfiyyedir ʿayn-ı kerāmetdir
Ṭuyarsın pādişāhım n'idügin aḥvāl-i pāyānı

17391 Veliyyüddīn-zāde Şeyḫ ile Fātiḥ miyānından
Beyān-ı vāḳiʿ ile refʿ idüp āṣār-ı ʿudvānı

17392 Rivāyetdir ki irte daʿvet itdikde Muḥammed Ḫān
ʿAzīziñ ḫayme-i raʿnāsına ḳılmışdı pūyānī

17393 Ṣülüṣ ḳalmışdı şebden daʿvetinden şeyḫ-i āgāhıñ
Dimiş rāvī bańa gelmişdi bir ḫavf u hirāsānī

17394 Derūn-ı ḫaymeden ben daḫi çıḳmışdım temāşāya
Tebādür eyleyüp sulṭān-ı ẕī-şānıñ emīrānı

17395 ʿAzīziñ her biri būs eyleyince dest-i ʿulyāsın
Yetişdi ardlarından ḥażret-i şāh-ı cihān-bānī

17396 O daḫi münferid doġrılmış idi ḫayme-i şeyḫe
Seçilmezdi ḳaranlıḳda kudūm-i pāk-i sulṭānī

17397 Cenāb-ı Şeyḫ gerçi görmedi tārīki-yi şebde
Dimiş rāvī Muḥammed Ḫān'ı teşḫīṣ itdi rūḥānī

17398 ʿAzīziñ kendüden menḳūldür çün Ḥażret-i Fātiḥ
Ḳażāyı gör ki geldikde bańa ol leyl-i ẓulmānī

17399 Ẓalām-ı şebde gerçi bilmedim ebṣār ile ammā
Velākin çeşm-i rūḥumla bilince şāh-ı devrānı

17400 Teʿānuḳ ile kendin şöyle şiddet üzre żamm itdim
O rütbe raʿşe-dār olmışdı cism-i pāk-i ḫāḳānī

17401 Anı boşlamadım ṣıḳmaḳdan aṣlā olmadım ḫālī
Vücūdından olunca tā ki zā'il ḥāl-i nefsānī

17402 Veliyyüddīn-zāde naḳl ider Sulṭān Muḥammed'den
Buyurmışlar ki vaḳtā gördigimde şeyḫ-i ẕī-şānı

17403 Derūnımda ʿazīze ḳalmış idi inḥirāf ammā
Teḳāżā üzre idi salṭanatla kibr-i şeyṭānī

17404 Hiç olmazsa cenāb-ı şeyḫe taʿrīż itmek isterdim
Beni żamm eyleyince kendüye ol maʿrifet kānı

17405 Derūnumda olan āṣār-ı ġış hep ḥubbe ḳalb oldı
Derūnum oldı gūyā maḫzen-i esrār-ı Sübḥānī

17406 Görülmişdir ʿazīziñ böyle āṣār-ı kerāmātı
Olur mı hīç mümkin ʿadd ü aḥṣā mevc-i ʿummānı

17407 Pes andan ṣoñradır kim şeyḫ-i vālā-cāh ile Fātiḥ
Maʿiyyetle derūn-ı ḫaymeye vardıḳda sirrānī

[416b]

Ṣoḥbet-i Muḥammed Ḫān be-Cenāb-i Şeyḫ-i ʿĀlī-Mekān ve Taʿyīn-i Ḳabr-i Ḥażret-i Ḫālid

17408 Ṭulūʿ-ı fecre dek birbirleriyle ṣoḥbet itmişdi
Ṣalāt-ı ṣubḥı ḳıldı şeyḫ ile bā-cemʿ-i iḫvānī

17409 Cemāʿatle şeh-i ʿālem ʿazīze iḳtidā itdi
Oturdı diñledi evrād u ezkār-ı ʿazīzānı

17410 Tamām olunca evrād-ı şerīf-i Ḥācı Bayramī
Dizi üzre yanında oturup şeyḫiñ edībānī

17411 Ḫitāmında ṣorup ḳabr-i Ebī Eyyūb-i Enṣārī
Mürūr itmişdi bālāda anıñ tafṣīl-i tibyānı

17412 Mükerrerdir egerçi zikr olunsa ḳabriñ aḥvāli
Virir ḳand-i mükerrer gibi ancaḳ zevḳ-i rūḥānī

17413 Tevārīḫ-i selefde görmiş idi gerçi evṣāfın
Su'āl-i ḳabr ile ṣıḳdı yine ol ḳuṭb-ı zī-şānı

17414 Ḳarīb-i sūrda ḳabr-i şerīf-i Ḥażret-i Ḫālid
Tevātür üzre ṣābitdir yazar tārīḫ-i ʿOsmānī

17415 Buyurdı Ḥażret-i Fātiḥ cenāb-ı şeyḫ-i āgāha
Size olmazsa bunda zaḥmet-i ṣaḳl-i girān-cānī

17416 Maḥall-i ḳabr-i pākin luṭf idüp taʿyīn idiñ şimdi
Yapalım üstine bir künbed-i vālā-yı sulṭānī

17417 Cenāb-ı şeyḫ daḫi geldi gösterdi şu mevżiʿde
Müşāhed olmış idi bendeñe bir nūr-ı Raḥmānī

17418 Umarım bundadır Allāhu aʿlem merḳad-i Ḫālid
Teveccüh eyleyüp oldı mürāḳıb niçe ezmānī

17419 Buyurdı kendüye geldikde rūḥ-i pāk-i Ḫālid'le
Bi-ḥamdi'llāh mülāḳāt eyledim ber-vech-i rūḥānī

17420 Bañа bu ḳalʿanıñ fetḥiyle şimdi tehniyet itdi
Duʿālarla bu demde eyledi iẓhār-ı şükrānī

17421 Küfür ẓulmetlerinden kendüyi taḫlīṣ ḳılmışdıḳ
Teşekkür eyleyüp ʿarż itdi bañа şevḳ-i şādānī

17422 Muḥammed Ḫān'a iḫbār eyledikde sırr-ı meẕkūrı
ʿAzīziyle gelüp ol mevżiʿe şāh-ı cihān-bānī

17423 Buyurdı ey sipihr-i ʿālem-i feyż-i ilāhīniñ
Ẕükā'-ı ı neyyiri māh-ı münīri şems-i tābānı

17424 Ne kim naḳl itdiñiz ben ḫāke taṣdīḳ itmişem ancaḳ
Cenāb-ı ḥażretiñden şimdi me'mūl-i faḳīrānī

17425 ʿAzīzim mürşidim şeyḫim niyāzım ḫāḳ-i pāyiñden
Budur ḥālā ki taʿyīn idesiz ol ḳabr-i ẕī-şānı

17426 ʿAlāmātıyla bañа gösterüp bu çeşm-i ẓāhirle
Şühūd idüp görem ol meşhed-i envār-ı ʿirfānı

17427 Gözüm gördügi gibi ḫāṭırım da muṭma'in olsun
Gözüm göñlüm açılsun tā ki rūḥānī vü cismānī

17428 Cenāb-ı şeyḫ bir sāʿat teveccüh eyleyüp anda
Murāḳıb oldı ṣoñra kendüye geldikde yaḳẓānī

[417a]

Taʿyīn-i Ḳabr-i Şerīf-i Ḥażret-i Ḫālid bin Zeyd raḍıya'llāhu ʿanh

17429 Buyurdı ḥafr idiñ şu mevżiʿ-i pāki iki arşun
Eliyle gösterüp başı ucından ḳabr-i ẕī-şānı

17430 Buyurdı şimdi bir mermer ẓuhūr eyler bu mevżiʿden
Yazılmış ol ruḫām üzre celī bir ḫaṭṭ-ı ʿİbrānī

17431 Yazar Künh içre ʿĀlī ol zamān dimişdi Şemseddīn
Mezār-ı Ḫālid'i taʿyīn idüp ber-vech-i burhānī

17432 Cenāb-ı Ḫālid'iñ ayaġı semtinden nübūʿ eyler
Ṣovuḳ bir āb-ı ṣāfī reşk-i āb-ı nehr-i rıḍvānī

17433 Didi bir rāhibiñ daḫi mezārı bulınur anda
K'aña īmān telḳīn eylemişdi şāh-ı ʿAdnānī

17434 ʿAzīziñ naḳli üzre ikisi daḫi ẓuhūr itdi
Mübārek pāyine düşdi ʿazīziñ ḳavm-i sulṭānī

17435 Şudur maʿnāsı diyüp cümleye tefsīr itdikde
Kelāmıñ lübb-i maʿnāsıyla geldi ḫalḳa ḫayrānī

17436 Ḫulāṣa ol maḥalden ḥafr olunduḳda iki arşun
Ẓuhūr itdi o yerden bir ruḫām-ı ṣāf u nūrānī

17437 ʿAzīziñ naḳli üzre üstine bir ḫaṭ yazılmışdı
Bilen ʿİbrī lisānın oḳuyup der-nezd-i sulṭānī

17438 ʿAzīziñ virdigi maʿnā gibi tefsīr olunduḳda
Muḥammed Ḫān'a geldi ol zamān bir ceẕb-i rūḥānī

17439 Aña bir ḥālet-i uḫrā ẓuhūr itmişdi dir rāvī
Düşerdi oldıġı yerden eger ṭutmasa aʿvānı

17440 O sāʿat emr olundı evvelen ḳabr-i şerīf üzre
Muʿallā ḳubbe bünyād olunup ez-ṣavb-ı sulṭānī

17441 Daḫi ḥücrātı ḥāvī medrese bir cāmiʿ-i vālā
Binā vü vaḳf u tescīl itdirüp ol merḥamet kānı

17442 Niyāz itmişdi dervīşān ile sākin olup anda
İde icrā-yı āyīn-i ṭarīḳat şeyḫ-i Rabbānī

17443 ʿAzīziñ anda mekşi olmayup muḫtārı külliyen
Vaṭanda şeyḫini gözlerdi iḫvān u mürīdānı

17444 Ḳabūlinden teḥāşī eyleyüp itdikde istiʿfā
Muḥammed Ḫān'a geldi fürḳatiyle ḥüzn-i hicrānī

17445 Teḳāżā eyleyüp "ḥubbü'l-vaṭan"[1] ḳalb-i şerīfinde
Yine teşrīfe ḳıldıḳda mevāʿīd-i kerīmānī

17446 ʿİllācı yoġ idi çünkim ʿazīzi anda tevḳīfe
Egerçi az buçuḳ göñli olup olmışdı īẕānı[2]

17447 Rücūʿa eyledikde pādişehden ol dem istīẕān
Kemāl-i ye's ile olmışdı gerçi iẕn-i sulṭānī

17448 Şeh-i devrānı tevdīʿ eyledikde Aḳşemseddīn
Felekden ḳara gün oldı ʿazīziñ yevm-i fıḳdānı

17449 ʿAzīze vefḳ-i ḫāṭır üzre ikrām eyleyüp vāfir
Meḫādīm-i kirāma daḫi itdi luṭf-ı şāyānī

17450 ʿUbūr itdikde baḫri Üsküdār'a vāṣıl olduḳda
Dimişdi ekber-i evlādına ol şeyḫ-i nūrānī

17451 Derūnum nūr-ı ʿirfānıyla ḥālā mümteli' oldı
Sitanbul içre vāḳiʿ ehl-i küfrüñ şirk ü ṭuġyānı

17452 Ẓalām-ı küfr ü işrākiyle ifsād itdi ilhāmım
Münevver itdi ḳalbim yine nūr-ı feyż-i Sübḥānī

Menḳabe-i ʿAzīz-i Müşārun İleyh

17453 Rivāyetdir ki bir sāʿat ḳadarı yolda giderlerken
Mülāḳī oldı şeyḫe bir süvārī merd-i dihḳānī

17454 Rükūb itmişdi bir esb-i nefīs-i bād-peymāya
Gören elbette meyl eylerdi ol esb-i küḫeylānı

1 "Vatan sevgisi imandandır." hadīsinden nākıs iktibas. Ali el-Kārī, *el-Esrārü'l-Merfūʿa*, I, 180-181.
2 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

[417b]

17455 Ḥerīfiñ ġalibā eclāf-ı Rūmī'den idi aṣlı
ʿAzīziñ yel gibi geçdikde yanından şitābānī

17456 Nigāh-ı iltifātı olmayup ol şeyḫ-i āgāha
Selāma daḫi şāyān görmedi ber-vech-i nādānī

17457 Aradan çoḳ zamān geçmeksizin döndi ṭarīḳinden
Atından ṣıyrılup indi görünce ḳuṭb-ı devrānı

17458 Hibe itdim bu atı didiginde ḥażret-i şeyḫe
İşāret eyledi maḫdūmına ol merḥamet kānı

17459 İşāretden ġaraż maḫdūmunuñ atıyla ol atı
Degişmek idi gūyā indirüp maḫdūm-ı ẕī-şānı

17460 Ḥerīfe gūyiyā esbe bedel maḫdūmunuñ atın
ʿİvaż iḥsān idüp aḫẕ itdi ol esb-i küḥeylānı

17461 Cenāb-ı şeyḫe maḫdūm-ı mükerrem iʿtirāż itdi
Bu istibdāle bāʿiṣ ne ola ey maʿdelet kānı

17462 Neden īcāb ider esb-i küḥeylānın virüp mecnūn
Bedel aldı yerine bir ʿamelden ḳalma ḥayvānı

17463 Cevābında buyurdı ḥażret-i maḫdūmı irşāden
Cenāb-ı Şeyḫ Şemseddīn temṣīl eyledi anı

17464 Ekārimden biriniñ fi'l-meṣel olsaydı bir ʿabdi
İṭāʿatle olup mevlāsınıñ münḳād-ı fermānı

17465 Rıżāsın gözlese mevlāsınıñ serrā vü ḍarrāda
Dem-ā-dem emr ü nehyinde yolında olsa ḳurbānı

17466 Veliyyü'n-niʿmetinden istese yevmen mine'l-eyyām
Ḥaḳīrü'l-ḳıyme bir şey'i ʿaṭāya olsa imkānı

17467 Ġulāmından o şey'i hīç dirīġ eyler mi mevlāsı
ʿAbid ṣādıḳ ola mevlāsı daḫi merḥamet kānı

17468 Sezā olmaz dirīġı didiginde şeyḫe maḫdūmı
Cevābında didi maḫdūmına ey cānımıñ cānı

17469 Ġaraż taḥdīṣ-i niʿmetdir degil mevlāya minnetdir
Bu bir tevfīḳ-i ḥażretdir teşekkürle dirim anı

17470 Otuz yıldır ki mevlāma ʿibādet üzreyim ḥālā
İṭāʿatden ḫurūcum olmadı bā-ʿavn-i Sübḥānī

17471 Görünce esbini şaḫṣıñ derūnum aña meyl itdi
Herīfiñ ḳalbine Bārī idüp ilhām-ı Rabbānī

17472 Hibe idüp bañа esbin ḥelāl itdi bu dem kesbin
Temāşā eylediñ veṣbin sañа virdikde ḥayvānı

17473 Cenāb-ı şeyḫ-i deryā-dil olunca mevṭına vāṣıl
Bütün olmışdı müstaḳbil o semtiñ rükn ü aʿyānı

17474 Ṭarīḳat erleri mürşidlerin itmişdi istiḳbāl
Ḳamusı ḳālıb-ı bī-rūḥ idi ʿavd itdi cānānı

17475 İḳāmet-gāhına şeyḫiñ dinürdi Ṭorbalı Göynük
Tevaḳḳuf eyledi anda niçe ezmān u aḥyānı

[418a]

17476 Gürūh-ı sālikīni anda irşād eylemişlerdi
Cenāb-ı Ḥācı Bayram'ıñ olup ser-vaḳt-i ʿirfānı

17477 Cenāb-ı şeyḫ-i āgāhıñ yüzinden feyż-yāb olmış
Eger taʿdād olunsaydı yoġ idi ḥadd ü pāyānı

17478 Beḳāya irtiḥāli daḫi ol Göynik'de vāḳiʿdir
Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir o yerde ḳabr-i ẕī-şānı

17479 Kemīne nāẓımıñ daḫi olup manẓūrı ʿayniyle
Ziyāretle ḳarīrü'l-ʿayn idüp mevlā-yı Raḥmān'ı

17480 Ḫudā ḳabr-i şerīfin ravża-i gülzār-ı ʿAdn itsün
İre züvvārına feyż-i dem-ā-dem luṭf-ı Rabbānī

Teʾlīfāt-ı ʿAzīz-i Müşārun İleyh

17481 ʿAzīziñ ẓāhiri hem bāṭını maʿmūr olmaġla
Eyādīde görülmişdi niçe teʾlīf-i ẕī-şānı

17482 Taṣavvufda risāle yazmış idi Nūr ismiyle
Nümāyān olmış idi anda nūr-ı faẕl u ʿirfānı

17483 Daḫi Defʿ-i Meṭāʿin nāmına var idi teʾlīfi
Gürūh-ı ṣūfiyāndan menʿ içün āṣār-ı ḫıẕlānı

17484 Resāʾil yazmış idi ʿilm-i ebdāna evāʾilde
ʿİlāc-ı nāfiʿi cemʿ eyleyüp ber-nehc-i Loḳmānī

17485 Anıñla tecribe eylerdi tedbīrāt-ı merżāyı
Çıḳarmış idi fiʿle ḳuvvet-i tedbīr-i ebdānı

17486 Ḥayātında ʿazīziñ on iki ebnāsı cemʿ oldı
Gelür tertīb ile her biriniñ evṣāf u ʿunvānı

17487 Velākin var idi Nūrüʾl-Hüdā nāmıyla bir oġlı
Egerçi aṣġar idi līk evfer idi ʿirfānı

Menḳabe-i Nūrüʾl-Hüdā

17488 Rivāyetdir ki mecẕūben tevellüd eylemiş ammā
Doġarmış kendüden ceẕb ile ekṣer ḥāl-i merdānī

17489 Yazar Ṭaşköpri-zāde ḥażret-i şeyḫiñ zamānında
Ẓuhūr itmişdi ol mecẕūbun aḥvāl-i ġarībānı

17490 Egerçi yoġ idi ʿaḳlı velākin çoġ idi naḳli
Ne gelse söyler idi aġzına esrār u iʿlānı

17491 Emīrāndan birisi geldi bir gün ḥażret-i şeyḫe
Anıñ Ḳaṭṭār-oġlı olmış idi eşher-i şānı

17492 Emīriñ vechi aṭlas idi aṣlā yoġ idi mūyı
Ṭavāşī ẓann iderdi her gören ol mīr-i ẕī-şānı

17493 Cenāb-ı şeyḫ ile ṣoḥbet iderken künc-i ḫalvetde
Telāʿub iderek geldi o dem mecẕūb-ı Raḥmānī

17494 Emīri gördiginde ḍıḥk idüp dimişdi ey baba
Bu kimse ʿavrete beñzer ki yoḳ rūyında rīşānı

17495 Emīriñ infiʿālin defʿ içün āzār idüp ṭıflı
Biraz gösterdiginde çīn-i ebr u çeşm-i ġaḍbānī

17496 ʿAzīze mīr-i dānā yalvarup didi ʿiṭāb itmeñ
Hederdir her ne güne söylese mecẕūb-ı Rabbānī

[418b]

17497 Didi ol mīr-i ʿāḳıl ḥażret-i mecẕūb-ı dānāya
Duʿā ḳıl bańa ey nūr-ı dü-çeşm-i ḳuṭb-ı Rabbānī

17498 Münācātıñ seniñ maḳbūldür dergāh-ı Mevlā'da
Olayım himmet-i ʿulyāñ ile bir mīr-i liḥyānī

17499 Er oġlısın bańa inbāt-ı liḥye eyle didikde
Mübārek aġzınıñ yarın alup ol ṭıfl-ı ḥaḳḳānī

17500 Buṣāḳından eliyle vechine sürdükde ol mīriñ
Demīde oldı rūyında hemān bir ḫaṭṭ-ı reyḥānī

17501 Dimişdi tü yüzine ḥikmeti gör hezl ile gūyā
Emīriñ mūyına oldı işāret didi yārānı

17502 Sitanbul'a ʿazīmet üzre idi şehre varınca
Ṣaḳalı geldiginden ġayri oldı merd-i şaʿrānī

17503 Zamān-ı Ḥażret-i Fātiḥ'de ḳānūn idi bi'l-cümle
Ḥużūr-ı pādişāhīye girerdi mīr-i mīrānı

17504 Emīri mülteḥī gördüklerinde Ḥażret-i Fātiḥ
Vezīr-i aʿẓama ṣordurdı ol şāh-ı cihān-bānī

17505 Su'āl eyle didi bu liḥye kimden ḥāṣıl olmışdır
Ḫaṭından māʿadā gelmişdi mīre ḥāl-i şübbānī

17506 Ḥikāyet eyledikde mācerāyı şāh-ı devrāna
Bu öynükde ṣaḳalı bitdi dimişdi vezīrānı

17507 Taʿaccüb ḳıldıġında emr-i meẕkūra Muḥammed Ḫān
Ṣaġīre başḳaca vaż' eyledi evḳāf-ı sulṭānī

17508 ʿAzīziñ ḥāliyā evlādına mevḳūfe olmaġla
Taṣarruf üzredir evlād-ı evlād-ı ʿazīzānı

17509 Şaḳāyıḳ'da muṣarraḥdır ki şeyḫiñ baʿż-ı evlādı
Rivāyet eylemiş kim vālidim ol şeyḫ-i Rabbānī

17510 On iki oġlını bir meclis-i ʿālīde cemʿ itmiş
Oturdup ḫˇān-ı vāḥid üzre ol evlād-ı ẕī-şānı

17511 ʿAle't-tertīb iclās eyleyüp iṭʿām itdikde
Firādī her birine itmiş imrār-ı nigeh-bānī

17512 Yek-ā-yek her birine naẓra-pāş-ı re'fet olduḳda
Cenāb-ı Ḥażret-i Ḥaḳḳ'a idüp ḥamd-i firāvānī

17513 Dimiş rāvī ki biz ẓan eylemişdik ḥażret-i vālid
İder bu keşret-i evlād içün iẓhār-ı şükrānī

17514 Hemān mecẕūb olan ḳardaşımız Nūrü'l-Hüdā döndi
Cenāb-ı vālid-i ẕī-şāna bā-ilhām-ı Raḥmānī

17515 Didi vālidlerine ben niçün ḥamd itdiġiñ bildim
Degildir keşret-i evlād içün bu şükr-i Yezdānī

17516 Lisān-ı ḥāl-i nāṭıḳdır dimek isterseñiz farżā
Sezā görmiş Ḫudā gerçi on iki necl-i ẕī-şānı

17517 Velākin birine rabṭ-ı maḥabbet itmedim dirseñ
Berāber oldıġıyçün her biriniñ vaṣl u hicrānı

17518 Ḫudā'dan ġayriye çünkim göñül virmek ḥaṭā dirler
Anıñçün sen de selb itdiñ Ḫudā bāḳī ḳamu fānī

17519 Severse bir kişi Allāh'ı sevsün kim anıñ ġayre
Maḥabbet itmegi taḥrīm ider aṣḥāb-ı ʿirfānī

[419a]

17520 Cenāb-ı şeyḫ ol Nūrü'l-Hüdā maḫdūm-ı mecẕūbın
İdüp taṣdīḳ ḳavlinde didi ey cānımıñ cānı

17521 Güzel fehm eylemişsin rāz-ı mā-fi'l-bālimi oġlum
Hemīşe olasın mecẕūb-ı Ḫaḳḳ maḥsūd-ı iḫvānī

17522 O daḫi ḳalmadı bāḳī fenādan irtiḥāl itdi
Ḫudā taḳdīs ide sırrın be-ḥaḳḳ-ı şāh-ı ʿAdnānī

Menḳabe-i Dīger-i ʿAzīz-i Müşārun İleyh der-Künhü'l-Aḫbār be-Rivāyet-i ʿĀlī

17523 Tevārīḫ ü siyerde ḥażret-i şeyḫiñ kerāmātı
Tefāvüt üzredir uymaz biri birine ezmānı

17524 Şaḳāyıḳ naḳli üzre naẓm olınmış idi bālāda
Velākin Künhü'l-Aḫbār'ında ʿĀlī-yi süḫan-dānī

17525 Şımāḫ-ı cān ile diñle ne resme vaṣf ider anda
Cenāb-ı Aḳşemseddīn ile evlād-ı ẕī-şānı

17526 Yedi yüz ṭoḳsan ikisi olunca sāl-i hicretden
Dımaşḳ-ı Şām'da dünyāya geldi şeyḫ-i Rabbānī

17527 Yedi yaşa başınca pāy-i sinn ü sāli maḫdūmuñ
Cenāb-ı Şeyḫ Hamza vālidi ol ṭıfl-ı ẕī-şānī

17528 Alup büldān-ı Rūm'a gönderüp hicret ṭarīḳiyle
Amāsiyye livāsında münāsib gördi iskānı

17529 Nevāḥīden Ḳavaḳ nāmında bir cāy-ı dil-ārāda
Tavaṭṭun eyleyüp ḳıldı temekkün çend ezmānī

17530 Meger andan alınmış idi ḫāk-i merḳad-i Ḥamza
O yerden eylemişdi ʿazm-i rāh-i sūy-i rıḍvānī

17531 Mezār-ı cāmiʿü'l-envārı ḥālā anda vāḳiʿdir
Müşāheddir kerāmātı anıñ rūḥānī cismānī

Kerāmāt-ı Merḥūm u Maġfūrun-leh eş-Şeyḫ Ḥamza Vālid-i ʿAzīz-i Müşārun İleyh

17532 Kerāmātı görülmişdir ḥayātında memātında
Velāyet ehliniñ ṣāḥib-ḳırānı Ḥamza-i ṣānī

17533 Rivāyetdir ʿazīzi ḳabre defn itdikde aḥbābı
Laḥidden cismin iḫrāca o şeb bir ḍabʿ-ı yābānī

17534 Gelüp ḳabr-i şerīfin açdıġında ekl içün cismin
Elin tābūtdan iḫrāc idüp aḫẕ itdi sırtlanı

17535 Boġazından ṭutup ṣıḳmaġla ihlāk eylemişlerdi
Temāşā eylemişdi zāʾirānı küşte ḥayvānı

17536 Niçe mürde dinür bu kārı icrā eyleyen merde
Niçe inkār ider ehl-i ẓevāhir ḥāl-i merdānı

17537 Taṣarruf üzredir iki cihānda kāmiliñ rūḥı
İderler iki ʿālemde daḫi bīmāra dermānı

17538 Umūrında anıñçün ehl-i ḥayret istiʿānetle
Olup meʾmūrlar ber-ḳavl-i pāk-i şāh-ı ʿAdnānī

[419b]

17539 Ḫudā ḳabr-i şerīfin nūr-ı uçmaġ ile pür itsün
Cinānda eyledikce murġ-ı cānı ẕevḳ-i perrānī

17540 Cenāb-ı Şeyḫ Şemseddīn'iñ ecdād-ı ʿiẓāmından
Enīsī ḳavli üzre Bu'l-Ḥasan ol Şeyḫ-i Ḫarḳānī

Menāḳıb-ı Dīger-i ʿAzīz be-Rivāyet-i ʿĀlī

17541 Üçünci rütbede taʿdād olunsa cedd-i aʿlādır
On altıncıda irer Bāyezīd'e nesl-i ẕī-şānı

17542 Yedi yaşında iken ḥāfıẓu'l-Ḳurʾān olmışdı
Bülūġa irdiginde faẓl ile almışdı meydānı

17543 Ṭarīḳi Ḥācı Bayram-ı Velī'den gördi kām aldı
Ḫilāfetle mücāz olduḳda bā-tevfīḳ-i Sübḥānī

17544 Muḳaddem vardı Beg Pazarı'na ber-vech-i istiḫlāf
O yerde bir degirmen ile mescid itdi bünyānī

17545 Ehālīden ḳatı çoḳ kimse cemʿ olduḳda başında
Dirīġā keşrete düşdük diyüp ol şeyḫ-i ḥaḳḳānī

17546 Göçüp andan feżā-yı İskilīb'de Kös Ṭaġı'nda
Tavaṭṭun eyledi bir ḳaryede çendīn ezmānī

17547 O yerde daḫi keşret berzaḫından ictināb itdi
Gelüp Ṭorbalı Göynük'de nihāyet buldı pūyānī

17548 O yerde daḫi yapdı bir degirmen ile bir mescid
Ḳılındı ḥażret-i şeyḫe niçe evḳāf-ı sulṭānī

17549 Yazar Künh içre ʿĀlī ḥażret-i şeyḫiñ niçe ḥālin
Tevārīḫ u siyerde yoḳdur anıñ ẕikr ü tibyānı

17550 Cenāb-ı Ḥācı Bayram-ı Velī'ye ṣordılar bir gün
Ṭarīḳat erlerinden ol zamānıñ baʿż-ı pīrānı

17551 Bu deñlü eski dervīşān vardır ḫāneḳāhıñda
Ṭarīḳātda idüp ḳırḳ yıl ḳadar pūyān u cūyānī

17552 Niçe ḫalvet çıḳarmış ṣaç ṣaḳal ḳoyvirmiş aġ itmiş
Tamām itmiş bütün esmāyı ber-resm-i mürīdānī

17553 Ḫilāfet virmediñ hīç birisi olmadı müstaḫlef
Bu Şemseddīn'i ḳıldıñ az zamānda şeyḫ-i ḥaḳḳānī

17554 Şebābı ʿunfuvānında anı enẓār-ı himmetle
Nigāh-ı terbiyetle eylediñ maḥsūdu'l-aḳrānī

17555 Cevābında buyurdı Ḥācı Bayram-ı Velī ol dem
Kiyāsetle olup ol Kösec'iñ vāfir şenā-ḫᵛānı

17556 Didi ol Kösec-i dānā ne görür ne işidirse
Bilürdi ṣoñra evvel eyleyüp taṣdīḳ u īmānı

17557 Velākin ġayriler görüp işitdikleri her neyse
Ṣorardı ḥikmetin her biriniñ min-ġayri ʿirfānī

17558 Anıñçün oldı Şemseddīn sipihr-i feyż u irşādıñ
Żiyā-yı māh-ı tābānı şuʿāʿ-ı mihr-i raḫşānı

[420a]

17559 Velākin ġayriler ḥikmetle andan vāpesīn ḳaldı
Riyāżātında ẓāhir iken añа fażl u rücḥānı

17560 Yazar Tārīḫ-i ʿĀlī'de Cenāb-ı Şeyḫ Şemseddīn
Yedi ḥacc eylemişlerdi velākin ḥacc-ı pāyānı

17561 Tevālī üzre ḳalmışdı mücāvir arż-ı Baṭḥā'da
Ziyāret eylemişdi ʿavdetinde şāh-ı ʿAdnān'ı

17562 Mürūr itmişdi ẕikri ānifen bālāda icmālen
Gelür iṣnā ʿaşer ebnāsınıñ tafṣīl-i tibyānı

17563 Egerçi her birine inciẕābı var idi ammā
Ziyāde mā'il idi Ḥamdi'ye ez-rūy-i ʿirfānī

17564 Dir idi şāʿir oġlum ʿālim oġlum ʿābid oġlumdur
Nüvāziş eyleyüp olmışdı maḫdūmuñ ṣenā-ḫᵛānı

17565 Yetīm olması fikri olmasaydı āh Ḥamdī'niñ
Beḳāya rıḥlet eylerdim dir imiş şeyḫ aḥyānī

Der-Vaṣf-ı Ḥamdī İbn-i Akşemseddīn

17566 Egerçi aṣġar-ı evlādı idi şeyḫ-i āgāhıñ
Velākin cümleden ekber idi ʿirfān ile şānı

17567 Tevāżuʿ üzre idi nāsdan mestūr idi ḥāli
Geçerdi kūşe-i vaḥdetde ʿuzlet birle devrānı

17568 Lisān-ı Türkiyāne üzre çoḳ naẓmı görülmişdi
Zelīḫā ile Yūsuf ḳıṣṣasın yazdı belīġānī

17569 Daḫi Leylā-yı Mecnūn ḳıṣṣasın naẓm eyledi ṣoñra
Nümāyān oldı anda vezn-i ṭabʿı ḳadr-i ʿirfānı

17570 Pes andan ṣoñra sulṭān-ı rusül naʿtiyle bir mevlid
Yazup naẓm eylemişdi bāʿiṣ-i ġufrān-ı ʿiṣyānī

17571 O daḫi ʿazm-i gülzār-ı beḳā itmişdi fānīden
Ḫudā rūḥ u revānın şād ide der-bāġ-ı rıḍvānī

17572 Nisā çün nāḳıṣātü'l-ʿaḳldır idrāk itmezler
Zenāna ʿādet-i dīrīnedir īẕā-yı merdānī

17573 ʿAzīziñ zevce-i menkūḥası ol māder-i Ḥamdī
Cenāb-ı şeyḫe taʿrīż eyleyüp bā-mekr-i nisvānī

17574 ʿAzīmet eylerim ʿuḳbāya dirsin yine gitmezsiñ
Ḥayāt u mevte taḫyīri olur mı ʿabdiñ imkānı

17575 Vefāt itmek eliñdeyse niçün rıḥlet buyurmazsıñ
Bilürsin dār-ı miḥnet oldıġın bu ʿālem-i fānī

17576 Ḫuṣūṣā dār-ı ḫulduñ ẕevḳ u şevki hīç ḫāṭırdan
Çıḳar mı cümle meʾmūlüñ iken eẕvāḳ-ı rıḍvānī

17577 Liḳāuʾllāha ʿāşıḳsın ḥayātıñdır añа mānīʿ
Niçün ḳurbān itmezsiñ reh-i cānānda cānı

17578 Bilürsin virmeyince cānı cānānıñ ele girmez
Bulursın eyleseñ ḳurbān anı ḳurb-i Raḥmānī

17579 ʿAzīziñ gerçi ḫāṭūnı beyān-ı vāḳiʿ itmişdi
ʿUḳūḳ-ı ẕevc ile var idi bī-cā suʾ-i erkānı

17580 O sāʿat ṣıçrayup ḳalḳdı yerinden Şeyḫ Şemseddīn
Göçelim nʾola diyüp mescide vardı şitābānī

17581 Bütün evlād u ḫᵛīşānın ḥavāşī vü eḥibbāsın
Ḳamusın bir yere cemʿ eyleyüp ol şeyḫ-i nūrānī

17582 Veṣāyāsı ne ise cümle taʿyīn itdi yazdırdı
Ḥelālleşdi çaġırdı hep mürīdān u muḥibbānı

17583 Firāş-ı iḫtiżārın anda iḫżār eylemişlerdi
Ser-i pākin ḳoyup bālīn-i mevte ḳuṭb-ı Rabbānī

17584 Yatup ber-vech-i mesnūn ḳabż-ı rūḥa intiẓār üzre
Çaġırtmışdı tilāvet itmege Yā-sīn-ḫᵛānānı

17585 Ḫitāma irdiginde sūre-i Yā-sīn āḫir kār
"İleyhi türceʿūn"[1] lafẓ-ı şerīfiyle virüp cānı

1 "Ona döndürüleceksiniz..." Yāsīn 36/83. āyetten nākıs iktibas.

[420b]

17586 Revānın ḳābıżu'l-ervāḥa teslīm eyledi ol dem
Ḫudā taḳdīs ide rūḥ-ı şerīf-i ḳuṭb-ı devrānı

17587 İşāret var idi bu sırra te'līfāt-ı Ḥamdī'de
Zelīḫā ile Yūsuf ḳıṣṣasında oldı tibyānı

17588 Vefāt itdiklerinde girmiş idi ḥadd-i sittīne
Henüz altmışda iken yetmiş idi ʿömr-i pāyānı

17589 Yedi ebnāsı mevcūd idi vaḳt-i irtiḥālinde
Beş evlādı muḳaddem eylemişdi ʿazm-i rıḍvānī

17590 Kerāmet ʿāleminde her biriniñ ẕāt-ı memdūḥı
Nümū-dār idi pervīn-i sipihre vaṣf-ı ẕī-şānı

17591 Velāyet burcı üzre sebʿa-i seyyāre olmışdı
Münevver eylemişdi her biri āfāḳ u ekvānı

17592 Muḥammed olmış idi her biriniñ ism-i sāmīsi
Gelür her biriniñ tertīb ile evṣāf u ʿunvānı

eş-Şeyḫ Saʿdullāh Muḥammed İbn-i Aḳşemseddīn

17593 ʿAzīziñ ekber-i evlādı Saʿdullāh Muḥammed'dir
Ziyāde ʿārif-i billāh idi sebḳ itdi iḫvānı

17594 ʿAlī Ṭūsī'niñ oldı ḫıdmetiyle ḳadri bālā-ter
ʿUlūm-ı ẓāhirīyi kesb idüp ber-vech-i itḳānī

17595 Kemālātı anıñ dersinden istiḫżār itmişdi
Feżā'ille bulup şöhret tefevvuḳ itdi aḳrānı

17596 Ḳaviyyu'ṭ-ṭabʿ olup ifrāṭ-ı istiʿdād-ı fıṭrīsin
Sitāyiş üzre idi dā'imā üstāẕ-ı ẕī-şānı

17597 Eb-i ẕī-şānı silkinde tecerrüd iḫtiyār itdi
Ḫuṭām-ı dünyevīden eyledi tenzīh-i dāmānī

17598 Olup seccade-pīrā-yı ṭarīḳ-i Ḥācı Bayramī
Zülāl-i feyżi irvā eyledi ʿaṭşān-ı merdānı

17599 Evā'ilde taṣavvuf ʿilmine hīç raġbet itmezdi
ʿUlūm-ı ẓāhirīde gerçi buldı rifʿat-i şānı

17600 Gehī vālidleri gel fevt-i furṣat itme dirlerken
Uşaḳlıḳ eyleyüp fevt itdi Saʿdī saʿd-ı ezmānı

17601 Üçünci yılda taḥṣīl itdigi aḥvāli üç günde
İḥāṭa eylemek mümkin iken taʿṭīl idüp anı

17602 Te'essüf üzre idi gerçi ʿilm-i ẓāhirīsinde
Velākin anda ġaflet itmeyüp kesb itdi ʿirfānı

17603 Gehī Tefsīr-i Beyżāvī'ye geh Şerḥ-i Mevāḳıf'da
Ḥavāşī yazmaġa meşġūl iken ol ḳuṭb-ı Rabbānī

17604 Fenādan ʿazm-i gülzār-ı beḳā itdikde Saʿdī'ye
Menāmından o demde gelmiş idi ḥāl-i yaḳẓānī

17605 Yitirmekle elinden gevher-i nā-yābı ġafletle
Çıḳup eṭrāfa mürşid bulmaġa geşt itdi ekvānı

17606 Niçe mümkin ki babası gibi bir mürşid-i kāmil
Ayaġında bulup aḫẕ eyleye irşād-ı ʿirfānı

[421a]

17607 Hele devrān kendin terbiyet itmişdi olduḳça
Ẓuhūra geldi sırr-ı vālidi rifʿat bulup şānı

17608 Ṣalāḥ u zühd ü taḳvā ile geldi cā-nişīn oldı
Er olup postunuñ ḥükmin virüp almışdı meydānı

17609 O daḥi vāṣılīniñ biri olmışdı riyāżetle
"Fe hāẕe'ş-şiblü min ẕāke'l-esed"[1] olmışdı ʿunvānı

17610 Kime ḳaldı bu dünyā-yı denī kim aña da ḳalsun
Kimiñ vefḳ-i murādınca sipihriñ oldı devrānı

17611 Sekiz yüz baʿdehū ṭoḳsan yedi sālinde fānīden
Güẕār itdi beḳāya ola ḳabri bāġ-ı rıḍvānī

1 "Bu arslan yavrusu, o arslandandır."

17612 Bir oġlı geldi ʿAbdülḳādir ismiyle bu dünyāya
Kemāle irdi babası gibi kesb itdi ʿirfānı

17613 ʿUlūm-ı ẓāhir ü bāṭında ḳadri ser-firāz oldı
Aña da gelmiş idi ʿāḳıbet bir ceẕb-i Raḥmānī

17614 Kerāmātı ẓuhūr eylerdi gāhī ḫāriḳu'l-ʿāde
O daḫi vālidi silkinde ḳıldı ʿazm-i rıḍvānī

17615 Ḫudā rūḥ-ı şerīfin şād u ḫandān ide ʿAdn içre
Enīs-i ḳabri ola cennetiñ ḥavrā vü ġılmānı

Şeyḫ Faẕlullāh İbn-i Aḳşemseddīn

17616 İkinci oġlı Faẕlullāh Muḥammed'dir ki faẕlından
Ziyādeydi ʿulūm-ı bāṭınīde ẕevḳ-i vicdānı

17617 ʿUlūmı ʿaṣrınıñ kāmillerinden eyleyüp tekmīl
Tefevvuḳ eyledi aḳrānına ʿizzet bulup şānı

17618 Ṭarīḳ-i ṣūfiyāna sālik olmışdı riyāżetle
Alup Ḫācı Ḫalīfe dergehinde feyż-i rūḥānī

17619 Kerāmāt-ı seniyye ṣāḥibi olduḳda Faẕlullāh
Olup vālidleri seccādesinde şeyḫ-i ḥaḳḳānī

17620 Bu ẕikri sebḳ iden Ḫācı Ḫalīfe Şeyḫ Şāmī'dir
Cenāb-ı Aḳşemseddīn'den bulmışdı ʿirfānı

17621 Rivāyetdir ki bir gün girmiş idi şeyḫ ḥammāma
Çıḳınca ṭaşraya gördi ʿazīzi ḳuṭb-ı devrānı

17622 Yanında Şeyḫ Faẕlullāh bile gelmişdi ḥammāma
Küçük maʿṣūm idi ancaḳ füzūn-ter idi iẕʿānı

17623 Yaturken arḳası açıldıġında Şeyḫ Şāmī'niñ
ʿAzīz emr itdi Faẕlullāh'a şu ferveyle ört anı

17624 ʿAzīziñ mürşidiñ şeyḫiñ olacaḳdır ki ḫıdmet ḳıl
Saña andan ẓuhūr itse gerekdir faẕl-ı Rabbānī

17625 Ḥaḳīḳat öyle oldı Şeyḫ Şāmī'den bulup fażlı
İnābet itdi andan fā'iż oldı sırr-ı pīrānī

17626 Kerāmātı yazılsaydı Cenāb-ı Şeyḫ Fażlī'niñ
Mücelled bir kitāb olurdı dirlerdi mürīdānı

[421b]

17627 Hezārān sāliki irşād itmişdi ṭarīḳinde
Velākin sübḥa-i ṣad dāne-i ʿömrinde fıḳdānī

17628 Ṭoḳuz yüz altı tārīḫinde fevtin iḳtiżā itdi
Gelince daʿvet-i dārü's-selāma emr-i Sübḥānī

17629 İḳāmet postını bu ḫāneḳāhdan refʿ idüp āḫir
Beḳāya gönderüp seccādesin ol şeyḫ-i Rabbānī

17630 Ḫudā ḳabr-i şerīfin fażl-ı Raḥmān ile pür itsün
Behişt içre virilüp āsitān-ı ḳurb-i Raḥmānī

Mevlānā Şeyḫ Nūrullāh ʿalā-Ḳavli Şeyḫ Emrullāh İbnü'l-Merḥūm Aḳşemseddīn ḳuddise sirruhū

17631 Üçünci oġlı Nūrullāh Muḥammed'dir didi ʿĀlī
Virir Ṭaşköpri-zāde aña Emrullāh ʿunvānı

17632 Ziyāde vālid-i mācidleri anı severlerdi
Miyānda ṣoñra ʿārıż oldı bir tenfīr-i rūḥānī

17633 ʿUlūm-ı ẓāhiri görmişdi Mevlānā Ḫayālī'den
Niçe yıl ḫıdmetinde istifāde itdi ʿirfānī

17634 Fażīletle müşārun bi'l-benān olmışdı ʿālemde
Şuʿāʿ-ı mihr-i fażlı eyleyüp āfāḳı nūrānī

17635 Fenādan vālid-i mācidleri rıḥlet buyurduḳda
Ne deñlü tekyeniñ meşrūṭası evḳāf-ı sulṭānī

17636 Teġallüble yedinden nezʿ olunduḳda yine aḫẕe
Muḥammed Ḫān'a varup itdi istidʿā-yı şāhānī

17637 Der-i devlet-medāra ḥālini iʿlāma geldikde
Vezīr-i aʿẓam idi añа Paşa-yı Ḳaramanī

17638 Giden evḳāf-ı maġṣūba bedel bir tevliyet virdi
Burusa'da Emīr Sulṭān vaḳfın ḳıldı erzānī

17639 Bir āḫer tevliyet daḫi virildi şehr-i Bursa'da
Niçe sāl anda żabṭ itmişdi evḳāf-ı Murād Ḫān'ı

17640 Velākin āḫir-i ʿömrinde Nūrullāh-ı bī-çāre
ʿAmel-mānde olup niḳrīsle çendīn ezmānī

17641 İki ayaġı ile bir eli ṭutmazdı miskīniñ
ʿAzīzim inkisārıdır diyüp eylerdi giryānī

17642 Veṣāyā-yı peder neyse ben anı ṭutmadım dirdi
Bañа andan iṣābet itdi dirdi derd ü hicrānī

17643 Ḳażā vü tevliyetden menʿ iderken cümle evlādın
Ḳażāya uġradım ben tevliyetle dirdi aḥyānī

17644 Niçe eyyām maḳʿad ḳaldıġıyçün añа mīrīden
Teḳāʿüd elli aḳça oldı yevmī semḥ-i sulṭānī

17645 Enīsī Mīr Ḥüseyn'iñ ḳavli üzre naḳl ider rāvī
ʿİlāve itdi ʿĀlī diñle ol ẕāt-ı süḫan-dānı

17646 Yazar Künh içre vaḳtā Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān
Sitanbul ġazvesinden ṣoñra Şemseddīn-i ẕī-şānı

[422a]

17647 Melāẕ u melceʾ itmişdi ʿazīzi emr-i ʿuḳbāda
Anı bilmişdi mürşid görse bir rüʾyā-yı Raḥmānī

17648 Cenāb-ı şeyḫe taʿbīr itdirirdi vāḳıʿan cümle
Gehī ḳāṣıdla geh mektūb ile bir niçe ezmānī

17649 ʿAzīze başḳa maḫdūmāna başḳa tekyeye başḳa
Gelürdi ṣurreler her sāl ber-āyīn-i şāhānī

17650 Bu üslūb üzre ancaḳ şeyḫe bir gün ṣurre gelmişdi
O defʿa yoġ idi sā'irlere inʿām-ı sulṭānī

17651 Cenāb-ı şeyḫ-i vālā-himme çünkim muṭṭaliʿ oldı
Bu defʿa yoḳdur evlād-ı kirāma ṣurre-i ḫānī

17652 Meḫādīm-i kirāma kendiniñ ol ṣurresin virdi
Miyānda iḳtisāma emr idüp ber-vech-i yeksānī

17653 Ḳamunuñ ḥiṣṣesin taḳsīm iderken anda Nūrullāh
Diz'altında biraz altundan vażʿ itdi sirrānī

17654 Kerāmāt-ı ʿazīzi tecribe ḳaṣdıyla itmişdi
O ḥāle vāḳıf olduḳda cenāb-ı ḳuṭb-ı Rabbānī

17655 Buyurdı ketm ü iḫfā itdiġiñ altunı Nūrullāh
Kötürüm oldıġıñ vaḳte mi ḥıfẓ itdiñ didi anı

17656 Ḫıyānet şöyle ṭursun imtiḥān-ı keşfden ġāyet
ʿAzīze gelmiş idi iġbirār-ı ḳalb-i nūrānī

17657 Ḫudā'nıñ ḥikmetin gör ʿāḳıbet uġradı niḳrīse
Ḫudūd icrā olundı sāriḳa ber-vech-i rūḥānī

17658 Ṭoḳuz yüz on ḥudūdında beḳāya irtiḥāl itdi
Ḫudā ḳabr-i şerīfin eyleye raḥmetle nūrānī

17659 ʿÖmer nāmında bir maḫdūmı geldi dār-ı dünyāya
Anıñ taḥrīre lāyıḳ yoġ idi evṣāf u ʿunvānı

17660 Velākin oldı Şemseddīn Efendi nām ferzendi
Oḳuyup yazdı taḥṣīl eyledi envāʿ-i ʿirfānı

17661 Mevālī silkine dāḫil olup encām-ı kārında
Bulup beyne'l-eʿālī rütbe-i ʿulyā ile şānı

17662 Cenāb-ı Ḫān Selīmi'bn-i Süleymān Ḫān'a bir müddet
Olup şehzāde iken sābıḳan üstāẕ-ı ẕī-şānī

17663 Serīr-ārā-yı taḫt olmaḳsızın bī-çāre Şemseddīn
Felekde bulmış idi inkisāf-ı sinn-i noḳṣānı

17664 Ṭarīḳinde ser-efrāz olmayup ʿuḳbāya ʿazm itdi
Ḫudā iḥsān ide cennetde yarın ṣadr-ı rıḍvānī

17665 Yazar Künh içre ʿĀlī ḥīn-i teʾlīf-i kitābında
Bir āḫer Şems Efendi var idi memdūḥ-ı aḳrānı

17666 Ḥafîdi idi Şemseddīn-i merḥūmuñ medārisden
İderdi buḳʿa-i dāḥilde ṣuġl-i ʿilm ü ʿirfānī

Şeyḫ Naṣrullāh Muḥammed İbnü'ş-Şeyḫ Akşemseddīn

17667 ʿAzīziñ rābiʿ-i evlādı Naṣrullāḥ Muḥammedʾdir
Anıñ da yoġ idi mānend-i Emrullāh ʿunvānı

17668 Mücerred necl-i pāki oldığıyçün şems-i ʿirfānıñ
Teberrük ḳaṣd idüp yazmış idi tārīḫ-i ʿOṯmānī

[422b]

17669 Egerçi kesb-i ʿirfān itmege gitmişdi Īrānʾa
Muʿammer olmadı kim anda taḥṣīl ide ʿirfānı

17670 Meger ṭoprāġı ol yerden alınmış idi fevt oldı
Diyār-ı Rūmʾa ʿavdet itmedi bā-emr-i Rabbānī

17671 Tevārīḫ ehli Emrullāhʾı taḥrīr itmedi aṣlā
Bi-emrillāh o maḫdūmuñ beyāża çıḳmadı şānı

17672 Ṣabāvet ʿāleminde ġālibā ʿuḳbāya göçmişdir
Anıñ bir dürlü maʿlūm olmadı evṣāf u ʿunvānı

Şeyḫ Nūrülhüdā İbn-i Şeyḫ Akşemseddīn

17673 Velākin ḫāmis-i evlādı Şemseddīn-i ẕī-şānıñ
Olup Nūrülhüdā sebḳ itdi anıñ ḥāl-i ẕī-şānı

17674 Tevellüd eylemişdi māderinden ceẕbi ḫālinde
Bütün evżāʿ u eṭvārı olup ḥālāt-ı rūḥānī

17675 Celālinden taḥarrüz üzre idi vālidi her ān
Aġız açmaġa cürʾet idemezler idi iḫvānı

17676 Güneşden aẕhar idi dā'imā keşf ü kerāmātı
Ziyāde ṣaḳınup Nūrülhüdā'yı şeyḫ-i Rabbānī

17677 Celālinden bütün iḫvānını taḫẕīr idüp dirdi
Gücendirmeñ yüzine ḫoş baḳıñ bā-farṭ-ı iḥsānī

17678 Şu ḥadde müntehī olmışdı maḫdūmuñ kerāmātı
Gerek aʿlā gerek ednā cemāʿāt-ı müsülmānī

17679 Girince mescide her biriniñ pāpūş u naʿleyni
Çıḳardıḳda baḳup her birine yeksāni yeksānī

17680 Bu pāpūş ehli cennetlik bunuñ ehli cehennemlik
Diyüp tebşīr u inẕār idi dā'im ʿādet-i şānı

17681 Cenāb-ı Şeyḫ ḥattā keşf-i rāzın sedd içün ekṣer
Alup bāzārdan Nūrülhüdā'ya yedirüp nānı

17682 Bu minvāl üzre keşfin menʿ iderler idi maḫdūmuñ
Derūnı levḥ-i maḥfūẓa olup mir'āt-ı nūrānī

17683 Rivāyetdir ki Evlek Ḳaryesi'nde ḥażret-i maḫdūm
ʿAṣāsı ile icrā eylemişdi āb-ı ḥayvānī

17684 Yoḫ idi ḳarye-i merḳūmeniñ bir āb-ı cārīsi
Anıñ yüzi ṣuyı diyüp içer ol ḳarye sükkānı

17685 Bu devrānda daḫi Nūrülhüdā'nıñ çeşmesi dirler
Zülāl-i himmeti sīr-āb ider bi'l-cümle ʿaṭşānı

Menḳabe-i ʿAcībe-i Nūrülhüdā

17686 Rivāyetdir ki bir gün ol Cenāb-ı Aḳşemseddīn
Murād itmişdi kim bir ḳaryeye ide ḳadem-rānī

17687 Ṣabāvetde idi Nūrülhüdā ol seyri ṭuyduḳda
Gelüp babasına yalvardı ol mecẕūb-ı Raḥmānī

17688 Beni de luṭf idüp ol ḳaryeye götür diyüp maʿṣūm
ʿAzīziñ olmadı bir vech ile maḫdūmı ityānī

[423a]

17689 Recāsı geçmeyüp ʿazm eyledikde köye Şemseddīn
Ḳalup Nūrülhüdā ardınca itdi zār u giryānī

17690 O demde başını açup ṭurup dergāh-ı Mevlā'ya
Şikāyet itdi babasından ol mecẕūb-ı ḥaḳḳānī

17691 O rütbe gözlerinden yaşlar ṣaçmışdı ol maʿṣūm
Hemān bir raʿd u berḳ u ṣāʿiḳa ṭutmışdı ekvānı

17692 ʿAzīz-i muḥterem ol demde bir nehr içre inmekle
O vādīde başından uġradı bir seyl-i bārānī

17693 Egerçi biñ belā ile reḥā-yāb oldılar ammā
Dönüp Nūrülhüdā'sız gitmege olmadı imkānı

17694 Mürūr itmişdi bālāda Emīr-i ibn-i Ḳaṭṭār'ıñ
Ṣaḳalı bitdigi bā-himmet-i maḥbūb-ı Yezdānī

17695 Mükeddirdir eger īrād olunsa ẕikri tekrāren
Anıñçün ṭayy olundı ol emīriñ ẕikr-i ʿunvānı

17696 Yine menḳūldür Nūrülhüdā'nıñ baʿż-ı ḥālātı
Anıñ rāvīsi ẕikri sebḳ iden iḫvān-ı ẕī-şānı

17697 Yazar Künh içre ʿĀlī bir ḫorosı var idi anıñ
Maḥabbet eylemişdi añа ol mecẕūb-i Raḥmānī

17698 Ḫorosı olmış idi dā'imā yanında me'nūsı
Cefālıca ḫorosum dirdi oḫşardı meger anı

17699 Gözinden ḳısḳanurken ʿāḳıbet ol dīk-i me'nūsı
Kümesden ḳapdı āḫir bir şeġāl-i berr ü yābānī

17700 Tuyunca ḫayrını görsün didi gerçi birāderler
Ziyāde acıdı Nūrülhüdā itmişdi giryānī

17701 Didi Nūrülhüdā'ya her biri gūyā laṭīfeyle
Söze geldikce maḥbūb-ı Ḫudā'yım dirsiñ aḥyānī

17702 Ḫudā'nıñ nāzlısıyken bir ḫorosı ḥayf ḳapdırdıñ
Eger ṣādıḳ iseñ daʿvāñda ey merd-i ḥaḳḳānī

17703 Ḫorosuñ ekl iden ol cānavar ḥālā beyābānda
Gezer başlı başına eylemez senden hirāsānī

17704 Niçün ḥaḳḳından anıñ gelmiyorsın ġayretiñ yoḳ mı
Eger sen vaz gelürseñ öldürür ṣayyādlar anı

17705 Bilā-sikkīn ẕebḥ oldı şeġāliñ nehbi bu dīki
Eẕānsız ḳaldı ḥayfā bir cemāʿat ṣayd ile anı

17706 Muvaḳḳit idi el-ḥaḳ rūze-dār-ı vaṣl u hicrāna
Seḥerde ʿālemi bī-dār iderdi ḫūb-i elḥānı

17707 Zenān-ı mākiyānı bīve ḳıldı zevcin almaġla
Ḫavātīn-i decāyic neslini ḳaṭʿ itdi ol cānī

17708 Cevābında didi Nūrülhüdā rüʾyāda ben gördüm
Helāk olmış sivişmiş ol şeġāliñ ḥāliyā cānı

17709 Fülān kūh içre ḥattā lāşe-i murdārını gördüm
Ḳışāşın Ḫaḳ Teʿālā eylemiş ber-vech-i şāyānī

17710 ʿAceb vāḳiʿ mi ola gördigi rüʾyādaki ḥālet
Yaḫūd menʿ itmegiçün kendüden teşmīt-i iḫvānı

17711 Mizāḥa ḥaml idüp aḫbābdan ol kūha vardıḳda
Getürdi ḥadd-i ẕātında şeġāl-i mürdeyi ānī

17712 Şeġāl-i mürdeniñ şaḳḳ eyledikde baṭnını yārān
Ḫorosuñ büsbütün bir ayaġıyla baʿż-ı rīşānı

[423b]

17713 Nümāyān oldıġında ol şeġāl-i kelb-aḥvāliñ
Olup Nūrülhüdāʾnıñ anda ẓāhir nūr-ı ʿirfānı

17714 Tükenmez ḫāme-i taḥrīr ile keşf u kerāmātı
Ḫayātında memātında görürdi ḫ̌īş u cīrānı

17715 Vefāt itdikde Evlek nāmına bir ḳaryede defne
Sezā görmişdi ol Nūrülhüdāʾyı cümle iḫvānı

17716 Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir mezār-ı lāmiʿu'n-nūrı
Olur züvvār-ı ḳabri müstefīż-i feyż-i rūḥānī

17717 Ḳaçan bārāna muḥtāc olsa ol semtiñ arāżīsi
Ehālīsi ziyāret eyleyüp ol ḳabr-i ẕī-şānı

17718 ʿAzīziñ merḳad-i ʿālīsini evvel ṣularlardı
O sāʿat istiġāṯeyle nüzūl eylerdi bārānı

17719 Ehālī tecribe itmişdi nāzil olsa bir belvā
Olunsa türbesinden defʿa istimdād-ı rūḥānī

17720 Aradan çoḳ zamān geçmeksizin āsān olur defʿi
Görürlerdi ehālī ol sebeble emn ü şādānī

17721 Hemīşe merḳad-i Nūrülhüdā pür-nūr ola yā Rab
Cinānda murġ-ı cānı eyledikce ẕevḳ-i perrānī

Ḫātime-i Menāḳıb-ı Şeyḫ Ḥamdī İbn-i Aḳşemseddīn

17722 Mürūr itmişdi bālāda egerçi vaṣfı Ḥamdī'niñ
Velākin naẓma şāyān ḳalmış idi vaṣf-ı ẕī-şānı

17723 Meḫādīm-i kirāmıñ sādisiyken ẕikri bālāda
Olup bi'l-iḳtiżā tertīb-i ʿĀlī üzre tibyānı

17724 Aña ḥāmil iken māderleri tevlīdden evvel
İderdi ber-şikem destin cenāb-ı şeyḫ-i Rabbānī

17725 Nüvāzişle dir idi şāʿir oġlum ṣāliḥ oġlumdur
Sekiz yüz elli üçde doġdı ol ḫūrşīd-i ʿirfānī

17726 Ṭoḳuz yüz ondan evvelce beḳāya irtiḥālinde
Dinildi altmış altıdır ʿazīziñ sinn-i devrānı

17727 Dizilmiş idi manẓūmātı cümle silk-i taḥrīre
Bütün maʿlūm olup miḳdār-ı fażlı ṭabʿ-ı evzānı

17728 Yazar Künh içre ʿĀlī bu kemīne sāl-i biñ beşde
Ḳażā-yı Göynük'e geldikde bā-taḳdīr-i Sübḥānī

17729 Zelīḫā ile Yūsuf naẓmını Ḥamdī-yi üstādıñ
Temāşā eylemişdim kendi ḫaṭṭıyla yazup anı

17730 Kiṭābıñ ẓahrına bu ḳıṭʿa-i zībāyı yazmışdı
Temennā-yı duʿā idi meʾāl-i naẓm-ı Ḥassānī[1]

Mażmūn-ı Ḳıṭʿa-ı Ḥamdi'l-Merḥūm

17731 Sekiz yüz baʿde ṭoḳsan yedide buldı encāmı
Bu naẓmı eyledim mirʾāt-ı ṭabʿ-ı ehl-i evzānī

17732 Maʿārif-perverāna naẓm-ı sādem yādigār itdim
N'ola deryūze itsem himmet-i merdān-ı meydānı

Mażmūn-ı Ḳıṭʿa-i Fārisiyye-i Ḥamdī be-Naẓm-ı Faḳīr

[424a]

17733 Be-pīş-i merd-i ʿārif īn ʿarūs-ı naẓm-ı dil-bendem
Be-bikr-i maʿniyeş bihter zi-ferzendān-ı ḫūbānī

17734 Zi-luṭfeş her ki āmīn mī-koned daʿvāt-ı īn bī-kes
Ḫudā yārī koned ū-rā temennā-yı hezārānī

17735 Ḳıyāfet-nāmesi hem Mūnisu'l-ʿUşşaḳ nāmıyla
İki teʾlīfi daḫi var idi āṯār-ı ʿirfānı

17736 Ḫuṣūṣā Aḥmediyye nāmına manẓūmeden ġayri
Ḳaṣāʾidle müretteb var idi Türkīde dīvānı

Ḫātime-i Menāḳıb-ı ʿAliyye-i Şeyḫ Ḥamdī İbn-i Aḳşemseddīn

17737 Vefāt-ı vālidinde on iki yaşında olmaġla
ʿAzīziñ himmetiyle müstefīż olmışdı rūḥānī

1 Hasîb, sözünü ettiği kıt'ayı derkenāra yazmıştır:
Aṣl-ı Ḳıṭʿa-i Ḥamdī:
Sekiz yüzle ṭoḳsan yedide tamām
Bu naẓmı tamām itdi Ḥamdī-yi faḳīr
Ḳodı ehl-i derde eyü yādigār
Ümīdi olandan duʿā-yı münīr

17738 Tevaġġul eyleyüp ẓāhir ʿulūmından bekām oldı
Ferīdü'l-ʿaṣr olup kesb eyledi envāʿ-ı ʿirfānı

17739 Nücūm u ʿilm-i hey'et mūsiḳī fennin tamām itdi
Riyāżiyyātda meşhūr olup sebḳ itdi aḳrānı

17740 Müderris oldı Sulṭāniyye-i Bursa'da bir müddet
İdüp Monlā Ḫayāli'yle niçe ebḥāṣ-ı ḥaṣmānı

17741 Görüp rü'yāda pīri yaʿni Şemseddīn-i āgāhı
Menāmında aña tenbīh idüp ber-vech-i ġażbānī

17742 Yeter ẓāhir ʿulūmında iżāʿat eylediñ vaḳti
Zevād-ı āḫiret taḥṣīline ḳıl saʿy-i pūyānī

17743 Ḫalīfem Şeyḫ İbrāhīm-i Tennūrī'ye ḫıdmetle
Ḥayāt-ı sermedī bul didiginde ḳuṭb-ı Rabbānī

17744 ʿAzīmet eylemişdi Ḳayṣariyye şehrine varup
Mülāḳāt ide Tennūrī'ye bā-tenbīh-i rūḥānī

17745 Tedārük üzre iken nā-gehān ol Şeyḫ-i Tennūrī
Burusa şehrini teşrīf idüp bā-emr-i Sübḥānī

17746 Telāḳī eyledikde birbiriyle şehr-i Bursa'da
Ḥikāyet eyleyüp Ḥamdī aña rü'yā-yı Raḥmānī

17747 Seni irsāl iden bańa beni irsāl idüp sańa
Sipāriş eylemişdi vāḳıʿan ber-vech-i rūḥānī

17748 Hemān var Ḳayṣariyye şehrine ben daḫi ardınca
Buyurdı varırım Ḥamdī'ye ol ser-vaḳt-i pīrānī

17749 Bu minvāl üzre irsāl eyleyüp Ḥamdī'yi Tennūrī
O daḫi himmet-i pīr ile taʿḳīb eyledi anı

17750 Cenāb-ı Şeyḫ-i Tennūrī'ye ḫıdmet eyleyüp Ḥamdī
Riyāżāt üzre oldı tekyesinde ḳul u ḳurbānı

17751 Niçe ḫalvetde celvetde olup tekmīl-i nefs itdi
Maḳāmāt-ı seniyye ṣāḥibi olmışdı pāyānī

17752 ʿAzīziñ aña cell-i himmeti oldı ṭarīḳatde
Merātib ḳaṭʿ idüp oldı mücāz-ı şeyḫ-i Rabbānī

17753 Ḫilāfet ṣadrına āḫir cülūs itdirdi Ḥamdī'yi
Getürdi rütbe-i irşāda bā-tevfīḳ-i Yezdānī

[424b]

17754 Yazup tefsīre dā'ir bir müdevven nüsḫa-i zībā
Mecālis ile tevsīm itdi ol teʾlīf-i ẕī-şānı

17755 Daḫi ʿilm-i fıḳıhdan bir kitāb-ı müsteṭāb ile
Taṣavvufdan birer teʾlīf ile almışdı meydānı

17756 Ḳoyup ḫayru'l-ḫalef dünyāda bir maḫdūm-ı ẕī-şānın
Ki Zeynüddīn Muḥammed'dir anıñ maʿrūf ʿunvānı

17757 Cebīninde necābet pertevi manẓūr idi el-ḥaḳḳ
Tamām-ı maẓhariyyetle dinildi Ḥamdi-yi Ṯānī

17758 ʿUlūmuñ ekṣerinde fārisü'l-ḫayl idi dir rāvī
Ḫuṣūṣā Fārisī'de ṭaş diküp mānend-i Ḫāḳānī

17759 Nesiḫde İbn-i Muḳle'ydi daḫi reyḥānide Yaʿḳūb
On üç günde yazardı muṣḥaf-ı āyāt-ı Ḳurʾān'ı

17760 Kibār-ı devlete ḥüsn-i ḫaṭıyla intisāb itdi
Olup ẕātında envāʿ-ı meḥāsin feyż-i Rabbānī

17761 Anıñ da zīr-i meşḳ-i ʿömrine temmet yazılmaġla
Devāt-ı ʿayşini devşirdi āḫir dest-i ḥırmānī

17762 Liḳāya ārzūsı düşmiş idi dār-ı ʿuḳbāda
Anı mektebden āzād eyledi bu ḫˇāce-i fānī

17763 Silindi ṣafḥa-i iḥyādan anıñ nām-ı nāmīsi
Esāmī-yi beḳādan mīmlenüp ceffe'l-ḳalem anı

17764 Terāşīde ḳılup ḫayfā fenādan gezlik-i taḳdīr
Beḳāya ṭarfetu'l-ʿayn içre ḳıldı ʿazm-i pūyānī

17765 Ḫudā şād ide Zeynüddīn Muḥammed rūḥını dā'im
Bula ḳabr-i şerīfi zīnet-i envār-ı rıḍvānī

Şeyḫ ʿAbdülḳādir bin Saʿdullāh bin Aḳşemseddīn el-Merḥūm ḳuddise sirruh

17766 Refiʿu'l-ḳadr olanlardan biri hengām-ı Fātiḥ'de
Cenāb-ı Şeyḫ ʿAbdülḳādir idi nām-ı ẕī-şānı

17767 Ḥafīdiydi Cenāb-ı Aḳşemseddīn-i merḥūmuñ
Eb-i ẕī-şānı Saʿdullāh idi sebḳ itdi ʿunvānı

17768 Ṣabāvet ʿāleminde Şeyḫ Bahāeddīn'den ʿilmi
Telemmüẕ eyledi on beş sene bā-saʿy-i itḳānī

17769 Bu eyyām-ı ṭalebde dersini terk itmedi bir gün
Meger ol şeb ki iḥrāḳ itdi destār-ı perīşānı

17770 Biḥār-ı şuġle ṭalmış idi dülbendin ṭutuşdurdı
Tedārük üzre iken fevt olup ber-ders-i ʿirfānī

17771 Ziyāde tārik-i dünyā vü mā-fī-hā idi dirler
Kelām-ı ḥaḳḳı nuṭḳında yoġ idi ḫavf-ı ḫüsrānı

17772 Ziyāde az söylerdi velākin öz idi ġāyet
ʿAbeş güftārı sevmezdi ḫuṣūṣā ola buṭlānı

17773 Gezerdi ḫod-be-ḫod giryān u nālān kūh u ṣaḥrāda
Müʾeẕẕinlik imāmet idi ekṣer ʿādet ü şānı

17774 ʿUlūm-ı ẓāhire taḥṣīlin itdi ẕū-fünūn oldı
Kütübden ekṣerin terk eyleyüp bā-faẓl u ʿirfānī

[425a]

17775 Tefāsīriñ daḫi Tefsīr-i Faḫr'ın iḫtiyār itdi
Ziyāde düşdi Tefsīr-i Kebīr'e meyl-i itḳānı

17776 Daḫi ʿilm-i fürūʿuñ almış idi Kāfiye metnin
Ayırmazdı yanından ikisin ol şeyḫ-i nūrānī

Menḳabe-i Şeyḫ ʿAbdülḳādir İbn-i Saʿdullāh

17777 Rivāyet itdi ʿĀlī Şeyḫ ʿAbdülkādir'iñ bir gün
Mürīdi Evḥadüddīn'e olup bir güne fermānı

17778 Fülān kiçe seni şol yire göndersem gerek didi
O gice geldiginde didi aña şeyḫ-i Rabbānī

17779 Saña māniʿ ẓuhūr itdi diyüp döndükde rü'yetden
Benim hīç māniʿim yoḳdur didi dervīş-i ḥaḳḳānī

17780 Rücūʿ itme kelāmıñdan diyüp ibrām itdikde
ʿAzīzi yine māniʿ var diyüp göndermedi anı

17781 Bu sözden ġayri aṣlā bir cevābı olmadı şeyḫiñ
Gelince Evḥadüddīn beytine ol dem şitābānī

17782 Sekiz yaşında bir ṭıfl-ı necībi var idi anıñ
Vefātı füc'eten vāḳiʿ olup bā-emr-i Sübḥānī

17783 ʿAzīziñ māniʿiñ var didigi budur diyüp Evḥad
Bu ḥāletle ziyāde oldı şeyḫe ṣıdḳ-ı īmānı

17784 Ne şeyḫe ḳaldı bu dār-ı fenā ne Evḥadüddīn'e
İdüp her birisi nevbetlerince ʿazm-i rıḍvānī

17785 Ḫudā her biriniñ rūḥ u revānın şādmān itsün
Ola her biriniñ ḳabri cinānıñ bāġ u bostānı

Şeyḫ Mıṣrī-zāde ʿAbdürraḥīm ʿalā Ḳavli Abdurraḥmān

17786 ʿAzīzān-ı zamāndan biri daḫi ʿahd-i Fātiḥ'de
Cenāb-ı Şeyḫ Mıṣrī-zāde'dir kim nām-ı ẕī-şānı

17787 Şaḳāyıḳ'da yazar Ṭaşköpri-zāde ʿAbd-i Raḥmān'dır
Tevārīḫ ü siyer ehli yazar ʿAbdürraḥīm anı

17788 Ẓuhūrı belde-i Ḳaraḥiṣārı'ndan idi ammā
ʿAzīzi Aḳşemseddīn'den olmışdı nūrānī

17789 ʿİbādāt u riyāżātıyla şeyḫiñ āsitānında
Maḳāmāt-ı ʿaliyyeyle meziyyet buldı ʿirfānı

17790 Olup seccāde pīrāy-ı ṭarīḳat niçe müddetler
İdüp enfās-ı ḳudsiyye ile irşād mürīdānı

17791 Yed-i ṭūlāsı Vaḥdet-nāme yazmışdı taṣavvufda
Müşāheddir ʿazīziñ ol eṣerde rifʿat-i şānı

17792 Rivāyetdir Cenāb-ı Aḳşemseddīn vefātında
Yabanda bulınup ber-muḳteżā-yı emr-i Sübḥānī

17793 ʿAzīzi göçdigin gūş eyledikde defne cān atdı
Muḳadder olmayup ol ḫıdmete cānıyla pūyānī

17794 Niçe günler teʾessüf eyleyüp nālān olmışdı
Dimişdi aṣdıḳādan birine ol şeyḫ-i ḥaḳḳānī

[425b]

17795 Eger rūḥ-ı şerīf-i ḥażret-i pīre yetişseydim
Fülān yirde tevāṣul itmedin bā-emr-i Rabbānī

17796 Recā idüp ʿazīzi döndürürdüm semt-i meʾmūle
Olur mevt-i irādīsiyle zīrā ʿavd-i pīrānī

17797 Olurduḳ kām-yāb-ı ṣoḥbeti vāfir zamān daḫi
Bulurduḳ meclisinden feyż ile eẕvāḳ-ı rūḥānī

17798 Cenāb-ı Ḥaḳḳʾa bu daʿvā-yı maḥbūbiyyeti şeyḫiñ
Menāḳıbda yazılmışdı zihī tevfīḳ-i Yezdānī

17799 Bu rütbe kaʿbı ʿālī idi Mışrī-zādeʾniñ dirler
Ḳatı çoḳ sāliki irşād idüp ol ḳuṭb-ı Raḥmānī

17800 Olup ṣūret-nümā "ḥubbüʾl-vaṭan"[1] mirʾāt-ı ḳalbinde
Yine Ḳaraḥiṣārʾa ʿavd idüp bā-emr-i Sübḥānī

17801 Meger peymāne-i ʿömr-i ʿazīzi İbn-i Mışrīʾniñ
Leb-ā-leb olmış idi ḳıldı ʿazm-i sūy-i rıḍvānī

17802 Mezār-ı cāmiʿuʾl-envārı ol yerde muʿayyendir
Ḫudā envār-ı raḥmetle ḳıla hemvāre nūrānī

1 "Vatan sevgisi imandandır." hadīsinden nākıs iktibas. Ali el-Kārī, *el-Esrārü'l-Merfūʿa*, I, 180-181.

eş-Şeyḫ İbrāhīm es-Seyyid et-Tennūrī İbn-i Ḥüseyn-i Ṣarrāf ḳuddise sirruhumā

17803 Kibār-ı etḳıyādan biri İbrāhīm-i Tennūrī
Ḥüseyn olmışdı ism-i vālidi ṣarrāf-ı ʿirfānī

17804 Tevellüd itmiş idi belde-i Sivas'da ammā
Feżā'il cemʿine geşt eyledi eṭrāf-ı büldānı

17805 ʿUlūm-i ẓāhirīyi Ḳonya'da taḥṣīl itmişdi
Ṣarı Yaʿḳūb idi ol dem anıñ üstād-ı ẕī-şānı

17806 Müderris olmış idi Ḳayṣarī'de Ḫundi Ḫāṭūn'a
Gelüp üstādı yerine oḳutdı müsteʿiddānı

17807 Ḥanīfī meẕhebe mevḳūfe idi şarṭ-ı tedrīsi
Velākin Şāfiʿī olmaġla İbrāhīm-i ḥaḳḳānī

17808 Şurūṭ-ı vāḳıfa vāḳıf olunca Şeyḫ Tennūrī
Kemāl-i ittiḳādan terk idüp fāriġ olup anı

17809 Ṣalāḥ u ḫaşyeti ol rütbe idi şeyḫ-i mezbūruñ
O demlerde añа ʿārıż olup bir ceẕb-i Raḥmānī

17810 Yanında āyet-i Ḳur'ān oḳınsa ḥüsn-i ṣavt ile
Yaḫūd gūş eylese semʿ-i dili bir ḫūb elḥānı

17811 Derūnında bir āteş ẓāhir olurdı ḥarāretden
Dönerdi āteşīn tennūra gūyā cism-i ẕī-şānı

17812 Rivāyet muḫtelifdir nisbet-i Tennūr'da ḥālā
Kimi dir ḳarye ismidir anı der-mülk-i Īrānī

17813 Kimi taṣḥīḥ idüp dirdi Cenāb-ı Şeyḫ İbrāhīm
Ḥarāret ġālib olduḳca bulup tennūr-ı sūzānı

17814 Girüp tennūr içinde derleyüp vāfir zamān anda
Tevaḳḳuf itmedikce munṭafī olmazdı buḥrānı

[426a]

17815 Maḥabbet āteşiyle āteşe ilḳā idüp cismin
Arardı anı işʿāl itmege bir şeyḫ-i nūrānī

17816 ʿUlūm-ı ẓāhirīden el yuyup ʿilm-i ilāhīye
Ḥaḳāyıḳ fennine semt-i sülūke ḳıldı pūyānī

17817 Şuyūḫ-ı Erdebīl'e vāṣıl olmaḳ ārzūsıyla
ʿAlā ḳavlin ʿAlī-yi Erdebīlī şeyḫ-i devrānī

17818 Dımaşḳ-ı Şām'da gūş eylemişdi ṣıyṭ-ı irşādın
Teveccüh itmek üzreydi aña üftān u ḫīzānī

17819 İşitdi Aḳşemseddīn'i Beg Bāzārı şehrinde
Ṣadā-yı rüşd ü irşādı ṭutup Īrān u Tūrān'ı

17820 Gürūh-ı sālikīne terbiyetle nāmını almış
Cenāb-ı Ḥācı Bayram'ıñ olup hem-ḳadr-i irfānı

17821 Ḥimāra rākiben ʿazm eyleyüp ol mürşid-i kevne
Mülāḳāt itmek üzre eylemişdi şedd-i enbānī

17822 Egerçi vāṣıl oldı ḫāneḳāh-ı ḥażret-i şeyḫe
Velākin bulmadı anda cenāb-ı ḳuṭb-ı devrānı

17823 Tevaḳḳuf eylemişdi bir zamān ol ḳuṭbu'l-āfāḳı
Saʿādetle ṭulūʿ itdikde ʿaṣrıñ şems-i ʿirfānı

17824 O semtiñ ḫastegānı semt-i bezm-i ḥażret-i pīre
Üşüp pervāne gibi ṣāḥib-i emrāż-ı ebdānī

17825 Kimisi ʿilletin gösterdi kimi çāresin ṣordı
Alup her birisi şāfī cevāb-ı derd-i cismānī

17826 Daġıldıḳda ḥużūrından didi ol mürşid-i ʿālem
Ne ḥāletdir ki gördüñ bu ḳadar merżā-yı dihḳānı

17827 Kimisi başım aġrır kimi pāyım kimi destim dir
ʿAceb var mı ola bir göñli aġrır derdi rūḥānī

17828 Bu deñlü ehl-i emrāż içre bir dil-ḫaste yoḳdur kim
İdem göñlince tedbīri virem derdince dermānı

17829 Muḥaṣṣal derd-i ʿaşḳ ile maḥabbet odına yanmış
İçinde bunlarıñ bir ḫaste yoḳ der-rāh-ı cānānī

17830 Nigāh-endāz olunca rūy-i İbrāhīm'e ol mürşid
Seniñ derdiñ nedir diyüp su'āl itdi ḥakīmānī

17831 Cevābında benim derdim göñüldendir diyüp Şeyḫ'e
Ne içün geldigin iẓhār idince añа pinhānī

17832 Buyurdı Aḳşemseddīn ne yerdensin nedir adıñ
Ola tā muḳteżā-yı derdiniñ tedbīr-i şāyānı

17833 Cevābında o daḫi didi İbrāhīm'dir nāmım
Müderris olmış idim Ḳayṣarī'de çend ezmānī

17834 Derūnumda benim bir derd-i pinhānım ẓuhūr itdi
Anı bīgāneye ʿarż itmeniñ olmadı imkānı

17835 Ṭabīb-i çāre-sāz oldıġıñı cezm eyleyüp geldim
ʿAzīzim mürşidim senden olur tedbīr-i āsānı

[426b]

Recā-mendī-yi Şeyḫ Tennūrī ez-Aḳşemseddīn ḳuddise sirruhumā

17836 Ne ise derdimiñ dermānı ḥālā ḫāk-i pāyide
Yine sulṭānım aʿlemdir didikde zār u giryānī

17837 Cevābında didi ehlen ü sehlen ḫoş ṣafā geldiñ
Ḳudūmın gerçi tebrīk eyledi ol şeyḫ-i ḥaḳḳānī

17838 Suʿāl itdi bañа bir armaġanıñ var mı destiñde
Hedāyāsıyla gelse ḫoş olur āyīn-i mihmānī

17839 Ḫuṣūṣā geldigiñ belde hedāyā maʿdeni dirler
Tehī-destiñ olur ikrāmı nāḳıṣ kemter ʿunvānı

17840 ʿAzīziñ böyle istihdāsını ḥaml eyleyüp cidde
Anı dünyā hedāyāsı ṣanup ber-resm-i ḫullānī

17841 Ḥicāba düşdigin keşf eyledikde mürşid-i ʿālem
Buyurdı Şeyḫ İbrāhīm'e ey dervīş-i ḥaḳḳānī

17842 Murādım armaġandan n'oldıġın fehm itmediñ ḳaṭʿā
Düşürdi pīç ü tāb u ḫaclete bu lāġ-gūyānı

17843 Anıñçün faḳr u fāḳayla idersiñ maʿẕeret-ḫᵛāhī
Seniñ bańa hediyyeñ gördigiñ rüʾyā-yı Raḥmānī

17844 Cenāb-ı Şeyḫ'e İbrāhīm-i Tennūrī cevābında
Hezārān şerm ü ḫacletle didi ey merḥamet kānı

17845 Ne ḫākem ben ki rüʾyā ʿarż idem ʿizz-i ḥużūruńda
Eger görsem daḥi eḍġāṣ ü aḥlām idi pāyānı

17846 Sevād-ı vech olan faḳr ile imlāḳ-ı süveydādır
Hediyyem ḫāk-i pāyińde seniń ey şeyḫ-i nūrānī

17847 O dem emr itdi İbrāhīm-i Tennūrīʾyi ḫalvetle
Daḥi iḥyā-yı leyli emr idüp ol şeb şitābānī

17848 Rivāyetdir ki evvelki gice ḫalvetde İbrāhīm
Menāmında görüp dört yüz ʿaded rüʾyā-yı Raḥmānī

17849 Ḳamusın yazdı ṭutdı ḫāṭırīde Şeyḫ-i Tennūrī
Ḥuṣūṣā ḥıfẓına ġālib iken sehv ile nisyānı

17850 ʿAzīziń ḳuvvet-i ḳudsiyyesiyle feyż-i enfāsı
Aña dört yüz ḳadar rüʾyāyı ezberletdi rūḥānī

17851 Ne mümkin idi ḥıfẓı bunca elfāẓ u maʿānīsin
Unudurken namāz içre gehī āyāt-ı Ḳurʾān'ı

17852 Ḥikāyet itdi kim aḥbāba İbrāhīm-i Tennūrī
Hediyyeñ var mı didikde bańa ol ḳuṭb-ı Rabbānī

17853 O rütbe bańa ḫaclet gelmiş idi faḳr u fāḳamla
Tehī-dest oldıġımdan itmek isterdim gürīzānī

17854 O şeb kim ḫalvete emr eyledikde ben dil-efkārı
Maʿiyyet itdirüp bańa niçe eşyāḫ-ı ẕī-şānı

17855 Cenāb-ı Muṣliḥuddīn İbn-i ʿAṭṭār ile Şeyḫ Esved
Benimle ḳılmış idi ol zamān ḫalvet-nişīnānī

17856 Velākin Ḥamza-i Şāmiʾyle Mıṣrī-zāde'den ġayri
ʿAzīzāndan benimle itmedi ḫalvetde lüḳyānī

[427a]

17857 Riyāżat çekmiş idi her biri ḫalvetde iḥyāda
Bedel itmişler idi ekl ü şürbe bir dilim nānı

17858 Riyāżāt ile gerçi her biri müstaḫlef olmışdı
Olup Bayramiyānıñ ṣad taʿabla sübḥa-gerdānı

17859 Velākin Şeyḫ İbrāhīm-i Tennūrī riyāżetsiz
Olup ṣadr-ı ḫilāfetle serīr-ārā-yı pīrānī

Menāḳıb-ı Ġarībe-i Şeyḫ İbrāhīm-i Tennūrī

17860 ʿAzīziñ kendüden menḳūldür bu emr-i ḫayret-zā
Eḥibbāya dimiş taḥdīṯ-i niʿmetle meger anı

17861 Cenāb-ı Aḳşemseddīn çün ḫalvetle emr itdi
Riyāżāt ile meʾmūr eyledi sāʾir mürīdānı

17862 Beni anlar gibi menʿ itmemişdi ekl ü şürbümden
Ṭarīḳatde beni hīç görmedi tażyīḳa erzānī

17863 Velākin ḫod-be-ḫod ben kesr-i nefse cebr eylerdim
İderdim ekl ü şürb ü nevmime perhīz aḫyānī

17864 ʿAzīzimden gelen her neyse aña ḳāniʿ olurdum
Riyāżet mancasıyla ʿayş idüp çendīn ezmānī

17865 Niçe eẕvāḳa dāʾir ʿaḳlı ḥāʾir ḫūb rüʾyālar
Menāmımda ẓuhūr eylerdi taʿbīr idemem anı

17866 Leyālīden yine bir leylde eṣnā-yı ḫalvetde
Ṭaʿāmından bańa göndermiş idi şeyḫ-i Rabbānī

17867 Getürdi ādemīsi ḳaṣʿasıyla kūze-i ābı
Ḳoyup yanımda ḫubz ile gidüp kendi şitābānī

17868 Sünūḥ itmişdi bir gün ḫāṭıra eyyām-ı ḫalvetde
Niçe bir kār-ı ehvā niçe bir evżāʿ-ı ḥayvānī

17869 Bu ḥayvāniyyetiñ encāmı yoḳ mı diyerek ol şeb
Ṭaʿāmı redd idüp ekl itmedim şūrbā ile nānı

17870 Riyāżetde teraḳḳī bāʿiṣ-i ṣafvet iken ol şeb
Menāmımda nümāyān olmadı rüʾyā-yı Raḥmānī

17871 Bu ḥālet irtesi ʿaks eyledikde şeyḫ-i āgāha
ʿİtāb itdi bańa ḫıdmet iden ol ḳapu oġlanı

17872 Didi niçün taʿaddī eylediń bu ṭavr-ı meʾlūfı
Seniń aḥvālińe yoḳ mı ṭabībiń faż̈l u ʿirfānı

17873 Leyāl-i ḫalvetiń seksen yedinci gicesi oldı
Berāʾat gicesiydi yaʿni sāliń nıṣf-ı Şaʿbānʾı

17874 Biberli yaġlı bir ḳaṣʿa pilāv ola yaḫūd şūrbā
Teḳāżā eyledi nefsim ki yoḳ hīç defʿe imkānı

17875 ʿİşā vaḳti idi şeyḫim beni daʿvet idüp nā-geh
Meger iḥżār itdirmiş ḳodılar öńime anı

17876 Buyurdı her ne deńlü iştihā eylerseń ekl eyle
Bulamazsıń yanıńda çünki Şemseddīn-i devrānı

17877 Dimişdi Şeyḫ-i Tennūrī tamām olunca şūrbāyı
Tenāvül eyledikden ṣońra döndi ḳuṭb-ı Rabbānī

17878 Ḫurūcumla bańa emr eyledi itmām-ı ḫalvetle
Ṭarīḳinde icāzet virdi ber-āyīn-i pīrānī

[427b]

17879 Rivāyetdir ki İbrāhīm-i Tennūrī-yi ten-nūruń
Bu idi ʿādet-i dīrīnesi cümle mürīdānı

17880 Nehāren ḫıdmete leylen ḳılup iḥyā ile meʾmūr
Ṭarīḳatden bulınca feṭḥ-i bāb-ı kenz-i ʿirfānī

17881 Yine ḫalvetle emr eylerdi dervīşāna iḫvāna
Gelince ḳuvvet-i irşād ile ez̤vāḳ-ı vicdānī

17882 Rivāyetdir ki İbrāhīm-i Tennūrī-yi z̤ī-şāna
Olup ʿārıż dem-i irşādda bir feyż-i rūḥānī

17883 Cenāb-ı mürşid-i ʿālem ki yaʿnī Aḳşemseddīn
O demlerde ḥayāt üzre idi ol şems-i tābānī

17884 Ziyāret itmek isterdi ki defʿ-i inḳıbāżıyla
Ṭarīḳinde eger var ise tekmīl ola noḳṣānı

17885 Egerçi vādi-i basṭa çalışmışdı sülūkinde
Vaṭanda inbisāṭa bulmayup bir semt-i imkānī

17886 ʿAzīmet eyledikde ḥażret-i şeyḫe ṭarīḳ üzre
Menāmında görür kim mürşidi ol şeyḫ-i nūrānī

17887 Gürūh-ı sālikīne emr idüp tennūr yaḳdırmış
ʿAraḳ-rīz olmaḳ üzre gūyiyā ol pīr-i ḥaḳḳānī

17888 Mübārek cismine bir cübbe giymiş pīşi dūzīde
Giyüp tāc-ı kerāmet başına şeyḫi kemā-kānī

17889 Daḫi tāc-ı şerīfiñ altına bir maḳreme örtmiş
ʿAzīze gūyiyā destār imiş ammā perīşānī

17890 Rivāyetdir görünce Şeyḫ İbrāhīm'i yanında
İşāret eylemişler ol zamān tennūr-ı sūzānı

17891 Buyurmışlar ki defʿ-i inḳıbāż itmek murādıñsa
Tecerrüd eyle ṣevb-i ʿārıżīden gir şitābānī

17892 Şifā-yı ṣadr isterseñ benimle gir maʿiyyetle
Ḫuy-efşān olalım elbet gelür bir basṭ-ı rūḥānī

17893 Bu tennūrı seni irşād içün āmāde itdirdim
Libās-ı şöhretiñden ṣoyınup bul ḳabża dermānı

17894 Olunca ḫˇābdan bī-dār İbrāhīm-i Tennūrī
O sāʿat yanına cemʿ eyleyüp baʿż-ı mürīdānı

17895 Gelince Ḫˇāce Aḥmed yanına emr eyleyüp aña
Bańa tennūr āmāde idüñ didi şitābānī

17896 Ridā vü cübbesin uydurmış idi gördigi resme
Ṣoyunduḳda ḳoyup tennūra ol dem cism-i ʿüryānı

17897 Vücūdın ol ḳadar derletdi dirler dökülüp dürler
Olup basṭa mübeddel ḳabżı bā-imdād-ı rūḥānī

17898 ʿAzīz ile mülāḳāt eyledikde Şeyḫ İbrāhīm
Ḥikāyet itdi ḳabż u basṭı hem tennūr-ı sūzānı

17899 Cenāb-ı şeyḫe naḳl itdikde rüʾyāsıyla taʿbīrin
Yerinde eylemişsiñ diyü taḥsīn eyledi anı

[428a]

17900 Ḳaçan ṣūfîlerinden birine bir ḳabż el virse
Hemān bir āteşīn tennūra idḫāl eyleyüp anı

17901 Gelürdi inbisāṭı derledikce inḳıbāżından
O yüzden terbiyet eylerdi dervīşāna pīrānī

17902 O rütbe ġālib oldı Şeyḫ Tennūrīʾye istiġrāḳ
Ṭururlarken yanında bilmeyüp evlād-ı ẕī-şānı

17903 Suʾāl eylerdi siz kimsiz diyü farṭ-ı tevellühden
Ṣadāsından meger temyīz ide aḥbāb u ḫullānı

17904 ʿAzīzi rütbesiyle Şeyḫ İbrāhīm Tennūrī
Refīʿu'l-ḳadr olup sıyṭ-ı bülendi ṭutdı ekvānı

17905 Rivāyetdir ki şehr-i Ḳayṣarīʾden bir gice ḳalḳup
Varup bir gicede Anḳaraʾya bā-ṭayy-i ezmānī

17906 Mürīdi Şeyḫ Ḥamdī naẓm ile taḳrīż yazmışdı
Sitāyiş eyleyüp bir nev-ġazelle ḳuṭb-ı devrānı[1]

---

1 **[Derkenâr]: Ġazel-i Ābdār-ı Şeyḫ Ḥamdī raḥimehu'llāh**
Cihānda bāde-i ʿışḳı ṣunup ḫammārı Gülzārʾuñ
ʿAceb mest oldı bülbüller olup mey-ḫʷārı Gülzārʾuñ

Niçe ṭāvūs-ı ḫoş-cevlān olaydı bülbül-i elḥān
Gülini itmese pinhān eger gülzārı Gülzārʾuñ

Açıla dīde-i aʿmā baṣīr ola ḳamu eşyāʾ
Ṣalarsa ʿāleme pertev eger envārı Gülzārʾuñ

Göñül sengini ey Ḥamdī külüng-i ʿışḳ ile ḫāk it
Bula neşv ü nemā anda gül-i āṣārı Gülzārʾuñ

17907 ʿUlūm-ı ẓāhirīden māʿadā fenn-i taṣavvufda
Ferīdü'l-ʿaṣr olup sebḳ eyledi aṣḥāb-ı ʿirfānı

17908 Risāle yazdı eṭvār-ı sülūke ʿilm-i tevḥīde
Anı Gülzār ile tevsīm idüp virmişdi ʿunvānı

17909 Vefātı Ḳayṣariyye beldesinde vāḳiʿ olmaġla
Yemīn-i cāmiʿinde defn olundı ḳuṭb-ı Rabbānī

17910 Sekiz yüz baʿdehū seksen yedi sālinde ʿuḳbāya
Bu gülzār-ı fenādan itdi ʿazm-i sūy-i rıḍvānī

17911 İle'l-ān belde-i mezbūrede ensābı bāḳīdir
O şehriñ āb-ı rūyıdır anıñ evlād-ı ẕükrānı

17912 Bütün aʿyān u eşrāfı olup çün āl-i Tennūrī
Ḳıyām-ı ḥaşre dek bāḳī ola aʿḳāb-ı ẕī-şānı

17913 Maḥall-i isticābetdir duʿāya ḳabr-i pür-nūrı
Ziyāretle bulur züvvārı elbet feyż-i rūḥānī

17914 Ḫudā ḳabr-i şerīfin nūr-ı uçmaġ ile pür itsün
Ola murġ-ı revānı lāne-sāz-ı ʿarş-ı Raḥmānī

Şeyḫ Şāmī Ḥamza el-Maʿrūf Ḫalīfe-i Aḳşemseddīn[2]

17915 Mürīdān-ı Cenāb-ı Aḳşemseddīn'den biri
Cenāb-ı Şeyḫ Ḥamza idi Şāmī oldı ʿunvānı

17916 Dımaşḳ-ı Şām'dan ṣubḥ-ı vücūdı rūşen olmışdı
Cenāb-ı şems-i ʿirfāndan bulup envār-ı rūḥānī

17917 Kibārından idi aṣḥāb-ı Şemseddīn-i āgāhıñ
ʿAzīzi rıḥletinden ṣoñra oldı şeyḫ-i Rabbānī

17918 Ḳatı çoḳ kimseler buldı yüzinden nūr-ı irşādı
Cehālet ẓulmetinden her biri olmışdı nūrānī

17919 Bilād-ı Rūm'dan bir belde[de] vāḳiʿ olup fevti
Taʿayyün bulmadı cāy-ı mezārı ḳabr-i ẕī-şānı

2 Bu başlık Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

17920 Ne yerde defn olundıysa Ḫudā pür-nūr ide ḳabrin
Hemīşe mūnisi olsun cinānıñ ḥūr u ġılmānı

eş-Şeyḫ Muṣliḥuddīn el-ʿArīf bi-İbni'l-ʿAṭṭār ʿaleyhi raḥmetü'l-Ġaffār

[428b]

17921 Ṣalāḥ-ı ḥāl ile meşhūr olan ḫayl-i meşāyiḫden
Birisi Muṣliḥuddīn İbn-i ʿAṭṭār idi ʿunvānı

17922 ʿUlūm-ı ẓāhirīsi şöyle ṭursun bāṭın aḥvāli
Cenāb-ı Aḳşemseddīn'den olmışdı nūrānī

17923 ʿİbādāt u riyāżiyyātda miṣli bulunmazdı
ʿAzīzi Şeyḫ Şemseddīn idince ʿazm-i rıḍvānī

17924 Gürūh-ı sālikīne terbiyet-baḫş oldı bir müddet
Ṭarīḳinde uyandırdı çerāġān-ı mürīdānı

17925 Ṭarīḳ-i Ḫaḳḳ'a irşād eylemişdi niçe güm-rāhı
ʿAzīzi silkine sālik olup ol şeyḫ-i ḫaḳḳānī

17926 Ḳażā-yı İskilib'de ʿāzim-i semt-i beḳā oldı
Ḫudā ḳabr-i şerīfin eyleye gülzār-ı rıḍvānī

Dīger Şeyḫ Muṣliḥuddīn el-Maʿrūf bi-İbni'l-Vefā

17927 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ ʿaṣrınıñ ehl-i ṣafāsından
Birisi Şeyḫ Vefā'dır Muṣliḥuddīn nām-ı ẕī-şānı

17928 Kimisi kendüye nām-ı Vefā'yı nisbet eylerdi
Kimi vālidlerine nisbet ile vaṣf ider anı

17929 Vücūdı Ḳonya şehrinden ẓuhūr itmiş idi dirler
Bu devrānda bulunmaz ol ʿazīziñ nām u ʿunvānı

17930 Taṣavvuf ʿilmini aḫẕ itdi Debbāġān imāmından
Anıñ da Muṣliḥuddīn idi nāmı geçdi tibyānı

17931 Varup ʿAbdüllaṭīf-i Maḳdisī'ye şeyḫi emriyle
ʿAzīziñ ḫıdmetiyle eyledi tekmīl-i ʿirfānī

17932 Alup Zeyniyye'den iẕn ü icāzet emr-i irşāda
ʿUlūm u ẓāhir ü bāṭında buldı rifʿat-i şānı

17933 N'aṣıl emre şurūʿ itse bulurdı dest-res elbet
Yed-i ṭūlāsı olmaġla tefevvuḳ itdi aḳrānı

17934 Ḫuṣūṣā vāḳıf idi fenn-i cifre ʿilm-i evfāḳa
Anıñ ḥaḳḳında noḳṭa ḳoyamazdı hīç yārānı

17935 Ziyāde mūsiḳī ʿilminde de ʿālī-maḳām oldı
Belāġatla bilürdi münşe'ātı ʿilm-i evzānı

17936 Egerçi inḳıṭāʿ itmişdi nās ile görüşmekden
Esīr-i ṣoḥbetiyken oldıġı ʿaṣrıñ ẓarīfānı

17937 Belāġat üzre ancaḳ ḫuṭbe oḳurdı cevāmiʿde
Ṣımāḫ-ı sāmiʿīni ẕevḳ-yāb eylerdi elḥānı

17938 Bürūz itmezdi sā'irler gibi esvāḳ u pāzāra
Ḳatı seyrek çıḳardı ṭaşraya ol şeyḫ-i nūrānī

17939 Saʿādet-ḫānesinde daḫi ekṣer ḫalvet üzreydi
Ziyāret itmege varsa mevālī şehriñ aʿyānı

17940 Varılsa nā-be-hengām anlara daḫi görünmezdi
Tezāḥum üzre beklerdi ḳapuda mīr-i mīrānı

[429a]

17941 Nigāh-ı iltifātı yoġ idi erbāb-ı dünyāya
Ḫuṭām-ı dehr içün devr eylemezdi bāb-ı erkānı

17942 Mesākīn ile hem-dem olmaġı ġāyet severlerdi
Müreccaḥ idi bezm-i aġniyāya künc-i vīrānī

17943 ʿAzīz ile görüşmek istemişdi Ḫażret-i Fātiḥ
Rıżā-dād olmadı bir vech ile ol ḳuṭb-ı Rabbānī

17944 Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān daḫi ḳaṣd-ı ictimāʿ itdi
Rıżāsı olmadı cemʿ olmaġa bā-emr-i Sübḥānī

17945 Vefā ḥażretleri vaḳtā ki ʿazm itdikde ʿuḳbāya
Ṣalātın ḳılmaġa ḥāżır olup şāh-ı cihān-bānī

17946 Ḥayātında mübārek vechin aṣlā görmemişlerdi
Yüzinden burḳaʿın refʿa olup fermān-ı sulṭānī

17947 Kemāl-i iştiyāḳı oldığından görmek isterdi
Meşāġ-ı şerʿi yoḳdur pādişāhım didi aʿvānı

17948 Recā-mend oldılar gerçi Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'a
Müfīd olmadı baḳdı eyledi ışrār-ı sulṭānī

17949 Ḥayātında cemāl ü inbisāṭ üzreydi dir rāvi
Celāl üzre görünmekle cenāb-ı şeyḫ-i nūrānī

17950 Şeh-i vālā-cenāba ol ḳadar heybet görünmişdi
Yine tekrār-ı rü'yet itmege olmadı imkānı

17951 Teġayyür geldi vech-i pākine sulṭān-ı ẕī-şānıñ
Ḳatı vāfir zamān ḍıḥk itmemişdi vech-i sulṭānī

17952 Ḥayātında mübārek rūyını göstermemişlerdi
Rıżāsı yoġ idi çünkim gerekmezdi göre anı

17953 Taṣarruf üzredir rūḥ-ı velī ḥāl-i memātında
İṭāʿat ġayri lāzım oldı rūḥānī vü cismānī

17954 Yazar Ṭaşköpri-zāde ḥażret-i şeyḫi sitāyişle
Neşāṭ-efzā idi her bir kelām-ı şeyḫ-i Rabbānī

17955 Rümūz-ı ḥikmeti cāmiʿ idi belki mizācında
Leṭā'ifden birisi bu idi didi ḥakīmānī

Min-Cümleti Leṭā'ifihi'l-Ġarībe

17956 Su'āl itmişdi bir sā'il Cenāb-ı Muṣliḥuddīn'e
Buyurmışdır anı İbnü'l-ʿArab ol ḳuṭb-ı Rabbānī

17957 Cenāb-ı Şeyḫ Muḥyiddīn yaʿnī Şeyḫ-i Ekber kim
Lisān-ı kavmde ḫatmü'l-velāye oldı ʿunvānı

17958 Fuṣūṣ'ında dimiş Firʿavn içün īmān ile gitdi
Dimiş ṭāhir muṭahhardır o ẕāt-ı ʿayn-i küfrānī

17959 Nuṣūṣ-ı cemme ile küfri ṣābit ṣaḫṣ-ı melʿūnuñ
Mevāʿīd-i şedīdeyle olup mevʿūd-ı nīrānı

17960 Anıñ īmān bi'l-ye'si olur mı muʿteber şerʿan
Bu daʿvāya cesāret eylemiş ol merḥamet kānı

17961 Cevābında Vefā-zāde buyurmış idi ḥikmetle
N'olaydı iki mü'min olmasa daʿvāya burhānī

[429b]

Laṭīfe-i Uḫrā İbnü'l-Vefā raḥimehu'llāhu teʿālā

17962 Leṭā'ifden birisi daḫi bu idi yine sā'il
ʿAzīze ṣordı kim Manṣūr-ı berdārıñ nedir şānı

17963 Ene'l-Ḥaḳ dimesiyle añа tertīb-i cezā oldı
Ne īcāb eylemişdi dimege ḥattā didi anı

17964 Cevābı bu idi şeyḫiñ ene'l-Ḥaḳ ḳavli Manṣūr'uñ
Ene'l-Ḥaḳ dimese mümkin degil güftār-ı buṭlānı

17965 Mürūr itmişdi şeyḫiñ besmele aḥvāli bālāda
Sinān Paşa ile baḥṣ eyledikde Monla Gürānī

17966 ʿAzīziñ ḫāriḳu'l-ʿāde niçe aḥvāli vāḳiʿdir
Şaḳāyıḳ'da mufaṣṣaldır anıñ evṣāf u ʿunvānı

17967 Seḫiyyü'ṭ-ṭabʿ idi her ne gelürse ṣavb-ı devletden
Virirdi müsteḥıḳḳīne bütün inʿām u iḥsānı

17968 Meşāyiḫ zümresinden Şeyḫ Muḥyiddīn-i zāhid kim
Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān ʿaṣrınıñ ser-ḫayl-i pīrānı

17969 Sitanbul şehrini bi'l-iḳtiżā teşrīf itmişdi
İḳāmet itdi anda niçe müddet şeyḫ-i nūrānī

17970 ʿAzīzānıyla şehriñ hep görüşdi ḥüsn-i ülfetle
Olup İbnü'l-Vefā'nıñ tekyesinde ḍayf u mihmānı

17971 Murād itmişdi ol dem şāh-ı ʿālem duḫter-i pākin
Emīrāndan birine ʿaḳd ide bā-emr-i Sübḥānī

17972 Ḥużūr-ı ḥażret-i İbnü'l-Vefā'da ʿaḳd-i tezvīcin
Münāsib gördiginde şehriyāriñ ḫayr-ḫᵛāhānı

17973 Cenāb-ı şeyḫe ḳırḳ biñ aḳça irsāl eyleyüp evvel
Niyāz itmişler idi kendüler ʿaḳd ide sulṭānı

17974 Revā görmediler gerçi ḳabūle ol ʿaṭāyāyı
Duʿālar eyleyüp ḳıldı sitāyiş Bāyezīd Ḫān'ı

17975 Buyurdı Şeyḫ Muḥyiddīn Ḳoçevī bundadır ḥālā
Zamānıñ ḳuṭbı ʿaṣr-ı Bāyezīd'iñ ġavṯ-ı ẕī-şānı

17976 Bu meblaġ anlara ihdā olunsun daḥi elyaḳdır
Eḥaḳdır ʿaḳd-i tezvīce cenāb-ı şeyḫ-i Rabbānī

17977 Cenāb-ı şehriyāre bunda istīẕāna ḥācet yoḳ
İşitmişdir ʿazīziñ vaṣfını şāh-ı cihān-bānī

17978 Tamāmıyla viriñ ol ṣurre-i mevfūreyi şeyḫe
Teberrük ḳaṣd idüp anlar buyursun ʿaḳd-i sulṭānı

17979 Cenāb-ı şeyḫ-i vālā-ḳadri tercīḥ eyleyüp ʿaḳde
ʿAzīze büsbütün gönderdi luṭf-ı Bāyezīd Ḫān'ı

17980 Riyāżātı yazılmışdır şu vech üzre Şaḳāyıḳ'da
Dimiş İbnü'l-Vefā'nıñ cümle merdān-ı mürīdānı

17981 Bugüñ ġāyet hevānıñ ṣafveti hem āb u tābı var
Güzellenmiş çemen şīven ider murġ-ı hezārānı

17982 Temāşā idelim āṯār-ı ṣunʿ-ı Lā-yezālī'yi
Rebīʿiñ pek güzel hengāmıdır ey şeyḫ-i Rabbānī

[430a]

17983 Bu gün sizlerle ṣaḥn-ı cāmiʿe çıḳsaḳ temāşāya
Teferrüc eylesek görsek niçe āṯār-ı ekvānı

17984 Cevābında didi İbnü'l-Vefā ṣabr idiñiz bir gün
Bu şeb muʿtāddan faẓla yiyüp bir loḳma-i nānı

17985 Biraz cismimde tāb u ṭāḳatim olsun ki sizlerle
Ḥarīm-i cāmiʿe ben de bulam imkān-ı pūyānī

17986 Riyāżetle o rütbe żaʿf-ı cismānīsi olmışdı
Ḫurūc itmezdi beytinden gehī bā-żaʿf-ı cismānī

Laṭīfe-i Şeyḫ İbnü'l-Vefā ḳuddise sirruhu'l-ʿazīz

17987 ʿAzīziñ vāḳıʿātından yazılmışdı Şaḳāyıḳ'da
Ḳaçan kim Muṣliḥuddīn Ḳoçevī ol ḳuṭb-ı Rabbānī

17988 Sitanbul'a ʿazīmet eyleyüp yevm-i duḫūlinde
ʿAzīz İbnü'l-Vefā ḳarşuya gönderdi mürīdānı

17989 Ziyāretle teberrük ḳaṣd idüp itdikde istiḳbāl
Mübārek destini būs itdi her biri edībānī

17990 Rivāyetdir Cenāb-ı Ḳoçevī'niñ bu idi de'bi
Biri taḳbīl itse dest-i pāk-i ḳuṭb-ı devrānı

17991 O sāʿat vesveseyle ola yā bir fikr-i āḫerle
Mübārek ellerin yurlardı ber-vech-i şitābānī

17992 Mürīdān-ı Vefā'dan Şeyḫ Veliyyüddīn dirlerdi
O daḫi öpmiş idi dest-i pāk-i şeyḫ-i ẕī-şānı

17993 Bu defʿa destini ġasl itmemekle būs olunduḳda
Veliyyüddīn'e gelmişdi o dem bir kibr-i nefsānī

17994 Kemāl-i faḫr ile İbnü'l-Vefā'ya naḳl idüp ḥāli
Veliyyüddīn'de gördükde pīri farṭ-ı şādānī

17995 Buyurdı terk-i ġasle bāʿiṯ ü bādī Veliyyüddīn
Nedir bildiñ mi ḥattā inbisāṭ itdiñ ġurūrānī

17996 Seniñ būs itdigiñ desti niçe şeyḫ iġtisāl eyler
Ki ḳaṭʿī vācib olmışdır ḳażārā dest-i ʿirfānī

17997 Murādı ḥażret-i şeyḫiñ ġurūrı defʿ idi andan
Velākin ol mürīde ẓāhir oldı luṭfı rūḥānī

17998 Veliyyüddīn ṣoñra naḳl ider ol luṭfı aḥbāba
Ḫudā'ya ḥamd idüp İbnü'l-Vefā'ya ṣad şenā-ḫᵛānī

17999 Ṭarīḳatde bañа ḳaṭʿā füyūżāt-ı ilāhīden
O hengāma gelince olmamışdı feṭḥ-i Yezdānī

18000 Ḳaçan kim ḥażret-i şeyḫim laṭīfe eylemişlerdi
ʿAzīziñ terk-i ġasliyle bañа ol dem ẓarīfānī

18001 O ḳavliñ infiʿālinden derūnum inḳıbāżıyla
Ḫudā feṭḥ eyledi şeyḫim yüzinden bāb-ı iḥsānı

18002 Taṣavvuf ʿilminiñ cümle ḫabāyā vü mezāyāsı
Bañа irşād-ı şeyḫimle olup mekşūf-i āsānī

Min-Cümleti Leṭā'ifihi'l-ʿAcībe

18003 Leṭā'ifden birisi bu idi ol şeyḫ-i āgāhıñ
Şaḳāyıḳ'da yazılmışdır anıñ tafṣīl-i tibyānı

[430b]

18004 Cenāb-ı Ḫażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān ʿaṣrında
Gelüp maḥmiyye-i İstanbul'a bir şaḥṣ-ı Īrānī

18005 İdüp her fende iẓhār-ı mahāret ḫalḳ beyninde
Ḫuṣūṣā cerrü'l-eşḳāle ḳılup daʿvā-yı ʿirfānī

18006 Şu deñlü āheni yāḫūd fülān ḳanṭār aġır sengi
Götürdüm arḳada diyüp idince lāf-gūyānī

18007 İşitdikde dimiş İbnü'l-Vefā düşvārdır andan
Şu ibrīḳ-i vużūʾı götürürse ṣayarım anı

18008 Aġır ṭaşı götürmek nefsiniñ ḫaṭṭıyladır ancaḳ
Taḥammül itmede ibrīḳi vardır ḥaẓẓ-ı rūḥānī

18009 Hevā-yı nefsi icrā ḫᵛāhiş-i ḫāṭırla āsāndır
Degildir herkesiñ kārı anı terk ide aḥyānī

18010 Ḥerīfiñ terk-i mefrūżātına īmā buyurmaġla
Laṭīfeyle anı irşād itdi şeyḫ-i ḥaḳḳānī

18011 ʿAzīziñ ḫāriḳu'l-ʿāde niçe ḥāli görülmişdir
Yek-ā-yek şerḥ olunsa yoġ idi bir dürlü imkānı

18012 Yazılsa Ḥażret-i İbnü'l-Vefā'nıñ baʿż-ı ḥālātı
Olurdı bir mücelled nüsḫa-i kübrā-yı ʿirfānī

Menḳābe-i Dīger-i Şeyḫ İbnü'l-Vefā

18013 Menāḳıbdan birisi bu idi ol şeyḫ-i deryā-dil
Ṭavāf-ı ḥacca niyyet eyleyüp gitmişdi baḥrānī

18014 Edā-yı farż ile ʿavdet buyurduḳda yine baḥren
Esīr itdi Rodos öñinde anı fülk-i Naṣrānī

18015 Derūn-ı ḳalʿada ḥabs itdiler ol şeyḫ-i āgāhı
Niçe eyyām pā-beste ḳalup der-bend-i zindānī

18016 Behāya ḳaṭʿ ile İbnü'l-Vefā'yı beyʿe ʿarż itdi
Yoġ idi ḫod-be-ḫod taḫlīṣiniñ bir semt-i āsānı

18017 Ḳaraman-oġlı İbrāhīm Beg ṭuyduḳda aḥvāli
ʿAzīzi iştirā itmekle āzād eyledi anı

18018 Yazar Künh içre ʿĀlī ḥażret-i şeyḫiñ kerāmātın
Şaḳāyıḳ'da degildir ol ḳadar tafṣīl-i tibyānı

18019 Esīr itdikde vaḳtā ḥażret-i şeyḫi Rodos ḫalḳı
Anı zencīr ile pā-beste ḳıldı ḳavm-i ḳorṣanī

18020 ʿAzīzi her gice zindānda bende çekerlerdi
Ḳayıdsız irtesi ṭaşra bulurdı anı seccānı

18021 Bu ḥāli niçesi gördükde gelmişlerdi īmāna
Ḫalel virir bu dīne didiler ṣal'virdiler anı

18022 Diyār-ı müslimīne gönderilmiş idi meccānen
Bu vech üzre yazar ıṭlāḳını tārīḫ-i ʿOṣmānī

18023 Tavaṭṭun eyledi şehr-i Sitanbul'da Vefā-zāde
Vefā Meydānı'dır ḥālā ʿazīziñ cāy-i iskānı

18024 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ añа bir tekye binā itdi
Daḫi bir cāmiʿ-i vālā ki sebḳ itmişdi bünyānı

18025 Ḥiẕā-yı cāmiʿ-i mezbūrede bir türbe yapıldı
Sekiz yüz ṭoḳsan altı ṣālde ol ḳuṭb-ı Rabbānī

18026 Cihānıñ ḫāneḳāhın terk idüp rıḥlet buyurduḳda
İlā raḥmeti rabbih didi ʿaṣrıñ ehl-i evzānı

18027 Mezār-ı lāmiʿu'l-envārı maʿlūm-ı ekābirdir
Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir ʿazīziñ ḳabr-i ẕī-şānı

18028 Vefāsın bulmadı İbnü'l-Vefā bu mülk-i fānīniñ
Beḳāya ʿāzim oldı şeyḫimiz didi mürīdānı

18029 Ḫudā ḳabr-i şerīfin ravża-i rıḍvān idüp anıñ
İde ḫuld içre īfā vaʿde-i dīdār-ı Raḥmānī

Eş-Şeyḫ Ḥācı Ḫalīfe ḳuddise sirruh
[431a]

18030 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ ʿaṣrınıñ ehl-i ṣafāsından
Biri Ḥācı Ḫalīfe Şeyḫ Abdullāh ʿunvānı

18031 Diyār-ı Ḳasṭamonı'dan ẓuhūr-ı kaʿbe-i cismi
Be-ḥaḳḳ-ı Merve vü Zemzem bulınca şöhret ü şānı

18032 ʿUlūm-ı ẓāhirīye evvelā şuġl eyleyüp anda
Uṣūl u hem fürūʿın oḳuyup ber-vech-i itḳānī

18033 Cenāb-ı Şeyḫ Tāceddīn İbrāhīm-i Baḫşī'niñ
Olup ḫıdmetlerinde eyledi taḥṣīl-i ʿirfānī

18034 Ṭarīḳ-i ṣūfiyānı eyleyüp tekmīl anlardan
Merātib ḳaṭʿ idüp bulmışdı keşf u ẕevḳ-i vicdānī

18035 Mücāz olmışlar idi ḥażret-i şeyḫiñ ḥayātında
Vefātında olup müstaḫlef-i irşād-ı merdānī

18036 Olunca cā-nişīni ḥażret-i pīriñ maḳāmında
Aña Ḥācı Ḫalīfe didi dervīşān u pīrānı

18037 Vücūd-ı pāki bir mecmūʿa idi ʿilm u ʿirfāna
Ferīdu'l-ʿaṣr olup sebḳ eyledi merdān-ı meydānı

18038 Tevāżuʿ ṣāḥibi ehl-i ḫuşūʿ u meskenet oldı
ʿAẓīmu'l-ḫulḳ idi mesʿūd idi āṯār-ı ʿirfānı

18039 ʿAzīziñ fenn-i taʿbīr-i menāma vāḳıʿā ʿilmi
Kerāmātından idi ʿaṣrınıñ aʿyān u erkānı

18040 Mevālī vü ṣudūrı gördigi rüʾyāları cümle
Varırlardı aña taʿbīr içün rūḥāni cismānī

18041 Niçe ḫayr u ḥisānı ẓāhir olmışdı zamānında
Görülmişdi kerāmātı niçe keşf-i firāvānı

18042 Sitanbul şehri içre merciʿ-i küll idi ʿaṣrında
Tekāpū üzre idi ol ʿazīze belde sükkānı

18043 Efāżıl cemʿine eylerse ḥüsn-i terbiyet gāhī
Mürebbī olur idi dāʾimā ḫayl-i faḳīrānı

18044 Seḫā vü merḥametde cūd ile luṭf u fütüvvetde
Mürüvvetde ʿadīmü'l-miṣl idi ol şeyḫ-i nūrānī

18045 Cesīm u hem besīm idi mekārimle vesīm idi
Celāliyle cemāli beyn-i beyn olmışdı aḥyānī

18046 Rivāyetdir ki Mevlānā ʿAlāʾeddīn Fenārī kim
Ṣadāretden ʿazilden ṣoñradır dir naḳl iden anı

18047 Cihānıñ ḥubb-ı cāhından ferāġ-ı bāl gelmekle
Fenā fi'llāh sevdāsıyla ol niḥrīr-i ḥaḳḳānī

18048 Cenāb-ı Şeyḫ ʿAbdullāh'dan beyʿat murād itdi
Taṣavvuf meslekinde ṭutdı gūyā semt-i pīrānı

18049 Alup dest-i inābet düşdi perhīz ü riyāżāta
ʿAzīmet itdi kim terk ide ekl-i laḥm-ı ḥayvānı

18050 Cenāb-ı şeyḫden perhīz içün itdikde istīẕān
Cevābında buyurmışdı ańa ol ḳuṭb-ı Rabbānī

Neṣāyiḥ-i Ḥācı Ḫalīfe li-Mevlānā ʿAlāʾeddīn-i Fenārī

[431b]

18051 Sülūküm ʿāleminde altı ay ekl itmedim laḥmı
Daḫi şürb itmemişdim ābdan bir ṭolu fincānı

18052 O terk-i ekl ü şürbüñ görmedim bir nefʿini aṣlā
Ne taḥṣīl eyledimse ẕevḳ u şevḳim feyż-i rūḥānī

18053 ʿAzīzim emrine hep imtiṣālimden ẓuhūr itdi
Ṣımāḫ-ı cān ile her ne didiyse diñledim anı

18054 ʿAlāʾeddīn'e tefhīm eyleyüp ādāb-ı irşādı
Didi Ḥācı Ḫalīfe nuṣḥ ile esrār-ı ʿirfānı

18055 Ṭarīḳatde nihāyet tābiʿ olmışdır bidāyāta
Gerekdir sālike ḳaṭʿ-ı ʿalāyıḳ emr-i kitmānī

18056 Bu meslekde olanlar irtiḳā itdi nihāyāta
ʿAdālet eyleyüp emrinde rūḥānī [vü] cismānī

18057 Mürīde lāzım olmaz mürşid üzre iʿtiḳād itsün
Velāyetle kerāmetle ola anıñ ṣenā-ḫᵛānı

18058 Ṭarīḳ-i Ḥaḳḳ'a sālik iʿtiḳādı ańa kāfīdir
Şerīʿat nehci üzre vāṣıl-ı Ḥaḳ'dır diye anı

18059 Didi zīrā Resūlullāḥ bir emri murād itse
İder her semtine küllī teveccühle nigeh-bānī

18060 İşāretdir ki sālik maṭlaba küllī naẓar itsün
Ḫuṣūl-i maṭlabıyla ol sebeble ala meydānı

18061 Beşāretle didi Ḥācı Ḫalīfe sālik-i Ḥaḳḳ'a
Sülūkuñ lā-cerem müntec olur elṭāf-ı Raḥmān'ı

18062 Sevüp ṭurmaḳ añup ṭurmaḳdan aʿlādır merātibde
Kişi zīrā ʿadūsın yād ider sevmez iken cānı

18063 Olanlar "Fe'ẕkurullāh"[1] ile me'mūrīn Ḳur'ān'da
Ḥużūruñ rütbesiyle bulmamışdır ʿizzet-i şānı

18064 Cenāb-ı ḥażret-i şeyḫiñ kelāmından biri daḫi
Bu olmışdır ki dimiş anlara baʿż-ı mürīdānı

18065 Gürūh-ı ṣūfiyāndan birisi naḳl eylemiş gūyā
Ḳaçan kim cehr ile Allāhu ekber disem aḥyānī

18066 Sünūḥ eyler derūna şöyle kim cehr ile bir kimse
Ḥużūr-ı pādişāhda dā'imā ber-vech-i iʿlānī

18067 Dise senden büyük bir şāh olmaz rūy-i arż üzre
ʿAceb sū'-i edeb olmaz mı tekrār eylese anı

18068 Bu maʿlūm oldı kim biri ḥużūr-ı Rabb-i ʿİzzet'de
Dem-ā-dem nefy ü iṯbāt eylese her vaḳt ü her ānı

18069 Edebden ḫāric olmaḳ iḥtimāliyle bańa her bār
Telaffuẓ itmege olmaz bańa iʿlānıñ imkānı

18070 Beşāretle ʿazīzim didi bu maʿnā-yı iḥsāndır
Sülūkinde buńa vāsıl olan dervīş-i ḥaḳḳānī

18071 Ḥużūr-ı ḥażret-i Ḥaḳḳ'ı tefekkürańa kāfidir
Aña ẕikr eylemek lāzım degil sirrāni cehrānī

18072 Dimiş ḥattā o sālik ḥażret-i şeyḫiñ ḥużūrında
Telaffuẓ şöyle ṭursun gāh olur bir ẕevḳ-i rūḥānī

18073 Te'emmül eylemek maʿnā-yı ẕikri mümkin olmazdı
Elim varmaz duʿāya itmeniñ var ẕevḳe noḳṣānı

18074 Viṣāl-i kaʿbe-i maḳṣūddan buʿd iḳtiżā eyler
Cemāl-i yāri seyr iden diler mi ġayr-i cānānı

1 "Allah'ı zikredin…" Nisā 4/301. āyetten nākıs iktibas.

18075 Cenāb-ı Şeyḫ Abdullāh rivāyet itdi şeyḫinden
Buyurmış Şeyḫ Tāceddīn İbrāhīm-i ḥaḳḳānī

18076 Sülūküm ʿāleminde ben daḫi alt'ay ḳadar aşlā
Duʿādan el çeküp olmadı hīç daʿvāta imkānı

18077 O ḥāletle lisānım kell idi dā'im sükūt üzre
Tefekkür eylemek kāfī olup ol ḳurb-ı Raḥmān'ı

18078 Elim ṭutmaz lisānım söylemezdi bīm-i fürḳatden
Faḳaṭ göñlüm idi ẕevḳ eyleyen ol vaṣl-ı cānānı

18079 ʿAzīzi ḥālini naḳl eyledikde Şeyḫ ʿAbdullāh
O sāʿat ʿārıż olmış sālike bir raʿşe-i cānī

18080 Ḥużūruñ ibtidāsı bu idi ṣūfī lisānında
Eger ṣayḥayla olsa luṭfı olurdı firāvānī

18081 Şaḳāyıḳ ṣāḥibi taḥḳīḳ ider kim Şeyḫ ʿAbdullāh
İderdi herkesiñ rü'yāsını taʿbīr-i şāyānī

18082 Buyurmışlardı kim geldi baña taʿbīr-i rü'yāya
Efāżıldan biri kim Şeyḫ Muḥammed nām u ʿunvānı

[432a]

Rü'yā-yı Şeyḫ Muḥammed İbn-i Ḫᵛāce-zāde ve Taʿbīr-i ʿAzīz-i Müşārun İleyh

18083 Ḫoca-zāde o mifżāl-i cihānıñ oġlıdır dirler
Gelüp taʿbīr-i rüʿyā itdiren maḫdūm-ı ẕī-şānı

18084 Menāmında görür kim bir kişi evlād-ı Efrenc'den
Olup bir ḳalʿada yirmi yedi yıl ḥabs-i zindānī

18085 Cenāb-ı şeyḫden taʿbīrini ṣorduḳda ol maḫdūm
Buyurmışlar cevābında cenāb-ı şeyḫ-i nūrānī

18086 Ne miḳdār ola āyā sinniñiz didikde maḫdūma
Tevāfuḳ üzre virdikde ḫaber min-ġayri noḳṣānī

18087 Bülūġa irdiginden ṣoñra idi sāl-i mecnūnı
Ṣabāvet vaktiniñ muʿtedde olmaz çünki ezmānı

18088 Sükūt itmişler idi ol zamān taʿbīr-i rüʾyādan
Bu vech üzre ʿazīziñ ẓāhir oldı nūr-ı ʿirfānı

18089 Birer maʿnā ile taʿbīr idüp her biri ʿaḳlınca
Kimi āfāḳ ile kimisi enfüs kimi rūḥānī

18090 Kemīne nāẓıma lāyıḥ olan taʿbīr-i ʿaḳlīsi
Firengī-zāde kim maḥbūsdur ol nefs-i insānī

18091 Muʿabbirler aña emmāre taʿbīr eylemişlerdir
Vücūdı ḥışn-ı cismānī olup dizdārıdır cānı

18092 Ḥavāss-i bāṭınīsi hep neferdir ḳalʿa-i cisme
Fesād-ı ḳalb ile ḥabse sezā-vār oldı nefsānī

18093 Meʿāṣī rūḥ-ı insānīye bī-şübhe cināyetdir
Ḥabis ḫod maḥż-ı şıḳletdir ḳo çeksün şıḳleti cānı

18094 Veled ṣāliḥ degildir ḳalbde teʾdīb lāzımdır
Niçün maġlūb-i emmāre olur ol ṭıfl-ı rūḥānī

18095 Gören rüʾyāyı gerçi fāżıl oġlı merd-i ʿālimdir
Muvāfıḳ olmamış aʿmāle bā-tevfīḳ-ı Sübḥānī

18096 Bulūġından beri aʿdād-ı ʿömr ü sāli reʾyiniñ
Tevāfuḳ itmesi eyyām-ı ḥabs-i şaḫṣ-ı zindānī

18097 Güvāh-ı ʿadl olur Allāhu aʿlem cürm ü ʿiṣyāna
Tevaḳḳuf eyler istiġfāra bā-çendīn peşīmānī

18098 Firengī-zāde görmek nefsini maʿnāda ḥışn içre
Olur belki ḫalāṣ ü ihtidāya ṣıdḳ-ı burhānī

18099 Ġulāmıñ çünki istiʿdād-ı fıṭrīsi müreccaḥdır
Hidāyet bulmada sebḳat iderler köhne-sālānı

Menḳabe-i Laṭīfe-i Şeyḫ Ḥācı Ḫalīfe

18100 Menāḳıbdan birisi daḫi budur ḥażret-i şeyḫiñ
Şaḳāyıḳ'da yazılmışdır ḥikāyetle mürīdānı

18101 Efāżıl zümresinden Ḳāḍızāde Bursa şehrinde
Ḥükūmetde iken zā'ir olup ol ḳuṭb-ı devrānī

18102 Ḥılāl-i ṣoḥbetinde ḥażret-i şeyḫ su'āl itdi
Didi bu meẕheb-i cebriyyeniñ mebnā-yı pāyānı

18103 Nedir luṭf idiñiz işkālimizdir ḥall idiñ ṣoñra
Beyān-ı meẕheb-i ḥaḳda idiñ tafṣīl-i itḳānī

18104 Cevābında buyurdı evvelā keyfiyyet-i cebri
İki ḳısma idüp taḳsīm tefhīm itdi ḳısmānı

[432b]

Der-Beyān-ı Meẕhebü'l-Cebriyye ve İʿtiḳād-ı Ehlü's-Sünnet Ve'l-Cemāʿa

18105 Biri cebr-i muḥaḳḳıḳdır biri cebr-i muḳalliddir
ʿAḳā'idde yazılmışdır anıñ aḥkām u tibyānı

18106 Umūrı Ḥaḳḳ'a tefvīż eylemek cebr-i muḥaḳḳıḳdır
Evāmir imtiṣāliyle menāhīden gürīzānī

18107 O cebriñ mülḥaḳātından olup ḥüsn-i ṭaviyyetle
Nefisden iḫtiyārı selb ide ber-vech-i imkānī

18108 Umūrı nefsine tefvīż bā-ehvā-yı nefsānī
Aña cebr-i muḳallid didiler aʿvān-ı şeyṭānī

18109 Ḫuṣūṣā ittibāʿ-i şehvet ile eyleye isḳāt
Evāmirde nevāhīde irādet ola Rabbānī

18110 Benimçün iḫtiyār u ḳudret olmaz diye bī-hūde
Bu ḳavl-i bāṭılı elde olup aḳvā-yı burhānī

18111 Ezelde her ne kim yazıldı ise öyle cārīdir
ʿİbādıñ ṣunʿını inkār ider her emre yeksānī

18112 Budur küfr-i ṣarīḥ ancaḳ miyān-ı ehl-i sünnetde
Beyān itdi iki cebri cenāb-ı şeyḫ-i ḥaḳḳānī

18113 Yine Ḫācı Ḫalīfe ḥażretinden naḳl olunmışdı
Bu maʿnāyı mü'eyyed bir ḥadīṯ-i Şāh-ı ʿAdnānī

18114 Resūlu'llāh bir gün āl ü aṣḥāb üzre çıḳdıḳda
Saʿādetle derūn-ı ḥücreden çün māh-ı tābānī

18115 Bu minvāl üzre rāvī naḳl ider kim Şāh-ı kevneyn'iñ
Mübārek ellerinde var idi ol dem kitābānı

18116 Dimişler ṣaġ elimde şu kitābı gördüñüz ḥālā
Bu bir münzel kiṭābu'llāhdır çün ṣuḥf-ı Ḳur'ānī

18117 Yazılmışdır buyurdı bunda ehl-i cennet esmāsı
Varınca tā ḫitāma oḳudı icmāl ile anı

18118 Ṣol elde ṭutdıġım daḫi Kitābu'llāh'dır didi
Yazılmış bunda daḫi cümle nām-ı ehl-i nīrānī

18119 Anı da ḫatm olunca oḳuyup icmāl itdikde
Didiler yā Resūla'llāh o dem aṣḥāb-ı ẕī-şānı

18120 Ezelde her ne ise ṣare-mā-ṣār anı bildirdiñ
Saʿādet hem şaḳāvet ehl-i niʿmet ehl-i ḫüsrānı

18121 Bize lāzım mıdır ġayri ʿamel aḥkām-ı maḳżīye
Müfīd olur mı taġyīr-i ḳażānıñ olmaz imkānı

18122 Saʿīr'e ehl-i cennet ʿAdn'e dūzaḫ ehli girmezler
ʿAmel tedbīri fesḫ eyler mi hīç taḳdīr-i Sübḥān'ı

18123 Buyurdı Faḫr-i ʿālem ümmetim ey āl u aṣḥābım
Ḫudā her biriñiz ḳılsun sezā-yı bezm-i rıḍvānī

18124 ʿAmel lāzımdır elbet terkine yoḳ sizlere ruḫṣat
Anı īżāḥ ider küllün müyessir ḫalḳ-ı Rabbānī

18125 ʿAmelde ṣarf-ı maḳdūr itmege meʾmūrsız cümle
İrādet sizleriñ destindedir bā-emr-i Yezdānī

18126 Cenāb-ı şeyḫ bir āḫer ḥadīṯ īrād idüp anda
Ḫadīṯ-i evveli teʾyīd içün ol merd-i ḥaḳḳānī

[433a]

18127 Buyurdı mürşid-i ʿālem cenāb-ı Şeyḫ ʿAbdu'llāh
Ḥadīṯ-i evvelinde kişver-i "levlāk"[1] sulṭānı

18128 Şu maʿnāyı irādetle buyurmış ola aṣḥāba
ʿAlāmāt ile tevsīm eyleyüp aṣḥāb-ı rıḍvānı

18129 Buyurmış bu ʿalāyimden biri bir kimsede olsa
Aña ehl-i cināndandır dimek olurdı erzānī

18130 Keẕālik ehl-i nīrānıñ daḫi vardır ʿalāmātı
Biri bir kimsede olsa olurdı ehl-i nīrānī

18131 Neṣāyiḥle buyurdı cümleye ol mürşid-i ʿālem
Eḥādīṯ-i ṣaḥīḥa vaḳfı üzre ḥāl-i pāyānı

18132 Bütün maʿlūmuñuzdur muḫbir-i ṣādıḳ ḫaber virdi
Size lāyıḳ olan ber-muḳteżā-yı ʿilm-i edyānı

18133 Teşebbüş eylemekdir ṣıdḳ ile dāmān-ı aʿmāle
Ferāmūş eyleyüp ġafletle māżī vaḳt ü ezmānı

18134 Nedāmetle geçüp nefs ü hevādan vaḳt-i ātīye
Tedārük idesiz zād-ı raḥīl-i rāh-ı rıḍvānı

18135 ʿAlāmāt-ı behişti ile mevsūm olmaġa şimdi
İdesiz cümleñiz iḫlāṣ ile teşmīr-i dāmānī

18136 Kitāb u sünnete icmāʿ ile ʿāmil olup cümle
Ṣaḥābī-yi kirāmıñ olasız aḥlāf-ı ẕī-şānı

18137 Ne güne ictihād eylerse anlar ḫayr-i aʿmāle
Olasız her biriniñ peyrev-i pūyān u cūyānı

18138 Resūlüñ şerʿine tābiʿ olup iḥyā-yı sünnetle
Ṭarīḳatden olasız behre-yāb-ı feyż-i rūḥānī

18139 İrince meblaġ-ı aṣḥāb-ı taḫḳīḳāt u ʿirfāna
Ne daʿvā itseñiz ol dem olurdı ṣıdḳ-ı burhānı

1 "**Sen olmasaydın** ālemleri yaratmazdım." Ali el-Kārī, *el-Esrārü'l-Merfūʿa,* I, 295. Ali el-Kārī hadis-i kudsīnin açıklamasında şunları söylemektedir: "Sāgānī bu hadisin mana açısından sahih olduğunu ve Deylemī'nin bunu İbn Abbās'tan merfūʿ olarak rivayet ettiğini bildirmektedir."

18140 Ṣaḥīḥ olurdı belki iḫtiyār u ḳudretiñ selbi
Ḳamusın ḥaḳḳa nisbet itmeniñ olurdı imkānı[2]

18141 Merātibde fenā fi'llāhdır ṣūfī lisānında
Degildir ehline mestūre ol eẕvāḳ-ı vicdanī

18142 Ne gūne ictihād itdi selef tebʿiyyet-i şerʿa
ʿİbādāt u riyāżāta ne zaḥmet çekdi merdānı

18143 Bilürsiz her biriniñ gördigi renc ü metāʿible
Nelerden irte ḳaldı bu ṭarīḳiñ derd-mendānı

18144 Ne ḳanlar nūş u ne cānlar ḫurūş itdi bu vādīde
Ne söz ü sāzlar gūş itdiler nālān u giryānī

18145 ʿAmel lāzım degildir ḳavli bu ḥālātı tekmīle
Tevaḳḳuf eyler elbet tā ki ola ẕevḳ-i rūḥānī

18146 O daʿvā bizleriñ aġzına ṣıġmaz sırr-ı mübhemdir
Ne bilsün leẕẕetin ẕevḳ itmeyen şehdiñ beyābānı

18147 Cenāb-ı Şeyḫ ʿAbdullāh taḳrīri idi bu ders
Muḫāṭab itdi Ḳāḍızāde'yi ol şeyḫ-i Rabbānī

18148 Kelām-ı şeyḫi ol ṣadru'l-efāżıl eyleyüp taṣdīḳ
Didi bu dersi çoḳ kimseyle itdik baḥṣ-i ḫaṣmānī

[433b]

18149 Sinān Paşa vü Samsunī ile bu mesʾele vāfir
Miyānda baḥṣ olunmış idi ancaḳ ḳavl-i ḥaḳḳānī

18150 Resūlu'llāha tābiʿ olmayan fāliḥ ḳıyās itme
Kitāb u sünnet ü icmāʿ olursa daḫi burhānı

18151 Dür-i hemvār-ı nuṣḥı ol ʿazīz-i Mışr-ı ʿirfānıñ
Olunca zīver-i gūş-ı ḳabūl-i ehl-i ʿirfānī

18152 Mürīd ü mürşide ders olmaġa şāyān olup ḥıfẓı
Anıñçün ʿarṣa-i naẓm içre ḫāmem aldı meydānı

2 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

18153 Sülūk erbābına gūyā sebaḳdır şeyḫden ḥālā
Yazılsa zer ḳalemle ṣafḥa-i ḫāṭırda şāyānī

18154 Şerīʿatle ṭarīḳat hem ḥaḳīḳat maʿrifet cümle
Esās-ı dīn-i ḥaḳḳıñ oldı ḥālā çār erkānı

18155 Müfārıḳ olmaz aṣlā birbiriyle mütteḥidlerdir
Olup her birisi rükn-i rekīn-i dīn ü īmānī

18156 Gürūh-ı salikīne anı düstūru'l-ʿamel ḳıldı
Pes andan ṣoñra ol Ḫācı Ḫalīfe ḳuṭb-ı Rabbānī

18157 Sekiz yüz ṭoḳsanı dört yıl geçince sāl-i hicretden
Cihānıñ tekye-gāhın terk idüp ol şeyḫ-i nūrānī

18158 Bize ġayri ḳarañlıḳdır diyüp göz yumdı dünyādan
Cinānıñ ḫāneḳāhından biriniñ geldi fermānı

18159 ʿAzīmet eylemişdi terk ü tecrīd ile fānīden
Göçüp mülk-i beḳāya itdi ʿazm-i sūy-i rıḍvānī

18160 Civār-ı türbe-i şeyḫinde defni iḫtiyār itdi
Ḫudā esrārını taḳdīs ide ber-vech-i rūḥānī

18161 Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir maḳām-ı cāmiʿu'n-nūrı
Enīs-i merḳadi olsun cinānıñ ḥūr u ġılmānı

Merḥūm eş-Şeyḫ Sinānüddīn ḳaddesa'llāhu sirrahu'l-ḫaṭīr

18162 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında olan ḫayl-i meşāyiḫden
Birisi Şeyḫ Sinānüddīn Ḳaravī oldı ʿunvānı

18163 Cenāb-ı Şeyḫ Tāceddīn'den dest-i inābetle
Ṭarīḳatde ser-efrāz oldı sebḳ itdi mürīdānı

18164 Veraʿda zühd ü taḳvāda ʿadīmü'l-miṣl idi dirler
Yazar Ṭaşköpri-zāde vālidinden naḳl ile anı

18165 Rivāyetdir ki Bursa şehrini teşrīf itdikde
ʿAzīzi ḫāneḳāhında inüp olmışdı mihmānı

18166 Vaṣiyyet eyleyüp Ḥācı Ḫalīfe şeyḫ-i mezbūra
Riʿāyet eyleye ol tekye-gāhıñ cümle sükkānı

18167 Bu minvāl üzre itdi ʿākifīne tavṣiye şeyḫi
Mürāʿāt ide ādāb-ı ṭarīḳatde mürīdānı

18168 Muḫālif olmaya bir ferdiñ emri ḍayf-ı ẕī-şāna
Ẓuhūr itmeye yanında biriniñ ʿayb-ı noḳṣānı

18169 ʿAzīzin daḫi tevhīm eylemişdi farṭ-ı taḳvāsı
Ṣalābetle diyānetle iderlerdi hirāsānī

18170 Derūnī inkisārından taḥarrüz üzre bi'l-cümle
Sinān'ıñ nīze-i kīninden eylerdi gürīzānī

[434a]

18171 Rivāyetdir ki bir dervīşi şeyḫ-i nīk-eṭvārıñ
Olup bir tāciriñ dāmādı bā-taḳdīr-i Sübḥānī

18172 Tezevvüc eyledikde duḫteriniñ aḫterin ṣūfī
Aña bir ḫilʿat ilbās eyledi ber-resm-i büldānī

18173 Ṣiyāb-ı aġniyādan oldığıyçün iktisāsından
Libās-ı faḳr deñlü gelmemişdi gerçi şādānī

18174 Çıḳarmaḳ arḳasından cāna minnet idi dervīşiñ
Ṣayardı ḳayn-atası ḫāṭırın ber-vefḳ-i ḫˇīşānī

18175 Varup ol ḫilʿat-i ṣıhriyye-i zībā ile bir gün
Ziyāretle ḥużūr-ı şeyḫe ol ṣūfī kemā-kānī

18176 ʿAzīziñ yanlarında otururdı Şeyḫ Sinānüddīn
Görünce ṣūfı ṣūfī arḳasında şeyḫ-i ḥaḳḳānī

18177 O mihmān-ı ʿazīze şiddet üzre bir ġażab geldi
Anı setr itmege bir vech ile olmadı imkānı

18178 Didi Ḥācı Ḫalīfe mürşidi pīri iken ol dem
Niçün böyle tesāmüḥ itdiñiz bu şaḫṣ-ı nādānı

18179 Libās-ı aġniyāyı iktisādan menʿ itmezsiz
Edebden ḫāric āyīne muḫālif ṣevb-i ẕī-şānı

18180 Giyüp ʿizz-i ḥużūrıñda tebaḥḥur ideyor ḥālā
Tezeyyün meslek-i Zeyniyye'de ḫod besl-i pīrānī

18181 Bu zīnet sā'ire sārī olup aṣlā faḳīrānıñ
ʿAbā-yı faḳra ḳalmaz iʿtibārı ẕevḳ-i fıḳdānī

18182 Eger dervīş-i ṣāfī ise ṣūfī kisve ḳaydıyla
Gelür muṭlaḳ sülūkinde añа āṣār-ı ḥırmānī

18183 Libās-ı fāḳasında gördigi envār-ı tecrīdi
Mücerred selb ider ḳalmaz ṣafā-yı ẕevḳ-i rūḥānī

18184 Bu ḥāle sizleriñ bizden ziyāde ıṭṭılāʿı var
Teġāfül mi idersiz yoḫsa hīç sevmez misiz anı

18185 Ġaraż sulṭānımı iḫṭārdır te'dīb-i merdāna
Ne ān ki eyleyem meclisde daʿvā-yı fūżūlānī

18186 Cevābında Sinānüddīn'e didi mürşid-i ʿālem
Cenāb-ı ḥażret-i Ḥācı Ḫalīfe ḳuṭb-ı Rabbānī

18187 Bu dervīşiñ ki ḥālā arḳasında ṣevb-i maʿhūdı
Anı kendüye ilbās eylemişdi ṣıhr-i zī-şānı

18188 Berāy-ı ḫāṭır idi iktisāsı ṣūfı ṣūfīniñ
Çıḳarmaḳ cāna minnetdir didikde şeyḫ-i ḥaḳḳānī

18189 ʿAzīziñ iʿtiẕārı vāḳiʿü'l-ḥāl idi mihmāna
Yine aṣlā sükūnet gelmedi ber-vech-i ġażbānī

18190 Muḥaṣṣal ḫilʿati ḫalʿ itmedikce ṣūfī-yi ṣāfī
Sinānüddīn'e ṣafvet gelmedi yaḳlaşmadı cānı

18191 ʿAbā-yı fāḳası mevcūd idi ṣūfī çıḳardıḳda
Giyindi yine ṣofı eyledi memnūn şeyḫānı

[434b]

18192 Yazar Ṭaşköpri-zāde baʿż-ı ḥālātın Şaḳāyıḳ'da
Sinānüddīn'i itdikde sitāyiş ḥāl-i ẕī-şānı

18193 ʿAzīzi tekyesinde Şeyḫ Sinān mihmān olduḳda
Ziyāretle varırdım Şeyḫ ʿAbdullāh'a aḥyānī

18194 Dimiş rāvī ḥadīṯü's-sin idim gerçi o demlerde
Bańa ḥubb-i żarūrī eylemişdi şeyḫ-i nūrānī

18195 Sinānüddīn'i gāhī ḥażret-i şeyḫiń ḥużūrında
Görürdüm oturur zānū-be-zānū ol ʿazīzānı

18196 Sinānüddīn ile ülfet derūnumda geçer ammā
Hemān bir nīze-i dil-dūz idi ol şeyḫ-i ġażbānī

18197 Bu ḥāle Ḥażret-i Ḥācı Ḫalīfe vāḳıf olduḳda
Daḫi ol āsitānıń cümle dervīşān u merdānı

18198 Beni nehy eylemişlerdi Sinān ile taḳarrubdan
Uşaḳlıḳla beni menʿ itdi şeyḫ ile mürīdānı

18199 Ḥużūrından ṣıvış hem-meclis olmaḳdan ḥaẕer eyle
Sinān'a yaḳlaşılmaz dāġ-ber-dāġ eyler insānı

18200 Ḳabūl-i iltiyām itmez sinān-ı ḥarb mānendi
Ońulmaz yaradır cerḥ-i lisānı zaḫm-ı hicrānī

18201 Müʾeṣṣirdir anıń nefsindeki enfās-ı ḳudsiyye
Görürse belki bir sūʾ-i edeb sizlerde aḥyānī

18202 Size muġber-i ḫāṭır olması emr-i muḳarrerdir
Keder-nāk olmamaḳ ḳābil degil ol pīr-i nūrānī

18203 Derūnī inkisārı mūcib-i ḫüsrāndır elbet
Görülmez baʿdehu şeyḫ-i ʿazīziń ḫayr-i pāyānı

18204 Iraḳdan seyr idüp ḫayr-ı duʿāsın almaġa saʿy it
Vücūdıyla teberrük olunur ol şeyḫ-i ḥaḳḳānī

18205 Veraʿda ṭaş dikdi zühd ü taḳvāda ʿalem aldı
ʿİbādāt u riyāżiyyātda sebḳ itdi aḳrānı

18206 Velākin sābiḳūn-ı evvelūna lāḥıḳ olmaġla
Muḳarreb olmaḳ isterdi cinānı özleyüp cānı

18207 Fenādan ʿazm ile yā hū diyüp ʿuḳbāya cān atdı
Cihāndan Allah Allāh ile göçdi çünki pīrānı

18208 Bu devrānda tüketdi sübḥa-i ṣad dāne-i ʿömri
Alup seccādesin devşirdi postın ḳıldı pūyānī

18209 Ḫudā rūḥ-ı ʿazīzin şād ide aʿlā-yı cennetde
Ola züvvār-ı ḳabri ḥāmilān-ı ʿarş-ı Raḥmānī

eş-Şeyḫ Muṣliḥuddīn el-Ḳocevī ḳuddise sirruh

18210 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında olan ehl-i ḥaḳāyıḳdan
Biri Şeyḫ Muṣliḥuddīn'dir Ḳoçevī eşher ʿunvānı

18211 Ziyāde ʿārif-i bi'llāh idi ẕāt u ṣıfātıyla
Veraʿda zühd ü taḳvāda ḳatı az idi aḳrānı

18212 Ḥikāyet eylemişlerdi ʿazīziñ baʿż-ı aṣḥābı
Dimiş rāvī Cenāb-ı Muṣliḥuddīn şeyḫ-i Rabbānī

[435a]

18213 Beni ṭāḥūna irsāl eylemişdi ḥażret-i şeyḫim
Virüp ṭaḥn itmege bir yük ḳadar bür şeyḫ-i Rabbānī

18214 Meşeldir āsiyāba kim varursa nevbetin bekler
Reḥānıñ ez-ḳażā çoḫ idi ol gün pās-dārānı

18215 Dimiş rāvī cenāb-ı şeyḫe taʿẓīmen beni cümle
Ögütmekde idüp kendülere taḳdīme erzānī

18216 Gelince sürʿat üzre ḫāneḳāh-ı ḥażret-i şeyḫe
Su'āl itdikde vech-i sürʿati ol ḳuṭb-ı ḥaḳḳānī

18217 Cevābında dimişdim sizlere taʿẓīm ḳaṣdıyla
Geçüp nevbetlerinden ögidüp geldim şitābānī

18218 Sükūt idüp biraz ḳalḳup yerinden ḥażret-i mürşid
Derūn-ı sāḥa-i dārında ḳıldı ḥufre pinhānī

18219 Didi rāvī sańa cüz'ī niyāzım var sükūt eyle
Ne söylersem beni gūş eyle diyüp şeyḫ-i nūrānī

18220 Getürdi ol daḳīḳı ḥufreye defn eyledi cümle
Ṣaḳın ifşā-yı rāz itme didikde bańa sirrānī

18221 Niçün defn itdińiz diyüp idince aṣlını tedḳīḳ
Cevābında buyurdı cā'iz olmaz ekl-i insānī

18222 Degilsiz biz bolay ki kelbler nebş eyleyüp ḥafrı
Tenāvül itmeye bundan didikde baʿż-ı iḫvānı

18223 Rıżāsıyla ögindiyse nedir mānīʿ dinildikde
Cevābın virdi ilzām itdi zühdiyle mürīdānı

18224 ʿAzīziń zühd ü taḳvāda naẓīri az idi dirler
Ṣaḳāyıḳ'da mufaṣṣaldır ʿazīziń vaṣf u ʿunvānı

18225 Rivāyetdir ki maḫdūmın ḫıtān itmek murād itdi
Çaġırdı beytine yevmen mine'l-eyyām ḫaṭṭānı

18226 Biraz dervīş ü ṣūfī daʿvet olunmışdı ol sūra
Ḫıtān itdirdiginden ṣoñra ol maḫdūm-ı ẕī-şānı

18227 Velīme çünki mesnūne idi iḫżār itdirdi
Biraz ḳurı üzüm bir ḳaṣʿada ber-resm-i ḫullānī

18228 Ḳoyup meydāna yārāna ziyāfet itdi anıńla
O rütbeydi ʿazīziń zühdi naḳl eylerdi iḫvānı

18229 Yine merviyyedir kim şeyḫ-i zāhid ḫāneḳāhında
ʿAbā ḳaṭʿ itdirüp evlādına ber-resm-i şeyḫānī

18230 Ẕükūrıyla inās̱ı pes berāber idi kisvetde
Bütün āl-i ʿabāya uydurup ünṣā vü ẕükrānı

18231 ʿAzīziń zevcesi ḥammāma gitmişdi rücūʿında
ʿAbādan gördi kim bir duḫteriń ṣırtında ḳaftānı

18232 Cenāb-ı şeyḫe gūyā iʿtirāż itmişdi ḫāṭūnı
ʿAbā giysün ḳabā giysün ẕüḳūruñ başḳadır şānı

18233 Velākin ḳız ʿiyāliñ ṣevbi lāyıḳ mı ʿabā olsun
Münāsib mi zenāna lebs ide eṣvāb-ı merdānī

[435b]

18234 Ḳız olsun ʿavret olsun kisvesi kirbāsdan lāzım
Münāsib olmamış didikde ḫāṭūnı melūlānī

18235 Cevābında buyurdı şeyḫ-i dānā ṣevb-i kirbāsı
Ḳızıñ hengām-ı tezvīciyle teʾḫīr eyledim anı

Menḳabe-i Şeyḫ Muṣliḥuddīn el-Ḳocevī

18236 Meḫādīm-i kirāmından ʿazīziñ Şeyḫ Muḥyiddīn
Muḥammedʾdir anıñ beyneʾl-ehālī nām-ı ẕī-şānı

18237 Ḥikāyet eylemiş kim ʿāzim-i semt-i Ḥicāz olduḳ
Peder merḥūm ile ḥacc eyledim bā-emr-i Sübḥānī

18238 O demde sinn ü sālim on beşe bāliġ idi yāḫūd
İki sāl andan artuḳ ola yā bir sāl noḳṣānı

18239 Dımaşḳ-ı Şāmʾa nāzil oldıġında şeyḫ-i vālā-cāh
Ümeyye Cāmiʿinde muʿtekif oldı kemā-kānī

18240 Ṭıvāl-i leyl iken hīç uyumazdı iʿtikāfında
Dem-i ifṭārdan esḥāra dek ol şeyḫ-i nūrānī

18241 Riyāżāt-ı ʿaẓīme eylemişdi gerçi cāmiʿde
Didi bir gün kemāl-i ʿacz ile ol ḳuṭb-ı Raḥmānī

18242 Vücūdımda ziyāde ḳamle ḥādiṯ oldı kim ḥālā
İdüp teşvīş-i ḫāṭırla beni maġlūb-ı nefsānī

18243 Didi rāvī ḳamīṣın nezʿ idince ḥażret-i şeyḫiñ
O rütbe pīrehen memlū olup yoḳ ḥadd ü pāyānı

18244 Ḳırılmaġla tükenmezdi muḥāl olmaġla taṭhīri
Anı bir yire ilḳā eyledim ber-vech-i kitmānī

18245 Dımaşḳ-ı Şām'dan ḳalḳup varınca arż-ı Baṭḥā'ya
Beni itdi vaṣiyyet var idi yanında iḫvānı

18246 Biraz aḳça virüp baʿż-ı żarūrī mess-i ḥācetle
Benimçün anlara ṣarf itmege ol şeyḫ-i ḥaḳḳānī

18247 Buyurdı oġlum Allāh'a emānet sizlere yārān
Ne ise ḥāceti olsun revā bā-ṣarf-ı eşmānī

18248 Uşaḳdır yanıñızdan gitmesün bir ḫaṭve yābāna
Giderse bir yere sizlerle gitsün ṣıḳılup cānı

18249 Siziñle tā mülāḳāt olmadıḳça bunda ke'l-evvel
Ecānible görüşmekden idiñ ḥıfẓa nigeh-bānī

18250 Beni āyā ne semte gitdi diyüp izlemeñ ḳaṭʿā
Recā-mendim ki bir ferde dimeñ bu sırr-ı pinhānı

18251 Dimiş rāvī peder merḥūm ol gün ġaybet itmişdi
Belürsiz oldı şehr-i Mekke'de ol şeyḫ-i Rabbānī

18252 Tamāmen iki ay miḳdārı ġā'ib oldı aʿyünden
Peyām-ı zindegānīsi memātı oldı yeksānī

18253 Tamām itdikde üft ü ḫīzini geşt ü güẕārıyla
Ṭulūʿ itdi ufuḳdan gūyiyā bir māh-ı tābānī

[436a]

18254 Güẕārı Mekke şehrindeydi gerçi ḥażret-i pīriñ
Velākin kendi naḳli üzre geşt itmişdi ekvānı

18255 Gelince bilmedim evvel naẓarda ḥażret-i şeyḫi
O rütbe behceti vechinde olmışdı nümāyānī

18256 Mübārek vechiniñ envārı lāmiʿ idi ẓāhirde
Tele'lü itdigin dā'im görürlerdi mürīdānı

18257 ʿAzīziñ kaʿbı ʿālī olmış idi Kaʿbe'den ṣoñra
İderdi dergehinden cümle istimdād-ı rūḥānī

18258 Ricāl-i devlet erkān-ı ḫilāfet ḫˇācegān cümle
Teberrükle ziyāret eyleyüp ol ḳuṭb-ı devrānı

18259 Yed-i ʿulyāsını taḳbīl idüp eylerdi istimdād
Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şānıñ emīrān u müşīrānı

18260 Ḥaẕer itmezdi aṣlā levme-i lāʾimden eylerdi
Gelince meclis-i ʿālīsine tevbīḫ-i ḥaḳḳānī

18261 Meẓālimden ne ise istimāʿı rū-be-rū cümle
Yek-ā-yek söyleyüp taʿzīr iderlerdi vezīrānı

18262 Virirdi her birine tevbeler evzār-ı māżīye
ʿAzīmet itdirirdi terk-i ẓulm-i ḥāle her ānī

18263 Ḫayır-ḫˇāhı idi ʿaṣrındaki sulṭān-ı ẕī-şānıñ
Mülūke terbiyet eylerdi rūḥānī vü cismānī

18264 Tüketmişdi o daḫi dānesin enfās-ı maʿdūdın
Ṣıḳıldı ġālibā cān-ı ʿazīz-i şeyḫ-i Rabbānī

18265 Gelince emr-i daʿvet cāna minnet bildi ʿazm itdi
Ne ṭursun murġ-ı cān bī-āb u dāne ḳıldı perrānī

18266 Sitanbul içre kendi mescidinde ḳabri vāḳiʿdir
Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir ola gülzār-ı rıḍvānī

18267 Ḫudā murġ-ı revānın lāne-sāz ide cinān içre
Ziyāret eyledikce ḳabrini aḥbāb u ḫullānı

Dīger eş-Şeyḫ Muṣliḥuddīn el-İpṣalavī ḳuddise sirruh

18268 ʿAzīzāndan biri de Muṣliḥuddīn-i digerdir kim
Anıñ beyneʾl-ehālī İpṣalavī nisbet-i şānı

18269 Olup ḫayṭ-ı vücūdı İpṣalaʾdan ẓāhiren mümted
Büküldi tār-ı ḳadd-i ʿömri kesb idince ʿirfānı

18270 ʿUlūm-ı ẓāhirīde şöhre-i āfāḳ olmışdı
Veraʿda zühd ü taḳvāda daḫi almışdı meydānı

18271 Velākin ṣoñralarda inḳıṭāʿ itdi ḫalāyıḳdan
Tebettül ile geçdi beldesinde vaḳt-i devrānı

18272 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında gelen ehl-i ṭarīḳatden
ʿAzīziñ ḳadri ʿālī idi dir bi'l-cümle yārānı

18273 Ḫitām-ı ʿömrine varınca irşād eylemişlerdi
ʿAzīzi mesleginde niçe merdān-ı mürīdānı

[436b]

18274 Vefātı yine kendi beldesinde vāḳiʿ olmaġla
Tevārī itdi ḫākinde vücūd-ı şeyḫ-i ḥaḳḳānī

18275 Ḫudā ḳabr-i şerī[f]in ravża-i gülzār-ı ʿAdn itsün
Ziyāret eyledikce merḳadin aḥbāb u ḫullānı

eş-Şeyḫ Muḥyiddīn el-Ḳocevī ḳuddise sirruhu'l-ḫaṭīr

18276 ʿAzīzāndan birisi de Ḳocevī Şeyḫ Muḥyiddīn
Olup Sulṭān Muḥammed ʿaṣrınıñ ser-ḥayl-i pīrānı

18277 ʿUlūm-ı ẓāhirīye şuġl idüp ʿahd-i şebābında
Sülūk itdi meşāyiḫ silkine ber-vech-i şāyānī

18278 Ḫamīdī Şeyḫ Pīrī ḫıdmetinde oldı müstaḫlef
Yed-i ṭūlāsı irdi gördi andan ʿilm ü ʿirfānı

18279 Taṣavvuf mesleginde fā'iḳu'l-aḳrān olmışdı
ʿAzīzinden alup irşādı buldı rifʿat-i şānı

18280 Mücāz olduḳda pīri dergehinden feyż-i irşāda
Tavaṭṭun itdi İstanbul'da çendīn ezmānī

18281 Kerāmāt-ı ʿaliyye ṣāḥibi ṣāḥib-maḳām oldı
İderdi her kişi kendünden istimdād-ı rūḥānī

18282 Ziyāde inzivāsı var idi ebnā-yı dünyādan
Enīs-i bezm ḳılmışdı mesākīn ü faḳīrānı

18283 Gürūh-ı ṭālibān-ı Ḥaḳḳ'ı irşād eyledi anda
Olunmışdı aña bir mescid ü bir tekye bünyānı

18284 Güẕer-gāh-ı fenādan naḳl idince dār-ı ʿuḳbāya
Civār-ı mescidinde defn olundı şeyḫ-i Rabbānī

18285 Ḫudā ḫāk-i mezārın ravża-i gülzār-ı ʿAdn itsün
Hemīşe ḳabrini pür-nūr ide envār-ı rūḥānī

Eş-Şeyḫ Süleymān Ḫalīfe ṭābe ṣerāhu

18286 Muḥammed Ḫān devrinde olan aṣḥāb-ı ʿirfānıñ
Ḫalīfe Şeyḫ Süleymān'dır biri ol şeyḫ-i nūrānī

18287 ʿUlūm-ı ẓāhirīye şuġl idüp tekmīlden ṣoñra
Cenāb-ı Şeyḫ Tāceddīn'iñ oldı ser-mürīdānı

18288 ʿAzīziñ ḫidmetiyle terbiyet-yāb oldı himmetle
Mücāz oldı ṭarīḳatde k'ide irşād-ı merdānī

18289 Tavaṭṭun itdi İstanbul'da mescid binā itdi
Civār-ı Cāmiʿ-i Zeyrek'de oldı cāy-ı iskānı

18290 Tecerrüd itdi evlād u ʿiyāle olmadı rāġıb
Bi-nefsih şuġl idüp terk eyledi irşād-ı iḫvānı

18291 Ḥikāyet itdi rāvī vech-i terkinden su'āl itdim
Bana şol vech ile virdi ḫaber ol şeyḫ-i ḥaḳḳānī

18292 ʿAzīzimden işitdim bizlere nuṣḥ eylemişlerdi
İcāzet-nāme virdikde bana ol ḳuṭb-ı Rabbānī

18293 Görürseñ ṭālib-i Ḥaḳḳ'ı bilürsün sañadır ancaḳ
Füyūża inḥişārı ol zamān irşād ḳıl anı

18294 Niçe eyyāmdır bunda oturdum post-ı irşāda
Ebed bir ṭālib-i Ḥaḳḳ görmedim irşāda erzānī

[437a]

18295 Süleymān'a daḫi bu mülk-i fānī çün degil bāḳī
Beḳāya ʿāzim oldı ola ḳabri bāġ-ı rıḍvānī

eş-Şeyḫ ʿAbdullāh el-İlāhī es-Simavī

18296 Meşāyiḫ zümresinden biri daḫi Şeyḫ ʿAbdullāh
İlāhī maḫlaṣı oldı Simavī nisbet-i şānı

18297 Simav olmışdı şeyḫiñ mevlidi ancaḳ feżā'ilde
Sümüvv-i ḳadr-i ʿirfānı ḳılup leb-rīz ekvānı

18298 ʿUlūm-ı ẓāhirīyi evvel-i vaḳt-i şebābında
Gelüp İstanbul'a kesb eyledi ber-vech-i itḳānī

18299 Maḥall-i iştiġāli buḳʿa-i Monlā-yı Zeyrek'dir
Olup gerçi ʿAlī Ṭūsī anıñ üstāẕ-ı ʿirfānı

18300 Mirāren ẕikri sebḳat eylemişdi Monla Ṭūsī'niñ
Sitanbul'a küsüp ḳıldıḳda ʿazm-i mülk-i Īrānī

18301 Simavī ġayri bir üstāẕa ṭālib olmayup anda
Maʿiyyet terkine gelmekle añа ṣad peşīmānī

18302 Düşüp üstādınıñ ardınca vardı mülk-i Īrān'a
Mülāḳī oldı Kirmān'da bulup üstāẕ-ı ẕī-şānı

18303 ʿUlūm-ı ẓāhirīye yine şuġl itdi kemālince
Cemīʿ-i nüsḫayı gördi tefevvuḳ itdi aḳrānı

18304 Velākin kendüde bir dāʿiye ẓāhir olup anda
ʿUlūmı terk idüp iḫrāḳ ide āṣār-ı ʿirfānı

18305 Nefāyis nüsḫa ẕī-ḳıymet kütüb var idi yanında
Bütün cemʿ itdi iḫrāḳa yaḳup bir nār-ı sūzānī

18306 Tereddüd üzre idi ḥarḳ ile ġarḳın miyānında
O demde ḥücreye dāḫil olup bir şaḫṣ-ı Rabbānī

18307 Faḳīriñ şey'-i li'llāh idi gerçi maḳṣadı andan
Añа ʿarż itdi mā-fi'l-bālini ol şeyḫ-i ḥaḳḳānī

18308 Faḳīri müsteşār itdikde ġarḳ u ḥarḳ beyninde
Didi ʿindiñde ḳanḳı re'yimiñ olurdı rüchānı

18309 Ṣuya atmaḳ mı ensebdir yaḫūd yaḳmaḳ mıdır nāra
İkiden birini reʾy it didikde merd-i dihḳānī

18310 Cevābında didi ne ṣuya at ne nāra ilḳā it
Behāsıyla ḳamusın beyʿ idüp ḳıl naḳd-i eṣmānī

18311 Mesākīn u faḳīrānıñ ara bul müsteḥaḳḳīnin
Taṣadduḳ eyle ḫayrāt it bulasın ecr-i ṣāyānī

18312 Velākin ṣol kitābı ṣatma kim lāzım ola sańa
Olursa ʿilm-i ḥāliñ ṣoñra çekmezsiñ peşīmānī

18313 Faḳīriñ reʾyine rāżī olup cümle füruḫt idüp
Faḳaṭ bir nüsḫa-i raʿnāyı ḳıldı lübb-i ʿirfānī

18314 Taṣavvuf ʿilmine dāʾir resāʾil cemʿ olunmışdı
Ṭarīḳ-i Naḳşibendīʾniñ yazılmışdı bozurgānı

[437b]

ʿAzīmet-i Şeyḫ İlāhī ez-Kirmān be-Cānib-i Semerḳand

18315 Mevālī silkine dāḫil mi olsam yoḫsa şeyḫ olsam
Dir idi ḫod-be-ḫod tenhāda ol niḥrīr-i ḥaḳḳānī

18316 Tetebbuʿ iderek ol nüsḫa-i zībāyı tenhāca
Ṭarīḳ-i Naḳşibendīʾye düşüp sevdāsı rūḥānī

18317 Menāmında görürdi ḫˇācegān-ı Naḳşibendīʾniñ
Buḫārā cānibinden baʿż-ı pīrān u ʿazīzānı

18318 Neye mālik ise cümle mesākīn ü faḳīrāna
İdüp baḫş-i ḳalender ḳaldı bir dervīş-i ʿüryānī

18319 ʿAzīmet eyledi Kirmānʾdan şehr-i Semerḳandʾa
ʿUbeydullāh-ı Aḥrārʾıń olup çün ḳul u ḳurbānı

18320 İdüp ol ʿārif-i biʾllāha ḫıdmet āsitānında
İnābetle olup ser-ḥalḳa-i merdān-ı meydānī

18321 Teşerrüf itdi telḳīn-i ẕikirle şeyḫ-i kāmilden
İşāretle Buḫārāʾya olup meʾmūr-ı pūyānī

18322 Olunmışdı işāret iʿtikāfa ṣavb-ı mürşidden
Ziyāret eyledi ḳabr-i Bahāeddīn-i ẕī-şānı

18323 Cenāb-ı Naḳşibendī merḳadinde muʿtekif oldı
ʿAzīziñ türbesinden terbiyet-yāb oldı rūḥānī

18324 Şu ḥadde varmış idi rütbe-i irşādı dir rāvī
İlāhī'ye gehī münşaḳ olup ol ḳabr-i nūrānī

18325 Temeṣṣül eyleyüp şekl-i ḳadīme Ḥażret-i Ḫᵛāce
İlāhī'ye iderdi terbiyet ber-vech-i yaḳẓānī

18326 Virirler idi taʿbīr u tesellī insilākinde
Bulurdı inṣıbāġ üzre niçe eẕvāḳ-ı vicdānī

18327 Ne gördi ise rü'yā vü terākībin ṣor[ar]lardı
Gerekse vāridāt olsun gerek rü'yā-yı Raḥmānī

18328 Yine me'mūr olup ʿavd eyledi şehr-i Semerḳand'a
ʿAzīzi Şeyḫ ʿUbeydullāh ile ḳıldıḳda lüḳyānī

18329 Şeref-yāb oldı pīriñ ṣoḥbetiyle niçe müddetler
Maḳāmāt-ı seniyyeyle olup memdūḥ-ı pīrānī

18330 Müşārun bi'l-benān olduḳda istiʿdādı vefḳınca
Diyār-ı Rūm'a me'mūr oldı bā-taḳdīr-i Sübḥānī

18331 Herāt'a uġramışdı Şeyḫ İlāhī ʿavdet itdikde
Bulup ol yerde Mevlānā-yı Cāmī gibi ẕī-şānı

18332 Ṭarīḳat ṣoḥbeti ḳılmışdı anlarla niçe eyyām
Alup enfās-i pākinden anıñ da ẕevḳ-i ʿirfānī

18333 ʿAzīzān-ı Ḫorāsān ile ülfet eylemişlerdi
Bulup her birisinden başḳa başḳa nūr-i rūḥānī

18334 Diyār-ı Rūm'a geldi mevṭının ḫülyā iderlerdi
Vaṭanda sākin oldı Şeyḫ İlāhī niçe ezmānī

18335 ʿAzīziñ şöhret-i irşādı āfāḳa yayılmaġla
Gelürdi görmege şeyḫi o şehriñ cümle sükkānı

[438a]

ʿAzīmet-i Şeyḫ İlāhī be-Cānib-i Ḳosṭanṭıniyye

18336 Gürūh-ı ṣūfiyāndan zümre-i erbāb-ı ʿirfāndan
Mevālī vü müderris geldiginde müsteʿiddānı

18337 Ṭarīḳ-i Naḳşibendī'den inābet-ḫᵛāh olduḳda
Virüp beyʿat iderdi cümleye irşād-ı ʿirfānī

18338 ʿAzīziñ himmetiyle maṭlaba vāṣıl olurlardı
Bu ḥāli ḥażret-i şeyḫiñ olup mesmūʿ-ı sulṭānī

18339 Ehālī-yi Sitanbul gūş-i cān ile işitdikde
ʿAzīze ʿāşıḳ oldı devletiñ aʿyān u erkānı

18340 Mevālī vü ṣudūrı cümle teşrifin recā itdi
Ḳudūmin ārzū eylerdi ʿaṣrıñ belki ḫāḳānı

18341 Egerçi her biri daʿvet idüp mektūblar yazdı
Birine itmemişdi iltifāt ol şeyḫ-i ḥaḳḳānī

18342 Muḥammed Ḫān ʿazm idince taḫt-ı mülk-i bāḳīye
ʿAzīziñ olmadı İstanbul'a bir ḳaṣd-ı pūyānı

18343 Simav semtinde bir fitne ẓuhūr itmekle ol demde
Żarūrī devlete rāhī olup ol ḳuṭb-ı Rabbānī

18344 Varınca Cāmiʿ-i Zeyrek civārında muḳīm oldı
Ḫabīr olduḳda şehriñ āb-ı rūyı rükn ü aʿyānı

18345 ʿAzīziñ maḳdemin tebrīk içün cümle ʿġulüv itdi
Ziyāretde tezāḥüm eyledikde belde sükkānı

18346 İlāhī'ye ṣıḳup ifrāṭ-ı ṣıḳlet Şeyḫ İlāhī'yi
O keşretde müşevveş oldı aḥvāl-i mürīdānı

18347 Ḥużūr-ı ḳalbi ẕevḳ-i ḫāṭırı gitmekle külliyen
Simav'a yine ricʿat ḳaṣd idüp ol maʿrifet kānı

18348 O demde ḥażret-i pīriñ muḥibbān-ı ḳadīminden
Emīr Aḥmed ki Ġāzī Evrenos'uñ necl-i ẕī-şānı

18349 Müşerref olmaḳ isterdi Cenāb-ı Şeyḫ İlāhi'yle
Vürūd itdi ʿazīzi daʿvete mektūb-ı mīrānī

18350 ʿAzīzi istemiş Yeñice-i Vardar'a teşrīfin
Müşerref-sāz ola taḳdīm ile vervāre-i şānı

18351 İcābet eyleyüp ol daʿvet-i mīr-i kerem-kāra
Bu daʿvet vaḳt-i furṣatdır diyüp ḳıldı ḳadem-rānī

18352 Sitanbul'dan çıḳup merdān u dervīşān ile bir gün
Varup Yeñice-i Vardar'a bā-taḳdīr-i Yezdānī

18353 Emīr Aḥmed ile anda görüşdi ʿayş u ʿişretle
Niçe eyyām oldı mīriñ ol yerlerde mihmānı

18354 ʿAzīziñ maḳdemin niʿmet bilüp cemʿ oldı yanında
O semtiñ ḳābil-i irşād olan ṭullāb-ı ʿirfānı

18355 Nevāl-i ṣoḥbetiyle iġtinām üzre olanlardan
Niçeler oldılar sīr-āb-ı feyż-i luṭf-i pīrānī

18356 Hidāyet-yāb olup şeyḫiñ yüzinden niçe gümrāhān
Ṭarīḳ-i Naḳşibendī'den bulup envār-ı rūḥānī

[438b]

18357 ʿAzīze cāmiʿ u tekye yapılmış idi ol yerde
Niçe eyyām anda eyledi irşād-ı merdānī

18358 Meger ṭoprağı çekmiş ḥażret-i şeyḫ-i vefā-dārı
İrüp emr-i ilāhī itdi terk-i ʿālem-i fānī

18359 Sekiz yüz ṭoḳsan altı oldığında sāl-i hicretden
Civār-ı raḥmet-i Raḥmān'a cān atdı şitābānī

18360 Mezār-ı cāmiʿu'l-envārı vaḳiʿdir o mevżiʿde
Ḥarīm-i cāmiʿinde defn idüp merdān-ı meydānı

18361 Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir teberrükle ziyāretde
Gelür züvvāra elbet merḳadinden feyż-i rūḥānī

Menāḳıb-ı ʿAliyye-i Şeyḫ İlāhī raḥimehuʾllāh

18362 Kerāmāt-ı ʿaliyye ṣāḥibi bir şeyḫ idi el-ḥaḳ
Görülmişdi ḥayātında niçe keşf-i firāvānı

18363 Ḥużūr-ı tāmm üzre otururlar idi meclisde
Eger ḥużżārdan birinde görse ḥāl-i keslānī

18364 Varırdı yanına keyfiyyet-i ḥālin ṣorarlardı
Telāşın defʿ idince tesliyet eylerdi rūḥānī

18365 Münāsib ne ise aḥvāline dāʾir neṣāyiḥle
Ḫavāṭırdan berī eylerdi anı şeyḫ-i ḥaḳḳānī

18366 Tevāżuʿ üzre idi herkese ḫulḳ-ı ʿazīmiyle
Nüvāziş eyleyüp ṣoḥbet iderlerdi ḥakīmānī

18367 Gerek aṣġar gerek ekber gerek aġnā gerek efḳar
Ḳıyām eylerdi gelse meclise ol merḥamet kānı

18368 ʿAzīz İbnüʾl-Vefāʾnıñ inzivāsın naḳl iderlerdi
ʿAzīziñ meclisinde aṣdıḳāsı baʿż-ı yārānı

18369 Eḥibbāya muvaḳḳat çıḳdıġın ʿuzletdeki ḥālin
Cenāb-ı Şeyḫ İlāhīʾye didikde baʿż-ı ḫullānı

18370 Buyurmışlar ḥużūrı ḥüsn-i ḫulḳa eylemiş tercīḥ
Eḥibbāyı anıñla mülzem itmiş ḳuṭb-ı Rabbānī

18371 Menāḳıbdan birisi bu idi naḳl eyledi rāvī
Uzun Şeyḫ Muṣliḥuddīn idi anıñ nām u ʿunvānı

18372 Ḫilāfetle mücāz olmışlar idi Şeyḫ İlāhīʾden
Yanından infikāk itmezdi şeyḫiñ hem-çü yārānı

18373 Didi Şeyḫ Muṣliḥuddīn baʿż-ı merdān-ı ṭarīḳatle
Görüşdük Cāmiʿ-i Zeyrekʾde şeyḫimle kemā-kānī

18374 Celāleddīn-i Rūmī-zādelerden Şeyḫ ʿĀbidʾle
ʿAzīzim meclisinde cemʿ olup bā-emr-i Sübḥānī

18375 Ḳażāya sālik olmış idi ʿĀbid vaḳt-i sābıḳda
ʿAzīziñ himmetiyle terk idüp ol cāh u ʿunvānı

18376 Yeñi dervīş olmaġla Cenāb-ı Şeyḫ İlāhī'ye
İderdi ḫıdmetinde dā'imā pūyān u cūyānī

[439a]

18377 Yanında otururken ʿĀbid'i çaġırdı ol mürşid
Ḳulaġına nihānī söyledi bir ḳavl-i sirrānī

18378 Derūn-ı cāmiʿ-i meẕkūrede bir semte baḳdıḳda
Ne gördiyse tebessüm eyledi ʿĀbid ʿacībānī

18379 Didi rāvī taʿaccüb eyledim eṭvār-ı şeyḫimden
Ḥuṣūṣā ʿĀbid'iñ ḍıḥki bana geldi sefīhānī

18380 ʿAzīziñ maḥżārında vechini ṣorduḳda ʿĀbid'den
Kelām-ı sırr-ı şeyḫi bana iẓhār itdi cehrānī

18381 İmām-ı cāmiʿ-i meẕkūre Nūreddīn dirlerdi
Ṭarīḳ-i Ḫalvetī'de şeyḫ idi ol merd-i ḥaḳḳānī

18382 Ṣalāḥ-ı ḥāl ile maʿrūf idi emṣāli beyninde
Oturmışdı o dem bir kūşe-i cāmiʿde sirrānī

18383 İmāmı gördiginde Şeyḫ İlāhī bana gösterdi
İmāma baḳ dimişdi gūşuma ol şeyḫ-i nūrānī

18384 Dimiş ʿĀbid imāma baḳdıġımda şeyḫiñ emriyle
Maʿāẕa'llāh görüp bī-çāreyi dürzī-yi ruhbānī

18385 Ne ḥāletdir diyüp ḍıḥk eylemişdim gördigim demde
Didi rāvī bana ʿārıż olup bir beht [ü] ḥayrānī

18386 Bana bir ḫāṭıra olmaġla tenhā gördigim yerde
ʿAzīze gāh şetm itdim gehī tevcīh-i rūḥānī

18387 Ḥuṣūṣā ʿĀbid'e taḫṣīṣi bir gūne elem virdi
Faḳīr-i ʿāleme teşhīr ider olmazsa kitmānı

18388 Gürūh-ı Ḫalvetī'den nīk-nām almışdı ẓāhirde
Lisān-ı ḥalḳda bed-nām olur güm olur ʿunvānı

18389 Bu ṭarz-ı ġayr-i marżīye derūnum mużṭarib oldı
Gücendim ḥażret-i şeyḫe gelüp bir vech-i ġażbānī

18390 Anı bir vech ile hażm itmedim ʿĀbid gibi şaḥṣa
ʿAzīzim niçe iẓhār itdi bu esrār-ı pinhānı

18391 Ṣalaḥ-ı ḥāl ile memdūḥ iken bu Şeyḫ Nūreddīn
Anı ʿĀbid gibi sālik göre der-şekl-i Naṣrānī

18392 Degilken ʿādeti şeyḫiñ bu resme keşf-i rāz itmek
Neden īcāb ider āyā diyüp geldim melūlānī

18393 Didi rāvī ʿazīze iʿtirāżımda cevābında
Buyurdı bańa tefhīm eyledi ol emr-i pinhānı

18394 İmāmıñ ziyy-i maʿhūd üzre merʾī olması ḥālā
Beni inkārınıñ timṡālidir ber-vech-i rūḥānī

18395 Ṭarīḳ-i ḥaḳḳı inkārıñ odur ṣūrī mücāzātı
Maʿāẕaʾllāh degildir ṣūret-i inkār-ı īmānī

18396 Kelāmı ʿĀbidʾe taḫṣīṣden maḳṣūdumuz ancaḳ
Meşārib iḫtilāf üzre olup ber-ḫalḳ-ı Rabbānī

18397 ʿAvāmm-ı nās evlādın iderler ḍarb ile teʾdīb
Ekābir luṭf ile teʾdīb ider eṭfāl u ṣıbyānı

18398 Egerçi ʿĀbidʾe böyle telaṭṭuf itmesem gāhī
Beni terk ile ġayri mesleke eylerdi pūyānī

18399 Ṭarīḳ-i Naḳşibendīʾye metānet bula taṣdīḳi
Ola meşhūdı sāʾir meslek üzre faẓl u rücḥānı

Menḳabe-i Ġarībe-i Şeyḫ İlāhī ḳuddise sirruhū

18400 Yazılmaġla tükenmez ḥażret-i şeyḫiñ kerāmātı
Menāḳıbdan yazılmışdır Şaḳāyıḳʾda ʿacībānī

Rü'yā-yı ʿAcūz ve Taʿbīr-i Ḥażret-i Şeyḫ İlāhī

[439b]

18401 Menāḳıbdan birisi bu idi Şeyḫ-i İlāhī'niñ
Yazar Ṭaşköpri-zāde medḥ ile ol ḳuṭb-ı devrānı

18402 ʿAcāyizden muḥibbi var idi ol şeyḫ-i āgāhıñ
Gelüp bir gün ʿacūzuñ biri gördi şeyḫ-i ẕī-şānı

18403 Didi bu şeb düşümde kendümi ḍafdaʿ şühūd itdim
Bu rü'yāmıñ nedir taʿbīri Raḥmānī vü şeyṭānī

18404 Cenāb-ı Şeyḫ İlahī didi ḫayr ola żararsızdır
Saña lā-be'sdir yoḳdur anıñ noḳṣān u ḫüsrānı

18405 Bu taʿbīre ḳanāʿat itmeyüp ibrām idüp şeyḫe
Didi bu vāḳıʿam īcāb ider taʿbīr-i rūḥānī

18406 Yerinden ḳalḳmayup taʿbīr içün ilḥāḥ itmekle
Buyurdı şeyḫ aña ey pīrezen fertūt-i nisvānī

18407 Muḳaddem bir żiyāfet itmege niyyet idüp ṣoñra
Anı terk eyleyüp itmişsin iẓhār-ı peşīmānī

18408 Budur taʿbīr-i ḫaḳḳānīsi rü'yānıñ buyurduḳda
ʿAcūz ol demde taṣdīḳ eyleyüp ol ḳuṭb-ı devrānı

18409 Didi sulṭānımı aḥbāb ile daʿvet murād itdim
Mekānım ḍıyḳ olmaġla ferāġat eyledim anı

18410 Bu taʿbīre ḳanāʿat eyleyüp gitdikde ol ʿavret
Cenāb-ı şeyḫe istişkāl idüp baʿż-ı mürīdānı

18411 Bu ilhām-ı ilāhī mi ya ilḳā-yı ferişteh mi
Ḳavāʿidden midir yoḫsa ẓarāfet midir ʿirfānı

18412 Eger naḳlinde hücnet yoġ ise yā şıḳlet olmazsa
Bizi memnūn idersiz var ise imkān-ı tibyānı

18413 Cevābında buyurdı sālikīne mürşid-i ʿālem
İdüp taḥdīṣ-i niʿmet ile ḥamd u şükr-i Mennānī

18414 Didi taʿbīr-i rüʾyā vāḳıʿan semḥ-i ilāhīdir
Olup esrār-ı ġaybīden ḫavāṣṣa luṭf-ı Raḥmānī

18415 Kerāmet oldığından māʿadā taʿbīr-i ʿilminde
Selef baʿż-ı ḳavāʿid yazdılar ber-vech-i ḥaḳḳānī

18416 Kibār-ı ehl-i taʿbīriñ güzīni İbn-i Sīrīn'iñ
Kitābında olup ber-ḳāʿide aḥkām-ı rūḥānī

18417 Gelüp mā naḥnu fīhe bu ʿacūzuñ gördigi rüʾyā
Tamāmen kendiniñ ḥāli olup min-ġayr-i noḳṣānī

18418 O merʾīsi olan ḍafdaʿ egerçi lafẓ-ı müfreddir
Mürekkeb oldı maʿnen iştimāl itmekle emrānı

18419 Gehī taʿbīr-i rüʾyāyı alurlar lafẓ-ı merʾīden
Gehī maʿnādan istiḫrāc ider taʿbīr iden anı

18420 "Ḍıf" ile "daʿ"dan olmaġla mürekkeb ḥāliyā merʾī
Biri emr-i żiyāfetdir birisi terke burhānı

18421 O merʾīniñ daḫi meʾḫūẕ olan Tāzī lisānından
Ne ise ism-i sāmīsi odur taʿbīre erzānī

[440a]

Mükāşefe-i Ḥażret-i Şeyḫ İlāhī ve ʿAzīmet-i Şeyḫ ʿĀbid be-Cānib-i İskilībī

18422 Bu taʿbīri ʿazīziñ hem kerāmet hem ẓarāfetdir
Ḳavāʿidle daḫi taʿbīre vardır vech-i şāyānı

18423 Cenāb-ı Şeyḫ İlāhī'niñ bu da keşfinden olmışdır
Ḥikāyet eyleyen ʿĀbid idi ber-vech-i īḳānī

18424 Dimiş kim niçe müddet ḫıdmet itdim ḥażret-i şeyḫe
Derūn-ı tekyesinde olmış idim ḳul u ḳurbānı

18425 Ḳażāya uġramışdım ez-ḳażā ḳāḍī ṭarīḳından
Ferāġat eylemişdim ṣıdḳ ile bā-ṣavn-i Yezdānī

18426 ʿAzīzim şemʿine pervāne olmışdım leyālīde
Yanup yaḳılmadaydım her seḥer çün murġ-ı nālānī

18427 Ṭarīḳ-i Naḳşibendī'de ṣanurdum ṭālib-i Ḥaḳḳ'ım
ʿAzīzim ḫıdmetinde itmedim iẓhār-ı keslānī

18428 Velākin ḥażret-i şeyḫiñ yüzinden ḥikmet-i Bārī
Benimçün olmadı bir ẕevḳ-i dil bir feyż-i rūḥānī

18429 Sülūkümde riyāżātım ʿibādātım hebā oldı
ʿAzīzim dergehinden olmadım bir feyże erzānī

18430 Tecelliyāt ebvābı ḳapandı ḳaldı ḥikmetle
Umardım bāb-ı aḳdesden ola bir feṭḥ-i Rabbānī

18431 Bu ḥırmān-ı ʿināyetle derūnum ıżṭırābıyla
Gice gündüz iderdim dergeh-i Mevlā'da giryānī

18432 Egerçi fıṭratımda var idi noḳṣān-ı istiʿdād
Dir idim şeyḫimiñ yoḳdur baña enẓār-ı ʿirfānı

18433 İşitmişdim o demde İskilībī Şeyḫ Muḥyiddīn
Ṭarīḳ-i Naḳşibendī'niñ ʿadīl-i şeyḫ-i Ḫarḳān'ı

18434 Kerāmet mülkiniñ şāhı velāyet burcınıñ māhı
Niçe dervīş-i güm-rāhı iderdi feyże şāyānī

18435 ʿAzīmet eylemişdim şeyḫ-i vālā-ḳadre ḫıdmetle
Teşerrüf eyleyüp andan bulam nūr-ı çerāġānı

18436 Derūnumdan ebed bu ḫāṭıra hīç zā'il olmazdı
ʿAzīzimle ḳılardım ekṣeriyyā ḫams erkānı

18437 Ṣalāt-ı ẓuhrı bir gün şeyḫ ile cāmiʿde ḳıldıḳda
Sünūḥ itdi derūna yine Muḥyiddīn-i ḥaḳḳānī

18438 ʿAzīziñ ḥücre-i ḫalvet-gehi maḫfel yanındaydı
Ḳılarlardı namāzı kendüler bālāda aḥyānī

18439 İmāmıñ arḳasınca ṭurmış idim ol güni ḥattā
Beni görmek gerek Allāhu aʿlem şeyḫ-i Rabbānī

18440 Didi rāvī edā-yı farż idüp günde birer kerre
Cenāb-ı ḥażret-i şeyḫi görürlerdi mürīdānı

18441 O gün ben daḫi varup gördigimde Şeyḫ İlāhī'yi
Sizi gördüm cemāʿatde didi ol şeyḫ-i nūrānī

18442 Laṭīfeyle didi gördükde gūyā ṣaff-ı evvelde
Seni Şeyḫ İskilībī ẓann idüp fikr eyledim ānī

18443 Didim bu Şeyḫ Muḥyiddīn āyā ne içün geldi
N'aṣıl dervīş-āyārdır didikde oldı pinhānī

[440b]

18444 Didi ʿĀbid ʿazīziñ dest ü pāyın būs idüp ol dem
Ġubār-ı dergehin çeşme idüp kuḥl-i Ṣıfāhānī

18445 Meşeldir gizli olmaz gözliye ey mürşid-i ʿālem
ʿAzīze iʿtirāf-ı ẕenb ile bā-çend giryānī

18446 Recā-mend oldıġımda ʿöẕr-i ʿiṣyānım ḳabūl itdi
ʿAfüvv ismine maẓhar idi çün ol şeyḫ-i Rabbānī

18447 Dimiş ʿārif ḫitām-ı ʿömre dek dergāh-ı pākinde
Ḳul u ḳurbānı oldum baʿde-zā münḳād-ı fermānı

18448 Şaḳāyıḳ'da yazılmışdır ṭarīḳ-i Naḳşibendī'niñ
Ricāl-i ḫoş-ḫıṣāli ḫˇācegān u merd-i meydānı

18449 Ṭarīḳ-i Ḫalvetī'den daḫi bende ẕikr olundıydı
Gelür her biriniñ başḳa maḥalde ẕikr ü tibyānı

18450 Yazar Künh'inde ʿĀlī her ṭarīḳ-i ḥaḳḳı tafṣīlen
Bu yerde ṭayy olundı her biriniñ vaṣf u ʿunvānı

18451 Taṣavvufda iki teʾlīfi vardır Şeyḫ İlahī'niñ
Biriniñ Zād-ı Müştāḳīn oldı nām-ı ẕī-şānı

18452 Biriniñ de Necātü'r-Rūḥ idi ʿunvān-ı ʿālīsi
ʿAzīziñ ẓāhir olmış idi anda ḳadr-i ʿirfānı

Der Beyān-ı Ṭarīḳatü'n-Naḳşibendiyye ve Silsile-i Şerīfe-i Īşān

18453 Ṭarīḳ-i Naḳşibendī'niñ ẓuhūrı müntehāsıyla
Yazılmışdır Şaḳāyıḳ'da ʿazīzān ile pīrānı

18454 Ricāli ol ṭarīḳıñ ʿārif-i billāhdır ekṣer
İrişür Ḫażret-i Ḫᵛāce Baḥāeddīn'e pāyānı

18455 Tenevvüʿ üzredir ḥālā ṭarīḳ-i Naḳşibendiyye
Kiminiñ ẕikri sırrīdir kiminiñ ẕikri cehrānī

18456 İçinde Kübrevīsi Nūrbaḫşī'si muʿayyendir
Tebāyün üzredir her biriniñ āyīn ü erkānı

18457 Ḫudā taḳdīs ide her biriniñ esrār-ı ḳudsīsin
Gelür her biriniñ ẕikriyle zīrā ẕevḳ-i rūḥānī

18458 Anıñçün baʿż-ı aṣḥāb-ı ṭarīḳ-i Naḳşibendī'yi
Yazup Ṭaşköpri-zāde eyler istimdād-ı ḥaḳḳānī

18459 Cemīʿ-i ḫᵛācegānıñ ser-firāzıdır Bahāeddīn
Muḳaddes ide rūḥın Ḫażret-i Ḳuddūs her ānī

18460 Muḥammed bin Muḥammed'dir ʿazīziñ ism-i sāmīsi
Buḫārī nisbetiyle buldı beyne'n-nās ʿunvānı

18461 ʿAzīzi mürşidi Mīr-i Külāl idi ṭarīḳatde
Telaḳḳī eyledi ẕikri cenāb-ı şeyḫ sirrānī

18462 O daḫi Şeyḫ ʿAbdülḫālıḳ'ı mürşid bilüp ṣoñra
Cenāb-ı Ġucdüvānī'den alup enfās-ı rūḥānī

18463 Anıñ irşādı olup ṣoḥbet ile ṣırf-ı rūḥānī
O yüzden terbiyet-yāb oldı bā-imdād-ı pīrānī

[441a]

18464 Cenāb-ı şeyḫden biri ṭarīḳatden suʾāl itdi
Dinildi müktesib mi yoḫsa mūriṯ mi ola şānı

18465 Yegāne kesb ile ne irş ile oldı buyurmışdı
Teşerrüf eyledim ancaḳ gelince ceẕb-i Raḥmānī

18466 Yine sā'il su'āl itdikde maʿnā-yı ṭarīḳatden
Didi keşretde ḫalvetdir yine ol şeyḫ-i ḥaḳḳānī

18467 Cenāb-ı Ḥaḳḳ'a tevcīh eyledikde bāṭının sālik
Ola ẓāhirde ḥāli ḫalḳ ile keşretde yeksānī

Kemā Ḳāle'llāhu Teʿālā: [1]﴿رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللهِ﴾

18468 Cenāb-ı şeyḫ aṣlā ẕikr-i cehrī eylemezlerdi
Eger sā'il iderse iʿtirāż ol şeyḫ-i Rabbānī

18469 Bańa rü'yāda şeyḫim böyle tenbīh itdi dirlerdi
Cenāb-ı Ġucdüvāni'yle iderdi ʿöẕr-ḫᵛāhānī

18470 ʿAzīmetle ʿamelle ẕikr-i cehrī eylemezlerdi
ʿAbīd u cāriye itmezdi istiḫdāma erzānī

18471 Siyādet bendeye lāyıḳ degil dirdi ṣorulduḳda
Ṣaḥābī meslekinden itmedi hīç ḫaṭve cünbānī

18472 Ṣorulsa müntehā-yı silsile dirdi ṭarīḳatde
İrilmez silsileyle maṭlaba olmazsa ʿirfānı

18473 İderdi ittihām-ı nefs ile her sālike īṣāl
Beyān eylerdi mekr ü keydini ol maʿrifet kānı

18474 Dir idi mü'mine lāyıḳ budur kim nefy ide dā'im
Vücūdın nefy-i külliyle ṭabīʿī oldı çün fānī

18475 Anıń ardınca maʿbūd-ı ḥaḳīḳīsin ide iṣbāt
Göz açup yumduġınca olmaya maʿbūddan vānī

18476 Vücūdı nefy-i aḳrabdır ṭarīḳ-i Ḥaḳ'da dirlerdi
Anıń da iḫtiyārı terk olup mevḳūf-ı imkānī

18477 Sülūkinde ḳuṣūrın daḫi aʿmālinde taḳṣīrin
Dem-ā-dem sālik-ı rāh-ı Ḫudā'nıń ola iẕʿānı

1 "Adamlardan öyleleri vardır ki ne bir ticaret ve ne de bir satış onları Allah'ın zikrinden alıkoyar." Nûr 24/37. āyetten nākıs iktibas.

18478 Taʿalluḳ mā-sivāya sālike bir sütredir dirdi
Ḥicābıñ vuṣlata elbette vardır ḥucb-ı ḥırmānı

18479 Ṭarīḳ-i ḫˇācegān keşretde muṭlaḳ ḫayr-ı ṣoḥbetdir
Ecānibden düşerse nefy ide yārān yārānı

18480 Gürūh-ı sālikānı inzivādan menʿ iderlerdi
Dir idi ḫalvetiñ var şöhreti āfāt u ḫüsrānı

18481 Ṭarīḳ-i Naḳşibendī'ye dinildi ʿurvetü'l-vüṯḳā
Resūlu'llāha tebʿiyyetledir te'sīs-i bünyānı

18482 Ṣaḥābī-yi kirāmıñ meslek-i āṯār u ādābı
Ḳavāʿid naṣb olundı çār-yāri çār erkānı

18483 Sipihr-i ihtidāya her biri bir necm-i ʿālīdir
Ḫudā'nıñ her birisi oldılar şāyān-ı rıḍvānı

[441b]

18484 Buyururlardı dā'im ṭālibe elbette lāzımdır
Ṣaḥābī-yi kirāma eyleyüp ʿirfān-ı itḳānī

18485 Müfārıḳ olmayup āṯār-ı ḫūb-eṭvār-ı kümmelden
Güsiste olmaya ḥablü'l-metīn-i ẕeyl-i pīrānī

18486 Biriyle ṣoḥbet-i ḫayr eylese ehl-i ṭarīḳatden
Bulursa anda bir fażl-ı ṭarīḳat ḥaẓẓ-ı rūḥānī

18487 Sülūkinde mülāzim olmaḳ añа iḳtiżā eyler
Anı nāṭıḳ olur zīrā ḥadīṯ-i şāh-ı ʿAdnānī

18488 Ṭarīḳ-i Naḳşibendī'niñ cenāb-ı şeyḫ-i deryā-dil
Bu deñlü dürlerin neşr eyledi naẓm eyledim anı

18489 Yedi yüz baʿdehū ṭoḳsan biriñ şehr-i rebīʿinde
Üçünci leyle-i iṯneynde ol şeyḫ-i Rabbānī

18490 Güẕer-gāh-ı fenādan ʿāzim-i dārü'l-beḳā oldı
Ḫudā esrārını taḳdīs ide der-ḫuld-ı rıḍvānī

18491 Buḫārā'da müşāheddir ʿazīziñ meşhed-i pāki
Ḥudā pür-nūr ide tā ḥaşre dek ol ḳabr-i ẕī-şānı

Min-Cümleti Meşāyiḫi'ṭ-Ṭarīḳati eş-Şeyḫ Muḥammed Pārsā ḳaddesa'llāhu sirrahu'l-ʿazīz

18492 Şüyūḫ-ı Naḳşibendī'den olan aṣḥāb-ı ʿirfānıñ
Biri Ḫᵛāce Muḥammed Pārsā meşhūr ʿunvānı

18493 Cenāb-ı Şeyḫ Bahāeddīn'iñ aṣḥābından olmaġla
Ṭarīḳatden ne ise mükteseb esrār-ı ʿirfānı

18494 Muḥammed Pārsā'ya cümlesin teslīm itdikde
Çaġırdı yanına işhād içün merdān-ı meydānı

18495 Emānet her ne ise bende pīrān-ı ṭarīḳatden
Saña virdim didikde ol daḫi taṣdīḳ idüp anı

18496 ʿAzīziñ naḳd-i vaḳti olmış idi emr-i irşāda
Ḥayātında iderdi şeyḫiniñ irşād-ı merdānī

18497 Ġıyābında dimişdi Pārsā'nıñ ḥażret-i mürşid
Ẓuhūrımdan ġaraż anıñ vücūd-ı faźl u ʿirfānı

18498 Dimişdi Pārsā'yı ceẕbe ile terbiyet itdim
Eger şuġl itse dā'im ʿālemi eylerdi nūrānī

18499 Ṣıfātıyla ʿazīziñ ittiṣāf itmişdi āḫirde
Virildi inṣıbāġ üzre aña enfās-ı rūḥānī

18500 Egerçi mürşidi ẕikr-i ḫafī telḳīn itmişdi
Ṭarīḳatde olup taʿlīm-i ādāb üzre īẕānı

18501 Sekiz yüz ikide māh-ı muḥarrem reʾs-i sālinde
Yigirminci güni ḥacc-ı şerīfe ḳıldı pūyānī

18502 Nesef'den uġradı Ṣanʿāniyān'a Tirmid ü Belḫ'e
Herāt'a vardı ṣoñra zā'ir oldı ḳabr-i pīrānı

18503 Bilādıñ ḳanġısına uġradıysa ḥażret-i şeyḫi
Çıḳup bi'l-cümle istiḳbāle eşyāḫ u ʿazīzānı

[442a]

18504 ʿAzīze ġāyet-i taʿẓīm ile ikrām idüp ḫalḳı
Ḫuṣūṣā ḳāḍı-yı belde bütün aʿyān u erkānı

18505 Żiyāfet itdiler şeyḫiñ şühūdıyla kerāmātın
Ġanīmet bildiler ḫıdmetlerin şübbān u pīrānı

18506 ʿAzīmet eyleyüp ḥacc-ı şerīfe ḥikmet-i Bārī
Tamām-ı ḥacda ʿārıż oldı şeyḫe derd-i buḥrānī

18507 O rütbe ʿilleti müştedd olup ol şeyḫ-i ẕī-şānıñ
Vedāʿa olmadı beyti ʿazīziñ tāb u dermānı

18508 Marīżan ʿavdet itdikde Medīne şehrine āḫir
Ziyāret eyledikden ṣoñra ḳabr-i şāh-ı ʿAdnān'ı

18509 O sāliñ āḫir-i ẕi'l-ḥiccesinde arż-ı Yeṯrib'de
Civār-ı raḥmete vāṣıl olup ol şeyḫ-i Rabbānī

18510 Ṣalātın ḳılmaġa ḥāżır olup aḳṭāb-ı kümmelden
Cenāb-ı ḥażret-i Şemsü'l-Fenārī ḳuṭb-ı nūrānī

18511 Ziyāret itdirüp ḳabr-i şerīfin Şāh-ı kevneyn'iñ
Ḳarīb-i ḳabr-i ʿAbbās'a ḳazıldı ḳabr-i ẕī-şānı

18512 Civārıyla şeref-yāb olması ʿamm-i mükerremle
Muḥammed Pārsā'nıñ ḳadrine olmaz mı burhānı

18513 Ḫudā her biriniñ ḫāk-i mezār-ı lāmiʿu'n-nūrın
Ḳıla züvvāra yarın kuḥl-i çeşm-i maġfiret-ḫᵛānī

eş-Şeyḫ Ḫᵛāce ʿUbeydullāh

18514 Ricāl-i ḫūb-efʿāl-i ṭarīḳ-i Naḳşibendī'den
Biri Ḫᵛāce ʿUbeydullāh'dır sebḳ itdi ʿunvānı

18515 Vücūdı Taşkend şehrinden idi mülk-i Şāşen'de
Semerḳandī olup ṣoñra ʿazīziñ nisbet-i şānı

18516 ʿAzīziñ baʿż-ı aḥfādı ḥikāyet eylemişdir kim
Anıñ Ḫᵛāce Muḥammed Ḳāsım idi nām-ı ẕī-şānı

18517 Anıñ da Ḫˇāce ʿAbdülhādi idi vālidi ismi
ʿUbeydullāh'ıñ oġlı oġlıdır kim naḳl iden anı

18518 Muḥammed Ḫˇāce-i ṣānī ile taʿrīf itmişdir
Ṭarīḳatde o daḥi eylemişdir sebḳ-ı iḫvānī

18519 Nesebde müntehīdir her birisi İbn-i Ḫaṭṭāb'a
Emīrü'l-mü'minīn Fārūḳ'uñ olmışlardı ḫˇīşānı

18520 Ḥikāyet eyledi Ḫˇāce Muḥammed naḳl-i cidd ile
Ḫudā'dan ġafletin inkār idüp ol şeyḫ-i ḥaḳḳānī

18521 Dimişler Ḥażret-i Ḥaḳ'dan ẕuhūlüm fi'l-ʿömür birdir
Henüz on yaşına girmiş idim der-vaḳt-i ṣıbyānī

18522 Giderdim Taşkend şehrinde bir gün mekteb-i ʿilme
Muʿallim-ḫānede ol dem oḳurdum ʿilm-i Ḳur'ān'ı

18523 Çamurlanmışdı ġāyet keşret-i bārān ile yollar
Düşünce vaḥle pāpūşum çıḳarmaḳ istedim anı

[442b]

Menāḳıb-ı Celīle-i ʿUbeydullāh-ı Taşkendī ḳuddise sirruh

18524 Ayaġım fikrine düşmekle başım uġradı derde
O demde ġāfil oldum unudup Mevlā-yı Raḥmān'ı

18525 Dir idi ceddimiz Yaʿḳūb-ı Çerḫī'den mücāz oldı
Ṭarīḳ-i Naḳşibendī'de odur üstāẕ-ı ʿirfānı

18526 O telḳīn eylemiş ẕikr-i ḫafīyi ceddine gūyā
ʿAzīziñ ḫıdmetiyle bulmış ancaḳ ẕevḳ-i rūḥānī

18527 Yine rāvī ḥikāyet eyledi cedd-i bozurgından
Yigirmi yaşına girdikde gūyā sinn-i devrānı

18528 Devāʿīden bu idi ḫāṭırımda baʿż-ı kāmilden
Telemmüẕ eyleyüp kesb idem ʿilm ü faż̈l u ʿirfānı

18529 Bıraġup Taşkend'i iktisāb-ı ʿilm içün bir gün
Semerḳand'a ʿazīmet eyledim üftān u ḫīzānī

18530 Niẓāmüddīn-i Ḫāmūş ol zamān şehr-i Semerḳand'a
Müderris olmış idi ol ferīdü'l-ʿaṣr-ı ẕī-şānī

18531 Uluġ Beg buḳʿasında ḫalḳa tedrīsin işitmişdim
Ṣadā-yı faẕlı ṭutmışdı Buḫārā vü Ḫorāsān'ı

18532 Velākin ceẕb ü istiġrāḳını daḫi işitmişdim
Ḫulāṣa vardıġımda gördüm ol niḥrīr-i devrānı

18533 Anı tedrīs-i ʿilm ü faẕl ider bulduḳda ṭullāba
Oturdum meclis-i dersinde ṣamṭ üzre edībānī

18534 Tamām itdikde dersi bańa diḳḳat üzre baḳdıḳda
Niçün ṣamt iḫtiyār itdiń didi ol ḥibr-i ḥaḳḳānī

18535 Tekellüm itmeden evvel yine kendi cevāb itdi
İki nevʿ üzredir didi ṣamt ẕikr itdi nevʿānı

18536 Birisi muntaẓırlar ṣamtıdır ṣamt-ı mübārekdir
Beşerden ḥādiṣ olmaġla görülmez hīç ḫüsrānı

18537 Birisi sākitīniń ṣamtıdır kim nā-mübārekdir
Anıń elbette vardır ṣāḥibine mekr ü ḫıẕlānı

18538 Cenāb-ı Ḥażret-i Ḫᵛāce ʿUbeydullāh dirlerdi
Kemāl üzre büyük buldum Niẓāmeddīn-i ẕī-şānı

18539 Celāl-i ḳadrini bildim yine kendi kelāmından
Olur taʿrīf-i ṣamtıyla nümāyān ḳadr-i ʿirfānı

Menḳabe-i ʿAcībe-i ʿUbeydullāh

18540 ʿUbeydullāh'dan menḳūldür üstādımıń bir gün
Ḫużūr-ı pādişāhda olmış idim menḳabet-ḫᵛānı

18541 Biraz boş bulınup ḫalḳıń aña ifrāṭ-ı iḳbālin
Sitāyişle dimişdim aña gelmiş ḫavf-ı sulṭānī

18542 Ziḥām-ı nāsdan ḳorḳup maḳām-ı āḫere āḫir
ʿAzīziń oldı teşrīfiyle ṣādır emr ü fermānı

18543 Semerḳand'a varup aldım Niẓāmeddīn-i Ḫāmūş'ı
Götürdüm Taşkend'e luṭf ile ol ḥibr-i devrānı

18544 ʿAzīzi ḫānemiñ aʿlā yerinde eyleyüp īvā
Ziyāde iḥtirām itdim aña ber-resm-i mihmānī

[443a]

18545 Ṭaʿāmında şarābında ḳıyām u câme-ḫᵛābında
O rütbe eylemişdim ḫıdmete teşmīr-i dāmānī

18546 Vużūʾında ṣalātında ṣiyābında ṣılātında
Mürāʿāt eylemişdim ḫāṭır-ı üstāẕ-ı ẕī-şānı

18547 Ṣalāt-ı ḫamsi dāʾim kendüsiyle eyleyüp īfā
Ḥırāṣet kārına meşġūl olurdum niçe ezmānī

18548 Yine vardıḳda bir gün şeyḫe muʿtād-ı ḳadīm üzre
Tekeddür üzre buldum ḳalb-i ṣāf-ı ḳuṭb-ı devrānı

18549 Teġayyür bulmış idi ṣafḥası çīn-i cebīninden
Hemān bir ṭās-ı pür-ḫūn olmış idi çeşm-i imʿānı

18550 Taḥaḳḳuḳ eyledim kim iġbirārı bañadır ancaḳ
Ḳuṣūrum nʾeydi ki olmadı meczūm-ı faḳīrānī

18551 Suʾāle vaḳt-i furṣat düşmeyüp baḳdıḳda bir kerre
O ḥāletle murāḳıb oldığında şeyḫ ġażbānī

18552 O dem bir ızṭırāb-ı nefs ḥāṣıl oldı cismimde
Ramaḳ ḳalmışdı rūḥum çıḳmaġa bā-naḳl-i rūḥānī

18553 Bilürdüm ʿādet-i dīrīne-i Monlā-yı Ḫāmūş'ı
Teveccüh itdigi şaḫṣıñ ḫalāṣa olmaz imkānı

18554 Varup ḳabr-i şerīf-i Ḫāfhūr'a[1] cedd-i aʿlāma
Daḫīl olmaġla aña ḳıldım istimdād-ı pīrānī

18555 ʿAzīziñ türbesi der-beste idi cān havliyle
Duḫūl itdim ḫılāl-i kūhdan ol dem şitābānī

1 Aslı "Ḫāventehūr" olan isim, metinde "Ḫāfhūr" şeklinde imlâ olunmuştur.

18556 Derūnum ıżṭırābın ʿarż idüp ol ẕāt-ı vālāya
Ne ile ittihām ittiyse ol mecẕūb-ı Raḥmānī

18557 Recā-yı tebri'eyle ẕimmetim vāfir niyāz itdim
Teveccüh eyledikde ceddime giryāni nālānī

18558 O ḥāletde iken bir ġaybet ʿārıż oldı ol yerde
Ne deñlü ṣıḳletim var ise benden aldılar anı

18559 Niẓāmeddīn üzre ṭarḥ olundı ṣıḳlet-i ġaybī
Mübeddel oldı ṣıḳlet ḫiffete ber-vech-i rūḥānī

18560 İfāḳat ile ġaybetden görünce Şeyḫ-i Ḫāmūş'ı
Beni gördükde didi yā ʿUbeyd bu sehldir ānī

18561 Beḳāya ḳabż olundı ceẕb ü istiġrāḳ ile derḥāl
Anı techīz ü defn itdim didi ol ḳuṭb-ı Rabbānī

18562 Ḫudā rūḥ-ı şerīfin şād ide aʿlā-yı cennetde
Maḳāmın eyleye ḫuld-i berīniñ bir gülistānı

Menḳabe-i ʿAcībe-i Ḫᵛāce ʿUbeydullāh

18563 Yine menḳūldür ḳuṭb-ı zamān-ı Taşkendī'den
Dimiş Monlā Ḥüsāmeddīn-i Şāşī şeyḫ-i nūrānī

18564 Cenāb-ı Ḥażret-i Seyyid Külāl'iñ nesl-i pākidir
Olup aṣḥāb-ı Seyyid Ḥamza'dan bir maʿrifet kānı

[443b]

18565 Ziyāde ḥaẓẓ-ı rūḥānīsi olmaġla ṭarīḳatde
Aña gelmişdi āḫir ceẕb ü istiġrāḳ-ı rūḥānī

18566 O rütbe ceẕbesiyle ḥākim olmışdı Buḫārā'ya
Niçe eyyām anda itdi icrā şerʿ-i ʿAdnān'ı

18567 Dimiş rāvī ḥükūmet-gāhına vardıḳda monlānıñ
Oturdup gizli yerde seyr içün ḳāḍī-yı ẕī-şānı

18568 Temāşā itdigim yer nāẓır idi meclis-i şerʿa
Beni görmezdi ḳāḍī līk ben dā'im görüp anı

18569 Teʾemmül üzre idim bu ḳadar şuġl-i meṣāliḥle
Yoġ iken ülfete bir ferd ile bir vaḳt-i imkānī

18570 Ẕühūl ü fetret aṣlā görmemişdim anda Bārīʾden
Maḥabbetle derūnı pür idi mānend-i rummānī

18571 Ḥüsāmeddīn dāʾim naḳl ider dirmiş ʿUbeydullāh
Ṭarīḳ-i Naḳşibendīʾniñ olup dāʾim şenā-ḫᵛānı

18572 İfāde istifāde gibi aḥsen ehl-i ʿirfāna
Libās olmaz dimiş vaṣf eyleyüp erbāb-ı ʿirfānı

Menḳabe-i Dīger-i ʿUbeydullāh

18573 ʿUbeydullāh ʿaṣrında olan sulṭān-ı ẕī-şānıñ
Olup Sulṭān Aḥmed nām-ı pāki naḳl ider anı

18574 Ḳarındaş-ı ṣaġīri var idi Maḥmūd nāmında
Ḫilāfetde nizāʿı var idi anıñla aḥyānī

18575 Ḫurūc itdikde Sulṭān Aḥmed üzre ceyş-i bāġiyle
Yazup Ḫᵛāce ʿUbeydullāh añа mektūb-i sirrānī

18576 Kitābında neṣāyiḥ eylemişdi Ḫān Maḥmūdʾa
Niçe taḥẕīr ü tenbīh itdi ancak zümre-i cānī

18577 ʿAzīziñ nuṣḥını Maḥmūd ışġā itmeyüp ḳaṭʿā
Semerḳand üstine ʿasker çeküp geldi fużūlānī

18578 Metānet üzre idi ḳalʿası gerçi Semerḳandʾıñ
Velākin leşker-i cerrārı maḥṣūr itdi sükkānı

18579 O dem Ḫᵛāce ʿUbeydullāh kendi ḫāneḳāhında
Münācāt eyleyüp dergāha nālānī vü giryānī

18580 ʿAdūnuñ defʿine şuġl eyleyüp ḥüsn-i ṭaviyyetle
Ḫaber gönderdi Sulṭān Aḥmedʾe ol şeyḫ-i Rabbānī

18581 Derūn-ı ḳalʿadan ʿaskerle çıḳup ḫaşmı tedmīre
Maʿiyyet üzredir zīrā añа aḳṭāb-ı Yezdānī[1]

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

18582 Ricālu'llāh bā-ʿavn-i Ḫudā imdāda gelmişdir
Bu cenginde müʾeyyeddir bu gün rūḥāni cismānī

Helāk Şoden-i Ceyş-i Maḥmūd

18583 Didi rāvī çıḳınca ḳalʿadan ceyş ile Ḫān Aḥmed
Semerḳandʾıñ bütün ebvābını açmışdı derbānı

18584 O dem bir bād-ı şarṣar çıḳdı gūyā ḳalʿa semtinden
Hübūb itdikde aʿdāyı idüp ber-bād yeksānī

18585 Perīşān eyledi cemʿ-i ʿadūyı ṭurdığı yerden
Helāk itdi ʿadūnuñ ekşerin boylatdı nīrānı

[444a]

Firār-ı Maḥmūd Ḫān ve Esīr Şoden-i Mīr-i Türkmān

18586 Görünce inhizām-ı ʿaskerin Maḥmūd heycādan
Firār itdi yanında yoġ idi etbāʿ u aʿvānı

18587 Rivāyetdir esīr olmışdı ol gün cünd-i aʿdādan
Terākümden biri Mīrek idi meşhūr ʿunvānı

18588 İʿānet itmege gelmişdi Maḥmūd Ḫān-ı bāġīye
Ele virdi boġazı şişe-veş ol mīr-i Türkmānī

18589 Eli baġlu anı Sulṭān Aḥmed pīş-gāhında
Görünce Ḫażret-i Ḫᵛāce ʿUbeydullāh-ı ḥaḳḳānī

18590 Şeh-i vālā-tebāra şeyḫ-i ḫūb-eṭvāra yalvardı
Geh istirḥām idüp gāh itdi ʿarż-ı pehlevānānī

18591 Cenāb-ı Ḫᵛāceʾden itdikde istidʿā-yı taḫlīṣin
Nigāh-ı iltifāta ḳılmayup Türkmānʾı erzānī

18592 Recā-mend oldı şeyḫe didi bir mīr-i Türkmānʾım
Benimçün fiʾl-ʿömür bu illere olmadı pūyānī

18593 Yolumda ġālibā eksikligimdir kim esīr oldum
Beni peyvend-i aġlāl itmeniñ olmazdı imkānı

18594 Ṭayanmışdım mücerred ḳuvvet-i bāzū-yı tedbīre
Cehāletle teferrüs itmedim taḳdīr-i Yezdān'ı

18595 Eger Rüstem de gelse cengime tersem diyüp āḫir
Neberdimden dönerdi bīm-i tīrimden hirāsānī

18596 Hezārān Ḳahramānlar ḳahr-ı rezmimden helāk oldı
Nerīmān nerm olurdı görse saḫtī-yi dilīrānı

18597 Niçe Zāl-i zamānıñ zā'il oldı mihr-i iḳbāli
Elimden dād-ı feryād eylemişken ḳavm-i Türkmānī

18598 Bu ʿaṣrıñ pehlevānānı gelüp birden hücūm itse
Beni atımdan inzāl itmege bulmazdı imkānı

18599 Beni aḫẕ eyleyen ancaḳ bu merd idi diyüp anda
İşāret itdi şāha gösterüp ol şeyḫ-i ẕī-şānı

18600 Muʿammā-yı şerīf ol mīr-i dānā daḫi naḳl itdi
Burusa beldesinde şeyḫ iken ol merd-i ḥaḳḳānī

18601 Dimiş Sulṭān Aḥmed'le maʿan Ḫᵛāce ʿUbeydullāh
Otururlar idi ben daḫi gördüm mīr-i Türkmān'ı

18602 Cenāb-ı şāh şeyḫe her ne didi ise bi'l-cümle
Ḳulaġımla işitdim didi oldı ṣıdḳ-ı burhānı

Vaḳʿa-i Ġarībe-i Ḫᵛāce ʿUbeydullāh

18603 Cenāb-ı Ḫᵛāce Ḳāsım Şeyḫ Muḥammed yine naḳl itmiş
İşitdim ceddimi yaʿnī ʿUbeydullāh-ı ẕī-şānı

18604 Semerḳand içre ḥattā rūz-i penç-şenbih ẓuhur vaḳti
Yanında ḥāżır idim var idi esb-i küḥeylānı

18605 Getürdüp yanına ṣayda çıḳarca rākib olduḳda
Cenāb-ı Şeyḫ ʿUbeydullāh'ı taʿḳīb itdi aʿvānı

18606 Finā-yı şehre vāṣıl oldıġında didi etbāʿa
Bu yerde mekṯ idiñ zinhār itmeñ ḥaṭve cünbānī

18607 Didi rāvī bütün etbāʿı tevḳīf eyleyüp anda
Cenāb-ı Şeyḫ kendi başına ḳıldı esib-rānī

[444b]

İmdād-ı Rūḥānī-yi Ḫᵛāce ʿUbeydullāh be-Cānib-i Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ

18608 Teveccüh eyleyüp ṣaḥrāya yaʿnī Deşt-i ʿAbbās'a
Uçardı gūyiyā ḳuş gibi esb-i zīver-i rānī

18609 Birisi ḳollamışdı ṣūfiyāndan şeyḫi ardınca
O ṣūfīniñ daḫi Şeyḫ idi beyne'n-nās ʿunvānı

18610 Dimiş kim Ḥażret-i Ḫᵛāce varınca deşt-i ʿAbbās'a
Sürüp mihmāz-ı ġayretle cevādın şeyḫ-i Rabbānī

18611 Hemān bir berḳ-ı ḫāṭıf olmış idi zīr-i rānında
Başardan ṭarfetü'l-ʿayn içre oldı şeyḫ pinhānī

18612 Ne ise ṣare-mā-ṣār ol Cenāb-ı Şeyḫ ʿUbeydullāh
Ḫitām-ı emr ile ʿavdet buyurduḳda muḥibbānı

18613 ʿAzīziñ vech-i meşrūḥ üzre ʿadvinden iyābından
Tefaḥḥuṣ eyledikde itdiler tebşīr-i iḫvānī

18614 Buyurdı mülk-i Rūm'uñ ḥāliyā sulṭān-ı ẕī-şānı
Mülūküñ āb-ı rūyi sābiʿ-i evlād-ı ʿOṣmānī

18615 İkinci Murād'ıñ oġlıdır[1] ṣāḥib-celādetdir
Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ'dir selāṭīn içre ʿunvānı

18616 Cihād üzre olup küffār-ı bed-girdār ile ḥālā
Bu demde eylemişdi benden istimdād-ı sulṭānī

18617 Aña ʿavn itmek içün sürʿat üzre ʿāzim olmışdım
Bi-ḥamdi'llāh ġālib oldı ḳırdı ḳavm-i gebrānı

18618 Yine Ḫᵛāce Muḥammed Ḳāsım andan ṣoñra aḥbāba
İder babası ʿAbdülhādi'den naḳl-i ḫıdīvānī

1 Metinde sehven "İkinci Murād" yerine "İkinci Bāyezīd" yazılmıştır.

18619 Bilād-ı Rūm'a çünkim vālidim ʿazm eylemişlerdi
Varup İstanbul'a görmişdi Sulṭān Bāyezīd Ḫān'ı

18620 Mülāḳī oldığında vālidim sulṭān-ı ẕī-şāna
Su'āl itmiş o dem Ḫᵛāce ʿUbeydullāh-ı ẕī-şānı

18621 Ne ziyyi üzre gezerler diyü atın ṣūretin cümle
Su'āl itmiş meger babamdan ber-vech-i īḳānī

18622 ʿAzīziñ ḥāliyā bir ebyaż atı var mı didikde
Belī vardır diyüp taṣdīḳ itmiş vālidim anı

18623 ʿAzīziñ ẓāhir ü bāṭın ṣıfātın mū-be-mū vālid
Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'a buyurduḳda kemā-kānī

18624 Didi vaṣf itdigiñ ẕāt-ı ʿazīziñ cümle evṣāfı
Cenāb-ı vālidim naḳli ile olmışdı yeksānī

18625 Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān vālidi Sulṭān Muḥammed'den
Rivāyet eylemiş kim ol güzīn-i nesl-i ʿOṯmānī

18626 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ naḳl iderdi keyfi olduḳca
Fülān semte ġazāya ḳaṣd idüp bā-ʿavn-i Rabbānī

18627 Fülān ayıñ fülānıncı güni vaḳt-i fülānīde
Cihāda bed' olunmış idi bā-küffār-ı Naṣrānī

18628 Ḳızışmışdı o rütbe ḥarb-i aʿdā iki cānibden
Egerçi ḫūn-ı aʿdā Ḳızıl Irmaḳ itdi meydānı

18629 Velākin ceyş-i İslām az idi vāfir şehīd oldı
Cünūd-ı müşrikīniñ yoġ idi hīç ḥadd ü pāyānı

18630 Ġuzāt-ı mü'minīniñ ḳılletinden żaʿf gelmişdi
Eʿādīye gelürdi nev-be-nev imdād-ı Naṣrānī

18631 Hezīmet vehm olunmış idi bizde ḳarşuda ḳuvvet
Teveccüh eyledim Ḫᵛāce ʿUbeydullāh'a rūḥānī

[445a]

İmdād-ı Rūḥānī-yi ʿUbeydullāh es-Semerḳandī

18632 Cenāb-ı Ḫᵛāce'yi bulduḳda ḫalvet-ḫāne-i dilde
Ḫulūṣ üzre teveccüh eyledikde ḳuṭb-ı devrānī

18633 Ḫılāl-i ʿasker-i İslām'da māh-ı hilāl-āsā
Ṭulūʿ itmiş görüp bir māh-peyker şeyḫ-i nūrānī

18634 Şu vech üzre cebīn ü ḳāmeti destār u reftārı
Silāḥ-ı rezmi kāmil ceyş-i ḥarbī-i Nerīmānī

18635 Süvār olmışdı ebyaż sūd-be-sūd esb-i küḫeylāna
Var idi ablaḳ-ı şeş-pāy-ı baḥrī üzre rücḥānı

18636 Ẓuhūr itmekle āṣār-ı hezīmet cā-be-cā anda
Dimiş rāvī gelüp ol dem cenāb-ı şeyḫ-i ḥaḳḳānī

18637 Muḥammed Ḫān'ı tebşīr eyleyüp ġazvinde nuṣretle
Buyurmış pādişāhım çekme bir dürlü hirāsānī

18638 Bu ġazviñde daḫi manṣūrsın bī-şek muẓaffersin
Eʿādī keṣretinden gelmesün hīç bīm-i tersānī

18639 Cevābında Muḥammed Ḫān naḳl itmiş ki ey şeyḫim
Niçe ḫavf itmeyem kim ḥāliyā ceyş-i Müsülmānī

18640 Ziyāde ḳıllet üzre kāfiriñ cündiyse lā-yuḥṣā
Meger ola ʿazīzim himmetiyle ʿavn-i Rabbānī

18641 Muḥammed Ḫān'a buyurmış ki baḳ bu āstīnimden
Ne görürsün diyüp emr eyledikde ḳuṭb-ı Yezdānī

18642 Baḳınca cevf-i kümminden ʿazīziñ ḥikmet-i Bārī
Temāşā eyledim bir sāḥa-i kübrā-yı meydānī

18643 Ne sāḥa gūyiyā bir ḥaddi yoḳ ṣaḥrā-yı bī-pāyān
Bütün leb-rīz ü māl-ā-māl idüp ecnād-ı īmānī

18644 Buyurdı gördigiñ bu ʿasker-i mevfūr kim ḥālā
Bütün İslām'a nuṣret itmege geldi şitābānī

18645 Didi ḳalḳ ṭurma var şu püşteniñ üstinde üç kerre
Yanıñda ʿaskeriñ ḥāżır idüp ur ṭabl-ı şāhānī

18646 O sāʿat ceyşiñe emr eyle küffāra hücūm itsün
Seniñdir vaḳt-i furṣat fevz u nuṣret ʿavn-i Rabbānī

18647 Ne buyurdı ise itdim ʿazīziñ nuṭḳ-ı pākiyle
Görüp ol dem Cenāb-ı Ḥaḍʿāce'yi ol ḳuṭb-ı devrānī

18648 Miyān-ı ʿasker-i küffāra üç kez ḥamle itdikde
O sāʿat müşrikīne geldi idbār-ı perīşānī

18649 Biri birine çignetdi gürūh-ı ḳavm-i mekrūhı
Süyūf-ı bāṭınīden oldı küşte ḳavm-i Naṣrānī

18650 Muḥammed Ḫān'dan ġayri iki leşker ricālinden
ʿAyānen görmedi bir ferd ʿUbeydullāh-ı ẕī-şānı

18651 Cenāb-ı Ḥażret-i Fātiḥ kemāl-i şükr ile dirmiş
Ḳaçan kim ḥażret-i şeyḫ olunca anda lüḳyānī

18652 Elem çekme melūl olma didikce baña ol mürşid
Cevābında dir idim kāfiriñ yoḳ ḥadd ü pāyānı

[445b]

Ḫātime-i Menāḳıb-ı Ġarībe-i ʿAzīz-i Müşārun İleyh

18653 Bu güftārım işitdikce vezīrān ẓann iderlermiş
Muḥammed Ḫān'a ḥayretle yazıḳ gelmiş perīşānī

18654 Birisi görmedi hīç sezmedi vaḳt-i teşādümde
Ne bir imdād-ı rūḥānī ne ʿavn-i ḳuṭb -ı devrānı

18655 Cenāb-ı Ḥażret-i Ḳāsım rivāyet eylemişlerdi
Şenā idüp ʿazīzi ol ʿUbeydullāh-ı ẕī-şānı

18656 Dimişler şeyḫe ḥac farż oldıġı demden ile'l-āḫir
Ebed terk itmedi bir yıl ṭavāf-ı Beyt-i Raḥmān'ı

18657 Görürler idi her yıl vaḳfede Beyt'i ziyāretde
Cenāb-ı Şeyḫ ʿUbeydullāh'ı ḥacc iden ṣadīkānı

18658 Velākin ḫulf iderlerdi Semerḳand'ıñ ehālīsi
Şehirden ṭaşraya itmez diyüp bir ḫaṭve cünbānī

18659 Ferīḳaynıñ daḫi ṣıdḳ-ı kelāmı müttefiḳdir kim
Veliyyu'llāha müsteb'ad degildir ṭayyiñ imkānı

18660 Zamānen hem mekānen ṭayy ile iḳdār olunmışdır
'Azīziñ ka'bı 'ālīdir diyüp vaṣf eyler iḫvānı

18661 'Azīziñ ehl-i sünnet ve'l-cemā'at meẕhebi üzre
Ṣaḥīḥü'l-i'tiḳād idi diyüp emṡāl ü aḳrānı

18662 Şerī'atde sünende ittibā'-ı Şāh-ı ümmetde
Naẓīri yoġ idi dirdi ṭarīḳiñ cümle pīrānı

18663 Devām üzre idi emr-i 'ubūdiyyetde ṭā'atde
Sivā ṣavmıyla itmişdi ser-ā-pā 'uzlet-i fānī

18664 'Azīze birisi ṣormış idi ta'rīf-i tevḥīdi
Sivādan ḳalbi taḫlīṣ ile ta'rīf eyledi anı

18665 Vücūd-ı māsivāyı 'ilmden ḳalbi ḫalāṣ itmek
Lisān-ı ṣūfiyānda vaḥdet oldı nām u 'unvānı

18666 Vücūd-ı Ḥaḳ'da maḥv-ı maḥża istiġrāḳ dinmişdir
Sa'ādetdir eger sālik iderse terk-i nefsānī

18667 Şaḳāvet nefsine meyl ile Ḥaḳ'dan inḳıṭā' oldı
Ricāl-i Naḳşibendī'niñ dem-ā-dem öyledir şānı

18668 'Abid nefsin ferāmūş eylese dā'im şühūdında
Ṭarīḳat ehline vuṣlat olurdı ẕevḳ-i vicdānī

18669 Sivādan ḳaṭ'-ı sırra faẕl dir aṣḥāb-ı taḫḳīḳāt
Seker dirler olursa ḳalbe ġālib nefs-i ḥayvānī

18670 Anıñçün setri vācib emri ifşā itmeden nāsı
Olur esrār-ı rabbāniyyeden ḥırmān-ı 'irfānī

18671 Gerekdir sālik-i Ḥaḳḳ'a ṭarīḳ-i Naḳşibendī'de
Devām-ı ḫalvet üzre ḥıfẓ ide bu çār erkānı

18672 Birisi hūş der-dem biri naẓar ber-ḳadem oldı
Ḫalā der-encümen dördüncisi esfār-ı evṭānī

18673 Ṭarīḳ-i Naḳşibendī'niñ eger taḥrīr olunsaydı
Bahirden ḳatresi sīr-āb iderdi heft ekvānı

[446a]

18674 Reh-i peyġamberīdir meslek-i aṣḥāb u ʿıtretdir
Şerīʿatdir zemīn ü hem zamānı çār erkānı

18675 ʿAzīmetdir medār-ı insilāki feyż u irşādı
Esāsı ittibāʿ-ı sünnet-i sulṭān-ı ʿAdnānī

18676 Bidāyet bu ṭarīḳatde ṭarā'iḳde nihāyetdir
Sülūk ü terbiyet irşād oldı bunda rūḥānī

18677 Ḫudā taḳdīs ide aṣḥābınıñ ervāḥ u esrārın
Yarın ol zümrede ḥaşr eyleye cümle muḥibbānı

18678 Sekiz yüz baʿdehū ṭoḳsan beşe vardıḳda hicretden
Cenāb-ı Ḥażret-i Ḫˇāce ʿUbeydullāh-ı devrānī

18679 Civār-ı raḥmete daʿvet ẓuhūr itmekle fānīden
Beḳā-bi'llāh ümīdi ile ḳıldı ʿazm-i rıḍvānī

18680 Cihāndan nefy ü iṯbāt ile ʿazm itdikde ʿuḳbāya
"Zamānıñ ḳuṭbı göçdi hey meded" didi mürīdānı

18681 Semerḳand şehriniñ dervāzesinde ḳabr-i pür-nūrı
Ziyāret-gāh-ı ʿālemdir mezār-ı şeyḫ-i nūrānī

18682 Dem-ā-dem laḥd-i pāki meşhed-i envār-ı himmetdir
Ziyāret eyleyen elbet bulurmış feyż-i rūḥānī

Mevlānā eş-Şeyḫ ʿAbdurraḥmān-ı Cāmī

18683 Ṭarīḳ-i Naḳşibendī'niñ mey-i ʿaşḳ ile ser-mesti
Müdām-ı feyż-i Cāmī ʿAbd-i Raḥmān oldı ʿunvānı

18684 Cenāb-ı Aḥmed-i Cāmī'niñ oldı neşve-i pāki
Vücūda gelmiş idi Cām'da ammā Ḫorāsān'ı

18685 Bütün geşt eyledi ʿilm-i şerīfe iştiġāl itdi
Efāżıl bezminiñ olmışdı sāġar-zīb-i ʿirfānı

18686 Gürūh-ı ṣūfiyān-ı ʿaṣr ile çoḳ ṣoḥbet itmişdi
Cenāb-ı Şeyḫ Saʿdüddīn'iñ oldı ser mürīdānı

18687 Telaḳḳun itmesi ẕikri ʿazīz-i Kāşġar'dandır
Olup Ḫᵛāce ʿUbeydullāh ile çoḳ ṣoḥbet-i cānı

18688 Etemm-i intisābı oldıġından ḥażret-i şeyḫe
Teşānīfinde ekṣer ẕikr iderdi vaṣf-ı ẕī-şānı

18689 Bülend-i ṣıyt-ı fażlı münteşir olmışdı āfāḳa
Ṣadā-yı şöhret-i efżāli leb-rīz itdi ekvānı

18690 Diyār-ı Rūm'da erbāb-ı fażlıñ iltimāsıyla
Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān daʿvet itdi ḥibr-i devrānı

18691 Cevā'izle muṭayyeb eyleyüp fermān gönderdi
Yazup ʿizzetli nāme şehriyār-i taḫt-ı ʿOṯmānī

18692 Bu cānibden sefāretle varan ḳāṣıdlarıñ naḳli
Şaḳāyıḳ'da bu vech üzre mufaṣṣal oldı tibyānı

18693 ʿAzīmetle bilād-ı Rūm'a esbāb-ı sefer neyse
Bütün tertīb u tekmīl eyleyüp ol şeyḫ-i Rabbānī

[446b]

Maʿẕeret-nāme-i Mevlānā Cāmī ez-Ḳudūm-i Rūm be-Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān

18694 Müheyyā eyleyüp çıḳdıḳda iḳlīm-i Ḫorāsān'dan
Hemedān şehrine geldikde ol niḥrīr-i ḥaḳḳānī

18695 Sefīriñ naḳli bir mektūb yazdı Bāyezīd Ḫān'a
Bu idi nāmede serd itdigi elḳāb u ʿunvānı

18696 Ḫıdīvā imtiṯāl-i emr idüp bu beldeye geldim
Bulundı şehriyāriñ inḳıyād u ṭavʿ-ı fermānı

18697 Teşebbüṯ eylerim bunda kerīmā dāmen-i ʿafva
Der-i devlet-medārıñdan recā-yı müstemendānı

18698 Vücūdum nā-tüvān cismimde tāb u ṭāḳatim yoḳdur
Benimçün Rūm'a aṣlā ḳalmadı imkān-ı pūyānı

18699 Ḫuṣūṣā anda bir ʿöẕr-i ḳavī mesmūʿum olmışdır
Gehī ṭāʿūn ile meşḥūn olurmış Rūm büldānı

18700 Ben ol derd-i vebādan ḳorḳarım bir renc-i hā'ildir
Muḳarrerdir varılsa ṣıḳleti rūḥāni cismānī

18701 Bu minvāl üzre vārid oldığında maʿẕeret-nāme
Ḳudūm-i Rūm'dan ʿafv itdi Sulṭān Bāyezīd anı

18702 Yazar Ṭaşköpri-zāde Monla Muḥyiddīn Fenārī'den
O daḫi vālidi Monlā ʿAlī'den naḳle şāyānī

18703 Dimiş kim vālidim Monlā ʿAlī hengām-ı Fātiḥ'de
Olup ḳāḍi'l-ʿasākir devletiñ bir ṣadr-ı ẕī-şānı

18704 Muḥammed Ḫān buyurmış vālidim ol ṣadr-ı ẕī-şāna
ʿAceb ʿilm-i ḥaḳāyıḳda olan ebḥāṣ-ı ḫaṣmānī

18705 Ḥakīm-i felsefiyle ehl-i sünnet ve'l-cemāʿatden
Turīdī Eşʿarī beyninde olan farḳ u rücḥānı

18706 Teḥākümle ʿaceb temyīze ḳādir baḥṣ ider var mı
Bu vech üzre su'āl itdikde ol şāh-ı cihān-bānī

18707 Cevābında dimişdi vālidim sulṭān-ı ẕī-şāna
Diyār-ı Rūm'da yoḳdur anıñ aṣḥāb-ı ʿirfānı

18708 Teḥāküm eyleyüp tenvīr-i ebḥāṣ itmege ḳādir
Eger var ise Mevlānā-yı Cāmī'niñ olur şānı

18709 Didi rāvī Muḥammed Ḫān ol dem nāme gönderdi
Cevā'izle muṭayyeb eyleyüp ḥibr-i Ḫorāsān'ı

18710 Recā-yı Ḥażret-i Fātiḥ'le Mevlānā-yı Cāmī'niñ
Görülmişdi ḥaḳāyıḳ ʿilmine te'līf-i ẕī-şānı

18711 Teḥāküm eylemiş beyne'ṭ-ṭavā'if altı mevżiʿde
Vücūd-ı vācib ü mümkinde idüp ṣarf-ı imkānī

18712 Muḥammed Ḫān'a irsāl eyleyüp bir nāme yazmışdı
Dimiş mektūbda olursa ger maḳbūl-i sulṭānī

18713 Mesa'ilden daḫi ilḥāḳ olunmaḳ ṣoñra ḳābildir
Eger bu nev-eṣer olmazsa manẓūr-ı ḫıdīvānī

18714 Fevāt-ı vaḳtden ġayri müfīd olmaz dimişlerdi
Egerçi Rūm'a vāṣıl oldı te'līf-i Ḫorāsānī

[447a]

Ḫātime-i Menāḳıb-ı Mevlānā Cāmī ḳuddise sirruhū

18715 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ ʿazm-i ʿuḳbā eylemişlerdi
Araya gitdi Cāmī'niñ o dem te'līf-i ẕī-şānı

18716 Dimiş rāvī ki Muḥyiddīn Fenārī nüsḫa-i Cāmī
Cenāb-ı vālide memlūk olup çendīn ezmānī

18717 Bańa mevrūṯ olup ẓannım budur ʿindimdedir ḥālā
Nümāyān idi āṯārından anıñ ḳadr-i ʿirfānı

18718 Görülmişdi ʿazīziñ Fārisī dīvān-ı eşʿārı
Selef āṯārına rāciḥ olup dīvān-ı evzānı

18719 Niçe mecmūʿa-i naʿt u ḳaṣā'id Fārisī Tāzī
Eyādīde görülmişdi tefevvuḳ itmiş aḳrānı

18720 Ḫuṣūṣā münşe'ātı naẓm u neṯr üzre muʿammāsı
Kibār-ı devletiñ olmışdı ḥırz-i cān-ı ʿirfānı

18721 Naḥivde Kāfiye Şerḥi ki ʿunvānı Fevā'id'dir
Virirdi bezm-i ʿirfāna żiyā çün cām-ı gerdānī

18722 Görülmiş idi daḫi evvel-i Ḳur'ān'a tefsīri
Buṭūn üzre beyān idüp niçe esrār-ı Furḳān'ı

18723 Şevāhid nāmına bir Fārisī te'līfi olmışdı
Resūl-i Kā'ināt'ıñ muʿcizātı idi ʿunvānı

18724 Yazılmaġla tükenmez idi te'līfāt u āṯārı
Olur mı baḥr-i mevvācıñ yek-ā-yek ʿadde imkānı

18725 Sekiz yüz baʿdehū ṭoḳsan sekizde sāl-i hicretden
Ḳılup şehr-i Herāt içre vedāʿ-ı ʿālem-i fānī

18726 Rivāyetdir ṭuġāt-ı Erdebīlī ḳaṣd-ı ġāretle
Teveccüh eyleyüp baṣdıḳda iḳlīm-i Ḫorāsān'ı

18727 ʿAzīziñ meyyitin maḫdūmı ḳabrinden alup evvel
Götürdi defne kendi yerlerinde naʿş-ı ẕī-şānı

18728 Tasalluṭ eyledikde fırḳa-i merẕūle ġāretle
Herāt içre olan ḳabr-i şerīf-i ḳuṭb-ı devrānı

18729 O sāʿat açdırup iḫrāḳ bi'n-nār itmege cismin
Tefaḫḫuṣ eyleyüp ancaḳ ʿazīziñ necl-i ẕī-şānı

18730 Bu emre mülhem olmışdı vücūd-ı ḥażret-i şeyḫi
Yerinde bulmayup bā-ṣavn-i Ḫaḳ ol ḳavm-i ṭuġyānī

18731 Kemāl-i ġayẕdan nāşī melāʿīn-i ṭuġāt āḫir
Yaḳup aḫşāb-ı ḳabri rāḥat itdi kāfiriñ cānı

18732 Ḫudā maḥbūb-ı ḫāṣṣın yaḳdırır mı hīç aʿdāya
Behiştīye niçe taʿẕīb ider aṣḥāb-ı nīrānī

18733 Rivāyāt-ı ṣaḥīḥayla mezār-ı Ḥażret-i Cāmī
Zemīn-i Cām'da vaḳiʿ olup ol ḳabr-i nūrānī

18734 İle'l-ān neşve-baḫş-ı feyż olup ʿuşşāḳ-ı şeydāya
Ziyāretle bulurlardı müdāmī ẕevḳ-i rūḥānī

18735 Ḫudā ḳābr-i şerīfin ravżā-i rıḍvān idüp dā'im
Revān-ı pākine olsun sürūşān Fātiḥa-ḫᵛānī

[447b]

Ve min-Meşāyiḫi'l-Ḫalvetiyye fi-Zemeni's-Sulṭān Ebi'l-Feṭḥ Muḥammed Ḫān

[Şeyḫ ʿAlā'eddīn]

18736 Şüyūḫ-i Ḫalvetī'niñ ekmel ü aʿlālarındandır
Cenāb-ı Şeyḫ ʿAlā'eddīn ol memdūḥ-ı Rabbānī

18737 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında idi ol ʿārif-i bi'llāh
Ṭarīḳatde anı irşād idüp Yaḥyā-yı Şirvānī

18738 O rütbe ceẕbesi ġālib idi ol şeyḫ-i āgāhıñ
Eger bir sālike baḳsa yaḫūd bir ḳavl-i sirrānī

18739 Ḳulaġına nihānī söylese esrārdan bir kez
Gelürdi der-ʿaḳab elbet aña bir ceẕb-i rūḥānī

18740 Burusa şehrine dāḫil olunca Şeyḫ ʿAlā'eddīn
Müderris buldı Mevlānā ʿAlā'eddīn-i ʿÜryān'ı

18741 ʿUlūm-ı ẓāhirīde ders ile meşġūl idi anda
Cenāb-ı şeyḫ buldı ġāyet-i inkārda anı

18742 Rivāyetdir ki bir gün ittifāḳan bir yere geldi
Miyānda baʿż-ı ṣoḥbet geçdi rūḥānī vü cismānī

18743 Cenāb-ı şeyḫ bir söz söyledikde gūş-i monlāya
Aña ol dem gelüp ṣayḥayla gūyā ġaşy-i sekrānī

18744 Ḳapandı arḳası üzre hemān muġmā ʿaleyh oldı
Niçe sāʿat ifāḳat bulmadı çıḳmışdı ṣan cānı

18745 ʿAzīziñ himmetiyle gūyiyā ʿavd eyledi rūḥı
O sāʿat eyledi inkāra tevbe ṣad peşīmānī

18746 İnābetle cenāb-ı şeyḫ ile ḫalvet-nişīn oldı
Ṭarīḳ-i Ḫalvetī'de oldı ʿālī kaʿb-ı ʿirfānı

18747 Muḥammed Ḫān-ı Fātiḥ ʿaṣrı idi vaḳt-i teşrīfi
Sitanbul'a gelüp itdi iḳāmet şeyḫ-i ḥaḳḳānī

18748 ʿAzīziñ rütbe-i irşādı ceẕbi irdi ġāyāta
Anı gāhī görürdi devletiñ aʿyān u erkānı

18749 Tezāḥüm üzre nāsıñ ictimāʿı ḥażret-i şeyḫe
Muḥammed Ḫān'a virdi salṭanat üzre hirāsānī

18750 Bilad-ı āḫere teşrīfine fermān gönderdi
Żarūrī emri virdi iḫtiyārı üzre rücḥānı

18751 Cenāb-ı şeyḫi ol gün Üsküdar'a itdiler teşyīʿ
İḳāmet-gāh ḳıldı kendüye şehr-i Ḳaraman'ı

18752 Vefātı belde-i Larende içre vāḳiʿ olmaġla
Tevārī itdi ḫākinde vücūd-ı şeyḫ-i Rabbānī

18753 Ḫudā taḳdīs ide ḳabrin hemīşe nūr-ı raḥmetle
Dem-ā-dem irişe züvvārına eẕvāḳ-ı rūḥānī

Dede ʿÖmer Rūşenī ḳuddise sirruh

18754 Kibār-ı Ḫalvetī'niñ birisi hengām-ı Fātiḥ'de
Cenāb-ı Şeyḫ ʿÖmer'dir Rūşenī olmışdı ʿunvānı

[448a]

18755 ʿAzīziñ neşve-i aṣliyyesi olmaġla Aydın'dan
Cenāb-ı şeyḫi ḳıldı rūşenā ol nām-ı nūrānī

18756 Şebābı ʿāleminde Bursa'da taḥṣīl-i ʿilm itdi
Melāhīye düşüp meyli gehī hicv itdi yārānı

18757 Biraz ʿaşḳ-ı mecāzī ile başı ḫoş idi evvel
Velākin pāk-bāz olmaġla ḫayr olmışdı pāyānı

18758 Seyāḥatle ʿazīmet eylemişdi semt-i Īrān'a
Murād itmişdi anda eyleye tekmīl-i ʿirfānī

18759 ʿAzīziñ uġrayup āḫir yolı semt-i Ḳaraman'a
ʿAlā'eddīn-i mezbūr ile oldı anda lüḳyānī

18760 Ḳarındaş-ı kebīri idi ancaḳ aña küsmişdi
Ṣalāḥ-ı ḥāle meyl itmez diyüp ol şeyḫ-i ḥaḳḳānī

18761 Meger tevfīḳ-i Bārī dest-yārī olmaḳ istermiş
Meʿāṣīden idüp ṣad tevbe-i ṣıdḳ-ı naṣūḥānī

18762 İnābet eyledi ṣoñra ʿAlā'eddīn'den anda
Hidāyet nūrı rūşen eyleyüp çeşm-i dil ü cānı

18763 O yerden ʿazm-i Īrān eyleyüp vardıḳda şīrāne
Telāḳī itdi aña Ḥażret-i Yaḥyā-yı Şirvānī

18764 ʿAzīziñ ḫıdmetiyle bir zamān mekṣ eyleyüp anda
Ḥayāt-ı cāvidānī buldı Yaḥyā'dan kemā-kānī

18765 Lisān-ı Fārisī'de lehce-i Türkī'de āṣārı
Görülmişdi niçe ebyāt u eşʿārıyla dīvānı

18766 İlāhiyyāt u naʿtı vāridātı baʿż-ı tārīḫi
Olurdı ḥażret-i şeyḫin kemālāt üzre burhānı

18767 Riyāżāt u ʿibādāt u cihādātıyla bulmışdı
Mecāzīden ḥaḳīḳat kūyine bir cisr-i ḥaḳḳānī

18768 Velākin ol ṣırāṭ-ı müstaḳīm üzre mürūrında
Rehā-yāb olmış idi ḳorḳuluḳdan ġayri pūyānī

18769 Gehī bir daġda gāhī Gence'de gāhī Ḳarabaġ'a
Şitā vü ṣayfda eylerdi elbet naḳl-i iskānī

18770 Ḥasan Beg kişver-i Īrān'a mālik idi mīrāna
Görüşmişdi Cenāb-ı Şeyḫ ʿÖmer'le ṭūl ezmānī

18771 Cihān Şāh zevce-i metrūkesi Selçuḳ Ḫātūn'uñ
Aña meyli düşüp ʿaḳd eyledi bā-emr-i Rabbānī

18772 Tezevvüc eyledikden ṣoñra Tebrīz oldı bir müddet
İḳāmet-gāhı şeyḫiñ naḳl ider baʿż-ı ṣadīḳānı

18773 Kibāra merciʿ u meʾvā olup ber-vech-i istiḳlāl
Umūra müsteşār itmişdi anı şāh-ı Īrānī

18774 Ṭarīḳ-i Naḳşibendī'den olan pāyā-yı niʿmetden
Olunmışdı rivāyet naḳl idüp ol merd-i ḥaḳḳānī

18775 Cenāb-ı Rūşenī ṣāḥib-firāş-ı mevt olduḳda
ʿİyāde eylemişdim ḥasbü'l-ʿāde ḳuṭb-ı ẕī-şānı

18776 Riyāset üzre şeyḫi pek teʾessüf üzre bulmışdım
Ḳabūl-i ḫānumān-ı zevceden gelmiş peşīmānī

18777 O ḥāletle dir idi kāşkī çirk-āb-ı fānīden
Mülevveṯ itmemiş olsam dirīġā dest ü dāmānı

[448b]

18778 ʿİbādetden riyāżetden ḥalāvet ḳalmayup bende
Olup bende düşüp bende be-mekr ü keyd-i nisvānī

18779 Cihānda şāh iken nefsim beni itmekle istirḳāḳ
Olup emmāreniñ levvāmeniñ çün ḳul u ḳurbānı

18780 Ḫudā ʿafv eyleye cürm ü ḳuṣūrum diyerek āḫir
Sekiz yüz ṭoḳsan iki sāliniñ olduḳda devrānı

18781 Fenā ẓulmet-gehinden ḳurtılup rūşen-dil olduḳda
Beḳānıñ ḫāneḳāhında bulup bir cāy-ı nūrānī

18782 Ola hemvāre ḳabr-i Rūşenī envār-ı raḥmetle
Riyāż-ı cennetiñ rūşen-terīn-i ḫuld-i bünyānı

eş-Şeyḫ Ḥabīb el-ʿÖmerī ve'l-Bekrī raḥimehu'llāh

18783 Kibār-ı Ḫalvetī'den biri daḫi ʿahd-i Fātiḥ'de
Cenāb-ı Şeyḫ Ḥabīb olmışdı ol maḥbūb-ı Rabbānī

18784 Ḳaramanī'dir ancaḳ müntehīdir cānib-i ebden
Cenāb-ı Ḥażret-i Fārūḳ'a anıñ nesl-i ẕī-şānı

18785 Cenāb-ı Ḥażret-i Ṣıddīḳ'a varır cānib-i ümmi
Bu minvāl üzre mervīdir ʿazīziñ nisbet-i şānı

18786 Ḳażā-yı Nigde ḳurbında olan şol ḳarye-i vusṭā
ʿAzīziñ masḳaṭ-ı re'si olup der-ʿahd-i şübbānī

18787 ʿUlūma şuġl idüp Şerḥ-i ʿAḳā'id oḳıyup anda
O yerden ʿāzim olmış ḫıdmet-i Yaḥyā-yı Şirvānī

18788 Rivāyetdir mülāḳī olmadın ol şeyḫ-i āgāha
Mürīdānından anıñ birine olduḳda lüḳyānī

18789 Dimiş ḳādir midir şeyḫiñ bańa himmetle bir günde
Kerāmetle irā'et eylemek mevlā-yı Raḥmān'ı

18790 Gürūh-ı ṣūfiyāndan Ḥācı Ḥamza nām bir sālik
ʿAzīzi ġayretiyle ol zamān ber-vech-i ġażbānī

18791 Ḥabīb'iñ vechine bir sille ʿaşḳ itmiş ki ḍarbından
Yüzi üzre ḳapanup gelmiş añа ġaşy-i sekrānī

18792 Yatup niçe zamān dem-beste vü ḥayrān bī-çāre
Ramaḳ ḳalmışdı cisminden o demde uġraya cānı

18793 Cenāb-ı şeyḫe ʿaks itdikde bu te'dībi dervīşiñ
Ḥabīb'i daʿvet idüp tesliyetle şeyḫ-i Rabbānī

18794 Buyurdı sevdigim incinme zīrā ḳavm-i dervīşān
ʿAzīzi ġayretin dā'im çeker cümle mürīdānı

18795 Yine sen ḫāṭırıñ ḫoş ṭut olursun maṭlaba vāṣıl
Görürseñ maḳṣad-ı aḳṣā olan dīdār-ı cānānı

18796 Ḥabīb'i ḫalvete emr eyledi resm-i ṭarīḳ üzre
Niçe eyyām virdi terbiyet ol Şeyḫ-i Şirvānī

18797 Ne ise gördigi rü'yāları taʿbīr eylerdi
Tesellīsin virirdi ḫalvet içre ḳuṭb-ı Yezdānī

[449a]

18798 Muḥaṣṣal on sene ḫalvet-nişīn oldı pey-ender-pey
Riyāżetle Ḥabīb'e tā gelince ẕevḳ-i rūḥānī

18799 Yazar Ṭaşköpri-zāde on iki yıl ḫalvete girdi
İcāzetle idince cānib-i Rūm'a ḳadem-rānī

18800 Ḥabīb'iñ kendüsinden naḳl olunmışdır Şaḳāyıḳ'da
ʿAzīzim mürşidim cemʿ eyleyüp merdān-ı meydānı

18801 Benimçün her birine şöyle tenbīh eylemişlerdi
Ḥabīb'e ḥor baḳmañ vardır anıñ ʿilm ü ʿirfānı

18802 Ḥabīb'iñ kendi naḳli aṣdıḳāya şükr ile dirmiş
Ḳaçan kim ḫalvete iclās idince şeyḫ-i Rabbānī

18803 Tecelliyāt-ı Ḥaḳ günden güne artardı ẕātımda
Bulurdum nev-be-nev feyż-i ilāhī ẕevḳ-i vicdānī

18804 Fenā fi'llāh ile dā'im beḳā bi'llāh olup ḥālim
On iki sāl ḳıldım ḫalvete şeyḫimle pūyānī

18805 İcāzetle diyār-ı Rūm'a ricʿat vāḳiʿ olduḳda
Ṭavāf itdi Anaṭolı'da olan şehr ü büldānı

18806 Gehī Aydın'da sākin olmış idi geh Ḳaraman'da
Gehī Anḳara'da olup Ḥabīb'iñ cāy-ı iskānı

18807 Cenāb-ı Ḥācı Bayram'ı ziyāret eyleyüp ekṣer
Geçerdi Aḳşemseddīn ile ṣoḥbetle aḥyānı

18808 Gehī eylerdi İbrāhīm-i Tennūrī ile ṣoḥbet
Emīr-i Naḳşibend ile iderdi ẕevḳ-i rūḥānī

18809 Cenāb-ı Şeyḫ ʿAbdülmuʿṭi ile söyleşürlerdi
Açardı her biri Zeyniyye'den ebvāb-ı ʿirfānı

18810 Ṭarīḳ-i Ḫalvetī'den kām-yāb olmışdı ʿirfāna
Ḫavāṭır üzre işrāf olmış idi aña erzānī

18811 Anı bir kimse rāḳıd görmedi yā müstened aṣlā
Firāş-ı iḫtiżār üzre ruḳūdın gördi iḫvānı

18812 Ṭoḳuz yüz iki sāli oldıġında ʿām-ı hicretden
Amāsiyye diyārından beḳāya oldı pūyānī

18813 ʿAzīziñ meşhed-i pür-nūrı ol yerde müşāheddir
Meẓān-ı isticābetdir duʿāya ḳabr-i ẕī-şānı

18814 Ḫudā ḳabr-i Ḥabīb'i ravża-i rıḍvān idüp yarın
Ḥabīb-i ekremiñ cārı ola der-bāġ-ı rıḍvānī

el-Mevlā Şeyḫ Mesʿūd raḥimehu'llāhu ʿaleyh

18815 Cenāb-ı Şeyḫ Mesʿūd idi biri devr-i Fātiḥ'de
Ṭarīḳ-i Ḫalvetīlerden alan meydān-ı ʿirfānı

18816 Müderris olmış idi evvelā ol ʿārif-i bi'llāh
Taṣavvuf ʿilmine raġbet idüp ol maʿrifet kānı

18817 Cenāb-ı Şeyḫ ʿAlā'eddīn'e itdi ittiṣāl āḫir
ʿAzīziñ ḥıdmetiyle bulmış idi ʿizzet-i şānı

[449b]

18818 Ṭarīḳ-i ṣūfiyānı şeyḫiniñ ʿindinde ögrendi
İcāzet aldı irşād itmege merdān-ı meydānı

18819 Ṭavaṭṭun itmiş idi Edrine şehrinde bir müddet
Ṭarīḳ-i Ḫalvetī'ye şuġl ile geçmişdi devrānı

18820 Niçe ʿuṣṣāḳa oldı terbiyet-baḫṣā ṭarīḳatde
Kerāmāt-ı bülendi ṭoldurup āẕān-ı ekvānı

18821 Riyāżetle ḳatı çoḳ kimse ber-kām oldı ʿindinde
Maḳāmāt-ı ʿaliyye ṣāḥibi oldı mürīdānı

18822 ʿAceb bir ceẕbi ġālib ʿārif-i bi'llāh şeyḫ oldı
Şerīʿatle ṭarīḳatle idi ādāb u erkānı

18823 Riyāżetle ʿibādetle edā-yı farż u sünnetle
Sezā-vār idi ḥaḳḳında dinilse ḳuṭb-ı Rabbānī

18824 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında Cenāb-ı Şeyḫ Mesʿūd'uñ
Civār-ı Ḥaḳḳ'a oldı daʿveti bā-emr-i Sübḥānī

18825 ʿAzīmet itdi ol dārü's-saʿāde semtine nā-geh
Sarāy-ı lā-yezālīden olunca iẕn-i sulṭānī

18826 Tevārī eylemekle belde-i meẕkūre ḫākinde
Maḳām-ı ḳabri ḥālā buldı Mesʿūdiyye ʿunvānı

18827 Ḫudā ḳabr-i şerīfin esʿad-ı ravżāt-ı ʿAdn itsün
Ziyāret eyledikce merḳadin aḥbāb u ḫullānı

Cemālī Şeyḫ Muḥammed eş-şehīr bi-Çelebi Ḫalīfe

18828 Ricāl-i Ḫalvetī'niñ ecmeli eyyām-ı Fātiḥ'de
Cenāb-ı Şeyḫ Muḥammed'dir Cemālī oldı ʿunvānı

18829 Ḫilāfetde Çelebi şöhretiyle nām almışdır
Cemāl-i Aḳsarāyī'ye irişür nesl-i ẕī-şānı

18830 ʿUlūm-ı ẓāhirīye şuġl idüp vaḳt-i şebābında
Maʿānīden oḳuyup Şerḥ-i Telḫīṣ'i bedīʿānī

18831 Ṭarīḳ-i ṣūfiyāna bir maḥabbet ġālib olmaġla
Derūnında ẓuhūr itdi o dem bir ceẕb-i Raḥmānī

18832 Gürūh-ı Ḫalvetī'den Şeyḫ ʿAbdullāh yanında
Murād itmişdi ḫalvet ʿazm idüp gördi Ḳaraman'ı

18833 Mücāz idi ʿAlā'eddīn'den ol Şeyḫ ʿAbdullāh
Ṭarīḳ-i Ḫalvetī'den almış idi kām-ı ʿirfānı

18834 Cenāb-ı şeyḫ ile hem-ḫalvet olmaḳ üzre olmışdı
ʿAlā'eddīn teşrīf itdi büldān-ı Ḳaraman'ı

18835 ʿAzīziñ maḳdemin tebrīke vardıḳda Cemāleddīn
Mehābet üzre gördi ol ʿAlā'eddīn-i ẕī-şānı

18836 Mübārek arḳasında cübbe-i sevdāsını gördi
Başında tāc-ı sevdā hem siyeh esb-i küḥeylānī

18837 ʿAzīziñ kisve vü destār u esbi ḫūb gelmekle
Cemālī'ye buyurdı ol cenāb-ı şeyḫ-i Rabbānī

[450a]

18838 Maḥabbetle begendiñse ḳamusı dil-pesendiñse
Saña baḫş eyledim mecmūʿını ber-resm-i ḫullānī

18839 Cevābında Cemālī ḫırḳa-pūş olmaḳ ne ḥaddimdir
Diyüp ʿöẕr eyledi ol ḥażret-i şeyḫe edībānī

18840 Meger tāc u ridāsın virmege bāʿiṣ bu olmışdı
Taḳarrub eylemiş şeyḫiñ beḳāya ʿazm-i pūyānı

18841 Aradan çoḳ zamān geçmeksizin ol Şeyḫ ʿAlā'eddīn
Ḳaraman ülkesinden itdi ʿazm-i sūy-i rıḍvānī

18842 Anı taʿḳīb idüp müstaḫlefī ol Şeyḫ ʿAbdullāh
ʿAzīzin yalıñız ḳoyurmayup göçdi şitābānī

18843 Ḫudā her biriniñ rūḥ u revānın şādmān itsün
Ola her biriniñ ḳabri cinānıñ bāġ u bostānı

18844 Çelebi Şeyḫ ol yerden ʿazīmet itdi Toḳad'a
Cenāb-ı Şeyḫ İbn-i Ṭāhir ile ḳıldı lüḳyānī

18845 Ayaġı tozı ile ḫalvete teklīf idüp şeyḫi
Celāl üzre Cemālī'niñ olup ḫalvetde iskānı

18846 Riyāżāt-ı ḳaviyye emr iderdi şeyḫ ḫalvetde
Taḥammül itmeyüp ekṣer firār itdi mürīdānı

18847 Faḳaṭ ḫalvetde iki kimse ḳalmışdı riyāżetde
Çelebi şeyḫ idi biri birisi şeyḫ-i ẕī-şānı

18848 Cemālī ḥaḳḳına dinmişdi bir gün şeyḫ-i ẕī-şāna
Riyāżetden biraz boşla ki gelmiş żaʿf-ı cismānī

18849 Celāl üzre didi çeksün serīʿan vuṣlata irsün
Ya fevt olsun reh-i cānında terk eylesün cānı

18850 Terākim zümresinden şeyḫ-i ümmī idi ẓāhirde
Velākin bāṭını aḳvā idi ez-ṣavb-ı rūḥānī

18851 O ḥāletde Cemālī'ye menāmında ẓuhūr itdi
Terākīb-i ġarībe vāḳıʿa rü'yā-yı Raḥmānī

18852 ʿAzīze naḳl idince her birisin keşf-i ḥāl itdi
Nüvāziş eyledi luṭf ile ġayri şeyḫ-i Rabbānī

18853 Taḳarrub eylemiş ʿuḳbāya bu şeyḫiñ daḫi ʿazmi
Civār-ı raḥmete daʿvet içün geldikde fermānı

18854 Cihānıñ ḫāneḳāhın terk idüp yā hū diyüp āḫir
Cenāb-ı İbn-i Ṭāhir itdi ʿazm-i sūy-i rıḍvānī

18855 Cemālī devşirüp ṭās u ṭaraġın ʿazm-i rāh itdi
Cenāb-ı Pīr Aḥmed ḫıdmetiyle ḳıldı pūyānī

18856 Varup ḳaṭʿ-ı merāḥil ile Erzincān'a cān atdı
Görüşdi Şeyḫ-i Pīrī ile itdi ṣoḥbet-i cānī

18857 Cenāb-ı Şeyḫ Yaḥyā ḫıdmetin ḫülyā iderlerdi
O yerden ḳaldırup tābānı ḳıldı ʿazm-i Şirvānī

18858 İki gün infiṣāl itmişdi Erzincān şehrinden
Vefāt-ı Şeyḫ Yaḥyā'yı ḫaber virdikde iḫvānı

18859 O peyġām-ı ġam-encām ile Erzincān'a ʿavd itdi
Cenāb-ı Pīr Aḥmed'le yine olduḳda lüḳyānī

[450b]

18860 ʿAzīzi Şeyḫ-i Pīrī oldı ḫıdmet itdi bir müddet
Bilād-ı Rūm'a irsāl itdi irşād eyleyüp anı

18861 İcāzetle Amāsiyye olup dergāh-ı irşādı
Ṭarīḳ-i Ḫalvetī'de eyledi irşād-ı merdānī

18862 Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān ol zamān vālī idi anda
Ḳudūmiyle teberrük eyledi ṭabʿ-ı ḫıdīvānī

18863 ʿAlāḳa eyledi Şehzāde Sulṭān Bāyezīd Ḫān'a
Çelebi Şeyḫ dinmekle anıñ da ḥaẓẓ idüp cānı

18864 Ḥikāyet olunur kim Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān
O demlerde vezīr itmişdi Paşa-yı Ḳaraman'ı

18865 Vekīl-i muṭlaḳ olduḳda Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şāna
Virildi dest-i istiḳlāline mühr-i müşīrānī

18866 Şeh-i devrāna Cem Sulṭān vaṣfın eyleyüp gāhī
Virirdi Bāyezīd Ḫān'a gehī re'yinde noḳṣānī

18867 Cem'iñ nūş eylemekle cām-ı leb-rīz-i müvālātın
Şikest idi aña mir'āt-ı ṭabʿ-ı Bāyezīd Ḫānī

18868 Çelebi Şeyḫ'e bu keyfiyyeti tenhāda naḳl itdi
Tażarruʿ eyledi yalvardı ol necl-i cihān-bānī

18869 Didi sizden teveccüh isterim ey mürşid-i ʿālem
Muʿārıżlar ẓuhūr itdi baña der-mülk-i ʿOṯmānī

18870 Cenāb-ı vālidim Fātiḥ Muḥammed Ḫān-ı ẕī-şānıñ
Taḳarrub eyledi Allāhu aʿlem vaḳt-i hicrānı

18871 Bi-emri'llāh bu mülk-i fenādan irtiḥāl itse
Benimken nevbet-i şāhenşehī pās-ı ḥıdīvānī

18872 Ḳarındaş-ı ṣaġīrim ismi Cem hem rüşdi yoḳ sersem
Anı iclās iderler taḫta bu ʿaṣrıñ vezīrānı

18873 Ḫuṣūṣā ḥāliyā ṣadr-ı Ḳaramanī o mecnūnuñ
Ḫayır-ḫᵛāhı olup eyler bańa ġadr-i leʾīmānī

18874 Eger bir kez teveccüh eyleyüp himmet buyursaydıñ
Bańa olmazdı şeyḫim kimseniñ īrāṣ-ı ḫüsrānı

18875 Bu vech üzre niyāz itdikce şeyḫ-i pāk-dāmāna
İderdi rūy-i istiġnā ile ṣad ʿöẕr-ḫᵛāhānī

18876 Dir idi pādişāhım bu işe luṭf it beni ṣoḳma
Bu emri iltizām itmekde vardır bir perīşānī

18877 Çelebi Şeyḫ ʿöẕr itdikce şehzāde niyāzında
Teraḳḳī üzre idi ʿāḳıbet ol şeyḫ-i ḥaḳḳānī

18878 Derūnında olan ḥubb u ḥamiyyet görmedi şāyān
Żımından eyleyüp endāḫte şehzāde sulṭānı

18879 Taḫallüf eyleye pās-ı ḫilāfet sāġar-ı devlet
Cem'iñ devr eyleye bezm-i cihānda cām-ı devrānı

18880 Yine ibrām u ilḥāḥ eyledikde şeyḫe şehzāde
Teveccüh eyledikde gördi eşyāḫ-ı Ḳaraman'ı

Menāḳıb-ı ʿAliyye-i Çelebi Ḫalīfe eş-Şehīr bi-Cemālī

[451a]

18881 Meşāyiḫden Cem'iñ eṭrāfını cemm-i ġafīr almış
Çelebi Şeyḫ ḳaṣd itdikde eşyāḫ-ı Ḳaraman'ı

18882 Cenāb-ı Bāyezīd'i iltizāmından gücenmekle
ʿAzīzi āteşe ṭutdı Cem'iñ iḳbāl-ḫᵛāhānı

18883 Elinde her biriniñ āteşi var idi maʿnādan
Cemālī üstine remy itdiler nīrān-ı sūzānı

18884 Ḫaṭā idüp iṣābet itmedi sehm-i ḳażā şeyḫe
ʿAzīziñ duḫterin urduḳda yaḳdı nār-ı rūḥānī

18885 Bir-iki gün mürūrında kerīme ḫastece oldı
O yüzdenmiş memātı ḳıldı ʿazm-i sūy-i rıḍvānī

18886 Ḳomazdı şeyḫ istiʿfāyı elden ictināb üzre
Ziyāde olmış idi Bāyezīd'iñ āh u efġānı

18887 ʿAzīziñ muḳteżā-yı ġayret-i ṭabʿ-ı şerīfiyle
Teveccühle yine cemʿ itdi aḳṭāb-ı Ḳaraman'ı

18888 Cenāb-ı şeyḫe her biri ʿitāb üzre ḫiṭāb itdi
Teveccühden nedir maḳṣūd dirlerdi ġażūbānī

18889 Cevābında buyurdı sizleriñ maḳṣūdını bilsek
Neden īcāb ider bir şaḫṣ-ı ġaddār-ı Ḳaramanī

18890 Tażammun eyleyüp her biriñiz ol şaḫṣ-ı bed-kārı
İdersiz rūz u şeb pervāne-veş şemʿinde pūyānī

18891 Cenāb-ı Fātiḥ'iñ düstūr-ı ẓī-şānı bulunmaġla
Ḫarāb itmişken evḳāf-ı zevāyā-yı ʿazīzānı

18892 Niçe evḳāfı beytü'l-māl içün żabṭ eyleyüp ẓālim
Esās-ı devlete ol vechle virmişdi vīrānī

18893 Anıñ gibi ẓalūmuñ ḫāṭırı merʿī olup ḫālā
Teveccüh üzresiz Cem semtiniñ olup nigeh-bānı

18894 Ḳoyup Şehzāde Sulṭān Bāyezīd'i dīdeden dilden
Virürsiz salṭanat emrinde Cem sulṭāna rücḥānı

18895 Rivāyetdir añа İbnü'l-Vefā ber-vefḳ-i ṣad-der-ṣad
Ḳonup virmişdi kim ḥıfẓ eyleyen ol vefḳ idi anı

18896 Başında ʿaḳlı idi gövdesinde cān idi gūyā
Anıñla ḥıfẓ iderdi kendüyi ez-ḳahr-ı sulṭānī

18897 ʿAzīziñ sūr içinde görmesi ṣadr-ı cihān-gīri
Vefāyī vefḳıdır dirlerdi ʿaṣrıñ ehl-i ʿirfānı

18898 ʿAzīziñ bu kelāmından gelüp her birine inṣāf
Teveccühden ferāġat itdiler ber-vech-i nedmānī

18899 Çekildi her birisi intiṣārından girü ḳaldı
Faḳaṭ İbnü'l-Vefā ḳalmışdı düstūruñ beḳā-ḫˇānı

18900 ʿAzīziñ kendüden merviyyedir ṣadr-ı Ḳaraman'ıñ
Teveccüh eylemişdim ḳahrına ber-vech-i rūḥānī

18901 İzāle ḳaṣdın itdikce anı sūr içre görmişdim
Aña İbnü'l-Vefā bir dā'ire çizmişdi vefḳānī

18902 Ṭururken sūr içinde el uzatmaḳ mümkin olmazdı
Tecāvüz itmeyince sūrı Paşa-yı Ḳaramanī

18903 Meger günlerde bir gün ṭaşrada görmekle Paşa'yı
Teveccühle irüp zaḫm-ı ḳażā bā-emr-i Rabbānī

18904 ʿAzīziñ kendi naḳli biñ belā girdikde ḥışn içre
Zaḫim-nāk oldı Paşa gerçi bā-taḳdīr-i Sübḥānī

18905 Otuz üçünci gün ancaḳ ẓuhūr eylerdi āṣārı
Bu minvāl üzre tebşīr itdi pīri Bāyezīd Ḫān'ı

18906 Aradan çoḳ zamān geçmeksizin düstūr-ı Cem-meşreb
Bir ednā şey ile olmışdı maġżūb-ı ḫıdīvānī[1]

[451b]

Teveccüh-i Taḫt-ı Sulṭānī be-Cānib-i Şehzāde Bāyezīd Ḫān

18907 Yazar Künh içre ʿĀlī çünki ol ṣad rütbe-i kārıñ
Sarāy-ı devlet ü iḳbāli buldı hedm-i vīrānī

18908 Cem'iñ ḥāmīsi gitdi ḳalmadı aṣlā hevā-dārı
Ḳırıldı sāġar-ı baḫtı döküldi cām-ı gerdānı

1 18.898-18.906 arasındaki beyitler Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

18909 Ṣunuldı Bāyezīd'e bāde-i peymāne-i devlet
Taḥaḳḳuḳ buldı añа salṭanat dīhīm-i ʿOṯmānī

18910 Vezīr-i aʿẓamıñ idbārına bāʿiṯ bu olmışdı
Müverriḫler yazar ẓāhirdeki idbār-ı ḫıẕlānı

18911 Meger günlerde bir gün Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān
İdüp şehzādegāndan birisiyçün sūr-i sulṭānī

18912 Ḫıtān cemʿiyyetinde üft ü ḫīz itmek vezīrāna
Ḳadīmī ʿādet olmaġla o gün ṣadr-ı Ḳaramanī

18913 Aşaġı yuḳarı ḫıdmet iderken derlemişlerdi
Bozulmaġla ʿaraḳdan vefḳınıñ erḳām-ı evzānı

18914 Başından vefḳı iḫrāc eyleyüp taṣḥīḥ içün şeyḫe
Serīʿan gönderince ṭaşra ḳalmaġla Ḳaramanī

18915 Derūn-ı sūrdan ḫāric bulunmaġla irişmişdi
Ḳażā-yı nā-gehāniyle belā-yı zaḫm-ı rūḥānī

18916 Vezīre vefḳı ʿavdet itmedin maḳtūl olmışdı
Tevāfuḳ üzre naḳl eyler anı tārīḫ-i ʿOṯmānī

18917 Muḥammed Ḫān fevtin ketm idüp orduda ʿaskerden
Teraḳḳub idi maḳṣūdı kudūm-i Bāyezīd Ḫān'ı

18918 Bu vech üzre mürūr itmişdi anıñ ẕikri bālāda
Münāfīdir bu yerde vaṣf-ı aḥvāl-i Ḳaramanī

18919 ʿAla ḳavleyn sevmezdi vezīri kimse ʿaskerde
Ḫuṣūṣā ḫaṣm-ı cānıydı ricāl ü devlet aʿyānı

18920 Ḫalāṣı iḫtimāliyle kudūm-i Bāyezīd Ḫān'a
Tevaḳḳuf itmeyüp başdı sarāyın ḳavm-i ṭuġyānī

18921 Bütün māl u menālin ġāret itdi ṣoñra ḳatl itdi
Gürūh-ı ʿaskerīniñ eşḳıyāsı luṣṣ u düzdānı

18922 Ḫulāṣa ḳalʿadan ṣoñra yigirmi günden evvelce
Muḥammed Ḫān ḳıldıḳda vedāʿ-ı ʿālem-i fānī

18923 Yerine oġlı Sulṭān Bāyezīd Ḫān pādişāh oldı
Otuz üç gün tamāmında dimişdi şeyḫ-i ḥaḳḳānī

18924 Şaḳāyıḳ naḳli üzre on beşinci gün vefātından
Mürūr itmişdi Şehzāde Cenāb-ı Bāyezīd Ḫānī

18925 Cenāb-ı Fātiḥ'iñ ılġar ile geldikde etbāʿı
Amāsiyye diyārından götürmişdi şitābānī

18926 Vezīriñ ḳatlini yolda işitmekle mezīd oldı
Cenāb-ı Bāyezīd'iñ ḫāṭırında şevḳ u şādānī

18927 Serīr-i taḫt-ı şāhī üzre hem sulṭān-ı Rūm oldı
Ḳaramanī gibi bir düşmene hem virdi ḫızlānī

18928 Şaḳāyıḳ'da yazılmışdı Çelebi Şeyḫ'iñ evṣāfı
Ḥikāyet eylemekle ol ʿazīziñ baʿż-ı ḫˇīşānı

18929 Cenāb-ı Şeyḫ naḳl itmiş Ḥaḳ'a iẓhār-ı şükr itmiş
Dimiş vaḳtā ki ḥüzn üzre görüp şehzāde sulṭānı

18930 Teveccüh eyledikde nikbet-i ṣadr-ı Ḳaraman'a
Bañа ḥāṣıl olup bir ġayret-i ʿuẓmā-yı ḥaḳḳānī

18931 Muḥammed ism-i sāmīsiyle kim mevsūm ise ol dem
Vezīriñ olmış idi añа sārī nikbet-i şānı

18932 Dimiş rāvī Muḥammed idi ismim ben de ḳorḳardım
Ḥadīṣü's-sinn iken nikbetden eylerdim gürīzānī

18933 O günlerde idi bir gün dıraḫta müşrif olmışdım
Ayaġım vażʿ idince münkesir olmaġla aġṣānı

[452a]

18934 Zemīne sāḳıṭ olduḳda yarılmışdı başım ol dem
Vezīriñ bañа daḫi irmiş idi şūm u ḫızlānı

18935 Amāsiyye diyārında ṣayılmış idi ḳırḳ ādem
Muḥammed idi nāmı oldı menkūb-i Ḳaramanī

18936 Cülūs itdikde Sulṭān Bāyezīd Ḫān taḫt-ı iclāle
Ḫaber gönderdi daʿvet eyledi ol ḳuṭb-ı devrānı

18937 Ferāmūş itmeyüp sebḳ eyleyen mīʿād u mīṣāḳı
Çelebi Şeyḫ idi çün maḥrem-i esrār-ı pinhānı

18938 Sitanbul'ı ḳudūmiyle müşerref-sāz ḳıldıḳda
ʿAzīze luṭf u ikrām eyledi ber-vech-i şāhānī

18939 Vebā vü zelzele olmışdı müstevlī o demlerde
Cenāb-ı Bāyezīd Ḫān'ıñ yoġ idi rāḥat-ı cānı

18940 Niçe kerre duʿāya çıḳdılar eyyām-ı Fātiḥ'de
Şehirden munḳaṭıʿ olmadı iñen ḳahr-ı Rabbānī

18941 Ḳırılmaḳda idi şehr-i Sitanbul'uñ ehālīsi
Yıḳılmaḳda idi ol beldeniñ bünyād ü bünyānı

18942 Bu iki berzaḫıñ defʿinde ʿālem ʿāciz olmaġla
Bütün icmāʿ idüp İstanbul'uñ aṣḥāb-ı ʿirfānı

18943 Ḫalīfe cānibinden müstecābü'd-daʿve bir ʿālim
Varup evvel ziyāret eyleyüp Sulṭān-ı ʿAdnān'ı

18944 Resūl-i Ekrem'iñ ḳabr-i şerīfi ḫāk-i pākinden
Ḳıla defʿ-i belāya anda istidʿā-yı rūḥānī

18945 Ġubār-ı müşk-sā-yı merḳad-i pür-nūra yüz sürsün
Turāb-ı ravżasıyla iktiḥāl itsün dil ü cānı

18946 Ḥabīb-i Ekrem'iñ rūḥından istimdād itmekle
Emīn olsun belādan şehr-i İstanbul sükkānı

18947 İderdi zelzeleyle ʿillet-i ṭāʿūndan taḫlīṣ
Eger bir kerre istīmān olunsaydı ḫulūṣānī

18948 Bu emre ḳalb-i Sulṭān Bāyezīd'i meyl itdirdi
Recā-mend oldıġında devletiñ aʿyān u erkānı

18949 Çelebi Şeyḫ içün irsāl ensebdir diyüp devlet
ʿAzīzi ḥacca niyyet itdirüp iḳbāl-i sulṭānī

18950 Cenāb-ı şeyḫe ḳırḳ biñ aḳça ḥarc-ı rāh-ı ḥac virdi
Yanında ḳırḳ ḳadar var idi dervīşān u merdānı

18951 Üçer biñ aḳça ṣurre virdiler her birine başḳa
ʿAlā ḳavlin beşer biñ idi taʿyīn-i cihān-bānī

18952 Bu niyyet ile geçdi Üsküdār'a şeyḫ-i deryā-dil
Maʿiyyetle yanında ḳırḳ ḳadar dervīş-i ḥaḳḳānī

18953 Rivāyetdir teveccüh itmesiyle ḥażret-i şeyḫiñ
ʿAlā ḳavlin güẕār itdikde baḥri şeyḫ-i Rabbānī

18954 Tenezzül bulmış idi zelzeleyle ʿillet-i ṭāʿūn
Vebānıñ ḫiffetin cezm eylemiş şehriñ ʿazīzānı

18955 Rivāyetdir ki altmış yıl ḳadar şehr-i Sitanbul'a
Vebā vü zelzele olmadı bā-taḳdīr-i Sübḥānī

[452b]

18956 Yazar tārīḫde ʿĀlī ʿazīziñ ḥacca ʿazmiyle
Vebā vü zelzele ḫiffet bulınca Rūm sulṭānı

18957 Cenāb-ı şeyḫe ādem gönderüp ʿavdin recā itdi
Teveccühle ġaraż ḥāṣıl olup bā-emr-i Sübḥānī

18958 Maḥabbet-nāme yazdı şeyḫe ʿarż-ı iştiyāḳ itdi
Derūn-ı nāmesinde itdi iẓhār-ı peşīmānī

18959 Ḳanāʿat gelmemişdi meclisiñden bezm-i ḫāṣṣıñdan
Diyüp yalvarmış idi ḥażret-i şeyḫe melūlānī

18960 ʿAzīziñ belki istiṣḳāle ḥamli ola vehminden
Derūn-ı şehriyāre gelmiş idi bir perīşānī

18961 ʿAlā ḳavlin yoġ idi nāmesi sulṭān-ı ẕī-şānıñ
Şeh-i devrānıñ aġzıyla dimişlerdi sefīrānı

18962 Ferāġat eylesünler bu sene ḥacca ʿazīmetden
Eger sāḳıṭ ise ẕimmetlerinden ḥaccıñ erkānı

18963 Terāḫī üzredir farżıyyeti maʿlūm-ı devletdir
İderler sāl-i ātīde edā bā-ʿavn-i Rabbānī

18964 Bu minvāl üzre Sulṭān Bāyezīd ibrām itmişdi
Recā-mend oldı gerçi ʿavdetin ol şeyḫ-i nūrānī

18965 Mühimmāt-ı sefer ḥāżır bulunmaġla ʿazīmetden
Rücūʿın görmedi enseb ḳılup Baṭḥā'ya pūyānī

18966 Yazar Tārīḫ-i ʿĀlī'de Dımaşḳ-ı Şām'a vardıḳda
Çelebi Şeyḫ ile yanındaki ḳırḳ merd-i meydānī

18967 Ḳamusı Şām'dan muḥrim olup ʿazm itdiler ḥacca
Ḥicāz'ı rāḥatü'l-ervāḥ idüp ʿuşşāḳ-ı merdānī

18968 Olup her birisi iḥrām-bend-i kūy-i cānāna
Tecerrüd iḫtiyār itmekle her dervīş-i ʿüryānī

18969 Dımaşḳ-ı Şām'dan ḥuccācla Yeṯrib hevāsıyla
Çıḳınca ḥażret-i şeyḫ-i mükerremle mürīdānı

18970 Üçünci menzile vardıḳlarında Kaʿbe-i dīdār
Görünmekle ʿazīze cān atup olmışdı ḳurbānı

18971 ʿAzīziñ Kaʿbe-i vaṣla yolı yaḳlaşdı ol yerde
Ziyāret eyledi ḳabr-i şeh-i ʿAdnān'ı rūḥānī

18972 Sitanbul'da olan seccāde-i irşādı devletden
Ḳılındı Ḥażret-i Sünbül Sinānüddīn'e erzānī

18973 Ḫudāyā her biriniñ merḳadi sünbül-sitān olsun
Sürülsün āsitānında uṣūl-i ẕikr-i erkānı

eş-Şeyḫ Yūsuf el-ʿArīf Şeyḫ Sinān

18974 Gürūh-ı Ḫalvetī'den ʿārif-i bi'llāh olanlardan
Birisi Şeyḫ Yūsuf'dur Sinānüddīn ʿunvānı

18975 Civār-ı şehr-i İstanbul'da bir ḳarye olmışdır
ʿAzīziñ masḳaṭ-ı re'si maḥall-i kesb-i irfānı

18976 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında gelen ehl-i veraʿdandır
Lisān-ı ḥalḳda meẕkūr idi taḳvā ile şānı

18977 Vaṭanda olmış idi iştiġāli ʿilm ü ʿirfāna
Ṭarīḳ-i Ḫalvetī'de var idi bī-ḥad mürīdānı

18978 ʿAzīziñ ṣoḥbetiyle muġtenimlerden işitmekle
Şaḳāyıḳ'da yazar Ṭaşköpri-zāde şeyḫ-i ẕī-şānı

18979 Ṭarīḳatden niçe ṭullābı irşād eylemişlerdi
Kemāle irmiş idi terbiyetle niçe iḫvānı

[453a]

18980 ʿAzīziñ ḥüsn-i ḫulḳın vaṣf iderdi baʿż-ı aṣḥābı
Ḫuşūʿ üzre olup evżāʿı der-künc-i ḥamūlānī

18981 Veraʿla inḳıṭāʿ itmişdi yārān u eḥibbādan
Riyāżāt üzre geçmişdi ʿazīziñ vaḳt-i devrānı

18982 Yine ol ḳaryeden ḳurbe irişmişdi vefātında
Taʿayyün üzredir ḥālā ʿazīziñ ḳabr-i ẕī-şānı

18983 Ḫudā taḳdīs ide rūḥ-ı şerīfin ḳabr-i pür-nūrın
Ḳıyām-ı ḥaşre dek züvvārı bulsun feyż-i rūḥānī

es-Seyyid Yaḥyā eş-Şirvānī ḳuddise sirruhū

18984 Ṭarīḳ-i Ḫalvetī'niñ ekmeli ol Şeyḫ Yaḥyā kim
Olup vālidleri Seyyid Bahāeddīn-i Şirvānī

18985 Şamāḫī beldesinde gelmiş idi mehd-i dünyāya
Ḳarīb olmaġla Şirvān'a anıñla buldı ʿunvānı

18986 ʿAzīziñ vālid-i ekremleri Seyyid Bahāeddīn
Olup erbāb-ı ṣervetden velākin necl-i ẕī-şānı

18987 Şerīf Yaḥyā ki miṣli yoġ idi ḥüsn ü cemālinde
Kemālinde daḫi maʿdūm idi belki añа ṣānī

18988 Rivāyetdir ki bir gün ṭop oynarken uşaḳlarla
Atup ṭutmaġa uydurmışdı kendi gibi ṣıbyānı

18989 Kibār-ı Ḫalvetī'den Pīr-zāde İbn-i ʿİzzeddīn
Mürīd-i Şeyḫ Ṣadreddīn idi hem-ṣıhr-ı ẕī-şānı

18990 Mürūr itmekle gördi ṣavlecān oynardı Yaḥyā'yı
Cemāl ü ḥüsn ü ānın seyr idince şeyḫ-i Rabbānī

18991 Şerīf Yaḥyā'yı ādāb üzre görmekle duʿā itdi
Ṭarīḳatde ṣalāḥ u fevziniñ olmışdı cüyānı

18992 Ṭarīḳ-i Ḫalvetī'ye inciẕāb ile duʿā itmiş
Menāmında görüp Yaḥyā o şeb rü'yā-yı Raḥmānī

18993 Taġayyür bulmış idi vāḳıʿayla ḥāli Yaḥyā'nıñ
Bütün ehvā-yı nefsāniyyesi olmaġla rūḥānī

18994 Cenāb-ı Şeyḫ Ṣadreddīn'e vardı ilticā itdi
Ṭarīḳ-i Ḫalvetī'den ḫıdmetiyle ḳıldı pūyānī

18995 Unutdı dār u deyyārı ʿazīzi oldı muḫtārı
Cenāb-ı mesnedü'l-ebrārı bildi şeyḫ-i ḥaḳḳānī

18996 O ḥüsn ü ān ile ḫalvet-nişīn-i ṣūfiyān oldı
Bahāeddīn'e ġāyet güç gelüp Yaḥyā gibi cānı

18997 Teberrāyı gürūh-ı ṣūfiyān hem-ḫalvet olmaġla
Ala āġūş-ı vaṣla hāle-veş ol māh-ı tābānı

18998 Muḳaddem daḫi ḥüsn-i iʿtiḳādı yoġ idi şeyḫe
Bu minvāl üzre inkār eyledi şeyḫi cehūlānī

18999 Dirīġā gitdi ʿırżım diyü kendin yerlere urdı
Revā mı şeyḫe ide böyle ṭıflı tekye ḳurbānı

[453b]

Menāḳıb-ı ʿAliyye-i Seyyid Yaḥyā ve Naṣīḥat-ı Peder-i Bozurgvār ve Menḳabe-i Ṣadr-ı Şirvānī

19000 Ḫayā ile diyüp Yaḥyā'ya gerçi nuṣḥ u pend itdi
Velākin girmedi hīç gūşına pend-i naṣūḥānī

19001 Gehī luṭf ile yalvardı gehī taḫvīf eylerdi
Müfīd olmadı aṣlā vaʿde-i ferdā-yı iḥsānī

19002 Dinilmiş idi ḥattā ḥażret-i şeyḫe Bahāeddīn
Seni Yaḥyā içün ḳatle taraṣṣud eyler aḥyānī

19003 Rivāyetdir ki bir şeb ittifāḳan cāmiʿe Yaḥyā
ʿİşāya çıḳmayup terk eyledi iḥyā-yı devrānı

19004 Şitā olmaġla tennūruñ ṣafāsıyla alışmışdı
Velākin iʿtiyādıyla muʿaṭṭal oldı riclānı

19005 Niçe eyyām renc-i pāy ile ṣāḥib-firāş oldı
Ḳıyāma iḳtidārı olmayup bulmadı dermānı

19006 Cenāb-ı Şeyḫ Ṣadreddīn bir şeb beyt-i Yaḥyā'ya
ʿİyādet ḳaṣd idüp tedbīr ide ber-vech-i rūḥānī

19007 Ḳapudan girmeyüp dārıñ duḫūl itmekle revzenden
Yapışdı dest-i Yaḥyā'ya didi ey cānımıñ cānı

19008 Ayaġa ḳalḳ bu ʿillet ġayri senden mündefiʿ oldı
Didikde "ḳum bi-iẕni'llāh"[1] şifā buldı kemā-kānī

19009 Cevārīden birisi vāḳıfe olduḳda bu ḥāle
Bahāeddīn'e iḫbār itdi Ṣadreddīn-i Şirvān'ı

19010 Miyān-ı şebde geldi ḫāne-i Yaḥyā'ya iḥyāya
Ḳapudan girmeyüp revzenden itmiş idi lüḳyānī

19011 Eline yapışup Yaḥyā'yı ḳaldırdı firāşından
Bahāeddīn'e ġamz itdi cenāb-ı ḳuṭb-ı devrānı

19012 Gelüp Yaḥyā'ya āteşler ṣaçup babası bī-çāre
Bir elde ḫancer-i ḳahrı bir elde tīġ-i bürrānı

19013 Ġażabla ṭās-ı pür-ḫūn olmış idi çeşmi ʿayniyle
Pür olmışdı dem-i ġayret ile şiryān-ı Şirvānī

19014 Füzūn-ter olmış idi Şeyḫ Ṣadreddīn'e inkārı
Ele girse içerdi ol ʿazīziñ bir ḳaşıḳ ḳanı

19015 ʿİtāb-āmīz didi maṣlaḥat ne idi kim şeyḫiñ
Gelüp cevf-i leyilde saña tedbīr ide rūḥānī

1 "Allah'ın izniyle kalk."

19016 Tevaḳḳuf itmeyüp bir ān feṯḥ-i bāba ḥırṣından
Ḫılāl-i kūhdan dāḫil ola beyte şitābānī

19017 Teşerruʿ üzre ańa muʿteḳıdsıń ġayri dönmezsiń
Bu ḥāliń var mıdır ḥaml-i ṣalāḥa semt-i imkānı

19018 Bu olmışdı cevābı vālid-i ẕī-şāna Yaḥyā'nıń
Didi luṭf eyle taʿyīr eyleme ol ḳuṭb-ı devrānı

19019 Bu vaż'ında ʿazīziń ḥikmet-i maḫfiyyesi vardır
Ṭarīḳiń şevki taḫvīf eylemişdir ḳuṭb-ı devrānı

19020 Cefā-yı ḫārdan ḳorḳup ḳapudan olmayup dāḫil
Derūn-ı beyte girdi kūhdan ol şeb ḥakīmānī

[454a]

19021 Ṭarīḳiń şevkini ḫār-ı cefāsın ṣordı Yaḥyā'dan
Nedir bilmem didikde oġlına babası ġażbānī

19022 Ṭarīḳiń şevki inkārıń olup ol şeyḫe didikde
Bahāeddīn'den zā'il olup inkār ol ānī

19023 Derūnında olan ġayẓı mübeddel oldı iḫlāṣa
Mülāzim oldı dergāh-ı ʿazīze çend ezmānī

19024 Cenāb-ı şeyḫden beyʿat murād itdikde āḫir kār
Bahāeddīn'e emr itmişdi Ṣadreddīn-i Şirvānī

19025 Ṭarīḳat muḳteżāsı üzre bir yıl oġlı Yaḥyā'nıń
Ola pāpūşınıń ḥıẕmet-güẕārı kefş-gerdānı

19026 ʿAzīziń maḳṣadı ancaḳ mükāfāt idi inkāra
İzāḥa idi ṭabʿında olan iġvā-yı şeyṭānı

19027 Teʾeṣṣür geldi istiḫdām-ı vālid ile Yaḥyā'ya
Egerçi inḳıyād-ı emr ile ḳılmışdı pūyānī

19028 Cenāb-ı şeyḫden ʿafvın recā itdikde Yaḥyā'nıń
Ḳabūl itdi niyāzın ʿafv u ṣafḥ itdi kerīmānī

19029 Rivāyetdir Cenāb-ı Şeyḫ Ṣadreddīn-i vālā-cāh
Güẕer-gāh-ı fenādan eyledikde ʿazm-i rıḍvānī

19030 Cenāb-ı Pīr-zāde'yle Şerīf Yaḥyā miyānında
Ṭarīḳatde teḫālüf vāḳiʿ oldı çend ezmānī

19031 Ḳadīmü'ṣ-ṣoḥbe iken Şeyḫ Ṣadr ile ṭarīḳatde
ʿAzīziñ aḳrabāsından olup hem ṣıhr-i ẕī-şānı

19032 O demde Pīr-zāde olmayup nās içre raġbetli
Umarken ḳayn-atası gibi ola ʿizzet-i şānı

19033 Cenāb-ı Şeyḫ Yaḥyā semtine iḳbāl idüp ʿālem
Meziyyet buldı Ṣadreddīn-i Şirvānī'den ʿunvānı

19034 Ele degmezdi nevbet iltiṣām-ı pāy u dāmından
Ḳulaḳdan ʿāṣıḳ-ı şeydāsınıñ yoġ idi pāyānı

19035 Ṣadā-yı feyż u irşādı ser-ā-pā kevni ṭutmaġla
İnābet-kerde on biñden füzūn olmışdı merdānı

19036 Ṣıḳıldı Pīr-zāde infiʿālinden teḫāsüdle
Revān oldı o dem Bakü'ye ol Yaḥyā-yı Şirvānī

19037 Ḳarīb-i ḫıṭṭa-ı Şirvān'da bir beldedir Bakü
Hevāsı ḫūb olup ābı leẕīẕ ālüfte sükkānı

19038 Tavaṭṭun itdi anda ḫāneḳāh bünyād itdirdi
Cenāb-ı Şeyḫ Yaḥyā itdi iḥyā ḫayr-ı devrānı

19039 Ḫalīfe gönderüp eṭrāfa āyīn-i ṭarīḳ üzre
Odur evvel iden baʿṣ-i ḫalā'if neşr-i ʿirfānī

19040 Odur ikṣārı tecvīz eyleyen emr-i ḫilāfetde
Vesāṭatla görüp re'y-i ḥasen taʿlīm-i erkānī

19041 Buyurmış cā-nişīn-i mesned-i irşād olan mürşid
ʿAzīzi merkezinde bir olur olmaz firāvānī

[454b]

19042 Ḫikāyetdir Cenāb-ı Şeyḫ Yaḥyā kim riyāżetle
Dem-i āḫirlerinde naḳl iderlerdi mürīdānı

19043 Ṭaʿāma altı ay miḳdārı raġbet itmedi aṣlā
Velākin āḫir-i ʿömrinde bir gün şeyḫ-i ḥaḳḳānī

19044 Teḳāżā-yı nefisle bir ṭaʿāma şehvet itdikde
Anı āmāde vü iḥżār idüp maḫdūm-ı ẕī-şānı

19045 Ḳonulduḳda ʿazīziñ öñine bir loḳma almışdı
Henūz ekl itmedin taḳrīr idüp esrār-ı ʿirfānı

19046 Elinde loḳması bir ṣoḥbet açmışdı ḥaḳāyıḳdan
Unutdı leẕẕetinden loḳmayı çendīn ezmānī

19047 Muḳadder olmadı ol loḳmayı ekl eyleye Yaḥyā
Laṭīfeyle didi yanındaki seyr iden iḫvānı

19048 Revāyıḥdan teġaddī eylemişdi Ḥażret-i Loḳmān
Aña kāfī olup tiryāḳ-ı maṣnūʿı ḥakīmānī

19049 Eger siz de tegaddī itseñiz bu loḳma būyıyla
Tenāvülden bedel olurdı bir şemm itseñiz anı

19050 Rivāyetdir Cenāb-ı Şeyḫ Yaḥyā'ya eḥibbādan
Birisi ṭūl-i ʿömriyle duʿā itmişdi aḥyānī

19051 Dir idi Ḥażret-i Sulṭān Ḫalīl'iñ ṭūl-i ʿömriyle
Duʿā idiñ ki anıñ ṭūl-i ʿömri ṭavl-i iḥsānı

19052 Benim ṭūl-i ḥayātım ile gūyā irtibāṭ itdi
Anıñ ṭūl-i beḳāsıdır beḳā-yı müstemendānī

19053 Ḥaḳīḳat öyle oldı ḥażret-i sulṭān-ı vālā-cāh
Cihānıñ ʿizz ü cāhın eyleyüp tebdīl-i rıḍvānī

19054 Cenāb-ı şeyḫden evvel beḳāya rıḥlet itdikde
Ṭoḳuz ay ṣoñra fevt oldı Şerīf Yaḥyā-yı Şirvānī

19055 Sekiz yüz baʿdehū altmış sekizde sāl-i hicretden
Güẕer ḳıldı fenādan hū diyüp ol ḳuṭb-ı Rabbānī

19056 Ziyāret-gāhdır Bakü'de ḥālā ḳabr-i pür-nūrı
Gelür züvvāra elbet merḳadinden feyż-i rūḥānī

19057 Ḫudā ḳabrin münevver eylesün envār-ı raḥmetle
Hemîşe mūnisi olsun sürūş-i ʿarş-ı Raḥmānī

Ḫātime-i Menāḳıb-ı Meşāyiḫ-i Ṭarīḳat-i ʿAliyye

Ve mine'ş-Şuʿarā'i ve'l-Büleġā'i fī Zamānihi'l-Mādiḥīne li-Aḫlāḳıhi'l-Ḥaseneti bi-ʿİẕami Şānihī

[Veliyyüddīn-zāde Aḥmed Paşa]

19058 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında gelen aṣḥāb-ı evzānıñ
Ḳamunuñ şiʿr ü inşāda faṣīḥi ekmelü'ş-şānı

19059 Veliyyüddīn-zāde yaʿni ol düstūr-ı ekremdir
Ki Aḥmed idi nāmı sebḳat itdi vaṣf u ʿunvānı

19060 Vezīrān mīr-i mīrān mebḥaṣinde naẓm olunmışdı
Efāżıl defterinde daḫi geçdi ẕikr ü tibyānı

[455a]

19061 Egerçi iki yerde mū-be-mū ẕikri mürūr itdi
Velākin vird-i ter ḳand-i mükerrer idi ʿirfānı

19062 Nihāl-i ḳadd-i cismi Bursa ḫākinden ẓuhūr itdi
Nemā-yāb oldı devletde şikest olmışdı aġṣānı

19063 Lisān-ı Türkiyāne şiʿri evvel söyleyen oldur
Yoġ iken Rūm'da eşʿār u naẓmıñ tāze-gūyānı[1]

19064 Ẓahīrüddīn ü Selmān'a muḳābil Rūm'da şāʿir
Veliyyüddīn-zāde oldı dirdi ehl-i evzānī

19065 Lisān-ı Fārisī Tāzī vü Türkī'de görülmişdi
Pesendīde niçe elġāzı niçe şiʿr-i dīvānı

19066 Tekellüf yoġ idi vādī-yi naẓmında selāsetde
Ḥüsün var idi naẓmında velākin yoġ idi ānı

1 **[Derkenār]: Evvel-i beyt-i nüvişte Veliyyüddīn-zāde fi'r-Rūm:**
Müşke teşbīh eyledüm zülfüñ ḫaṭāsın bilmedüm
Key ḫaṭālar eyledüm yüzler ḳarasın bilmedüm
Keẕā fī *Teẕkireti'ş-Şuʿarā* li-Mevlānā Ḥasan Çelebi eş-şehīr bi-Ḥınnāvī-zāde, ġufire-leh.

19067 Żarūriyyāt-ı şiʿre iltifāt itmezdi gāhīce
Belāġatden muʿarrā idi ekṣer ṭabʿ-ı evzānı

19068 O lehceyle bu ʿaṣrıñ şāʿiri olsaydı dirlerdi
Ḥabībī'ye olurdı vezn ile hem-ḳadr-i ʿirfānı

19069 Velākin ʿaṣrınıñ siḥr-āferīn üstāẕıdır el-ḥaḳḳ
Niçe nuṭḳı ẓuhūr itmişdi istişhāda erzānī

19070 Mevālīden idi vālidleri eyyām-ı Fātiḥ'de
Olup ḳāżı'l-ʿasākir baʿde maḳbūl-i sulṭānī

19071 Veliyyüddīn-zāde kendüler de mükrem olmışdı
Menāṣıb żabṭ idüp bulmışdı dil-ḫᵛāh üzre ʿunvānı

19072 Muʿallim olmış idi bir zamān Bu'l-Feṯḥ-i ẕī-şāna
Vezāretle bekām oldı tefevvuḳ itdi aḳrānı

19073 Ḥaremde muḥterem olmışdı ancaḳ ʿilme ḥürmetle
Velākin ṭard olundı ḳurb-i şāhīden ḥaḳīrānī

19074 Belā-yı ʿişret ile ibtilāsı kendüyi āḫir
Maḳām-ı töhmete ilḳā idüp ber-vech-i nefsānī

19075 Sarāyıñ iç aġayānından olan genc ġılmānıñ
Ṭılısm-ı ḥüsnine el uzadup şehvetle pinhānī

19076 Degilken muḳteżā-yı rütbe-i ʿulyāsı ol ḥālet
Zebūn-ı nefs-i emmāre olup bā-mekr-i şeyṭānī

19077 Hemān künc-i nihān bulmış mefālis gibi bī-çāre
Ġulāmıñ destine teslīm idince naḳd-i hemyānı

19078 Ḥayā lāzım iken ḳılmış derīde câme-i ṣabrın
Siper olmış niṣāl-i iftirā-yı vuṣlata cānı

19079 Mühān-ı ifk olup ḥaḳḳında icrā-yı siyāsetle
Ṣudūr itmişdi vażʿ-ı Ḳulle-i Sebʿ ile fermānı

19080 Cezā-yı ḥabs ile zecr olunup ıṭlāḳdan ṣoñra
Medār-ı ʿayş içün Bursa'da evḳāf-ı Murād Ḫānī

19081 Virildi tevliyet vechiyle īrād-ı muʿayyenle
Belā-yı ʿazl ile muḫtel olup bed-ḥāl olup şānı

[455b]

19082 Naẓardan eşk-i ʿāşıḳ gibi sāḳıṭ oldı bī-çāre
Burusa'da yine żabṭ itdi vaḳf-ı mīr-i sulṭānī

19083 Ṣadāret mesnedinden dūr olup İbn-i Veliyyüddīn
Gezerdi serserī ṣaḥrāları giryān u nālānī

19084 O ḥāletle derūnı bulmış idi tezkiye cüz'ī
Ḳanāʿatle sükūnet gelmiş idi aña rūḥānī

19085 Muṣaffā oldı mir'āt-ı dili jeng-i ʿalāyıḳdan
Tecellī buldı Mūsā-yı cemāli Ṭūr-ı ʿirfānī

19086 Biraz maḥv olmış idi iftirādan cürm ü zellātı
Gehī lāyiḥ olurdı ḳalbine ilhām-ı Rabbānī

19087 Emīr Sulṭān'ı medḥ itmişdi bir ġarrā ḳaṣīdeyle
Eger görse belāġatla olurdı reşk-i Ḥassānī

19088 Derūnī inkisārıyla yapılmış idi Bursa'da
Ḳırā'etle ne mümkin gelmemek sūzişle giryānī

19089 ʿAzīziñ türbe-i ʿulyāsı bābında muḥarrerdir
Żarūrī oḳıyan elbet olurdı fātiḥa-ḫ̬ānı[1]

19090 Gehī ālāyiş-i dünyāyı terk itmek ümīdiyle
Olurdı ḫod-be-ḫod tecrīd ile dehriñ Süleymān'ı

19091 O eşnāda aña Sulṭān-öñi manṣıb virilmekle
Olup mīr-i livā buldı teraḳḳī zīb-i ʿunvānı

19092 Burusa şehriniñ evvel bahārında ḫazānında
Gezüp seyr u sülūk eylerdi bāġ u rāġ u bostānı

1 **[Derkenār]: Evvel-i Kaṣīde-i Aḥmed Paşa**:
Ey ʿālem-i velāyete sulṭān olan emīr
V'ey mülk-i Rūm'a raḥmet-i Raḥmān olan emīr

19093 Dem-i germā vü tābistānda bostāndan ḳalḳup
Gezerdi cümle yaylaḳı tilāl ü Kūh-ı Ruhbān'ı

19094 Semen-ber serv ü ʿarʿar-ḳad bütān-ı ḥūr-peykerle
İdüp pīr-i muġān-āsā ṣafā-yı bāde-ḫʿārānī

19095 Müdāmī ʿayş u ʿişret ẕevḳ u ṣoḥbet üzre olmaġla
Cem'iñ āyīnin icrā ile döndi cām-ı devrānı

19096 Felāketle felekden gün uġurlar şekli bī-çāre
İderdi ẕevḳ-i nūş-ā-nūş ile imrār-ı ezmānī

19097 Sipihr-i devletiñ mihr-i münīri Ḥażret-i Fātiḥ
Ḫilāfet merkezinden āfil olduḳda şitābānī

19098 Bir āḫer burca taḥvīl eyleyüp ol mihr-i ʿālem-tāb
Saʿādetle gelüp ol merkeze bir ḳuṭb-ı nūrānī

19099 Ne ḳuṭb ol ġavṯ-ı aʿẓamdır taṣarruf itdi āfāḳı
Velāyet burcınıñ māh-ı münīri şems-i tābānı

19100 Cenāb-ı Ḥażret-i Şehzāde Sulṭān Bāyezīd Ḫān'dır
Velī ibnü'l-velī nesrīn-i āl-i bāġ-ı ʿOṯmānī

19101 Serīr-ārā-yı taḫt-ı salṭanat olduḳda şevketle
İşitmişdi Veliyüddīn-zāde mīr-i mīrānı

19102 Dem-i Fātiḥ'de maġdūriyyeti mesmūʿı olmaġla
Burusa sancaġı teʾbīd ile olmışdı iḥsānı

19103 Rivāyetdir Ḥüseyn-i Bayḳara kim mülk-i Īrān'da
Verāṯetle olup revnaḳ-fezā-yı taḫt-ı sulṭānī

19104 O sulṭānıñ müşīr-i müsteşār-ı mihr-i tenvīri
ʿAlī Şīr-i Nevāyī ol vezīr-i şīr-i ġarrānī

19105 Bir-iki nev ġazel göndermiş idi Bāyezīd Ḫān'a
Naẓīre istemekle tecribeydi ehl-i evzānı

[456a]

19106 Zamānında olan erbāb-ı naẓmı ism ü resmiyle
Bilürdi ḳadr-i irfānıyla ol şāh-ı cihān-bānī

19107 Veliyyüddīn-zāde cümleniñ muḫtārı olmaġla
Naẓīre itmege olduḳda ṣādır emr-i sulṭānī[1]

19108 Zemīninde neẓā'ir yapdı eşʿār-ı ʿAlī Şīr'e
Belāġatle olup her biri maḳbūl-i ḫıdīvānī

19109 Nevāyī'niñ ʿulüvv-i baḫtını işrāb żımnında
Ġazelde eylemişdi ṭāliʿinden şekve-gūyānī

19110 Biraz taʿrīż-i żımnī var idi dirler kelāmında
Cevā'izden bedel poḥ poḥ idi inʿām-ı şāhānī

19111 Veliyyüddīn-zādeyle Necātī beynini farḳa
Teḫālüf üzre idi ʿaṣrınıñ cümle süḫan-dānı

19112 Kimisi Aḥmed'i tercīḥ idüp Şāʿir Necātī'ye
Necātī'ye kimi virirdi Aḥmed üzre rücḥānı

19113 Velākin ṣoñra tevfīḳ itdiler mābeyn-i aḥbābı
Necātī şāʿir-i pür-gū olup maṭbūʿa evzānı

19114 Veliyyüddīn-zāde şāʿir-i māhirdir ʿaṣrında
Şiʿirden fażladır inşāsı hem efżāl ü ʿirfānı

19115 Rivāyetdir ki aḥbāb-ı Necātī'den biri ṣormış
Anıñ ʿĪsā imiş beyne'l-ehālī nām-ı ẕī-şānı

19116 Necātī'ye dimiş İbn-i Veliyyüddīn ile sizler
Şiʿirde niçesiz anlar ile ber-vech-i rücḥānī

19117 Cevābında bu beyti hażm-ı nefs ile dimişlerdi
Beyān-ı vāḳiʿ itmiş kendüye tafḍīl idüp anı

1 **[Derkenār]: Maṭlaʿ-ı Ġazel-i ʿAlī Şīr Nevāyī:**
Ol perī-peyker ki ḥayrān bolmış ins ü cān aña
Cümle ʿālem saña ḥayrān ü men ḥayrān aña

Maṭlaʿ-ı Naẓīre-i Aḥmed Paşa:
Sözde ʿuşşāḳı muḥayyer eyle dirsiñ Aḥmed'e
Böyle gūyā olmaġa kūyuñ gerek bostān aña

19118 Necātīʾniñ ḥayātından vefātı Aḥmedʾiñ yegdir
Ki ʿĪsā göklere aġsa büyükdür Aḥmedʾiñ şānı

19119 Netīce şiʿr ü inşāda meṭāliʿde ḳaṣāʾidde
Veliyyüddīn-zāde sebḳ idüp emṣāl ü aḳrānı[1]

19120 Felāket görmeseydi ṭāliʿ-i vārūn ile gāhī
Bulunmazdı felekde faẓl ile hem-ḳadr-i ʿirfānı

19121 Ṭoḳuz yüz ikide ʿazm eyledikde dār-ı ʿuḳbāya
Felāṭūn-zāde oldı fevtiniñ tārīḫ-gūyānı[2]

19122 Bir-iki defʿa sebḳāt eylemekle ẕikri bālāda
Bu yerde vaṣfın īcāz itdi kilk-i müstemendānī

19123 Ḫudā ḳabr-i şerīfin nūr-ı raḥmetle ḳılup memlū
Enīs-i merḳadi olsun behiştiñ ḥūr u ġılmānı

Mevlānā Türābī raḥimehuʾllāh[3]

19124 Türābīʾdir biri de şāʿirān-ı tāze-gūyānıñ
Muḥammed Ḫān devrinde gelüp ol maʿrifet kānı

19125 Nümā-yı cismi ḫāk-i Ḳasṭamonīʾde olup vāḳiʿ
Faḳīruʾl-ḥāl idi bī-çāre hem mecẕūb-ı Raḥmānī

19126 Türābī maḫlaṣıyla baʿż-ı āṣārı görülmişdir
Zemīne hem zamāna nisbet ile çoḳdur ʿirfānı

---

1 **Li-Veliyyüdīn-zāde:**
Var ey ṭarīḳ-ı ʿışḳa nihāyet bulam diyen
Cān virmek ibtidādur aña yoḳdur intihā

2 **Tārīḫ-i Eflāṭūn-zāde:**
هذه مشكاة الأنوار لمن
عدّه الرحمن من ممدوحه
فرّ من ادناس تلك الدار
كان مشتاقًا إلى سبّوحه
قال ورح القدس في تاريخه
إنّ في الجنّات مأوى روحه

[Bu öyle bir kişinin kandilidir ki Rahman onu övülmüşlerden saydı. Rabbine olan iştiyakından bu dünyanın kirlerinden kaçtı. Rûhülkuds söyledi tarihini: Ruhunun sığınağı cennetlerdir!]

3 **Türābī**:
İrdügüñ şoḳma dilüñle yüri zenbūr gibi
Ḫāk-i rāh ol ki yüzüñ yerde ola mūr gibi

[456b]

19127 Ḳubūr içre tavaṭṭun eylemek muʿtādı olmaġla
Ehālī-yi şehirden dā'im eylerdi gürīzānī

19128 Zevāyā vü ʿimārāta varup taḥrīr eylerdi
Ne ise kendüden ṣāniḥ olan eşʿār u evzānı

19129 Maḥallāt içre gezmek kendünüñ menfūrı olmaġla
Temāşā üzre idi dā'imā kūh u beyābānı

19130 Te'enniyle yürürdi gezdigi yerlerde söylerdi
Taḥarrüz üzre idi başdıġı yerlerde mūrānı

19131 Elinden hem dilinden olmamışdı kimse āzürde
Ḳarınca daḫi incinmezdi ḳande ṭabʿ-ı insānī

Mevlānā Ṣenāyī raḥmetu'llāhi ʿaleyh

19132 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında gelen ehl-i maʿārifden
Birisi de Ṣenāyī'dir ṣenādır maḥż-ı ʿirfānı

19133 O daḫi Ḳasṭamoniyyü'l-aṣıl bir pāk-gūyādır
Maʿārif-perverān içre bulunmazdı aña ṣānī

19134 Naʿat-ḫᵛān u muʿarrif oldıġıyçün baʿż-ı cāmiʿde
Ṣenāyī maḫlaṣıyla bulmış idi zīb ʿunvānı

19135 Naʿat-ḫᵛānlıḳ idi ʿirfānda anıñ aġleb-i fenni
Velākin aṣdıḳāsı naẓm ile oldı ṣenā-ḫᵛānı

19136 Yoġ idi sā'ir aṣḥāb-ı biżāʿa gibi eşʿārı
Velākin ḥiddet üzre olmasıyla ṭabʿ-ı evzānı

19137 Niçe āzāde mışraʿ naẓm-ı dil-keş pāk āṣārı
Olup ʿirfānınıñ ʿadl-i güvāhı ṣıdḳ-ı burhānı[4]

Mevlānā Cāmī-yi Rūmī raḥimehu'llāhu teʿālā

19138 Mey-i ʿirfān ile ser-mest olan aṣḥāb-ı dānişden
Birisi daḫi ol seyyāḥ-ı ʿālem Cāmi-yi Ṣānī

4 **[Derkenār]: Ṣenāyī:**
Ḫaddüñe beñzemeseydi güle kem dirler idi
Zülfüñe beñzemese sünbüle kem dirler idi

19139 O daḫi Ḳasṭamoniyyü'l-aṣıl bir ẕāt-ı ekremdir
Seyāḥatle bütün geşt eyleyüp Īrān u Tūrān'ı

19140 Varup şehr-i Herāt'a Monla Cāmi'yle görüşmekle
Teşerrüf eyleyüp ḫıdmetlerinde çend ezmānī

19141 Kemālāta yanında dest-res bulmaġla Cāmī'niñ
Taḫalluṣ itdi Cāmī ile ol dervīş-i ḫaḳḳānī[1]

19142 Ġazelde gerçi pür-gū idi üstādı gibi ammā
Ḫamūş üzre müdāmī devr iderdi cām-ı devrānı

19143 Fevā'id herkese ḫāmūşluḳ vaḳtindedir dirdi
Ziyāde az söylerdi idi çoġ idi fikr-i pāyānı

Mevlānā Cemālī el-Ḳaramanī raḥimehu'llāh

19144 Muḥammed Ḫān devrinde gelen erbāb-ı evzānıñ
Birisi de Cemālī'dir Ḳaramanī'dir ʿunvānı

19145 Hümāyūn-nāme'yi naẓm eylemişdi ʿahd-i Fātiḥ'de
Edāsı ḫoş gelüp olmışdı maḳbūl-i ḫıdīvānī[2]

[457a]

19146 Ḫoş-āyende idi ʿaṣr-ı Muḥammed Ḫān'a nisbetle
Ḫuṣūṣā maḫlaṣı te'yīd iderdi ḥüsn-i evzānı

19147 Eyādīde niçe naẓm-ı cemīli seyr olunmışdı
Yazar Künh içre icmāl üzre ʿĀlī vaṣf ile anı

---

1 **[Derkenār]:** **Cāmī-yi Ṣānī**
Niçe bir nefse uyup bir sege seg-bānlıḳ idem
Yeridir faḳr u fenā mülkine sulṭānlıḳ idem

2 **[Derkenār]:** **Cemālī:**
Ṭañlamañ her gice şemʿe yandığın pervānenüñ
Ḳomaḳ olmaz bir arada od ile dīvāneyi

Ve lehū:
Lebüñ itmedi devā itdi gözüñ ḫaste beni
Bi'llāh ey ʿĪsā-nefes yā seven ölsün mi seni

Ve lehū:
Aḳdı gönlüm şu gibi bir dilberiñ dīdārına
Ṭūr-i Mūsā'dan beter yandım tecellī nārına

19148 Bir-iki maṭlaʿ-ı raʿnā-yı eşʿārı yazılmışdır
Bu nüsḫa hāmişinde gūyiyā mirʾāt-ı ʿirfānı

19149 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında cemāl-i ʿömri ṣolmaġla
Cemāl-i Ḥaḳḳ'a maẓhar ola didi cümle yārānı

Monlā Ḥamdī raḥmetu'llāhi ʿaleyh

19150 Cenāb-ı Fātiḥ'iñ şāʿirlerinden biri Ḥamdī'dir
Anıñ da Ḳasṭamonī'den ẓuhūr itmişdi ʿirfānı

19151 Efāżıldan biriniñ cedd-i aʿlāsı olup Ḥamdī
Yazar Monlā-yı Luṭfī kendiniñ aʿlā-yı ḫˇīşānı

19152 Görülmiş idi baʿż-ı meṡnevī ebyāt u eşʿārı
Velākin baʿde fevtih ẓāhir oldı şiʿr-i dīvānı

19153 Bir-iki maṭlaʿ-ı ġarrā-yı eşʿārın yazup ʿĀlī
Anıñla gösterir mirʾāt-ı ʿirfānında rücḥānı

19154 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında o maḥmūdü'l-ḫiṣāl āḫir
Beḳāya rıḥlet itdi ola cāyı ḫuld-i rıḍvānī

19155 Ḳarīn-i ʿafv u ġufrān eyleyüp Ḥamdī'yi Mevlāsı
Livāʾü'l-ḥamd taḥtında yarın ḥaşr eyleye anı[3]

Monlā Ḥaydar raḥmetu'llāhi ʿaleyh

19156 Süḫan-ver ehl-i perver şāʿir-i ṣāḥib-hünerlerden
Biri de Monla Ḥaydar'dır naẓımda aldı meydānı

19157 Ẓuhūrı ġālibā Sifri Ḥisārı'ndan idi anıñ
Elinde ẕü'l-feḳār-ı ḫāmesi ḳorḳutdı yārānı

19158 Egerçi Ḥażret-i Fātiḥ güninde nām almışdı
Velākin oldı Cem Sulṭān defterdār-ı ẕī-şānı

---

3 **[Derkenār]:** **Ḥamdī:**
Pertevinden yüzine kimse nigāh eyleyemez
Naẓara ol eṡeri mihr ile māh eyleyemez

Ve lehū:
Sīnemi tīġ-i ġam ile şerḥa şerḥa yarayın
Yaralarla yāre ḥālim şerḥ idüp yalvarayın

19159 Enīs ü hem-celīsi olmış idi bezm-i şādīde
Olurdı ġam-küsārı her zamān der-vaḳt-i hicrānī

19160 Yanından bir nefes ayrılmayup eyyām-ı şiddetde
Firengistān'a daḫi ḳıldı anıñla ḳadem-rānī

19161 Firengistān'da fevt oldıġın iḫbār iden oldur
O naḳl itmişdi ḥattā Rūm'a metrūkāt-ı sulṭānı

19162 Rivāyet eylemiş Ḥaydar ki Cem Sulṭān-ı merḥūmuñ
Yanında var idi bir aḳ ṭūṭīsi nedīmānī

19163 Ne taʿlīm eylese güftār-ı şekker-bār eylerdi
Gözinden ṣaḳınurdı dā'im ol murġ-ı ḫoş-elḥānı

19164 Feṣāḥatle müreccaḥ idi ṭūṭī baʿż-ı yārāna
Münāfıḳ dostāna var idi ṣad güne rücḥānı

[457b]

19165 Ḥayātında Cem'iñ "Allāhu yenṣur"[1] dirdi sulṭāna
Vefāt-ı Cem'de ṭūṭīsi dimiş "yaġfir li-sulṭānī"[2]

19166 Rivāyetdir ki Ḥaydar Rūm'a ʿazm itdikde ṭūṭīye
Ḫılāl-i rāhda taʿlīm idüp ber-resm-i insānī

19167 Aña el-ḥükmü li'llāh pādişāhım ṣaġ esen olsun
Kelāmın ögredüp yolda be-vefḳ-i taʿziye-ḫᵛānī

19168 Libās-ı mātem ilbās eyleyüp ol aḳ ṭūṭīye
Hemān zāġ-ı siyāha döndürüp ol murġ-ı nālānı

19169 Cenāb-ı salṭanat-pīrāya gönderdikde ṭūṭīyi
ʿAzāya başlayup ḳuş dili üzre hecr-i sulṭānı

19170 Veliyyü'n-niʿmeti hicrānını ifhām itdikde
ʿAzāsı virmiş idi ḥāżırīne beht ü ḫayrānī

19171 Kuşuñ bu ḥāleti ḫoş geldigiyçün ṭabʿ-ı sulṭāna
O demde Ḥaydar'a iḥsān idüp ber-vech-i şāhānī

1 "Allah, Cem Sultan'a yardım etsin."
2 "Allah, sultanımı affetsin."

19172 Çerāġ itmişdi Ḥışn-ı Germiyān'da bir zeʿāmetle
Cerāḥat-ı dile virmişdi ol tīmār-ı dermānī

19173 Tesellī bulmamaġla ol riʿāyetle meger Ḥaydar
Ḳabāḥat nā-fehimlik eyledi çün şaḫṣ-ı dihḳānī

19174 Görülmiş idi Ḥaydar maḫlaṣıyla baʿż-ı manẓūme
Anıñ mı ġayriniñ mi olmadı iṯbāt-ı burhānı

19175 Muḥammed Ḫān'a taʿrīż eyleyüp bir beyt gönderdi
Degilken lāyıḳ-ı neẕẕāre-i çeşm-i ḫıdīvānī

19176 Teġāfül eyleyüp evżāʿ-ı küstāḫī-i Ḥaydar'dan
Yine eṭrāfa defterdār olup bā-semḥ-i sulṭānī

19177 Zihī evżāʿ-ı nādānī zihī ʿafv-ı cihān-bānī
Kerem-verdir Ḫudā dā'im ide bu Āl-i ʿOṯmān'ı[3]

Mevlānā Ḥarīrī el-Burusevī raḥimehu'llāh

19178 Kemāl ü fażlı taḥrīr olunan aṣḥāb-ı dānişden
Birisi de Ḥarīrī'dir ki sebḳ itmişdi aḳrānı

19179 Burusiyyü'l-aṣıldır Monla Resmī ile şirketle
İdüp İbn-i Veliyyüddīn'den taḥṣīl-i ʿirfānī

19180 Kemāl-i intisābı oldığından ẕāt-ı ẕī-şānıñ
Dem-ā-dem meclis-i ḫāṣṣında olmışlar nedīmānı

19181 Egerçi iḫtirāʿ-ı naẓma çendān yoġ idi meyli
Velākin ṣūret-i tażmīn ile ebyāt-ı evzānı

19182 Tırāşīde idüp bir ḳālıba ifrāġ eylerdi
Aña düzd-i süḫan dirdi o ʿaṣrıñ tāze-gūyānı

19183 Çalup alma niçe ebyāt u eşʿārı görülmişdi
Yoġ idi kendiniñ tertīb olunmış şiʿr-i dīvānı

3 **[Derkenār]:** **Ḥaydar:**
Āsitānuñda şehā cürm ü günāhum yoġ iken
Neden oldı ʿacabā ben ḳulı ṣalmaḳ ḳulleye

19184 Eger bir ṣāḥibi çıḳmazsa bu maṭlaʿ anıñ dirler
Kenār-ı nüsḫaya ʿayniyle taḥrīr eyledim anı[1]

19185 Dimişler der-miyān-ı şāʿirānda düzd-i maʿnānıñ
Lisānı ḳaṭʿ olunmaḳdır cezāsı zecr-i şāyānı

Keyfiyyet-i Tertīb-i Cezā-yı Düzd-i Maʿnā der-Miyān-ı Şuʿarā

[458a]

19186 Ḥakem naṣb olunup bir şāʿir-i māhir efāżıldan
Miyān-ı ehl-i naẓm içre getürdüp düzd-i ʿirfānı

19187 O naẓmıñ ḳā'ili her kim ise aṣḥāb-ı dānişden
İderse naẓmı istiḥḳāḳa ger ityān-ı burhānī

19188 İki şāʿir gelüp bu naẓm-ı raʿnā ḳā'iliñ dirse
Tevārüd olmayup ẓāhir olursa kiẕb ü bühtānı

19189 Lisānın ḳaṭʿ iderler sārıḳıñ miḳrāż-ı töhmetle
İderler maḫlaṣın ḥak gezlik-i taʿzīr ile anı

19190 Ṣalāḥ-ı ḥāli ḥüsn-i ḳāli istiʿdād-ı fi'l-bāli
Nümāyān olmadıḳca muḳteżā-yı ṭabʿ-ı evzānı

19191 Baḳılmaz idi ḳaṭʿā dürr-i fāḫir olsa da naẓmı
Metāʿ-ı kes miḫardır olsa da kālā-yı ḫāḳānī

19192 Uġurluḳ cāmeyi kim artırır bāzār-ı ʿirfānda
Olurdı baʿd-ez-īn fersūde-i dükkān-ı nisyānī

19193 Eger dellāle virse kimse beş benden dimezlerdi
Aña tamġa-yı töhmet virmiş idi ʿayb-ı noḳṣānī

19194 Ḫudā her biriniñ zellātını maḥv eyleye yoḫsa
Neler çekse gerek maḥşerde zīrā ehl-i evzānī

1 **[Derkenār]:** **Ḥarīrī:**
Serv kim ḳaddüñ yolında itmeye rūḥın revān
Başı üzre cemʿ olup itmezdi bülbüller fiġān

Ḫuffî eş-Şehīr bi-Ḫaffāf-zāde

19195 Birisi Ḫuffî'dir erbāb-ı naẓmıñ ʿahd-i Fātiḥ'de
Edirne beldesinden neş'et itdi nām-ı ʿirfānı

19196 Biriniñ oġlıdır ehl-i ḥırefden ḥarf bilmezken
İşitmekle biraz lafẓ u ʿibārāt-ı süḫan-dānı

19197 Ġazeller naẓm idüp şāyeste-i taḥsīn olmışdır
Oḳunduḳda ḥużūr-ı pādişāhda baʿż-ı evzānı

19198 Ḳaṣā'idle Muḥammed Ḫān-ı vālā-ḳadri vaṣfıyla
Niçe eyyām oldı dāḫil-i bezm-i cihān-bānī

19199 Cenāb-ı şehriyāriñ maẓhar-ı ikrāmı olmışdı
Ḫafīfü'r-rūḥ olup olmışdı maṣḥūb-ı ḫıdīvānī

19200 Sevād-ḫˇān olmaġa yoġ iken istiʿdād-ı fıṭrīsi
Düşüp sevdā-yı naẓma cidd ile sebḳ itdi aḳrānı

19201 Miyān-ı şāʿirānda İbn-i Ḫaffāf ile nām aldı
Anıñçün oldı Ḫuffî maḫlaṣı meşhūr ʿunvānı

19202 Kenār-ı nüsḫada ketb olunan ol maṭlaʿ-ı zībā
Kümeyt-i ḫāme-i Ḫuffî ile bulmışdı meydānı[2]

19203 Ḫudā taḫfīf idüp evzār-ı evzānın ḥisābında
ʿUyūb-ı Ḫuffî'yi ḥaff ide ʿafv u ṣafḥ-ı Rabbānī

Ḫalīlī-yi Āmidī raḥmetu'llāhi teʿālā

19204 Eḫillā-yı hüner-mendāndan hengām-ı Fātiḥ'de
Ḫalīlî'dir birisi Āmidī olmışdı ʿunvānı

19205 Egerçi çār-ebrū idi çıḳdıḳda vilāyetden
Gelince Rūm'a sevdi çār-deh-sāl āfet-i cānı

[458b]

19206 Kemend-i ṭurre-i ṭarrārına düşmekle ol ṭıflıñ
Oḳuyup yazmadan keff eylemişdi dest-i ʿirfānı

2 **[Derkenār]:** **Ḫuffî:**
Sākin-i mey-ḫāne oldum yine ṣāḥib-bādeyem
Sāḳī mellāḥ u ḳadeḥler zevraḳ oldı bāde yem

19207 Hevā-yı kāküli uġratdı bir sevdāya miskīni
Gezerdi kūh u ṣaḥrālarda mānend-i ġazālānī

19208 Nihāyet belde-i İzniḳ'de āḫir mekīn oldı
Müyesser olmamaġla vuṣlat-ı dīdār-ı cānānı

19209 Ser-encāmıyla vaṣf-ı ḥālini naẓm eyleyüp anda
Firāḳ-nāme ile tevsīm idüp virmişdi ʿunvānı

19210 Ḫalīlī dāstānı daḫi dirdi baʿż-ı aḥbābı
Belāġat üzre idi ṭarz-ı ṭavrı ṭabʿ-ı evzānı[1]

Dāʿī-yi Ḳasṭamonī raḥimehu'llāhu teʿālā

19211 Yazıldı ḫāmiş-i tārīḫe anıñ çār ebyātı
Sezādır olsa mir'āt-i cemāl-i ḳadr-i ʿirfānı

19212 Muḥammed Ḫān devrinde gelen ṣāḥib-devāʿīden
O Dāʿī'dir kim oldı Ḳasṭamonı cāy-i iskānı

19213 Muʿarrif hem mü'eẕẕin hem duʿā-gū idi şehrinde
Anıñçün maḫlaṣı Dāʿī olup bulmışdı ʿunvānı

19214 Süḫanda köhne taḳvīm üzre idi ṭarz-ı īcādı
Velākin ʿaṣrına nisbetle maʿrūf idi ʿirfānı

19215 Bu maṭlaʿ nuḫbe-i eşʿār-ı rengīninden olmaġla
Kemāl-i faḫr ile ḳılmışdı maʿrūż-ı ṣadīḳānī

19216 Rivāyetdir ki bir ṣāḥib-ʿazīmet dāʿi-yi cinnī
Defîne ṭālibi bir maġribī dervīş-i yābānī

---

1 **[Derkenār]:** **Ḫalīlī:**
Didi ey nāme-i ferḫunde-aḫter
Çü sensin bir hümā-yı ʿanberīn-per

Birūnuñ maẓhar-ı envār-ı eṣvāḳ
Derūnuñ maḫzen-ı esrār-ı ʿuṣṣāḳ

ʿAceb nuṭḳ-ı faṣīḥüñ var zebānsız
Sözüñ iʿlām idersiñ tercemānsız

Ḳamu ʿāṣıḳlaruñ sensin resūli
Yazup ḫurrem ḳılarsın her melūli

19217 Arardı gezdigi yerlerde şaḳḳu'l-arż ile mālı
Diyār-ı Ḳasṭamonı'ya gelüp ber-resm-i mihmānī

19218 Tezevvüc eyledi Dā'ī'den evvel anda bir bikri
Semiyy-i zevcesiydi Zühre idi ism ü ʿunvānı

19219 Zen-i Dā'ī'ye ġālib oldıġıyçün ḥüsn ü ānından
Zifāfı daḫi aḳdem olmasıyla reşk idüp anı

19220 Ḥased itmekle Dā'ī maġribīye beyt gönderdi
Muḫāṭab eyleyüp ol Zühre-i ḫurşīd-i tābānı

19221 İnandıḳ Maġribiymiş zevciñe ey zühre-i zehrā
Ele bir genc ḳoymaġla yine delmişdi bir kānı[2]

Dā'ī-yi Bursevī raḥimehu'llāhu teʿālā

19222 O devrānıñ duʿātından idi ol Dā'i-yi dīger
Burusa şehridir anıñ vilādet-gāh u iskānı

19223 Müsāvī idi gūyā maʿrifetde şi'r ü inşāda
Yoġ idi Dā'i-i sābıḳla aṣlā farḳ u rüchānı

19224 Anıñ da ʿahd-i Fātiḥ'de görüldi baʿż-ı eşʿārı
Nemekden yoġ idi ikisiniñ de ḥaẓẓ-ı ʿirfānı

[459a]

19225 Kenār-ı nüsḫaya ketb itdigim bu maṭlaʿ-ı rengīn
Anıñ āṣār-ı ṭabʿından idi dirlerdi yārānı[3]

Resmī-yi Bursevī raḥimehu'llāhu teʿālā

19226 Maʿārif-āşināyāndan birisi daḫi Resmī'dir
Burūsiyyu'l-aṣıldır sebḳ idüp bālāda ʿunvānı

2 **[Derkenār]:** **Dā'ī-yi Ḳasṭamonī**
Ḍarb-ı āhum o ḳadar silmedi ey māh gögi
Ḥaşre dek dönse eger gitmeye bir ẕerre gögi

3 **[Derkenār]:** **Dā'ī-yi Bursevī**
ʿĀrıżuñda bād ile oynar bu zülf-i ʿanberīn
Ṣanki eyler cilveler ṭāvūs-ı fırdevs-i berīn

19227 Ḥarīrī ile şirket eyleyüp eyyām-ı Fātiḥ'de
Veliyyüddīn-oġlı'ndan idüp taḥṣīl-i ʿirfānī

19228 Müdāmī meclisinden iftirāḳ itmezdi dirlerdi
ʿİbādetde ḳabāḥatde olup yek luḥnet her ānī

19229 Rivāyetdir ki aʿyān-ı ʿaṣırdan birine Resmī
Rüsūm-ı şāʿirān üzre virüp bir naẓm-ı Ḥassānī

19230 Ḳaṣīde-peççe idi gerçi naẓmı ẓāhiren anıñ
Velākin ʿarż-ı ḥāl-i faḳr idi maẓmūn-ı pāyānı

19231 Ḳurı poḥ poḥ ile bī-çāreyi ṣavdıḳda başından
Aña bir nev-ġazel inşād idüp der-nevbet-i ṣānī

19232 Egerçi ism-i Resmi'yle beyāna itmedi cür'et
Aḫissā hicvi idi virdigi ber-vech-i şāyānī

19233 Kitāb-ı Künh'ine dört beytini taḥrīr idüp ʿĀlī
Ḳılup ol maṭlaʿı āyīne-i miḳdār-ı ʿirfānī[1]

Der-Vaṣf-ı Zeyneb Ḫātūn-ı Belāġat-Nümūn raḥmetu'llāhi ʿaleyhā raḥmeten vāsiʿaten

19234 Buḫūr-ı Meryem-i ʿĪsā-dem-i ḥavrā-şiyemlerden
Birisi daḥi ol Zeyneb ki mihr-i evc-i ʿirfānī

19235 Gül-i zībā-yı cismi Ḳasṭamonī gülsitānından
Ṭarāvet-yāb olup ber-ḳavl-i Luṭfī-yi süḫan-dānī

19236 ʿİdād-ı nāḳışātu'l-ʿaḳldan maʿdūde olmışken
Ricāl-i kümmele ġālib idi iʿcāz-ı evzānı

1 **[Derkenār]:** **Resmī:**
Rūzgāruñ bize bu ẓulm-i fırāvānına yuf
Varımuz virmez ise dāver-i devrānına yuf

Her zemīnüñ dilegince döner itmez bize meyli
Be yüri bu felegüñ gerdiş-i gerdānına yuf

Daḥi bu ʿaṣr ekābirlerinüñ ehl-i dile
Ḳurı taḥsīnler ile vaʿde-i iḥsānına yuf

Ve lehū:
Ey çeşm ü ruḫuñ birle küşādedür fitne
Āşūb-ı cemālüñle ṭolu kişver-i fitne

19237 Naẓīri az idi ʿişmetde ʿiffetde faẕīletde
Cemālinde kemālinde yoḳ idi ʿayb-ı noḳṣānı

19238 Muḥaṣṣal Fārisī Türkī vü Tāzī üç lisān üzre
Görülmişdi niçe manẓūmesi eşʿār-ı dīvānı

19239 Cenāb-ı Fātiḥ'e tertīb-i dīvān eylemiş virmiş
Muḥammed Ḫān'ıñ olmış maẓhar-ı inʿām u iḥsānı

19240 Ricāliñ ḥaẓẓ u ismi gerçi nisvāna dü-bālādır
Ṭoḳuz ḳat oldı ḥaẓẓı Zeyneb'iñ çün nefs-i şehvānī

19241 Ne aldıysa cevā'iz mū-be-mū taḥrīr olunmışdır
Baş'örtüli geçer vaṣfında baʿż-ı menḳabet-ḫᵛānı

19242 Taʿarruż itmemişler ḳız mıdır ʿavret midir aṣlā
Bekāret üzredir ḥālā anıñ keyfiyyet-i şānı

19243 Eger ḳız ise ol meh-pāre āyā vālidi kimdir
Ya ṣeyyib ise kimdir zevci kimiñ oldı cānānı

[459b]

19244 Yazup Künh içre ʿĀlī Zeyneb'iñ bir şiʿr-i Türkī'sin
O sāde naẓmı itmiş nuḫbe-i eşʿār-ı evzānı

19245 Sezādır vaṣfına zībü'n-nisā dinse belāġatle
Revādır dürr-i naẓmı olsa zīb-i tāc-ı ʿunvānı[2]

2 **[Derkenār]** **Zeyneb:**
Keşf it niḳābuñı yeri gögi münevver it
Bu ʿālem-i ʿanāṣırı fırdevs-i enver it

Debret lebüñi cūşa getür ḥavż-ı Kevṣer'i
ʿAnber ṣaçuñı çöz bu cihānı muʿaṭṭar it

Ḫaṭṭuñ berāt yazdı ṣabāya didi ki tīz
Var milket-i Ḫıṭā ile Çīn'i müsaḫḫar it

Āb-ı ḥayāt olmayıcaḳ ḳısmet ey göñül
Biñ yıl gerekse ẓulmete seyr-i Sikender it

Zeyneb ḳo meyli zīnet-i dünyāya zen gibi
Merdāne-vār sāde-dil ol terk-i zīver it

Mevlānā Saʿdī-yi Cem-i Sifriḥiṣārī

19246 O devrān-ı saʿādet-iḳtirānıñ ehl-i naẓmından
Birisi Saʿdi-yi Cem'dir gelür tafṣīl-i tibyānı

19247 Ẓuhūrı belde-i Sifriḥiṣārı'ndan idi ancaḳ
Nişāncı oldı Cem Sulṭān'a bā-tevḳīʿ-i ḫāḳānī

19248 Enīs-i hem-demi hem-maḥrem-i esrārı olmaġla
Cem'iñ āyīni icrāsıyla geçdi vaḳt-i devrānı

19249 Maʿiyyet eylemişdi dīb Firengistān'a gitdikde
Yanında yār-ı ġār idi idince ʿazm-i rıḍvānī

19250 Dem-i ʿişretde bir gün tesliyet vechiyle dimişdi
Muḫāṭab eyleyüp şehzāde-i vālā-yı sulṭānı

19251 Yazup ol maṭlaʿ-i zībāyı ʿĀlī Künhü'l-Aḫbār'a
Anıñla bildirüp ʿirfān-ı Saʿdī-yi süḫan-dānı

Naẓm:

19252 Didim Kaʿbe midir kūyuñ didi bāg-ı cināndır bu
Didim ṭūbā mıdır ḳaddiñ didi bir serv-i rıḍvānī

19253 Necātī'ye naẓīre didi bu naẓm-ı dil-ārāyı
Bu beyt olmışdı dirler bāʿiṯ-i teşhīr-i ʿirfānı

19254 Ḥamiyyet ṣāḥibi bir ṣāʿir-i māhir dinilmişdi
Rivāyet itdi Cem Şehzāde'niñ etbāʿ u aʿvānı

19255 Firengistān'da şehzādeyi terk eyleyüp Saʿdī
Olup tebdīl-i ṣūret geldi İstanbul'a sirrānī

19256 Mekātīb-i Cem'i aṣḥābına sirran ulaşdırmış
Cevābın aḫẕ idüp ʿavdetde şehriñ pās-bānānı

19257 Taraṣṣud üzre imiş ʿāḳıbet Saʿdī-yi bī-çāre
Ele virdi boġazı şīşe-i efrenc-veş ānī

19258 Ġalaṭa pīş-gāhında siyāset emr olunmaġla
O dem deryāya ilḳā eyledi cellād-ı sulṭānī

19259 O yüzdenmiş geçit cisr-i fenādan dār-ı ʿuḳbāya
Günāhı var ise pāk ide Ḥaḳḳ'ıñ baḫr-i ġufrānı[1]

Şehrī Çelebi raḥimehu'llāhu teʿālā

19260 Birisi daḫi Şehrī'dir Muḥammed Ḫān devrinde
Ḳażā-yı mülk-i naẓmıñ şehriyāri dürr-i ʿirfānı

19261 O daḫi Ḳasṭamoniyyü'l-aṣıl bir ẕāt-ı ekremdir
Olup Cenderli-zāde gibi ḥibriñ cedd-i ẕī-şānı

19262 Muḥammed Ḫān'a Sulṭān Bāyezīd'e oldı defterdār
İki devletde daḫi cemʿ idüp māl-ı firāvānı

[460a]

19263 Bilād-ı Rūm'da kesb itdigi māl-ı ticāretle
Gidüp Īrān'a gördi Iṣfaḥān'ı şehr-i Şirvān'ı

19264 Yeken-yek ḫayr idüp mānend-i aḥvel ḥavl-i ātīde
Yetirmişdi ḥisābın ʿadd idüp emvāl ü sāmānı

19265 Tefārīḳ u tuḥafla ʿavd idince cānib-i Rūm'a
Muḥammed Ḫān'a ihdā itdi emvāl-i firāvānı

19266 Ziyāde ḫoş gelüp ṭabʿ-ı hümāyūna hedāyāsı
Muḥammed Ḫān'ıñ oldı maẓhar-ı ikrām-ı şāyānı

19267 Görüp ẕātındaki ʿirfān u istiḥḳāḳını ol dem
Maḥabbet eyleyüp itmişdi defterdār-ı sulṭānī

19268 Lisān-ı Fārisī Tāzī vü Türkī'de feṣāḥatle
Ḳaṣā'id naẓm idüp oldı Ebu'l-Feṭḥ'iñ ṣenā-ḫᵛānı

19269 Faḳaṭ eşʿārınıñ bir maṭlaʿı taḥrīr olunmaġla
Nümāyān oldı anıñla hilāl-i şehr-i ʿirfānı[2]

---

1 **[Derkenār]:** Cām-ı Cem nūş eyle ey Cem bu Firengistān'dur
Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur

2 **[Derkenār]:** **Şehrī:**
Var iken gülzār-ı ḥüsnüñ gülsitāna baḳmazın
Mihr-i ruḫsāruñ ṭururken āsmāna baḳmazın

Mevlānā Şehdī raḥmetu'llāhi ʿaleyh

19270 Muḥammed Ḫān devrinde gelen şīrīn-edālardan
Birisi daḫi Şehdī'dir eleẕdir ḳand-i evzānı

19271 Yazar Tārīḫ-i ʿĀlī'de anı ʿummāl-i mīrīden
Dem-i Fātiḥ'de şīrīn oldı şehd-i faẕl u ʿirfānı

19272 Şehīd ile taḫallüṣ eylemişdi baʿż-ı şiʿrinde
Ḥalāvetle olurdı şāhid-i daʿvā-yı rücḥānī

19273 Tevārīḫ-i mülūki naẓm idüp mānend-i Firdevsī
Yazup Şehnāme baḥrinde mülūk-i āl-i Oṯmān'ı

19274 Ḥalāvet üzre idi ʿaṣrına nisbetle eşʿārı
Belāġat üzre idi ekṯer-i ebyāt u evzānı

19275 Muʿammer olmadı Firdevsi-yi Ṭūsī'ye uymaġla
Varınca dört biñe manẓūme-i tārīḫ-i sulṭānī

19276 Bozuldı naẓm-ı eyyām u şühūr-ı zinde-gānīsi
Kelāmı maḳṭaʿında buldı fayṣal ʿömr-i sāmānı

19277 ʿAcem vādīlerinde baʿż-ı eşʿārı görülmişdi
Ṭıbāʿ-ı ehl-i Rūm'a bed gelüp üslūb-ı Īrānī

19278 Bu ebyāt ile olmışdı şurūʿı naẓm-ı tārīḫe
Olup Firdevsi-yi Ṭūsī'ye peyrev kilk-i ʿirfānı

19279 Yazup Künh içre ʿĀlī nuḫbe-i āṯārı olmaġla
Şehādet itdirir ʿirfān-ı Şehdī'ye yazup anı[1]

---

1 **[Derkenār]:** **Şehdī:**
بنام خداوندددار او پاک
بر آرندهء آتش و باد و خاک

خداوند جان وخداوند هوش
خداوند روزی ده و راز هوش

خداوند دور و خداوند راز
خداوند سود و خداوند ساز

از و تاب قندیل خاور فروز
ازو قسمتش روزی شمع روز

19280 Egerçi şāʿir-i Rūmī idi hengām-ı Fātiḥ'de
Velākin Fārisī ebyātınıñ var idi rüchānı

19281 Daḫi bir beyt-i fāḫir yazdı ʿĀlī şiʿr-i Türkī'den
O daḫi olmış idi nuḫbe-i eşʿār-ı evzānı

19282 Dimişlerdi ḫudāvend lafẓınıñ olmasa tekrārı
Olurdı belki ol manẓūmesi maḳbūl-i ḫākānī[2]

[460b]

Ṣāfī raḥimehu'llāhu teʿālā raḥmeten vāsiʿaten

19283 O hengām-ı ṣafānıñ ṣāf-dil erbāb-ı naẓmından
Birisi daḫi Ṣāfī'dir Ḳasım Paşa'dır ʿunvānı

19284 Cezerī Ḳāsımī dinmekle şöhret-yāb olup evvel
Vezāretle olup şāyeste-i luṭf-ı cihān-bānī

19285 Ḫazīne üstine olmışdı defterdār sābıḳda
Zamān-ı Ḥażret-i Fātiḥ'de oldı mīr-i mīrānī

19286 Selanik'i teḳāʿüd ile żabṭ itmişdi bir müddet
Ḫitām-ı ʿömre dek anda geçürdi sāl-i devrānı

19287 Selanik içre bir cāmiʿ yapup bir nev ʿimāretle
Sebīl-i Ḥaḳ'da beẕl itdi niçe māl-ı firāvānī

19288 Sitanbul içre daḫi cennet-āsā yapdı bir cāmiʿ
Li-vechi'llāh vażʿ itdi aña vaḳf-ı müşīrānī

بر بخشیش او ندارد ستوه
کله های چرخ و کر های کوه

چو حرف الهی برارد قلم
چو زهره قلم را که کردد رقم

[Ateşi, rüzgārı, toprağı yaratan, her türlü noksan ve kusurdan uzak Allah'ın adıyla. Bize güneşin ışığını göndererek ondan yararlanmamızı sağlayan ve bize imkanlar sunan Allah'a; gündüzün mumunun ışığı ondandır. Onun ihsanının ağırlığına felekler ve dağlar dayanamaz. Onun kelāmı yazılmaya kalkılsa kalemde bunu yazacak yürek kalmaz.]

2 **[Derkenār]:** **Şehdī:**
Gönlümi ḳapdı zülf-i ʿanber-bār
Zāġı gör kim hümāyı itdi şikār

19289 Niçe āṣār-ı ṭabʿ-ı ḫūb-güftārı görülmişdi
Velākin çıḳmadı ortaya tertīb üzre dīvānı

19290 Veliyyüddīn-zāde'yle naẓā'ir söyleşirlerdi
Meṣel-perver hüner-ver idi Ṣāfī-yi süḫan-dānī

19291 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında eḥibbādan ṣayarlardı
Aña ʿazv eyleyüp ʿĀlī bu şiʿr-i pāk-evzānı

19292 Nümūne oldıġıyçün sūḳ-ı ʿirfān içre kālāsı
Müşevviḳ oldı artursun diyü yārān-ı ʿirfānı

19293 Kenār-ı ravża-i **Silkü'l-Le'āl**'e penç ebyātıñ
Birer mevzūn serv olmışdı her mıṣraʿ-ı iḥsānı[1]

Ṣınfī [Ṣunʿī]-yi[2] Bursevī raḥmetu'llāhi ʿaleyh

19294 Ṣunūf-ı şāʿirāndan Ḥażret-i Fātiḥ zamānında
Birisi daḫi Sınfī'dir ki sebḳ itmişdi aḳrānı

19295 Burusiyyü'l-aṣıl bir şāʿir-i naḳḳāş idi evvel
ʿAceb ʿayyāş ü ḳallāş idi ancaḳ kār-ı pāyānı

19296 Ṣalāḥ-ı ḥāl ile peyveste oldı ehl-i ʿirfāna
Degilken vezn-i ṭabʿı dil-pesend-i ehl-i ʿirfānī

19297 Pey-ender-pey gürūh-ı ehl-i naẓma iḫtilāṭından
Kemāl-i cidd ile kesb eyleyüp bir ṭabʿ-ı evzānī

---

1 **[Derkenār]:** **Ṣāfī:**
Sünbülüñ her dem gül üzre tārmār olmaḳ neden
Nergisüñ her kūşede mest-i ḫumār olmaḳ neden

Ḫūn-ı dildür dem-be-dem derd-i ġamuñla içdigüm
Ol daḫi zülfüñ ucından zehr-i mār olmaḳ neden

Geh cefâsı ḥükm ider mülk-i dile gāhī ġamı
Bu ḫarāb-ābāda iki şehriyār olmaḳ neden

Çünki mir'āt-ı cemālüñden görindi kā'ināt
Derbeder mihr ile māh āyīnedār olmaḳ neden

Ḫaṭṭ-ı dilber gibi āḫir çün gelürmiş yazılan
Ṣāfiyā āyīne-i dilde ġubār olmaḳ neden

2 "Ṣunʿī" olması gereken bu isim metinde Hasîb tarafından muhtemelen yanlış okunarak "Ṣınfī" olarak kaydedilmiştir.

19298 Gehī ġass ü semīn āṣār-ı ṭabʿı vārid olmaġla
Anı eṣnāf-ı ehl-i naẓma idḫāl itdi yārānı

19299 Kenāra yazılan bu maṭlaʿ-ı sāde anıñ dirler
Eger ġayriñ de olsa luṭfı yoḳ taḥsīne erzānī[3]

ʿAdnī Paşa Huve'l-Vezīr Maḥmūd Paşa

19300 Muḥammed Ḫān ʿahdinde gelen aṣḥāb-ı evzānıñ
Biri de ʿAdni Paşa'dır ki Maḥmūd idi ʿunvānı

19301 Vezīr-i aʿẓam olan Ḥażret-i Maḥmūd Paşa'dır
Kirāren sebḳat itdi ẕikr-i ḫayrı vaṣf-ı ẕī-şānı

19302 Kemālātı muḳaddem mū-be-mū taḥrīr olunmışdı
Bu yerde yazılan vaṣf-ı kelāmı ḥüsn-i evzānı

[461a]

19303 Ḫorāsān şehriyārīniñ vezīri Mīr ʿAlī Şīr'e
Naẓīr ʿadd eylemişler idi ol düstūr-ı ẕī-şānı

19304 İki niḥrīr-i düstūruñ vücūdı devr-i vāḥidde
Suʿūd-ı ṭāliʿ üzre ḥükm idüp devriñ ʿazīzānı

19305 Belāġat şöyle ṭursun ʿilm-i tefsīr ü eḥādīṣe
Vuḳūfında yoġ idi ol celīlü'l-ḳadriñ aḳrānı

19306 Feżā'ilde keremde sebḳ idüp Caʿfer'le Yaḥyā'yı
Süleymān-ı zamāna oldı gūyā Āṣaf-ı ṣānī

19307 Zülāl-i naẓmı şīrīn oldıġıyçün āb-ı kevṯer-veş
Taḫalluṣ eyleyüp ʿAdnī ile bulmışdı ʿunvānı

19308 Kemāl-i iştiyāḳı olmasıyla cennet-i ʿAdn'e
Şehādet rütbesiyle itdi āḫir ʿazm-i rıḍvānī

3 **[Derkenār]:** **Ṣınfī [Ṣunʿī]-yi Burusevī:**
Sünbülinden her seḥer bāda nişān ışmarladum
Bilmişem āḫir bu sevdālarda cān ışmarladum

19309 Bu maṭlaʿ cümle-i eşʿār-ı pākinden yazılmışdır
Nümāyān oldı andan rütbe-i ʿirfān-ı evzānı[1]

19310 Bu daḫi vāridātından idi Maḥmūd Paşa'nıñ
Zebān-ı Fārisi'yle nuḫbe-i güftār-ı ʿirfānı

19311 Yazar Künh içre ʿĀlī Monla ʿĀşıḳ'dan rivāyetle
Seḫāvetle keremle vaṣf idüp ol ṣadr-ı ẕī-şānı

19312 Dir idi Bermekīlerden degilse cūdı efzūn-ter
Hele kemter degildir belki cā'iz olsa yeksānī

19313 Medāris yapmış idi çār meẕhebden neḥārīre
Ḳılup iki ḥaremde vaż'-ı bünyān-ı müşīrānī

19314 Niçe vaḳf-ı şerīfi var idi Yeṯrib'le Baṭḥā'da
Daḫi bir medrese yapdı Sitanbul'da vezīrānī

19315 Ḥayātında kerem eylerdi dānişmend ü ṭullāba
Be-her yıl ṣūf u dülbendiyle beş yüz naḳd-i ʿOṯmānī

19316 Sikerlet çuḳadan ṭonluḳ virirlerdi muʿīdāna
Severdi bi'ż-żarūrī zümre-i ṭullāb-ı ʿirfānı

19317 Egerçi resm-i pencik alınan ġılmān-ı ḫūbāndan
Yazılmış idi aṣlı ol vezīr-i pāk-dāmānī

19318 Murād Ḫān beglerinden bir emīriñ ʿabdi olmaġla
Murād Ḫān'a hediyye virdiginde ṭıfl-ı ẕī-şānı

---

1 **[Derkenār]:** **Maḥmūd Paşa:**
رخت ز آه دلم گر نهان کنی چه عجب
کسی چه گونه نهد شمع در دریچه باد

[Gönlüm āhının gamını saklarsam buna şaşırmamalı. Kişi, mumu rüzgarlı pencere önüne nasıl koyabilir?]

Ve lehū:
Gözüm yaşına raḥm it sürme derden
Ki merdüm-zādedür düşmiş naẓardan

Maḥmūd Paşa:
Bir dem eglen ey felek gönlüm sarāyın yıḳma kim
Ol perī-peyker ḫayāl-i dilde mihmāndur henūz

19319 ʿAlā ḳavlin Alaca ḥışndan ibn-i raʿiyyetdir
Yoġ idi sebyi dirlerdi aña devşirme oġlanı

19320 Daḫi şehzāde idi ol zamān Sulṭān Muḥammed Ḫān
Aña iḥsān idüp vālidleri Maḥmūdu'l-erkānı

19321 Muḥammed Ḫān ile hem-sinn olup ḫalḳında ḫulḳında
Tesāvī üzre olmaġla maʿan kesb itdi ʿirfānı

19322 Gözinden ḳısḳanup cānı [gibi] ṣaḳlarken āḫir kār
Ḳażā ḳurmış yazılmış ġayr yüzinden emr-i Rabbānī

19323 Tehevvür eyleyüp bir emr-i cüz'īsinde Maḥmūd'a
Ḳılındı Ḳulle-i Sebʿ içre ḥabs ü ḳatle erzānī

ʿAşḳī tecāveza'llāhu ʿan seyyi'ātihī

19324 Birisi daḫi nāmı ẕātına ġālib olanlardan
Dem-i Fātiḥ'de ʿAşḳī'dir mücerred ṭabʿ-ı evzānı

19325 Selīmu'l-fıṭra olmaġla anı ehl-i bedāyiʿden
ʿAvāmma istinādıyla yazar tārīḫ-i ʿOsmānī

[461b]

19326 Edāsı bī-nemek bir şāʿir-i nā-ḳābil olmaġla
Fenāyī nām bir şāʿir meger ẕemm eyleyüp anı[2]

19327 Miyānda reşk olup ʿAşḳī ile yüz aḳça neylinde
Daḫi Saʿdi'yle otuz aḳçada var idi ʿudvānı

19328 Sipihriñ dūn-perver oldıġın gūyā beyān itmiş
Kemāl erbābına yazmış cefā-yı ġadr-i devrānı

2 **[Derkenār]:** **Fenāyī:**
ʿAşḳıyā ṭāliʿiñe ʿaşḳ olsun
Gerçi naẓmuñ köti sitāreñ eyi

Fenāyī:
ʿAşḳī yüz yir Saʿdī otuz bu Fenāyī'nüñ daḫi
Haftada otuz güni var ṭonluġ-ı tīmārdan

ʿAşḳī:
Bir gün ṣanemā yüregümi yaram elüñden
Tā kim göresin niçe ṭurur yaram elüñden

19329 Biriniñ yoġ iken şāyeste-i taḥrīr-i eşʿārı
Yine ʿaṣrında eyler her biri daʿvā-yı ʿirfānī

ʿUlvī-yi Bursevī raḥimehu'llāhu teʿālā

19330 Birisi daḫi ʿUlvī'dir Muḥammed Ḫān ʿaṣrında
Gürūh-ı ehl-i naẓmıñ ḫoş-edā-yı sāde-gūyānı

19331 Burusa beldesinden nādirü'l-ʿirfān olanlardan
Bunı taʿdād ider tārīḫ-gūyānıñ ẓarīfānı

19332 Ġazelde peyrev-i eslāf olup hengām-ı Fātiḥ'de
Görülmişdir eyādīde niçe ebyāt-ı evzānı

19333 Edāsı ṭumṭurāḳ elfāẓı rengīn cümle naẓmından
Kenāra yazılan ebyātdır aʿlā-yı ʿirfānı

19334 Üçünci mıṣraʿa ʿĀlī şu veche iʿtirāż eyler
Oḳıyla yerine nāvek dise ʿUlvī-yi dihḳānī

19335 Rekāketden kelāmın ḳurtarırdı irmedi ʿaḳlı
Nümāyān oldı ʿUlvī'niñ anıñla sifl-i iẕʿānı

19336 Eñ aʿlā güftesinde böyle ḳubḥı ẓāhir olmışken
Aña üstād-ı şāʿir dimeniñ olmaz mı ḫüsrānı

19337 Tefāḫür eyler ise bir kişi baḫtıyla faḫr itsün
Kemāliñ cehl ile yoḳdur bu vādīlerde rüçḥānı[1]

19338 Şarāb-ı nāb taʿrīfinde ʿUlvī'niñ görülmişdi
Niẓāmī'niñ kelāmından mütercem baʿż-ı evzānı

19339 Bu üç beyti aña isnād ider baʿż-ı eḥibbāsı
Diyen çeksün günāhın var ise ḳavlinde bühtānı[2]

---

1 **[Derkenār]:** **ʿUlvī:**
Ey sefer ʿazmin iden yār-ı Ḫudā yārüñ ola
Himmet-i ehl-i naẓar ḳāfile-sālāruñ ola

Kirpigüñ oḳıyla ḳahr itmege aʿdā ḳalbin
Ġamzeler nīze-keşüñ çeşm kemān-güẕāruñ ola

2 **[Derkenār]:** Getür sāḳī şarāb-ı erġuvānı
Cevān eyler o pīr-i nā-tüvānı

Mevlānā Kātibī el-Bursevī

19340 Süḫan-perdāz olanlardan biri de devr-i Fātiḥ'de
Burusiyyu'l-aṣıl ol Kātibī'dir vaṣf-ı ʿunvānı

19341 Mahāret ṣāḥibiydi ḥüsn-i ḫaṭṭ ile kitābetde
Anıñ her bir ḳalemde var idi ḥaẕẕ-ı firāvānı

19342 ʿİmādüddīn-i ṯānī idi nestaʿlīḳ yazmaḳda
Nesiḫde İbn-i Muḳle'ydi yaḫūd Yāḳūt-ı Reyḥānī

19343 Siyāḳatde celiyyü'l-ḳadr idi çün Şeyḫ Ḥamdullāh
Ser-āmed kātib-i dīvān idi çün tāc-ı dīvānī

19344 Kitābetde kemāli olmış idi kendüye maḫlaṣ
Aña ol maʿrifet kāfī iken ʿirfān-ı evzānı

19345 Miyān-ı şāʿirānda müstaḳil bir nām aldırdı
Süḫan-gūyīde daḫi sebḳat itdi sāde-gūyānı

[462a]

19346 Laṭīfī intiḫāb itmişdi anıñ baʿż-ı āṯārın
Kenāra yazılan bu beyt-i raʿnā-yı edībānī

19347 Olurdı Kātibī'niñ ḥāliyā enmūzec-i naẓmı
Ḳıyās itsün leṭāfetle eḥibbā sā'ir evzānı[3]

Gülşenī-yi Ṣaruḫanī raḥimehu'llāhu ʿaleyh

19348 Hezārān ehl-i naẓmıñ gülşen-i eyyām-ı Fātiḥ'de
Birisi Gülşenī'dir ol gül-i gülzār-ı ʿirfānī

19349 Diyār-ı Ṣaruḫanī ḫākine nisbet iderlerdi
Görülmiş idi anıñ meṯnevī naẓm-ı firāvānı

Ki pīr oldum tenüm bir nāba döndi
Ruḫ-ı zerdüm gül-i ḥamrāya döndi

Şifā bulur eger nūş itse ḫaste
Ṣafā bulur içerse dil-şikeste

3 **[Derkenār]:** **Kātibī:**
Yine ey cām-ı muṣaffā seni gördük silme
Meclisüñ revnaḳısın dünyede art eksilme

19350 Mürīd-i Rūşenī ẓann itme āḫer Gülşenī'dir bu
Bunuñ da ol ḳadar vardır kemāl ü faẕl u itḳānı

19351 Egerçi Gülşenī-yi Rūşenī bir şeyḫ-i kāmildir
Bu daḫi devr-i Fātiḥ'de olup bir şeyḫ-i nūrānī

19352 Görülmişdir niçe manẓūmesi fenn-i taṣavvufda
Ḥikāyāt-ı ġarībe naẓm iderler idi aḥyānī

19353 Lisān-ı ṣūfiyāne vāridātıyla maḳālātı
Yazılmışdır niçe mecmūʿada mirʾāt-ı ʿirfānı

19354 Bir-iki münteḫab ebyātını īrād idüp ʿĀlī
Yazar Künh'inde tavṣīf eyleyüp ol ẕāt-ı ẕī-şānı[1]

Kemāl-i Zerd raḥimehu'llāhu teʿālā

19355 Muḥammed Ḫān ʿaṣrında gelen ehl-i kemālātıñ
Kemāl-i Zerd olup birisi ol nehhāb-ı ʿirfānī

19356 Ẓuhūrı Berġama semtinden olmaġla evā'ilde
Fütāde olmış idi bir ġama der-vaḳt-i şübbānī

19357 Tereddüd üzre idi Ḫażret-i Maḥmūd Paşa'ya
Muʿallim naṣb idüp ġılmānına ol ḥibr-i devrānı

19358 Vezīr-i aʿẓamıñ ʿuḳbāya ʿazm u irtiḥāliyle
Mülāzim olmadan fāriġ olup dergāh-ı aʿyānı

19359 Çekildi Edrine ḳurbında Ḫāṣköy nām bir yerde
İḳāmet eyledi ʿuzlet idüp çendīn ezmānī

19360 Ḳanāʿatle geçindi kimseye baş egmedi aṣlā
Ricāl-i devlete varmadı dehriñ oldı sulṭānı

1 **[Derkenār]:** **Gülşenī:**
Gel vücūduñ mülki elden çıḳmadın
Devr-i eyyām ol ḥişārı yıḳmadın

Ṣūret ü maʿnā ikisi yār iken
Zād-ı ʿālemden elüñde var iken

Ḥubb-i dünyāyı żamīrüñden gider
Alasın tā mülk-i varlıḳdan ḫaber

19361 Edāsı ḫūb u rengīn ṭarzı şīrīn idi güftārı
Görülmişdi eyādīde niçe āṣār-ı ʿirfānı

19362 Kenāra yazılan bu maṭlaʿ-i zībā anıñ dirler
Olurdı farṭ-ı istiʿdādınıñ iṣbāt-ı burhānı[2]

Leʾālī-yi Toḳatī raḥimehu'llāhu teʿālā

19363 Yem-i ʿirfānda aṣdāf-ı kemāliñ dürr-i şehvārı
Leʾālī idi Fātiḥ ʿaṣrınıñ ḥibr-i süḫan-dānı

19364 Toḳatiyyu'l-aṣıldır gerçi eyyām-ı şebābında
Varup taḥṣīl-i ʿirfān itmege görmişdi Īrān'ı

[462b]

19365 Taʿaccüm eyleyüp Īrān'da Rūm'a ʿavdet itdikde
O semtiñ lehcesiyle oldı maṣḥūb-ı ḫıdīvānī

19366 Getürmişdi selāmın ehl-i Rūm'a Monla Cāmī'niñ
Müşārun bi'l-benān itmişdi anı ṭabʿ-ı evzānı

19367 Niṣār itmişdi Rūm'a niçe eşʿār-ı dürer-bārı
Leʾālī-yi süḫanla oldı maḳbūl-i cihān-bānī

19368 ʿAcem ḥaḳḳında mebẕūl idi elṭāf-ı cihān-dārī
Cenāb-ı Fātiḥ'iñ oldı o yüzden ġarḳ-ı iḥsānı

19369 Taʿaccüm itdigi olduḳda ẓāhir bezm-i şāhīden
Dürūġ u ifk ile ṭard itdiler bā-ḳahr-ı sulṭānī

---

2 **[Derkenār]:** **Kemāl-i Zerd:**
Ṭıfl iken sögmiş idüñ aġzıma ey yār benüm
Daḥi aġzumdadur ol lezẕet-i güftār benüm

Kemāl-i Zerd:
Ebrūlaruñ kemānların yine ḳurdılar
Beñzer yataḳlarında yatur āhū gördiler

Ḳoymadılar şanevberi yanuñca şalına
Ol derd-mendüñ ayaġına balta urdılar

Ve lehū:
Şīrīn lebüñ ḥadīṣini pinhān u āşikār
Hergiz ṣurāḥī dimedi şol deñlü ṣordılar

19370 Rikāb-ı şehriyāre ḥasb-i ḥālin naẓm idüp fevrī
Nihānī ʿarż ile oldı sezā-yı ʿafv-ı şāhānī

19371 O naẓm-ı dil-keşi ʿĀlī yazınca Künhü'l-Aḫbār'a
Leʾālīʾniñ nümāyān oldı ḳadr-i dürr-i evzānı[1]

Melīḥī-yi Toḳatī raḥimehu'llāhu teʿālā

19372 Nevāl-i naẓma leẕẕet-baḫş olan eyyām-ı Fātiḥ'de
Melīḥī idi ḫᵛān-ı maʿrifetde geçdi tibyānı

19373 Toḳadiyyü'l-aṣıl bir şāʿir-i māhir idi ancaḳ
Melāḥat gitmiş idi kendüden bā-şürb-i idmānī

19374 Veliyyüddīn-zāde meclisinden dād almışdı
Niçe eyyām ʿişretde anıñla geçdi devrānı

19375 Nedīm-i bezm-i ḫāṣṣu'l-ḫāṣṣı olmaġla o mifżāliñ
Kemālatıyla buldı iştihār-ı faźl u ʿirfānı

19376 O rütbe devriniñ ʿayyāş u hem ḳallāşı olmaġla
Der-i mey-ḫāne idi rūz u şeb rāḥatıña cānı

19377 Ḫumār u sekri ʿaybıyla kemāliyle ḳabūl itdi
Nemek olmaġla ṣoḥbetde şehinşāh-ı cihān-bānī

---

1 **[Derkenār]:** **Leʾālī:**
Olmaḳ isterseñ iʿtibāra maḥal
Yā ʿArab'dan yaḫūd ʿAcem'den gel

Gevhere ḳıymet olmaya kānda
Dür behāsın bula mı ʿummānda

Söylenür nükte vü meşeldür bu
K'ola dāyim çeraġ dibi ḳarañu

Olsa ādemde maʿrifetle murād
Ne faźīlet virürmiş aña bilād

Ṭaşdan şādır oldı gerçi güher
Muʿteberdür velīk nite hüner

ʿAcem'üñ her biri ki Rūm'a gelür
Yā vezāret ya sancaḳ uma gelür

Leʾālī:
Ḫāl-i laʿlüñ şāh-ı hindūdur şekerdür ḫūn aña
Sebze-i ḫūn-ı melāḥatdür ḫaṭ-ı reyḥān aña

19378 Ṭaʿām-ı bī-nemek şeklinde idi gelmese bezme
Şeh-i devrāna şīrīn idi gūyā vażʿ-ı sekrānī

19379 Nevāl-i ṣoḥbetiñ milḥi Melīḥī'dir diyüp her dem
Bir ān ansız ṭurup oturmaz idi ḥaẕẕ idüp cānı

19380 Sitāyiş üzre idi ʿilm ü faẕlın ḥüsn-i evzānın
Müreccaḥdır yanında bezm-i şāha künc-i vīrānī

19381 Ḥużūr-ı şehriyārīde olan ẕevḳ u ṣafāsından
Aña ḫoş gelmiş idi ḳarşuda eẕvaḳ-ı vicdānī

19382 Ḫum-ı ṣaḥbā yanında cilvesi erbāb-ı ʿişretle
Aña merġūb idi ẕevḳ itmeden bā-rükn ü aʿyānī

19383 Aña bir ḳatre dürdī-ḫʿār olmaḳ bezm-i ṣaḥbāda
Şeker şerbetleri nūş itmege var idi rücḥānı

19384 Sifāl-i köhnesi mey-ḫāneniñ zerrīn cām üzre
Muḳaddem idi taḫyīr itseler der-bezm-i rindānī

19385 Efāżıl mebḥaṣinde gerçi ẕikri sebḳat itmişdi
Şaḳāyıḳ ṣāḥibi naḳl eyleyüp ol ḥibr-i devrānı

[463a]

Menḳabe-i Melīḥī-yi Melāḥat-Şiʿār be-Rivāyet-i ʿĀlī der-Künhü'l-Aḫbār

19386 Rivāyet itdi ʿĀlī çünki bī-çāre Melīḥī'yi
Mey-i gül-fāmdan menʿ eyledi şāh-ı cihān-bānī

19387 Müfīd olmadı yine ard ḳapudan beyt-i ḫammāra
Varup nūş-i şarāb-ı erġuvān eylerdi aḫyānī

19388 Yaṣaġ olup bütün mey-ḫāneler tesmīr olunmışdı
Ṣudūr itmişdi menʿ-i beyʿi ḫamra emr-i sulṭānī

19389 Ne cānı var idi bir ḳaṭresin vire sükārāya
Ricāl-i mey-gede ḳorḳardı bā-tenbīh-i ḫāḳānī

19390 Taḳarrub eylemekle şehr-i rūze bāde-āşāmān
Ayaġından çeküp mey-ḫānenüñ el ḳırdı peymānı

19391 Kebāb-ı nuḳli taḥvīl itdi rindān vaḳt-i ifṭāra
Żarūrī şürbe imsāk itdi kendin tevbe-kārānı

19392 Melīḥī'ye daḥi tevbe virilmişdi o demlerde
Hiç olmazsa ḳudūm-i ʿıyde dek şürb itmeye anı

19393 Dinilmişdi bu kerre naḳż-ı peymān ile şürb itme
Siyāsetle olursuñ dil-şikest-i ḳahr-ı şāhānī

19394 Egerçi biñ belā bir-iki gün cām-ı muṣaffādan
Elin çekmişdi nehy-i pādişāhiyle naṣūḥānī

19395 Çeküp derd-i belā-yı ṣabrı dürd-i bāde yerine
Şarāb-ı nāba istibdāl idüp şürb itdi eymānı

19396 Mürūr itmişdi tafṣīl üzre gerçi ẕikri bālāda
Bu yerde daḥi īrādında vardır şevḳ-i rindānī

19397 Rivāyetdir Melīḥī çār u nā-çār itdi āḫir kār
Eḥibbādan nihān ʿişretde bir reʾy-i ḥakīmānī

19398 Faḳīriñ bādeye baḥr-i hevāsı şöyle cūş itdi
Tedārük eyledi bir ṭurfe tedbīr-i ẕarīfānī

19399 Mey-i gül-fāmdan hem vefḳ-i dil-ḫᵛāh üzre demlendi
Hem aṣlā itmedi naḳż-i ʿuhūd u şarṭ u peymānī

19400 Şarābıñ derdlisi olmaġla iẓhār-ı temārużla
Firāş-ı ḥīlede yatıḳ idi hem-çün ʿalīlānī

19401 Mey-i nāb ile gūyā iḫtiḳāndan ġayri miskīniñ
Yoġ idi defʿ-i ʿillet itmege tedbīr-i dermānı

19402 Zamān-ı ʿişreti geldikde her gün iḫtifā itdi
Ṭabībāne iderdi kendüye tedbīr-i taḥtānī

19403 O yüzden başladı ġayri müdāvāt itmege müdbir
Muḥammed Ḫān'dan defʿ eyledi ḫavf-ı hirāsānı

19404 Görünmez oldı bī-çāre Melīḥī bezm-i şāhīde
Miyāna ġayri ṣalvirmişdi bir ṣıyt-i marīżānī

19405 Firāş-ı ġamda ḫasta ẓann iderdi anı aḥbābı
Acırlardı Melīḥī derd-mende cümle yārānı

19406 Ḥużūr-ı pādişehden inḳıṭāʿ itmekle külliyyen
Tefaḳḳud itdirüp bir gün anı şāh-ı cihān-bānī

19407 Sipāriş eylemişdi baʿż-ı cāsūsa Melīḥī'yi
Ne vādīde yürür yine görür mi cām-ı gerdānı

[463b]

Vaḳʿa-i Ġarībe Melīḥī-yi Nā-Bekār be-Rivāyet-i ʿĀlī-yi Gevher-Niṣār

19408 Müdāvim mi yine şürb-i müdām-ı cām-ı ṣahbāya
Ne güne derd u ġamdan yir ola der-künc-i mestānī

19409 Yine aḥbābdan biri gelüp sulṭān-ı devrāna
Melīḥī-nā-bekārı şöyle ġamz itdi ḳadeh-rānı

19410 Nifāḳ itmiş ki Taḥte'l-Ḳalʿa'da ser-mest-i cām olmış
Ele almış ayaġı yoḳ ḳıyāma tāb u dermānı

19411 Libās-ı ḥālini ṣābūn-ı tevbe pāk itmişken
Şikest olmaġla peymānı mülevves idi dāmānı

19412 O rütbe dāmeni ālūde destārı perīşān kim
Miyāna inmiş idi cāmeden çāk-i giribānı

19413 Ḳarışmış birbirine seblet ü rīşi çepellenmiş
Nuḥūset ḥāliyā olmış boyınca iç ḳaftānı

19414 Şarāb-ı nāba tevbe itmeden ṣad tevbe dir gördük
Melāmet eyler idi kendüyi belki nedīmānı

19415 O rütbe ḳanzil olmış görmiş idik farṭ-ı şürbinden
Degildi ol zamān temyīze ḳādir merd ü nisvānı

19416 Ne didiyse didi ġamziyle bī-çāre Melīḥī'den
Muḥammed Ḫān'ı tebrīd eyledi ber-vech-i ġażbānī

19417 O keyfiyyetle aḫẕa baʿdehū deryāya ilḳāya
Siyāsetle ṣudūr itdikde fermān-ı ḫıdīvānī

19418 Tecessüs eyleyüp aḫẕ itmege taʿyīn olunmışdı
Bir-iki merḥametsiz ḳapucı bir-iki bostānī

19419 Ḫaber almışlar idi yerini ġamz eyleyenlerden
Bulup aḫẕ itdiler derḥāl ol āṣüfte-sāmānı

19420 Ayaġa ḳalḳacaḳ ḥāli yoġ iken kimi destinden
Kimisi dāmeninden kimi pāyından ẕelīlānī[1]

19421 İtüp sümsükleyüp geh süriyüp yere ḳapandıḳda
Gehī sille vü geh yumruḳla isrāʿ eyleyüp anı

19422 Faḳīri dest-beste ʿāḳıbet bezm-i hümāyūna
Hezārān ẕül ile iḥżār idüp bevvāb-ı sulṭānī

19423 Ḥużūr-ı şehriyārī oldıġın idrāk itdikde
Biraz devşirdi derdi kendüyi çün mest-i cīrānī

19424 Taṣavvur eylemişdi yolda āyīn-i ḳadīm üzre
İde āġāze-i ḫayr-ı duʿā-yı āl-i Oṯmānī

19425 Devām-ı devlete gerçi elin ḳaldırdı bī-çāre
Ayaġı gibi ṭolaşdı dili mānend-i sekrānī

19426 Edā-yı kāma ḳādir olmadı bī-çāre şerminden
Ḫuṣūṣā aġzınıñ zihgīri mānīʿ oldı tibyānı

19427 Taʿaḳḳul itdi kim keyfiyyeti inkāra yoḳ meydān
Lisān-ı ḳālden enṭaḳ idi ḥāl-i perīşānı

---

1 **[Derkenār]:** **Melīḥī:**
Āferīnler şarāb-ı gül-renge
Laʿnet olsun ġubār ile benge

Ve lehū:
Dāmen ālūde vü destār perīşān yaḳa çāk
Seblet ü rīşi çepel cāmesi ġāyet nā-pāk

19428 Perīşān idi güftārıyla reftārı vü destārı
Yoġ idi kendüyi cemʿ itmege bir dürlü imkānı

19429 Cenāb-ı pādişāh-ı berr ü baḥriñ ḳulzüm-i kīni
Temevvüc eyleyüp ḫūn-ı ġażabla ṭoldı şiryānı

[464a]

19430 Şikest-i tevbesiyle sekrini gördükde emr itdi
O sāʿat baḥre ilḳā ideler ol denn-i idmānı

19431 Ṣudūr-ı emre bī-çāre Melīḥī vāḳıf olduḳda
Yer öpdi kendüye geldikde ber-āyīn-i şāhānī

19432 Devām-ı devleti ḫayr-ı duʿāsın eyleyüp ṣoñra
Kitābu'llāha urdı destini bā-şarṭ u eymānī

19433 Götürdi bir yere gögi yeri ḥalf u ḳasem itdi
Çehār-i meẕheb üzre çār imām ol çār erkānı

19434 Cemīʿ-i enbiyā vü mürselīne ḥalfden ṣoñra
Ġulāẓ eymān idüp işhād ile aṣḥāb-ı ẕī-şānı

19435 Ser-i bī-devletin ḫāk-i meẕellet üzre ḳoymışdı
Niyāza cür'et idüp didi ey şāh-ı kerem kānı

19436 Ḥużūr-ı devletiñde tevbe-i yek-bārdan ṣoñra
Güvāh-ı ʿadldir Bārī ḫilāfı küfr-i ḫıẕlānī

19437 Ne bāde ne müṣelleṣ ne ʿaraḳ bozġa nebīẕ aṣlā
Biriniñ şürbi vāḳiʿ olmadı bā-ṣavn-ı Rabbānī

19438 Cemīʿ-i müskirātıñ birisi az çoḳ boġazımdan
Bi-ḥamdi'llāh dāḫil olmadı Mevlā bilür anı

19439 Degil şürb eylemek ṭolmış ayaġa ṣunmadım destim
Beni ṯābit-ḳadem bil tevbede ey merḥamet kānı

19440 Melīḥī'niñ dehānın ḳoḳdılar her çend meclisde
Yoġ idi gerçi ḫamrıñ būyı ancaḳ vaż'-ı sekrānī

19441 Nümāyān idi reftārında güftārında ṭarzında
Zevāl-i ʿaḳlı daḫi sekriniñ olmışdı burhānı

19442 Gözinde hem yüzinde her sözinde belki özinde
Aḳardı şīre-i engūr-veş şar şar perīşānī

19443 O rütbe ġılẓat-ı eymān ile ṭabʿ-ı hümāyūna
Biraz līnet gelüp didi Melīḥī'ye şefīḳānī

19444 Hemān dostdoġrusın min-ġayri ketmin söyle iḳrār it
Nedir bu neşveye bādī bu vādī ṭarz-ı mestānī

19445 Bu defʿa daḫi cürmüñ var ise ʿafv eyledim ancaḳ
Dürūġ u ḥīle itme doġrısın söyle kemā-kānī

19446 Günāhı ʿafvını çün kim Melīḥī şāh-ı devrāndan
İşitdikde didi ey zübde-i evlād-ı ʿOṯmānī

19447 Mey-i gül-fāmdan tā'ib olup vāfir zamānlardır
Ḥużūruñda ferāġat eyledim ol şürb-i idmānı

19448 O günden tā bu vaḳt-i suḫte dek şürb itmedim bi'llāh
Velev bir ḳatre olsun görmedim bir cām-ı devrānı

19449 Cemīʿ-i müskirāta tevbeler itmişdim ol günde
Meger tedrīc ile terk imiş anıñ vech-i āsānı

19450 Ya bir āḫer ġıdāyı aña istibdāl istermiş
İṣābet itmeye tā kim vücūda derd-i hicrānī

[464b]

19451 Ferāġat eylemekle defʿaten envāʿ-ı müskirden
Vücūda ʿārıż oldı dürlü dürlü derd-i cismānī

19452 Meger olmış ṭabīʿat niçe müddet ülfeti ḫamrıñ
Yebūsetle bañā ol rütbe geldi żaʿf-ı ebdānī

19453 Ayaġım dutmaz oldı ekl ü şürbümden kesilmekle
Ayaġ üzre ḳıyāma pāyımıñ olmadı imkānı

19454 Sebāt-ı dā'imīye mübtelā oldum leyālīde
Seherle girmez oldı çeşmime bir ḫˇāb-ı rūḥānī

19455 ʿİlācı gerçi ḳābil ṣabrı müşkildir dimek ammā
Anıñ da var idi ḥadden füzūn ḫıẕlān-ı pāyānı

19456 Yemīn itmiş bulundum ḥāniṯ olmaḳ iḳtiżā eyler
Şikest-i tevbe itsem mü'miniñ olur mı şāyānı

19457 Fedā itmek vücūdı ḳatl-i nefse bāʿiṯ olmaz mı
Emārāt-ı helāki olsa der-pey terk ile anı

19458 Ḫuṣūṣā būyi ruḫṣat şemm olunsa ittifāḳ üzre
Şifā-sāz olmasın re'y itse ḥuẕẕāḳ-ı müsülmānī

19459 Menāfiʿ ism ile manṣūṣ olan bir emr-i menhīniñ
ʿAceb ʿafv-ı Ḫudā'ya müntehī olmaz mı pāyānı

19460 Ümīd-i ʿafv ile ḫamr ile şāhım iḥtiḳān itdim
İki seyf arasında ḳalmışım ey merḥamet kānı

19461 Bu keyfiyyet bu ḥālet ḥāliyā ol ʿayş-i dūnuñdur
İki vech üzre ḫavfımla idüp tedbīr-i taḥtānī

19462 Birisi tīġ-i zaḫmım biri şemşīr-i cihān-dārī
Müsāvīdir beni ihlākde bā-emr-i Sübḥānī

19463 Berāberdir ḫıdīvā ikisi de re'y-i pākiñde
Bu demde ʿafv-ı sulṭānī ile tertīb-i şāyānı

19464 Keşīde ḳılınursa kilk-i ʿafvıñ ṣafḥa-i cürme
Melīḥī tīġ-i zaḫmından ider mi hīç hirāsānī

19465 İdüp būs-i zemīn-i maʿẕeret ʿafvın recā itdi
Ṣunup ʿafviyye nāmıyla ḳaṣīde lübb-i ʿirfānı

19466 Münācāt eyleyüp tekrār tevbe ḳıldı şürbinden
Şefāʿat-ḫˇāh idi şehzādegān-ı şāh-ı ẕī-şānī

19467 İki destim ṭolu mey destimi şāhım şikest itme
Kerīmā ellerim ḳanda ya ḳande ʿafv-ı sulṭānī

19468 Kerīmü'ṭ-ṭabʿ olup ism-i ʿafva maẓhar olmaġla
Şurūṭ-ı tevbesiyle ṣādır oldı ṣafḥ-ı ḫāḳānī

19469 Mizāc-ı şehriyāre iʿtirāf-ı ẕenbi ḫoş geldi
Buyurdı defʿ ide senden Ḫudā bu mekr ü ḫıẕlānı

19470 Cenāb-ı Monla Cāmī gibi mifżāliñ şerīkiyken
Müdānī iken añа ʿilm ü fażlı naẓm u ʿirfānı

19471 Acırdı her gören ol mekr-i şürbinden Melīḥī'ye
Emīn itsün Ḫudā iżlāl-i şeyṭānīden iḫvānı

19472 Cemīʿ-i fende fā'iḳ baḥr-i rā'iḳ idi fażlında
Daḳāyıḳ ṣāḥibiydi hem-çü Cāmī ṭabʿ-ı evzānı

19473 Yahūdīden eṭıbbā-zādeler var idi ʿaṣrında
O memkūr oldığı mekr ile eṭfāl-i Yahūdānī

19474 Ḥüsün-dār oldığıyçün ḥikmet ü manṭıḳ oḳurlardı
Dinürdi her biri ʿicl-i Benī-İsrā'il'e ṣānī

[465a]

19475 Tenezzül eylemezdi ücret-i taʿlīme isterdi
Ziyāde keskini olsun dir idi laʿl-i rummānī

19476 Mey-i gül-fām ile eylerdi müzd-i dersi istīfā
Varırlardı ṣuyunca ḫˇāceniñ dā'im ḥakīmānī

19477 Ziyāde pīr olmaġla ʿaṣāsı eksik olmazdı
Yanından zā'il olmazdı ʿaṣā rūḥāni cismānī

19478 ʿAṣāsız varamazdı ḫāneden mey-ḫāneye ḳaṭʿā
Velākin mest iken yürürdi ʿavdetde şitābānī

19479 Eḥibbādan birisi ḥikmetin ṣorduḳda kendinden
Bu ḳıṭʿayla Melīḥī eylemişdi lāġ-gūyānī[1]

1 **[Derkenār]:** **Melīḥī:**
Bu Melīḥī iki ʿaṣā götürür
Biri cismānī biri rūḥānī

Ol ki cismānīdür aġacdandur
Ol ki rūḥānī laʿl-i rummānī

19480 Rivāyet eyledi ʿĀlī ki Mevlānā Laṭīfī'den
Daḫi Monlā-yı ʿĀşıḳ vaṣf idüp ol ḥibr-i devrānı

19481 Melīḥī Monla Cāmi'yle sebḳ-dāş idi evveller
Velākin Rūm'a geldikde füzūn-ter oldı ʿirfānı

19482 Eger evvelki ṣavbında görünmiş olsa bī-çāre
Naẓımda belki Cāmī'ye olurdı faẓl u rücḥānı

19483 Bedāyiʿle beyāna ḳudreti farṭ-ı belāġatle
Nümāyān idi şiʿrinden selāset üzre evzānı

19484 ʿUlūvv-i faẓlı aṣḥāb-ı ḫıred ʿindinde ẓāhirdir
Ḫudā defʿ eyleye bī-çāreden ol mekr-i ḫızlānı

Mehdī-yi Bursevī raḥimehu'llāhu teʿālā

19485 Bedīhe-gū olan şāʿirleriñ hengām-ı Fātiḥ'de
Birisi daḫi Mehdī'dir ki buldı ʿizz-i ʿunvānı

19486 Burusa beldesinde mehd-i kevne zīb u fer virdi
Süḫan-gūluḳla oldı maẓhar-ı ḳurb-ı ḫıdīvānī

19487 Ḳarīn-i iltifāt-ı pādişāhī oldı şiʿriyle
Daḫi nā-puḫte iken ṭarz-ı naẓmı ṭabʿ-ı evzānı

19488 Selāset gelmemişken ṭabʿına maḥż-ı ʿināyetle
ʿİdād-ı şāʿirāndan ʿadd idüp şāh-ı cihān anı

19489 Hünerdir şāʿire ʿaybı pesend-i pādişāh olsa
Eger yoġ ise daḫi fi'l-ḥaḳīḳa ʿilm ü ʿirfānı

19490 Rivāyetdir ki gāhī rū-be-rū Mehdī'ye dirlermiş
Saña besdir miyān-ı şāʿirānda ṭabʿ-ı evzānı

Ve lehū:
Micmer gözinen sūz-ı derūnum oda yandı
Şemʿ aġladıġım gördi başı ḳana boyandı

Ve lehū:
Düşdi yine dil derdine bir tāze cevānuñ
Kim āfetidür cānumuñ āşūbı cihānuñ

19491 Egerçi şāhid-i maʿnā ile ebkār-ı mażmūna
Süḫanda maḥremiyyet ḫūbdur sen diñleme anı

19492 Rivāyetdir ki Mehdī Ḥażret-i Sulṭān Muḥammed'le
Şikār-ı ṣayd içün ṣaḥrāya itmişlerdi pūyānī

19493 Ḫılāl-i rāhda bir ḳumri-yi pür-ṭavḳ u ḫalḫālı
Gözi gördükde yaʿnī Ḥayderī bir gezer oġlanı

19494 Liḳāsı ḫoş gelüp ṭabʿınca ol maḥbūb u mümtāzıñ
Bu ebyātı didi ḥaḳḳında ber-vech-i ṣenā-ḫᵛānī[1]

[465b]

Nişānī el-Vezīr eş-Şehīr bi-Muḥammed Paşa-yı Ḳaramanī

19495 Muḥammed Ḫān devrinde gelen aṣḥāb-ı ʿirfānıñ
Birisi de Nişānī'dir olup düstūr-ı ẕī-şānī

19496 Celāleddīn-i Rūmī nesl-i pākinden idi ṣoñra
Vezāretle bekām oldı o Paşa-yı Ḳaramanī

19497 Müderris olmış idi ʿilm ü inşā vü faẓīletle
Müvaḳḳıʿ oldı ṣoñra buldı tevḳīʿ-i ḫıdīvānī

19498 Nişānī maḫlaṣıyla ʿahd-i Fātiḥ'de bulup şöhret
Tefevvuḳ itdi inşāda bütün aṣḥāb-ı ʿirfānı

19499 Muḥammed Ḫān ṣavbından selāṭīne giden nāme
Anıñ āṣār-ı desti oldıġıyçün şāh-ı ʿOṣmānī

---

1 **[Derkenār]:** **Mehdī:**
Bir gün felegüñ ṭablı kim öterdi güm güm
Sincāb-ı seḫāb üzre geymiş idi ḳāḳum

Ben seyr-i çemenlerde göklerde idi geştüm
Cām ister idüm günden çarḫı ṣanur idüm ḫum

Nā-gāh ḳulaġuma bir zemzeme irişdi
Her yañа naẓar ḳıldum cān gözi ile gördüm

Bir Ḥayderī gezer oġlan ardına kemer üzre
Zencīr ile zeng aşmış ṣan şīr idi āhen-düm

Ol yār-i perī-peyker ol māh-ı melek-manẓar
Kim mişlüñ anuñ Mehdī görmedi daḫi merdüm

19500 Ziyāde iltifāt eylerdi ḥattā şi'r ü inşāsı
ʿUluvv-i ḳadrine bāʿiş olup bulmışdı ʿunvānı

19501 Yazar Künh içre ʿĀlī bir niçe ebyāt-ı raʿnāsın
Maʿārifden Nişānī'dir sezādır olsa burhānı[2]

19502 O demlerde maʿārif rāyic idi sūḳ-i devletde
Vezāretle olurdı behre-dār-ı bāb-ı ʿirfānī

19503 Ḳurı taḥsīndir şimdi cevā'iz ehl-i ʿirfāna
Cevāhir olsa da naẓm itdigi ebyāt-ı evzānı

19504 Müfīd [ü] muḫtaṣar taḥrīr iderlerdi mekātībi
Eger nāme eger mektūb eger yarlıġ-ı sulṭānī

Mevlānā Niẓāmī-yi Ḳonevī raḥimehu'llāhu teʿālā

19505 Niẓāmī'dir biri de ehl-i naẓmıñ devr-i Fātiḥ'de
Ẓuhūrı Ḳonya'dan olmaġla dirler idi Yūnānī

19506 Veliyyüddīn nāmında olan bir şeyḫ-i dīndārıñ
Ẓuhūr itmişdi ṣulbinden dür-i şehvār-ı vicdānī

19507 Ṣabāvet ʿāleminde ʿilm ü ʿirfāna çalışmaġla
Maʿārif bāġınıñ olmışdı bir serv-i ḫırāmānı

19508 Vezīr-i aʿẓam idi ol zamān Maḥmūd Paşa'nıñ
Muḥammed Ḫān'a sevḳi olmış idi ḥibr-i ẕī-şānı

19509 Dimişlerdi Niẓāmī luṭfuña bir kez ḳarīn olsa
Olurdı naẓm ile İbn-i Veliyyüddīn'e rücḥānı

2 **[Derkenār]:** **Nişānī:**
Faẓl ehli ḫayli muʿteber-i kām-rān imiş
Rüşvet yoġ imiş anda zamān ol zamān imiş

Ve lehū:
Ḳaʿr-ı baḥr-ı dilde ḳalurdı bu dürr-i şāh-vār
Ey Nişānī iʿtibār-ı ḥażret-i şāh olmasa

Ve lehū:
Ṭāliʿde devlet olmasa ḫıdmet ne fā'ide
Ḥaḳ'dan ʿināyet olmasa ṭāʿat ne fā'ide

19510 Vekīl-i muṭlaḳıñ sevḳiyle İstanbul'a iḥżāra
Niẓāmī derd-mende gönderüp fermān-ı sulṭānı

19511 Cevā'izle muṭayyeb eyleyüp daʿvet olunduḳda
İcābet eyleyüp ʿazm eylemişdi sūy-i ḫāḳānı

19512 Veliyyüddīn-zāde lehcesindeydi ḳaṣā'idde
Tetebbuʿ eyleyüp dīvānını çendīn ezmānī

19513 Bir-iki nev ḳaṣīdeyle beş-on pākīze eşʿārın
Müheyyā eylemişdi eyleye ʿarż-ı cihān-bānī

19514 ʿAzīmet eyleyüp çıḳdıḳda rāh-ı ṣavb-ı maḳṣūda
Ṭarīḳin ḳaṭʿ idüp düzd-i ecel bā-emr-i Rabbānī

[466a]

19515 Yolı yaḳlaşmış idi derd-mendiñ semt-i ʿuḳbāya
Ḫılāl-i rāhda irdikde istiʿcāl-i fermānī

19516 Revān oldı o dem ser-menzil-i ḳurb-ı ilāhīye
Ola murġ-ı revānı lāne-sāz-ı ʿarş-ı Raḥmānī

19517 Bu ebyāt u meṭāliʿ vāridātından idi anıñ
Niẓāmī'niñ olurdı her biri mir'āt-ı ʿirfānı

19518 Le'ālī-yi süḫandır baḥr-i naẓmından Niẓāmī'niñ
Kenāra naḳl olundı nuḫbe-i ebyāt-ı evzānı[1]

19519 Niçe ebyātını Monlā-yı ʿĀşıḳ daḫi ẕikr itdi
Rekāketle begenmez anı ʿĀlī-yi süḫan-dānī

19520 Vefāt itdikde ancaḳ on sekiz yaşında olmaġla
Firāḳı virmiş idi aṣdıḳāya ḥüzn ü giryānī

19521 Zamānında muḳārin olmış olsaydı bir üstāda
Bulaydı terbiyet sebḳ eyler idi cümle aḳrānı

1 **[Derkenār]:** **Ġazel-i Niẓāmī**
Sāḳıyā sāġar-ı billūra dök ol yāḳūtı
Ki tenüñ ḳuvvetidür rūḥ u revānuñ ḳūtı

19522 Maʿārif ravżasında tīz bitüp tīz yitdi bī-çāre
Ecel ber-küşte itdi didiler bir naḫl-i ʿirfānı

19523 Cemāl ü ḥüsn ü ānın vaṣf ider ʿĀlī kitābında
Melāḥatde sezādır ańa dinse Yūsuf-ı ṣānī

19524 Perī-rūyāndan kendi gibi bir şūḫa çarpılmış
Müsāviydi ḳad ü endāmı yeksān idi devrānı

19525 Cemāli hem kemāli sinn ü sāli farḳ olunmazdı
Ḥüsünde birbirinden yoġ idi hīç fażl u noḳṣānı

19526 İkisi gūyiyā bir mektebiñ ṭıfl-ı dil-ārāsı
Miyān-ı dilberānda Şeyḫ-zāde idi ʿunvānı

19527 Biri māh-ı münevver idi biri mihr-i enverdi
Felekde kim görürdi māh ile ḫūrşīd-i tābānı

19528 Miṣāl-i farḳadān hīç birbirinden farḳ olunmazken
Sipihriñ cevri eksik mi olur ber-farḳ-ı insānī

19529 Miyānda ez-ḳażā bir ʿaşḳ-bāzī oldı üftāde
Mecāz idi ḥaḳīḳat cisriniñ gāhīce bünyānı

19530 ʿAlāḳa birbirine dem-be-dem olmaḳda peyveste
Maḥabbet gün-be-gün bulmaḳda istiḥkām-ı pāyānī

Ẕeḳanuñ çāhı ne sāḥirdür eyā Zühre-cebīn
Ki ṣuya iletür vü ṣuṣız getürür Hārūt'ı

Ḥabs-i tenden dili ḳurtar ne revādur ki ola
Murġ-ı lāhūtī esīr-i ḳafes-i nāsūtī

Şīvesinden ḫaṭınuñ oldı muḥaḳḳaḳ bu kim
Şülüṣi deńlü degül ḥüsn-i ḫaṭṭ-ı Yāḳūtī

Ḳaşlaruñ yāyı firāḳıyla Niẓāmī ger öle
Ḥasret oḳlarına ṣandūḳa ola tābūtı

Ve lehū:
Bel baġlayup ki ḳatlüme ḳaṣd ol ḥabīb ider
Nāzik ḫayāl baġladı şekl-i ġarīb ider

Gözlerüm yaşını gözler ol büt-i sīmīn-beden
Nitekim gözler Şüreyyā gökde āhū-yı Ḫoten

19531 Niẓāmī sāyesinden ṣaḳınurdı şūḫ-ı ṭannāzın
Ḳabūl-i şirket itmez çünki dilde ʿaşḳ-ı cānānī

19532 İşitdi dilber-i meh-pāresin aġyār çün hāle
Ala āġūş-ı vaṣla gāhi ol pākīze-dāmānı

19533 Cevānıń daḫi meylin gūş idince bezm-i aġyāra
Niẓāmī derd-mende geldi ʿaşḳından peşīmānī

19534 Esīr-i bend-i zülfi olmış idi çünki dil-dārıń
Hevāyī kāküli virdi Niẓāmī'ye perīşānī

19535 Murād itdikce ibʿād itmegi aġyār-ı bed-kārı
Arardı ülfete taḳrīb-i dīger semt-i āsānı[1]

[466b]

19536 Niyāz itdikce ḳaṭʿ-ı ülfete ālüftelik itdi
Niẓāmī derd-mende raġm ile ġayri sefīhānī

19537 ʿAlāḳa rişte sin ḳaṭʿ eyleyüp aġyār-ı bed-kārıń
Olup bezminde sāḳī meclisinde cām-ı gerdānī

19538 Ġubār-ı ḫāṭırıyla hicv idüp ol şūḫ-ı mümtāzı
Mükedder itdi mir'āt-ı derūn-ı şeyḫ-i ẕī-şānı

19539 O şūḫuń vālidi bir müstecābü'd-daʿve kimseydi
Niẓāmī hicvi virdikde aña ḫāṭır-perīşānī

19540 Başın açup Niẓāmī derd-mende bed-duʿā itdi
Zücāc-ı ḫāṭırı meksūr iken bā-iẕn-i Rabbānī

19541 O tīr-i inkisāra uġradı dirler Niẓāmī'yi
Ḫudā ḥıfẓ eyleye böyle ḫaṭardan ehl-i evzānı

19542 O hicv-i dil-şikenden bir niçe ebyātını ʿĀlī
Kitāb-ı Künh'e yazdı ʿibret alsun oḳıyan anı

19543 Lisān-ı Fārisī'de daḫi eşʿārı görülmişdi
Degildi ʿÖrfi-yi Şīrāz'dan noḳṣān ʿirfānı

1 Bu beyit Üniversite nüshalarında yer almamaktadır.

19544 Muʿammer olmış olsaydı eger devrān-ı Fātiḥ'de
Belāġatle olurdı ʿaṣrınıñ Selmān u Ḥassān'ı

19545 Ḫudā ʿafv eyleye zellāt u aġlūlāt-ı güftārın
Ṣavāb-ı maḥż ola ʿamd ü ḫaṭā vü sehv ü nisyānı[2]

Ḫātime-i Şuʿarā-yı Ḥażret-i Fātiḥ Muḥammed Ḫān [Nūrī-i Ḳādī]

19546 Zamān-ı Ḥażret-i Fātiḥ'de āḫir şāʿir-i māhir
Rivāyāt-ı ṣaḥīḥa üzre ol Nūrī-yi nūrānī

19547 Ḳużātıñ ekmeli bir zū-fünūn ṣāḥib-Hidāye'ydi
Feḳāhetde veraʿda ʿaṣrınıñ olmışdı Nuʿmān'ı

19548 Ziyāde ḫūb idi eşʿār-ı evzān-ı dürer-bārı
ʿİlimde hem ʿamelde mecmaʿu'l-baḥreyn idi şānı

19549 Aña şemsü'l-maʿārif dirler idi ʿaṣr-ı Fātiḥ'de
Vücūdı kenz-i ʿirfān idi bā-tevfīḳ-i Rabbānī

19550 ʿİmādı idi gūyā devlet ü dīniñ ṣalābetle
Niçe āṣārı ḳaldı nuḫbe-i evzān u ʿirfānı

19551 Yazup bir maṭlaʿ-ı zībāsını ʿĀlī kitābında
Belāġatle olur Nūrī-yi üstāẕıñ ṣenā-ḫᵛānı[3]

19552 Niçe siḥr-āferīn şāʿirleri var idi ol ʿaṣrıñ
Muḥammed Ḫān'ıñ olmışdı ġarīḳ-i baḥr-i iḥsānı

19553 Ne gevherler niṣār itmişdi deryā-yı maʿārifden
Dür-i şehvār-ı naẓmıñ her biri olmış idi kānı

19554 Lisān-ı Fārisī vü Türki vü Tāzī'de āṣārı
Görülmişdi eyādīde müretteb pāk dīvānı

---

2 **[Derkenār]:** **Evvel-i Hicv-i Niẓāmī tecāveza'llāhu ʿan-zellātihī**
Ḳapdurmaz idi ḫalḳa gümüş raḫlesin o ṣūḥ
Şehlik nişānı olmasa ol ercemend ile

Biz ḳurı taḫta bulmazuz aġyār ḫoş geçer
Arḳañda ʿāc ayaḳlı gümüş taḫta bend ile

3 **[Derkenār]:** **Nūrī:**
Ḳāmet-i şimşāduña öyküngidiyçün nārven
Başına üşdi vü ġavġā itdi murġān-ı çemen

19555 Cemīʿ-i ṣınfdan eşʿār ile meʾlūf olmışdı
Mevālī vü ṣudūrı hem emīrān u vezīrānı

[467a]

19556 Feṣāḥat gülşeninde her biri bir bülbül olmaġla
Terennüm-sāz-ı ʿirfān idi çün murġ-ı hezārānī

19557 Zamān-ı devlet-i Sulṭān Muḥammed Ḫān bahārından
Gelüp her birine feyż-i zülāl-i nuṭḳ-ı Sübḥānī

19558 Teḳāṭur eyledikce ebr-i nīsān-ı ʿaṭāyāsı
Ṭarāvet-yāb olurdı ravżatu'l-aḥbāb-ı ʿirfānı

19559 Gülistān-ı maʿārif būsitān-ı ḳalb-i her ʿārif
N'ola sīr-āb olup eṣmār iderse naḫl-i evzānı

19560 Yaġardı āsumān-ı salṭanatdan ʿāleme raḥmet
Eserdi ḳıbleden dā'im nesīm-i luṭf-ı şāhānī

19561 O dem gökden yaġup yerden biterdi şāʿirān gūyā
Seḥāb-ı destiniñ eksik degildi ġayṣ-ı iḥsānı

19562 Süḫan-ver pāk-gevher ehl-i naẓmı itseler iḥṣā
Ṣayılmazdı miṣāl-i ḳaṭre-i bārān-ı nīsānī

19563 Ḫudā her biriniñ zellātını emṭār-ı raḥmetle
Hemīşe maḥv ide yārī ḳılup cürminde ġufrānı

Temmeti'l-Kitāb bi-ʿavni'l-Meliki'l-Vehhāb[1]

1 "Vehhāb ve Melik olan Allah'ın yardımıyla kitap tamamlandı."

DİZİN

A

Abdāl Murād 275, 277
Abdāl Mūsā 275
ʿAbdullāh bin ʿAbbās 847
ʿAbdülʿazīz Ebherī 1389
ʿAbdüllaṭīf Maḳdisī 1396
ʿAcem 801, 877, 912, 1003, 1086, 1181, 1182, 1183, 1184, 1207, 1213, 1242, 1287, 1383, 1428, 1431, 1440, 1460, 1471, 1636, 1645
ʿĀd 884
Afrāsiyāb 896
Aġnadyos 890, 892, 893, 899, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908
Aġrıboz 752, 1164, 1165, 1167, 1168, 1175
Aḫaveyn 1451
Aḫ-i Evren 268, 273, 274
Aḥmedī 478, 481, 545, 700, 1418
Aḥmed-i Dāʿī 481
ʿAḳā'id Şerḥi 1333, 1337, 1345
Aḳbaş Maḥmūd Alp 139
Aḳbıyıḳ 692, 693, 774, 1482, 1483
Aḳçaḳoca 139, 222, 242, 248
Aḳçaliman 240
Aḳçay 350, 584
Aḳḳoyunlı 1126, 1183, 1192, 1206, 1208, 1209, 1213
Aḳsarāy 350, 422, 424, 752, 781, 1124
Aḳşehr 1124
Aḳşemseddīn 765, 774, 779, 781, 857, 922, 1475, 1476, 1479, 1485, 1487, 1493, 1499, 1501, 1502, 1504, 1506, 1507, 1510, 1511, 1514, 1515, 1518, 1519, 1520, 1522, 1523, 1525, 1527, 1529, 1530, 1598
Aḳtimur 227
Aḳyazı 221, 242
Alacaḫırḳa 278
ʿAlāeddīn-i ʿÜryānī 1593
ʿAlā'iyye 752, 1175, 1176, 1177, 1178, 1181
Alaman 591, 610, 618
Alış Beg 148
ʿAlī Ḳuşcı 951, 1377, 1378, 1379, 1380, 1381, 1382, 1383, 1384, 1385, 1404, 1435
ʿAlī Ṭūsī 1297, 1315, 1316, 1368, 1383, 1418, 1504, 1559
ʿAmāliḳ 800, 884
Amāsiyye 266, 351, 392, 466, 485, 494, 500, 509, 530, 531, 533, 548, 626, 757, 1189, 1190, 1208, 1221, 1499, 1598, 1602, 1607
Amaṣrı 751
Āmid 136, 936, 998, 1127
Anaṭolı 235, 237, 238, 246, 284, 286, 290, 293, 296, 328, 329, 333, 349, 351, 412, 484, 493, 494, 495, 497, 503, 508, 549, 555, 557, 561, 569, 570, 573, 578, 583, 584, 585, 587, 589, 597, 617, 618, 621, 628, 629, 640, 642, 671, 694, 750, 752, 753, 756, 757, 758, 760, 761, 804, 827, 935, 936, 937, 938, 992, 993, 995, 998, 1003, 1008, 1023, 1049, 1055, 1072, 1092,

1103, 1130, 1132, 1176, 1177, 1178, 1191, 1192, 1193, 1196, 1201, 1203, 1204, 1206, 1215, 1244, 1247, 1254, 1265, 1278, 1285, 1339, 1374, 1436, 1598
Anaṭolı Ḥiṣārı 750, 758, 760, 761
Anḳara 148, 291, 296, 297, 388, 400, 464, 537, 539, 936, 1477, 1528, 1598
ʿAnkūr 787, 788, 789, 790, 803
Anṭāḳıyye 878, 1120, 1126
Anṭāliyye 562, 563, 564, 584, 1120
Arḳanos 815
Armaġan-zāde Muḥammed 642
Arnavud 335, 752, 1021
Arnavudluḳ 335, 550, 576, 577, 617, 619, 620, 1159, 1164, 1231, 1243, 1278
Āṣaf 751, 795, 796, 1277
At Meydānı 826, 887, 888
Atina 351, 893, 1168
Ayas Paşa 1283
Ayaṣofya 782, 784, 828, 830, 834, 835, 836, 837, 839, 841, 843, 853, 854, 887, 889, 891, 892, 894, 896, 908, 928, 1288, 1289, 1381
Aydın 68, 110, 201, 241, 349, 355, 375, 379, 381, 387, 402, 417, 476, 477, 503, 571, 589, 642, 1120, 1124, 1262, 1452, 1594, 1598
Aydın Beg 241
Aydıncık 221, 234, 238
Aydın-oġlı 355, 375, 379, 381, 387
Ayġud Alp 139
Azaḳ 1229, 1249
ʿAzāzīl 788, 1101
Āẕerbāycān 295

B

Baba Sulṭān 267
Baba-yı Muḫliṣ 221
Baba-yı Naḥḥās 535
Baġdād 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 370, 372, 374, 527, 528, 863, 868, 869, 870, 871, 930, 933, 935, 936, 1007
Bahādur Ḫān 357
Bahāeddīn ʿÖmer 419
Baḫṣāyiş Faḳīh 688
Bakü 1615, 1616
Balaban Beg 587
Balabancıḳ 229, 329
Balāṭ 855
Balaṭ Ḳapusı 855
Baldır-zāde 87, 462
Balıkesrī 537, 538, 539
Bālī 135, 418, 1099
Balta-oġlı 571
Balyebadra 550, 1053
Baṭḥā 769, 858, 935, 1030, 1075, 1446, 1502, 1555, 1610, 1640
Baṭlamyus 890
Baṭṭāl Ġāzī 247, 277, 369, 446
Baṭyos 247
Bāyezīd 284, 294, 305, 328, 337, 340, 344, 345, 346, 347, 348, 351, 353, 355, 367, 370, 376, 380, 388, 389, 409, 410, 411, 412, 413, 420, 429, 438, 441, 445, 450, 452, 473, 480, 481, 486, 500, 510, 512, 513, 520, 543, 547, 552, 553, 554, 555, 559, 619, 649, 657, 661, 663, 664, 749, 750, 756, 938, 966, 1055,

1119, 1189, 1190, 1193, 1195, 1202, 1204, 1205, 1209, 1212, 1250, 1267, 1268, 1269, 1270, 1280, 1281, 1283, 1318, 1324, 1329, 1340, 1348, 1349, 1351, 1352, 1364, 1368, 1374, 1375, 1401, 1407, 1408, 1417, 1418, 1434, 1436, 1442, 1446, 1447, 1464, 1500, 1531, 1532, 1533, 1534, 1583, 1584, 1589, 1590, 1602, 1603, 1604, 1605, 1606, 1607, 1608, 1610, 1620, 1635
Bāyezīd Ḫān 284, 305, 328, 337, 340, 344, 345, 346, 348, 353, 367, 370, 376, 380, 388, 389, 410, 411, 412, 438, 441, 450, 452, 473, 480, 486, 500, 512, 520, 543, 547, 649, 657, 661, 663, 664, 749, 750, 756, 938, 1119, 1189, 1190, 1204, 1205, 1212, 1250, 1267, 1268, 1269, 1270, 1280, 1318, 1324, 1340, 1348, 1349, 1351, 1364, 1368, 1374, 1375, 1401, 1408, 1417, 1418, 1434, 1436, 1442, 1446, 1447, 1531, 1532, 1533, 1534, 1584, 1589, 1602, 1605, 1606, 1607, 1608, 1620
Bāyezīd Paşa 510, 512, 552, 554, 555
Bāyezīd Ṣūfī 520
Bāzārlu Doġan 385
Bedaḫşān 253
Bedreddīn-i Aḥmer 535
Bedreddīn-i Simāvī 474
Begşehri 330, 584, 585, 1121
Behnī 355
Belḫ 179, 394, 1574
Beliġrad 550, 579, 581, 587, 619, 936, 1033, 1043, 1044, 1045, 1047, 1048, 1049, 1057, 1058, 1061
Belḳīs 692, 789, 806, 1182, 1232
Benī-İsrā'īl 794, 968, 1654
Berġama 234, 520, 1644
Berḳuḳ Şāh 359
Bermekī 613, 747
Beytü'l-Maḳdis 792, 801, 877
Beyżāvi 655, 1376, 1443
Bezzāziyye 414
Biġa Ṣaḥrāsı 152
Biġados 751
Bihzād 120, 224, 802, 890
Bilecik 57, 183, 184, 185, 204, 207, 210, 211, 212, 213, 214, 216, 221, 249
Bişr-i Erṭāl 846, 847
Boġaz-kesen 353, 750, 759, 761
Boġdan 752, 804, 1006, 1033, 1097, 1098, 1232, 1233, 1234, 1235, 1238, 1239, 1247
Bolayır Ḳal'ası 245
Bolı 242, 536, 574, 575, 588
Bosna 36, 37, 40, 41, 104, 335, 591, 752, 936, 1028, 1068, 1069, 1105, 1106, 1108, 1114, 1115, 1116, 1143, 1147, 1150
Buḫārā 276, 278, 372, 394, 401, 437, 439, 448, 453, 461, 464, 524, 648, 686, 708, 1432, 1560, 1574, 1577, 1579
Buḫārī 266, 380, 400, 403, 404, 407, 416, 425, 427, 428, 430, 439, 442, 443, 461, 655, 685, 710, 844, 932, 1446, 1571
Buḫtunnaṣr 361, 406
Bulġar 290, 335, 610, 804, 884, 899
Burġos 247, 751

Bursa 32, 33, 34, 35, 36, 39, 40, 45, 57, 70, 71, 87, 88, 89, 96, 110, 111, 113, 172, 205, 227, 228, 229, 230, 242, 249, 268, 275, 276, 278, 281, 284, 285, 293, 295, 296, 297, 301, 305, 306, 321, 329, 331, 336, 338, 339, 346, 348, 351, 352, 356, 365, 366, 391, 392, 400, 401, 402, 403, 408, 414, 415, 416, 418, 421, 422, 424, 436, 438, 443, 444, 448, 453, 459, 462, 463, 470, 478, 479, 480, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 492, 493, 494, 497, 499, 501, 505, 509, 510, 511, 512, 513, 519, 523, 548, 552, 553, 554, 555, 567, 568, 571, 596, 626, 628, 642, 643, 644, 649, 652, 653, 655, 673, 675, 682, 685, 692, 694, 707, 709, 711, 749, 750, 753, 754, 929, 931, 933, 934, 935, 992, 1211, 1284, 1290, 1291, 1292, 1296, 1297, 1298, 1303, 1307, 1313, 1314, 1315, 1319, 1325, 1332, 1335, 1338, 1374, 1394, 1395, 1396, 1397, 1399, 1415, 1416, 1417, 1418, 1443, 1447, 1450, 1451, 1460, 1508, 1516, 1544, 1548, 1594, 1617, 1618, 1619

C-Ç

Caʿberiyye 136, 137, 143
Cālīnūs 1465, 1479, 1480
Cāmiʿ-i Zeyrek 1297, 1558, 1562, 1564
Cānik 350, 505, 550, 571
Cebbe ʿAlī 770
Celāleddīn Ebherī 1389
Celāleddīn-i Devvānī 1328, 1353, 1354, 1388, 1435
Celāleddīn-i Rūmī 129, 179, 180, 241, 257, 269, 469, 522, 631, 635, 696, 1267, 1564, 1656
Celāleddīn-zāde Muṣṭafā 960
Celālüddīn Ebherī 1389
Cem 66, 70, 122, 186, 218, 256, 485, 540, 567, 749, 750, 834, 875, 1065, 1066, 1085, 1111, 1164, 1193, 1221, 1244, 1284, 1427, 1602, 1603, 1604, 1605, 1620, 1625, 1626, 1634, 1635
Cemāleddīn Muḥammed 293
Cemālī 545, 547, 1599, 1600, 1601, 1603, 1604, 1624
Ceneviz 1227
Ceyḥūn 168, 288, 1212
Cezerī 400, 470, 1637
Cüneyd 429, 549, 554, 571
Cürcānī 294, 415, 473, 478, 676, 679, 680, 682, 684, 947, 965, 971, 1310, 1320, 1322, 1325, 1345, 1354, 1357, 1358, 1359, 1360, 1373, 1377, 1386, 1416, 1432, 1439, 1448
Çavdar Beg 148
Çeh 98, 306, 591, 618, 619, 622, 623, 1234, 1378
Çelebi Şeyḫ 1601, 1602, 1603, 1607, 1608, 1610
Çemen Ayaş 240
Çemenlik 238, 239
Çengiz 129, 131, 133, 134, 136, 140, 142, 143, 150, 173, 184, 355, 402, 1128, 1210, 1227
Çerkes 163, 804
Çıbuḳ-ābād 392

Çifte Medāris 1413
Çīn 169, 223, 226, 262, 263, 264, 802, 881, 915, 1059, 1102
Çirmen 305
Çorlı 246, 247, 813, 1070

D
Dārā 201, 279, 579, 625, 750, 1137
Dāvūd Paşa 597, 662, 928, 1191, 1201, 1203, 1205, 1244, 1245
Debbāġān İmāmı 706
Deberḳula 578, 582
Deñizli 268, 272, 273
Dergos 1244, 1247
Despot 586, 587, 588, 623, 1037, 1038, 1106
Deylem 811
Deyr-i ʿAzrā'īl 887, 907
Dımaşḳ 470, 846, 859, 860, 879, 933, 970, 998, 1186, 1221, 1475, 1499, 1522, 1529, 1554, 1555, 1610
Dırāc 752
Dırama 296, 334
Dicle 142, 361, 877
Dimetoḳa 246, 296, 1338, 1374
Divrigi 355
Diyār-ı Bekr 129, 358, 1184
Doġlu Baba 278
Domānīc 148
Dündār 135, 139, 144, 146
Düzme Muṣṭafā 82, 550, 552, 556, 557

E
Ebū Cehl 941
Ebū Eyyūb-i Enṣārī 772, 847, 853, 857, 921, 1389
Ebū Süfyān 582, 879, 880
Ebu'l-Feṭḥ 747, 756, 763, 776, 782, 836, 842, 908, 911, 966, 1032, 1056, 1176, 1177, 1265, 1343, 1475, 1485, 1635
Ece Beg 234, 235, 238, 241, 248
Ece Yaʿḳūb 239
Eceābād 234, 240, 241
Edebali 220
Edincik 791, 799, 835
Edremid 234, 402
Edrine 747, 750, 1003, 1211, 1336, 1392, 1404, 1413, 1599, 1644
Edrine Ḳapusı 775
Efḍal-zāde 1323, 1398, 1399, 1401
Eflāḳ 96, 335, 350, 352, 484, 487, 505, 561, 577, 578, 581, 582, 591, 595, 610, 618, 621, 804, 875, 1006, 1092, 1094, 1095, 1097, 1098, 1099, 1101, 1234, 1252
Efrenc 335, 376, 377, 379, 389, 399, 410, 560, 601, 763, 773, 776, 863, 871, 874, 884, 1038, 1136, 1138, 1139, 1140, 1141, 1142, 1144, 1145, 1243, 1278, 1542
Egri Ḳapu 780, 781, 855
Eksemil 240, 245
Elbistān 254, 355, 624, 804
Elburz Ṭaġı 791
Emīr Aḥmed 576, 1216, 1562, 1563
Emīr Erṭuġrul 139, 141, 151, 152, 154, 155, 156, 157, 159, 164, 165, 166, 172, 178, 184, 205
Emīr İlyās 755
Emīr İsfendiyār 505, 537, 573, 574, 575, 592, 1293
Emīr Sulṭān 301, 369, 376, 380, 386, 393, 402, 403, 404, 407, 421,

422, 423, 425, 429, 430, 435, 437, 438, 440, 442, 448, 449, 450, 453, 454, 457, 459, 461, 462, 464, 523, 555, 625, 710, 1508, 1619
Emīr-i Çīn ʿOṣmān 257, 266
Emre 59, 255, 468, 469
Enderūn 293, 306, 952, 982, 1002, 1010, 1011, 1012, 1018, 1130, 1419
Engürüs 335, 578, 581, 585, 586, 591, 592, 804, 820, 875, 885, 890, 1034, 1044, 1045, 1057, 1064, 1069, 1101, 1122, 1135, 1137, 1143, 1144, 1234, 1239, 1252, 1254, 1286
Eregli 151, 152, 752, 813
Eregli Ḳalʿası 151
Ergene 627
Ermenek 163, 752
Erṭuġrul Ġāzī 139, 140, 141, 158, 162, 166, 171, 227
Erzincān 466, 1195, 1601, 1602
Erżurūm 936
Eski Cāmiʿ 495, 501
Eski Sarāy 911, 916
Eskişehr 182, 198
Estefani 864, 871, 872
Eşʿarī 1329, 1590
Etrāk 146, 147, 150, 155, 180, 191, 376, 1003, 1222
Evrenos 57, 58, 221, 235, 241, 246, 247, 248, 287, 288, 289, 300, 301, 303, 332, 333, 349, 384, 389, 413, 488, 496, 497, 498, 551, 557, 576, 577, 579, 1095, 1097, 1098, 1248, 1562
Ezher 519

F

Faḫr-i Razī 1386
Faḫrüddīn el-ʿAcemī 514
Faḫrüddīn-i Rūmī 474
Fażlullāh Muḥammed 1506
Fażlullāh Paşa 641
Fażlullāh-ı Tebrīzī 472, 515, 516, 714, 715
Felāṭūn-zāde 1325, 1327, 1622
Fenārī 249, 301, 302, 368, 380, 386, 393, 400, 407, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 421, 422, 423, 426, 427, 428, 440, 441, 442, 447, 450, 452, 459, 460, 461, 464, 478, 481, 513, 514, 521, 581, 642, 644, 665, 688, 689, 1077, 1292, 1329, 1347, 1349, 1350, 1351, 1391, 1402, 1416, 1432, 1433, 1435, 1437, 1439, 1442, 1444, 1445, 1446, 1449, 1460, 1539, 1540, 1575, 1590, 1591
Feraḥ-nāme 482
Ferecik 235, 241
Fetḥiyye 1381
Fetḥullāh-ı Şirvānī 689
Filibe 37, 300
Fīrūz Beg 291, 353, 385, 389, 413, 563, 568, 581, 641, 1036
Fīrūzabādī 416
Furāt 136, 137, 138, 143, 147, 168, 203, 472
Füṣūṣ 248, 431, 705

G

Ġalaṭa 354, 760, 761, 772, 773, 775, 854, 861, 871, 911, 912, 916, 936, 1281, 1288, 1634
Ġāzān Ḫān 163

Ġāzī ʿAbd-i Raḥmān Beg 139
Ġāzī ʿAlī Paşa 385
Ġāzī Ḥüseyn 332
Ġāzī Murād 280, 303
Ġāzi Timurṭaş Paşa 412
Gedik Ahmed Paşa 752, 1084, 1085, 1175, 1177, 1180, 1215, 1216, 1219, 1220, 1222, 1226, 1227, 1230, 1231, 1237, 1251, 1261, 1263, 1277, 1278, 1279, 1280
Gekbūze 507, 520, 1265
Gelibolı 96, 234, 235, 236, 238, 239, 240, 241, 242, 244, 246, 303, 305, 331, 334, 336, 350, 351, 392, 497, 553, 555, 559, 560, 561, 595, 597, 638, 639, 641, 694, 695, 697, 702, 706, 723, 1038, 1102, 1146, 1168, 1193, 1255, 1262, 1281, 1332, 1374, 1413
Gemlik 221
Germe 618, 1138, 1142, 1143, 1144, 1145
Germiyān 148, 294, 328, 348, 349, 364, 375, 402, 478, 481, 501, 540, 541, 546, 547, 562, 567, 573, 628, 640, 1124, 1273, 1627
Geyiklü Baba 267, 275
Geylānī 429, 468, 469, 529
Gölbaşı 1247
Göynük 37, 205, 206, 234, 683, 1501, 1514
Gügercinlik 627, 751, 1064
Gül Cāmiʿi 780
Gülşen-i Rāz 721
Gülüce 1106, 1109
Gümülcine 305, 333, 752, 1181
Gündoġdı 135, 139, 144
Gündüz Alp 57, 192, 194
Gündüz Beg 135
Gürcistān 358, 751
Gürgān 129, 142, 148, 196, 411, 633, 1277
Güzel Ḥişārı 752
Güzelce Ḳalʿa 1063

H

Ḫᵛāce Aḥmed 251, 253, 257, 261, 262, 1527
Ḫᵛāce Ḥasan 709, 1301
Ḫᵛāce-zāde 668, 675, 676, 677, 678, 936, 961, 1296, 1297, 1298, 1299, 1300, 1302, 1303, 1306, 1308, 1309, 1310, 1311, 1312, 1313, 1314, 1315, 1316, 1317, 1318, 1319, 1321, 1323, 1324, 1325, 1327, 1329, 1336, 1338, 1343, 1344, 1345, 1346, 1353, 1354, 1382, 1383, 1384, 1395, 1432, 1449, 1542
Ḥaccāc 372
Ḥācı Bayram 90, 464, 535, 536, 537, 538, 546, 547, 692, 693, 694, 695, 765, 769, 782, 1297, 1298, 1356, 1476, 1477, 1478, 1490, 1495, 1500, 1501, 1504, 1522, 1598
Ḥācı Bektaş 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 268, 304, 468
Ḥācı Ḫalīfe 1331, 1506, 1538, 1539, 1540, 1543, 1544, 1548, 1549, 1550, 1551
Ḥācı Ḥasan-zāde 670, 671, 1332, 1339, 1340, 1375
Ḥācı İlbeg 290, 291

Ḥācı Paşa 476, 478, 481
Ḥacım Sulṭān 257
Ḥafīd-i Ḥamza-i Rūmī 685
Ḥāḳānī 541, 1517
Ḥakīm Aʿrābī 1472
Ḥakīm Yaʿḳūb 1470, 1471
Ḥaleb 136, 357, 715, 717, 930, 933, 935, 936, 995, 1186, 1189, 1223, 1356, 1392, 1476, 1477
Ḫalīl Beg 571
Ḫalīl Paşa 71, 249, 286, 300, 303, 588, 589, 591, 593, 594, 596, 597, 604, 607, 637, 691, 720, 762, 773, 774, 1271, 1272, 1340, 1479
Ḥallāc 716, 720
Ḥamīd-ili 328, 410, 549, 567
Ḥamīd-oġlı 328
Ḥamza Beg 71, 563, 565, 566, 641, 1093, 1126, 1127, 1283
Ḥamza Paşa 554, 555, 570, 571, 573
Ḥamza-nāme 481
Ḥamzevī 481
Ḥanbelī 133
Ḥaremeyn 919
Ḫarḳıl 99, 824, 825, 843, 865, 866, 871, 879, 880
Ḫar-nāme 545
Hārūnu'r-Reşīd 866, 868, 869
Ḥasan Aġa 385, 488, 489
Ḥasan Alp 139
Ḥasan Ḫān 548, 549
Ḫāṣṣ Murād Paşa 71, 1284
Ḥassān 541, 722, 1283, 1342, 1661
Ḫaṭīb-zāde 671, 936, 1297, 1317, 1318, 1328, 1333, 1343, 1346, 1347, 1348, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354
Ḥavlonya 1251, 1264, 1279
Ḫayālī 506, 668, 669, 934, 1332, 1333, 1334, 1335, 1336, 1337, 1338, 1435, 1507
Ḫayrabolı 240, 246
Ḫayreddīn Paşa 249, 300, 340, 342, 344, 345, 637, 1271
Herāt 179, 471, 801, 1186, 1358, 1386, 1387, 1432, 1561, 1574, 1592, 1624
Hersek 335, 507, 752, 1105, 1106, 1115, 1116, 1279
Heşt-Behişt 749, 766, 885, 977
Hezārfen 82, 556, 589, 599, 605
Ḫırvat 335
Ḫıṭā 226, 703, 749, 881, 1633
Ḫızır Beg 624, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671 624, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 934, 1283, 1288, 1307, 1308, 1332, 1337, 1346, 1361, 1395, 1398, 1403, 1404, 1406, 1415, 1416
Ḫızır Şāh 506, 673, 675, 1393
Ḫıżr 786, 833, 839, 872, 891, 895
Ḥicāz 439, 522, 525, 643, 672, 879, 1182, 1428, 1554, 1610
Hidāye Şerḥi 1330, 1387, 1400
Hind 357, 377, 394, 524, 749, 800, 802, 804, 915
Ḫorāsān 134, 136, 144, 148, 151, 179, 186, 207, 212, 250, 253, 404, 471, 522, 528, 531, 801, 1186, 1324, 1428, 1561, 1577, 1588, 1589, 1590, 1592, 1639
Ḫoten 749, 1659
Ḫūndi Sulṭān 438, 439, 442, 443, 446, 448, 450, 455, 456, 457, 461, 462
Ḫurşīd Beg 1084, 1085

Hülagu 177, 361, 369, 399, 406, 1159
Hümâmî 720
Ḥüsâmeddîn-i Şâşî 1579
Ḥüsâmeddîn-i Toḳâtî 683
Ḥüseyin Bayḳara 1065, 1324
Ḫüsrev ü Şîrîn 543, 545, 547

I-İ

ʿIrâḳ 801, 1182, 1186, 1209, 1381, 1428
Işfahân 471, 801
Isparta 1418
İbn-i Delve 576
İbn-i Ḥacer 426, 656
İbn-i Ḥâcib 301, 1369, 1445
İbn-i Muḳle 1517, 1643
İbn-i Sâʿâtî 675
İbn-i Sîrîn 1568
İbn-i Vefâ 1409, 1410
İbn-i Ẕeheb 1473
İbn-i Zeyrek 506, 690
İbrâhîm Beg 583, 585, 753, 1121, 1125, 1126, 1537
İbrâhîm Paşa 510, 512, 552, 569, 573, 578, 617, 826, 1340, 1351
İbrâhîm Tennûrî 1516, 1524, 1525, 1526, 1527, 1528, 1598
İdrîs 749, 766, 814, 873, 885, 896, 977, 1007, 1124, 1179
İlbaşan 752, 1159, 1161, 1162, 1163, 1231
İlya 843, 864, 865, 867, 868, 869, 871, 872
İlyanos 887
İlyâs Aḥnefî 691
İlyâs Beg 329, 385, 389, 413
İlyâs bin Yaḥyâ 685, 686
İlyâs ibn-i İbrâhîm 684
İmâm-ı Aʿẓam 414, 685, 1289
İmâm-ı Ḳasṭalânî 668
İmâm-ı Kerderî 249, 414, 521, 645
İmâm-ı Şâfiʿî 133
İncîl 159, 190, 879, 880
İnebeg 291, 385, 389
İnegöl 57, 182, 183, 184, 185, 189, 190, 191, 204, 207, 211, 218, 219, 221, 668, 1433
İnöñi Sancaġı 198, 246
İnöz 751, 1037, 1038
İpṣala 296, 303, 332, 349, 1556
Îrân 121, 128, 129, 131, 134, 136, 138, 139, 142, 144, 146, 156, 248, 276, 295, 296, 347, 356, 357, 366, 377, 394, 408, 452, 506, 520, 660, 675, 677, 678, 680, 687, 719, 757, 764, 801, 802, 804, 884, 915, 971, 977, 994, 1031, 1177, 1178, 1181, 1182, 1183, 1184, 1185, 1186, 1189, 1207, 1213, 1241, 1265, 1276, 1287, 1315, 1331, 1354, 1380, 1381, 1383, 1390, 1404, 1412, 1428, 1432, 1440, 1452, 1454, 1460, 1461, 1510, 1522, 1559, 1594, 1595, 1620, 1624, 1635, 1645
ʿÎṣ 127, 128, 766
ʿÎsâ Beg 71, 329, 392, 394, 494, 1252, 1285, 1286
ʿÎsâ Şâh 551
İsfendiyâr 351, 363, 364, 379, 387, 475, 483, 484, 485, 501, 503, 505, 574, 575, 579, 628, 1073, 1082, 1286, 1293
İsfendiyâr-oġlı 363, 364, 379, 387, 503
İsḥâḳ 71, 127, 128, 765, 1127, 1272,

1273
İsḥāḳ Paşa 292, 412, 589, 625, 639, 754, 755, 1168, 1272, 1273
İskender 29, 30, 31, 115, 168, 279, 388, 390, 625, 800, 805, 819, 823, 873, 893, 1163
İskenderiyye Ḳalʿası 752, 1278
İskilīb 1501, 1530
İspanya 1135, 1227, 1263
İstanbul 5, 25, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 50, 52, 54, 63, 68, 71, 72, 76, 77, 78, 79, 81, 83, 85, 87, 88, 89, 90, 93, 96, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 122, 137, 174, 205, 223, 353, 354, 491, 492, 497, 498, 562, 569, 577, 642, 645, 647, 662, 694, 755, 756, 757, 758, 759, 762, 764, 765, 767, 769, 777, 779, 780, 782, 785, 803, 807, 811, 820, 821, 822, 823, 825, 826, 839, 841, 842, 847, 849, 856, 858, 859, 860, 864, 865, 866, 867, 869, 870, 874, 876, 884, 885, 887, 888, 906, 912, 917, 920, 922, 925, 926, 929, 933, 934, 957, 992, 995, 1006, 1170, 1211, 1255, 1264, 1269, 1288, 1290, 1294, 1295, 1296, 1308, 1309, 1315, 1316, 1317, 1338, 1339, 1349, 1368, 1381, 1389, 1401, 1402, 1409, 1411, 1417, 1454, 1460, 1488, 1536, 1557, 1558, 1559, 1562, 1584, 1608, 1610, 1634, 1658, 1695
İstanoz 562
ʿİvaż Paşa 412, 413, 480, 510, 512, 513, 552, 573, 713
Īżāḥ 294, 514
İzladi 587
İzmir-oġlı 503, 554, 557
İzniḳ 221, 222, 223, 224, 225, 234, 248, 475, 568, 569, 574, 671, 672, 673, 720, 1316, 1317, 1318, 1333, 1335, 1407, 1414, 1447, 1630
İznikmid 234
İzvorniḳ 350, 1149, 1152, 1153, 1154, 1155
ʿİzzī-i Zencānī 1312

K

Kaʿbe 70, 407, 526, 889, 1075, 1276, 1281, 1555, 1610, 1634
Kābil 394
Ḳaḍı-zāde-i Rūmī 1376, 1404
Ḳadīdler Türbesi 452
Ḳāḍīzāde-i Rūmī 295, 1376, 1378, 1404, 1447
Kāfiye 1392, 1434, 1518, 1591
Kāfiye Şerḥi 1392, 1434, 1591
Kāfiyeci 520
Ḳāhire 477, 654, 940, 1026
Ḳahramān 170, 178, 201, 291, 756
Ḳalʿa-i Gürgen 240
Ḳalʿa-i Serez 296
Ḳamāme 792, 799
Ḳāmūs-ı Muḥīṭ 416
Ḳandıra 221
Ḳanṭūr 802, 803
Ḳapluca 228, 303
Ḳara Boġdan 752, 1232
Ḳara Devlet 500, 504
Ḳara Ḫalīl Paşa 249
Ḳara Ḥiṣār 584, 752, 1213

Ḳara Muḳbil 489, 490, 491
Ḳara Tekin 140
Ḳara Yūsuf 356, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 369, 372, 374, 379, 385, 386, 393, 396, 1184, 1208
Karaaġac 328
Ḳarabāġ 136, 1186
Ḳarabaḫtlu 140
Ḳaraca Paşa 597, 638, 1044, 1045, 1047, 1049, 1050
Ḳaracaṭaġ 151
Ḳaradeñiz 1227, 1235
Ḳaraferye 296, 351
Ḳaraḥiṣār 149, 189, 190, 193, 195, 198, 206, 220, 350, 563, 1520
Ḳaraman 70, 146, 163, 177, 184, 196, 201, 292, 294, 297, 329, 330, 349, 350, 363, 375, 379, 381, 386, 387, 483, 501, 503, 504, 513, 519, 535, 550, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 573, 583, 584, 585, 590, 591, 592, 595, 619, 628, 648, 671, 680, 711, 712, 719, 749, 752, 753, 894, 998, 1116, 1117, 1118, 1119, 1120, 1122, 1123, 1124, 1125, 1126, 1128, 1130, 1131, 1133, 1134, 1164, 1175, 1176, 1179, 1180, 1189, 1191, 1202, 1214, 1215, 1218, 1219, 1220, 1221, 1222, 1225, 1251, 1277, 1537, 1594, 1598, 1600, 1602, 1603, 1604, 1605, 1607
Ḳaraman-oġlı 163, 292, 297, 329, 330, 349, 350, 363, 375, 379, 381, 386, 387, 483, 501, 503, 513, 550, 562, 563, 564, 565, 566, 585, 590, 592, 595, 619, 628, 671, 753, 1116, 1120, 1122, 1125, 1130, 1164, 1179, 1189, 1191, 1218, 1537
Ḳaraman-oġlı İbrāhīm Beg 753, 1125, 1537
Ḳaramürsel 140, 221, 222
Ḳaraoġlan 140
Ḳarasi 163, 221, 329, 349, 402, 617, 640
Ḳarateke 140
Ḳaratova 349
Ḳaresi 246
Ḳāsım Beg 575, 1128, 1191, 1215, 1222, 1225
Ḳaṣṣāb-oġlı 753
Ḳasṭalānī 1337, 1338, 1339, 1340, 1341, 1342, 1343, 1344, 1345
Ḳasṭamonı 163, 350, 351, 501, 505, 682, 690, 751, 1003, 1072, 1073, 1082, 1261, 1292, 1293, 1538, 1630, 1631
Kātibī 1643
Ḳavala 296, 1181
Ḳayṣariyye 141, 146, 148, 248, 273, 350, 420, 824, 1191, 1516, 1529
Kemāḫ 1083
Kemāl Ümmī 714, 719
Kemāl-i Ḫalvetī 547
Kemāl-i Zerd 1644, 1645
Kerbelā 138, 145
Kestel 221, 1308, 1337
Keşān 247, 1065
Keşşāf 294, 514, 655, 680, 681, 682, 933, 1354, 1355, 1384, 1387
Ḳılıc Arslan 752, 1176, 1177, 1179, 1181, 1183
Ḳıral-ı Engürüs 237, 351, 578, 580,

585, 590, 595, 610, 618, 619, 1034, 1044, 1057, 1101, 1122, 1135, 1137, 1143, 1239, 1252, 1254
Ḳırım 645, 646, 1226, 1227
Ḳırşehir 1416
Ḳızıl-aġac 334, 557
Ḳızılca Ḳalʿa 188, 221
Ḳızılca Ṭuzla 95, 234
Ḳızılırmaḳ 152, 192
Kir Mihāl 823
Kirmasti 234
Ḳoca Efendi 294
Ḳoca-ili 242, 1249
Ḳoca-ḳayası 550
Ḳocevī Şeyḫ Muḥyiddīn 1557
Ḳoçḥiṣārı 222
Ḳoñur Alp 139, 242, 248
Koñurpa 242
Ḳonya 129, 148, 169, 181, 182, 226, 268, 270, 273, 350, 475, 522, 523, 550, 584, 585, 707, 936, 1124, 1389, 1431, 1521, 1530, 1657
Ḳosova 284, 321, 336, 337, 340, 348, 619, 620
Ḳosṭanṭıniyye 174, 223, 353, 569, 661, 669, 764, 782, 787, 824, 846, 847, 860, 865, 871, 872, 873, 881, 883, 887, 908, 918, 1042, 1091, 1341, 1349, 1373, 1385, 1562
Ḳoyun Mūsā 492
Ḳoyun-ḥiṣārı 1082
Ḳozlıdere 561
Körfes 101, 1052, 1139, 1142, 1143, 1144, 1145
Köse Miḫal 206, 228, 557
Kötürüm Bāyezīd 573
Ḳudüs 415, 522, 644, 804, 813, 835, 930, 1368
Ḳulle-i Sebʿ 1618, 1641
Ḳumluca 1239
Ḳurd Ḥasan 570
Ḳuṭbuddīn-i Rāzī 1389
Ḳuṭbüddīn-i İzniḳī 419, 688
Ḳutlı Beg 291
Ḳutluboġa 385, 389
Künh 69, 73, 74, 75, 77, 79, 85, 86, 91, 128, 135, 144, 147, 168, 171, 182, 192, 203, 213, 222, 224, 228, 273, 359, 397, 410, 557, 559, 568, 572, 592, 601, 602, 697, 749, 752, 797, 798, 828, 865, 869, 885, 951, 959, 965, 966, 976, 999, 1025, 1040, 1049, 1061, 1072, 1086, 1103, 1112, 1116, 1122, 1124, 1134, 1144, 1166, 1175, 1262, 1283, 1295, 1335, 1410, 1411, 1475, 1492, 1501, 1508, 1510, 1512, 1514, 1537, 1570, 1605, 1624, 1632, 1633, 1636, 1640, 1644, 1657, 1660
Kütāhiyye 166, 170, 328, 329, 350, 540, 755

L

Lādiḳ 266, 267
Lala Şahīn 299
Lārende 146, 163, 535, 648, 719, 1124, 1129, 1131, 1132, 1215, 1217, 1225, 1594
Las-ili 1033, 1055
Lāt 185, 208, 230, 601, 773, 792, 830, 1039, 1144, 1228

Laṭîn 591, 610, 618
Lâz 236, 237, 243, 331, 497, 498, 572
Leblebici Ṣûfî 221
Leh 610, 619, 622, 1006
Limyos 752
Loḳmân Seyyid 173
Lûk 129

M

Macar 78, 610, 804, 1234
Maġnisa 590, 591, 603, 604, 605, 607, 617, 619, 640, 649, 936, 1123, 1147, 1272, 1288, 1341, 1342, 1356, 1357, 1361
Maġrib 473, 525, 787, 862
Māhân 128, 134, 136, 137, 141, 143, 147, 161, 165, 174, 178, 227
Maḥmûd Beg 641
Maḥmûd Ḫân Ġâzî 122
Maḥmûd Paşa 71, 515, 516, 517, 647, 676, 751, 928, 1029, 1055, 1056, 1057, 1058, 1059, 1060, 1067, 1075, 1076, 1080, 1087, 1089, 1109, 1110, 1111, 1115, 1133, 1134, 1138, 1142, 1143, 1152, 1154, 1168, 1197, 1198, 1199, 1203, 1213, 1261, 1273, 1274, 1276, 1278, 1280, 1299, 1300, 1312, 1332, 1333, 1345, 1367, 1369, 1372, 1387, 1389, 1391, 1393, 1419, 1420, 1421, 1425, 1427, 1428, 1429, 1639, 1640, 1644, 1657
Maḥmûd-ı Ḫayrânî 255
Maḥmûd-ı Sindî 526
Maḥmûd-ı Yegânî 643
Malaṭıyye 355
Malġara 243, 296, 303, 332, 1374
Mâlikî 133
Malḳoc-oġlı Bâlî Beg 1099, 1286
Malṭa 572
Malṭız 610
Manastır 58, 232, 233, 296, 334, 780, 1160, 1433
Manyas 62, 221, 686
Mâturîdî 1329
Māverâü'n-nehr 801, 1112, 1229
Mâzenderân 357, 394, 801
Mecdüddîn 249, 416, 1385
Medîne 1575
Mehdî 1655, 1656
Mekke 70, 122, 406, 471, 504, 526, 636, 660, 750, 879, 1555
Melîḥî 1452, 1453, 1454, 1455, 1456, 1457, 1458, 1459, 1646, 1647, 1648, 1649, 1650, 1651, 1652, 1653, 1654, 1655
Melik Mesʿûd 130, 163
Menât 208, 792, 1039, 1144, 1228
Menkûb 752, 1229, 1231
Menteşe 349, 402, 503, 550, 571, 589, 673, 754, 755, 1120
Merhûs Ṭoġan 619
Merîc 299, 609
Mervân 406, 865
Merve 128, 525, 1075, 1538
Meryem 189, 230, 334, 773, 824, 874, 1039, 1066, 1144, 1632
Merzifon 524, 525, 645, 685
Meşâbiḥ 932
Mesîḥ Paşa 71, 1254, 1255, 1258, 1261, 1262, 1280
Mesleme 862, 863, 882
Meşârıḳ 416, 472, 932
Meṭâliʿ Şerḥi 644, 1358, 1359, 1361, 1385, 1387

Mevāḳıf Şerḥi 679, 1289, 1329, 1355, 1398, 1408, 1416, 1448
Mevlānā Ayās 147, 154, 423
Mevlānā Ḥasan 92, 721, 1329, 1372, 1391, 1416, 1444, 1447, 1617
Mevlānā Ḥayreddīn 1291
Mevlānā İbrāhīm Muḥammed 420
Mevlānā Mecdüddīn 664
Mevlānā Muḥammed 472, 644, 674, 686, 688, 1325, 1373
Mevlānā Necmeddīn 420
Mevlānā Seferşāh 417
Mevlānā Sirācüddīn 1392, 1460
Mevlānā Şeref ibn-i Kemālüddīn 645
Mevlevī 749, 1124
Mezār-ı Türk 138
Mezīd Beg 572, 579, 641
Mıṣır 248, 355, 357, 414, 474, 481, 527, 529, 654, 824, 930, 960, 1181, 1359, 1446
Mıṣr 750, 801, 862, 881, 884, 935, 957, 970, 1007, 1014, 1029, 1181, 1358, 1359, 1414, 1415, 1445, 1463, 1547
Mıṣrī-zāde 1480, 1482, 1519, 1520, 1524
Midilli Ḥıṣnı 1101
Miftāḥ 415, 437, 689, 932, 935, 1361, 1385, 1386, 1387
Miftāḥ-ı Ġayb 415, 437, 689
Miḫal Beg 234
Miḫalic 221, 894
Miḫal-oġlı Muḥammed Beg 412, 559, 562
Miloş 344
Minnet-oġlı 602
Minnet-zāde 1064, 1150
Mīr ʿAlī 260, 261, 262, 264, 462, 579, 1098, 1187, 1189, 1639
Mīr Berḳuḳ 355
Mīr Cüneyd 570
Mīr Erṭuġrul 141, 146, 148, 149, 150, 154, 155, 156, 160, 164, 168, 169, 170, 177
Mīr Ġāzī 148, 163
Mīr Gündüz 166
Mīr İsḥaḳ 1126, 1127, 1219, 1472
Mīr İsmāʿīl 682, 690, 1072, 1075, 1076, 1077, 1080, 1081, 1293
Mīr Ḳāsım 574, 579, 1130, 1133, 1225, 1226
Mīr Maḥmūd 588
Mīr Muḥammed 557
Mīr ʿOṣmān 135, 155, 164, 165, 166, 167, 170, 180, 219, 262, 264, 265, 266, 562, 563, 564
Mīr Sunḳūr 135
Mīr Ṭurḫān 587
Mīr Yaʿkūb 328
Mīrḫᵛānd 173
Moġol 128, 129, 131, 140, 142, 143, 145, 146, 163, 165, 184, 196, 197, 377, 378, 387, 389, 391, 399
Mollā Cemīlī 540
Mollā Fenārī 444, 449
Mollā Tāceddīn 249
Mollā Yegān 648, 665
Monlā ʿAbdülḳādir 1418
Monla ʿĀrif 723
Monlā Ayās 155
Monlā Cāmī 1454, 1455, 1624, 1645, 1654
Monlā Fenārī 302, 376, 380, 391, 412, 413, 414, 418, 421, 422, 423,

437, 440, 451, 452, 459
Monlā Gürānī 648, 652, 653, 655, 656, 658, 659, 660, 661, 663, 664, 779, 781, 783, 784, 1290, 1346, 1350, 1356, 1357, 1361, 1408, 1409, 1410, 1433, 1463, 1533
Monla Ḫākī 712
Monlā Ḥamīdüddīn 1400, 1401
Monla Ḥamza 671, 680
Monlā Ḥasan 249, 721, 1445
Monlā Ḫayālī 1332, 1333, 1334, 1335, 1336, 1419, 1516
Monla Ḥaydar 513, 1625
Monlā Ḫayreddīn 1291, 1293, 1294, 1296, 1321, 1397
Monlā Ḫüsrev 658, 1286, 1287, 1288, 1292, 1298, 1300, 1372
Monla ʿİzzüddīn 472
Monlā Ḳırımī 646, 1288
Monlā Ḳuṭbuddīn 1384
Monlā Lārī 1465, 1471, 1472
Monlā Laṭīfī 479
Monlā Lüṭfī 1343, 1404, 1405
Monla Neşrī 173, 559, 600
Monlā Niyāzī 481
Monlā Resmī 1627
Monlā Süleymān 691
Monlā Vildān 1369, 1372
Monlā Yegān 519, 642, 643, 665, 671, 672, 674, 1293, 1399
Monlā Zeyrek 1298, 1299, 1300, 1302, 1309, 1310, 1315, 1559
Monlā-yı Faḫrüddīn 515
Mora 351, 550, 617, 618, 620, 751, 1050, 1054, 1057, 1058, 1137, 1138, 1139, 1142, 1143, 1144, 1145, 1147, 1239
Mudanya 221
Mudurnı 204, 221, 242, 332, 495, 1338
Muġni'l-Lebīb 1445, 1447
Muḥammed Küşterī 295
Muḥammediyye 695, 1381
Muḥyiddīn Muḥammed 672, 1346, 1451
Mūsā Beg 392
Muşannifek 1341, 1385, 1386, 1389, 1391
Muşliḥuddīn Muṣṭafā 1337, 1450
Muṣṭafā Ḫān 45, 70, 348, 567, 568, 569, 749, 872, 1055, 1191, 1192, 1195, 1202, 1221, 1235, 1275, 1276, 1357
Muşul 361, 372, 374
Muṭavvel 1287, 1291, 1385, 1386, 1396, 1439, 1448
Mübārek Şāh 474, 477, 1357, 1358, 1359, 1360, 1361
Müderris Ḳaryesi 675
Müderris-zāde 85, 683
Mü'eyyed-zāde 1328, 1375
Müstecāb Ṣubaşı 292, 329

N

Necātī 1621, 1622, 1634
Necātü'r-Rūḥ 1570
Nemçe 610, 875
Nergisī 1076
Nerīmān 135, 178, 184, 201, 227, 291, 357, 412, 446, 502, 747, 756, 758, 1093, 1582
Nesīmī 714, 715, 716, 717, 718, 719
Neşrī 77, 127, 128, 147, 164, 559, 592, 644
Nevā 101, 1040, 1061, 1429
Nigde 332, 350, 504, 519, 1124, 1596

Nigebolı 350, 351, 578, 586
Niḳola 182
Niksār 351, 503
Nilüfer 210, 217
Niẓāmī 1657, 1658, 1659, 1660, 1661
Niẓāmüddīn-i Ḫāmūş 1577
Nīş 587, 588, 1063
Nīşābūr 250, 251, 801, 1182
Nişānī 1656, 1657
Niyāzī 470
Novaberda 751
Nūḥ 77, 127, 168, 224, 835, 872
Nuʿmānī 133, 158, 302, 420, 643, 718, 929, 934, 937, 974, 1435
Nūrullāh Muḥammed 75, 86, 1507

O-Ö

Oġuz 71, 127, 128, 1285
ʿOṯmān Ġāzī 174, 182, 183, 184, 186, 187, 192, 195, 207, 232, 756, 958
ʿOṯmāncıḳ 350, 351, 550, 1476, 1477
ʿOṯmān-ı ʿAffānī 158
Oruç Paşa 62, 557, 637
ʿÖrfī-i Şīrāzī 541

P

Pasīn-ābād 148
Pezdevī 1385, 1387
Pīr Aḥmed 1125, 1126, 1127, 1128, 1134, 1191, 1214, 1215, 1216, 1217, 1218, 1219, 1601, 1602
Pīr İlyās 530, 532, 533
Pīr ʿÖmer 503
Piravadi 332
Pojanṭīn 820, 821, 822, 823, 871, 872, 885
Portuḳal 875
Prançova 751
Pulya 591, 610, 752, 1251, 1252, 1263, 1278, 1279

R

Resūl Baba 257
Revān 466, 677, 909, 1042, 1129, 1152, 1182, 1285, 1592, 1615, 1658
Riġa 1263, 1264
Rimtekin Ġāzī 226
Rodos 31, 755, 846, 893, 1254, 1255, 1256, 1258, 1261, 1262, 1280, 1537
Rūḥī 155, 173
Rūm 128, 129, 130, 131, 134, 135, 136, 140, 142, 143, 144, 145, 154, 156, 162, 163, 164, 170, 172, 178, 219, 237, 238, 246, 247, 248, 254, 255, 264, 266, 267, 268, 275, 276, 294, 295, 297, 357, 358, 359, 361, 363, 364, 366, 372, 377, 382, 385, 387, 393, 396, 407, 408, 416, 437, 439, 445, 455, 461, 468, 470, 475, 479, 514, 515, 520, 524, 525, 526, 578, 579, 597, 629, 642, 645, 648, 665, 667, 673, 674, 675, 679, 682, 683, 687, 690, 749, 800, 801, 804, 823, 828, 836, 843, 844, 845, 851, 861, 871, 873, 874, 875, 876, 878, 879, 880, 881, 882, 884, 886, 888, 890, 899, 908, 912, 937, 938, 940, 971, 972, 992, 993, 995, 1002, 1003, 1102, 1118, 1130, 1221, 1223, 1226, 1282, 1287, 1291, 1324, 1337, 1354, 1356, 1372, 1374,

1375, 1379, 1380, 1383, 1384, 1387, 1389, 1392, 1404, 1405, 1406, 1432, 1433, 1440, 1442, 1445, 1446, 1447, 1451, 1452, 1454, 1460, 1461, 1463, 1464, 1471, 1472, 1475, 1499, 1510, 1529, 1561, 1583, 1584, 1589, 1590, 1591, 1597, 1598, 1602, 1607, 1609, 1617, 1619, 1626, 1629, 1635, 1636, 1645, 1655
Rūmili 236, 238, 239, 240, 241, 242, 246, 247, 285, 287, 290, 292, 293, 296, 297, 300, 301, 303, 304, 322, 330, 331, 332, 333, 335, 336, 348, 349, 351, 353, 355, 376, 384, 412, 438, 484, 487, 493, 496, 497, 503, 505, 508, 509, 549, 552, 553, 554, 555, 557, 558, 559, 562, 567, 568, 569, 571, 572, 576, 578, 581, 583, 587, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 618, 621, 628, 629, 637, 638, 640, 641, 936, 948, 1120, 1121, 1122, 1123, 1130
Rus 163, 804, 884, 899, 1278
Rūşenī 73, 1594, 1595, 1596, 1644
Rüstem 176, 178, 201, 202, 233, 247, 291, 298, 570, 600, 632, 709, 747, 943, 1184, 1210, 1286, 1437, 1582

S-Ş

Ṣadreddīn-i Şirvānī 1614, 1615
Ṣafiyyüddīn Şeyḫ Erdebīlī 466
Ṣaḥīḥayn 173, 704
Ṣaḳālibe 884
Ṣaḳarya 203, 204, 468, 470
Ṣaḳarya Nehri 203, 204
Saḳız 402, 936
Ṣaltuḳ Alp 139
Ṣamaḳo 498
Ṣamar-oġlı 329
Ṣamṣa Çavuş 204, 205
Ṣarḫān 503, 571, 589, 1103
Ṣarı Bālī 166, 188, 194, 227
Ṣarı İsmā'īl 257
Ṣarıḳaya 204, 206
Ṣaruca Paşa 71, 286, 385, 389, 413, 499, 576, 578, 589, 612, 617, 625, 638
Ṣaruḫan 1120, 1124
Ṣaydūn 787, 788, 789, 790, 801
Sāzlıḳ 554
Sebe' 1182
Selānīk 351, 352, 550, 572, 573, 583
Selçuḳī 128, 129, 130, 141, 154, 162, 163, 170, 177, 198, 474, 1117, 1175, 1177, 1179
Selīsī 87, 462
Şemān 676, 920, 925, 932, 933, 970, 1338, 1364, 1368, 1374, 1413, 1417, 1447, 1451
Semendire 576, 586, 588, 751, 1034, 1059, 1063, 1068, 1069, 1239
Semerḳand 372, 394, 401, 411, 426, 471, 648, 690, 708, 1376, 1377, 1392, 1432, 1560, 1561, 1576, 1577, 1578, 1580, 1581, 1582, 1587, 1588
Seydişehr 328
Seyyid Aḥmed 266, 645, 1287
Seyyid Baṭṭāl 870
Seyyid Buḫārī 400, 437, 440, 456, 461, 470, 523, 555, 710, 1303, 1330

Seyyid Ḥamza 1579
Seyyid Külāl 1579
Seyyid Nesīmī 714, 716, 719
Seyyid Şücāʿüddīn 714
Ṣıḥāḥ-ı Cevherī 294, 1373, 1453
Sifriḥişār 504, 665, 666, 1407
Silifke 752, 1127, 1215, 1219
Silistire 350
Silivri 163, 751, 813, 895
Simav 328, 1559, 1562
Sinān Paşa 86, 573, 578, 640, 1318, 1343, 1403, 1404, 1406, 1407, 1408, 1409, 1410, 1416, 1533, 1547
Sind 357, 377, 394, 749, 800, 804
Sinob 163, 351, 501, 574, 751, 860, 1072, 1073, 1074, 1075, 1080, 1082
Siroz 333, 507, 551, 618, 1050
Sivas 297, 350, 359, 366, 371, 374, 388, 998, 1193, 1199, 1202, 1204, 1521
Sivri Ḥişārı 751, 1034, 1035, 1036
Ṣofya 587, 618, 619, 620, 825, 827, 828, 831, 843, 936, 1056, 1068, 1145, 1152, 1277
Soḳrāṭ 1465, 1480
Ṣomuncı 420, 421
Ṣorġun 204
Sögüd 141, 148, 149, 154, 162, 167, 171, 172, 177
Sūdān 801, 884, 1027, 1030
Ṣulı Manastır 780
Sulṭān ʿAlāʾeddīn 141, 149, 163, 178, 198, 270, 1177
Sulṭāniyye 418, 505, 643, 644, 668, 675, 685, 1292, 1296, 1307, 1315, 1318, 1332, 1394, 1395, 1415, 1418, 1516
Sulṭānöñi 294, 296
Ṣuluca Ḳaraöyügi 254
Ṣunʿī 722, 723, 1638, 1639
Ṣuṣam 1251
Sühreverdī 1385, 1475
Süleymān Çelebi 478, 493, 691
Süleymān Şāh 127, 128, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 140, 141, 144, 145, 147, 156, 172, 235, 236, 237, 238, 239, 242, 243, 246, 409, 475, 482, 485, 487, 493, 547, 551
Süleymāniyye 842, 904, 911, 933, 966, 967
Sürmeli Ṣaḥrāsı 148
Şādī Beg 602
Şāh Muḥammed 418
Şāh-ı Ḫandān 719
Şāhīn Lala 248, 300, 301, 305, 331, 384, 389, 413, 641
Şāhruḫ 659, 660
Şaḳāyıḳ 74, 75, 83, 84, 85, 86, 87, 249, 275, 412, 417, 476, 513, 523, 647, 651, 664, 672, 675, 678, 683, 684, 690, 708, 710, 933, 1282, 1291, 1292, 1295, 1320, 1323, 1325, 1327, 1330, 1343, 1347, 1351, 1357, 1367, 1368, 1384, 1385, 1388, 1389, 1398, 1408, 1414, 1415, 1416, 1417, 1419, 1435, 1440, 1448, 1464, 1469, 1471, 1473, 1479, 1482, 1483, 1498, 1499, 1519, 1533, 1534, 1535, 1536, 1537, 1542, 1543, 1551, 1553, 1566, 1570, 1571, 1589, 1597, 1607, 1611, 1647
Şām 70, 250, 254, 297, 357, 377, 423, 470, 471, 473, 522, 750, 801,

804, 846, 847, 849, 852, 853, 854, 856, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 878, 879, 881, 882, 894, 930, 933, 935, 936, 970, 995, 996, 998, 1186, 1189, 1221, 1223, 1255, 1475, 1499, 1522, 1529, 1554, 1555, 1610
Şarābdār Ḥamza Beg 589
Şemse Bānū 797, 801, 835
Şemseddīn Muḥammed 301, 437, 453
Şems-i Tebrīzī 269, 523
Şemsüddīn Muḥammed 439, 456
Şemʿūn 824
Şerḥ-i Caʿberī 656
Şerḥ-i Çaġminī 1404
Şerḥ-i Hidāye 1418
Şerḥ-i Ḳavāʿid 521
Şerḥ-i Meṭāliʿ 680, 682
Şerḥ-i Mevāḳıf 690, 932, 1322, 1329, 1505
Şerḥ-i Miftāḥ 687, 932, 1361, 1386, 1387
Şerḥ-i Şāmil 683
Şerḥ-i Tecrīd 684, 929, 1328, 1337, 1451
Şerḥ-i Telḫīṣ 1600
Şerḥ-i Viḳāye 1450
Şerḥu Şemsiyye 1385
Şerḥu'l-Hidāye 1385
Şerḥu'l-Lübāb 1385
Şerḥu'l-Meṣābīḥ 1385
Şerḥu'l-Miṣbāḥ 1385
Şerḥu'l-Muṭavvel 1385
Şerḥu'l-Pezdevī 1385
Şerḥu'l-Viḳāye 1385
Şeyḫ ʿAbdurraḥmān 466, 533, 1588
Şeyḫ ʿAbdülmuʿṭi 525, 1598
Şeyḫ Abdürraḥīm 524
Şeyḫ Bedreddīn 474, 477, 535, 761, 771
Şeyḫ Ekber 248, 705
Şeyḫ Ekmelüddīn 1400
Şeyḫ Ḥāmid 420, 421, 465, 534, 535, 536
Şeyḫ Ḥasan 711
Şeyḫ İlahī 1567, 1570
Şeyḫ Loḳmān 251, 252, 253
Şeyḫ Luṭfullāh 537, 538, 539
Şeyh Maḥmūd 140
Şeyḫ Merzifonī 1295, 1336
Şeyḫ Muḥyiddīn 132, 689, 1532, 1533, 1534, 1554, 1557, 1569, 1570
Şeyḫ Muẓaffer 535
Şeyḫ Muʿṭī 526
Şeyḫ Nūreddīn 527, 528, 1117, 1566
Şeyḫ ʿÖmer 536, 1594, 1595
Şeyḫ Pīrī 707, 1557
Şeyḫ Postīn-pūş 295
Şeyḫ Ramażān Efendi 474
Şeyḫ Ṣadreddīn 268, 272, 531, 1612, 1613, 1614
Şeyḫ Ṣafiyyüddīn 467
Şeyḫ Ṣalāḥüddīn 536
Şeyḫ Şücāʿüddīn 534
Şeyḫ Tācüddīn 707, 708
Şeyḫ Velī Şemsüddīn 711
Şeyḫ Yūnus 468, 469, 470
Şeyḫī 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547
Şiblī 714
Şihābüddīn Paşa 97, 579, 581, 582, 589, 602, 604, 639, 640, 754
Şirvān 530, 531, 690, 1611, 1613, 1615, 1635
Şumnı 332
Şücāʿ-i Müfred 690
Şükrullāh 671, 1463

T
Tācüddīn İbrāhīm 671
Ṭaharten 356, 358, 360, 364, 366, 368, 370, 374, 375, 378, 379, 381, 382, 386, 387, 393, 1073
Taḥte'l-Ḳal'a 1649
Ṭapduḳ 255, 468, 470
Ṭarablus 998, 1221
Ṭaraḳlı Borlı 351, 574
Ṭaraḳlı Yeñice 204, 234
Tārīḫ-i Künh 490, 705, 852
Tārīḫ-i Rūḥī 162
Tārīḫ-i Tenḳīḥ 82, 556, 589, 605
Tārīḫ-i Tuḥfe 628
Ṭaş-ili 584, 1131, 1132, 1215, 1217, 1220, 1226
Taşkend 1575, 1576, 1578
Ṭaşköpri-zāde 75, 85, 86, 249, 416, 651, 655, 664, 665, 668, 672, 675, 676, 682, 684, 690, 693, 708, 710, 933, 1282, 1287, 1291, 1295, 1296, 1315, 1317, 1319, 1320, 1321, 1323, 1324, 1325, 1327, 1328, 1330, 1335, 1336, 1339, 1341, 1343, 1345, 1347, 1351, 1353, 1356, 1357, 1360, 1365, 1366, 1369, 1383, 1389, 1392, 1394, 1396, 1398, 1402, 1408, 1431, 1434, 1435, 1437, 1439, 1442, 1446, 1449, 1453, 1464, 1471, 1479, 1485, 1496, 1507, 1519, 1532, 1548, 1551, 1567, 1571, 1590, 1597, 1611
Tatar 131, 136, 140, 143, 146, 147, 148, 150, 151, 152, 153, 155, 162, 163, 164, 165, 177, 180, 184, 196, 197, 201, 295, 329, 376, 377, 379, 389, 391, 398, 401, 410, 501, 520, 628, 631, 632, 633, 1227
Ṭavşanlı 350
Ṭāz 'Alī 224, 225, 226
Tebrīz 269, 355, 361, 474, 679, 912, 1378, 1379, 1380, 1381, 1452, 1595
Tecrīd 684, 932, 935, 1337, 1354, 1377, 1384, 1451
Tefsīr-i Beyżāvī 681, 1291, 1337, 1505
Teke-ili 350, 567
Tekfūrṭaġı 240
Telvīḥ 295, 644, 647, 680, 690, 933, 1291, 1329, 1330, 1337, 1365, 1369, 1385, 1386, 1440, 1446, 1450
Temāşālıḳ 238, 791, 797, 798, 801, 835
Temcīd-oġlı 681
Terḳoz 296
Teshīl 476, 478
Tevḳī'ī Muḥammed 173
Ṭırabzon 751, 1072, 1074, 1075, 1082, 1083, 1085, 1087, 1089, 1090, 1092, 1183
Tırḥāle 351
Ṭırnova 1064
Timur 59, 60, 73, 74, 76, 112, 133, 136, 142, 194, 229, 293, 348, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 366, 367, 368, 370, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 402, 403, 404, 405, 407, 408, 410, 411, 412, 416, 419, 462, 471, 474, 478, 481, 482, 485, 486, 493, 494, 495, 496, 500,

501, 506, 520, 530, 543, 550, 633, 659, 660, 689, 757, 1118, 1119, 1128, 1186, 1190, 1208, 1291, 1382, 1392, 1411, 1460
Timurṭaş 292, 329, 332, 385, 389, 557, 636
Ṭobca Balaban 385, 389, 413
Ṭoġan Beg 586, 617
Toḳad 553, 586, 936, 1190, 1601
Ṭoḳmaḳ Ḥiṣārı 1052
Ṭoḳuz-köy 544
Ṭomanic 176, 191
Ṭopca Balabancıḳ 293
Ṭorbalı 204, 205, 1495, 1501
Ṭuna 578, 597, 998, 1043, 1044, 1048, 1055, 1059, 1062, 1064, 1157, 1235, 1238, 1239
Tūrān 121, 128, 131, 142, 156, 276, 296, 347, 356, 357, 377, 394, 408, 452, 506, 520, 660, 757, 764, 801, 802, 915, 977, 1031, 1178, 1265, 1412, 1440, 1522, 1624
Ṭurġud Alp 139
Ṭurḫān Beg 617, 641, 1110
Ṭursun Faḳīh 220
Ṭuzla 350
Türkistān 357, 382, 804, 1229
Türkmān 139, 145, 329, 356, 490, 491, 503, 504, 551, 801, 1083, 1084, 1086, 1087, 1089, 1126, 1127, 1183, 1186, 1189, 1190, 1191, 1196, 1197, 1198, 1200, 1202, 1205, 1206, 1207, 1208, 1209, 1210, 1213, 1276, 1581, 1582

U-Ü

ʿUbeydullāh-ı Aḥrār 1560
Uġurlı Mīrzā 912
Ulu Cāmiʿ 421
Uluġ Beg 1376, 1377, 1378, 1577
ʿUlvān Beg 1139
ʿUlvī 1642
Umūr Beg 235, 241, 293, 581
Umūr Paşa 557, 636, 637
Uruscuḳ 350
Uyġur Alp 218, 223
Uzun Ḥasan 912, 1083, 1084, 1183, 1190
Ülker 816
Ümeyye 133, 859, 879, 1255, 1554
Üskūb 292, 349, 1033, 1054, 1417, 1472
Üsküdār 936, 966, 1193, 1265, 1288, 1493, 1594, 1609

V

Vaḥdet-nāme 1520
Varadin 350
Varna 78, 82, 102, 350, 595, 597, 603, 604, 605, 611, 639, 758, 1049, 1253
Varsaḳ 297, 329
Velāyet-nāme 89, 90, 256, 268, 276, 278, 463, 767, 782
Veliyyüddīn Efendi 579, 722
Venedik 48, 884, 1135, 1165, 1243, 1248, 1249
Veysī 1076
Vidin 350
Viḳāye 249, 473, 683, 1355, 1385, 1387, 1388, 1416, 1450
Viḳāye Şerḥi 1355, 1388, 1416

Y
Yāfeṣ 77, 127, 128
Yaʿfūr 869, 870, 871
Yaʿḳūb Ḫān 337, 344, 345, 346
Yaʿḳūb Paşa 1415, 1416
Yaʿḳūb-ı Aṣfar 519
Yaʿḳūb-ı Çerḫī 1576
Yaʿḳūb-ı Esved 519
Yalaḳ-ābād 224, 225, 596
Yalavac 328
Yanḳo 99, 580, 582, 587, 592, 601, 618, 619, 621, 622, 623, 787, 799, 800, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 812, 813, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 870, 872, 884, 1044, 1046, 1048, 1057, 1061, 1065
Yār ʿAlī 420
Yārḥiṣār 209, 211, 216
Yayçe 1106, 1114, 1143, 1146, 1148, 1149, 1150
Yazıcı-zāde 694, 695, 696, 697, 702, 703, 704, 705
Yemen 257, 259, 417, 801, 1007, 1029
Yeñice 205, 1563
Yeñice-i Vardar 1563
Yeñişehr 234, 328, 936, 1081, 1193
Yeṣrib 122, 133, 254, 406, 437, 453, 454, 513, 769, 845, 858, 930, 935, 1030, 1031, 1446, 1575, 1610, 1640
Yıldırım Ḫān 74, 89, 142, 286, 329, 331, 345, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 361, 362, 363, 364, 367, 368, 372, 373, 374, 375, 376, 378, 380, 381, 383, 384, 385, 386, 388, 389, 390, 391, 392, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 404, 405, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 414, 416, 418, 420, 421, 429, 430, 438, 439, 441, 443, 444, 445, 448, 455, 456, 459, 460, 464, 474, 478, 481, 485, 486, 493, 494, 496, 499, 500, 506, 550, 551, 554, 558, 637, 682, 689, 756, 757, 936, 1077, 1118, 1208, 1357, 1411
Yigit Paşa 353
Yörgec Paşa 641
Yūnān 70, 130, 131, 140, 143, 147, 149, 150, 152, 154, 162, 163, 165, 168, 169, 177, 178, 179, 180, 182, 184, 185, 194, 195, 197, 199, 201, 219, 220, 272, 750, 785, 800, 861, 874, 875, 908, 1117, 1118, 1123, 1124, 1126, 1127, 1128, 1176, 1180, 1181, 1222, 1248, 1277, 1344
Yūnus Beg 1093
Yūsuf Bālī 418, 419, 644, 1292
Yusuf Beg 602

Z
Zaġanos Paşa 617, 640, 779
Żaʿīfī 723
Zāl 178, 184, 201, 502, 747, 756, 758, 1582
Zevrā 382, 528, 715, 1182
Ẕeyl-i Şaḳā'iḳ 462
Zeyniyye 415, 417, 524, 707, 709, 1335, 1531, 1550, 1598
Zeynüddīn-i Ḥāfī 522, 524, 525, 526, 528, 531, 1331, 1390, 1476
Ziḫne 296
Ẕihnī 540

EKLER

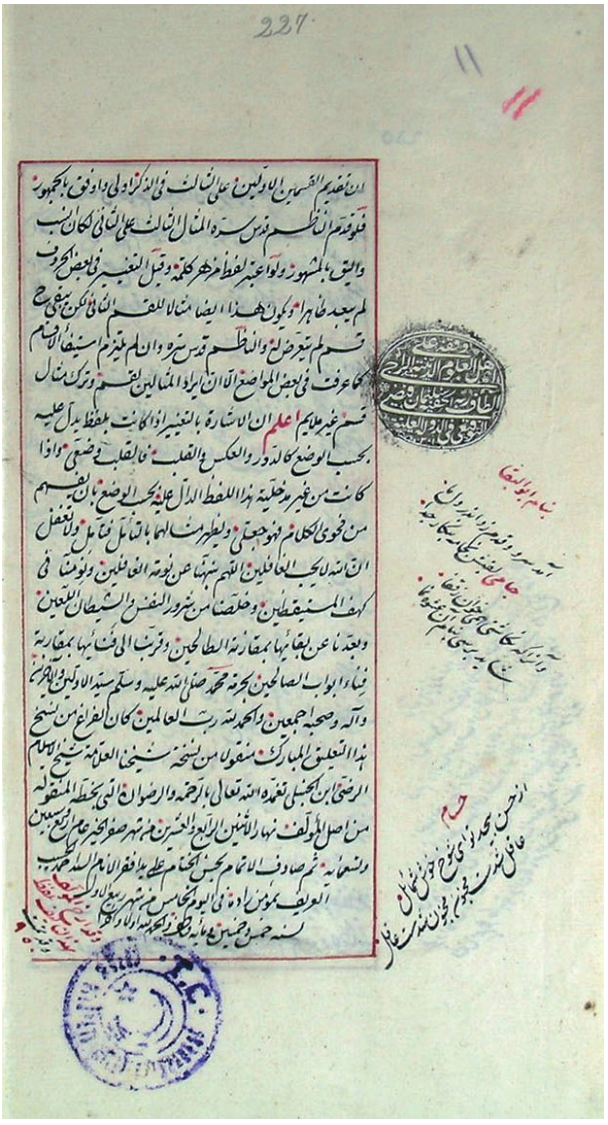

Ek 1: Hasîb'in İbnü'l-Hanbelî'nin risalelerini istinsah ettiği Çorum Hasan Paşa Ktp. 3111 numarada kayıtlı mecmuanın ferağ kaydı. Burada kendisini "es-Seyyid Ahmed Hasîb el-arîf bi-Mü'minzâde" şeklinde tanıtmaktadır.

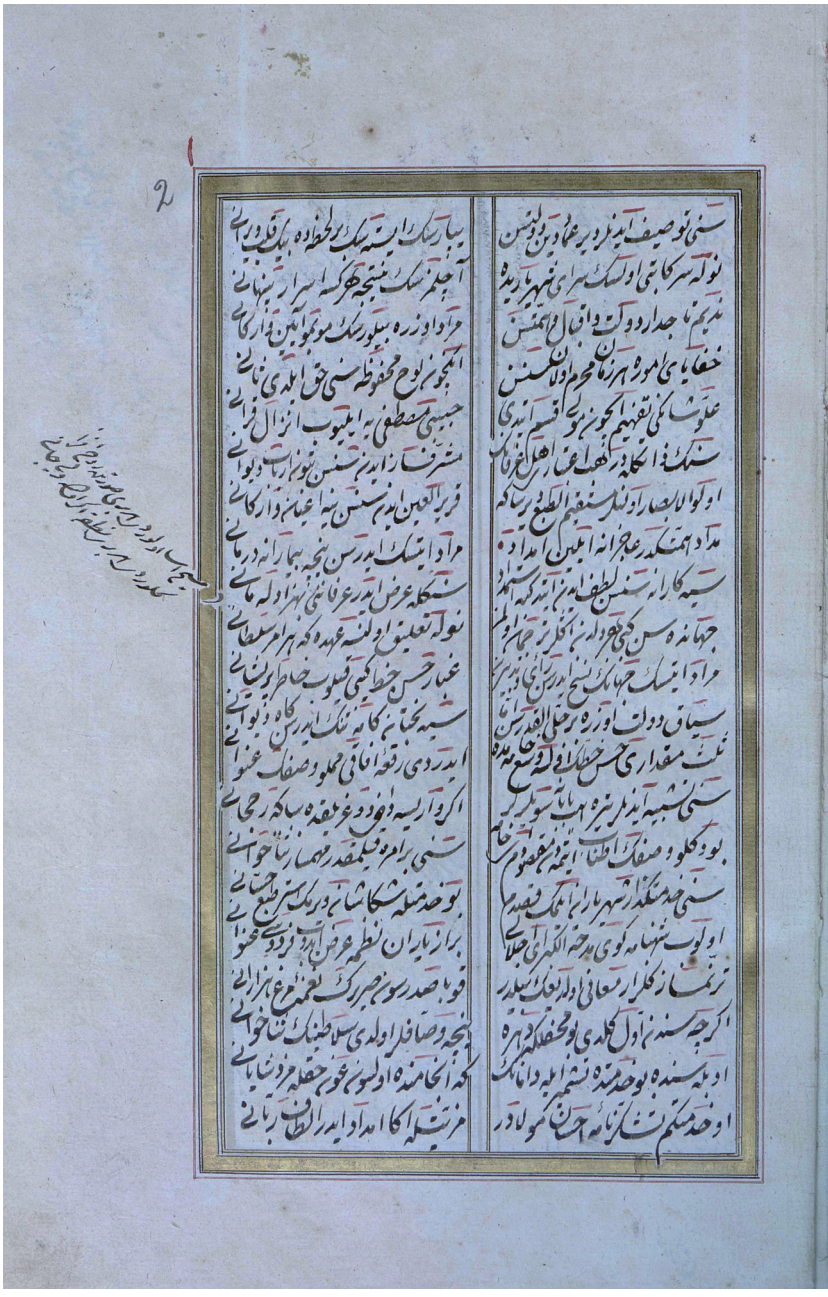

Ek 2: *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'ın Süleymaniye Ktp. Halet Efendi 596 numarada kayıtlı müellif hattı

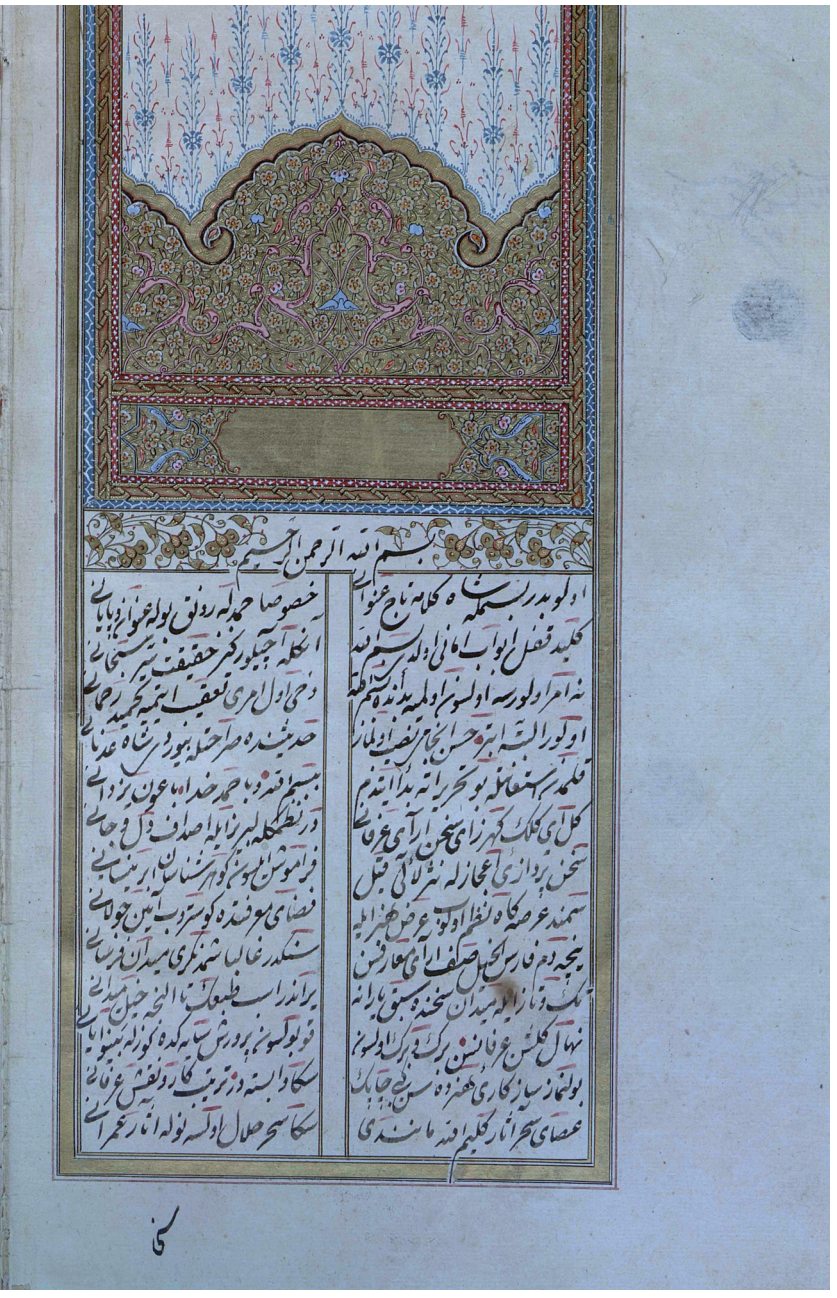

Ek 3: *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'ın İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. TY 104 numarada kayıtlı nüshasının unvan sayfası

بسم الله الرحمن الرحيم وبه

اولوبدر بسمله شاه كلامه تاج عنوانى
خصوصا حمدله رونق بوله عنوان وپايانى

كليد قفل ابواب امانى اولدى بسم الله
آنكله آچيلور كنز حقيقت سر سبحانى

نه امر اولورسه اولسون اولميه بدأنده بسم الله
دخى اول امرى تعقيب ايتميه تحميد رحمانى

اولور البته ابتر حسن انجامى نصيب اولماز
حديثنده صراحتله بيوردى شاه عدنانى

قلمدن استعانتله بو تحريراته بدأ ايتدم
ببسم الله وباحمد خدا باعون يزدانى

كل اى كلك كهرزاى سخن آراى عرفانى
در نظمكله لبريز ايله اصداف دل وجانى

سخن پردازئ اعجازله نثر لآلى قيل
فراموش ايلسون كوهر شناسان ابر نيسانى

سمند عرصه كاه نظم اولوب عرض هنر ايله
فضاى معرفتده كوستروب آيين جولانى

نيجه دم فارس الخيل صف آراى معارفسن
سنكدر غالبا شمدنكرى ميدان فرسانى

تك وتاز ايله ميدان سخنده سبق بارانه
براندر اسب طبعك تا النجه خيل ميدانى

نهال كلشن عرفانسن برك وبرك اولسون
قوبولسون پرورش سايه كده كوزله بينوايانى

بولنماز ساز كارئ هنرده سن كبى چابك
سكا وابسته در ترتيب كار ونقش عرفانى

عصاى سحر آثار كليم الله مانندى
سكا سحر حلال اولسه نوله آثار عمرانى

سنى توصيف ايدلر دير عماد دين ودولتسن
بيارسك ايسته سك بر لحظه ده بيك قلب ويرانى

نوله سركاتبى اولسك سراى شهريارى ده
آچلمزسك نتيجه هركسه اسرار پنهانى

نديم تاجدار دولت واقبال وهمتسن
مراد اوزره بيلورسك موبمو آيين واركانى

خفاياى امور هر زمان محرم اولان سنسن
انكچون لوح محفوظه سنى حق ايلدى ثانى

علو

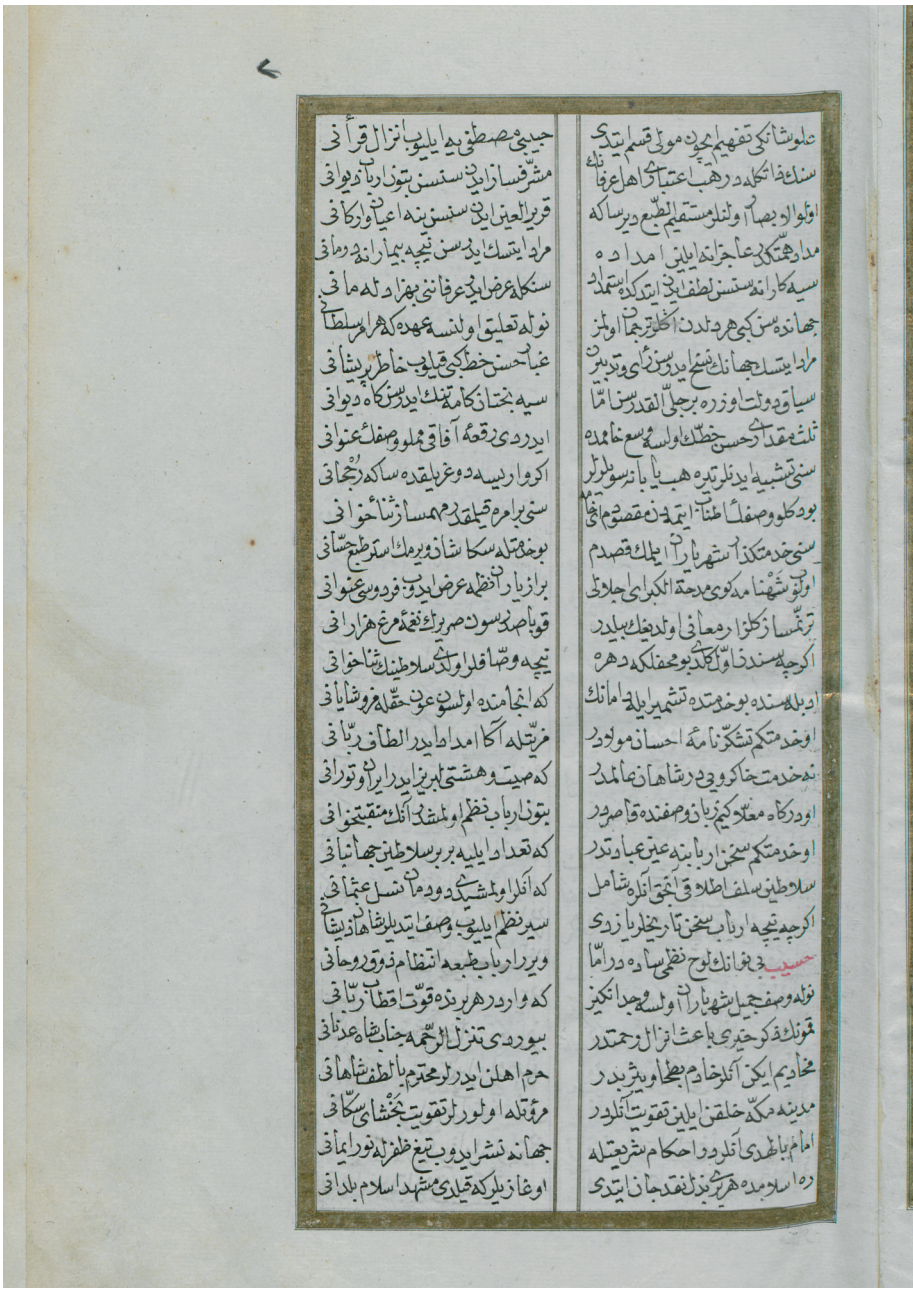

Ek 4: *Silkü'l-Le'âl-i Âl-i Osmân*'ın İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp. TY 1795 numarada kayıtlı nüshasının unvan sayfası

بسم الله الرحمن الرحيم

اولوبدر بسمله شاه كلامه تاج عنوانى
خصوصا حمدله رونق بوله عنوان وبايانى

كليد قفل ابواب امانى اولدى بسم الله
انكله آچيلور كنز حقيقت سرّ سبحانى

ندا مراولور سه اولسون اوليه بدأ الله بسم الله
دخى اول مرى تعقيب ايتمه تحميد رحمانى

اولور البتّه ابتر حسن انجامى نصيب اولمز
حديثنده صراحتله سيورمش شاه عدنانى

قلمدن استعانتله بو تحريراته بدأ ايتدم
ببسم الله وباحمد حذا باعون يزدانى

كلاى كلك كهرزاى سخن آراى عرفانى
درفظم كلامه لبريز ايله اصداف دلوجانى

سخن پردازئ اعجازله نثر اولدى آب قيل
فراموش ايلمسون كوهر شناسان ابر نيسانى

سمند عرصه كاه نظم اولوب عرض هنر ايله
فضاى معرفتده كوستروب آيين جولانى

نيچه دم فارس الخيل صفا راى معارفسن
سنكدر غا لبا شمدن كرى ميدان وسانى

تك وتاز ايله ميدان سخنده سبق يارانه
يراندر اسب طبعك تا انجه خيل ميدانى

نهال كلشن عرفانسن برك وبرك اولسون
قويولسون پرورش سايه كوزله سنوايانى

بولنماز سازكارئ همزه سن كبى جابك
سكا وابسته در ترتيب كار ونقش عرفانى

عصاى سحر آثار كليم الله مانندى
سكا سحر حلال اولسه فوله آثار عمرانى

سنى توصيف ايدنلر دير نمادر ذوالمنن
بيارسك ايسته سك بر لحظه ده بيلك قطب دورانى

نوله سرّ كاتبى اولسك سراى سرّه ياريده
آچلرسك نتيجه هر كسه اسرار پنهانى

ندیم تا جدار دولت واقبال اولدى همدمسن
مراد اوزره بيلورسك مهر آيين مزاركانى

خفايائ موره هر زمان محرم اولورسنسن
آنكون لوح محفوظه سنى حق ايلدى تانى

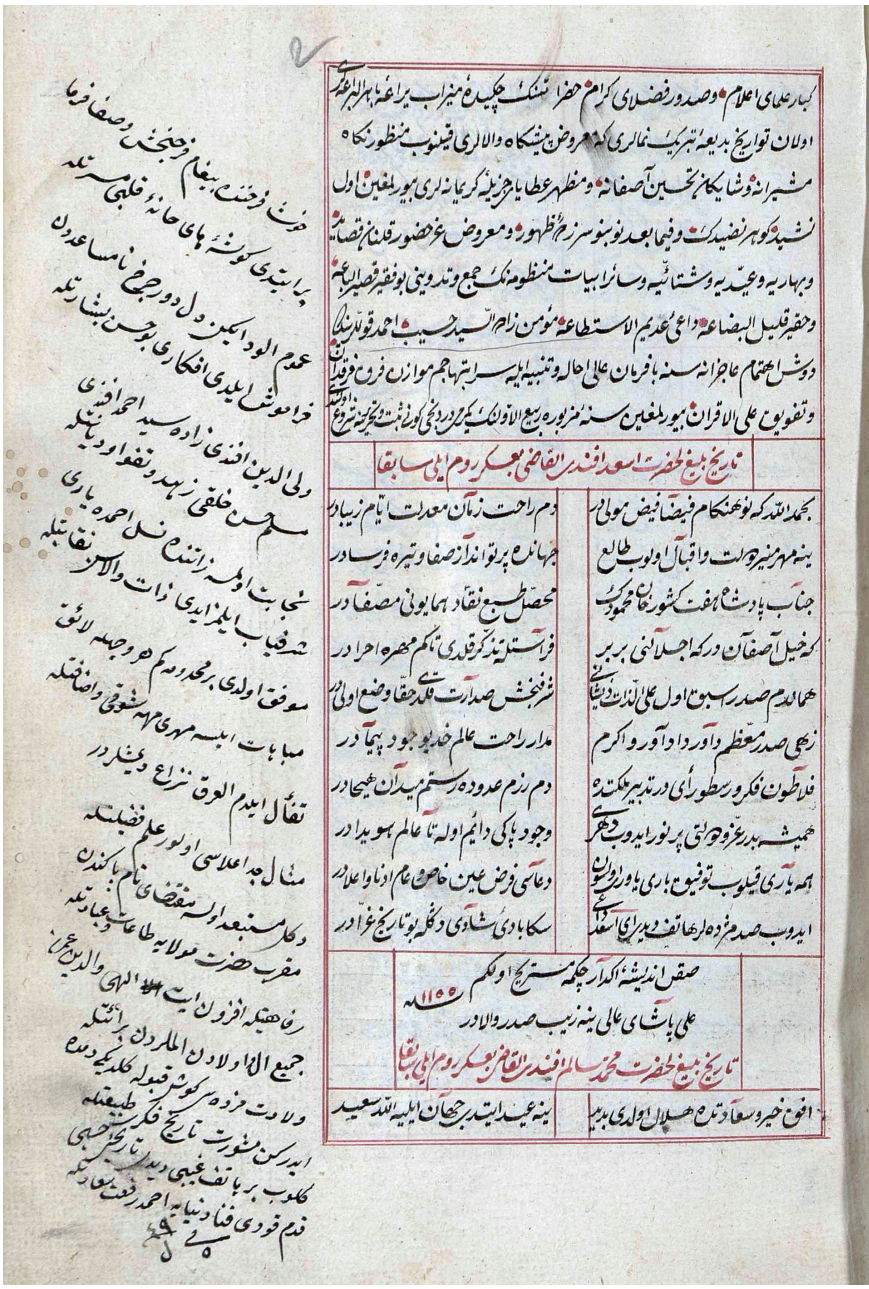

Ek 5: Hasîb'in Süleymaniye Ktp. Esad Efendi 3388 numarada kayıtlı *Mecmûa-i Tevârîh* nüshasının 1b ve 2a yüzü. Kendisinden burada "Mü'minzâde es-Seyyid Hasîb Ahmed" olarak bahsetmektedir.

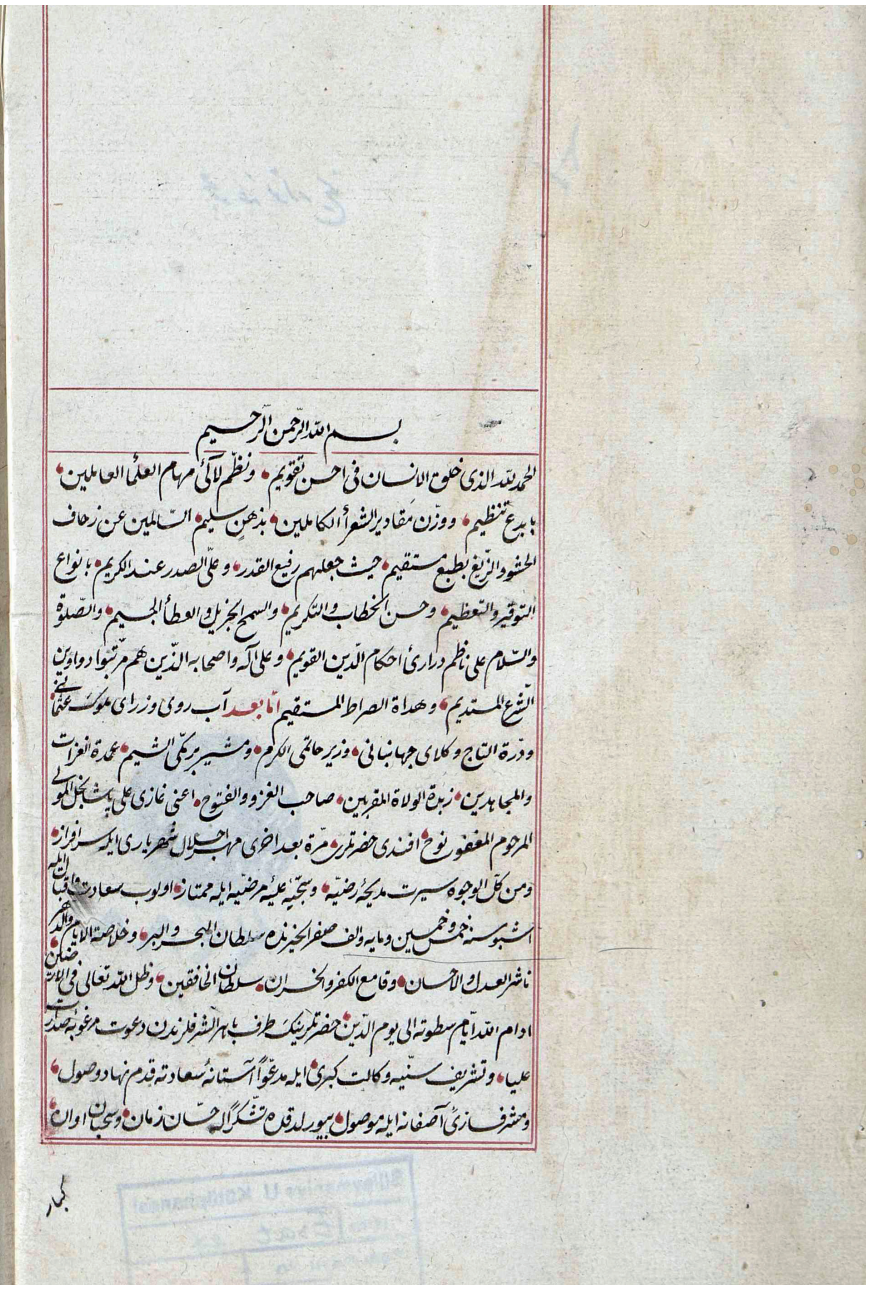

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي خلق الانسان في احسن تقويم • ونظم لآلئ مهام العلماء العاملين •
بابدع تنظيم • ووزن مقادير الشعراء الكاملين • بذهن سليم • السالمين عن زحاف
الحشو والزيغ بطبع مستقيم • حيث جعلهم رفيع القدر • وعلى الصدر عند الكريم • بانواع
التوقير والتعظيم • وحسن الخطاب والتكريم • والسمح الجزيل والعطاء الجسيم • والصلوة
والسلام على ناظم دراري احكام الدين القويم • وعلى آله واصحابه الذين هم مرتبوا دواوين
الشرع المستديم • وهداة الصراط المستقيم اما بعد آب روي وزراي ملوك عثماني
ودرة التاج وكلاي جهانباني • وزير حاتمي الكرم • ومشير برمكي الشيم • عمدة الغزات
والمجاهدين • زبدة الولاة المقربين • صاحب الغزو والفتوح • اعني غازي علي پاشا بخل المولى
المرحوم المغفور نوح افندي حضرتلري • مرة بعد اخرى مهر اجلال شهرياري ايله سرافراز •
ومن كل الوجوه سيرت مديحه رضيه • وسجيه عليه مرضيه ايله ممتاز • اولوب سعادت واقبال ايله
اشبو سنه خمس وخمسين ومايه والف صفر الخيرنده سلطان البحر والبر • وخلاصة الايام والدهر •
ناشر العدل والاحسان • وقامع الكفر والخسران • سلطان الخافقين • وظل الله تعالى في الارضين •
ادام الله ايام سطوته الى يوم الدين • حضرتلرينك طرف باهر الشرفلرندن دعوت مرغوبه صدارت
عليا • وتشريف سنيه وكالت كبرى ايله مدعوا آستانه سعادته قدم نهاد وصول •
ومشرف سازي آصفانه ايله موصول • بيورلدقده تشكرا له حسان زمان • وسحبان اوان •

كبار

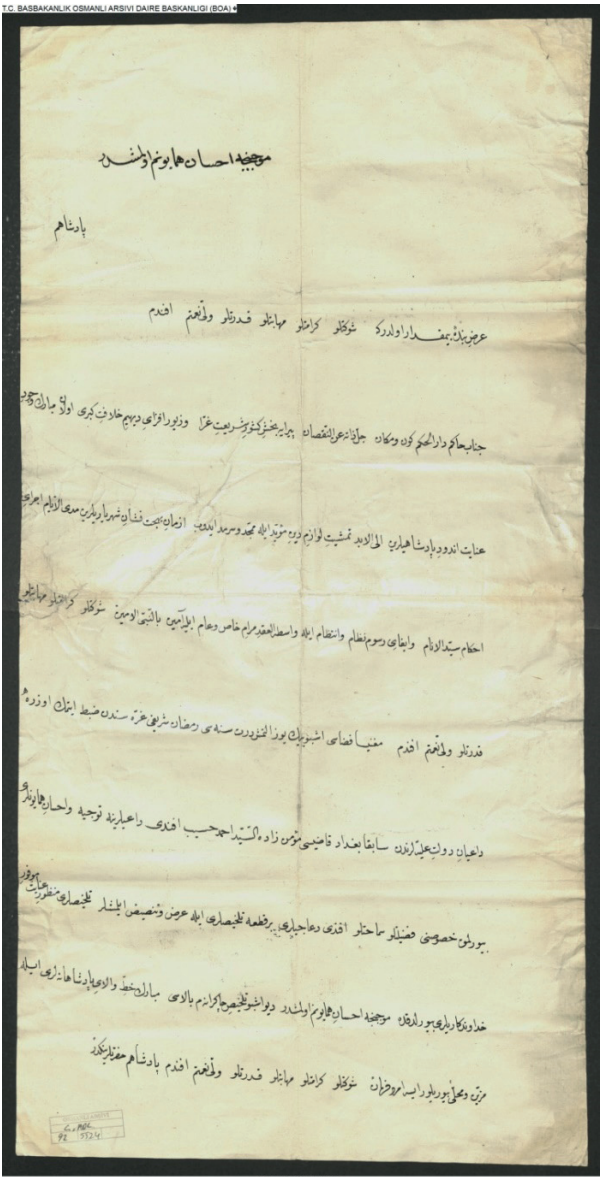

Ek 6: Hasîb'in 1751 tarihinde Manisa kadılığına tayin edildiğini gösteren belge.
BOA, C.ADL. 92/5524.

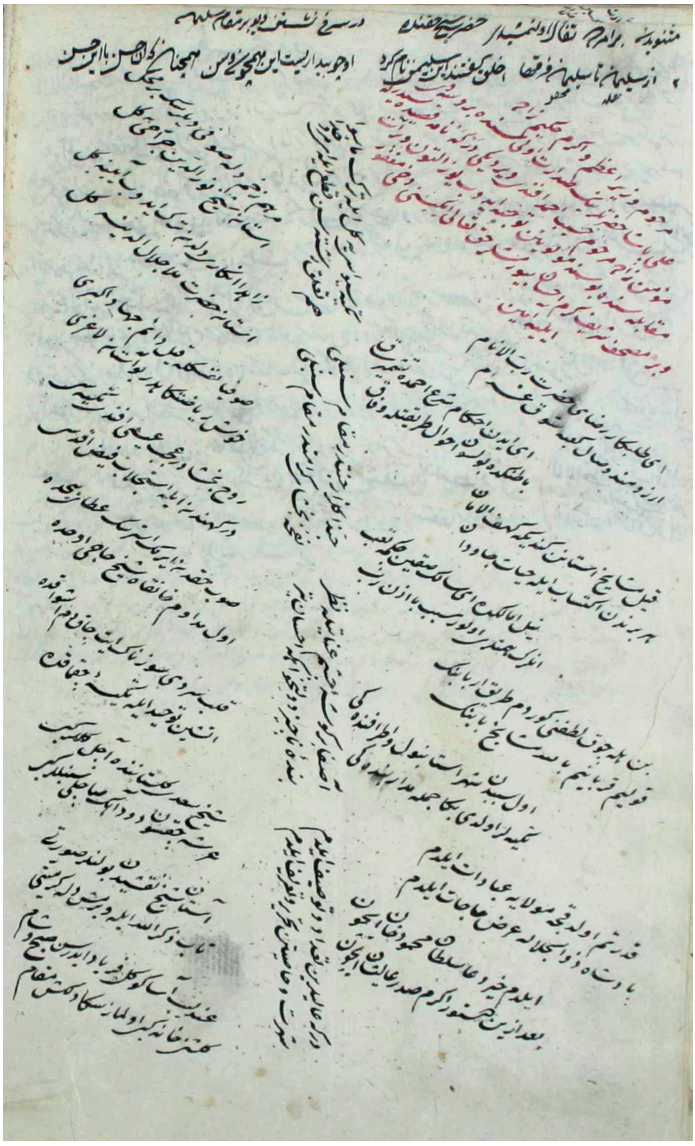

Ek 7: Hasîb'in İstanbul dergahlarını anlattığı *Dergehnâme* adlı eseri. Müstakimzâde'nin tedvin ettiği mecmuanın kenarında söz konusu eser karşılığında Hasîb'e Hekimoğlu Ali Paşa tarafından Bosna kadılığı ve bazı hediyelerin verildiği yazmaktadır. Süleymaniye Ktp. Esad Efendi 3465, vr. 65b.

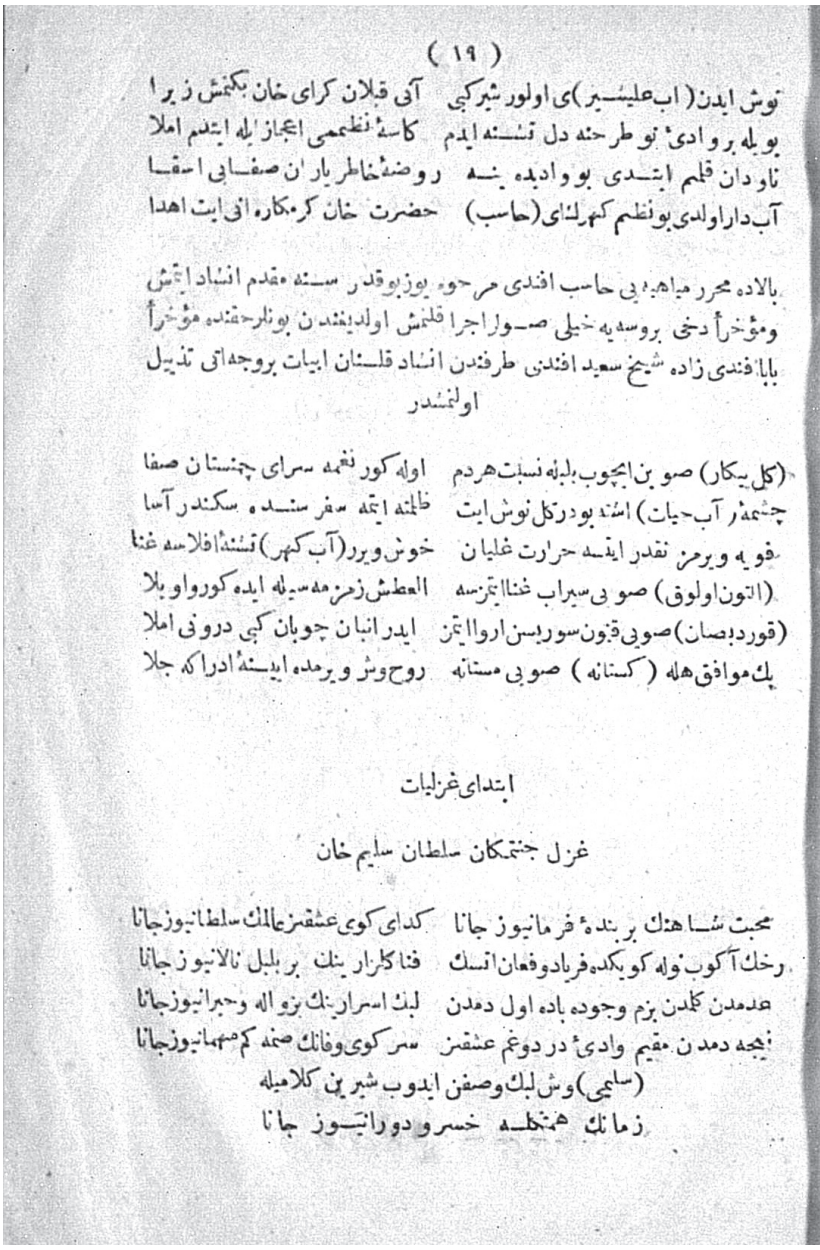

(١٩)

نوش ایدن (اب علیشیر)ی اولور شیر کبی آنی قبلان کرای خان بکنمش زیرا
بویله بر وادیٔ نو طرحنه دل تشنه ایدم کاسهٔ نظممی اعجاز ایله ایتدم املا
ناودان قلمم ایتدی بو وادیده ینه روضهٔ خاطر یاران صفایی اسقا
آب دار اولدی بو نظم کهرك ای (حاسب) حضرت خان کرمکاره انی ایت اهدا

بالاده محرر میاهیه یی حاسب افندی مرحوم یوز بوقدر سنه مقدم انشاد ایتمش ومؤخراً دخی بروسه یه خیلی صولر اجرا قلنمش اولدیغندن بونلر حقنده مؤخراً بابا افندی زاده شیخ سعید افندی طرفندن انشاد قلنان ابیات بروجه اتی تذییل اولنمشدر

(کل بیکار) صوین ایچوب بلبله نسبت هردم اوله کور نغمه سرای چمنستان صفا
چشمهٔ (آب حیات) اشته بودر کل نوش ایت ظلمته ایتمه سفر سنده سکندر آسا
قویه ویرمز نقدر ایتسه حرارت غلیان خوش ویرر (آب کهر) تشنهٔ افلاسه غنا
(التون اولوق) صوبی سیراب غنا ایتمزسه العطش زمزمه سیله ایده کور واویلا
(قورد بصان) صوبی قیون سوریسن اروا ایتمز ایدر انبان چوبان کبی درونی املا
پك موافق هله (کستانه) صوبی مستانه روح وش ویرمده ایینهٔ ادراکه جلا

ابتدای غزلیات

غزل جنتمکان سلطان سلیم خان

محبت شاهنك بر بندهٔ فرمانیوز جانا کدای کوی عشقز عالمك سلطانیوز جانا
رخك آکوب نوله کویکده فریاد وفغان اتسك فنا کلزارینك بر بلبل نالانیوز جانا
عدمدن کلمدن بزم وجوده باده اول دمدن لبك اسرارینك بزواله وحیرانیوز جانا
نیجه دمدن مقیم وادیٔ درد وغم عشقز سر کوی وفانك صنمه کم مهمانیوز جانا
(سلیمی) وش لبك وصفن ایدوب شیرین کلامیله
زمانك همتکله خسرو دورانیوز جانا

Ek 8: Hasîb'in Bursa'da çıkan sulardan ve tat özelliklerinden bahsettiği *Miyâhiyye* adlı eserinden iki sayfa. *Güldeste-i Şuʿarâ*, Bursa, Hüdâvendigar Matbaası 1287, s. 18-19.

برکز ایچسکله طیولمزدی (امور بك صوینی) بوده برامر عجیبدر انی قیل استثنا
(مفتی صوین) اولور اولمز صویه ترجیح ایده‌مم هله شرعیجه صودر ایچ وعلیه الفتوای
خوش کلور پیرلره ایچمکه بو آب (عصا) انی اظهار کرامتله اقتمش مولا
هاضم ومعتدل ومدرر اولان (یکنی) صودر ذوق بخش اولور اغر قهوه برینه حقا
قاندرر اب (قزیق) چشمه‌سی عطشانلری هب متلذذ اولور البته ایدر کسب صفا
تشنکانه هله کاتب (صویی) روح افزادر خوشکوار اولدیغنه صفوتی شاهدر اکا
اب (دولنکج) ی ادرار ایله ترجیح ایدرم سرطان علتنه اولسه نوله عین شفا
قدر عالی صولرك بریسی اب (قدری) عید کهده آنی صاحب اثر ایتمش اجرا
اله کرسیدی (کمش صویی) اکر بر کره انی اسراف یره خرج می ایدردم اصلا
اب (فندقلی) نوله اولسه کمشدن اعلا فندق التونی قدر نفعنی کور رفقرا
(یتغان) صوینی قالق ایچده صفا کسب ایله اسکیدن بویله در آیین کروه ظرفا
(یایجیلر) صویی قتی سخت وکر اندر اما تیره‌دن صاف وبرودتله هله پك رعنا
آب نیله نوله (نیلوفر) اولورسه مانند ایلمش تحت بروساده آنی حق اجرا
(قاپلوقایا) صویی خوش قابه قچاغه صغمز سد وکبد وطحالی اریدیرمش اول ما
طعمی سود طعمیدر (ایرانجی) صوینك اما سده ایراث ایدر معده‌یی ایلر ارخا
ایچمکه اب (جتال چشمه) بی عالم تشنه یرقان زحمتنه نوله ایدرلرسه دوا
کرچه برپاك صودر ایچمکه اب (صوغیجق) نفعنی کورمز آنك کمسه مکر اهل رخا
(قوزبیکاری) صویی صاع ومجرب صودر نوله رجحاننی تجویز ایدرسم جانا
طانلو طانلو ایچه‌لم بز (اجی چشمه) صوینی آتش عشقمزی ایده‌لم اندن اطفا
اب (لقلق) دن اکر نوش ایدر ایسه‌ك لقلق عافیتلر اوله ای روح روانم صحا
(فضلی پاشا صویی) نی جمله‌یه تفضیل ایدرم سوی سلطان امیر اولدی اوابه مجرا
نمکین صولرك اعلاسی (قواقلی) صویی در انی (بالقلی) به تقدیم ایدر اهل هوا
(زینیلر صوین) ایچوب قلبکی تزیین ایله عطشه‌دن ایلمه تکدیر درونك قطعا
منفعتلی صولرك بری (حکیم شاه) صویی در نوله شربت یرینه ایچسه‌لر انی مرضا
(دلیجه) صوین ایچوب جوش وخروش ایلیه‌لم می کلفام قدر لطفنی کورمش عقلا
لذت (کوکدره) یی کورسه اکر چرخ کبود کسیلوردی اوده کوم کوك صو اولردی مثلا
صولرك پادشاهی اولسه نوله (اق جغلان) حکمی جاریدر انك هر یره زیر وبالا

Ek 9: Hasîb'in kendi el yazısıyla hazırladığı *Ravzatü'l-Küberâ* nüshasının fihrist sayfası Süleymaniye Ktp. Murad Molla 1437.

